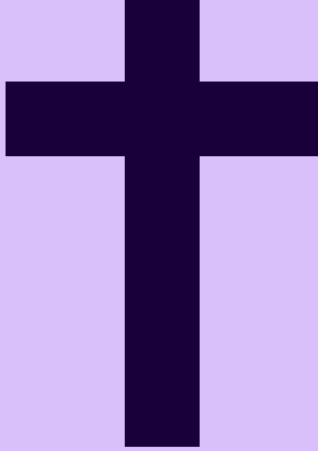

Ʋε Ƣոոո ըւ կասւմ

Kasem (Kassem): Ʋε Ƣոոո ըւ կասւմ New Testament

Wɛ Tɔnɔ dɪ kasum
Kasem (Kassem): Wɛ Tɔnɔ dɪ kasum New Testament

copyright © 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kasem)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
993cfae5-b100-5981-87e7-5a648d773cb9

Contents

Matiyu	1
Mariku	39
Luki	63
Zan	103
Tutuŋa Tono	131
Rom	168
1 Korentu	185
2 Korentu	201
Galatu	212
Efezu	219
Filipi	225
Kolosi	230
1 Tesaloniki	234
2 Tesaloniki	238
1 Timoti	241
2 Timoti	246
Titi	250
Filimon	252
Ebru	253
Zaku	266
1 Piyeyeri	271
2 Piyeyeri	276
1 Zan	279
2 Zan	283
3 Zan	284
Zudi	285
Brum Tono	287

**Wε taani dɔlv
MATIYU
na pɔpɔni tun
Wε taani dɔlv Matiyyu na
pɔpɔni tun na bɔri dɔlvam
kɔlv tun mu tuntu**

Matiyyu dɛɛn yi Zezi karabiə fugə-bale bam wɔ dɔlvə mu (Matiyyu 9:9 dɔ 10:3).

Matiyyu bɔri ni Zezi Kɔri yi Vɔrvɔ wɔm Wε na goni ni dɔ Zwifə bam faŋa faŋa sɔ oɔ ba tun mu. O ma ta bɔri Zwifə yigə tiinə dɛɛn na vi-o te tun.

Zezi Kɔri dɛɛn tu lɔgv baŋa dwi tiinə maama ŋwaani mu, kv dɔi Zwifə bam má ŋwaani. O pɛ o karabiə ni, sɔ ba tɔɔli o kwər-ywəŋə kam ba bɔri lɔgv baŋa dwi tiinə maama (Matiyyu 28:19).

Matiyyu ŋɔɔni Zezi lɔra dɔ o biini wɔŋo, o bɔri ni o yi Pɛ wɔlv na tu sɔ o vɔri nɔɔna ba lwarim wɔni tun mu (pɔɔrum 1-2).

O daa ta maa bɔri Zan na miisi Zezi na wɔni te dɔ sɔtaani na maŋ-o te tun (pɔɔrum 3-4),

yi o bɔri Zezi na tɔŋi Galile ni te tun: o tɔɔli Wε kwərə, o bɔri nɔɔna Wε cɔga kam, o pa yawuina na yazurə (pɔɔrum 5-18).

Kuntu kwaga ni Zezi ma vu Zeruzalem. Zwifə yigə tiinə ma pa ba ja-o ba pa tɔvndagara baŋa ni ba gv. Da yatɔ dɛ ni o ma joori o bi o yagi tɔvni (pɔɔrum 19-28).

Matiyyu bɔri Zezi zaasum dum na cɛ kuni binu te tun:

1. O bɔri balv na zv Wε paari dum wɔ tun na maŋi sɔ ba taa tɔgv cɔga te tun (pɔɔrum 5-7).
2. O kwe balv na maŋi sɔ ba tɔɔli Wε paari dum kwərə kam ba bɔri nɔɔna tun (pɔɔrum 10).
3. O me mumaŋa yarpe mu o ma bɔri Wε paari dum ta na səgi yi dɔ wɔ ba dɔ bɔri jaja te tun (pɔɔrum 13).
4. O bɔri Wε nɔɔna na maŋi sɔ ba taa ŋwi te tun (pɔɔrum 18).
5. O bɔri ni dɔ maŋi sɔ dɔ taa cəgi maŋa kalv Wε paari dum na wɔ ba dɔ wani wo-lwaanv dwi maama te tun (pɔɔrum 24-25).

*Zezi kwə dwi dum na tɔŋi te tun
(Luki 3:23-38)*

¹ Zezi Kɔri nabaara bam kuri na puli te tun mu tuntu:

Zezi Kɔri yi Davidi dwi tu mu, Davidi dɔ maa yi Abraham dwi tu.

² Abraham ma lv Yizaki. Yizaki ma lv Zakɔbi.

Zakɔbi ma lv Zuda dɔ o zumbaara dɔ o nyaana.

³ Zuda dɔ Tamaari ma lv Farest dɔ Zara.

Farest ma lv Esrom.

Esrom ma lv Aram.

⁴ Aram ma lv Aminadabi.

Aminadabi ma lv Naason.

Naason ma lv Salmon.

⁵ Salmon dɔ o kaani Rahabɔ ma lv Bvazi.

Bvazi dɔ o kaani Ruuti ma lv Obedi.

Obedi ma lv Zese.

⁶ Zese ma lv Davidi wɔlv na jigi pɛ tun.

Davidi dɛɛn dɔ kadəm wɔlv na yi Yuri kaani tun,

yi ba lv Salomon.

⁷ Salomon ma lv Robvam.

Robvam ma lv Abia.

Abia ma lv Aza.

⁸ Aza ma lv Zuzafati.

Zuzafati ma lv Zoram.

Zoram ma lv Yoziast.

⁹ Yoziast ma lv Zvatam.

Zvatam ma lv Asast.

Asast ma lv Ezekiasɔ.

¹⁰ Ezekiasɔ ma lv Manast.

Manast ma lv Amɔn.

Amɔn ma lv Zuziasɔ.

¹¹ Zuziasɔ ma lv Yikonɔ dɔ o nyaana.

Yikonɔ mumaŋa kam ni mu ba jaani Yisɔrayel tiinə bam ba vu ba yagi Babiloni tv ni.

¹² Yisɔrayel tiinə bam viirim dum kwaga ni mu

Yikonɔ lɔgv Salatyeɔl.

Salatyeɔl ma lv Zorobabelɔ.

¹³ Zorobabelɔ ma lv Abidu.

Abidu ma lv Eliyakum.

Eliyakum ma lv Azori.

¹⁴ Azori ma lv Sadoki.

Sadoki ma lv Akimi.

Akimi ma lv Eliyudi.

¹⁵ Eliyudi ma lv Eleyazaari.

Eleyazaari ma lv Matan.

Matan ma lv Zakɔbi.

¹⁶ Zakɔbi ma lv Zuzefv, wɔntv mu jigi Mari barv.

Mari dɛɛn ma ba o lv Zezi wɔlv ba na bəŋi ni Kɔri.

¹⁷ Kuntu maa bɔri ni, kv na zɔgi Abraham ni kv vu kv yi Davidi tun, ba dwi dum yi kuni fugə-buna mu. Kv na zɔgi Davidi ni kv vu kv yi Yisɔrayel tiinə bam viirim dum maŋa kam ni tun, bantv dɔ dwi dum yi kuni fugə-buna mu. Kv na zɔgi maŋa kam kuntu ni sɔ kv vu kv yi ba na lɔgv Zezi Kɔri maŋa kalv tun, bantv dɔ dwi dum maa yi kuni fugə-buna.

*Zezi lɔra kam na dɛ te tun
(Luki 1:26-38, 2:1-7)*

¹⁸ Ba na lɔgv Zezi Kɔri te tun mu tuntu. O nu Mari dɔ Zuzefv tiinə maama dɛɛn ya sɛ sɔ ba pa ba zv daani, yi Mari daa ta wɔ ve o barv wɔm te. Maŋa kam kuntu ni o ma ba

o ja pugə dı We Joro dam. ¹⁹ Zuzefu wəlu o na lagı o zu tın maa yi nən-ıyım. O maa ba lagı sı o pa cavıra ja o kaantı wım noona maama yigə nı. O ma bıyı sı o daantı o yag-o, sı noona yi zanı ba lwarı. ²⁰ O na bıyı kuntu tın, Baıa-We maleka ma ba o te o dındwıa wıntı, yi ka ta dıd-o ka wı: «Zuzefu, Pe Davıdı dwı tu, yi pa n wı cəgı sı n jonı Mari n ma n jı n kaantı. Beıywaantı, o na jıgı pugə kam tın, kú yi We Joro kım dam ıywaanı mı. ²¹ O lagı o lı bəkəre mı, sı n pa o yırtı nı Zezi, beıywaantı oó ba o vrı o noona ba lwarım wıntı o yagı.»

²² Zezi lıra kam deen sıntı ka tıgı kuntu donı mı, sı kú pa Baıa-We deen na tagı kulı tın sıntı kú kı. Faıa faıa tın, Dı nıjonnı wodonı deen toólı Dı kwərə kam o wı:

²³ «Buko wəlu ta na yəri baaru tın wó ba o ja pugə o lı bəkəre, yi baá bəııı bu wım yırtı nı Emanuyelı.» O yırtı dım kuntu kırı mı yi We wıra dıdaantı dıbam.

²⁴ Zuzefu na do o zanı tın, o ma se o kı Baıa-We maleka kam na tagı nı o kı te tın. O ma se o jonı Mari o ja vu soıo. ²⁵ O ma wı pəni dıd-o sı kú vu kú yi o na lıgı bu wım maıa kalı tın. O laan ma pa o yırtı nı Zezi.

2

Yiyən-yeenə na tu sı ba zuli Zezi te tın

¹ Ba deen lıgı Zezi Zude tıv kodonı nı mı, kú yırtı mı Betelhem. Kú maa yi maıa kalı Eródı deen na yi pe tın. Yiyən-yeenə badaara deen ma nunı wa-pulı seenı ba ba ba yi Zeruzalem. ² Ba laan ma bwe noona ba wı: «Bu wım ba na lıgı sı o jı Zwıfə pe tın wı yən mı? Beıywaantı dıbam ne calıva kalı na brı o lıra kam tın na nunı bırı-kwaga seenı, yi dıbam ba sı dı zul-o.»

³ Pe Eródı deen na nı kuntu tın, lıə maa jıg-o dı noona balı maama na zıvırı Zeruzalem nı tın. ⁴ O laan ma bəııı Zwıfə kaanım yıgə tıınə bam maama, dıdaantı We cıllu karanyına tıınə bam, yi ba la daantı. O ma bwe-ba o wı: «Yən mı ba maıı sı ba lı Kırı wım?»

⁵ Ba ma lər-o ba wı: «Kúú ta yi Betelhem nı mı, Zude tıv nı. Beıywaantı faıa faıa We nıjonnı wodonı pıppıntı o wı:

⁶ «Betelhem, tıv kulı na yi balıa Zude tıntı dım wıntı tın, daı tıv kulı na murı tın.

Beıywaantı nmı wıntı mı baá lı dıdeeru wəlu na wó ta nıı a noona balı na yi Yısrayelı dwı tıınə tın baıa nı.»

⁷ Eródı na nı kuntu tın, o ma daantı o bəııı yiyən-yeenə bam sı ba ba o te. O ma kwaantı o bwe-ba, sı o lwarı de dım calıva

kam na pulı ka nunı tın. ⁸ O laan ma tıyı-ba sı ba vu Betelhem, yi o wı: «Ve-na á kwaantı á beeri bu wım jəgə, sı á na ne-o, sı á joori á ba á ta á bırı-nı, sı a dı vu a zul-o.»

⁹ Pe wım na tagı kuntu dı ba tın, ba laan ma zanı ba maa kea. Ba na maa ke tın, ba ma da ba na calıva kalı ba ya na maıı ba na wa-pulı seenı tın. Ka laan maa wı ba yıgə nı wıyuu nı ka veə, yi ka vu ka zıgı ka maıı dı bu wım na wı me tın. ¹⁰ Kú ma pa ba tıını ba jıgı wıppolo lanyıranı. ¹¹ Ba ma vu ba zu soııo kım wı. Ba ma na bu wım dı o nu Mari. Ba ma kını doonə ba zul-o. Ba laan ma bwəlı ba zıla ba lı peera ba pa-o. Ba peera yam yi səbu-sııa, dı wənu tıv ba na zwe yi tı lwəm ywəmmə tın, dı tralı nugə kalı yırtı na yi Miiri tın. ¹² We ma pa ba lwarı ba dındwıa wıntı, nı ba daa yi joori ba da Eródı te. Ba laan ma tıgı cwə-gaa ba joori ba vu ba tıv kım.

Eródı na kwaantı sı o gv bu wım te tın

¹³ Yiyən-yeenə bam na ke ba daarı kuntu tın, Baıa-We maleka ma da ka ba Zuzefu te o dındwıa wıntı, yi ka wı: «Zanı n ja bu wım dı o nu n ja n durı n vu Ezipı tıv, sı á taá zıvırı da, sı kú yi maıa kam a na wó pa abam nı sı á nunı Ezipı á joori á ba tın. Beıywaantı Eródı mı lagı o zanı o beeri bu wım sı o gv-o.»

¹⁴ Zuzefu na nı kuntu tın, o ma sıntı o zanı o ja bu wım dı o nu wım, o nunı tıttı dım kuntu nı o vu Ezipı. ¹⁵ Ba ma zıvırı da taan, sı kú vu kú yi maıa kalı Eródı na tıgı tın. Kú deen kı kuntu mı, sı kú pa Baıa-We deen na tagı kulı tın sıntı kú kı. Faıa faıa tın, Dı deen pe Dı nıjonnı wodonı toólı Dı kwərə o wı: «Amı We bəııı a bu wım sı o nunı Ezipı nı mı o ba.»

¹⁶ Eródı deen na tu o lwarı nı yiyən-yeenə bam lıvırı o yıgə nı ba viiri tın, o bam ma tıını dı zanı. O ma pa nı sı o noona vu Betelhem dı kú tı-balwa bam maama wıntı, ba gv bəkəri-bale sılv na yi bına yale dı balı na murı bına yale tın maama. O nan kı kuntu, sı kú maıı dı yiyən-yeenə bam na pe o lwarı maıa kalı calıva kam na nunı tın mı.

¹⁷ Bıə bam gım dım ma pa We nıjonnı Zeremi na tagı We kwərə kalı faıa faıa tın sıntı kú kı. ¹⁸ O deen tagı o wı:

«Soó mı zanı Rama tıv wıntı.

Noona mı wıra ba keerə,

yi ba coosə zanzan.

Rasəelı mı tıını o keerə o bıə ıywaanı,

o maa ba se sı noon-noonı gan-o,

o bıə bam na tıga tın ıywaanı.»

¹⁹ Eródı deen ma ba o tı, yi Zuzefu daa ta wı Ezipı nı. Baıa-We maleka ma daa ba Zuzefu te o dındwıa wıntı, yi ka wı:

20 «Zanji n ja bu wòm di o nu n joori n vu Yisurayeli tiv. Benywaani wòlv ya na lagi si o gv bu wòm tun laan tga.»

21 Zvzefv na ni kontv tun, o ma suntu o zanji o ja bu wòm di o nu o joori o vu Yisurayeli tiv kum. 22 O laan ma ba o lwarì nì Eròdi bu Arisla mv lèni o ko wòm yuu nì o di paari Zude tiv dìm banja nì. Kù ma pa o kwarì fòvni sì o joori o vu jəgə kam kontv. O dindwia wòni We ma pa o lwarì kòlv o na manji sì o kù tun, kù pa o lèeri o vu Galile tiv. 23 O laan ma vu o yi tiv kòdon, kù yiri mv Nazareti, yi o zòvri da. Kù laan ma pa We nijonə bam deen na tooli DI kwərə fanja fanja te tiv suntu kù kù. Ba deen tagi ba wì: «Baá bəj-o nì Nazareti tu.»

3

Zan na miisi nɔɔna na wòni yi o bri-ba te tiv

(Mariki 1:1-8, Luki 3:1-18, Zan 1:19-28)

1 Nɔɔnv wòdon deen mv wòra, o yiri mv Zan. Wòntv mv yi wòlv na miisi nɔɔna na wòni tun. O deen ma ba o wò Zude nì o beeri kagva wòni, yi o tooli We kwərə. 2 O maa yəni o ta o bri-ba sì ba lèni ba wòrv ba yagi kəm-balwaarv, sì manja kam laan yìe We paari dìm na lagi di ba nɔɔna tìtari nì tun. 3 Zan yi wòlv We nijonnu Ezayi na manji o ijòoni o taani fanja fanja tun o wì: «Nɔɔnv mv wòlv kagva wòni o tooli o kwərə o wì:

<Zanji-na á fəgi á kwe di Yuutu wòm cwənjə kam,

o na lagi o ba o tɔgi da tiv.

Pa-na cwe sùv o na lagi o ba o tɔgi tun fəgi sì yòvri lanyiranì. »

4 Zan deen zòvri gòrv kòlv ba na sɔgi di yogondi kòrv tun mv. O maa mai kilə o ma ja o təjə. O wòdiu mv yi kayira di tòvrv. 5 Nɔɔna zanzan maa yəni ba nunji Zeruzalem, di Zude tiv dìm maama, di Zòrden bugə nì je sùv, ba ve o te. 6 Ba maa te ba bri kòlv ba na kù ba cògi tun. O laan maa paì ba tu Zòrden bugə kam wòni, yi o miisi-ba na wòni We njwaani.

7 Zan na wòra o miisi nɔɔna na wòni tun, o ne nì Farizian tiinə di Sadusian tiinə zanzan tui o te. O ma ta di ba o wì: «Abam nyi di bɪsankwì-dwə mv. Wɔɔ mv bri abam sì á kwaani á lu cam dlv We na lagi DI pa nabiinə na tiv wòni? 8 Abam nan manji sì á taá kù kənə yalv na wòv bri nì á suntu á lèni á wòrv á yagi kəm-balwaarv tun mv. 9 Abam yi taá bɔnja á pa á tìtì nì, á na yi Abraham dwi tiinə tun, á daa wòv manji sì á lèni á wòrv. We na laga, DI wòv wani DI pa kandwa yantv lèni ya jì Abraham dwi tiinə. 10 Nɔɔnv nan manji o jigi dooru o jinja nì, sì o ta maa goni

tweeru tiv o di tga nì. Tiu kòlv maama na ba lari bu-nɔna tun, o manji sì o go-kv mv o di mini wòni sì kù di. Mv We di na lagi DI kù nɔɔna balv na wòv lèni ba wòrv ba yagi kəm-balwaarv te tun. 11 Amv nan miisi abam na wòni mv, sì kù bri nì abam lèni á wòrv á yagi kəm-balwaarv tiv. Kù daari wòlv na lagi o sanji amv kwaga o ba tiv tiini o dwe amv. A wòv manji sì a zeeri o ne natra di. Wòntv nan wòv miisi abam We Joro di mini wòni mv. 12 Wòntv nan ze zɔnj-kògò mv sì o ma caari o muna o pè o kù o tulə nì, sì o daari mun-swaanv tiv o zwe di mini dlv na ba di di dwe tun. Mv We na lagi DI pòvri nɔɔna daani DI kù-ba te tun.»

Zan na miisi Zezi na wòni te tiv
(Mariki 1:9-11, Luki 3:21-22)

13 Zan deen na wòv Zòrden bugə kam nì nì tun, Zezi ma nunji Galile tiv nì o vu o te sì o miisi-o na wòni. 14 Zan deen ya wòv se, yi o ta did-o o wì: «Amv mv manji sì a ba nmv te sì n miisi-nì na wòni, sì kù dai nmv mv wòv ba amv te sì a miisi-m na wòni.»

15 Zezi ma lər-o o wì: «Yagi sì kù kù kontv lele, sì kù manji sì dí kù kontv mv, sì dí wani dí kù kòlv maama na yi We wòvɔnja tiv.» O laan ma se.

16 Zezi na miisi na kontv tun, o ma da o nunji na bam wòni. O laan ma na weyuu na pɔri o banja nì, yi o na We Joro kum na de da kù tu o banja, yi kù nyi di kunkwənjə te. 17 Kwərə laan ma ijòoni weyuu nì ka wì:

«Wòntv mv yi amv bu-dva a na so-o di a wòv maama.

O ma yəni o pa a wòv poli zanzan.»

4

Sutaani na manji Zezi te tiv
(Mariki 1:12-13, Luki 4:1-13)

1 We Joro kum deen na tu Zezi te kontv tun, kù laan ma ja-o kù vu kagva wòni, sì sutaani manji-o di nii. 2 Zezi deen maa wòra taan da fiinna, yi o ba di wòdiu wìt di tìtì maama. Kana maa jig-o. 3 Sutaani laan ma ba o te, yi di ta did-o di wì: «Nm̄v na suntu n yi Banja-We Bu, sì n ta di kandwa yantv sì ya jì wòdiu sì n di.»

4 Zezi ma ləri o wì: «Kù nan pɔpɔni We tɔnɔ kum wòni kù wì:

<Kù dai wòdiu yiranì mv paì nabiinu njwì, kù yi We ni-taani dìm maama mv paì nabiinu njwì. »

5 Sutaani laan ma ja-o di ja vu di zù We tìtì tiv Zeruzalem wòv. Di ma ja-o di vu di di We-di-kamunu kum yuu mē na dwara tiv di zìg-o da, 6 yi di wì: «Nm̄v na yi We Bu, sì n fanji n cu tga nì sì dí nii. Benywaani kù pɔpɔni We tɔnɔ kum wòni kù wì:

«We wó pa DÍ malestí ba nmó ñwaañi, sɪ lwári-m dɪ sɪ jia, sɪ n yɪ tɔ tɪga nɪ n magɪ n naga dɪ kandwɛ.»

»
 7 Zezi ma ləri o wɪ: «Kɔ ta pɔpɔnti kɔ wɪ: «Yɪ zanɪ n manɪ n Yuutu Baɲa-We n nii.» »

8 Sutaani daa ma ja-o dɪ ja vu dɪ dɪ piu kulɔ na tiini kɔ dwara tɪn yuu. Dɪ laan ma brɪ-o lɔgɔ baɲa tɪnti dɪm maama dɪ wo-laaru tɪlɔ maama na wɔra tɪn. 9 Dɪ ma ta did-o dɪ wɪ: «Nmɔ na sɛ n kuni doonɔ n zuli amɔ, aá pa n ta n te wænu tɪntu maama.»

10 Zezi laan ma ta dɪ-dɪ o wɪ: «Sutaani, ve daa a tee nɪ! Sɪ kɔ pɔpɔnti We tɔnɔ kɔm wɔnti kɔ wɪ:

«Kɔ yɪ n Yuutu Baɲa-We yɪranɪ mɔ n manɪ sɪ n kuni doonɔ n zuli, sɪ n kɪ DÍ wɔbɔɲa na lagɪ te tɪn.» »

11 Sutaani laan ma viiri dɪ daar-o. We malestí laan ma ba Zezi te sɪ zæn-o.

Zezi na puli sɪ o tɔɔli We kwɔrɔ te tɪn (Mariki 1:14-15, Luki 4:14-15)

12 Zezi dɛɛn na lwarɪ nɪ ba jaani Zan ba kɪ piuna digɔ nɪ tɪn, o ma joori o vu Galile. 13 O maa daa wɔ manɪ Nazareti nɪ, yɪ o kɛ o vu Galile tɪw kɔdonɪ, kɔ yɪri mɔ Kapernaawum, o zɔvri da. Tɪw kɔm kɔntɔ wɔ nɪnɔ nɪ nɪ mɔ, dɪ je silɔ Zabulon dwi tiinɔ dɪ Nefitali dwi tiinɔ ya na zɔvri tɪn. 14 O na zɔvri da kɔntɔ tɪn, kɔ dɛɛn ma pa We nijonnu Ezayi na manɪ o tɔɔli We kwɔrɔ faɲa faɲa te tɪn sɪnti kɔ kɪ. 15 O dɛɛn tagɪ o wɪ:

«Kɔ na yɪ Zabulon dɪ Nefitali tɪnti dɪm, dɪ je silɔ na wɔ nɪnɔ kɔm seeni tɪn, dɪ je silɔ na wɔ Zɔrden bugɔ kam bube didonɪ dɪm kwaga nɪ tɪn, dɪ Galile je silɔ dwi-ge tiinɔ na zɔvri da tɪn,

16 jɔgɔ kantɔ tiinɔ bam dɛɛn ya wɔ lim wɔnti mɔ, yɪ ba laan ba ba na pooni zanzan. Balɔ na zɔvri da tɪn ya ba jɪgɪ tɪna dɪ We, tɔvnti mɔ ya te-ba.

Pooni laan ma zɔɲi ba baɲa nɪ.»

17 Zezi na joori o vu Galile tɪn, kɔ zɪgɪ manɲa kantɔ nɪ mɔ o puli o tɔɔli We kwɔrɔ, o brɪ nɔɔna nɪ ba manɪ sɪ ba lɔni ba wɔrɔ ba yagɪ kɔm-balwaarɔ, bɛɲwaañi manɲa kam laan yiɔ We paari dɪm na lagɪ dɪ ba nɔɔna titari nɪ tɪn.

Zezi na bɔɲi nɔɔna bana sɪ ba taa tɔg-o te tɪn

(Mariki 1:16-20, Luki 5:1-11)

18 Zezi dɛɛn maa wɔ Galile nɪnɔ kɔm nɪ nɪ o vea. O ma na nɔɔna bale, ba yɪ cɔrɔ mɔ. Ba didɔba yɪri mɔ Simɔn, o yɪri didonɪ maa yɪ Pɪyɛɛri. Wɔdonɪ wɔm maa yɪ o nyaani, o yɪri mɔ Andre. Ba yɪ kalɔɲ-jara mɔ, yɪ ba wɔ na bam wɔnti ba dɔlɔ

brɪ ba ma jaani kale. 19 Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Zanɪ-na á ba á taá tɔgɪ-nɪ. Aá pa á taá beeri nɔɔna mɔ á pa-nɪ sɪ ba da amɔ kwaga, nɪ á na yɔni á jaani kale te tɪn.» 20 O na tagɪ kɔntɔ tɪn, ba ma zanɪ lɪla ba yagɪ ba brɪ sɪm, yɪ ba vu ba tɔgɪ o kwaga.

21 Zezi na ve o maa kɛ tɪn, o daa ma na nɔɔna bale, ba dɪ yɪ cɔrɔ mɔ. Ba kɔ yɪri mɔ Zebede. Ba didɔba yɪri mɔ Zaki. Wɔdonɪ wɔm maa yɪ o nyaani, o yɪri mɔ Zan. Bantɔ hale dɪ ba kɔ Zebede maa wɔ naboro wɔnti ba kwe ba brɪ, sɪ ba ma ja kale. O ma bɔɲi nɔɔnɔ bam sɪ ba ba taa tɔg-o. 22 O na bɔɲi-ba kɔntɔ tɪn, ba ma zanɪ lɪla ba yagɪ ba kɔ wɔm dɪ naboro kɔm, yɪ ba vu ba tɔg-o.

23 Zezi dɛɛn maa tɔlɔ Galile tɪnti dɪm maama. O maa yɔni o ve Zwifɔ bam We-dɪ sɪm sɪ o taa brɪ nɔɔna We cɪga kam. O maa tɔɔli We kwɔrɔ-ywɔɲɔ kam dɪ We na lagɪ DÍ dɪ paari nɔɔnɔ titari nɪ te tɪn. O maa kwɔri o pa yawɪna na yazurɔ dɪ yawɪrɔ tɪlɔ dwi maama na jɪgɪ-ba tɪn. 24 Nɔɔna ma ba ba ni o ɲwa je sɪm kɔntɔ nɪ, dɪ Siiri tɪw kɔm maama wɔnti. Ba maa yɔni ba jaani yawɪna dwi dwi ba tu o te, balɔ yɪra na tiini ya wɔɛ tɪn, kɔ wɔli dɪ balɔ ciciri na yaari-ba tɪn, dɪ balɔ na sai kɔrɔ tɪn, dɪ kwaarɔ. Ba na tu Zezi te kɔntɔ tɪn, o maa yɔni o pa ba na yazurɔ. 25 Nɔn-kɔgɔ zanzan dɛɛn ma nɲi Galile tɪnti dɪm, dɪ je silɔ ba na bɛ nɪ Tɪnti Fugɔ tɪn, dɪ Zeruzalem, dɪ Zude maama, dɪ je silɔ na wɔ Zɔrden bugɔ kam bube didonɪ dɪm nɪ tɪn ba tɔgɪ did-o.

5

Zezi zaasɪm-dɔvri dɪm (Luki 6:20-23)

1 Zezi dɛɛn na nɛ nɔn-kɔgɔ na tɔg-o tɪn, o ma vu o dɪ piu kɔdonɪ yuu o jɔni da. O na je tɪn, o karabiɔ bam ma ba o te. 2 O laan ma puli o brɪ-ba o wɪ:

3 «Balɔ na ye nɪ ba yɪ yinigɔ tiinɔ We yigɔ nɪ tɪn mɔ jɪgɪ yu-yonɔ, ba na wó tɔgɪ ba dɪ We paari dɪm tɪn ɲwaañi.

4 Balɔ wɔrɔ na cɔgɪ tɪn mɔ jɪgɪ yu-yonɔ, We na wó pa-ba wɔ-zuru tɪn ɲwaañi.

5 Balɔ na jɪgɪ ban-pɔntɔ tɪn mɔ jɪgɪ yu-yonɔ,

We na wó pa ba taa te lɔgɔ tɪn ɲwaañi.

6 Balɔ na paɪ We cɪga kam tɔgɪm jɪgɪ fra dɪ ba tɪn mɔ jɪgɪ yu-yonɔ,

We na wó pa ba bɪcara pɔni tɪn ɲwaañi.

7 Balɔ na jɪgɪ nɔɔna ɲwaja tɪn mɔ jɪgɪ yu-yonɔ,

We na wó duri ba dɪ ɲwaja tɪn ɲwaañi.

8 Balɔ na yɪ wɔ-pɔnɔ tiinɔ tɪn mɔ jɪgɪ yu-yonɔ,

ba na wó ba ba na We tun ñwaani.

⁹ Balu na pai noona jigi ywæni daani tun mu jigi yu-yoŋo,

We na wó ta bæ-ba ni DI biê tun ñwaani.

¹⁰ Balu na tɔgi We ciɓa kam yi noona bæesi-ba tun mu jigi yu-yoŋo,

ba na wó tɔgi ba di We paari ðim tun ñwaani.

¹¹ Noona na twi abam yi ba bæesi abam, yi ba fɔ vwan ba te wo-balwaarɔ dwi maama ba pa abam amu yiri ñwaani tun, á jigi yu-yoŋo. ¹² Á taá jigi wɔpolo lanyirani si We wó pa á na nyɔɔri zanzan DI tee ni. Ku na yi We nijonŋə balu deen na loori abam yigə ba ba tun, noona deen manj ba bæesi-ba kuntu mu.

¹³ Ye na pai wɔdiu ywənə te tun, abam di nan manj si á taá pai ywæni taa wɔ nabiinə tee ni. Ye ywæni nan na ti, n daa n bá wani n pa di joori di ja ywæni. Di daa ba jigi kuri. Baá di-di ba yagi mu, si noona taa nwanɔ di banja ni.

¹⁴ Abam nyi di lɔgɔ banja pooni mu nabiinə titari ni. Tɔw kulɔ ba na loɔgi piu yuu ni tun bá wani ku sɛgi, ku nai mu jaja.

¹⁵ Noon-noonɔ bá se o tarigi kaŋa o pu titɔgɔ kuri ni. Ó kwe-ka o pali wɛeni mu, si ka pooni dum taa nai di pai noona balu maama na wɔ digə kam wɔni tun. ¹⁶ Abam di nan manj si á zɔŋi á pooni dum kuntu mu noona titari ni. Ba laan wó na wolaaru tɔl á na ki tun, yi ba zuli á Ko We wɔlɔ na wɔ weyuu ni tun.»

Zezi na pɛ We callu tɔm tiini ti ja kuri te tɔn

¹⁷ «Abam nan yi taá buŋi ni amu tu si a pa We tɔnɔ kɔm na bɔi kulɔ tun ji kafe, ku na yi We callu tɔl DI deen na pɛ Moyisi, di DI nijonŋə bam na bɔi kulɔ fanja fanja tun di. Amu tu si a pa ti tiini ti taa jigi kuri mu lanyirani, si ku dai ni a lagi a cɔgi-ti mu. ¹⁸ Á lagi a ta ciɓa mu di abam si, lɔgɔ banja di weyuu na wó daani si ku taa ve manja kalɔ tun, kulɔkulɔ bá wani ku li We callu tun wɔni di finfin di. Ti nan wó ta wɔra kuntu mu taan, si ku ba ku yi manja kalɔ We na wó pa wɔŋo maama ki ku ti tun. ¹⁹ Noonɔ wɔlɔ maama na wɔ se We niə yam didɔba yi o daari o bɔi o donnə si ba di yi se-di tun, di na manj di yi mumi di, kuntu tu wó ba ji balanja We paari ðim wɔni. Ku daari, wɔlɔ maama na se We niə yam yi o daari o bɔi o donnə si ba di se tun, kuntu tu wó ba ji kamunu We paari ðim wɔni. ²⁰ Á nan taá ye ni, abam na wɔ se We ciɓa kam á dwəni á callu karanyuna tiinə bam di Farizian tiinə bam, á bá wani á na cwəŋə si á tɔgi á zɔ We paari ðim wɔ.»

Ban-zɔŋɔ na nyi di non-gura te tɔn

²¹ «Abam ye ni ba deen bɔi dɔbam kwə bam ba wɔ: <Yi zanj n gɔ noonɔ. Wɔlɔ nan na gɔ noonɔ, ba manj si ba di o taani mu.>

²² Ku daari, a nan lagi a ta di abam ni, noonɔ wɔlɔ na jigi ban-zɔŋɔ di o ko-bu, ku manj si ba di kuntu tu di taani mu. Wɔlɔ na tagi di o ko-bu o wɔ, o ba jigi wɔbɔŋa, ku manj si dɔbam sariya-dirə nakwa bam mu di kuntu tu taani. Noonɔ wɔlɔ di na tagi di o ko-bu o wɔ, o yi joro, ku manj si kuntu tu zɔ min-tɔw mu. ²³ Kuntu ñwaani, nmu na lagi n kwe n pɛeri n pa We, yi n laan na guli ni n ko-bu jigi n ban-zɔŋɔ, ²⁴ si n tiŋi n pɛeri ðim, si n joori n vu n ko-bu wɔm te si á fɔgi daani. Nmu na ki kuntu, si n laan joori n ba n kwe n pɛeri ðim n pa We.

²⁵ Ku daari, noonɔ nan na jaani-m o vu o sanj, si n ki lula n pa á fɔgi daani yi á daa ta wɔ yi sariya yam ðim jəgə kam. Ku na dai kuntu, o laan wó ki nmu sariya-diru wɔm jura ni, si o pa n na cam. Wuntu di laan wó ki-m o tuntuŋŋɔ jura ni, si o ja-m o vu o ki piina digə ni. ²⁶ Á lagi a ta ciɓa di nmu si, nni ta n wɔra taan. Nmu na wɔ ŋwi jini dum maama n ti, ba bá yagi-m.»

Ka-laga na yi kəm-balɔɔ te tun

²⁷ «Abam nan ye ni ba manj ba ta ba wɔ: <Yi zanj n pəni di n donj kaani.> ²⁸ Amu nan lagi a ta abam ni, noonɔ wɔlɔ na nii kaani di fra tun, ku nyi di o manj o pəni did-o mu o wɔbɔŋa na lag-o tun ñwaani. ²⁹ Kuntu tun, nmu jazim yi na pai n ki lwarim, si n li-di n yagi. Nmu yira daa didɔba na cɔgi, kɔl ta lana ku pa-m ku dwe n yira yam maama na wɔra yi ba di-ya min-tɔw ni. ³⁰ Nmu jazim mu na pai n ki lwarim, si n go-di n yagi. Nmu yira daa didɔba na cɔgi, kɔl ta lana ku pa-m ku dwe n yira yam maama na zɔ min-tɔw.»

Kaani yagim

(Matiyu 19:9, Mariki 10:11-12, Luki 16:18)

³¹ «Ba manj ba ta ba wɔ: <Noonɔ wɔlɔ na yagi o kaani, kuntu tu manj si o pa-o tɔnɔ kulɔ na wó bɔi ni ba yagi daani tun.> ³² Amu nan lagi a ta abam ni, noonɔ wɔlɔ na yagi o kaani yi ku dai ni o cɔgi di baaru tun, kuntu tu pɛ kaani wɔm ki bwəŋə mu, di o daa na zɔ baaru wudoŋ tun. Noonɔ wɔlɔ maama nan na di kaani wɔm kuntu tun, kuntu tu di ki bwəŋə mu.»

Durə duum na wɔ manj te tɔn

³³ «Abam manj á ye ni ba deen bɔi dɔbam kwə bam ba wɔ: <Yi zanj n kwanɔ n ni, di nmu na dugə n wɔ nni ki kulɔ n pa n Yuutu Banja-We tun.> ³⁴ Amu nan lagi a ta a bɔi abam si á yi zanj á du di kulɔkulɔ. Yi zanj á du durə di We-cɔŋɔ, beŋwaani dáani mu yi We jəŋə je. ³⁵ Yi du-na di tɔga

banja di, ka na yi We ne cwiim jægə tun nwaani. Nan yi du-na di Zeruzalem di, si kontu yi We pa-faru wom tuw mu. ³⁶ Nan yi zanji á du di á tti yuu di, bejwaani á bá wani á pa á yuuyue dtdba tti lani ka ji naponjo naa zaano. ³⁷ Nan pa-na abam <een> ji <een>, si abam <awo> ji <awo>, si á daa yi weli kulukub da. Wono na weli da, kontu yi sutaani nyim mu.»

Di na manji si di taá jigi wv-zuru te tin (Luki 6:29-30)

³⁸ «Abam manji á ni si ba tagi ba w: <Noonu na pi n yi, si ba pi kontu tu di yi. Noonu nan na guri n yeli, si ba guri kontu tu di yeli.> ³⁹ Amu nan lagu a ta a bri abam ni, noonu na ki-m lwarim, si n di daa yi ki-o lwarim n ma n jwi. Noonu nan na logu n jazim pwpw, si n guni kudonj kum di, si o lo o weli da. ⁴⁰ Noonu nan na sanji-m si o jonji n gwar-bu o juni nwaani, si n pa o kwe n gwar-bwarə di o weli da. ⁴¹ Dideeru nan na fi-m si n ziji o zila n vu nabaa yi muru, si n ziji n vu nabaa yi murr-ti. ⁴² Noonu nan na loori-m wonjo, si n kwaani n pa-ok. Noonu nan na lagu si o juni wonjo n tee ni, si n yi van-o.»

Sono taani (Luki 6:27-28,32-36)

⁴³ «Abam manji á ni si ba tagi ba w: <N manji si n ta n soe n donnə mu, si n daari n ta n culi n duna.> ⁴⁴ Amu nan lagu a ta abam ni, á taá soe á duna, si á daari á taá loori We á pa balu na jigi abam ba beesu tun. ⁴⁵ Á na ki kontu donj, kuvu bri ni abam yi Banja-We biə mu. Bejwaani duntu ba pooti noonu daani, Di pai wia nyi non-balwaaru di non-nyuna maama banja ni. Di ta kwari Di pai dua ni ka pai balu na ki lanyirani di balu na ki baloro tun maama. ⁴⁶ Abam nan na soe balu di na soe abam tun yirani, bee nyooti mu á wu na We tee ni? Lampo-jonjə di yeni ba ki kontu donj mu. ⁴⁷ Abam nan na zuli á curru yirani mu, abam ki á dwe á donnə bam na? Balu na yeri We tun di nan yeni ba ki kontu donj mu. ⁴⁸ Abam nan manji si á taá yi lanyirani di cigu tiinə, ni á Ko Banja-We na yi lanyirani di cigu tu te tun.»

6

Zezi na bri peera pam di We-loro di ni-voom na manji si ku taa yi te tin (Luki 11:2-4)

¹ «Á taá yiri á tti, si á yi taá bri kəm-laaru tub á na ki tun noonu yigə ni. Á na ki kontu donj, ku bá pa á na nyooti á Ko We tee ni. ² Kontu tun, á na kwe wonjo á pa yinigə tu, á yi zanji á pa noonu lwaru abam na ki kulub tun ni ni, ni pipiri-nyuna bam na yeni ba bri ba na ki kulub tun ba

We-di sum wuni, di ba tuw kum pooni yigə ni, si ku ta pa noonu zuli-ba te tun. A lagu a ta cigu mu di abam si, bantu manji ba na ba nyuru. ³ Nmu nan na lagu n weli yinigə tu, si n yi pa noonu-noonu lwaru ku ni ni, nuneeni noonu na kwe wonjo o pa di o jazim yi o jagwio yeri ku ni ni te tun. ⁴ N Ko We nan nai kulub n na səgi n ki tun. Di laan wu pa n na nyooti ku nwaani.

⁵ Abam na yeni á lagu á wari We, si á yi zanji á taá bri á tti ni pipiri-nyuna bam na ki te tun. Bantu soe si ba taa zanji weeni mu ba wari We ba We-di sum wuni di pooni yigə ni, si noonu maama taa na-ba. A lagu a ta cigu mu di abam si, bantu manji ba na ba nyuru ba ti. ⁶ Nmu nan na lagu n wari We, zu digə wu n ja ka ni n pi, si n laan wari n Ko We dilu na wu jægə kalu na səgi tun ni. Duntu nan nai kulub n na səgi n ki tun. Di laan wu pa n na nyooti ku nwaani.

⁷ Abam na wura á wari We, á yi taá tiini á noonu bitar-yootu nuneeni balu na yeri We tun na yeni ba noonu te tun. Bantu yeni ba bunji ni, ba na tiini ba noonu ta-faru mu, We wu leri ba loro. ⁸ Abam nan yi zanji á ki ni bantu na ki te tun. Bejwaani á Ko We manji Di ye kulub abam na lagu tun, yi á ta wu loori-Di ku nwaani.

⁹ Abam nan manji si á taá wari We tuntu donj mu:

<Dibam Ko wulu na wu weeni tun, si nmu yiri na tiə di zulu,

¹⁰ si nmu paari ba,

si nmu wubunja ki lugu banja ni, ni ku na ki n sonjo ni te tun.

¹¹ Pa dibam wodiu zim si ku manji dibam.

¹² Yagi di lwarim n ma n ce dibam,

ni dibam di na yagi di ma ce di donnə te tun.

¹³ Yi pa di na manjim dilu na wu pa di tu tun.

Nan vri dibam wo-lwaanu tu juna ni.

(Nmu te paari di dam di tiə

si ku taa ve manja kalu na ba ti tun. Amina.)>

¹⁴ Abam na yagi á ma ce noonu balu na ki abam lwarim tun, á Ko We di wu yagi abam lwarim Di ma ce abam. ¹⁵ Ku daari, abam na wu yagi á ma ce balu na ki abam lwarim tun, á Ko We di bá yagi abam lwarim Di ma ce abam.

¹⁶ Abam nan na wogu ni, si á yi nywani á yigə, ni pipiri-nyuna bam na yeni ba ki te tun. Bantu yeni ba pa ba yibiyə lani si ku pa noonu lwaru ni ba wogu ni mu. A lagu a ta cigu mu di abam si, bantu manji ba na ba nyuru. ¹⁷ Nmu nan na wogu ni, si n su n yie si n daari n li n yuu lanyirani. ¹⁸ Kontu mu wu pa noonu-noonu bá lwaru ni n wogu ni. N Ko We dilu na wu jægə kalu na səgi ni tun yirani mu ye. Duntu nan nai kulub n

na sági n kɪ tɪn. Dɪ laan wó pa n na nyɔɔri kɔ ɲwaani.»

We-sɔŋɔ jɪgɪrɔ taani
(Luki 12:33-34, 11:34-36, 16:13, 12:22-31)

¹⁹ «Nan yi zaɲɪ á kwaani sɪ á na jɪgɪrɔ zanzan lɔgɔ kɔntɔ baɲa nɪ. Á na tɪɲi jɪgɪrɔ lɔgɔ baɲa yɔ, tɪ wó ba tɪ cɔgɪ. Tɔba wó mu-tɪ, yɪ tɪ wó sɔɲɪ tɪ cɔgɪ. ɲwɪna dɪ ma wó bwəri sɔŋɔ kɔm ba zɔ ba ɲɔ-tɪ. ²⁰ Abam nan manɪ sɪ á tɪɲi á jɪgɪrɔ zanzan We-sɔŋɔ nɪ mu. Dáani mu tɔa daa bá wani ka mu-tɪ, yɪ tɪ bá sɔɲɪ tɪ cɔgɪ, yɪ ɲwɪna dɪ bá wani ba ɲɔ-tɪ. ²¹ Beɲwaani, abam jɪgɪrɔ na tigi mɛ tɪn, á bicara dɪ tigi dáani mu.

²² Nɔɔnu yɪə mu nyɪ nɪnɛɛnɪ kania kalɔ na pai o yira jɪgɪ pooni te tɪn. Kɔntɔ tɪn, nmu yɪə na lana, kɔ pai n yira maama wɔ pooni wɔnɪ mu. ²³ Nmu yɪə nan na ba lana, kɔ pai n yira maama wɔ lim wɔnɪ mu. Kɔntɔ tɪn, nmu yɪə ya na manɪ sɪ ya taa yɪ pooni tɪn nan na yɪ lim, kɔ laan wó ta tiini kɔ yɪ lim kɔ ja gaali.

²⁴ Nɔɔn-nɔɔnu bá wani o li wɔbɔɲ-dɪdwi, sɪ o ma tɔɲɪ o pa o yuutiinə bale. Ó o ta culi dɪdɔ wɔm yɪ o daari o soe wɔdɔɲ wɔm, naa ó o ta nɪgɪ dɪdɔ wɔm yɪ o daari o gooni wɔdɔɲ wɔm. Kɔntɔ ɲwaani abam bá wani á pa sɪ We taa yɪ á yuutu, sɪ á daari á pa sɔbu dɪ taa yɪ á yuutu.

²⁵ Kɔntɔ ɲwaani mu a lagɪ a ta abam, sɪ á yɪ taá liə dɪ lɔgɔ baɲa kulukulɔ, kɔ na yɪ á ni-wɔdiu, naa á na wó zɔ gwaaru tɪlɔ tɪn. Beɲwaani á ɲwɪa garɪ wɔdiu. Yira yalɔ We na pe abam tɪn dɪ maa garɪ gwaaru. ²⁶ Nan maan-na á nii zunə na yɪ te tɪn. Bantɔ ba duə, yɪ ba ba zagɪ mɪna ba kɪ tuli nɪ. Kɔ nan yɪ á Ko We mu nii ba baɲa nɪ dɪ ba ni-wɔdiu. Abam nan ba jɪgɪ kuri á dwe zunə bam na? ²⁷ Abam wɔlɔwɔlɔ bá wani o tɔɲɪ o ɲwɪa dɪ finfɪn dɪ, o na manɪ o li te dɪ.

²⁸ Bɛɛ nan mu yɪ á kɪ liə dɪ gwaaru wɔɲɔ? Maanɪ-na á nii ga-punnu tum lam na yɪ te tɪn. Tɪntɔ nan warɪ tɪ tɔɲɪ yɪ tɪ warɪ gwaaru tɪ sɔ. ²⁹ Nan taá ye-na nɪ, tɪntɔ jɪgɪ lam tɪ dwe Pe Salomɔn deen na manɪ o zɔɔri gwar-ɲɔnnɔ tɪlɔ tɪn. ³⁰ Kɔ nan na yɪ gaaru tum kɔntɔ, tɪntɔ ba jɪgɪ de dɪ nɔɔna na zwe-tɪ. Dɪ kɔntɔ dɪ We ta mu pai tɪ jɪgɪ lam kɔntɔ doɲ. Kɔntɔ ɲwaani, kɔ na yɪ abam, We bá nii abam baɲa nɪ cɪga? Bɛɛ nan yɪ á ba kɪ á wɔ-dɪdɔba dɪ We?

³¹ Kɔntɔ ɲwaani, á yɪ taá liə dɪ á na wó dɪ wɔɲɔ kulɔ naa á na wó zɔ wɔɲɔ kulɔ tɪn. ³² Balɔ na yəri We tɪn mu tiini ba bɔɲɪ wəənu tum kɔntɔ maama wɔbɔɲa. Abam Ko We nan manɪ Dɪ ye wɔɲɔ kulɔ na manɪ dɪ abam tɪn. ³³ Abam manɪ sɪ á da yigə á

beeri Baɲa-We paari dum dɪ ɲwɪa kalɔ na tɔgɪ We wɔbɔɲa tɪn. Á na kɪ kɔntɔ, We laan wó wəli abam wəənu tɪlɔ na daari tɪn. ³⁴ Dɛ maama tui dɪ dɪ tɪtɪ cam mu. Á nan yɪ taá pa liə jɪgɪ abam dɪ jwa wɔɲɔ. Yagɪ-na sɪ jwa de dum tɪtɪ wó nii dɪ tɪtɪ wɔɲɔ.»

7

Yɪ ɲɔɔni n doɲ wəənu
(Luki 6:37-38,41-42)

¹ «Abam yɪ taá ɲɔɔni á donnə wəənu, sɪ We yɪ ɲɔɔni abam dɪ wəənu. ² Beɲwaani, abam na ɲɔɔni á donnə wəənu te tɪn, We wó tɔgɪ kɔntɔ doɲ mu Dɪ ma dɪ á sariya. Abam na maɪ bwaɲa kalɔ á manɪ á pa á donnə tɪn, We dɪ wó maɪ bwaɲa kantu mu Dɪ manɪ Dɪ pa abam sɪ kɔ taa maɪ daani.

³ Abam nyɪ dɪ nɔɔnɔ na nii o doɲ yɪ nɪ o na ga-balaɲa da, yɪ o daari o ba lagɪ sɪ o lwarɪ nɪ o tɪtɪ yɪ jɪgɪ daa tɪn. Kɔ manɪ sɪ kɔ taa yɪ kɔntɔ doɲ na? ⁴ Daa na wɔ nmu yɪ nɪ tɪn, nɪ kɪ ta mu n ta dɪ n doɲ nɪ o pa n li gaa o yɪ nɪ yagɪ? ⁵ Nmu yɪ pipiri-nyum dɪ nmu na kɪ n doɲ te tɪn. Nmu nan manɪ sɪ n li n tɪtɪ yɪ daa kam mu, sɪ n laan wani n nii lanyɪranɪ sɪ n li n doɲ yɪ gaa kam.

⁶ Yɪ zaɲɪ á kwe wəənu tɪlɔ na yɪ wɔkamunə We yigə nɪ á pa balɔ na vin We tɪn. Á na kɪ kɔntɔ, baá cɔgɪ-tɪ, yɪ ba daari ba cɔgɪ abam tɪtɪ dɪ ba wəli da.»

We-loro
(Luki 11:9-13)

⁷ «Á taá loori We, sɪ Dɪ wó pa abam kulɔ á na lagɪ tɪn. Beeri-na kulɔ á na lagɪ tɪn, sɪ á wó na. Magɪ-na boro, sɪ baá pɔrɪ ba pa abam. ⁸ Beɲwaani wɔlɔ maama na loori We sɪ Dɪ pa-o wɔɲɔ tɪn wó jonɪ. Wɔlɔ maama na beeri wɔɲɔ tɪn wó na-kɔ. Baá pɔrɪ ba pa wɔlɔ maama na magɪ boro tɪn.

⁹ Abam wɔlɔ na jɪgɪ bu yɪ o na loori-m wɔdiu, nmu wó se n kwe kandwe n pa-na? ¹⁰ Naa o na loori-m kaləɲə, nɪ se n pa-o bisankwɪa na? ¹¹ Awo. Abam wɔrɔ na ba lana yɪ á ta ye sɪ á taá pai á biə wo-laaru tɪlɔ ba na lagɪ tɪn, á Ko We na lamma Dɪ dwe abam tɪn bá kwe wo-laaru Dɪ pa balɔ na loori-Dɪ tɪn na?

¹² Á taá kɪ á donnə lanyɪranɪ, sɪ kɔ manɪ dɪ á na lagɪ sɪ bantɔ taa kɪ abam te tɪn. Kɔntɔ mu yɪ cɪga kalɔ Moyisi dɪ We niɲɔɲə bam zaasum dum na manɪ dɪ brɪ tɪn.»

Zezi karabiə na wó tɔgɪ cwəɲə kalɔ tɪn
(Luki 13:24)

¹³ «Á taá cɔ á tɪtɪ, sɪ á wani á tɔgɪ cwə-mumuna kam á vu á na ɲwɪa We tee nɪ. Kɔ daari cwəɲə kalɔ nɪ na yalma yɪ ka vəɲə yɪ mwalɪ mwalɪ tɪn maa ve ka kweeli cɔgɪm jəgə nɪ mu, yɪ nɔɔna zanzan mu tɔgɪ cwəɲə kantu. ¹⁴ Kɔ daari cwəɲə kalɔ nmu

na wó da sí n vu n jonji njwa We tee ni tun ni yi mumina mu, yi ka piini. Nɔɔna finfin yirani mu togi cwɛnɛ kam kontu.»

*Ba lwarɪ tiu kv biɔ lɔrim ni mv
(Luki 6:43-44, 13:25-27)*

¹⁵ «Á taá yiri á titi di balu na pai ba yi We nijonɔa yi ba dai tun. Bantu yɛni ba ki ba yibiyɛ ni ba yi nɔn-nɔna mu te abam yigɛ ni, yi ba nan lagi ba cɔgi abam ni nywɛnkuri na lagi si cɔgi peeni te tun mu. ¹⁶ Ba titɔɔna nan mu wó pa á lwarɪ ba na yi balu tun. Benwaani tiu tɛrɛ kv na wó wani kv lɛ kv donj biɛ. N bá na swan sabara yuu ni naa mɔɔla kaligonjo yuu ni. ¹⁷ Tu-nɔɔɔ mu lɛri bu-nɔna. Tu-balɔɔɔ di maa lɛri bu-balwaaru. ¹⁸ Tu-nɔɔɔ tɛrɛ kv na wó lɛ bu-balwaaru. Tu-balɔɔɔ di nan tɛrɛ kv na wó lɛ bu-nɔna. ¹⁹ Tiu kulu maama na ba lɛri bu-nɔna tun, baá go-kv ba di mini ni mu. ²⁰ Kontu tun, ba titɔɔna mu wó pa á lwarɪ ba na yi balu tun.

²¹ Kv dai ni balu maama na bɛ amu ni <Yuutu, Yuutu> tun mu wó togi ba zɔ We paari dum wuni. Kv nan yi balu na sɔni ba togi amu Ko We wɔbɔɔna tun mu. ²² Sariya de dum na yiɛ, nɔɔna zanzan wó ta di amu ba wi: <Dí Yuutu, dibam deen togi nmu yiri dim njwaani mu dí nɔɔni We yiyiu-njwe, yi dí ma nmu yiri dum dí zɛli ciciri nɔɔna yira ni, yi dí daari di ma di ki wokinkagula zanzan.> ²³ A laan wó ta di ba a wi: <A manɔ a yɛri abam. Ve-na daa ni, abam kɛm-balwaaru tiinɛ-ba.> »

*Dí na manɔ sí dí sɛ Wɛ taani te tin
(Luki 6:47-49)*

²⁴ «Kuntu njwaani, wulu maama na cɛgi a taani dum yi o ki a na tagi kulu tun, kontu tu nyi di wɔbɔɔna tu wulu na cwi o sɔɔɔ kuri pulɔɔɔ banja ni yi o laan lo-kv tun mu. ²⁵ Dwa ma ba ka ni ka pa bwi su si pɛɛli. Vu-dɔ di ma ba kv magi sɔɔɔ kum, yi kv wu tu, kv kuri na cwi pulɔɔɔ kum banja ni tun njwaani. ²⁶ Kv daari wulu maama nan na cɛgi a taani dum yi o ba ki a na tagi kulu tun nyi di nɔn-joro na loɔi kv sɔɔɔ kasulu banja ni te tun mu. ²⁷ Dwa ma ba ka ni ka pa bwi su si pɛɛli, yi vu-dɔ di magi sɔɔɔ kum, kv pa kv tiini kv tu tiga ni buri buri.»

²⁸ Zezi deen na tagi wɛɛnu tuntu maama o ti tun, non-kɔɔ kulu na wura tun ma tiini ba yi yɛɛu di o zaasum dum. ²⁹ Benwaani o ni-taani dum jigi dam di dwe ba titi cullu karanyina tiinɛ bam taani dum.

8

*Zezi na pɛ nanyɔɔɔ na yazurɛ te tin
(Mariki 1:40-45, Luki 5:12-16)*

¹ Zezi laan ma zanɔ o tu piu kum yuu ni o maa kea, yi ko-fɔɔ togi o kwaga. ² O na maa ke tun, nanyɔɔɔ kudonj ma vu o te, yi

kv kuni doonɛ o yigɛ ni kv loor-o kv wi: «Amu tu, nmu na laga, ni wani n pa a na yazurɛ a ji lanyirani.»

³ Zezi ma sɛ. O ma twi o jɔɔa o dwe-o, yi o wi: «Ξεν, a laga. Zanɔ di yazurɛ si n ji lanyirani.» O na tagi kontu bidwi banja ni tun, mu nɔɔni wum nanywaanu tum de ti je yi o yira ji lanyirani. ⁴ Zezi laan ma ta did-o o wi: «Yi zanɔ n ta kulu na ki tun n bri nɔɔna. Nan yɔɔri n vu We kaanum tu wum te si n pa o nii n yira yam, si n daari n ja pɛera yalu Moyisi cullu tum na bri ni ya manɔ tun n vu n pa-o, si o ma kaani Banja-Wɛ. Kontu mu wó bri nɔɔna maama ni n yawu kum sɔni kv je.»

*Zezi na pɛ pamaɔna yigɛ tu tintɔɔɔ na yazurɛ te tin
(Luki 7:1-10)*

⁵ Zezi laan ma vu o yi tu kudonj, kv yiri mu Kapernawum. Pamaɔna yigɛ tu wɔdonj ma ba o te, ⁶ yi o loor-o o wi: «Amu tu, a jigi a tintɔɔɔ mu o tigi sɔɔɔ ni yi o wɛɛ, kv tiini kv cana o yira ni. O ma gwarigi yi o wari o zanɔ.»

⁷ Zezi ma lɛr-o o wi: «Áá da a vu si a pa o na yazurɛ.»

⁸ Pamaɔna yigɛ tu wum ma lɛri o wi: «Amu tu, a wu manɔ si n ba n zɔ amu sɔɔɔ. Nan weeni n ta di n ni ni a tintɔɔɔ wum zanɔ. N na tagi kontu, oó na yazurɛ. ⁹ Benwaani, amu di yi nɔɔni wulu nɔɔna badonnɛ na jigi dam amu banja ni tun, yi a di daa ta jigi dam pamaɔna badaara banja ni. A na tagi a wi, nɔɔni wulu ve, o manɔ si o vu mu. A nan daa na wi, nɔɔni wulu ba, o di wó ba mu. Kv daa zɔ yi a tintɔɔɔ, a na wi o ki wɔɔɔ, oó ki mu. Kontu, a ye si, nmu na tagi kulu maama kv ki.»

¹⁰ Zezi na ni kontu tun, kv ma tiini kv sɔ-o. O ma ta di balu na togi ba wura tun o wi: «A lagi a ta ciga mu di abam si, a wu ne nɔɔn-nɔɔni o na jigi wu-didwa di amu nɛɛni nɔɔni wum na jigi wu-didwa te tun, kv na manɔ kv yi Yisrayeli dwi tiinɛ bam wuni di. ¹¹ A lagi a ta abam si, nɔɔna zanzan wó nunji loɔɔ banja je maama ni, ba ba ba zɔ We paari dum wu. Dáani mu ba laan wó jɛni di dibam nabaara Abraham di Yizaki di Zakobi, yi ba di ywɛni daani. ¹² Kv daari, Yisrayeli dwi tiinɛ balu ya na manɔ si ba zɔ We paari dum wu tun, bantu daa bá na cwɛnɛ si ba zɔ. We wó zɛli-ba DI yagi lim je ni, mɛ nɔɔna na yaara yi ba keerɛ yi ba dɔni ba nwa tun.»

¹³ Zezi laan ma ta di pamaɔna yigɛ tu wum o wi: «Nan ve. Nmu na ki n wu-didwa di amu si a ki kulu tun, We wó pa kv ki.»

Manɔ kam kontu ni nɔɔ mu o tintɔɔɔ wum sɔni o na yazurɛ.

Zezi na pe Piyeeɾi tinkaani di yawuina zanzan na yazura te tin

(Mariki 1:29-34, Luki 4:38-41)

¹⁴ Zezi laan ma vu Piyeeɾi-ba soɗo. O ma na Piyeeɾi tinkaani na tigɛ o ba jigi yazura. Ku yi paa mu jigi-o. ¹⁵ Zezi ma vu o ja o jija, yi paa kam nunji o yira ni. Kaani wum laan ma zaji o ki wodiu o pa-o.

¹⁶ Tiga na tu ka wura ka yi tin, noona maa jaani ciciri na jigi balu tin zanzan ba tui Zezi te. O maa yani o ma o ni-taani o zeli ciciri sum, yi o daari o pa yawuina bam maama na yazura. ¹⁷ O ki kontu, si ku pa We nijonnu Ezayi na manji o ta kulɔ faɗa faɗa tin mu suni ku ki, ni o deen na tagi o wi:

«Wuntu mu joni dibam cam di di yawuru maama o ziji.»

Balu na lagi si ba togi Zezi tin na manji si ba ki te tin

(Luki 9:57-62)

¹⁸ Zezi deen na ne ni ko-foro tiini ku wo o tee ni tin, o ma pa o karabiɛ bam ni si ba be nuntu kum ni didonɗum. ¹⁹ Ba daa ta na wo ke tin, We callu karanyina tu wodon ma vu o te, yi o ta did-o o wi: «Karanyina, nmu na lagi n vu je silu maama tin, amu wogɗu a vu.»

²⁰ Zezi ma lar-o o wi: «Ku na yi yira, bantu jigi boona ba tigi da. Zunɛ di jigi pwaru ba tigi da. Ku daari amu Nabiin-bu wum ba jigi jage si a pɛni da a sin.»

²¹ Noonu wodon di na yi o karabiɛ bam wo noonu didba tin ma ta did-o o wi: «Amu tu, yagi si a vu a ki a ko luɛ, si a laan ba a togi nmu.»

²² Zezi ma lar-o o wi: «Ta n togi-ni, si n yagi si balu na ba jigi njwa We tee ni tin taa ki ba lwi.»

Zezi na jigi dam vu-foro di na banja ni te tin

(Mariki 4:35-41, Luki 8:22-25)

²³ Zezi di o karabiɛ bam laan ma vu ba zu naboro wo si ba ke. ²⁴ Vu-foro ma da ku zaji ku magi boro kum, yi ku wura ku miisi na bam kuri ni, di Zezi ya tigi o doa. ²⁵ O karabiɛ bam ma vu ba zaji-o ba wi: «Di Yuutu, vri dibam n yagi, si di lagi di tu.»

²⁶ O ma ta di ba o wi: «Berjwaani mu yi fooni jigi abam? Abam ba jigi wu-didba di amu na?» O laan ma zaji weeni, yi o bagi viu kum di na bam, yi ti manji da cumm.

²⁷ Ku ma tiini ku ki noona bam yaɗu, yi ba te ba wi: «Noonu wuntu yi woo mu, yi viu di na di ta se o ni?»

Zezi na zeli ciciri noona bale yira ni te tin

(Mariki 5:1-20, Luki 8:26-39)

²⁸ Ba laan ma vu ba be nuntu kum ni didonɗum, me Gadara tiine na zuuri da tin. Noona bale maa wura ciciri na jigi-ba si yaara. Bantu tigi yibeelɛ je ni mu, yi ba jigi fooni, ku pa noon-noonu wari o togi cwogɗe kam kontu o ke. Ba laan ma nunji yibeelɛ je sum ni ba vu ba jeeri Zezi. ²⁹ Ba ma kaasi banja banja ba wi: «Banja-We Bu, nmu tu dibam te si n ki bee mu? Nmu tu si n yaari dibam yi We sarɗya de dum ta wo yi mu na?»

³⁰ Je sum kontu ni tara zanzan mu ya wura ba beeri ba di. ³¹ Ciciri sum ma loori Zezi si wi: «Nmu na lagi n zeli dibam, si n pa di vu di zu tara bantu.»

³² O ma ta o wi, si ve. Si ma suni si nunji noona bam yira ni si vu si zu tara bam. Tara bam maama ma duri ba tu ba tu nuntu kum wuni ba li na ba ti.

³³ Noona balu ya na nii tara bam tin ma duri ba vu tu kum wo. Ba ma ta kulɔ maama na ki tin, di Zezi na zeli ciciri sum noona bale bam yira ni te tin. ³⁴ Ku ma pa tu kum noona bam maama nunji ba vu si ba jeeri Zezi. Ba na ne-o tin, ba ma loor-o si o nunji ba tu kum wuni o viiri.

9

Zezi na bri ni o jigi dam si o yagi noona lwarim o ma ce-ba te tin

(Mariki 2:1-12, Luki 5:17-26)

¹ Zezi laan ma joori o vu o zu naboro kum. O ma be nuntu kum o vu o yi o titi tu Kapernawum. ² O na wura tin, noona badonne ma ziji koro di gungolo ba ba o te. Zezi ma lwaru ba na tiini ba ki ba wu-didba did-o te tin. O ma ta di koro kum o wi: «A bu, ki pu-dia, si nmu lwarim dum ti.»

³ We callu karanyina tiine badonne maa wura, yi ba bwe ba titi ni ba wi: «Noonu wuntu njoni o twi We mu o pa o di We yi bidwi mu.»

⁴ Zezi ma lwaru ba na bunji kulɔ tin. O ma bwe-ba o wi: «Bee mu yi a jigi wubun-balwaarɗu tuntu a wuni? ⁵ Koo mu yi mwali ku dwe, a na tagi di koro kum a wi: «Nmu lwarim dum ti» mu yi mwali, naa a na tagi a wi: «Zaji n ta n ve» mu yi mwali? ⁶ Amu nan wo pa abam lwaru ni, amu na yi Nabiin-bu wum tin jigi dam lugu banja ni, si a yagi noona lwarim a ma ce-ba.» O laan ma ta di koro kum o wi: «Zaji weeni si n kwe n gungolo kum n ja n vu soɗo.»

⁷ O na tagi kontu tin, noonu wum ma suni o zaji o vu soɗo. ⁸ Non-kogo kum maama na ne kontu tin, fooni ma zu-ba. Ba ma zuli We di Di na pe dam duntu donɗu wu nabiine tee ni tin.

Zezi na baji Matiyu si o taa tog-o te tin
(Mariki 2:13-17, Luki 5:27-32)

⁹ Zezi laan ma nunji o maa kea. O ma na nɔɔnɔ wɔdon, o yiri mu Matiyyu. O deen je me seeni o na yɛni o jonji lampoo tun mu. Zezi ma ta did-o o wɛ: «Zanji n ta n togi-nt.» O ma suni o zanji o togi o kwaga.

¹⁰ Zezi deen ma vu Matiyyu soɔɔ si o di wɔdiu, o di o karabiɛ bam. Lampo-jonɔnɛ di non-cicoguru zanzan di maa togi ba wura ba di wɔdiu kum di ba. ¹¹ Farizian tiinɛ di maa togi ba wura. Bantu na ne Zezi na ki te tun, ba ma vu ba ta di o karabiɛ bam ba wɛ: «Bee mu ki yi á karanyina kam di wɔdiu didaanti lampo-jonɔnɛ di non-cicoguru tun kuntu?»

¹² Zezi ma ni ba na tagi kulɔ tun. O laan ma ta o wɛ: «Ku na yi balu na jigɛ yazurɛ tun, bantu wu manji si ba vu dogita tu te si o sooni-ba. Ku daari balu na ba jigɛ yazurɛ tun mu manji si ba vu si ba na soonim. ¹³ We titi manji Di ta Di wɛ: «A lagi si nabiinɛ taa jigɛ da-ɲwanja mu, si ku dai ni ba taa mai ba wɛnnu mu ba kaani-nt.» Ve-na á zaasi taani dum kuntu kuri cɔga. Amu na tu lɔgu banja tun, ku dai si a bɛnji balu na manji ba yi non-ɲɔna tun, amu nan tu si a bɛnji non-balwaarɔ mu si ba ba amu te.»

Zezi zaasim dim na yi zaasim-dɔvri te tun

(Mariki 2:18-22, Luki 5:33-39)

¹⁴ Zan karabiɛ deen ma vu Zezi te, yi ba bwe-o ba wɛ: «Dɔbam di Farizian tiinɛ bam yɛni di vɔ ni manja zanzan. Bee mu yi nmu karabiɛ bam ba vɔ ni kuntu?»

¹⁵ Zezi ma lɛri-ba o wɛ: «Nɔɔnɔ na di kaani yi o ki candiɛ, yi o cilonnɛ na wura si ba togi ba di, bantu wu wanti ba nywani ba yigɛ si ba yi di wɔdiu yi kan-baru wum ta wu ba tee ni na? Ba bá se ba ki kuntu. Ku nan wu ba ku yi manja kam ba laan na wu ja kan-baru wum ba viiri tun. Manja kam kuntu ni yi o daa na ba ta wu ba tee ni tun, mu o cilonnɛ bam laan wu vɔ ni.»

¹⁶ Nɔɔn-nɔɔnɔ di nan bá se o kwe garyi-dɔvri o ma fɛri gwar-dɔnɔ kulɔ na kaari tun. O na ki kuntu, ku fɛrim dum laan wu vuuri gɔɔ kum ku pa ku tiini ku cɔgi zanzan. ¹⁷ Nɔɔn-nɔɔnɔ di nan bá se o kwe sa-duɲa o lo o ki lo-dɔnɔ wum. O na ki kuntu yi sana kam na keeri, kaá pa loɔ kum bagɛ mu. Kuntu ɲwaani sana kam wu lo, yi loɔ kum di cɔgi. Nɔɔnɔ nan manji si o kwe sa-duɲa o ki lo-duɲɔ wum mu, si ti maama manji daani.»

Zezi na pe kaani na yazurɛ yi o bi Zwifɛ yigɛ tu buko te tun

(Mariki 5:21-43, Luki 8:40-56)

¹⁸ Zezi deen na wura o ɲɔɔni kuntu tun, Zwifɛ yigɛ tu wɔdon ma ba o te. O kuni doonɛ o yigɛ ni yi o wɛ: «Amu buko mu

tiga lele kuntu. Nan ba si n ma n juja n dwe-o, si o joori o na ɲwia.»

¹⁹ Zezi ma zanji o toɔ-o, di o karabiɛ bam maama.

²⁰⁻²¹ Ba na maa ke kuntu tun, kaani wɔdon di ya togi o wura, o na tiini o wɛe ka-wu taan bina fugɛ-yale. O maa buɲi o wum o wɛ: «A na manji a dwe o gɔɔ kum yirani di, aá na yazurɛ.» O ma ke Zezi kwaga o dwe o gɔɔ kum ni. ²² O na dwe-o kuntu tun, o ma pipiri o nii-o yi o wɛ: «A buko, ki pu-dia. Nmu na ki n wu-didua di amu te tun mu pe n na yazurɛ.»

Manja kam kuntu ni nɔɔ mu kaani wum suni o na yazurɛ.

²³ Zezi laan ma vu o zu Zwifɛ yigɛ tu wum soɔɔ. O ma zu o na balu na manji ba wu wi yi ba kwe nɔɔna ba ki tun na ti ba yigɛ si ba ki-o, di nɔɔna zanzan na keeri yi ba fri ba titi. ²⁴ O ma ta di ba o wɛ: «Zanji-na á nunji, si bu wum wu tigi, o tigi o do mu.» O na tagi kuntu tun, nɔɔna bam maa jig-o ba mwana. ²⁵ Ba na pe kɔɔ kum maama nunji tun, Zezi laan ma vu o zu digɛ kam bu wum na wura tun. O ma ja o juja o pa o bi o zanji wɛnnu.

²⁶ O kam dum kuntu ma jagɛ di yi tu kum je sum maama.

Zezi na puri lilwɛ bale yiɛ te tun

²⁷ Zezi deen ma zanji o maa kea. O na maa ve tun, lilwɛ bale ma zanji ba togi o kwaga, yi ba te di kwar-dia ba wɛ: «Pe Davidi dwi tu! Duri dɔbam yibwɛnɛ!»

²⁸ O ma vu o zu soɔɔ kɔdonɔ. Lilwɛ bale bam ma togi ba zu da. O laan ma bwe-ba o wɛ: «Abam buɲi si aá wanti a ki á na lagi kulɔ tun a pa abam na?»

Ba ma lɛr-o ba wɛ: «Dɔbam tu, een, ní wanti n ki.»

²⁹ O laan ma dwe ba yiɛ yam yi o wɛ: «Abam na ki á wu-didua di amu si a ki kulɔ a pa abam tun, We wu pa ku ki.» ³⁰ O na tagi kuntu tun, ba yiɛ yam ma suni ya joori ya puri. O ma kaani-ba si ba yi pa nɔɔn-nɔɔnɔ lwarɛ ku ni ni. ³¹ O na kaani-ba kuntu tun, ba ta zanji ba kari ba ɲɔɔni o taani je sum maama ni.

Zezi na pe mumaa ɲɔɔni te tun

³² Manja kalu ba na maa ke tun, nɔɔna badonnɛ ma ja mumaa ba ba Zezi te. Ku yi cicirɛ mu toɔ-o ka pa o warɛ o ɲɔɔni.

³³ Zezi ma zɛli cicirɛ kam o yira ni, yi nɔɔnɔ wum laan wai o ɲɔɔna. Ku ma su non-kɔɔ kum maama, yi ba te ba wɛ: «Dɔbam manji di wu ne wo-kinkagɛli duntu donɔ Yisurayɛli tu ni.»

³⁴ Ku daari Farizian tiinɛ bam deen wu se, yi ba wɛ: «Wɔntu na wai o zɛli sutaana tun, ku yi sutaana-pe dam ɲwaani mu.»

³⁵ Zezi deen maa kaagi ti-kamunɛ di ti-bale sum maama wum. O maa yɛni o zuvri

Zwifə bam We-di sum o bɾi-ba We kwər-
 ywəŋə kam, dɪ We na lagɪ DI di paari
 nɔɔna titari nɪ te tun. O maa paɪ nɔɔna
 yazurə dɪ ba yawuru dwi dwi. ³⁶ O dɛen na
 ne nɔn-kɔgɔ kum yaara yam na yɪ te tun,
 ba ŋwanja ma zu-o lanyirani, bɛŋwaanɪ ba
 tiini ba bwəni yɪ ba dam dɪ ti. Ba nyɪ dɪ
 peeni silɔ na ba jɪgɪ nayuru sɪ o taa nii sɪ
 banja nɪ te tun. ³⁷ O laan ma ta dɪ o karabiə
 bam o wɪ: «Kɔ nyɪ dɪ faa na kɪ lanyirani
 yɪ tuntɔŋna finftun yirani mu wɔra sɪ ba
 kɪ-kɔ te tun. ³⁸ Nan loori-na faa kum tu sɪ
 o tɔŋɪ nɔɔna zanzan, sɪ ba vu ba kɪ o faa
 kum ba pa-o.»

10

*Zezi na tɔŋɪ o karabiə fugə-bale bam te
 tun*

(*Mariki 3:13-19, 6:7-13, 13:9-13, 9:41,
 Luki 6:12-16, 9:1-6, 21:12-17, 12:2-9,51-53,
 14:26-27*)

¹ Zezi dɛen ma bɛŋɪ o karabiə fugə-bale
 bam sɪ ba ba o te. O ma pa-ba dam sɪ
 ba wani ciciri ba zəli nɔɔna yira nɪ, sɪ ba
 daari ba pa nɔɔna na yazurə dɪ ba yawuru
 dwi maama.

² O karabiə fugə-bale bam yira mu tuntɔ:
 O ma da yigə o bɛŋɪ Simɔn wɔlu yiri didon
 na yɪ Pɪyɛɛɪ tun,
 dɪ Andre wɔlu na yɪ Simɔn nyaani tun,
 dɪ Zaki, dɪ o nyaani Zan balɔ na yɪ Zebede
 biə tun,

³ Filipɪ dɪ Batelemi,
 Toma dɪ Matiyu wɔlu ya na yɪ lampo-jonnu
 tun,

Zaki wɔlu na yɪ Alftɪ bu tun, dɪ Tadi,

⁴ Simɔn wɔlu na yɪ Zeloti nɔɔna bam wɔ
 nɔɔnu tun,
 dɪ Zudasɪ Yiskariyo wɔlu na wɔ ba o yəgɪ
 Zezi o pa nɔɔna tun.

⁵ Zezi laan ma tɔŋɪ bantɔ fugə-bale bam
 sɪ ba nunji ba vu ba tɔɔli We kwərə kam.
 Ba na lagɪ ba kɛ tun, o ma pa-ba ni o wɪ:
 «Yɪ zanɪ á vu dwi-ge tiinə na zɔvri me tun,
 naa á vu Samari tiinə tu. ⁶ A nan manɪ sɪ
 á vu Yisurayeli dwi tiinə bam te, bɛŋwaanɪ
 bantɔ nyɪ dɪ peeni silɔ na je tun mu. ⁷ Nan
 ve-na á bɾi-ba nɪ manja kam yɪə, We paari
 dum lagɪ dɪ ba nɔɔna titari nɪ. ⁸ Ve-na á
 taá pa yawurina na yazurə, sɪ á daari á taá
 bi balɔ na tɪgɪ tun, sɪ á pa nanywaanɔ joori
 tɪ na yazurə tɪ jɪ lanyirani, sɪ á daari á taá
 zəli ciciri nɔɔna yira nɪ. A nan manɪ sɪ á
 zəni nɔɔna zaani mu, nɪ abam dɪ na jonji
 We dam dum zaani te tun. ⁹ A na maa ve,
 sɪ á yɪ zanɪ á kwe səbu-sɪŋa naa səbu á kɪ
 á gwar-fwɛɛla nɪ á wəli da. ¹⁰ Nan yɪ kwe-
 na tampɔgɔ kulɔ ba na kɪ wɔdiu da tun.
 A nan yɪ kwe gwaarɔ tile tile naa natra
 naa nacəgə á wəli da. Bɛŋwaanɪ tuntɔŋnu
 manɪ dɪ o ni-wɔdiu mu.

¹¹ Abam nan na ve á yɪ tu kulɔ maama,
 sɪ á lagɪ nɔɔnu wɔlu na wɔ jeeri abam dɪ
 wɔpolo tun, á vu o sɔŋɔ á taá wɔra sɪ ku
 ba ku yɪ á viirim. ¹² A nan na ve á zu
 sɔŋɔ kulɔ, sɪ á jɔɔni-ba á ta nɪ: «We wɔ
 pa abam yazurə.» ¹³ Sɔŋɔ kum tiinə nan
 na jeeri abam lanyirani, yazurə yam wɔ
 ta wɔra dɪ ba. Ku daari, ba na wɔ jeeri
 abam lanyirani, yazurə yam wɔ joori ya
 ba abam te. ¹⁴ Abam nan na ve sɔŋɔ kulɔ
 naa tu kulɔ, yɪ ba na wɔ se sɪ ba jeeri
 abam naa ba cəgɪ abam taani, sɪ á nunji
 je sum kontu nɪ. A na maa viirə, sɪ á pɪstɪ
 á ne fogo kum á yagi da. ¹⁵ A nan lagɪ a ta
 cɪga mu dɪ abam sɪ, We sariya dɛ dum na
 yɪə, Sodom dɪ Gomɔɔɪ tiinə bá tiini ba na
 lɛɛrɔ nɪ tu kum kontu nɔɔna te.

¹⁶ Cəgɪ-na, a lagɪ a tɔŋɪ abam nɪɛɛnɪ
 peeni na maa ve sɪ sɪ gwaanɪ nywənkuri
 wɔnɪ te tun mu. Kontu ŋwaanɪ á manɪ
 sɪ á taá cu á titɪ, sɪ á taá jɪgɪ swan nɪ
 bisankwi te, sɪ á daari á pa á wɔru ta
 lana nɪ kunkwənə na yɪ te tun. ¹⁷ A taá
 cu á titɪ, sɪ nɔɔna wɔ ja abam ba vu ba
 sanɪ sariya-dirə nakwa bam tee nɪ, yɪ ba
 daari ba magɪ abam ba We-di sum wɔnɪ.
¹⁸ Abam na tɔgɪ amɔ tun ŋwaanɪ, baá ja
 abam ba vu ba sanɪ didɛɛra dɪ pwa tee nɪ.
 Kontu mu á wɔ wani á bɾi-ba We cɪga kam,
 yɪ á daari á bɾi dwi-ge tiinə bam dɪ. ¹⁹ Ba
 nan na jaani abam ba vu ba sanɪ, sɪ á yɪ
 taá liə dɪ á na wɔ ta kulɔ tun naa á na wɔ
 ta te tun. A na wɔ taá zɪgɪ ba yigə nɪ manja
 kalɔ tun, We wɔ pa á lwarɪ á na wɔ ta kulɔ
 tun. ²⁰ Ku dai abam titɪ mu wɔ ŋɔɔnɪ, ku yɪ
 á Ko We Joro kum mu wɔ pa abam taani
 dilɔ á na wɔ ŋɔɔnɪ tun.

²¹ Nɔɔna badonnə wɔ ja ba titɪ curru
 ba kɪ nɔɔna jɪa nɪ sɪ ba gu-ba. Kwə dɪ
 wɔ kɪ ba biə kontu donɪ. Biə dɪ wɔ zanɪ
 ba pa ba ja ba niinə dɪ ba kwə ba gu.
²² Nɔɔna maama wɔ ta culi abam, á na
 yɪ amɔ nɔɔna tun ŋwaanɪ. Wɔlu maama
 nan na tiini o zɪgɪ kəŋkəŋ sɪ ku vu ku yɪ
 yaara yam tiim tun, We wɔ vrɪ kontu tu
 ŋwa. ²³ Ba nan na bɛɛsɪ abam tu kulɔ nɪ,
 sɪ á duri á vu kudonɪ. A lagɪ a ta cɪga mu
 dɪ abam sɪ, abam bá wani á tɔli tunɪ dilɔ
 maama na wɔ Yisurayeli nɪ tun á ti, yɪ amɔ
 Nabiin-bu wɔm daa ta wɔ joori á ba.

²⁴ Karabu nan tərə o na dwe o
 karanyina. Tuntɔŋnu dɪ nan tərə o na
 dwe o yuutu. ²⁵ Karabu nan na tu o yɪ nɪ
 o karanyina te, ku manɪ kontu. Tuntɔŋnu
 dɪ nan na tu o yɪ nɪ o yuutu te, ku manɪ
 kontu. Ba na jɪgɪ sɔŋɔ tu ba bə ba wɪ
 «Sutaana-pe Belizebuli» tun, ba laan wɔ
 tiini ba twɪ o sɔŋɔ tiinə bam sɪ ku dwəni
 kontu.

²⁶ A nan yɪ taá funa dɪ nabiinə. Wɔŋɔ
 kulɔ maama na səgɪ nɔɔna tee nɪ tun jwa
 wɔ ba ku lwarɪ jaja. Wɔŋɔ kulɔ na pugɪ

tɪn jwa wó ba ku puri. ²⁷ A na səgi a bri abam ciga kalb maama tɪn, á manj sɪ á pa ka nunji pooni mu. A na waasɪ kulb dɪ abam tɪn, á manj sɪ á dɪ nayuu mu á tɔɔlɪ-kɔ. ²⁸ Abam yɪ taá kwari fɔɔni dɪ nɔɔna balb na wó wani ba gu á yira yam yɪ ba bá wani á jwæru ba gu tɪn. Á nan manj sɪ á taá kwari Wɛ mu, bɛɲwaani dɪntu mu wó wani Dɪ pa á yira dɪ á jwæru maama cɔgi min-tu ni.

²⁹ Ku na yɪ kabəmbəli, sintu yəlo yɪ mwah mwah mu. Á Ko Wɛ nan nii sɪ banja ni, yɪ sɪ didba bá wani ka tɔ tɪga ni ka tɪ dɪ Wɛ na wɔ se. ³⁰ Ku nan na yɪ abam, Wɛ ye abam yuuywe sum ni na mai te tɪn. ³¹ Kuntu nɲaani, á yɪ taá kwari fɔɔni, sɪ abam didba didba tiini á jɲgi kuri á dwe kabəmbəli zanzan.

³² Nɔɔnu wɔlb maama na zɪgi nabiinə yigə ni o bri jaja ni wuntu yɪ amu nɔɔnu tɪn, amu dɪ nan wó zɪgi kuntu tu kwaga ni a bri ni o yɪ a nɔɔnu a Ko Wɛ yigə ni. ³³ Ku daari, nɔɔnu wɔlb maama na vin amu nabiinə yigə ni tɪn, amu dɪ wó vin kuntu tu a Ko Wɛ yigə ni.

³⁴ A na tu lɔgbu banja tɪn, á yɪ taá bunjɪ ni, ku yɪ sɪ a pa nɔɔna mu na ywəni daani. A nan tu sɪ a pa nabiinə mu pɔɔri daani. ³⁵ A tu sɪ a pa nɔɔna dɪ ba kwə mu pɔɔri daani, sɪ a daari a pa bukwa dɪ ba niinə dɪ pɔɔri daani, ku daari sɪ kaana dɪ ba banna niinə dɪ pɔɔri daani. ³⁶ Ku ma wó pa nɔɔnu dɪ o tɪtɪ sɔɲɔ tiinə taa culi daani.

³⁷ Wɔlb na soe o nu dɪ o ko o dwe amu tɪn, kuntu tu wɔ manj sɪ o taa yɪ a nɔɔnu. Wɔlb maama na soe o biə o dwe amu tɪn, kuntu tu wɔ manj sɪ o taa yɪ a nɔɔnu. ³⁸ Wɔlb maama na wɔ se sɪ o tɔgi amu kwaga, sɪ o na yaara ni wɔlb na zɪgi tɔɔn-dagara o maa ve o tɔɔni jɔgə te tɪn, kuntu tu wɔ manj sɪ o taa yɪ amu nɔɔnu. ³⁹ Wɔlb maama nan na lagi sɪ o yiri o tɪtɪ nɲwa tɪn, oó ga-ka mu. Ku daari, wɔlb na se sɪ o ga o nɲwa amu nɲaani tɪn, oó na nɲwa Wɛ tee ni.

⁴⁰ Nɔɔnu wɔlb na jeeri abam lanyirani tɪn, ku tu jeeri amu mu. Nɔɔnu wɔlb na jeeri amu lanyirani tɪn, ku tu jeeri Banja-Wɛ dɪlb na tɔɲi-nɪ tɪn mu. ⁴¹ Nɔɔnu wɔlb maama na jeeri Wɛ nijonnu lanyirani tɪn, dɪ Wɛ na tɔɲ-o tɪn nɲaani, Wɛ wó pa kuntu tu dɪ tɔgi o na nyɔɔri ni Dɪ nijonnu wum te. Ku daari, nɔɔnu wɔlb na jeeri nɔn-nɲum lanyirani o nɔn-nɲum dɪm nɲaani tɪn, Wɛ wó pa kuntu tu dɪ tɔgi o na nyɔɔri dɪlb Dɪ na wó pa nɔn-nɲum wum tɪn. ⁴² A lagi a ta ciga mu dɪ abam sɪ, nɔɔnu wɔlb na manj o kɪ na-zurə fɪnfɪtɪn dɪ o pa amu nɔɔna bam wɔ didba, o na yɪ a karabu tɪn nɲaani, ku tu wó na nyɔɔri Wɛ tee ni.»

11

Zan wɔlb na miisi nɔɔna na wɔni tɪn tɔɲi o karabiə Zezi tee ni
(Luki 7:18-35)

¹ Zezi dɛɛn na bri o karabiə fugə-bale bam ba na manj sɪ ba kɪ te o ti tɪn, o laan ma ke o vu je sum kuntu tɪni dɪm wɔni sɪ o taa bri nɔɔna, yɪ o tɔɔlɪ Wɛ kwərə kam dɪ ba.

² Zan wɔlb na miisi nɔɔna na wɔni tɪn dɛɛn maa wɔ pɪna digə ni. O ma ni wənu tɪlb Zezi Krisi na kɪ tɪn. O ma tɔɲi o karabiə badonnə sɪ ba vu o te, ³ sɪ ba bwe-o ba nii: «Nmu mu yɪ wɔlb Wɛ na tagɪ dɪ dɪbam ni nɪ ba tɪn na, naa dɪ ta wó ta cəgi nɔɔnu wɔɔɔɲ mu?»

⁴ Ba na bwe Zezi kuntu tɪn, o ma ləri-ba o wɪ, ba ve ba ta dɪ Zan kulb maama ba na niə yɪ ba kwəri ba na tɪn. ⁵ «Á taá bri-o ni lilwə yɪə puri, kwaaru dɪ wai ti veə, nanywaanu yira dɪ joori ya kwe lanyirani, zwa-kwaru dɪ zwa ni, twa dɪ joori ba bi. Kulb na wəli da tɪn, yinigə tiinə dɪ maa ni Wɛ kwər-ywəɲə kam. ⁶ Wɔlb maama na ba joori amu kwaga ni tɪn mu yɪ yu-yonjo tu.»

⁷ Zan karabiə bam na ma viiri tɪn, Zezi laan ma ta Zan taani o bri nɔn-kɔgə kum o wɪ: «Abam dɛɛn na ve Zan te kagwa wɔni tɪn, á bunjɪ ni á wó na bɛɛ mu? Á ve sɪ á nii miu kulb viu na jɲgi ku zuuli tɪn mu na? ⁸ Aye, ku dai kuntu. Sɪ bɛɛ mu? Á ve sɪ á nii nɔɔnu wɔlb na zu gwar-nɲunu tɪn mu na? Aye, ku dai kuntu. Nɔɔna balb na zu gwar-nɲunu tɪn zɔɔri sɔ-nɲunu wɔni mu, sɪ ku dai kagwa wɔni. ⁹ Bɛɛ nan mu á ve sɪ á nii? Á ve sɪ á na Wɛ nijonnu mu na? ɛɛn, ku yɪ kuntu mu. Á nan na nɛ wɔlb tɪn tiini o dwe fanja fanja Wɛ nijonɲə bam na yɪ te tɪn. ¹⁰ Bɛɲwaani Wɛ tɔɔn kum manj ku ta wuntu taani ku wɪ:

«Nii, amu Wɛ lagi a tɔɲi a nijonnu mu, sɪ o da nmu yigə o vu o kwe cwəɲə kalb nmu na wó ba n tɔgi da tɪn.»

¹¹ A lagi a ta ciga mu dɪ abam sɪ, nabiinə balb maama ba na manj ba lɔ tɪn wɔni nɔɔn-nɔɔnu tərə o na dwe Zan. Ku daari lele kuntu, nɔn-nabwəɲ wɔlb maama na zu Wɛ paari dɪm wɔni tɪn laan tu o dwe Zan. ¹² Ku na zɪgi manja kalb Zan na miisi nɔɔna na wɔni sɪ ku ba ku yɪ zum tɪn, Wɛ paari dɪm laan jagɪ dɪ vu yigə dɪ dam, yɪ nɔn-balwaaɪ dɪ kwaani sɪ ba cɪ-dɪ dɪ dam. ¹³ Fanja fanja Wɛ nijonɲə bam dɪ Moyisi callu tɪm dɛɛn manj tɪ bri Wɛ paari dɪm ciga kam, sɪ ku ba ku yɪ manja kalb Zan laan na tu tɪn. ¹⁴ Abam na se á jonjɪ ba na bri ciga kalb tɪn, á wó lwarɪ ni Zan na tu o wɔra tɪn, wuntu mu yɪ Eli wɔlb ba dɛɛn na tagɪ o taani ni oó ba tɪn.

¹⁵ Abam nan fɔgi á cəgi amu taani dɪm.

16 A ma bæe mu a manji zim noona bam kəm na yi te tun? Ba nyi di bia na je yaga kaporo ni ba kwæera te tun mu. Ba maa te di ba yuu donnə ba wɪ:

17 <Dí magi gullu mu sɪ á sa, yi á wɔ sagi.

Dí ma daari dí leeni luə le, yi á yigə wɔ nywanɪ.>

18 Bɛɲwaani Zan na tu tin, o pɪni o kana mu yi o ba nyo sana. Noona na nɛ-o tin, ba maa jig-o ba yáala ba wɪ, ku yi cicirə mu tɔg-o. 19 Ku daari, amu Nabiin-bu wɔm nan na tu tin, a wɔ wɔgi ni. Noona daa ta maa yáal amu di, yi ba wɪ, a yi non-kolo mu, yi a yi sa-nyorɔ di. Ba daa ta maa wɪ, a yi lampo-joɲnə di non-cɛcɔgɪrɔ cilɔɲ mu. <Wubɔɲa tu titɔɲa mu bri ni o jigi wubɔɲa.> »

Balɔ na vin Zezi tin na wó na lærv te tin

(Luki 10:13-15)

20 Zezi na tagi kuntu o ti tin, o laan maa jigi balɔ na nɛ o wo-kunkagɪla yam yi ba ta wɔ sɛ sɪ ba læni ba wɔrɔ tin taani o ɲɔɔna. O ma kaani balɔ na zɔvri tɪni dilɔ o na kɪ wo-kunkagɪla zanzan da tin o wɪ: 21 «Abam Korazin tiinə, á wó na lærv! Ku wəli di abam Betisayida tiinə di wó na lærv! Bɛɲwaani, wo-kunkagɪla yalɔ maama a na kɪ abam tee ni tin, yadonnə ya na kɪ Tiiri di Sidon tiinə tee ni, bantɔ ya wó kɪ lɪla ba læni ba wɔrɔ ba yagi kəmbalwaarɔ, yi ba ya wó zɔ gwar-zinzwara ba lo puru ba yuu ni, sɪ ku bri ni ba wɔrɔ mu tiini ti cogɪ zanzan. 22 Taá ye-na ni, Wɛ sariya dɛ dum na yiə, Tiiri di Sidon tiinə bá tiini ba na lærv ni abam na wó na lærv te tin.

23 Abam Kapernawum tiinə, á ga bɔɲɪ ni Wɛ lagɪ Dɪ zəɲɪ abam wɛyuu ni mu na? Aye. Abam nan lagɪ á tɔ tɪga ni mu, á tu á kwaari curu gonj-lunɔ kum kuri. Bɛɲwaani, wo-kunkagɪla yalɔ maama a na kɪ abam tee ni tin, yadonnə ya na kɪ Sodom tiinə tee ni, ba ya wó læni ba wɔrɔ yi Wɛ ya daa bá cogɪ ba tɔ kum. 24 Á taá ye ni, Wɛ sariya dɛ dum na yiə, Sodom tiinə bá tiini ba na lærv ni abam na wó na lærv te tin.»

Zezi na wó pa noona na siun di ba cam te tin

(Luki 10:21-22)

25 Manja kantɔ ni, Zezi laan ma kɪ o Ko Banja-Wɛ le yi o wɪ: «A Ko, nmɔ yi wɔlɔ na te wɛyuu di tɪga banja maama tin. Nmɔ nan mu pɛ n ciga kam səgi swan tiinə di yiyiu tiinə tee ni, yi n daari n pa balɔ na nyi di bu-balɛ te tin lwarɪ ka kuri. 26 A Ko, a kɪ nmɔ le. Nmɔ na kɪ kuntu tin, ku yi n wubɔɲa na lagɪ kulɔ tin ɲwaani mu.»

27 O laan ma ɲɔɔni di noona bam o wɪ: «A Ko Wɛ nan kwe woɲo maama o kɪ a juɲa ni. Noon-noonɔ bá wani o lwarɪ Wɛ Bu wɔm, ku na dai o Ko yranɪ. Noon-noonɔ di nan bá wani o lwarɪ a Ko Wɛ, ku na dai amu wɔlɔ na yi o Bu tin yranɪ, ku wəli di amu na lagɪ sɪ a pa noonɔ wɔlɔ maama lwar-o tin.

28 Á ba-na amu te, abam balɔ bam maama á na bwəni yi á zɪɲɪ zɪla yalɔ na dunə tin, sɪ amu wó pa á na siun. 29 Á sɛ-na sɪ á tɔɲɪ á pa amu, sɪ á zaasi kulɔ a na lagɪ a bri abam tin. Bɛɲwaani a yi wɔ-bono tu mu yi a yi tu-n-titi tu. Áa pa á wubɔɲa taa tigi jəgə didɔa. 30 Bɛɲwaani amu titɔɲa yam ba cana, yi a na lagɪ sɪ á kɪ kulɔ tin yi mwali mwali mu.»

12

Zezi na bri ni o dwe siun dɛ cullu tɪm te tin

(Mariki 2:23-28, 3:1-6, Luki 6:1-11)

1 Da yam kuntu ni ni Zezi dɛɛn ma tɔgi kari wɔ o maa kea. Ku dɛɛn yi Zwifə bam siun dɛ ni mu. O karabiə bam di maa tɔgi ba wɔra, yi kana jigi-ba. Ba ma bwəri muna ba yu ba dɔna. 2 Farizian tiinə di ma tɔgi ba wɔra. Ba ma na ba na kɪ kulɔ tin. Ba laan ma ta di Zezi ba wɪ: «Nii nmɔ karabiə bam na kɪ kulɔ. Ba tɔɲɪ titɔɲɪ dilɔ na cogɪ dibam siun dɛ cullu tɪm tin mu.»

3 Zezi ma læri-ba o wɪ: «Abam ta wɔ fogɪ á karumi Wɛ tɔɔ kum na bri Pɛ Davidi taani te tin na? Ku bri sɪ kana dɛɛn mu jaani wuntu di o noona. 4 O ma vu o zɔ Wɛ digə, yi o kwe cullu dipe dilɔ na tigi da Wɛ ɲwaani tin o pa o di o noona bam di. Ku nan ya culə sɪ bantɔ di dipe dum. Ku yi Wɛ kaanum tiinə yranɪ mu jigi cwəɲə sɪ ba di-di. 5 Naa, abam ta wɔ fogɪ á karumi Wɛ tɔɔ kum na bri ni, Wɛ kaanum tiinə bam yəni ba cogɪ siun dɛ cullu kum di ba na tɔɲɪ Dɪ digə kam titɔɲa siun dɛ maama wuni tin? Ba nan na yəni ba tɔɲɪ kuntu tin, ba ta jigi bura ku wuni. 6 Ku daari lele kuntu, wɔlɔ na dwe Wɛ-di-kamunu kum tin nan mu wɔ yo. 7 Wɛ tagɪ Dɪ wɪ: <Amu lagɪ sɪ nabiinə taa jigi da-ɲwanja mu, sɪ ku dai ni a lagɪ sɪ ba taa mai ba wəɲnu mu ba kaani-nɪ.> Abam ya na lwarɪ taani duntɔ kuri, á ya bá di balɔ na jigi bura tin taani. 8 Bɛɲwaani amu Nabiin-bu wɔm jigi ni siun dɛ cullu tɪm banja ni.»

9 Zezi laan ma nuɲɪ jəgə kantɔ ni o vu o zɔ Zwifə bam Wɛ-digə. 10 Noonɔ maa wɔra o juɲa didɔa na tɪga. Farizian tiinə badonnə di maa tɔgi ba wɔra ba na lagɪ cwəɲə sɪ ba bri ni Zezi kɪ o tusi. Ba ma bwe-o ba wɪ: «Noonɔ jigi cwəɲə sɪ o pa o doɲ na yazurə siun dɛ dum ni na?»

11 Zezi ma læri-ba o wɪ: «Abam wɔɓ na jigi piæ, yɪ ka na tɔ vul-kɔgɔ wɔntɪ siun dɛ dɪm nɪ, á bá nii ka baɲa nɪ sɪ á li-ka na?

12 Nabiinu nan tiini o jigi kuri o dwe piæ. Kɔntɔ nɲaantɪ nɔɔntɔ jigi cwɛŋæ sɪ o kɪ o donj lanyirantɪ siun dɛ dɪm nɪ.» 13 O na tagɪ kɔntɔ tɪn, o laan ma ta dɪ nɔɔntɔ wɔɓ jɪɲa kam na tɪgɪ tɪn o wɪ: «Twi n jɪɲa kam.»

Nɔɔntɔ wɔm ma sɪntɪ o twɪ-ka. O jɪɲa kam ma joori ka ji lanyirantɪ nɪ o jɪ-ɲɔɲa kam te. 14 Farizɪan tiinæ bam na nɛ kɔntɔ tɪn, ba ma nɲɪ ba vu ba banɪ daantɪ sɪ ba lagɪ cwɛŋæ ba gɔ Zezi.

15 Zezi dɛɛn ma lwarɪ ba na lagɪ ba kɪ-o te tɪn. O ma nɲɪ jægə kam kɔntɔ nɪ. Nɔn-kɔgɔ zanzan dɛɛn maa tɔg-o. O ma pa ba maama na yazurə dɪ ba yawɪrɔv. 16 O ma daari o kaantɪ-ba o wɪ, ba yɪ zaɲɪ ba pa nɔɔna lwarɪ o ni nɪ. 17 Zezi na kɪ kɔntɔ tɪn, kɔ yɪ sɪ kɔ pa Wɛ niɲɔɲu Ezayi na maɲɪ o ta kɔɓ faɲa faɲa tɪn mɔ sɪntɪ kɔ kɪ. O dɛɛn tagɪ o wɪ:

18 «Nii, wɔntɔ mɔ yɪ amɔ Wɛ tɪntɔɲɔntɔ wɔɓ a na kuri tɪn.

Wɔntɔ mɔ yɪ wɔɓ a na so-o yɪ o yɛni o paɪ a wɔ poli zanzan tɪn.

Aá pa a Joro kɔm taa wɔ o tee nɪ. O ma wɔ pa dwi maama tiinæ ba ba lwarɪ amɔ cɪga kam na yɪ te tɪn.

19 Wɔntɔ nan bá ta magɪ kantɔgɔ naa o taa kɪ sɔɔ.

O nan bá ta paɪ o kwərə zaɲa cwe jeerə nɪ. 20 Wɔntɔ bá cɔgɪ nɔɔna balɔ na tiini ba bɔwənə tɪn,

oó ta jigi ba nɲaɲa, nɪnɛɛntɪ nɔɔntɔ wɔɓ na bá bɔwəri miu kɔɓ na tiiri tɪn,

yɪ o bá dwe kani kalɔ mini na ba dana tɪn.

Oó ta kɪ kɔntɔ mɔ, sɪ kɔ vu kɔ yɪ maɲa kalɔ o na wɔ pa amɔ Wɛ cɪga kam ba ka taa jigi dam nɔɔna tɪtari nɪ, yɪ lanyirantɪ wantɪ balɔrɔ.

21 Wɔntɔ yɪɲ nɲaantɪ mɔ dwi maama wɔ ta jigi tɪna amɔ Wɛ tee nɪ.»

Wɔɔ dam mɔ Zezi mai o zæli sɪtaana? (Mariki 3:22-30, Luki 11:14-23, 12:10, 6:43-45)

22 Nɔɔna badonnə dɛɛn ma ja lilwe, yɪ o kwəri o yɪ mumaa ba ba Zezi te. Bɛɲwaantɪ cicirə dɛɛn mɔ jɪg-o ka yaara. Zezi ma pa nɔɔntɔ wɔm na yazurə. O yɪæ ma joori ya nai, yɪ o daari o wai o nɔɔna. 23 Kɔ ma sɔ nɔn-kɔgɔ kɔm maama, yɪ ba te ba wɪ: «Nɔɔntɔ wɔntɔ mɔ yɪ Pɛ Davidi dwi tu wɔɓ Wɛ na lagɪ DI tɔɲɪ tɪn na?»

24 Farizɪan tiinæ bam na ni kɔntɔ tɪn, ba ma ta ba wɪ: «Wɔntɔ na wai o zæli sɪtaana tɪn, kɔ yɪ sɪtaana-pe Belizebuli dam mɔ o ma o zæli-ya.»

25 Zezi na lwarɪ ba wɔɔɲa na yɪ te tɪn, o ma ta dɪ ba o wɪ: «Tɪv kɔɓ paari na pɔɔri kuni bile yɪ ba jigi daantɪ tɪn, kɔ bá daantɪ kɔ cɔgɪ. Tɪv kɔɓ maama naa sɔɲɔ kɔɓ maama na pɔɔri kɔ tɪti wɔntɪ kuni bile tɪn, kɔv tɔ mɔ. 26 Kɔ ya na sɪntɪ kɔ yɪ cɪga nɪ a mai sɪtaana-pe dam mɔ a ma a zæli sɪtaana nɔɔna tee nɪ, kɔntɔ ya wɔ bɪɪ nɪ sɪtaana-pe dam dɪm pɔɔri kuni bile mɔ, yɪ o paari dɪm bá daantɪ dɪ cɔgɪ. 27 Kɔ na sɪntɪ kɔ yɪ amɔ jigi Belizebuli dam mɔ a ma a zæli sɪtaana, abam nɔɔna bam dɪ nan mai dam dɪm kɔntɔ mɔ ba maa zæli-ya na? Abam tɪti nɔɔna bam na kɪ te tɪn mɔ bɪɪ nɪ cɪga təri á tee nɪ. 28 Kɔ nan yɪ Wɛ Joro kɔm dam mɔ a ma a zæli sɪtaana. Kɔntɔ maa bɪɪ nɪ Wɛ maɲɪ DI ba abam te, sɪ DI dɪ paari nɔɔna tɪtari nɪ.

29 Sɪtaana-pe nan nɲɪ dɪ nɔn-dɪdɛɛrɔ na yɪɪ o sɔɲɔ te tɪn mɔ. Nɔɔntɔ na lagɪ sɪ o vu nɔn-dɪdɛɛrɔ wɔm sɔɲɔ o nɲɔ, o maɲɪ sɪ o da yigə o ja nɔn-dɪdɛɛrɔ wɔm o vɔ mɔ. O na vɔg-o o ti tɪn, mɔ o laan wɔ wantɪ o wəɛnu tɪm maama o kwalɪmɪ.

30 Nɔɔntɔ wɔɓ maama nan na dai a nɔɔntɔ tɪn, o yɪ a dɔm mɔ. Nɔɔntɔ wɔɓ maama nan na ba tɔgɪ o lai amɔ nɔɔna o kɪ jægə didɔa tɪn, o jagɪ-ba mɔ. 31 Á taá ye nɪ, kəm-balwaarɔ tɪɓ maama nɔɔna na kɪ tɪn, naa ta-balwaarɔ tɪɓ maama ba na nɔɔntɔ tɪn, Wɛ wai DI yagɪ-tɪ DI ma cɛ-ba. Kɔ daari, nɔɔntɔ wɔɓ nan na nɔɔntɔ o twɪ Wɛ Joro kɔm tɪn, Wɛ bá sɛ sɪ DI ma cɛ kɔntɔ tu. 32 Nɔɔntɔ wɔɓ na nɔɔntɔ ta-balwaarɔ o pa amɔ Nabiin-bu wɔm tɪn, Wɛ wɔ sɛ sɪ DI ma cɛ kɔ tu. Nɔɔntɔ wɔɓ nan na nɔɔntɔ o twɪ Wɛ Joro kɔm tɪn, Wɛ bá sɛ sɪ DI ma cɛ kɔntɔ tu maɲa dɪ maɲa.

33 Á na wɪ, tiu yɪ tu-ɲɔɲɔ, kɔ biə dɪ yɪ bu-ɲɔna mɔ. Á na wɪ, tiu yɪ tu-balɔrɔ, kɔ biə dɪ yɪ bu-balwaarɔ mɔ. Ba lwarɪ tiu kɔ biə lærim nɪ mɔ. Kɔntɔ tɪn, abam na sɛ nɪ amɔ kəm dɪm lana, á maɲɪ sɪ á sɛ nɪ amɔ dam dɪm nɲɪ Wɛ Joro kɔm te mɔ.

34 Abam nɲɪ dɪ bisankwi-dwə mɔ. Abam na yɪ nɔn-balwaarɔ tɪn, á bá wantɪ á nɔɔntɔ wɔ-ɲɔntɔ. Wɔɲɔ kɔɓ maama na wɔ nɔɔntɔ wɔɔɲa nɪ tɪn mɔ tɔgɪ o ni kɔ nɲɔɲ. 35 Nɔn-ɲɔm nɔɔntɔ wɔ-ɲɔntɔ tɪɓ na wɔ o wɔɔɲa nɪ tɪn mɔ, yɪ nɔn-balɔrɔ dɪ nɔɔntɔ wɔ-balwaarɔ tɪɓ na wɔ o wɔɔɲa nɪ tɪn.

36 Á taá ye nɪ, Wɛ sarɪya dɛ dɪm nɪ DI wɔ bwe nɔɔntɔ maama sɪ o ma o ni o ta bitar-yɔɔrɔ tɪɓ maama o na tagɪ tɪn. 37 Bɛɲwaantɪ abam tɪti ni-taantɪ mɔ wɔ bɪɪ nɪ á jigi bura naa á ba jigi bura.»

Balɔ na vin Wɛ cɪga kam tɪn wɔ na bura na?

(Mariki 8:11-12, Luki 11:29-32)

38 Wɛ cullu karanyɪna tiinæ dɪ Farizɪan tiinæ badonnə dɛɛn ma zaɲɪ ba ta dɪ Zezi

ba wɔ: «Karanyina, dibam lagɔ sɛ n kɪ wo-kɪnkagɪlɪ mʊ, sɪ kʊ brɪ dibam nɪ n nuɲɪ Wɛ te mʊ.»

³⁹ O ma lɛri-ba o wɔ: «Zɪm nɔɔna bantʊ yɪ nɔn-balwaarʊ mʊ, ba ba tɔgɪ Wɛ dɪ cigɔ, yɪ ba lagɪ sɪ a kɪ wo-kɪnkagɪlɪ a brɪ-ba. Ba nan bɔ na, kʊ na dɔɪ wo-kɪnkagɪlɪ dɪlʊ na manɪ dɪ kɪ dɪ Wɛ nijonɲu Zonasɪ faɲa faɲa tɪn. ⁴⁰ Wʊntʊ dɛɛn kɪ da yatɔ mʊ wɪa dɪ tɪtɪ maama kalɛɲ-kamunu wʊnɪ. Kʊ nan manɪ sɪ kʊ kɪ amʊ Nabiin-bu wʊm kʊntʊ doɲ mʊ, amʊ dɪ wʊ kɪ da yatɔ mʊ wɪa dɪ tɪtɪ maama yibeeli wʊnɪ. ⁴¹ Zonasɪ dɛɛn na ve Niniivi tiinɛ te o tɔɔlɪ Wɛ kwɛrɛ kam dɪ ba tɪn, bantʊ lɛni ba wʊrʊ ba yagɪ kɛm-balwaarʊ. Wʊlʊ na dwe Zonasɪ tɪn nan wʊ abam tee nɪ yɪ ɔ wʊ sɛ kʊ tu. Kʊntʊ ɲwaanɪ, Wɛ sariya dɛ dɪm na yɪɔ, Niniivi tiinɛ laan wʊ zanɪ ba brɪ nɪ abam ba jɪgɪ bʊra. ⁴² Pa-kana kalɔ dɛɛn na te Saba tɪv tɪn dɪ wʊ zanɪ o dɪ abam sariya, yɪ o vɪn abam bʊra. Bɛɲwaanɪ wʊntʊ dɛɛn zanɪ o tɪtɪ tɪv kʊlʊ na tiini kʊ yɪ yigɔ yigɔ tɪn nɪ, o ba pɛ Salɔmɔn te sɪ o cɛgɪ o swan taanɪ dɪm. Wʊlʊ nan na dwe Salɔmɔn tɪn mʊ wʊ abam tee nɪ, yɪ ɔ ba lagɪ sɪ ɔ cɛg-o.»

Cicirɛ na nuɲɪ nɔɔnʊ yɪra nɪ yɪ ka joori ka ba, kʊ na yɪ te tɪn
(Luki 11:24-26)

⁴³ «Cicirɛ na nuɲɪ nɔɔnʊ yɪra nɪ, ka laan wʊ vʊ ka beeri kapwɛrɛ yigɔ mʊ sɪ ka lagɪ jɛgɔ ka sin da. Ka na beeri ka ga tɪn, ⁴⁴ ka laan maa wɔ: «Aɔ joori a vʊ a na nuɲɪ mɛ tɪn mʊ a taa wura.» Ka ma joori ka vʊ nɔɔnʊ wʊm te, yɪ ka na nɪ ka jɛgɔ kam fɔgɪ ka kwe lanyiranɪ, yɪ kʊlʊkʊlʊ wʊ zʊ da. ⁴⁵ Ka laan ma joori ka vʊ ka lagɪ ciciri sirpe sɪlʊ na tiini sɪ yɪ balwaarʊ sɪ dwe ka tɪtɪ tɪn. Sɪ ma tɔgɪ daanɪ sɪ vʊ sɪ zʊvɪ da. Kʊntʊ, nɔɔnʊ wʊm laan wʊ tiini o na cam kʊ dwɛni faɲa. Mʊ kʊ na lagɪ kʊ kɪ zɪm nɔn-balwaarʊ tum dɪ te.»

Zezi nu dɪ Zezi nyaana na yɪ balʊ tɪn
(Marikɪ 3:31-35, Luki 8:19-21)

⁴⁶ Zezi dɛɛn ta na wura o ɲɔɔnɪ dɪ nɔn-kɔgɔ kʊm kʊntʊ tɪn, o nu dɪ o nyaana ma ba ba zɪgɪ sɔɲɔ kʊm manɔɲɔ nɪ, yɪ ba lagɪ sɪ ba ɲɔɔnɪ did-o. ⁴⁷ Nɔɔnʊ wʊdoɲ ma ta dɪ Zezi o wɔ: «N nu dɪ n nyaana tu ba wʊ cicwɛɲɛ nɪ, yɪ ba lagɪ sɪ ba na-m.»

⁴⁸ Zezi ma ta dɪ nɔɔnʊ wʊm o wɔ: «Wɔɔ mʊ yɪ a nu, bran yɪ a nyaana?» ⁴⁹ O laan ma nii o karabiɛ bam seeni yɪ o wɔ: «A nu dɪ a nyaana mʊ tɪntʊ. ⁵⁰ Bɛɲwaanɪ wʊlʊ maama na kɪ a Ko Wɛ wʊbʊɲa na lagɪ te tɪn mʊ yɪ a nyaanɪ dɪ a nako dɪ a nu.»

13

Zezi na manɪ mumaɲa o brɪ nɔɔna te tɪn
(Marikɪ 4:1-20, Luki 8:4-15, 10:23-24)

¹ Dɛ dɪm kʊntʊ nɪ Zezi ma nuɲɪ sɔɲɔ kʊm nɪ o vʊ nuɲɪ kʊm nɪ. O ma jɛni tɪga nɪ sɪ o brɪ nɔɔna. ² Nɔn-kɔgɔ ma ba kʊ gilim-o. Kʊntʊ ɲwaanɪ o ma zanɪ o vʊ o zɪ naboro wʊ o je da, yɪ kɔgɔ kʊm laan zɪgɪ na bam nɪ sɪ ba taa cɛgɪ o taanɪ dɪm. ³ O ma manɪ mumaɲa o brɪ-ba wɛɛnu zanzan o wɔ:

«Valʊ dɛɛn mʊ wura. O ma zanɪ o vʊ kara sɪ o du. ⁴ O ma kari o dɪlɪ o wo-duuru tɪm. Tɪdonnɛ ma tʊ cwɛɲɛ nɪ nɪ. Zʊnɛ ma ba ba twe-tɪ ba di. ⁵ Tɪdonnɛ ma tʊ kandwa jɛgɔ nɪ valʊm na ba daga mɛ tɪn. Tɪ ma wʊ daanɪ tɪ puli, valʊm dɪm na ba lirɛ tɪn ɲwaanɪ. ⁶ Wɪa ma ba ka baanɪ tɪ maama. Tɪ bʊnnʊ na wʊ zʊ tɪga tɪn, tɪ ma tɪ. ⁷ Kʊ daari wo-duuru tɪdonnɛ ma tʊ sabari wʊnɪ. Tɪ na puli tɪn, sabari sɪm laan ma zanɪ sɪ li-tɪ sɪ gʊ. ⁸ Kʊ daari tɪdonnɛ ma tʊ tɪ-ywɛɲɛ jɛgɔ nɪ. Tɪ ma nuɲɪ tɪ kɪ biɛ lanyiranɪ. Tɪdaara kɪ nɛɛɛnɪ biɛ bi bi. Tɪdaara ma kɪ nɛɛɛnɪ biɛ fʊsɪrdʊ fʊsɪrdʊ. Tɪdaara dɪ ma kɪ nɛɛɛnɪ biɛ fiintʊ fiintʊ.

⁹ Abam nan fɔgɪ ɔ cɛgɪ a taanɪ dɪm lanyiranɪ.»

¹⁰ Zezi na manɪ mumaɲɪ dɪm kʊntʊ o tɪ tɪn, o karabiɛ bam laan ma vʊ o te, yɪ ba bwe-o ba wɔ: «Bɛɛ mʊ yɪ nɔɔ yɛni n manɪ mumaɲa n brɪ nɔɔna bam?»

¹¹ O ma lɛri-ba o wɔ: «Wɛ paari dɪm kuri ya sɛgɪ mʊ. Kʊ nan na yɪ abam, Wɛ manɪ Dɪ pa ɔ lwarɪ Dɪ paari dɪm kuri na yɪ te tɪn. Kʊ daari nɔɔna badaara bam, Wɛ wʊ pɛ ba lwarɪ Dɪ paari dɪm kuri. ¹² Mumaɲa yam na manɪ sɪ ya zɛni nɔɔna wʊbʊɲa te tɪn nɪ dɪ nɔɔnʊ na manɪ o jɪgɪ wɔɲɔ, o ta wʊ jɔɲɪ kudoɲ o wɛli da sɪ kʊ taa daga. Nɔɔnʊ wʊlʊ nan na manɪ o ba jɪgɪ kʊlʊkʊlʊ tɪn laan wʊ ba o ga kʊlʊ funfʊn o ya na jɪgɪ tɪn mʊ. ¹³ Kʊntʊ, a maɪ mumaɲa mʊ a brɪ-ba, bɛɲwaanɪ bantʊ yɪɔ mʊ nat a na kɪ wɛɛnu tɪlʊ tɪn, yɪ ba ba nɪ tɪ kuri. Ba ta maa nɪ a zaasum dɪm, yɪ ba ba lwarɪ dɪ kuri. ¹⁴ Kʊntʊ mʊ brɪ nɪ Wɛ nijonɲu Ezayi dɛɛn na tagɪ kʊlʊ faɲa faɲa tɪn sɪm kʊ kɪ bantʊ tee nɪ. O dɛɛn tagɪ o wɔ:

«Abam wʊ fɔgɪ ɔ cɛgɪ Wɛ taanɪ dɪm dɪ ɔ zwa,

yɪ ɔ bɔ nɪ dɪ kuri.
Abam wʊ fɔgɪ ɔ nii dɪ ɔ yɪɔ,
yɪ ɔ bɔ na.

¹⁵ Bɛɲwaanɪ nɔɔna bam kʊntʊ wʊbʊɲa tɪgɪ mʊ.

Ba zwa dɪ ma kwarɪmɪ,
yɪ ba daari ba pu ba yɪɔ,
sɪ ba yɪɔ yɪ zanɪ ya na,
sɪ ba zwa yɪ zanɪ ya nɪ,
sɪ ba wʊbʊɲa yɪ zanɪ ya lwarɪ Wɛ taanɪ dɪm kuri.

Kʊ na dɔɪ kʊntʊ, ba ya wʊ pipiri ba sɛ amʊ Wɛ,

yi aá pa-ba yazurə. »

¹⁶ Zezi laan ma ta di o karabiə bam o wɪ: «Kɔ nan na yi abam, á jigi yu-yoŋo, beŋwaani abam yiə nai yi á zwa di ni. ¹⁷ A lagɪ a ta cɪga mu di abam si, faŋa faŋa We nijonŋə bam di non-ŋona zanzan deen jigi tɪna si ba ya na kulɔ abam na nai lele tɪn, yi ba wɔ wani ba na. Ba deen ta jigi tɪna si ba ya ni We taani dɪlɔ abam na ni tɪn, yi ba wɔ wani ba ni-di.

¹⁸ Nan cəgi-na, si a manɪ valɔ wɔm mumanɪ dum kuri a bri abam. ¹⁹ Wo-duuru tɪlɔ na tɔ cwəŋə kam ni ni tɪn nyi di nɔɔna balɔ na ni We paari dum taani yi ba wɔ lwarɪ di kuri tɪn. Wo-lwaanɔ tu sutaani laan ma ba o li-di, yi di wɔ zɔ ba wɔbɔŋa.

²⁰ Wo-duuru tɪlɔ na tɔ kandwa jəgə ni tɪn di maa nyi di nɔɔna balɔ na ni We taani dum yi ba jɔŋi-di lila di wɔpolo. ²¹ Taani dum ma wɔ tiini di zɔ ba wɔbɔŋa, ba ma wɔ zɪgɪ kəŋkəŋ. Yaara na yi-ba yi ba na beesi-ba We taani dum ŋwaani, baá da ba kwe ba yagi mu lila. ²² Wo-duuru tɪlɔ na tɔ sabari sum wɔni tɪn maa nyi di nɔɔna balɔ na ni We taani dum yi ba ta jɪgɪ liə di lɔgɔ baŋa wəənu tɪn. Səbu-lagi ma cəgi ba wɔbɔŋa, ni sabari sum na ligi wo-duuru tum te tɪn. Kɔ ma pa ba kwe We taani dum ba yagi, yi di wɔ jaani kuri di pa-ba. ²³ Kɔ daari wo-duuru tɪlɔ na tɔ ti-ywəŋə jəgə kam ni tɪn maa nyi di balɔ na ni We taani dum yi ba pa di tiini di zɔ ba wɔbɔŋa tɪn. Kuntɔ ma pa We taani dum ja kuri di pa-ba, nunɛni wo-duuru na ki biə lanyirani te tɪn. Tɪdaara ki biə bi bi, tɪdonnə ma ki biə fusɪrdɔ fusɪrdɔ, tɪtɪm ma ki biə fiinto fiinto.»

Mɪn-ŋona di mɪn-kayalɪ mumanɪ

²⁴ Zezi deen ma manɪ mumanɪ didonɔ o bri-ba o wɪ: «A lagɪ a bri abam We paari dum na wɔ nɔɔna titari ni te tɪn mu. Kɔ nyi di valɔ na kwe mɪn-ŋona o ja vu o kara o du. ²⁵ O na dugi-ya kuntɔ tɪn, o dum ma zanɪ pən-dɔa manɪ ni o ja mɪn-puure o vu o du o gwaani valɔ wɔm kara mɪn-ŋona yam wɔni, yi o daari o joori o vu sɔŋɔ. ²⁶ Mɪn-ŋona yam ma ba nuŋi ya ji mɪn-kuyurɔ. O dum wɔm na dugi yalɔ tɪn ma nuŋi ya ji mɪn-kayalɪ. ²⁷ Sɔŋɔ tu wɔm tɪntɔŋna laan ma vu ba ta did-o ba wɪ: «Dɪbam yuutu, nɔwɔ na dugi n kara kam tɪn, kɔ dai mɪn-ŋona yirani mu n dugi na? Beɛ mu yi mɪn-kayalɪ laan nuŋi si gwaani da?» ²⁸ O ma ləri-ba o wɪ: «Kɔ yi a dum mu ki kuntɔ.»

Ba laan ma bwe-o ba wɪ: «Dí nan ve dí gɔ mɪn-kayalɪ sum di yagi na?» ²⁹ O ma wɔ se, yi o ta di ba o wɪ: «Abam na ki kuntɔ, á wɔ ke á gɔ mɪn-ŋona yam di mu á wəli da. ³⁰ Nan yagi-na si ya maama taa wɔra si ku ba kɔ yi zagim manɪ. Kantɔ manɪ

kam ni, a laan wɔ ta di mɪn-zagɪna bam, si ba da yigə ba pɔori mɪn-kayalɪ sum ba zagɪ ba ki daani ba zwe, si ba daari ba zagɪ mɪn-ŋona yam ba pe ba ki a tulə ni.»

Wo-duu na yi mɪmɪnɔw mumanɪ (Mariki 4:30-32, Luki 13:18-19)

³¹ Zezi daa ta ma manɪ mumanɪ didonɔ o bri-ba o wɪ: «We paari dum nyi di nɔɔnɔ na kwe wo-duu na yi mɪmɪnɔw o vu o du o kara ni. ³² Wo-duu kɔm kuntɔ mu tiini kɔ yi mɪmɪnɔw wo-dwə maama wɔni. Kɔ ma nuŋi, yi kɔ ji kamunu kɔ dwani dwə balɔ maama na wɔ o kara kam ni tɪn. Kɔ laan maa ji tu-kamunu, yi zunə tui ba sɔ ba pwərə da.»

Dabilɔ mumanɪ (Luki 13:20-21)

³³ Zezi daa ta ma manɪ mumanɪ didonɔ o bri-ba o wɪ: «We paari dum nyi di kaani na kwe dabilɔ o gwaani di dipe muni zwizɛ sɪtɔ te tɪn mu. Di laan ma pa dipe muni dum maama tiini di fulɔ.»

³⁴ Wəənu tum kuntɔ maama Zezi deen na bri non-kogɔ kɔm tɪn yi mumanɪ yirani mu o ma bri-ba. O wɔ nɔɔni wo-wɔŋo di ba yi kɔ wɔ de di mumanɪ. ³⁵ O nan ki kuntɔ, si kɔ pa We nijonŋu wɔdonɔ taani mu sɪni di ki. O deen tagɪ o wɪ: «Amɔ na lagɪ a nɔɔni a bri-ba, aá ta mai mumanɪ mu a ma bri-ba. Aá pa ba lwarɪ We cɪga kalɔ na səgi lɔgɔ pulim manɪ ni si kɔ ba kɔ yi zum tɪn.»

Mɪn-kayalɪ mumanɪ dum kuri na yi te tɪn

³⁶ Zezi deen ma zanɪ o yagi non-kogɔ kɔm, yi o daari o joori o vu sɔŋɔ. O karabiə bam ma ba o te yi ba wɪ: «Bri dɪbam mɪn-kayalɪ sum mumanɪ dum kuri.»

³⁷ O ma ləri-ba o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔlɔ na dugi mɪn-ŋona yam tɪn bri amɔ Nabiin-bu wɔm na ki te tɪn mu. ³⁸ Kara kam maa nyi di lɔgɔ baŋa. Mɪn-ŋona yam maa nyi di nɔɔna balɔ na yi We paari dum nɔɔna tɪn. Kɔ daari mɪn-kayalɪ sum maa nyi di balɔ na yi sutaani nɔɔna tɪn. ³⁹ Dum wɔlɔ na dugi mɪn-kayalɪ sum tɪn maa nyi di sutaani dum tɪti. Zagim manɪ kam maa nyi di lɔgɔ na wɔ ba kɔ ti te tɪn. Mɪn-zagɪna bam maa nyi di We malesɪ sum. ⁴⁰ Ni mɪn-zagɪna bam na zagɪ mɪn-kayalɪ sum ba zwe te tɪn, kuntɔ donɔ mu wɔ ki lɔgɔ tiim manɪ ni. ⁴¹ Kɔ na wɔ ki te tɪn, amɔ Nabiin-bu wɔm wɔ tɔŋi a malesɪ tiinə bam si ba vu ba li kulɔ maama na pai nɔɔna tɪni tɪn di wo-lwaan-kərə bam maama We paari dum wɔni. ⁴² Ba laan wɔ zəli-ba ba yagi min-lɔŋɔ wɔni si di di-ba. Dáani mu ba laan wɔ ta wɔra ba keerə yi ba dum ba nwa. ⁴³ Kɔ daari balɔ maama na se We yi ba ki

lanyiranu tun laan wó ta tiini ba nyúna ba Ko We paari dum wóni, ni wia na nyi te tun.

Fogi-na á cegi a taani dum lanyiranu.»

Wo-nyunnu tiv na səgi tin mumaŋa

⁴⁴ «We paari dum daa ta nyi di wo-nyunnu tiv na yi lunni nyim tun na səgi kara wuni. Noonu wodonj laan ma na-ti. O ma joori o fogi o səgi-ti. O wu na tiini ku poli tun, o ma vu o kwe o wəonu maama o yəgi səbu, si o vu o yəgi kara kantu, si wo-nyunnu tum taa yi o nyim.»

Kandwe-nyuni mumaŋa

⁴⁵ «We paari dum daa ta nyi di pipimpi-inu na beeri o lagi kandwa-nyuna si o yəgi te tun. ⁴⁶ O ma ba o na kandwe dlu na tiini di jigi lam yi di səbu daga tun. O laan ma joori o vu o kwe o wəonu maama o yəgi, o ma yəgi kandwe dum kontu yiranu.»

Kaləŋ-jara di ba bura mumaŋa

⁴⁷ «We paari dum daa ta nyi di noonu na kwe bura ba di bugə ni si ba ma ja kale te tun. Ba na di-ka da tun, ba ma ja kale dwi dwi. ⁴⁸ Ka ma ba ka su lanyiranu. Noonu bam laan ma vanj-ka ba tuuri ba ja be. Ba laan ma jəni tiga ni ba kuri kaləŋ-nyu sum ba ki ba tampwaru wuni. Ba ma daari ba kwe sulu na ba lana tun ba duli ba yagi. ⁴⁹ Ku nan wó ba ki kontu mu lugu tiim maŋa ni. We malesi wó ba si pɔɔri non-balwaaru di balu na se We yi ba ki lanyiranu tun daani. ⁵⁰ Si laan wó daari si zəli non-balwaaru tum si yagi min-lonjo kum wuni si di di-ba. Daani mu ba laan wó ta wura ba keerə yi ba duni ba nwa.»

Zaasim-dvuri di zaasim-doori na wəli daani te tin

⁵¹ Zezi na nyoonu o ti tun, o laan ma bwe o karabiə bam o wu: «Abam ni wəonu tum maama kuri na?» Ba ma lər-o ba wu: «Een, di niə.» ⁵² O ma ta di ba o wu: «Kuntu tun, We callu karanyuna wulu maama na tu o zaasi We paari dum ciga kam tun nyi di sonjo tu wulu na li wo-donnu di wo-dwəonu o jijiguru wuni o pa noonu te tin mu. Kuntu tu laan wai o li zaasim-dvuri o wali di zaasim-doori dum si o ma bri o noonu bam.»

Zezi titi tiv kum tiinə na vi-o te tin (Mariki 6:1-6, Luki 4:16-30)

⁵³ Zezi deen na maŋi mumaŋa yam kontu o ti tun, o laan ma nunji jəgə kam kontu ni. ⁵⁴ O ma joori o vu o titi tiv o na bigi me tun. O ma zu Zwifə We-digə kam si o bri-ba. O na bri-ba te tun, ku deen su-ba lanyiranu. Ba ma ta ba wu: «Noonu wuntu ki ta mu o jigi swan yam kontu donj? O nan ki ta mu o na dam o ma ki wo-kunkagila yantu?» ⁵⁵ Wum mu dai da-lwaru wum bu wum na?

O nu mu dai Mari na? Ku dai o nyaana mu yi Zaki di Zuzefu di Simon di Zudasi na? ⁵⁶ Ku dai o nakwa bam maama mu wura didaani dibam tun na? Wuntu nan ne dam dum kontu maama yən mu?»

⁵⁷ Kuntu nywaani ba deen wu se ni Zezi sunu o nunji We te. Zezi ma ta di ba o wu: «Noonu na yi We nijonnu, noonu pa-o zule lanyiranu, ku daari o titi tiv tiinə di o sonjo tiinə nan bá ni-g-o.»

⁵⁸ Ba deen na wu ki ba wu-didba si ba se-o tun mu pe o wu tiini o ki wo-kunkagila ba tee ni.

14

Pe Erɔdi na gv Zan te tin (Mariki 6:14-29, Luki 9:7-9)

¹ Kantu maŋa kam ni, Galile Pe Erɔdi deen ma ba o ni Zezi nywa. ² O ma ta di o tintuŋna o wu: «Wuntu wó ta yi Zan wulu na miisi noonu na wuni tun mu. Wuntu mu joori o bi o yagi tuntu. Kuntu nywaani mu o jigi dam yi o wai wo-kunkagila o kia.»

³⁻⁴ Erɔdi deen tagi kontu donj, beŋwaani o deen ya wu ki Zan lanyiranu, yi o ta pa ba gv-o. O deen di kaani wodonj mu, o yuri mu Erɔdiadi. Kaani wum deen yi o zumbaaru Filipi kaani mu. Zan ma ta o bri-o o wu, ku culə si o di o zumbaaru kaani yi o ta nyu. Zan na kaan-o kontu tun, o ma pa ba ja-o ba vo ba ki puina digə ni. ⁵ O ma maa bunji si o gv-o, yi o laan kwari tiv kum noonu bam, beŋwaani ba deen nii Zan ni o yi We nijonnu mu.

⁶ Erɔdi lura maŋa laan ma ba ka yi. O ma bəŋi noonu zanzan si ba ba ba togi ba di candiə. Erɔdiadi buko ma zanji o vu vərə bam yigə o sa o bri-ba. O se dum na lana kontu tun, ku ma pa Erɔdi wu poli. ⁷ O wu na poli tun, o ma ta o du o wu, wonjo kulə maama buko wum na lagi tun, o pa-o. ⁸ Buko wum nu ma ta o bri-o, o na wó loori kulə tun. O laan ma vu Erɔdi te o wu: «Wonjo kulə a na lagi tun, ku yi Zan yuu mu. Nmu na goni-ku, si n ki zuy-tanlanja wuni n pa-ni.»

⁹ Pe Erɔdi na ni kontu tun, o wu ma tiini ku cəgi. O nan na tagi o du yi o vərə bam ni tun, o ma pa ni si ba ki kontu ba pa-o. ¹⁰ O ma tunji noonu si ba vu puina digə kam ba go Zan yuu kum. ¹¹ Ba ma suni ba go o yuu kum ba ki zuy-tanlanja wuni ba ja nunji ba pa buko wum. O laan ma kwe-ku o ja vu o pa o nu Erɔdiadi.

¹² Zan karabiə bam ma zanji ba vu ba kwe o yura yam ba ja vu ba ki. Ba laan ma vu ba ta di Zezi kulə na ki tun.

Zezi na pe baara murr-tinu (5.000) di kaana di biə di wduu ba su te tin (Mariki 6:30-44, Luki 9:10-17, Zan 6:1-14)

¹³ Zezi deen na ni ba na ki Zan te tun, o ma zaji o vu o zu naboro o nunji jægə kam kuntu ni. O ya lagi si o be nuntu kum ni o vu jægə kalu na yi gaa wu tun o yirani. Nɔɔna zanzan ma ba ba lwarɔ o na maa ve jægə kalu tun. Ba ma zaji ba nunji ba tɔni dɔm ni, yi ba vu tɔga ni ba vu o te. ¹⁴ Zezi ma nunji naboro kum wɔni. O laan ma na non-kɔgɔ kum na tu ku wura. Ba nwanja ma zu-o lanyirani, yi o pa balu na ba jigi yazurə tun na yazurə.

¹⁵ Tɔga na wura ka yi tun, o karabiə bam laan ma vu ba ta did-o ba wi: «Maɔa kam wura ka kea, yi jægə kalu dibam na wura tun yi gaa wu mu. Wɔdiu təri yo. Kuntu nwanani, pa nɔɔna bam vu sam wu ba yəgi wɔdiu ba di.»

¹⁶ Zezi ma ləri-ba o wi: «Ba wu maɔi si ba viiri. Abam titi pa-ba wɔdiu si ba di.»

¹⁷ Ba ma ta ba wi: «Dibam na jigi kulu tun yi dipwa yanu di kale sile yirani mu.» ¹⁸ Zezi ma ta di ba o wi, ba ja ba ba pa-o. ¹⁹ O laan ma ta di nɔɔna bam maama si ba jəni tɔga ni. O ma kwe dipwa yanu yam di kale sile sun, yi o kwəni o yuu weeni o ki We le ti nwanani. O ma fo fo dipwa yam o maɔi o pa o karabiə bam, yi bantɔ di laan joni-ya ba pa nɔɔna bam. ²⁰ Nɔɔna bam maama ma di ba su ba daari. Ba ma pe cicwəeru tɔl na daari tun ba su titwaru fugə-tɔl. ²¹ Nɔɔna balu deen na di kuntu tun yi nneeni baara murr-tinu mu (5.000), ku wəli di kaana di biə di.

*Zezi na ve na banja ni te tun
(Mariki 6:45-56, Zan 6:15-21)*

²² Kuntu kwaga ni Zezi ma da o pa o karabiə bam vu ba zu naboro kum, si ba da yigə ba be nuntu kum ni didonj dɔm. Ba na maa ke tun, o ma pa kɔgɔ kum viiri. ²³ O na pe ba viiri tun, o ma vu o di piu yuu o yirani si o wari We. Tɔga ma ba ka yi, yi o ta wura o yirani ²⁴ di o karabiə bam maɔi ba ja naboro kum ba ke nuntu kum titari yigə yigə. Vu-dɔm ma ba ku jeeri-ba, yi nani nani tiini si dana ku pa na bam pɔgtɔ ba maɔi naboro kum.

²⁵ Tɔga na wura ka puuri tun, Zezi laan ma zaji o ve na bam banja ni o maa ve o karabiə bam te. ²⁶ Ba na ne-o tun, fɔni ma tiini di ja-ba, di o na wu na bam banja ni o ve tun. Ba ma ta ba wi: «Kub ta yi ciru mu!» Fɔni na zu-ba kuntu tun, ba ma kaasi banja banja.

²⁷ O laan ma nɔɔni di ba o wi: «Pa-na a wuru ki dam, si ku yi amu mu. Yi pa-na fɔni taa jigi abam.»

²⁸ Pɔyeri ma lər-o o wi: «A Yuutu, ku na suni ku yi nmu, si n pa-ni ni si a di vu na bam banja ni a ba nmu te.»

²⁹ Zezi maa wi, o ba. Pɔyeri laan ma nunji naboro kum wɔni o tu na bam banja

ni o ve o maa jeeri Zezi. ³⁰ O na ne viu kum na tiini ku dana te tun, fɔni ma zu-o, yi o laan wura o miisi na bam kuri ni. O na wura o miisi tun, o ma loori Zezi di kwər-dia o wi: «A Yuutu, vri a nwanani!»

³¹ Zezi laan ma da o tɔni o juna o ja-o, yi o ta did-o o wi: «Be mu yi n ba jigi wu-didba di amu? Benwanani mu n jigi bubwea di amu?»

³² Ba laan ma vu ba zu naboro kum wu. Viu kum ma da ku zigi. ³³ Nɔɔna balu na wu naboro kum wɔni tun ma kuni doonə ba zuli Zezi, yi ba ta ba wi: «N suni n yi Banja-We Bu cɔga cɔga.»

³⁴ Ba ma vu ba be ba yi bube didum dɔm. Ba na yi jægə kalu tun yiri mu Zenezareti. ³⁵ Tu kum kuntu tiinə bam ma ba ba lwarɔ Zezi. Ba na lwar-o tun, ba ma tɔni ni ba pa nawurə yam maama, yi ba ja balu na ba jigi yazurə tun ba ba o te, si o pa ba na yazurə. ³⁶ Ba ma loor-o si o na se, si o yagi si yawuna bam dwe o gɔrɔ kum ni ma. Balu maama na dwe o gɔrɔ kum kuntu tun deen suni ba na yazurə.

15

*Wo-digiru tɔl na cɔgi nɔɔna tun
(Mariki 7:1-23)*

¹ Farizian tiinə badaara di We cullu karanyuna tiinə badonnə deen ma nunji Zeruzalem ni ba vu Zezi te, ba ma bwe-o ba wi: ² «Be mu yi n karabiə bam yəni ba cɔgi cullu tɔl di nabaara bam na pe dibam tun? Ba na lagi ba di wɔdiu, ba yəni ba ba sani ba jia si ku tɔgi di cullu tun na bri te tun.»

³ Zezi ma ləri-ba o wi: «Benwanani mu abam yəni a tɔgi a titi wɔbɔɔa cullu, yi a daari a vin We ni dum na bri te tun? ⁴ We tagi di wi: «Nɔɔnu maɔi si o taa zuli o nu di o ko.» We daa ta bri ni, nɔɔnu na nɔɔni ta-balɔrɔ di o ko naa o nu, kuntu tu maɔi si ba gu-o mu. ⁵ Ku daari abam nan yəni a ja We taani dum a gugwəli yi a wi: «Nɔɔnu na jigi wonjo kulu o ya na wu ma o zani o nu di o ko tun, yi o na wi, wonjo kuntu yi We nyun, ⁶ wuntu daa wu maɔi si o kweku o ma zani o ko.» A na ki te tun bri ni a pai We taani dum daa ba jigi kuri di abam, yi a daari a tɔgi a titi cwe mu. ⁷ Abam yi pipiri-nyuna mu. Ezayi deen jigi bura di o na maɔi o ta abam taani fanja fanja te tun. ⁸ O deen tagi o wi:

«Nɔɔna bantɔ zuli amu We di ba niə mu, yi ba wɔbɔɔa banjwe di amu.

⁹ Ba na pai amu zulə yalu maama tun yi kafe mu.

Ba yəni ba bri nabiinə wɔbɔɔa cullu, yi ba pai ti yi amu zaasum dɔm mu.» »

¹⁰ Zezi laan ma bəni non-kɔgɔ kum o pa ba ba o te, yi o ta di ba o wi: «Cəgi-na

lanyuranı sı á ni a taanı dım kuri. ¹¹ Kú daı woŋo kúlb na tógi nóónu ni kú zú o wó tun mu cəg-o. Kú yı woŋo kúlb na tógi nóónu ni kú nuŋi tun mu cəg-o.»

¹² Zezi karabiə bam laan ma vu o te, yı ba ta did-o ba wı: «Nmú wó lwarı nı Fariztan tiinə bam wóru cəgi dı nmú taanı dım na?»

¹³ Zezi ma ləri-ba o wı: «Á nan yı taá nii bantú. A Kó Wé na wó jəri tiu kúlb maama tun maŋı sı kú gó kú yağı mu. ¹⁴ Yən-na-ba sı bantú nyı dı lilwe vanjına balú dı na ba nai tun mu. Lilwe nan na lagı o vanjı o donj, ba maama wó vu ba tó goŋo wónı mu.»

¹⁵ Pıyɛrı laan ma ta dı Zezi, sı o brı-ba taanı dım kuri na yı te tun. ¹⁶ O ma ta dı ba o wı: «Abam dı ta ba jıgı wóbuŋa na? ¹⁷ Á maŋı sı á taá ye nı, woŋo kúlb maama na yəni kú zú nóónu nı tun mu yəni kú tu o kana, yı o laan daarı o tó-kú o yağı. ¹⁸ Kú daarı kúlb na nuŋi nóónu nı nı tun yəni kú zıgı o wóbuŋa nı mu kú nuŋi. Kú nan yı wəənu tum kuntu mu yəni tı cəgi nóóna. ¹⁹ Nóónu wóbuŋa mu paı o lagı wo-balwaarú kəm, tı na yı non-gura dı boorim wo-zóona dwi maama, dı ŋwıııı, vwa-fora, bıbara dı non-tura. ²⁰ Kú nan yı wəənu tum kuntu mu cəgi nóóna. Kú daarı, nóónu na dı wódiu yı o wó sanı o jıa, kuntu warı kú cəg-o.»

Kaanı wódonj na kı o wó-dıdva dı Zezi te tun
(Marıkı 7:24-30)

²¹ Zezi dɛɛn ma zanjı o nuŋi jəgə kam kuntu nı, yı o vu Tiiri dı Sidon tunı dım wónı. ²² Kaanı wódonj maa zóurı je sum kuntu nı, o yı dwi-ge tu mu. O ma vu Zezi te, yı o kaası dı kwər-dıa o ta did-o o wı: «Amú tu, Pe Davıdı dwi tu, popo durı a yıbwəna. Cicirə mu jıgı a buko, yı ka tiini ka jıg-o ka yaara.»

²³ Zezi maa cım. O karabiə bam ma vu o te, ba loor-o sı o zəni kaanı wóm sı o viiri, o na tógi-ba yı o kı sɔɔ tun ŋwaanı. ²⁴ Zezi ma ləri-ba o wı: «Wé tunjı amú sı a ba a zəni Dı tıti nóóna Yıstrayelı dwi tiinə bam mu, beŋwaaŋı bantú nyı dı peeni sılb na je tun mu.»

²⁵ Kaanı wóm laan ma vu o kuni doonə o yigə nı, yı o loor-o o wı: «Amú tu, zəni-nı!»

²⁶ Zezi ma lər-o o wı: «Kú wó maŋı sı nóónu jonjı o biə wódiu o dól o pa kakuri.»

²⁷ Kaanı wóm ma ləri o wı: «Amú tu, n tagı cıga. Kakuri nan wat sı twe wódiu kúlb sı tu wóm na dı yı kú siiri tıga nı tun sı dı.»

²⁸ Zezi laan ma lər-o o wı: «Kaanı, n cıga sıııı n kı n wó-dıdva dı amú. Kuntu tun, nmú na lagı kúlb tun, Wé wó kı Dı pa-m.» Maŋa kam kuntu nı nóó mu o buko wóm nɛ yazura.

Zezi na pɛ baara murr-tına (4.000) dı kaana dı biə dı wódiu ba su te tun
(Marıkı 7:31-37, 8:1-10)

²⁹ Zezi laan ma kɛ o vu o tógi Galile nııtu kóm nı, yı o daarı o vu o dı piı yuu o jəni da. ³⁰ O na je da kuntu tun, kó-foro maa tui o te, yı ba jaanı yawıına zanzan ba wəli da ba tui. Badaara dɛɛn yı gwani, badonnə maa yı lilwə dı kwaarú dı mumaaru, kú wəli dı balú yawııru dwi dwi na jıgı-ba tun. Ba maa jaanı-ba ba ve ba tinjı Zezi yigə nı, yı o pa ba na yazura. ³¹ Kú dɛɛn ma sı non-kógo kóm dı ba na nɛ mumaaru joorı tı ŋóona, yı gwani dı na yazura, yı kwaarú dı wat tı veə, yı lilwə yıə dı joorı ya nai tun. Ba na nɛ wo-kunkagıla yam tun, kú ma pa ba zuli Baŋa-Wé dılb na yı Yıstrayelı tiinə bam Yuutu tun.

³² Zezi laan ma bəŋi o karabiə bam, yı o ta dı ba o wı: «A jıgı nóóna bantú ŋwəŋa, dı ba na tu ba wó a tee nı zım da yatı yı ba daa ba jıgı wódiu sı ba dı tun. A ba lagı sı a pa ba viiri yı ba wó dı kólkólb. Ba na lagı ba viiri kuntu, kana wó pa ba bəri cəŋə nı mu.»

³³ O karabiə bam ma bwe-o ba wı: «Dıbam wó kı ta mu dı na wódiu gaa kuntu wónı dı pa kó-foro kuntu dı?»

³⁴ O ma bwe-ba o wı: «Abam jıgı dıpwa yagra mu?»

Ba ma lər-o ba wı: «Dıpwa yarpe mu wura, dı kaləŋ-bale sıgratu.»

³⁵ Zezi laan ma ta dı non-kógo kóm sı ba maama jəni tıga nı. ³⁶ O ma daarı o kwe dıpwa yarpe yam dı kale sum, yı o kı Wé le tı ŋwaaŋı. O ma ja-tı o fɔ fɔ o pa o karabiə bam, yı bantú dı laan jonjı ba pa nóóna bam. ³⁷ Nóóna bam maama dɛɛn ma dı ba su ba daarı. Ba laan ma twe cıcwəuru tılb na daarı tun ba su tıttwarú tırpe. ³⁸ Nóóna balú dɛɛn na dı kuntu tun yı nı baara murr-tına (4.000), kú wəli dı kaana dı biə dı.

³⁹ Zezi laan ma bantı kógo kóm o pa kú viiri. O ma daarı o vu o zú naboro o bɛ o vu o yı tıw kódonj kú yırı mu Magadan.

16

Fariztan tiinə dı Sadustan tiinə na yı te tun
(Marıkı 8:11-21, Luki 12:54-56)

¹ Fariztan tiinə badaara dı Sadustan tiinə dɛɛn ma zanjı ba vu Zezi te, sı ba maŋ-o ba nii. Ba ma ta did-o ba wı, o kı wo-kunkagılı dılb na wó brı-ba nı o dam dım sıııı dı nuŋi Wé te tun. ² Zezi ma ləri-ba o wı: «Kú na yı dıdaan-nı nı yı weyuu na yı nasııı, á yəni á te á wı, tıga wó pıııı lanyuranı. ³ Kú nan na yı zızınzıŋa yı weyuu na yı liirə liirə, á yəni á te á wı, dıa mu lagı ka nı. Abam yəni á wat á nii weyuu nı á lwarı tıga kam yıbiyə na

wó ta yi te tún. Bée nan mu yi á warí á lwarí ní wænu tɔlɔ na wurá tɔ kɔ lele tún brɔ Wé na lagɔ Dɪ kɔ wo-kamunnu tɔlɔ tún? ⁴ Zim nɔɔna bam yi nɔn-balwaaru mu, ba yigé tərə dɪ Wé, yi ba laan lagɔ sɪ a kɔ wo-kinkagɪlɔ a brɔ-ba. Ba nan bá na, kɔ na daɪ wo-kinkagɪlɔ dɪlɔ na manɔ dɪ kɔ dɪ Wé nijonnu Zonasɪ fanja fanja tún.»

O na tagɔ dɪ ba kontu tún, o laan ma yagɔ-ba yi o viiri.

⁵ Zezi karabiə bam deen na ve ba be nɔnɔ kɔm ni didonɔ dɪm tún, ba ya swe sɪ ba ja dɪpe ba wəli da. ⁶ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Fɔgɪ-na á cɪ á tɪtɪ sɪ á yi pa Farizian tiinə bam dɪ Sadusian tiinə bam dɪ abam ba dabɪlɔ dɪm.»

⁷ O na tagɔ kontu tún, ba ma bamɔ daanɔ ba wɪ: «Dɪbam na wɔ jaanɔ dɪpe dɪ wəli da tún mu te o nɔɔnɔ kontu.»

⁸ Zezi ma lwarɔ ba na jigɔ kɔlɔ ba nɔɔnɔ tún, yi o wɪ: «Bée mu yi á nɔɔnɔ daanɔ á wɪ, á na ba jigɔ dɪpe tún mu te a nɔɔnɔ kontu? Bée nan yi á ba kɔ á wɔ-dɪdɔba dɪ Wé? ⁹ Abam ta wɔ lwarɔ Wé na jigɔ dam te tún na? Á nan swe nɪ a deen kwe dɪpwa yanu mu a fɔ fɔ a pa baara murr-tɪnu dɪ ba su ba daari na? Á wɔ guli titwaru tum ni á deen na twe wɔdiu kɔlɔ na daari á kɔ da tún na? ¹⁰ Á nan wɔ guli nɪ a deen kwe dɪpwa yarpe mu a pa baara murr-tɪna dɪ ba su ba daari na? Á wɔ guli titwaru tum ni á deen na twe á su tún na? ¹¹ Bée mu nan yi á wɔ lwarɔ nɪ kɔ daɪ dɪpe taanɔ mu a ya tea? Á nan fɔgɪ á cɪ á tɪtɪ, sɪ á yi pa Farizian tiinə bam dɪ Sadusian tiinə bam dɪ abam ba dabɪlɔ dɪm.»

¹² O karabiə bam laan ma lwarɔ nɪ, kɔ ya daɪ dabɪlɔ dɪlɔ ba na kɔ dɪpe nɪ tún taanɔ mu o nɔɔnɔ dɪ ba. Kɔ nan yi sɪ ba yi pa Farizian tiinə dɪ Sadusian tiinə zaasɪm dɪm mu cɔgɔ-ba.

Piyɛɛrɪ tagɔ o wɪ, Zezi mu yi Krisi wɔm Wé na tɔŋɪ tɪn
(Marikɪ 8:27-30, Luki 9:18-21)

¹³ Zezi deen ma vu o yi Sezaari kɔlɔ na yi Filipi tɔlɔ tún. O ma bwe o karabiə bam o wɪ: «Nɔɔna yanɔ ba te amɔ Nabiin-bu wɔm taanɔ ba wɔ amɔ yi wɔɔ mu?»

¹⁴ Ba ma lər-o ba wɪ: «Badaara te ba wɪ, nmu yi Zan wɔlɔ na miisi nɔɔna na wɔnɔ tún mu. Badaara dɪ maa te ba wɪ, nmu yi Eli mu. Badaara dɪ maa te ba wɪ, nmu yi Zeremi naa fanja fanja Wé nijonnu wɔdonɔ mu.»

¹⁵ O laan ma bwe-ba o wɪ: «Kɔ nan na yi abam, abam bɔnɔ nɪ amɔ yi wɔɔ mu?»

¹⁶ Simɔn Piyɛɛrɪ ma lər-o o wɪ: «Nmu yi Krisi mu, Njwɪa Tu Baŋa-Wé Bu wɔlɔ Dɪ na tɔŋɪ tún.»

¹⁷ Zezi ma lər-o o wɪ: «Simɔn, Zonasɪ bu, nmu yi yu-yonɔ tu. Bɛŋwaanɔ, kɔ

daɪ nabiinu yiyi mu pɛ n lwarɔ cɪga kam kontu, kɔ yi a Ko Wé mu pɛ n lwarɔ-ka. ¹⁸ Á nan wó ta a brɔ-m nɪ nmu yɪrɔ mu Piyɛɛrɪ, kɔ na lagɔ kɔ ta nɪ puloro. Puloro kum kontu yuu nɪ mu a lagɔ a puli a kɔgɔ kum kuri da, nɪnɛnɔ nɔɔnɔ na cwi sɔŋɔ kuri puloro yuu nɪ te tún. Yi tɔbɔnɔ dɪ dɪ dam maama bá wani-kɔ dɪ cɔgɔ. ¹⁹ Á nan wó kwe Wé paari dɪm borbɔə a kɔ nmu junja nɪ, sɪ n wani n ma n purɔ cwəŋə n pa nɔɔna taa tɔgɔ da ba zɔbɔrɔ Wé paari dɪm wɔ. Nɔɔnɔ wɔlɔ maama nmu na pɛ nɪ sɪ o zɔ tún, Wé wɔ zigɔ nmu kwaga nɪ dɪ kontu. Wɔlɔ maama nmu nan na wɔ o bá zɔ tún, Wé daa ta wó zigɔ nmu kwaga nɪ dɪ kontu.»

²⁰ Zezi laan ma kaanɔ o karabiə bam, sɪ ba yi pa nɔɔn-nɔɔnɔ lwarɔ nɪ wɔm mu yi Krisi wɔm Wé na tɔŋɪ tɪn.

Zezi na brɔ o tɔbɔnɔ na wó ta yi te tɪn
(Marikɪ 8:31—9:1, Luki 9:22-27)

²¹ Kɔ na zigɔ kantɔ manja kam nɪ tún, Zezi ma nɔɔnɔ jaja dɪ o karabiə bam o wɪ: «Á manɔ sɪ a vu Zeruzalem a na yaara zanzan Zwifə nakwa bam dɪ ba kaanum yigé tiinə bam dɪ ba cullu karanyɪna tiinə bam tee nɪ. Baá gu-nɪ, yi a laan wó joori a bi a yagɔ tɔbɔnɔ da yatɔ de nɪ.» ²² Zezi na tagɔ kontu tún, Piyɛɛrɪ ma ja-o o nunɔ daa, yi o kaan-o o wɪ: «Á Yuutu, yi ta n te kontu! Wé bá se sɪ kontu wonɔ kɔ nmu.»

²³ Zezi ma guni o nii Piyɛɛrɪ, yi o ta did-o o wɪ: «Sɔtaanɔ, ve daa a tee nɪ! Nmu lagɔ n pa a tusi mu. Nmu wɔbɔŋa yam yi nabiinə nyum mu, ya ba tɔgɔ Wé na lagɔ te tún.»

²⁴ Zezi laan ma ta dɪ o karabiə bam o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔlɔ maama na lagɔ sɪ o taa tɔgɔ amɔ kwaga tún, kontu tu manɔ sɪ o vɪn o tɪtɪ wɔbɔŋa, sɪ o se yaara nɪ wɔlɔ na zɪŋɔ tɔbɔn-dagara o maa ve o tɔbɔn jɔgɛ te tún mu, sɪ o laan taa tɔgɔ-nɪ. ²⁵ Wɔlɔ maama nan na lagɔ sɪ o yɪrɔ o njwɪa tún, kontu tu wó ga-ka mu. Kɔ daari, wɔlɔ maama na se sɪ o ga o njwɪa amɔ njwaanɔ tún, kontu tu wó na njwɪa Wé tee nɪ. ²⁶ Nɔɔnɔ nan na ne lɔgɔ baŋa wænu tum maama, yi o laan na gɛ njwɪa Wé tee nɪ, bɛɛ nyɔɔrɔ mu o nea? Kɔlɔkɔlɔ nan tərə nɔɔnɔ na wó wani o ma ləni o njwɪa Wé tee nɪ. ²⁷ Amɔ Nabiin-bu wɔm nan wó ba dɪ paari-zulə nɪ a Ko Wé na jigɔ te tún, yi Dɪ malesɔ sum dɪ wó tɔgɔ-nɪ. Kantu manja kam nɪ, a laan wó pa nɔɔnɔ maama jonɔ njwɪrɔ tɔlɔ na manɔ dɪ o tɪtɔŋa na yi te tún. ²⁸ Á lagɔ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, nɔɔna balɔ zim na wɔ yo seenɔ tɪn badaara bá tɪ, yi baá na amɔ Nabiin-bu wɔm na maa bɔnɔ dɪ a paari dɪm tún.»

17

Zezi yibiyə na ləni te tin
(*Mariki 9:2-13, Luki 9:28-36*)

¹ Da yardu na ke tin, Zezi laan ma ja Piyɛɛri di Zaku di o nyaani Zan, ba tɔgi daani ba vu ba di pu-kamunu yuu, ba wura ba yirani. ² Ba na wura kontu tin, Zezi yibiyə ma ləni ba yigə ni. O yibiyə kam maa nyi di wra na nyuni te tin. O gwaaru tum ma ji napwəənu ni pooni te. ³ Yi ba laan na Moyisi di Eli na wu Zezi tee ni, yi ba ɛɛoni did-o. ⁴ Piyɛɛri ma ta di Zezi o wi: «A Yuutu, di na wu yo seeni tin, ku tiini ku lana ku pa dɔbam. Nmu nan na se, si n pa a pu vwə yatɔ yo, si nmu di Moyisi di Eli taa zɔuri da.»

⁵ Piyɛɛri na wura o ɛɛoni kontu tin, kunkwəənu tɔb na nyuni tin ma ba ti kwəli-ba. Ba laan ma ni kwərə na ɛɛoni ti wuni ka wi: «Wuntu mu yi amu bu-dba a na soe di a wu maama, yi o yəni o pa a jigi wɔpolo. A nan taá cəgi o taani lanyirani.»

⁶ Zezi karabiə bam na ni kwərə kam kontu tin, ba ma vi ba yigə tɔga ni, fɔbni na tiini di zɔ-ba tin ɛwaani. ⁷ Zezi laan ma vu ba te o dwe-ba yi o wi: «Zan-na, si á yi pa fɔbni taa jigi abam.»

⁸ Ba laan ma kwəni ba yum wəəni, yi ba daa wu ne nɔɔn-nɔɔnu, ku na dai Zezi yirani. ⁹ Ba ma zanɔ piu kum yuu ni ba maa tuə. Zezi laan ma kaani-ba o wi: «Yi pa-na nɔɔn-nɔɔnu lwarɔ á na ne kulu tin, si ku taa ve maɔa kalu amu Nabiin-bu wum na wu ba a bi a yagi tɔbni tin.»

¹⁰ O karabiə bam laan ma bwe-o ba wi: «We callu karanyina tiinə bam yəni ba te ba wi, Eli mu maɔi si o da yigə o ba, si wɔbɔ We na tɔɔɔi tin laan da kwaga. Ku yi ciga naa vwan mu?»

¹¹ Zezi ma ləri-ba o wi: «Ku yi ciga mu. Eli maɔi si o da yigə o ba o kwe wonjo maama, si wɔbɔ We na tɔɔɔi tin laan ba. ¹² A nan taá ye ni, Eli maɔi o ba yi nɔɔna wu lwar-o. Ba ma tiini ba bees-o ni ba na lagɔ te tin. Ku nan na yi amu Nabiin-bu wum, ba daa ta wu beesi amu di kontu mu.»

¹³ O karabiə bam laan ma lwarɔ ni, ku yi Zan wɔbɔ na miisi nɔɔna na wuni tin taani mu o ɛɛona.

Zezi na zəli cicirə bu yira ni te tin
(*Mariki 9:14-32, Luki 9:37-45*)

¹⁴ Zezi di o karabiə batɔ bam laan ma joori ba vu ba yi nɔɔn-kɔgɔ kum te. Nɔɔnu wɔdonɔ ma vu o kuni doonə Zezi yigə ni o ta did-o o wi: ¹⁵ «Amu tu, duri a bu yibwəə. O sai kɔɔru mu yi ku tiini ku cana o yira ni, yi o yəni o tɔi mini di na wuni. ¹⁶ Amu nan jaan-o a ba nmu karabiə bam te mu, si ba pa o na yazurə, yi ba wu wani.»

¹⁷ Zezi na ni kontu tin, o ma ta o wi: «Abam zim nɔɔna bam bɔi á ba jigi wu-dɔɔba di amu, yi á ba ki lanyirani. Amu wu daani abam titari ni si ku taa ve maɔa kɔɔ? Amu wu ki wu-zuru di abam si ku taa ve maɔa kɔɔ? Ja-na bu wum á ba yo seeni.» ¹⁸ Zezi laan ma bagɔ cicirə kalu na jigi bu wum tin, o pa ka nuɔi ka yag-o. O ma da o na yazurə maɔa kam kontu ni nɔɔ.

¹⁹ Non-kɔgɔ kum deen na viiri maama tin, Zezi karabiə bam laan ma vu o te ba bwe-o ba wi: «Bee mu yi dɔbam waru cicirə kam di zəli?»

²⁰ O ma ləri-ba o wi: «Ku yi abam na ba tiini á jigi wu-dɔɔba di amu tin ɛwaani mu. A lagɔ a ta ciga mu di abam si, abam na jigi wu-dɔɔba di amu, yi ku na maɔi ku yi finfun yirani ni nyasaj-bu na yi mumunu te tin, á wu wani á ta di pu-kamunu kontu si ku zanɔ ku vu ku jəni je-ge, yi kɔb sɔni ku ki. Abam na jigi wu-dɔɔba di amu, kulukulu tər ə na bá wani á ki. [²¹ Ciciri suntu dwi waru si zəli ku na dai We-loro di ni-vɔri.]»

²² Zezi karabiə bam deen ma ba ba wu daani Galile ni. Zezi ma ta di ba o wi: «Baá ja amu Nabiin-bu wum ba ki nɔɔna jia ni, ²³ yi ba laan wu gu-ni. Da yatɔ de ni a nan wu joori a bi a yagi tɔbni.»

O taani dum kontu ma tiini di cɔgi ba wɔru.

Zwifə We-di-kamunu lampoo ɛwum taani

²⁴ Ba deen ma vu ba yi Kapernawum. Nɔɔna balu na yəni ba jonɔ lampoo Zwifə bam We-di-kamunu kum ɛwaani tin ma vu Piyɛɛri te, yi ba bwe-o ba wi: «Abam karanyina ba ɛwɔ lampoo na?»

²⁵ Piyɛɛri ma ləri o wi: «O ɛwɔa.»

O laan ma joori o vu o zɔ sɔɔɔ kulu ba na wura tin. Zezi ma da yigə o bwe-o o wi: «Simɔn, nmu wubɔɔa yi tita mu? Lɔgu bana pwa bam yəni ba jonɔ lampoo nɔɔna bra tee ni mu? Ba yəni ba jonɔ-ku ba titi tɔi biə tee ni mu naa nɔɔna badonnə tee ni mu?»

²⁶ Piyɛɛri ma lər-o o wi: «Ku yi nɔɔna badonnə tee ni mu.»

Zezi laan ma ta o wi: «Ku nan bɔi ni, di na yi We biə tin, di wu maɔi si di ɛwɔ.

²⁷ Di nan ba lagɔ si di pa lampo-jonɔnə bam wubɔɔa cɔgi. Kontu ɛwaani, zanɔ n vu nuni kum ni, si n di gwələ n ma n ja kaləɔ. Nmu na wu da yigə n ja kaləɔ kalu tin, si n kaɔi ka ni, si n na səbu-dalɔ da. Səbu-dalɔ dum kontu wu wani di yi We-digə kam lampoo kum kuni bile ɛwum. N na li-di, si n ja n ba n ma n ɛwɔ n pa amu di n titi.»

18

Woo mu yi non-kamunu o dwe We paari dum wonu?

(Mariki 9:33-37,42-48, Luki 9:46-48, 17:1-2)

¹ Kantu manja kam ni Zezi karabiä bam ma vu o te, yi ba bwe-o ba wi: «Woo mu wó ta yi non-kamunu o dwe maama We paari dum wonu?»

² Zezi laan ma bëñi bu-balaña o pa o ba o zigi ba maama titari ni. ³ O ma ta o wi: «A lagi a ta ciga mu di abam si, abam na wu læni á wubunja á ji ni bu-balwa te, á bá na cwəñə si á zu We paari dum wu. ⁴ Wulɔ na dwe maama We paari dum wonu tun mu yi wulɔ na tu o titi o ji nuneeni bu-balaña kantu doñ te tun. ⁵ Kulɔ na wəli da tun, wulɔ maama na nigɔ bu wuntu doñ lanyirani amu yiri njwaani tun, kuntu tu nigɔ amu mu.

⁶ Balu na ki ba wu-didwa di amu tun, ba na manji ba muri ni bu-balwa te di, noonu wulɔ na pe ba didwa yagi We cwəñə togum tun, ba na lægi kandwe kamunu mu kuntu tu ba ni ba di-o nitu wonu yi o ti, kulɔ ta garɔ cam dilu o na wó ba na We tee ni tun. ⁷ Ku yi læru lugu bana ni di nabiinə balu na gani noona si ba yagi We cwəñə togum tun. Gana yam kuntu wari si ya yi ba. Ku nan na yi noonu wulɔ maama na gani noona si ba yagi We cwəñə togum tun, læru wu o yuu ni.

⁸ Nmu juna naa n naga na wó pa n yagi We cwəñə togum, ku manji si n go-ka mu n yagi. N na ge n juna naa n naga, yi n daari n na njwɔa We tee ni, kuntu garɔ n na jigi n yira yam maama, yi ba laan di-m ba yagi mini dilu na bá ti tun wonu. ⁹ Nmu yi nan na wó pa n yagi We cwəñə togum, ku manji si n li-di n duli n yagi. N na jigi yi didwa yi n na We njwɔa kam, ku garɔ n na jigi yiə yale, yi ba laan di-m ba yagi mini dilu na bá dwe tun wonu.»

*Pi-jiä mumaña
(Luki 15:3-7)*

¹⁰ «Á taá ye si á yi gooni wulɔ maama na muri amu noona bam wonu tun. Nan lwarina ni, We malesɔ silu na nii bantu bana ni tun zigi amu Ko We tee ni DI soñu ni mu maña maama. [¹¹ Amu Nabiin-bu wum na tu lugu bana tun, ku yi si a beeri balu na je tun mu, si a vri-ba lwarim wonu.]

¹² Kuntu tun, noonu na jigi peeni bi (100), yi piä didwa na je, abam bunji ni oó ki ta mu? O nan manji si o yagi peeni funugɔ nuɔɔ kum (99) kaporo ni mu piu yuu ni, si o daari o vu o beeri pi-jiä kam. ¹³ A lagi a ta ciga mu di abam si, o nan na beeri o na-ka, o laan wó na wupolo zanzan kantu njwaani ku dwəni peeni silu na daari yi si wu je tun. ¹⁴ Ku nan yi bidwi mu di abam

Ko We na ba lagi si DI noona balu na muri tun didwa di je.»

Noonu di o doñ na manji si ba fəgi daani te tin

¹⁵ «Nmu ko-bu na ki-m lwarim, si n vu n kaan-o di o na ki kulɔ tun, si ku taa yi abam yirani taani, si noon-noonu ta togi o tərə. O nan na se nmu na tagi kulɔ tun, ku bri ni n joori n di-o We cwəñə kam wonu mu. ¹⁶ O nan na wu se si o cəgi nmu taani dum, si n lagi noonu didwa naa noona bale si á togi daani á vu o te, si ba bwe-o ba nii, si We tɔno kum tagi ku wi: <Noonu na jigi taani di o doñ, ku manji si noona bale naa batɔ mu taa yi o maana tiinə.> ¹⁷ Noonu wum nan ta na wu se si o cəgi bantɔ di, si n laan vu n ta di We-digə kɔgɔ kum ku na yi te tun. O nan daa ta na wu se si o cəgi á We-digə kɔgɔ kum taani dum, si n laan ta n nii-o nuneeni o yi non-balorɔ kulɔ na manji ku yəri We tun mu.

¹⁸ A lagi a ta ciga mu di abam si, noonu wulɔ maama abam na pe ni si o zu We kɔgɔ kum wonu tun, We wó zigi abam kwaga ni di kuntu. Yi abam na wi o bá zu, We daa ta wó zigi abam kwaga ni di kuntu. ¹⁹ Ku wəli da, abam noona bale na ki ni daani lugu bana ni, si á loori wonjo kulɔ maama amu Ko We tee ni, dintu wó ki DI pa abam. ²⁰ Bɛnjwaani, jəgə kalu maama noona bale naa batɔ na lagi daani amu yiri njwaani tun, amu wu ba titari ni.»

Noonu na manji si o yagi o doñ lwarim o ma ce-o te tin

²¹ Pɛyɛri laan ma vu Zezi te, yi o bwe-o o wi: «A Yuutu, amu ko-bu na ki-ni lwarim, kuni bigra mu a manji si a yagi a ma ce-o? Ku manji si ku yi kuni burpe mu naa?»

²² Zezi ma lær-o o wi: «Awo, ku dai kuni burpe yirani, ku manji si ku taa yi fusrpe kuni burpe mu. ²³ Bɛnjwaani We paari dum nyi nuneeni pe wudon na lagi o jeeli o səbu o tuntunja tee ni o nii te tun mu. ²⁴ O na puli si o jeeli-ku tun, ba laan ma ja o tuntunju wudon na jigi o juni zanzan nuneeni səbu-dala murr-fugə te tun (10.000) ba ba o te. ²⁵ Noonu wum kuntu maa wari o njwi o juni dum. Pe wum laan ma pa ni si ba ja noonu wum di o kaani di o biä ba yəgi, ku wəli di o wəənu maama, si ba ma səbu kum kuntu ba njwi juni dum. ²⁶ Tuntunju wum na ni kuntu tun, o ma vu o kuni doonə pe wum yigə ni o loor-o o wi: <Amu tu, popo ja n bani di amu, si amu wó njwi n juni dum maama a pa-m.>

²⁷ Pe wum ma duri o njwanja yi o yagi juni dum o ma ce-o, yi o daa wu ki-o kulukulu.

²⁸ Noonu wum kuntu laan ma nunji o vu o jeeri tuntunju wudon na jigi o juni finfin nuneeni səbu-dali didwa te tun. O laan ma so noonu wum ba, yi o fi-o si o njwi o juni

dum. ²⁹ Nɔɔnɔ wɔm ma kuni doonɔ o donj tuntɔnɔn wɔm yigɛ ni o loor-o o wɔ: «Popo ja n banɔ dɛ amɔ, sɛ amɔ wɔ ɲwi n jɔni dɛm a pa-m.»

³⁰ O ma wɔ se, yi o ja nɔɔnɔ wɔm o vu o ki pɔna digɛ ni, sɛ ku vu ku yi maɲa kam o na wɔ ɲwi o jɔni dɛm tɔn.

³¹ Pɛ wɔm tuntɔɲna badonnɔ na nɛ kɔntɔ tɔn, ku ma pa ba wɔrɔ tiini tɛ cɔɲi. Ba laan ma vu ba ta ba bɔrɛ pɛ wɔm kulɔ maama na ki tɔn. ³² Pɛ wɔm laan ma bɛɲji o tuntɔnɔn wɔm kɔntɔ o ta did-o o wɔ: «Nmɔ yi nɔn-balɔrɔ mɔ. Amɔ yagɛ nmɔ jɛ-fari dɛm maama mɔ a ma cɛ-m, nmɔ na loori-nɛ tɔn ɲwaanɛ. ³³ Ku ya maɲi sɛ nmɔ dɛ duri n donj wɔm ɲwanja, nɛnɛnɛ a na duri nmɔ ɲwanja te tɔn.»

³⁴ Pɛ wɔm banɛ ma tiini dɛ zanɲ zanzan dɛ o tuntɔnɔn wɔm. O ma ki-o o tuntɔɲna bam jɔɲa ni, sɛ ba pa o na cam, sɛ ku vu ku yi maɲa kalɔ o na wɔ ɲwi o jɔni dɛm maama tɔn.

³⁵ Kɔntɔ tɔn, abam wɔlɔ maama na wɔ yagɛ o ma cɛ o ko-bu dɛ o wɔ maama tɔn, amɔ Ko Wɛ dɛ wɔ pa abam na cam kɔntɔ donj mɔ.»

19

Kaani vɔm taani (Mariki 10:1-12, Luki 16:18)

¹ Zezi dɛɛn na bɔrɛ-ba wɛɛnu tum kɔntɔ maama o ti tɔn, o laan ma zanɲ Galile ni o vu o yi Zude ti-niɛ yam, Zɔrden bugɛ kam ni didonj dɛm ni. ² Nɔn-kɔgɔ ma tɔg-o ku vu, yi o pa ba yawɔna na yazurɛ je sɔm kɔntɔ ni.

³ Farizian tiinɛ badaara dɛɛn ma zanɲ ba vu Zezi te. Ba maa lagɛ sɛ ba maɲ-o ba nii, yi ba bwe-o ba wɔ: «Nɔɔnɔ jɔgi cwɛɲɛ sɛ o vɛn o kaani, kɔ na maɲi ku yi kulɔ maama ɲwaanɛ na?»

⁴ Zezi ma lɛri-ba o wɔ: «Ku pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kum wɔni ku wɔ: «Pulim ni, Wɛ na ki nabiinɛ tɔn, DI ki-ba sɛ ba taa yi baaru dɛ kaani mɔ.» Abam nan ta wɔ karumi kɔntɔ na? ⁵ Kɔntɔ ɲwaanɛ, nɔɔnɔ na di kaani, o maɲi sɛ o pɔɔrɔ o tɛti o nu dɛ o ko tee ni, sɛ o daari o pa o dɛ o kaani wɔm jani daani. Kɔntɔ wɔ pa ba laan ji nɔɔnɔ didɔba. ⁶ Kɔntɔ tɔn, ba daa dai nɔɔna bale, ba laan yi nɔɔnɔ didɔba mɔ. Wɛ na ki nɔɔna balɔ daani tɔn, nɔɔn-nɔɔnɔ daa wɔ maɲi sɛ o pɔɔrɛ-ba daani.»

⁷ Farizian tiinɛ bam daa ma bwe-o ba wɔ: «Bɛɛ nan mɔ yi Moyisi dɛɛn pa ni, ni nɔɔnɔ jɔgi cwɛɲɛ sɛ o pɔpɔni tɔnɔ o pa o kaani, sɛ ku bɔrɛ ni o vi-o?»

⁸ Zezi ma lɛri-ba o wɔ: «Abam wɔrɔ na dana tɔn ɲwaanɛ mɔ pɛ Moyisi dɛ se sɛ á vɛn á kaana. Ku na zigɛ pulim maɲa ni tɔn, ku ya wɔ maɲi sɛ nɔɔna vɛn ba kaana.

⁹ A nan lagɛ a ta abam sɛ, nɔɔnɔ na vɛn o kaani, yi ku na dai ni o cɔɲi dɛ baara, yi o daari o di kaani wɔdonj, kɔntɔ tu kɛm dɛm yi balɔrɔ nɛnɛnɛ o na pɛni dɛ o donj kaani te tɔn mɔ.»

¹⁰ Zezi na tagɛ kɔntɔ tɔn, o karabiɛ bam ma ta did-o ba wɔ: «Ku na sɛni ku yi kɔntɔ mɔ baaru dɛ o kaani laɲa ni, ku ya lamma dɛ nɔɔnɔ na maɲi o wɔ di kaani.»

¹¹ O ma lɛri-ba o wɔ: «Ku nan dai nɔɔna maama mɔ wɔ wani ba ni taani dɛntɔ kuri, ku yi balɔ yɛranɛ Wɛ na zɛni-ba sɛ ba wani ba jɔɲi-dɛ tɔn mɔ. ¹² Nɔɔna badaara wɔra ba na ba bɔɲi sɛ ba di kaana, bɛɲwaanɛ ba maɲi ba lɔ bantɔ bakani mɔ. Badaara dɛ maa wɔra ba na ba bɔɲi sɛ ba di kaana, yi ku yi nɔɔna mɔ jaani-ba ba lwi. Ku daari badaara wɔra ba tɛti na vɛn sɛ ba di kaana, yi ku yi ba na lagɛ sɛ ba tɔɲi Wɛ paari dɛm tɛtɔɲa yam tɔn ɲwaanɛ mɔ.

Nɔɔnɔ wɔlɔ na wɔ wani o ni zaasɛm dɛntɔ kuri tɔn, sɛ o se.»

Zezi na wari Wɛ o pa bu-balwa te tɔn (Mariki 10:13-16, Luki 18:15-17)

¹³ Nɔɔna badonnɔ dɛɛn ma ja bu-balwa ba vu Zezi te, sɛ o danɲ o jɛ ba yuu ni sɛ o wari Wɛ o pa-ba. O karabiɛ bam ma zanɲ ba kaani-ba sɛ ba yi taa ki kɔntɔ. ¹⁴ Zezi laan ma ta dɛ ba o wɔ: «Yagɛ-na sɛ biɛ bam taa tui a te, sɛ á yi zanɲ á ci-ba. Bɛɲwaanɛ balɔ na nyi ni bu-balwa te tɔn mɔ maɲi sɛ ba zɔ Wɛ paari dɛm wɔni.»

¹⁵ O na tagɛ kɔntɔ tɔn, o laan ma danɲ o jɛ ba yuu ni o wari Wɛ o pa-ba, yi o daari o viiri.

Nadunɔ wɔ wani ba na ɲwɛa Wɛ tee ni na?

(Mariki 10:17-31, Luki 18:18-30)

¹⁶ Dɛ didɔwɛ nɔn-dɔɲɔ kɔdonj dɛɛn ma zanɲ o vu Zezi te. O ma bwe-o o wɔ: «Karanyina, kɛm-laa kɔɔ ma a maɲi sɛ a ki, sɛ a ma na ɲwɛa kalɔ na ba ti tɔn Wɛ tee ni?»

¹⁷ Zezi ma lɛr-o o wɔ: «Ku yi ta mɔ yi n bwe amɔ sɛ n lwarɛ woɲo kulɔ na lana tɔn sɛ n ki? Wɛ yɛranɛ mɔ lana. Nmɔ na lagɛ sɛ n na ɲwɛa DI tee ni, ku maɲi sɛ n ta n tɔɲi DI cullu tɔm mɔ.»

¹⁸ Nɔɔnɔ wɔm ma bwe-o o wɔ: «DI cullu tɔɔ mɔ kɔntɔ?»

Zezi ma lɛr-o o wɔ: «Yi zanɲ n gɔ nɔɔnɔ. Yi zanɲ n pɛni dɛ n donj kaani. Yi zanɲ n ɲɔ. Yi fɔ vwan n pa n donj. ¹⁹ Ta n zuli n nu dɛ n ko. Ta n soe n donj ni n tɛti te.»

²⁰ Nɔn-dɔɲɔ kum laan ma ta o wɔ: «A maɲi a tɔɲi cullu tɛntɔ maama. Ku nan ta ge bɛɛ mɔ sɛ a ki?»

²¹ Zezi ma ta did-o o wɔ: «Nmɔ na lagɛ sɛ n maɲi dɛ Wɛ cwɛɲɛ kam fastɛ, ku maɲi sɛ n kwe kulɔ maama n na jɔgi tɔn n yɛgi, sɛ n laan ma ti sɛbu kum n ma n zɛni yinigi»

tiinæ. Kuntu wó pa n ta n jigt jigturo We-
sonjo ni. Nmu na ki kuntu, si n laan ba n
ta n togti-ni.»

²² Non-dunjo kum na ni kuntu tun, ku ma
pa o wó cõgti zanzan, o jigturo tun na tiini
ti daga tun njwaan. O ma viiri Zezi tee ni.

²³ Zezi laan ma ta di o karabiæ bam o wí:
«A lagí a ta cigá mu di abam sí, nadum
na lagí sí o zú We paari dum wõni, kúv ta
tiini kú cana kú pa-o. ²⁴ A nan ta lagí a ta
di abam ni, kúv ta yi mwali sí yogondi da
gar-lwe bõoni di nuñi kú dwe nadum na
lagí sí o zú We paari dum wó.»

²⁵ O karabiæ bam na ni kuntu tun, ku ma
tiini kú su-ba. Ba maa te ba wí: «Kú nan
na yi kuntu, wõ mu wó wani o na njwia
We tee ni?»

²⁶ Zezi ma nii-ba yi o wí: «Nabiinæ mu
bá wani ba ki, sí We wai wonjo maama DI
kia.»

²⁷ Piyæri laan ma ta o wí: «Nii. Dibam
yagí dí wonjo maama mu, yi dí daari dí
togti nmu. Bæ mu dibam lagí dí na We tee
ni?»

²⁸ Zezi ma ta di ba o wí: «A lagí a ta
cigá mu di abam sí, abam balu na togti
amu tun wó ba á togtí á di paari, manja
kalu We na wó ki wænu maama sí ti
taa yi nadõnnu tun. Manja kam kuntu ni
amu Nabiin-bu wóm wó ba a joni a paari
jangõjo kum banya ni, yi abam di wó joni
paari jangwaanu fugæ-tile banya ni, sí á
togtí á di Yisrayeli dwi tiinæ kuri fugæ-bile
dum taani. ²⁹ Nõonu wolu maama na yagí
o sonjo di o nu-biæ di o nu di o ko di o biæ di
o kari amu yiri dum njwaan tun, kuntu tu
wó ba o na kulu maama o na yagí tun kuni
bi mu, yi o daari o na njwia kalu na ba ti
tun We tee ni. ³⁰ Balu na manji ba yi yigæ
tiinæ tun zanzan wó joori ba ji kwaga tiinæ.
Kú daari balu di na manji ba yi kwaga tiinæ
tun zanzan wó ba ba ji yigæ tiinæ We paari
dum wõni.»

20

*Sõjo tu na njwi o kara tintõnja te tin
mumanja*

¹ Zezi daa ma daari o wí: «We paari
dum nyi di nõonu wudoñ na jigt o kara.
O ma zanjí o nuñi zizija ni o vu sí o lagí
nõona balu na vari ba joni sæbu tun, sí ba
vu ba tunj o kara kam ni. ² O ma se sí o
njwi-ba sæbu kulu ba na manji sí ba joni de
wõni tun. Kú yi sæbu-dali didua mu. Ba
na njõoni ba manji daani kuntu tun, o ma
tunj-ba sí ba vu o kara kam ba taa tunja.

³ Wia na bigi funfun nĩnẽni luu nugú
manja ni te tin, o daa ma vu yaga o na
nõona badonnæ na wura, yi ba ba jigt
tõtõnja. ⁴ O ma ta di ba o wí: «Abam di
ba á togtí á tunj a kara kam ni, sí amu

wó njwi abam te na manji tun.» ⁵ Ba ma
sẽ ba vu. Wia titari ni o daa ma joori o
vu o lagí nõona badonnæ o wæli da. We-
gunim manja ni o daa ta ma vu o lagí nõona
badonnæ di o wæli da. ⁶ Didaan-ni ni o daa
ma vu yaga o na nõona badonnæ ta na zigí
da. O ma bwe-ba o wí: «Bæ mu yi abam
zigí yo seeni de dum wõni maama, yi á ba
ki kulokulu?» ⁷ Ba ma lær-o ba wí: «Nõon-
nõonu wó kwe dibam sí dí tunj di pa-o.» O
ma ta di bantu di, sí ba vu ba togtí ba tunj
o kara kam ni.

⁸ Tíga na lagí ka yi tun, o laan ma ta di
o titõnja yigæ tu wóm sí o ta di tintõnja
bam, sí ba zanjí ba ba ba joni ba njwiuru. O
ma ta did-o sí o puli o njwi tintõnja balu
na tu ba kweeli tun. ⁹ Nõona balu na tu
ba sijn titõnja didaan-ni ni tun ma ba sí ba
joni ba njwiuru. Ba ma njwi-ba sæbu-dali
didua didua. ¹⁰ Kú daari balu na puli ba
tunj titõti tun di laan ma ba sí ba joni ba
njwiuru. Ba maa bunj ni baá joni njwiuru
kú dwe bantu nyim tun. Ba di nan joni
sæbu-dali didua didua mu. ¹¹ Ba ma joni
ba sæbu, yi ba daari ba puuna di kara kam
tu wóm ba wí: ¹² «Balu na tu kwaga tun
tunj funfun yiram mu, nĩnẽni luu didua
te. Dibam nan tu dí tunj titõti mu, kú cẽ
dí yira wia yigæ ni de dum maama wõni,
yi nmu pa bantu njwiuru mai di dibam na
joni te tun.»

¹³ Kara kam tu wóm ma læri ba didua o
wí: «A cilõn, nii yo. A wó ki nmu kampina,
benjwaan nmu se sí n tunj n joni sæbu-dali
didua mu de wõni. ¹⁴ Nan ja n sæbu kum
n viiri, sí taani tæra. Amu laga, yi a njwi
nõonu wolu na tu kwaga o tunj tun, sí kú
manj di nmu na joni te tun. ¹⁵ A nan ba
jigt cwõnjõ sí a ma a sæbu kum a ki kulu a
na lagí tun na? Nmu nan jigt wó-guõ di a
na jigt wó-yõño tun mu na?»

¹⁶ Mu kú kuri, balu na tu wó kwaga ni tun
wó ba ba ji yigæ tiinæ, yi balu na wó yigæ
ni tun wó joori ba ji kwaga tiinæ.»

*Zezi daa na njõoni o tũvni taani te tin
(Mariki 10:32-34, Luki 18:31-34)*

¹⁷ Zezi di o karabiæ dẽen ma zanjí ba maa
kẽ Zeruzalem. Ba na wó cwõnjõ ni tun, o
ma põõri o karabiæ fugæ-bale bam kogo
kum wõni o pa ba togtí did-o ba veæ. ¹⁸ O
ma ta di ba o wí: «Taa ye-na, dí na maa
ve Zeruzalem tun, dáani mu ba laan wó
ja amu Nabiin-bu wóm ba ki kaanun yigæ
tiinæ bam di cullu karanyina tiinæ bam
juna ni. Nõona bam kuntu wó di a taani
sí kú bri ni a manji sí a ti mu. ¹⁹ Ba laan
wó daari ba ki-ni dwi-ge tiinæ bam juna ni.
Bantu di wó mwanu amu, yi ba daari ba
magi-ni di balaara. Ba laan wó ja-ni ba pa
tũun-dagara banya ni ba gv. Da yatõ de ni,
a laan wó joori a bi a yagí tũvni.»

Zezi cwəŋə kam na jɨɣi yaara te tɪn (Mariki 10:35-45, Luki 22:24-27)

²⁰ Zebede biə bam nu deen ma vu Zezi te di o biə bale bam. O ma kuni doonə o yigə ni si o loor-o. ²¹ Zezi ma bwe-o o wɪ: «Bɛɛ mu n laga?»

O ma lər-o o wɪ: «Popo, pa ni si n na tu n di n paari dɪm, si n pa a biə bale bantu jəni nmɔ tee ni, n jazɪm ni di n jagwiə ni.»

²² Zezi ma ta di ba o wɪ: «Abam titi yəri á na loori kɔlɔ tɪn. Abam wú wanti á toɣi á yaari ni a na lagi a ba a na yaara yalɔ tɪn na?»

Ba ma lər-o ba wɪ: «Eɛn, di wú wanti.»

²³ Zezi laan ma ta di ba o wɪ: «Abam wú suni á toɣi á yaari amɔ yaara yam doŋ. Kɔ daari wɔlɔ na wú jəni a jazɪm ni naa a jagwiə ni amɔ paari dɪm wɔni tɪn, a ba jɨɣi cwəŋə si a kuri noona si ba jəni da. A Kɔ Wɛ mu maŋi o tiŋi je sɪm kɔntɔ, si o pa balɔ na wú ba ba jəni da tɪn.»

²⁴ O karabiə fugə kam na lwarɪ ba donnə bale bam na loori kɔlɔ Zezi tee ni tɪn, ba bana ma tiini ya zanɪ di ba. ²⁵ Zezi laan ma bəŋi ba maama, yi o ta di ba o wɪ: «Abam maŋi á ye lɔɣɔ baŋa pwa na yəni ba jɨɣi ba noona ba bɛɛ si te tɪn, yi ba diɔɔera mu di dam ba baŋa ni. ²⁶ Kɔ nan na yi abam, kɔ wɔ maŋi si kɔ taa yi kɔntɔ doŋ abam titari ni. Bɛŋwaani, abam wɔlɔ na lagi si o ji non-kamunu á wɔni tɪn, kɔntɔ tu maŋi si o ji abam maama tintɔŋŋu mu. ²⁷ Wɔlɔ na lagi si o ji abam yigə tu tɪn, kɔntɔ tu maŋi si o ji á gambaa mu. ²⁸ Kɔ yi kɔntɔ doŋ mu, amɔ Nabiin-bu wɔm wɔ tu si noona tɔŋi ba pa-ni. Amɔ nan tu si a tɔŋi a pa nabiinə mu, si a daari a kwe a ŋwɪa a ma ləni noona zanzan ŋwɪa Wɛ tee ni.»

Zezi na puri lilwə bale yia te tɪn (Mariki 10:46-52, Luki 18:35-43)

²⁹ Zezi di o karabiə bam deen ma nunɪ Zeriko ni ba maa kea. Ba na maa ke tɪn, non-kogo maa toɣi-ba. ³⁰ Lilwə bale deen ma je cwəŋə kam ni ni. Ba na lwarɪ ni Zezi mu toɣi daani o maa ke tɪn, ba laan ma kaasi baŋa baŋa di kwər-dia ba wɪ: «Di Yuutu! Pɛ Davidi dwi tu! Duri dibam yibwəŋə!»

³¹ Non-kogo kum ma kaani-ba si ba pu ba niə. Ba laan ma tiini ba kaasi ba wɪ: «Dibam Yuutu! Pɛ Davidi dwi tu! Duri dibam yibwəŋə!»

³² Zezi na ni kɔntɔ tɪn, o ma zɨɣi yi o bəŋi-ba o bwe o wɪ: «Abam lagi si a ki bɛɛ mu a pa abam?»

³³ Ba ma ləri ba wɪ: «Di Yuutu, dibam lagi si n pa di yia mu joori ya taa nat.»

³⁴ Zezi ma duri ba ŋwanja. O ma twɪ o jɨŋa o dwe ba yia yam, yi ya joori ya nau bidwɪ baŋa ni. Ba laan ma zanɪ ba toɣi o kwaga.

21

Zezi na zv Zeruzalem yi noona zul-o te tɪn

(Mariki 11:1-11,15-19, Luki 19:28-40,45-48, Zan 12:12-19, 2:13-17)

¹ Zezi di o karabiə bam deen ma vu ba twe Zeruzalem. Ba ma vu ba yi tɪv kɔdoŋ, kɔ yɪrɪ mu Betifaazi. Kɔ wɔ Olivi piu kum saŋa ni mu. ² Zezi laan ma li o karabiə bale yi o wɪ: «Ve-na á vu á zv tɪv kɔlɔ na wɔ abam yigə ni tɪn. Á na yi da, á wú na bɪnaga na lagi da, yi bɪna-pɔla di toɣi ka wɔra. Á na nea, si á bwəli-si á ja ba á pa-ni. ³ Nɔɔnɔ na bwe abam si wɔŋo, si á ta did-o ni, kɔ yi di Yuutu wɔm mu lagi-si. Kɔ tu wú se o yagɪ o pa abam, yi á ja á ba.»

⁴ Kɔ ki kɔntɔ, si kɔ pa Wɛ niŋɔŋnu wɔdoŋ deen na tagɪ kɔlɔ faŋa faŋa tɪn mu sɪm kɔ ki. O deen tagɪ o wɪ:

⁵ «Ve-na á ta di Siyɔn tiinə bam ni:

<Nii-na á pɛ wɔm,

o maa bɪni á te.

Wɔntɔ tu o titi mu,

yi o di bɪnaga o maa bɪna.

Ka yi bɪna-pɔla mu o diinə,

yi ka nu mi zɪla zɪŋɪm.»

⁶ Zezi karabiə bale bam ma suni ba toɣi yigə, ba vu ba ki kɔlɔ o na tagɪ si ba ki tɪn. ⁷ Ba ma ja bɪna-kwɪtɔn kum di bɪna-pɔla kam ba ba, yi ba li ba gwaaru ba danɪ si baŋa ni. Zezi laan ma di bɪna-pɔla kam, yi ba ve ba maa kea. ⁸ Ba na maa ke tɪn, kɔ-fɔɔ maa toɣi-ba, yi ba zanzan li ba gwaaru ba lwarɪ cwəŋə kam yuu ni, si Zezi toɣi ti baŋa o ke. Badaara di ma goni vɔɔru ba di cwəŋə kam yuu ni, si o toɣi ti baŋa o ke. ⁹ Non-kogo kɔlɔ na wɔ o yigə ni di o kwaga ni ba ve tɪn maa kaasa, yi ba te ba wɪ:

«Ozaana! Zulə taa wɔ Pɛ Davidi dwi tu wɔm tee ni!

Zuli-na wɔlɔ na tu di Yuutu Wɛ yɪrɪ ŋwanani tɪn.

Ozaana! Zulə taa wɔ Baŋa-Wɛ tee ni!»

¹⁰ Ba deen ma vu ba maa yi Zeruzalem tɪv kum ni. Tɪv kum tiinə bam maama ma zanɪ ba yi zulimaa ba sirigi je sɪm maama. Ba maa bwe ba wɪ: «Nɔɔnɔ wɔɔ mu tintɔ?»

¹¹ Non-kogo kɔlɔ na toɣi Zezi tɪn maa te ba wɪ: «Wɔntɔ yi Wɛ niŋɔŋnu Zezi mu, o na nunɪ Galile tɪv Nazareti tɪn.»

¹² Zezi deen ma vu o zv Wɛ-di-kamunu kum wɔ. O ma na noona na wɔ ka kunkɔlɔ kum ni ba pipiə. O ma zəli-ba o pa ba nunɪ. O ma vu o ja səbu-lənnə bam taabullɔ tɪm o pipiri o pu tɨga ni, o pa ba səbiə bam jagɪ. O ma daari o yigi yitunnu tɪv noona badonnə na je da ba yəgi kunkwən-pulə tɪn o di tɨga ni. ¹³ O na

wɔra o zali-ba kuntu tun, o ma ta di ba o wɔ: «Kɔ pupɔni We tɔnɔ kɔm wɔni, ni We mu wɔ: «Amu digə kantɔ manɔ si ka taa yi jəgə kalɔ nɔɔna na wɔ ta tui ba warɔ amu da tun mu.» Abam nan pɛ kɔ ji ŋwɔna joro je.»

14 Lilwə di kwarɔ dɛɛn ma ba Zezi te Wɛ-di-kamunu kɔm wɔni, yi o pa ba na yazurə. 15 Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyina tiinə bam ma na wokinkagula yalu o na ki tun, yi ba daari ba na biə na zigi Wɛ-digə kam kunkolo kɔm ni ba kaasi ba wɔ: «Ozaana! Zulə taa wɔ Pɛ Davidi dwi tu wum tee ni!»

Ba na nɛ kuntu tun, ba bana ma zanɔ zanzan. 16 Ba ma ta di Zezi ba wɔ: «Nmu ba ni biə bam na tɛ nmu taani te? N bá ci-ba si ba yi taa tɛ kuntu na?»

Zezi ma ləri-ba o wɔ: «A ye ba na tɛ kulu tun. Kɔ nan pupɔni We tɔnɔ kɔm wɔni kɔ wɔ: «Nmu Wɛ mu pɛ biə di bu-susun zuli nmu di ba niə.» Abam manɔ á wɔ karumi kuntu na?»

17 O laan ma zanɔ ba tee ni o viiri. O ma nunɔi tɔv kɔm ni o vu Betani, yi o pəni dáani.

Zezi na sɔɔli kapuru yi kɔ ti te tin (Mariki 11:12-14,20-24)

18 Tɔga na pɔuri tituti tun, o ma zanɔ si o joori o vu Zeruzalem. O na wɔ cwəŋə ni tun, o kana maa wɔɛ. 19 O ma na kapuru na zigi cwəŋə kam daa ni. O ma vu si o nii, yi o piini di wɔɔru yiranɔ mu wɔra, yi mɔɔla tərə si o di. O ma ta di kapuru kɔm o wɔ: «N daa n bá joori n lə biə manɔ di manɔ.» O na tagi kuntu tun, kapuru kɔm ma da kɔ kwaari bidwi banɔ ni.

20 Zezi karabiə bam na nɛ kuntu tun, kɔ ma su-ba. Ba ma bwe ba wɔ: «Kɔ ki ta mu yi kapuru kum da kɔ kwaari lila kuntu?»

21 Zezi ma ləri-ba o wɔ: «A lagɔ a ta cɔga mu di abam si, á na ki á wɔ-didwa di amu yi á ba jigi bubwea, abam di wɔ wani á ki kulu na ki kapuru kum tun don. Kɔ nan dai kuntu yiranɔ má. Á wɔ wani á ta di pu-kamunu kuntu ni, kɔ gɔ kɔ na wɔ me tun kɔ vu kɔ tɔ nɔnɔ kum wɔni, yi Wɛ nan wɔ pa kɔ ki. 22 Kulu na wəli da tun, abam na loori wonɔ kulu maama Wɛ tee ni, yi á na ki wɔ-didwa ni á wɔ na, Wɛ wɔ pa á sunɔ á na-kɔ.»

Nɔɔna na bwe Zezi dam dɔm na nunɔi me tin

(Mariki 11:27-33, Luki 20:1-8)

23 Zezi dɛɛn ma joori o vu o zu Wɛ-di-kamunu kum wɔ. O maa wɔra o bɔri nɔɔna bam. Zwifa nakwa bam di ba kaanum yigə tiinə bam ma vu o te ba bwe-o ba wɔ: «Wɔɔ dam mu n ma n ki wəənu tɔv maama n na ki tun? Wɔɔ mu pɛ nmu ni si n ta n ki kuntu?»

24 O ma ləri-ba o wɔ: «A di jigi bwia a lagɔ a bwe abam. Á na ləri á pa-ni, si a laan bɔri abam wulu na pɛ amu ni si a tunɔ tun. 25 A lagɔ a bwe abam a nii, Zan na miisi nɔɔna na wɔni tun, kɔ yi Wɛ mu pɛ-o cwəŋə naa nabiinə mu?»

O na bwe-ba kuntu tun, ba maa wɔra ba bwe daani si ba nii, ba na wɔ lər-o te tun. Ba maa wɔ: «Dɔbam na ləri di wɔ, kɔ yi Wɛ mu, o laan wɔ bwe dɔbam o nii, bɛɛ mu yi di nan wɔ se Zan taani dɔm? 26 Kɔ daari, di na wɔ kɔ yi nabiinə mu pɛ-o cwəŋə, non-kɔgɔ kum wɔ ja di dɔbam, di ba maama na paɔ Zan yi Wɛ nijonnu tun ŋwaani.» 27 Ba na banɔ daani ba ga kulu ba na wɔ ta tun, ba ma ləri Zezi ba wɔ: «Dí yəri wulu na pɛ Zan cwəŋə tun.»

Zezi di ma ta di ba o wɔ: «Kɔ na yi kuntu, amu di nan bá ta wulu na pɛ amu ni si a taa tunɔ tun.»

Nɔɔnu di o biə bale mumanɔ

28 Zezi laan ma ta o wɔ: «A lagɔ a manɔ mumanɔ didon a bɔri abam, si á bunɔ á nii. Nɔɔnu mu wɔra di o biə bale. O ma ta di bu-kwian kam o wɔ: «Ve n tunɔ a kara ni zim dɛ dɔm ni.» 29 Bu wɔm ma lər-o o wɔ: «A bá vu.» Kɔ na ki fiun tun, o ma joori o ləni o wubɔŋa yi o vu o tunɔ.

30 Nɔɔnu wɔm daa ma ta di o bu wɔdon wɔm si o di vu o kara kam o tunɔ. Wɔntu ma ləri o wɔ: «A ko, aá vu.» Yi o laan daari o wɔ ve.

31 Kuntu tun, biə bam kuntu bale wɔni, wɔɔ mu sunɔ o ki ba ko wɔm na lagɔ kulu tun?»

Ba ma lər-o ba wɔ: «Kɔ yi bu nakwi wɔm mu.» Ba na ləri kuntu tun, Zezi laan ma ta di ba o wɔ: «A lagɔ a ta cɔga mu di abam si, non-cɔcɔguru, kɔ na yi lampo-jonɔ di ka-bwəuru, wɔ zu Wɛ paari dɔm wɔni ba daari abam. 32 Bɛŋwaani, Zan na tu abam te tun, o dɛɛn bɔri abam cwəŋə kalɔ á na wɔ da si á na cɔga Wɛ tee ni tun, yi á wɔ se o taani dɔm. Non-cɔcɔguru tum nan se-o yi ti ləni ti wɔru ti yagɔ kəm-balwaaru tum. Abam nan nɛ bantɔ na ki te tun, yi á daa ta wɔ se si á ləni á wubɔŋa si á se o taani dɔm.»

Nɔɔnu di o gaari mumanɔ (Mariki 12:1-12, Luki 20:9-19)

33 Zezi daa ma ta di ba o wɔ: «Cəgi-na, si a daa manɔ mumanɔ didon a bɔri abam. Sɔŋɔ tu wɔdon mu wɔra. O ma zanɔ o ci gaari, yi o daari o jəri tweeru tɔv yiri na yi vinyə tun di wɔni. O ma daari o kɔ gonɔ ti-dia je ni, si o na gwəri tweeru tum biə bam, si o ki dáani o nɔ o ka ti na bam. O ma daari o cwi dapala si nɔɔnu taa je da o yiri gaari dɔm. O na fogɔ o ci-di kuntu tun, o laan ma kwe nɔɔna o yagɔ da si ba taa tunɔ, yi o daari o beeri o vu tu kudoŋ.»

³⁴ Kɔ na yi tweeru tum biə bam gwərim maŋa tun, o ma tɔŋi o tɔntɔŋna, sɪ ba vu nɔɔna balu na nii o gaari dɔm baŋa ni tun te, sɪ ba jɔŋi tweeru tum biə bam ba ja ba ba pa-o. ³⁵ O tɔntɔŋna bam na tu tun, nɔɔna bam ma ja-ba, ba magi didba lanyirani, ba gu wɔdɔŋ, yi ba daari ba dɔh didba di kandwa ba gu.

³⁶ Gaari dɔm tu wɔm ta ma joori o tɔŋi o tɔntɔŋna badonnə nɔɔna bam tee ni. Bantu kɔgɔ dwe dayigə nɔɔna bam. Nɔɔna bam daa ta ma ki bantu di kontu dɔŋ.

³⁷ Kɔ kweelim ni tun, o laan ma tɔŋi o titi bu nɔɔna bam tee ni, yi o bɔŋi ni, baə niŋi wɔntu. ³⁸ O bu wɔm na maa ve yi nɔɔna bam na-o tun, ba maa ŋɔɔni daani ba wɪ: <Mɔ gaari dɔm tu bu, wɔntu mɔ lagɪ o ba o taa te o kɔ wɔm wəənu tum. Nan pa-na di gu-o, sɪ di daari di taa te o wəənu tum.>

³⁹ Ba laan ma ja-o ba vani ba ja nunji gaari dɔm wɔntu, ba mag-o ba gu.

⁴⁰ Kontu tun, gaari dɔm tu wɔm laan na tuə, oɔ ki nɔɔna bam kontu tita mu?»

⁴¹ Zezi na bwe-ba kontu tun, ba laan ma ləri ba wɪ: «O maŋi sɪ o gu nɔn-balwaarɔ tum kontu mu, sɪ o daari o kwe gaari dɔm o pa nɔɔna badonnə sɪ ba taa nii-di, sɪ tweeru tum biə bam gwərim maŋa na yiə, sɪ ba taa pa-o o tweeru tum biə bam.»

⁴² Zezi daa ma ta di ba o wɪ: «Kɔ pupɔni Wɛ tɔnɔ kɔm wɔntu kɔ wɪ:

<Kandwe dɪb lwara na vɪn tun laan mu joori di ba di ji kandwe dɪb na pa sɔŋɔ kum dana tun.

Kontu yi Baŋa-Wɛ mu kɪa, yi ku yi wo-kamunu ku pa dɪbam.>

Abam maŋi á wɔ karumi kontu na? ⁴³ Kɔ bri ni Wɛ laan wɔ jɔŋi DI paari dɔm abam tee ni, yi DI daari DI pa balu na se DI ni tun na cwəŋə ba zɔ DI paari dɔm wɔ. [⁴⁴ Kɔ na yi kandwe dɪb Wɛ na kuri tun, nɔɔnɔ wɔlɔ maama na tu dɪntɔ baŋa ni tun, kontu tu wɔ tiini o cɔcɔŋi o titi mu. Kɔ daari, wɔlɔ maama kandwe dɪm na tu o baŋa ni tun, di wɔ muri kontu tu mu.]»

⁴⁵ Zezi deen na maŋi mumaŋa yam kontu maama tun, kaanum yigə tiinə bam di Farizian tiinə bam ma lwarɪ ni ku yi bantu taani mu o tea. ⁴⁶ Ba maa kwaani ba lagɪ cwəŋə sɪ ba ja-o, yi ba kwari fɔbɔni di nɔn-kɔgɔ kɔm, bantu na pe o yi Wɛ nijɔŋu tun ŋwaani.

22

Pe bu kadiri candiə mumaŋa (Luki 14:15-24)

¹ Zezi deen ma maŋi mumaŋi didɔŋ o bri nɔɔna bam o wɪ: ² «Wɛ paari dɔm nyɪ di pe wɔdɔŋ na lagɪ sɪ o ki kadiri candiə o pa o bu te tun. ³ Pe wɔm ya tagɪ di nɔɔna badonnə mu sɪ ba ba ba tɔŋi ba di kadiri

candiə kam. De dɔm na tu di yi tun, o ma tɔŋi o tɔntɔŋna sɪ ba vu ba bəŋi nɔɔna bam kontu sɪ ba ba. Ba ma wɔ se sɪ ba ba. ⁴ O laan ma joori o tɔŋi o tɔntɔŋna badonnə, sɪ ba vu nɔɔna bam te ba ta di ba ni: <Bana, sɪ amɔ ti wɔŋo maama yi a pa ba gu na-paala di vari-nunuguru. Nan ba-na sɪ di di candiə kam.>

⁵ Nɔɔna balu ba na bəŋi kontu tun ma zanɪ ba vu ba wɔbɔŋa je, ba na ba niŋi o beeri dɔm tun ŋwaani. Ba didba ve o kara mu. Didba ma vu sɪ o ki o pipiu. ⁶ Nɔɔna balu na daari tun ma ja pe wɔm tɔntɔŋna bam, ba beesi-ba ba gu.

⁷ Pe wɔm banu ma tiini di zanɪ. O ma tɔŋi o pamaŋna sɪ ba vu ba gu nɔn-gɔra bam kontu, sɪ ba daari ba zwe ba tɔ kɔm maama. ⁸ O laan ma ta di o tɔntɔŋna bam o wɪ: <Kadiri dɔm wɔŋo maama ti ku yigə sɪ di di. A nan na bəŋi balu sɪ di di candiə kam tun ya wɔ maŋi di ka. ⁹ Nan nunji-na á vu tɔ kɔm je sɪm maama ni, á nii cwe sɪm niə ni. Á na ne nɔɔnɔ wɔlɔ maama tun, sɪ á bəŋ-o sɪ o ba o tɔŋi o di.> ¹⁰ O tɔntɔŋna bam ma nunji ba beeri tɔ kɔm maama, ba la nɔɔna balu maama ba na ne tun, ku na yi nɔn-ŋuna di nɔn-balwaarɔ di. Pe wɔm sɔŋɔ kɔm ma tiini ku su di nɔɔna.

¹¹ Pe wɔm laan ma nunji sɪ o zaani nɔɔna bam. O ma na nɔɔnɔ didba na wura o na wɔ zɔ gwar-ŋɔŋɔ kɔlɔ na maŋi di kadiri dim tun. ¹² Pe wɔm ma bwe-o o wɪ: <A cilɔŋ, nmɔ ki ta mu n tɔŋi n zɔ yo seeni, yi nmɔ wɔ zɔ gɔrɔ kɔlɔ na lana tin?> Nɔɔnɔ wɔm ma ga ka lərə je. ¹³ Pe wɔm laan ma ta di o tɔntɔŋna bam o wɪ: <Ja-na nɔɔnɔ wɔntu á wɔ o ja di o ne, sɪ á ja-o á nunji á di lim wɔntu, yaara na wɔ me yi nɔɔna keerə yi ba dɔni ba nwa tun.>

¹⁴ Kontu bri ni, Wɛ bəŋi nɔɔna zanzan mu, yi DI daari DI kuri ba finfin yirani.»

Lampoo ŋwum taani (Mariki 12:13-17, Luki 20:20-26)

¹⁵ Farizian tiinə bam laan ma zanɪ ba vu sɪ ba banɪ ba nii, ba na wɔ ki te ba pa Zezi ŋɔɔni o tusi sɪ ba ja-o tun. ¹⁶ Ba ma li ba karabiə badonnə, sɪ ba tɔŋi di Pe Erodɪ kwaga nɔɔna badonnə ba vu Zezi te. Ba ma vu ba ta did-o ba wɪ: «Karanyina, dɪbam ye ni nmɔ yi cɪga tu mu, yi n yəni n bri nɔɔna Wɛ cwəŋə kam cɪga. Nmɔ yigə tərə di nɔɔna na bɔŋi kɔlɔ ba pa nmɔ tun, nmɔ nan ba kuri nɔɔna daani. ¹⁷ Di nan lagɪ sɪ di bwe nmɔ di nii, nmɔ wɔbɔŋa yi tita mu? Dɪbam Zwifə bam callu pe ni sɪ di ŋwɪ lampoo di pa lugɔ kɔm pa-faru wɔm na? Mu na ku wɔ maŋi?»

¹⁸ Zezi na lwarɪ ba na jɪŋi wɔbɔŋ-balwaarɔ tɪlɔ tun, o ma ləri-ba o wɪ: «Abam yi pipiri-nyuna mu. Bɛɛ nan mu

yi á lagú sí á manj-ni á nii? ¹⁹ Nan bri-na-ni sábu-dalı dıb dí na yəni dí ma nju lampoo tun.»

Ba ma li sábu-dalı dım ba bri-o. ²⁰ O ma bwe-ba o wı: «Woo nyinyugú dı o yırı mu púpuni dí banja ni?»

²¹ Ba ma lər-o ba wı: «Kv yi pa-farú wóm mu.»

O laan ma ta dı ba o wı: «Kv lamma. Nan taá nju-na kulú na yi pa-farú wóm nyım tun á pa-o, sí á daarı á taá pai We kulú dı na yi Dı nyım tun.»

²² O na ləri-ba kuntu tun, kv ma su-ba zanzan. Ba laan ma yag-o yi ba viiri.

Twa biim taani

(Marıki 12:18-27, Luki 20:27-40)

²³ De dım kuntu ni, Sadustan tiinə badonnə deen ma zanjı ba vu Zezi te. Bantu mu bri ni, ncoonu na tıga o daa bá joori o bi tun. ²⁴ Ba ma vu ba ta dı Zezi ba wı: «Karanyına, Moyisi deen bri ni, ncoonu na tıga, yi o dı o kaanı na ba jıgı biə daanı, o nu-bu mu manjı sı o dı kadəm wóm sı ba lv biə o cırv kulú na tıgı tun njaawanı. ²⁵ Kuntu, nu-pugə-biə barpe mu ya wú dıbam tıtarı ni. Ba dıdwa ma dı kaanı yi o tı o daar-o, yi o wú lvgı bu dıd-o. Wúlu na sanjı tun dı daa ma ləri o dı kaanı wóm. ²⁶ O dı ma tı o daar-o. Batı tu wóm dı daa ma dı-o. Kv kı kuntu dojı mu dı ba maama barpe, yi ba wú lvgı bu dı kaanı wóm. ²⁷ Ba maama na tıgı tun, kaanı wóm dı laan ma tı. ²⁸ Dı nan lagı dí bwe dí nii, ba maama na dı kaanı wóm tun, ba laan na tu ba bi ba yagı tıvntı, bantu woo mu wú ta te kaanı wóm?»

²⁹ Zezi ma ləri-ba o wı: «Abam tiini á tısi mu. Abam nan wú ni We tıncı kım zaasım dım kuri dı, yi á yəri We dam dım na yi te tun. ³⁰ Benjwaanı, ncoona na tu ba bi ba yagı tıvntı, baá ta nyı dı We malesı sım na yi te tun mu, baara daa bá dı kaana, kaana dı nan daa bá zv banna dı. ³¹ Kv nan na yi twa biim dım dı, abam manjı á wú karımı kulú We na tagı Dı bri abam yi kv púpuni Dı tıncı kım wóm tun na? ³² Dı tagı Dı wı: «Amı yi Abraham We, dı Yızakı We, dı Zakıbtı We mu.» Kv bri ni bantu daa ta jıgı njwa mu Dı tee ni, benjwaanı Banja-We yi nanjuna We mu sı Dı dai twa We.»

³³ Non-kogó kım na ni Zezi zaasım dım na yi te tun, kv ma tiini kv su-ba.

We niə yam wını dıw mu yi kamunu dı dwe?

(Marıki 12:28-34, Luki 10:25-28)

³⁴ Farızian tiinə bam deen ma lwarı Zezi na ləri Sadustan tiinə bam te tun, kv pa ba daa warı taanı ba ta. Ba laan ma kikili daanı sı ba lagı cwənjə ba ma ja-o. ³⁵ Ba wú dıdwa na yi We cullu tum karanyına

tun ma zanjı sı o manj-o o nii o swan na yi te tun, o ma bwe-o o wı: ³⁶ «Karanyına, We niə yam maama wını dıw mu yi kamunu dı dwe?»

³⁷ Zezi ma lər-o o wı: «Ta n soe n Yuutu Banja-We dı n bıcarı maama, dı n wú maama, dı n wúbənja maama. ³⁸ Dıntı nan mu yi We dayigə ni yi dı yi kamunu. ³⁹ Dılv na sanjı tun dı nyı dı dıntı mu, dı tagı dı wı, ta n soe n dojı ni n tıtı te. ⁴⁰ Moyisi zaasım dım dı fanja fanja We nijojnə bam zaasım dım maama yooı dı puli niə yantı yale banja ni mu.»

Krisi wóm We na tınjı tın yi Davidi Yuutu mu

(Marıki 12:35-37, Luki 20:41-44)

⁴¹ Farızian tiinə badonnə deen ma ba ba kikili daanı. Zezi ma zanjı o bwe-ba o wı: ⁴² «Kv na yi Krisi wóm We na lagı Dı tınjı tun, abam bınjı ni oó ta yi woo dıwı tu mu?»

Ba ma lər-o ba wı: «Oó ta yi Pe Davidi dıwı tu mu.»

⁴³ Zezi laan ma ta dı ba o wı: «Kv nan wú kı ta mu kv taa yi kuntu? We Joro kım deen pe Davidi njoonı o wonjo, yi o bənj-o ni o Yuutu. Fanja fanja tun Davidi tagı o wı: ⁴⁴ «Yuutu Banja-We tagı dı a Yuutu Dı wı: Ba n jəni a jazım ni, sı aá kı nmu dına maama n ne kuri ni.»

⁴⁵ Davidi nan na sımı o bənjı Krisi wóm o wı o Yuutu tun, o nan daa wú kı ta mu o taa yi Davidi naa daga?»

⁴⁶ Zezi na tagı kuntu tun, ncoon-ncoonu daa maa warı sı o ləri kulukulú. Kv na zıgı de dım kuntu ni tun, ncoona bam maama maa kwarı sı ba daa bwe-o taanı.

23

Pipiri-nyına na wú ba na lərv te tın

(Marıki 12:38-40, Luki 20:45-47, 11:37-54)

¹ Zezi laan ma njoonı dı o karabiə bam dı non-kogó kım maama. ² O ma ta dı ba o wı: «Kv na yi Farızian tiinə bam dı We cullu karanyına tiinə bam, bantu mu tu ba ləni Moyisi yuu ni, sı ba pa ncoona lwarı o zaasım dım na yi te tun. ³ Kuntu njwaanı á manjı sı á taá tıgı kulú maama ba na bri abam tun. A nan yi zanjı á lwəni ba na kı kulú maama tun, benjwaanı ba tıtı ba tıgı kulú ba na bri ncoona tun. ⁴ Ba na kı te tun, ba yəni ba yaarı ncoona mu dı cul-deerv sı ba taa tıgı-tı. Kv maa nyı dı ba na fı-ba sı ba zınjı zıla yalı duuni na dwe ba zınjım tun, yi ba tıtı yigə tərə sı ba twəri zıla yam funfun dı ba zınjı. ⁵ Kulú na wəli da tun, ba yəni ba bri ba kəm-laaru tum jaja mu sı ncoona maama taa nau. Ba yəni ba bri ba tıtı ncoona yigə ni, ni ba jıgı We tıncı kım sono, dı ba na tiini ba vı-tı ba yıra ni jaja tun. Ba ma kı zala zanzan ba gwaaru

yura ni, si ku pa noona taa zuli-ba. ⁶ Ba na yœni ba vu noonu soŋo si ba di candiœ, ku yi je-ŋuŋa je ni mu ba lagi si ba taa je da. Ba na zu ba We-di sum, ba daa ta lagi je-kamunnu mu si ba taa je yigœ ni. ⁷ Ba na ve yaga, ba lagi si noona maama taa tui ba zuli-ba mu, yi ba ta lagi si noona taa bœ-ba ni <Karanyina>.

⁸ Ku nan na yi abam, á yi taá lagi si ba taa bœ abam ni <Karanyina>, beŋwaani á maama yi nu-biœ mu daani, yi á jigi Karanyina didba mu. ⁹ Á yi zaŋi á ma noonu-noonu á ma bœŋi ni á <Ko> lœgu baŋa yo, We cwœŋœ kam tœgim ŋwaani. Beŋwaani abam maama jigi Ko didba mu, wœntu mu yi Baŋa-We. ¹⁰ Kulœ na wœli da tun, á nan yi taá lagi si noona taa bœ abam ni <Yigœ tiinœ>, beŋwaani á Yigœ Tu yi didba mu. Wœntu mu yi Krisi wœm We na tuni tun.

¹¹ Abam non-kamunu mu yi wœlœ na yi tuntuŋu á wœni tun. ¹² Beŋwaani, wœlœ na zœŋi o titi tun, We wœ tu kœntu tu. Wœlœ nan na tu o titi tun, We wœ zœŋi kœntu tu.

¹³ We callu karanyina tiinœ-ba di Farizian tiinœ-ba, leero wœ á yuu ni. Abam yi pipiri-nyina mu. Á yœni á ci cwœŋœ á pa noona wari si ba zu We paari dum wœni. Abam titi ba lagi si á zu, yi á daari á ci balu maama na lagi si ba zu tun cwœŋœ.

[¹⁴ We callu karanyina tiinœ-ba di Farizian tiinœ-ba, leero wœ á yuu ni. Abam yi pipiri-nyina mu. Á yœni á gani kadœnœ á ŋoŋi ba wœnu. Á kwœri á ki We-lor-didwaaru si ku taa nyi ni á yi non-ŋuŋa mu te. Kœntu ŋwaani We wœ tiini DI pa abam na cam ku ja gaali.]

¹⁵ We callu karanyina tiinœ-ba di Farizian tiinœ-ba, leero wœ á yuu ni. Abam yi pipiri-nyina mu. Á yœni á beeri lœgu baŋa je maama mu si á nii, á wœ wanti á pa dwi-gœ tu didba ba o togi callu tœlœ We na pe dibam Zwifœ bam tun na. Bantu didba nan na tu o sœ We, á laan wœ bri-o á titi callu mu, si á pa o tiini o ji min-tu noonu ku dwœni abam titi na yi te tun.

¹⁶ Leero wœ á yuu ni. Abam nyi di lilwœ na vani ba donnœ lilwœ te tun mu. Abam yœni á bri noona á wi, noonu na dugi durœ di We-di-kamunu kœm, kœntu dai kulœkulœ. Á ma daari á bri á wi, noonu nan na dugi di sœbu-suŋa kalu na wœ We-digœ kam wœni tun, ku yi fifœn mu si kœntu tu ki kulœ o na dugi di ku tun. ¹⁷ Abam yi jwœru yi á kwœri á nyi di lilwœ mu. Ku yi digœ kam na yi We nyum tun ŋwaani mu pe sœbu-suŋa kam di yi We nyum. Kœntu tun, tuntu wœni kœw mu jigi kuri ku dwe kœdoŋ? ¹⁸ Abam daa ta bri ni, noonu na dugi di We kaanum bimbim dum, kœntu dai kulœkulœ. Á ma daari á bri ni, noonu na dugi di kaanum wœnu tœlœ maama na

tigi bimbim dum baŋa ni tun, ku yi fifœn mu si kœntu tu ki kulœ o na dugi di ku tun.

¹⁹ Abam nyi di lilwœ mu yi á ba nai kulœ na yi cœga tun. Ku yi bimbim dum na yi We nyum tun mu pe kaanum wœnu tun di yi We nyum. Kœntu tun, tuntu wœni kœw mu jigi kuri ku dwe kœdoŋ? ²⁰ Kœntu, noonu wœlœ na dugi di kaanum bimbim dum tun, ku bri ni kœntu tu dugi di bimbim dum titi ku wœli di wœŋo kulœ maama na tigi di baŋa ni tun mu. ²¹ Wœlœ di na dugi di We-digœ kam tun, ku bri ni kœntu tu dugi di We mu, We na wœ ka wœni tun ŋwaani. ²² Noonu wœlœ di nan na dugi di We-soŋo kœm tun, ku bri ni kœntu tu dugi di We paari jangœŋo kœm mu, ku bri ni kœntu tu dugi di Baŋa-We mu.

²³ We callu karanyina tiinœ-ba di Farizian tiinœ-ba, leero wœ á yuu ni. Abam yi pipiri-nyina mu. Ku na manj ku yi dwœ dwi maama, ba zi ba daga di, á yœni á li We tœri á pa-DI. Ku lana. Ku daari á yigœ tœrœ di We niœ yadaara yalu na tiini ya yi kamunœ tun, niœœni cœga tœgim di yibwœndurœ di wœ-dudba kœm. Ku ya manj si á taá ki wœnu tun kœntu mu si á yi yagi We niœ yadaara yam. ²⁴ Abam sum á nyi di lilwœ balu na vai ba donnœ lilwœ tun mu. Abam nyi di noona balu na lagi ba nyœ na, yi ba yœni ba leeri-ba, si kalisi na wœra si ba li-di ba yagi, yi ba yigœ nan tœrœ di wo-kamunu kulœ ba na liri tun, ku na manj ku ma di yogondi ku.

²⁵ We callu karanyina tiinœ-ba di Farizian tiinœ-ba, leero wœ á yuu ni. Abam yi pipiri-nyina mu. Abam ŋwita kam nyi di ba na sri zwi di kabœli kwe si ku tœgi callu na bri te yi si wœ su di digiru te tun mu. Abam wœru su di kampinœ di pu-suŋa mu. ²⁶ Farizian tu, nmu nyi di lilwe mu te. Nmu manj si n da yigœ n sun n zwi wœ mu, si si kwe di daa yi taa jigi digiru.

²⁷ We callu karanyina tiinœ-ba di Farizian tiinœ-ba, leero wœ á yuu ni. Abam yi pipiri-nyina mu. Abam nyi di yibeelœ yalu ba na fœgi ya kwaga si ya taa lana noona yibiyœ ni tun mu. Yibeelœ yam kœntu wœ ma su di twa kwi, yi ya tiini ya yi digiru yuranu. ²⁸ Abam di nan yi kœntu mu. Á pai á jigi cœga mu noona yibiyœ ni, yi á wœru laan su di lwarim yuranu, didaani pipirœ kikœ.

²⁹ We callu karanyina tiinœ-ba di Farizian tiinœ-ba, leero wœ á yuu ni. Abam yi pipiri-nyina mu. Abam yœni á fœgi á ki faŋa faŋa We niŋœŋœ bam yibeelœ, yi á daari á kwe We non-ŋuŋa bam yibeelœ lanyuranu. ³⁰ Á ma daari á tœ á wi, abam deen ya na wœra á kwœ nakwa bam manj kam ni, á ya bá se á wœli di ba á gu We niŋœŋœ bam. ³¹ Abam titi ni-taani nan mu bri ni á yi balu na gu We niŋœŋœ bam tun

biə. ³² Kuntu, nan kwaani-na á tɔŋɔ á kwə nakwa bam na ki wo-lwaanu tɔlv ba daari tun si ku vu ku ti. ³³ Abam di á kwə bam maama nyi di bisankwi-dwə mu. Á brɔ á bá lv min-tɔv cam dum wɔni. ³⁴ Kuntu ŋwaani a lagi a tɔŋɔ a nijonŋə abam tee ni, di yiyiu tiinə di We tɔnɔ karanyina tiinə di. Abam wó ja badaara á gv, yi á daari á pa badaara tɔvɔn-dagara banja ni á gv. Á ma wó ja badaara á We-di sum wɔni á magi, yi á daari á taá tɔgi ba ne tɔv di tɔv á beesi-ba. ³⁵ Kuntu ŋwaani We wó pa abam na cam nɔnɛni ku yi abam titi mu gv nɔn-ŋɔna balv maama ba na manj ba gv lɔgv pulim ni si ku ba ku yi zɔm tun. Ku na puli di Abeli wɔlv na yi nɔn-ŋɔm tun, si ku ba ku kweeli di Barasi bu Zakari wɔlv abam kwə na gv We di-laa kɔm di We kaanum bimbim dum titari ni tun. ³⁶ A lagi a ta cɔga mu di abam si, nɔɔna bantu maama caa wó ta tɔgi zɔm nɔɔna bam.»

Zezi wɔ na cɔgi Zeruzalem tiinə ŋwaani te tun

(Luki 13:34-35)

³⁷ «Həii! Zeruzalem tiinə-ba, á yəni á gv We nijonŋə, yi á dɔlv nɔɔna balv We na tɔŋɔ abam tee ni tun di kandwa. Kuni zanzan mu a ya lagi si a la abam nɔn-biə a ki daani, si a taá nii á banja ni, nɔnɛni coro na kukwəri ku biə ku ki ku wvana kuri ni te tun. Abam maa ba sea. ³⁸ Kuntu ŋwaani abam tɔv kɔm laan wó ba ku ji di-dwənu. ³⁹ Nan taá ye-na ni, á daa bá na-ni si ku taa ve manja kalv á na wó ta á wɔ: <Zuli-na wɔlv na biɔni dí Yuutu We yiri ŋwaani tun.> »

24

Leerv na wó ba lɔgv banja te tun
(Mariki 13:1-23, Luki 21:5-24)

¹ Zezi laan ma nunji We-di-kamunu kɔm ni si o viiri. O na maa ke tun, o karabiə bam ma ba o te, si ba pa o maani We-digə kam lɔɔm dum na lana te. ² O ma ta di ba o wɔ: «Abam wɔ ne ka na yi te tun na? A lagi a ta cɔga mu di abam si, ka maama wó ba ka tu tɔga ni ka cɔgi maama. Kandwe daa bá danj di donj banja ni.»

³ Zezi deen ma vu o jəni Olivi piu kɔm yuu ni. O karabiə bam yiranu ma vu o te, yi ba bwe-o ba wɔ: «Manja kɔɔ mu We-digə kam wó ba ka tu kuntu? Bɛɛ mu lagi ku ki maana ku brɔ dibam ni manja kam yi si nmu joori n ba lɔgv banja, si lɔgv tiim mumanja laan yi?»

⁴ Zezi ma ləri-ba o wɔ: «Á fɔgi á ci á titi, si á yi pa nɔɔn-nɔɔnu gani abam. ⁵ Benjwaani nɔɔna zanzan wó ba abam te, yi baá ma amu yiri ba ma gani abam ba wɔ, bam didva didva mu yi Krisi wɔm We na tɔŋɔ tun. Kuntu donj mu baá gani nɔɔna

zanzan. ⁶ Á wó ba á na tigurə na wɔ abam je sum ni, yi á kwəri á ni ka ŋwa tuni dɔlv na banjwe tun ni. Nan yi pa-na fɔvni zɔ abam, benjwaani wəenu tum kuntu maama manj si ti ki mu, yi ku ta dai lɔgv tiim manja. ⁷ Dwi wó zanj di ki jara di dwi didonj, yi tɔv di ku donj wó zanj ti magi jara. Kana di wó ba ka taa wɔ je zanzan ni, yi tɔga di wó sisini je sidonnə ni. ⁸ Wəenu tum kuntu maama nan nyi di kaani na sɔŋi o vri pugə yi ka wɔɛ te tun mu, yi cam daa ta wɔ kwaga ni.

⁹ Kantu manja kam ni nɔɔna wó ja abam ba ki didɛɛra jia ni si ba beesi abam, yi ba daari ba gv abam. Abam na yi amu nɔɔna tun ŋwaani, lɔgv banja nɔɔna maama wó ta culi abam. ¹⁰ Kantu manja ni nɔɔna zanzan wó ba ba yagi amu kwaga tɔgim. Nɔɔna badaara wó ku da-kurə ba brɔ daani, yi badonnə di wó ta culi daani. ¹¹ Nɔɔna zanzan wó ba ba brɔ ni ba yi We nijonŋə mu yi ba dai, yi baá gani nɔɔna zanzan. ¹² Wo-balwaarv tum na wó ba ti tiini ti gaali tun, kúv pa nɔɔna zanzan sono ti. ¹³ Wɔlv maama nan na ki pu-dia o zigɔ kəŋkəŋ si ku vu ku yi kweelim tun, We wó vri kuntu tu ŋwɔ. ¹⁴ Nɔɔna di wó beeri lɔgv banja je maama ba tɔɔli We kwər-ywəŋə kam ni We lagi DI di paari nɔɔna titari ni, si ku taa yi maana nabiinə maama tee ni, si lɔgv tiim laan yi.

¹⁵ Abam nan wó ba á na wo-lɔŋɔ kɔlv na yi cɔgɔv tun na wó ba ku zɔv ku zigɔ We titi di-kamunu kɔm wɔni ku cɔgi-ka. We nijonŋu Daniyel manj o ta wo-lɔŋɔ kɔm kuntu taani. (A lagi a ta di abam si wɔlv na karɔm tun, si o kwaani o ni ku kuri lanyiranu.)

¹⁶ Abam na ne wo-lɔŋɔ kɔm kuntu, si abam balv na zɔvri Zude ni tun ki lila á nunji á duri á vu pweeru yuu á səgi da. ¹⁷ Nɔɔnu nan na wɔ nyauu ni, o daa yi tu o zɔv digə si o kwe kɔlvkɔlv. ¹⁸ Nɔɔnu wɔlv nan na wɔ kara ni tun, o di yi joori sɔŋɔ si o kwe o gɔɔv o zɔv. ¹⁹ Kantu manja kam ni kúv tiini ku taa yi leerv di kaana balv na jigɔ pwi tun, di balv na jigɔ biə yi ba ŋɔgi yili tun. ²⁰ Nan taá loori-na We, si cam durim dum kuntu yi zanj di ba taa yi waarv mumanja ni naa siun de dum ni. ²¹ Benjwaani yaara yalv na lagi ya ba manja kam kuntu ni tun wó ta tiini ya camma ya dwe yalv na manj ya ki lɔgv pulim manja ni si ku ba ku yi zɔm tun. Yaara yantu nan na ke, yaara yadonnə daa bá ba nɔnɛni yantu te. ²² Banja-We na wɔ pe yaara yam da yam tri, nɔɔn-nɔɔnu bá wəri. Ku nan yi We titi nɔɔna bam DI na kuri tun ŋwaani mu DI wó pa yaara yam da yam tri.

²³ Kantu manja kam ni, nɔɔnu wɔlv maama na tagi di abam o wɔ: <Nii-na Krisi wɔm We na tɔŋɔ tun wɔ yo seeni> naa:

<O wó jægə kadoŋ nɪ>, sɪ á yɪ sɛ kóntɔ tu. ²⁴ Nɔɔna badaara wó zanjɪ ba brɪ nɪ bam dɪdɔa dɪdɔa yɪ Kriɪ sɪ wóm Wɛ na tɔŋɪ tɪn mu, yɪ ba yagɪ ba dat. Badonnɛ dɪ wó brɪ nɪ bantɔ yɪ Wɛ nɪjɔŋnɛ mu, yɪ ba yagɪ ba dat. Ba ma wó kɪ wo-kɪnkagɪla yalɔ na wó sɔ nɔɔna tɪn, sɪ ba ya na wai, sɪ ba sɔgɪ Wɛ tɪtɪ nɔɔna balɔ Dɪ na kuri tɪn. ²⁵ Nii-na, amɔ nan wuuri a ta a brɪ abam mu, yɪ ka maŋa kam ta wó yɪ.

²⁶ Wɔŋɔ kɔlɔ na wɛli da tɪn, nɔɔna na tagɪ dɪ abam ba wɪ: <Nii-na Kriɪ tu o wó kagɔa wɔnɔ>, sɪ á yɪ zanjɪ á vu da. Naa ba na tagɪ ba wɪ: <Nii-na, sɪ o wó sɔŋɔ kóntɔ nɪ>, sɪ á yɪ sɛ. ²⁷ Bɛŋwaaɪ, dɛ dɪm amɔ Nabiin-bu wóm na lagɪ a ba lɔgɔ baŋa tɪn na yɛ, kɔɔ ta nɪtɪ dɪ dɔa na pɪpɪli weyuu nɪ ka zɪgɪ bri-kwaga nɪ ka vu ka yɪ manɔŋɔ tɛ tɪn mu, ²⁸ nɪ bitar-dɪndɪa na tagɪ ka wɪ: <Wo-tɔɔ na wó mɛ tɪn, duuru dɪ gilimi da mu.> »

Nabiin-bu wóm na wó ba lɔgɔ baŋa tɛ tɪn

(Marikɪ 13:24-27, Luki 21:25-28)

²⁹ «Yaara yam kóntɔ maŋa kam na tu ka ke, kɔ bá daanɪ, yɪ wɪa kam laan jɪ nazono tim tim.

Caná dɪ daa bá fuɪjɪ sɪ pooni taa wɔra. Weyuu wó sɪsɪnjɪ yɪ calɪcwɪ sɪm wó kwɛrɪ sɪ tɔ tɪga nɪ,

yɪ wɛənu tɪlɔ maama na wó weyuu nɪ tɪn wó vugimi daanɪ.

³⁰ Nɔɔna laan wó na wo-kɪnkagɪli weyuu nɪ, sɪ kɔ brɪ nɪ Nabiin-bu wóm maa bɪna. Lɔgɔ baŋa dɔwɪ tiina maama wó ta keerɛ, dɪ ba na nɛ Nabiin-bu wóm na maa bɪnɪ tɪn. Oó ta wó weyuu nɪ kunkwɛənu baŋa nɪ o bɪna dɪ dam, yɪ Wɛ paari-zulɛ zanzan wó o tee nɪ. ³¹ Nabɔn-zɔŋɔ wó tiini kɔ taa wu weyuu nɪ, yɪ Nabiin-bu wóm laan wó pa o malesɪ sɪm nuɪjɪ sɪ jagɪ sɪ vu lɔgɔ baŋa je maama, kɔ na yɪ wa-pulɪ dɪ wa-zɔɔrɪ, jazum dɪ jagwɛ, sɪ la o nɔɔna balɔ Wɛ na kuri tɪn je maama sɪ kɪ daanɪ.»

Kapɔrɔ nɪnyɪvɔgɔ na zaasɪ dɪbam kɔlɔ tɪn

(Marikɪ 13:28-31, Luki 21:29-33)

³² «Nan maanɪ-na á nɪi kapɔrɔ na yɪ tɛ tɪn. Kóntɔ na yɛni kɔ wɔra kɔ kwɪ wɔɔrɔ, á yɛni á lɔwari nɪ kɔ tɛe yade. ³³ Kɔ nan yɪ bɪdɔwɪ mu dɪ á na nɛ wɛənu tɪlɔ maama a na tagɪ a brɪ abam tɪn na wɔra tɪ kɪa, sɪ á lɔwari nɪ Nabiin-bu wóm tum dɪm laan tɛe dɪ tɪ mu. ³⁴ A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, wɛənu tum kóntɔ maama wó ba tɪ wɔra tɪ kɪa, yɪ zum nɔɔna bam ta wó tɪgɪ ba tɪ. ³⁵ Weyuu dɪ tɪga baŋa maama wó ba tɪ ke, yɪ amɔ taanɪ dɪm bá ke maŋa dɪ maŋa.»

Wɛ yɪranɪ mu ye lɔgɔ tiim dɛ (Marikɪ 13:32-37, Luki 17:26-30,34-36)

³⁶ «Nɔɔn-nɔɔnɔ yɛrɪ dɛ dɪlɔ Nabiin-bu wóm na lagɪ o jooɪrɪ o ba tɪn, nɔɔn-nɔɔnɔ yɛrɪ dɛ dɪm wómɪ maŋa kam o na wó ba tɪn, kɔ na maŋɪ kɔ yɪ Wɛ malesɪ sɪm dɪ Dɪ Bu wóm tɪtɪ dɪ. Kɔ nan yɪ a Kɔ Baŋa-Wɛ yɪranɪ mu ye. ³⁷ Nabiin-bu wóm na wó jooɪrɪ o ba maŋa kalɔ tɪn, kɔɔ ta nɪtɪ nɪnɛnɪ kɔ dɛɛn na kɪ Nowe maŋa kam nɪ tɛ tɪn. ³⁸ Kɔ na wó loori dɔ-fara kam nɪnɪm tɪn, nɔɔna dɛɛn dɪ ba wɔdɪiuru, yɪ ba daari ba dɪ kaana, yɪ kaana dɪ zɔɔrɪ banna, sɪ kɔ vu kɔ yɪ dɛ dɪm Nowe na zɔ naboro kamunu kum wó tɪn. ³⁹ Ba dɛɛn wó lɔwari wɔŋɔ kɔlɔ na lagɪ kɔ ba kɔ kɪ tɪn, sɪ kɔ vu kɔ yɪ maŋa kalɔ dɔ-fara kam na bam na tu ba li nɔɔna bam maama tɪn. Nabiin-bu wóm dɪ lagɪ o ba kóntɔ doŋ mu. ⁴⁰ Kantɔ maŋa kam nɪ, nɔɔna bale na wó kara nɪ ba tɔŋa, Wɛ wó li ba dɪdɔa Dɪ daari wɔdoŋ wóm. ⁴¹ Kaana bale dɪ na wɔra ba cɔɪ muni nɔŋɔ nɪ, Wɛ wó li ba dɪdɔa Dɪ daari wɔdoŋ wóm.

⁴² Kóntɔ ŋwaaɪ, á fɔgɪ á cɪ á tɪtɪ, sɪ á yɛrɪ dɛ dɪm á Yuutu wóm na wó jooɪrɪ o ba tɪn. ⁴³ Lɔwari-na sɪ, sɔŋɔ tu ya na lɔwari maŋa kalɔ ŋwɔnɔ na lagɪ o ba tɪtɪ nɪ o ŋɔ tɪn, o ya wó yɪrɪ o sɔŋɔ kóm, sɪ ŋwɔnɔ wóm yɪ na cwɛŋɔ o zɔ o ŋɔ. ⁴⁴ Kóntɔ tɪn, abam maŋɪ sɪ á cɪ á tɪtɪ mu, bɛŋwaaɪ amɔ Nabiin-bu wóm lagɪ a ba maŋa kalɔ abam na ba bɔŋɪ nɪ áa ba tɪn mu.»

Tɪntɔŋ-ŋɔm dɪ tɪntɔŋ-balɔrɔ mɪmaŋa (Luki 12:41-48)

⁴⁵ «Wɔɔ mu yɪ tɪntɔŋ-ŋɔm wólu na jɪgɪ wɔbɔŋa tɪn? O nɪtɪ nɪnɛnɪ tɪntɔŋnɔ wólu o yuutu na yagɪ o tɪtɔŋ o pa-o yɪ o daari o vu cwɛŋɔ tɪn. O yuutu wóm ma li-o sɪ o taa nɪi o donnɛ tɪntɔŋna bam baŋa nɪ, sɪ o daari o taa pa-ba ba ni-wɔdiu maŋa maama. ⁴⁶ O yuutu wóm na jooɪrɪ o ba, yɪ o piini dɪ o kɪ kɔlɔ maama o na wɪ o kɪ tɪn, tɪntɔŋnɔ wóm kóntɔ laan wó na yu-yoŋɔ. ⁴⁷ A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, o yuutu wóm laan wó pa o taa nɪi o jɪjɪgɪrɔ tɪm maama baŋa nɪ.

⁴⁸ O nan na yɪ tɪntɔŋ-balɔrɔ yɪ o bɔŋɪ nɪ, o yuutu wóm daanɪ zanzan yɪ o ba tui, ⁴⁹ yɪ o na jɪgɪ o donnɛ tɪntɔŋna bam o maga, yɪ o daari o tɔgɪ dɪ sa-nyora o dɪ yɪ o nɔɔ sana dɪ ba, ⁵⁰ tɪntɔŋnɔ wóm kóntɔ yuutu wóm laan wó jooɪrɪ o ba dɛ dɪm tɪntɔŋnɔ wóm na ba bɔŋɪ nɪ oó ba tɪn, dɪ maŋa kalɔ o na wó ba o zɔ tɪn. ⁵¹ O yuutu wóm nan na tu o pɪr-o kóntɔ, o laan wó pa o na cam, yɪ o daari o pa o tɔgɪ dɪ pipiri-nyuna o na yaara zanzan, jægə kalɔ nɪ ba na wó ta keerɛ yɪ ba dɔnɪ ba nwa tɪn.»

25

Bukwa fugə mımanja

¹ «Kantu manja kam ni We paari dum wó ta nıyí dı bukwa fugə na zanjı ba vu sı ba jeeri kan-bar-dıwıru te tın. Ba ma kwe ba min-zwəənu ba ja wəli da ba vu. ² Bukwa bam banu maa yi jwəəru, yi banu bam yi swan tiinə. ³ Balu na ba jıgı swan tın ma wı kı nugə ba wəli da, sı ba taa kı ba min-zwəənu tım nı. ⁴ Kú daarı swan tiinə bam ma kı nugə wəənu wınu ba zıə. ⁵ Kan-baru wım na tiini o daanı yi o ba tui tın, kú ma pa ba maama tigi ba dıə.

⁶ Tiga na tu ka kwıru tın, nıwına maa toolı ba wı: «Kan-baru wım maa bına! Zanjı-na á nuji á jeer-o.»

⁷ Bukwa bam ma zanjı ba tarıgı ba min-zwəənu tım. ⁸ Bukwa balu na ba jıgı swan tın min-zwəənu tım maa lagı tı dwe. Ba ma ta dı ba donnə swan tiinə bam sı ba kı nugə ba pa-ba, sı ba min-zwəənu tım lagı tı dwe. ⁹ Swan tiinə bam ma ləri ba wı: «Aye, nugə kam ba daga sı ka yi dıbam maama. Kuntu nıwaanı, abam dı ve balu na jıgı nugə ba yəgı tın te á yəgı.»

¹⁰ Ba laan ma ke sı ba yəgı. Ba na ke ba daarı tın, mı kan-baru wım yiə. Badaara bam na manjı ba tı ba yıgə tın, ba ma togı dı kan-baru wım ba vu ba zı kadiri dim sɔɔɔ kım. Ba ma pı manɔɔɔ kım nı. ¹¹ Kú na kı funfın tın, mı bukwa banu balu na ba jıgı swan tın laan tuə, yi ba bənjı kan-baru wım ba wı: «Dı yuutu, dı yuutu, purı sı dı zı!» ¹² O ma ləri-ba o wı: «A lagı a ta cıgı mı dı abam sı, a yəri abam.»

¹³ Kuntu nıwaanı á manjı sı á taá cı á tıti, bənıwaanı á yəri de dıwı naa manja kalı amı Nabiin-bu wım na wó joori a ba tın.»

Tıntıwına batı mımanna
(Luki 19:11-27)

¹⁴ «We paari dum daa ta nıyí dı sɔɔɔ tu wıdɔɔn na lagı o nuji o vu cwəɔɔ. O ma bənjı o tıntıwına, yi o kwe o wəənu o pa-ba sı ba taa nıə. ¹⁵ O ma cə səbu-dala murr-tınu (5.000) o pa ba dıdva, yi o daarı o pa dıdva səbu-dala murr-tıle (2.000). O ma pa dıdva kam dı səbu-dala murr-tıle (1.000). O nan pə-ba səbu kım, sı kú manjı ba dıdva dıdva dam na maı te tın mı. O laan ma daarı o viiri. ¹⁶ Tıntıwın wıwı na jonjı səbu-dala murr-tınu tım tın ma kı lıla o kwe səbu kım o ma kı pipıu, yi o na səbu-dala murr-tınu nyɔɔrı o wəli da. ¹⁷ Səbu-dala murr-tıle tu wım dı ma na səbu-dala murr-tıle nyɔɔrı o wəli da. ¹⁸ Kú daarı səbu-dala murr-tıle dıdva kam tu wım ma kwe səbu kıwı o tu wım na pə-o tın o kú gɔɔɔ o sulı da.

¹⁹ Kú na daanı tın, sɔɔɔ tu wım laan ma joori. O ma bənjı o tıntıwına bam sı

ba ba ba jeeli o səbu kım ba nıi. ²⁰ Səbu-dala murr-tınu tım tu wım ma ja səbu-dala murr-tınu nyɔɔrı dıwı o na nı tın o wəli da o vu o pa-o. O ma ta dı o tu wım o wı: «Amı yuutu, nıi. Nımu ya n pə-nı səbu-dala murr-tınu mı, yi a laan kı pipıu a na səbu-dala murr-tınu nyɔɔrı a wəli da.»

²¹ O tu wım ma lər-o o wı: «Nımu kı cıgı, n jıgı yawala, n yi tıntıwın-nyım. Nımu sıtın n kı cıgı dı n na nıi kıwı funfın a na kı n jıwına nı tın banja nı. Kuntu, a laan wó pa n ta n nıi a wəənu zanzan banja nı. Nan ba sı dı kı wıwılo daanı.»

²² Səbu-dala murr-tıle tu wım dı ma vu o te, yi o ta dıd-o o wı: «A yuutu, nımu ya n pə-nı səbu-dala murr-tıle mı, yi a laan kı pipıu a na səbu-dala murr-tıle a wəli da.»

²³ O tu wım ma lər-o o wı: «Nımu kı cıgı, n jıgı yawala, n yi tıntıwın-nyım. Nımu sıtın n kı cıgı dı n na nıi kıwı funfın a na kı n jıwına nı tın banja nı. Kuntu, a laan wó pa n ta n nıi a wəənu zanzan banja nı. Nan ba sı dı kı wıwılo daanı.»

²⁴ Səbu-dala murr-tıle dıdva kam tu wım laan ma vu o ta dı o tu wım o wı: «Amı yuutu, a ye nı nımu lanja dana. N yəni n zagı mına yalı n tıti na wı dugı tın, yi n daarı n jonjı nyɔɔrı dıwı na daı nımu tıwına nyım tın. ²⁵ Kuntu nıwaanı a kwarı fıwıni dı nımu, yi a kwe nımu səbu kım a vu a sulı tiga nı. Nan joori n jonjı n səbu kım.»

²⁶ O tu wım ma ta dıd-o o wı: «Nımu yi tıntıwın-balɔɔ mı, yi n jıgı yawɔɔ zanzan. Nımu na ye nı amı lanja dana, a ya yəni a zagı mına yalı a tıti na wı dugı tın, yi a lagı nyɔɔrı dıwı na daı a tıwına nyım tın, ²⁷ kú ya manjı sı nımu kwe a səbu kım n tıjı bankı nı. Nımu ya na kı kuntu, a ya wó ba a jonjı-kı dı nyɔɔrı. ²⁸ Kuntu tın, jonjı-na səbu-dala murr-tıle dıdva kam o tee nı á pa wıwı na jıgı səbu-dala murr-tıle kam tın. ²⁹ Bənıwaanı, nıwına na manjı o jıgı wıwı, o ta wó jonjı kudoɔn o wəli da sı kú tiini kú taa daga. Nıwına wıwı nan na manjı o ba jıgı kılukıwı tın laan wó ba o ga kıwı funfın o ya na jıgı tın dı mı. ³⁰ Kú nan na yi tıntıwın-kayaa kantu, ja-o-na á nuji á dı á yagı lim jəgə nı, me yaara na tiini ya wıra yi nıwına keerə yi ba dıni ba nwa tın.» »

Nabiin-bu wım na wó ba o dı paarı yi o pıwı nıwına daanı te tın

³¹ «Nabiin-bu wım nan na joori o ba dı o paarı-zulə yam, yi Wə malesı sum maama togı sı wı o tee nı, o laan wó ba o jəni o paarı jangɔɔɔ kım banja nı. ³² Lıgı banja dıwı tiinə maama wó ba ba la daanı o yıgə nı. O laan wó pıwı-ba kuni bıle, nı nayıru na pıwı o peeni dı o bıni daanı te tın. ³³ Oó pıwı peeni sum o pa sı taa wı o jazım nı, yi o daarı o yagı bıni dım o jagwıə nı. ³⁴ Nabiin-bu wım na yi pə kuntu tın, o laan

wó ta dɪ balɔ na wɔ o jazum ni tun o wɪ: <Abam balɔ a Ko Wɛ na kɪ lanyirani tun, á ba-na á tɔgɪ á dɪ paari dɪlɔ DI na maɲɪ DI tiɲi DI pa abam, kɔ na sɪɲɪ lugɔ pulim ni tun. ³⁵ Bɛɲwaani, kana deen jaani amɔ, yɪ á pa-nɪ wɔdiu yɪ a di. Na-nyom deen jaani-nɪ, yɪ á pa-nɪ na yɪ a nyo. A deen tu abam sam, yɪ á kɪ-nɪ voro lanyirani. ³⁶ A deen ba jɪgɪ gɔrɔ sɪ a zɔ, yɪ á pa-nɪ gɔrɔ. A deen ba jɪgɪ yazurɛ, yɪ á ba á nii-nɪ. Ba deen kɪ-nɪ piuna digɛ ni, yɪ á ba á nii-nɪ.>

³⁷ Wɛ nɔn-ɲɔna bam laan wó zanɪ ba bwe-o ba nii: <Dɪ Yuutu, maɲa kɔɔ mu dɪbam nɛ kana jɪgɪ nmɔ yɪ dɪ pa-m wɔdiu yɪ n di, naa na-nyom jɪgɪ-m yɪ dɪ pa-m na yɪ n nyo? ³⁸ Maɲa kɔɔ mu nmɔ tu dɪbam sam yɪ dɪ kɪ nmɔ voro, naa maɲa kɔɔ mu n ba jɪgɪ gɔrɔ yɪ dɪ pa-m gɔrɔ, ³⁹ naa maɲa kɔɔ mu nmɔ ba jɪgɪ yazurɛ naa n wɔ piuna digɛ ni yɪ dɪ ba dɪ nii-m?>

⁴⁰ Pɛ wɔm laan wó lɛri o ta dɪ ba o wɪ: <A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, abam nan na kɪ kɔntɔ donɪ á ma á wɛli a nɔɔna bam tun, kɔ na maɲɪ kɔ yɪ wɔlɔ na tiini o muri ba maama wɔni tun dɪ, kɔ yɪ amɔ mu á kɪ kɔntɔ.>

⁴¹ O laan ma wó daari o ta dɪ balɔ na wɔ o jagwɛ ni tun o wɪ: <Á ve daa a tee ni, sɪ abam mu yɪ balɔ Wɛ soɔla na wɔ á yuu ni tun. Ke-na á vu á zɔ mini dɪlɔ na ba dwe tun wɔ, Wɛ na maɲɪ DI tiɲi sɪ DI pa sɔtaani dɪ dɪ maɛsɪ sum tun. ⁴² Bɛɲwaani, kana deen jaani amɔ, yɪ á wɔ pɛ-nɪ wɔdiu sɪ a di. Na-nyom dɪ ma ja-nɪ, yɪ á wɔ pɛ-nɪ na sɪ a nyo. ⁴³ A deen tu abam sam, yɪ á wɔ kɪ-nɪ voro. A deen ba jɪgɪ gɔrɔ, yɪ á wɔ pɛ-nɪ gɔrɔ sɪ a zɔ. A deen ba jɪgɪ yazurɛ, yɪ ba ta kwɛri ba kɪ-nɪ piuna digɛ ni, yɪ á wɔ tu sɪ á nii-nɪ.>

⁴⁴ Ba ma wó lɛri ba bwe-o ba wɪ: <Dɪ Yuutu, maɲa kɔɔ mu dɪbam kɪ nmɔ kɔntɔ? Maɲa kɔɔ mu dɪ nɛ kana dɪ na-nyom na jɪgɪ nmɔ, naa n na yɪ wɛru, naa n ba jɪgɪ gɔrɔ, naa n ba jɪgɪ yazurɛ, naa ba kɪ-m piuna digɛ ni, yɪ dɪbam wɔ zɛni-m?> ⁴⁵ O ma wó ta dɪ ba o wɪ: <A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, abam na vɪn sɪ á wɛli amɔ nɔɔna bam tun, kɔ na maɲɪ kɔ yɪ wɔlɔ na tiini o muri ba maama wɔni tun dɪ, kɔ yɪ amɔ mu á vɪn sɪ á wɛli.>

⁴⁶ Bantu laan wó ke ba vu cam dɪlɔ na ba fɔgɪ dɪ ti tun wɔni. Kɔ daari Wɛ nɔn-ɲɔna bam ma wó zɔ DI te ba na ɲwɪa kalu na ba ti tun.>

26

Zwifɛ bam yigɛ tiinɛ na kɪ ni daani sɪ ba gv Zezi te tin
(Mariki 14:1-2, Luki 22:1-2, Zan 11:45-53)

¹ Zezi deen na tagɪ wɛnuu tum kɔntɔ maama o ti tun, o laan ma ta dɪ o karabiɛ bam o wɪ: ² <Abam ye sɪ kɔ daari da yale mu sɪ Pakɪ candiɛ kam yɪ, yɪ ba laan wó ja amɔ Nabiin-bu wɔm ba kɪ dɪdeera jɪa ni, sɪ ba pa-nɪ tɔun-dagara bana ni ba gv.>

³ Zwifɛ nakwa bam dɪ ba kaanum yigɛ tiinɛ bam ma kikili daani Kayifu soɲɔ ni. Wɔntɔ mu yɪ ba kaanum yuutu. ⁴ Ba ma bani daani sɪ ba nii, ba na wó kɪ swan yalɔ ba ma ja Zezi ba gv tun. ⁵ Ba na wɔra ba bwe kɔntɔ tun, ba ma ta ba wɪ: <Dɪ nan wɔ maɲɪ sɪ dɪ ja-o candiɛ kam maɲa ni, sɪ kɔɔ pa vuvugɛ jɛni nɔɔna bam titari ni.>

Kaani wɔdonɪ na kɪ te o zuli Zezi tin
(Mariki 14:3-9, Zan 12:1-8)

⁶ Zezi deen maa wɔ Betani ni nɔɔntɔ wɔdonɪ soɲɔ ni, o yɪri mu Simɔn. Wɔntɔ deen ya yɪ nanyɔɲɔ mu. ⁷ Zezi na wɔra o di wɔdiu maɲa kalɔ tun, mu kaani wɔdonɪ tu o te. O maa jɪgɪ kunkwɛlɛ ka na su dɪ trali nugɛ kalɔ sɛbu na daga tun. O ma vu o lo nugɛ kam Zezi yuu ni sɪ o ma zul-o. ⁸ Zezi karabiɛ bam na nɛ kɔntɔ tun, ba maa ba jɪgɪ wɔpolo. Ba maa te ba wɪ: <Bɛɛ mu yɪ o ja nugɛ kam o cɔgɪ tintɔ? ⁹ Dɪ ya wó wani dɪ kwe-ka dɪ yɛgɪ sɛbu zanzan dɪ ma wɛli yinigɛ tiinɛ.>

¹⁰ Zezi ma lwarɪ ba na tɛ kɔlɔ tun, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: <Bɛɛ mu yɪ á jɪgɪ kaani wɔm á yaara? O na kɪ-nɪ zulɛ yalɔ tun yɪ kɛmlaa mu o kɪ-nɪ. ¹¹ Kɔ nan na yɪ yinigɛ tiinɛ, bantu wɔra mu dɪ abam maɲa maama sɪ á taá zɛni-ba. Kɔ daari amɔ nan ba ta wɔra dɪ abam maɲa maama. ¹² Kaani wɔm na logɪ nugɛ kam a yɪra ni tun, kɔ brɪ ni o wuuri o turi a yɪra yam mu, sɪ ba laan kwe-nɪ ba kɪ. ¹³ A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, ba na wó tɔɔl amɔ kwɛr-ywɛɲɛ kam lugɔ bana je maama ni tun, baá ta kaani wɔm kɔntɔ dɪ taani sɪ ba taa guli o gulɛ.>

Zudasi na kɪ ni dɪ Zwifɛ yigɛ tiinɛ bam sɪ ba ja Zezi te tin
(Mariki 14:10-11, Luki 22:3-6)

¹⁴ Kɔntɔ kwaga ni, Zudasi Yiskariyo wɔlɔ na yɪ Zezi karabiɛ fugɛ-bale bam wɔ didɔba tun laan ma zanɪ o vu Zwifɛ bam kaanum yigɛ tiinɛ bam te. ¹⁵ O ma bwe-ba o wɪ: <Abam wó pa amɔ bɛɛ mu, sɪ a brɪ abam cwɛɲɛ sɪ á ja Zezi?> Ba na ni kɔntɔ tun, ba ma sɛ sɪ ba pa-o sɛbu-dala fiinto. ¹⁶ Kɔ na puli maɲa kam kɔntɔ ni tun, o laan ma kwaani o beeri cwɛɲɛ sɪ o ja Zezi o kɪ ba jɪa ni.

Zezi na dɪ Pakɪ candiɛ wɔdiu dɪ o karabiɛ bam te tin
(Mariki 14:12-26, Luki 22:7-23, Zan 13:21-30, 1 Korɛntɪ 11:23-25)

¹⁷ Kɔ ma ba kɔ yɪ dɛ dɪlɔ ba na puli sɪ ba dɪ dupe dɪlɔ na ba jɪgɪ dabɪlɔ dɪ wɔni tun.

Zezi karabië bam ma vu ba bwe-o ba wɪ: «Nmɔ lagɪ sɪ dí di Pakɪ candië kam jəgə kɔɔ nɪ mɔ, sɪ dí vu dí ti wɔŋɔ maama yigə dí pa-m?»

¹⁸ O ma ləri-ba o wɪ: «Zaŋɪ-na á vu tvɔ kɔm wɔ nɔɔnɔ doŋ te, sɪ á ta dɪd-o nɪ: «Karanyɪna mɔ wɪ, o maŋa kam yɪə. O nan lagɪ o toŋɪ dí o karabië bam o ba nmɔ sɔŋɔ mɔ, sɪ ba dí Pakɪ candië kam wɔdiu da.»

¹⁹ O karabië bam ma vu ba kɪ o na tagɪ kɔlɔ tvɔn, yɪ ba kwe candië kam wəənu tvɔn ba ti.

²⁰ Tɪga ma ba ka yɪ. Zezi dí o karabië fugə-bale bam laan ma jəni sɪ ba dí wɔdiu kɔm. ²¹ Ba na wɔra ba di tvɔn, Zezi laan ma ta o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mɔ di abam sɪ, abam wɔ nɔɔnɔ dɪdɔba mɔ lagɪ o yəŋɪ amɔ o pa nɔɔna.»

²² Ba na ni kɔntɔ tvɔn, ba wɔrɔ ma tiini ti cɔŋɪ zanzan, yɪ ba puli sɪ ba taa bwe-o dɪdɔba dɪdɔba ba wɪ: «Amɔ Yuutu, kɔ yɪ amɔ mɔ na?»

²³ O ma ləri-ba o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔlɔ na toŋɪ di amɔ o lu zɔŋa dɪdɔba wɔnɪ tvɔn mɔ lagɪ o yəŋɪ amɔ o pa nɔɔna. ²⁴ Kɔ nan maŋɪ sɪ amɔ Nabiin-bu wɔm vu a ti, nɪ Wɛ tɔnɔ kɔm na maŋɪ kɔ brɪ a taanɪ te tvɔn. Kɔ nan za wɔ ta yɪ lɛɛrɔ mɔ kɔ pa nɔɔnɔ wɔlɔ na wɔ yəŋɪ amɔ Nabiin-bu wɔm o pa tvɔn. Ba ya na maŋɪ ba wɔ lɔŋɪ nɔɔnɔ wɔm kɔntɔ, kɔ ya wɔ ta gara.»

²⁵ Zudast wɔlɔ na lagɪ o yəŋ-o o pa tvɔn laan ma bwe-o o wɪ: «Karanyɪna, kɔ yɪ amɔ mɔ na?»

Zezi ma lər-o o wɪ: «Mɔ ka da n taga.»

²⁶ Ba na wɔra ba di maŋa kalɔ tvɔn, Zezi ma kwe dɪpe yɪ o kɪ Wɛ le di nɔwaanɪ. O ma daari o fɔ-dɪ o pa o karabië bam yɪ o wɪ: «Jonɪ-na á di, sɪ duntɔ yɪ a yɪra mɔ.»

²⁷ O daa ma kwe tweeru biə sana di zɔŋa, yɪ o kɪ Wɛ le ti nɔwaanɪ. O ma kwe o pa-ba yɪ o wɪ: «Abam maama jonɪ-na á nɔ. ²⁸ Wo-nyɔɔrɔ tvɔntɔ mɔ yɪ a jana kalɔ na lagɪ ka nunɪ ka duri sɪ ka ma vrɪ nɔɔna zanzan ba lwarɪm wɔnɪ tvɔn. Kɔ maa brɪ nɪ Wɛ goni nɪ sɪ Dɪ yagɪ nɔɔna lwarɪm Dɪ ma cɛ-ba amɔ jana kam nɔwaanɪ. ²⁹ Taá ye-na nɪ, a daa bá nɔ wo-nyɔɔrɔ tvɔntɔ, sɪ kɔ taa ve maŋa kam abam na wɔ toŋɪ di amɔ á jəni amɔ Kɔ Wɛ paari dɪm wɔnɪ, sɪ dí daa nɔɔ daanɪ.»

³⁰ Ba laan ma leeni ba zuli Wɛ, yɪ ba daari ba nunɪ ba vu Olivi piu yuu.

Zezi na wuuri o brɪ Pɪyɛɛrɪ na wɔ vrɔ-o te tvɔn

(*Marɪkɪ 14:27-31, Luki 22:31-34, Zan 13:36-38*)

³¹ Zezi laan ma ta di ba o wɪ: «Tɪtvɔ duntɔ tɪtvɔ nɔɔ mɔ abam maama wɔ joori amɔ kwaga nɪ, nɪ Wɛ tɔnɔ kɔm na maŋɪ kɔ brɪ te tvɔn. Wɛ deen tagɪ Dɪ wɪ:

«Á pa ba gɔ nayɪrɔ wɔm,

yɪ o peeni sɪm maama jagɔ.»

³² Kɔ daari, Wɛ na joori Dɪ bi-nɪ, áa da yigə a vu a taa cəŋɪ abam Galile nɪ.»

³³ Zezi na tagɪ kɔntɔ tvɔn, Pɪyɛɛrɪ ma ta dɪd-o o wɪ: «Nɔɔna bam maama na maŋɪ ba joori nmɔ kwaga nɪ, amɔ bá fɔŋɪ a joori nmɔ kwaga nɪ.»

³⁴ Zezi ma ta lər-o o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mɔ di nmɔ sɪ, tɪtvɔ duntɔ tɪtvɔ nɔɔ mɔ, kɔ na wɔ loori sɪ cɪbwɔl keeri tvɔn, nmɔ wɔ fɔ kuni bɪtɔ nɪ n yəri amɔ.»

³⁵ Pɪyɛɛrɪ laan ma ta dɪd-o o wɪ: «A brɪ a bá fɔ nɪ a yəri nmɔ, kɔ na maŋɪ kɔ yɪ ba na lagɪ ba gɔ amɔ di nmɔ maama di.»

Zezi karabië bam maama di ma ta kɔntɔ doŋ.

Zezi na cɛ di Wɛ-loro te tvɔn

(*Marɪkɪ 14:32-42, Luki 22:39-46*)

³⁶ Zezi laan ma zaŋɪ o toŋɪ di o karabië bam o vu jəgə kadoŋ, gaari na wɔra yɪ ba bə-ka nɪ Jesemanɪ tvɔn. O ma ta di ba o wɪ: «Á taá je yo, sɪ a vu daa a warɪ Wɛ sɪ a ba.» ³⁷ O ma pa Pɪyɛɛrɪ di Zebede biə bale bam toŋ-o ba vu. O wɔm ma tiini kɔ cɔŋɪ yɪ o bɪcarɪ di. ³⁸ O ma ta di ba o wɪ: «A mɔ mɔ tiini kɔ cɔŋɪ sɪ kɔ yɪ a tvɔnɪ. Á nan zɪŋɪ-na yo, á taá kogili-nɪ sɪ á warɪ Wɛ, sɪ á yɪ zaŋɪ á dɔ.»

³⁹ O laan ma fufɔ o vu daa. O ma vi o yigə tɪga nɪ o wɔra o loori Wɛ yɪ o wɪ: «Amɔ Kɔ, kɔ na wat, sɪ n pa cam dɪlɔ na lagɪ di ba amɔ baŋa nɪ tvɔn kɛ. Nmɔ nan kɪ te na yɪ nmɔ wɔbɔŋa tvɔn, sɪ n yɪ kɪ amɔ wɔbɔŋa na lagɪ kɔlɔ tvɔn.»

⁴⁰ O na loori Wɛ o ti tvɔn, o ma joori o vu o karabië batɔ bam te. O ma na nɪ ba tigi ba dɔa. O ma zaŋɪ-ba, yɪ o ta di Pɪyɛɛrɪ o wɪ: «Bɛɛ mɔ yɪ abam warɪ sɪ á kogili amɔ, sɪ á yɪ zaŋɪ á dɔ sɪ kɔ yɪ mumaŋa finfɪn di? ⁴¹ Fɔŋɪ-na á yɪrɪ á tɪtvɔ sɪ á taá loori Wɛ, sɪ á yɪ tvɔ maŋɪm dɪm maŋa nɪ. Bɛŋwaanɪ nanzwənə wɔbɔŋa lagɪ sɪ ya se Baŋa-Wɛ, yɪ o yɪra laan bwənə.»

⁴² Zezi daa ma joori o vu daa, yɪ o loori Wɛ o wɪ: «Amɔ Kɔ, cam duntɔ na bá wanɪ di li amɔ baŋa nɪ di yagɪ, yɪ a na maŋɪ sɪ a zɔ di wɔ mɔ, amɔ ta se sɪ kɔ kɪ nmɔ wɔbɔŋa na lagɪ te tvɔn.» ⁴³ O daa ma joori o vu o na nɪ ba ta tigi ba dɔa, dɔɔm na tiini di wat-ba tvɔn nɔwaanɪ. ⁴⁴ O ma yagɪ-ba, yɪ o joori o vu daa o daa ta loori Wɛ o kɪ kuni bɪtɔ, nɪ o ya na maŋɪ o ta kɔlɔ tvɔn. ⁴⁵ O daa ma joori o vu o karabië bam te, yɪ o ta di ba o wɪ: «Á ta tigi á dɔ mɔ na? Niina! Maŋa kam yɪə, sɪ ba ja amɔ Nabiin-bu wɔm ba kɪ non-balwaarɔ jɪa nɪ. ⁴⁶ Zaŋɪ-na sɪ dí vu. Nɔɔnɔ wɔlɔ na lagɪ o yəŋɪ-nɪ o pa tvɔn maa biuna.»

Ba na jaani Zezi te ttn
(*Mariki 14:43-50, Luki 22:47-53, Zan 18:3-12*)

⁴⁷ Zezi ta na wura o joooni kuntu ttn, mu Zudas wulɔ na yi o karabiɛ fugɛ-bale bam wɔ didɔa ttn tu o yi o te, yi nɔn-kɔgo zanzan togi did-o ku ba, yi ba ze su-lwaanu di da-lwaanu. Ku yi Zwifɛ nakwa bam di ba kaanum yigɛ tiinɛ bam mu tunj-ba. ⁴⁸ Zudas ya manjɔ o pa kɔgo kum lwarɔ ni, o na ve o kukwɛri nɔɔnu wulɔ ttn, si ba ja kuntu tu.

⁴⁹ O laan ma yooɔri o yi Zezi te o jooon-o yi o wɔ: «Karanyina, dunle», yi o daari o kukwɛr-o. ⁵⁰ Zezi ma ta did-o o wɔ: «Amu cilonj, nmɔ na tu si n ki kulɔ ttn, ki-ku lila.»

Nɔɔna bam laan ma yi ba ja Zezi. ⁵¹ Nɔɔna balɔ na manjɔ ba wɔ Zezi tee ni ttn didɔa ma li o sugu o ma zagɛ kaanum yuutu wɔm tintunɔnu zwe o go. ⁵² Zezi ma ta did-o o wɔ: «Joori n sin n sugu kum ku polo ni, si nɔɔnu wulɔ maama na soe jara di sugu ttn, sugu mu wɔ gu ku tu. ⁵³ Nmu yɛri ni, a ya na lagɛ zɛnɛ, a ya wɔ ta di a Ko We, yi o da o tunjɔ malesɛ kɔgo kuni fugɛ-bile, si si ba si wɛli-ni na? ⁵⁴ Amu nan ya na ki kuntu, We tonɔ kum na bri ni ku manjɔ si ku ki amu te ttn daa wɔ wani ku ki na?»

⁵⁵ Zezi laan ma bwe kɔgo kum o wɔ: «Abam na kwe su-lwaanu di da-lwaanu á ba si á ja amu ttn, a yi njwɔnu mu na? De maama a yɛni a je We-di-kamunu kum wɔni a bri nɔɔna, yi á wɔ jaani-ni. ⁵⁶ Kuntu maama nan ki, si ku pa fanja fanja We nijonɔnɛ bam na pupɔni kulɔ We tonɔ kum wɔni ttn mu ba ku suni ku ki.»

Zezi karabiɛ bam na ni kuntu ttn, ba ma duri ba viiri ba daar-o.

Ba na di Zezi taani te ttn
(*Mariki 14:53-65, Luki 22:54-55,63-71, Zan 18:13-14,19-24*)

⁵⁷ Nɔɔna balɔ na tu ba ja Zezi ttn ma ja-o ba vu ba kaanum yuutu Kayifu sɔɔɔ, me Zwifɛ cullu karanyina tiinɛ di ba nakwa bam na manjɔ ba kikili da ttn. ⁵⁸ Piyɛɛri ma dalɔ o togi ba kwaga, o da o vu o yi kaanum yuutu wɔm sɔɔɔ. O ma zu o jɛni sɔɔɔ kum tintunɔna bam tee ni, si o nii kulɔ na lagɛ ku ki Zezi ttn. ⁵⁹ Zwifɛ kaanum yigɛ tiinɛ bam di ba sariya-dirɛ nakwa bam maama maa kwaani si ba na nɔɔna balɔ na wɔ fɔ vwan ba pa Zezi ttn, si ku bri ni ku manjɔ si ba gu-o. ⁶⁰ Nɔɔna zanzan ma zanjɔ ba fɔ vwan ba pa-o, yi ba daa ta wɔ wani ba na kulɔ na bri ni ku manjɔ si ba gu-o ttn. Ku kwaga seeni mu nɔɔna bale zanjɔ ba ba, yi ba ta ba wɔ: ⁶¹ «Nɔɔnu wɔntu tagɛ o wɔ, wɔm wɔ wani o magɛ dibam We-di-kamunu kum maama o di tga ni, yi o joori o ma da yatɔ o lo-ka.»

⁶² Kaanum yuutu wɔm na ni kuntu ttn, o laan ma zanjɔ o bwe Zezi o wɔ: «Nɔɔna bantɔ na tagɛ kulɔ ba pa nmɔ ttn, nmɔ ba jigɛ taani si n lɛri na?» ⁶³ Zezi maa cim. Kaanum yuutu wɔm laan ma ta did-o o wɔ: «Kwarɔ Njwa Tu Baɔa-We fɔntɔ, si n ta n bri dibam, nmɔ yi We Bu Krisi wɔm Di na tunjɔ ttn mu na?»

⁶⁴ Zezi ma lɛr-o o wɔ: «Mu ka da n taga. Amu nan lagɛ a ta di abam ni, abam wɔ ba á na Nabiin-bu wɔm o na je Dam-fɔɔ Tu Baɔa-We jazɔm ni, yi á ta wɔ daari á na-o o na nunjɔ We-sɔɔɔ ni o maa bunɔ kunkwɛnu wɔni.»

⁶⁵ Kaanum yuutu wɔm na ni kuntu ttn, o ma zanjɔ o kaari o tttɔ gɔɔɔ, si ku bri ni o wɔ tiini ku cɔgi di Zezi taani dum. O ma ta o wɔ: «Nii-na, o joooni o twɔ We mu, o pai o di We ma daani mu. Di daa ba lagɛ maana tiinɛ si ba joooni o taani dum. Abam maama manjɔ á ni, o na joooni o twɔ We te. ⁶⁶ Kuntu ttn, abam wɔ bɛɛ mu?»

Ba ma lɛr-o ba wɔ: «O manjɔ si ba gu-o mu.»

⁶⁷ Ba laan ma twɔ lileeru ba yagɛ o yɛ ni, yi ba mag-o lanyirani. Badaara ma lo o pupwaanu, ⁶⁸ yi ba wɔ: «Nmu na yi Krisi wɔm We na tunjɔ ttn, si n lwarɔ n bri dibam wulɔ na magɛ-m ttn.»

Piyɛɛri na suni o vin Zezi te ttn
(*Mariki 14:66-72, Luki 22:56-62, Zan 18:15-18,25-27*)

⁶⁹ Kantɔ manja kam ni Piyɛɛri maa je kunkulɔ kum wɔni. Kaanum yuutu wɔm sɔɔɔ tintunɔ-kana ma vu o te, yi o ta did-o o wɔ: «Nmu di togi di Zezi, Galile tu wɔm mu.»

⁷⁰ Piyɛɛri ma fu ba maama yigɛ ni o wɔ: «A yɛri wɔɔɔ kulɔ nmɔ na te ttn.» ⁷¹ O ma zanjɔ o nunjɔ manɔɔɔ ni. Tintunɔ-kana kadoɔ di daa ma na-o, yi o ta di nɔɔna balɔ na wura ttn o wɔ: «Nɔɔnu wɔntu togi di Nazaretɔ tu Zezi mu.»

⁷² Piyɛɛri ma du durɛ, yi o ta fu o wɔ: «A bri a yɛri nɔɔnu wɔm kuntu.»

⁷³ Ku na ki fin ttn, nɔɔna badonnɛ ma vu ba ta di Piyɛɛri ba wɔ: «Nmu suni n yi ba kɔgo kum wɔ nɔɔnu didɔa mu. Nmu njwanja kam mu bri ni n suni n nunjɔ dáani mu.»

⁷⁴ O laan ma sɔɔɔ o pa o tttɔ, si ku bri ni o taani dum yi cɔga, yi o wɔ: «A bri a yɛri nɔɔnu wɔm kuntu.»

O na tagɛ kuntu ttn, cibwɔ laan ma da ku keeri. ⁷⁵ Piyɛɛri laan ma guli Zezi ya na tagɛ kulɔ did-o o wɔ: «Ku na wɔ loori si cibwɔ keeri ttn, nmɔ wɔ fɔ kuni bitɔ ni n yɛri amu.» O na guli kuntu ttn, o laan ma nunjɔ, yi o tiini o keeri zanzan.

27

Ba na jaani Zezi ba vu Pilati te te tin
(*Mariki 15:1, Luki 23:1-2, Zan 18:28-32*)

¹ Tɔga na tu ka pɔvri tititi tun, Zwifɛ kaanum yigɛ tiinɛ bam di ba tu kum nakwa bam maama ma ki ni daani, si ba pa ba gu Zezi. ² Ba ma ja-o ba vɔ, yi ba ja-o ba vu ba ki gɔvurma tu Pilati juja ni.

Zudasɔ na gv o titi te tin
(*Tɔvɔɔa Tɔvɔ 1:18-19*)

³ Zudasɔ wɔlv na yɛgi Zezi o pa nɔɔna bam tin na lwarɔ ni ba di o sariya yi ba lagɔ ba gv-o tun, o wɔ laan ma cɔgi di o na ki kulɔ tun, yi o joori o kwe sɛbu-dala fiinto kum, si o pa kaanum yigɛ tiinɛ bam di nakwa bam. ⁴ O ma ta di ba o wɔ: «Amu ki wo-balɔɔ, di a na yɛgi nɔɔnɔ wɔlv na wɔ ki kulɔkulɔ tun a pa abam yi ba lagɔ ba gv-o tun.»

Ba ma lɛr-o ba wɔ: «Dɔbam yigɛ tɛrɛ, kɔ togi di n titi.»

⁵ O laan ma kwe sɛbu kum o vu o di o yagi Wɛ-di-kamunu kum wɔni, yi o daari o vu o kuuri nɔna o ti.

⁶ Kaanum yigɛ tiinɛ bam deen ba kwe sɛbu kum yi ba wɔ: «Sɛbu kontu yi jana nyum mu, kɔ culɛ si di gwaani-ku Wɛ-digɛ sɛbiɛ bam wɔni.»

⁷ Ba ma bwe daani, yi ba ma-ku ba yɛgi tɔga kadoŋ, ka yiri mu Kamɔ-mɔvɔ tɔga, yi ba ma ki vɛrɛ yibeelɛ jɛgɛ. ⁸ Kontu nɔɔnɔ mu nɔɔna jigi jɛgɛ kam kontu ba ma bɛ ni Jana tɔga, si ku ba ku yi zum.

⁹⁻¹⁰ Kontu ma pa Wɛ nijonnu Zeremi deen na tagɔ kulɔ faŋa faŋa tun ba suni ku ki. O deen tagɔ o wɔ: «Ba kwe sɛbu-dala fiinto mu, ba ma yɛgi kamɔ-mɔvɔ tɔga kam, ni Baŋa-Wɛ deen na pɛ-ni ni, si a ta te tun. Ku maa yi sɛbu kulɔ Yisrayelɔ dwi tiinɛ bam na sɛ si ba ma yɛgi nɔɔnɔ wɔm tun mu.»

Pilati na bwe Zezi taani te tin
(*Mariki 15:2-15, Luki 23:3-5,13-25, Zan 18:33-19:16*)

¹¹ Zezi ma zanɔ o zigɔ gɔvurma tu Pilati yigɛ ni. Gɔvurma tu wɔm ma bwe-o o wɔ: «Nmɔ mu yi Zwifɛ bam pɛ wɔm na?»

Zezi ma lɛr-o o wɔ: «Mu ka da n taga.»

¹² Ku daari Zwifɛ kaanum yigɛ tiinɛ bam di ba nakwa bam na nɔɔni taani dɔlv maama ba pa-o tun, o wɔ lɛri kulɔkulɔ. ¹³ Pilati ma ta did-o o wɔ: «Nmɔ wu ni ba na nɔɔni kulɔ maama ba pa nmɔ tun na?»

¹⁴ Zezi ma wɔ sɛ si o lɛri ba taani dum dilɔdilɔ. Ku ma pa gɔvurma tu wɔm tiini o yi yɛsu did-o.

¹⁵ Bɔm maama Paki candiɛ kam maŋa na yɛni ka yi, gɔvurma tu wɔm yɛni o li pɔvɔ didba mu o pa nɔn-kɔgɔ kum, nɔnɛni bantɔ na lagɔ wɔlv tun. ¹⁶ Kantu maŋa

kam ni pɔvɔ wɔdonɔ maa wɔra, o yiri mu Barabasi. Nɔɔna maama deen ye o kɛm-balwaarɔ tum ni ni. ¹⁷ Nɔɔna bam na tu ba la daani tun, Pilati ma bwe-ba o wɔ: «Abam lagɔ si a yagi bantɔ wɔɔ mu a pa abam? Ku yi Barabasi mu naa Zezi wɔlv ba na bɛ-o ni Kriɔi tun mu?» ¹⁸ O deen bwe-ba kontu, bɛnɔnɔni o ye ni, ku yi wɔ-gɔvɔ nɔɔnɔni mu ba jaani Zezi ba ki o juja ni.

¹⁹ Pilati na je sariya jim jɛgɛ kam ni tun, o kaani ma tɔvɔ ni o pa-o o wɔ: «Yi zanɔ n ki nɔɔnɔ wɔm kontu kulɔkulɔ, o na jigi cɔga tun nɔɔnɔni. Bɛnɔnɔni titi dɔntɔ ni amu tiini a na yaara zanzan di nɔɔnɔ wɔm kontu dɔndɔwɔ wɔni.»

²⁰ Zwifɛ kaanum yigɛ tiinɛ bam di ba nakwa bam ma sɔgi nɔn-kɔgɔ kum, si ba ta di Pilati ni, o yagi Barabasi o pa-ba, si o daari o pa ba gu Zezi. ²¹ Pilati daa ma joori o bwe-ba o wɔ: «Nɔɔna bantɔ bale wɔni, abam lagɔ si a yagi wɔɔ mu a pa abam?»

Ba ma lɛr-o ba wɔ: «Barabasi.»

²² Pilati laan ma bwe-ba o wɔ: «Si ku na yi Zezi wɔlv ba na bɛ-o ni Kriɔi tun, abam wɔ a ki-o ta mu?»

Ba maama ma ta did-o ba wɔ: «Pa-o tɔvɔ-dagara baŋa ni n gv.»

²³ O ma joori o bwe-ba o wɔ: «Wɔntu ki bɛɛ mu o cɔgi?»

Ba laan ma tiini ba kaasi baŋa baŋa ba wɔ: «Pa-o tɔvɔ-dagara baŋa ni n gv.»

²⁴ Pilati ma lwarɔ ni ku ba jigi kuri si o taa nɔɔni taan taan, ku na lagɔ ku ja bubwaka ku ba tun nɔɔnɔni. O ma jonɔ na o ma san o ja nɔn-kɔgɔ kum maama yigɛ ni, yi o wɔ: «A yigɛ togi ka tɛri nɔɔnɔni wɔntu tɔvɔni dum wɔni. Ku yi abam yigɛ mu.»

²⁵ Nɔn-kɔgɔ kum maama ma lɛr-o ba wɔ: «Yagi si o tɔvɔni dum caa taa togi dɔbam di di biɛ.»

²⁶ O laan ma yagi Barabasi o pa-ba. O ma daari o pa ba magɔ Zezi, yi o pa-ba cwɛŋɛ si ba ja-o ba vu ba pa tɔvɔ-dagara baŋa ni ba gv.

Ba na jaani Zezi ba vu ba pa tɔvɔ-dagara baŋa ni te tin

(*Mariki 15:16-41, Luki 23:26-49, Zan 19:2-3,17-30*)

²⁷ Gɔvurma tu wɔm pamaŋna bam laan ma ja Zezi ba vu ba zv o sɔŋɔ kum kunkɔlv. Pamaŋna kɔgɔ kum maama ma gilim-o da.

²⁸ Ba ma li o gwaaru tum, yi ba daari ba zv-o gwar-sɔvɔ. ²⁹ Ba ma sɔ sabari yipugɛ ba pu o yuu ni. Ba ma kwe miu ba ma ji nacɛgɛ ba ki o jazum ni. Ba laan ma yaal-o ba mwana, yi ba ve ba kuni doonɛ o yigɛ ni, yi ba te ba wɔ: «Zwifɛ bam pɛ, dɔnle.»

³⁰ Ba ma daari ba twɔ lileeru ba yagi o yira ni, yi ba jigi miu kum ba lɛɔ o yuu ni.

³¹ Ba na mwan-o ba ti tun, ba laan ma li gwar-sɔvɔ kum, yi ba daari ba joori ba

zv-o o tti gwaaru tum. Ba laan ma ja-o ba nunji ba vu si ba pa-o tvun-dagara banja ni.

³² Ba na jig-o ba maa ke tun, ba ma jeeri nɔɔnu wɔdon, o yiri mu Simɔn o nunji Sireenu mu. Pamaɲna bam ma fi-o ba pa o jonji tvun-dagara kam o zunj si ba vu. ³³ Ba maama ma vu ba yi jɛgɛ kadoɲ ba na bɛ si Goligota tun. Yiri dum kontu kuri mu Yukol-pɔa piu. ³⁴ Ba na yi da tun, ba ma ki sana ba gwaanɔ di liri silu ni na cana tun ba pa Zezi si o nyo. O ma lanj o nii, yi o wu se si o nyo.

³⁵ Ba laan ma ja-o ba pa tvun-dagara kam banja ni. Ba na pag-o kontu tun, ba ma kwe o gwaaru tum si ba manj-ti ba pa daani. Ba ma ta joro si ba nii, wɔɔ mu wu twɛri kulɔ o na lagɔ tun. ³⁶ Ba laan ma je da ba yir-o.

³⁷ Ba deen ma tanɔ tɔnɔ dagara kam yira ni Zezi yuu banja ni, si ku bri kulɔ o na ki o cɔgɔ yi ba gv-o tun. Ba deen pɔpɔni ba wɔ:

«Wuntu yi Zezi wɔlu na yi Zwifɛ bam pɛ tun mu.»

³⁸ Ba ma daari ba ja nɔwuna bale ba pa dagari sidonnɔ banja ni. Ba ma cwi didɔba Zezi jazum ni. Wuwum maa wu o jagwiɔ ni. ³⁹ Nɔɔna balu na tɔgɔ da ba ke tun maa niɔ, yi ba gɔgɔsi ba yuni yi ba twi-o. Ba maa yaal-o, ⁴⁰ yi ba wɔ: «Nmu ya na buɲi si n cɔgɔ We-di-kamunu kom n di tɛga ni si n daari n ma da yato n joori n fɔgɔ n lo-ka tun, nmu na suni n yi Banja-We Bu, si n laan vri n tti, n tu dagara kam yuu ni si di nii.»

⁴¹ Zwifɛ nakwa bam di ba kaanum yigɛ tiinɔ di ba cullu karanyuna tiinɔ bam di maa twi-o ba mwana, yi ba tɛ daani ba wɔ:

⁴² «O yani o vri nɔɔna badonnɔ nɔwɔ, yi o laan wari o tti nɔwɔ o vri. O maa bri ni o yi Yisirayeli dwi tiinɔ pɛ mu. O laan nan tu dagara kam yuu ni lele si di nii, si di wu ba di suni di se-o. ⁴³ O ta bri ni o tɛgɔ We, yi o tɛ si o yi We Bu mu. Kontu, We na suni Di lag-o, si Di laan jon-o Di yagi.»

⁴⁴ Nɔwuna balu ba na pagɔ dagari sum banja ni ba wɛli da tun di maa jig-o ba twi kontu donj.

⁴⁵ Ku ma vu ku yi manja kam we na tu di yi yupari banja ni tun. Lɔgv kom maama ma ba ku ji lim ku vu ku yi we-gunim manja ni, ⁴⁶ ku ki nuneɛni luu bato mu te. Manja kam kontu ni Zezi laan ma kaast banja banja di kwɛr-dia o wɔ: «Eli, Eli, lɛma sabakitani?» Taani duntu kuri mu: «Amu We, amu We, bɛɛ mu ki yi n yagi amu?»

⁴⁷ Nɔɔna balu na zɛgɔ da yi ba ni taani dum tun ma buɲi ni, o bɛ Eli mu si o ba. ⁴⁸ Ba didɔba ma ki lila o duri o vu o kwe sipɔɔ. O ma di-ku sa-nywana wunti, yi o daari o ki-ku miu ni ni, o vu o te o pa Zezi si o nyo. ⁴⁹ Nɔɔna badaara bam na

ne kontu tun, ba maa wɔ: «Yagi si di cɛgi di nii, Eli wu ba o jon-o o yagi na?»

⁵⁰ Zezi daa ma joori o kaast di kwɛr-dia banja banja. O laan ma pa o siun ti.

⁵¹ Zezi na tɛgɔ kontu tun, gɔrɔ kulɔ ba na lɛgi ba ma ci We-di-laa kom tun ma kaari bule, ku zɛgɔ banja ni ku tu ku kwaari ku kuri. Tɛga kam maa sisinɔ, yi pulwaaru bagɔ ti yari. ⁵² Yibeelɛ yam ma puri. Ku daari We nɔn-nuna balu ya na tɛgɔ tun zanzan ma joori ba bi ba yagi tvunti, ⁵³ yi ba nunji ba yibeelɛ wunti, manja kalu Zezi tti na tu o bi o yagi tvunti tun kwaga ni. Bantu laan ma vu ba zv We tti tv Zeruzalem wu ba pa nɔɔna zanzan na-ba.

⁵⁴ Pamaɲna bam yigɛ tu wum di o nɔɔna balu na wura ba yiri Zezi tun ma na tɛga kam sisinim dum, di kulɔ maama na ki tun. Fvuni ma tiini di zv-ba, yi ba tɛ ba wɔ: «Nɔɔnu wuntu ya suni o yi Banja-We Bu mu.»

⁵⁵ Kaana zanzan di tɔgɔ ba wura, ba ma zɛgɔ yigɛ yigɛ yi ba niɔ. Bantu deen ya tɔgɔ di Zezi mu ba nunji Galile ba ba, yi ba yɛni ba tɔgɔ ba zɛn-o. ⁵⁶ Mari wulu na nunji Magdala tun deen tɔgɔ o wu kaana bam kontu wunti, didaani Mari wulu na yi Zaki di Zvzɛfu nu tun, ku wɛli di Zebede biɔ bam nu.

*Ba na ki Zezi boɔni wuni te tin
(Mari 15:42-47, Luki 23:50-56, Zan 19:38-42)*

⁵⁷ Nɔɔnu wɔdon deen mu wura, o yiri mu Zvzɛfu, o na nunji Arimati, yi o kwɛri o yi nadum. Wuntu di deen yi Zezi karabu mu. Tɛga deen na lagɔ ka yi tun, ⁵⁸ o ma zanj o vu Pilati te, si o loor-o cwɛnɔ si o vu o kwe Zezi yira yam o ki. Pilati ma se, yi o pa ni si ba kwe Zezi yira yam ba pa-o. ⁵⁹ Zvzɛfu laan ma vu o kwe Zezi yira yam o pipiri-ya di gar-jali dilu na lana tun. ⁶⁰ Ba ma daari ba kwe-ya ba ja vu ba tɛni piu boɔni wunti. Duntu manj di yi o tti nyim mu, ba deen lugi-di piu yira ni mu. Di yi bon-dvuri mu. Ba na tɛni Zezi yira yam da tun, ba laan ma bibili kandwe-pulɔgo kamunu ba ma pi boɔni dum ni, yi ba daari ba viiri. ⁶¹ Ba na wura ba ki-o kontu tun, Mari wulu na nunji Magdala tun di Mari wɔdonj wum maa je yibeeli dum yigɛ ni ba niɔ.

Ba na pɛ pamaɲna yiri yibeeli dum te tin

⁶² De dum Zwifɛ bam na yɛni ba ti ba yigɛ si ba siun de dum laan yi tun ma ke. Tɛga na pɔvuri yi ku yi ba siun de dum tun, Zwifɛ kaanum yigɛ tiinɔ bam di Farizian tiinɔ bam laan ma zanj ba vu Pilati te. ⁶³ Ba ma ta did-o ba wɔ: «Dɔbam tu, di guli ni, vwan nyim wum ya na wura manja kalu tun, o deen tagi o wɔ, wum wu joori o bi

da yato de ni. ⁶⁴ Kuntu nwaani, nan pa ni si noona wuuri ba vu ba fari yibeeli dum ni, si ba fagi ba taa yuri-di si ku vu ku yi da yato yam. Ku na dai kuntu, o karabia bam wu wani ba vu ba kwe-o ba ja viiri, yi ba daari ba ta di noona ba wi, o bi o yagi tuntu mu. Kuntu ma wu pa ba vwan yam laan tiini ya ji ciga ku dwani pulim dum ni.»

⁶⁵ Pilati ma se yi o wi: «Abam jigi noona. Nan pa-na ba vu si ba kwaani ba taa yuri-di, si ku manji di abam na lagi te tun.»

⁶⁶ Ba ma zani ba vu yibeeli dum jage kam, ba fari di ni kandwe kamunu kum na pi tun. Ba ma daari ba yagi noona da si ba taa yuri-di.

28

Zezi na bi o yagi tuntu te tun

(*Mariki 16:1-8, Luki 24:1-12, Zan 20:1-10*)

¹ Ba siun de dum na ke tun, ti-bra-pura ni Mari wulu na nunji Magidala tun di Mari wodon wum ma zani ba vu yibeeli dum jage kam si ba nii. ² Tuga ma da ka sisirji zanzan. Banja-We maleka ma nunji weyuu ni, ka tu ka ba ka bibili kandwe kamunu kum ka yagi daa ni, yi ka daari ka jeni di banja ni. ³ Ka yibiyə maa tiini ka nyuna ni dɔa na pupili te tun, yi ka gwaaru tum di tiini ti puri pari. ⁴ Noona balu na wura ba yuri yibeeli dum tun ma bəri di fɔni nɔnɔni ba tigi mu te.

⁵ Maleka kam laan ma ta di kaana bam ka wi: «Á yi taá kwari fɔni. Amu ye ni abam lagi si á na Zezi wulu ba na jaani ba pa tɔun-dagara kam banja ni ba gu tun mu.

⁶ O nan təri yo. O joori o bi o yagi tuntu, nɔnɔni o ya na manji o ta kulu di abam tun. Nan ba-na á nii o yura yam ya na tigi me tun. ⁷ Abam nan ki lila á vu á ta di o karabia bam ni, We pe o joori o bi o yagi tuntu, yi o laan wu da yige o vu o taa cegi abam Galile ni. Dáani mu á wu vu á na-o. Mu kulu a na lagi a ta a bri abam tun.»

⁸ Maleka kam na tagi kuntu tun, kaana bam ma ki lila ba nunji yibeeli dum jage kam ni ba maa kea, yi fɔni di wɔpolo kamunu jigi-ba. Ba ma duri ba vu si ba ta di Zezi karabia bam kulu na ki tun.

⁹ Ba na maa ke tun, Zezi ma da o jeeri-ba, yi o ki-ba le. Ba ma vu ba yi o te, ba kuni doonə ba ja o ne yi ba zul-o. ¹⁰ Zezi ma ta di ba o wi: «Á yi taá kwari fɔni. Ve-na a ko-biə bam te, si á ta di ba si ba vu Galile, si dáani mu baá na amu.»

¹¹ Kaana bam na nunji yibeeli dum jage kam ni kuntu tun, noona balu na wura ba yuri-di tun badaara ma zani ba joori ba vu tu kum wu, yi ba ta kulu maama na ki tun ba bri Zwifə kaanum yige tiinə bam.

¹² Kaanum yige tiinə bam laan ma vu ba nooni di tu kum nakwa bam. Ba ma ki ni daani yi ba kwe sɔbu-foro ba pa pamanja bam, ¹³ yi ba wi: «Abam manji si á ta ni, Zezi karabia bam mu tu titu ni, ba no o yura yam ba kwe ba ja viiri, yi abam tigi á dɔa. ¹⁴ Gɔvirma tu wum nan na tu o lwaru ku ni ni, yi ku na jigi taani, dibam wu nooni di joni abam di yagi, si lie yi taa jigi abam.»

¹⁵ Pamanja bam ma joni sɔbu kum, yi ba suni ba ki kulu ba na tagi-ba si ba ki tun. Mu taani duntu mu Zwifə bam jigi ba tea, ku ba ku yi zim maama.

Zezi na nooni kulu di o karabia bam o kweeli tun

(*Mariki 16:14-18, Luki 24:36-49, Zan 20:19-23, Tituŋa Tɔnɔ 1:6-8*)

¹⁶ Zezi karabia fugə-diɔba kam laan ma zani ba vu Galile, piu kulu yuu ni o na manji o ta di ba si ba vu tun. ¹⁷ Ba ma suni ba vu ba na-o, yi ba kuni doonə ba zul-o. Badaara maa ta jigi bɔbwea diɔ-o. ¹⁸ Zezi laan ma vu o yi ba te, yi o ta di ba o wi: «We pe-ni dam si a taa te weyuu di tuga banja wənu maama. ¹⁹ Kuntu nwaani, nan ve-na lugu banja dwi tiinə maama te, si á pa ba ji amu karabia, si á daari á miisi-ba na wuni di amu Ko We yuri, di amu na yi DI Bu tun yuri, di DI Joro kum yuri nwaani, ²⁰ si á daari á bri-ba si ba se wɔno kulu maama amu na pe abam ni si á ki tun. Nan taá ye-na ni, amu wu ta wura di abam manja maama, si ku vu ku yi lugu tiim manja.»

**We taanu dilu
MARUKI
na pupuni tun
We taanu dilu Maruki na
pupuni tun na bri dibam
kulu tun mu tuntu**

Maruki yi wulu deen na togi o tuni We tutuja o zani Pooli di Piyeeeri tun mu. (Niina Tituja Tono 13:5, Kolosi 4:10, 1 Piyeeeri 5:13.)

Maruki tonu kum bri ni Zezi yi We Bu mu, o jigi ni wono maama bana ni (Maruki 1:1 di 15:39).

Maruki de yige o pupuni Zan wulu na miisi noona na wuni tun na tu o kwe cwaha o pa Zezi te tun. O ta bri Zezi di deen na pe Zan miis-o na wuni te di sutaani na man-o te tun (Maruki 1:1-13).

O bri Zezi na banyi noona si ba taa togo te, di o na zaasi noona te, di o na pe yawuna na yazura yi o zali ciciri noona yura ni, yi o yagi noona lwarum o ma ce-ba te tun (Maruki 1:14—10:52).

Zezi wuuri o ta di o karabia bam ni, o na ve Zeruzalem, oo na yaara yi o ti, si o laan joori o bi o yagi tuntu. Ba nan wu ni o taani dum kuri (Maruki 8:31-32 di 9:30-32 di 10:32-34).

Zezi deen na maa zuri Zeruzalem tun, non-kogo zul-o zanzan. Zwifa yige tiina bam maa cul-o. O laan ma zaasi non-kogo kum di o karabia bam di o duna di o maa guri (poom 11-13).

Tono kum tiim jage ni Maruki bri Zezi na tigi tuntu-dagara bana ni yi o joori o bi te tun (poom 14-16).

Zan na miisi noona na wuni yi o bri-ba te tun
(Matiyu 3:1-12, Luki 3:1-17, Zan 1:19-28)

¹ Bana-We Bu Zezi Krisi kwar-ywaha kam na puli te tun mu tuntu: ² Ku ki ni We nijonnu Ezayi na man o pupuni kulu fana fana yi o toli We kwaha o w:

«Nii, amu We lag a tuni a noonu mu, si o da nmu yige o vu o kwe cwaha kalu nmu na wu ba n togi da tun.»

³ «Noonu mu wu kagua wuni o toli kwaha o w:

«Zan-na a fagi a kwe di Yuutu wum cwaha kam,

o na lag o ba o togi da tun.
Pa-na cwe silu o na lag o ba o togi tun fagi si yoori lanyirani.»

⁴ Ku deen suntu ku ki kontu don mu. Noonu wudon deen mu wura, o yiri mu Zan. O maa wu kagua wuni, yi o miisi

noona na wuni We hwaani. O maa yani o toli We kwaha, o bri noona ni ba man si ba lani ba wuru ba yagi kam-balwaaru, si ba daari ba pa o miisi-ba na wuni, si We laan wu yagi ba lwarum DI ma ce-ba. ⁵ Noona zanzan maa yani ba nunji Zude ti-bia bam maama di Zeruzalem ba ve o te. Ba na ve o te kontu tun, ba maa te ba bri kulu ba na ki ba cogi tun. O laan maa pa ba tu Zorden buga kam wuni, yi o miisi-ba na wuni We hwaani.

⁶ Zan deen zuri goro kulu ba na sogi di yogondi kuru tun mu. O maa mai kilu o ja o taha. O wudiu mu yi kayira di turu.

⁷ O maa toli We kwaha di noona bam o w: «Noonu wudon wu san amu kwaga o ba, wuntu tiini o dwe amu. A wu man si a tiiri a li o ne natra a pa-o. ⁸ Amu miisi abam na wuni mu. Wuntu nan na tu, oo miisi abam We Joro kum wuni.»

Zan na miisi Zezi Krisi na wuni te tun
(Matiyu 3:13—4:11, Luki 3:21-22, 4:1-13)

⁹ Manja kam kontu ni, Zezi deen ma nunji Galile tu kodon, ku yiri mu Nazareti. O ma vu o yi Zan te, yi o tu Zorden buga kam wu yi Zan miis-o na wuni. ¹⁰ Zezi na maa nunji na bam wuni tun, o ma na weyuu na puri yi We Joro kum togi da ku tu o bana, yi ku nri di kunkwaha te. ¹¹ O ma ni kwaha laan na hooni weyuu ni ka w:

«Nmu mu ya amu bu-dba a na soe di a wu maama.

A tiini a jigi wupolo zanzan di nmu.»

¹² Ku na-nia da mu We Joro kum de ku pa o vu kagua wu. ¹³ O maa wu kagua kam wuni taan da finna. O na wura tun, sutaani laan ma tui o te, si di gan-o si o ya ki o cogi. O maa zuri di kagu-vara, yi We malesi di tui o te si zan-o.

Zezi na banyi noona bana si ba taa togo te tun
(Matiyu 4:12-22, Luki 4:14-15, 5:1-11)

¹⁴ Ba deen ma ja Zan ba ki puna dige ni. Kontu kwaga ni Zezi ma joori o vu Galile. O maa wura o toli We kwar-ywaha kam o bri noona, ¹⁵ yi o w: «Manja kam laan yi, We paari dum na lag di ba noona titari ni tun. Kontu hwaani, lani-na a wuru a yagi kam-balwaaru tun, si a daari a se We kwar-ywaha kam.»

¹⁶ Zezi deen maa wu Galile nuntu kum ni ni o vea. O ma na noona bale, ba na yi curu. Ba dudu yiri mu Simon. O nyaani yiri mu Andre. Ba yi kalah-jara mu. Ba maa wu na bam wuni ba duli buri si ba ma ja kale. ¹⁷ Zezi ma ta di ba o w: «Zan-na a ba a ta a togi amu. A a pa a ta a beeri noona mu a pa-ni, si ba taa togi-ni, ni a na yani a jaani kale te tun.» ¹⁸ O na tagi kontu

tun, ba ma zanjɩ lila ba yagɩ ba buri sum, yi ba vu ba toɔi o kwaga.

¹⁹ Zezi na ve yigə finfun tun, o daa ma na noona bale. Ba didua yiri mu Zaki. O nyaani di maa wura, o yiri mu Zan. Ba ko yiri mu Zebede. Ba maa wu naboro wuni ba kwe ba buri. ²⁰ O laan ma bəŋi-ba. O na bəŋi-ba kuntu tun, ba ma zanjɩ lila ba yagɩ ba ko wum di o tintuŋna bam naboro kum wuni, yi ba vu ba toɔ-o.

Zezi na zəli cicirə noonu yira ni te tin (Luki 4:31-37)

²¹ Zezi di o karabiə ma toɔi daani ba vu ba zu tuw kudoŋ wu, ku yiri mu Kapernawum. Zwifə bam siun de na yi tun, Zezi ma vu o zu ba We-digə kam si o bri-ba. ²² O na bri-ba tun, noona balu na wura tun maa tiini ba yi yəəu di o zaasum dum, beŋwaani o ni-taani dum jigɩ dam di dwe ba titi cullu karanyina tiinə bam taani dum.

²³ Noonu wudoŋ deen maa wu ba We-digə kam wuni, yi cicirə jig-o. O ma kaasi di kwər-dia o wi: ²⁴ «Zezi, Nazareti tu, bee mu n lagɩ dibam tee ni? Nmu tu si n cəɔi dibam dwi mu na? A ye nmu na yi wulu. Nmu yi Wu-pono Tu wulu We na tunɩ tun mu.»

²⁵ Zezi ma kaani cicirə kam o wi: «Cəɔi soɔ, si n nunji n daari baaru wum.»

²⁶ O na tagɩ kuntu tun, cicirə kam ma tiini ka ja noonu wum ka su. Ka ma kaasi di kwər-dia yi ka nunji ka daari noonu wum.

²⁷ Noona bam na ne kuntu tun, ku ma su ba maama lanyirani, yi ba bwe daani ba wi: «Bee mu kuntu? O bri cwə-duŋa mu yi o zaasum dum jigɩ dam. Nii, o na te ciciri ni si viiri, yi si se o ni.»

²⁸ Noona balu maama na zuburi Galile je sum ni tun deen ma ni Zezi ŋwa lila.

Zezi na pe yawuna zanzan na yazurə te tin

(Matiyu 8:14-17, Luki 4:38-44)

²⁹ Zezi di o noona bam ma nunji We-digə kam ni, ba toɔi di Zaki di Zan ba vu ba yi Simon di Andre-ba soŋo. ³⁰ Paa maa jigɩ Simon tunkaani yi o tigə. Ba ma ta di Zezi ku na ki-o te tun. ³¹ O ma vu kaani wum te, o ja o juŋa o pa o zanjɩ weeni. Paa kam ma da ka yag-o. O ma zanjɩ o ki wodiu o pa-ba.

³² We na zu yi tiga wura ka yi tun, noona maa jaani balu maama na yi yawuna di ciciri na jigɩ balu maama tun ba tui Zezi te.

³³ Tuw kum noona bam maama ma vu ba gilimi Simon-ba soŋo ni ni. ³⁴ Zezi ma pa noona zanzan na yazurə di ba yawuru dwi dwi, yi o daari o zəli ciciri zanzan noona yira ni. O ma wu se si ciciri sum ŋoonu kulukulu, si na manɩ si ye o na yi wulu tun ŋwaani.

³⁵ Tiga na puuri tituti yi we daa ta wu puli tun, Zezi ma zanjɩ o nunji o vu jəgə kalu noon-noonu na tərə tun. O wura o wari We o yirani. ³⁶ Simon-ba laan ma zanjɩ ba nunji si ba beeri o jəgə. ³⁷ Ba na ne-o tun, ba ma ta did-o ba wi: «Noona bam maama lagɩ si ba na nmu.»

³⁸ Zezi ma ləri-ba o wi: «Zanjɩ-na si di ke di vu je sidonna. A manɩ si a vu ti-balwa balu na wu yoba seeni tun a tooli We kwərə kam. Ku yi kuntu ŋwaani mu a nunji We te a ba.»

³⁹ O laan ma beeri o toɔi Galile wu maama. O maa yəni o zuburi Zwifə bam We-di sum. O maa bri noona We ciga kam, yi o zəli ciciri noona yira ni.

Zezi na pe nanyoŋo na yazurə te tin (Matiyu 8:1-4, Luki 5:12-16)

⁴⁰ Noonu wudoŋ deen mu wura, o na yi nanyoŋo. O ma zanjɩ o vu Zezi te, o kuni doonə o yigə ni o loor-o o wi: «Nmu na laga, ni want n pa a na yazurə a ji lanyirani.»

⁴¹ O ŋwanja ma zu Zezi. O ma twi o juŋa o dwe-o, yi o wi: «Een. A laga. Zanjɩ di yazurə si n ji lanyirani.» ⁴² O na tagɩ kuntu bidwi banja ni tun, mu yawu kum yagɩ noonu wum, yi o yira yam ji lanyirani.

⁴³ Zezi ma daa ta did-o o wi, o ve, yi o daari o kaan-o o wi: ⁴⁴ «Yi zanjɩ n ta kulɩ na ki tun n bri noon-noonu. Nan yooŋi n vu We kaanum tu wum te, si n pa o nii n yira yam, si n daari n kwe wəənu tluw Moyisi cullu tum na bri ni ti manɩ tun n pa-o, si o ma o kaani Banja-We. Kuntu wu bri noona maama ni n yawu kum sɩni ku je.»

⁴⁵ Zezi na tagɩ kuntu tun, noonu wum ma nunji yi o kari o ŋoonu kulɩ na ki tun o pa noona maama lwarɩ ku ni ni. Kuntu ŋwaani Zezi daa wari o zu tuw di tuw wu yi o wu səɔi o titi. O ma leeri o manɩ gaa wuni noona na tərə me tun. Noona maa yəni ba nunji je maama ba ve o te.

2

Zezi na bri ni o jigɩ dam si o yagɩ noona lwarim o ma ce-ba te tin

(Matiyu 9:1-8, Luki 5:17-26)

¹ Da finfun na ke tun, Zezi ma joori o vu Kapernawum. Tuw kum noona bam ma lwarɩ ni o tu o wu soŋo ni. ² Ba zanzan ma ba ba la daani soŋo kum ni, yi lanja daa tərə ku ni ni di finfun di. O maa wura o ŋoonu We taani o bri-ba. ³ O na wura o bri-ba kuntu tun, noona badonna ya jigɩ korɔ ba biini o te, yi noona bana zɩŋ-o di gungolo. ⁴ Ba na yi jəgə kam tun, ba maa wari ba ja-o ba yi Zezi te, korɔ kum na daga tun ŋwaani. Ba ma ja-o ba di digə kalu Zezi na wu ka wuni tun nayuu, ba zagɩ ba puri booni ba manɩ di Zezi na wu me

tun. Ba ma daari ba pa gungolo kum korɔ kum na tigi ku banja ni tun togi da ku tu digə kam wu. ⁵ Zezi ma lwarɔ ni ba ki ba wu-dɔɔba did-o. O ma ta di korɔ kum o wɔ: «A bu, nmu lwarum dum ti.»

⁶ We callu karanyuna tiinə badaara ya togi ba wura. Ba maa je ba bwe ba wuni ba wɔ: ⁷ «Bee mu yi o njoni kontu donj? O paɔ o di We yi bidwɔ mu. O njoni o twi We mu. Nɔɔn-nɔɔnu bá wani o yagi nɔɔnu lwarum o ma ce-o, ku na dai We Di yiran.»

⁸ Zezi ma lwarɔ ba na jigi wubɔnja yalɔ ba wuni tun. O ma ta di ba o wɔ: «Benwaant mu á bɔni kontu donj? ⁹ Koo mu yi mwali ku dwe, a na tagi di korɔ kum a wɔ: «Nmu lwarum dum ti» mu yi mwali, naa a na tagi a wɔ: «Zanjɔ wɛɛni n kwe n gungolo kum n ta n veə» mu yi mwali? ¹⁰ A nan wu pa abam lwarɔ ni, amu wubɔ na yi Nabiin-bu wum tun jigi dam lugu banja ni, si a yagi nɔɔna lwarum a ma ce-ba.»

O laan ma ta di korɔ kum o wɔ: ¹¹ «A lagi a ta di nmu, zanjɔ wɛɛni si n kwe n gungolo kum n ja n vu sɔɔɔ.»

¹² Zezi na tagi kontu tun, bidwɔ banja ni mu nɔɔnu wum zanjɔ ba maama yigə ni o kwe o gungolo kum o nunji o viiri. Ba na ne kontu tun, ku ma ki ba maama yəu. Ba ma zuli We yi ba wɔ: «Di daa ta wu fogi di na kəm duntu donj.»

*Zezi na bəni Leevi si o taa toɔ-o te tin
(Matiyu 9:9-13, Luki 5:27-32)*

¹³ Zezi daa ma nunji o vu o wu Galile nɔɔnu kum ni ni. Kogɔ zanzan ma ba o te ku gilim-o. O maa wura o bri-ba We ciga kam. ¹⁴ O daa ma zanjɔ o maa kea. O na maa ke tun, o ma na nɔɔnu wudonj, o yiri mu Leevi. O ko yiri mu Alfi. O deen je me seeni o na yəni o je o joni lampoo tun mu. Zezi ma ta did-o wɔ: «Zanjɔ n ta n togi-ni.» O ma siuni o zanjɔ o togi o kwaga.

¹⁵ Zezi deen ma vu Leevi sɔɔɔ si o di wɔɔɔɔ di o karabiə bam. Lampo-jɔɔnə di nɔɔn-cicɔɔru zanzan di maa togi ba wura ba di wɔɔɔɔ kum di ba, benwaant balɔ deen na toɔ-o tun daga. ¹⁶ We callu karanyuna tiinə badaara na nunji Farizian tiinə kogɔ kum wu tun maa togi ba wura. Ba na ne Zezi na je o di wɔɔɔɔ di nɔɔn-cicɔɔru di lampo-jɔɔnə kontu tun, ba ma bwe o karabiə bam ba wɔ: «Bee mu ki yi o di wɔɔɔɔ didaan lampo-jɔɔnə di nɔɔn-cicɔɔru tum kontu?»

¹⁷ Zezi ma ni ba na tagi kulɔ tun. O laan ma ta di ba o wɔ: «Ku na yi balɔ na jigi yazurə tun, bantɔ wu manjɔ si ba vu dɔgita tu te si o sooni-ba. Ku daari balɔ na ba jigi yazurə tun mu manjɔ si ba vu si ba na soonim. A na tu lugu banja tun, ku dai si a bəni balɔ na manjɔ ba yi nɔɔn-ɔɔna tun,

amu nan tuə, si a bəni nɔɔn-balwaaru mu si ba ba amu te.»

Zezi zaasim dum na yi zaasim-dvuri te tin

(Matiyu 9:14-17, Luki 5:33-39)

¹⁸ Zan karabiə bam di Farizian tiinə bam deen yəni ba vɔ ni. Nɔɔna badonnə ma vu Zezi te ba bwe-o ba wɔ: «Benwaant mu Zan karabiə bam di Farizian tiinə bam yəni ba vɔ ni, yi nmu karabiə bam ba vɔa?»

¹⁹ Zezi ma ləri-ba o wɔ: «Nɔɔnu na di kaani yi o ki candiə, yi o cilonnə na wura si ba togi ba di, bantɔ wu wani ba vɔ ni yi kan-barɔ wum ta wu ba tee ni na? Ba bá se ba vɔ ni manja kalɔ kan-barɔ wum ta na wu ba tee ni tun. ²⁰ Ku nan wu ba ku yi manja kam ba na wu ja kan-barɔ wum ba viiri tun. Manja kam kontu ni o daa na təri ba tee ni tun, mu ba laan wu vɔ ni.

²¹ Nɔɔn-nɔɔnu bá se o kwe garyi-dvuri o ma fəri gwar-donjo kulɔ na kaari tun. O nan na ki kontu, garyi-dvuri dum laan wu vuuri gwar-donjo kum di pa ku tiini ku cɔgɔ zanzan. ²² Nɔɔn-nɔɔnu di nan bá se o kwe sa-dɔɔna o lo o ki lo-donjo wuni. O na ki kontu, yi sana kam na keeri, kaá pa loo kum bagɔ mu. Loo kum wu cɔgɔ yi sana kam di lo. Kontu njwaant nɔɔnu manjɔ si o kwe sa-dɔɔna o ki lo-dɔɔnə wuni mu.»

Zezi Krisi na dwe siun de callu tum te tin

(Matiyu 12:1-8, Luki 6:1-5)

²³ Zwifə bam siun de didonj na yi tun, Zezi deen ma togi karɔ wu o maa kea. O karabiə bam di maa togi ba veə, yi ba bwəri muna ba yu ba duna. ²⁴ Farizian tiinə bam na ne ba na ki te tun, ba ma ta di Zezi ba wɔ: «Nii ba na ki te tun. Bee mu yi ba tɔɔɔ tɔɔɔɔ di lu ba cɔgɔ siun de callu tum tun?»

²⁵ Zezi ma ləri-ba o wɔ: «Abam ta wu fogi á karumi We tɔɔɔ kum na bri Pe Davidi taani te tun na? Ku bri ni manja kalɔ Abiata deen na yi We kaanum yuutu tun, kana deen jigi Davidi di o nɔɔna bam, yi ba ba jigi wɔɔɔɔ si ba di. ²⁶ O ma vu o zu We digə, yi o kwe dɔɔɔpa yalɔ na tigi da We njwaant tun o di. Dɔɔɔɔɔ kontu culə si nɔɔn-gaa di-di, ku na dai We kaanum tiinə yiran. Davidi deen di dɔɔɔɔɔ, yi o daari o pa o nɔɔna bam di togi ba di.»

²⁷ O daa ma ta di ba o wɔ: «We na ki nabiinə Di yagi lugu banja ni tun, Di tinji siun de da yarpe maama wuni, si ku taa jigi zənə mu ku pa-ba, si ku dai ni We ki nabiinə siun de callu tum togi manjɔ mu. ²⁸ Kontu njwaant amu Nabiin-bu wum jigi ni siun de callu tum banja ni.»

3

Zezi na pe nɔɔnɔ na yazurɛ siun de ni te tin

(Matiyu 12:9-14, Luki 6:6-11)

¹ Zezi daa ma joori o vu o zu ba We-digə kam. Nɔɔnɔ maa wɔra o juŋa didva na tuga. ² Farizian tiinə badonnə maa lagɛ cwəŋə sɪ ba brɪ nɪ Zezi kɪ o cɔgɪ. Kuntɔ ŋwaanɪ ba ma je ba yurɪ Zezi sɪ ba nii, oɔ se o pa nɔɔnɔ wɔm na yazurɛ siun de dɪm nɪ naa o bɑ se. ³ Zezi ma ta dɪ nɔɔnɔ wɔm o wɪ: «Zanɪ n zɪgɪ nɔɔna bam maama titari nɪ.»

⁴ O laan ma bwe ba maama o wɪ: «Culu brɪ bɛɛ mu? Kɔɔ mu manɪ dɪ culu kum, nɔɔnɔ na kɪ o donɪ lanyɪranɪ siun de nɪ mu manɪ naa o na kɪ-o lwarɪm mu gara? Nɔɔnɔ na vrɪ o donɪ ŋwɪa siun de nɪ mu manɪ naa o na gu-o mu gara?»

O na bwe-ba kuntɔ tin, ba maa cɪm. ⁵ O ma nii ba maama yɪ o banɪ zanɪ. O wɔ ma cɔgɪ zanzan ba wɔbɔŋa na tɪgɪ tin ŋwaanɪ. O laan ma ta dɪ nɔɔnɔ wɔm o wɪ: «Twi n juŋa kam.» O ma twɪ-ka, yɪ ka joori ka ji lanyɪranɪ.

⁶ Farizian tiinə bam na ne o na kɪ te tin, ba ma nunɪ ba vu ba banɪ dɪ Pe Erodɪ kwaga nɔɔna bam, sɪ ba lagɛ cwəŋə ba gu Zezi.

Nɔn-kɔgɔ na tu Zezi te te tin

⁷ Zezi dɪ o karabiə bam ma zanɪ ba ke. Ba ma vu ba yɪ nɪnɪv kum nɪ. Kɔgɔ zanzan ma nunɪ Galile je sum nɪ ba tɔgɪ o kwaga. ⁸ Nɔɔna badonnə dɪ ma nunɪ Zeruzalem dɪ Zude maama, dɪ Yidume je sum nɪ. Badaara dɪ ma nunɪ je silɔ na wɔ Zurdɛn bugə kam bubɛ didɔŋ dɪm nɪ tin, dɪ Tiiri dɪ Sidɔn tɪ-niə yam maama wɔnɪ. Kɔ-fɔrɔ zanzan ma vu Zezi te, ba na lwarɪ o na kɪ kulɔ maama tin ŋwaanɪ. ⁹ Ba kɔgɔ kum na daga yɪ ba tiini ba pɪn-o zanzan tin, o ma ta dɪ o karabiə bam sɪ ba ja naboro ba ba ba zɪgɪ da, sɪ o wanɪ o zu kɔ wɔ. ¹⁰ O na manɪ o pa nɔɔna zanzan na yazurɛ tin, kɔ ma pa yawɪna bam maama yigɪ ba pɪn-o, yɪ ba kwaanɪ sɪ ba dwe o yɪra. ¹¹ Manɪ kalɔ maama ciciri sum na yəni sɪ na-o, sɪ wɔ tu o yigɛ nɪ mu, yɪ sɪ kaasɪ sɪ wɪ: «Nmu mu yɪ We Bu wɔm.» ¹² Ciciri sum na yəni sɪ te kuntɔ donɪ, o yəni o kaanɪ-sɪ mu, sɪ sɪ yɪ pa nɔɔn-nɔɔnɔ lwarɪ o na yɪ wɔlɔ tin.

Zezi na kuri o tintɔŋna fugə-bale bam te tin

(Matiyu 10:1-4, Luki 6:12-16)

¹³ Zezi laan ma zanɪ o vu o di piu kɔdonɪ yuu. O ma bəŋɪ balɔ o na lagɛ tin sɪ ba ba o te. ¹⁴ Ba na tu tin, o ma kuri nɔɔna fugə-bale sɪ ba taa wɔ o tee nɪ, sɪ o taa twɪnɪ-ba sɪ ba taa ve ba tɔɔla We kwərə kam dɪ nɔɔna.

¹⁵ O ma daari o pa-ba dam sɪ ba wanɪ ciciri ba zəli nɔɔna yɪra nɪ.

¹⁶ Nɔɔna fugə-bale bam o na kuri tin yɪra mu tintɔ:

Simon wɔlɔ Zezi na pe o yurɪ nɪ Pɪyɛɛrɪ tin, ¹⁷ dɪ Zaki wɔlɔ na yɪ Zebede bu tin, dɪ o nyaanɪ Zan.

Zezi ma pa bantɔ yurɪ nɪ Bwanergestɪ, kɔ kuri mu Du-baka biə.

¹⁸ Dɪ Andre, dɪ Filipi, dɪ Batelemi, dɪ Matiyo, dɪ Toma,

dɪ Zaki wɔlɔ na yɪ Alfi bu tin, dɪ Tadi, dɪ Simon wɔlɔ na yɪ Zelɔtɪ nɔɔna bam wɔ nɔɔnɔ tin,

¹⁹ didaanɪ Zudasɪ Yiskariyo wɔlɔ na wɔ ba o yəgɪ Zezi o pa nɔɔna tin.

Wɔɔ dam mu Zezi mai o zəli ciciri sum? (Matiyu 12:22-32, Luki 11:14-23, 12:10)

²⁰ Zezi ma joori o vu sɔŋɔ. Kɔgɔ zanzan daa ta ma ba kɔ gilimi sɔŋɔ kum. Kɔ ma pa Zezi dɪ o karabiə bam daa warɪ ba na laŋa sɪ ba dɪ wɔdiu dɪ. ²¹ O sɔŋɔ tiinə na nɪ kuntɔ tin, ba ma zanɪ ba nunɪ sɪ ba vu ba ja-o ba viiri, bɛŋwaanɪ nɔɔna te ba wɪ, o cɔ mu.

²² We cellu karanyɪna tiinə ya nunɪ Zeruzalem ba ba sɪ ba nii-o. Ba maa te ba wɪ: «Sutaana-pe Belizebuli mu jig-o. Kɔ yɪ wɔntɔ dam mu o ma o zəli sutaana.»

²³ Zezi laan ma bəŋɪ-ba sɪ ba ba o te, yɪ o daari o manɪ mumaŋa o brɪ-ba o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔ wanɪ o ma sutaana-pe dam o ma zəli sutaana na? ²⁴ Twɔ kulɔ paari na pɔɔrɪ kuni bile yɪ ba jigɪ daanɪ tin, kɔvɔ tu mu. ²⁵ Sɔŋɔ kulɔ maama na pɔɔrɪ kɔ tɪtɪ wɔnɪ tin, kɔ dɪ wɔ tu mu. ²⁶ Sutaana-pe na joori o jigɪ dɪ o tɪtɪ, kɔ brɪ nɪ o paari dɪm pɔɔrɪ bile mu yɪ o dam ti. Oɔ tu mu. ²⁷ Kɔ nan na yɪ te tin, sutaana-pe nɪ dɪ nɔn-didɛɛrɔ na yurɪ o sɔŋɔ te tin mu. Nɔɔnɔ na lagɛ sɪ o zu didɛɛrɔ wɔm sɔŋɔ o ŋɔ, o manɪ sɪ o da yigɛ o ja didɛɛrɔ wɔm o vɔ mu. O na de yigɛ o vɔ-o, o laan wɔ wanɪ o zu o kwalumɪ o jijiguru tum maama o ja viiri.

²⁸ A lagɛ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, kəmbalwaaru tɔlɔ maama nɔɔna na kɪ tin, naa ta-balwaaru tɔlɔ ba na ŋɔɔnɪ tin, We wai DI yagɪ-tɪ DI ma ce-ba. ²⁹ Kɔ daari, wɔlɔ maama na ŋɔɔnɪ o twɪ We Joro kum tin, We bɑ se sɪ DI ma ce kuntɔ tu manɪ dɪ manɪ. Lwarɪm dɪm kuntɔ wɔ ta tɔgɪ kuntɔ tu sɪ kɔ taa ve manɪ kalɔ na ba ti tin.» ³⁰ Ba na tagɪ ba wɪ, cicirɛ mu jig-o tin, mu o tagɪ kuntɔ dɪ ba.

Zezi nu dɪ Zezi nyaana na yɪ balɔ tin (Matiyu 12:46-50, Luki 8:19-21)

³¹ Zezi nu dɪ o nyaana ma ba o na wɔ mɛ tin, ba zɪgɪ sɔŋɔ kum manɔŋɔ nɪ, yɪ ba pa ni sɪ ba bəŋ-o. ³² Kɔgɔ zanzan maa je ba gilim-o. Ba ma ta did-o ba wɪ: «N nu

dí n nyaana tu ba wó manconjo ní, yí ba lagi-m.»

³³ O ma læri-ba o wí: «Woo mu yí a nu, bran yí a nyaana?» ³⁴ O laan ma nii balu na je ba gilim-o tun seeni yí o wí: «Amu nu dí a nyaana mu tuntu.» ³⁵ Benwaani wulu maama na kí Wé wubunja na lagi te tun mu yí a nyaani dí a nakó dí a nu.»

4

Zezi na manja mumaña o brí noóna te tin (Matiyu 13:1-23, Luki 8:4-15)

¹ Zezi deen maa wó nuntu kum ní ní o brí noóna bam. Noóna zanzan ma ba ba gilim-o. Ba kogo kum na daga tun, o ma zanjí o dí naboro kú na wó na bam wuntí tun, yí o jóni sí o brí-ba. Noóna bam maama ma manja na bam ní ní, sí ba taa cegi o taani dum. ² O maa mat mumaña o brí-ba wænu zanzan, yí o zaasi-ba o wí:

³ «Cegi-na. Valu deen mu wura. O ma zanjí o vu o kara sí o du. ⁴ O ma kari o wo-duuru tum. Tidonné ma tu cwæþe ní ní. Zuné ma ba ba twe-ti ba dí. ⁵ Tidonné ma tu kandwa jægə ní valum na ba daga me tun. Tí ma wó daani tí puli, valum dum na ba lirə tun nwaani. ⁶ Wia ma ba ka baani tí maama. Tí bunnu na wó zú tga tun, tí ma tí. ⁷ Kú daari wo-duuru tidonné ma tu sabari wuntí. Tí na puli tun, sabari sum laan ma zanjí sí li-ti sí gu, yí tí daa wó kí biə. ⁸ Kú daari tidonné ma tu ti-ywæþe jægə ní, tí ma puli tí nunji tí kí biə lanyirani. Tidonné kí nuneeni biə fiinto fiinto. Tidaara kí nuneeni biə fusrdu fusrdu. Títum dí maa kí nuneeni biə bi bi.»

⁹ Zezi laan ma ta o wí: «Á nan fogi á cegi a taani dum lanyirani.»

¹⁰ Kogo kum na viiri kú daari Zezi o yirani tun, noóna balu ya na wó o tee ní tun badaara ma togi dí o karabiə fugə-bale bam, ba vu ba bwe-o mumaña yam kuri. ¹¹ O ma læri-ba o wí: «Kú na yí abam, Wé manja DÍ pa á lwarí DÍ paari dum kuri na yí te tun, yí ciga kam kontu ya manja ka səgi mu. Kú daari, balu na dai amu kogo kum wó noóna tun, a mat mumaña yirani mu a brí-ba Wé ciga kam, ¹² sí

«ba na niə, sí ba yí taa nat lanyirani, ba na cægə, sí ba yí taa ní ka kuri. Kú na dai kontu, ba ya wó pipiri ba se Wé, yí DÍ wó yagi ba lwarim DÍ ma ce-ba.» »

¹³ Zezi laan ma bwe-ba o wí: «Á wó ní mumaña duntu kuri na? Kontu tun, á nan wó kí ta mu á ní mumaña yadonné yam kuri? ¹⁴ Mumaña dum kuri mu tuntu:

Wo-duuru tibu walu na jigi o du tun mu brí Wé taani dum na yí te tun. ¹⁵ Noóna badonné nyi dí cwæþe kam ní wo-duuru tum na tu me tun mu. Bantu na ní Wé taani dum tun, sutaani ma da dí ba dí li-dí, yí

dí wó zú ba wubunja. ¹⁶ Noóna badonné nyi dí kandwa jægə kalu wo-duuru tum na tu da tun mu. Bantu na ní Wé taani dum tun, ba jonji-dí lila dí wupolo. ¹⁷ Taani dum ma wó tiini dí zú ba wubunja. Yaara na yi-ba, yí ba na bæsi-ba Wé taani dum nwaani, baá da ba kwe-dí ba yagi mu lila. ¹⁸ Noóna badaara nyi dí sabari sum jægə kam wo-duuru tum na tu da tun mu. Bantu mu yí balu na ní Wé taani dum, ¹⁹ yí ba ta jigi liə dí lugu banja wænu tum. Səbu-lagi ma cegi ba wubunja yí wo-yooru fra jigi-ba, kú pa ba kwe Wé taani dum ba yagi, yí dí wó jaani kuri dí pa-ba. ²⁰ Kú daari noóna badaara nyi dí ti-ywæþe jægə kam wo-duuru tum na tu da tun mu. Bantu mu yí balu na ní Wé taani dum yí ba se-dí lanyirani tun. Kontu ma pa Wé taani dum ja kuri dí pa-ba, nuneeni wo-duuru na kí biə lanyirani, sí kú manja dí biə fiinto fiinto, yí tidaara dí kí biə fusrdu fusrdu, yí tidonné dí kí biə bi bi tun.»

Kania mumaña (Luki 8:16-18)

²¹ Zezi daa ma manja o brí-ba o wí: «Noonu na tarigi kania, oo se o kwe-ka o pu titogo kuri ní, naa o zigí-ka gadogo kuri ní na? Aye. Oó kwe-ka o palu wænu mu. ²² Kulú maama na səgi zum noóna tee ní tun wó ba kú kwín. Kulú maama na pugi zum tun wó ba kú puri sí noóna maama lwarí-kú. ²³ Á nan fogi á cegi a taani dum lanyirani.»

²⁴ O daa ma ta o wí: «Kwaani-na á pa á na ní kulú tun zú á wubunja. Abam na mat bwanja kalu á manja á pa á donné tun, Wé dí wó ma bwanja kantu mu DÍ manja DÍ peeli DÍ pa abam. ²⁵ Benwaani, noonu wulu na manja o jigi wonjo tun, o ta wó jonji kudonjo o weli da, yí noonu wulu nan na manja o ba jigi kulokulu tun wó ba o ga kulú funfun o ya na jigi tun dí.»

Wo-vaalu biru mumaña

²⁶ Zezi daa ma ta o wí: «Wé paari dum nyi dí noonu na kwe wo-duuru o du o kara wuntí te tun mu. ²⁷ Titi tu o maa tigi o doə. Wia ní o maa yəni o zanjí. Wia dí titi maama wo-vaalu tum maa pulə yí tí bira, yí valu wum yəni tí na kí te tí puli. ²⁸ Tiga kam ní mu wænu tum titi yəni tí puli tí nunji tí da yigə tí kí voooru. Tí laan ja pugə yí tí daari tí kí biə. ²⁹ Wo-vaalu tum na biği tí tí, valu wum laan wó kwe o sugo o vu o zagi-ti, faa manja kam na yí tun nwaani.»

Wé paari dum na yí te tin (Matiyu 13:31-32, Luki 13:18-19)

³⁰ Zezi daa ma ta o wí: «Amu wó ma bæe mu a maa manja a brí abam Wé paari dum na nyi te tun? Aá ma mumaña mu

a bri abam si á lwarí lanyirani. ³¹ We paari dum nyi di noonu na kwe wo-duu na yi mumunú o du tiga ni, yi wo-duu kum kontu mu tiini ku yi mumunú wo-dwə maama wóni. ³² O na dugi-ku tun, ku laan ma nunji ku ji kamunu ku dwəni dwə balu maama na wu o kara kam ni tun. Ku ma ta ne kamunə kamunə, yi zunə tui ba so ba pwəru ku yuu ni, ku na jigí woro tun nywaani.»

³³ Zezi maa mai mumaja yantu dwi zanzan mu o manji We taani dum o bri noona bam. O maa yəni o bri-ba nuneeni ba na wó wani ba ni di kuri te tun. ³⁴ O maa mai mumaja yirani mu o bri noona bam. Ku na yəni ku yi wuntu di o karabiə bam yirani, o yəni o te wəənu tum maama kuri o bri-ba.

Zezi na jigí dam vu-fərcɔ di na banja ni te tin

(Matiyu 8:23-27, Luki 8:22-25)

³⁵ De dim kuntu wa-zuuri manja ni, Zezi ma ta di o karabiə bam o wi: «Pa-na di kwe naboro di vu di be hube didon dum.»

³⁶ O na je naboro kum wóni kontu tun, ba ma kwe-o ba ja viiri yi ba daari kogo kum. Nabwəru tidonə di maa togi-ba ti veə. ³⁷ Vu-fərcɔ laan ma zanjí ku magi boro kum. Na bam ma pəgɪl zanzan ba wura ba sui boro kum, yi ku lagi ku miisi na bam kuri ni. ³⁸ Zezi maa wu naboro kum kwaga kam ni o tigi polɔ banja ni o dɔa. O karabiə bam ma vu ba zanj-o, yi ba ta did-o ba wi: «Karanyina, di na lagi di ti tun, ku dai kulɔkɔl di nmu na?»

³⁹ O laan ma zanjí wəeni, yi o bagí vu-fərcɔ kum o wi, ku kwəri, yi o daari o ta di na bam o wi, ba yagi soɔ! O na tagi kontu tun, viu kum ma suni ku ja, yi na bam di manji da cumm. ⁴⁰ O ma ta di o karabiə bam o wi: «Bee mu yi á fɔmma kontu? Abam ta wu ki á wu-didba di amu na?»

⁴¹ Fɔnni ma tiini di ja-ba. Ba ma bwe daani ba wi: «Noonu wuntu yi wɔɔ mu, yi viu di na di ta se o ni?»

5

Zezi na zəli ciciri noonu yira ni te tin
(Matiyu 8:28-34, Luki 8:26-39)

¹ Ba ma vu ba be nuntu kum ni didon dum me Zeraaza tiinə na zuuri da tun. ² Zezi ma nunji naboro kum wóni. Noonu wodon ma da o nunji yibeelə je ni o ba o jeer-o. Cicirə mu jig-o ka yaara. ³⁻⁴ O deen tigi yibeelə je ni mu. Kuni zanzan ba yəni ba mai caponnu mu ba ma wɔ o ja di o ne. O maa yəni o vanj caponnu tɔl na wu o ja ni tun o kɔ. O ma daari o magi luguru tɔl ba na ki o ne sum ni tun o cəgi. O na tiini o dana tun, noon-noon daa warí o ja-o o wɔ, naa o ja-o o pa o jani cum. ⁵ Manja

maama wia di tɪtɪ o beeri yibeelə je sum ni di pweeru yuu ni mu, yi o kaasa. O maa yəni o magi o tɪtɪ di kandwa o fwələ.

⁶ O na tɔl o na Zezi yigə yigə tun, o ma nunji yibeelə yam wóni o duri o vu o jeer-o. O na yi o te tun, o ma kuni doonə o yigə ni, ⁷ yi o kaasi di kwər-dia o wi: «Zezi, Yuutu Banja-We Bu, n tu amu te si n ki bee mu? A loori-m di We yiri, si n yi zanjí n yaari-ni.» ⁸ O tagi kontu, benwaani Zezi manj o wura o te di cicirə kam si ka nunji o yira ni.

⁹ Zezi laan ma bwe-o o wi: «N yiri mu bee?»

O ma ləri o wi: «A yiri mu Kogo, benwaani di yi ciciri zanzan mu.» ¹⁰ Ciciri sum ma pa noonu wum tiini o loori Zezi, si o yi pa si nunji je sintu ni si viiri.

¹¹ Tərə zanzan deen ma wu je sum kontu ni ba beeri piu kum təŋə ni ba di. ¹² Ciciri sum ma loori Zezi si wi: «Pa dibam cwəŋə si di vu di zɔ tərə bam.» ¹³ O ma se. Ciciri sum laan ma yagi noonu wum yira yi si zɔ tərə bam. Tərə bam kogo kum maama laan ma duri ba tu ba tu bugə kam wóni ba li na ba ti. Ba deen yi nuneeni tərə murr-tle (2.000) mu te.

¹⁴ Noona balu ya na nii tərə bam banja ni tun ma duri ba vu tu kum wu di de sum maama ni, ba ta di noona bam kulɔ na ki tun. Noona bam ma nunji ba vu si ba nii ku na ki te tun. ¹⁵ Ba ma vu ba yi Zezi te. Ba ma na noonu wulɔ ciciri kogo kum ya na jig-o tun. O maa je yi o wubɔŋa joori ya ba o tɪtɪ yi o zɔ gwaaru. Ba na ne-o kontu tun, fɔnni ma zu-ba. ¹⁶ Balu yigə na ne kəm dum tun ma ta ba bri noona bam ku na ki noonu wum te tun, di kulɔ na ki tərə bam di tun. ¹⁷ Tu kum noona bam laan ma loori Zezi si o nunji ba tu kum ni o viiri.

¹⁸ Zezi ma vu si o joori o zɔ naboro kum wu. Noonu wulɔ ciciri sum ya na jigí si yaari tun ma loor-o, si o na se, si o taa togo.

¹⁹ O ma wu se. O ma ta did-o o wi: «Ve soŋɔ, si n ta di n soŋɔ tiinə n Yuutu Banja-We na duri nmu nywanja di DI na ki woŋo kulɔ maama DI pa-m tun.»

²⁰ Noonu wum laan ma ke o vu je silɔ ba na bə ni Tuuti Fugə tun, yi o te o bri noona bam Zezi na ki kulɔ o pa-o tin. Balu maama na ni o taani dum tun, ku ma su-ba.

Zezi na bi Zayirusi buko yi o pa kaani wodon na yazurə te tin

(Matiyu 9:18-26, Luki 8:40-56)

²¹ Zezi deen ma joori o da nuntu kum wu di naboro o be hube didon dum. O na zigi nuntu kum ni ni tun, non-kogo ma ba o te ba gilim-o. ²² Noonu wodon maa togi o wura, o yiri mu Zayirusi. O yi We-digə kam yigə tiinə wu didba mu. O na ne Zezi

tun, o ma kuni doonə o yigə ni, ²³ yi o tiini o loor-o o wi: «Amu buko balaŋa mu lagi o ti. Popo, a loori-m si n ba n danɔ n ja o baŋa ni, si kuɔ pa o yawu kum je si o joori o na nɔwa.»

²⁴ Zezi ma se yi o togi did-o o ma ve. Ko-foro di maa tog-o, yi ba piun-o zanzan.

²⁵ Kaani wudonɔ maa togi o wuru, o na wəe ka-wu taan bɔna fugə-yale. ²⁶ O deen tiini o yaari dogita tiinə zanzan tee ni. O deen cəgi o səbu maama o yawu kum baŋa ni, yi ku ta ba garɔ ku pa-o, ku fəgi ku jiri leeru mu o yira ni. ²⁷ O laan na ni Zezi nɔwa tun, o ma togi kəgo kum wu o ke o kwaga o vu o dwe o goro. ²⁸ O maa bɔŋɔ o wi: «A na maŋɔ a dwe o goro kum má di, aá na yazurə.»

²⁹ O na dwe-o kontu tun, jana kam ma da ka ko. O ma lwarɔ ni o yawu kum sunɔ ku je o yira ni. ³⁰ Bidwi baŋa ni mu Zezi maani ni dam nunɔ o yira ni. O maa zɔgi kəgo kum wu ni o pipiri o nii, yi o bwe o wi: «Woo mu dwe a goro?»

³¹ O karabiə bam ma ta did-o ba wi: «Nmu wu ne noona bam maama na yigi ba piun nmu te tun na? Bəe mu yi n bwe ni, woo mu dwe-m?»

³² O daa ta maa fəgi o nii kəgo kum wu ni si o lwarɔ wuɔ na dwe-o tun. ³³ Fɔɔni laan maa jigi kaani wum yi o yira sai, o na ye kuɔ na ki-o yi o na yazurə tun nɔwaani. O ma vu Zezi te o kuni doonə o yigə ni, yi o ta o ciga maama did-o. ³⁴ Zezi ma ta did-o o wi: «A buko, nmu na ki n wu-didwa di amu te tun mu pe n na yazurə. Ve si Wə wu wəli-m, si n sin di n yawu kum.»

³⁵ Zezi ta na wuru o nɔonɔ kontu tun, noona badonnə ma nunɔ Zayirusi soŋo ba ba, ba ta did-o ba wi: «N buko wum tiga. Daa n yi ta n jigi karanyina kam n yaara.»

³⁶ Zezi maa cim, yi o ta di Zayirusi o wi: «Yi pa fɔɔni ja-m. Za n weeni n ki n wu-didwa di amu.»

³⁷ Zezi ma wu se si noona togi did-o ba vu Zayirusi soŋo kum, ku na dai Piyeeɔ di Zaku di o nyaani Zan yirani. ³⁸ Ba ma vu ba yi soŋo kum. Zezi ma ni ni soɔ yirani mu wuru boŋi boŋi, yi noona keerə yi ba coosə. ³⁹ O ma zu soŋo kum, yi o ta di noona bam o wi: «Berɔwaani mu yi á ki soɔ yi á keerə? Bu wum wu tigi, o do mu.»

⁴⁰ O na tagi kontu tun, ba ma mwan-o. O ma pa ba maama nunɔ. O ma daari o ja bu wum nu di o ko di o tti karabiə batə bam o vu o zu digə kalu bu wum na tigi da tun. ⁴¹ O ma ja bu wum juja, yi o ta did-o o wi: «Talita kumi.» Taani dntu kuri mu: «Bisankana, a lagi a ta nmu, zaŋɔ weeni.»

⁴² O na tagi kontu tun, bisankana kam ma da ka zaŋɔ weeni ka veə. O buna deen yi fugə-yale mu. Ba na ne kontu tun, ku ma su-ba lanyirani. ⁴³ Zezi laan ma kaani-ba

o wi, ba yi zaŋɔ ba pa noon-noonɔ lwarɔ kuɔ na ki tun. O ma daari o ta di ba o wi, ba ki wodiɔ ba pa bu wum si o di.

6

Zezi titi tiv kum tiinə na vi-o te tun (Matiyu 13:53-58, Luki 4:16-30)

¹ Zezi deen ma nunɔ jəgə kam kontu ni, yi o joori o vu o titi tiv. O karabiə bam di tog-o ba vu. ² Zwifə bam siun de na yi tun, o ma vu o zu ba Wə-digə kam yi o puli si o bri-ba Wə taani. Noona zanzan maa wuru yi ba cəgi o zaasim dim. Ba na ni tun, ku ma su-ba lanyirani. Ba maa te ba wi: «Noonɔ wuntu ki ta mu o lwarɔ wəonu tuntu donɔ? O ki ta mu o jigi swan tuntu, yi o jigi dam o ma ki wo-kinkagila yantu? ³ Ku dai wum mu yi da-lwaru wum na? Wum mu dai Mari bu wum na? Ku dai wum nyaana mu yi Zaku di Zuzefu di Zudasɔ di Simɔn na? Ku dai wum nakwa mu wu dibam titari ni tun na?»

Kuntu nɔwaani mu ba deen wu se ni Zezi sunɔ o nunɔ Wə te. ⁴ O laan ma ta di ba o wi: «Noonɔ na yi Wə nijonnu, noona yəni ba pa-o zulə lanyirani, ku daari o titi tiv tiinə di o soŋo tiinə di o cɔrru nan bá nig-o.»

⁵ O deen ma wu ki wo-kinkagila ba tee ni. Ku na dai o na kwe o juja o danɔ yawuna funfun baŋa ni o pa ba na yazurə tun. ⁶ Ku ma su Zezi di ba na wu ki ba wu-didwa did-o tun.

Zezi na tɔŋɔ o karabiə fugə-bale bam te tun

(Matiyu 10:5-15, Luki 9:1-6)

Zezi deen maa tolɔ ti-balwa bam o karti o bri noona Wə ciga kam. ⁷ O laan ma bɔŋi o karabiə fugə-bale bam si ba ba o te. O ma li-ba bale bale si o tɔŋɔ-ba, yi o pa-ba dam si ba wani ba zəli ciciri noona yira ni. ⁸ O ma ta di ba o wi: «Á na maa ve, á yi zaŋɔ á kwe kulukulul á wəli da á ja á vu, ku na dai nacəgə yirani. Á nan yi kwe wodiɔ naa tampogə. Á yi kwe səbu á ki gwar-fwɛɛla ni á wəli da. ⁹ Zu-na natra, si á yi kwe gwaaru tile tile. ¹⁰ Á na ve á zu soŋo kulɔ á pəni da, si á taá zɔɔri daani si ku ba ku yi á viirim maŋa. ¹¹ Ku daari, á na yi tiv kuɔ yi ba na wu se si ba jeeri abam lanyirani, naa ba na wu cəgi abam taani, si á nunɔ tiv kum kontu ni. Á na maa viirə, si á pusi á ne fogo á yagi da, si ku pa noona bam lwarɔ ni ba wu ki lanyirani.»

¹² O na tagi kontu di ba o ti tun, ba laan ma nunɔ ba vu ba toɔli Wə kwərə, ba bri noona ni ba maŋɔ si ba ləni ba wuru ba yagi kəm-balwaaru tum. ¹³ Ba ma zəli ciciri zanzan noona yira ni. Ba ma kwəri ba kwe nugə ba ma dwe yawuna zanzan, yi ba na yazurə.

*Pe Erōdi na pe ba gv Zan te tin
(Matiyu 14:1-12, Luki 9:7-9)*

¹⁴ Pe wōdonj dēen mu wura, o yiri mu Erōdi. O ma ba o ni Zezi nwa, nōona zanzan na jigi o taani ba nōoni tin nwaani. Nōona badonnē maa te ba w: «Kū yī Zan wōlō na miisi nōona na wōni tin mu joori o bi o yagi tūni. Kuntu nwaani mu o jigi dam yi o wai wo-kunkagila o kia.»

¹⁵ Nōona badaara maa w: «Kū yī We nijonnu Eli mu tuē.» Badaara dī ta maa w: «O yī We nijonnu mu, nīnēni balu na tooldi We kwērē faja faja tun.»

¹⁶ Kū daari, Pe Erōdi nī Zezi nwa tin, o ma ta o w: «Kūbū ta yī Zan wōlō amu na pe ba go o yuu tin mu joori o bi o yagi tūni.»

¹⁷ O dēen tagi kuntu, bēnwaani o ya wō ki Zan lanyirani. O pe ba ja Zan ba vō ba ki pūna digē nī. Kū dēen ki tuntu donj mu: Erōdi ya dī kaani wōdonj, o yiri mu Erōdiadi. Kaani wōm dēen yī o zumbaaru Filipi kaani mu. ¹⁸ Zan dēen ma ta dīd-o nī, kū culē sī o dī o zumbaaru kaani yī o ta nwa. ¹⁹ Kuntu nwaani mu Erōdiadi culi Zan. O maa lagi sī ba gv-o, yī o wō ne cwōhē, ²⁰ bēnwaani Erōdi dēen kwari Zan. O maa ye nī Zan yī wō-ponjo tu yī o te ciga. Kuntu nwaani Erōdi ma fōg-o o nī lanyirani, sī kulokulō yī ki-o. O maa yēni o cēgi o taani dī wōpolo, yī kū pa o wōbōja vugimi.

²¹ Erōdiadi dēen laan ma ba o na cwōhē sī ba gv Zan. Pe Erōdi lura maŋa na tu ka yī tin, o ma ki candiē yī o bēji o tū kum dīdēera bam dī pamajna yigē tiinē, dī nadunē balu na zūri Galile nī tin, sī ba tōgi ba dī candiē kam. ²² Ba na wura ba dī candiē kuntu tin, Erōdiadi buko laan ma zanjī o zv o sa o brī vērē bam. Kū ma pa pe wōm dī o vērē bam wō poli lanyirani. Pe wōm ma ta dī buko wōm o w: «Wōjō kulō maama nmu na lagi tin, amu wō pa-m.» ²³ O ta ma ta o du o w: «Aá pa-m wōjō kulō maama n na wō loori a tee nī tin. Kū na maŋi kū yī a tū kum cicoro dī, a ta wō pa-m.»

²⁴ Buko wōm na nī kuntu tin, o ma nunji o vu o nu te o bwe-o o w: «Bēe wōjō mu amu wō loori?» O ma lēri o w: «Ve n ta nī n lagi sī o go Zan yuu mu o pa-m.»

²⁵ Buko wōm ma ki lila o joori o zv pe wōm te, yī o ta dīd-o o w: «A lagi sī n go Zan yuu mu nī ki zūj-tanlanja wōni n pa-nī lele.»

²⁶ Pe Erōdi na nī kuntu tin, o wō ma tiini kū cōgi zanzan. O nan na tagi o du vērē bam yigē nī tin, o maa ba lagi sī o vin. ²⁷ O ma ki lila o tūji o pamajnu dīdwa sī o vu o go Zan yuu kum o ja ba. Nōonu wōm ma vu pūna digē kam o go Zan yuu kum. ²⁸ O ma kwe-kū o ki zūj-tanlanja wōni o ja ba

o pa buko wōm. O ma jonji o ja vu o pa o nu.

²⁹ Zan karabiē bam na lwarī kulō na ki tin, ba ma zanjī ba vu ba kwe o yira yam ba ja vu ba ki.

*Zezi na pe kō-fōrō dī wōdiu ba su te tin
(Matiyu 14:13-21, Luki 9:10-17, Zan 6:1-14)*

³⁰ Zezi karabiē fugē-bale bam ma joori ba ba o te. Ba ma ta ba brī-o kulō maama ba na kia, dī ba na brī nōona We ciga kam te tin. ³¹ Nōona zanzan maa yēni ba tui Zezi te, yī ba joori ba viirē. Ba na daga kuntu tin, Zezi dī o karabiē bam daa warī ba na pwālē sī ba dī wōdiu dī. Kuntu nwaani o ma ta dī ba o w: «Abam nan ba á yirani, sī dī vu gaa wō sī á wantí á sin funfun.»

³² Ba laan ma vu ba zv naboro, sī ba vu je silu na yī gaa wō tin ba yirani. ³³ Ba na maa ke tin, nōona zanzan ma na-ba yī ba lwarī-ba. Ba ma zanjī ba nunji ba tūni dūm maama nī, ba duri dī ne ba vu ba loori-ba jōgē kalu ba na maa ve tin nī. ³⁴ Zezi ma nunji naboro kum wōni. O laan ma na non-kōgō kum na tu kū wura. Ba nwanja ma zv-o lanyirani, bēnwaani ba nyi dī peeni silu na ba jigi nayirō sī o taa nīi sī banja nī tin. O laan ma puli o wura o brī-ba wēnu zanzan.

³⁵ Kū na tiini kū daani yī wē ba wura dī zūri tin, o karabiē bam ma vu ba ta dīd-o ba w: «Maŋa kam wura ka kea, yī jōgē kalu dībam na wura tin yī gaa wō mu. Wōdiu tēri yo. ³⁶ Kuntu nwaani, pa nōona bam vu sam wōni ba yēgi wōdiu ba dī.»

³⁷ O ma lēri-ba o w: «Abam titi pa-ba wōdiu sī ba dī.»

Ba ma ta ba w: «Dī na lagi dī yēgi dīpe sī dī yī ba maama dim, kūbū yī nīnēni sēbu-dala biē yale mu (200). Dī wō wani dī yēgi kuntu na?»

³⁸ O laan ma bwe-ba o w: «Abam jigi dīpwa yagra mu? Ve-na nī.»

Ba na ve ba nīi tin, ba ma joori ba ba, ba ta dīd-o ba w: «Ya yī dīpwa yanu dī kale sīle yirani mu.»

³⁹ Zezi laan ma pa o karabiē bam nī, sī ba pa nōona bam pōori kōgō kōgō ba jōni tīga nī ga-lū kum banja nī. ⁴⁰ Ba maama ma pōori yī ba jōni, badaara kōgō bi bi, badaara kōgō fiinnu fiinnu. ⁴¹ Zezi laan ma kwe dīpwa yanu yam dī kale sīle sum, yī o kwēni o yuu wēni o ki We le ti nwaani. O ma fō fō dīpwa yam o maŋi o pa o karabiē bam, sī ba laan jonji-ya ba ja vu ba maŋi ba pa nōona bam. O ma daari o maŋi kale sīle sum dī o pa ba maama sī ba dī. ⁴² Nōona bam maama ma dī ba su ba daari. ⁴³ Zezi karabiē bam ma pe dīpwa dī kale ciwērēru tūb na daari tin ba su titwarū fugē-tile.

44 Nɔɔna balu deen na di kontu tun yi baara murr-tunu mu (5.000), ku weli di kaana di bia di.

Zezi na ve na banja ni te tin (Matiyu 14:22-36, Zan 6:16-21)

45 Kontu kwaga ni Zezi ma da o pa o karabia bam vu ba zu naboro kum, si ba da yigo ba be nuntu kum ba vu ba yi Betisayida. Ba na maa ke tun, o ma pa kogo kum viiri. 46 O na pe ba viiri tun, o ma vu o di piu yuu si o wari We.

47 Tiga ma ba ka yi. Naboro kum maa wu nuntu kum titari ni, yi Zezi ta wu buburu kum ni o yirani. 48 O ma na o karabia bam na tiini ba kwaani ba ye yi ku ce ba yira ni, vu-foro na zari ku jeeri-ba tun nwaani. Tiga na wura ka puuri tun, Zezi ma zari o ve na bam banja ni o maa ve ba te. O ma vu o lagɔ o gaali-ba o ke. 49 Ba na ne-o o ve na bam banja ni tun, ba ya buɔi ni ku yi ciru mu. Ba ma kaasi banja banja, 50 beɔnwaani ba maama ne-o yi fuɔni zu-ba zanzan.

Zezi laan ma nɔɔni di ba o wi: «Pa-na á wuro ki dam, si ku yi amu mu. Á yi pa fuɔni taa jigi abam.»

51 O laan ma vu o zu naboro kum wu. O na yi ba te kontu tun, viu kum ma da ku kwari. Ku ma tiini ku su-ba, 52 beɔnwaani Zezi na manɔi dipe dum o pa non-kogo kum yi ba di tun, ba wu ni wo-kinkagɔi dum kontu kuri, We ciga kam na wu wani ka zu ba wɔɔɔɔɔa tun nwaani.

53 Ba ma vu ba be ba yi bube didim dum. Ba ma ja naboro kum ba ja nuɔi ba zigi da. Ba na yi je silu tun yiri mu Zenezareti.

54 Ba na nuɔi naboro kum wɔni tun, nɔɔna bam ma lwarɔ Zezi. 55 Ba laan ma duri je sum kontu maama ni, ba vu ba ta ba pa nɔɔna lwarɔ. Me maama ba na lwarɔ ni o tu da tun, ba ma kwe balu na ba jigi yazura tun ba zɔɔi gungwælu wɔni ba ja vu o te.

56 O na yoni o ve je silu maama tun, ku na yi ti-bale naa ti-kamunæ, nɔɔna yoni ba ja yawuna mu ba nuɔi ba jeer-o yaga ni ni, yi ba loor-o si o pa-ba cwæɔ si ba dwe o goro kum ni má. Balu maama na dwe o goro kum kontu tun deen ne yazura.

3

Wo-digiru tɔlu na cegi nɔɔna tin (Matiyu 15:1-20)

1 Farizian tiinæ badaara di We cullu karanyina tiinæ badonnæ deen ya nuɔi Zeruzalem ba ba, ba gilimi Zezi tee ni.

2 Ba ma na o karabia badonnæ na je ba di wɔdiu, yi ba wu sani ba ja si ku togi bantɔ cullu tun cwæɔ. 3 Beɔnwaani Farizian tiinæ bam di Zwifæ bam maama ba fɔgi ba di wɔdiu, yi ba wu sani ba ja si ku togi cullu tɔlu ba nabaara bam na pe-ba tun. 4 Ba na yoni ba zigi yaga ni ba ba soɔɔ,

baá ki na mu ba ma zari ba titi si ba ji lanyirani, yi ba laan daari ba di wɔdiu. Ba ta jigi cullu tidonnæ zanzan ba na togi-ti ba weli da. Ba yoni ba fɔgi ba sin ba zwi di ba kɔɔra di ba luu-kambi, yi ba laan daari ba ki wɔdiu da.

5 Ku yi kontu nwaani mu Farizian tiinæ bam di We cullu karanyina tiinæ bam deen bwe Zezi ba wi: «Beɔ mu yi n karabia bam yoni ba di wɔdiu, yi ba wu sani ba ja ni diɔbam nabaara bam na pe diɔbam cullu tɔlu tun?»

6 O ma læri-ba o wi: «Abam yi pipirinyina mu. We nijonɔu Ezayi deen jigi bura di o na manɔi o ta abam taani fana fana te tun. Ku puɔɔni We tɔɔɔ kum wani ku wi: «Nɔɔna bantɔ zuli amu We di ba niæ mu, yi ba wɔɔɔɔɔa banɔwe di amu.»

7 Ba na pai amu zula yalu maama tun yi kafe mu.

Ba yoni ba bri nabiinæ wɔɔɔɔɔa cullu, yi ba pai ti yi amu zaasum dum mu.»

8 Kontu, abam kwe We niæ yam na bri te tun á yagi mu, yi á daari á togi nabiinæ cullu.»

9 O daa ta ma ta di ba o wi: «Abam yoni á vin We niæ yam, yi á daari á jigi á titi wɔɔɔɔɔa cullu mu á toga. 10 Fana fana tun, Moyisi deen bri We ni dum o wi, nɔɔɔɔɔu manɔi si o taa zuli o nu di o ko. O daa ta bri ni, nɔɔɔɔɔu na nɔɔni ta-baloro di o nu naa o ko, kontu tu manɔi si ba gu-o mu. 11 Ku daari abam nan yoni á ja We taani dum á gugwæli mu yi á wi, nɔɔɔɔɔu na jigi wɔɔɔ kɔlu o ya na wu ma o zani o nu di o ko tun, yi o na tagi di ba o wi, wɔɔɔ kum kontu yi «Koriban» mu (ku kuri mu ku yi We nyum), 12 ku bri ni kontu tu daa wu manɔi si o kwe wɔɔɔ kum o ma zani o nu di o ko. 13 Abam na bri nɔɔna si ba taa togi á titi cullu tun pai We taani dum daa ba jigi kuri abam tee ni. Abam nan ta yoni á ki wo-balwaaru tuntu donnæ zanzan á weli da.»

14 Zezi daa ta ma beɔni non-kogo kum si ba ba o te, yi o ta di ba o wi: «Abam maama cegi lanyirani si á ni a taani dum kuri. 15 Ku dai wɔɔɔ kɔlu na togi nɔɔɔni ku zu o wu tun mu wu wani ku cog-o. Ku yi wɔɔɔ kɔlu na togi nɔɔɔni ni ku nuɔi tun mu wu cog-o. [16 Á nan fɔgi á cegi a taani dum lanyirani.]»

17 O laan ma vu o zu soɔɔ o daari non-kogo kum pooni ni. O karabia bam ma bwe-o taani dum kuri. 18 O ma ta di ba o wi: «Abam di ba jigi wɔɔɔɔɔa na? Á manɔi si á taá ye ni, wɔɔɔ kɔlu maama nɔɔɔni na wu kwe o pa ku togi o ni ku zu o wu tun bá wani ku cog-o. 19 Beɔnwaani ku bá wani ku zu o wɔɔɔɔɔa. Ku nan wu tu o kana yirani mu, yi o laan daari o to-ku o yagi.»

Zezi deen na tagi ciga kam kontu tun, o bɔri ni wodiiru maama manɔ si nɔɔna taa di-ti.

²⁰ O daa ta ma ta o wi: «Ku yi kulɔ na manɔ ku wɔ nɔɔnu wɔni yi ku laan nunɔi tun mu cɔg-o. ²¹ Beɔwaani ku yi nɔɔnu wɔbɔɔna mu pai o lagɔ wo-balwaaru kam, ku na yi boorim wo-zɔɔna dwi maama, di ŋwɔni, di nɔn-gura, ²² di wo-swɛnɛ zanzan, di pu-sɔɔa, di kampinɛ, di wo-digiru kikiɛ, di wo-guru, di bɔbara di nɔn-tɔra, di kamunni, di jwɛrim. ²³ Wo-balwaaru tuntu maama nunɔi nɔɔnu wɔni mu yi ti cɔg-o.»

Kaani wɔdon na ki o wɔ-didwa di Zezi te tin

(Matiyu 15:21-28)

²⁴ Zezi deen ma nunɔi je sum kontu ni o wu Tiiri nawurɛ yam seeni. O maa wu o zu sɔɔɔ kɔdon. O ma ba lagɔ si nɔɔna lwarɔ ni o wɔra, yi o wɔ wani o sɛgi o titi di nɔɔna bam. ²⁵⁻²⁶ Kaani wɔdon maa wura, o na yi dwi-ge tu. Ba ya lug-o Siiri ni mu, je silu yiɔ na yi Fenisi tun. Ciciɛ maa jigi o buko ka yaara. O maa na ni Zezi ŋwa tun, o ma ki lila o wu o te, yi o kuni doonɛ o yigɛ ni o loor-o, si o zɛli ciciɛ kam o pa ka yagi o buko wɔm yira. ²⁷ Zezi ma ta did-o o wi: «Biɛ bam mu manɔ si ba da yigɛ ba di ba daari. Ku wɔ manɔ si nɔɔnu jɔni o biɛ wɔdiu o di kakuri yigɛ ni.»

²⁸ Kaani wɔm maa lɛri o wi: «Amu tu, n tagi ciga. Kakuri silu nan na tigi taabulu kuri ni tun wai si twe wɔdiu kulɔ biɛ bam na di yi ku siiri tigi ni tun si di.»

²⁹ O laan ma ta di kaani wɔm o wi: «Nmu lɛrɛ yam na lana tun ŋwaani, a se n loro kum. Joori n wu sɔɔɔ. Ciciɛ kam manɔ ka yagi n buko wɔm yira.»

³⁰ Kaani wɔm ma suni o joori o wu sɔɔɔ. O ma na o buko wɔm o tigi o tigɛ je ni, di ciciɛ kam nunɔi ka daar-o.

Zezi na pe zwa-kɔgɔ na yi bibaku na yazurɛ te tin

³¹ Zezi laan ma zanɔ o nunɔi Tiiri nawurɛ yam ni o da Sidon o ke. O laan ma tɔgi je silu ba na bɛ ni Tuni Fugɛ tun o wu o yi Galile nunt kum je sum. ³² Nɔɔnu ma wura o na yi zwa-kɔgɔ yi o wari o ŋɔɔni lanyiranɔ. Ba ma ja-o ba wu Zezi te. Ba ma loor-o si o kwe o jɔɔa o danɔ nɔɔnu wɔm banɔ ni si o pa o na yazurɛ. ³³ Zezi ma ja-o o wu daa o yiranɔ o daari kɔgɔ kum. O ma kwe o nwa o tɔri nɔɔnu wɔm zwa ni, yi o daari o twi lileeru o ki o nwa ni o ma dwe o dindɛlimi. ³⁴ O ma kwɛni o yuu o nii wɛni, yi o suuri. O ma ta di nɔɔnu wɔm o wi: «Efata», ku kuri mu Puri! ³⁵ O na tagi kontu tun, o zwa yam ma suni ya puri, yi o dindɛlimi di wai di pipirɛ. O maa wai o ŋɔɔni lanyiranɔ.

³⁶ Zezi ma kaani nɔɔna bam maama, si ba yi ta kulɔ na ki tun ba bɔri nɔɔn-nɔɔnu. O na kaani-ba kontu tun, mu ba laan fɔgi ba te di nɔɔna bam. ³⁷ Ku ma tiini ku su balu maama na ni tun zanzan. Ba maa wu: «Wɔɔo kulɔ maama o na ki tun yi lanyiranɔ mu. O pai zwa-kwarɔ joori ti ni, yi mumaaru di wai ti ŋɔɔna.»

8

Zezi na pe kɔ-fɔɔ di wɔdiu ku su te tin (Matiyu 15:32-39)

¹ Kantu manɔ kam ni kɔgɔ zanzan daa ma joori ku gilimi daani Zezi tee ni. Ba maa ba jigi kulɔkulɔ si ba di. Zezi ma bɛni o karabiɛ bam yi ba ba o te. O ma ta di ba o wi: ² «Nɔɔna bantɔ ŋwanɔ jigi-ni, di ba na tu ba wɔ a tee ni zum da yato yi ba daa ba jigi wɔdiu si ba di tun. ³ A na pe ba viiri yi ba wɔ di kulɔkulɔ, kana wɔ pa ba bɛri cwɛɔɔ ni, beɔwaani ba badaara nunɔi yigɛ yigɛ mu ba ba amu te.»

⁴ O karabiɛ bam ma lɛr-o ba wu: «Di nan wɔ ki ta mu di na wɔdiu gaa kontu wɔni si ku yi ba maama dim?»

⁵ O ma bwe-ba o wi: «Abam jigi dɔpwa yagra mu?»

Ba ma lɛri ba wu: «Ya yi yarpe mu.»

⁶ Zezi laan ma ta di kɔgɔ kum si ba maama jɔni tigi ni. O ma kwe dɔpwa yarpe yam yi o ki We le ya ŋwaani. O ma ja-ya o fɔ fɔ o pa o karabiɛ bam, yi bantɔ di laan jɔni ba ja wu ba pa nɔɔna bam. ⁷ Ba deen jigi kalɛɔ-bale finfin ba wɛli da. Zezi ma kwe-si o ki We le, yi o daari o ta di o karabiɛ bam si ba kwe suntu di ba manɔ ba pa nɔɔna bam maama. ⁸ Ba maama ma di ba su ba daari. Ba laan ma twe ciwɛaru tɔlu na daari tun ba su titwarɔ tirpe. ⁹ Balu deen na di kontu tun yi baara murr-tuna mu (4.000), ku wɛli di kaana di biɛ di.

Zezi laan ma pa kɔgɔ kum viiri. ¹⁰ O ma daari o wu o zu naboro di o karabiɛ bam. Ba ma wu ba yi jɛgɛ kalu yiri na yi Dalumanuta tun.

Farizian tiinɛ na yi te tin (Matiyu 16:1-12)

¹¹ Farizian tiinɛ badonnɛ deen ma ba Zezi te ba ma puli ba magi kantɔgɔ did-o, yi ba lagɔ si ba man-o ba nii. Ba ma ta did-o, si o ki wo-kunkagɔli dɔlu na wɔ bɔri-ba ni o dam dum nunɔi We tee ni tun. ¹² O ma tiini o suuri o wɔni, yi o ta o wi: «Bee mu yi zum nɔɔna bam lagɔ si a ki wo-kunkagɔli a bɔri-ba? A lagɔ a ta ciga mu di abam si, a ba ki wo-kunkagɔli a bɔri-ba.»

¹³ O na tagi kontu tun, o ma yagi ba te, yi o joori o wu o zu naboro kum si ba wu ba bɛ bube didum dum.

¹⁴ Ba deen na wu naboro kum wɔni ba maa ve ba bɛ tun, Zezi karabiɛ bam ya swe

si ba ja dipe ba weli da, dipe didba yiranu mu ba ya jiga. ¹⁵ Zezi ma ta di ba o wi: «Fogi-na á ci á tti si á yi pa Farizian tiinè bam di Pe Erodi di abam ba dabili dum.»

¹⁶ O na tagi di ba kontu tun, ba ma njooni daani ba wi: «Ku yi dipe taani mu o tea, di na ba jigi tun njwaani.»

¹⁷ Zezi ma lwaru ba na jigi kulu ba njooni tun, yi o wi: «Bee mu yi á njooni daani á wi, á na ba jigi dipe tun mu te a njooni kontu? Abam ta wu lwaru We na jigi dam te tun na? A wubnja tigi mu na? ¹⁸ Abam jigi yiè yi ya ba nai We ciga kam. Á jigi zwa yi á ba ni We taani dum kuri. ¹⁹ Abam manji á swe a deen na kwe dipwa yanu mu a fo fo a pa baara murr-tinu tum yi ba di na? Ba na di ba ti tun, abam twe cicwæru tum á su titwaru tgra mu?»

Ba ma lær-o ba wi: «Titwaru fugè-tile.»

²⁰ O daa ma bwe-ba o wi: «A daa ta na kwe dipwa yarpe yam a fo fo a pa baara murr-tina tum yi ba di tun, á twe cicwæru tum á su titwaru tgra mu?»

Ba ma lær-o ba wi: «Titwaru tirpe.»

²¹ O laan ma ta di ba o wi: «Abam nan daa ta ba ni ku kuri mu na?»

Zezi na puri lilwe yiè te tin

²² Ba deen ma vu ba yi Betisayida. Nõona badonnè ma ja lilwe ba ja vu Zezi te, yi ba loor-o si o ma o juna o dwe-o, si o na yazurè. ²³ O ma ja lilwe wum juna o vanji o ja nunji tu kum daa. O ma twi lileeru o ki o yiè ni, yi o danji o jia lilwe wum bana ni. O laan ma bwe-o o wi: «Nmù nai wonjo na?»

²⁴ Lilwe wum ma puri o yiè o nii, yi o wi: «A nai nõona mu. Ba nan nyi di tweeru mu te yi ba veè.»

²⁵ Zezi daa ma danji o jia nõonu wum yiè ni. O laan ma fin o yiè yam, yi ya joori ya nai. O maa wai o nai wonjo maama lanyiranu. ²⁶ Zezi laan ma ta did-o o wi, o yoori o vu sonjo, si o daa yi joori o zu tu kum wu.

Ptyeeri tagi si Zezi yi Krisi wum We na tunji tin mu

(Matiyu 16:13-20, Luki 9:18-21)

²⁷ Zezi di o karabiè bam daa ma ke, ba vu ba yi Sezaari kulu na yi Filipi tu tun. Ba na maa ve tun, o ma bwe-ba o wi: «Nõona yèni ba te ba wi, amu yi woo mu?»

²⁸ Ba ma læri ba wi: «Badaara te ba wi, nmù yi Zan wulu deen na miisi nõona na woni tun mu. Babam di maa te ba wi, nmù yi We nijonnu Eli mu. Badonnè di maa te ba wi, nmù yi fanja fanja We nijonnè bam didba mu.»

²⁹ O laan ma bwe-ba o wi: «Ku nan na yi abam, abam bunji si amu yi woo mu?»

Ptyeeri ma lær-o o wi: «Nmù yi Krisi wum We na tunji tin mu.»

³⁰ Zezi laan ma kaani-ba si ba yi ta kontu ba bri nõon-nõonu.

Zezi na bri o tvoni na wu ta yi te tin (Matiyu 16:21-28, Luki 9:22-27)

³¹ Ku na zigri kantu manja kam ni, Zezi ma njooni o bri-ba o wi: «Amu Nabiin-bu wum manji si a na yaara zanzan. Zwifè nakwa bam di ba kaanum yigè tiinè bam di ba callu karanyina tiinè bam mu wu culi amu. Baá gu-ni, yi da yato de ni a laan wu joori a bi.» ³² O maa njooni kontu jaja o bri-ba. Ptyeeri ma ja-o o vu daa, yi o kaan-o o wi, o yi taa njooni kontu donj.

³³ Zezi ma guni o nii o karabiè bam seeni, yi o bagri Ptyeeri o wi: «Sutaani, ve daa a tee ni! Nmù wubnja yam yi nabiinu nyum mu, si ya ba togi We na lagi te tun.»

³⁴ Zezi laan ma bæni nõn-kõgo kum maama di o karabiè bam si ba ba o te. O ma ta di ba o wi: «Nõonu wulu maama na lagi si o taa togi amu kwaga tun, kontu tu manji si o vin o titi wubnja si o se yaara ni wulu na ziji tvon-dagara o maa ve o tvoni jegè te tun, si o laan taa togi ni. ³⁵ Wulu maama nan na lagi si o yiri o njwa tun, kontu tu wu ga-ka mu. Ku daari, wulu maama na se si o ga o njwa amu njwaani di We kwè-ywænjè kam njwaani, kontu tu wu na njwa We tee ni. ³⁶ Nõonu nan na ne lugò bana wænu tum maama, yi o laan na ge njwa We tee ni, bæe nyooi mu o nea? ³⁷ Kulukulu nan tænj nõonu na wu wani o ma læni o njwa We tee ni. ³⁸ Kontu tun, nõonu wulu maama na kwari cavura amu njwaani di maa taani dum njwaani zum nõona bam titari ni, ba na yi nõn-balwaaru yi ba yigè tænj di We tun, amu Nabiin-bu wum di wu kwari kontu tu cavura, manja kam a na wu joori a ba lugò bana di a Ko We paari-zulè di DI malesi sum tun.»

9

¹ O daa ta ma ta di ba o wi: «A lagi a ta ciga mu di abam si, nõona balu zum na wu yo seeni tun badaara bá ti, yi baá na We paari dum na wu ba nõona titari ni di dam te tun.»

Zezi yibiyè na læni te tin (Matiyu 17:1-13, Luki 9:28-36)

² Da yardu deen na ke tun, Zezi laan ma ja Ptyeeri di Zaki di Zan o pa ba togi daani ba vu ba di pu-kamunu yuu. Ba wura ba yiranu. Ba na wura kontu tun, Zezi yibiyè ma læni ba yigè ni. ³ O gwaaru tum ma tiini ti puri pari pari yi ti nyuna. Ti puri ti gaali nabiinu na wu wani o zari o gwaaru o pa ti puri te tun. ⁴ Eli di Moyisi ma da ba nunji ba yigè ni, yi ba njooni di Zezi.

⁵ Ptyeeri laan ma ta di Zezi o wi: «Karanyina, di na wu yo seeni tun, ku tiini

ku lana ku pa dɔbam. Nan pa dí pu vwə yatɔ yo seeni, si nmu di Moyisi di Eli taa zɔvri da.»⁶ Fɔvri deen zu-ba zanzan. Kɔntu nɔwani mu o gari o nɔɔni kɔntu donj.

⁷ Kunkwənu laan ma ba ti kwəli-ba. Ba ma ni kwərə na nɔɔni ti wɔni ka wɔ: «Wɔntu mu yi amu bu-dɔa a na so-o di a wu maama. A nan taá cəgi o taani lanyirani.»

⁸ Ba ma da kwəni ba nii jəgə maama, yi ba daa wu ne nɔɔn-nɔɔn, ku na dai Zezi yirani. ⁹ Ba ma zani piu kum yuu ni ba maa tuə. Zezi laan ma kaani-ba o wɔ: «Yi pa-na nɔɔn-nɔɔn lwarɔ á na ne kɔlu tin, si ku taa ve manja kalɔ amu Nabiin-bu wum na wɔ ba a bi a yagi tɔvri tin.»¹⁰ Ba ma se yi ba nɔɔni ba yirani ba bwe ba nii, ka bi ka yagi tɔvri taani dɔm kuri mu bɛɛ.

¹¹ Ba laan ma bwe-o ba wɔ: «We callu karanyina tiinə bam yəni ba te ba wɔ: Eli mu manj si o da yigə o ba, si Krisi wum laan da kwaga. Ku yi cɔga mu naa vwan mu?»

¹² Zezi ma ləri-ba o wɔ: «Ku yi cɔga mu. Eli manj si o da yigə o ba o kwe wɔnɔ maama, si Krisi wum laan ba. Bɛɛ nan mu yi ku pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni ku wɔ, Nabiin-bu wum manj si o yaari zanzan si nɔɔna cul-o?»¹³ A nan taá ye-na ni, Eli manj o ba, yi nɔɔna tiini ba bɛɛs-o ni ba wɔbɔnɔ na lagɔ te tin, ni ku na manj ku pɔpɔni o wɔnɔ We tɔnɔ kum wɔni te tin.»

Zezi na zəli ciciərə bu wɔdonj yira ni te tin

(Matiyu 17:14-23, Luki 9:37-45)

¹⁴ Zezi di o karabiə batɔ bam laan ma joori ba vu ba yi o karabiə babam bam te. Ba ma na kɔgɔ zanzan na gilimi-ba. We callu karanyina tiinə badonnə maa wɔra ba magi kantɔgɔ didaani ba.¹⁵ Kɔgɔ kum na ne Zezi tin, ba ma tiini ba yi yəəu, yi ba duri ba vu o te ba jɔɔn-o.¹⁶ O ma bwe-ba o wɔ: «Bɛɛ nɔwani mu á zigi á magi kantɔgɔ di ba?»

¹⁷ Nɔɔnɔ wɔdonj maa wu kɔgɔ kum wɔni, o ma lər-o o wɔ: «Karanyina, a ya jaani a bu mu a ba nmu te, si n pa o na yazura. Ciciərə mu jig-o ka yaara, ka pa o wari o nɔɔni.¹⁸ Manja kalɔ ka na yəni ka ja-o tin, ka yəni ka dɔl-o ka di tɔga ni mu. Lile-punə maa nunji o ni ni yi o dɔni o yələ. O yira yam maama maa yəni ya ku. A ma loori nmu karabiə bam si ba zəli ciciərə kam si ka yag-o, yi ba wu wani.»

¹⁹ Zezi na ni kɔntu tin, o ma ta o wɔ: «Abam zum nɔɔna bam bri á ba jigɔ wu-dɔɔba di amu. Amu wɔ daani abam titari ni a ki wu-zuru di abam si ku taa ve manja kɔɔ? Ja-na bu wum á ba.»²⁰ Ba ma ja-o ba vu o te.

Ciciərə kam na ne Zezi tin, ka ma su bu wum ka pa o yira sai pɔgɔ pɔgɔ. O ma tu tɔga ni o bibilə. Lile-punə maa nunji o ni ni.²¹ Zezi ma bwe bu wum ko o wɔ: «Manja kɔɔ mu ku puli ku ki-o kɔntu?»

O ma lər-o o wɔ: «O biini ni.²² Kuni zanzan ciciərə kam yəni ka dɔl-o ka di mini wɔni di na wɔni mu, si ka gu-o. Nmu nan na wɔ wani, si n duri dɔbam yibwənə n zəni dɔbam.»

²³ Zezi ma lər-o o wɔ: «Nmu tagɔ n wɔ, amu na wɔ wani mu. Wɔlu maama nan na ki o wu-dɔɔba di amu tin, kɔlɔkɔlɔ tərə We na bá wani DI ki DI pa kɔntu tu.»

²⁴ Bu wum ko laan ma kaast o wɔ: «A sɔnti a jigɔ wu-dɔɔba di nmu. Nan wəli-ni si a taa fɔgɔ a jɔga.»

²⁵ Zezi ma na nɔɔn-kɔgɔ zanzan na durə ku maa bɔni ba te. O laan ma bagɔ ciciərə kam, yi o ta di ka o wɔ: «Nmu wɔlu na pa nɔɔna jiri mumaaru di zwa-kwarɔ tin, a te di nmu si n nunji bu wum yira ni n viiri, si n daa yi joori n yaar-o.»

²⁶ Zezi na tagɔ kɔntu tin, ciciərə kam ma kaast, yi ka tiini ka su bu wum ka pa o yira sai pɔgɔ pɔgɔ, yi ka nunji ka daar-o. Ka na yag-o tin, o ma bəri. Nɔɔna zanzan maa te ba wɔ: «O tigi mu.»²⁷ Zezi laan ma ja o jɔnɔ o pa o zani wɛɛni o zigi.

²⁸ Zezi na joori o zu digə tin, o karabiə bam ma vu o te ba yirani, yi ba bwe-o ba wɔ: «Bɛnɔwani mu dɔbam wu wani di zəli ciciərə kam?»

²⁹ O ma ləri-ba o wɔ: «Ciciərə kantɔ donj zəlɔm cana. Ciciərə kantɔ dwi wari ka zəli ku na dai di We-loro dam.»

³⁰ Ba deen ma nunji jəgə kam kɔntu ni ba vu ba tɔgɔ Galile wu ba ke. Zezi maa ba lagɔ si nɔɔn-nɔɔn lwarɔ ba je,³¹ o na jigɔ o karabiə bam o bri tin nɔwani. O maa bri-ba o wɔ: «Baá ja amu Nabiin-bu wum ba ki nɔɔna jɔnɔ ni yi ba gu-ni. Ba nan na gu-ni, da yatɔ de ni a laan wɔ joori a bi a yagi tɔvri.»

³² O karabiə bam ma wu ni o taani dɔm kuri, yi ba kwarɔ si ba bwe-o ba nii.

Wɔɔ mu yi kamunu o dwe maama?

(Matiyu 18:1-9, Luki 9:46-50, 17:1-2)

³³ Ba ma vu ba yi Kapernawum. Ba ma zu sɔnɔ. Zezi ma bwe o karabiə bam o wɔ: «Dí na wu cwəŋə ni dí maa bɔni tin, á ya magi kantɔgɔ bɛɛ nɔwani mu?»

³⁴ Ba maa cɔm. Bɛnɔwani, ba ya na maa bɔni tin, ba ya magi kantɔgɔ daani si ba nii, bantɔ wɔni wɔɔ mu yi kamunu o dwe ba maama.³⁵ Zezi ma jəni tɔga ni. O ma bəri o karabiə fugə-bale bam si ba ba o te. O ma ta di ba o wɔ: «Wɔlu na lagɔ si o taa yi yigə tu tin, kɔntu tu manj si o ji ba maama kwaga tu mu, si o taa tɔnɔ o pa ba maama.»

³⁶ O ma ja bu balanja o pa o zigɪ ba maama titari ni. O ma kwe-o o ki o jakukoro ni, yi o ta di ba o wi: ³⁷ «Wɔɔɔ maama na nigɪ bu balanja kantɔ donɔ lanyirani amɔ yiri nɔwaani tun, kontu tu nigɪ amɔ mu. Wɔɔɔ maama nan na nigɪ amɔ tun, ku dai amɔ yirani mu o niga, ku yi o nigɪ Baɔa-We dilɔ na tɔɔɔ-ni tin di mu.»

³⁸ Zan ma ta di Zezi o wi: «Karanyina, di ya ne nɔɔɔɔ wɔɔɔɔɔ na zɔli ciciri nɔɔɔɔ yira ni di nmu yiri. O nan na dai dibam kɔgɔ kum wɔ nɔɔɔɔ tun, di ma kwaani si di ci-o, si o daa yi taa ki kontu.»

³⁹ Zezi ma lɔri o wi: «Á ya wɔ manɔ si á ci-o. Nɔɔɔɔ wɔɔɔ maama na tɔgɪ amɔ yiri nɔwaani o ki wo-kinkagɪ tun bá wani o pipiri lila o nɔɔɔ ta-balɔɔ o pa-ni. ⁴⁰ Benɔwaani wɔɔ maama na ba culi dibam tun yi dibam nɔɔɔɔ mu. ⁴¹ A lagɪ a ta ciɔa mu di abam si, nɔɔɔɔ wɔɔɔ na kwe na o pa abam si á nyɔ, á na yi amɔ Zezi Krisi nɔɔɔɔ tun nɔwaani, kontu tu wɔ na pɛɛri We tee ni.

⁴² Ku na yi balɔ na ki ba wɔ-dɔɔba di amɔ tun, ba na manɔ ba muri ni bu-balwa te di, nɔɔɔɔ wɔɔɔ na pɛ ba didɔa yagɪ We cwɔɔɔɔ tɔgum tun, ba na lagɪ kandwe kamunu mu kontu tu ba ni ba di-o nɔɔɔ wɔɔ ni yi o ti, kɔɔ ta garɪ cam dilɔ o na wɔ ba o na We tee ni tun. ⁴³ Nmu juɔa na lagɪ ka pa n ki lwarum, ku manɔ si n go-ka mu n yagɪ. N na gɛ n juɔa, yi n daari n na nɔwa We tee ni, kontu garɪ nmu na jigɪ n ji maama yi n vu min-tɔɔ, me na yi mini dilɔ na bá dwe manɔ di manɔ tun. [⁴⁴ Jɔgɔ kam kontu ni,

<kanzwa wɔ ta di ba yira,
yi ya ba fɔgɪ ya tɔa.
Mini wɔ ta di-ba,
yi di ba fɔgɪ di dweɔ.>]

⁴⁵ Nmu naga na lagɪ ka pa n ki lwarum, ku manɔ si n go-ka mu n yagɪ. Nmu na yi na-dɔa yi n na nɔwa We tee ni, kontu garɪ nmu na jigɪ n ne sim maama, yi ba laan di-m ba yagɪ min-tɔɔ ni. [⁴⁶ Jɔgɔ kam kontu ni,

<kanzwa wɔ ta di ba yira,
yi ya ba fɔgɪ ya tɔa.
Mini wɔ ta di-ba,
yi di ba fɔgɪ di dweɔ.>]

⁴⁷ Nmu yi nan na lagɪ di pa n ki lwarum, ku manɔ si n li-di n dɔɔɔ n yagɪ mu. N na jigɪ yi didɔa yi n zu We paari dum wɔɔɔ, kontu garɪ nmu na jigɪ yi yale, yi ba laan di-m ba yagɪ min-tɔɔ ni. ⁴⁸ Jɔgɔ kam kontu ni,

<kanzwa wɔ ta di ba yira,
yi ya ba fɔgɪ ya tɔa.
Mini wɔ ta di-ba,
yi di ba fɔgɪ di dweɔ.>

⁴⁹ Nɔɔɔɔ maama manɔ si We kwe mini mu DI ma manɔ DI nii, si DI pa o bicari fɔgɪ di kwe, ni ye na kwe wɔɔɔɔ te tun. ⁵⁰ Ye ywɔnɔ yi di wai di kwe wɔɔɔɔ. Ye ywɔnɔ nan na ti, n daa n bá wani n pa di joori di ja ywɔnɔ. Pa-na á wɔɔ taa ywɔmmɔ da-nɔwaani, si á jɔni di yazurɔ, ni ye na paɔ wɔɔɔɔ ywɔmmɔ te tun.»

10

Kaani vɔɔ taani
(Matiyu 19:1-12, Luki 16:18)

¹ Zezi laan ma zanɔ o nuɔi je sim kontu ni o vu o da Zude ti-niɔ yam. O ma vu o be Zɔɔɔɔɔ bugɔ kam ni didɔɔɔɔɔɔɔ ni. Nɔɔɔ-kɔgɔ zanzan daa ma ba ba gilim-o. O ma ta bri-ba We ciɔa kam, ni o na yɔni o ki te tun.

² Farizian tiinɔ badaara deen ma zanɔ ba vu o te si ba manɔ-ba ni. Ba ma bwe-o ba wi: «Nɔɔɔɔɔ jigɪ cwɔɔɔɔ si o vɔɔ o kaani na?»

³ Zezi ma lɔri-ba o wi: «Moyisi deen pɛ abam culu kum o wi bɛɛ?»

⁴ Ba ma lɔr-o ba wi: «Moyisi pɛ ni, ni nɔɔɔɔɔ jigɪ cwɔɔɔɔ si o pɔpɔni tɔɔɔ o pa o kaani, si ku bri ni o vɔ-o mu.»

⁵ Zezi ma lɔri-ba o wi: «Moyisi deen pɔpɔni kontu o pa abam, á wɔɔɔ na dana tun nɔwaani mu. ⁶ Ku daari, pulim ni We na ki nabiinɔ tun, DI ki-ba si ba taa yi baaru di kaani mu. ⁷ Kontu nɔwaani, nɔɔɔɔ na di kaani, o manɔ si o pɔɔɔɔ o titi o nu di o ko tee ni, si o daari o pa o di o kaani wɔɔɔ jɔni daani. ⁸ Kontu wɔ pa ba laan ji nɔɔɔɔ didɔa. Ba daa dai nɔɔɔɔ bale, ba laan yi nɔɔɔɔ didɔa mu. ⁹ We na ki nɔɔɔɔ balɔ daani tun, nɔɔɔɔ-nɔɔɔɔɔ daa wɔ manɔ si o pɔɔɔɔ-ba daani.»

¹⁰ Zezi di o karabiɔ bam laan ma joori ba vu sɔɔɔ. Ba na zu tun, ba ma bwe-o o taani dum kuri. ¹¹ O ma ta di ba o wi: «Nɔɔɔɔɔ na vɔɔ o kaani ni o daari o di kaani wɔɔɔɔɔɔɔ, kontu tu kɔm dum di ka-bwɔɔɔ yi bidwi mu. ¹² Kaani di na vɔɔ o barɔ yi o vu o zu barɔ wɔɔɔɔɔ, o di kɔm dum di bwɔɔɔ yi bidwi mu.»

Bu-balwa na manɔ di We paari dum te tin
(Matiyu 19:13-15, Luki 18:15-17)

¹³ Nɔɔɔɔɔ badonnɔ maa jaani biɔ ba tui Zezi te si o danɔ o jɔa ba banɔ ni. O karabiɔ bam ma zanɔ ba bagɔ-ba si ba yi taa ki kontu. ¹⁴ Zezi na ne ba na ki te tun, o banɔ ma zanɔ yi o ta di ba o wi: «Yagɔ-na si biɔ bam taa tui amɔ te, si á yi zanɔ á taá cu-ba. Benɔwaani balɔ na nɔɔ ni bu-balwa te tun mu manɔ si ba zu We paari dum wɔ. ¹⁵ A lagɪ a ta ciɔa mu di abam si, nɔɔɔɔɔ na wɔ se si We taa te-o ni bu-balanɔ te, o bá na cwɔɔɔɔ o zu We paari dum wɔ.»

¹⁶ Zezi na tagi kuntu tun, o laan ma ja ja biə bam o ki o ja-kukoro ni. O ma danj o jta ba banja ni o warɔ Wε o pa-ba.

Nadunə wó wani ba na njwia Wε tee ni na?

(Matiyu 19:16-30, Luki 18:18-30)

¹⁷ Zezi ma zanj o maa kea. Nɔɔnu wɔɔɔɔ ma duri o vu o yi o te. O ma kuni doonə o yigə ni yi o wɔ: «Karanyina, n yi nɔn-njum. Nan bri-ni kulɔ a na wó ki, si a wani a na njwia kalɔ na ba ti tun Wε tee ni.»

¹⁸ Zezi ma ta did-o o wɔ: «Bɛnjwaani mu n bɛnji-ni ni nɔn-njum? Nɔɔn-nɔɔnu tərə o na yi nɔn-njum, kɔ na dai Wε DI yiranɔ. ¹⁹ Nmu manj n ye Wε cullu tum na bri kulɔ tun. Yi zanj n gv nɔɔnu. Yi zanj n pɛni dɔ n doj kaani. Yi njɔni. Yi zanj n fɔ wwan n pa n doj. Yi pini n doj. Ta n zuli n nu dɔ n ko.»

²⁰ Nɔɔnu wɔm ma ta did-o o wɔ: «Karanyina, kɔ na sɔnj a biini ni tun, a manj a sɛ cullu tintu maama.»

²¹ Zezi ma nii-o dɔ sono, yi o ta did-o o wɔ: «Kɔ nan ta ge wojo didba mu si n ki. Ve sɔnj n kwe wojo kulɔ maama n na jgti tun n yagi, si n laan kwe ti sɛbu kum n ma n wɛli yinigə tiina. Kuntu wó pa n ta n jgti jijiguru zanzan Wε-sɔnj ni. Nmu na ki kuntu, si n laan ba n ta n tɔgi-ni.»

²² Nɔɔnu wɔm na ni kuntu tun, o wɔ ma cɔgi zanzan yi o yigə nywani, o jijiguru tum na tiini ti daga tun njwaani. O ma yagi Zezi yi o viiri.

²³ Zezi laan ma pipiri o nii o karabiə bam seeni, yi o ta dɔ ba o wɔ: «Nadunə na lagɔ si ba zɔ Wε paari dum wɔ, kóv ta tiini kɔ cana kɔ pa-ba.»

²⁴ O karabiə bam na ni kuntu tun, kɔ ma su-ba. Zezi daa ta ma ta dɔ ba o wɔ: «A biə-ba, nɔɔna na lagɔ si ba zɔ Wε paari dum wɔ, kóv ta tiini kɔ cana kɔ pa-ba. ²⁵ Kóv ta yi mwali si yogondi da gar-lwe bɔɔni dɔ nunji kɔ dwe nadum na lagɔ si o zɔ Wε paari dum wɔ.»

²⁶ Zezi na tagi kuntu tun, kɔ ma tiini kɔ sɔ o karabiə bam zanzan, yi ba te daani ba wɔ: «Kɔ nan na yi kuntu, wɔɔ mu wó wani o na njwia Wε tee ni?»

²⁷ Zezi ma nii-ba yi o wɔ: «Nabiinə mu bá wani ba ki, si Wε wai DI kia. Bɛnjwaani Wε wai wojo maama DI kia.»

²⁸ Pɛyɛri laan ma ta did-o o wɔ: «Nii. Dɔbam yagi dɔ wojo maama mu, yi dɔ daari dɔ tɔgi nmu.»

²⁹ Zezi ma ləri o wɔ: «A lagɔ a ta cɔga mu dɔ abam si, nɔɔnu wɔɔɔ maama na tagi amɔ njwaani dɔ Wε kwər-ywənjə kam njwaani, o yagi o sɔnj naa o nu-biə naa o nu dɔ o ko naa o biə naa o kari dɔ tun, ³⁰ kuntu tu wó ba o na kulɔ maama o na yagi tun kuni bi mu lɔgv kuntu banja ni. Oó

na sam dɔ nu-biə dɔ niinə dɔ biə dɔ kari, yi oó na yaara dɔ o wɛli da. Kɔ daari manja kalɔ na wó ba tun, kuntu tu wó na njwia kalɔ na ba ti tun Wε tee ni. ³¹ Balɔ na manj ba yi yigə tiinə tun zanzan wó joori ba ji kwaga tiina. Kɔ daari balɔ dɔ na manj ba yi kwaga tiinə tun zanzan wó ba ba ji yigə tiinə Wε paari dum wɔni.»

Zezi daa na njɔni o tɔvni taani te tin (Matiyu 20:17-19, Luki 18:31-34)

³² Zezi dɔ nɔɔna zanzan maa zanj ba wɔ cwənjə ni ba maa ve Zeruzalem. Zezi maa wɔ ba yigə ni o veə. O karabiə bam maa yi yəəu. Nɔɔna balɔ dɔ na tɔgi ba kwaga tun maa fɔmma. Zezi ma bɛnji o karabiə fugə-bale bam daa ni, yi o ta o bri-ba kulɔ na lagɔ kɔ ki-o Zeruzalem ni tun. ³³ O maa ta dɔ ba o wɔ: «Taá ye-na, dɔ na maa ve Zeruzalem tun, dáani mu ba laan wó ja amɔ Nabiin-bu wɔm ba ki Zwifə kaanum yigə tiinə bam dɔ ba cullu karanyina tiinə bam jɔna ni. Nɔɔna bam kuntu wó dɔ a taani ba wɔ, kɔ manj si a ti mu, yi ba daari ba ki-ni dwi-ge tiinə bam jɔna ni. ³⁴ Baá yáali-ni ba mwani, yi ba daari ba twi lileeru ba yagi a yira ni. Baá magɔ-ni dɔ balaara, yi ba laan daari ba gv-ni. Da yatɔ de ni a nan wó joori a bi a yagi tɔvni.»

Zezi cwənjə kam na jgti yaara te tin (Matiyu 20:20-28)

³⁵ Zakɔ dɔ Zan balɔ na yi Zebede biə tun dɛɛn ma vu Zezi te ba ta did-o ba wɔ: «Karanyina, popo, kɔ wojo kulɔ dɔ na lagɔ tun n pa dɔbam.»

³⁶ Zezi ma bwe-ba o wɔ: «Á lagɔ si a kɔ bɛɛ mu a pa abam?»

³⁷ Ba ma lər-o ba wɔ: «Nmu na tu n ba n dɔ n paari dum, si n pa dɔbam didba jeni n jazum ni si didba jeni n jagwiə ni.»

³⁸ Zezi ma ta dɔ ba o wɔ: «Abam tɔti yəri á na loori kulɔ tun. Abam wó wani á tɔgi á yaari, ni amɔ na lagɔ a ba a na yaara yalɔ tun na? Á wó wani á yaari á ti, ni a na lagɔ a yaari a ti te tun na?»

³⁹ Ba ma lər-o ba wɔ: «ɛɛn, dɔ wó wani.»

Zezi laan ma ta dɔ ba o wɔ: «Kɔ yi cɔga, abam nan wó suni á tɔgi á yaari amɔ yaara yam doj. ⁴⁰ Kɔ nan dai amɔ mu manj si a kuri wɔlɔ na wó jeni a jazum ni naa a jagwiə ni tun. Kɔ yi Banja-Wε mu manj DI tiɔji je sum kuntu, si DI pa balɔ na wó jeni da tun.»

⁴¹ O karabiə fugə kam na tu ba lwarɔ ba donnə bale bam na loori kulɔ Zezi tee ni tun, ba bana ma tiini ya zanj dɔ Zakɔ dɔ Zan. ⁴² Zezi laan ma bɛnji ba maama, yi o ta dɔ ba o wɔ: «Abam nan manj á ye ni lɔgv banja pwa ki dam mu dɔ ba nɔɔna, yi ba didɛera dɔ dam ba banja ni. ⁴³ Kɔ nan na yi abam, kɔ wɔ manj si kɔ taa yi kuntu doj abam titari ni. Bɛnjwaani,

abam wubw na lagi si o ji non-kamunu á wuni tun, kuntu tu manj si o ji abam maama tuntorjnu mv. ⁴⁴ Wubw na lagi si o ji abam yiga tu tun, kuntu tu manj si o ji abam maama gambia. ⁴⁵ Benywaani amu Nabiiin-bu wum wu tu si noona tunj ba pa-ni. Amu nan tu si a tunj a pa noona mv, si a daari a kwe a njwa a ma lani noona zanzan njwa We tee ni.»

Zezi na pe lilwe yia puri te tin
(*Matiyu 20:29-34, Luki 18:35-43*)

⁴⁶ Zezi di o karabia bam ma vu ba yi tuw kudonj, ku yiri mv Zeriko. Ba ma togi da ba nuji ba maa kea. Ba na maa ke tun, non-kojo maa togi-ba. Noonu wudonj maa wura o na yi lilwe. O yiri mv Batime, o ko mv yi Time. O maa je cwajje kam ni ni yi o loora. ⁴⁷ O ma lwaru ni ku yi Nazareti tu Zezi mv togi daani o maa kea. O laan ma puli o kaasi banja banja o wu: «Zezi, Pe Davidi dwi tu, duri a yibwona!»

⁴⁸ Noona zanzan ma bag-o si o pu o ni. O laan ma tiini o kaasi zanzan yi o wu: «Pe Davidi dwi tu, duri a yibwona!»

⁴⁹ Zezi laan ma zigj yi o ta o wu, ba baje-o si o ba. Ba ma baje-o, yi ba ta did-o ba wu: «Ki wupolo, si n zanj weeni, si o ba-m o wu n ba.»

⁵⁰ Lilwe wum ma da pusi o gorj o yagi, yi o zanj hila o vu o yi Zezi te. ⁵¹ Zezi ma bwe-o o wu: «Nmv lagi si a ki bee mv a pa-m?»

O ma leri o wu: «Karanyina, a lagi si a joori a taa nat mv.»

⁵² Zezi ma ta did-o o wu: «Nan ve, nmv na ki n wu-didwa di amu te tin mv pe n na yazura.»

Zezi na tagj kuntu bidwi banja ni tun, mv lilwe wum yia joori ya nat. O maa togi Zezi kwaga cwajje kam ni.

11

Zezi na zu Zeruzalem yi noona zul-o te tin

(*Matiyu 21:1-11, Luki 19:28-40, Zan 12:12-19*)

¹ Zezi di o karabia bam deen ma vu ba twe Zeruzalem. Ba ma vu ba yi ti-balwa bale, ba yiri mv Betifaazi di Betani. Je sim kuntu wu Olivi piu kum sanya ni mv. Zezi ma li o karabia bam bale o tunj, ² yi o ta di ba o wu: «Ve-na á vu á zu tuw kulw na wu abam yiga ni tun. Á na zu tuw kum wuni, á wu na bina-pola na lagi da, yi noon-noonu daa ta wu diini ka banja. Ve-na á bwali-ka á ja ba á pa-ni. ³ Noonu na bwe abam ni: <Bee mv yi á bwali-ka?>, si á ta did-o ni: <Ku yi di Yuutu wum mv laga. Oo joori o pa ka ba lele.> »

⁴ Ba ma zanj ba vu si ba nii. Ba na yi tuw kum wu tun, ba ma siini ba na bina-pola

cwajje ni ni. Ka lagi sojo kudonj ni ni. Ba ma vu ba bwali-ka. ⁵ Noona badonna maa zigj da. Ba ma bwe Zezi karabia bam ba wu: «Bee mv yi á lagi á bwali bina-pola kam?»

⁶ Ba ma leri-ba ni Zezi na manj o ta te tun. Noona bam ma se. ⁷ Ba ma ja bina-pola kam ba ja vu ba yi Zezi te. Ba laan ma kwe ba gwaaru ba danj ka banja ni. Zezi ma di ka banja, yi ba ve ba maa kea. ⁸ Ba na maa ke tun, noona zanzan ma zul-o ba kwe ba gwaaru ba lwaru cwajje kam yuu ni, si Zezi ba o togi ti banja o ke. Noona badaara ma vu ba go tweeru ne di wooru ba di cwajje yuu ni, si o togi ti banja o ke. ⁹ Noona balw na wu o yiga ni di o kwaga ni ba ve tun maa tooli ba wu:

«Ozaana! Zulá taa wu We tee ni!
Zuli-na wubw na tu di Yuutu We yiri njwaani tun.

¹⁰ Zuli-na wubw na wu ta te o noona, nuneeni dibam ko Davidi deen na jigj paari te tun.

Ozaana! Zulá taa wu Banja-We tee ni!»

¹¹ Zezi ma vu o zu Zeruzalem tuw kum wu. O ma vu o yi We-di-kamunu kum o zu ku wu. O ma kaagi o nii woenu tum maama na yi te. We na lagi di zu tun, o ma joori o nuji tuw kum wuni, o togi di o karabia fugá-bale bam o vu Betani.

Zezi na sooli kapuru te tin
(*Matiyu 21:18-19*)

¹² Tiga na puuri tun, ba ma zanj Betani ni si ba joori Zeruzalem. Kana maa jigj Zezi. ¹³ Ba na maa ve tun, o ma tulw o na kapuru. Ku deen li di wooru mv. O ma vu si o nii moola wura na si o di. O na yi da tun, o ma wu ne kulukulu, ku na wu yi ku larim manja tun njwaani. ¹⁴ O laan ma ta di kapuru kum o wu: «Noon-noonu daa ba na moola nmv yuu ni o di.»

O karabia bam ma ni o na tagj kulw tun.

Zezi na zali pipimpiina We-di-kamunu kum wuni te tin

(*Matiyu 21:12-17, Luki 19:45-48, Zan 2:13-22*)

¹⁵ Ba ma vu ba yi Zeruzalem. Zezi ma vu o zu We-di-kamunu kum wu. O ma na noona na wu ka kunkolo kum ni ba pipia. O ma zali-ba o pa ba nuji. O ma vu o ja sabu-lanna bam taabullu tum o pipiri o pu tija ni, o pa ba sabia bam jagi. O ma daari o yigi yitunnu tulw noona badonna na je da ba yagi kunkwan-pula tun o di tija ni. ¹⁶ O ma wu se si noona taa ziji ba zila ba togi kunkolo kum wu ba kea. ¹⁷ O ma bri noona bam o wu: «Ku puuru We tono kum wuni ni, We mv wu: <Amu digá kantw manj si ka taa yi jagá kalw lugu banja dwi tiina maama na wu ta tui ba wari amu da

tun mu.» Abam nan pe ka ji nwuna joro jagə.»

¹⁸ Zwifə kaanum yigə tiinə bam dɪ ba cullu karanyina tiinə bam ma ni Zezi na tagi kulɔ tun. Ba laan ma beeri cwəŋə sɪ ba gu-o. Ba ma kwari fʊnti did-o, o zaasim dum na sʊ nɔn-kɔgɔ kum maama tun nwaanti.

¹⁹ Tɪga na lagɪ ka yi tun, Zezi dɪ o karabiə bam ma nunji tʊv kum wɔntɪ.

Zezi nɔɔntɪ kapurɔ kulɔ na kuvɪ tin taanti

(Matiyu 21:20-22)

²⁰ Tɪga na pʊrɪ tun, ba ma daa zanɪ ba maa kea. Ba ma na kapurɔ kum na kuga, dɪ kʊ bʊnnʊ maama. ²¹ Pɪyeeri ma guli Zezi ya na tagi te tun. O ma ta dɪ Zezi o wɪ: «Karanyina, nii kapurɔ kum nmʊ diin na soolɪ tun, kʊ kuga.»

²² Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Fɔgɪ-na á kɪ á wʊ-dɪdʊba dɪ We. ²³ A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, abam wʊlɔ na tagi dɪ piu kamunu kʊntʊ nɪ, kʊ gɔ kʊ na zɪgɪ me tun kʊ vʊ kʊ tʊ nʊntʊ kum wɔntɪ, We wʊ pa kʊ kɪ. Nmʊ na jɪgɪ wʊ-dɪdʊba nɪ nmʊ na tagi kulɔ tun wʊ stɪntɪ kʊ kɪ, yɪ n ba jɪgɪ bʊbwɛa, We wʊ pa kʊ kɪ. ²⁴ Kʊntʊ nwaanti a lagɪ a ta dɪ abam nɪ, wɔŋɔ kulɔ maama á na wʊ loori We tee nɪ tun, sɪ á taá jɪgɪ wʊ-dɪdʊba nɪ á wʊ stɪntɪ á na-kʊ, yɪ We wʊ pa á na-kʊ. ²⁵ Manja maama abam na wʊra á wari We, yɪ taanti na wʊ abam dɪ nɔɔntʊ wʊdɔŋ laŋa nɪ, sɪ á yagɪ á ma ce-o. A Ko We laan wʊ yagɪ abam dɪ lwarim DI ma ce abam. [²⁶ Kʊ daari, abam na wʊ se sɪ á yagɪ nɔɔna lwarim á ma ce-ba, á Ko We bá yagɪ abam dɪ lwarim DI ma ce abam.]]»

Zezi dam dɪm nunji yəŋ mu?

(Matiyu 21:23-27, Luki 20:1-8)

²⁷ Ba daa ma vʊ ba yi Zeruzalem. Zezi ma vʊ o zʊ We-di-kamunu kum wʊ, o kari ka wɔntɪ o beerə. Zwifə kaanum yigə tiinə bam dɪ ba cullu karanyina tiinə bam dɪ ba nakwa bam ma vʊ o te, ²⁸ ba bwe-o ba wɪ: «Wɔɔ dam mu n ma n kɪ wəŋnu tɪlɔ maama n na kɪ tun? Wɔɔ mu pe nmʊ ni sɪ n ta n kɪ kʊntʊ?»

²⁹ O ma ləri-ba o wɪ: «A dɪ jɪgɪ bwiə a lagɪ a bwe abam, sɪ á na ləri-ya á pa-nɪ, sɪ a laan brɪ abam wʊlɔ na pe amʊ ni sɪ a tʊŋɪ tun. ³⁰ A lagɪ a bwe abam a nii, Zan na miisi nɔɔna na wɔntɪ tun, kʊ yɪ We mu pe-o cwəŋə naa nabiinə mu pe-o?»

³¹ O na bwe-ba kʊntʊ tun, ba maa wʊra ba bwe daani sɪ ba nii ba na wʊ ləri te tun. Ba maa wɪ: «Dɪbam na ləri dɪ wɪ, kʊ yɪ We mu, o laan wʊ bwe dɪbam nɪ, beɛ mu yɪ dɪ nan wʊ se Zan taanti dum? ³² Kʊ daari, dɪ bá wani dɪ ta nɪ kʊ yɪ nabiinə mu pe-o cwəŋə.» Ba tagɪ kʊntʊ, beɪnwaanti ba kwari fʊntɪ dɪ nɔɔna bam, dɪ ba maama

na se nɪ Zan stɪntɪ o yɪ We niŋɔŋnu tun. ³³ Kʊntʊ nwaanti mu ba ləri Zezi ba wɪ: «Dɪ yeri wʊlɔ na pe Zan cwəŋə tun.»

Zezi dɪ ma ta dɪ ba o wɪ: «Kʊ na yɪ kʊntʊ, amʊ dɪ nan bá ta wʊlɔ na pe amʊ ni sɪ a taa tʊŋɪ tun.»

12

Nɔɔntʊ dɪ o gaari mumaŋa

(Matiyu 21:33-46, Luki 20:9-19)

¹ Zezi ma manɪ mumaŋa o brɪ nɔɔna bam o wɪ: «Nɔɔntʊ wʊdɔŋ mu wʊra. O ma zanɪ o cɪ gaari, yɪ o daari o jəri tweeru tɪlɔ yɪrɪ na yɪ vɪnɔy tun dɪ wɔntɪ. O ma daari o kʊ gɔŋɔ tɪ-dɪa je nɪ, sɪ o na gwəri tweeru biə bam, sɪ o kɪ dáanti o nɔ o kan tɪ na bam. O ma daari o cwɪ dapala sɪ nɔɔntʊ taa je da o yɪrɪ gaari dim. O na fɔgɪ o cɪ-dɪ kʊntʊ tun, o laan ma kwe nɔɔna o yagɪ da sɪ ba taa tʊŋa, yɪ o daari o nunji o vʊ cwəŋə. ² Tweeru biə bam gwərim manja na yɪ tun, o ma tʊŋɪ o tintʊŋntʊ sɪ o vʊ nɔɔna balɔ na nii o gaari dum banya nɪ tun te, sɪ ba ce o tari ba pa-o. ³ Tintʊŋntʊ wʊm na yɪ ba te tun, ba ma ja-o ba magɪ, yɪ ba daari ba pa o viiri dɪ ji-kʊrɪ. ⁴ Nɔɔntʊ wʊm daa ma tʊŋɪ o tintʊŋntʊ wʊdɔŋ. O na yɪ ba te tun, ba ma magɪ o yuu ba kaari yɪ ba tʊwɪ-o. ⁵ O daa ta ma tʊŋɪ o tintʊŋntʊ wʊdɔŋ o wəli da. Wʊntʊ na yɪ ba te tun, ba ma mag-o ba gu. Nɔɔntʊ wʊm ta ma tʊŋɪ o tintʊŋna zanzan nɔɔna bam tee nɪ, yɪ ba magɪ ba badonnə, ba daari ba gu ba badaara.

⁶ Kʊ laan ma daari o tɪtɪ bu wʊlɔ o na so-o zanzan tun yɪrɪntɪ. O ma tʊŋ-o ba tee nɪ o ma kweeli, yɪ o bʊŋɪ sɪ, baá nɪgɪ wʊntʊ.

⁷ Nɔɔna bam na nɛ-o tun, ba maa nɔɔntɪ daani ba wɪ: «Mʊ gaari dum tu bu, wʊntʊ mu lagɪ o ba o taa te o ko wʊm wəŋnu tun. Nan pa-na dɪ gu-o, sɪ dɪ daari dɪ taá te o wəŋnu tun.» ⁸ Ba laan ma gu-o, yɪ ba daari ba vanj-o ba ja nunji gaari dum wɔntɪ ba yagɪ.

⁹ Kʊntʊ tun, gaari dim tu wʊm laan wʊ kɪ nɔɔna bam kʊntʊ tɪta mu? O manɪ sɪ o ba o gu-ba mu, sɪ o daari gaari dim o pa nɔɔna badonnə sɪ ba taa niə. ¹⁰⁻¹¹ Kʊ pʊpʊntɪ We tɔnɔ kum wɔntɪ kʊ wɪ:

«Kandwe dɪlɔ lwara na vɪn tun laan mu joori dɪ ba dɪ ji kandwe dɪlɔ na pa sɔŋɔ kum dana tun.

Banya-We na kɪ te tun mu kʊntʊ, yɪ kʊ yɪ wo-kamunu kʊ pa dɪbam.»

Abam manɪ á wʊ karumɪ kʊntʊ na?»

¹² Zwifə yigə tiinə bam na ni kʊntʊ tun, ba ma lwarɪ nɪ o manɪ mumaŋɪ dum bantʊ nwaanti mu. Ba laan maa beeri cwəŋə sɪ ba ja-o. Ba maa wari, ba na kwari fʊntɪ dɪ nɔn-kɔgɔ kum tun nwaanti. Ba ma yag-o, yɪ ba daari ba viiri.

Zwifā bam na bwe Zezi lampoo ŋwum woŋo te tɪn

(Matiyu 22:15-22, Luki 20:20-26)

¹³ Zwifā bam dɛɛn ma li Farizian tiinā badonnā dɪ Pe Erōdɪ kwaga nɔɔna badonnā sɪ ba vu Zezi te. Ba maa lagɪ sɪ ba pa o ŋɔɔnɪ o tusi, sɪ ba wani ba ja-o. ¹⁴ Ba ma yi o te, yi ba ta did-o ba wɪ: «Karanyina, dɪ ye nɪ nmɔ yi cɪga tu mɔ. Nmɔ yigā tərā dɪ nɔɔna na bɔŋɪ kɔlɔ ba pa nmɔ tɪn, nmɔ nan ba kuri nɔɔna daani. Nmɔ nan yani n bɪri nɔɔna We cwəŋə dɪ cɪga mɔ. Dɪ lagɪ dɪ bwe dɪ nii, dɪbam Zwifā bam culu pɛ ni sɪ dɪ ŋwɪ lampoo dɪ pa lɔgɔ kɔm pa-farɔ wɔm naa kɔ wɔ manɪ? Dɪ manɪ sɪ dɪ ŋwɪ naa dɪ wɔ manɪ sɪ dɪ ŋwɪ?»

¹⁵ Zezi nan manɪ o ye ba na yi pipirinyina te tɪn. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Bɛɛ nan mɔ yi á lagɪ sɪ á manɪ-nɪ á nii? Ja-na sɛbu-dalɪ didɔva á ba sɪ a nii.»

¹⁶ Ba ma li sɛbu-dalɪ dɪm ba bɪri-o. O ma nii yi o bwe-ba o wɪ: «Wɔɔ nyinyugɔ dɪ o yɪri mɔ pɔpɔnɪ dɪ banja nɪ?»

Ba ma lər-o ba wɪ: «Kɔ yi pa-farɔ wɔm mɔ.» ¹⁷ Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Kɔ lamma. Á nan taá ŋwɪ kɔlɔ na yi pa-farɔ wɔm nyum tɪn á pa-o, sɪ á daari á taá pai We kɔlɔ dɪ na yi Dɪ nyum tɪn.»

O na ləri-ba kuntu tɪn, kɔ ma sɔ-ba zanzan.

Ba na bwe Zezi twa biim woŋo te tɪn

(Matiyu 22:23-33, Luki 20:27-40)

¹⁸ Sadustian tiinā badonnā dɛɛn ma zanjɪ ba vu Zezi te. Bantɔ mɔ bɪri ba wɪ, nɔɔnɔ na tɪga, o daa bá joori o bi. ¹⁹ Ba ma vu ba ta dɪ Zezi ba wɪ: «Karanyina, Moyisi dɛɛn na pɔpɔnɪ kɔlɔ o tiŋi o pa dɪbam tɪn, kɔ bɪri nɪ, nɔɔnɔ nu-bu na tɪga yi o daari o kaani, ba na wɔ lɔgɪ biə daani, tu wɔm cɔrɔ mɔ manɪ sɪ o dɪ kaani wɔm sɪ ba wani ba lɔ biə o nu-bu wɔlɔ na tɪgi tɪn ŋwaani. ²⁰ Kuntu, nu-biə barpe ya mɔ wɔra. Ba didɔva ma dɪ kaani, yi o tɪ o daari-o, yi o wɔ lɔgɪ bu. ²¹ Wɔlɔ na saŋɪ tɪn laan ma dɪ kadam wɔm. O dɪ ma tɪ o daari kaani wɔm, yi ba dɪ wɔ lɔgɪ bu. Batɔ tu wɔm dɪ daa ma di-o. ²² Ba maama barpe dɪ kaani wɔm, yi ba wɔ lɔgɪ bu did-o. Ba maama na tɪgi tɪn, kaani wɔm dɪ laan ma tɪ. ²³ Ba maama barpe na dɪ kaani wɔm tɪn, ba laan na tu ba bi ba yagɪ tɔnɔnɪ, bantɔ wɔɔ mɔ wɔ ta te kaani wɔm?»

²⁴ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Abam tiini á tusi mɔ. Abam wɔ lwarɪ We tɔnɔ kɔm zaasum dɪm kuri, yi á ta yəri We dam dɪm na yi te tɪn. Á wɔ tusi cɪga na? ²⁵ Nɔɔna na tu ba bi ba yagɪ tɔnɔnɪ, ba lagɪ ba taa nyɪ dɪ We malesɪ sum na yi te tɪn mɔ, ba ba dɪ kaana, kaana dɪ nan ba zɔvɪ banna dɪ. ²⁶ Kɔ nan na yi twa biim dɪm dɪ, Moyisi na pɔpɔnɪ kɔlɔ tɪn bɪri nɪ nɔɔna wɔ sɪnɪ

ba bi. Abam manɪ á wɔ karɪmɪ kɔlɔ We na tagɪ dɪ Moyisi Dɪ na bɪri Dɪ tɪtɪ did-o sabari pɔŋɔ kɔm wɔnɪ manɪ kalɔ tɪn na? We dɛɛn tagɪ Dɪ wɪ: «Amɔ yi Abraham We, dɪ Yizakɪ We, dɪ Zakɔbɪ We mɔ.» ²⁷ Kɔ bɪri nɪ bantɔ daa ta jigi ŋwɪa mɔ We tee nɪ, bɛŋwaani Banja-We yi nanɔna We mɔ, sɪ Dɪ dai twa We. Mɔ kɔ kuri á tiini á tusi dɪ á na bɔŋɪ te tɪn.»

We niā yam wɔnɪ dɔɔ mɔ yi kamunu dɪ dwe?

(Matiyu 22:34-40, Luki 10:25-28)

²⁸ Ba na wɔra ba ŋɔɔnɪ kuntu tɪn, We callu karanyina tu wɔdɔŋ ma yi ba te, yi o ni ba taani dɪm. O ma lwarɪ nɪ Zezi tiini o kwaani dɪ o na ləri Sadustian tiinā bam te tɪn. O laan ma twe Zezi te, yi o bwe o wɪ: «We niā yam maama wɔnɪ dɔɔ mɔ yi kamunu dɪ dwe?»

²⁹ Zezi ma lər-o o wɪ: «We ni dɪlɔ na yi kamunu dɪ dwe ya maama tɪn mɔ tuntu: «Yisɪrayelɪ tiinā-ba, cəgi-na. Yuutu Banja-We mɔ yi dɪbam Yuutu didɔva má. ³⁰ Ta n soe n Yuutu Banja-We dɪ n bɪcari maama, dɪ n wɔ maama, dɪ n wɔbɔŋa maama, dɪ n dam maama.» ³¹ We ni dɪlɔ na saŋɪ tɪn mɔ tuntu: «Ta n soe n doŋ nɪ n tɪtɪ te.» We ni didɔŋ daa tərā dɪ na yi kamunu dɪ dwe niā yantɔ yale.»

³² We callu karanyina tu wɔm ma ta dɪ Zezi o wɪ: «Karanyina, n tagɪ cɪga. Nmɔ na tagɪ n wɪ, We didɔva yɪranɪ mɔ wɔra yi Dɪ doŋ daa tərā tɪn, kɔ yi cɪga mɔ. ³³ Kɔ manɪ sɪ dɪ taá soe We dɪ dɪ wɔ maama, dɪ dɪ wɔbɔŋa maama, dɪ dɪ dam maama, sɪ dɪ daari dɪ taá soe dɪ donnə nɪ dɪ tɪtɪ te. Dɪ na kɪ kuntu, dɪ kɪ lanyɪranɪ kɔ dwe dɪ na mɛ vara naa woŋo kɔlɔ maama dɪ ma kaani-Dɪ.»

³⁴ Zezi na nɛ nɪ o ləri taani dɪm lanyɪranɪ dɪ wɔbɔŋ-ŋɔna tɪn, o ma ta did-o o wɪ: «Nmɔ batwarɪ dɪ We paari dɪm.»

Kɔ na zigɪ manɪ kam kuntu nɪ, nɔɔn-nɔɔnɔ daa maa kwari sɪ o bwe-o taani.

Krisi wɔm We na tɔŋɪ tɪn yi Davidi Yuutu mɔ

(Matiyu 22:41-46, Luki 20:41-44)

³⁵ Zezi dɛɛn maa wɔ We-di-kamunu kɔm nɪ o bɪri nɔɔna, yi o ta o wɪ: «We callu karanyina tiinā bam yani ba bɪri nɪ, Krisi wɔm We na tɔŋɪ tɪn yi Pe Davidi dwi tu mɔ. Kɔ nan wó wani kɔ taa yi kuntu na?

³⁶ We Joro kɔm dɛɛn pɛ Davidi tɪtɪ ta o wɪ: «Yuutu Banja-We tagɪ dɪ a Yuutu Dɪ wɪ: Ba n jəni amɔ jazum nɪ,

sɪ a laan kɪ nmɔ duna maama n nɛ kuri nɪ.»

³⁷ Davidi tɪtɪ nan na sɪnɪ o bɛŋɪ Krisi wɔm o wɪ o Yuutu tɪn, dɪbam nan daa wó kɪ ta mɔ dɪ bɛŋ-o nɪ Davidi naa daga?»

Zezi na brɪ Wɛ ɕɪga kam kɔntɔ tɪn, kɔ ma pa nɔn-kɔgɔ kulɔ na je kɔ ɕɛgi tɪn wɔ poli zanzan.

Zezi kaani nɔɔna, sɪ ba yɪ lwɔni callu karanyɪna tiinɔ bam

(Matiyu 23:1-36, Luki 20:45-47)

³⁸ O daa ta ma brɪ-ba yɪ o wɪ: «Taá yɪrɪ-na á tɪtɪ dɪ callu karanyɪna tiinɔ bam. Bantɔ soe sɪ ba taa zɔvɪrɪ gwar-dɪdwaaru, sɪ ba taa beerɛ yɪ nɔɔna nii-ba. Ba na ve yaga, ba lagɪ sɪ nɔɔna maama taa tui ba zuli-ba mu. ³⁹ Ba na yɔni ba zɔ ba Wɛ-di sɪm, ba lagɪ je-kamunnu mu sɪ ba taa je yigɛ nɪ. Ba na ve nɔɔnɔ sɔŋɔ sɪ ba di candiɔ, kɔ yɪ je-ŋɔŋa jɛgɛ nɪ mu ba lagɪ sɪ ba taa je da. ⁴⁰ Ba maa yɔni ba ganɪ kadɛnɔ ba jɔŋɪ kulɔ maama ba na jɪgɪ tɪn, yɪ ba kwɛri ba loori Wɛ dɪ bitar-dɪdwaaru, sɪ kɔ taa nyɪ nɪ ba yɪ nɔn-ŋɔna mu te. Wɛ wɔ tiini Dɪ pa bantɔ na cam kɔ ja gaalt.»

Kadɛm na pɛ Wɛ pɛɛrɪ te tɪn
(Luki 21:1-4)

⁴¹ Zezi ma vu o jɔni Wɛ-di-kamunu kɔm wɔnɪ, jɛgɛ kalɔ daka na zigɪ da yɪ nɔɔna dɪ Wɛ pɛɛra ka wɔnɪ tɪn tɪkɛri nɪ. O maa je o nii nɔɔna bam na ve ba dɪ ba sɛbiɔ ka wɔnɪ te tɪn. Nadunɔ zanzan ma ba ba dɪ sɛbu zanzan ka wɔnɪ. ⁴² Kadɛm wɔdɔŋ na yɪ yinigɛ tu tɪn ma ja sɛbu-dal-balwa bale, o ma vu o dɪ da. ⁴³ Zezi na nɛ kɔntɔ tɪn, o ma bɛŋɪ o karabiɔ bam, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «A lagɪ a ta ɕɪga mu dɪ abam sɪ, kadɛm wɔntɔ na yɪ yinigɛ tu tɪn, o dɪ sɛbu kɔ dwɛni nɔɔna balɔ maama na dɪ da tɪn. ⁴⁴ Bantɔ maama lɪ ba daari sɛbiɔ mu tata. Kadɛm wɔm nan yɪ yinigɛ tu mu, yɪ o kwe wɔŋɔ kulɔ maama o na jɪgɪ sɪ o ma yɛgi o ni-wɔdiu tɪn o dɪ da.»

13

Lɛɛrv na wɔ ba lɔgv banja te tɪn
(Matiyu 24:1-28, Luki 21:5-24)

¹ Zezi laan ma zanɪ o nunɪ Wɛ-di-kamunu kɔm wɔnɪ. O na maa ke tɪn, o karabiɔ bam dɪdɔa ma ta dɪd-o o wɪ: «Karanyɪna, nii kandwa yantɔ ba na me ba lɔ digɛ kam tɪn na lana te. Nii ka lɔɔm dɪm na dana te.»

² Zezi ma lɛr-o o wɪ: «Nmɔ wɔ nɛ ka na daga te tɪn na? Ka maama nan wɔ ba ka tu tɪga nɪ ka ɕɛgi. Kandwɛ daa bá danɪ dɪ dɔŋ banja nɪ.»

³ Zezi dɛɛn ma vu o jɔni Olivi piu kɔm yuu nɪ, yɪ o tɔltɔ o na Wɛ-di-kamunu kɔm o yigɛ nɪ. O na je kɔntɔ tɪn, Pɪyɛɛrɪ dɪ Zakɪ dɪ Zan dɪ Andre yiranɪ ma vu o te, yɪ ba bwe-o ba wɪ: ⁴ «Manja kɔɔ mu Wɛ-digɛ kam wɔ ba ka ɕɛgi kɔntɔ? Bɛɛ mu lagɪ kɔ kɪ maana kɔ brɪ dɪbam, sɪ dɪ lwari nɪ wɛɛnu tuntɔ maama lagɪ tɪ kɪ?»

⁵ Zezi ma lɛri-ba o wɪ: «Á fɔgɪ á ɕɪ á tɪtɪ, sɪ á yɪ pa nɔɔn-nɔɔnɔ ganɪ abam.

⁶ Bɛŋwaani nɔɔna zanzan wɔ ba abam te, yɪ baá ma amɔ yɪrɪ ba ma ganɪ abam ba wɪ, bantɔ dɪdɔa dɪdɔa mu yɪ Krisi wɔm Wɛ na tɔŋɪ tɪn, yɪ baá ganɪ nɔɔna zanzan.

⁷ Á wɔ ba á na tigurɛ na wɔ abam tɪnɪ dɪm nɪ, yɪ á kwɛri á ni ka ŋwa tɪnɪ dɪlɔ na banɔwɛ tɪn nɪ. Á nan na ni kɔntɔ, sɪ á yɪ pa fɔvɪrɪ zɔ abam. Wɛɛnu tɪm kɔntɔ manɪ sɪ tɪ kɪ mu, yɪ kɔ ta daɪ lɔgv tiim manja.

⁸ Dwi wɔ zanɪ dɪ kɪ jara dɪ dwi dɪdɔŋ, yɪ tɪv dɪ kɔ dɔŋ wɔ zanɪ tɪ magɪ jara. Tɪga dɪ wɔ sisinɪ je sɪdɔnnɛ nɪ, yɪ kana dɪ wɔ ba ka taa wɔ je zanzan nɪ. Yaara yam kɔntɔ maama nan nyɪ dɪ kaani na sɔŋɪ o vri pugɛ yɪ ka wɛɛ yɪ cam daa ta wɔ kwaga nɪ te tɪn mu.

⁹ Á fɔgɪ á ɕɪ á tɪtɪ, sɪ nɔɔna wɔ ja abam ba vu ba sanɪ sariya-dirɛ nakwa tee nɪ. Ba ta wɔ ja abam ba magɪ ba Wɛ-di sɪm wɔnɪ. Baá ja abam ba vu ba sanɪ dɪdɛra dɪ pwa tee nɪ, abam na tɔgɪ amɔ tɪn ŋwaani. Kɔntɔ mu wɔ pa á wani á brɪ-ba Wɛ ɕɪga kam. ¹⁰ Kɔ nan fin mu sɪ ba da yigɛ ba tɔɔlt Wɛ kwɛr-ywɛŋɔ kam ba brɪ dwi maama tiinɔ, sɪ wɔŋɔ maama tiim laan yɪ. ¹¹ Ba na jaani abam ba vu ba sanɪ, sɪ á yɪ taá liɔ dɪ á na wɔ ta kulɔ tɪn. Á na wɔ taá zigɪ ba yigɛ nɪ manja kalɔ tɪn, sɪ á laan ŋɔni kulɔ Wɛ na wɔ pa abam tɪn. Kɔ daɪ abam tɪtɪ mu wɔ ŋɔni, kɔ yɪ Wɛ Joro kɔm mu wɔ pa abam kulɔ á na wɔ ŋɔni tɪn. ¹² Nɔɔna badonnɔ wɔ ja ba tɪtɪ curru ba kɪ nɔɔna jɪa nɪ sɪ ba gu-ba. Kwɛ dɪ wɔ kɪ ba biɔ kɔntɔ dɔŋ. Biɔ dɪ wɔ zanɪ ba pa ba ja ba niinɔ dɪ ba kwɛ ba gu. ¹³ Nɔɔna maama wɔ ta culi abam, á na yɪ a nɔɔna tɪn ŋwaani. Wɔlɔ maama nan na kɪ pu-dɪa o zigɪ kɛŋkɛŋ sɪ kɔ vu kɔ yɪ kweelim tɪn, Wɛ wɔ vri kɔntɔ tu ŋwa.

¹⁴ Abam nan wɔ ba á na wo-lɔŋɔ kulɔ na yɪ ɕɔgɪnɔ tɪn na wɔ ba kɔ zigɪ jɛgɛ kalɔ na wɔ manɪ sɪ kɔ taa zigɪ da tɪn.» (A te abam sɪ wɔlɔ na karɪm tɪn, sɪ o kwaani o ni kɔ kuri lanyiranɪ.)

«Abam na nɛ wo-lɔŋɔ kɔm kɔntɔ, sɪ abam balɔ na zɔvɪrɪ Zude nɪ tɪn kɪ lɪla á nunɪ á duri á vu pweeru yum á sɛgi da.

¹⁵ Nɔɔnɔ nan na wɔ nyauu nɪ, o daa yɪ tu o zɔ digɛ sɪ o kwe kulɔkulɔ. ¹⁶ Nɔɔnɔ wɔlɔ nan na wɔ kara nɪ tɪn, o daa yɪ joori sɔŋɔ sɪ o kwe o gɔrɔ o zɔ. ¹⁷ Kantɔ manja kam nɪ kɔtɔ ta tiini kɔ yɪ lɛɛrv dɪ kaana balɔ na jɪgɪ pwi tɪn, dɪ balɔ na jɪgɪ biɔ yɪ ba ŋɔgɪ yɪlɪ tɪn. ¹⁸ Nan taá loori-na Wɛ, sɪ cam dɪm kɔntɔ yɪ ba waaru mumanja nɪ. ¹⁹ Bɛŋwaani yaara yalɔ na lagɪ ya ba da yam kɔntɔ nɪ tɪn wɔ ta tiini ya camma ya dwe yalɔ na manɪ ya kɪ pulim nɪ Wɛ na kɪ lɔgv sɪ kɔ ba kɔ yɪ zɪm tɪn. Yaara yantɔ nan na ke, yadonnɔ daa bá ba nɛɛnɪ

yantu te. ²⁰ Baŋa-We nan na wu pe yaara yam da yam tri, noon-noonu ba wari. Ku nan yi We titi noona balu DI na kuri tun nŋaani mu, DI wu pa yaara yam da yam tri.

²¹ Kantu maŋa kam ni, noonu wulu maama na tagi di abam o wu: <Nii Kriŋi wum We na tuni tun, o wu yo seeni> naa <o wu jage kantu ni>, si a yi se kuntu tu.

²² Noona badaara wu zani ba bri ni bantu didua didua mu yi Kriŋi wum, yi ba yagi ba dat. Badonna di wu bri ni bantu mu yi We nijonŋa, yi ba yagi ba dat. Ba a ki wokunkagila yalu na wu su noona tun, si ba ya na wai, si ba sugi We titi noona balu DI na kuri tun. ²³ A ta a cu a tti, si a wuuri a ta a bri abam mu yi waenu tum maŋa daa ta wu yi.»

Nabiin-bu wum na wu ba logu baŋa te tin

(Matiyu 24:29-44, Luki 21:25-36)

²⁴ «Yaara yam kuntu maŋa na tu ka ke, da yantu wuni

<wia kam laan wu ji nazono tim, cana di daa ba funi si pooni taa wura.

²⁵ Weyuu wu sisinji yi calicwi sum kwari si tu tga ni,

yi waenu tulu maama na wu weyuu ni tun wu vugimi daani.»

²⁶ Maŋa kam kuntu ni noona wu na Nabiin-bu wum na maa biini logu baŋa. Oo ta wu kunkwawuni wuni o biini di dam, yi We paari-zulu o tee ni zanzan. ²⁷ O laan wu pa o maleŋi sum nunji si jagi si vu logu baŋa je maama, ku na yi wa-puli di wa-zuru, jazum di jagwio, si la o noona balu We na kuri tun je maama si ki daani.

²⁸ Nan maani-na a nii kapuru na yi te tin. Kuntu na yeni ku wura ku kwi voru, a yeni a lwaru ni ku twe yade. ²⁹ Ku nan yi bidwi mu di a na tu a na waenu tulu a na tagi a bri abam tun na wura ti kia, si a lwaru ni maŋa kam laan twe ka ti. ³⁰ A lagi a ta ciga mu di abam si, waenu tum kuntu maama wu ba ti wura ti kia, yi zum noona bam ta wu tigi ba ti. ³¹ Weyuu di tga baŋa maama wu ba ti ke, yi amu taani dum ba ke maŋa di maŋa.

³² Noon-noonu nan yeri de dlu Nabiin-bu wum na lagi o joori o ba tun, yi noon-noonu yeri de dum wuni maŋa kam o na wu ba tun, ku na manj ku yi We maleŋi sum naa DI Bu wum tti di. Ku yi a Ko Baŋa-We yirani mu ye. ³³ A ta a fagi a cu a tti, si a yeri maŋa kam o na wu joori o ba tun. ³⁴ Ku ta nyi di soŋo tu na nunji si o beeri o vu yige yige te tin. O ma pa o tuntunna bam ni si ba taa nii o soŋo kum baŋa ni. O ma pa ba noonu maama o tuntu. O ma ta di ba didua, si o taa yiri o mansoŋo kum lanyirani. ³⁵ Abam di manj si a fagi a ta a

yiri kuntu don mu. Benwaani a yeri maŋa kalu soŋo tu wum na wu joori o ba tun. O wai o tui didaan-ni ni naa tti kunkuru ni, naa ti-bra-pura ni naa wa-puli maŋa ni. ³⁶ Kuntu tun, o na tu bidwi baŋa ni, si o yi dari abam di a tigi a doa. ³⁷ A lagi a ta di abam di noona bam maama ni, a manj si a ta a cu a tti mu.»

14

Zwifə bam yigə tiinə na ki ni daani si ba go Zezi te tin

(Matiyu 26:1-5, Luki 22:1-2, Zan 11:45-53)

¹ Ku deen daari da yale mu si Paki candiə kam yi. Candiə kam kuntu ni mu Zwifə bam yeni ba di dipe dlu na ba jigi dabilu tun. Zwifə bam kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyuna tiinə bam maa kwaani ba lagi cwəŋə, si ba ki swan ba ma ja Zezi ba gu. ² Ba ma ta ba wu: «Di nan wu manj si di ja-o candiə kam maŋa ni, si ku pa wuvugə jeni noona bam titari ni.»

Kaanu wodonj na zuli Zezi te tin

(Matiyu 26:6-16, Zan 12:1-8)

³ Zezi deen maa wu Betani ni noonu wodonj soŋo ni, o yiri mu Simon. Wuntu deen ya yi nanyoŋo mu. Zezi na wura o di wodi mu maŋa kalu tun, mu kaani wodonj tu o te. O maa jigi kunkwələ ka na su di trali nugə kalu yiri na yi naadu tun. Nugə kam lana yi ka yelo cana zanzan. O ma puri kunkwələ kam ni, o lo nugə kam Zezi yuu ni o ma ki-o zulu. ⁴ Balu na togi ba wura yi ba na tun badonna maa ba jigi wopolo, yi ba te daani ba wu: «Be mu yi o cogi nugə kam kuntu? ⁵ Di ya wai di yegi-ka di na sabu zanzan, ku dwe sabu-dala biə yato, yi di ma weli yinigə tiinə.» Ba ma tiini ba jigi kaani wum ba noona di o kam dum.

⁶ Zezi ma ta di ba o wu: «A yag-o. Be mu yi a jig-o a yaara? O na ki amu zulu yalu tun yi kam-laa mu o ki-ni. ⁷ Ku nan na yi yinigə tiinə, bantw wura mu di abam maŋa maama, yi a wu wani a zani-ba maŋa kalu a na lagi tun. Ku daari amu nan ba ta wura di abam maŋa maama. ⁸ Kaani wuntu ki kul o na wa tun mu. O na logi nugə kam a yira ni tun, ku bri ni o wuuri o turi a yira yam mu, si ba laan kwe-ni ba ki. ⁹ A lagi a ta ciga mu di abam si, ba na wu tochi amu kwə-ywəŋə kam logu baŋa je su tum maama ni tun, ba a ta kaani wum kuntu di taani si ba taa guli o gula.»

¹⁰ Zudası Yiskariyo wulu na yi Zezi karabiə fugə-bale bam wu didua tun laan ma zani o nunji. O ma vu Zwifə kaanum yigə tiinə bam te, si o bri-ba cwəŋə si ba wani ba ja Zezi. ¹¹ Ba na ni o na tagi kul tun, ba wu ma poli zanzan. Ba ma go ni ni

baá pa-o sɛbu. O laan maa kwaani o beeri cwəŋə sɛ o ja Zezi o ki ba juŋa nɛ.

Zezi na di Paki candiə wɔdiu di o karabiə bam te tɛn

(Matiyu 26:17-30, Luki 22:7-23, Zan 13:21-30, 1 Korɛnti 11:23-25)

¹² Kɔ ma ba kɔ yi dɛ dɛlɔ ba na puli sɛ ba di dɛpɛ dɛlɔ na ba jɛgɛ dabɛlɛ di wɔnɛ tɛn. Dɛ dɛm kɔntɔ nɛ Zwifə bam yəni ba gɔɔ pibali mɔ, ba ma di Paki candiə kam. Zezi karabiə bam ma vu ba bwe-o ba wɛ: «Nɛmɔ lagɛ sɛ dí di Paki candiə kam jəgə kɔɔ nɛ mɔ, sɛ dí vu dí ti wɔŋo maama yigə dí pa-m?»

¹³ O ma tɔŋi o karabiə bam bale, yɛ o ta di ba o wɛ: «Zaŋi-na á vu tɛv kɔm wɛ. A na yi da, nɔɔnɔ wɔdɔŋ wɔ jeeri abam o na zɔŋi kɔɔrɔ di na. Sɛ á da-na o kwaga á vu. ¹⁴ O na zu sɔŋo kɔlɔ tɛn, sɛ á di zɔ á ta di kɔ tu nɛ: <Dí Karanyina mɔ wɛ, dí ba dí bwe dí nii, digə kalɔ wɔm na wɔ jəni da di o karabiə bam sɛ ba di Paki candiə kam wɔdiu tɛn wɔ yən mɔ?» ¹⁵ A na bwe-o kɔntɔ, o laan wɔ bɛi abam weyu digə. Kaá ta daga lanyirani, yɛ ka jɛgɛ wɔŋo kɔlɔ maama dí na lagɛ tɛn ka wɔnɛ. Ve-na á kwe candiə kam wənu tɛm á ti, sɛ dí laan ba.»

¹⁶ O karabiə bale bam ma zaŋi ba vu tɛv kɔm wɛ. Ba ma sɛntɛ ba na wɔŋo maama nɛ Zezi na maŋi o ta te tɛn. Ba ma kwe Paki candiə kam wɔdiu kɔm ba ti.

¹⁷ Tɛga ma ba ka yi. Zezi ma ba o zɔv digə kam di o karabiə fugə-bale bam. ¹⁸ Ba ma jəni sɛ ba di wɔdiu kɔm. Ba na wɔra ba di tɛn, Zezi laan ma ta o wɛ: «A lagɛ a ta cɛga mɔ di abam sɛ, abam balɔ na je á tɔgɛ á di di amɔ tɛn wɔ nɔɔnɔ didɔba mɔ lagɛ o yəgi amɔ o pa nɔɔna.»

¹⁹ Ba na ni kɔntɔ tɛn, kɔ ma pa ba wɔ cɔgɛ zanzan. Ba maa bwe-o didɔba didɔba ba wɛ: «Kɔ yi amɔ mɔ na?»

²⁰ O ma ləri-ba o wɛ: «Kɔ yi abam fugə-bale bam wɔ didɔba mɔ. Kɔ yi wɔlɔ na tɔgɛ di amɔ o lu zɔŋa didɔba wɔnɛ tɛn mɔ. ²¹ Kɔ nan maŋi sɛ amɔ Nabiin-bu wɔm vu a ti, nɛ Wɛ tɔnɔ kɔm na maŋi kɔ bɛi a taani te tɛn mɔ. Kɔ nan za wɔ ta yi lɛɛrɔ mɔ kɔ pa nɔɔnɔ wɔlɔ na wɔ yəgi amɔ Nabiin-bu wɔm o pa tɛn. Ba ya na maŋi ba wɔ lɔgɛ nɔɔnɔ wɔm kɔntɔ, kɔ ya wɔ ta gara.»

²² Ba na wɔra ba di maŋa kalɔ tɛn, Zezi ma kwe dɛpɛ yɛ o ki Wɛ le di nɔwaani. O ma daari o fɔ-di o pa o karabiə bam yɛ o wɛ: «Jonji-na, sɛ dɛntɔ yɛ a yɛra mɔ.»

²³ O daa ma kwe tweeru biə sana di zɔŋa, yɛ o ki Wɛ le ti nɔwaani. O ma kwe o pa-ba, yɛ ba maama nyo. ²⁴ O maa wɛ: «Wo-nyɔɔrɔ tɛntɔ mɔ yɛ a jana kalɔ na lagɛ ka nunji ka duri sɛ ka ma vɛi nɔɔna zanzan ba lwarɛm wɔnɛ tɛn. ²⁵ A lagɛ a ta cɛga mɔ di abam sɛ, a daa bá nyo wo-nyɔɔrɔ tɛntɔ,

sɛ kɔ taa ve maŋa kam a na wɔ jəni Wɛ paari dɛm wɔnɛ a daa nyo tɛn.»

²⁶ Ba laan ma leeni ba zuli Wɛ, yɛ ba daari ba nunji ba vu Olivi piu kɔm yuu.

Zezi na wuuri o bɛi Piyɛɛri na wɔ vi-o te tɛn

(Matiyu 26:31-35, Luki 22:31-34, Zan 13:36-38)

²⁷ Zezi ma ta di ba o wɛ: «Abam maama wɔ ba á joori amɔ kwaga nɛ, nɛ Wɛ tɔnɔ kɔm na maŋi kɔ bɛi te tɛn. Wɛ dɛɛn tagɛ Dɛ wɛ:

<Aá pa ba gɔ nayirɔ wɔm, yɛ o peeni sɛm maama jagɛ.>

²⁸ Kɔ daari, Wɛ na joori Dɛ bi-nɛ, aá da yigə a vu a taa cɛgi abam Galile nɛ.»

²⁹ Zezi na tagɛ kɔntɔ tɛn, Piyɛɛri ma ta o wɛ: «Nɔɔna bam maama na maŋi ba joori nɛmɔ kwaga nɛ, amɔ bá fɔgɛ a joori nɛmɔ kwaga nɛ.»

³⁰ Zezi ma lər-o o wɛ: «A lagɛ a ta cɛga mɔ di nɛmɔ sɛ, zɛm tɛtɛv dɛntɔ kɔ na wɔ loori sɛ cɛbɔwɔ keeri kuni bile tɛn, nɛmɔ wɔ fɔv kuni bitɔ nɛ n yeri amɔ.»

³¹ Piyɛɛri laan ma fɔgɛ o ta di baari o wɛ: «A bɛi a bá fɔv nɛ a yəri nɛmɔ, kɔ na maŋi kɔ yɛ ba na lagɛ ba gɔ amɔ di nɛmɔ maama mɔ di.»

Zezi karabiə bam maama di ma ta kɔntɔ dɔŋ.

Zezi na cɛ di Wɛ-loro te tɛn

(Matiyu 26:36-46, Luki 22:39-46)

³² Ba laan ma zaŋi ba vu jəgə kadoŋ gaari na wɔra yɛ ba bə-ka nɛ Jesemanɛ tɛn. Zezi ma ta di o karabiə bam o wɛ: «Á taá je yo, sɛ a vu a warɛ Wɛ sɛ a ba.» ³³ O ma pa Piyɛɛri di Zaki di Zan tɔgɛ did-o ba vu. O wɔ ma tiini kɔ cɔgɛ zanzan, yɛ o bɛicari di. ³⁴ O ma ta di ba o wɛ: «A wɔ mɔ tiini kɔ cɔgɛ sɛ kɔ yi a tɔvntɛ. Á nan taá zɛgɛ yo, sɛ á warɛ Wɛ sɛ á yi zaŋi á dɔ.»

³⁵ O laan ma fufɔ o vu daa. O ma vi o yigə tɛga nɛ o loori Wɛ o wɛ, kɔ na wai sɛ cam dɛm ke di daar-o. ³⁶ O ma loori Wɛ o wɛ: «Amɔ Ko Baba, nɛmɔ wai wɔŋo maama n kɛa. Nan pa cam dɛlɔ na lagɛ di ba amɔ banja tɛn kɛ. Nan kɛ te na yi nɛmɔ wɔbɔŋa tɛn, sɛ n yɛ kɛ amɔ wɔbɔŋa na lagɛ kɔlɔ tɛn.»

³⁷ O na loori Wɛ o ti tɛn, o ma joori o vu o karabiə batɔ bam te. O piini ba tigi ba dɔa. O ma ta di Piyɛɛri o wɛ: «Simɔn, n tigi n dɔ mɔ na? Bɛɛ mɔ yi n warɛ n ta n niə, sɛ n yɛ zaŋi n dɔ, sɛ kɔ yi maŋa finfɛtɛn di? ³⁸ Fɔgɛ-na á yɛrɛ á tɛtɛ sɛ á taá loori Wɛ, sɛ á yɛ tɔ maŋim dɛm maŋa nɛ. Bɛɛnwaani nanzwənə wɔbɔŋa lagɛ sɛ ya sɛ Banja-Wɛ, yɛ o yɛra laan bwənə.»

³⁹ O ma yagi-ba, yɛ o joori o vu o loori Wɛ, nɛ o ya na maŋi o loori te tɛn. ⁴⁰ O daa ta ma joori o vu o piini ba tigi ba dɔa, dɔɔm

na tiini di wat-ba tun njwaani. Ba maa yəri ba daa na wó ta kulb did-o tun. ⁴¹ O daa ma vu o loori We o ki kuni bito, yi o joori o ba ba te. O laan ma ta di ba o wı: «Á ta tigi á doa mu na? Ku manı. Nii-na! Manja kam yiə, sı ba ja amu Nabiin-bu wum ba ki non-balwaarı jta ni. ⁴² Zanı-na sı di vu. Nöönw wulb na lagı o yəgi-nı o pa tun maa biına.»

Ba na jaani Zezi te tin
(Matiyu 26:47-56, Luki 22:47-53, Zan 18:3-12)

⁴³ Zezi ta na wura o njoonı kontu tun, mu Zudası wulb na yi o karabiə fugə-bale bam wu didba tun tu o yi o te, yi non-kogo zanzan togi did-o ku ba, yi ba ze su-lwaanu di da-lwaanu. Ku yi Zwifə bam kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyına tiinə bam di ba nakwa bam mu tunı-ba. ⁴⁴ Zudası ya manı o pa kogo kum lwarı ni, o na ve o kukwəri nöönw wulb tun, sı ba vu ba ja kontu tu, sı ba fogı ba ja-o lanyıranı ba ja viiri.

⁴⁵ O laan ma yoorı o vu o yi Zezi te yi o wı: «Karanyına.» O ma daarı o kukwəri-o. ⁴⁶ Nöönna bam laan ma yi ba ja Zezi. ⁴⁷ Nöönna balı na togi ba wu Zezi tee ni tun didba ma li o sugu o ma zagı kaanum yuutu wum tuntıjnı zwe o go. ⁴⁸ Zezi laan ma bwe kogo kum o wı: «Abam na kwe su-lwaanu di da-lwaanu á ba sı á ja amu tun, a yi njwınu mu na? ⁴⁹ De maama a yəni a wu abam tee ni a brı nöönna We-di-kamunu kum wunı, yi á ba jaanı-nı. Ku nan manı sı ku ki kontu mu, sı ku pa kulb na manı ku pıpıni We tonu kum wunı tun sıni ku ki.»

⁵⁰ O karabiə bam maama na ne kontu tun, ba ma duri ba viiri ba daar-o.

⁵¹ Non-dıjnı kudojnı ya wura, o na togi Zezi. O ya kukwəri gar-jalı yıranı mu. Ba ma kwaanı sı ba ja-o. ⁵² O ma vrı o titı o daarı o goro kum o yagi o pa-ba, yi o duri kalambolo o viiri.

Ba na di Zezi taanı te tin
(Matiyu 26:57-68, Luki 22:54-55,63-71, Zan 18:12-14,19-24)

⁵³ Ba ma ja Zezi ba vu kaanum yuutu wum sojnı. Zwifə kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyına tiinə di ba tvı kum nakwa bam maama ma gilimi daanı jəgə kam kontu ni. ⁵⁴ Pıyeeri ma dalı o togi ba kwaga o da o vu o yi kaanum yuutu wum sojnı. O ma zu o jəni di sojnı kum tuntıjnı bam o togi o weeri mini.

⁵⁵ Zwifə bam kaanum yigə tiinə bam di ba sarıya-dirə nakwa kogo kum maama maa kwaanı sı ba na cwənjə kalı ba na wu da da ba ma sanı Zezi sı ba laan pa ba gu-o tun. Ba ma kwaanı taan ba ga. ⁵⁶ Nöönna zanzan ma zanı ba fı vwan ba pa-o, yi ba

na te ba wı o ki wəənu tvı tun ba togi daanı. ⁵⁷ Nöönna badonnə di daa ma zanı ba fı vwan ba pa Zezi ba wı: ⁵⁸ «Dıbam ni nöönw wuntu na tagı o wı, oó magı We-di-kamunu kontu nabiinə na logı tun o di tıga ni, yi o joori o ma da yato o lo kadojnı, yi ku dai nabiinə mu wó lo-ka.» ⁵⁹ Nan di nöönna bam na manı ba te kontu di tun, ba niə daa ta ba togi daanı.

⁶⁰ Kaanum yuutu wum laan ma zanı ba maama titarı ni, yi o bwe Zezi o wı: «Nöönna bantu na tagı kulb ba pa nmı tun, nmı ba jıgi taanı sı n ləri na?»

⁶¹ Zezi maa cim yi o vu ləri kulbkułb. Kaanum yuutu wum ma joorı o bwe-o o wı: «Nmı mu yi Krisi wum We na tunı tun na? Nmı mu yi Baıa-We dilı dibam na zuli tun Bu wum na?»

⁶² Zezi ma ləri o wı: «Een, amı mu kontu. Nan taá ye-na ni, á wó ba á na Nabiin-bu wum na je Dam-foro Tu Baıa-We jazım ni, yi á ta wó na-o o na nunı weyuu ni o maa biını kunkwənu wunı.»

⁶³ Kaanum yuutu wum na ni kontu tun, o ma zanı o kaarı o titı goro, sı ku brı ni o wu tiini ku cogı di Zezi taanı dım. O ma ta o wı: «Dı daa ba lagı maana tiinə sı ba njoonı o taanı dım. ⁶⁴ Abam maama manı á ni o na njoonı o twı We, o paı o di We ma daanı mu. Kontu tun, abam wı bee mu?»

Ba maama ma ləri ba wı, o manı sı o ti mu. ⁶⁵ Ba badaara ma twı lileeru ba yagi o yıra ni. Ba ma kwe goro ba ma pu o yiə, yi ba daarı ba mag-o di jagulə yi ba wı: «Lwarı n brı dibam wulb na magı-m tin.» Pamanıa bam ma jug-o ba maga.

Pıyeeri na sıni o vin Zezi te tin
(Matiyu 26:69-75, Luki 22:56-62, Zan 18:15-18,25-27)

⁶⁶ Pıyeeri ya daa ta togi o je kunkolo kum ni. Kaanum yuutu wum sojnı tuntıjnı-kana ma ba ka togi da ka maa kea. ⁶⁷ O ma na Pıyeeri na je o weeri mini. O ma fogı o nii-o lanyıranı, yi o wı: «Nmı di togi di Nazareti tu Zezi mu.»

⁶⁸ O ma fı o wı: «A yəri wonjo kulb n na te tun. A ba ni ku kuri.» O ma zanı o nunı o vu mancojnı ni. Cıbwıu ma da ku keeri.

⁶⁹ Tuntıjnı-kana kam daa ma na-o. O daa ta ma ta di nöönna balı na zıgi da tun o wı: «Nöönw wuntu togi o yi Zezi kogo kum wu didba mu.» ⁷⁰ O daa ma fı o wı, o dai ba wu nöönw.

Ku na ki fıın tun, nöönna balı na zıgi da tun ma ta di Pıyeeri ba wı: «Nmı sıni n yi ba wu didba mu. Nmı di yi Galile tu mu.»

⁷¹ O laan ma soolı o pa o titı, sı ku taa yi ni cigı mu o taga, yi o wı: «A brı a yəri nöönw wulb á na te o taanı tun.»

⁷² O na tagi kontu tun, cibwuw laan ma da ku keeri ku ki kuni bile. Piyeeeri laan ma guli Zezi ya na tagi kulb did-o o wɔ: «Ku na wɔ loori si cibwuw keeri kuni bile tun, nmɔ wɔ fɔ kuni bitɔ ni n yɛri amɔ.» O na guli kontu tun, o wɔ ma tiini ku cɔgi zanzan, o ma zanɔ o nunji yɛ o keerɛ.

15

Pilati na bwe Zezi taani te tin

(Matiyu 27:1-2,11-26, Luki 23:1-5,13-25, Zan 18:28—19:16)

¹ Tɔga na tu ka pɔuri tituti tun, Zwifɛ kaanum yigɛ tiinɛ bam di ba tu kum nakwa bam, di ba karanyina tiinɛ bam di ba saruya-dirɛ nakwa kɔgɔ kum maama ma ba ba ki ni daani. Ba ma pa ba ja Zezi ba wɔ, yɛ ba ja-o ba vu ba ki guvirma tu Pilati junja ni. ² Pilati ma bwe-o o wɔ: «Nmɔ mu yɛ Zwifɛ bam pe wɔm na?»

Zezi ma lɛr-o o wɔ: «Mɔ ka da n taga.»

³ Zwifɛ kaanum yigɛ tiinɛ bam ma tiini ba manɔ wɛɛnu zanzan ba pa-o. ⁴ Pilati ta ma joori o bwe-o o wɔ: «Nmɔ ba lagɔ n lɛri ba taani dɔm na? Nmɔ wɔ ni ba na nɔɔni kulb maama ba pa nmɔ tun na?»

⁵ Zezi daa ta ma wɔ lɛri ba taani dɔm didɔdidɔ. Ku ma pa Pilati tiini o yɛ yɛu did-o.

⁶ Biɔ maama Paki candiɔ kam manɔ na yɛni ka yɛ, guvirma tu yɛni o li piɔnu didɔva mu o pa nɔɔna bam, niɛɛni bantɔ na lagɔ wɔlu tun. ⁷ Piɔnu wɔɔɔn deen maa wɔra, o yɛri mu Barabasɔ. Ba deen ya pi-o di balɔ na wɛli daani ba ki jara di ba tu kum yigɛ tiinɛ yɛ ba gu nɔɔnu tun mu. ⁸ Nɔɔna bam ma ba ba la kɔgɔ, yɛ ba ta di Pilati si o li piɔnu didɔva o pa-ba, ni o na yɛni o ki te tun. ⁹ Pilati ma bwe-ba o wɔ: «Á lagɔ si a li Zwifɛ bam pe wɔm mu a pa abam na?» ¹⁰ O deen bwe-ba kontu, beɔnwaani o ye ni ku yɛ wɔ-gurɔ nwaani mu kaanum yigɛ tiinɛ bam ya jaani Zezi ba ki o junja ni.

¹¹ Kaanum yigɛ tiinɛ bam ma sugɔ nɔn-kɔgɔ kum, ba pa ba ta di Pilati ni ba lagɔ si o yagɔ Barabasɔ mu o pa-ba. ¹² Pilati laan ma bwe-ba o wɔ: «Si wɔlu á na bɛ-o ni Zwifɛ bam pe tun, abam lagɔ si a ki-o ta mu?»

¹³ Ba ma kaasi banja banja ba wɔ: «Pa-o tɔun-dagara banja ni n gu.»

¹⁴ O ma joori o bwe-ba o wɔ: «Wɔntɔ cɔgi bɛɛ mu?»

Ba laan ma tiini ba kaasi banja banja ba wɔ: «Pa-o tɔun-dagara banja ni n gu.»

¹⁵ Pilati maa lagɔ si o pa kɔgɔ kum wɔ poli. Kontu nwaani o ma pa ba pɔri Barabasɔ ba yagi. O daari o pa ba magɔ Zezi di balaara, yɛ o pa-ba cwɛnɛ si ba ja-o ba vu ba pa tɔun-dagara banja ni ba gu.

Ba na jaani Zezi ba vu ba pa tɔun-dagara banja ni te tin

(Matiyu 27:27-56, Luki 23:26-49, Zan 19:2-3,17-30)

¹⁶ Pamanɔna bam laan ma ja Zezi ba vu ba zu guvirma tu Pilati sɔnɔ kum kunkɔlo. Ba ma pa pamanɔna bam kɔgɔ kum maama gilimi da, ¹⁷ yɛ ba pa o zu gwar-sunɔ. Ba ma daari ba kwe sabari ba ma sɔ yipugɛ ba pu o yuu ni. ¹⁸ Ba laan maa ki ni ba zul-o mu te yɛ ba wɔ: «Zwifɛ bam pe, dɔnle.» ¹⁹ Ba maa jigɔ miu ba lɔɛ o yuu ni, yɛ ba twi lileeru ba yagi o yura ni. Ba ma kuni doonɔ o yigɛ ni, yɛ ba ki ni ba zul-o mu te. ²⁰ Ba na yaali yaal-o ba ti tun, ba ma li gwar-sunɔ kum, yɛ ba joori ba zu-o o titi gɔrɔ kum. Ba laan ma ja-o ba nunji ba vu si ba pa tɔun-dagara banja ni ba gu.

²¹ Ba na maa kɛ tun, ba ma na nɔɔnu wɔɔɔn, o yɛri mu Simɔn. O nunji Sireeni mu. Wɔntɔ mu yɛ Alesandri di Rufusi ko. O deen ya nunji kara mu o ba o yɛ tu wɔ o maa kea. Pamanɔna bam na nɛ-o tun, ba ma fi-o si o kwe tɔun-dagara kam o zunɔ si ba vu. ²² Ba ma ja Zezi ba vu ba yɛ jɔgɛ kalɔ ba na bɛ ni Goligota tun. Yɛri dɔm kontu kuri mu Yukol-pɔa pi. ²³ Ba na yɛ da tun, ba ma ki sana kalɔ na gwaani di liri silɔ yɛri na yɛ Miiri tun, ba pa Zezi si o nyɔ. O ma wɔ sɛ o nyɔ.

²⁴ Ba laan ma ja-o ba pa dagara kam banja ni. Ba ma kwe o gwaaru tum si ba manɔ ba pa daani. Ba ma ta jɔrɔ si ba nii, wɔɔ mu wɔ twɛri kulɔ o na lagɔ tun. ²⁵ Ba na pag-o manɔ kalɔ tun yɛ tituti luu nɔgɔ manɔ ni mu.

²⁶ Ba ma pɔpɔni tɔnɔ, si ku bri kulɔ o na cɔgi yɛ ba gu-o tun, ba tani tɔun-dagara kam yuu ni. Ba pɔpɔni ba wɔ:

«Wɔntɔ yɛ Zwifɛ bam pe mu.»

²⁷ Ba ma ja nwaɔna bale di ba pa dagari sɔdonnɛ banja ni. Ba ma cwi didɔva Zezi jazum ni. Wɔwɔm maa wɔ o jagwiɛ ni. [

²⁸ Kontu ma pa kulɔ na pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔntɔ tun sɔntɔ ku ki, ni ku na wɔ: «Ba wɛl-o di nɔn-balwaaru mu, ku ma pa nɔɔna nii-o ni nɔn-balɔrɔ te.»]

²⁹ Nɔɔna balɔ na tɔgi da ba kɛ tun maa niɛ, yɛ ba gɔgɔsi ba yuni ba twi-o. Ba ma yáal-o yɛ ba wɔ: «Nii. Nmɔ ya na bunɔ si n cɔcɔgi We-di-kamunu kum mu n di tɔga ni, si n daari n ma da yatɔ n joori n fɔgi n lɔ-ka tun, ³⁰ laan nan vri n titi n tu dagara kam yuu ni si di nii.»

³¹ Zwifɛ kaanum yigɛ tiinɛ bam di ba cullu karanyina tiinɛ bam di maa twi-o ba bri daani ba mwana. Ba maa te daani ba wɔ: «O yɛni o vri nɔɔna badonnɛ nwaɔ, yɛ o laan wartɔ o titi nwaɔ o vri. ³² O bri o titi ni o yɛ Kri si wɔm We na tɔnɔ tun, di Yisrayeli dwi tiinɛ pe. O nan tu dagara

kam yuu ni lele si di nii. Di na ne kontu, di laan wu se-o.»

Nooa balu ba na pagu dagari sim banya ni ba weli da tun di maa jig-o ba twia.

³³ Ku ma vu ku yi manja kam we na tu di yi yupari banya ni tun. Lugu kum maama ma ba ku ji lim ku vu ku yi we-guni manja ni. ³⁴ Ku na ki nneeni luu batu te tun, Zezi laan ma kaasi banya banya di kwar-dia o wi: «Eli, Eli, lema sabakitani?» Taani duntu kuri mu: «Amu We, amu We, bee mu ki yi n yagi amu?»

³⁵ Nooa balu na zigɔ da yi ba ni taanu dum tun badaara maa wi: «Cegi-na. O lagi o bɛɛɛni Eli mu si o ba.» ³⁶ Ba didua laan ma duri o vu o kwe sipɔɔ o di sa-nywana wɔni, o ki-ku miu ni ni o vu o te o pa Zezi si o nyɔ. O daari o wi: «Yagi si di cegi di nii, Eli wu ba o pa o tu dagara kam yuu ni na?»

³⁷ Zezi laan ma kaasi banya banya, yi o daari o pa o siun ti.

³⁸ Zezi na tigi kontu tun, gɔɔɔ kulu ba na lagi ba ma ci We-di-laa kum tun ma kaari bule, ku zigɔ banya ni ku tu ku kwaari tɛga. ³⁹ Pamaɲna bam yigɔ tu wulu na zigɔ Zezi yigɔ ni tun ma na o na kaasi yi o daari o ti te tun. O na ne kontu tun, o maa wi: «Nooonu wuntu ya siuni o yi Banya-We Bu mu.»

⁴⁰ Kaana badonna maa togi ba wura, ba ma zigɔ yigɔ yigɔ ba niɔ. Mari wulu na nunji Magdala tun maa wu ba wuni, didaani Mari wulu na yi Zaki kukule di Zuzesi nu tun. Salomi di maa togi o wura. ⁴¹ Kaana bantɔ deen ya togi di Zezi Galile ni mu, yi ba yɛni ba tɔɲi ba zan-o. Kaana badaara zanzan di maa wura, ba ya na togi did-o ba ba Zeruzalem.

Ba na ki Zezi booni wuni te tin
(Matiyu 27:57-61, Luki 23:50-56, Zan 19:38-42)

⁴²⁻⁴³ Nooonu wɔdonɔ deen mu wura, o yiri mu Zuzefu, o na nunji Arimatɔ. O yi Zwifɛ bam nakwa kɔɔɔ kum yigɔ tu didua, yi noona pa-o zule. O maa jigɔ tɔuna ni We paari dum wu ba noona titari ni. De dum ba na gu Zezi tun maa yi de dɔlu Zwifɛ bam na manɔ si ba ti ba yigɔ ba siun de dum ɲwaani tun. Tɛga na yi, mu ba siun de dum pulim. Kontu ɲwaani Zuzefu ma ki pu-dia, yi o zanɔ o vu Pilati te o loor-o cwɛɲɛ, si o kwe Zezi yira yam o ki. ⁴⁴ Pilati na lwarɔ ni Zezi manɔ o ti tun, mu ku su-o lanyiranɔ. O ma tɔɲi noona si ba vu ba bɛɛɛni pamaɲna bam yigɔ tu wum si o ba. O na tu tun, o ma bwe-o si o nii, Zezi siuni o ti mu na. ⁴⁵ O na lwarɔ ni o tigi tun, o ma se si Zuzefu vu o kwe o yira yam o ki. ⁴⁶ Zuzefu ma nunji o vu o yɛgi gar-jalt dɔlu na lana tun. O ma vu o pari Zezi yira yam dagara kam yuu

ni. O ma kwe gɔɔɔ kum o ma pipir-o, yi o daari o ja vu o tiɲi piu booni wuni. Duntu yi yibeeli dɔlu ba deen na lugi-di piu yira ni tun mu. O laan ma bibili kandwe-pulɔɔ o ma pi booni dum ni. ⁴⁷ Mari wulu na nunji Magdala di Mari wulu na yi Zuzesi nu tun maa zigɔ ba nii o na tiɲi Zezi yira yam me tun.

16

Zezi na bi o yagi tɔvɔni te tin
(Matiyu 28:1-8, Luki 24:1-12, Zan 20:1-10)

¹ Ba siun de dum ma ba di ke. Mari wulu na nunji Magdala di Mari wulu na yi Zaki nu tun di Salomi ma zanɔ ba nunji ba vu ba yɛgi trali nugɛ, si ba ma turi Zezi yira yam. ² De dɔlu na sanɔ siun de dum tun, ba maa zanɔ ba o tɛga di we wura di pulɛ, ba vu yibeeli dum jɛgɛ kam. ³ Ba na maa ve tun, ba ma bwe daani ba wi: «Wɔɔ mu wu bibili kandwe dɔlu na pi yibeeli dum ni tun o yagi daa ni o pa dibam?» ⁴ Kandwe dum na yi kamunu tun mu te ba ɲoooni kontu. Ba na yi jɛgɛ kam tun, ba ma fɔgi ba nii ba na didaani kandwe dum bibili di tigi daa ni. ⁵ Ba ma vu ba vu booni dum wu. Ba na zu tun, ba ma na non-dɔɲɔ, ku na je ba jazum seeni. O zu gwar-pono didɔɔ mu. Ba na ne-o tun, ku ma pa ba yira soori. ⁶ O ma ta di ba o wi: «A yi ta kwarɔ fɔni. Abam lagi si a na Nazareti tu Zezi wulu ba na jaani ba pa tɔvɔn-dagara kam banya ni ba gu tun mu. O nan tɛri yo. O joori o bi. Nii-na ba ya na tiɲi o yira yam me tun. ⁷ Nan ve-na a ta di Pɛyɛɛɛɛ di Zezi karabiɛ bam maama ni, o lagi o da yigɔ o vu o taa cɛgi abam Galile ni. Daa ni mu abam wu vu a na-o. Kuɔ ki ni o na manɔ o ta kulu o bɛɛɛni abam tun.»

⁸ Kaana bam na ni kontu tun, fɔvɔni maa pa ba yira sai, yi ba wɔbɔɲa vugimi. Ba ma nunji booni dum wuni ba duri ba ke. Fɔvɔni na jigɔ-ba kontu yi ba maa ve tun, ba ma wu tagi kulu na ki tun ba bɛɛɛni noonu.

Zezi na bɛɛɛni o titi noona badonna te tin
(Matiyu 28:9-10,16-20, Luki 24:13-53, Zan 20:11-23, Titɔɲa Tɔɲɔ 1:6-11)

⁹ De dum Zezi na bi titɔvɔni tun maa yi de dɔlu na sanɔ Zwifɛ bam siun de dum tun. O na bi tun, o ma puli o bɛɛɛni o titi Mari wulu na nunji Magdala tun tee ni. Wuntu mu yi kaani wulu o ya na zɛli ciciri surpe o yira ni tun. ¹⁰ Mari laan ma vu o ta o bɛɛɛni balu ya na togi di Zezi tun. O yi ba te di ba wuru cɔgi zanzan yi ba keera. ¹¹ Ba na ni ni Mari wu, Zezi joori o bi o ɲwi yi wum na-o tun, ba wu se o taani dum.

¹² Ku kwaga seeni, Zezi ma lɛni o yibiyɛ yi o bɛɛɛni o titi o karabiɛ bale. Ba ya

nunji Zeruzalem mu ba maa ve ti-balaŋa kadoŋ. ¹³ Ba na ne-o tun, ba ma joori ba vu Zeruzalem ba ta ba bri ba donnə karabiə bam. Ba maa daa ta wu se ni ku yi ciga.

¹⁴ Kontu kwaga ni, Zezi laan ma ba o bri o titi o karabiə fuga-didba kam, ba na wura ba di wodi manja kalu tun. O ma kaani-ba di ba wubɔŋa na muri yi ba wu se We ciga kam tun, berwaani ba vin si ba se balu na tagi ba bri-ba ni wuntu joori o bi yi ba na-o tun.

¹⁵ O laan ma ta di ba o wi: «Zaŋi-na á vu lugu baŋa je maama, si á toohi We kwərywəŋə kam á bri nabiinə maama. ¹⁶ Wulu maama na ki o wu-didba di amu yi o daari o pa ba miis-o na wuni We ŋwaani tun, We wu vri kontu tu ŋwia. Ku daari balu maama na wu se tun wu ga bura yi ba na cam We tee ni. ¹⁷ Balu na se amu tun wu wani ba taa ki wo-kinkagila yalu na bri We dam tun. Baá da amu yiri ŋwaani ba zəli ciciri noona yira ni. Baá ta ŋooni ta-ge. ¹⁸ Ba na jaani bɛsankwi di ba jia, si bá ki-ba kulokulu. Ba na nyogi cono, ku bá ki-ba kulokulu. Ba na danɔ ba jia yawuna baŋa ni, baá na yazura.»

¹⁹ Di Yuutu Zezi na ŋooni o bri-ba kontu tun, We laan ma pa o zaŋi o di Di soŋo. O ma vu o jəni Baŋa-We jazim ni. ²⁰ O na diini We-soŋo kontu tun, o karabiə bam ma nunji ba vu ba beeri je maama ni ba toohi We kwərə kam ba bri noona. Di Yuutu wum maa wu ba tee ni o tunja. O ma pa-ba dam si ba taa ki wo-kinkagila, si ku bri ni o taani dilu ba na bri tun siuni di yi ciga.]

**We taanu dɔɔ
LUKI
na pupɔni tun
We taanu dɔɔ Luki na
pupɔni tun na bɔri dɔɔbam
kɔɔɔ tun mɔ tuntu**

Luki yi wɔɔɔ deen na tɔɔɔ dɔɔ Pooli o tɔɔɔ We tɔɔɔna tun mɔ (Filimon 24). O deen yi dɔɔɔɔɔ tu mɔ. Wɔɔntɔ mɔ daa ta pupɔni Tɔɔɔna Tɔɔɔ kɔm dɔ. O daɔ Zwifu. O nan tiini o kwaani o pupɔni Zezi wɔɔɔ maama lanyirani mɔ o ma bɔri dwi-ge tiinɔ dɔ, sɔ ba lwarɔ tɔ kuri cɔɔa cɔɔa (Luki 1:1-4).

Luki bɔri dɔɔbam nɔ Zezi yi Zwifɔ tiinɔ dɔ lɔɔɔ baɔa dwi maama tiinɔ vɔɔɔ mɔ. O yi wɔɔɔ na jɔɔɔ yinige tiinɔ dɔ yawuna dɔ nɔɔna na culi balɔ tun ɔɔɔna zanzan. O bɔri nɔ Zezi tɔɔɔ dɔ We Joro dam mɔ, yi o ta bɔri nɔ We kwɔɔ-ywɔɔɔ kam jɔɔɔ wɔɔɔpolo zanzan (Luki 2:10 dɔ 24:52).

Luki dɔ pupɔni Zezi ɔɔɔ kam na de te tun, nɔ Matiyu dɔ Mariki dɔ na pupɔni te tun. O bɔri Zezi na puli o tɔɔɔna yam te, dɔ o na zaasɔ nɔɔna yi o pa ba na yazurɔ te tun, dɔ o na ve Zeruzalem yi ba ja-o ba pa tɔɔɔ-dagara baɔa nɔ ba gɔ yi o joori o bi te tun. Luki ta bɔri Zezi na diini We sɔɔɔ te tun.

Luki tɔɔɔ kɔm jɔɔɔ wɔɔɔ zanzan tɔ na wɔɔ pupɔni tɔɔɔna tɔɔɔna tun wɔɔɔ. O tagɔ We na tɔɔɔ maleka yi ka ba ka ɔɔɔ dɔ Mari Zezi lɔɔa kam wɔɔɔ te tun, dɔ Zan wɔɔɔ na miisi nɔɔna na wɔɔɔ tun dɔ lɔɔa kam wɔɔɔ (pɔɔɔɔ 1). Luki ta bɔri Zezi lɔɔa kam na de te tun, dɔ malesɔ na bɔri nayɔra yi ba wɔ ba zul-o te tun. O ta bɔri ba na kwe Zezi ba pa We yi Simeyon dɔ Anni ɔɔɔ o wɔɔɔ te tun, dɔ Zezi na ki te o bɔna fugɔ-yale maɔa nɔ We-di-kamunu kɔm wɔɔɔ tun (pɔɔɔɔ 2). O ta tagɔ Zezi na maɔi mumaɔa o bɔri Samari tu na sooni nɔɔɔ te tun (Luki 10:30-35), dɔ bu wɔɔɔ na nuɔi o yagɔ o kɔ sɔɔɔ yi o joori o ba tun (Luki 15:11-32).

1-3 A cilɔɔ Teofili, a bɔɔi sɔ ku lana sɔ a pupɔni tɔɔɔ kɔntɔ a pa nɔɔ, sɔ nɔ wani nɔ lwarɔ kɔɔ na yi cɔɔa tun. Nɔɔ maɔi n ye wo-kamunnu tɔɔɔ na ki dɔɔbam tee nɔ tun ni nɔ. Nɔɔna badonnɔ deen mɔ wɔɔa wo-kamunnu tuntu pulim nɔ. Ba ne kɔɔ maama na ki tun, yi ba bɔri We kwɔɔ kam. Ba ma daari ba pa dɔɔbam lwarɔ kɔɔ na ki tun. Nɔɔna zanzan ma kwaani sɔ ba pupɔni wɔɔɔ tuntu ba tiɔi. Mɔ ku kuri a bɔɔi sɔ kɔɔ ta lamma sɔ a dɔ pupɔni-tɔ lanyirani a pa nɔɔ. A kwaani a zaasɔ wɔɔɔ tun tɔ pulim nɔ mɔ, yi a lwarɔ tɔ kuri cɔɔa cɔɔa. 4 Kɔntɔ tun, aɔ wani a pupɔni wɔɔɔ tuntu na ki te tun, sɔ nɔ wani

nɔ lwarɔ lanyirani nɔ, wɔɔɔ tɔɔ ba na tagɔ ba bɔri nɔɔ tun sɔɔɔ tɔ yi cɔɔa.

Zakari bu Zan lɔɔa kam taani

5 Maɔa kam Erɔɔ deen na yi Zude pɔ tun, nɔɔɔ wɔɔɔ mɔ wɔɔa, o yɔɔ mɔ Zakari. Wɔɔntɔ mɔ yi We kaanum tu. O nuɔi Abia dwi tiinɔ wɔɔɔ mɔ. O kaani yɔɔ mɔ Elizabeti. Wɔɔntɔ dɔ deen nuɔi kaanum tu Aaron dwi dɔm wɔɔɔ mɔ. 6 Bantu maama ki lanyirani We yigɔ nɔ, yi ba se We niɔ yam dɔ DI cullu tɔm maama. 7 Elizabeti deen yi ka-dɔɔɔ mɔ yi o ba jɔɔ bu. Ba maama deen kwɔɔ mɔ. 8 Maɔa ma ba yi sɔ Abia dwi tiinɔ ham zɔ We-di-kamunu kɔm ba taa tɔɔ ba pa We. Zakari maa tagɔ o wɔɔa o tɔɔa.

9 We kaanum tiinɔ bam yɔni ba ta jɔɔ mɔ sɔ ba nii, ba wɔɔ wɔɔ mɔ wɔ zɔ We-di-laa kɔm wɔɔɔ o zwe wɔɔɔ tɔɔ lɔm na ywɔmmɔ tun o pa We. Ba ma ta jɔɔ yi Zakari dɔ. 10 O ma sɔɔɔ o zɔ sɔ o zwe wɔɔɔ tun o pa We. Maɔa kam o na wɔ digɔ kam wɔɔ tun, nɔɔ-kɔɔ zanzan deen ma wɔ kɔnkɔɔ kɔm nɔ ba zɔɔ ba wari We.

11 Baɔa-We maleka laan ma da ka ba o te, ka zɔɔ wɔɔɔ zweem bimbim dɔm jazɔm nɔ. 12 Zakari na ne-ka tun, o maa yi yɔɔ yi fɔɔntɔ zɔ-o lanyirani. 13 Maleka kam ma ta dɔ-d o ka wɔ: «Zakari, yi ta n kwari fɔɔntɔ, sɔ We ni nɔɔ na loori-DI kɔɔ tun. Nɔɔ kaani wɔm laan wɔ ja pugɔ o lɔ bu o pa-m, sɔ n pa o yɔɔ nɔ Zan. 14 O lɔa kam wɔ pa n na wɔɔpolo zanzan. Nɔɔna zanzan dɔ wɔ tiini ba taa jɔɔ wɔɔpolo dɔ o lɔa kam. 15 Oɔ ta yi nɔn-kamunu Baɔa-We tee nɔ. O nan yi zani o nyɔ sana naa wɔɔ kɔɔ na kɔkari yiɔ tun. We Joro kɔm wɔ ta wɔ o tee nɔ maɔa maama, ku na wɔ sɔɔi o lɔa kam maɔa nɔ tun. 16 O nan wɔ pa Yisurayeli dwi tiinɔ zanzan wɔɔɔna joori ya taa tagɔ ba Yuutu Baɔa-We. 17 Oɔ tagɔ dɔ Yuutu wɔm yigɔ, yi We Joro kɔm dam wɔ ta wɔ o tee nɔ, nɔɔɔni We niɔɔɔni Eli deen na yi te tun. Oɔ pa kwɔ joori ba taa soe ba biɔ, yi o kwari o pa vɔɔvɔna joori ba taa jɔɔ nɔn-ɔɔna wɔɔɔna, sɔ o fɔɔ o kwe dɔ Yuutu wɔm nɔɔna bam yigɔ o pa-o.»

18 Zakari laan ma bwe maleka kam o wɔ: «A yi nankwɔan mɔ, yi a kaani dɔ kwɔ. Bɛ mɔ wɔ pa a lwarɔ nɔ nɔɔ taani dɔm yi cɔɔa?»

19 Maleka kam ma lɔɔ-o ka wɔ: «Amɔ nan yi Gabɔɔyeli mɔ, wɔɔ na zɔɔ We tee nɔ tun. DI tɔɔi-nɔ sɔ a ba a ɔɔɔ dɔ nɔɔ, sɔ a ta ta-ɔɔm dɔm a bɔi-m. 20 Nɔɔ nan na wɔ se a taani dɔm tun, We wɔ pa n ni mɔɔi. Maɔa kam na yiɔ, wɔɔɔ tɔɔ a na tagɔ a bɔi-m tun wɔ sɔɔ tɔ ki. Nan ta n ye sɔ nɔɔ ba wani n ɔɔɔ, sɔ ku taa ve maɔa kam wɔɔɔ tun na wɔ ki tun.»

²¹ Kuntu maama na wɔra ku ki tun, non-kogɔ kum maa zɔgi ba cegi Zakari si o nunji We-di-laa kum wonu. Ba ma ceg-o taan ba ga. Ku ma ki-ba yəu di o na daani te tun. ²² O laan ma ba nunji, yi o warɔ o ηɔɔnti di ba. O ni na mæri tun, o maa mai o jia o manɔ o bri-ba. Ba ma maani si o ne wokinkagili mu We-di-laa kum wonu.

²³ Da yalɔ o na manɔ si o taa tunji We-di-kamunu kum wonu tun ma ba ya ti. O ma joori o vu sɔɔɔ. ²⁴ Da yantu na ke tun, o kaani wum laan ma ja pugə. O maa wu sɔɔɔ ni taan, canɔ sinu. ²⁵ O na wɔra kuntu tun, o maa wi: «Mu woŋo kulu Yuutu Baŋa-We na ki DI pa-ni tun. DI h woŋo kulu ya na yi a cavura nɔɔna titari ni tun.»

*Zezi lɔra kam taani
(Matiyu 1:18-25)*

²⁶⁻²⁷ Bɛsankana kadoŋ deen mu wɔra, o yiri mu Mari. O ta yəri baaru. O sɔɔɔ tiinə wɔbɔŋa deen ya yi si o zu nɔɔntu wɔdoŋ mu, yi o daa ta wu zu-o. Nɔɔntu wum yiri mu Zuzefu. O yi faŋa faŋa Pe Davidi dwi tu mu. Mari deen zɔuri Galile tu kɔdoŋ ni mu, ku yiri mu Nazareti. Manja kam Zakari kaani Elizabeti pugə kam na yi nuneɛni canɔ sɔrdu tun, Baŋa-We daa ma tunji maleka Gabryeli si ka vu Mari te. ²⁸ Ka ma zu o te ka jɔɔn-o yi ka wi: «Ki wɔpolo, n Yuutu Baŋa-We wu nmu tee ni si DI zani-m lanyiranu.»

²⁹ Mari na ni ka na tagi kulu tun, o bicari ma di. O ma bɔŋi o wi: «Taani duntu kuri mu beɛ?» ³⁰ Maleka kam laan ma ta ka wi: «Mari, yi ta n kwari fɔbni, si Baŋa-We ki nmu yu-yoŋo. ³¹ Nmu wu ba n ja pugə n lu bəkəɔ, si n pa o yiri ni Zezi. ³² Wuntu wu ta yi non-kamunu. Ba a ta bə-o ba wi, Baŋa-We Bu. Di Yuutu We wu pa o di paari ni o ko-nakwi Davidi deen na di paari faŋa faŋa te tun. ³³ O ma wu ta yi Zakɔbi dwi tiinə bam pe manja maama. O paari dɔm daa ba ti manja di manja.»

³⁴ Mari ma ləri maleka kam o wi: «Kuntu wu ki tita mu ku ki, yi a ta wu zu baru?»

³⁵ Maleka kam ma ləri ka wi: «Ku na wu ki te tun, We Joro kum wu ba nmu te, yi Baŋa-We tti dam-fɔɔ kum wu ba ku kweli nmu. Kuntu nwaani bu wulɔ n na wu lu tun wu ta yi We tti nyim, yi ba taa bə-o ni Baŋa-We Bu. ³⁶ Maani n nii nmu cɔru Elizabeti na yi te. Wuntu jaani pugə mu si o lu bu, yi o manɔ o kwɔn. Nɔɔna ya bɔŋi si o yi ka-dɔgu mu, yi o laan jigi pugə ka yi nuneɛni canɔ sɔrdu. ³⁷ Kulɔkulu tərə Baŋa-We na ba wani DI ki.»

³⁸ Mari ma ta o wi: «Amu yi di Yuutu We tuntɔŋ-kana mu. We nan pa ku ki ni n na tagi te di amu tun.» Maleka kam laan ma viiri.

Mari na zaŋi o vu o na Elizabeti te tin

³⁹ Da yam kuntu ni ni Mari ma zaŋi o ki lila o maa diini Zude tu kɔdoŋ na wu pweeru titari ni. ⁴⁰ O ma vu o yi Zakari sɔɔɔ. O ma zu o na o kaani Elizabeti. O ma ki o pwəgə. ⁴¹ Manja kam Elizabeti na ni Mari na jɔɔn-o tun, o bu wum na tigi o wonu tun ma pipiri. We Joro kum ma ba Elizabeti te, ⁴² yi o ηɔɔnti baŋa baŋa di kwər-dia o wi: «We tiini DI ki nmu yu-yoŋo DI dwani kaana maama. Ku na yi bu wulɔ na wu n wonu tun, We ki-o yu-yoŋo lanyiranu. ⁴³ Amu yi wɔɔ mu si a Yuutu nu ba amu te? ⁴⁴ N jɔɔntu dɔm na tu di tu a zwe ni tun, bu wum na wu a wonu tun tigi o pipiri mu, o na jigi wɔpolo tun nwaani. ⁴⁵ Nmu na sɛ ni Baŋa-We jigi ciga tun, nmu yi yu-yoŋo tu. Kulu maama We na tagi DI bri-m tun wu sinu ku ki.»

Mari na tee Baŋa-We te tin

⁴⁶ Mari laan ma ta o wi:

«A a pa a Yuutu Baŋa-We zulu di a bicari maama.

⁴⁷ Wuntu na yi a Vɔru tun mu pe a na wɔpolo di a wu maama.

⁴⁸ Bɛnwaani amu yi We tuntɔŋ-kana balana mu, yi DI nii amu baŋa ni.

Ku na zigi zim ku ta maa ve, nɔɔna maama wu ta wi, a yi yu-yoŋo tu,

⁴⁹ didaani Dam-fɔɔ Tu Baŋa-We na ki kulu DI pa-ni tun nwaani.

Duntu mu yi wu-poŋo tu ciga.

⁵⁰ Balu maama na kwari-DI tun, DI jigi ba nwaŋa lanyiranu manja maama.

⁵¹ We kwe DI jina mu DI ma ki wokinkagila.

DI ma pa banu-nyina jagi da-yigə ni di ba wɔbɔŋ-yɔɔru tun.

⁵² DI jonji balu na yi pwa tun paari, yi DI pai balu na yi nabwənə tun na zulu.

⁵³ DI maa pai balu yinigə na jigi-ba tun wolaaru zanzan,

yi DI daari DI pa nadunə viiri di jɔ-kɔri.

⁵⁴ Yisɔrayeli dwi tiinə yi DI titi nɔɔna mu. DI guli ba gule, DI duri ba nwaŋa yi DI zani-ba,

⁵⁵ ni DI na goni ni didaani dɔbam kwə-nakwa tun,

didaani Abraham di o dwi tiinə bam maama,

si ku taa ve manja kalu na ba ti tun.»

⁵⁶ Mari deen ma manɔ Elizabeti tee ni nuneɛni canɔ sɔɔɔ. O laan ma joori sɔɔɔ.

Zan lɔra kam na de te tin

⁵⁷ Manja kam deen ma yi si Elizabeti lu. O ma sinu o lu bəkəɔ. ⁵⁸ O tu kum tiinə di o cɔru di ma ni, Baŋa-We na tiini DI duri o nwaŋa yi DI ki kulu DI pa-o tun. Ba maama di ma jigi wɔpolo zanzan.

⁵⁹ Bu wum da na yi nana tun, ba ma pa ba go-o, ni Moyisi cullu tum na bri si ba taa goni ba bəkəri te tun. Ba ma lagi si ba pa

o yiri ni Zakari, ni o ko yiri na yi te tun. ⁶⁰O nu wum ma wu se yi o wi: «Awo, á pa o yiri ni Zan.»

⁶¹Ba ma lær-o ba wi: «Benjwaani mu yi n ta kontu? Nõonu manj o tæri á sojõ ni o yiri na yi Zan.»

⁶²Ba ma daari ba ma ba ja ba manj ba bri o ko wum si ba nii, o na lagj si ba pa o bu wum yiri te tun. ⁶³O ma pa ba kwe toño ba pa-o, si o pupuni o bri-ba. O ma pupuni toño kum wum o wi, o yiri mu Zan. Ku ma su-ba di o na pupuni te tun. ⁶⁴O na pupuni kontu tun, o ni ma puri budwi banja ni, yi o dindalimi joori di pipiri. O maa njõoni o zuli We.

⁶⁵Fuuni deen ma ja ba tu kum nõona bam maama. Balu maama deen na zuuri Zude pweeru tum je sum ni tun di deen ma ni wænu tlu na ki tun, yi ba jigj ti taanu ba njõona. ⁶⁶Ba maa jigj kulb ba na ni tun ba wuru ni, yi ba te ba wi: «Bu wuntu nan lagj o ji wõõ mu?» Benjwaani Banja-We dam deen wu bu wum tee ni.

Zakari na bri We kwære te tun

⁶⁷We joro kum deen ma ba bu wum ko Zakari te, yi ku pa o njõoni We yiyiu-nwe o wi:

⁶⁸«Pa-na dí zuli Banja-We dilu na te Yisrayeli tiinæ tun, benjwaani DI tu DI nõona bam te, si DI vri-ba lwarum wuni DI yagi.

⁶⁹DI ma pa wulu na yi fanja fanja We tintunnu Davidi dwi tu tun zanj di wuni, si o ba o ji dibam vurnu.

⁷⁰Ku ma suni ku ki ni Banja-We na pe DI nijõnæ bam manj ba ta kulb fanja fanja tun.

⁷¹Ba deen tagj ba wi, We wu vri dibam dí duna ja ni, di balu maama na culi dibam tun ja ni.

⁷²DI daa ta duri dibam kwæ-nakwa yibwænæ,

⁷³yi DI guli DI ni-nõum dilu DI deen na goni di dibam ko-nakwi Abraham tun wonjo.

⁷⁴We deen wi, DI wu jonji dibam dí duna ja ni DI yagi,

yi dí daa bá kwarj fuuni, si dí taá tunja ni DI wubunja na lagj te tun.

⁷⁵DI maa wi, dí wu ta togi-DI di wu-põjo, si dí taá ki lanyiranu DI yigæ ni dibam njwia maama wuni.

⁷⁶A bu, ku na yi nmu, baá bæni nmu ni Banja-We nijõnu,

benjwaani nmu wu da dí Yuutu wum yigæ, si n fogj n kwe o cwænæ kam, o na lagj o ba o da da tun.

⁷⁷Nmu ta wu pa We nõona bam lwarj si DI wu vri-ba,

di DI na wu yagi ba lwarum DI ma ce-ba tun.

⁷⁸We maa jigj dibam njwanja lanyiranu. DI ma wu pa pooni nunji weyuu di ba dibam te di nyuna,

ni wia na puli tituti te tun, ⁷⁹si di pa nõona balu na wu lim wuni tun

di balu na kwarj tuuni tun na pooni, si di pa dí da yazuræ cwænæ.»

⁸⁰Zakari bu Zan deen ma ki nõonu yi o wubunja bi lanyiranu. O deen ma zuuri kagwa ni taan, si ku vu ku yi de dum o na wu nunji Yisrayeli tiinæ bam tutari ni o bri-ba We kwære kam tun.

2

Zezi lbra kam na de te tun (Matiyu 1:18-25)

¹Manja kam kontu ni lugw kum pa-faru wulu yiri na yi Ogusi tun deen ma pa ni, si ba ga o tu kum maama non-biæ bam si o lwarj ba ni. ²Garum duntu maa yi pulim garum, yi di ki manja kalu Kwirini di deen na yi Siiri tuni dum yuutu tun. ³Garum dum manja na yi tun, nõonu maama ma vu o titi tu si ba ga-o.

⁴Zuzefu di deen ma zanj o nunji Nazareti ku na yi Galile tu tun. O ma vu Zude tu kudoj, ku yiri mu Betlehem, ba na lugi fanja fanja Pe Davidi me tun. O deen ve daani, o na yi Davidi dwi tu tun njwaani mu. ⁵Mari wulu ba na se si o taa yi Zuzefu kaani tun di ma togi did-o o vu si ba ga-ba. O deen jigj puga mu. ⁶Ba na wu Betlehem ni kontu tun, ku ma yi si o lu bu wum. ⁷O ma lu bækære. Mu o dayigæ bu. O ma kwe bu wum o ma gwaaru o kukwære-o o tinji vara wudiu dim jægæ ni. Ba deen tigi vara digæ ni mu, benjwaani wære mu si tu kum maama, yi ba wu ne digæ si ba zu.

Nayira na ni Zezi lbra kam taanu te tun

⁸Nayira di deen mu wu je sum kontu ni, gaa kum wuni, ba yiri ba vara titi ni.

⁹Banja-We maleka ma nunji ba yigæ ni, yi We zæni DI paari-zulæ yam pooni ba banja ni, yi di nyuni di gilimi-ba. Fuuni ma tiini di zu-ba zanzan. ¹⁰Maleka kam laan ma ta di ba ka wi: «Á yi taá kwarj fuuni. Ku yi wupolo taani mu a tu si a ta a bri abam,

yi di lagj di pa nõona maama wu mu poli zanzan. ¹¹Benjwaani zum de dum ni ba lugi abam vurnu wum Davidi tu Betlehem ni.

Wuntu yi Krisi wum We na tunj tun mu. Wum mu yi abam Yuutu. ¹²Á na ve á nii, á wu na bu-sisuja ba na kukwæri di gwaaru ba tinji vara wudiu dim jægæ ni. Mu kulb na wu bri abam ni ku yi cigæ ma a taga.»

¹³Maleka kam na tagj kontu tun, We malesi kogo zanzan ma da si nunji si wæli di ka. Si maama ma tee We si wi:

¹⁴«We manj di zulæ weyuu ni.

Ku daari tga banja ni,
balu na tigi We bicari ni tun wo ta zuri
lanyirani di wo-zuru.»

15 Male si sum laan ma joori We-soho. Si
na ke tun, nayira bam ma ta daani ba wu:
«Ba-na di vu Betelhem di nii kulb na ki
da yi We pa di lwarl tun.»

Nayira na ve si ba na Zezi te tin

16 Ba ma zari hila ba ke tu kom wo. Ba
ma vu ba na Mari didaani Zuzefu. Ba ma
na bu wum na tigi vara wodi dim jago
ni. 17 Ba na ne-o kontu tun, ba laan ma ta
maleka kam na manj ka ta bu wum taani
te tun. 18 Balu maama na ni nayira bam na
tagi kulb tun, ku ma su-ba. 19 Mari di na ni
wænu tlu na ki tun, o maa buji-ti o wo
ni.

20 Nayira bam ma joori ba viiri yi ba zuli
We, yi ba tee-DI di kulb ba na ni yi ba
ta kwari ba na tun. Ku deen suni ku ki
nunee ni maleka kam na tagi ka bri-ba te
tun.

Ba na pe bu wum yiri te tin

21 Bu wum na yi da nana tun, ba ma pa
si ba go-o, ni Moyisi callu tum na bri si ba
taa goni ba bakari te tin. Ba ma pa o yiri
ba wu Zezi. Mu yiri tlu maleka kam na
manj ka pa-o, yi ba ta wo jaani o pugæ tun.

Ba na pe Zezi We te tin

22 Manja kam laan ma yi si Mari zari o
digiru tum si o kwe o titi di We, si ku tigi
We callu tlu DI na ki Moyisi jija ni na
bri te tun. Zuzefu di Mari ma zari ba ja bu
wum ba vu Zeruzalem, si ba vu ba zu We-
di-kamunu kom wo, si ba pa-o ba Yuutu
Banja-We. 23 Ba ki kontu, bejwaani We ni
dum na bri te tun mu kontu: «Bakera kalu
maama na yi o nu dayiga bu tun manj si o
taa yi Banja-We nyum mu.» 24 Ba ma vu si
ba kaani Banja-We, ni DI ni dum na bri te
tun. Ba manj si ba kwe kunkwæna bale mu
ba ma kaani-DI, naa kunkwæn-puli sle ba
ma kaani-DI.

25 Nænu wodon deen maa zuri
Zeruzalem tu kom wuni, o yiri mu
Simeyon. O yi non-nyum mu, yi o kwari
We lanyirani. O maa yori o cægi de tum
We na wu ba DI joni Yisrayeli dwi tiinæ
bam tun. We Joro kom maa wo o tee ni.
26 Ku deen ya pe o lwarl si o ba ti, yi o o
na Krisi wum di Yuutu Banja-We na lagl
DI tunj tun.

27 We Joro kom deen ma pa Simeyon
zari o vu o zu We-di-kamunu kom wo. O
na wura kontu tun, Zezi nu di o ko ma ja-o
ba vu ba zu, si ba ki kulb We ni dum na
bri si ba ki o nwaani tun. 28 Ba na jaani
bu wum ba vu ba zu kontu tun, Simeyon
ma vu o kwe-o o zia, yi o daari o zuli We
o wu:

29 «A Yuutu Banja-We,
lele kontu a ne kulb nmu deen na tagi ni
aa na tun.

A laan jigi wo-zuru.

Kontu nwaani nmu laan wai n pai amu na
yi nmu tuntun tun na cwæhæ,
si a yagi lugu banja si a ba nmu te.

30 Amu yi ne Vuru wum nmu na tunj si o
vri noona lwarum wuni tun.

31 Nabiina maama lugu banja ni wo lwarl
nmu vrum dum na yi te tun.

32 Ku ta nyi ni wia pooni mu te,
si ku pa dwi maama lwarl nmu cwæhæ
kam.

Ku pa nmu titi noona Yisrayeli dwi dum
na zula.»

33 Simeyon na tagi bu wum taani kontu
tun, o nu di o ko maa yi yæu di o taani
dum. 34 Simeyon daa ta ma ta di ba o wu,
We wu ki-ba lanyirani. O ma daari o ta
di bu wum nu Mari o wu: «Nii, We suni
DI tunj bu wum si o ba o pa Yisrayeli
tiinæ zanzan mu tga ni, ba na tusi tun
nwaani. O nan daa ta wu pa ba zanzan
zari wæni. We wu pa o bri noona ciga, yi
ba zanzan ta wu vi-o. 35 Mu ku kuri noona
zanzan wubnja ya na sagi tun wu ba ya
lwarl jaja. Ku daari, ku na yi nmu titi, n
wu wu di ni su-zoo na zogi noonu bicæho
ni te tun.»

36-37 Kaani wodon di deen mu wura, o
yiri mu Anni. O ko yiri mu Fanuyeli, o yi
Aseeri dwi tu mu. Anni deen ya zu baru.
Ba maa wura daani bina yarpe, yi o baru
wum ti o daari-o. O daa ma wu zu baru.
O kwun zanzan yi o jigi bina funo-yana
(84). O ma yi We nijonnu. O maa zuri
We-di-kamunu kom wuni manja maama.
Wia di titi maama o ma zuli We di ni-
voo di We-loro. 38 Manja kam kontu ni
noo, mu o ve o yi bu wum na wo me tun.
O ma ki We le, yi o wura o noonu bu wum
wojo o bri balu maama na wura yi ba cægi
manja kalu We na wu ba DI vri Yisrayeli
tiinæ bam lwarum wuni DI yagi tun.

39 Zezi nu di o ko deen ma ki kulb
maama Banja-We callu tum na bri si ba ki
tun. Ba na ki ba ti tun, ba ma joori ba vu
Nazareti na yi ba titi tu yi ku wo Galile
ni tun. 40 Ba na joori ba vu ba wura tun, bu
wum ma ki noonu di ya-deera. O yia ma
puri, We na ki-o yu-yono tun nwaani.

*Zezi na ki te o bina fugæ-yale manja ni
We-di-kamunu kom wuni tun*

41 Zwifa bam candia kalu yiri na yi Paki
tun ma yi. Buni maama wuu, Zezi nu di o
ko deen yoni ba vu Zeruzalem mu, si ba di
candia kam kontu. 42 Zezi deen na yi bina
fugæ-yale tun, o ma da di ba o vu candia
kam, nunee ni ba na yoni ba ve ba di-ka te
tun. 43 Ba na di candia kam ba ti tun, ba

ma zanjɔ ba maa joori soŋɔ. Zezi ma manɔ Zeruzalem ni, yi o nu di o ko yɛri ku ni ni. ⁴⁴ Ba ma vu taan de didwa, yi ba buɔɔ si oɔ ta wɔ ba kɔgɔ kum wɔni mu. Ba na wɔ ne-o ba tee ni tun, ba laan ma puli si ba beeri o je ba nu-biə bam di ba badonnə bam tee ni. ⁴⁵ Ba ma wɔ ne-o. Ba ma joori ba vu Zeruzalem tuv kum wɔ si ba beer-o. ⁴⁶ Ba ma beer-o taan da yatɔ, yi ba laan vu ba na-o We-di-kamunu kum wɔni, o je karanyina tiinə bam titari ni. O na je da kontu tun, o maa cɛgi ba na bri te tun, yi o bwe-ba wəenu zanzan. ⁴⁷ Balu maama na je ba cɛgi o taani dum tun maa yi yəəu, di o na jigi yəno di taani dum lərim te tun. ⁴⁸ Zezi nu di o ko na ne-o kontu tun, ku ma soori-ba. O nu wɔm ma ta did-o o wɔ: «A bu, beɛ mu yi n ki kontu didaani dibam? Ta n nii, amv di nmv ko na tiini di beeri nmv taan, yi liə di wɔ-cɔgɔ jigi dibam.» ⁴⁹ Zezi ma ləri-ba o wɔ: «Beɛ mu yi abam kari á ba cɛgi amv je? Amv manɔ si a taa wɔ a Ko soŋɔ kum ni mu. Abam yəri kontu na?» ⁵⁰ O na tagi kontu tun, ba ma wɔ ni o taani dum kuri. ⁵¹ Zezi deen ma togi di ba o joori Nazareti, yi o se ba ni. O nu wɔm maa jigi wəenu tum kontu maama o wɔ ni. ⁵² Zezi deen bura o yira wɔni, yi o yəno di bura ku wəli da, yi Baŋa-We di nabiinə deen so-o.

3

Zakari bu Zan na toɔli We kwərə te tin (Matiyu 3:1-12, Mariki 1:1-8, Zan 1:19-28)

¹⁻² Ku deen na ke yi Tibeeri yi lɔgɔ kum pa-farv ku manɔ di bina fugə-yanu tun, mu We kwərə deen tu Zakari bu Zan te. Kantu manɔ kam ni Ponsi Pilati mu yi Zude tɔni dum gɔvirma tu. Erɔdi maa yi Galile tuv kum yuutu, yi o zumbaaru Filipi di yi Yituri di Tirakoni tɔni dum yuutu. Lizania di maa yi Abileni tuv yuutu. Ku daari Anni di Kayifu deen maa yi We kaanum yigə tiinə. Manɔ kam We kwərə kam na tu Zan te kontu tun, o wɔ kagba wɔni mu. ³ O ma zanjɔ o tɔli Zɔrden bugə ni tɔni dum maama ni, yi o toɔli We kwərə kam o bri noona o wɔ, ba manɔ si ba ləni ba wɔvɔ ba yagi kəm-balwaarv, si ba daari ba pa o miisi-ba na wɔni, si We laan wɔ yagi ba lwarim Di ma ce-ba. ⁴ Zan na toɔli We kwərə kam kontu tun, ku sɔni ku ki nɔnɛni We nijonnu Ezayi deen na pɔpɔni o tɔnɔ kum ni o ta te tun. Fanja fanja tun, o deen tagi o wɔ: «Nɔnɔ mu wɔ kagba wɔni o toɔli kwərə o wɔ: <Zanjɔ-na á fɔgi á kwe di Yuutu wɔm cwəŋə kam, o na lagɔ o ba o togi da tun.>

Pa-na cwe silv o na lagɔ o da tun fɔgi si yɔori lanyiranɔ. ⁵ Je silv maama na jigi gwəenu tun manɔ si ti suuri mu, di je silv maama na jigi zwəenu di pweeru tun manɔ si ti guri mu ti daari cwəŋə kam. Cwe silv maama na gugwəli tun manɔ si si fɔgi si yɔori mu. Cwe silv maama na ba lana tun manɔ si si fɔgi si kwe mu. ⁶ Nabiinə maama laan wɔ na We na wɔ vri noona lwarim wɔni te tin.» > Mu Ezayi na njɔni Zan taani fanja fanja te tun. ⁷ Nɔnɔna zanzan deen ma zanjɔ ba vu Zan te ba pa o miisi-ba na wɔni We njwaani. Ba na tu o te kontu tun, o ma ta di ba o wɔ: «Abam nɔi di bɔsankwi-dwə. Wɔv mu bri abam si á kwaani á lu cam dɔlv We na lagɔ Di pa nabiinə na tun wɔni? ⁸ Abam nan manɔ si á ki kənə yalv na wɔ bri nu á ləni á wɔv á yagi kəm-balwaarv tun mu. Abam nan yi gari á buɔɔ á pa á titi ni, abam na yi Abraham dwi tiinə tun, á daa wɔ manɔ si á ləni á wɔv. We na laga, Di wɔ wani Di pa kandwa yantu ləni ya ji Abraham dwi tiinə. ⁹ Nɔnɔv nan manɔ o jigi dooru o juŋa ni, si o ta maa goni tweeru tum o di tga ni. Tiu kɔlv maama na ba ləri bu-njɔna tun, o manɔ si o go-kv mu o di mini ni si kv di. Mu We di na lagɔ Di ki nɔn-balwaarv te tin.» ¹⁰ Zan na tagi kontu tun, nɔn-kɔgɔ kum ma bwe-o ba wɔ: «Di nan wɔ ki beɛ mu?» ¹¹ O ma ləri-ba o wɔ: «Abam balv na jigi gwaarv tile tile tun, á manɔ si á kwe didba mu á pa balv na ba jigi kɔlvkɔlv tun. Ku daari, abam balv na jigi wɔdiiru tun, á di manɔ si á kwe-ti á manɔ á pa noona balv na ba jigi ba di tun.» ¹² Lampo-joŋnə di deen ma ba si Zan miisi-ba na wɔni. Ba ma bwe-o ba wɔ: «Karanyina, beɛ mu dibam nan wɔ ki?» ¹³ O ma ləri-ba o wɔ: «Á wɔ manɔ si á la noonv yuu, si kv dwəni á na wɔ joŋ-o te tin.» ¹⁴ Pamanɔna di daa ma ba ba bwe-o ba wɔ: «Dibam nan wɔ ki beɛ mu?» O ma ləri-ba o wɔ: «Abam wɔ manɔ si á vri nɔn-nɔnɔv səbu di dam naa á ganɔ-ba á jonɔ. Ku daari, á taá jigi wɔpolo di á njwuru tum na manɔ ti yi te di.» ¹⁵ Nɔnɔna deen maa jigi tɔna di We lanyiranɔ, yi ba maama ma bwe ba wɔni si ba lwarɔ Zan na yi wɔlv tun. Ba maa wɔ: «Wɔntv mu wɔ ta yi Krisi wɔm We na lagɔ Di tun-o si o ba tun na?» ¹⁶ Ba maama na buɔɔ kontu tun, Zan ma ta di ba o wɔ: «Kv na yi amv, a miisi abam na wɔni mu. Ku daari wɔlv na tiini o dwe

amv̄ tñ lagı o sanjı amv̄ kwaga o ba. A wv̄ manjı sı a bwalı o ne natra a pa-o. Wv̄ntv̄ nan wv̄ miisi abam We Joro dı mini wv̄nt. ¹⁷ Wv̄ntv̄ nan ze zv̄nj-kvgv̄ mv̄ sı o ma caarı o muna o pe o ki o tulv̄ nt, sı o daarı munswaanv̄ tum o zve dı mini dılv̄ na ba dı dı dwe tñ. Mv̄ o na lagı o pcv̄rı ncv̄na daant o ki-ba te tñ.»

¹⁸ Mv̄ tñtv̄ wv̄nu tum dı wv̄nu dwi tıri tıri mv̄ Zan dıen ma o brı ncn-kvgv̄ kum We kwv̄-ywv̄gə kam. ¹⁹ O dıen ma ta dı Ervdı wv̄lv̄ na yı Galile yuutu tñ, nı o ki kvlv̄ na wv̄ manjı tñ dı o zımbaarv̄ kaanı Ervdıadı. O daa ta ma kaan-o dı wv̄balwaarv̄ tılv̄ maama o na manjı o ki tñ. ²⁰ Ervdı ma ja Zan o ki pıuna digv̄ nt. Kv̄ntv̄ tñ, o daa ta ki wv̄-balv̄rv̄ mv̄ o wv̄lı da.

*Zan na miisi Zezi na wv̄ntı te tñ
(Matiyu 3:13-17, Mariki 1:9-11)*

²¹ Ncn-kvgv̄ kum dıen na tu Zan te sı o miisi-ba na wv̄nt tñ, Zezi dı dıen ma ba o te, sı o pa Zan miis-o dı. Zezi na miisi na kv̄ntv̄ tñ, o maa wv̄ra o warı We. ²² Weyuu laan ma purı, yı We Joro kum tvgı da kv̄ tu o banja, yı kv̄ nyı dı kunkwv̄gə te. Kwv̄rv̄ laan ma gv̄cv̄rı weyuu nı ka wı:

«Nm̄v̄ mv̄ yı amv̄ bu-dva a na soe dı a wv̄ maama.

Amv̄ tiini a jıgv̄ wv̄polo dı nm̄v̄.»

*Zezi dwi dım na tv̄njı te tñ
(Matiyu 1:1-17)*

²³ Manja kam Zezi na pulı sı o brı ncv̄na We cv̄wv̄gə kam tñ, o dıen yı nınev̄nı bına fiınto mv̄ te. Ncv̄na dıen bıvjı ba wı, o yı Zv̄zefv̄ bu mv̄.

Zv̄zefv̄ ko dıen mv̄ yı Eli.

²⁴ Eli ko dıen mv̄ yı Matatı.

Matatı ko dıen maa yı Leevi.

Leevi ko dıen maa yı Meliki.

Meliki ko dıen maa yı Zanayı.

Zanayı ko dıen maa yı Zv̄zefv̄.

²⁵ Zv̄zefv̄ ko dıen maa yı Matatıa.

Matatıa ko dıen maa yı Amv̄stı.

Amv̄stı ko dıen maa yı Nawum.

Nawum ko dıen maa yı Esili.

Esili ko dıen maa yı Nagayı.

²⁶ Nagayı ko dıen maa yı Maatı.

Maatı ko dıen maa yı Matatıa.

Matatıa ko dıen maa yı Semeyı.

Semeyı ko dıen maa yı Zozeki.

Zozeki ko dıen maa yı Zoda.

²⁷ Zoda ko dıen maa yı Zvanan.

Zvanan ko dıen maa yı Risa.

Risa ko dıen maa yı Zorobabelı.

Zorobabelı ko dıen maa yı Salatyelı.

Salatyelı ko dıen maa yı Neri.

²⁸ Neri ko dıen maa yı Meliki.

Meliki ko dıen maa yı Adi.

Adi ko dıen maa yı Kosam.

Kosam ko dıen maa yı Elimadam.

Elimadam ko dıen maa yı Eri.

²⁹ Eri ko dıen maa yı Zozwe.

Zozwe ko dıen maa yı Elizıerı.

Elizıerı ko dıen maa yı Zorim.

Zorim ko dıen maa yı Matatı.

Matatı ko dıen maa yı Leevi.

³⁰ Leevi ko dıen maa yı Simeyon.

Simeyon ko dıen maa yı Zuda.

Zuda ko dıen maa yı Zv̄zefv̄.

Zv̄zefv̄ ko dıen maa yı Zunam.

Zunam ko dıen maa yı Eliyakım.

³¹ Eliyakım ko dıen maa yı Mılıa.

Mılıa ko dıen maa yı Mına.

Mına ko dıen maa yı Matata.

Matata ko dıen maa yı Natan.

Natan ko dıen maa yı Davıdı.

³² Davıdı ko dıen maa yı Zese.

Zese ko dıen maa yı Zv̄bedı.

Zv̄bedı ko dıen maa yı Bv̄azı.

Bv̄azı ko dıen maa yı Sala.

Sala ko dıen maa yı Naason.

³³ Naason ko dıen maa yı Amınadabı.

Amınadabı ko dıen maa yı Adımını.

Adımını ko dıen maa yı Arnı.

Arnı ko dıen maa yı Esrvm̄.

Esrvm̄ ko dıen maa yı Faresı.

Faresı ko dıen maa yı Zuda.

³⁴ Zuda ko dıen maa yı Zakvbı.

Zakvbı ko dıen maa yı Yızakı.

Yızakı ko dıen maa yı Abraham.

Abraham ko dıen maa yı Tara.

Tara ko dıen maa yı Nakv̄rı.

³⁵ Nakv̄rı ko dıen maa yı Seruki.

Seruki ko dıen maa yı Rago.

Rago ko dıen maa yı Faleki.

Faleki ko dıen maa yı Ebıerı.

Ebıerı ko dıen maa yı Sala.

³⁶ Sala ko dıen maa yı Kayınam.

Kayınam ko dıen maa yı Arıfasadı.

Arıfasadı ko dıen maa yı Sem.

Sem ko dıen maa yı Nowe.

Nowe ko dıen maa yı Lamekı.

³⁷ Lamekı ko dıen maa yı Matusala.

Matusala ko dıen maa yı Env̄kı.

Env̄kı ko dıen maa yı Zaredı.

Zaredı ko dıen maa yı Malıyelı.

Malıyelı ko dıen maa yı Kayınan.

³⁸ Kayınan ko dıen maa yı Env̄stı.

Env̄stı ko dıen maa yı Setı.

Setı ko dıen maa yı Adam.

Adam maa yı wv̄lv̄ We na mcv̄ntı tñ.

4

Sv̄taanı na manjı Zezi te tñ

(Matiyu 4:1-11, Mariki 1:12-13)

¹ Zezi dıen ma nunjı Zv̄rden bıgə kam nı nı o maa kea. We Joro kum maa tvg- o dı dam. Kv̄ ma ja-o kv̄ vu kagva wv̄nt.

² O maa wv̄ra taan da fiinna. O na wv̄ra tñ mv̄ sv̄taanı tu o te, sı dı sv̄g-o sı o ya ki o cv̄gı. Manja kam kv̄ntv̄ nı o ya ba dı

kolokolob. Da fiinna yam na ke tun, kana maa jig-o lanyirani. ³ Sutaani laan ma ba di ta did-o di wi: «Nmɔ na siɔni n yi Baŋa-We Bu, si n ta di kandwe dintu si di ji wɔdiu si n di.»

⁴ Zezi ma leri-di o wi: «Ku nan pupɔni We tɔno kum wɔni ku wi: <Ku dai wɔdiu yirani mu pai nabiinu ŋwi.>

»

⁵ Sutaani daa ma ja-o di ja vu di di piu kolob na dwara tun yuu. Di laan ma bri-o lugu baŋa tɔni dim maama yibugisa wɔni.

⁶ Di daa ma ta di wi: «Wo-laaru tuntu maama yi amɔ nyum mu. A nan wɔ wani a kwe-ti a pa wɔlb maama a na lagɔ tun. Amɔ wɔ pa n di dam ti maama baŋa ni, si n ta n te zulɔ noona maama tee ni. ⁷ Nmɔ na se n kuni doonɔ n zuli-ni, wɔɔnu tuntu maama wɔ ta yi nmɔ nyum.»

⁸ Zezi ma leri-di o wi: «Ku pupɔni We tɔno kum wɔni ku wi:

<Ku yi n Yuutu Baŋa-We yirani mu n manɔ si n kuni doonɔ n zuli,

si n ki DI wɔbɔŋa na lagɔ te tun.> »

⁹ Sutaani daa ma kwe-o di ja vu Zeruzalem. Di ma ja-o di ja vu di di We-di-kamunu kum yuu me na dwara tun di zig-o da, yi di wi: «Nmɔ na yi Baŋa-We Bu, si n faŋi n cu tɔga ni si di nii, ¹⁰ si ku pupɔni We tɔno kum wɔni ku wi:

<We wɔ ta DI malesi,

si si taa nii nmɔ baŋa ni.

¹¹ DI wɔ pa si ba si ma si ja si lwari-m, si n yi tu tɔga ni n magɔ n naga di kandwe.>

»

¹² Zezi laan ma leri o wi: «Ku ta pupɔni We tɔno kum wɔni ku wi:

<Yi zaŋi n manɔ n Yuutu Baŋa-We n nii.> »

¹³ Sutaani laan na manɔ Zezi wɔɔnu maama wɔni di ga tun, di ma yag-o si di daa beeri manɔ kadoŋ.

Zezi na siɔni o titɔŋa Galile ni te tin (Matiyu 4:12-17, Mariki 1:14-15)

¹⁴ Zezi laan ma joori o vu Galile, yi We Joro kum dam wɔ o tee ni. Noona balb maama na zɔɔri je sum kontu ni tun ma ni o ŋwa. ¹⁵ O maa yɔni o zv Zwiɔ bam We-di sum o bri-ba We taani. Noona maama ma zul-o lanyirani.

Zezi titi tuv kum tiinɔ na vi-o te tin (Matiyu 13:53-58, Mariki 6:1-6)

¹⁶ Zezi deen ma vu o yi Nazareti, mu tuv kolob o na ki noonu da tun. Zwiɔ bam siun de maama, o deen maa zɔɔri ba We-digɔ kam. Ba siun de didua na yi tun, o ma vu da. O na zv da tun, o ma zaŋi weeni si o karumi We tɔno o bri-ba. ¹⁷ Ba ma kwe tɔno kolob We nijonnu Ezayi na pupɔni faŋa faŋa tun ba pa-o. O ma puri-ku o karuma, yi o na me seeni ku na pupɔni ku wi:

¹⁸ «Yuutu Baŋa-We Joro kum wɔ amɔ tee ni.

DI ma kuri-ni yi DI pa-ni dam, si a tooli DI kwɔr-ywɔŋɔ kam a bri yinigɔ tiinɔ.

[DI tunɔ amɔ si a ganɔ noona balb wɔru na cɔgi tun.]

Si a tooli DI kwɔrɔ kam di balb na wɔ gambɛem wɔni tun, si ba na vrɔm, si a daari a bri lilwɔ ni ba yiɔ wɔ ba ya puri.

DI daa ta ma tunɔ-ni si a vri noona balb ba na beesi tun, si ba na siun,

¹⁹ si a daari a pa noona lwarɔ si manɔ kam yiɔ,

si Baŋa-We laan ba DI vri DI noona bam lwarum wɔni.»

²⁰ Zezi na karumi o ti tun, o laan ma pu tɔno kum, yi o kwe o pa ba We-digɔ kam tuntɔŋɔ. O ma jɔni si o bri-ba. Noona bam maama ma lo yiɔ o baŋa ni yi ba cɔg-o. ²¹ O ma ta o wi: «Zɔm de dim ni abam na ni We tɔno kum na bri kolob tun ki á yibiyɔ ni.»

²² Ba maama ma zul-o yi ba wi: «O taani dim laama.» O kwɔrɔ kam na ywɛmmɔ tun, ku ki-ba yɔɔu. Ba daa ta ma wi: «Ku dai Zuzɛfu bu mu tuntu na?»

²³ O ma ta di ba o wi: «A nan manɔ a ye ni abam wɔ nooni sisuna di amɔ nɔnɛni: <Nmɔ wɔlb na pe noona na yazurɔ tun, si n zɔni n titi!> Abam daa ta wɔ ta á wi: <Di ni wɔɔnu tɔlb nmɔ na ki Kapernawum ni tun ŋwa. Nan daa n ki kontu doŋ n titi tuv kum ni.> »

²⁴ O daa ta ma ta o wi: «A lagɔ a ta cɔga mu di abam si, Baŋa-We nijonnu bá na zulɔ o titi tuv ni. ²⁵ Ku siun ku yi cɔga mu, si manɔ kalb We nijonnu Eli deen na wɔra tun, dɔa deen tu ka zigɔ ka wɔ nɔgi taan bɔna yato di canɔ sɔrɔb mu. Kontu ŋwaani kana deen maa jigɔ lugu kum maama. Kadɔnɔ maa daga zanzan Yisrayeli tiinɔ bam wɔni, ²⁶ yi We nan wɔ tunɔ Eli si o vu ba wɔlbwɔlb te. We deen tun-o kadɔm wɔdoŋ tee ni mu, o na zɔɔri Sarepta tuv wɔni, ku na yi Sidɔn tuv ni. ²⁷ Wɔŋo kolob ta na wɔli da tun, manɔ kalb We nijonnu Elize deen na wɔra tun, nanywaanɔ zanzan deen wɔ Yisrayeli tuv kum ni. Ba wɔlbwɔlb di deen nan wɔ ne yazurɔ ba wɔni. Elize deen pe Naaman yirani mu na yazurɔ, yi wɔntu nunɔ Siiri tuv mu.»

²⁸ Noona balb maama na wɔ We-digɔ kam ni tun na ni Zezi na tagɔ-ba te tun, ba bana ma zaŋi zanzan. ²⁹ Ba ma zaŋi ba zɔl-o ba pa o nunɔ tuv kum wɔni. Tuv kum wɔ piu yuu ni mu. Ba ma ja-o ba vu jɔgɔ kalb na luunɔ di tɔga tun, si ba yig-o ba di tɔga ni ba gu. ³⁰ Ba maa warɔ. Zezi ma pipiri o vu o togi ba titari o nunɔ o maa kea.

Zezi na zali cicirə nɔɔnɔ yira ni te tin
(*Mariki 1:21-28*)

³¹ Zezi deen ma vu Galile tuv kudoŋ, ku yiri mu Kapernawum. Zwifə bam siun de ma yi. O ma vu o zu ba We-digə kam si o bri nɔɔna bam We taani da. ³² O na bri-ba tun, ba maa tiini ba yi yəəu di o zaasum dim, o ni-taani dim na jigi dam tun nwaani. ³³ Nɔɔnɔ wɔdoŋ deen maa wu ba We-digə kam wuni yi cicirə jig-o. ³⁴ O ma kaasi di kwər-dia yi o wi: «Aa, Zezi, Nazareti tu, bɛɛ mu n lagɪ dɪbam tee ni? Nmu tu si n cogɪ dɪbam dwi mu na? A ye nmu na yi wɔlɔ. Nmu yi Wu-poŋo Tu wɔlɔ We na tɔŋi tun mu.»

³⁵ Zezi ma kaani cicirə kam o wi: «Cəgi soɔ, si n nunji n daari baaru wum.» Cicirə kam na ni kuntu tun, ka ma yigi nɔɔnɔ wum ka di tɪga ni. Ka laan ma yag-o yi ka wu ki-o kulukulɔ. Kuntu ki nɔɔna bam maama yiə ni mu. ³⁶ Ku ma su-ba lanyiranɔ. Ba maama ma nɔɔni daani ba wi: «Bitara kantɔ yi bitari dwi dɔɔ mu? Nii o na ma o dam o te di ciciri sum, yi si se o ni yi si viiri.»

³⁷ Nɔɔna balɔ maama na zɔvri je sum kuntu ni tun laan ma ni Zezi nwa.

Zezi na pɛ yawuina zanzan na yazurə te tin

(*Matiyu 8:14-17, Mariki 1:29-34*)

³⁸ Zezi deen ma nunji We-digə kam wuni. O ma vu Simon-ba soŋo. O na yi da tun di paa magɪ Simon tunkaani ku cana. Ba ma loori Zezi si o zəni kaani wum si o na yazurə. ³⁹ O ma vu o tiiri kaani wum banɔ ni. O ma ta di paa kam o wi, ka yag-o. Ka ma suni ka yag-o. O laan ma zanɔ lila, yi o ki wɔdiu o pa-ba.

⁴⁰ Ku na tu ku yi wa-zɔvri manɔ ni tun, ba ma ja nɔɔna di ba yawuru dwi təri təri ba ba Zezi te, si o pa ba na yazurə. O ma danɔ o jia ba didɔa didɔa banɔ ni o pa ba maama na yazurə. ⁴¹ Kulɔ na wəli da tun, ciciri di ma nunji si yagi nɔɔna zanzan si ya na jigi si yaara tun yira. Si maa yəni si kaasa si wi: «Nmu yi Banja-We Bu mu.» Si na ye ni o suni o yi Krisi wum We na tɔŋi tun, o ma kaani-si, si si yi taa nɔɔni o taani.

Zezi na tɔɔli We kwərə Zwifə We-di sɪm maama wuni te tin

(*Mariki 1:35-39*)

⁴² Tɪga na pɔvri tituti tun, Zezi daa ma nunji o vu je silɔ nɔɔn-nɔɔnɔ na tərə tun. Tuɔ kum nɔɔna bam ma zanɔ ba nunji si ba beeri o je. Ba laan ma na-o yi ba vu o te. Ba ma kwaani si ba ja-o, si o yi viiri o yagi-ba. ⁴³ O ma ta di ba o wi: «A nan manɔ si a vu a tɔli tɔni didum dim mu, a tɔɔli kwər-ywəŋə kam a bri-ba We na lagɪ Di di paari tite nɔɔna titari ni tun. Ku yi

kuntu nwaani mu We tɔŋi-ni nabiinə tee ni.» ⁴⁴ O laan ma tɔli Zwifə bam tɔni dim ni. O maa yəni o zu ba We-di sum si o taa tɔɔli We kwərə kam.

5

Zezi na bəŋi o dayigə karabiə bam si ba taa tɔg-o te tin

(*Matiyu 4:18-22, Mariki 1:16-20*)

¹ De didwi mu Zezi deen ve o zigi nuni kudoŋ ni ni, ku yiri mu Zenezareti. O na zigi da kuntu tun, nɔɔna ma ba o te si ba taa cəgi We kwərə kam. Ba ma yigi daani si ba twe Zezi. ² O ma na nabwəru tile ti tigi nuni kum ni ni, kaləŋ-jara na yagi-ti yi ba wura ba zari ba buri. ³ Naboro didu kum yi Simon nyum mu. Zezi ma zu ku wuni. O ma ta didaani Simon o wi: «Co boro kum n ja n vu yigə finfun n pa-ni.» O na cogə o ja o yi yigə tun, Zezi laan ma je naboro kum wuni o tɔɔli We kwərə o bri nɔn-kogə kum.

⁴ O na bri-ba o ti tun, o ma ta di Simon o wi: «Co boro kum n ja n vu na-lunə kam je, si abam di á buri sum na bam kuri ni á ma ja kale.»

⁵ O ma lər-o o wi: «A Yuutu, dɪbam manɔ di di buri sum taan di pɔvri tɪga, yi di wu ne kulukulɔ. Nmu nan na wi, di daa joori di di tun, di wó di-si si di nii.»

⁶ Ba ma vu ba yi na bam titari, yi ba di buri sum da ba ja kale zanzan. Kale sum maa tiini si daga zanzan, yi ku pa buri sum lagɪ si kaari. ⁷ Ba ma yigisi jia ba bəŋi ba donnə bam naboro kukum kum wuni, si ba ba ba wəli-ba. Bantu di ma ja ba boro kum ba vu ba zəni-ba. Bwəru tum tile maama ma su di kale. Ti ma ga finfun si ti miisi na bam wuni. ⁸ Simon wɔlɔ yiri didoŋ na yi Pɛyɛri tun na ne kulɔ na ki tun, o ma vu o kuni doonə Zezi yigə ni yi o wi: «A Yuutu, fɔɔri a tee ni, si a yi lwarim tu mu.» ⁹ Ba na jaani kale zanzan tun nwaani mu fɔvri zu Simon didaani nɔɔna balɔ na wu o tee ni tun. Kuntu mu te Simon tagɪ kuntu. ¹⁰ Fɔvri dim di deen zu Zebede biə balɔ na tɔgi ba wura tun. Ba didɔa yiri mu Zakɪ, o nyaani yiri mu Zan. Bantu deen yəni ba tɔgi di Simon mu ba tɔŋa. Zezi daa ma ta di Simon o wi: «Yi ta n kwarɪ fɔvri. Ku na zigi zɪm de dim ni si ku taa ve tun, nmu laan wu ta n beeri nɔɔna mu n pa-ni si ba da amu kwaga, ni nmu ya na yəni n jaani kale te tun.»

¹¹ Ba ma joori ba ja nabwəru tum ba nunji ba tinj buburu kum ni ni. Ba na ki kuntu ba ti tun, ba yagi ba wənu maama, yi ba laan daari ba tɔgi Zezi.

Zezi na pɛ nanyɔŋo na yazurə te tin

(*Matiyu 8:1-4, Mariki 1:40-45*)

12 De didwɪ mʊ Zezi ve tʊv kʊdɔŋ. Baaru wʊdɔŋ mʊ wʊra o na yi nanyɔŋɔ. O yawʊ kʊm dɛɛn zʊ o yira zanzan. O na nɛ Zezi tʊn, o ma vu o te o tʊv o yigə nɪ, yi o loor-o o wɪ: «Amʊ tʊ, nmʊ na laga, nmʊ wʊ wani n pa a na yazurə a ji lanyirani.»

13 Zezi ma sɛ. O ma tʊv o jɪŋa o dwe-o o wɪ: «Eɛn, a laga. Zanjɪ dɪ yazurə sɪ n ji lanyirani.» O na tagɪ kʊntʊ bɪdwɪ banja nɪ tʊn, mʊ yawʊ kʊm je nɔɔnʊ wʊm yira nɪ.

14 Zezi ma kaan-o o wɪ: «Yɪ zanjɪ n ta kʊlʊ na kɪ tʊn n brɪ nɔɔn-nɔɔnʊ. Nan yɔɔrɪ n vu kaanum tʊ wʊm te, sɪ n pa o nii n yira yam, sɪ n daari n kwe wənu tɪlʊ Moyisi callu tʊn na brɪ nɪ tɪ manjɪ tʊn n pa-o, sɪ o ma kaanɪ Banja-Wɛ. Kʊntʊ mʊ wʊ brɪ nɔɔna nɪ n yawʊ kʊm sɪntɪ kʊ je.»

15 Nan dɪ kʊ dɪ, nɔɔna zanzan dɛɛn ni Zezi ŋwa je maama. Kʊntʊ ŋwaantɪ mʊ nɔn-kɔgɔ zanzan maa ve o te sɪ ba taa cəgɪ o ni-taanɪ dɪm, sɪ ba daari ba na yazurə.

16 O dɛɛn yəni o ve mɛ seeni nɔɔn-nɔɔnʊ na tərɛ tʊn mʊ o warɪ Wɛ.

Zezi na pɛ kɔrɔ zanjɪ kʊ vu te tɪn (Matiyu 9:1-8, Marikɪ 2:1-12)

17 De didwɪ mʊ Zezi dɛɛn wʊra o brɪ nɔɔna Wɛ taantɪ. Ba badaara yi Farizian tiinɛ mʊ dɪdaantɪ Wɛ callu karanyina tiinɛ. Ba dɛɛn nuɲɪ tʊntɪ dwi tərɪ tərɪ mʊ ba ba. Kʊ na yi Zeruzalem dɪ tʊntɪ dɪlʊ maama na wʊ Galilɛ nɪ dɪ Zude nɪ tʊn. Ba jəni ba kaagɪ Zezi, yi o jɪgɪ Wɛ dam o ma pa yawʊna na yazura. 18 O na wʊra o brɪ-ba kʊntʊ tʊn, nɔɔna badonnɛ ya zɪŋɪ kɔrɔ dɪ gungolo ba jɪgɪ ba bɪna. Ba na yi da tʊn, mʊ ba kwaantɪ sɪ ba ja-o ba ja zʊ digɛ kam wʊ ba zʊɔrɪ ba tiɲɪ Zezi yigə nɪ. 19 Ba maa warɪ, kɔgɔ kʊm na daga tʊn ŋwaantɪ. Ba ma wʊ nɛ cwəŋɛ sɪ ba zʊ. Ba ma ja-o ba di nayuu. Ba ma purɪ bɔɔnɪ yi ba daari ba pa gungolo kʊm tɔgɪ da kʊ tʊ digɛ kam wʊntɪ. Kʊ pəni nɔɔna bam titari nɪ Zezi yigə nɪ. 20 Zezi ma lwarɪ nɪ ba kɪ ba wʊ-dɪdwa dɪd-o. O ma ta o wɪ: «A badɔŋ, nmʊ lwarum dɪm tɪ.»

21 O na tagɪ kʊntʊ tʊn, Wɛ callu karanyina tiinɛ bam dɪ Farizian tiinɛ bam ma bwe ba wʊntɪ ba wɪ: «O brɪ o tɪtɪ nɪ o yi wɔɔ mʊ, yi o pat o dɪ Wɛ yi bɪdwɪ? O ŋɔɔnɪ o tʊw Wɛ mʊ. Nɔɔn-nɔɔnʊ nan ba jɪgɪ cwəŋɛ sɪ o yagɪ nɔɔna lwarum o ma cɛ-ba, kʊ na dai Wɛ Dɪ yirani.»

22 Zezi ma lwarɪ ba na bwe te tʊn, yi o ta-ba o wɪ: «Bɛŋwaantɪ mʊ á bɔŋɪ kʊntʊ á wʊntɪ? 23 Kɔɔ mʊ yi mwali kʊ dwe, amʊ na tagɪ dɪ kɔrɔ kʊm a wɪ: «Nmʊ lwarum dɪm tɪ» mʊ yi mwali, naa a na tagɪ a wɪ: «Zanjɪ n ta n veə» mʊ yi mwali? 24 Amʊ nan wʊ pa abam lwarɪ sɪ a na yi Nabiin-bu wʊm tʊn jɪgɪ dam lʊgʊ banja nɪ, sɪ a yagɪ nɔɔna lwarum a ma cɛ-ba.» O laan ma ta dɪ kɔrɔ

kʊm o wɪ: «A lagɪ a ta nmʊ, zanjɪ wɛɛntɪ sɪ n kwe n gungolo kʊm n ja n vu sɔŋɔ.»

25 Zezi na tagɪ kʊntʊ tʊn, bɪdwɪ banja nɪ mʊ nɔɔnʊ wʊm zanjɪ ba maama yigə nɪ, yi o kwe o gungolo kʊm o ya na tigi kʊ banja nɪ tʊn o zɪŋɪ o maa ve sɔŋɔ, yi o zuli Wɛ.

26 Nɔɔna bam maama na nɛ kʊlʊ na kɪ tʊn, mʊ kʊ kɪ-ba yəəu. Fʊɔntɪ ma ja-ba. Ba ma zuli Wɛ, yi ba tɛ ba wɪ: «Dɪ zɪm nɛ wo-kɪnkagila!»

Zezi na bəŋɪ Leevi sɪ o taa tɔg-o te tɪn (Matiyu 9:9-13, Marikɪ 2:13-17)

27 Kʊntʊ maama na kɛ tʊn, Zezi ma zanjɪ o nuɲɪ o maa kɛa. O na maa kɛ tʊn mʊ o nɛ lampo-joŋŋu wʊdɔŋ, o yɪrɪ mʊ Leevi. O dɛɛn je mɛ seeni o na yəni o jəni o joŋɪ lampoo tʊn. Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Zanjɪ n ta n tɔgɪ amʊ.» 28 Leevi ma zanjɪ o yagɪ o wɔŋɔ maama yi o tɔgɪ o kwaga. 29 O ma vu sɔŋɔ o kɪ wʊdɪiru zanzan o ma kɪ candiɛ o pa Zezi. Lampo-joŋŋɛ zanzan dɪ nɔɔna badonnɛ ma ba ba tɔgɪ ba di.

30 Farizian tiinɛ dɪ ba callu karanyina tiinɛ bam na nɛ kʊntʊ tʊn, ba ma vu Zezi karabiɛ bam te ba ŋɔɔna yi ba pʊɔna ba wɪ: «Bɛɛ mʊ kɪ yi abam dɪ wʊdɪu dɪdaantɪ lampo-joŋŋɛ dɪ nɔn-cɪcɔgɪru tʊm kʊntʊ?»

31 Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Kʊ na yi balʊ na jɪgɪ yazurə tʊn, bantʊ wʊ manjɪ sɪ ba vu dɔgɪta tu te sɪ o sooni-ba. Kʊ daari balʊ na ba jɪgɪ yazurə tʊn mʊ manjɪ sɪ ba vu ba na soonim. 32 Amʊ na tʊ lʊgʊ banja tʊn, kʊ dai sɪ a bəŋɪ balʊ na manjɪ ba yi nɔn-ŋʊna tʊn, a nan tu sɪ a bəŋɪ nɔn-balwaaru mʊ, sɪ ba ləni ba wʊrʊ ba yagɪ kəm-balwaaru.»

Zezi zaasɪm dɪm na yi zaasɪm-dʊvɪrɪ te tɪn (Matiyu 9:14-17, Marikɪ 2:18-22)

33 Ba daa ta ma ta dɪ Zezi ba wɪ: «Zan karabiɛ bam yəni ba wɔ ni mʊ manja zanzan yi ba daari ba warɪ Wɛ. Farizian karabiɛ bam dɪ yəni ba kɪ kʊntʊ dɔŋ mʊ. Bɛɛ mʊ yi nmʊ karabiɛ bam ba wɔ ni kʊntʊ?»

34 O ma ləri-ba o wɪ: «Nɔɔnʊ na di kaanɪ yi o kɪ candiɛ, yi o cilonnɛ na wʊra sɪ ba tɔgɪ ba di, n sɛ n pa ba wɔ ni yi kan-barʊ wʊm ta wʊ ba tee nɪ na? 35 Manja nan wʊ ba yi, yi ba ja kan-barʊ wʊm ba viiri. Manja kam kʊntʊ nɪ yi o daa na ba ta wʊ ba tee nɪ tʊn, mʊ ba laan wʊ vɔ nɪ.»

36 Zezi daa ma manjɪ mʊmanjɪ dɪdɔŋ o brɪ-ba o wɪ: «Nɔɔn-nɔɔnʊ bá sɛ o kwe gwar-dʊŋɔ o kaari sɪ o ma fəri gwar-dʊŋɔ. O nan na kɪ kʊntʊ oó kaari gwar-dʊŋɔ kʊm o cɔgɪ mʊ, yi kʊ bá wani kʊ manjɪ dɪ gwar-dʊŋɔ kʊm. 37 Nɔɔn-nɔɔnʊ dɪ nan bá sɛ o kwe sa-dʊŋa o lo o kɪ lo-dʊŋɔ wʊntɪ. O na kɪ kʊntʊ, yi sana kam na keeri, kaá pa loɔ kʊm bagɪ mʊ. Kʊntʊ ŋwaantɪ sana kam wʊ lo, yi loɔ kʊm dɪ cɔgɪ. 38 Sa-dʊŋa nan manjɪ

si n lo n ki lo-dɔŋɔ wɔnti mu. ³⁹Nɔɔntu nan na nyɔɔɔ sa-dɔŋɔ o mi, o daa baɔ lagi si o nyɔ sa-dɔŋɔ. Oɔ ta wɔ: <Sa-dɔŋɔ kam tiini ka lamma>»

6

Zezi Krisi na bri ni o dwe siun de cullu tum te tun

(Matiyu 12:1-14, Mariki 2:23—3:6)

¹ Zwifə bam siun de didɔŋ daa ma yi. Zezi di o karabiə bam deen ma toɔɔ daani ba da kari wɔ ba maa kea. Ba na maa ke tun, o karabiə bam maa bwəri mina ba yu ba dɔna. ² Farizian tiinə badonnə na ne kɔntu tun, ba ma bwe ba wɔ: «Bee mu yi abam tunɔ titunɔ dɔlɔ na cɔɔɔ dɔbam siun de cullu tum tun?» ³ Zezi ma ləri-ba o wɔ: «Abam ta wɔ fəɔɔ á karumi We tɔnɔ kɔm na bri Pɛ Davidi taani te tun na? Kɔ bri si kana deen jaan-o di o nɔɔna bam. ⁴ O ma vu o zɔ We digə, yi o kwe culu dɔpɛ dɔlɔ na tigi da We ŋwaani tun. Dɔpɛ dɔntɔ ya culə si nɔn-gaa di-di, kɔ na dai We kaanum tiinə bam yiranɔ. Yi Davidi deen di dɔpɛ dum, yi o daari o pa o nɔɔna bam di toɔɔ ba di.»

⁵ Zezi daa ta ma ta di ba o wɔ: «Kɔntu tun, amɔ Nabiin-bu wɔm jigi ni siun de cullu tum banɔ ni.»

⁶ Kɔntu na ke tun, siun de didim daa ma yi. Zezi ma vu o zɔ Zwifə bam We-digə. O maa wura o bri-ba We taanɔ. Nɔɔntu wɔdɔŋ maa toɔɔ o wura, o jazum juɔa na tɔga. ⁷ We cullu karanyina tiinə di Farizian tiinə di maa wura. Bantu maa kwaanɔ ba lagi cwəŋə si ba bri ni Zezi ki o tusi. Kɔntu ŋwaani ba deen je ba yir-o si ba nii, oɔ se o pa nɔɔntu na yazurə siun de dum ni naa o ba se. ⁸ Zezi ma lwarɔ ba na bɔŋɔ te tun. O ma ta di ji-tiga kam tu o wɔ: «Zaɔi weenɔ n ba n zigi nɔɔna bam maama titari ni.» O ma zaɔi o nunji o zigi da.

⁹ Zezi ma bwe-ba o wɔ: «Cullu bri si bee mu? Kɔɔ mu manɔ di culu kɔm, nɔɔntu na ki o dɔŋ lanyiranɔ siun de ni mu manɔ naa o na ki-o lwarum mu gara? Nɔɔntu na vri o dɔŋ ŋwɔa siun de ni mu manɔ naa o na gv-o mu gara?»

¹⁰ O na tagi kɔntu tun, o ma nii ba maama, yi o daari o nɔɔntu di ji-tiga kam tu o wɔ: «Twi n juɔa kam!» O na twi o juɔa kam tun, ka ma joori ka ji lanyiranɔ. ¹¹ Ba na ne kɔntu tun, ba ma fɔlɔ didaanɔ Zezi, yi ba banɔ daani si ba nii ba na wɔ wanɔ ba ki-o te tun.

Zezi na kuri o karabiə fugə-bale te tun
(Matiyu 10:1-4, Mariki 3:13-19)

¹² Da yantɔ ni ni, Zezi ma vu o di piu kɔdɔŋ yuu si o warɔ We. Titɔ dum kɔntu maama o warɔ We taan, si kɔ yi ti-pura. ¹³ Tɔga na pɔɔri ka ti tun, o ma bəŋi o karabiə bam si ba ba o te. O laan ma

li nɔɔna fugə-bale ba wɔnti, si ba taa yi nɔɔna balɔ o na wɔ tunɔ tun. ¹⁴ Ba yira mu tuntɔ:

Simɔn wɔlɔ Zezi na pɛ o yiri o wɔ Piyɛɛri tun,

Andre wɔlɔ na yi Simɔn nyaani tun,
Zakɔ, Zan, Filipi, Batelemi,

¹⁵ Matiyyu, Toma,
Zakɔ wɔlɔ na yi Alfi bu tun,

Simɔn wɔlɔ na yi Zeloti nɔɔna bam wɔ nɔɔntu tun,

¹⁶ Zudasɔ wɔlɔ na yi Zakɔ bu tun,
dɔdaani Zudasɔ Yiskariyyo wɔlɔ na wɔ ba o yəɔi Zezi o pa nɔɔna tun.

¹⁷ Zezi de di ba o zigi piu kum yuu ni o tu pɔɔɔ-tiga. O ma zigi da didaanɔ o karabiə zanzan, di nɔn-kɔɔɔ zanzan manɔ kɔ gilimi kɔ su jəɔɔ kam maama. Bantu deen nunji je dwi təri təri mu Zwifə bam tunɔ dum maama wɔnti. Badonnə nunji Zeruzalem. Badonnə di ma nunji Tiiri di Sidon je silɔ na wɔ nuntɔ kɔm ni ni tun. ¹⁸ Ba deen tu Zezi te si ba cagi o taanɔ dum, si ba kwəri ba na yazurə di ba yawuru. Nɔɔna badaara wura ciciri na jigi-ba si yaara, yi ba na yazurə. ¹⁹ Nɔɔna bam maama maa kwaanɔ si ba dwe-o, bɛŋwaani dam nunji o yira ni di pa ba na yazurə.

Wɔpɔlo di lɛɛrɔ taani
(Matiyu 5:1-12)

²⁰ Zezi ma kwəni o yie o nii o karabiə bam seeni yi o wɔ:

«Yinigə na jigi abam balɔ tun mu jigi yu-yoŋo,

á na wɔ da á di We paari dum tun ŋwaani.

²¹ Kana na jigi abam balɔ lele tun mu jigi yu-yoŋo,

We na wɔ pa abam kɔ daga tun ŋwaani.

Abam balɔ wurɔ na cɔɔɔ lele tun mu jigi yu-yoŋo,

We na wɔ pa abam wɔpɔlo tun ŋwaani.

²² Nɔɔna na culi abam, yi ba na vat abam, naa ba na twi abam, naa ba na jigi abam ba goonə, á na toɔɔ amɔ na yi Nabiin-bu wɔm tun ŋwaani, á jigi yu-yoŋo mu. ²³ Manɔ kalɔ ba na ki abam kɔntu tun, taá fanɔ-na á caka di wɔpɔlo, á ŋwuru na yi zanzan We tee ni tun ŋwaani. Taá ye-na si ba kwə-nakwa di deen ki fanɔ fanɔ We nijɔŋə bam kɔntu mu.

²⁴ Kɔ daari abam balɔ na yi nadunə tun, kɔ yi lɛɛrɔ di abam,

á na manɔ á na wo-laaru tum yi á daa ba na-ti tun ŋwaani.

²⁵ Abam balɔ na jigi wɔ-fwaaru á di lele tun,

kɔ yi lɛɛrɔ di abam,
á na wɔ ba á yaari di kana tun ŋwaani.

Abam balɔ na jigi wɔpɔlo lele tun,
kɔ yi lɛɛrɔ di abam,

á na wɔ ba á keeri yi á yi-na lu tun ŋwaani.

²⁶ Nɔɔna maama na jigi abam ba zulə, ku yi lɛɛru di abam. A taá ye-na si ba kwənakwa di deen zuli balu na paɪ ba yi Wɛ nijonɔə yi ba yagi ba dai tun.»

*Sono taani
(Matiyu 5:38-48, 7:12)*

²⁷ Zezi daa ma ta o wɪ: «Abam balu na cəgi a taani tun nan cəgi-na lanyirani. Taá soe á dɔna. Taá ki balu na culi abam tun lanyirani. ²⁸ Ku na yi balu na soɔli si ku cəgi abam tun, si á loori-na Wɛ si DI ki-ba lanyirani. Loo-ri-na Wɛ á pa balu na jigi abam ba beesi tun. ²⁹ Nɔɔnu na logi n pupɔɔɔ, si n guni kudoɔ kum si o lo o wəli da. Nɔɔnu na vri n gwar-bwəɔ, yi cu-o si o vri n gwar-bu di. ³⁰ Nɔɔnu wɔlu maama na loori woɔo nmu tee ni tun, si n pa-o. Nɔɔnu na kwe nmu woɔo o ja viiri, yi bwe ku bwia si n jonji. ³¹ Nan taá ki-na á donnə lanyirani, si ku manɔ di abam na lagɪ si bantu taa ki abam te tun.

³² Abam nan na soe balu di na soe abam tun yirani, á wú na pɛɛri na? Nɔɔna balu na ba tɔgi Wɛ tun di soe balu na soe-ba tun mu. ³³ Abam na ki lanyirani di balu na ki abam lanyirani tun yirani, á wú na pɛɛri na? Nɔɔna balu na ba tɔgi Wɛ tun di manɔ ba ki kuntu doɔ mu. ³⁴ Abam na jini balu abam na buɔi si baá wani ba joori ba jwi abam tun yirani, á wú na pɛɛri na? Nɔɔna balu na ba tɔgi Wɛ tun di yəni ba paɪ ba donnə juna, si ba joori ba jonji ku ni ni mu. ³⁵ Abam nan manɔ si á taá soe á dɔna si á taá ki-ba lanyirani. Pa-na juna, nan yi taá tɔna si á joori á jonji. A na ki kuntu doɔ, á wú na pɛɛri zanzan Wɛ tee ni, yi kuvɔ bɪ si á yi Yuutu Banja-Wɛ biə mu, beɔjwaani Wɛ yəni DI zəni bani-nyina di nɔn-balwaaru di. ³⁶ A taá jigi nɔɔna ɔwanja, ni á Ko Wɛ na jigi nɔɔna ɔwanja te tun.»

*Yi ɔɔɔni n doɔ wəənu
(Matiyu 7:1-5)*

³⁷ «Abam yi taá ɔɔɔna á donnə wəənu, si Wɛ yi ɔɔɔni abam di wəənu. Yi taá lwe-na nɔɔna, si Wɛ yi zanɔ DI ba DI lwe abam di. Nan yagi-na á donnə lwarum á ma ce-ba, si Wɛ wú yagi abam lwarum DI ma ce abam di. ³⁸ Pa-na á donnə woɔo kulɔ na manɔ si á pa-ba tun, si Wɛ di wú pa abam woɔo kulɔ na manɔ si DI pa abam tun. Wɛ wú pa abam lanyirani nɔnɛni ba na kwe bwan-kamunu ba manɔ ba vuuri ka ni yi ku siiri te tun. Bwanja kalu abam na ma á manɔ á pa nɔɔna tun, Wɛ di wú ma kantu mu DI manɔ DI pa abam di.»

³⁹ Zezi laan ma manɔ mumaɔa o bɪ-ba o wɪ: «Lilwe wú wani o vanɔ o doɔ lilwe na? Ba na vanɔ daani, ba maama bá tɔ woɔo wɔni na? ⁴⁰ Karabu bá wani o dwəni o karanyina. Karabu nan na zaasi o ti

maama, o di o karanyina kam mai daani mu.

⁴¹ Abam nyi di nɔɔnu na nii o doɔ yi ni o na gaa balaja da, yi o ba lagɪ si o lwarɪ ni o tɪti yi jigi daa tun. Ku manɔ si ku taa yi kuntu doɔ na? ⁴² Nmu na wɛ daa na wɛ nmu yi ni tun, nmu wú ki ta n ta n doɔ ni o ba si n li gaa o yi ni? Nmu yi pipiri-nyim di nmu na ki n doɔ te tun. Nmu nan manɔ si n li n tɪti yi daa kam mu, si n laan wani n nii lanyirani si n li n doɔ yi gaa kam.»

Nɔɔnu kam mu pa ba lwarɪ o na yi te tun

(Matiyu 7:16-20, 12:33-35)

⁴³ «Tu-ɔɔɔni bá wani ku lə bu-balwaaru. Tu-balɔɔ di nan bá wani ku lə bu-ɔɔna. ⁴⁴ Abam na lagɪ si á lwarɪ tiu maama na yi kulɔ tun, á wú ma ku biə mu á lwarɪ. Nmu bá na moɔla sabara yuu ni, asawe n na swan kaligoɔo kuri ni n twe. ⁴⁵ Nɔn-ɔɔni ɔɔni wo-ɔɔni tɔlu na wɔ o wɔbuɔa ni tun mu. Nɔn-balɔɔ di ma ɔɔni wo-balwaaru tɔlu na wɔ o wɔbuɔa ni tun. Woɔo kulɔ maama na wɔ nɔɔnu wɔbuɔa ni tun mu tɔgi o ni ku nuɔə.»

*Di na manɔ si di se Wɛ taani te tun
(Matiyu 7:24-27)*

⁴⁶ «Beɔjwaani mu yi á bə amɔ si <Yuutu, Yuutu>, yi á ba ki a na wɪ á ki te tun? ⁴⁷ Wɔlu maama na tu amɔ te o cəgi a taani dum yi o ki a na wɪ te tun, amɔ wú bɪ abam kuntu tu na nyi te tun. ⁴⁸ Wɔntu nyi di nɔɔnu wɔlu na lagɪ o lo o sɔɔɔ yi o ku goɔo o yi pulɔɔo yi o laan cwi sɔɔɔ kum kuri pulɔɔo kum banja ni tun mu. Du-na na daga yi ba magɪ sɔɔɔ kum, ba bá wani ba coori-ku, o na logi-ku lanyirani yi ku dana tun ɔwanɔ. ⁴⁹ Ku daari wɔlu maama nan na cəgi amɔ taani dum yi o ba ki a na wɪ te tun, kuntu tu nyi di nɔɔnu wɔlu na lagɪ o sɔɔɔ kasulu banja ni yi o wɔ kugi goɔo si o ma cwi-ku tun mu. Du-na na daga, baá magɪ sɔɔɔ kum ba guri yi ba coori ku maama.»

7

Zezi na pɛ pamaɔnu tɪntɔɔnu na yazurə te tun

(Matiyu 8:5-13)

¹ Zezi deen na bɪ nɔn-koɔo kum o zaasim dum o ti tun, o ma vu Kapernawum. ² Pamaɔna yigə tu wodoɔ deen mu wɔra, o na jigi tɪntɔɔnu. O maa so-o lanyirani. O tɪntɔɔnu wɔm deen ba jigi yazurə, ku ge fi tun si o ti. ³ Pamaɔnu wɔm ma ba o ni Zezi ɔwanɔ. O ma tɔni Zwifə bam nakwa o tee ni si ba vu ba loor-o, si o ba o pa o tɪntɔɔnu wɔm na yazurə. ⁴ Ba ma vu Zezi te ba tiini ba loor-o, si o ba o pa ba di deen wɔm tɪntɔɔnu wɔm na yazurə. Ba ma ta did-o ba wɪ: «O yi nɔn-ɔɔni. ⁵ O soe dibam

balu na yi Zwifə tun zanzan, yi o lo We-digə o pa dɔbam. Kontu ŋwaani, kwaani si n duri o yibwəna.»⁶ Zezi ma se. O ma togi didaani ba o maa ve pamaŋnu wum soŋo. O na ma tae soŋo kum tun, didaani pamaŋnu wum daa tuni o cilonna o tee ni o wi: «Amu tu, yi yaari n titi n ba. A wu maŋi si n ba n zu amu soŋo.»⁷ Kontu mu pe a buŋi si ku wu maŋi si a titi ba nmu te. Nan weeni n ta di n ni ni a tuntuŋnu wum zaŋi. N na tagi kontu, oo na yazura.⁸ Beŋwaani, amu di yi noonu wulu noona badonna na jigi dam a baŋa ni tun, yi amu di ta jigi dam pamaŋna badaara baŋa ni. A na tagi a wi, noonu wulu ve, o maŋi si o vu mu. A nan daa na wi, noonu wulu ba, o di wu ba mu. Ku daa zi yi a tuntuŋnu, a na wi o ki woŋo, oo ki mu.»

⁹ Zezi na ni kontu tun, ku ma su-o. O ma pipiri o nii kogo kulu na togo tun, yi o ta o wi: «A lagɔ a ta abam si, amu wu ne noon-noonu o na jigi wu-didba di amu nuneeni wuntu na jigi wu-didba te tun, ku na maŋi ku yi Yisrayeli dwi tiina bam wuni di.»

¹⁰ Pamaŋnu wum cilonna bam o na tuni tun laan ma joori soŋo. Ba na yi da tun, ba ne di o tuntuŋnu wum jigi yazura.

Zezi na bi kadam bu te tun

¹¹ Kontu na ke tun, Zezi daa ma zaŋi o vu tu kodoŋ, ku yiri mu Nayim. O na maa ve tun, o karabiə bam didaani ko-foro mu togo o ba vea.¹² O na yi tu kum ni tun, o ma jeeri noona na zuŋi tu di gandwa ba ma nuŋe. Tu wum nu yi kadam mu. Mu o bu didba. Tu kum ko-foro di maa togi tu wum kwaga.¹³ Di Yuutu Zezi na ne kadam wum tun, o ŋwanja ma zu-o. O ma ta did-o o wi: «Yi ta n keera.»

¹⁴ O ma vu o dwe gandwa yam. O na dwe-ya tun, balu na zuŋi tu wum tun ma zuŋi. Zezi ma ta di tu wum o wi: «Buduŋu, a te di nmu: Zaŋi weeni!»¹⁵ O na tagi kontu tun, tu wum ma suŋi o zaŋi yi o suŋi o ŋoona. Zezi ma jorŋ-o o pa o nu wum.

¹⁶ Noona bam maama na ne kontu tun, fubni jaani-ba lanyiranu. Ba ma tee We ba wi: «We nijorŋu kamunu mu tu dibam titari ni. We tu si Di zani Di noona bam.»

¹⁷ Ba laan ma ni Zezi ŋwa Zude tuni dum maama wuni di je sim maama ni.

Zan wulu na miisi noona na wuni tun mu tuni noona Zezi tee ni
(Matiyu 11:2-19)

¹⁸ Zan di deen ma ni Zezi ŋwa. O karabiə bam ma ta ba bri-o Zezi na ki kulu maama tun. O laan ma li o karabiə bam bale,¹⁹ yi o tuni-ba di Yuutu Zezi tee ni, si ba vu ba bwe-o ba nii, wuntu mu yi wulu We na bri-ba si oo ba tun naa ba ta wu ta cegi noonu wodonj mu?

²⁰ Noona bam ma vu Zezi te ba ta did-o ba wi: «Zan wulu na miisi noona na wuni tun mu tuni dibam nmu tee ni, si di ba di bwe di nii, nmu mu yi wulu We na bri dibam si n ba tun naa di ta wu ta cegi noonu wodonj mu?»

²¹ Kantu manja kam ni noo, mu Zezi deen pe noona zanzan na yazura di ba yawuru dwi dwi. O ma zeli ciciri silu na yaari noona tun, yi o daari o pa lilwe zanzan yiə puri.²² O laan ma leri Zan karabiə bam o wi: «Ve-na a ta di Zan kulu maama a na ne tun yi a kwəri a ni tun. A ta a bri-o ni lilwe yiə puri, kwaaru di wai ti vea, nanyawaanu yira di kwe lanyiranu, zwa-kwaru di zwa ni, twa di joori ba bi. Kulu na weli da tun, yinigə tiina di maa ni We kwər-ywəŋə kam.»²³ Wulu maama na ba joori amu kwaga ni tun mu yi yu-yoŋo tu.»

²⁴ Zan karabiə bam ma joori ba viiri. Zezi laan ma ta Zan taani o bri non-kogo kum o wi: «Abam deen na ve Zan te kagua kam wuni tun, a buŋi si a wu na bee mu? A ve si a nii miu kulu viu na jigi ku zuuli tun mu na? Aye, ku dai kontu.»²⁵ Si bee mu? A ve si a nii noonu wulu na zu gwar-ŋunnu tun mu na? Aye, ku dai kontu. Noona balu na zu gwar-ŋunnu yi ba ŋwia ywəna tun zuuri so-ŋunnu wuni mu, si ku dai kagua wuni.²⁶ Bee nan mu a ve si a nii? A ve si a na We nijorŋu mu na? Eeni, ku yi kontu mu. A nan na ne wulu tun tiini o dwe faŋa faŋa We nijorŋə bam na yi te tun.²⁷ We tonɔ kum nan maŋi ku ta wuntu taani ku wi:

«Nii, amu We lagɔ a tuni a tuntuŋnu mu, si o da nmu yigə o vu o kwe cwəŋə kalu nmu na wu ba n togi da tun.»

²⁸ A lagɔ a ta abam si, nabiina balu maama ba na maŋi ba lu tun wuni noon-noonu tərə o na dwe Zan na yi te tun. Ku daari lele kontu, non-nabwam wulu maama na zu Baŋa-We paari dum wuni tun laan tu o dwe Zan.

²⁹ Noona bam maama didaani lampo-jorŋə bam deen di na ni Zan taani tun, ba ma se si We jigi ciga di ba na maŋi ba pa Zan miisi-ba na wuni tun ŋwaani.³⁰ Ku daari Fariztan tiina bam di cullu karanyina tiina bam deen wu se si Zan miisi-ba na wuni, yi ba vin We na buŋi kulu si Di ki Di pa-ba tun.»

³¹ Zezi daa ma ta o wi: «Amu nan wu ku ta mu a maŋi zum noona bam kam na yi te tun? Ba nyi di bee mu?»³² Zum noona bam nyi nuneeni biə na je yaga kaporo ni ba kweeri te tun mu. Ba maa te daani ba wi:

«Di magɔ gullu mu si a sa, yi a wu sagi.
Di ma daari di leeni luə le,
yi a yigə wu nywanu.»

33 Zum noona bam di yi kontu mu. Bejwaani, Zan na tu tun, o deen pini o kana mu yi o kwari o ba nyo sana. Abam na ne-o tun, a maa jug-o a yala si ku yi cicira mu tog-o. 34 Ku daari, amu Nabiinu-bu wum nan na tu tun, a wu vogi ni. Abam daa ta ma yali amu di a wi, a yi non-kolo mu, yi a yi sa-nyoru di. A daa ta maa wi, a yi lampo-jongne di non-balwaaru cilon mu. 35 Balu maama nan na tog We cwage tun mu lwaru ni We jigi ciga.»

Zezi na ki te Farizian tu Simon soho ni tun

36 Farizian tu didua deen mu wura, o yiri mu Simon. O ma beji Zezi si o ba o vu o soho o di wodiu. Zezi ma vu o zu o soho kom o joni si o di. 37 Ka-ciwaka deen mu wu tu kom kontu ni. O ma lwaru si Zezi wu Farizian tu wum soho ni o di wodiu. O ma kwe kunkwale na su di trali nugə tun o ja wu Zezi te. 38 O ma vu o zigi Zezi ne ni ni, yi o keera. O yi-na maa lura ba bugi Zezi ne. O ma tiiri o ma o yuuywe o guguni o yi-na bam Zezi ne ni, yi o kukwari Zezi ne sum. O ma daari o pwari trali nugə kam o ma turi o ne sum.

39 Farizian tu wulu na beji Zezi o soho ni tun na ne kontu tun, o laan ma buji o wuni o wi: «Nooonu wuntu ya na yi We nijonnu, o ya wu lwaru kaani wuntu kam na yi te tun, yi o ya wu lwaru ni kaani wulu na dwe-o tun yi ka-ciwaka mu.»

40 Zezi ma ta did-o o wi: «Simon a lagu a bwe nmu wonjo.» O maa wi: «Karanyina, nan bwe.»

41 Zezi laan ma manji mumaja o wi: «Noona bale mu jini sabu noonu tee ni, didua jini murr-fiinnu, wodon wum ma jini murr-tunu. 42 Ba maa wari ba jwi jini dum, yi o yagi o ma ce ba maama. Kontu tun, bantu wuni woc mu wu ta so-o o dwe?»

43 Simon ma lar-o o wi: «A buji si wulu jini na daga yi o yagi o ma ce-o tun mu wu taa so-o o dwe.»

Zezi maa wi: «N suni n ta ciga.»

44 O laan ma pipiri kaani wum seeni, yi o ta di Simon o wi: «Nmu ne kaani wuntu na ki te tun na? A na tu a zu n soho kom tun, nmu wu pe-ni na si a ma sin a ne. Kaani wuntu nan bugi a ne didaani o yi-na mu, yi o daari o guguni-si didaani o yuuywe.

45 A na tu tun, nmu wu kukwari-ni si ku bri ni n jeeri-ni lanyirani. Kaani wuntu nan kukwari a ne mu taan, ku na puli di manja kam a na tu nmu soho tun. 46 A na tu nmu te tun, nmu wu ki nugə a yuu ni si ku pa-ni zula. Kaani wuntu nan kwe trali nugə mu o lo o ma turi a ne. 47 Kontu njwaani a lagu a ta nmu si, o sono kamunu kom mu bri ni We yagi o lwarma yam zanzan DI ma ce-o.

Ku daari wulu We na yagi o lwarum funfun DI ma ce-o tun jigi sono funfun yirani mu.»

48 Zezi laan ma daari o ta di kaani wum o wi: «N lwarum dum ti.»

49 O na tagi kontu tun, noona balu di na tog ba wura tun ma njooni daani ba wi: «Wuntu nan bri o titi ni o yi woc mu, yi o yagi noonu lwarum o ma ce-o?»

50 O laan ma ta di kaani wum o wi: «Nmu na ki n wu-didua di amu tun mu pe n na vrum. Ve di yazura.»

8

Kaana badonnə na zəni Zezi te tun

1 Kontu kwaga ni, Zezi deen ma beeri o tulu ti-kamunnu di ti-balwa bam maama, yi o tooli kwər-ywəgə kam o bri We na lagu DI di paari tite noona titari ni tun. O karabiə fugə-bale bam di deen maa tog di did-o ba beerə. 2 Kaana badonnə di tog ba wu o tee ni. Bantu yi balu ciciri di yawuru dwi dwi deen na yaari-ba yi Zezi pa ba na yazura tun. Ba didua yiri mu Mari wulu na nunji Magidala tun. Wuntu mu Zezi ya zali ciciri sirpe yi si nunji si daar-o. 3 Wodon yiri mu Zanni. Wuntu mu yi Zuuzə wulu na nii Erədi soho bəja ni tun kaani. Wodon di yiri mu Suzaani. Kaana zanzan di tog ba wura. Kaana bantu maama deen yəni ba li ba jijiguru ba ma zəni Zezi di o karabiə bam.

Noona na joni We taani te tun (Matiyu 13:1-23, Marki 4:1-20)

4 Noona zanzan deen nunji tuni təri təri ba ba Zezi te. Ko-furo na gilim-o kontu tun, o laan ma manji mumaja o bri-ba o wi:

5 «Valu deen mu wura. O ma zaji o vu o kara duum manja ni. O ma kari o duli o wo-duuru tum kara kam wuni. Wo-duuru tidonnə ma tu cwəgə ni ni. Noona ma nona ti bəja ni ba kea. Zunə ma na-ti ba twe ba di. 6 Tidaara ma tu kandwa jəgə ni. Ti ma nunji yi ti kwaari ti ti lila, tiga kam na ba zurə tun njwaani. 7 Tidaara ma tu sabari jəgə ni. Ti na puli ti zaji tun, sabari sum ma tog si zaji si li-ti si gu. 8 Ku daari tidaara ma tu ti-ywəgə jəgə ni. Ti ma nunji ti ki biə lanyirani nuneeni biə bi bi te.»

Zezi na tagi kontu o ti tun, o laan ma ta di kwər-dia o wi: «Abam nan fogi a cəgi a taani dum lanyirani.»

9 Zezi karabiə bam laan ma bwe-o ba wi: «Mumaji duntu kuri mu be?»

10 O ma ləri-ba o wi: «We paari dum kuri ya səgi mu. Ku nan na yi abam, We manji DI pa a lwaru DI paari dum kuri na yi te tun. Ku na yi noona badaara, a yəni a manji mumaja mu a bri-ba, si

«ba na niə, si ba yi taa nat, ba na cəgə, si ba yi taa ni ku kuri.»

¹¹ Mumaŋi dum kuri mu tuntu: Wo-duuru tum bɔi We taani dum na yi te tun mu. ¹² Cwəŋə kam wo-duuru tum na tu da tun maa maŋi nɔɔna balu na ni We taani dum yi sutaani laan ba di li-di yi di wɔ zu ba wɔbɔŋa tun mu. Di ki kuntu si ba yi ki ba wɔ-didɔba mu di We, si We yi vɔ-ba lwarum wɔni. ¹³ Kandwa yam jəgə kam maa maŋi balu na ni We taani dum yi ba jɔŋi-di di wɔpolo tun mu. Taani dum ma wɔ tiini di zu ba wɔbɔŋa, yi ku na ki funfun, ba daa ba sea. Cam maŋa na yiə, baá da kwe ba yagi mu. ¹⁴ Sabari sum jəgə kam wo-duuru tum na tu da tun maa maŋi balu na ni We taani dum yi ba zaŋi ba ta jigi liə di ba ŋwɔa wəənu, yi səbu-laga di lugu baŋa ywəəni cɔgi ba wɔbɔŋa ni sabari sum na ligi wo-duuru tum te tun. Bantu wɔbɔŋa daa bá bi di We cwəŋə kam tɔgum. ¹⁵ Ti-ywəŋə jəgə kam wo-duuru tum na tu da tun maa maŋi balu na ni We taani dum yi ba jɔŋi-di lanyirani ba ki ba bicari ni tun mu. Bantu mu jigi wɔbɔŋ-ŋɔna, yi ba vɔ ba wɔ di We cwəŋə kam tɔgum. We taani dum ma ja kuri di pa-ba ni wo-duuru tɔl na ki biə zanzan tun.»

*Kania mumaŋa
(Mariki 4:21-25)*

¹⁶ Zezi daa ma ta o wɔ: «Nɔɔnu na jigi kania, o bá se si o tarigi-ka o pu titɔgo kuri ni, naa o zigi-ka gadogo kuri ni. Oo kwe-ka o pal wəəni mu, si ka taa jigi pooni ka pa balu na lagi ba zu digə kam wɔni tun. ¹⁷ Kulɔ maama zum na səgi nɔɔna tee ni tun wɔ ba kwɔn. Kulɔ maama na pugi tun wɔ ba ku puri mu, si nɔɔna lwari ku kuri na yi te.

¹⁸ Kwaani-na á pa á na ni kulɔ tun zu á wɔbɔŋa. Bɛŋwaani, nɔɔnu wɔlu na maŋi o jigi woŋo tun, o ta wɔ jɔŋi kudonj o wəli da, yi nɔɔnu wɔlu na maŋi o ba jigi tun wɔ ba ga kulɔ funfun o na bɔŋi si o jigi tun.»

*Zezi nu di Zezi nyaana na yi balu tin
(Matiyu 12:46-50, Mariki 3:31-35)*

¹⁹ Zezi nu di o nyaana ma ba o te si ba na-o. Ba ma wari ba yi o te, kɔgo kum na daga tun ŋwaani. ²⁰ Nɔɔnu wudonj ma ta di Zezi o wɔ: «N nu di n nyaana mu tu ba zigi cicwəŋə ni, yi ba lagi si ba na-m.» ²¹ O ma ləri-ba o wɔ: «Balɔ maama na ni We taani dum yi ba se-di tun mu yi a nu di a nyaana.»

*Zezi na jigi dam vu-fɔɔ baŋa ni te tun
(Matiyu 8:23-27, Mariki 4:35-41)*

²² De didwi Zezi di o karabiə bam ma zu naboro. O ma ta di ba o wɔ: «Pa-na di bɛ nɔɔnu kum ni didonj dum.» Ba ma sɔŋi ba ye ba maa kea. ²³ Ba na maa ke tun, Zezi ma tu doom ni. Vu-fɔɔ ma da ku zaŋi nɔɔnu kum baŋa ni, ku magi boro kum ku pa ku

wɔra ku miisə na bam kuri ni. Ba deen maa wɔ cam wɔni ba lagi ba ti. ²⁴ Ba ma vu ba zaŋi Zezi doom ni, yi ba wɔ: «Dí Yuutu, zaŋi si dí lagi dí li na dí ti.»

O laan ma zaŋi wəəni. O ma bagɔ viu kum di na bam si ti yagi. Viu kum laan ma yagi, ni na bam di maŋi da cɔmm. ²⁵ O ma bwe o karabiə bam o wɔ: «Bɛ mu yi á ba jigi wɔ-didɔba di amu?»

Fɔbɔni ma ja-ba, yi ku ki-ba yəəu. Ba ma bwe daani ba wɔ: «Wuntu yi wɔɔ mu, yi o ta wanti o bagɔ viu didaani na, yi ti se o ni?»

*Zezi na zali ciciri nɔɔnu yira ni te tun
(Matiyu 8:28-34, Mariki 5:1-20)*

²⁶ Ba ma ye ba vu ba bɛ nɔɔnu kum. Ba ma yi Zeraaza tiinə na zɔbri me tun. Nɔɔnu kum tigi je sum kuntu di Galile laŋa ni mu.

²⁷ Zezi ma nuŋi naboro kum wɔni. Tu kum nɔɔnu didɔba ma ba o jeer-o. Ciciri mu jig-o si yaara. Ku tiini ku daani o na wɔ zu kulukulu yi o ba zɔbri sɔŋo ni. O yəni o tigi yibeele je ni mu. ²⁸ O na ne Zezi tun, o ma sɔŋi o kaasi wewe. O ma vu o tu Zezi yigə ni, yi o kaasi di kwə-dia o wɔ: «Zezi, Yuutu Baŋa-We Bu, nmu tu amu tee ni si ni ki bɛ mu? Popo, yi zaŋi ni yaari-ni.» ²⁹ O tagi kuntu, bɛŋwaani Zezi maŋi o pa cicirə kam ni si ka nuŋi ka yagi nɔɔnu wɔm. Ku daani cicirə kam na maŋi ka jig-o. Kuntu mu pa ba yəni ba kwe capunnu ba ma vɔ o jia di o ne, si ba taa yir-o. Ba na yəni ba vɔ-o kuntu, o yəni o kɔ-ti mu. Cicirə kam laan ma zəl-o ka pa o duri o vu kagɔa wɔ.

³⁰ Zezi laan ma bwe-o o wɔ: «N yiri mu bɛ?»

O ma ləri o wɔ: «A yiri mu Kɔgo», bɛŋwaani ciciri zanzan mu tɔg-o. ³¹ Ciciri sum ma loori Zezi, si o yi zəli-si o pa si zu curu gonj-luŋu kum wɔ.

³² Tərə kɔgo zanzan deen ma wɔ je sum ni ba beeri piu yuu ni ba di. Ciciri sum ma loori Zezi, si o pa-si cwəŋə si si vu si zu tərə bam wɔ. O ma se. ³³ Ciciri sum laan ma yagi nɔɔnu wɔm yira, yi si vu si zu tərə bam. Tərə bam maama ma duri ba tu ba tu nɔɔnu kum wɔni ba li na ba ti.

³⁴ Nɔɔna balu ya na nii tərə bam baŋa ni tun na ne kuntu tun, ba ma duri ba vu ba ta kulɔ na ki tun tu wɔni didaani de sum maama ba bɛ nɔɔna bam. ³⁵ Nɔɔna bam ma nuŋi ba vu si ba nii ku na ki te tun. Ba ma vu ba yi Zezi te. Ba ma na nɔɔnu wɔlu cicirə kam na yag-o tun. O maa je Zezi tee ni didaani o swan jooi ya ba, yi o zu gwaaru. Ba na ne-o kuntu tun, fɔbɔni ma zu-ba. ³⁶ Balu yiə na ne ku maama tun ma ta ba bɛ nɔɔna bam ku na ki te yi ciciri sum nuŋi si yagi nɔɔnu wɔm tun.

³⁷ Zeraaza tuv kum di ku nawurə yam maama noona bam ma loori Zezi si o viiri, bejwaant fount tiini di jigi-ba. Zezi laan ma joori o vu o zu naboro kum si o viiri.

³⁸ O na maa viiri tun, noonu wubw cibiri sim na yag-o tun ma loor-o si o pa o da o vu. Zezi ma wu se. ³⁹ O ma ta di noonu wum o wu: «Joori n vu n sojjo tiinə te, si n ta kulw We na ki Di pa nnuv tun n br-ba.»

Noonu wum ma vu o tulv tuv kum maama wunt o toolt kulw maama Zezi na ki o pa-o tun.

Zezi na pe Zayirusi buko di kaani wudonj na yazurə te tun

(Matiyu 9:18-26, Mariki 5:21-43)

⁴⁰ Zezi deen ma joori o be nnuv kum ni didonj dum didaani kogo zanzan mu manj ku gilimi daani ku cəg-o. Ba na ne-o tun, ba ma jeer-o lanyirani. ⁴¹⁻⁴² Noonu wudonj maa tigi o wurə, o yiri mu Zayirusi. O yi Zwifə We-digə kam yigə tu. O ma vu Zezi te, o kuni doonə o yigə ni o loor-o o wu: «Popo, ba dibam sojjo n jonji a bu n yagi, si o wəe o lagi o tu.» Mu o bu didwa yirani, o yi bisankana mu, o yi ni bina fugə-yale te. Zezi ma se si o vu.

O na maa ke tun, kogo kum tiini ku pɔn-o. ⁴³ Kaani wudonj di maa wurə o na wəe ka-wu taan bina fugə-yale. O ya kwe o jijigirv maama o pa liri tiinə si ba soon-o, yi noonu di didwa wu wani o soon-o. ⁴⁴ O ma ke Zezi kwaga o vu o laari o dwe o goro kum ni. O na dwe-o kuntu tun, jana bam ma ko bidwi banja ni.

⁴⁵ Zezi ma bwe o wu: «Woo mu dwe amu?» Ba maama ma fu ba wi, ba wu dwe-o. Pɔyɛri di balu na wu o tee ni tun ma ta ba wu: «Di Yuutu, nnuv wu ne noona bam na tiini ba daga yi ba pɔni nnuv te tun na?»

⁴⁶ Zezi ma ləri o wu: «Ku yi noonu mu dwe-ni. Amu ye si dam nunji a yira ni.»

⁴⁷ Kaani wum ma lwarv si o ba wani o səgi di kulw na ki tun. Fount maa jig-o yi o yira sat. O ma vu o tu Zezi yigə ni. O ma ta did-o kulw maama na pe o dwe-o kuntu tun, di o na ne yazurə bidwi banja ni te tun. Kogo kum maama ma ni o na tagi kulw tun. ⁴⁸ Zezi laan ma ta did-o o wu: «A buko, nnuv na ki n wu-didwa di amu te tun mu pe n na yazurə. Ve si We wu wəli-m.»

⁴⁹ Zezi ta na wurə o ijoni kuntu tun, noonu wudonj ma nunji Zayirusi sojjo o ba o ta did-o o wu: «N buko wum tga. Daa yi ta n yaari karanyina kam.» ⁵⁰ Zezi na ni kuntu tun, o ma ta di Zayirusi o wu: «Yi ta n fona. Za n weeni n ki n wu-didwa di amu, si o o na yazurə.»

⁵¹ Ba ma vu ba yi sojjo kum. Zezi ma zu. O ma wu se si noona da-o ba zu, ku na dai Pɔyɛri di Zan di Zaki, di bu wum nu di o ko yirani. ⁵² Balu maama na manji ba

wu sojjo kum wunt tun maa keerə ba coosə bisankana kam njwaani. Zezi ma ta di ba o wu: «Á yi taá keerə, si o wu tigi, o do mu.»

⁵³ O na tagi kuntu tun, ba maama ma mwan-o, bejwaanti ba ye ni bu wum suni o ti mu. ⁵⁴ Zezi laan ma vu o ja bisankana kam jija, yi o ta did-o o wu: «A bu, zanj wəeni.» ⁵⁵ O na tagi kuntu tun, o njwa ma joori. O ma zanj wəeni bidwi banja ni. Zezi ma ta di ba si ba ki wudiu ba pa bu wum si o di. ⁵⁶ Ku ma su bu wum nu di o ko lanyirani. Zezi ma kaani-ba o wu, ba yi zanj ba ta ba brv noon-noonu wonjo kulw na ki tun.

9

Zezi na tvni o karabiə fugə-bale bam te tun

(Matiyu 10:5-15, Mariki 6:7-13)

¹ Zezi deen ma bəji o karabiə fugə-bale bam si ba la daani jəgə didwa. O ma pa-ba dam si ba wani cibiri maama ba zəli noona yira ni, si ba daari ba pa noona na yazurə ba yawuru wunt. ² O ma tvni-ba si ba vu ba toolt We kwəerə kam ba brv Di na lagi Di di paari tite noona titari ni tun, si ba daari ba pa yawurina na yazurə. ³ O ma ta di ba o wu: «Á na maa ve, á yi zanj á kwe kulw kulw á wəli da á ja vu. Á yi kwe nacəgə naa tampogo naa wudiu naa səbu. Á yi kwe gwaaru tle tle á wəli da. ⁴ Á na ve á zu sojjo kulw maama á pəni da, si á taá zovri daani si ku ba ku yi á viirim mumana. ⁵ Ba nan daa na wu se si ba jeeri abam lanyirani, si á nunji tuv kum kuntu ni. Á na maa viirə, si á pɔsi á ne fogo kum á yagi da, si ku pa noona bam lwarv ni ba wu ki lanyirani.»

⁶ Zezi na tagi kuntu di ba o ti tun, ba laan ma nunji ba tulv ti-bale sim maama. Je sulv maama ba na ve tun, ba ma toolt We kwəer-ywəgə kam, yi ba pa noona yawuru je.

Erədi bwe Zezi na yi wubw tun

(Matiyu 14:1-12, Mariki 6:14-29)

⁷ Galile Pe Erədi deen ni kulw maama Zezi di o karabiə bam na wurə ba ki tun. Ku ma pa o wubwəja vugimi daani, bejwaanti noona badaara te Zezi wonjo ba wu, Zan mu joori o bi o yagi tɔvni. ⁸ Babam maa te ba wu, We nijonnu Eli mu joori o ba ləgə banja. Badonnə di maa te ba wu, ku yi fanja fanja We nijonnu bam didwa mu joori o bi. ⁹ Erədi ma ta o wu: «Ku nan na yi Zan, a manji a pa ba go o yuu. Noonu wuntv nan yi noonu wəo mu, yi o ki wokinkagula yalv maama a na ni ya njwa tun?» O maa tiini o kwaana, si o na wubw na ki wəənu tuntv maama tun.

Zezi na pe kɔ-fɔɔ di wɔdiu kv su te tin (Matiyu 14:13-21, Mariki 6:30-44, Zan 6:1-14)

¹⁰ Zezi karabiə bam deen ma joori ba vu o te. Ba ma ta ba bri-o ba na ki kulɔ maama tun. O ma pa ba togi did-o ba vu jɛgə kadoŋ ba yiranɔ, yi ba daari non-kɔgɔ kum. Jɛgə kam ba na ve tun batwari di tiv kudoŋ, kv yiri mu Betisayida. ¹¹ Non-kɔgɔ kum ma lwarɔ Zezi di o karabiə bam na ve me tun. Ba laan ma togi ba kwaga. Ba ma vu ba yi Zezi te. O ma jeeri-ba lanyiranɔ. O ma ŋɔɔni o bri-ba We paari dum na yi te tun, yi o daari o pa balɔ maama na lagɔ yazurɛ tun na yazurɛ.

¹² Manja kalɔ we na wɔra di zɔvri tun, Zezi karabiə fugə-bale bam ma ba o te ba wɔ: «Pa nɔɔna bam vu sam wɔni ba lagɔ wɔdiu ba di, di pwəgə je ba pəni, beŋwaani jɛgə kalɔ dibam na wɔra tun yi gaa wu mu. Wɔdiu təri yo.»

¹³ O ma ləri-ba o wɔ: «Abam titi mu wɔ pa-ba wɔdiu si ba di.»

Ba ma lər-o ba wɔ: «Dí jigi dipwa yanu di kale sile má má mu, kv na dai si di vu di yəgi wɔdiu dí ja ba dí pa non-kɔgɔ kuntu maama.»

¹⁴ Kɔgɔ kum deen yi nɔɔni baara murr-tunu mu (5.000), kv wəli di kaana di biə di. Zezi ma ta di o karabiə bam o wɔ, ba pa nɔɔna bam pɔɔri fiinnu fiinnu ba jəni tɔga ni. ¹⁵ Ba ma ki kuntu. Nɔɔna bam maama ma jəni tɔga ni. ¹⁶ Zezi laan ma kwe dipwa yanu yam di kale sile sim, yi o kwəni o yuu wɛni o ki We le ti ŋwaani. O ma fɔ fɔ wɔdiiru tum o manɔ o pa o karabiə bam, si ba ja vu ba pa nɔɔna bam. ¹⁷ Nɔɔna bam maama ma di ba su ba daari. Ba na di ba daari kulɔ tun, ba ma pe cɔwəru tilɔ na daari tun ba su titwaru fugə-tile.

Pɔyɛri tagi si Zezi yi Krisi wɔm We na tunɔ tun mu

(Matiyu 16:13-21, Mariki 8:27-31)

¹⁸ De didwɔ mu Zezi deen wɔra o wari We o yiranɔ. O karabiə bam di maa wu jɛgə kam kuntu ni. O ma bwe-ba o wɔ: «Nɔɔna yəni ba te ba wɔ, amu yi wɔɔ mu?»

¹⁹ Ba ma lər-o ba wɔ: «Badaara te ba wɔ, nmu yi Zan wɔlɔ deen na miisi nɔɔna na wɔni We ŋwaani tun mu. Babam di maa te ba wɔ, nmu yi We nijonnu Eli mu. Badonnɛ di maa te ba wɔ, nmu yi fanja fanja We nijonɔnə bam didba mu n joori n bi n yagi tɔvni.»

²⁰ O laan ma bwe-ba o wɔ: «Kv nan na yi abam, á bɔŋi si amu yi wɔɔ mu?»

Pɔyɛri ma lər-o o wɔ: «Nmu yi Krisi wɔm We na tunɔ tun mu.»

²¹ Zezi laan ma tiini o kaani-ba, si ba yi ta wɔŋo kuntu ba bri nɔɔn-nɔɔnu. ²² O daa

ma ta o wɔ: «Kv fun mu si amu Nabiin-bu wɔm na yaara zanzan. Zwifə nakwa bam di ba kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyina tiinə bam mu wɔ culi amu. Baá gu-ni, yi a laan wɔ joori a bi da yatɔ de ni.»

Dí na manɔ si dí togi Zezi te tin (Matiyu 16:24-28, Mariki 6:34—9:1)

²³ Zezi laan ma ta di nɔɔna bam maama o wɔ: «Nɔɔnu wɔlɔ maama na lagɔ si o taa togi amu kwaga tun, kuntu tu manɔ si o vin o titi wubɔŋa, si o se yaara de maama, ni wɔlɔ na zɔŋi dagara o maa ve o tɔvni jɛgə te tun, si o laan taa togi-ni. ²⁴ Wɔlɔ maama nan na lagɔ si o yiri o ŋwɔa tun, kuntu tu wɔ ga-ka mu. Kv daari, wɔlɔ maama na se si o ga o ŋwɔa amu ŋwaani tun, kuntu tu wɔ na ŋwɔa We tee ni. ²⁵ Nɔɔnu nan na ne lɔgɔ banja wənu tum maama, yi o laan na ge ŋwɔa We tee ni, kv jigi bɛɛ nyɔɔri mu kv pa-o? ²⁶ Wɔlɔ maama na kwari cavura amu ŋwaani di a taani dum ŋwaani tun, cavura wɔ ta jigi amu Nabiin-bu wɔm kuntu tu ŋwaani, manja kam a na wɔ joori a ba lɔgɔ banja di paari-zulə, ni a Ko We di DI malesi sim na jigi paari-zulə te tun. ²⁷ A lagɔ a ta ciga mu di abam si, nɔɔna balɔ zim na wu yo seeni tun badaara bá ti, yi baá na ni We paari dum tu nɔɔna titari ni.»

Zezi yibiya na ləni te tin

(Matiyu 17:1-8, Mariki 9:2-8)

²⁸ Zezi na tagi kuntu tun, kv manɔ di da nana na ke tun, o laan ma ja Pɔyɛri di Zan di Zakɔ o vu o di piu yuu si o wari We. ²⁹ Manja kam o na wɔra o wari We tun, o yibiya ma ləni. O gwaaru tum di maa puri pari pari, yi ti nyutna. ³⁰⁻³¹ Nɔɔna bale ma da ba nuŋi ba yigə ni, ba na tiini ba jigi We paari-zulə pooni lanyiranɔ. Bantu yi Moyisi di Eli mu. Ba ma zigɔ ba ŋɔɔni di Zezi. Ba maa wɔra ba te o na wɔ vu o ti Zeruzalem ni, si o ma ti kulɔ o na tu si o tɔŋi tun. ³² Pɔyɛri di o donnə bam ma ce di doɔni. Ba laan na do ba zanɔ tun, mu ba ne Zezi na jigi We paari-zulə pooni kv gaali te. Ba ma daari ba na nɔɔna bale bam na zigɔ o tee ni. ³³ Manja kam nɔɔna bale bam na lagɔ ba viiri tun, Pɔyɛri ma ta di Zezi o wɔ: «Dí Yuutu, dí na wu yo seeni tun, kv tiini kv lana kv pa dibam. Nan pa dí pu vwə yatɔ yo seeni, si nmu di Moyisi di Eli taa zɔvri da.» O deen garɔ o ŋɔɔni mu, si o yəri kulɔ o na jigi o te tun.

³⁴ O na wɔra o ŋɔɔni kuntu tun mu kunkwənu tu ti ba ti kwəli-ba. Ti na kwəli-ba tun, fɔvni ma ja Zezi karabiə bam lanyiranɔ. ³⁵ Ba ma ni kwəre na ŋɔɔni kunkwənu tum wɔni ka wɔ: «Wuntu mu yi amu Bu wɔm a na kuri tun. Á nan taá cəgi o taani lanyiranɔ.»

³⁶ Kwërə kam na n̄ɔɔni ka ti tun, ba ma daa wɔ n̄ɛ n̄ɔɔn-n̄ɔɔnɔ ba wɔli Zezi ni.

Da yam kontu ni ni ba ma cɔm, yi ba wɔ tagi kulɔ ba na n̄ɛ tun ba bri n̄ɔɔn-n̄ɔɔnɔ.

Zezi na zali cicirə bu wɔdoŋ yira ni te tin

(Matiyu 17:14-21, Mariki 9:14-29)

³⁷ Tɔga na p̄w̄ri tun, Zezi ma tu piu kum yuu ni di o karabiə bam. N̄ɔn-kɔgɔ zanzan ma jeer-o. ³⁸ N̄ɔɔnɔ wɔdoŋ maa tɔgi o wɔ kɔgɔ kum wɔnti. O ma ta di kw̄r-d̄ta o wɔ: «Karanyina, popo, ba n n̄ii a bu banya ni. M̄ɔ am̄ɔ bu d̄ɔɔba, yi cicirə laan j̄g-o. ³⁹ Manja kam cicirə kam na ȳni ka zan-o tun, o da o kaasti mu, yi o yira sai p̄ɔgi p̄ɔgi, yi lile-pun̄ə tɔgi o ni ka nuŋə. Ka ma tiini ka yaar-o manja maama, yi ka na ȳni ka zan-o, ka ba nuŋi o yira ni mwali mwali. ⁴⁰ Kontu n̄ɔɔnɔ ma a loori nm̄ɔ karabiə bam si ba zali-ku o yira ni, yi ba wɔ wanti.»

⁴¹ Zezi ma l̄ri o wɔ: «Abam z̄m n̄ɔɔna bam bri á ba j̄gi wɔ-d̄ɔɔba di am̄ɔ, yi á ba ki lanyirani. Am̄ɔ wɔ daani abam titari ni a ki wɔ-zuru di abam si ku taa ve manja kɔɔ?» O laan ma ta di n̄ɔɔnɔ wɔm o wɔ: «Ja n bu wɔm n ba.»

⁴² Bu wɔm na maa ve o te kontu tun, cicirə kam daa ta ma dul-o ka di tɔga ni, yi ka pai o yira sai p̄ɔgi p̄ɔgi. Zezi ma bagɔ cicirə kam o pa ka yag-o. O ma pa bu wɔm na yazurə. O laan ma jooi o ki-o o ko wɔm juŋa ni. ⁴³ N̄ɔɔna bam maama ma na We dam d̄m na gaali te, yi ku s̄ɔ-ba zanzan.

Zezi daa na n̄ɔɔni o tɔvni taani te tin
(Matiyu 17:22-23, Mariki 9:30-32)

N̄ɔɔna maama d̄ɛn yi ȳəu di kulɔ maama Zezi na ki tun. O laan ma ta di o karabiə bam o wɔ: ⁴⁴ «C̄ɛgi-na taani dilɔ a na lagɔ a ta di abam tun, si á jon̄i-di lanyirani. Baá ja am̄ɔ Nabiin-bu wɔm ba ki n̄ɔɔna juŋa ni.» ⁴⁵ Ba ma wɔ ni o taani dum kuri. Di kuri d̄m s̄ɛgi mu di ba, yi ba wɔ wanti ba jon̄i-di. Ba ma kwarɔ si ba bwe-o ba nii.

Wɔɔ mu yi n̄ɔn-kamunu We tee ni?
(Matiyu 18:1-5, Mariki 9:33-40)

⁴⁶ Kantɔgɔ d̄ɛn ma ba Zezi karabiə bam wɔ. Ba d̄ɛn lagɔ si ba lwarɔ, bantɔ wɔnti wɔɔ mu wɔ ta yi n̄ɔn-kamunu o dwe ba maama. ⁴⁷ Zezi ma lwarɔ ba na j̄gi kulɔ ba wɔbɔŋa ni tun. O ma ja bu balan̄a o pa o z̄gi o tee ni. ⁴⁸ O laan ma ta di ba o wɔ: «Wɔlɔ maama na n̄gi bu wɔnti doŋ am̄ɔ yiri n̄ɔɔnɔ tun, kontu tu n̄gi am̄ɔ mu. Wɔlɔ maama nan na n̄gi am̄ɔ tun, ku yi o n̄gi Barja-We dilɔ na t̄n̄i-ni tin di mu. Wɔlɔ nan na yi balan̄a abam maama wɔnti tun mu yi n̄ɔn-kamunu c̄ga c̄ga.»

⁴⁹ Zan ma ta o wɔ: «Dí Yuutu, dí ya n̄ɛ n̄ɔɔnɔ na zali ciciri n̄ɔɔna yira ni di nm̄ɔ

yiri. O nan na dai d̄bam kɔgɔ kum wɔ n̄ɔɔnɔ tun, dí ma kwaani si dí ci-o, si o daa yi taa ki kontu.»

⁵⁰ Zezi ma l̄ri o wɔ: «Á ya wɔ man̄i si á ci-o. Wɔlɔ maama na ba culi abam tun yi abam n̄ɔɔnɔ mu.»

Samari tiv kɔdoŋ n̄ɔɔna wɔ se si ba jeeri Zezi

⁵¹ Manja kam d̄ɛn ma ba ka twe si We kwe Zezi DI ja di DI sɔŋɔ. Zezi ma li bun̄a si o ȳɔɔri o kwe cw̄ŋə o vu Zeruzalem. ⁵² O ma t̄n̄i n̄ɔɔna si ba da o yigə ba vu. Ba ma vu ba yi Samari tiin̄ə tiv kɔdoŋ, si ba ti w̄ənu maama yigə si o laan ba. ⁵³ Tiv kum n̄ɔɔna bam ma wɔ se si ba jeer-o, ba na lwarɔ di o maa ve Zeruzalem tun n̄ɔɔnɔ. ⁵⁴ O karabiə bam bale Zakɔ di Zan na ni kontu tun, ba ma ta ba wɔ: «Dí Yuutu, n lagɔ si dí pa mini nuŋi weyuu ni di ba di c̄ɛgi-ba na?»

⁵⁵ Zezi ma pipiri o nii-ba, yi o bagɔ-ba [o wɔ: «Abam ȳri joro kulɔ na j̄gi abam tun. ⁵⁶ Am̄ɔ Nabiin-bu wɔm wɔ tu si a c̄ɛgi n̄ɔɔna n̄ɔɔna, a tu si a vri-ba lwarim wɔnti mu.»] Ba daa ma ȳɔɔri tiv kɔdoŋ ba vu.

Balb na lagɔ si ba tɔgi Zezi tin na man̄i si ba ki te tin

(Matiyu 8:19-22)

⁵⁷ D̄ɛ d̄ɔɔwɔ ba na wɔ cw̄ŋə ni ba maa ke tun, n̄ɔɔnɔ wɔdoŋ ma ta di Zezi o wɔ: «Nm̄ɔ na lagɔ n vu je silɔ maama tun, áa da a vu.»

⁵⁸ Zezi ma l̄r-o o wɔ: «Ku na yi yirə, bantɔ j̄gi b̄ɔna ba tigi da. Zunə di j̄gi pw̄ɛru ba tigi da. Ku daari am̄ɔ Nabiin-bu wɔm ba j̄gi j̄gə si a p̄ni da a sin.»

⁵⁹ Zezi daa ma ta di n̄ɔɔnɔ wɔdoŋ o wɔ: «Zan̄i n ta n togi-ni.» N̄ɔɔnɔ wɔm ma ta o wɔ: «A Yuutu, yagɔ si a vu a ki a ko luə, si a laan ba a t̄gi nm̄ɔ.»

⁶⁰ Zezi ma l̄ri o wɔ: «Nan yagɔ, si balb na ba j̄gi n̄ɔɔna We tee ni tun taa ki ba lwi, si nm̄ɔ daari n vu n t̄ɔɔl We kw̄rə kam n bri DI na lagɔ DI di paari tite n̄ɔɔna titari ni tun.»

⁶¹ N̄ɔɔnɔ wɔdoŋ di ma ta d̄ɔ-o o wɔ: «A Yuutu, áa ba a taa t̄gi nm̄ɔ. Nan pa-ni cw̄ŋə si a vu a bantɔ a sɔŋɔ tiin̄ə, si a laan jooi a ba.»

⁶² Zezi ma ta d̄ɔ-o o wɔ: «N̄ɔɔnɔ wɔlɔ na j̄gi naan-v̄ɔɔ o maa vara yi o pipiri o nii o kwaga ni tun, ku bri si kontu tu wɔbɔŋa p̄ɔɔri bile mu. N̄ɔɔnɔ wɔnti doŋ bá wanti We paari dum tit̄n̄a o t̄n̄i.»

10

Zezi na t̄n̄i o karabiə fustr̄pe (70) te tin

¹ Kontu kwaga ni dí Yuutu Zezi daa ta ma li n̄ɔɔna fustr̄pe (70), si o t̄n̄i-ba bale bale, si ba da yigə ba vu me maama o na

lagi o vu tun. ² O na lagi o tɔŋɔ-ba kɔntu tun, mu o tagi di ba o wɔ: «Kɔ nyi di faa na ki lanyirani, yi tintɔŋna finfin yirani mu wura si ba ki-ku te tun. Nan loori-na faa kɔm tu, si o tɔŋɔ nɔona zanzan, si ba vu ba ki o faa kɔm ba pa-o.»

³ O ma daari o wɔ: «Ve-na! A na tɔŋɔ abam je sum kɔntu ni tun, abam nyi di pɛlbiɛ na maa ve si ba gwaani nywɛnkuri wɔni te tun mu. ⁴ A na maa ve, yi kwe-na sabiɛ gan-logodi, nan yi kwe-na tampogo, naa a taɔ jigi natra a wɛli da. Yi zigi-na cwɛŋɛ ni a daani nɔɔn-nɔɔnu pwɛgɛ. ⁵ A nan na yi sɔŋɔ kɔm maama a na lagi a zu tun, si a ta di sɔŋɔ kɔm tiinɛ ni: «We wɔ pa abam yazurɛ.» ⁶ Nɔɔnu na wura yi o soe wɔ-zuru, a yazurɛ yam wɔ ta wura did-o. Wɔ-zuru-nyum nan na tɛrɛ, a yazurɛ yam wɔ joori ya ba a tɛti te mu. ⁷ Taɔ zɔɔri-na sɔŋɔ kɔm kɔntu wɔni. Wɔdiu kɔm maama ba na ki ba pa abam tun, si a taɔ di kɔntu. Tintɔŋɔ maŋi si o taa jɔŋi o nyuru mu. A yi zaŋi a tɔli sam didonnɛ. A taɔ zɔɔri daani, si ku taa ve maŋa kalɔ a na wɔ ba a viiri tun. ⁸ A na zu tɔv kɔm maama, yi ba na jeeri abam lanyirani, si a taɔ di wɔdiu kɔm maama ba na ki ba pa abam tun, ⁹ si a pa yawuna na yazurɛ, a daari a ta di ba ni: «Maŋa twe si Baŋa-We di paari a titari ni.» ¹⁰ Ku daari, a na zu tɔv kɔm maama yi ba na wɔ se si ba jeeri abam, si a nunji tɔv kɔm cwe wɔni a ta di ba ni: ¹¹ «Abam tɔv kɔm fogo na taagi dibam ne sum tun, nii-na di pɛsi-ku di joori di yagi da, si ku bri ni abam wɔ ki lanyirani. Nan taɔ ye-na si maŋa twe si Baŋa-We di paari nɔona titari ni.» ¹² A nan lagi a ta abam si, We sariya de dum na yiɛ, Sodɔm tiinɛ ba tiini ba na leɛrɔ ni tɔv kɔntu tiinɛ na wɔ na leɛrɔ te tun.

¹³ Abam Korazin tiinɛ, a wɔ na leɛrɔ! Ku wɛli di abam Betisayida tiinɛ di wɔ na leɛrɔ! Bɛŋwaani, wo-kɔnkagila yalɔ maama a na ki abam tee ni tun, yadonnɛ ya na ki Tiiri di Sidon tiinɛ tee ni, bantɔ ya wɔ ki lɛla ba lani ba wura ba yagi kambalwaaru, yi ba ya wɔ zu gwar-zinzwara ba lo puru ba yuu ni, si ku bri ni ba wura tiini ti cwɛgi zanzan. ¹⁴ We sariya de dum na yiɛ, Tiiri di Sidon tiinɛ ba tiini ba na leɛrɔ ni abam na wɔ na leɛrɔ te tun.

¹⁵ Abam Kapernawum tiinɛ, a ga bɔŋi ni We lagi Di zɔŋi abam weyuu ni mu na? Aye. Abam nan lagi a tɔv tɛga ni mu a tu a kwaari curu.»

¹⁶ Zezi daa ma ta di o karabiɛ bam o wɔ: «Wɔlɔ maama na jɔŋi abam taani tun, kɔntu tu jɔŋi amu taani mu. Wɔlɔ maama nan na wɔ jɔŋi abam taani tun, ku tu wɔ jɔŋi amu taani mu. Wɔlɔ maama na wɔ jɔŋi amu taani tun wɔ jɔŋi Baŋa-We dɛlɔ na tɔŋɔ-ni tun taani mu.»

(Zezi na tagi kɔntu tun, o laan ma tɔŋɔ-ba yi ba vu.)

¹⁷ Ku na ki fin tun nɔona fusirpe bam ma joori ba ba Zezi te di wɔpɔlo. Ba ma ta did-o ba wɔ: «Di Yuutu, ciciri tɛti di de nmu yiri kɔŋɔ nwaani si se dibam ni.»

¹⁸ O ma lɛri-ba o wɔ: «A ne sutaani na zigi weyuu ni di tɔv tɛga ni, ni dɔa na pipɛla ka baga ka tu ka kwaari tɛga te tun. ¹⁹ Niina, a pɛ abam dam si a nɔ bɛsankwi di nwaanɔ baŋa ni, si a wani sutaani di di dam maama, yi ti tɔlɔtɔlɔ ba wani abam woŋo ti ki. ²⁰ A nan yi ki wɔpɔlo di ciciri na se abam ni tun nwaani. Nan za a ki-na wɔpɔlo di a yira na pupɔni We-sɔŋɔ nywa tɔnɔ kɔm wɔni tun nwaani.»

Zezi na ki wɔpɔlo te tun

(Matiyu 11:25-27, 13:16-17)

²¹ Maŋa kam kɔntu ni, We Joro kɔm deen pɛ Zezi na wɔpɔlo lanyirani. O laan ma ki o Ko Baŋa-We le o wɔ: «A Ko, nmu yi wɔlɔ na te weyuu di tɛga baŋa maama tun. Nmu nan mu pɛ n ciga kam sɛgi swan tiinɛ di yiyyi tiinɛ tee ni, yi n daari n pa balɔ na nyi di bu-bale te tun lwarɔ ka kuri. A Ko, a ki nmu le. Nmu na ki kɔntu tun, ku yi n wɔbɔŋa na lagi kɔm tun nwaani mu.»

²² «A Ko nan pɛ-ni dam wɛɛnu maama baŋa ni. Nɔɔn-nɔɔnu ba wani o lwarɔ We Bu wɔm na yi wɔlɔ, ku na dai o Ko yirani. Nɔɔn-nɔɔnu di nan ba wani o lwarɔ a Ko We na yi wɔlɔ, ku na dai amu wɔlɔ na yi Di Bu wɔm tun yirani, ku wɛli di amu na lagi si a pa nɔɔnu wɔlɔ maama lwarɔ Di na yi wɔlɔ tun.»

²³ O laan ma pipiri o nii o karabiɛ bam seeni, yi o nɔŋɔni di bantɔ ba yirani o wɔ: «A jigi yu-yoŋo di a yiɛ na nai wokamunnu tɔlɔ tun. ²⁴ Lwarɔ-na si, faŋa faŋa We nijɔŋɛ zanzan di pwa zanzan deen jigi tɔna si ba ya na kɔm maama abam na nai lele tun, yi ba wɔ wani ba na. Ba deen jigi tɔna si ba ya ni We taani dɛlɔ abam na ni tun, yi ba wɔ wani ba ni-di.»

Wɔɔ mu yi a doŋ? mumaŋa

²⁵ We callu karanyina didɔa deen tu Zezi te, si o maŋ-o o nii o swan na yi te tun. O ma zaŋi o bwe-o o wɔ: «Karanyina, amu nan wɔ ki ta mu si a jɔŋi nywa kalɔ na ba ti tun We tee ni?»

²⁶ Zezi ma ta did-o o wɔ: «Bɛɛ mu pupɔni We callu tɔnɔ kɔm wɔni? Bɛɛ mu n yɛni n karɔmi da?»

²⁷ Nɔɔnu wɔm ma lɛri o wɔ: «Ku pupɔni ku wɔ, ta n soe n Yuutu Baŋa-We di n bicari maama, di n wɔ maama, di n dam maama, di n wɔbɔŋa maama, si n kwɛri n ta n soe n doŋ ni n tɛti te.»

²⁸ Zezi ma lɛri o wɔ: «N tagi ciga. Nan ta n ki kɔntu, si nɛi na nywa We tee ni.»

11

29 Nɔɔnɔ wɔm ma lagɛ sɛ o pa o tɛti bɔra. O ma daa bwe Zezi o wɛ: «Amɔ doŋ mɔ wɔɔ?»

30 Zezi deen ma maŋɛ mumaŋa o ma lɛr-o o wɛ:

«Nɔɔnɔ wɔdoŋ mɔ zigi Zeruzalem nɛ o nuŋi o maa ve tɛv kudoŋ, kɔ yiri mɔ Zeriko. O ma vu o maŋɛ dɛ nɔn-vurna. Nɔn-vurna bam ma zi-o ba vri o gwaaru dɛ o wɛɛnu maama. Ba ma mag-o ba bɛri, yi ba daari ba duri ba viiri. 31 O na tigi da kɔntɔ tɛn, We kaanum tu didɔa dɛ ya wɔ cwɛŋɛ kam kɔntɔ nɛ o maa ve. O na maa ve tɛn, o ma na nɔɔnɔ wɔm na tigi o yigɛ nɛ. O ma ywɛri o tɔŋɛ daa o ke. 32 We-digɛ tɛntɔŋnɔ wɔlɔ na yi Leviti tu tɛn dɛ maa tɔŋɛ da o maa kea. O na yi jɛgɛ kam tɛn, o ma na nɔɔnɔ wɔm na tigi. O dɛ daa ma ywɛri o tɔŋɛ daa o ke. 33 Samari tu wɔdoŋ dɛ deen maa wɔ bɛrɛ nɛ. O ma vu o yi nɔɔnɔ wɔm na tigi mɛ tɛn. O na nɛ-o tɛn, o ŋwanja ma zɔ-o. 34 O ma vu o te. O ma kwe nugɛ dɛ sana o ma zari o fufwɛlɛ yam, yi o daari o vɔ-ya. O laan ma kwe-o o daŋɛ o tɛti bɛnaga baŋa nɛ o ja vu nɔɔnɔ wɔdoŋ vɛrɛ-digɛ. Ba na yi da tɛn, o maa jig-o o nii lanyiranɛ. 35 Tɛga na pɔvri tɛn, Samari tu wɔm ma zaŋɛ sɛ o ke. O ma li sɛbu-dala yale o pa wɔlɔ na te vɛrɛ-digɛ kam tɛn. O ma ta did-o o wɛ: «Ta nɛ nii nɔɔnɔ wɔm baŋa nɛ n pa-nɛ. Sɛbu kɔm na wɔ yi, maŋa kalɔ a na wɔ joori a ba tɛn, aɔ ŋwi kɔlɔ maama n na wɔ ki n wɛli da tɛn.»

36 Zezi laan ma bwe-o o wɛ: «Kɔntɔ tɛn, bantɔ batɔ wɔnɛ, wɔɔ mɔ yi nɔɔnɔ wɔlɔ nɔn-vurna bam na vri tɛn doŋ cɛga cɛga?»

37 Karanyina kam ma lɛri o wɛ: «Wɔlɔ wɔm na jaanɔ o ŋwanja tɛn.»

Zezi laan ma ta did-o o wɛ: «Nan ve sɛ n dɛ ta n ki kɔntɔ.»

Zezi wɔ Mariti dɛ Mari-ba sɔŋɛ nɛ

38 Zezi dɛ o karabiɛ bam daa maa wɔ cwɛŋɛ nɛ ba vɛɔ. O ma vu o yi tɛv kudoŋ. Kaanɛ wɔdoŋ maa wɔra, o yiri mɔ Mariti. O ma jeeri Zezi lanyiranɛ ba sɔŋɛ nɛ. 39 Mariti nyaanɛ dɛ maa wɔra, o yiri mɔ Mari. O ma jɛni tɛga nɛ Zezi tee nɛ, yi o cɛgi o taanɛ dɛm maama. 40 Mari na je kɔntɔ tɛn, Mariti ma tiini o ce tɛvɔŋa nɛ yi o liɛ. O ma vu Zezi te o wɛ: «A Yuutu, nii amɔ na zigi a tɔŋa a yiranɛ, yi a nyaanɛ wɔm cɛm. Nmɔ yigɛ tɛrɛ na? Ta did-o sɛ o zaŋɛ o wɛli-nɛ.»

41 Dɛ Yuutu Zezi ma lɛr-o o wɛ: «Mariti, Mariti, nmɔ na li zanzan tɛn mɔ jigɛ-m kɔ yaara. 42 Wɔŋɔ kudoŋ yiranɛ mɔ daari. Mari mɔ li kɔlɔ na lana tɛn sɛ o ki, yi nɔɔn-nɔɔnɔ bɛ wani o ci-kɔ.»

Zezi na bri o karabiɛ We-loro te tɛn (Matiyu 6:9-13, 7:7-11)

1 Dɛ didɔa mɔ Zezi deen ve jɛgɛ kadoŋ sɛ o warɛ We. O na warɛ We o ti tɛn, o karabiɛ bam didɔa ma ta did-o o wɛ: «Dɛ Yuutu, bri dɛbam dɛ na wɔ ta warɛ We te tɛn, nɛ Zan dɛ na bri o karabiɛ bam sɛ ba taa warɛ We te tɛn.»

2 Zezi ma ta dɛ ba o wɛ: «Abam na lagɛ á warɛ We, sɛ á taá warɛ tɛntɔ doŋ: «Dɛbam Ko, sɛ nmɔ yiri na tiɛ dɛ zulɛ, sɛ n paari ba.»

3 Ta n pa dɛbam wɔdiu dɛ maama sɛ kɔ maŋɛ dɛbam.

4 Yagɛ dɛ lwarim n ma n ce dɛbam, nɛ dɛbam dɛ na yagɛ dɛ ce balɔ na ki dɛbam lwarim tɛn.

Yɛ pa dɛ na maŋum dɛlɔ na wɔ pa dɛ tɛv tɛn.»

5 Zezi daa ma ta dɛ o karabiɛ bam o wɛ: «We-loro nyi dɛ nmɔ na jigɛ n cilonɛ yi n zaŋɛ n vu o te tɛti kɔrɔ nɛ n ta did-o n wɛ: «A cilonɛ, popo a loori-m sɛ n pa-nɛ dipwa yato, 6 sɛ vɛru mɔ nuŋi yigɛ yigɛ o ba a te, yi a ba jigɛ kɔlɔkɔlɔ sɛ a pa-o sɛ o dɛ.»

7 Nmɔ cilonɛ wɔm maa zigi digɛ kam wɔnɛ o ta dɛ nmɔ o wɛ: «Yɛ ta n jigɛ-nɛ n yaara, sɛ mancoŋo pi yi amɔ dɛ a biɛ maama nan tigi dɛ dɔ mɔ. A bɛ wani a zaŋɛ a wɛli-m.»

8 N cilonɛ wɔm wɔ wani o ta kɔntɔ doŋ na? A nan lagɛ a ta abam sɛ, o ya zɛ wɔ zaŋɛ o pa nmɔ wɔdiu kɔm á cilonɛ kɔm ŋwaanɛ dɛ, nmɔ na zigi da taan n loor-o dɛ baari tɛn, o laan wɔ sɛ o zaŋɛ o pa-m kɔlɔ maama n na lagɛ tɛn.

9 A nan lagɛ a ta abam sɛ á loori-na We, sɛ Dɛ wɔ pa abam kɔlɔ á na lagɛ tɛn. Beerina kɔlɔ á na lagɛ tɛn, sɛ á wɔ na. Magɛ-na boro, sɛ baá purɛ ba pa abam. 10 Bɛŋwaanɛ wɔlɔ maama na loori We sɛ Dɛ pa-o wɔŋɔ tɛn wɔ jɔŋi. Wɔlɔ maama na beeri wɔŋɔ We tee nɛ tɛn wɔ na-kɔ. Baá purɛ ba pa wɔlɔ maama na magɛ boro tɛn.

11 Abam wɔlɔ na jigɛ bu yi o na loori-m kalɔŋɛ, nmɔ wɔ sɛ n pa-o bɛsankwɛa na?

12 O na loori ciɛari, nɛ sɛ n kwe koŋɔ n pa-o na? 13 Aye. Abam wɔrɔ na ba lana yi á ta ye sɛ á pa á biɛ wo-laaru tɛlɔ ba na lagɛ tɛn, dɛ Ko We dɛlɔ na wɔ weyuu nɛ yi Dɛ lana Dɛ dwe abam tɛn bɛ pa nɔɔna balɔ na loori-Dɛ Dɛ Joro kɔm tɛn na?»

Wɔɔ dam mɔ Zezi mai o zɛli svtaana? (Matiyu 12:22-30, Mariki 3:22-27)

14 Dɛ didɔa mɔ Zezi deen zɛli cicirɛ nɔɔnɔ wɔdoŋ yira nɛ. Cicirɛ kam ya pe nɔɔnɔ wɔm ji muma mɔ. Ka na yagɛ o yira tɛn, o laan maa ŋɔɔna. Kɔ ma sɛ nɔn-kɔɔ kɔm lanyiranɛ. 15 Nɔɔna badaara

na ne tun ba maa wɛ: «O na wai o zali sutaana tun, ku yi sutaana-pe Belizebuli dam nɔwaaɔ mu.»

16 Ba badaara maa kwaani si ba manɔ o dam dum ba ni, yi ba wɛ, o manɔ si o ki wo-kinkagili dilu na wɔ bɛ-ba ni o dam dum suni di nuɔi We te tun mu.

17 Zezi ma lwarɛ ba wɔbɔɔna na yi te tun. O ma ta di ba o wɛ: «Tu kulu paari na pɔɔri kuni bile yi ba jigi daani tun, ku ba daani ku cɔgi. Kampwara na zu soɔɔ kulu wɔ tun, kuɔ tu mu. 18 Sutaana-pe dam dum na suni di pɔɔri bile, di paari dum ba daani di cɔgi. Abam na te a wɛ, ku yi Belizebuli dam nɔwaaɔ mu a wai a zali sutaana tun, mu pe a ta kuntu donj. 19 Ku na suni ku yi amu jigi Belizebuli dam mu a maa zali sutaana, abam nɔɔna bam di nan mai dam dum kuntu mu ba maa zaliya na? Abam titi nɔɔna bam na ki te tun mu bɛ si ciga tɛri a tee ni. 20 Ku nan yi We titi dam mu a mai a zali sutaana. Ku maa bɛ ni We manɔ DI ba abam te DI di paari nɔɔna titari ni.

21 Sutaana-pe nan nyi di non-dideɛru na jigi tana di cina o maa yiri o soɔɔ te tun. O na yiri-ku tun, o jijiguru tum ba je. 22 Nɔɔnu wɔdonj nan na tuɔ, yi o dam na dwe non-dideɛru wum, kuntu tu wɔ wani non-dideɛru wum. O laan wɔ vɛri o tana di o cina yalɔ o na tigi tun maama. O daari o kwalumi o jijiguru tum maama o manɔ o pa nɔɔna.

23 Nɔɔnu wɔlu maama nan na dai a nɔɔnu tun yi a dum mu. Nɔɔnu wɔlu maama nan na ba togi o lai a nɔɔna o ki jɔgɔ didua tun, o jagi-ba mu.»

Zezi na nɔɔnu o bɛri cicirɛ na joori ka ba nɔɔnu tee ni te tun
(Matiyu 12:43-45)

24 «Cicirɛ na nuɔi nɔɔnu yira ni, ka laan wɔ vu ka beeri kapwɛrɔ yigɔ mu, si ka lagɔ je ka sin da. Ka nan na beeri ka ga, ka laan wɔ ta ka wɛ: «Aa joori a vu a na nuɔi me tun mu, a taa wura.» 25 Ka na joori ka vu nɔɔnu wum te yi ka na si jɔgɔ kam fɔgi ka kwe lanyirani, 26 ka laan wɔ joori ka vu ka lagɔ ciciri surpe silu na tiini si yi balwaaɔ si dwe ka titi tun. Si ma togi daani si vu si zuuri da. Kuntu, nɔɔnu wum laan wɔ tiini o na cam ku dwɛni faɔa.»

Balu na se We taani tun mu jigi yu-yoɔo

27 Zezi na zigɔ o nɔɔnu kuntu tun, kaani wɔdonj togi o wɔ kɔgɔ kum wuni, o ma ta di kwɛr-dia o wɛ: «Kaani wulu na lugi-m yi n jɔgi o yili tun mu yi yu-yoɔo tu.»

28 Zezi ma lɛri o wɛ: «Balu na ni We kwɛrɔ yi ba se tun mu jigi yu-yoɔo ba dwe didi.»

Balu na vin We ciga kam tun wɔ na bura na?

(Matiyu 12:38-42)

29 Non-kɔgɔ kum ma tiini ku piini daani. Zezi daa ma ta o wɛ: «Zim nɔɔna yi non-balwaaɔ mu. Ba lagɔ si a ki wo-kinkagili mu a bɛ-ba, si ku taa yi maana ku pa-ba. Ba nan ba na, ku na dai wo-kinkagili dilu na manɔ di ki We nijonnu Zonasi tee ni faɔa faɔa tun. 30 Wuntu deen bɛri We dam Niniivi tiinɔ tee ni, si ku taa yi maana ku pa-ba. Amu Nabiin-bu wum di wɔ ji maana zim nɔɔna bam nɔwaaɔ, ni ku deen na ki Zonasi te tun. 31 We sariya de dum na yiɔ, pa-kana kalu deen na te Saba tu faɔa faɔa tun wɔ zaɔi o di zim nɔɔna bantɔ sariya, yi o vɛ-ba bura. Wuntu deen zaɔi o titi tu kulu na tiini ku yi yigɔ yigɔ ni tun o ba Pe Salomɔn te, si o cagi o swan taani dum. Wulu nan na dwe Salomɔn tun wɔ abam tee ni, yi a ba lagɔ si a cɔg-o. 32 Niniivi tiinɔ di wɔ zaɔi de dum kuntu ni ba di zim nɔɔna bantɔ sariya, beɔwaaɔ Zonasi na ve ba te o toli-ba We kwɛrɔ kam tun, ba lɛni ba wuru ba yagi kɛmbalwaaɔ. Wulu na dwe Zonasi tun nan wɔ abam tee ni, yi a wɔ se-o.»

We ciga kam na pai dibam pooni te tun
(Matiyu 5:15, 6:22-23)

33 «Nɔɔnu na jigi kanta, o ba se o tarigi-ka o zigɔ gugoro ni, naa o pu-ka titɔgɔ kuri ni. O nan wɔ kwe-ka o pali wɛɛni mu, si balu na zu digɔ kam wɔ tun taa nai pooni dum. 34 Nmu yiɔ mu nyi nuneɛni kanta kalu na pai n yira jigi pooni te tun. Kuntu tun, n yiɔ na lana, ku pai n yira maama wɔ pooni wuni mu. N yiɔ nan na ba lana, ku pai n yira maama wɔ lim wuni mu. 35 Kuntu nɔwaaɔ, ta n yiri n titi si pooni dilu na wɔ nmu wuni tun daa yi zaɔi di ji lim. 36 Nmu yira maama na jigi pooni yi lim di finfin tɛrɔ, ku pa n yira maama wɔ pooni wuni mu, nuneɛni kanta na pai pooni wura te tun.»

Lɛɛru na wɔ ba Farizian tiinɔ di callu karanyina tiinɔ baɔa ni te tun

(Matiyu 23:1-36, Mariki 12:38-40, Luki 20:45-47)

37 Zezi deen na nɔɔnu wɛɛnu tum kuntu o ti tun, Farizian tu didua ma bɛɔ-o, si o da o vu o soɔɔ o di wɔdiu. O ma vu o zu soɔɔ kum o jani si o di. 38 Farizian tu wum ma na si Zezi wɔ santi o jia si ku togi ba callu tum cwɛɔ. Ku ma su-o. 39 Di Yuutu Zezi ma ta did-o o wɛ: «Ei! Abam Farizian tiinɔ na lagɔ a di wɔdiu, a yɛni a fɔgi a sin a zwi di a kabɛli kwe lanyirani. Ku daari abam titi nan su di digiru mu. A wuru su di nyuuni di wo-balwaaɔ kɛm. 40 Abam yi jwɛru mu. We nan mu wɔ ki wɛɛnu maama wuru di ti kwe na? 41 A nan

manji si á kwe á na jigi kulu tun á pa yiniga tiinã di á wuru maama. Á na ki kontu, á kulukulu daa bá ta jigi digiru.

⁴² Abam Farizian tiinã-ba, leeru wu á yuu ni. Benjwaani, ku na manji ku yi dwã dwei maama ba zi ba daga di, á yoni á li kulu na yi We nyum tun á pa-DI. Ku lana. Ku daari abam yigã tãrã di ciga tãgim di We sono. Ku ya manji si á taá ki tuntu wãonu tum mu, si á yi yagi We niã yadaara yam.

⁴³ Abam Farizian tiinã-ba, leeru wu á yuu ni. Benjwaani, á na zu á We-di sum, á lagã je-kamunnu mu si á taá je yigã ni. Á na ve yaga, á lagã si noona maama taa tui ba zuli abam.

⁴⁴ Leeru wu á yuu ni. Benjwaani á nyi di yibeelã yalu na saari ya daari tãga yi noona tãgi ya banã ba kea yi ba yãri ya ni ni tun mu.»

⁴⁵ We callu karanyina diduã ma lãri Zezi taani dum o wu: «Karanyina, nmu na jigi wãonu tlu n ñooni tun, n twi dibam di mu.»

⁴⁶ Zezi ma lãri o wu: «Abam balu na yi We callu karanyina tiinã tun, leeru wu á di yuu ni. Benjwaani abam yoni á yaari noona di wo-deeru si ba taa tãga. Ku maa nyi di á na pa ba zuji zila yalu na dunã ya dwe ba zujum tun, yi abam titi ba se si á twãri zila yam finfun di á zãji.

⁴⁷ Leeru wu á yuu ni. Benjwaani abam yoni á fãgi á ki fanã fanã We nijõnã bam yibeelã. Ku nan yi á kwã-nakwa mu gu-ba.

⁴⁸ Á kãm dum bri ni á se kãm-balwaaru tlu á kwã-nakwa bam na ki tun. Bantu deen gu We nijõnã bam, yi abam titi laan fãgi á kwe ba yibeelã yam. ⁴⁹ Abam na tãgi á kwã kãnã kontu tun, We dlu na manji DI ye wãonu maama tun tagi abam njwaani DI wu: «Áá twãri a nijõnã di a tintõnã ba tee ni. Ba ma wu ja ba badaara ba gu, yi baá yaari badaara.» ⁵⁰ Kontu njwaani We wu pa á na cam zanzan, ni ku yi abam titi mu gu We nijõnã balu maama ba na gu lãgu pulim ni si ku ba ku yi zum tun, ⁵¹ ku na puli Abeli ni si ku ba ku kweeli di Zakari wulu ba na gu We kaanum bimbim dum di DI di-laa kãm titari ni tun. A lagã a ta ciga mu di abam si, kãm-balwaaru tum kontu maama caa wu ta wu zum noona bam yuu ni.

⁵² We callu karanyina tiinã-ba, leeru wu á yuu ni. Benjwaani á yoni á ci noona si ba yi lwardi We ciga kam. Abam titi wu se si á jonji-ka, yi á daari á wu pe balu na lagã ba jonji-ka tun cwãnjã si ba jonji.»

⁵³ Zezi laan ma nunji jãgã kam kontu ni o viiri. We callu karanyina tiinã bam di Farizian tiinã bam maa ba lagã o taani di finfun di. Ba ma yaar-o di bwia zanzan.

⁵⁴ Ba maa lagã si ba pa o ñooni o tusi, si ba wani ba ja-o.

12

Di na wu ta jigi di titi te tin (Matiyu 10:26-33, 12:32, 10:17-20)

¹ Manja kam kontu ni ko-fõro zanzan ya lagã daani Zezi tee ni. Ba deen yi noona murru murru mu. Ba tiini ba puuni daani yi ba noni daani. Zezi ma puli o ta di o karabiã bam o wu: «Á fãgi á ci á titi, si á yi pa Farizian tiinã bam di abam ba dabulu dum, di ba na yi pipiri-nyina yi ba sãgi ba ki wo-balwaaru te tun. ² Kulu maama na sãgi noona tee ni tun, ku jwa wu ba ku lwardi jaja. ³ Kontu tun, abam na sãgi á ta kulu maama tun wu nunji pooni mu si noona maama ni. Abam na waasi wonjo kulu digã wõni tun, noona wu di nayuu ba tooli-ku.

⁴ A cilonnã-ba, a lagã a ta abam si á yi taá kwari fõoni di balu na wai ba gu á yira yam yi ba daa wari ba ki abam kulukulu ba weli da tun. ⁵ A nan wu bri abam á na manji si á taá kwari wulu tun. Á manji si á taá kwari We mu, benjwaani duntu jigi dam si DI gu abam si DI daari DI di abam min-tu ni. A lagã a ta abam si duntu mu á manji si á taá kwari.

⁶ Ku na yi kabãmbãli, ba yoni ba yãgi suntu mwali mwali mu. We nan ba swe si diduã diduã ni ni. ⁷ We manji DI ye abam yuuywe sum ni na mai te tun. Á yi taá kwari fõoni, si abam diduã diduã jigi kuri á dwe kabãmbãli zanzan.

⁸ A lagã a ta abam si noonu wulu maama na zigã nabiinã yigã ni o bri jaja si o yi a noonu tun, amu Nabiin-bu wum di wu zigã kontu tu kwaga ni a bri ni o yi a noonu We malesi sum yigã ni. ⁹ Ku daari, wulu maama na vin amu nabiinã yigã ni tun, amu di wu vin kontu tu We malesi sum yigã ni. ¹⁰ Wulu maama na noonu wobalwaaru o pa amu Nabiin-bu wum tun, We wu se si DI ma ce kontu tu. Wulu nan na noonu o twi We Joro kum tun, We bá se si DI ma ce-o.

¹¹ Noona wu ja abam ba vu ba sanji Zwifã nakwa tee ni di tu kum yigã tiinã tee ni di dũdeera tee ni. Ba na ki abam kontu, si á yi taá liã di á na wu noonu kulu si á ma vri á titi, naa á na wu tui taani dum te tun. ¹² Kantu manja kam ni We Joro kum wu pa á lwardi á na manji si á ta kulu tun.»

Jijigiru na bá wani ti pa njwa te tin taani

¹³ Noonu diduã mu tãgi o wu kãgã kum wõni, o ma ta di Zezi o wu: «Karanyina, a loori-m si n ta a zumbaaru wum, si o kwe wãonu tlu dibam ko na tãgi o daari tun o manji amu nyum o pa-ni.»

¹⁴ Zezi ma l r-o o wɪ: «A cilonj. Wɔɔ mu tinji amu sɪ a di abam taani naa sɪ a manj   jujiguru a pa abam?» ¹⁵ O laan ma ta di ba maama o wɪ: «  ta  yiri   titi di wosw n  zanzan. Nɔɔnu jujiguru na daga te, ti b  wani o njwia ti yiri, o na manj o yi nadum te di.»

¹⁶ Zezi laan ma manj mumaŋa o bri-ba o wɪ: «Nadum wɔdonj mu wura. O maa jigi kari sɪ na kɪ wɔdiiru zanzan sɪ pa-o. ¹⁷ O ma buŋi o wɪ: «A nan w  kɪ ta mu? Je daa t r  sɪ a kɪ a wɔdiiru tum maama da.»

¹⁸ O laan ma buŋi o wɪ: «A na w  kɪ te tun, a  magɪ a tuli sum maama mu a di tɪga ni, sɪ a daari a lo tuli-ze, sɪ a wani a pe a wo-vaalɔ tum di a w enu tum maama a kɪ da.» ¹⁹ A laan w  ta a wuni a wɪ: «A jigi w nu tɪlɔ maama a na lagɪ tun sɪ ku taa ve bɪna kɔgɔ kɔgɔ. Li  daa b  ja-nɪ. A  ta kɪ a wubunja na lagɪ te tun, a di yi a nyaa yi a kɪ wɔpolo.» ²⁰ We ma ta did-o DI wɪ: «Nmɔ yi joro mu. Titi duntɔ wuni a  jɔŋi nɪ njwia. Kuntu tun, wɔɔ mu w  ta te w enu tɪlɔ maama n ya na jigi tun?» ²¹ «Ku yi kuntu donj mu di wɔlɔ maama na tinji jujiguru zanzan o pa o titi yi o ba jigi kulokulo We tee ni tun.»

Banja-We na nii dibam banja ni te tun (Matiyu 6:19-21,25-34)

²² Zezi ma ta di o karabi  bam o wɪ: «Kuntu njwaani mu a lagɪ a ta abam sɪ   yi ta  jigi li  di lɔgɔ banja kulokulo, ku na yi   ni-wɔdiu, naa   na w  zɔ gwaaru tɪlɔ tun. ²³ Benjwaani   njwia garɪ wɔdiiru. Yira yalɔ We na pe abam tun di maa garɪ gwaaru. ²⁴ Nan maani-na   nii bacangaaru na yi te tun. Ti ba du , yi ti ba zagɪ muna. Ti ba jigi tuli di tik ri sɪ ti kɪ wɔdiiru da. Ku nan yi We mu nii ti banja ni di ti ni-wɔdiu. Abam nan tiini   jigi kuri   dwe zun  bam. ²⁵ Abam wɔlɔwɔlɔ b  wani o tonj o njwia di funfun di, o na manj o li te di. ²⁶   b  wani ku funfun di   kɪ, b e nan mu yi   jigi li  di w enu tɪlɔ maama na daari tun? ²⁷ Maani-na   nii ga-punnɔ tum lam na yi te tun. Tintɔ nan warɪ ti tunjɪ, yi ti warɪ gwaaru ti sɔ. Nan ta  ye-na ni, tintɔ jigi lam ti dwe Pe Salom n deen na manj o zɔuri gwar-nunɔ tɪlɔ tun. ²⁸ Ku nan na yi gaaru tum kuntu, tintɔ ba jigi de di nɔɔna na zwe-ti. Di kuntu di, We ta mu pai ti jigi lam kuntu donj. Kuntu njwaani, ku na yi abam, We tiini DI nii abam banja ni. B e mu yi   ba kɪ   wɔ-didwa di We?»

²⁹ A yi ta  jigi wubun-fara di   na w  kɪ te sɪ   na wɔdiu   di tun. A yi ta  kɪ li  di kuntu wonjo. ³⁰ Lɔgɔ banja nɔɔna balɔ na y ri We tun mu tiini ba buŋi w enu tum kuntu maama wubunja. Abam Ko We nan manj DI ye ni abam manj sɪ   ta  jigi w enu tum kuntu. ³¹ Abam manj sɪ   pa  

wubunja taa tɔgɪ We paari dum mu. A na kɪ kuntu, We laan w  w li abam wonjo kulɔ na daari tun.

³² A nɔɔna bam   na ba daga tun, yi pa-na fɔnu taa jigi abam. Abam Ko We wubunja mu lagɪ sɪ DI pa abam tɔgɪ   di DI paari dum. ³³ Kwe-na   jujiguru tum   yegi, sɪ   daari   manj ti s bu kum   ma w li yinig  tiina. Kuntu mu   kwe   jujiguru   tinji We-sɔŋɔ ni, s bi  gan-logodi na b  cɔgɪ me tun. A na tinji jujiguru We tee ni, ti daa b  je. Njwuna daa b  wani ba njɔ-ti, yi tua b  wani ka mu-ti ka cɔgɪ. ³⁴ Benjwaani, abam jujiguru na tigi me tun,   bicara di tigi daani mu.»

Di na w  ta jigi di titi te sɪ di Yuutu joori o ba tin

(Matiyu 24:42-51, 10:34-36, 16:2-3, 5:25-26, Mariki 13:32-37)

³⁵⁻³⁶ Zezi ta ma ta o wɪ: «  ta  fɔgɪ   cu   tɪti, ni nɔɔna balɔ yuutu na nunji o vu sɪ o di kadiri candi  yi ba jigi tuna sɪ o joori o ba tun. Ba ma fɔgɪ ba vɔ ba gwaaru di wɪ, yi ba tarigi ba min-zw nu ba zigi ba tee ni. Ba yuutu wum na tu o yi manco-puna o magɪ boro, ba laan w  wani ba zanjɪ lila ba purɪ ba pa-o. ³⁷ Ba yuutu wum na joori o ba, yi tuntunja balɔ na zigi ba ni  yi ba ba do tun, ku jɪ wɔpolo di ba. A lagɪ a ta cɪga mu di abam sɪ, ba yuutu wum laan w  pa ba j ni ba di wɔdiu. O ma w  vɔ o gɔrɔ di v a, sɪ o kwe wɔdiu kum o vu o zigi sɪ ba di. ³⁸ O nan na joori o ba tɪtu kuru ni di, yi o tuntunja bam ta na zigi ba ni  yi ba ba do, ku jɪ wɔpolo di ba.

³⁹   ta  ye sɪ, sɔŋɔ tu ya na lwarɪ manja kalɔ njwunɔ na lagɪ o ba tun, o ya b  pa njwunɔ wum na cw n  o zɔ o njɔ. ⁴⁰ Kuntu njwaani abam manj sɪ   cɪ   titi mu, sɪ amu Nabiin-bu wum lagɪ a ba manja kalɔ abam na ba tuna ni a  ba tun mu.»

⁴¹ Pɪy ri ma bwe Zezi o wɪ: «Di Yuutu, nmɔ na manj mumaŋa yantu tun, ku yi dibam yirani njwaani mu naa nɔɔna maama njwaani mu?»

⁴² Di Yuutu Zezi ma l ri o wɪ: «Wɔɔ mu yi tuntun-nɔm wɔlɔ na jigi wubunja tun? O nyɪ nun ni tuntunɔ wɔlɔ o yuutu na yagɪ o titunja o pa-o yi o daari o vu cw n  tun. O yuutu wum ma li-o sɪ o taa nii o donn  tuntunja bam banja ni, sɪ o daari o taa pa-ba ba ni-wɔdiu de maama. ⁴³ O sɔŋɔ tu wum na joori o ba, yi o na piini di o kɪ kulɔ maama o na pe-o sɪ o kɪ tun, tuntunɔ wum kuntu laan w  na wɔpolo. ⁴⁴ A lagɪ a ta cɪga mu di abam sɪ, o yuutu wum laan w  pa o taa nii o jujiguru maama banja ni mu.»

⁴⁵ Tuntunɔ wum nan na buŋi o wɪ, o yuutu wum daani zanzan yi o ba tui, yi

o na jigi o donnə tuntuŋ-baara di tuntuŋ-kaana bam o maga, o di o gaala, yi o nyo sana o bugə, ⁴⁶ tuntuŋwɔm wɔm kuntu yuutu wɔm laan wɔ joori o ba, de dum tuntuŋwɔm na ba jigi tɔna di manja kalɔ o na wɔ ba tɔn. O yuutu wɔm na tu o piur-o kuntu, o laan wɔ pa o na cam, yi o daari o pa o da di balɔ na vin We ciga kam tɔn o na yaara zanzan.

⁴⁷ Tuntuŋwɔm wɔlb maama na lwarɔ o yuutu wobuŋa na lagɔ si o ki kulɔ tɔn, yi o na wɔ se si o ja o titi o ki-ku, kuntu tu wɔ na magirɔ zanzan. ⁴⁸ Ku daari, wɔlb na yəri o yuutu na lagɔ si o ki kulɔ tɔn, yi o na ki kulɔ na manjɔ si ba mag-o tɔn, kuntu tu wɔ na magirɔ finfin mu. Wɔlb maama ba na pe wəənu zanzan tɔn, baá bwe-o wəənu zanzan bwia. Nɔɔwɔ wɔlb na jonji wəənu zanzan si o taa nii-ti tɔn, We wɔ bwe-o wəənu zanzan ku ja gaalt.»

⁴⁹ Zezi daa ta ma ta o wɔ: «Amu tu lɔgu banja si a tarigi mini mu a ma zwe-ku. A nan ya lagɔ di a wɔ maama si mini dum na manjɔ di ya tarigi mu. ⁵⁰ Amu nan manjɔ si a zu yaara wɔ, nɔnɛnti a na wɔ miisi na wɔnti te tɔn mu. A nan wɔ wɔ-cɔgɔ wɔnti mu, si ku taa ve manja kam ku na wɔ ki ku ti tɔn. ⁵¹ Amu na tu lɔgu banja tɔn, á buŋi si ku yi si a pa nɔɔna fɔgi daani mu na? Aye. A tu si a pa nɔɔna pɔɔri daani mu. ⁵² Ku na puli zum ku maa ve, sɔŋɔ didwa wɔnti nɔɔna banu na wɔra, baá pɔɔri daani bato di bale. ⁵³ Ko di o bu wɔ pɔɔri daani. Nu di o buko di wɔ pɔɔri daani. Kaani di o barɔ nu di wɔ pɔɔri daani.»

⁵⁴ Zezi laan ma ta di nɔn-kɔgɔ kɔm o wɔ: «Á na ne kunkwəənu na wɔra ti zanja me seeni dɔa na zigɔ da ka ni tɔn, á yəni á ta lila si dɔa lagɔ ka ni, yi kaá suntu ka ni mu. ⁵⁵ Ku daari gungun-kurrɔ vii na wɔra ku fulə, á yəni á wɔ lun-wia maa biina, yi kú suntu ku ki kuntu mu. ⁵⁶ Abam yi pipirinyina mu. Abam wai á nii weyuu di tɔga banja á ma lwarɔ tɔga kam yibiyi na wɔ ta yi te tɔn. Bɛɛ nan mu yi á wari á lwarɔ wəənu tɔlb na wɔra ti ki lele tɔn kuri?»

⁵⁷ Benwaanti mu yi abam ba buŋa, si á lwarɔ kulɔ na lana tɔn si á taá kia? ⁵⁸ Ku nyi di nɔɔwɔ na jaani-m o vu o sanjɔ sariya jəgə ni te tɔn. Abam ta na wɔ cwəhə ni á maa ve tɔn, si n kwaanti n pa á fɔgi daani. Ku na dai kuntu, o laan wɔ ja nmu o ki sariya-diru wɔm juŋa ni. Wɔntu di laan ma wɔ ki nmu o tuntuŋwɔm juŋa ni, si o ki nmu piuna digə ni. ⁵⁹ A lagɔ a ta nmu si ní ta n wɔra taan. N na wɔ nyi juŋi dum maama n ti, ba bá yagi-m.»

13

Di na wɔ ləni di wɔrɔ, di wɔ na cɔgɔm

¹ Kantu manja kam ni nɔɔna badonnə maa ba Zezi te, yi ba ta did-o Galile tiinə badonnə taanti. Guvirma tu Pilati deen jaani bantɔ o gu manja kalɔ ba na wɔra ba kaani Banja-We tɔn, o pa ba jana nunji ka gwaanti di vara jana. ² Zezi ma ləri nɔɔna bam o wɔ: «Galile tiinə bantɔ na tiini ba na cam kuntu donj tɔn, á buŋi si ku yi ba na tiini ba yi nɔn-balwaaru ba dwe ba donnə bam tɔn ŋwaanti mu na? ³ Aye, ku dai kuntu. Abam titi di na wɔ ləni á wɔrɔ á yagi kəm-balwaaru tɔm, abam maama di wɔ cɔgi kuntu donj mu. ⁴ Ku ta na yi nɔɔna fugə-nana balɔ ya na tigi Silba ni manja kam weyuu digə na tɔ ba banja ni tɔn, á buŋi ni ku yi ba na manjɔ si ba na cɔgum ku dwəni Zeruzalem tiinə badonnə bam tɔn ŋwaanti mu na? ⁵ Aye, ku dai kuntu. Abam titi na wɔ ləni á wɔrɔ á yagi kəm-balwaaru tɔm, abam maama di wɔ cɔgi kuntu donj mu.»

Kapurɔ kulɔ na ba jaani tɔn mimanja

⁶ Zezi laan ma manjɔ mimanja o bri-ba o wɔ: «Nɔɔwɔ mu wɔra. O ma jəri kapurɔ o kara wɔnti. O ma vu si o nii, oó na ku biə o gwəri na. O ma wɔ ne. ⁷ Ku na ba ləri biə tɔn, o ma ta di o tuntuŋwɔm o wɔ: «Nii, dɔɔn jigi bina yato mu a na tui a laga ku biə yi a ba nai kulokulɔ. Nan goni-ku n di tɔga ni, si ku zigɔ da kafe mu.»

⁸ Tuntuŋwɔm ma lər-o o wɔ: «A yuutu, yagi si ku daa ki buni didwa ku wəli da. Aá ku goŋo a kaagi ku maama yi a ki pupɔnɔ da. ⁹ Bini daa na yiə yi ku na ləgi biə, ku lana. Ku nan daa ta na wɔ ləgi, di laan wɔ go-ku di di tɔga ni.» »

Zezi na pe kaani wɔdonj na yazurə ba siun de ni te tɔn

¹⁰ Zwifə bam siun de didonj deen ma yi. Zezi maa wɔ ba We-digə kam ni o bri-ba We taani. ¹¹ Kaani wɔdonj maa tɔgi o wɔra, cicirə na jig-o ka yaara di yawtu taan bina fugə-nana, ka pa o tii mu, o wari o kwəni wɛnti. ¹² Zezi na ne-o tɔn, o ma ta did-o si o ba o te. O laan ma ta did-o o wɔ: «Kaani, n ne bwəlim, n sin di n yaara yam.» ¹³ O na tagɔ kuntu tɔn, o ma zi o jia o banja ni. Bidwɔ banja ni mu kaani wɔm kwəni wɛnti. O na kwəni wɛnti tɔn, o ma tee Banja-We.

¹⁴ Zwifə We-digə kam yuutu wɔm na ne Zezi na ki te ba siun de dum ni yi o pa kaani wɔm na yazurə tɔn, o bam ma zanjɔ. O ma ta di kɔgɔ kɔm o wɔ: «We pe dibam da yardɔ mu si di ta maa tɔŋi di titɔŋa. Kuntu tɔn, á manjɔ si á taá tui da yam kuntu ni mu si á na yazurə, si ku dai siun de dum ni.»

¹⁵ Di Yuutu Zezi ma lər-o o wɔ: «Abam yi pipirinyina mu. Abam wɔɔ mu wɔ ta jigi o nabia naa o bunaga yi o ba bwəli-ka o ja

vu si ka nyo na siun de dum ni? ¹⁶ Kuntu tun, kaani wuntu na yi Abraham dwi tu yi sutaani ya vo-o di yawtu bina fugə-nana tun, ku culi si a bwəl-o a yagi siun de dum ni si o sin di o yawtu kum na?»

¹⁷ O na tagi kuntu tun, ku ma pa balu na vi-o tun na cavura. Ku daari non-kəgo kum maama maa jigi wupolo zanzan di wo-kinkagila yalu maama o na ki tun.

We paari dum na yi te tun
(Matiyu 13:31-33, Mariki 4:30-32)

¹⁸ Zezi daa ma ta o wi: «We paari dum nyi di bəe? A ma bəe mu a manji-di a bri abam? ¹⁹ We paari dum nyi di noonu na kwe wo-duu na yi mumunu o vu o du o kadugə ni. Wo-duu kum kuntu ma nuji, yi ku tiini ku ji tu-kamunu. Zunə laan ma ba ba so ba pwəru tiu kum yuu ni.»

²⁰ Zezi daa ma ta o wi: «A ta wu ma bəe mu a manji We paari dum na nyi te tun a bri abam? ²¹ Di nyi di kaani na kwe dabu o gwaan di dipe muni zwi-ze sitə te tun. Di laan ma pa dipe muni dum maama ful.»

Di na wu zu We paari dum wuni te tun
(Matiyu 7:13-14,21-23)

²² Zezi deen wu cwənjə ni o maa ve Zeruzalem. O na maa ve tun, o tulu tuni dum maama yi o bri-ba We taani. ²³ Noonu wodonj ma bwe-o o wi: «A Yuutu, noona funfun yurani mu wu na vrum na?»

Zezi ma ta di noona bam o wi: ²⁴ «Á taá cu á titi si á kwaan á da ni dilu na puni tun á zu We paari dum wu. A lagı a ta abam si noona zanzan wu ba ba beeri si ba zu, yi ba bá wani ba na cwənjə. ²⁵ Manja kam na yia, yi sojjo tu zanjı o pi o mancojjo, abam laan wu ba á zıgi pooni ni á magı boro, yi á loori á wi: «Dı Yuutu, popo, purı si dı zu.» O laan wu leri o wi: «A yəri abam na nuji me.» ²⁶ Abam laan wu ta wi: «Dıbam ya togi di nmu dı jəni dı di wodiı. Ku yi dibam tu kum cwe sum wuni mu n zıgi da n bri We taani.» ²⁷ O nan ta wu leri abam o wi: «A yəri abam. Joori-na daa ni, abam kəm-balwaaru tiinə bam.»

²⁸ Ku na ki abam kuntu, á wu na Abraham di Yizaki di Zakobi na je We paari dum wuni, ku weli di We nijonjə bam maama. Abam titi nan bá na cwənjə si á zu. Abam wu manji me yaara na wura yi noona keerə yi ba duni ba nwa tun. ²⁹ Noona wu nuji lugu banja je maama ni ba ba ba zu We paari dum wu, yi ba jəni ba di ywəni daani. ³⁰ Á taá ye ni, noona badaara zum na yi kwaga tiinə tun wu ba ba ji yigə tiinə. Badaara di na manji ba yi yigə tiinə tun wu joori ba ji kwaga tiinə.»

Zezi wu na cogı Zeruzalem tiinə njwaani te tun
(Matiyu 23:37-39)

³¹ Manja kam kuntu ni mu Farizian badonnə tu Zezi te, yi ba ta did-o ba wi: «Yagi yo seeni si n vu jəgə kadoj. Benjwaani Pe Erodı lagı si o pa ba gu nmu.»

³² O ma ləri-ba o wi: «Ve-na á ta á bri nasia kam ni, zum da yantu ni a manji si a taa zəli sutaana, si a kwəri a pa noona na yazurə. Da yato de ni, a laan wu yi a kweelim jəgə. ³³ A nan manji si a daa kwe a cwənjə a taa kea zum di jwaani di jwa yigə ni, benjwaani ku bá wani si wulu na yi We nijonjnu tun ga o njwa yi ku dai Zeruzalem ni.

³⁴ Həii! Zeruzalem tiinə-ba, á yəni á gu We nijonjə yi á duli noona balu We na tunjı abam tee ni tun di kandwa. Kuni zanzan mu a ya lagı si a la abam non-biə a ki daani si a taa nii á banja ni, nınenı coro na kukwəri ku biə ku ki ku vwana kuri ni te tun, yi abam wu se. ³⁵ Kuntu tun, We laan wu dwani Dı jta abam tu kum banja ni si ku ji di-dwənu. Á taá ye ni, á daa bá na-nı si ku taa ve manja kalu á na wu ta wi: «Zuli-na wulu na tu dı Yuutu We yırı njwaani tun.» »

14

Zezi na pe ya-fula tu na yazurə te tun

¹ Siun de didonj deen ma yi. Zezi ma vu Farizian yigə tu didwa sojjo o zu si o di wodiı. O na wura tun, ba maa kwaanı ba yur-o, si ba nii o na wu ki te tun. ² Ya-fula tu ma ba o zıgi Zezi yigə ni. ³ Zezi na ne-o tun, o ma bwe We callu karanyına tiinə di Farizian tiinə bam o wi: «Dıbam callu paı cwənjə si dı pa noonu na yazurə siun de dum ni naa ku culə?» ⁴ Ba maa cum. O ma dwe noonu wum o pa o na yazurə, yi o yag-o o wi, o ve.

⁵ O laan ma bwe-ba o wi: «Abam wulu bu na tu vuli wuni siun de ni, n bá ki lıla n vu n vanj-o n li na? Ku na yi n nabıa di, n bá vu n li-ka na?»

⁶ Ba maa wari ba lər-o kulokulu.

Di na manji si dı tu dı titi dı ki te tun

⁷ Noona balu na tu si ba togi ba di wodiı Farizian tu wum sojjo ni tun maa lagı jənjə je si ba jəni. Zezi ma na ni ba lagı je-laaru je mu si ba jəni da. O na ne kuntu tun, o ma manji mumanja o bri-ba o wi: ⁸ «Noonu na ki kadiri candiə yi o bəji-m si n ba n di, yi kwaanı si n jəni non-kamunu jənjə je ni. Nmu na ki kuntu, yi non-koro na tua, ⁹ sojjo tu wulu na bəji abam tun wu ba o ta di nmu o wi: «Zanjı si n daari jəgə kam n pa noonu wuntu.» Nmu laan wu zanjı n vu n jəni kwaga kwaga mu di cavura.

¹⁰ Ku daari, ba na bəji-m si n vu n togi n di candiə, ve n jəni kwaga kwaga. Nmu na ki kuntu, yi sojjo tu wum na tu o na-m, o laan wu ta o wi: «A cilonj, zanjı n ba yigə

n jəni.> Kuntu wó pa n na zulə nɔɔna bam maama yigə nɪ.

¹¹ Benjwaani, wulɔ na zəŋi o titi tun, Wɛ wó tu kuntu tu. Wulɔ nan na tu o titi tun, Wɛ wó zəŋi kuntu tu.»

¹² Zezi laan ma ta di sɔŋɔ tu wum o wɪ: «Nmɔ na lagɪ n kɪ wɔdi-fɔɔɔ n pa nɔɔna, kɔ na yɪ wɪa nɪ naa dɪdaani, sɪ n yɪ bəŋi n cilonnə dɪ n cɔrrɔ dɪ n donnə nadunə. Nmɔ na kɪ kuntu, bantɔ wó wani ba joori ba dɪ kɪ-m kuntu donj ba ma ŋwɪ jɪnɪ dɪm. ¹³ Nmɔ nan na lagɪ n kɪ candiə, sɪ n bəŋi balɔ na yɪ yinigə tiinə dɪ kwaarɔ dɪ gwanɪ dɪ lilwə tun, sɪ ba ba ba di. ¹⁴ Nmɔ na kɪ kuntu, nmɔ wó ta n jɪgɪ yu-yoŋɔ. Nɔɔna bantɔ donj bá wani ba joori ba ŋwɪ jɪnɪ dɪm. Manja kam Wɛ na wó pa nɔn-ŋɔna bi ba yagɪ tɔbɔnɪ tun, nmɔ laan wó jɔŋi n kəm dɪm kwɛrə.»

Candi-fara mumaŋa
(Matiyu 22:1-14)

¹⁵ Nɔɔnɔ wɔdonj wulɔ na tɔgɪ o je Zezi tee nɪ o di wɔdiu tun ma nɪ o na tagɪ kɔlɔ tun. O ma ta dɪd-o o wɪ: «Nɔɔnɔ wulɔ maama na zɔ Wɛ paari dɪm wó o jəni o di ywəəni dáani tun mɔ yɪ yu-yoŋɔ tu.»

¹⁶ Zezi ma manɪ mumaŋa o ma ləri o wɪ: «Nɔɔnɔ wɔdonj mɔ ya wɔra o ma lagɪ o kɪ wɔdi-fɔɔɔ sɪ o pa nɔɔna. O ma bəŋi nɔɔna zanzan sɪ ba ba ba di. ¹⁷ Candiə kam manja na yɪ tun, o ma tɔŋɪ o tintɔŋɔn sɪ o vu o ta dɪ balɔ o na bəŋi tun nɪ, ba ba sɪ wɔŋɔ maama ti kɔ yigə. ¹⁸ Nɔɔna bam na nɪ kuntu tun, ba maama ma wura ba loori cwəŋə o tee nɪ. Ba dɪdɔba ma wɪ: «Popo, pa-nɪ cwəŋə, sɪ a jɔŋi kar-dɔŋa mɔ, kɔ yɪ fɪfɪn sɪ a vu a nii ka banja nɪ.» ¹⁹ Nɔɔnɔ wɔdonj dɪ ma wɪ: «Popo, pa-nɪ cwəŋə, sɪ a yəgɪ nabe fugə mɔ lele kuntu sɪ a ma va. A maa ve sɪ a kɪ a nii, sɪ wó se sɪ va na?» ²⁰ Nɔɔnɔ wɔdonj dɪ ma ta o wɪ: «A di kaani mɔ lele kuntu. Amu daa bá wani a ba.»

²¹ Tintɔŋɔnɔ wum laan ma joori sɔŋɔ o vu o ta dɪ o tu wum ba na ləri te tun. Sɔŋɔ tu wum na nɪ tun, o bam ma zanɪ. O ma ta dɪ tintɔŋɔnɔ wum o wɪ: «Nunɪ lɪla n vu tɔ kum cwe sum yum maama n la yinigə tiinə dɪ kwaarɔ dɪ lilwə dɪ gwanɪ n pa ba ba ba di.» ²² Tintɔŋɔnɔ wum ma kɪ kuntu, yɪ o daa ta o wɪ: «Amu tu, a kɪ tɪte maama nmɔ na tagɪ tun, yɪ jəgə daa ta daari sɪ nɔɔna jəni da.» ²³ Sɔŋɔ tu wum daa ma ta dɪd-o o wɪ: «Nunɪ tɔ kum wɔ n vu n beeri cwə-bim sum maama niə nɪ, sɪ n pa balɔ na wura tun ba ba zɔ a sɔŋɔ kum sɪ kɔ su.»

²⁴ A lagɪ a ta abam sɪ, kɔ na yɪ nɔɔna balɔ a ya na bəŋi yɪ ba vɪn tun, bantɔ wulɔwulɔ daa ba jɪgɪ nɪ sɪ ba tɔgɪ ba dɪ a wɔdiu kum.»

Dɪ na wó kwaanɪ dɪ dɪ dam maama te sɪ dɪ taá tɔgɪ Zezi tɪn

(Matiyu 10:37-38, 5:13, Marɪkɪ 9:50)

²⁵ Zezi na wó cwəŋə nɪ o maa ve tun, nɔn-kɔgɔ zanzan maa tɔgɪ o kwaga. O ma pipiri o nii ba seeni yɪ o wɪ: ²⁶ «Nɔɔnɔ wulɔ na tu amu te yɪ o wɔ vɪn o ko dɪ o nu, dɪ o kaani dɪ o biə, dɪ o zumbaara dɪ o nyaana dɪ o nakwa, yɪ o na wɔ vɪn o titi ŋwɪa dɪ, kuntu tu bá wani o ji amu karabu. ²⁷ Wulɔ maama na wɔ se sɪ o tɔgɪ amu kwaga, sɪ o na yaara nɪ wulɔ na zɪŋɪ dagara o maa ve o tɔbɔnɪ je te tun, kuntu tu bá wani o ji a karabu.

²⁸ Abam wulɔ na bɔŋɪ sɪ o lo weyuu dikamunu, n manɪ sɪ n da yigə n jəni n jeeli n nii, səbu kum wó wani digə kam kɔ lo kɔ ti naa kɔ bá wani. Kɔ daɪ kuntu na? ²⁹ N na wɔ kɪ kuntu, yɪ n na cwi digə kam kuri yɪ ka daa warɪ ka guri, balɔ maama na lwarɪ tun wó ta mwanɪ nmɔ, ³⁰ yɪ ba wɪ: «Nɔɔnɔ wɔntɔ puli digə lɔɔm, yɪ o daa warɪ-ka o guri.»

³¹ Asawɛ, pɛ na lagɪ o kɪ jara dɪ pɛ wɔdonj, o manɪ sɪ o da yigə o jəni o bwe o nii, nɔɔna murr-fugə (10.000) kalɔ na wɔ o kwaga nɪ tun wó wani ba jeeri nɔɔna murr-fiinle (20.000) kalɔ na wɔ pɛ wɔdonj wum kwaga nɪ tun naa ba bá wani. Kɔ daɪ cɪga na? ³² O nan na bá wani, pɛ wɔdonj wum ta na wɔ yigə yigə o bunɪ tun, oó da yigə o tɔŋɪ tintɔŋɔna mɔ o tee nɪ, sɪ ba koor-o sɪ o yagɪ jara yam sɪ ya ti. ³³ Kuntu tun, kɔ yɪ bidwɪ mɔ dɪ abam wulɔ maama na wɔ kwe o wɔŋɔ maama o yagɪ daa nɪ, o bá wani o ji amu karabu.

³⁴ Yɛ ywanə yɪ dɪ wai dɪ kwe wɔdiu. Yɛ ywəəni nan na ti, n daa n bá wani n pa dɪ joori dɪ ja ywəəni. ³⁵ Duntɔ daa ba jɪgɪ kuri. N bá wani n kɪ-dɪ n kadugə nɪ, naa n ma n kɪ pupɔnɔ. N manɪ sɪ n lo-dɪ n yagɪ mɔ.

Abam nan fɔgɪ á cəgɪ amu taani dɪm.»

15

Pi-jiə dɪ səbu-jiu mumaŋa
(Matiyu 18:12-14)

¹ Dɛ dɪdɪwɪ lampo-jɔŋnə dɪ nɔn-cɪcɔgɪrɔ zanzan ma fɔɔri ba yɪ Zezi te, sɪ ba taa cəgɪ o taani dɪm. ² Farizɪan tiinə dɪ Wɛ callu karanyɪna tiinə na nɛ kuntu tun, ba maa pɔbna ba wɪ: «Taá nii nɔɔnɔ wɔntɔ na je dɪ nɔn-cɪcɔgɪrɔ, yɪ o ta kwəri o di wɔdiu dɪ ba.»

³ Zezi laan ma manɪ mumaŋa o bri-ba o wɪ: ⁴ «Abam wulɔ na jɪgɪ peeni bi (100), yɪ sɪ dɪdɔba na je, o bá yagɪ peeni funɔgɔ-nɔgɔ kum (99) gaa nɪ, yɪ o daari o vu o beeri pi-jiə kam na? ⁵ O nan na beeri o na-ka, o laan wó kwe-ka o danɪ o bakala banja nɪ dɪ wɔpɔlo o ja vu sɔŋɔ. ⁶ O na tu o yɪ sɔŋɔ,

oó bəŋi o cilonnə dɪ o soŋɔ tiinə maama, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: <A kɪ wɔpɔlo dɪ amu, a na ne piə kalu ya na je tɪn ŋwaanɪ.> ⁷ Kɔntu tɪn, a lagɪ a ta abam sɪ, kɔ yɪ bɪdwi mu dɪ non-cɪcɔgɔ dɪdɔa na ləni o wɔ o yagɪ kəm-balwaaru, kɔv pa wɔpɔlo taa daga We-soŋɔ nɪ. Baá ta jɪgɪ wɔpɔlo zanzan dɪd-o kɔ dwe non-ŋɔna funɔgɔ-nɔgɔ na ba buŋɪ sɪ ba manɪ sɪ ba ləni ba wɔrɔ We ŋwaanɪ.

⁸ Asawe, kaanɪ na jɪgɪ səbu-dala fugə, yɪ dɪdɔa na je, o bá tartɪgɪ kanɪa o zuri o yɪra o zwarɪ digə kam wɔ maama, sɪ o nii oó na-dɪ na? ⁹ O nan na ne-dɪ, o laan wó bəŋi o cilonnə dɪ o soŋɔ tiinə maama, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: <A kɪ wɔpɔlo dɪ amu, a na ne səbu-dalɪ dɪlu ya na je tɪn ŋwaanɪ.>

¹⁰ Kɔntu tɪn, a lagɪ a ta abam sɪ, kɔ yɪ bɪdwi mu dɪ non-cɪcɔgɔ dɪdɔa na ləni o wɔ o yagɪ kəm-balwaaru, kɔv pa wɔpɔlo kɔntu doŋ taa wɔ We malesɪ sɪm tee nɪ.>

Bu-jiu mɪmanja

¹¹ Zezi daa ta ma ta o wɪ: «Nɔɔnɔ mu wɔra o na jɪgɪ bəkəri sɪle. ¹² De dɪdwi nyaanɪ wɔm ma zanɪ o ta dɪ o ko o wɪ: <A ko, a loori-m sɪ n manɪ a təri nmu wəənu tum wɔnɪ n pa-nɪ>. O ko ma se. O ma manɪ o jɪjɪgɪ tum o pa-ba.

¹³ Da finfɪn na ke tɪn, nyaanɪ wɔm ma zanɪ o kwalumɪ o wəənu maama o ja nuŋi o vu tɔv kudoŋ yigə yigə. O maa zɔvɪ da, yɪ o kɪ paweenɪ yɪranɪ. O maa jɪgɪ o wəənu tum o cɔgɪ yɔɔ yɔɔ. ¹⁴ O laan ma ba o cɔgɪ o wəənu tum o ti maama. Kana ma tiini ka zɔ tɔv kum, yɪ o daa ba jɪgɪ kɔlvkɔlv.

¹⁵ O ma vu tɔv kum nɔɔnɔ dɪdɔa te, o loor-o sɪ o wəl-o. Nɔɔnɔ wɔm ma pa o vu o tɔgɪ o tərə gaa nɪ. ¹⁶ Kana na tiini ka cɛ o yɪra nɪ tɪn, o ma buŋɪ sɪ o tɔgɪ o dɪ tərə yam wɔdiu kum, yɪ nɔɔnɔ-nɔɔnɔ ba pa-o-kɔ. ¹⁷ O wɔbɔŋa laan ma joori. O ma bwe o tɪtɪ nɪ o wɪ: A ko yəni o pai o tɪntɔŋna wɔdiu zanzan yɪ ba ba dɪ ba tiə, yɪ a laan wɔ yo seenɪ kana lagɪ ka gɔ-nɪ. ¹⁸ Aá zanɪ a joori a vu a ko wɔm te mu, sɪ a ta dɪd-o nɪ: A ko, a kɪ a cɔgɪ We yigə, yɪ a kɪ a cɔgɪ nmu dɪ wɔ. ¹⁹ Kɔntu tɪn, kɔ daa wɔ manɪ sɪ n kɪ-nɪ nɪ nmu bu te. Nan pa a taa tɔgɪ a yɪ nmu tɪntɔŋna bam dɪdɔa.

²⁰ O na buŋɪ kɔntu tɪn, o laan ma zanɪ o maa ve o ko wɔm te. O ta na wɔ yigə yigə tɪn, mu o ko wɔm tɔlv o na-o. O na ne-o tɪn, o ŋwanja ma zɔ-o. O ma zanɪ o duri o vu o jeeri o bu wɔm, o kukwər-o dɪ wɔpɔlo zanzan.

²¹ Bu wɔm laan ma ta dɪd-o o wɪ: A ko, a kɪ a cɔgɪ We yigə, yɪ a kɪ a cɔgɪ nmu dɪ wɔ. Kɔntu tɪn, kɔ daa wɔ manɪ sɪ n kɪ-nɪ nɪ n bu te. ²² O ko wɔm ma ta dɪ o tɪntɔŋna bam o wɪ: A kɪ lɪla á zɔ á kwe gɔrɔ kɔlv na lana kɔ dwe tɪ maama tɪn, á ja ba á zɔ-o. Kwe-na jafɔlv á kɪ o jɪnɔ nɪ, sɪ á kwe natra

á pa o zɔ. ²³ Ve-na á ja na-paalɪ kamunu kum á ja ba á gɔ, sɪ dí ma kɪ wɔdiu dí dɪ candiə dɪ wɔpɔlo. ²⁴ Bɛŋwaanɪ a bu wɔntu ya tɪgɪ mu, yɪ o joori o bi. O ya je mu, yɪ a joori a na-o. Ba ma puli wɔdiiru tum dim yɪ ba kwɛɛra dɪ wɔpɔlo.

²⁵ Manja kalu nyaanɪ wɔm na tu o yɪ soŋɔ tɪn, o zɪmbaarɔ wɔm ya wɔ kara nɪ mu o vara. O na nuŋi kara kam nɪ o maa biɪnɪ soŋɔ tɪn, mu o ni ba na magɪ wəənu yɪ ba sai. ²⁶ O ma bəŋi o ko tɪntɔŋna bam dɪdɔa o bwe-o wɔŋɔ kɔlv na kɪ yɪ ba kwɛɛri tɪn.

²⁷ Tɪntɔŋnɔ wɔm ma lər-o o wɪ: <Nmu nyaanɪ wɔm mu tuə. Nmu ko ma ja na-paalɪ kamunu kum o gɔ sɪ ba dɪ candiə, o na ne-o yɪ o jɪgɪ yazurə tɪn ŋwaanɪ.>

²⁸ Bu-kwɪan kam na ni kɔntu tɪn, o bam ma zanɪ. O ma ba lagɪ sɪ o zɔ digə. O ko wɔm ma nuŋi o vu o koor-o sɪ o zɔ. ²⁹ O ma ta dɪ o ko wɔm o wɪ: <Ta n niə, bɪna yantu maama amu tiini a tɔŋɪ zanzan a pa nmu. A yəni a se nmu ni manja maama. Nmu nan wɔ pɛ amu dɪ bubala dɪ sɪ a gɔ, sɪ amu dɪ a cilonnə ma kɪ candiə. ³⁰ Kɔ daari nmu bu wɔntu na tu tɪn, n jaanɪ na-paalɪ kamunu kum n gɔ n pa-o, yɪ o yɪ wɔlv na kwe nmu jɪjɪgɪrɔ o vu o cɔgɪ ka-bwəəru kwaga nɪ yɪ o laan joori o ba tɪn.> ³¹ O ko wɔm ma lər-o o wɪ: <A bu, nmu wɔ amu tee nɪ mu manja maama. Wəənu tɪlv maama amu na jɪgɪ tɪn yɪ nmu nyɪm mu. ³² Dí nan manɪ sɪ dí kɪ wɔpɔlo candiə mu zɪm, bɛŋwaanɪ nmu nyaanɪ wɔm ya tɪgɪ mu, yɪ o joori o bi. O ya je mu, yɪ dí joori dí na-o.> »

16

Tɪntɔŋ-balɔrɔ mɪmanja

¹ Zezi daa ta ma ta dɪ o karabiə bam o wɪ: «Nadum mu wɔra o na jɪgɪ tɪntɔŋnɔ. O tɪntɔŋnɔ wɔm mu nii o wəənu maama banja nɪ. Nɔɔna badonnə ma vu ba ta dɪ nadum wɔm ba wɪ, o tɪntɔŋnɔ wɔm jɪgɪ o wəənu tum o cɔgɔ mu. ² O ma bəŋi o tɪntɔŋnɔ wɔm, yɪ o ta dɪd-o o wɪ: <A ni nmu na kɪ te tɪn. Kɔɔ mu n nan wɔ ta dɪ amu? Nan ve n jeeli nmu na kɪ te dɪ a wəənu tum tɪn, sɪ n ba n ta n brɪ-nɪ. Nmu daa n bá wanɪ n ta n yɪ a tɪntɔŋnɔ.>

³ Tɪntɔŋnɔ wɔm ma bwe o tɪtɪ nɪ o wɪ: <Amu nan wó kɪ ta mu? A tu wɔm lagɪ o li-nɪ o tɪtɔŋa yam nɪ. Amu ba dana sɪ a wanɪ a va. Cavɪra maa jɪgɪ-nɪ sɪ a taa tɔlv a loora. ⁴ A nan ye a na wó kɪ te, sɪ o na li-nɪ o tɪtɔŋɪ dɪm nɪ, sɪ nɔɔna taa jonɪ-nɪ lanyɪranɪ ba sam nɪ tɪn.>

⁵ O na buŋɪ kɔntu tɪn, o ma bəŋi balɔ na jɪgɪ o tu wɔm juna tɪn dɪdɔa dɪdɔa o pa ba ba o te. O ma bwe dayigə tu wɔm o wɪ: <Nmu jɪgɪ a tu wɔm junɪ kɔ mat tɪta mu?> ⁶ Nɔɔnɔ wɔm ma ləri o wɪ: <Kɔ yɪ nugə kunkwaanɔ bi (100) mu.> Tɪntɔŋnɔ wɔm

ma ta-o o wɪ: <Nii tɔnɔ kɔlɔ nmu jɪnɪ dɪm na pupɔnɪ da tɪn. Nan kɪ lɪla n kwe n ja n vɪ n jɔni n pupɔnɪ nɪ kɔnkwaanɔ fiinnu (50).> ⁷ O daa ta ma bwe nɔɔnɔ wɔdɔn o wɪ: <Nmu jɪgɪ a tu wɔm jɪnɪ kɔ maɪ tɪta mu?> O ma lɛri o wɪ: <Kɔ yɪ mɪna ywælu bi (100) mu.> Tɪntɔɪnɔ wɔm ma ta dɪd-o o wɪ: <Kwe tɔnɔ kɔm n pupɔnɪ nɪ ywælu funɔnɔ (80).>

⁸ Nadum wɔm na lwarɪ kɔntɔ tɪn, o ta tee tɪtɔɪ-balɔrɔ kɔm dɪ o na kɪ te tɪn, bɛɪjwaanɪ lɔgɔ baɲa tiinɛ jɪgɪ swan ba ye ba na wɔ kɪ te sɪ ba ma wɛli daanɪ ba dwe balɔ na lwarɪ We pɔoni dɪm tɪn.

⁹ A lagɪ a ta abam sɪ, á manɪ sɪ á kwe lɔgɔ baɲa sɛbu á ma wɛli nɔɔna sɪ kɔ pa á dɪ cilɔnɔ daanɪ. Á na kɪ kɔntɔ, yɪ sɛbu kɔm na ti, ba jwa wɔ jeeri abam lanyranɪ Wɛ-sɔɲɔ nɪ, sɪ á taá wɔra manja kalɔ na bá tɪ tɪn.>

Dí na manɪ sɪ dí taá yɪ cɪga tiinɛ te tɪn

¹⁰ «Nɔɔnɔ wɔlɔ na toɲi cɪga dɪ wɔ-balaɲa tɪn wɔ ta toɲi cɪga dɪ wɔ-kamunu dɪ. Kɔ daari wɔlɔ na ba toɲi cɪga dɪ wɔ-balaɲa tɪn bá wanɪ o toɲi cɪga dɪ wɔ-kamunu dɪ. ¹¹ Kɔntɔ tɪn, abam na warɪ á toɲi cɪga dɪ lɔgɔ baɲa sɛbu, Wɛ bá se sɪ Dɪ kwe jɪjɪgɪrɔ cɪga cɪga Dɪ kɪ abam jɪna nɪ. ¹² Abam na warɪ á toɲi cɪga dɪ wænu tɪlɔ ba na kwe ba kɪ abam jɪna nɪ sɪ á nii tɪ baɲa nɪ tɪn, Wɛ bá se sɪ Dɪ pa abam wænu tɪlɔ na wɔ ta yɪ abam tɪti nyum tɪn.

¹³ Tɪntɔɪnɔ bá wanɪ o kwe wɔbɔɪ-dɪdwi sɪ o ma tɔnɪ o pa o yuutiinɛ bale. Oó ta culɪ dɪdwa kam yɪ o daari o soe wɔdɔn wɔm, naa oó ta nɪgɪ dɪdwa kam yɪ o daari o gooni wɔdɔn wɔm. Kɔntɔ nɲaani abam bá wanɪ á pa sɪ Wɛ taa yɪ á yuutu, sɪ á daari á pa sɛbu dɪ taa yɪ á yuutu.>

¹⁴ Farizian tiinɛ bam na toɲi ba wɔra tɪn ma nɪ Zezi na tagɪ kɔlɔ maama tɪn. Ba na yɪ sɛbu-swæn-nyina tɪn, ba maa jɪg-o ba mwana. ¹⁵ O ma ta dɪ ba o wɪ: <Abam mu lagɪ sɪ á brɪ á tɪti nɔɔna yɪgɔ nɪ, nɪ á yɪ non-nɔna. Wɛ nan ye á wɔbɔɪna na yɪ te tɪn. Wɔnɔ kɔlɔ nɔɔna na paɪ kɔ yɪ wɔ-kamunu tɪn, kɔ yɪ wɔ-zɔɔnɪ mu Wɛ yɪgɔ nɪ.>

¹⁶ Nɔɔna deen jɪgɪ Moyisi callu tɪm dɪ faɲa faɲa Wɛ nijɔnɲɛ bam na brɪ kɔlɔ tɪn mu ba toɲa, yɪ kɔ vɔ kɔ yɪ manja kalɔ Zan wɔlɔ na miisi nɔɔna na wɔnɪ tɪn laan ba. O na tu tɪn, kɔ laan yɪ Wɛ paari kwɛr-ywɔɲɔ kam mu wɔra, yɪ nɔɔna maama tiini ba kwaanɪ sɪ ba toɲi ba zɔ dɪ wɔ.

¹⁷ Dɪ kɔ dɪ, kɔ yɪ mwali sɪ weyuu dɪ tɪga je kɔ dwe wɔnɔ finfin na lagɪ kɔ lɪ Wɛ callu tɪm wɔnɪ.

¹⁸ Nɔɔnɔ wɔlɔ na yagɪ o kaanɪ yɪ o daari o dɪ kaanɪ wɔdɔn, kɔntɔ tu kɛm dɪm yɪ balɔrɔ nɪnɛnɪ nɔɔnɔ na pɛni dɪ o dɔn

kaanɪ te tɪn mu. Nɔɔnɔ wɔlɔ na zanɪ o dɪ kaanɪ wɔlɔ o tɪti barɔ na yag-o tɪn, kɔntɔ tu kɛm dɪm dɪ yɪ balɔrɔ nɪnɛnɪ nɔɔnɔ na pɛni dɪ o dɔn kaanɪ te tɪn mu.>

Nadum dɪ yinɪgɔ tu mɪmanja

¹⁹ Zezi ta ma ta o wɪ: <Nadum mu wɔra. O maa yɛni o zɔ gwar-nɔnɔnɔ tɪlɔ na tiini tɪ lana tɪn. O jɪgɪ wɔnɔ maama kɔ yɪ-o, yɪ o nɲwa lana de maama. ²⁰ Yinɪgɔ tu dɪ mu wɔra, o yɪrɪ mu Lazaari. O yɛni o tigi nadum wɔm sɔɲɔ manɔnɔ nɪ. O yɪra maama yɪ nɲwana. ²¹ O maa lagɪ sɪ o taa dɪ wɔdiu kɔlɔ nadum wɔm na dɪ yɪ kɔ siiri tɪga nɪ tɪn, yɪ o ba na-kɔ o dɪ. Kakuri dɪ ma tui sɪ dɛlimi o nɲwana yam.

²² Yinɪgɔ tu wɔm laan ma ba o tɪ. Wɛ malesɪ ma ba sɪ kwe-o sɪ ja vɔ Wɛ-sɔɲɔ sɪ pa o jani Abraham tɪkɛri nɪ. Nadum wɔm dɪ ma tɪ. Ba ma kwe-o ba kɪ. ²³ O ma vɔ curu. O maa wɔra o yaara zanzan. O ma kwɛni o yuu wɛnɪ o na Abraham na wɔ yɪgɔ yɪgɔ, yɪ Lazaari je o tɪkɛri nɪ. ²⁴ O ma kaasɪ o ta dɪd-o o wɪ: <A kɔ Abraham, popo, duri a nɲawa. A loori-m sɪ n pa Lazaari vɔ o ma o nɔa o lanɪ na o ba o ma zuri a dɪndɛlimi, sɪ a tiini a yaari zanzan mini dɪm wɔnɪ.>

²⁵ Abraham ma lɛr-o o wɪ: <A bu, nan guli nmu deen na nɲwɪ lɔgɔ baɲa nɪ yɪ n na wɔ-laarɔ tɪlɔ maama n na lagɪ tɪn. Lazaari deen nan jɪgɪ yaara yɪranɪ mu. Kɔ daari lele kɔntɔ, wɔm bicari laan zuri, yɪ nmu dɪ daa wɔ yaara wɔnɪ. ²⁶ Wɔnɔ kɔlɔ na wɛli da tɪn, goɲ-canluɲu mu cɪgɪ dɪbam dɪ abam lanɪ nɪ, yɪ nɔɔn-nɔɔnɔ bá wanɪ o zɪgɪ yo o vɔ o bɛ o yɪ abam te. Nɔɔn-nɔɔnɔ dɪ bá wanɪ o zɪgɪ abam tee nɪ o bɛ o ba dɪbam te.> ²⁷ Nadum wɔm ma ta o wɪ: <A kɔ, kɔ nan na yɪ kɔntɔ, a loori-m sɪ n tɔnɪ Lazaari sɪ o vɔ a kɔ sɔɲɔ, ²⁸ sɪ a nyaana banu wɔra, sɪ o kaanɪ-ba, sɪ ba dɪ daa yɪ toɲi ba ba yaara jɔgɔ kantɔ.>

²⁹ Abraham ma ta dɪd-o o wɪ: <Ba manɪ ba jɪgɪ twaanɔn tɪlɔ Moyisi dɪ Wɛ nijɔnɲɛ bam na pupɔnɪ tɪn. Ba nan manɪ sɪ ba se twaanɔn tɪntɔ taanɪ dɪm mu.> ³⁰ O ma lɛri o wɪ: <A kɔ Abraham, ba bá se kɔntɔ. Nɔɔnɔ nan na bi o yagɪ tɔbɔnɪ yɪ o vɔ ba te o ta dɪ ba, ba laan wɔ lɛni ba wɔrɔ ba yagɪ kɛm-balwaaɔrɔ tɪm.> ³¹ Abraham ma lɛri nadum wɔm o wɪ: <Ba na wɔ se Moyisi dɪ Wɛ nijɔnɲɛ bam maama taanɪ dɪm, nɔɔnɔ na manɪ o bi o yagɪ tɔbɔnɪ dɪ, ba ta bá se sɪ o taanɪ dɪm yɪ cɪga.> »

17

Zezi na brɪ o karabɪə wænu tɪlɔ tɪn (Matiyu 18:6-7,21-22, Mariki 9:42)

¹ Zezi deen ma ta dɪ o karabɪə bam o wɪ: <Kɔ bá wanɪ sɪ wænu tɪlɔ na ganɪ nɔɔna sɪ ba yagɪ Wɛ cwɔɲɔ tɔgum tɪn taa tɛrɔ.>

Ku nan na yi noonu wulu na gani noona si ba yagi We cwəŋə togim tun, leeru wu o yuu ni. ² Kuu ta lana ku pa kuntu tu si ba la kandwe kamunu o ba ni ba di-o ninu wuni, ku garu cam dlu o na wu na di o na pe We bu-balaŋa didva yagi We cwəŋə togim tun. ³ Kuntu tun, a ta a cu a titi!

N nu-bu na ki lwarim, si n kaan-o di o na ki kulb tun. O nan na se yi o lani o wu di o kam-baloro kum, si n ma n ce-o. ⁴ O na manj o ki nmu lwarim kuni burpe de wuni yi o se ni o ki o cogi, nmu ta manj si n ma n ce-o mu.»

⁵ Di Yuutu Zezi tintuŋna bam ma ta did-o ba w: «Weli dibam wubuna, si di ta a jigi wu-didva di nmu.»

⁶ Zezi ma leri-ba o w: «A na ki a wu-didva di amu, yi ku na manj ku yi funfun yirani ni nyasaŋ-bu te di, a wu wani a ta di tu-kamunu kontu ni ku go ku vu ku jani ninu kum wuni, yi kuu se a ni.»

Tintuŋnu na manj si o ki te tin

⁷ Zezi daa ta ma ta o w: «Abam wulu na jigi tintuŋnu, yi o na wura o vari o pa-m, naa o na tog ni peeni, yi wuntu na tunj o ti yi o ba o yi soŋo, n ta did-o ni o ba o jani o di wodi u di nmu na? ⁸ Aye. Nmu nan wu ta did-o ni: «Ve n ki wodi u, si n laan vo n gozo di wua, n ja wodi u kum n ba n pa-ni si a di. Amu na di a ti, si n laan vu n di n titi nyum.» ⁹ Ku daa dai si n ki n tintuŋnu wum le, di o na ki kulb nmu na pe-o ni si o ki tun. ¹⁰ Ku yi bidwi mu di abam di. Abam na ki kulb maama We na pe abam ni si a ki tun, a manj si a ta a w: «Dibam yi tintuŋna ma mu. Di ki kulb na manj si di ki tun yirani mu.» »

Zezi na pe nanywaanu fugə na yazurə te tin

¹¹ Zezi deen ma wu cwəŋə ni o maa ve Zeruzalem. O ma da Samari lugu di Galile lugu sisam o maa kea. ¹² O ma vu si o zu tu kodonj. Mu nanywaanu fugə jeer-o cwəŋə ni. Ba ma ziggi yigə yigə, ¹³ yi ba kaasi di kwər-de ba w: «Dibam tu Zezi, popo duri dibam nwanja.»

¹⁴ Zezi na ne-ba tun, o ma ta di ba o w: «Ve-na We kaanum tu wum te si a pa o nii a yira yam.»

O na tagi kontu yi ba maa ve tun, mu ba maama ne yazurə yi ba yira ji lanyirani. ¹⁵ Ba wu didva na ne ni o yawu kum je tun, o ma pipiri o joori o vu Zezi te, yi o zuli We di kwər-dia. ¹⁶ O ma vu o tu Zezi yigə ni, yi o ki o le. Wulu na ki kontu tun yi Samari tu mu. ¹⁷ Zezi ma bwe o w: «Ku dai noona fugə kam maama mu ne yazurə na? Nugu kum nan be? ¹⁸ Ba wuluwulu wu joori o ba si o ki We le, ku na dai dwi-ge tu wuntu yirani.» ¹⁹ O laan ma ta di noonu

wum o w: «Nmu na ki n wu-didva di amu tun mu pe n na vrum. Nan zanj n viiri.»

We paari dum na wu ba noona titari te tin

(Matiyu 24:23-28,36-41)

²⁰ Farizian tiinə bam deen ma bwe Zezi, si ba lwaru manja kalu We na wu di paari noona titari ni tun. O ma leri-ba o w: «We paari dum manja na yia, a ba wani a ma a yia a na-di. ²¹ Noona ba ta w: «Nii-na yo seeni», asawe ba w: «Nii jəgə kantu ni», benwaanu We paari dum manj di wu abam titari ni.»

²² Zezi ma ta di o karabiə bam o w: «Manja wu ba, yi a wu ta lagj di a wu maama si a ya na togj a wura, ku na manj ku yi de didwi yirani di, manja kalu amu Nabiin-bu wum na joori a ba tun. A nan ba na. ²³ Kantu manja kam ni noona wu ta di abam ba w: «Nii-na, o wu yo seeni», asawe: «O wu jəgə kantu ni». A nan yi se ba taani dum si a vu a nii. ²⁴ Benwaanu, de dum amu Nabiin-bu wum na lagj a ba tun na yia, ku ta nyi di dva na pipil weyuu ni ka leeni ka pa pooni lugu banya je maama ni te tin mu. ²⁵ Ku na wu loori kontu tun, ku fun mu si amu Nabiin-bu wum na yaara zanzan si zum noona bam culi-ni.»

²⁶ Amu Nabiin-bu wum na wu ba manja kalu tun wu ta nyi ninəeni ku deen na ki Nowe manja kam ni te tin mu. ²⁷ Kantu manja kam ni, noona deen di ba wodiuru yi ba nyoa, yi ba daari ba di kaana, yi kaana di zuberi banna, si ku vu ku yi de dum Nowe na zu naboro kamunu kum wu tun. Na laan ma ba, ba li lugu banya ba cogi noona bam maama.

²⁸ Manja kalu Loti deen na wura tun, ku di manj ku yi kontu mu. Noona deen wura ba di ba wodiuru yi ba nyoa, yi ba daari ba ki pipiu, yi ba vara yi ba lo sam. ²⁹ Ku ma ba ku yi de dum Loti na duri o nuŋi Sodom ni tun. De dum kontu ni, mini di min-kandwa ma nuŋi weyuu ni ya tu tige ni ya cogi tu kum noona bam maama.

³⁰ De dum amu Nabiin-bu wum na wu joori a ba lugu banya a bri a titi tun, ku dar noona kontu doŋ mu. ³¹ De dum kontu ni, noonu wulu na wu nayuu ni yi o wəənu na wu digə wuni, kontu tu daa yi tu o zu digə wu si o kwe o wəənu tum o ja duri. Noonu wulu nan na wu kara ni, o di daa yi joori soŋo. ³² Guli-na ku deen na ki Loti kaanu wum te tun. ³³ Wulu maama na lagj si o taa jigi o titi njwa tun, kontu tu wu ga-ka mu. Wulu maama nan na se si o ga o njwa tun, kontu tu wu ta jigi njwa We tee ni.

³⁴ A lagj a ta abam si, noona bale na pəni titi ni sara didva wuni, We wu li ba didva

DI daari didba. ³⁵ Kaana bale na wɔra ba cwi muni, We wu li ba didba DI daari didba. [³⁶ Nɔɔna bale di na wu kara ni ba tunja, We wu li ba didba DI daari didba.] »

³⁷ Zezi na tagi kontu tun, ba ma bwe-o ba wɔ: «Dɔbam Yuutu, kontu woɔo wu ki yɛn mu?»

O ma lɛri-ba di bitar-dundia o wɔ: «Wo-tuɔ na wu me tun, duurɛ di gilimi da mu.»

18

We-loro na yi te tin

¹ Zezi deen ma manɔ mumaɔa o bri o karabiɛ bam ni ba manɔ si ba taa loori We taan mu, si ba yi yagi. ² O ma manɔ o bri-ba o wɔ: «Tiɔ kɔdoɔ ni mu sariya-diru wɔdoɔ deen ya wɔra, yi o ba kwari We. O maa ba niɔi nɔɔna di. ³ Kadɛm wɔdoɔ di maa wu tuɔ kum kontu ni. O maa yɛni o ve sariya-diru wɔm te maɔa maama, o loor-o zɛnɔ o wɔ: «Nan kwaani n wɛli-ni, si n pa a na buɔa a dɔm wɔm tee ni.»

⁴ Sariya-diru wɔm maa ba se o taani dɔm. Ku maa wɔra ku wɔra, o laan ma ta o tɔti wɔnti o wɔ: «A ba kwari We. A ba niɔi nɔɔna di. ⁵ Di ku di, kadɛm wɔntu nan ta jigi-ni o yaara maɔa maama di o taani dɔm. Kontu nɔwaani a manɔ si a pa-o buɔa. Ku na dai kontu, oɔ ta tui a te o yaari-ni maɔa maama.» »

⁶ Di Yuutu Zezi laan ma ta o wɔ: «Cɛgi-na sariya-diru balɔɔ kum na tagi te tun. ⁷ Si ku laan nan na ni yi We, DI ba se si DI wɛli DI tɔti nɔɔna balɔ DI na kuri tun si ba na ciɔa na? DI ba ki hila DI wɛli balɔ na tiini ba loori-DI maɔa maama wɔa di tɔti tun na? ⁸ A lagɔ a ta abam si, DI wu pa-ba ciɔa hila. Ku daari, amu Nabiin-bu wɔm na joori a ba luɔɔ baɔa, nɔɔna ta wu ta jigi wu-didba di amu na?»

Farizian tu di lampo-jɔɔnu mumaɔa

⁹ Zezi daa ma manɔ mumaɔa didoɔ, si o ma bri balɔ na buɔi ba pa ba yi nɔn-nɔna We tee ni yi ba gooni ba donnɛ tun. ¹⁰ O ma manɔ o bri-ba o wɔ: «Nɔɔna bale mu wɔra. Ba didba yi Farizian tu mu. Wɔdoɔ wɔm maa yi lampo-jɔɔnu. Ba ma zanɔ ba vu We-di-kamunu kum si ba wari We. ¹¹ Ba na zu tun, Farizian tu wɔm ma zigi o wari We o wɔnti o wɔ: «We, a ki nmu le di amu na dai nɔnɛni nɔɔna badaara balɔ na yi nɔwɔna di wo-lwaan-kɛɛ di ka-lagɔna te tun. A ki nmu le di a na dai nɔnɛni lampo-jɔɔnu wɔntu di te tun. ¹² A yɛni a wɔ ni kuni bile mu da yarpe maama wɔnti. Wɛɛnu tɔb maama a na ne tun, a yɛni a li nmu tɛri ti wɔnti a pa nmu.»

¹³ Ku daari lampo-jɔɔnu wɔm maa zigi daa ni o wari We. O maa ba lagɔ si o kwɛni o yuu wɛɛni, yi o magi o japoore We yiga

ni o wɔ: «We, amu yi lwarɔm tu mu. Nan duri a yibwɛnɛ.»

¹⁴ Kontu tun, a nan lagɔ a ta di abam si, nɔɔna bantɔ bale na wari We ba ti yi ba laan joori sɔɔɔ tun, ku yi lampo-jɔɔnu wɔm mu ne ciɔa We tee ni, si ku dai Farizian tu wɔm. Bɛɔwaani, wɔbɔ na zɛɔi o tɔti tun, We wu tu kontu tu. Wɔbɔ nan na tu o tɔti tun, We wu zɛɔi kontu tu.»

Bu-balwa na manɔ di We paari dɔm te tin

(*Matiyu 19:13-15, Mariki 10:13-16*)

¹⁵ Nɔɔna badonnɔ maa jaani ba bu-balwa ba tui Zezi te, si o daiɔ o jɔa ba baɔa ni o wari We o pa-ba. O karabiɛ bam na ne kontu tun, ba ma zanɔ ba kaani-ba si ba yi taa ki kontu. ¹⁶ Zezi laan ma bɛɔi biɛ bam si ba ba o te, yi o wɔ: «Yagi-na si biɛ bam taa tui a te, si a yi zanɔ a ci-ba. Bɛɔwaani balɔ na nyi di bu-balwa te tun mu manɔ si ba zu We paari dɔm wɔ. ¹⁷ A lagɔ a ta ciɔa mu di abam si, nɔɔnu na wu se si We taa te-o ni bu-balaɔa te, o ba na cwɛɔɔ si o zu We paari dɔm wɔ.»

Nadunɔ wu wani ba na nɔwɔa We tee ni na?

(*Matiyu 19:16-30, Mariki 10:17-31*)

¹⁸ Zwifɛ yigɔ tu wɔdoɔ deen ma bwe Zezi o wɔ: «Karanyina, n yi nɔn-nɔm. Bri-ni kɔbɔ a na wu ki, si a ma a na nɔwɔa kalɔ na ba ti tun We tee ni.»

¹⁹ Zezi ma ta did-o o wɔ: «Bɛɔwaani mu n bɛɔi-ni ni nɔn-nɔm? Nɔɔn-nɔnɔ tɛɔ o na yi nɔn-nɔm, ku na dai We DI yɔranɔ. ²⁰ Nmu manɔ n ye We cullu tun na bri kɔbɔ tun. Yi zanɔ n pɛni di n doɔ kaani. Yi zanɔ n gu nɔnɔ. Yi zanɔ n ɔɔ. Yi fɔ wvan n pa nɔɔn-nɔnɔ. Ta n zuli n nu di n ko.»

²¹ Zwifɛ yigɔ tu wɔm ma ta o wɔ: «Ku zigi amu biini ni mu a manɔ a tɔɔi cullu tɔntu maama.»

²² Zezi na ni o na tagi kɔbɔ tun, o ma ta did-o o wɔ: «Ku nan ta ge woɔo didba mu si n ki. Kwe wɛɛnu tɔb maama n na jigi tun n yɛɔi, si n laan manɔ ti sɛbu kum n pa yinigɔ tiinɛ. Kontu wu pa n ta n jigi jɔɔgɔ We-sɔɔɔ ni. Nmu na ki kontu, si n laan ba n ta n tɔɔi-ni.» ²³ Nɔɔnu wɔm na ni kontu tun, o wu ma cɔɔi zanzan, o na yi jɔɔgɔ zanzan tu tun nɔwaani.

²⁴ Zezi ma lwarɔ o wu na cɔɔi te tun. O ma ta o wɔ: «Nadunɔ na lagɔ si ba zu We paari dɔm wɔ, ku suni ku cana ku pa-ba. ²⁵ Kuɔ ta yi mwali si yogondi da gar-lwe bɔɔni di nɔɔi ku dwe nadum na lagɔ si o zu We paari dɔm wɔ.»

²⁶ Nɔɔna balɔ na ni kɔbɔ Zezi na tagi tun ma bwe-o ba wɔ: «Ku nan na yi kontu, wɔɔ mu wu wani o na vrɔm?»

²⁷ O ma lɛri-ba o wɔ: «Kɔbɔ nabiinɛ na wari ba ki tun, We wa-ku DI kɔa.»

²⁸ Pɔyɛɛri laan ma ta o wɔ: «Nii. Dɔbam yaɣi dɔ wənu mu yi dɔ daari dɔ tɔɣi nmu.»

²⁹ Zezi ma ta dɔ ba o wɔ: «A lagɔ a ta cɔɣa mu dɔ abam sɔ, nɔɔnɔ wɔlɔ maama na tagɔ Wɛ paari dɔm ɔnwaani yi o yaɣi o sɔnɔ naa o kaani naa o nu-biə naa o nu dɔ o ko naa o biə tɔn, ³⁰ kɔntɔ tu wɔ sunɔ o jonɔi kɔ dwəni kulɔ maama o na yaɣi tɔn maɲa kantɔ nɔ. Kɔ daari maɲa kalɔ na wɔ ba tɔn, kɔntɔ tu wɔ na ɔnwa kalɔ na ba ti tɔn Wɛ tee nɔ.»

Zezi daa na ɔnɔni o tɔvni taani te tɔn (Matiyu 20:17-19, Mariki 10:32-34)

³¹ Zezi dɛɛn ma pɔɔri o karabiə fugə-bale bam kɔɣo kɔm wɔntɔ, yi o ta dɔ ba o wɔ: «Taá ye-na sɔ, dɔ maa ve Zeruzalem, yi wənu tɔlɔ maama faɲa faɲa Wɛ ni-joɲnə bam na pɔpɔni amɔ Nabiin-bu wɔm ɔnwaani tɔn wɔ kɔ. ³² Baá ja amɔ ba kɔ dwi-ge tiinɔ ɲɔnɔ nɔ. Baá mwani amɔ, baá bɛɛsi amɔ, baá twɔ lileeru ba yaɣi a yira nɔ, ³³ baá kwe balaari ba ma magɔ-nɔ, yi ba laan daari ba gɔ-nɔ. Da yato dɛ nɔ, a laan wɔ joori a bi a yaɣi tɔvni.»

³⁴ Zezi na tagɔ kɔntɔ tɔn, ba wɔ ni o taani dɔm kuri. Ba maa yəri o na jigi kulɔ o ɔnɔni tɔn, kɔ kuri na sɔgi dɔ ba tɔn ɔnwaani.

Zezi na puri lilwe yiə te tɔn (Matiyu 20:29-34, Mariki 10:46-52)

³⁵ Zezi dɛɛn ma vu o twe tɔv kɔdonɔ, kɔ yiri mu Zeriko. Lilwe maa je cwəɲə kam ni nɔ o loorə. ³⁶ O ma ni nɔn-kɔɣo na tɔɣi da kɔ maa kea. O ma bwe sɔ o lwarɔ kɔ na yi kulɔ tɔn. ³⁷ Ba ma ta ba bri-o sɔ kɔ yi Nazareti tu Zezi mu tɔɣi dáani o maa kea. ³⁸ O ma tɔɔlɔ o bəɲi o wɔ: «Zezi, Pɛ Davidi dwi tu, duri a yibwənə!»

³⁹ Nɔɔna balɔ na wɔ kɔɣo kɔm yigə nɔ ba maa ve tɔn ma kaan-o sɔ o pu o ni. O laan ma tiini o tɔɔlɔ baɲa baɲa o wɔ: «Pɛ Davidi dwi tu, duri a yibwənə!»

⁴⁰ Zezi ma zigi, yi o pa ni sɔ ba vanɔ lilwe wɔm ba ja ba o te. O na yi o te tɔn, Zezi ma bwe-o o wɔ: ⁴¹ «Nmu lagɔ sɔ a kɔ bɛɛ mu a pa-m?»

O ma ləri o wɔ: «A tu, a lagɔ sɔ a joori a taa na mu.»

⁴² Zezi ma ta did-o o wɔ: «Ta n nau. Nmu na kɔ n wɔ-dɔdɔba dɔ amɔ te tɔn mu pɛ n na vrɔm.»

⁴³ Zezi na tagɔ kɔntɔ bidwɔ baɲa nɔ tɔn, mu lilwe wɔm yiə joori ya nau. O ma zanɔ o tɔɣi Zezi, yi o zuli Wɛ lanyiranɔ. Nɔɔna bam maama na nɛ kulɔ na kɔ tɔn, ba dɔ maa tee Wɛ.

19

Lampo-joɲnu Zase na kɔ te tɔn

¹ Zezi ma vu o tɔɣi Zeriko tɔv kɔm wɔ o maa kea. ² Nɔɔnɔ wɔdonɔ mu wɔ tɔv kɔm wɔntɔ, o yiri mu Zase. O maa yi lampo-joɲnə yigə tu, yi o yi nadum. ³ O dɛɛn ma

lagɔ sɔ o lwarɔ Zezi na yi wɔlɔ tɔn. O ma kwaani o ga, o na yi nɔn-kukulə yi kɔɣo kɔm daga tɔn ɔnwaani. ⁴ O ma duri o ke kɔɣo kɔm yigə, o vu o dɔi kapɔrɔ yuu sɔ o kwaani o na Zezi, o na lagɔ o ba o da dáani o ke tɔn ɔnwaani.

⁵ Zezi ma vu o yi jəgə kam. O ma kwəni o yuu wɛɛntɔ o nii, yi o wɔ: «Zase, kɔ lɔla n tu tɣa, sɔ zɔm a maɲi sɔ a ba a pəni nmu sɔnɔ nɔ mu.»

⁶ Zase na ni kɔntɔ tɔn, o ma kɔ lɔla o tu tɣa, yi o vu o jeeri Zezi lanyiranɔ o sɔnɔ ni dɔi wɔpolo.

⁷ Nɔɔna bam na nɛ Zezi na kɔ te tɔn, ba maama maa pɔvni ba wɔ: «Taá nii o na ve o zɔ nɔn-cɔcɔɣo sɔnɔ sɔ o taa yi o vəru.»

⁸ Zase laan ma zanɔ wɛɛntɔ o ta dɔ dɔ Yuutu Zezi o wɔ: «A tu, nii amɔ na lagɔ a kɔ te tɔn. Aá pɔɔri a jɔjɔrɔ tum cicoro mu a maɲi a pa yinigə tiinə. A ya na pini wɔlɔ maama a jonɔi lampoo zanzan o tee ni tɔn, aá joori a ɔnwa-kɔ kuni buna mu a pa kɔ tu.»

⁹ Zezi ma ta did-o o wɔ: «Zɔm dɛ dɔm ni sɔnɔ kɔntɔ tiinə nɛ vrɔm, bɛɲwaani nɔɔnɔ wɔntɔ bri sɔ o dɔi tɔɣi o yi Abraham dwi tu cɔɣa cɔɣa. ¹⁰ Amɔ Nabiin-bu wɔm na tu lɔɣu baɲa tɔn, kɔ yi sɔ a beeri balɔ na je tɔn mu, sɔ a daari a vɔri-ba a kɔ Wɛ ɲɔnɔ nɔ.»

Nɔɔnɔ dɔ o tɔntɔɲna mɔmaɲa (Matiyu 25:14-30)

¹¹ Nɔɔna bam ta na wɔra ba cəgi o taani dɔm kɔntɔ tɔn, Zezi daa ma maɲi mɔmaɲa o bri-ba. O na tu o twe Zeruzalem tɔn, nɔɔna bam ga buɲi sɔ Wɛ paari dɔm wɔ ba lɔla mu ba yibiə nɔ kantɔ maɲa kam nɔ. ¹² Kɔntɔ ɔnwaani mu o ma maɲi o bri-ba o wɔ: «Nɔɔnɔ wɔdonɔ mu wɔra o na yi pabu. Dɛ didwɔ o ma zanɔ sɔ o vu tɔv kɔdonɔ yigə yigə sɔ ba pa-o paari, sɔ o laan joori o ba. ¹³ O ma bəɲi o tɔntɔɲna fugə, yi o kwe səbu-sɔnɔ dala fugə o pa-ba, yi o wɔ: «Ma-na səbu kɔntɔ á taá maa pipiə, sɔ kɔ taa ve maɲa kalɔ a na wɔ joori a ba tɔn.»

¹⁴ O tɔv kɔm tiinə nan cul-o zanzan. Ba ma tɔnɔ nɔɔna sɔ ba da o kwaga ba vu ba ta wɔ, ba ba lagɔ sɔ o taa yi ba pɛ. ¹⁵ Dɔ kɔ dɔ, ba ta pɛ-o paari. O ma joori o tɔtɔ tɔv kɔm. O laan ma pa ba bəɲi o tɔntɔɲna balɔ o ya na pɛ-ba səbu kɔm tɔn, sɔ ba ba o te ba bri-o nyɔɔri dɔlɔ ba na nɛ kɔ baɲa ni tɔn.

¹⁶ Dayigə nɔɔnɔ wɔm ma ba o ta did-o o wɔ: «A yuutu, a kwe səbu-sɔnɔ dala dɔm nmu na pɛ-nɔ tɔn, a ma na dala fugə nyɔɔri mu a wəli da.» ¹⁷ O yuutu wɔm ma lə-r-o o wɔ: «N kɔ cɔɣa n jigi yawala, n yi tɔntɔɲ-ɲum. Nmu na kɔ cɔɣa dɔ kulɔ finftun a na kɔ n ɲɔnɔ ni tɔn, a laan wɔ pa n ta n te tɔv fugə.»

18 Bale-tu wòm ma ba o ta di o yuutu wòm o wɪ: <A yuutu, a kwe səbu-sɪŋa dali dɪm a ma na dala yanu nyɔɔri mu a wəli da.> 19 O yuutu wòm ma lər-o o di o wɪ: <Aá pa n ta n te tɪnti dinu.>

20 Wɔlɔ na yi bato-tu wòm tɪn di ma daa ba o ta did-o o wɪ: <A yuutu, nan jonji nmu səbu-sɪŋa dali dɪm. A kwe-di mu a kukuli di yu-kwala a tɪŋi, 21 a na ye ni nmu laŋa damma, yi a kwari fɔnti di nmu tɪn ɲwaani. Nmu yəni n jonji nyɔɔri wəənu tɪlɔ nmu yira na wɔ cɛ ti baŋa ni tɪn, yi n zagi muna yalɔ n tɪti na wɔ dugi tɪn.> 22 O yuutu wòm laan ma ta did-o o wɪ: <Nmu yi tuntɔŋ-balɔɔ mu. N tɪti ni-taani dɪm mu bri ni n ba jigi bura. Nmu ya na ye ni a laŋa damma, yi a jonji nyɔɔri wəənu tɪlɔ a yira na wɔ cɛ ti baŋa ni tɪn, yi a zagi muna yalɔ a tɪti na wɔ dugi tɪn, 23 bɛɛ nan yi nmu wɔ kwe a səbu kɔm n tɪŋi banki ni. Nmu ya na tɪŋi-kɔ banki ni, a ya wɔ ba a jonji-kɔ di nyɔɔri.>

24 O laan ma ta di balɔ na zigi da tɪn o wɪ: <Jonji-na səbu-sɪŋa dali dɪm o tee ni á pa wɔlɔ na nɛ dala fugə kam tɪn tu.> 25 Ba ma ta did-o ba wɪ: <Di yuutu, wɔntɔ maŋi o jigi dala fugə mu.> 26 O ma ləri o wɪ: <A lagɪ a ta abam si wɔlɔ maama na maŋi o jigi wɔŋo tɪn, o ta wɔ jonji kudɔŋ o wəli da. Wɔlɔ nan na maŋi o ba jigi kulɔkɔlɔ tɪn laan wɔ ba o ga kulɔ finfin o ya na jigi tɪn di. 27 Kɔ daari, kɔ na yi a dɔna balɔ na ba lagɪ si a taa yi ba pɛ tɪn, ve-na á ja-ba á ba yo seeni si á gu-ba a yigə ni.> »

Zezi na zv Zeruzalem yi nɔɔna zul-o te tɪn

(Matiyu 21:1-11, Mariki 11:1-11, Zan 12:12-19)

28 Zezi dɛɛn na tagɪ wəənu tɪm kɔntɔ maama o ti tɪn, o ma zanɪ o kwe cwəŋə o togi nɔɔna bam yigə o maa ve Zeruzalem. 29 Ba ma vu ba yi ti-balwa bale, ba yira mu Betifaazi di Betani. Je sɪm kɔntɔ wɔ piu kudɔŋ sanja ni mu, kɔ yiri mu Olivi piu. Zezi ma tɔŋi nɔɔna bale o karabiə bam wɔntɔ, 30 yi o ta di ba o wɪ: <Ve-na á zv tɔlɔ kulɔ na wɔ abam yigə ni tɪn. Á na zv kɔ wɔ, á wɔ na bɪna-pɔla na ləgi da, yi nɔɔn-nɔɔnɔ daa ta wɔ gari ka baŋa. Ve-na á bwəli-ka á ja ba á pa-ni. 31 Nɔɔnɔ nan na bwe abam o wɪ: <Bɛɛ mu yi á bwəli-ka?>, si á ta did-o ni: <Kɔ yi di Yuutu wòm mu lagɪ-ka.> »

32 Nɔɔna bale balɔ o na tɔŋi tɪn ma zanɪ ba vu si ba nii. Ba ma stɪni ba na ni kɔ yi o na tagɪ te tɪn. 33 Ba na wɔra ba bwəli bɪna-pɔla kam tɪn, ka tiinə ma bwe-ba ba wɪ: <Bɛŋwaani mu yi á wɔra á bwəli bɪnaga kam?>

34 Ba ma ləri ba wɪ: <Kɔ yi di Yuutu wòm mu lagɪ-ka.> 35 Ba ma ja-ka ba ja vu Zezi

te. Ba laan ma kwe ba gwaaru ba danɪ ka baŋa ni, yi ba pa Zezi di ka baŋa. 36 O na maa ke tɪn, nɔɔna bam ma zul-o, yi ba kwe ba gwaaru ba lwarɪ cwəŋə kam yuu ni, si o taa ve ti baŋa ni o kea.

37 O na gɛ finfin si o yi Zeruzalem tɪn, o ma da cwəŋə kalɔ na kwe ka tu Olivi piu kɔm seeni tɪn. O karabiə kɔgɔ kɔm maama laan ma puli si ba taa zuli Baŋa-We di kwər-dɛ. Ba maa tee We di wɔpolo, di wo-kamunnu tɪlɔ zanzan Di na kɪ yi ba yiə na tɪn ɲwaani, 38 yi ba wɪ: <Zuli-na pɛ wɔlɔ na tu di Yuutu We yiri ɲwaani tɪn.

Ywəni taa wɔ We-sɔŋɔ ni. Zulə di taa wɔ Baŋa-We tee ni.>

39 Farizian tiinə badonnə na togi ba wɔ kɔgɔ kɔm wɔntɔ tɪn ma ta di Zezi ba wɪ: <Karanyina, bagɪ n karabiə bam si ba yi taa te kɔntɔ doŋj.>

40 O ma ləri-ba o wɪ: <A lagɪ a ta abam si, bantɔ na cɪm, kandwa yam tɪti wɔ kaasi di kwər-dɛ.>

Zezi na keeri Zeruzalem nɔɔna ɲwaani te tɪn

41 Zezi ma vu o twe Zeruzalem. O na nɛ tɔlɔ kɔm tɪn, o ma keeri kɔ nɔɔna bam ɲwaani, 42 yi o wɪ: <Zeruzalem tiinə-ba, á ya na lwarɪ zɪm dɛ dɪm ni wəənu tɪlɔ ya na wɔ pa si á taá zɔvri di ywəni tɪn, kɔ ya wɔ ta lana. Wo-laarɔ tɪm kɔntɔ nan səgi abam tee ni mu. 43 Taá ye-na si maŋa wɔ ba, yi á dɔna wɔ ba ba gilimi á tɔlɔ kɔm maama. Baá ci kɔ niə yam maama si nɔɔn-nɔɔnɔ daa yi wani o nuŋi kɔ wɔntɔ, 44 yi baá tiini ba cɔgi tɔlɔ kɔm didaani abam balɔ na zɔvri kɔ wɔntɔ tɪn. Ba na cɔgi-kɔ ba ti, tɔlɔ kɔm kandwe daa bá danɪ didɔŋ baŋa ni. Kɔ yi abam na wɔ lwarɪ ni maŋa kam yiə, si We ba Di vri abam tɪn ɲwaani mu wəənu tɪm kɔntɔ maama wɔ kɪ abam baŋa ni.>

Zezi na zəli pipimpiinə We-di-kamunu kɔm wɔntɔ te tɪn

(Matiyu 21:12-17, Mariki 11:15-19, Zan 21:3-22)

45 Zezi ma vu o zv We-di-kamunu kɔm wɔ. O ma na balɔ na je da ba pipi tɪn. O ma puli si o zəli-ba si ba nuŋi. 46 O ma ta di ba o wɪ: <Kɔ pupɔnti We tɔnɔ kɔm wɔntɔ, ni We mu wɪ: <Amu digə kantɔ maŋi si ka taa yi jəgə kalɔ nɔɔna na wɔ ta tui ba warɪ amɔ da tɪn mu.> Abam nan pɛ ka ji ɲwɪna joro jəgə.>

47 Dɛ maama Zezi maa wɔ We-di-kamunu kɔm wɔntɔ o bri nɔɔna We taani dɪm. Kɔ daari Zwifə kaanɪm yigə tiinə di ba cullu karanyina tiinə bam di tɔlɔ kɔm didɛera bam maa kwaana, si ba na cwəŋə ba gu-o. 48 Ba maa yəri ba na wɔ kɪ te,

berjwaantı noona bam maama cęgi o taantı dım lanyıranı.

20

Zezi dam dım nunji yęn mu?
(*Matiyu 21:23-27, Marıki 11:27-33*)

¹ De didwı mu Zezi deen wu We-di-kamunu kım wuntı, o toolı We kwęrywęę kam o brı noona. Zwıfę bam kaanım yigę tiinę dı cullu karanyına tiinę bam dı ba tıv kım nakwa bam ma vu ba yi o te. ² Ba ma ta did-o ba wı: «Ta n brı dıbam, woo dam mu n ma n kı węnu tıv maama n na kı tın? Woo mu pe nmu ni, sı n ta n kı kuntu?»

³ O ma lęri-ba o wı: «A dı jıgı bwıę a lagı a bwe daantı sı ba nii, ba na wu lęr-o te tın. Ba laan ma wı: «Dıbam na lęri dı wı, ku yi We mu, o laan wu bwe dıbam nı, bęe mu yi dı nan wu se Zan taantı dım?» ⁶ Dı nan na wı, ku yi nabıinę mu pe-o cweęę, noona bam maama wu dıv dıbam dı kandwa mu ba gv, berjwaantı ba maama paı sı Zan yi We nijonnu mu.» ⁷ Kuntu njwaantı ba ma lęri Zezi ba wı, ba yęri wulv na pe Zan cweęę tın.

⁵ O na bwe-ba kuntu tın, ba maa wura ba bwe daantı sı ba nii, ba na wu lęr-o te tın. Ba laan ma wı: «Dıbam na lęri dı wı, ku yi We mu, o laan wu bwe dıbam nı, bęe mu yi dı nan wu se Zan taantı dım?» ⁶ Dı nan na wı, ku yi nabıinę mu pe-o cweęę, noona bam maama wu dıv dıbam dı kandwa mu ba gv, berjwaantı ba maama paı sı Zan yi We nijonnu mu.» ⁷ Kuntu njwaantı ba ma lęri Zezi ba wı, ba yęri wulv na pe Zan cweęę tın.

⁸ Zezi laan ma ta dı ba o wı: «Ku na yi kuntu, amv dı bę se sı a ta wulv na pe amv nı sı a taa tıvı tın.»

Noonv dı o gaarı mımanja
(*Matiyu 21:33-46, Marıki 12:1-12*)

⁹ Zezi ma manı mımanja o brı noona bam o wı: «Noonv wodonj mu wura. O ma zanı o cı gaarı, yi o daarı o jęri tweeru tıv yırı na yi vinyę tın dı wuntı. O laan ma kwe noona o yagi da sı ba taa tıvı, yi o daarı o beeri o vu tıv kodonj o daantı da. ¹⁰ Tweeru tım bię gwęrim manja ma yi. O ma tıvı o tıntıvıvı sı o vu noona balv na nii o gaarı dım banja nı tın te, sı ba ce o tıri ba pa-o. Tıntıvıvı wum na yi ba te tın, ba ma mag-o. Ba daarı ba pa o viiri dı jı-kurı. ¹¹ Noonv wum daa ma tıvı o tıntıvıvı wodonj. Ba ma magı wuntv dı, yi ba tıvı-o zanzan. Ba ma pa o dı viiri dı jı-kurı. ¹² O daa ma tıvı tıntıvıvı wodonj o kı kuni bıto. Ba ma ja wuntv dı ba magı o yıra ba kaarı, yi ba zıl-o gaarı dım wuntı.

¹³ Gaarı dım tu wum laan ma bıvı o wı: «A nan wu kı ta mu? Amv na wu kı te tın, ađ tıvı a tıvı bu wulv a na so-o tın mu. Ku ba dwe, bađ ta kwarı wuntv.» ¹⁴ Noona bam na ne-o tın, ba ma bwe daantı ba wı: «Mu gaarı dım tu bu. Wuntv mu lagı o ba o taa te o ko wum węnu tım. Pa-na dı gv-o, sı dı daarı dı tađ te o węnu tım.» ¹⁵ Ba

laan ma varı-o ba ja nunji gaarı dım wuntı, yi ba mag-o ba gv.»

Zezi laan ma bwe-ba o wı: «Gaarı dım tu laan wu kı noona bam kuntu ta mu? ¹⁶ O manı sı o ba o gv-ba mu, sı o daarı gaarı dım o pa noona badonnę sı ba taa nıę.»

Noona bam na ni kuntu tın, ba ma ta ba wı: «We pa kv yi kı kuntu!»

¹⁷ Zezi ma nii ba seenı yi o wı: «Ku na daı kuntu, bęe mu yi kv pıpıvı We toņo kım wuntı kv wı:

«Kandwe dıv lwarı na vın tın laan mu joorı dı ba dı jı kandwe dıv na paı soņo kım dana tın?»

¹⁸ Noonv wulv maama na tv kandwe dıtv banja nı tın wu cıcvıgı o tıvı mu. Ku daarı, wulv maama kandwe dım na tv o banja nı tın, dı wu mıvı kuntu tu mu.»

¹⁹ Zezi na tagı węnu tım kuntu tın, Zwıfę kaanım yigę tiinę dı cullu karanyına tiinę ma lwarı sı o manı mımanı dım bam njwaantı mu. Kuntu tın, ba ma kwaantı ba lagı cweęę sı ba ja-o lıla. Ba maa warı, ba na kwarı fıvıvı dı noona bam tın njwaantı.

Lampoo njwım taantı
(*Matiyu 22:15-22, Marıki 12:13-17*)

²⁰ Zwıfę yigę tiinę bam deen ma yırı Zezi, sı ba daa ta nii o na wu ta kulv tın. Ba ma lagı cweęę sı ba brı nı o dıwęę, sı ba wanı ba ja-o, sı ba daarı ba kı-o gvıvrma tu wum jıvı nı sı o dı o sarıya. Ba ma lı noona sı ba vu Zezi te nıneentı ba yi non-nıvına mu te, sı ba laan kwaantı ba ja-o dı o taantı dım. ²¹ Bantv ma vu Zezi te ba bwe-o ba wı: «Karanyına, dı ye nı taantı dıv nmu na yęni n te n brı noona tın yi cıga mu. Nmu ba pıvıvı noona daantı dı n na kı-ba te tın. Nmu nan yęni n brı noona We cweęę cıga mu. ²² Dı lagı dı bwe dı nii, dıbam cullu pe nı sı dı njwı lampoo dı pa lıgv kım pa-farv wum na?»

²³ Zezi ma lwarı ba na kı ba swan yam did-o te tın, o ma ta dı ba o wı: ²⁴ «Kwe-na sębu dalı á brı-nı. Dı jıgı woo nyınyıgvı dı o yırı mu dı banja nı?»

Ba ma lęr-o ba wı: «Ku yi pa-farv wum mu.»

²⁵ O laan ma ta dı ba o wı: «Ku lamma. A nan tađ njwı kulv na yi pa-farv wum nyım tın á pa-o, sı á daarı á tađ paı We kulv dı na yi Dı nyım tın.»

²⁶ Zezi na tagı kuntu dı ba tın, ba maa warı ba ja-o noona bam maama yigę nı dı o na tagı kulv tın. O na lęri-ba te tın sı-ba zanzan yi ba cım.

We-soņo njwıa na wu ta yi te tın
(*Matiyu 22:23-33, Marıki 12:18-27*)

²⁷ Sadıstıan tiinę badonnę deen ma zanı ba vu Zezi te. Bantv zaasım mu brı sı, noonv na tıga, o daa bđ joorı o bı. ²⁸ Ba ma vu ba bwe-o ba wı: «Karanyına, Moyısı

dɛɛn na pupɔni kɔlɔ o tinji o pa dɔbam tɛn, o bɔri sɪ, nɔɔnɔ nu-bu na tɪga yɪ o daari kaani, yɪ ba na wɔ lɔgi biə, tɔ wɔm cɔrɔ mu maɲɪ sɪ o di kaani wɔm sɪ ba wani ba lɔ biə o nu-bu wɔlɔ na tɪgi tɛn nɔwaani. ²⁹ Kuntɔ tɛn, nu-biə barpe mu ya wɔra. Ba didɔva ma di kaani yɪ o tɔ o daar-o, yɪ ba ba jɪgi biə daani. ³⁰ Wɔlɔ na saɲɪ tɛn ma di kadəm wɔm. ³¹ O di ma tɪ o daar-o. Batɔ-tu wɔm di daa ma di-o. Ku ma ki ba maama kɔntɔ dɔɲ. Ba maama barpe ma tɪ, yɪ ba wɔ lɔgi bu di kaani wɔm. ³² Ba maama na tɪgi tɛn, kaani wɔm di laan ma tɪ. ³³ Kuntɔ tɛn, ba maama barpe na di kaani wɔm tɛn, ba laan na tu ba bi ba yaɲɪ tɔvni, bantɔ wɔɔ mu wɔ ta te kaani wɔm?»

³⁴ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Ku na yɪ zɪm lɔɟɔ baɲa nɔn-biə mu, baara di kaana yɪ kaana di zɔvɔri banna. ³⁵ Ku daari, nɔɔna balɔ We na nii ni ba maɲɪ sɪ ba bi ba yaɲɪ tɔvni sɪ ba laan taa zɔvɔri DI lɔ-dɔɲɔ kɔm ni tɛn, bantɔ bá di kaana, yɪ kaana di daa bá zɔ banna. ³⁶ Ba daa bá wani ba tɪ, ba na wɔ ta nyɪ di We malesɪ sɪm tɛn nɔwaani. Ba yɪ We tɪti biə mu, di ba na bi ba yaɲɪ tɔvni tɛn. ³⁷ Ku nan na yɪ tɔwa biim, Moyisi maɲɪ o bɔri ni nɔɔna wɔ sɪni ba bi. O dɛɛn pupɔni maɲa kalɔ We na bɔri DI tɪti did-o sabari puɲu kɔm wɔni yɪ DI ta kɔlɔ tɛn. Moyisi ma bɔri sɪ Yuutu Baɲa-We yɪ Abraham We, di Yizaki We, di Zakɔbi We mu. ³⁸ Ku bɔri sɪ bantɔ daa ta jɪgi nɔwa mu We tee ni, beɲɔwaani Baɲa-We yɪ nanɔna We mu, sɪ DI dai tɔwa We. We yɪbiyɛ ni, nɔɔna maama jɪgi nɔwa, di balɔ na tɪgi tɛn di.»

³⁹ We cullu karanyɩna tiinɛ badonnɛ na ni kuntɔ tɛn, ba ma ləri ba wɪ: «Karanyɩna, n tagɪ cɪga.» ⁴⁰ Ba dɛɛn ma kwari sɪ ba daa bwe-o taani.

Krisi wɔm We na tɔɲɪ tɛn yɪ Davidi Yuutu mu

(Matiyu 22:41-46, Mariki 12:35-37)

⁴¹ Zezi laan ma ta di ba o wɪ: «Nɔɔna yɔni ba wɪ, sɪ Krisi wɔm We na tɔɲɪ tɛn yɪ Pe Davidi dwi tu mu. Ku nan wɔ wani ku taa yɪ kuntɔ na? ⁴² Davidi tɪti nan pupɔni We lɔɲ-nɔwɪ tɔnɔ kɔm wɔni o wɪ: <Yuutu Baɲa-We tagɪ di a Yuutu DI wɪ: Ba n jɔni a jazɪm ni,

⁴³ sɪ aá ki nmu dɔna maama n nɛ kuri ni sɪ n ɔɔ-ba ni tɪga te.>

⁴⁴ Kuntɔ tɛn, Davidi tɪti na sɪni o bɔɲɪ Krisi wɔm We na tɔɲɪ tɛn ni o Yuutu tɛn, kɔv ki ta mu sɪ o daa joori o taa yɪ Davidi naa?»

Zezi kaani o karabiə sɪ ba yɪ lwani cullu karanyɩna tiinɛ bam

(Matiyu 23:1-7, Mariki 12:38-40)

⁴⁵ Nɔn-kɔɔ kɔm maama ta na wɔra ku cɔgi o taani dɔm kuntɔ tɛn, o ma ta di o karabiə bam o wɪ: ⁴⁶ «Taa yɪri-na á tɪti

di cullu karanyɩna tiinɛ bam. Bantɔ soe sɪ ba taa zɔvɔri gwar-didɔwaaru ba beerɔ, sɪ nɔɔna taa nii-ba. Ba na ve yaga, ba soe sɪ nɔɔna maama taa tui ba zuli-ba. Ba na yɔni ba zɔ ba We-di sɪm, ba ta lagɪ je-kamunnu mu sɪ ba taa je yigɛ ni. Ba na ve nɔɔnɔ sɔɲɔ sɪ ba di candiə, ku yɪ je-nɔɲa je mu ba lagɪ sɪ ba taa je da. ⁴⁷ Ba nan yɔni ba ganɪ kadɛnɛ ba jɔɲɪ kɔlɔ maama ba na jɪgi tɛn. Ba kwari ba ki We-lor-didɔwaaru, sɪ ku taa nyɪ ni ba yɪ nɔn-nɔna mu te. We wɔ tiini DI pa bantɔ na cam ku ja gaali.»

21

Kadəm na pe We pɛeri te tɛn (Mariki 12:41-44)

¹ Zezi ta na wɔ We-di-kamunu kɔm wɔni o bɔri nɔɔna bam kuntɔ tɛn, o ma kwani o yuu wɛɛni o nii je maama. O ma na nadunɛ na ve ba di ba sɛbiə daka kalɔ na zɪgi da We pɛera nɔwaani tɛn wɔni. ² O daa ta ma na kadəm wɔdɔɲ na tɔgi o wɔra, o yɪ yinigi tu mu. Wɔntɔ ma ja sɛbu dalt-balwa bale yɪranɪ mu o ja vu o di daka kam wɔni. ³ Zezi na nɛ kuntɔ tɛn, o ma ta o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mu di abam sɪ, kadəm wɔntɔ na yɪ yinigi tu tɛn, o di sɛbu ku dwani balɔ maama na di da tɛn. ⁴ Bantɔ maama li ba daari mu. Kadəm wɔm nan yɪ yinigi tu mu, yɪ o kwe kɔlɔ maama o na jɪgi sɪ o ma yɔgi o ni-wɔdiu tɛn o di da.»

Leɛrɔ na wɔ ba lɔɟɔ baɲa te tɛn (Matiyu 24:1-28, Mariki 13:1-23)

⁵ Nɔɔna badonnɛ dɛɛn ma tɛ We-di-kamunu kɔm taani yɪ ba wɪ: «Nii-na kandwa yam ba na me ba lɔ-ka tɛn na tiini ya lana te, yɪ ba ma pɛera yalɔ ba na pe We tɛn ba ma ki-ka lanyɪranɪ.» Zezi ma ləri-ba o wɪ: ⁶ «Ku na yɪ wɛɛnu tɛntɔ á na nai tɛn, maɲa wɔ ba ba, sɪ ba di tɪ maama tɪga ni. Kandwe daa bá danɪ didɔɲ baɲa ni.»

⁷ Ba ma bwe-o ba wɪ: «Karanyɩna, maɲa kɔɔ mu kuntɔ wɔɲɔ wɔ ki? Bɛɛ mu lagɪ ku ki maana ku bɔri dɔbam, sɪ di lwari ni wɛɛnu tɛntɔ lagɪ tɪ ki?»

⁸ Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Á fɔgi á cɪ á tɪti, sɪ á yɪ pa nɔɔna ganɪ abam. Nɔɔna zanzan wɔ ba abam te di amɔ yɪri, ba ta di abam ni ba didɔva didɔva mu yɪ Krisi wɔm We na tɔɲɪ tɛn, yɪ baá daari ba ganɪ abam ba wɪ, maɲa kam yɪ. Á nan yɪ se á tɔgi bantɔ kwaga. ⁹ Á wɔ ba á ni tɪgurɛ di jara nɔwa. Á nan yɪ pa fɔvni zɔ abam. Wɛɛnu tɛm kuntɔ maama maɲɪ sɪ tɪ da yigɛ tɪ ki mu, yɪ ku ta dai lɔɟɔ tiim mɔmaɲa.»

¹⁰ O daa ta ma ta di ba o wɪ: «Dwi wɔ zanjɪ di ki jara di dwi didɔɲ, yɪ tɔv di ku dɔɲ tɔv wɔ zanjɪ tɪ magɪ jara. ¹¹ Tɪga ma wɔ sɪsinɪ zanzan. Kana di wɔ ba ka taa wɔ je sɪdonnɛ ni, yɪ yawɪ-lɔɲɔni di wɔ cɔgi

noona zanzan. We wu pa wo-kinkagula yalu na bri DI dam tun taa ki weyuu ni, yi fubuni wu ja noona ya njwaani.

12 Ku na wu loori wænu tuntu kam tun, noona wu ja abam dam ba pa á na yaara. Baá ja abam ba vu ba sanj ba We-di sun nakwa tee ni, yi ba ki abam piina dige ni. Baá ja abam ba pa á zig pwa di didæera yigæ ni, abam na togi amu tun njwaani. 13 Ku nan wu pa á na pwæle si á bri-ba We cigu kam. 14 Taá ye-na kuntu ni ni, si á pa á bicara ki dam. A yi taá ki liæ, di á na wu læri-ba tite si á ma vri á ttt tun. 15 Benjwaani amu wu pa abam wobuñ-ñona di á ni-taani, kuvu pa á dona bá wani ba twani di á na wu ta kulv tun. 16 Abam ttt kwæ di á niinæ, di á curru di á cilonnæ wu ja abam ba ki didæera juna ni, yi baá gu abam badonnæ. 17 Noona maama wu ta culi abam á na yi a noona tun njwaani. 18 Baá ki abam kuntu, yi We ta wu ta nii á banja ni, yi á bá lagi á yuuywe sum didba ttt di á ga. 19 Abam nan na kwaani á ki pu-dia á zig kængkæng, á wu na njwia We tee ni.

20 Abam nan wu ba á na pamaña na gilimi Zeruzalem tuv kum maama ba pu. A na ne kuntu, á laan wu lwaru ni manja kam yæ si ba cogi-ku. 21 Manja kam kuntu ni, abam balu na zuru Zude ni tun manj si á ki lila á nunji á duri á beeri pweeru je á sægi da. Balu na wu tuv kum wuni tun manj si á nunji lila. Balu di na wu ba karu ni tun daa yi ve á zu tuv kum wu. 22 Benjwaani manja kantu ni mu yaara manj si ya ba, We na wu vanj noona zwa tun njwaani, si kulv maama na pupuni We tænc kum wuni tun laan ki. 23 Kantu manja kam ni kuvu tiini ku taa yi læru di kaana balu na jig pwi tun, di balu na jig biæ yi ba njogi yili tun. Yaara zanzan wu ba tuv kuntu di ku noona maama banja ni, yi Banja-We wu kwe DI bam ba yira ni. 24 Ba ma wu gu ba badonnæ di su-zocru, yi ba daari ba ja ba badonnæ ba vu ba ja vu gambæem dwi tiinæ maama titari ni. Dwi-ge tiinæ laan wu ba zu Zeruzalem tuv kum wu ba karu ba nuni ku wænu ba coga taan, si ku vu ku yi manja kalu We na pæ-ba tun tiim.»

Nabiin-bu wum na wu ba lugu banja te tun
(Matiyu 24:29-35,42-44, Mariki 13:24-37)

25 «Manja wu ba si We pa wo-kinkagula yalu na bri DI dam tun taa ki wia wuni di cana di calcwi sum wuni. Liæ wu ja lugu banja dwi tiinæ maama, yi ba wobuñja vugimi di nuni kum na bam na pogula di soc zanzan tun njwaani. 26 Fubuni zanzan wu pa noona wobuñja je ba na buñi wono kulv na buni lugu banja tun, benjwaani

weyuu wu sisinji ku pa wænu tlv na wu weyuu ni tun maama vugimi daani.

27 Manja kam kuntu ni noona wu na Nabiin-bu wum na maa buni lugu banja. Oo ta wu kunkwænu wuni o buni di dam, yi We paari-zulæ wu o tee ni zanzan. 28 A na ne si wænu tum kuntu puli ti kia, si á zanj á zig lanyirani á kwæni á yum wæni, benjwaani manja kam twe si We vri abam DI yagi.»

29 Zezi laan ma manj mumaña o bri-ba o wu: «Maani-na á nii kapuru di tweeru maama na yi te tun. 30 A na ne ni tweeru wura ti kwi wocru, abam wai á lwaru ni ku twe yade. 31 Ku nan yi bidwi mu di á na ne wænu tlv a na tagi a bri abam tun na wura ti kia, si á lwaru ni manja kam laan twe si We paari dum lagi di ba noona titari ni. 32 A lagi a ta cigu mu di abam si, wænu tuntu maama wu ba wura ti kia, yi zum noona bam ta wu tigi ba ti. 33 Weyuu di tuga wu ba ti ke, yi amu taani dum bá ke manja di manja.

34 A taá fogi á cu á ttt, si á yi taá buñi wudi-fwaaru dim naa sa-nyocgu wobuñja, naa á taá jig liæ di á njwia wænu. A na jig wobuñja yantu don, de dlv amu Nabiin-bu wum na wu ba tun wai di tui bidwi banja ni di dari abam, 35 ni cuku na jaani varum te tun. Benjwaani de dum kuntu wu ba li noonu wlv maama na wu lugu banja ni tun. 36 Kuntu tun, á taá yiri á ttt manja maama, si á taá loori We si DI pa abam dam, si á wani á nunji yaara yalu maama na lagi ya ba tun wuni, si á daaru á vu á zig amu Nabiin-bu wum yigæ ni.»

37 Zezi deen yæni o wu We di-kamunu kum wuni de maama o bri noona We taani dum. Tiga na yæni ka yi, o yæni o nunji tuv kum wu o vu Olivi piu kum seeni o pæni da. 38 Ku daaru tuga na yæni ka puuri, noona bam maama yæni ba zanj lila ba ve We di-kamunu kum, si ba taa cogi o taani dum.

22

Zwifæ yigæ tiinæ bam na ki ni si ba gu Zezi te tin

(Matiyu 26:1-5,14-16, Mariki 14:1-2,10-11, Zan 11:45-53)

1 Ku deen ge fin si Zwifæ bam di ba candiæ kalu yiri na yi Paki tun. Candiæ kam kuntu ni mu ba yæni ba di dpe dlv na ba jig dabul di wuni tun. 2 Kaanum yigæ tiinæ di cullu karanyina tiinæ bam ma kwaani ba lagi cwæñæ, si ba ja Zezi ba gu. Ba na kwari fubuni di noona bam tun njwaani, ba yæri ba na wu ki te si ba ja-o.

3 Sutaani laan ma zu Zudas Yiskariyo bicari. Wuntu yi Zezi karabiæ fugæ-bale bam wu noonu didba mu. 4 O ma vu kaanum yigæ tiinæ di We di-kamunu kum

yuruna yigə tiinə bam te si ba bam ba nii, o na wó kɪ te o bri-ba cwəŋə sɪ ba wanɪ ba ja Zezi. ⁵ Ba na ni kuntu tun, ba wó ma poli zanzan. Ba ma di yəlo ba manɪ daanɪ dɪ səbu ni. ⁶ O ma se. O laan ma beeri cwəŋə sɪ o ja Zezi o kɪ ba jɪŋa ni, sɪ kɔgɔ kum yi zanɪ kɪ lwarɪ.

Zezi na di candiə wɔdiu dɪ o karabiə bam te tun

(Matiyu 26:17-29, Mariki 14:12-25, 1 Korenti 11:23-25)

⁷ Kɪ ma ba kɪ yi dɛ dɪbɪ ba na puli sɪ ba di dɪpɛ dɪbɪ na ba jɪgɪ dabiɪ dɪ wɔnɪ tun. Dɛ dɪm kuntu ni Zwifə bam yəni ba gɔɪ pibali mu ba ma di Pakɪ candiə kam. ⁸ Zezi ma lɪ Pɪyɛɛrɪ dɪ Zan yi o ta dɪ ba o wɪ: «Ve-na á kwe wɔŋo maama á pa dɪbam, sɪ dɪ ba dɪ di Pakɪ candiə kam.»

⁹ Ba ma bwe-o ba wɪ: «Nmu lagɪ sɪ dɪ vu jəgə kɔɔ mu dɪ kwe jəgə kam?»

¹⁰ O ma ləri-ba o wɪ: «Cəgi-na, á na ve á maa zɔɔrɪ tɪv kum wɔ, nɔɔnɔ wɔdɔŋ wɔ jeeri abam o na zɪŋɪ kɔɔrɔ dɪ na. Da-na o kwaga á vu á zɔ sɔŋɔ kulɔ o na wɔ zɔ tun. ¹¹ Á na zɔa, sɪ á ta dɪ sɔŋɔ kum tu ni: <Dɪ karanyuna wɪ, dɪ ba dɪ bwe dɪ nii, digə kalɔ o na wɔ jəni da dɪ o karabiə bam sɪ ba di Pakɪ candiə kam wɔdiu kum tun wɔ yən mu?» ¹² Oɔ bɪrɪ abam weyuu digə, ka daga lanyranɪ, yi ka jɪgɪ wɔŋo kulɔ maama dɪ na lagɪ tun ka wɔnɪ. Ve-na á kwe candiə kam wəənu tum á ti, sɪ dɪ laan ba.»

¹³ Ba ma zanɪ ba vu, yi ba sɪnɪ ba na wɔŋo maama ni Zezi na manɪ o ta te tun. Ba ma kwe Pakɪ candiə kam wɔdiu kum ba ti.

¹⁴ Wɔdiu dim manɪ na yi tun, Zezi jəni dɪ o karabiə fugə-bale bam sɪ ba di wɔdiu kum. ¹⁵ O laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Amu ya tiini a lagɪ sɪ a di candiə kantɔ dɪ abam dɪ a wɔ maama, sɪ a laan daari a yaari. ¹⁶ A nan lagɪ a ta abam sɪ, a daa bá di candiə kantɔ, sɪ kɪ taa ve manɪ kalɔ candiə kam kuntu kuri na wɔ vu kɪ kweeli We paari dum wɔnɪ tun.»

¹⁷ Zezi na tagɪ kuntu o ti tun, o laan ma jɔŋɪ tweeru biə sana dɪ zɔŋa, yi o kɪ We le ti ŋwaanɪ. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Jɔŋɪ-na tuntu á nyɔ á daari á pa daani. ¹⁸ A lagɪ a ta abam sɪ, kɪ na puli zɪm, a daa bá nyɔ wɔnyɔɔrɔ tuntu, sɪ kɪ taa ve manɪ kalɔ We paari dum na wɔ ba nɔɔna tɪtari ni tun.»

¹⁹ Zezi laan ma kwe dɪpɛ, yi o kɪ We le dɪ ŋwaanɪ. O ma daari o fɔ-dɪ o pa o karabiə bam yi o wɪ: «Amu yɪra yam mu tuntu, a na lagɪ a kwe a pa abam ŋwaanɪ tun. Taá kɪ-na kuntu donɪ, sɪ á taá ma guli á gulə.»

²⁰ Ba na di ba ti tun, o daa ma kwe zɔŋa dɪ ka wɔ-nyɔɔrɔ o kɪ We le ti ŋwaanɪ o pa-ba, yi o wɪ: «Wo-nyɔɔrɔ tuntu bɪrɪ sɪ We gɔni ni-dɔɔrɪ dɪdaani nabiinə amu jana

kam ŋwaanɪ. A jana kam lagɪ ka nunɪ ka duri abam ŋwaanɪ mu. ²¹ Nan nii-na, nɔɔnɔ wɔlɔ na lagɪ o yəgi-nɪ o pa nɔɔna tun tagɪ o je dɪ amu o di yo seeni. ²² Kɪ nan fun mu sɪ amu Nabiin-bu wɔm tɪ, ni We na manɪ Dɪ lagɪ te tun. Kɪ nan za yi lɛɛrɔ mu kɪ pa nɔɔnɔ wɔlɔ na wɔ yəgi-nɪ o pa tun.»

²³ Ba na ni o na tagɪ kulɔ tun, ba ma sɪŋɪ ba bwe daani ba nii, bantɔ wɔnɪ wɔɔ mu wɔ wanɪ o kɪ kuntu.

Wɔɔ mu yi nɔn-kamunu?

(Matiyu 20:25-28, 19:28, Mariki 10:42-45)

²⁴ Zezi karabiə bam dɛɛn magɪ kantɔgɔ kɪ cɛ, sɪ ba nii bantɔ wɔnɪ wɔɔ mu yi kamunu o dwe ba maama. ²⁵ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Kɪ na yi lɔgɔ banɪ pwa, bantɔ yəni ba te ba nɔɔna dɪ dam mu. Balɔ na di dam nɔɔna banɪ ni tun, nɔɔna bam daa ta yəni ba bə-ba ba wɪ <Lanyiran-kərə> mu. ²⁶ Abam nan wɔ manɪ sɪ á taá yi kuntu donɪ. Wɔlɔ na yi nɔn-kamunu abam wɔnɪ tun manɪ sɪ o jɪ ni á nyaanɪ mu te. Wɔlɔ dɪ na yi abam yuutu tun manɪ sɪ o jɪ ni á tuntuŋɔ mu te. ²⁷ Wɔlɔ na jəni sɪ o di wɔdiu tun, dɪ wɔlɔ na kwe wɔdiu kum o ja ba o pa-o tun, bantɔ wɔɔ mu yi kamunu? Kɪ dai wɔlɔ na jəni sɪ o di tun mu na? Kɪ nan na yi amu, a wɔ abam wɔnɪ yi a kɪ nɪɛɛnɪ wɔlɔ na yi á tuntuŋɔ tun mu te.

²⁸ Abam nan yi balɔ na tagɪ dɪ amu a cam maama wɔnɪ, yi á wɔ yagi a tɔgɪm. ²⁹ Aá pa abam tagɪ á di paari, ni a Ko We na pe sɪ a di paari te tun. ³⁰ Kuntu tun, á wɔ ba á zɔ a paari dum wɔ, yi á tagɪ dɪ amu á jəni á dɪ ywəəni. A wɔ ba á jəni paari jangwaanɔ tum banɪ ni, sɪ á dɪ Yisrayelɪ dwi tiinə kuri fugə-bale bam taanɪ.»

Zezi na wuuri o bɪrɪ Pɪyɛɛrɪ na wɔ vi-o te tun

(Matiyu 26:31-35, Mariki 14:27-31, Zan 13:36-38)

³¹ Zezi laan ma ta dɪ Simɔn Pɪyɛɛrɪ o wɪ: «Simɔn, Simɔn, sɔtaanɪ sɪnɪ dɪ na cwəŋə sɪ dɪ manɪ abam dɪ nii, ni nɔɔnɔ na caari muna te tun. ³² Amu nan loori We a pa nmu, sɪ n kɪ n wɔ-dɪdɔba dɪ amu sɪ n yi yagi-nɪ. Nmu nan na tusi, yi n wɔbɔŋa na joori ya tɔgɪ amu, sɪ n pa n ko-biə fɔgɪ ba zɪgɪ kəŋkəŋ.»

³³ Pɪyɛɛrɪ laan ma ta dɪd-o o wɪ: «A Yuutu, ba na lagɪ ba kɪ amu dɪ nmu pɪna digə ni, naa ba na lagɪ ba gɔ dɪbam, a ta bá se sɪ a joori nmu kwaga ni.»

³⁴ Zezi ma lər-o o wɪ: «Pɪyɛɛrɪ, a lagɪ a ta nmu sɪ, kɪ na wɔ loori sɪ cibwɔ keeri zɪm tɪ-bra-pɔra ni tun, nmu wɔ fɔ kuni bitɔ ni n yəri amu.»

Zezi na tagɪ dɪ o karabiə sɪ ba ti ba yigə te tun

³⁵ O laan ma ta di ba maama o wi: «A daama na tunj abam si á tul á tóolí Wé kwæré kam yi á ba jigí sèbié gan-logódi di tampógo di natra tun, wonjo muri abam na?»

Ba ma lèri ba wi: «Awo, dí wú gè kolókoló.»

³⁶ O ma ta di ba o wi: «Kú daari lele kóntó, wólu na jigí sèbié gan-logódi tun, kóntó tu manj si o kwe-di mu. Wólu di na jigí tampógo tun manj si o kwe-ku mu. Wólu maama na ba jigí su-lonjo tun, kóntó tu manj si o kwe o góro mu o yégi o ma yégi su-lonjo. ³⁷ Amu nan lagi a ta abam si, koló na pupóni Wé tónó kóm wóni amu njwaani tun manj si kú kí, di kú na wi: «Ba wél-o di non-balwaarú mu.»

Kóntó na pupóni Wé tónó kóm wóni amu njwaani tun laan wó kí lele.»

³⁸ Zezi karabié bam ma ta did-o ba wi: «Dí Yuutu, nii su-lwaanu tile mu dí jiga.»

O ma lèri-ba o wi: «Yagi-na si kú manj.»

Zezi na tiini o loori o Ko We te tin (Matiyu 26:36-46, Mariki 14:32-42)

³⁹ Zezi deen ma nunji tív kóm wóni o vu Oliví piú kóm seeni, ní o na yèni o kí te tun. O karabié bam di ma tog-o ba vu. ⁴⁰ Ba na yi jégé kalu ba na maa ve tun, Zezi ma ta di ba o wi: «Á taá loori Wé, si á yi tu manjím dím manja ní.»

⁴¹ O laan ma fòori ba tee ní o vu o zígí daa ní, kú manj nòonó na wú dólí kandwe yi di yi mé tun. O ma kuni dooné o loori Wé o wi: ⁴² «A Kó, nmú na sè, si n pa cam dílu na lagi di ba amú banja ní tun ké. Nan kí kuló na togí nmú wóbuja tun, si yi kí amú wóbuja na lagi kuló tun.» ⁴³ O na loori Wé kóntó tun, Wé maleka ma nunji weyuu ka ba o te, yi ka wél-o di dam. ⁴⁴ O wú na tiini kú cògi zanzan tun ma pa o tiini o loori Wé di o wú maama. O lulujú ma ji níneeni jana te, yi kú luri tígá ní.

⁴⁵ O na loori Wé o tí tun, o ma zanj o joori o vu o karabié bam te. O ma na si ba tígí ba doá wú-cògo kóm njwaani. ⁴⁶ O ma ta di ba o wi: «Bèe mu yi á doá? Zanj-na si á taá loori Wé, si á yi tu manjím dím manja ní.»

Ba na jaani Zezi te tin

(Matiyu 26:47-56, Mariki 14:43-50, Zan 18:3-11)

⁴⁷ Zezi ta na wúra o njóoni kóntó tun, non-kógo laan ma ba kú yi o te. Zudasi wólu na yi o karabié fugé-bale bam wú dídba tun ma togí ba yigé. O ma fòori o yi Zezi te si o kukwèr-o. ⁴⁸ Zezi ma ta did-o o wi: «Zudasi, nmú tu si n pa ba ja amú Nabinbu wóm, yi n ta lagi n kukwèri-ní mu na?»

⁴⁹ Zezi karabié balu na wú o tee ní tun ma na kú na lagi kú kí-o te tun. Ba ma bwe-o ba wi: «Dí Yuutu, dí lí dí su-lwaanu tun

dí zagí-ba na?» ⁵⁰ Ba wú dídba ma lí o súgu kóm o ma zagí kaanum yuutu wóm tuntúnjó jazim zwé o go. ⁵¹ Zezi na né kóntó tun, o ma ta di ba o wi: «Yagi-na». O ma vu o dwe nòonó wóm zwé dím, yi di je, di joori di yi di ya na yi te tun.

⁵² O ma daari o ta di kaanum yigé tiiné bam di Wé-di-kamunu kóm yúrína bam yigé tiiné di nakwa bam, ba na tu si ba ja-o tun, o wi: «Abam na kwe su-lwaanu di da-lwaanu á ba si á ja amú tun, a yi njwuú mu na?» ⁵³ De maama a yèni a wú abam tee ní Wé-di-kamunu kóm wóm, yi á wú jaani amú. Kú nan na yi te tun, manja kam laan yé si á kí á wóbuja na lagi kuló tun, benjwaani manja mu yé si lim pé jonjí dam.»

Piyèri na sùni o vin Zezi te tin

(Matiyu 26:57-58,69-75, Mariki 14:53-54,66-72, Zan 18:12-18,25-27)

⁵⁴ Ba laan ma ba Zezi, yi ba ja-o ba ké. Piyèri ma dalí o togí ba kwaga o da o vu. Ba ma vu ba yi kaanum yuutu wóm sójjo. ⁵⁵ Ba ma dwe mini ba tinjí sójjo kóm titari ní. Nòona bam ma vu ba je ba weeri mini dím. Piyèri di ma togí o vu o jèni ba wóni. ⁵⁶ O na togí o je mini dím yigé ní kóntó tun, sójjo kóm tuntúnj-kana kadoj ma yòori o nii o yibiye ní, yi o wi: «Nòonó wóntó di togí o wú Zezi tee ní mu.»

⁵⁷ Piyèri ma fu yi o wi: «Kaani, a yèr-o.»

⁵⁸ Kú na kí fún tun, nòonó wódonj di daa ma na-o, yi o wi: «Nmú togí n yi Zezi kógo kóm nòonó dídba mu.»

Piyèri ma lèri nòonó wóm o wi: «A togí a dai ba wú nòonó.»

⁵⁹ Kú daa na kí fún níneeni luu dídba tun, nòonó wódonj di daa ma ta o wi: «Nòonó wóntó sùni o togí did-o mu. O di yi Galile tu mu.»

⁶⁰ Piyèri ma lèri o wi: «Baaru, a yèri n taani dím kuri.» O ta na wúra o njóoni kóntó tun, cíbwú ma da kú keeri.

⁶¹ Dí Yuutu Zezi laan ma pipiri o yòori Piyèri o nii. Piyèri ma guli Zezi ya na tagí kuló did-o o wi: «Kú na wú loori si cíbwú keeri zím tí-bra-púra ní tun, nmú wú fu kuni búto ní n yèri amú.» ⁶² O na guli kóntó tun, o laan ma nunj, yi o tiini o keeri zanzan.

Ba na mwaní Zezi yi ba mag-o te tin (Matiyu 26:67-68, Mariki 14:65)

⁶³ Nòona balu deen na yúri Zezi tun maa yáal-o ba mwan-o, yi ba kwèri ba mag-o. ⁶⁴ Ba ma kwe góro ba ma kwèli o yé, yi ba daari ba mag-o. Ba maa wi: «Lwari n brí díbam wólu na magí-m tun.» ⁶⁵ Ba ta maa njóoni wáenu dwi dwi ba ma cògi o yuu, yi ba twí-o zanzan.

Zwifə nakwa na di Zezi taani te tɪn
(*Matiyu 26:59-66, Mariki 14:55-64, Zan 18:19-24*)

⁶⁶ Tiga na puuri tɪn, Zwifə bam nakwa kɔgɔ kum maama ma la daani, di ba kaanum yigə tiinə bam di ba cullu karanyina tiinə maama. Ba laan ma pa Zezi nunji o vu taani dum dim jəgə o zigi ba yigə ni. ⁶⁷ Ba ma ta did-o ba wɪ: «Nmɔ na sɪnti n yɪ Krisi wum We na manɪ sɪ Di tɔŋi Di pa dɪbam tɪn, sɪ n ta.»

Zezi ma ləri-ba o wɪ: «A na tagi kuntu a bri abam, á ta bá se a ni. ⁶⁸ A nan daa na bwe abam taani di, abam bá se sɪ á ləri á pa-ni. ⁶⁹ Kɔ na puli lele kuntu, amɔ Nabiin-bu wum wú vu a jəni Dam-Panwa Tu Banja-We jazim ni a da a di paari.»

⁷⁰ Ba maama laan ma bwe-o ba wɪ: «Kuntu tɪn, nmɔ nan sɪnti n yɪ We Bu wum mu na?»

Zezi ma ləri-ba o wɪ: «Mɔ abam na wɪ te tɪn.»

⁷¹ Ba laan ma nɔɔni daani ba wɪ: «Dɪbam titi laan mu ni o kwərə kam na bri o titi cɔgum. Di daa ba lagɪ maana tiinə sɪ ba nɔɔni o taani dum.»

23

Pilati na bwe Zezi taani te tɪn
(*Matiyu 27:1-2,11-26, Mariki 15:1-15, Zan 18:28-19:16*)

¹ Zwifə bam nakwa kɔgɔ kum maama deen ma zanɪ ba ja Zezi ba ja vu guvurma tu Pilati te. ² Ba ma sɪŋi sɪ ba fɔ vwan ba pa-o, yɪ ba wɪ: «Dɪbam ne nɔɔnu wuntu mu o jigi dí tɔ kum nɔɔna bam o gana sɪ ba tɔsi. O te-ba o wɪ, ba yɪ taa lai lampoo ba pai guvurma. O maa kwəri o bri o titi ni wum mu yɪ Krisi, kɔ na lagɪ kɔ ta ni pe tɪn.»

³ Pilati na ni kuntu tɪn, o ma bwe-o o wɪ: «Nmɔ mu yɪ Zwifə bam pe wum na?»

Zezi ma lər-o o wɪ: «Mɔ ka da n taga.»

⁴ Pilati ma ta di kaanum yigə tiinə bam di non-kogɔ kum maama o wɪ: «Amɔ wu ne nɔɔnu wuntu na kɪ kulɔ o cɔgɪ tɪn, sɪ dí di o taani.»

⁵ Ba ma tiini ba nɔɔni taani dum, yɪ ba kwaana ba te ba wɪ: «O nan yəni o tɔlɔ Zude tɪntɪ dum maama, o bri nɔɔna bam sɪ ba yɪ taa se ba tɔ kum didɛera ni. O deen puli o kɪ kuntu donɔ Galile ni mu, yɪ o laan yɪ yo seeni.»

⁶ Pilati na ni kuntu tɪn, o ma bwe-ba sɪ o nii, nɔɔnu wum yɪ Galile tu mu na? ⁷ O na tu o lwarɪ ni Zezi nunji tɔ kulɔ Erɔdi na te tɪn, o ma pa ba ja-o ba vu wuntu te sɪ o di taani dum, beɲwaani Erɔdi di tɔgɪ o wu Zeruzalem ni manja kam kuntu ni.

⁸ Erɔdi na ne Zezi tɪn, o maa jigi wɔpolo zanzan, beɲwaani o ya manɪ o ni o nɔwa,

yɪ o tiini o lagɪ sɪ o na-o. O maa lagɪ sɪ o nii Zezi wú kɪ wo-kunkagɪ o bri-o na. ⁹ O ma kwaani o bwe-o wənu zanzan. Zezi ma wu se o lər-o kulɔkulɔ. ¹⁰ Kaanum yigə tiinə di cullu karanyina tiinə bam ma tɔgɪ ba zigi da, yɪ ba tiini ba nɔɔni taani dum di baari sɪ ba ma di-o. ¹¹ Erɔdi di o pamanɔna bam laan ma gooni Zezi zanzan. Ba pa o zɔ paari gɔrɔ sɪ ba ma mwan-o, yɪ Erɔdi laan pa o joori o vu Pilati te. ¹² Dintɔ de dum ni Erɔdi di Pilati laan di ciloŋo mu daani, yɪ ba deen ya culi daani mu.

¹³ Pilati ma pa kaanum yigə tiinə bam di nakwa bam di nɔɔna bam maama la daani o tee ni. ¹⁴ O ma ta di ba o wɪ: «Abam na sanɪ nɔɔnu wuntu amɔ tee ni tɪn, yɪ á te á wɪ, o yɪ wulɔ na ganɪ á tɔ kum nɔɔna bam o pa ba tɔsi tɪn, kuntu mu a nan bwe-o abam yibiyə ni sɪ a nii, yɪ a wu ne kulɔ o na kɪ o cɔgɪ yɪ abam ja-o kɔ nɔwaani tɪn. ¹⁵ Erɔdi di wu ne kulɔ o na cɔgɪ tɪn. Mu kɔ kuri o pe o joori o ba dɪbam te. A taá ye sɪ kulɔkulɔ tərɔ kɔ na wú pa ba ja-o ba gɔ tɪn. ¹⁶ Kuntu nɔwaani aá pa ba mag-o di balaari mu, yɪ ba daar-o ba yagɪ.»

[¹⁷ Pakɪ candiə kam manja na yəni ka ba yɪ, Pilati manɪ sɪ o li ba puus didɔba mu o yagɪ sɪ o viiri.] ¹⁸ Non-kogɔ kum maama ma kɪ daani ba kaasi di kwər-dɛ ba wɪ: «Kɔ na yɪ nɔɔnu wuntu, ja-o n gɔ, sɪ n daari n li Barabasi n pa dɪbam.» ¹⁹ Barabasi yɪ wulɔ ba deen na kɪ puuna digə ni, o na kɪ jara di ba tɔ kum didɛera yɪ o gɔ nɔɔna tɪn nɔwaani mu.

²⁰ Pilati na lagɪ sɪ o li Zezi o yagɪ tɪn nɔwaani, o daa ma ta di nɔɔna bam sɪ ba se sɪ o yagɪ Zezi. ²¹ Ba ma daa ta vɪn, yɪ ba tiini ba kaasi banja banja ba wɪ: «Pa-o tɔɔn-dagara banja ni n gɔ. Pa-o tɔɔn-dagara banja ni n gɔ.»

²² O daa ta ma ta di ba o kɪ bitɔ o wɪ: «Beɛ wo-lɔŋɔ mu o kɪa? A wu ne kulɔ o na kɪ o cɔgɪ pa kɔ manɪ sɪ dí gɔ-o tɪn. Kuntu tɪn, aá pa ba mag-o, yɪ a daari a yag-o.»

²³ Ba daa ta maa tiini ba kwaana ba kaasi di kwər-dɛ, yɪ ba te di baari ba wɪ: «N manɪ sɪ n pa-o dagara banja ni mu n gɔ.» Ba na tiini ba nɔɔni di kwər-dɛ tɪn, ²⁴ kɔ ma pa Pilati se sɪ o kɪ kulɔ ba na lagɪ tɪn. ²⁵ O ma pa ni sɪ ba li Barabasi wulɔ ba na lagɪ sɪ o yagɪ o pa-ba tɪn. Wuntu mu yɪ wulɔ ba ya na jaani ba kɪ puuna digə ni, o na kɪ jara di ba tɔ kum didɛera yɪ o gɔ nɔɔnu tɪn nɔwaani. Pilati ma daari o kɪ Zezi pamanɔna juɲa ni, sɪ ba kɪ-o ni kogɔ kum wɔɔɔnɔna na lagɪ te tɪn.

Ba na jaani Zezi ba vu ba pa tɔɔn-dagara banja ni te tɪn

(*Matiyu 27:32-56, Mariki 15:21-41, Zan 19:17-30*)

²⁶ Pamaɲna bam laan ma ja Zezi ba maa kea. Nɔɔna bam maama maa tɔga. Ba na maa ve tun, ba ma jeeri nɔɔnu wɔdonɔ, o yiri mu Simon. O nunɔi Sirɛeni mu. O deen ya nunɔi gaa mu o ba o yi tuwɔnti o maa kea. Pamaɲna bam ma ja-o, yi ba pa o zuɲi dagara kam o bakali ni o tɔgi Zezi kwaga. ²⁷ Zeruzalem ko-forɔ deen maa tɔgi Zezi kwaga. Kaana di maa tɔgi ba wurɔ, yi ba keerɔ ba fri ba titi o nɔwaani. ²⁸ Zezi ma pipiri o nii-ba yi o wɔ: «Zeruzalem kaana-ba, yi taá keeri-na amu nɔwaani. A za taá keeri á titi di á biá nɔwaani. ²⁹ Benɔwaani maɲa wɔ ba ka yi, yi baá ta wɔ: «Kaani wɔlu maama na yi ka-dɔgu tun yi yu-yoɲo tu mu. Wɔlu na maɲi o wɔ lugi bu si o pa o nɔɔi yili tun jigi yu-yoɲo zanzan.» ³⁰ Yaara yam kuntu maɲa na yiá, nɔɔna wɔ loori pweeru si ti tu ba bana ni, yi ba loori pukum si ti kwali-ba. ³¹ Taá nii-na, da-lia na jigi mini ka di tintu tun, ku laan na yi dakura, kaá ki ta?»

³² Ba deen ma ja non-balwaaru tile ba vu si ba wáli di Zezi ba gu. ³³ Ba ma vu ba yi jɔgɔ kalu yiri na yi Yukol-pɔa piu tun. Ba laan ma ja Zezi ba pa dagara kam bana ni. Ba ma ja non-balwaaru tum di, ba pa dagari sidonnɔ bana ni. Ba ma cwi didba Zezi jazum ni. Wɔwɔm maa wɔ o jagwiá ni. ³⁴ Ba na pagɔ Zezi dagara kam bana ni kuntu tun, o ma loori We o wɔ: «A Ko, yagi n ma n ce-ba, si ba yəri woɲo kulɔ ba na ki tun.»

Pamaɲna bam na lagi ba maɲi o gwaaru tum tun, ba tagɔ joro mu ba ma maɲi-ti.

³⁵ Non-kɔgo kum maa zigɔ da ba niá. Zwifá bam nakwa bam ma ki-o cavura, yi ba mwana ba wɔ: «O yáni o vri nɔɔna nɔwa. O na suni o yi Krisi wɔm We na kuri tun, si o vri o titi nɔwa si dí nii.»

³⁶ Pamaɲna bam di maa mwan-o, yi ba jigi sa-nywana ba suni o yigɔ ni. ³⁷ Ba maa wɔ: «Nmu na suni n yi Zwifá bam pe, si n vri n titi nɔwa si dí nii.» ³⁸ Ba deen ya pɔpɔni tɔɔɔ ba tani-ku daa kam yira ni o yuu bana ni, yi ku wɔ:

«Wɔntu yi Zwifá bam pe mu.»

³⁹ Non-balwaaru tilu ba na pagɔ di Zezi tun didba maa jigi Zezi o twa yi o wɔ: «Ku dai nmu mu yi Krisi wɔm We na tunɔi tun na? Nan vri n titi nɔwa, si n daari n vri dibam di n wáli da.»

⁴⁰ Non-balɔɔ kudoɲ kum ma kaani kɔkum kum ku wɔ: «Nmu ba kwari We fɔnti na? Ba lagi ba gu dibam maama mu. ⁴¹ Ku na yi dibam, dibam tɔnti di m maɲi, benɔwaani kam-balwaaru tilu di na ki tun, ku maɲi si dí ti mu. Ku nan na yi nɔɔnu wɔntu, o wɔ ki kulukulu o cogɔ.» ⁴² O ma daari o ta di Zezi o wɔ: «Nmu na tu n ba n jonɔi n paari di m, si n guli a gulé.»

⁴³ Zezi ma lɔr-o o wɔ: «A lagi a ta cigɔ di nmu si, nmu wɔ jani di amu We-sonɔ kum ni zum de di m ni.»

⁴⁴ Ku ma vu ku yi maɲa kam we na tu di yi yupari bana tun. Lugu kum maama ma ji lim taan, si ku vu ku yi luu batɔ. ⁴⁵ Wia kam daa ba jigi pooni. Goro kulɔ ba na lɔgɔ ba ma ci We-di-laa kam tun ma kaari bile. ⁴⁶ Zezi laan ma kaasi di kwɔr-dia o wɔ: «Amu Ko, a kwe a joro a ki nmu juɲa ni.» O na tagɔ kuntu tun, o ma daari o ti.

⁴⁷ Pamaɲna bam yigɔ tu wɔm na ne kulɔ na ki tun, o ma tee We yi o wɔ: «Ku yi cigɔ pween. Nɔɔnu wɔntu suni o yi non-nɔm mu.»

⁴⁸ Kɔgo kulɔ maama na tu si ku nii kam di m tun ma suni ba na ku na ki te tun. Ba na ma joori sonɔ tun, ba maa fri ba titi ba veá, ba wɔ na cogɔ tun nɔwaani. ⁴⁹ Ku daari balu maama na maɲi ba ye-o tun di kaana balu ya na tɔgi did-o ba nunɔi Galile ba ba tun maa zigɔ daa ni ba niá.

Ba na ki Zezi bɔɔni wɔntu te tun
(Matiyu 27:57-61, Mariki 15:42-47, Zan 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Nɔɔnu wɔdonɔ deen mu wurɔ, o yiri mu Zuzefu. O nunɔi Zwifá tuwɔ kudoɲ mu, ku yiri mu Arimati. O maa yi Zwifá bam nakwa kɔgo kum nɔɔnu didba mu. O ma kwari o yi non-nɔm, yi o tɔgi We di cigɔ. Ba kɔgo kum ya na ki ni daani si ba ja Zezi tun, o wɔ se ba na bunɔi si ba ki-o kulɔ tun. O maa jigi tina si We paari di m wɔ ba nɔɔna titari ni. ⁵² O ma zaɲi o vu Pilati te, o loori cwɔɲɔ si o vu pari Zezi yira yam o ki. ⁵³ Pilati na se tun, Zuzefu ma vu o pari Zezi dagara kam yuu ni. Ba ma kwe garjali ba ma pipiri-o, yi ba daari ba ja-o ba vu ba ki piu bɔɔnti wɔnti. Dintu yi bɔɔnti dilu ba deen na lugi-di piu yira ni yi ba maɲi ba wɔ ki nɔɔnu da tun.

⁵⁴ De di m Zuzefu na ki kuntu tun maa yi de dilu Zwifá bam na maɲi si ba ti ba yigɔ ba siun de di m nɔwaani tun. Tiga na yi, ba siun de di m puli mu.

⁵⁵ Kaana balu ya na tɔgi di Zezi ba nunɔi Galile tun deen ma da Zuzefu kwaga, ba vu ba na bɔɔnti di m di ba na tiɲi Zezi te tun. ⁵⁶ Ba na ne kuntu tun, ba ma joori ba vu sonɔ. Ba ma vu ba lagi traha nwi dwi dwi, si ba ma turi Zezi yira yam. Ba siun de di m ni ba ma sin di ba titiɲa yam ni We culu na bri te tun.

24

Zezi na bi o yagi tɔntu te tun
(Matiyu 28:1-10, Mariki 16:1-8, Zan 20:1-10)

¹ De dilu na saɲi siun de di m tun, kaana bam ma zaɲi ba go tige ba vu yibeeli di m jɔgɔ kam. Ba ma jigi traha nwi silu ba na

lagi ba ma turi Zezi yira yam tun. ² Ba na yi jægə kam tun, ba ma na kandwe dlu ya na pi bəoni dum ni tun bibili di tigi daa ni. ³ Ba ma vu ba zu bəoni dum wu. Ba wu ne di Yuutu Zezi da. ⁴ Ba wubəna ma vugimi, yi ba yəri ba na wu bəni kulb. Ba na zigi da kontu tun, noona bale ma da ba nunji ba zigi ba tee ni, yi ba zu gwaaru ti nyuni pugv pugv. ⁵ Fvuni ma ja kaana bam. Ba ma cooli ba yum tiga ni. Noona bam laan ma ta di ba ba wı: «Bənwaani mu á kari á beeri wulb na nwi tun twa wuni?» ⁶ O nan təri yo. O joori o bi. Guli-na kulb o deen na tagi di abam manja kalb o ta na wu Galile ni tun, ⁷ yi o ta o wı, ba manji si ba ja wum Nabiin-bu ba ki non-balwaaaru juna ni, si ba pa-o tvun-dagara banja ni ba gv, si o laan joori o bi da yato de ni.»

⁸ Noona bam na tagi kontu tun, kaana bam laan ma guli Zezi ya na tagi kulb di ba tun.

⁹ Ba ma zanji yibeeli dum jægə kam ni, ba joori ba vu ba ta di Zezi karabiə fugə-didva kam di balb maama na togi ba wura tun. ¹⁰ Kaana bam kontu mu yi Mari wulb na nunji Magidala, di Zanni, di Mari wulb na yi Zaki nu tun, ku weli di kaana balb na togi di ba tun. Bantu maama maa wura ba te kulb na ki tun ba bri Zezi karabiə fugə-didva kam.

¹¹ Noona bam na ni tun, ba ma wu pe kaana bam taani dum ja kuri, yi ba wu se ba ni. ¹² Ku daari Pıyeri mu zanji lila o duri o vu yibeeli dum jægə kam si o nii. O na yi da tun, o ma tiiri o nii bəoni dum wuni, yi o na garyiə yam yirani na tigi da. O ma joori o viiri, yi ku ki-o yəu di kulb na ki tun.

Zezi na bri o titi noona bale te tin (Mariki 16:12-13)

¹³ Duntu de dum ni mu Zezi karabiə bam bale wu cwəhə ni ba maa ve tv kudoj, ku yiri mu Emayusi. Tv kum kontu yi nuneeni kilometra fugə-didva mu di Zeruzalem. ¹⁴ Ba na maa ve tun, ba maa njoona kulb maama na ki tun ba veə. ¹⁵ Ba na njooni yi ba bwe daani kontu tun, Zezi titi ma tv ba wuni o togi di ba o veə. ¹⁶ Ba na togi daani kontu tun, ba yiə ma pugimi yi ba wu lwar-o. ¹⁷ Zezi ma bwe-ba o wı: «Bee wonjo mu abam jigi á njooni á veə?»

Ba na ni kontu tun, ba ma zigi yi ba yiğə nywan. ¹⁸ Ba didva yiri mu Klupasi. O ma ləri Zezi o wı: «Noona balb maama na zovri Zeruzalem ni tun manji ba lwarı wokamunnu tlv na ki da lele kontu tun. Bee nan mu kla, yi nmu yirani wu ni?» ¹⁹ O ma bwe-ba o wı: «Bee wəənu mu tintu?»

Ba ma ləri ba wı: «Ku yi kulb na ki Nazareti tu Zezi tun mu. O yi We nijonnu mu, yi o kikiə di o ni-taani maama jigi

dam. We titi bri si ku yi ciga mu, yi noona maama di na kontu. ²⁰ Dibam kaanun yigə tiinə bam di di tv kum nakwa bam ma ja-o, ba vu ba pa ba di o taani si ku ji tvuni. Ba laan ma pa pamaña bam ja Zezi ba vu ba pa tvun-dagara yuu ni ba gv. ²¹ Dibam nan ya jigi tina, si wuntu mu yi wulb na lagi o vri Yisrayeli dwi tiinə bam o yagi tun. Di kontu maama, zım mu jigi da yato wonjo kontu na ki tun. ²² Kulb na weli da tun, dibam kəgo kum kaana badonnə ve o yibeeli dum jægə kam ba na kulb na soori dibam yira. Ba ya ve tititi mu, ²³ yi ba wu ne o yira yam da. Ba ma joori ba ba, ba ta di dibam ni ba ne wo-kinkagılı mu. Ba ma na We malest, yi si ta di ba si wı, Zezi daa ta nwi mu. ²⁴ Dibam noona bam badonnə di ma zanji ba vu yibeeli dum ni. Ba ma na ni ku sını ku yi nuneeni kaana bam na tagi te tun mu, ku daari Zezi titi mu ba wu ne.»

²⁵ Zezi laan ma ta di noona bam o wı: «Á ba jigi wubəna na? Bee mu yi á wari á se We kwəə kalb DI nijonə bam deen na tooli fanja fanja tun. ²⁶ Ku dai mu Krisi wum na manji si o na yaara yalv si o daari o di We-sojə o joni o paari tun na?» ²⁷ O laan ma manji kulb maama na pupuni o nwaani ku tinji We tono kum wuni tun o bri-ba. O ma puli o pa ba lwarı Moyisi zaasım dum kuri, yi o daari o bri-ba fanja fanja We nijonə bam maama zaasım dum kuri na yi te tun.

²⁸ Ba na maa ke tun, ba ma vu ba twe tv kulb ba na maa ve tun. Zezi ma ki ni o maa ke yigə mu te. ²⁹ Noona bam ma wu se, yi ba loor-o ba wı: «Tiga lagi ka yi. Nan zu n pəni dibam tee ni.» O ma se yi o da o zu.

³⁰ O ma jəni si o di wodui di ba. O ma kwe dipe yi o ki We le di nwaani. O laan ma fo fo dipe dum o manji o pa-ba. ³¹ O na ki kontu tun, mu ba yiə puvri yi ba laan lwar-o. Ba na lwar-o tun, o ma da o je ba yigə ni, yi ba daa wu ne-o. ³² Ba laan ma ta daani ba wı: «Nmu wu ne na? Di ya na togi daani cwəhə ni yi o njooni o bri dibam We tono kum wəənu tum kuri na yi te tun, di ya ba tiini di jigi wupolo na?»

³³ Ba ma zanji lila ba joori ba vu Zeruzalem tv kum wu. Ba na yi da tun, ba ma na Zezi karabiə fugə-didva kam di noona badonnə bam na lagi daani jægə didva. ³⁴ Bantu ma te ba wı: «Ku yi ciga mu. Di Yuutu Zezi sını o bi o yagi tvuni. O tu o bri o titi di Simon mu.»

³⁵ Noona bale bam di ma manji kulb na ki cwəhə ni tun ba bri-ba. Ba daari ba manji Zezi na fəgi dipe dum yi ba laan lwar-o te tun.

Zezi na bɪi o tɪti o karabiə bam te tɪn
(*Matiyu 28:16-20, Mariki 16:14-18, Zan*
20:19-23)

³⁶ Zezi karabiə bam ta na wɔra ba ŋɔɔni kɔntɔ tɪn, o ma da o ba o zɪgi ba tɪtari ni. O ma jɔɔni-ba yi o wi: «Yazurə wó jəni dɪ abam.» ³⁷ Ba bɪcara ma di yi fɔvni ja-ba zanzan. Ba ma buɲi ni ba ne ciru mu. ³⁸ O ma ta dɪ ba o wi: «Bɛɲwaani mu kɔ su abam kɔntɔ? Bɛɛ mu yi á jigi bubwea dɪ amu? ³⁹ Fɔgi-na á nii amu jɪa dɪ a ne na yi te tɪn. Kɔ sɪni kɔ yi amu. Taani-na amu á nii. Ciru ba jigi ya-nwana dɪ kwi, ni á na nai amu na yi te tɪn.»

⁴⁰ O na tagi kɔntɔ tɪn, o ma bɪi-ba o jataala dɪ o ne. ⁴¹ Kɔ na tiini kɔ jigi wɔpɔlo kɔ pa-ba tɪn, ba ta warɪ ba se ni kɔ yi cɪga, yi kɔ su-ba zanzan. O ma bwe-ba o wi: «Á jigi wɔdiu yo ni sɪ dí di na?» ⁴² Ba ma twəri kaləŋ-saŋa ba pa-o. ⁴³ O ma jonji-ka o di ba yibiyə ni.

⁴⁴ O laan ma ta dɪ ba o wi: «Wəənu tɪlɔ na kɪ amu tɪn maɲɪ dɪ taani dɪlɔ a na maɲɪ a ta a bɪi abam, maɲa kalɔ a ta na wɔ abam wɔni tɪn. A dɛɛn tagi a wi, kɔlɔ maama na pɔpɔni amu ŋwaani Wɛ tɔnɔ kɔm wɔni tɪn maɲɪ sɪ kɔ kɪ mu. Kɔ na yi kɔlɔ Moyisi dɪ faɲa faɲa Wɛ nijɔŋnə bam na pɔpɔni tɪn, dɪ kɔlɔ na pɔpɔni Wɛ ləŋ-ŋwi tɔnɔ kɔm wɔni tɪn maama.»

⁴⁵ O ma daari o pa ba wɔ pɔvri, sɪ ba wani ba lwarɪ Wɛ tɔnɔ kɔm na bɪi kɔlɔ tɪn kuri. ⁴⁶ O ma ta o bɪi-ba o wi: «Ba pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kɔm wɔni ba wi: <Krisi wɔm lagi o na yaara zanzan mu sɪ o ti, yi o laan wó joori o bi o yagi tɔvni da yatɔ de ni.> ⁴⁷ Ba daa ta pɔpɔni ba wi: <O karabiə wó vu lɔgɔ baɲa dwi tiinə maama te, yi wɔm yiri dɪm ŋwaani baá bɪi nɔɔna ni ba maɲɪ sɪ ba ləni ba wɔvɔ mu, sɪ Wɛ laan yagi ba lwarɪm Dɪ ma ce-ba.> Á nan maɲɪ sɪ á puli Zeruzalem ni mu á taá tɔɔli Wɛ kwərə kam kɔntɔ. ⁴⁸ Abam ne kɔlɔ maama na kɪ tɪn, á nan maɲɪ sɪ á bɪi nɔɔna kɔntɔ mu. ⁴⁹ A nan wó tɔŋɪ wɔlɔ wɔm a Ko na goni ni sɪ o ba abam te tɪn, yi o na tuə, oó pa abam na dam dɪlɔ na nuɲi Wɛ te tɪn. Maɲɪ-na Zeruzalem ni, sɪ á taá cəgə dam dɪlɔ a na te tɪn.»

Zezi na joori o vu Wɛ-sɔŋɔ te tɪn

(*Mariki 16:19-20, Titɔŋa Tɔnɔ 1:9-11*)

⁵⁰ Zezi laan ma ja-ba o nuɲi tɪv kɔm wɔni, o ja vu o yi Betani seeni. O ma zəŋi o jɪa weyuu ni, yi o ta dɪ ba o wi: «Amu pɛ abam yu-yoŋo.» ⁵¹ O na kɪ-ba yu-yoŋo kɔntɔ tɪn, o ma yagi-ba yi Wɛ kwe-o Dɪ ja di Dɪ sɔŋɔ. ⁵² Ba ma kuni doonə ba zulo, yi ba laan daari ba joori Zeruzalem dɪ wɔpɔlo zanzan. ⁵³ Ba na wɔra tɪn, ba wɔ fɔgi ba kwe Wɛ-di-kamunu kɔm vɔŋə, yi ba zuli Wɛ maɲa maama.

**We taanu dilu
ZAN
na pupuni tun
We taanu dilu Zan na
pupuni tun na bri dibam
kulu tun mu tintu**

Zan wulu na yi Zezi karabiä fugä-bale bam wo didüa tun mu pupuni tonö kontu (Matiyu 10:2). O na yäni o ñooni o titi wonjo, o ba bæi o yiri, oó pupuni ni karabu wudonj mu (Zan 18:15), naa wulu Zezi na soe tun (Zan 13:23).

Zan bri ni Zezi yi Krisi wum o Ko We na tunji tun mu, ni DI na manji DI go ni te tun. Zezi mu yi cwäñä kalb di na wu da da di na ñwäa kalb na ba ti tun We tee ni. Wum mu yi ciga tu, o yi pooni dilu na bri We ciga kam, o yi wudiu kulu na pai ñwäa tun, yi o yi nayiru wulu na nii dibam bana ni, oó vanji dibam si di yi di Ko We te.

Zan tonö kum wuni, o de yigä o bri ni Zezi yi We Bitara mu ka na wura manja maama. Ka ma ji nabiinu, yi o züuri dibam titari ni. O bri Zan wulu na miisi ñooni na wuni tun na bri Zezi ciga kam te tun (pöörum 1).

O ma ta bri Zezi na jeeri ñooni dwi tæri tæri te tun. Zan bri wo-kunkagila yarpe yalw Zezi na kia yi ya yi nyinyugw, ku bri dibam o na yi wulu tun (pöörum 2-12).

O ta ma bri Zezi na zaasi o karabiä te titi dilu ba na jaan-o tun wuni (pöörum 13-17).

Tonö kum tiim jägä ni, ku bri dibam ba na jaani Zezi ba di o taani te, yi ba pa-o tuun-dagara bana ni ba gw, yi o joori o bi o yagi tsooni, yi o bri o titi di o karabiä bam te tun (pöörum 18-21).

Zan wo pupuni wænu tilw maama Matiyo di Mariki di Luki na pupuni tun. Wuntu yirani nan mu bri ku na ki te kadri candiä manja ni Kana ni tun (2:1-12), di Zezi na jeeri Nikodem (3:1-21) di Samari tiinæ kaani te tun (4:1-12), di o na pe koro na yazuræ Betizata jägä kam ni te tun (5:1-18), di o na pe Lazaari joori o bi te tun (11:1-44).

Zan na bri wænu tilw Zezi na ki tun, o laan ma daari o bri Zezi na zaasi ñooni bam yi o bri-ba ti kuri te tun.

We Bu Zezi Krisi mu yi bitara kalb na pai nabiinæ ñwäa tin

¹ Pulim ni tun, Bitara kam manji ka wura mu, yi lugw bana daa ta tæra. Ka manji ka wo We tee ni mu. Wulu na yi Bitara kam tun di We maama yi bidwi mu. ² O manji o wo We tee ni mu pulim ni. ³ Ku de di wuntu mu yi Bana-We deen ki wonjo

maama. Kulokulu tæra We na kia, yi ku wo de di wuntu. ⁴ Wum mu pai nabiinæ na ñwäa. Ñwäa kam kontu nan mu pai nabiinæ na pooni. ⁵ Pooni dim kontu na tu tun, di zæli lim, yi lim daa waru pooni dim di zæli.

⁶ We deen tunji ñoonu wudonj, o yiri mu Zan. ⁷ O tu si o ta wulu na yi pooni dim tun taani mu o bri ñooni, si nabiinæ maama wani ba lwar-o si ba daari ba se-o. ⁸ Zan titi dai pooni dim. O nan tu si o ta wulu na yi pooni dim tun taani mu o bri ñooni.

⁹ Wulu na yi pooni dim ciga ciga tun deen nunji We te mu o ba lugw bana. Wuntu mu pai nabiinæ maama na pooni si ba wani ba lwaru We. ¹⁰ O deen ma ba lugw bana o wura. Ku ya de di wuntu mu yi We ki lugw. Di kontu di, nabiinæ daa ta wo lwar-o. ¹¹ O ma ba o titi tuw, yi o dwi tiinæ wo jeer-o lanyirani. ¹² Ku daari balw maama na se-o yi ba ki ba wo-didüa did-o tun, o ma pa-ba ni si ba ji Bana-We biä. ¹³ Ba na jigi We biä kontu tun, ku dai nabiinæ na luri te tun, naa ñooni yira lagim, naa ñooni wubunya na lagi te tun. Ku nan yi Bana-We titi mu pe ba ji DI biä.

¹⁴ Bitara kam deen ma ji nabiinu, yi o züuri dibam titari ni. We zaani di DI ciga maama tiini ka wo o tee ni. Di ma na o paari-zulæ na dagi te, o na yi o Ko We Budüa tun ñwaa ni.

¹⁵ Zan deen ñooni wuntu taani, yi o ta di kwær-dia o wi: «Mu wulu wum a na manji a ta o taani a wi, ñoonu wudonj wu sanji amu kwaga o ba. Wuntu yi kamunu o dwe amu, benjwaani o manji o wura yi amu yaa ta tæra.»

¹⁶ Wuntu mu yäni o pa dibam maama na zaani zanzan, o na tiini o jigi We zaani lanyirani tun ñwaa ni. ¹⁷ Benjwaani We pe DI callu tum Moyisi mu yi o pa dibam. Ku daari, ku na yi We zaani di DI ciga kam, DI de DI Bu Zezi Krisi ñwaa ni mu DI pa dibam ka. ¹⁸ Ñoon-ñoonu ta manji o wo ne Bana-We. Ku daari DI Bu-düa kam mu pe di lwaru-DI. Wuntu di We yi bidwi mu. O maa wo o Ko Bana-We tikæri ni.

*Zan na ñooni Zezi taani te tin
(Matiyu 3:1-12, Mariki 1:1-8, Luki 3:1-17)*

¹⁹ Zan deen na pe ñooni lwaru Zezi te tun mu tintu: Zwifä yigä tiinæ balw na züuri Zeruzalem ni tun deen ma tunji ba kaanum yigä tiinæ di Leviti tiinæ si ba vu Zan te. Ba ma vu ba bwe-o ba wi: «Nmu yi wöw mu?»

²⁰ Zan ma vuru o ta-ba o wi: «Ku dai amu mu yi Krisi wum We na tunji tun.»

²¹ Ba ta ma joori ba bwe-o ba wi: «Nmu nan yi wöw mu za? Nmu yi Eli mu na?»

O ma l ri-ba o wɪ, wɔm dai Eli. Ba daa ma bwe-o ba wɪ: «Nmɔ yɪ Wɛ nijonnu wɔɔɔ na manɔ sɪ o ba tɪn mɔ na?»

O maa wɪ: «Awo.»

²² Ba laan ma ta ba wɪ: «Nmɔ nan yɪ wɔɔ? Dɪ manɔ sɪ dɪ ja nmɔ na l ri te tɪn mɔ, dɪ vu dɪ ta dɪ brɪ balu na tɔɪɪ dɪbam tɪn. Ta n brɪ dɪbam nmɔ na yɪ wɔɔɔ tɪn.»

²³ Ba na bwe-o kɔntu tɪn, Zan ma l ri-ba o wɪ:

«Amu yɪ wɔɔɔ na tɔɔɔ kw r  kagua wɔɔɔ a wɪ:

‹Zanɔ na   kwe cw ɲ  kalu dɪ Yuutu wɔm na lagɪ o ba o toɲɪ da tɪn,   pa ka fɔɲɪ ka yɔɔɪ lanyɪranɪ.›

Mu Wɛ nijonnu Ezayi na manɔ o ta amu taani te tɪn.»

²⁴ Nɔɔna badonn  dɪ d en toɲɪ ba wɔ ba wɔɔɔ, ba na nunɔ Farizian tiin  kɔɔɔ kɔm wɔɔɔ. ²⁵ Ba ma bwe Zan ba wɪ: «Nmɔ nan na sɪnɪ n dai Krisi wɔm Wɛ na tɔɪɪ tɪn, yɪ n dai Eli naa Wɛ nijonnu wɔɔɔ na manɔ sɪ o ba tɪn, wɔɔ mɔ p  nmɔ ni sɪ n miisi nɔɔna na wɔɔɔ?»

²⁶ Zan ma l ri-ba o wɪ: «Ku na yɪ amu, a y ni a miisi nɔɔna na wɔɔɔ mu. Abam nan na zɪɲɪ tɪn, nɔɔɔn wɔ   tɪtari nɪ yɪ   yar-o. ²⁷ Wɔntu mu lagɪ o sanɔ amu kwaga o ba, yɪ a wɔ manɔ sɪ a li o ní natra dɪ.»

²⁸ Kɔntu maama d en kɪ Betani nɪ mu, Zɔrd n bug  kam bube dɪm nɪ, m  Zan na miisi nɔɔna na wɔɔɔ Wɛ nɲaani tɪn.

Zan brɪ nɪ Zezi mu yɪ Wɛ P lbu wɔɔɔ na li nabiin  lwarɪm tɪn

²⁹ Tɪga na p urɪ tɪn, Zan ma na Zezi na ve o maa bɪnɪ o te. O ma ta dɪ balu na wɔra tɪn o wɪ: «Nii-na Wɛ P lbu wɔɔɔ na li nabiin  lwarɪm tɪn. ³⁰ A ya tagɪ a wɪ: «Nɔɔɔn wɔ sanɔ amu kwaga o ba, yɪ o yɪ kamunu o dwe amu, benɲaani o manɔ o wɔra yɪ amu yaa ta t r .› Ku nan yɪ wɔntu taani mu a tea. ³¹ Amu tɪtɪ d en manɔ a y ri o na yɪ wɔɔɔ tɪn, yɪ a laan ba a lwar-o. A nan tu sɪ a pa Yisɪrayelɪ dwi tiin  mu lwar-o. Kɔntu nɲaani mu a y ni a miisi nɔɔna na wɔɔɔ.»

³²⁻³³ Zan daa ta ma nɔɔɔ Zezi taani o brɪ-ba o wɪ: «A ya y ri Wɛ Bu wɔm na yɪ wɔɔɔ tɪn. Wɔɔɔ nan na tɔɪɪ-nɪ sɪ a ba a miisi nɔɔna na wɔɔɔ tɪn tagɪ o wɪ, a na n  Wɛ Joro kɔm tu kɔ wɔ nɔɔɔn wɔɔɔ banɔ nɪ tɪn, wɔntu mu yɪ wɔɔɔ na wɔ miisi nɔɔna Wɛ Joro kɔm wɔɔɔ tɪn. A laan nan n  Wɛ Joro kɔm na nunɔ wɛyuu nɪ ku tu kɔ ba ku wɔ nɔɔɔn wɔntu banɔ nɪ, yɪ ku nɪ dɪ kunkw ɲ  te. ³⁴ Amu sɪnɪ a na kɔɔ Wɛ na tagɪ tɪn, yɪ a lagɪ a ta cɪga dɪ abam sɪ wɔntu mu yɪ Wɛ Bu wɔm.»

Zezi na d  yig  o b ɲɪ o karabi  balu tɪn

³⁵ Tɪga na p urɪ tɪn, Zan dɪ o karabi  bale daa ta maa wɔra. ³⁶ Zan ma na Zezi

na ve o maa kea. O ma ta o wɪ: «Nii-na Wɛ P lbu wɔm.»

³⁷ Zan karabi  bale bam ma ni o na tagɪ kɔɔ tɪn. Ba ma p  Zezi kwaga ba pu. ³⁸ Zezi ma pipiri o nii o na ba na toɲ-o tɪn. O ma bwe-ba o wɪ: «Abam beeri b e mu?»

Ba ma l ri ba wɪ: «Rabi, nmɔ zɔurɪ y n mu?» (Rabi kuri mu Karanyɪna.)

³⁹ O ma l ri-ba o wɪ: «Ba-na sɪ   wɔ na.» Ba ma toɲɪ dɪd-o ba vu ba na o na zɔurɪ m  tɪn. Ku yɪ dɪdaan-ni nɪ mu. Ba ma manɔ o tee nɪ ba tu w .

⁴⁰ Nɔɔna bale balu na ni Zan na tagɪ Zezi taani dɪm te yɪ ba daari ba toɲ-o tɪn didba yɪrɪ mu Andre. O yɪ Simɔn Pɪy rɪ nyaani mu. ⁴¹ Ba na joori tɪn, Andre ma kɪ lila o vu o zumbaaru Simɔn te, o ta dɪd-o o wɪ: «Dɪbam n  Mesi wɔm.» (Yɪrɪ dɪm kɔntu dɪ Krisi yɪ budwɪ mu.)

⁴² O laan ma ja-o o vu Zezi te. Zezi ma nii o yibiy  nɪ yɪ o wɪ: «Nmɔ yɪ Simɔn wɔɔɔ na yɪ Zan bu tɪn mu. Nmɔ yɪrɪ laan wɔ ta yɪ Sɪfasɪ mu.» (Yɪrɪ dɪm kɔntu dɪ Pɪy rɪ yɪ bidwɪ mu, yɪ dɪ kuri mu Pulorɔ.)

⁴³ Tɪga d en na p urɪ tɪn, Zezi ma b ɲɪ sɪ o vu Galile. O ma vu o jeeri Filipi, yɪ o ta dɪd-o o wɪ: «Ba n ta n toɲɪ amu.»

⁴⁴ Filipi nunɔ Betisayida mu, tɪs kɔɔ Andre dɪ Pɪy rɪ dɪ na nunɔ da tɪn. ⁴⁵ Filipi laan ma zanɔ o vu o jeeri nɔɔɔn wɔɔɔn, o yɪrɪ mu Natanayelɪ. O ma ta dɪd-o o wɪ: «Dɪbam n  wɔɔɔ wɔm Mɔyisi na p pɔnɪ o taani faɲa faɲa Wɛ cullu tɔnɔ kɔm wɔntu tɪn, yɪ Wɛ nijonnu dɪ d en p pɔnɪ ba ta o taani tɪn. Wɔntu mu yɪ Zezi, o yɪ Zuzefu bu mu. O nunɔ Nazaretɪ.»

⁴⁶ Natanayelɪ ma ta dɪd-o o wɪ: «Wo-laa kɔntu wɔ wani ku nunɔ Nazaretɪ na?»

Filipi ma l ri o wɪ: «Ba sɪ n na.»

⁴⁷ Ba na maa ve tɪn, Zezi ma na Natanayelɪ na maa bɪnɪ o te. O ma ta o taani o wɪ: «Wɔntu sɪnɪ o yɪ Yisɪrayelɪ dwi tu mu cɪga cɪga, o wɔ lana.»

⁴⁸ Natanayelɪ ma bwe-o o wɪ: «Nmɔ kɪ ta mu n ye amu?»

O ma l r-o o wɪ: «A ya n  nmɔ manɔ kam n na wɔ kapuru kum kuri nɪ ku lora Filipi na b ɲɪ nmɔ tɪn.»

⁴⁹ Natanayelɪ ma l r-o o wɪ: «Karanyɪna, nmɔ yɪ Banɔ-Wɛ Bu mu, yɪ n ta yɪ Yisɪrayelɪ tiin  p .»

⁵⁰ Zezi ma ta dɪd-o o wɪ: «Nmɔ na s  amu tɪn, ku yɪ a na tagɪ a wɪ, a ya n  nmɔ kapuru kum kuri nɪ tɪn nɲaani mu. Nmɔ nan wɔ na wo-kunkagula yalu na tiini yɪ dana ya dwe kɔntu tɪn.» ⁵¹ O laan ma ta o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, abam wɔ ba   na wɛyuu na purɪ, yɪ Wɛ malesɪ toɲɪ da sɪ diin  yɪ sɪ tu  Nabiin-bu wɔm banɔ nɪ.»

2

Zezi na ve kadiri candiä Kana ni te tun
¹ Da yale deen na ke tun, ba maa wura ba ki kadiri candiä Galile tu kudoŋ ni, ku yiri mu Kana. Zezi nu maa togi o wura.
² Ba deen beŋi Zezi di o karabiä bam kadiri candiä kam kontu ni. ³ Ba na wura tun, tweeru biä sana kalu yiri na yi ven ba ya na jigi ba nyo tun ma ti. Zezi nu ma ta did-o o wi: «Ba daa ba jigi sana si ba nyo.»

⁴ Zezi ma leri o wi: «A nu, nmu lagi n bri-ni a na wo ki kulb tun na? A manja kam daa ta wo yi.»

⁵ O nu wum laan ma ta di wodi-manja bam o wi: «O na tagi kulb maama di abam, si a ki.»

⁶ Kandwa kambi-ze sirdu deen maa zigri da. Si didwa maama jigi nneeni litra fusirdu naa bi mu. Si deen zigri da si noona ta maa sun ba jta di ba zwi mu, ni Zwifä bam callu tum na bri te tun. ⁷ Zezi ma ta di wodi-manja bam si ba mo na ba su kambi sum ni. Ba ma mo na ba su si ni ba peelt. ⁸ O daa ma ta-ba o wi, ba laan mo na bam ba vu ba pa wulb na nii candiä kam wænu tum banja ni tun. Ba ma mo ba pa-o. ⁹ O ma nyo na bam, didaan ba manj ba ji tweeru biä sana. O ma wu lwaru sana kam kontu na nunji me, yi wodi-manja balu na nooni na bam tun nan ye. Noonu wulb na nii candiä kam banja ni tun laan ma beŋi kan-baru wum o ta did-o o wi: ¹⁰ «Noonu maama yæni o pa sa-ŋuŋa mu yigä yi ba nyo. Ba laan na yæni ba nyo ba su, o ma pa-ba sana kalu na ba tiini ka ywænä tun yi ba nyo. Nmu nan kwe sa-ŋuŋa kam mu n zigri, yi n laan ba n kwe-ka n pa dibam ku kwaga ni.»

¹¹ Mu Zezi na de yigä o ki wo-kinkagili dilu tun. O deen ki-di Kana ni mu, Galile tu ni, si ku bri noona ni o nunji We te mu. Ku ma pa noona lwaru o dam na yi te tun. O karabiä bam na ne kontu tun, ba ma ki ba wu-didwa did-o.

¹² Kontu deen na ke tun, Zezi di o nu di Zezi nyaana di o karabiä bam ma vu Kapernawum ba ki da funfun da.

Zezi na zali pipimpiinä We-di-kamunu kom ni te tun

(*Matiyu 21:12-13, Mariki 11:15-17, Luki 19:45-46*)

¹³ Ku deen ma daari fun si Zwifä bam di ba candiä kalu yiri na yi Paki tun. Zezi ma zanji o vu Zeruzalem. ¹⁴ O na yi da tun, o ma vu We-di-kamunu kom ni. O ma na noona na jigi naani di peeni di kunkwæn-pulä ba yegä ka kunkolo kom ni. Sæbu-lænnä di maa je da ba læni ba sæbiä. ¹⁵ O ma kwe ŋuŋi o ma ki balaari o zali peeni sum di naani dum maama, o pa di nunji. O ma daari o yigi sæbu-lænnä bam taabullu tum

o di tuga ni, o pa ba sæbu kom jagi. ¹⁶ O ma daari o ta noona balu di na jigi kunkwæn-pulä bam ba yægi tun o wi: «Ja-na-ba a ja nunji yo. A yi zanji a pa a Ko We digä kam taa yi pipiu jөгä.»

¹⁷ Zezi na ki kontu tun, o karabiä bam laan ma ba ba guli ku na pupuŋi We toŋo kom wuŋi ku wi te: «Amu na tiini a jigi sono kulb nmu We-di-kamunu kom ŋwaani tun nyi nneeni mini na di-ni te tun mu.»

¹⁸ Zwifä yigä tiinä bam laan ma bwe Zezi ba wi: «Wo-kinkagili doo nmu wo ki, si ku pa dibam lwaru ni nmu jigi ni si n zali noona bam kontu?»

¹⁹ Zezi ma leri-ba o wi: «Abam na magi We-digä kantu maama a di tuga ni, amu wo ma da yato mu a joori a lo-ka a zigri.»

²⁰ Ba laan ma ta ba wi: «Ba me bina fiinna yardu mu (46) ba ma lo We-di-kamunu kontu ba ti. Nmu nan wo ki ta mu n ma da yato yiranu n joori n lo-ka n zigri?»

²¹ Zezi nan ya na nooni We-digä kam taani kontu tun, ku yi o titi yira yam taani mu o taga. ²² Ku deen na tu ku yi manja kam Zezi na tigi yi o joori o bi tun, o karabiä bam ma guli o deen na tagi te tun. Ba ma se kulb na pupuŋi We toŋo kom wuŋi tun, di Zezi na tagi kulb tun.

²³ Zezi deen na wo Zeruzalem ni Paki candiä kam manja ni tun, noona zanzan ma na wo-kinkagila yalu o na ki tun, yi ba laan se-o. ²⁴ Zezi deen nan wo pe-ba o wo maama, beŋwaani o ye noonu maama na yi te tun. ²⁵ O maa ba lagi si nooni-nooni bri-o nabiinä na yi te tun, o na manji o ye kulb na wo nabiinu maama bicari ni tun ŋwaani.

3

Nikodem na ve Zezi te te tun

¹ Noonu wudoŋ deen mu wura, o yiri mu Nikodem. O nunji Farizian tiinä kogo kom wuŋi mu. O maa togi o yi Zwifä bam yigä tu didwa. ² De didwi o ma zanji o vu Zezi te titi ni, yi o ta did-o o wi: «Karanyina, di ye ni We mu toŋi nmu si n ba n bri noona DI cigä kam. Di ne wo-kinkagila yalu nmu na ki tun. Ku pe di lwaru ni We mu sumu DI wu nmu tee ni, DI pai n wai wo-kinkagila yam n kia.»

³ Zezi ma leri-o o wi: «A lagi a ta cigä di nmu si, ba na wo joori ba lu noonu wulb tun, kontu tu ba wani o na We paari dum na yi te tun.»

⁴ Nikodem ma bwe-o o wi: «Noonu na yi non-kwuŋu, baá ki ta mu ba lu-o daga? O bá wani o joori o zu o nu wo si ba daa lu-o.»

⁵ Zezi ma lær-o o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga dɪ nmʊ sɪ, nɔɔnʊ wʊlʊ Wɛ na wʊ mɛ na dɪ Dɪ Joro kʊm Dɪ pa o na lɔr-dɔŋa tɪn, kʊntʊ tu bʌ wani o zʊ Wɛ paari dɪm wʊni. ⁶ Nabiinɛ na lɔgɪ nɔɔnʊ wʊlʊ tɪn, kʊ yɪ lɔgʊ banja ŋwɪa mʊ o jɪga. Kʊ daari, Wɛ Joro kʊm na lɔgɪ wʊlʊ tɪn, kʊ yɪ Wɛ Joro kʊm ŋwɪa mʊ o jɪga. ⁷ Yɪ pa kʊ sʊ-m dɪ a na tagɪ kʊlʊ nɪ kʊ manɪ sɪ ba joori ba lʊ abam tɪn. ⁸ Kʊ na yɪ vii, kʊ yɛni kʊ dʊl mɛ dɪ mɛ kʊ na lagɪ tɪn mʊ. N yɛni n ni kʊ sɔɔ kʊm, yɪ n yɛri kʊ na nunɪ mɛ dɪ kʊ na maa ve mɛ tɪn. Kʊ yɪ bidwɪ mʊ dɪ Wɛ Joro kʊm na pɛ wʊlʊ maama ŋwɪ-dɔŋa tɪn.»

⁹ Nikodem ma bwe o wɪ: «Kʊ kɪ ta mʊ kʊ kɪ kʊntʊ?»

¹⁰ Zezi ma lær-o o wɪ: «Nmʊ yɪ Zwifɛ bam karanyɪna mʊ, yɪ n daa n ta yɛri wɛɛnu tɪntʊ? ¹¹ A lagɪ a ta cɪga dɪ nmʊ sɪ, dɪ yɛni dɪ tɛ wɛɛnu tɪlʊ dɪ na ye tɪn mʊ, yɪ dɪ kwɛri dɪ ŋɔɔni kʊlʊ dɪ na nɛ tɪn dɪ brɪ nɔɔna. Dɪ kʊntʊ dɪ, á ta ba sɛ dɪbam taani dɪm. ¹² A na tɛ lɔgʊ kʊntʊ banja wɛɛnu taani a brɪ abam yɪ á ba sɛ a ni tɪn, a laan na ŋɔɔni Wɛ-sɔŋɔ wɛɛnu a brɪ abam, á wʊ kɪ ta mʊ á sɛ a ni? ¹³ Nɔɔn-nɔɔnʊ tɛrɔ o na diini Wɛ-sɔŋɔ, kʊ na dat Nabiin-bu wʊm na zɪgɪ da o tu tɪn yɪranɪ.»

¹⁴ Nɪ Moyisi dɛɛn na zɛŋɪ can-na bisankwɪa kam o palɪ daa yuu nɪ kagva kam wʊni tɛ tɪn, ba nan manɪ sɪ ba kwe Nabiin-bu wʊm dɪ ba zɛŋɪ weyuu nɪ kʊntʊ mʊ, ¹⁵ sɪ kʊ pa nɔɔnʊ wʊlʊ maama na kɪ o wʊ-dɪdʊa dɪd-o tɪn na ŋwɪ-dɔŋa kalʊ na ba ti tɪn.»

¹⁶ Bɛŋwaaɪ Wɛ na tiini Dɪ soe nabiinɛ tɪn mʊ pɛ Dɪ tɔŋɪ Dɪ Bu-dʊa sɪ o ba lɔgʊ banja, sɪ wʊlʊ maama na kɪ o wʊ-dɪdʊa dɪd-o tɪn daa yɪ cɔgɪ, sɪ o na ŋwɪ-dɔŋa kalʊ na ba ti tɪn. ¹⁷ Wɛ na tɔŋɪ Dɪ Bu wʊm sɪ o ba lɔgʊ banja kʊntʊ tɪn, kʊ dat sɪ o dɪ nabiinɛ taani sɪ o cɔgɪ-ba, kʊ nan yɪ sɪ o vrɪ-ba lwarɪm wʊm mʊ o yagɪ. ¹⁸ Wʊlʊ maama na kɪ o wʊ-dɪdʊa dɪ Wɛ Bu wʊm tɪn, ba daa bʌ dɪ o taani. Kʊ daari wʊlʊ maama na wʊ sɛ-o tɪn manɪ o ga bura mʊ, o na vɪn sɪ o sɛ Wɛ Bu-dʊa kam tɪn ŋwaaɪ. ¹⁹ Wɛ na dɪ nabiinɛ taani tɛ tɪn mʊ tɪntʊ: Wɛ pɛ wʊlʊ na yɪ pooni tɪn mʊ ba lɔgʊ banja. Nabiinɛ nan soe lim ba dwe pooni dɪm ba tɪtɔŋ-balwaaɪ tɪn ŋwaaɪ. ²⁰ Nɔɔnʊ wʊlʊ maama na kɪ kɛm-balwaaɪ tɪn culɪ pooni dɪm mʊ, o bʌ sɛ sɪ o nunɪ dɪ yigɛ nɪ, sɪ o wo-balwaaɪ tɪm wʊ jalɪ jaja. ²¹ Wʊlʊ maama nan na tɔgɪ cɪga cʊɛŋɔ tɪn wʊ nunɪ pooni dɪm yigɛ mʊ, sɪ kʊ brɪ nɪ o tɪtɔŋa maama tɔgɪ Wɛ wʊbɔŋa mʊ.

Zan daa na ŋɔɔni Zezi taani tɛ tɪn

²² Kʊntʊ kwaga nɪ Zezi dɪ o karabiɛ bam ma vu ba beeri Zude tɪ-balwa bam wʊni.

Ba ma daani jɛgɔ kam kʊntʊ nɪ, yɪ o miisi nɔɔna na wʊni Wɛ ŋwaaɪ. ²³ Zan dɛɛn maa wʊ ɛnɔn nɪ. Tɪv kʊm kʊntʊ batwari dɪdaani Salim. O dɪ maa wʊra o miisi nɔɔna na wʊni, na na daga je sɪm kʊntʊ nɪ tɪn ŋwaaɪ. Nɔɔna zanzan dɛɛn yɛni ba tui o tɛ manja maama, sɪ ba pa o miisi-ba na wʊni. ²⁴ Manja kam kʊntʊ nɪ ba ta wʊ jaani Zan ba pɪ.

²⁵ Zan karabiɛ badonnɛ dɛɛn ma magɪ kantɔgɔ dɪ Zwifu wʊdɔŋ, dɪ nɔɔna na manɪ sɪ ba zari ba titɪ tɛ sɪ kʊ tɔgɪ Zwifɛ bam callu tɪm cʊɛŋɔ tɪn. ²⁶ Ba ma vu Zan tɛ ba ta did-o ba wɪ: «Karanyɪna, dɪ nɛ nɔɔnʊ wʊlʊ dɛɛn na wʊ nmʊ tee nɪ yɪ n wʊ Zɔrdɛn bugɛ kam bube didɔŋ dɪm nɪ tɪn. Nmʊ tagɪ o taani n brɪ dɪbam. Lele kʊntʊ, o laan wʊra o miisi nɔɔna na wʊni, yɪ nɔɔna zanzan tiini ba ve o tɛ ba daari dɪbam.»

²⁷ Zan ma læri-ba o wɪ: «Kʊ ba cɔga. Nɔɔnʊ bʌ wani o na wɔŋɔ, yɪ kʊ na dat Wɛ mʊ pɛ-o-kʊ. ²⁸ Abam titɪ manɪ á yɪ amʊ maana tiinɛ dɪ a na tagɪ a wɪ, amʊ dat Krisi wʊm, sɪ kʊ yɪ Wɛ mʊ tɔŋɪ-nɪ sɪ a tɔgɪ Krisi wʊm yigɛ a ba. ²⁹ Kʊ nyɪ dɪ nɔɔnʊ na dɪ kaani tɛ tɪn mʊ, kʊ yɪ kan-barʊ wʊm titɪ mʊ tɛ kaani wʊm. Ka-yiginu wʊm maa zɪgɪ daa nɪ yɪ o cɛgɔ. O na nɛ nɪ kan-barʊ wʊm jɪgɪ wʊpolo dɪ o kaani wʊm, o dɪ wʊ ta jɪgɪ wʊpolo. Kʊntʊ, a dɪ jɪgɪ wʊpolo kʊ ja gaalt. ³⁰ Wʊntʊ nan manɪ sɪ o jɪ nɔn-kamunu mʊ, sɪ amʊ joori a jɪ nɔn-balana.

³¹ Nɔɔnʊ wʊlʊ na nunɪ Wɛ tɛ tɪn mʊ yɪ nɔn-kamunu o dwe nɔɔnʊ maama. Kʊ daari wʊlʊ na nunɪ lɔgʊ banja tɪn yɪ lɔgʊ nyɪm mʊ. O ni-taani dɪ maa yɪ lɔgʊ banja nyɪm. Wʊlʊ nan na nunɪ Wɛ-sɔŋɔ tɪn mʊ dwe maama. ³² O yɛni o tɛ kʊlʊ o na niɛ yɪ o kwɛri o na tɪn mʊ o brɪ nɔɔna. Dɪ kʊntʊ dɪ, nɔɔna ta ba sɛ o zaasɪm dɪm. ³³ Nɔɔnʊ wʊlʊ nan na sɛ o zaasɪm dɪm tɪn, kʊntʊ tu sɪtɪn o brɪ nɪ Wɛ yɪ cɪga mʊ. ³⁴ Bɛŋwaaɪ, kʊ na yɪ wʊlʊ wʊm Wɛ na tɔŋɪ tɪn, Wɛ pɛ-o Dɪ Joro kʊm kʊ tiini kʊ ja gaalt, yɪ kʊ paɪ o tɛ Wɛ titɪ ni-taani. ³⁵ Ko Banja-Wɛ soe Dɪ Bu wʊm yɪ Dɪ pa-o dam wɔŋɔ maama banja nɪ. ³⁶ Nɔɔnʊ wʊlʊ na kɪ o wʊ-dɪdʊa dɪ Wɛ Bu wʊm tɪn jɪgɪ ŋwɪ-dɔŋa kalʊ na ba ti tɪn. Kʊ daari nɔɔnʊ wʊlʊ na vɪn Wɛ Bu wʊm tɪn bʌ fɔgɪ o na ŋwɪa Wɛ tee nɪ. Wɛ ban-zɔŋɔ nan wʊ ta wʊ o yuu nɪ.»

4

Samari tiinɛ kaani na lwarɪ Zezi tɛ tɪn

¹⁻³ Farizian tiinɛ bam dɛɛn ma ni nɪ Zezi wʊra o paɪ nɔɔna zanzan tɔgɪ o kwaga kʊ dwe Zan, yɪ o ta kwɛri o miisi-ba na wʊni Wɛ ŋwaaɪ. Kʊ nan dat Zezi titɪ mʊ miisi-ba na wʊni, kʊ yɪ o karabiɛ bam mʊ miisi-ba. Zezi na maani nɪ Farizian tiinɛ bam

lwarí kóntú tún, o ma zarí Zude ní o joori o maa ve Galile. ⁴ O na maa ve kóntú tún, o manjí sí o tógi Samari wóntú mú o ke.

⁵ O ma vu o yi Samari túv kudoŋ, kú yurí mú Siswaaru. Kú batwari dí tígá kalú Zakóbí deen na pé o bu Zúzeŋ fáŋa fáŋa tún. ⁶ Zakóbí deen jígi volú je sún kóntú ní, dí ta na wúra dí zím maama. Zezi na ve taan kóntú tún, o ma bwáni. O ma vu o jani volú dím ní ní. Kú deen yi wía titari ní mú. ⁷⁻⁸ O karabiá bam maa ke túv kóm wú sí ba yégi wodiu. Zezi na je da kóntú tún, Samari tiinè kaanú wodoŋ laan ma ba sí o mó na. Zezi ma ta did-o o wí, o kí na o pa-o sí o nyó.

⁹ Kaanú wóm ma ta dí Zezi o wí: «Nmú yi Zwifu mú, yi amú yi Samari tu. Bée mú yi n ta n wí, a kí na a pa-m?» Kaanú wóm tagi kóntú, beŋwaanú Zwifé bam dí Samari tiinè deen warí daanú.

¹⁰ Zezi ma lèr-o o wí: «Nmú ya na ye pèerí díŋ Wè na lagí DÍ pa-m tún, yi nmú ya na ye wúlú na loori nmú na tún, nmú tttí ya mú wó loori amú, yi a pa nmú na balú na paí nabiinè ñwí-dóŋa tún.»

¹¹ Kaanú wóm ma ta did-o o wí: «A tu, nmú ba jígi goŋo yi volú dím luunè. Nmú nan wó kí ta mú n mó na balú na paí nabiinè ñwí-dóŋa tún? ¹² Dúbam nabaaru Zakóbí mú kúgi volú duntu o pa díbam. Wóntú tttí dí o bié dí o vara maama deen móonú na yo mú fáŋa fáŋa ba nyó. Nmú nan bəŋjí n paí n dwe Zakóbí mú naa?»

¹³ O ma lèr-o o wí: «Kú na yi volú duntu na bam, móonú wúlú maama na nyógi-ba tún, na-nyóm ta wó ja kóntú tu. ¹⁴ Kú nan na yi na balú amú na wó pa tún, na-nyóm daa bá ja wúlú na nyógi-ba tún. Na balú a na wó pa tún wó jí núnèenú buli-yi mú te o wóntú, yi dí wó ta burè na balú na paí ñwí-dóŋa kalú na ba tí tún.»

¹⁵ Kaanú wóm daa ma ta did-o o wí: «A tu, nan pa-ní na bam kóntú, sí na-nyóm daa yi ja-ní sí a taa túi yo a móonú na.»

¹⁶ Zezi ma ta did-o o wí: «Vè n bəŋjí n barú sí á da daanú á ba.»

¹⁷ Kaanú wóm ma lèri o wí, wóm ba jígi barú.

Zezi ma ta-o o wí: «Nmú na tagi ní n ba jígi barú tún yi cíga mú. ¹⁸ Nmú ya n zú banna banu mú, yi nmú na wú móonú wúlú tee ní lele kóntú tún daí n barú. Kú yi cíga mú n tagi n brí-ní.»

¹⁹ Kaanú wóm ma ta did-o o wí: «A tu, amú lwarí ní n yi Wè níjoŋnu mú. ²⁰ Dúbam Samari tiinè nabaara bam deen tui piú kóntú yuu mú ba zuli Wè. Kú daari abam Zwifé bam brí ní, kú manjí sí móona taa zuli Wè Zeruzalem ní mú.»

²¹ Zezi laan ma ta did-o o wí: «Kaanú, se a taanú dím. Manjá wú ba, yi abam daa bá ta ve piú kóntú yuu naa Zeruzalem sí

á zuli dí Ko Wè da. ²² Abam Samari tiinè yəri wúlú á na zuli tún. Dúbam Zwifé bam nan ye wúlú dí na zuli tún, beŋwaanú Wè tógi Zwifé bam jíŋa mú DÍ vrí nabiinè ba lwarím wóntú. ²³ Kú daari manjá maa buntú lele kóntú, yi balú na súnú ba zuli dí Ko Wè cíga tún, baá zuli-DÍ dí Wè Joro dam dí cíga. Mú dí Ko Wè na lagí sí nabiinè taa zuli-DÍ te tún. ²⁴ Wè yi joro mú. Balú maama na lagí ba zuli-DÍ tún manjí sí ba zuli-DÍ dí Wè Joro dam dí cíga mú.»

²⁵ Kaanú wóm ma ta o wí: «Amú ye sí Mesi wúlú ba na bə ní Krisi tún wó ba. O nan na tué, oó ta Wè cíga kam maama o brí díbam.»

²⁶ Zezi ma lèr-o o wí: «Kú yi amú mú kóntú, a zígí a ñóonú dí nmú.»

²⁷ Zezi karabiá bam laan ma joori ba ba. Ba na nè Zezi na zígí o ñóonú dí kaanú wóm kóntú tún, kú ma sú-ba. Dí kóntú dí, ba wúlúwúlú nan wú bwe o nii, «Bée mú o laga?» naa, «Bée mú yi Zezi ñóonú dí kaanú wóm?»

²⁸ Kaanú wóm laan ma yagi o kóorú wóm, yi o daari o vu túv kóm wú. O na yi da tún, o ma ta dí móona bam o wí: ²⁹ «Bana á nii móonú, o na tagi amú na kí kúlú maama tún o brí-ní. A yəri wóntú mú wó ta yi Krisi wóm Wè na tuŋí tún naa?» ³⁰ O na tagi o brí-ba kóntú tún, ba ma nunjí túv kóm wóntú ba maa ve Zezi te.

³¹ Kantú manjá kam ní Zezi karabiá bam ma ta did-o sí o dí wodiu. ³² O ma lèri-ba o wí: «A manjí a jígi wodiu. Abam nan yəri kú na yi wodiu kúlú tún.»

³³ O karabiá bam laan ma bwe daanú ba wí: «Móonú mú nan ga jaanú wodiu o ba o pa-o naa?»

³⁴ Zezi ma ta dí ba o wí: «Amú wodiu kóm yi sí a tógi wúlú wóm na tuŋí-ní tún wúbəŋa mú, sí a tuŋí o titəŋa yam a tí. ³⁵ Abam yəni á te ní: «Kú daari canú sina mú sí dí kí faa.» Amú nan lagí a ta abam sí á fəgi á nii kari sún na yi te tún. Faa kóm bíga, kú laan daari zagim mú. ³⁶ Manjá kam yia, sí wúlú na kí faa kóm túv joni o ñwírúv. Faa kóm nyí dí móona balú Wè na vrí DÍ pa ba na ñwí-dóŋa kalú na ba tí tún mú, sí móonú wúlú na dugi tún dí wúlú na zagí tún maama wəli daanú ba na wúpólo. ³⁷ Taanú duntu yi cíga mú: «Móonú mú dugé, yi wudoŋ zagí.» ³⁸ Kóntú tún, a tuŋí abam sí á vu á beeri móona mú á pa Wè. Kú nyí núnèenú abam wú vagi muna, yi á laan wó vu á zagí-ya. Móona badonné mú vagi-ya, yi abam dí nyóorí ba titəŋa yam banjá ní.»

³⁹ Samari tiinè kaanú wóm deen na tagi o brí o túv kóm tiinè ní Zezi tagi wóm na kí kúlú maama o brí-o tún, kú ma pa Samari tiinè zanzan kí ba wú-díba dí Zezi. ⁴⁰ Samari tiinè bam ma vu Zezi te,

ba loor-o si o manji ba tee ni. O ma ki da yale di ba.

⁴¹ Nɔɔna zanzan daa ta ma ki ba wu-didɔa did-o o ni-taani dum njaamani. ⁴² Ba ma ta di kaani wɔm ba wi: «Dɔbam laan ki di wu-didɔa did-o, yi ku daa dai nmu na tagi kulɔ n bri dɔbam tun njaamani. Dɔbam titi ni o taani dum, yi di kwari di lwarɔ ni wɔntɔ mu siɔni o yi wɔlɔ na vri nabiinɔ lwarim wɔni tun.»

Zezi na pe didɛɛrɔ wɔdonj bu na yazurɔ te tin

⁴³ Da yale yam dɛɛn na ke tun, Zezi ma zanjɔ o maa ve o titi tɔv Galile. ⁴⁴ Zezi titi dɛɛn mu tagi o wi, ba ba nɔgi We nijonnu o titi tɔv ni. ⁴⁵ Zezi nan na ve o yi Galile tun, nɔɔna ma jeer-o lanyirani, beɔnjaamani ba ya na ve Zeruzalem si ba di Paki candiɔ kam tun, ba ne wo-kɔnkagila yalɔ maama o na ki da tun.

⁴⁶ Zezi laan ma joori o vu Kana, Galile tɔv ni. Ku yi jɛgɛ kalɔ o ya na pe na bam ji tweuru biɛ sana tun mu.

Didɛɛrɔ wɔdonj maa wɔ Kapernawum ni, yi o bu ba jigɔ yazurɔ. ⁴⁷ O na lwarɔ ni Zezi nunji Zude ni o ba Galile tun, o ma zanjɔ o vu o te, o loor-o si o vu Kapernawum o pa o bu wɔm na yazurɔ, o na lagɔ o ti tun njaamani. ⁴⁸ Zezi ma ta did-o o wi: «Abam na wɔ ne wo-kɔnkagila yalɔ na bri ni We tunj-ni tun, abam ba fogɔ á sɛ amu.»

⁴⁹ Didɛɛrɔ wɔm daa ma ta o wi: «A tu, pa di vu lɔla si a bu wɔm wɔ zigɔ o ti.»

⁵⁰ Zezi laan ma ta did-o o wi: «Ve sɔɔɔ, si n bu wɔm daa bá ti.»

Nɔɔnɔ wɔm ma ki o wu-didɔa di Zezi na tagi te tun, yi o zanjɔ o viiri. ⁵¹ O ta na wɔ cwɔɔɔ ni o maa ve sɔɔɔ tun, mu o tintɔɔna tu ba jeer-o, yi ba ta ba wi: «N bu wɔm ne yazurɔ.»

⁵² O ma bwe-ba o wi: «Manja kɔɔ mu ku garɔ bu wɔm yira ni?» Ba ma ta ba wi: «Ku yi diin, wɔa titari ni mu, o paa kam yag-o.»

⁵³ Ba na tagi kɔntɔ tun, nɔɔnɔ wɔm ma guli ni ku yi manja kam kɔntɔ ni nɔɔ mu Zezi tagi o wi, o bu wɔm daa bá ti. O di o sɔɔɔ tiinɔ maama laan ma ki ba wu-didɔa di Zezi.

⁵⁴ Mu Zezi na ki wo-kɔnkagili dilɔ, o ki kuni bile Galile ni, o na nunji Zude o joori o ba tun.

5

Zezi na pe kɔrɔ na yazurɔ siun de ni te tin

¹ Kɔntɔ kwaga ni Zezi ma zanjɔ o vu Zeruzalem, si o togi o di Zwifɔ bam candiɔ kadoɔ. ² Bugɛ kadoɔ mu wɔra, ka na batwari di tɔv kum ni dilɔ peeni na togi da tun. Ka yiri di Zwifɔ bam taani mu yi Betizata. Ba dɛɛn te pwe sinu mu ka ni

ni. ³ Yawɔna zanzan dɛɛn yɔni ba tigi pwe sim kuri ni. Badaara yi lilwɛ di gwani di kwaarɔ. [Ba tigi da ba cɛgɛ, si We maleka mu ba ka pɔgɔli na bam. ⁴ Ka na yɔni ka pɔgɔli na bam kɔntɔ donj, yawɔnɔ wɔlɔ na wɔ loori yigɛ o tu na bam wɔni tun wɔ na yazurɔ di yawɔ kulɔ maama na jig-o tun.]

⁵ Nɔɔnɔ wɔdonj dɛɛn ma wɔra, o na ba jigɔ yazurɔ ku yi ni bɔna fiinto nana (38) te. ⁶ Zezi ma na o na tigi da tun, yi o lwarɔ ni o ya manji o ba jigɔ yazurɔ ku daani. O ma ta di nɔɔnɔ wɔm o wi: «Nmu lagɔ si n na yazurɔ na?»

⁷ Yawɔnɔ wɔm ma lɔr-o o wi: «A tu, bugɛ kam na bam na yɔni ba pɔgɔli, a ba jigɔ nɔɔnɔ wɔlɔ na wɔ kwe-ni o ja tu na bam wɔni tun. A na yɔni a kwaani si a tu, nɔɔnɔ mu wɔ tu o loori amu.»

⁸ Zezi ma ta did-o o wi: «Zanjɔ weeni, si n kwe n sara kam n ta n veɔ.» ⁹ O na tagi kɔntɔ tun, nɔɔnɔ wɔm ma siɔni o na yazurɔ bidwi banja ni, yi o zanjɔ o kwe o sara kam o veɔ. Ku yi Zwifɔ bam siun de ni mu ku ki kɔntɔ.

¹⁰ Kɔntɔ njaamani Zwifɔ yigɛ tiinɔ bam ma ta di nɔɔnɔ wɔm ba wi: «Zim yi dɔbam siun de mu. Kɔntɔ njaamani ku culɔ si n ta n ze n sara kam.»

¹¹ O ma lɔri-ba o wi: «Nɔɔnɔ wɔlɔ na pe amu na yazurɔ tun mu tagi o wi, a kwe a sara kam a taa veɔ.»

¹² Ba ma bwe-o ba wi: «Nɔɔnɔ wɔm kɔntɔ yi wɔɔ mu, yi o wi n kwe n sara kam n ta n veɔ?»

¹³ O maa daa yɔri wɔlɔ na pe o na yazurɔ yam tun, beɔnjaamani Zezi zu nɔn-kɔgɔ kum wɔ yi o daa wɔ ne-o.

¹⁴ Ku na ki fiun tun, Zezi ma vu o jeer-o We-di-kamunu kum wɔni. O ma ta did-o o wi: «Nii, nmu laan ne yazurɔ. Nan daa n yi ki lwarim, si wo-lɔɔɔ kulɔ na dwe kɔntɔ tun daa yi ki-m.»

¹⁵ Nɔɔnɔ wɔm laan ma vu o ta di Zwifɔ yigɛ tiinɔ bam o wi: «Ku yi Zezi ya mu pe a na yazurɔ.»

Zezi na jigɔ dam te tin

¹⁶ Zwifɔ yigɛ tiinɔ bam dɛɛn maa wɔra ba yaari Zezi, di o na pe yawɔnɔ wɔm na yazurɔ ba siun de dum ni tun njaamani.

¹⁷ Zezi ma lɔri-ba o wi: «A Ko We yɔni Di ki kulɔ Di wɔbɔɔja na lagɔ tun mu manja maama. Amu di nan ki kɔntɔ mu.»

¹⁸ O na tagi kɔntɔ tun njaamani mu pe Zwifɔ yigɛ tiinɔ bam laan tiini ba bɔɔɔ o gum. Ku nan dai ni ba na wi o cɔgi ba siun de cullu tum tun má njaamani, ku yi o na tagi o wi We yi o titi Ko tun mu. O taani dum kɔntɔ bri ni o di We yi bidwi mu.

¹⁹ Zezi ma ta di ba o wi: «A lagɔ a ta ciga mu di abam si, amu na yi We Bu wɔm tun, a bá wani a ki kulɔkulɔ a titi ni, ku na dai

kolb a na ne a Ko We na ki tun. A Ko na ki kolb tun mu amu di wu ki. ²⁰ Benjwaani Baŋa-We soe DI Bu wum yi DI maa bri-o kolb maama DI titi na ki tun. DI nan wu bri-o wo-kamunnu tɔlɔ na dwe tuntu tun si o ki, yi kuu su abam. ²¹ Kuntu, Baŋa-We na bi noona DI pa ba yagu tuntu yi DI pa-ba ŋwi-duŋja te tun, DI Bu wum di wu pa balu o na lagi tun na ŋwi-duŋja. ²² Kolb na wali da tun, Baŋa-We titi ba di noon-noonu taanu. DI nan pe DI Bu wum ni si o di nabiine maama taanu. ²³ Kuntu wu pa noona maama zuli We Bu wum, ni ba na zuli o Ko We te tun. Wulu maama na ba zuli We Bu wum tun, o ba zuli o Ko We dɔlɔ na tun-o tun di mu.»

²⁴ Zezi daa ma ta o wi: «A lagi a ta ciga mu di abam si, wulu maama na ni a taanu dum yi o daari o ki o wu-didwa di wulu na tuni-ni tun, kuntu tu jigi ŋwi-duŋja kalu na ba ti tun. Ba daa ba di o taanu. Kuntu tu nunji tuntu wuni mu, o zu ŋwia kalu na ba ti tun wuni. ²⁵ A lagi a ta ciga di abam si, manja maa biuna lele kuntu, yi balu na ba jigi ŋwia We tee ni tun wu ni amu We Bu wum kwera. Balu na se-ka tun wu na We ŋwi-duŋja kam. ²⁶ Kuntu, We na yi ŋwia tu tun, mu DI pe wulu na yi DI Bu wum tun di ji ŋwia tu. ²⁷ DI ma kweri DI pa-o ni si o di nabiine taanu, o na yi Nabiin-bu wum tun ŋwaani. ²⁸ Yi pa-na ku su abam di a na tagi woŋo kolb tun. Manja maa biuna, yi balu maama na tigi tun wu ni amu kwera, ²⁹ yi ba nunji ba yibeele wuni. Balu maama na ki lanyirani tun wu bi ba taa ŋwi We tee ni. Ku daari balu maama na ki wabalwaaru tun wu bi, yi ba di ba taanu, yi ba na cam. ³⁰ A ba wanti a ki kolukulu amu titi ni. Amu togi a Ko ni mu a maa di nabiine taanu. Kuntu ŋwaani amu sarɔya dim dum woŋo di yi ciga mu, benjwaani amu ba kwaani si a ki kolb amu titi na lagi tun, ku yi We na tuni-ni si a ki kolb DI na lagi tun mu.»

³¹ Zezi ta ma ta di Zwifɔ yigɔ tiine bam o wi: «A titi yirani mu ya na bri a ciga kam, ku dai fifiɔn si a se ni a taanu dum yi ciga. ³² Noonu wodon nan mu zigi amu ciga kam kwaga ni, ku yi amu Ko We mu, yi a ye ni wuntu jigi ciga di o na te amu taanu te tun. ³³ Abam ya tuni noona Zan tee ni yi o ta amu ciga o bri-ba. ³⁴ Ku na yi amu, a ya ba lagi si noon-noonu pa amu ciga kam maana. A nan tagi Zan taanu abam ŋwaani mu, si ku wanti ku wali abam si a na vrum lwarum wuni. ³⁵ Zan deen nyi di kanta mini na tiini di jigi pooni te tun mu. Abam ma se si a togi o taanu dum di wopolu manja funfun yirani, yi a laan kwe a yagi.

³⁶ A nan jigi maana yalu na daga ya dwe Zan na pe yalu tun. Tituŋja yam a Ko We na

pe-ni si a tuni tun, yantu mu a jigi a tunja, yi yantu mu pa-ni ciga ni We mu suni DI tuni-ni. ³⁷ A Ko We dɔlɔ na tuni-ni tun zigi a ciga kam kwaga ni. Abam nan manji a wu cegi DI kwera, naa a na DI na nyi te tun. ³⁸ Abam wu joni DI taanu dum a ki a wu ni. A na wu se wulu wum DI na tuni tun mu bri kuntu. ³⁹ Abam yani a kwaani a zaasi We twaanu tum, benjwaani a bunji ni tuntu ŋwaani mu a wu na ŋwia kalu na ba ti tun. Ku nan yi amu taanu mu twaanu tum kuntu tea. ⁴⁰ Abam nan ta ba se si a ba amu te, si ku pa a na ŋwi-duŋja kalu na ba ti tun.

⁴¹ A nan ba bunji si nabiine ta pa amu zulu. ⁴² Ku na yi abam, amu ye a wulu. A ye ni We sono tɔri a bicara ni. ⁴³ Amu nan jaani a Ko yiri mu a ba, yi abam vin si a jeeri-ni. Noonu wulu nan na jaani o titi yiri o ba, a wu jeeri kuntu tu. ⁴⁴ Abam nan lagi si a ta a joni zulu mu da-tee ni, yi a ba lagi si a ki kolb na wu pa a na zulu We dɔlɔ na ba jigi donj tun tee ni. Kuntu mu a wari a ki a wu-didwa di amu.

⁴⁵ A yi ta a bunji ni, amu mu wu vin abam bura a Ko We tee ni. Ku yi Moyisi wum abam ya na bunji si a wu na ŋwia We tee ni o ŋwaani tun mu wu vin abam bura. ⁴⁶ Abam ya na suni a se Moyisi na tagi kolb tun, a ya wu se amu di, benjwaani wuntu pupuni amu taanu mu. ⁴⁷ Abam nan manji a wu se o na pupuni kolb tun. Kuntu tun, a nan wu ki ta mu a se amu na tagi kolb tun?»

6

Zezi na pe non-kogo wodiu yi ba di te tin

(Matiyu 14:13-21, Mariki 6:30-44, Luki 9:10-17)

¹ De didwa Zezi di o karabiɔ bam ma zani ba vu ba be Galile nuntu kum bube didon dum. Noona badaara be-ka ni Tiberiyadi nuntu mu. ² Non-kogo zanzan maa togi o kwaga, benjwaani ba ne wo-kunkagula yalu o na ki o pa yawuna na yazura tun. ³⁻⁴ Ku deen twe si Zwifɔ bam di ba candiɔ kalu yiri na yi Paki tun. Zezi ma vu o di piu yuu o joni da di o karabiɔ bam. ⁵ O ma kwani o yuu o nii, yi o na ni kogo zanzan mu maa biuni o te. O ma ta di Filipi o wi: «Di wu ki ta mu di o na wodi, si di yegi di pa noona bantu maama si ba di?» ⁶ O na tagi kuntu tun, ku yi si o ma nii Filipi wobuŋja na yi te tun mu, si o manji o ye o na wu ki te.

⁷ Filipi ma lar-o o wi: «Di na lagi di yegi dupe si noonu maama na funfun o di, ku sabu kum wu dwani sabu-dala biɔ-yale (200).»

8 O karabiə bam dɪdva, Andre wɔlɔ na yɪ Simɔn Pɪyɛrɪ nyaani tɪn, ma ta o wɪ: 9 «Nii, bu wɔdɔŋ mu wɔ yo seeni, o jɪgtɪ dɪpwa yanu dɪ kaləŋ-bale sɪle. Ku nan bá wani ku yɪ nɔɔna banto maama dim.»

10 Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Á nan pa nɔɔna bam jani tɪga nɪ.» Gaaru tiini tɪ wɔra jəgə kam kuntu nɪ. Nɔɔna bam maama ma jani tɪga nɪ. Ba yɪ nɪnɛɛnɪ baara murr-tɪnu (5.000), ku wəli dɪ kaana dɪ biə.

11 Zezi ma kwe dɪpwa yam yɪ o kɪ We le ya ŋwaani. O ma daari o manɪ-ya o pa nɔɔna bam na je tɪga nɪ tɪn. O ma kɪ We le kale sɪm dɪ ŋwaani yɪ o pa-ba. Nɔɔna bam maama ma dɪ nɪ ba na lagɪ te tɪn.

12 Ba ma dɪ ba su ba daari. Zezi ma ta dɪ o karabiə bam o wɪ: «Ve-na á twe cɪcwəəru tɪlɔ na daari tɪn, sɪ á yɪ yagɪ sɪ tɪ cɔgtɪ.»

13 Ba ma twe tɪ maama ba su tɪtwarɔ fugə-tɪle. Dɪpwa yanu yam ba na dɪ ba daari tɪn cɪcwəəru yɪrani mu kuntu.

14 Nɔɔna bam na ne wo-kɪnkagɪlɪ dɪm Zezi na kɪ tɪn, ba ma ta ba wɪ: «Ku sɪni ku yɪ cɪga mu, We nɪjɔŋnu wɔlɔ ya na manɪ sɪ o ba lɔgɔ banɔ tɪn mu tɪlɔ.»

15 Zezi laan ma lwarɪ nɪ ba lagɪ ba pa o jɪ ba pɛ dɪ dam mu. O na lwarɪ kuntu tɪn, o ma zanɪ o joori o vu o dɪ piu yuu o wɔra o yɪrani.

Zezi na ve na banɔ nɪ te tɪn (Matɪyu 14:22-33, Marɪkɪ 6:45-52)

16 Dɪdaani na yɪ tɪn, Zezi karabiə bam ma vu ba yɪ nɪnɪv kum nɪ. 17 Ba ma zɔ naboro ba tɔgtɪ nɪnɪv kum wɔ ba maa ve Kapernawum. Tɪga maa tiini ka yɪ, yɪ Zezi daa ta wɔ tu ba te. 18 Vu-dɪv laan ma zanɪ ku fufugə ku pa na bam pɔgɪla. 19 Zezi karabiə bam ma co naboro kum ba vu ba yɪ nɪnɛɛnɪ kilomɛtra yanu naa yardɔ te. Ba laan ma na Zezi na ve na bam banɔ nɪ o maa biɪni ba te. Fɔbɪni ma zɔ-ba. 20 Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Á yɪ taá kwari fɔbɪni, sɪ ku yɪ amɔ.» 21 Ba ma bɪnɪ sɪ ba pa Zezi zɔ naboro kum, dɪ ba de ba yɪ buburu nɪ, jəgə kalɔ ba ya na maa ve tɪn.

Zezi mu pai nabiinə ŋwɪ-dɔŋa kalɔ na ba ti tɪn

22 Tɪga na pɔvri tɪn, nɔn-kɔgɔ kulɔ na manɪ nɪnɪv kum bube dɪdɔŋ dɪm nɪ tɪn ma maani nɪ, naboro dɪdva yɪrani ya mu wɔra. Ba maa ye nɪ Zezi karabiə bam ke ba daar-o, yɪ o wɔ de o zɔ ba naboro kum o vu. 23 Nabwəəru tɪdonnə ma nunɪ Tiberiyadɪ tɪ ba, tɪ yɪ bube dɪlɔ nɔn-kɔgɔ kum na wɔra tɪn. Ku yɪ jəgə kam kuntu nɪ mu dɪ Yuutu Zezi ya kɪ We le wɔdiiru tɪm ŋwaani, yɪ o daari o pa nɔɔna bam dɪ tɪn. 24 Nɔɔna bam na lwarɪ nɪ Zezi dɪ o karabiə bam daa tərɛ tɪn, ba ma zɔ nabwəəru tɪm wɔ ba maa ve Kapernawum sɪ ba beer-o.

25 Nɔɔna bam na be nɪnɪv kum tɪn, ba ma na Zezi. Ba ma bwe-o ba wɪ: «Karanyɪna, manɔ kɔɔ mu n tu yoba?»

26 Zezi ma ləri-ba o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, abam na kari á beeri amɔ tɪn, ku daɪ á na ne wo-kɪnkagɪla yalɔ na brɪ nɪ We tɔŋɪ-nɪ tɪn ŋwaani. Ku yɪ á na dɪ wɔdiiru tɪm á su tɪn ŋwaani mu á beeri amɔ. 27 Á nan yɪ taá tɔŋɪ-na wɔdiu kulɔ na wɔ ba ku cɔgtɪ tɪn má ŋwaani. Á taá tɔŋɪ wɔdiu kulɔ na wɔ pa á na ŋwɪ-dɔŋa kalɔ na ba ti tɪn ŋwaani. Amɔ Nabiin-bu wɔm mu wɔ pa abam kuntu wɔdiu kum, beŋwaani a Ko We mu pɛ-nɪ nɪ sɪ a taa tɔŋa a pa-Dɪ.»

28 Ba laan ma bwe-o ba wɪ: «Dɪbam nan wɔ kɪ ta mu, sɪ dɪ taá tɔŋɪ tɪtɔŋa yalɔ We na lagɪ tɪn?»

29 O ma ləri-ba o wɪ: «Tɪtɔŋɪ dɪlɔ We na lagɪ sɪ abam tɔŋɪ tɪn, ku yɪ sɪ á se wɔlɔ Dɪ na tɔŋɪ tɪn mu.»

30 Ba ma ta bwe-o ba wɪ: «Wo-kɪnkagɪlɪ dɔɔ mu nmu wɔ kɪ, sɪ dɪ wani dɪ lwarɪ nɪ We mu sɪni Dɪ tɔŋɪ nmu, sɪ dɪ laan se-m? Nmu wɔ kɪ beɛ mu n brɪ dɪbam? 31 Fanɔ fanɔ tɪn, dɪbam nabaara deɛn na wɔ kagva wɔnɪ manɔ kalɔ nɪ tɪn, ba dɪ wɔdiu kulɔ yɪri na yɪ <Maani> tɪn mu, nɪ We tɔnɔ kum na tagɪ te ku wɪ: <O pɛ-ba wɔdiu kulɔ na nunɪ We-sɔŋɔ nɪ tɪn yɪ ba dɪ.> »

32 Zezi ma ləri-ba o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, ku daɪ Moyisi mu pɛ abam wɔdiu kulɔ na nunɪ We-sɔŋɔ nɪ tɪn. Ku nan yɪ a Ko We mu pai abam wɔdiu kulɔ na nunɪ Dɪ sɔŋɔ nɪ yɪ ku yɪ wɔdiu cɪga cɪga tɪn. 33 Beŋwaani wɔdiu kulɔ We na pai tɪn mu yɪ wɔlɔ na nunɪ Dɪ sɔŋɔ nɪ o tu o ba lɔgɔ banɔ o pai nabiinə ŋwɪ-dɔŋa tɪn.»

34 Ba ma ta dɪd-o ba wɪ: «Dɪbam tu, ta n pai dɪbam wɔdiu kum kuntu manɔ maama.»

35 Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Amɔ yɪ wɔdiu kulɔ na pai nabiinə ŋwɪ-dɔŋa tɪn. Wɔlɔ maama na tu amɔ te tɪn, kana daa bá ja kuntu tu. Wɔlɔ maama na kɪ o wɔ-dɪdva dɪ amɔ tɪn, na-nyom daa bá ja kuntu tu. 36 A nan manɪ a ta a brɪ abam nɪ, á ne amɔ yɪ á ta ba se-nɪ. 37 Ku daari wɔlɔ maama a Ko We na pɛ amɔ tɪn wɔ ba amɔ te. Wɔlɔ maama nan na tu amɔ te tɪn, a bá fɔgtɪ a vɪn kuntu tu. 38 Beŋwaani amɔ nunɪ We-sɔŋɔ a ba sɪ a kɪ wɔlɔ na tɔŋɪ-nɪ tɪn wɔbɔŋa mu, sɪ ku daɪ a tɪtɪ wɔbɔŋa. 39 Wɔlɔ na tɔŋɪ-nɪ tɪn wɔbɔŋa na lagɪ kulɔ tɪn mu yɪ sɪ a yɪ yagɪ a pa balɔ maama Dɪ na pɛ-nɪ tɪn wɔlɔwɔlɔ je, sɪ a daari a pa ba maama joori ba bi lɔgɔ tiim de nɪ. 40 A Ko We wɔbɔŋa mu yɪ sɪ, wɔlɔ maama na lwarɪ Dɪ Bu wɔm yɪ o kɪ o wɔ-dɪdva dɪd-o tɪn, sɪ kuntu tu na ŋwɪ-dɔŋa kalɔ na ba ti tɪn. Aá pa kuntu tu joori o bi lɔgɔ tiim de dɪm nɪ.»

41 Zezi na tagi kontu tun, Zwifə bam maa pɔɔna dɪ o na tagi o wɪ, wɔm mu yɪ wɔdiu kɔlɔ na nunji Wɛ-sɔŋɔ nɪ tun. 42 Ba maa tɛ ba wɪ: «Wɔntu mu dai Zuzɛfɔ bu Zezi wɔm na? Dɪ ye o nu dɪ o kɔ. Bɛɛ mu yɪ o laan nan ta wɪ, o nunji Wɛ-sɔŋɔ nɪ mu o ba?»

43 Zezi ma lɛri-ba o wɪ: «Yagɪ-na, á yɪ taá pɔɔna. 44 Nɔɔn-nɔɔnu bá wani o ba amu te, kɔ na dai a Ko Wɛ dɪlɔ na tɔŋɪ-nɪ tun mu vanj kontu tu jɔɔri sɪ o ba amu te. Amu wó pa kontu tu jooɪ o bi lɔgɔ tiim de dɪm nɪ. 45 Kɔ pɔpɔni faɲa faɲa Wɛ nijɔŋnə tɔɔɔ kɔm wɔni kɔ wɪ: «Ba maama wó zaasɪ Wɛ tee nɪ.» Wɔlɔ maama nan na cagi a Ko Wɛ taani dɪm yɪ o sɛ Dɪ zaasɪm dɪm tun wó ba amu te. 46 Kɔ nan dai nɪ nɔɔnu mu nɛ a Ko Wɛ, kɔ yɪ amu na nunji Dɪ tɛ tun yɪranɪ mu nɛ-Dɪ. 47 A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, wɔlɔ na kɪ o wɔ-dɪdɔa dɪ amu tun mu jɪgɪ ŋwɪ-dɔŋa kalɔ na ba ti tun. 48 Amu yɪ wɔdiu kɔlɔ na paɪ nabiinə ŋwɪ-dɔŋa tun. 49 Faɲa faɲa tun, abam nabaara dɛɛn na wɔ kagɔa kam wɔni tun, ba di wɔdiu kɔlɔ yɪri na yɪ «Maani» tun, yɪ ba ta wɔ lugi tɔɔni. 50 Kɔ daari kontu yɪ wɔdiu kɔlɔ na nunji Wɛ-sɔŋɔ, yɪ wɔlɔ na di-kɔ tun, tɔɔni daa bá ja kontu tu. 51 Amu yɪ wɔdiu kɔlɔ na nunji Wɛ-sɔŋɔ nɪ yɪ kɔ jɪgɪ ŋwɪa kɔ paɪ nabiinə tun. Wɔlɔ maama na di wɔdiu kɔm kontu tun wó ta ŋwɪ mu maɲa maama. Wɔdiu kɔlɔ a na wó pa nabiinə tun yɪ a yɪra yam mu, sɪ kɔ pa nabiinə taa jɪgɪ ŋwɪ-dɔŋa.»

52 Zezi na tagi kontu tun, Zwifə bam laan ma tiini ba magɪ kantɔgɔ daani ba wɪ: «Nɔɔnu wɔntu wó kɪ ta mu o kwe o yɪra o pa dɪbam sɪ dí di?»

53 Zezi laan ma ta dɪ ba o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, abam na wɔ di amu Nabiin-bu wɔm yɪra yam, yɪ á daari á wɔ nyɔgɪ a jana kam, á ba jɪgɪ Wɛ ŋwɪ-dɔŋa kam. 54 Wɔlɔ nan na di a yɪra yam yɪ o daari o nyɔ a jana kam tun, kontu tu jɪgɪ ŋwɪa kalɔ na ba ti tun. Amu wó jooɪ a bi kontu tu lɔgɔ tiim de dɪm nɪ. 55 Bɛɲwaani a yɪra yam mu yɪ wɔdiu cɪga, yɪ a jana kam yɪ wɔ-nyɔɔɔɔ cɪga cɪga. 56 Wɔlɔ na di a yɪra yam yɪ o daari o nyɔ a jana kam tun wó ta ŋwɪ dɪ amu, yɪ amu ŋwɪ kontu tu wɔni. 57 A Ko Wɛ dɪlɔ na yɪ ŋwɪa tu tun mu tɔŋɪ-nɪ. Kɔ nan yɪ dɪntɔ ŋwaani mu amu dɪ jɪgɪ ŋwɪa. Kontu, wɔlɔ na di a yɪra yam tun, kontu tu dɪ wó ta ŋwɪ amu ŋwaani.

58 Mɔ wɔdiu kɔlɔ na nunji Wɛ-sɔŋɔ nɪ tun. Kontu nan ba nyɪ dɪ wɔdiu kɔlɔ abam nabaara bam dɛɛn na di yɪ ba daa ta ti tun. Wɔlɔ maama na di wɔdiu kontu tun wó ta ŋwɪ mu maɲa maama.»

59 Mɔ Zezi dɛɛn na bɪri nɔɔna bam tɪtɛ Kapernawum Wɛ-digə kam wɔni tun.

60 Zezi karabiə bam zanzan na ni kontu tun, ba ma ta ba wɪ: «O taani dɪm tiini dɪ cana. Nɔɔn-nɔɔnu bá wani o jɔŋɪ-dɪ.»

61 Zezi ma lwarɪ o tɪtɪ nɪ, nɪ o karabiə bam pɔɔna dɪ o taani dɪm. O laan ma ta dɪ ba o wɪ: «A taani dɪm kontu pɛ á wɔbɔŋa vugimi mu na? 62 Kɔ nan na yɪ kontu, á na nɛ Nabiin-bu wɔm na maa jooɪ o diini o ya na maɲi o wɔ mɛ tun, á laan wó kɪ tɪta mu?»

63 Kɔ yɪ Wɛ Joro kɔm mu paɪ nɔɔna ŋwɪa. Kɔ daari nabiinə dam bá wani kɔlɔkɔlɔ dɪ kɪ. A na tagi taani dɪlɔ dɪ abam tun mu pɛ abam Wɛ Joro kɔlɔ na paɪ nabiinə ŋwɪ-dɔŋa tun. 64 Dɪ kontu dɪ, abam badaara ta wɔ sɛ.» Zezi tagi kontu, bɛɲwaani kɔ pulim nɪ mu o maɲi o ye balɔ na bá sɛ-o tun, dɪ wɔlɔ na wó ba o yɔg-o o pa nɔɔna tun. 65 O daa ma ta o wɪ: «Kontu ŋwaani mu a tagi a bɪri abam nɪ, nɔɔn-nɔɔnu bá wani o ba amu te, yɪ kɔ na dai a Ko Wɛ mu pɛ-o cɔwɛŋə.»

66 Kontu na kɪ tun, o karabiə zanzan ma jooɪ o kwaga nɪ, yɪ ba daa ba tɔg-o. 67 Zezi laan ma ta dɪ o karabiə fugə-bale bam o wɪ: «Abam dɪ ba lagɪ sɪ á yagɪ amu na?»

68 Simɔn Pɪyɛɛri ma lɛr-o o wɪ: «A yuutu, dɪbam wɔ yagɪ nmu, sɪ dí daa vu wɔɔ te mu? Nmu jɪgɪ taani dɪlɔ na paɪ nɔɔna ŋwɪa kalɔ na ba ti tun. 69 Dɪbam sɛ nmu, yɪ dí kwɛri dí lwarɪ nɪ nmu yɪ Wɔ-pɔŋɔ Tu wɔlɔ Wɛ na tɔŋɪ tun mu.»

70 Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Amu kuri abam fugə-bale bam, abam dɪdɔa nan yɪ sɪtaani mu.» 71 O na tagi kontu tun, kɔ yɪ Zudasɪ wɔlɔ na yɪ Simɔn Yiskariyo bu tun taani mu o tea. Wɔntu tɔgɪ o wɔ karabiə fugə-bale bam wɔni, yɪ wɔm mu lagɪ o ba o yagɪ Zezi o pa nɔɔna.

7

Zezi nu-biə na wɔ sɛ-o tɛ tin

1 Zezi dɛɛn maa wɔ Galile nɪ o beerə. O dɛɛn ba lagɪ sɪ o vu Zude o beeri da, bɛɲwaani Zwifə yigə tiinə balɔ na wɔ dáani tun lagɪ cɔwɛŋə mu sɪ ba gɔ-o. 2 Kɔ dɛɛn ma daari fun sɪ Zwifə bam dɪ ba candiə kalɔ yɪri na yɪ vwə candiə tun. 3 Zezi nyaana ma ta did-o ba wɪ, o yagɪ Galile je sɪm sɪ o daari o vu Zude, sɪ o karabiə bam wani ba na tɪtɔŋa yalɔ o na jɪgɪ o tɔŋɪ tun. 4 Ba ta maa ta ba wɪ: «Nɔɔnu wɔlɔ na lagɪ sɪ ba taa ye-o lanyɪranɪ tun ba sɛgɪ kɔlɔ o na kɪ tun. Kontu ŋwaani, nmu na kɪ wɛanu tintu tun, n maɲi sɪ n ta n kɪ-tɪ nabiinə maama yigə nɪ mu.» 5 Ba na tagɪ te tun bɪri nɪ ba tɪti ta wɔ kɪ ba wɔ-dɪdɔa did-o.

6 Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «A maɲa kam ta wɔ yɪ sɪ a vu candiə kam. Kɔ nan na yɪ abam, maɲa maama lana dɪ abam. 7 Nabiinə bá wani ba taa culi abam. Ba nan culi amu, bɛɲwaani amu yɔɔɔɪ a tɛ-ba jaja mu, nɪ ba tɪtɔŋa ba tɔgɪ cɔwɛŋə. 8 Abam nan ve-na á dɪ candiə kam, sɪ amu ta bá

vu lele, beŋwaanti a manja kam ta wu yi ka ti si a vu.» ⁹ O na tagi kuntu tun, o ma manji Galile ni.

Zezi na wu Zeruzalem ni o bri nɔɔna te tun

¹⁰ Zezi nyaana bam na ke ba daar-o tun, o di laan ma zanji o vu candiã kam. O na ve kuntu tun, o wu ve jaja si nɔɔna lwar-o. ¹¹ Zwifã yigã tiinã balu na wu candiã kam ni tun maa kari ba beer-o, yi ba bwe ba wu: «O wu yæn mu?»

¹² Non-kɔgɔ kulu na wura tun maa tiini ba jigi o taani ba waasa. Nɔɔna badonnã maa te ba wu: «O yi non-nyum mu.» Badaara maa te ba wu: «Aye, o dai non-nyum, si o jigi nɔɔna bam o ganu mu.» ¹³ Nɔɔn-nɔɔnu nan wu tagi o taani jaja, beŋwaanti ba kwarɔ Zwifã yigã tiinã bam.

¹⁴ Ba na di candiã kam ba yi ka da yam tɔtari tun, Zezi laan ma vu o zu We-dikamunu kum o wura o bri nɔɔna. ¹⁵ Zwifã yigã tiinã bam maa tiini ba yi yæu di o na bri nɔɔna bam te tun. Ba maa te ba wu: «Nɔɔnu wuntu nan wu zaasi tɔnɔ nɔɔn-nɔɔnu tee ni, yi o yi ki ta mu di puuri yi o ye We tɔnɔ kum kuntu don?»

¹⁶ Zezi ma læri-ba o wu: «A na bri kulu tun dai amu titi nyum, ku yi wulu na tunji ni tun nyum mu.» ¹⁷ Wulu nan na lagi si o ki We wubuŋa na lagi kulu tun, kuntu tu wu lwarɔ amu zaasum dum kuri na nunji me tun, di na yi We nyum mu, naa di na yi a titi dam mu a maa bra, o o lwarɔ. ¹⁸ Nɔɔnu wulu na nɔɔni di o titi dam tun, kuntu tu kwaanti si o na yiri mu o pa o titi. Ku daari wulu nan na kwaanti si o lagi yiri o pa wulu na tun-o tun, kuntu tu mu yi wulu na jigi ciga tun, yi o ba tusi kulukulu banja ni. ¹⁹ Moyisi nan manji o pa abam lwarɔ We cullu tun. Abam wuluwulu nan ba tɔgi-ti. Bɛɛ mu yi abam kwaanti á lagi cwãŋã si á gu amu?»

²⁰ Ba ma lær-o ba wu: «N yirisi mu. Wɔɔn beeri nmu si o gu?»

²¹ Zezi ma læri-ba o wu: «A tunji titɔŋ-kamunu didu mu siun de ni, yi ku su abam. ²² Moyisi deen pe abam ni si á taá goni á bækari. Ku nan dai ni Moyisi mu puli-ku. Ku puli di abam nabaara mu. Moyisi na pe abam ni dum kuntu tun, abam maa goni á bækari di siun de ni di, si ku yi pa á cɔgi ni dum kuntu. ²³ Abam na wai á goni bækari siun de dum ni si á yi cɔgi Moyisi culu kum, bɛɛ mu yi á bana zanji di amu, di a na pe yawunɔ na yazurã fasi siun de ni tun nɔɔna di? ²⁴ Abam yi taá gari á yáali nɔɔnu kãm di á yie na ne kulu tun. Á nan manji si á buri di ciga mu.»

Ba na bwe Krisi wum We na tunji tun taani te tin

²⁵ Nɔɔna balu na zuuri Zeruzalem ni tun badaara laan maa nɔɔni Zezi taani ba wu: «Ku dai nɔɔnu wuntu mu ba kwaanti si ba gu tun na? ²⁶ Nii-na o na zigɔ o nɔɔni jaja, yi nɔɔn-nɔɔnu ba te kulukulu si ba ci-o. Dibam yigã tiinã bam laan bunji ni wuntu mu siun o yi Krisi wum We na tunji tun naa? ²⁷ Ku nan na yi Krisi wum mu na tuã, nɔɔn-nɔɔnu bá wani o lwarɔ o na nunji me tun. Ku daari dibam maama ye wuntu na nunji me tun.»

²⁸ Zezi deen na wu We-di-kamunu kum wuntu o bri nɔɔna tun, o ma nɔɔni di kwãrdia o wu: «Abam bunji ni á siun á ye amu, yi á kwãri á ye a na nunji me tun. A nan wu tu a titi ni, wulu na tunji-ni tun yi ciga tu mu. Abam nan yør-o. ²⁹ Amu mu ye-o, beŋwaanti a nunji wuntu te mu, yi wum mu tunji-ni.»

³⁰ Zezi na tagi kuntu tun, ba laan ma lagi si ba ja-o. Nɔɔn-nɔɔnu nan ba jigi cwãŋã si o ki-o kulukulu, o manja kam ta na wu yi tun nɔɔna. ³¹ Ku daari non-kɔgɔ kum wu nɔɔna zanzan ma ki ba wu-didua did-o, yi ba te ba wu: «Krisi wum na tuã, o bá wani o ki wo-kinkagila zanzan si ku dwãni wuntu na manji o ki te tun.»

Zwifã yigã tiinã bam na kwaanti si ba ja Zezi te tin

³² Farizian tiinã bam ma ni non-kɔgɔ kum na jigi Zezi taani ba waasa te tun. Ba di We kaanum yigã tiinã bam laan ma tunji nɔɔna si ba vu ba ja Zezi.

³³ Zezi laan ma ta o wu: «Amu bá tiini a daanti abam tee ni. Ku na ki fun, aá vu wulu na tunji-ni tun te. ³⁴ Abam nan wu ba á beeri amu je á ga, beŋwaanti amu na wu me tun, abam bá wani da á vu.»

³⁵ O na tagi kuntu tun, Zwifã yigã tiinã bam maa nɔɔni daani ba wu: «O lagi o vu yæn mu yi dibam bá na-o? O ga lagi o vu Zwifã balu na zuuri Greki tiinã tuni dum ni tun te mu, si o taa bri-ba na? ³⁶ O taani dum kuri mu bɛɛ? O na tagi o wu, dibam wu ba dí beeri wum jægã dí ga, yi o ta o wu, wum na wu me tun, dibam bá wani da dí vu tun, ku kuri mu bɛɛ?»

Na balu na pai nyia tun

³⁷ Ku deen ma ba ku yi candiã kam tiim de. De dum kuntu mu yi candiã kam de kamunu. Zezi maa zanji wɛɛni o nɔɔni di kwãrdia o wu: «Na-nyom na jigi wulu maama tun, si o ba amu te o nyo. ³⁸ Beŋwaanti wulu maama na ki o wu-didua di amu tun wu na nyi-dunja We tee ni, nuneɛni We tɔnɔ kum na manji ku bri te ku wu: «Na balu na pai nabiinã nyia tun wu ta buri kuntu tu bicari ni.» »

³⁹ Zezi na tagi na bam taani kuntu tun, ku yi o bri We na wu ki DI Joro kum balu na ki ba wu-didua did-o tun bicara ni te

tun mu. Kantu manja ni We Joro kum daa ta wu tu ba te, bejwaani Zezi daa ta wu tugi o joori o bi o na paari-zulè We tee ni.

Non-kogo na pɔɔri daani Zezi njaani te tin

⁴⁰ Non-kogo kum deen na ni Zezi na tagi te tin, badaara maa te ba wi: «Nɔɔnu wuntu suni o yi We nijonnu wulu ya na manj si o ba tin mu.»

⁴¹ Badaara di maa te ba wi: «O yi Krisi wum We na tunj tin mu.»

Ku daari badonnè maa te ba wi: «Ku da-o. Krisi wum na tuə, o bá nunji Galile. ⁴² Bejwaani We tɔnɔ kum bri ni Krisi wum wu ta yi Pe Davidi dwi tu mu, yi o nunji Betelhem, tu kulb Davidi deen na zɔɔri da tin.» ⁴³ Kuntu njaani, kampwara deen ma ba non-kogo kum wu Zezi njaani. ⁴⁴ Badaara lagɔ si ba ja-o, yi nɔɔn-nɔɔnu nan wu ne cwənjə si o ki-o kulbukulb.

⁴⁵ We kaanum yigə tiinə bam di Farizian tiinə bam na tunj nɔɔna balb tin ma joori ba ba ba te. Ba ma bwe-ba ba wi: «Bee mu yi á wu jaan-o á ba?»

⁴⁶ Nɔɔna bam ma ləri-ba ba wi: «Nɔɔn-nɔɔnu manj o wu njɔɔni ni nɔɔnu wum kuntu na njɔɔni te tin.»

⁴⁷ Farizian tiinə bam ma ta-ba ba wi: «Abam pe o gani abam di mu na? ⁴⁸ Abam yəri ni dibam yigə tiinə di Farizian tiinə bam wulwulb wu sɛ-o na? ⁴⁹ Ku nan na yi non-kogo kum, bantu yəri We callu tum Moyisi na tinji o pa dibam tin. Kuntu njaani kub cɔgi-ba.»

⁵⁰ Farizian tiinə bam wu nɔɔnu didba deen maa tɔgi o wura, o yiri mu Nikodem. Wuntu mu yi wulb ya na manj o vu Zezi te tin. O ma zanj o ta di o donnè bam o wi: ⁵¹ «Ku na yi We callu tum Moyisi na bri tin, ku culə si di cɔgi nɔɔnu, yi di daa ta wu bwe-o si di ni o na ki kulb tin.»

⁵² Ba laan ma ləri ba wi: «Nmɔ di yi Galile tu mu na? Nan karumi We tɔnɔ wunt n nii, si n na ni We nijonnu tərə o na wu nunji Galile ni.» ⁵³ Ba maama laan ma jagi ba vu sam.

8

Ba na jaani ka-boro ba ja vu Zezi te te tin

¹ Ku daari Zezi deen ma vu Olivi piu kum yuu. ² Tiga na pɔɔri tittiti puru tin, Zezi ma joori o vu o zu We-di-kamunu kum wu. Non-kogo kum maama ma ba ku gilim-o. O ma jani tiga ni o wura o bri-ba. ³ We callu karanyina tiinə di Farizian tiinə ma ja kaani wulb ba na pur-o boorim banja ni tin, ba ja ba ba zigi ba maama yigə ni. ⁴ Ba ma ta di Zezi ba wi: «Karanyina, dibam puri kaani wuntu boorim banja ni

mu. ⁵ Moyisi na pe dibam We callu tulu tin pe dibam ni si, kaani na ki kam duntu don, si di dul-o di gu mu. Ku nan na yi nmɔ, nmɔ wi di ki ta mu?»

⁶ Ba na bwe-o kontu tin, ba lagɔ si ba manj Zezi mu ba nii, baá wani ba sanj-o na? Zezi ma tiiri o ma o nua o la tiga ni.

⁷ Ba maa ta joori ba bwe Zezi taan. O laan ma kwəni weeni, yi o ta di ba o wi: «Abam wulb na wu ki lwarum tin, si o da yigə o kwe kandwe o ma dulb kaani wum.»

⁸ O laan ma joori o tiiri o wura o la tiga ni di o nua. ⁹ Ba na ni o na tagi te tin, ba nakwa bam mu de yigə ba nunji didba didba ba viiri. Ba maama ma nunji ba daari Zezi yirani, yi kaani wum daa ta zigi o yigə ni. ¹⁰ O ma kwəni weeni, yi o bwe kaani wum o wi: «Balb na sanj nmɔ tin wu yən? Ba nɔɔn-nɔɔnu daa wu daari si o njɔɔni o cɔgi nmɔ na?»

¹¹ O ma ləri o wi: «Aye, a tu, ba nɔɔn-nɔɔnu daa wu daari.»

Zezi ma ta did-o o wi: «Amu di nan bá di nmɔ sariya. Ve, nan daa n yi ki lwarum.»

Zezi na bri ni o jigɔ ciga te tin

¹² Zezi deen ma ta di nɔɔna bam o wi: «Amu mu yi pooni a pai nabiinə maama. Wulb nan na tɔgi amu tin, kontu tu daa bá vu lim wum. Kuntu tu wu na pooni dulb na wu pa-o njwa ciga ciga tin.»

¹³ Farizian tiinə bam ma ta did-o ba wi: «Nmɔ na pai n titi ciga tin, n taani dum ba jigɔ kuri.»

¹⁴ O ma ləri-ba o wi: «A na manj a pai a titi ciga di, ku ta yi ciga mu, bejwaani amu ye a na nunji me tin. Abam nan yəri amu na nunji me di me a na maa ve tin.

¹⁵ Abam yəni á di nɔɔna taani ni nabiinə wubunja na lagɔ te tin mu. Amu nan ba di nɔɔn-nɔɔnu taani. ¹⁶ Ku daari, amu na lagɔ a di nɔɔna taani, amu taani dim dum wu ta yi ciga mu, bejwaani amu Ko mu tunj-ni. O nan wura di amu, ku dai amu yirani mu wu di nɔɔna taani. ¹⁷ Ku pɔɔri Moyisi callu twaanu tum wunt ku wi, nɔɔna bale na jigɔ ni didba, ba na tagi kulb tin yi ciga mu. ¹⁸ Amu pai a titi ciga, yi a Ko wulb na tunj-ni tin di pai amu ciga.»

¹⁹ Ba ma bwe-o ba wi: «N ko wum bee?»

O ma ləri-ba o wi: «Abam yəri amu na yi wulb tin, yi á yəri a Ko wum di. Á ya na ye amu, á ya wu lwarɔ a Ko wum di.»

²⁰ Zezi deen tagi wəenu tum kontu o bri nɔɔna We-di-kamunu kum wunt, jəgə kalb nɔɔna na ve ba di səbu da ba pa We tin mu. O na tagi kontu o ti tin, nɔɔn-nɔɔnu wu ne cwənjə si o ja-o, o marja kam ta na wu yi tin njaani.

²¹ Zezi daa ma ta di non-kogo kum o wi: «Amu wu viiri, yi abam wu beeri amu jəgə á ga, bejwaani abam wu ti á lwarum dum

wɔnɩ mu. A na maa ve mɛ tun, abam bá wani dá á vu.»

²² Zwifə bam maa te daani ba wɩ: «O na tagi o wɩ, dɩbam bá wani dí vu o na maa ve mɛ tun, kɔ bri nɩ o lagɩ o gv o titi mu na?»

²³ O ma ta dɩ ba o wɩ: «Abam yɩ lɔgv banja nɔɔna mu, amɔ nan nunji wɛyuu mu. Abam kugu je yɩ lɔgv banja yo mu. Amɔ kugu je nan dai lɔgv kuntu. ²⁴ Kuntu mu a tagi a bri abam nɩ, abam wó ti á lwarɩm dɩm wɔnɩ mu, beɲwaaɩ abam na wɔ se nɩ amɔ sɩnɩ a yɩ wɔlɔ na wɔra maɲa maama tun, á wó ti á lwarɩm dɩm wɔnɩ mu.»

²⁵ Ba ma bwe-o ba wɩ: «Nmɔ yɩ wɔɔ mu?»

O ma ta dɩ ba o wɩ: «Kɔ yɩ kulɔ a na maɲi a ta a bri abam tun mu. ²⁶ Amɔ ya jɩgi wəənu zanzan sɩ a ɲɔɔnɩ a ma di abam taani. Wɔlɔ nan na tɔɲɩ-nɩ tun tiini o yɩ cɩga tu mu. A na ni kulɔ o tee nɩ tun yɩranɩ mu a te a bri nabiinɔ.»

²⁷ Zezi na tagi wəənu tum kuntu tun, ba wɔ lwarɩ nɩ kɔ yɩ o Ko Banja-Wɛ taani mu o ɲɔɔnɩ dɩ ba. ²⁸ O laan ma ta dɩ ba o wɩ: «Maɲa wó ba, yɩ á kwe amɔ wɔlɔ na yɩ Nabiin-bu wɔm tun á zəɲi wɛɛnɩ. Á laan wó lwarɩ nɩ amɔ sɩnɩ a yɩ wɔlɔ na wɔra maɲa maama tun. Abam ta wó lwarɩ nɩ amɔ ba kɩ kulɔkulɔ a titi nɩ. A nan yəni a te wəənu tɩlɔ a Ko wɔm na bri-nɩ tun yɩranɩ mu a bri nɔɔna. ²⁹ Wɔlɔ nan na tɔɲɩ-nɩ tun wɔ amɔ tee nɩ, o wɔ yagɩ-nɩ a yɩranɩ, beɲwaaɩ a yəni a kɩ kulɔ na poli o wɔ tun mu maɲa maama.»

³⁰ Zezi dɛɛn na ɲɔɔnɩ kuntu donj tun, nɔɔna zanzan laan ma kɩ ba wɔ-dɩdɩba dɩd-o.

Biə na tɔgi ba kwə kəm te tin

³¹ Zezi laan ma ta dɩ Zwifə balɔ na sɛ-o tun o wɩ: «Abam na sɛ amɔ zaasɩm dɩm yɩ á wɔ yagɩ, á wó sɩnɩ á ji amɔ karabiə cɩga cɩga. ³² Abam laan wó ba á lwarɩ cɩga, yɩ cɩga kam wó vrɩ abam ka yagɩ sɩ á taá te á titi.»

³³ Ba ma lər-o ba wɩ: «Dɩbam yɩ Abraham dwi tiinɔ mu, dɩbam maɲi dí wɔ jigi nɔɔn-nɔɔnɔ gambɛ. Beɲwaaɩ mu yɩ n ta n wɩ, dí wó ta te dí titi tun?»

³⁴ O ma ta dɩ ba o wɩ: «A lagɩ a ta cɩga mu dɩ abam sɩ, wɔlɔ maama na kɩ lwarɩm tun yɩ lwarɩm gambia mu. ³⁵ Kɔ nan na yɩ gambaa, kantɩ ba zɔvri ka tu soɲɔ nɩ maɲa maama. Kɔ daari, kɔ na yɩ soɲɔ kɔm bu, wɔntɩ jɩgi kugu je soɲɔ kɔm wɔnɩ maɲa kalɔ na ba ti tun. ³⁶ Kuntu ɲwaaɩ, Wɛ Bu wɔm na vrɩ abam o yagɩ, á wó sɩnɩ á taá te á titi. ³⁷ Amɔ ye nɩ abam yɩ Abraham dwi tiinɔ mu, yɩ abam ta kwaanɩ sɩ á gv amɔ, beɲwaaɩ á ba sɛ a zaasɩm dɩm. ³⁸ Amɔ ɲɔɔnɩ wəənu tɩlɔ a na nɛ amɔ

Ko tee nɩ tun mu. Abam dɩ nan kɩ kulɔ á na niə abam ko tee nɩ tun mu.»

³⁹ Ba ma lər-o ba wɩ: «Dɩbam ko mu Abraham.»

O ma ta dɩ ba o wɩ: «Abam ya na sɩnɩ á yɩ Abraham biə, á ya wó taá kɩ wəənu tɩlɔ Abraham dɛɛn na kɩ tun mu. ⁴⁰ Amɔ tagi cɩga kalɔ a na ni Wɛ tee nɩ tun a bri abam, yɩ abam kwaanɩ sɩ á gv-nɩ. Abraham dɛɛn nan ba kɩ abam kəm dɩm donj. ⁴¹ Abam yəni á kɩ kənə yalɔ á ko na kɩ tun mu.»

Ba ma lər-o ba wɩ: «Dɩbam dai tampirə. Wɛ titi yɩranɩ mu yɩ dɩbam Ko.»

⁴² O ma ta dɩ ba o wɩ: «Banja-Wɛ ya na yɩ abam Ko, á ya wó taá soe amɔ, beɲwaaɩ amɔ nunji Wɛ te mu a ba a wɔra dɩ abam. A wɔ tu a titi nɩ. Wɛ mu tɔɲɩ-nɩ. ⁴³ Bɛɛ mu yɩ abam ba ni a taani dɩm kuri? Kɔ yɩ abam na ba lagɩ sɩ á sɛ a taani dɩm tun mu. ⁴⁴ Abam yɩ á ko sɩtaani biə mu. Á maa lagɩ sɩ á taá kɩ dɩ wɔbɔɲa na lagɩ te tun. Pulim nɩ tun sɩtaani maɲi dɩ yɩ nɔn-gurɔ mu. Dɩ ba fɔgi dɩ tɔgi cɩga cwəɲə, beɲwaaɩ cɩga təri dɩ wɔnɩ. Dɩ na yəni dɩ fɔ vwan, kɔ yɩ dɩ wɔbɔɲa na maɲi ya yɩ te tun mu. Dɩ yɩ vwa-fɔvɔ ko. Dɩntɩ nan mu yɩ vwa-nyina ko. ⁴⁵ Kɔ na yɩ amɔ, a yəni a te cɩga mu. Kuntu ɲwaaɩ mu abam ba sɛ amɔ. ⁴⁶ Abam wɔɔ mu wó wani o bri nɩ amɔ kɩ a cɔgi? Amɔ nan na ɲɔɔnɩ cɩga tun, bɛɛ mu yɩ á ba sɛ-nɩ? ⁴⁷ Wɔlɔ na yɩ Wɛ nɔɔnɩ tun cəgi Wɛ taani mu. Abam nan na dai Wɛ nɔɔna tun mu pai á ba cəgə.»

Zezi na bri nɩ o dwe Abraham te tin

⁴⁸ Zwifə bam ma ləri Zezi ba wɩ: «Dɩbam jɩgi bura sɩ dí ta nɩ, nmɔ sɩnɩ n yɩ Samari tu mu. N yirisi mu.»

⁴⁹ O ma ləri-ba o wɩ: «A ba yirisə. Amɔ pai a Ko mu zulə. Kɔ daari abam nan gooni amɔ mu. ⁵⁰ A nan ba beeri a titi zulə. Wɛ yɩranɩ mu pa-nɩ zulə, yɩ dɩntɩ mu dɩ nabiinɔ taani. ⁵¹ A lagɩ a ta cɩga mu dɩ abam sɩ, wɔlɔ maama na sɛ yɩ o kɩ a na tagi kulɔ tun, tɔvni daa bá ja kuntu tu.»

⁵² Zwifə bam laan ma ta dɩd-o ba wɩ: «N taani dɩm n na tagɩ tun pe dí lwarɩ nɩ n yirisi mu. Abraham dɛɛn tɩga, yɩ Wɛ niɲɔɲnə bam maama dɩ ti. Nmɔ nan ta tagɩ n wɩ, wɔlɔ na sɛ yɩ o kɩ n na tagɩ kulɔ tun, tɔvni daa bá ja kuntu tu. ⁵³ Nmɔ yɩ nɔn-kamunu n dwe dɩbam ko Abraham mu na? Wɔntɩ nan tɩga. Wɛ niɲɔɲnə bam dɩ ma ti. Nmɔ bɔɲɩ n pai n yɩ wɔɔ?»

⁵⁴ O ma ləri-ba o wɩ: «A ya na lagɩ yɩri a pa a titi, kuntu ya yɩ kafe mu. Kɔ yɩ a Ko Wɛ mu zəɲi a yɩri, kɔ yɩ dɩntɩ mu abam yəni á te á wɩ: «Wɛ dɩlɔ na yɩ dɩbam Wɛ tun.» ⁵⁵ Abam nan yəri-Dɩ, amɔ nan ye-Dɩ. A ya na tagɩ a wɩ, a yəri-Dɩ, a ya yɩ vwan-nyim mu nɩnɛɛnɩ abam te. Amɔ nan sɩnɩ a ye-Dɩ, yɩ a sɛ a kɩ kulɔ Dɩ na tagɩ tun.

56 Abam ko Abraham deen jigi wopolu si o na manja kam a na wu ba tun. O nan siuni o na-ka, yi o wu poli.»

57 Ba ma leri ba wi: «Nmu ta wu yi bina fiinnu, yi n ki ta mu n na Abraham?»

58 O ma leri-ba o wi: «A lagu a ta ciga mu di abam si, ba deen ta na wu lugu Abraham tun, amu manji a wura mu, a nan ta wu ta wura manja maama.»

59 Zezi na tagi kontu tun, ba laan ma kwe kandwa si ba ma dul-o ba gu. O ma segi o nunji We-di-kamunu kum woni.

9

Zezi na puri lilwe yia te tin

1 Zezi deen ma vu o maa kea. O ma na ncoonu wudonj ba na manji ba lu-o yi o yi lilwe. 2 O karabia bam ma bwe-o ba wi: «Karanyina, woo lwarim mu pe ba lu ncoonu wontu di lilweem? Ku yi o titi lwarim mu naa, o nu di o ko lwarim mu pe ba lu-o di lilweem?»

3 Zezi ma leri-ba o wi: «O na yi lilwe tun, ku dai o titi mu ki lwarim naa o nu di o ko mu ki lwarim. Ku nan yi si ku pa ncoonu mu wani ba lwaru We titonja na yi te tun wontu njwaani. 4 Dibam nan manji si di tunji wulu na tunji-ni tun titonja yam yi wia ta wura mu. Ku daari fin si tuga yi, yi ncoon-ncoonu daa ba wani o tunji We titonja yam. 5 Manja kam a ta na wu lugu banja ni tun, amu yi pooni mu a pai nabiin.»

6 O na tagi kontu o ti tun, o laan ma twi lileeru o di tuga ni. O ma viiri turu, yi o ki-ti o ba lilwe wum yia banja ni. 7 O ma ta did-o o wi: «Ve n su n yia yam Silba buga kam ni.» (Buga kam yiri dum kuri mu Atunji.) Ncoonu wum ma vu o su o yia yam. O ma joori o ba, yi o laan nai.

8 Balu na zuri o tukeri ni di balu na manji ba ye ni o yi looru tun ma na-o, yi ba bwe ba wi: «Ku dai ncoonu wontu mu yeni o je o loori tun na?»

9 Badaara maa te ba wi: «Ku yi wontu mu.»

Badonnə maa wi: «Ku dai wontu, si ba nyi daani mu.»

Ncoonu wum titi ma ta o wi: «Ku yi amu kontu.»

10 Ba ma bwe-o ba wi: «Nmu yia yam ki ta mu ya puri?»

11 O ma leri o wi: «Ncoonu wulu yiri na yi Zezi tun mu ki turu o ma ba a yia yam banja, yi o ta-ni o wi, a ve Silba buga kam a su-ya. A ma vu a su, yi a laan nai.»

12 Ba ma bwe-o ba wi: «Ncoonu wum kontu be?»

O ma leri-ba o wi: «A yeri o je.»

13 Ba laan ma ja-o ba vu Farizian tiine bam te. 14 De dum Zezi na ki turu tum o ma puri ncoonu wum yia yam tun ya yi

Zwifə bam siun de mu. 15 Kontu njwaani mu Farizian tiine bam di daa bwe ncoonu wum ba wi: «N yia yam ki ta mu ya puri?» O ma ta-ba o wi: «O ki turu mu o ma ba a yia banja. A ma su-ya, yi a laan nai.»

16 Farizian tiine bam badaara ma ta ba wi: «Ncoonu wum na ki te tun, o wu nunji We te, bejnwaani o cogi siun de collu tum.»

Badonnə di maa te ba wi: «O na yi non-baloro, o ba wani o ki wo-kinkagula yantu donj.» Kontu ma pa kampwara ba ba titari.

17 Ba laan ma joori ba bwe ncoonu wum ba wi: «O nan na pe n yia yam puri tun, nmu te n wi, o yi woo mu?»

O ma leri o wi: «O yi We nijonnu mu.»

18 Zwifə yiga tiine bam maa ba lagu si ba se, ni ncoonu wum ya manji o yi lilwe mu yi o laan ba o nai. Kontu njwaani, ba ma bejni ncoonu wum nu di o ko si ba bwe ba nii. 19 Ba ma bwe-ba ba wi: «Wuntu yi abam bu mu na? A lug-o di o manji o yi lilwe mu na? O nan ki ta mu o nai lele kontu?»

20 Ncoonu wum tiine bam ma leri ba wi: «Dibam ye ni o yi dibam mu mu. Di ye ni di lug-o di o yi lilwe mu. 21 Di nan yeri o laan na ki te o nai, yi di yari wulu na puri o yia yam di. Abam nan bwe-na o titi, si o yi non-kwiton mu, o titi wu wani o leri.»

22 O tiine bam na tagi kontu tun, ba deen kwari Zwifə yiga tiine bam mu. Bantu ya manji ba ki ni daani si ncoonu wulu maama na se ni Zezi mu yi Krisi wum We na tunji tun, si ba li kontu tu ba We-diga kam ni. 23 Mu ku kuri o tiine bam cum, yi ba ta ba wi, ba bwe o titi si o yi non-kwiton mu tun.

24 Ba ma joori ba bejni ncoonu wum ba na lug-o di lilweem tun, yi ba ta did-o ba wi: «Nan kwari We, si n ta ciga, si dibam ye ni ncoonu wum kontu yi non-baloro mu.»

25 O ma leri-ba o wi: «Amu yeri ni ncoonu wum kontu yi non-baloro naa o dai. Kulu yirani a na ye tun mu yi si, a deen yi lilwe mu, yi a laan nai lele kontu.»

26 Ba ma bwe-o ba wi: «O ki ta mu o puri nmu yia yam?»

27 Ncoonu wum ma leri o wi: «A manji a ta a bri abam, yi a wu se si a cogi. Be mu yi abam daa lagu si a bwe a nii? Abam di ga lagu si a ta ta cogi a yi o karabia mu na?»

28 O na tagi kontu tun, ba ma twi-o yi ba wi: «Ku yi nmu mu cogi o kwaga, si ku dai dibam mu tog-o. Dibam tog Moyisi collu tum mu. 29 Dibam ye ni We deen ncoonu di Moyisi mu. Ku daari, ku na yi ncoonu wontu, di bri di yeri o na nunji me tun.»

30 O ma leri-ba o wi: «Aa. Ku yi kulu na tiini ku su amu tun. Abam yeri o na nunji me, yi wontu nan mu puri a yia yam.

31 Dibam ye ni We ba cogi non-balwaaru taani. Ku yi ncoonu balu na nigu-DI yi ba ki DI wubunja na lagu te tun mu DI cega.

32 Ku na zigi lugu banja pulim ni si ku ba

ku yi zim tun, dí daa ta wu ni nu noonu puri wulu ba na lug-o di lilweem tun yia. ³³ Noonu wuntu na suni o wu nuji We te, o ya ba wani o ki wo-kunkagili duntu donj.»

³⁴ Ba ma lar-o ba wi: «Ba lugi nmu yi n maama manj n yi lwarim puna mu. Bee mu yi n buji si n bri dɔbam?» Ba laan ma zal-o, si o daa yi togi o zu ba We-digə kam.

³⁵ Zezi deen ma ni nu ba li noonu wum ba We-digə kam wuni. O ma vu o jeer-o, yi o bwe-o o wi: «Nmu se Nabiin-bu wum di n wu maama na?»

³⁶ Noonu wum ma leri o wi: «A yuutu, ta n bri-ni o na yi wulu tun, si a wani a se-o.»

³⁷ O ma ta did-o o wi: «Nmu manj n na-o. Amu mu yi Nabiin-bu wum, a zigi a nɔoni di nmu.»

³⁸ O laan ma ta o wi: «A Yuutu, a se-m.» O ma kuni doonə Zezi yigə ni o zul-o.

³⁹ Zezi ma ta o wi: «Amu tu lugu kuntu baya si a pɔori noona balu na jigi bura di balu na ba jigi bura tun mu daani, si balu na yi lilwə tun yia puri, si balu yia na nai tun joori ya dwe.»

⁴⁰ Farizian tiinə badaara balu na wura did-o tun ma ni o na tagi te tun. Ba ma bwe-o ba wi: «Nmu lugi n bri ni dɔbam nyi di lilwə mu na?»

⁴¹ Zezi ma leri-ba o wi: «Abam ya na nyi di lilwə, ku lugi ku ta ni á yeri We taani dum mu, á lwarim ya bá ta wu á yuu ni. Ku daari, á nan na bri ni á yia pɔori tun, á lwarim taa wu á yuu ni mu.»

10

Nayiru di o peeni mumaja

¹ Zezi deen ma manj mumaja o bri noona bam o wi: «A lugi a ta ciga mu di abam si, noonu wulu na wu de najiri ni o zu si o pɔri peeni yi o togi jəgə kadoj o cu o zu tun, kuntu tu yi nyiunu yi o kwəri o yi vuru mu. ² Ku daari, wulu na de najiri dum ni o zu si o pɔri o peeni sum tun, wum mu yi peeni sum nayiru wum titi. ³ O na lugi o zu, wulu na nii najiri dum ni baya ni tun wu pɔri o pa o zu. Peeni sum wu ni o kwərə, yi oó bæji o titi peeni sum yira, yi si da-o si nuji. ⁴ O na jaani-si o nuji, oó ta togi si yigə, yi peeni sum togi o kwaga, bæjwaani si ye o kwərə. ⁵ Ku nan na yi non-gaa, si bá se si tog-o. Si wu duri si viiri mu, bæjwaani si yeri o kwərə.»

⁶ Zezi na tagi kuntu o bri-ba tun, ba ma wu lwaro o taani dum kuri.

⁷ Zezi daa ma ta o wi: «A lugi a ta ciga mu di abam si, amu mu nyi di ni dɔb peeni sum na togi da tun. ⁸ Balu maama na de yigə ba ba zu ba loori amu tun nyi di nyiuna di vurna mu. Peeni sum ma wu se ba ni. ⁹ Amu mu yi ni dum. Wulu maama na togi amu o zu tun, kuntu tu wu na vrim.

O nan wu na nyiuna kalu na ywəmmə tun, ni peeni na togi najiri ni si nuji si di yi si joori si zuuri te tun. ¹⁰ Nyiunu na tu o zu, o lugi si o nɔ mu o gu o daari o ja o cəgi. Ku nan na yi amu, a tu si a pa nabiinə mu na nyiuna kalu na ywanə tun ciga ciga.

¹¹ Amu mu nyi di nayir-nyim ciga ciga, yi a soe a noona. Nayir-nyim se tɔuni mu o peeni nywaani. ¹² Ku daari, ku na yi wulu na togi peeni sum o joni səbu tun, wuntu dai nayiru wulu na yi peeni sum tu tun. Wuntu na ne nywənkurə na maa buina, oó duri mu o daari peeni sum. Nywənkurə kam wu zu peeni sum wu ka ja-si ka pa si jagi. ¹³ Oó duri o viiri, bæjwaani o togi peeni sum səbu nywaani mu, si o ba jigi si nywana.

¹⁴ Amu mu yi nayir-nyim ciga ciga. Amu ye a noona bam, yi ba di ye amu, ¹⁵ nuneeni amu Ko na ye-ni yi amu di ye-o te tun. Amu wu se si a ti a noona bam nywaani, ni nayir-nyim na se si o ti o peeni nywaani te tun. ¹⁶ A daa ta jigi peeni sidaara, si na təri najiri duntu wuni. A nan manj si a vu a kali-si mu a ja ba a ki daani. Peeni suntu di wu ni amu kwərə. Kuntu, a peeni sum maama wu la jəgə didua, yi nayiru didua nii-si.

¹⁷ A Ko We soe amu, di a na se si a ti nabiinə nywaani, si a joori a bi a na nyiuna tun. ¹⁸ Noon-noonu nan bá wani o pa a ga a nyiuna. Amu titi nan mu li wuluɔja si a ga-ka. A jigi cwəjə si a ga a nyiuna kam. A nan ta jigi cwəjə si a joori a bi a na-ka. Mu wɔjɔ kulə a Ko na pɛ-ni ni si a ki tun.»

¹⁹ Zezi na tagi kuntu o ti tun, kampwara daa ma ba Zwifə bam wu o taani dum nywaani. ²⁰ Ba zanzan maa te ba wi: «Cicirə mu jig-o, o yuu mu tərə. Bee mu yi á cəgi o taani?»

²¹ Ku daari badaara maa te ba wi: «Wulu yuu na tərə tun bá wani o nɔoni tuntu donj. Cicirə na jigi wulu tun bá wani o puri lilwə yia.»

Zezi na bri ni o di o Ko We yi bidwi te tun

²² Ku deen ma ba ku yi si Zwifə bam di ba candiə kalu yiri na yi Bakwəpapawe tun Zeruzalem ni. Ku yi waaru mumaja ni mu. ²³ Zezi deen ma vu We-di-kamunu kum. O maa wu Salomɔn kunkolo kum ni o kaaga. ²⁴ Zwifə badaara laan ma ba ba gilim-o, yi ba bwe-o ba wi: «Nmu yi Krisi wum We na tɔri tun na? Bee mu yi n pa ku tiini ku yi wuluɔja zanzan di dɔbam? Ta ciga n bri dɔbam si di ko joro.»

²⁵ O ma leri-ba o wi: «A manj a ta a bri abam, yi á ba se a ni. Titiɔja yalu a Ko We na pɛ a tɔri tun mu bri ni a jigi ciga. ²⁶ Abam nan ba se a ni, bæjwaani abam dai amu noona. ²⁷ A noona bam nyi di

peeni silb na cægi amu kwærə tun mu. A maa ye-si, yi si togi-ni. ²⁸ Amu pai a nɔɔna bam na njwɔa kalɔ na ba ti tun mu, yi ba bá fɔgi ba cægi manja di manja. Nɔɔn-nɔɔnɔ bá wani o vri-ba amu juɔa ni. ²⁹ Ku yi a Ko We mu kwe-ba DI ki a juɔa ni. Dintu nan mu dwe woŋo maama. Nɔɔn-nɔɔnɔ bá wani o vri-ba DI juɔa ni. ³⁰ Amu di a Ko We yi bidwɔ mu.»

³¹ Zezi na tagi kontu tun, Zwifə bam daa ma kwe kandwa si ba ma dul-o ba gv. ³² O ma ta di ba o wi: «Amu Ko pe a tɔɔni titɔɔn-ɔɔna zanzan mu a bri abam. Titɔɔnɔ yantu wɔni doɔ titi mu pe abam kwaani si á gv amu di kandwa?»

³³ Ba ma lər-o ba wi: «Ku dai titɔɔn-ɔɔnɔ njwaani mu di lagɔ di dul-m di gv. Ku yi nmu na twi We tun njwaani mu. Nmu yi nabiiinu mu, yi n pai n yi We mu.»

³⁴ O ma ləri-ba o wi: «We cullu tɔɔɔ kulɔ DI na pe abam tun wɔni mu ku pupɔni ku wi, We tagi di nɔɔna badonnə DÍ wi: «Abam didba didba yi We nyinyugv mu.»

³⁵ Ku bri ni We deen pe DI kwærə nɔɔna bantv mu, yi DI bæni-ba ni DI nyinyugv. Kulɔ na pupɔni We tɔɔɔ kum wɔni tun bá wani ku ji kafe. ³⁶ Amu nan yi wɔlv a Ko We na li si a ki DI wɔlvɔɔa, yi DI tɔɔni-ni si a ba lvgv bana tun mu. Kontu, a na tagi ni a yi We Bu tun, bæe mu yi á ba sea? Bæe mu yi á bri ni a twi We mu?

³⁷ Maani-na á nii a titɔɔnɔ yam na yi te tun. Ku na dai a Ko We titɔɔnɔ mu a tɔɔnɔ, si á yi se-ni. ³⁸ Ku nan na yi We titɔɔnɔ, á na manji á ba se amu, si á se titɔɔnɔ yam na bri te tun. Á na se titɔɔnɔ yam kontu, á wɔ sɔni á lwarɔ ni a Ko wɔra di amu, yi amu di wɔra di a Ko.»

³⁹ O na tagi kontu tun, ba daa maa lagɔ si ba ja-o. O ma lu ba jia wɔni o viiri.

⁴⁰ Zezi ma joori o vu o be Zvrdɔn bugə kam. O ma vu je silb Zan deen na yəni o miisi nɔɔna na wɔni tun, o zɔvri da.

⁴¹ Nɔɔna zanzan deen maa tui o te. Ba maa yəni ba te ba wi: «Zan nan wɔ ki wokunkagla. Ku daari o na tagi kulɔ maama Zezi njwaani tun yi ciga mu.» ⁴² Je sim kontu ni nɔɔna zanzan ma ki ba wɔ-didba di Zezi.

11

Lazaari na tɔga yi Zezi bi-o te tun

¹⁻² Nɔɔnɔ wɔdɔŋ deen zɔvri Betani ni, o yiri mu Lazaari. O nakwa mu yi Mari di o zumbaaru Mariti. Mari wɔntu mu yi wɔlv deen na kwe trakt nugə o lo di Yuutu wɔm ne ni yi o daari o ma o yuuywe o guguni-si tun. Lazaari ma ba o ba jigi yazurə. ³ Mari didaani Mariti ma tɔɔni ni ba pa Zezi ba wi: «Dibam Yuutu, nmu cilɔŋ-sono kum ba jigi yazurə.»

⁴ Zezi na ni kontu tun, o maa wi: «Yawtv kontu kweelim je bá ta yi o tɔvni. Ku nan ki si ku pa We mu na zulə, si amu We Bu wum di na zulə ku njwaani.»

⁵ Zezi yagi o soe Mariti di o nyaani wum di Lazaari lanyranu. ⁶ O na ni ni Lazaari ba jigi yazurə tun, o ta ma ki da yale o ya na wɔ me tun, ⁷ yi o laan daari o ta di o karabiə bam o wi: «Pa-na dí joori dí vu Zude.»

⁸ O karabiə bam ma ta did-o ba wi: «Karanyina, Zwifə bam daama na lagɔ si ba dul nmu di kandwa ba gv tun, n swe mu na? Yi n daa ta lagɔ si n joori n vu da.»

⁹ Zezi ma ləri-ba o wi: «Ku nan manji si a vu mu. Luu fugə-bale mu wɔra wia ni. Ku dai kontu na? Nɔɔnɔ na ve wia ni, o daa ba tri o twi, bænjwaani lvgv bana pooni dum pai o nai. ¹⁰ O nan na ve titi ni, o tri o tv mu, bænjwaani pooni təri o tee ni.» ¹¹ Zezi na tagi kontu tun, o daa ma ta o wəli da o wi: «Dibam cilɔŋ Lazaari do mu. A nan maa ve si a pa o zanji.»

¹² O karabiə bam ma ta did-o ba wi: «Dibam yuutu, o na doə, kuv gari o yira ni.»

¹³ Zezi nan na tagi te tun bri ni Lazaari tigi mu. Bantv maa buɔni ni Zezi njɔɔni doɔm titi woŋo mu. ¹⁴ O laan ma ta di ba jaja o wi: «Lazaari tigi mu. ¹⁵ Amu nan jigi wɔpolo abam njwaani di a na təri o tee ni tun. Kuv pa á wani á ki á wɔ-didba di amu. Nan pa-na dí vu o te.»

¹⁶ Toma wɔlv ba na bæ ni Yiywe tun ma ta di o donnə bam o wi: «Pa-na dí maama togi di vu di wəli di dí Yuutu di tu.»

¹⁷ Zezi ma vu o yi Betani di ba kwe Lazaari ba ki ku jigi da yana mu. ¹⁸ Betani batwari di Zeruzalem nuneeni kilometra yale mu te. ¹⁹ Zwifə zanzan deen ya tu si ba ki Mariti di Mari le di ba nabɔ wɔm tɔvni dum. ²⁰ Mariti na ni ni Zezi maa biini tun, o ma nɔɔni o vu si o jeer-o. Mari ma manji sɔɔɔ ni. ²¹ Mariti na yi Zezi te tun, o ma ta o wi: «A yuutu, nmu ya na wɔ yo, a nabɔ wum ya bá ti. ²² Di ku di, a ye ni nmu na loori kulɔ maama We tee ni tun, DI wɔ ki DI pa nmu.»

²³ Zezi ma ta did-o o wi: «N nabɔ wum wɔ joori o bi.»

²⁴ Mariti ma lər-o o wi: «A ye ni oó joori o bi lvgv tiim de dum ni, We na wɔ pa twa joori ba bi ba yagi tɔvni tun.»

²⁵ Zezi ma ta did-o o wi: «Amu mu yi twa biinu di njwɔa tu. Wɔlv na ki o wɔ-didba di amu tun, o na manji o ti di, kontu tu ta wɔ na njwɔa. ²⁶ Kulɔ na wəli da tun, wɔlv maama na njwɔa yi o ki o wɔ-didba di amu tun, tɔvni daa bá ja kontu tu manja di manja. Nmu se kontu na?»

²⁷ O ma lər-o o wi: «Een. A yuutu, a se ni nmu mu yi Krisi wum We na tɔɔni tun,

yi n kwəri n yi We Bu wɔlɔ na manɔ si o ba lɔgɔ banja tɔn.»

²⁸ Mariti na tagi kɔntɔ o ti tɔn, o ma joori o vu o na Mari o yɔranɔ, yi o bɛɲ-o o wɔ: «Karanyina tua, yi o lagɔ si o na-m.»

²⁹ Mari na ni kɔntɔ tɔn, o ma zanɔ lila o nunji o vu si o jeer-o. ³⁰ Zezi daa ta wɔ jɛgɛ kalɔ Mariti na jeer-o da tɔn mu. O ta wɔ yi tɔv kɔm wɔ. ³¹ Zwifɛ balɔ na wɔ sɔɲɔ kɔm ni ba larɔ dɔ Mari si kɔ ganɔ o wɔ tɔn ma na o na zanɔ lila o nunji. Ba ma zanɔ ba tɔg-o, yi ba bunɔ ni o ga lagɔ o vu yibeeli dɔm jɛgɛ mu o keeri.

³² Mari na ve o yi Zezi na wɔ mɛ tɔn, o ma na-o yi o vu o kuni doonɔ o yigɛ ni o wɔ: «A yuutu, nmɔ ya na wɔ yo, a nabɔ wɔm ya bɔ ti.»

³³ Zezi ma na o na keerɛ, yi Zwifɛ balɔ na tɔgɔ did-o ba ba tɔn dɔ keerɛ. O wɔ ma cɔgi, yi o yɔra sɔɔri. ³⁴ O ma bwe-ba o wɔ: «Abam ki-o yɛn mu?»

Ba ma lɛri ba wɔ: «Dɔbam yuutu, ba n nii o yibeeli dɔm.»

³⁵ Zezi ma kan yi-na. ³⁶ Zwifɛ bam na nɛ kɔntɔ tɔn, ba ma ta ba wɔ: «Nii o na tiini o so-o te.»

³⁷ Kɔ daari badaara maa te ba wɔ: «Wɔntɔ mu puri lilwe wɔm yiɛ yam. Kɔ nan ki ta mu yi o wɔ cɔgi Lazaari tɔvɔn dɔm?»

³⁸ Zezi na maa ve yibeeli dɔm jɛgɛ tɔn, o wɔ daa ma cɔgi zanzan. Yibeeli dɔm dɛɛn wɔ piɔ yɔra ni mu, yi ba ma kandwɛ ba pi dɔ ni. ³⁹ Zezi ma ta o wɔ: «Li-na kandwɛ dɔm ɔ yagɔ daa ni.» Tɔ wɔm nako Mariti ma lɛri o wɔ: «A yuutu, ba na kwe-o ba ki tɔn, kɔ jigi da yana mu zɔm. Kɔntɔ tɔn, oɔ ta tiini o lwe.»

⁴⁰ Zezi ma ta did-o o wɔ: «A manɔ a ta dɔ nmɔ ni, nmɔ na ki n wɔ-dɔdɔba dɔ amɔ, nmɔ wɔ na We na jigi dam te tɔn.»

⁴¹ Ba ma li kandwɛ dɔm ba yagɔ daa ni. Zezi ma kwɛni o yuu wɛɛni, yi o ta o wɔ: «Amɔ Ko, dɔnle dɔ nmɔ na cɛgi a taantɔ tɔn.

⁴² A manɔ a ye ni nmɔ yɛni n cɛgi a taantɔ manɔ maama. A nan tagi kɔntɔ nɔn-kɔgɔ kulɔ na zigi yo tɔn nɔwɛantɔ mu, si kɔ pa ba se ni nmɔ tɔvɔn-ni.» ⁴³ O na tagi kɔntɔ o ti tɔn, o ma bɛɲi dɔ kwɛr-dɔa o wɔ: «Lazaari, zanɔ n nunji!»

⁴⁴ Tɔ wɔm ma zanɔ o nunji, dɔ garyiɛ yam ba ya mɛ ba ba o jia dɔ o nɛ, yi gɔrɔ dɔ kɔkari o yibiya. Zezi ma ta dɔ ba o wɔ: «Bwɛli-na garyiɛ yam ɔ yagɔ si o vu.»

Zwifɛ yigɛ tiinɛ bam na ki ni daantɔ si ba gv Zezi te tɔn

(*Matiyu 26:1-5, Mariki 14:1-2, Luki 22:1-2*)

⁴⁵ Zwifɛ balɔ ya na tu Mari te tɔn ma na Zezi na bi Lazaari te tɔn. Ba zanzan ma ki ba wɔ-dɔdɔba did-o. ⁴⁶ Kɔ daari ba badaara

ma joori ba vu Farizian tiinɛ bam te, yi ba ta dɔ ba Zezi na ki kulɔ tɔn. ⁴⁷ We kaanum yigɛ tiinɛ bam dɔ Farizian tiinɛ bam laan ma la sarɔya-dirɛ nakwa bam maama ba ki daantɔ, yi ba bwe ba wɔ: «Nii-na nɔɔntɔ wɔntɔ na ki wo-kɔnkagɔ yaɔ maama tɔn. Dɔbam nan wɔ ki-o ta mu?» ⁴⁸ Dɔ na yag-o si o taa ki kɔntɔ, nɔɔna bam maama wɔ ba ba se wɔm mu. Kɔntɔ wɔ pa Rom didɛera bam laan ba ba cɔgi dɔ We-di-kamunu kɔm dɔ dɔ tɔv kɔm maama.»

⁴⁹ Balɔ na bwe daantɔ kɔntɔ tɔn, ba wɔ nɔɔntɔ didɔba yɔri mu Kayifu. Wɔntɔ mu yi ba We kaanum yuutu bɔni dɔm kɔntɔ wɔntɔ. O ma ta dɔ ba o wɔ: «Abam yɛri kulɔkulɔ. ⁵⁰ A fɔgi ɔ bunɔ ɔ nii, nɔɔntɔ didɔba na tɔga dɔbam nɔɔna bam maama nɔwɛantɔ, kɔv ta lana kɔ pa dɔbam kɔ garɔ dɔ tɔv kɔm maama na cɔgi.» ⁵¹ Kayifu na tagi kɔntɔ tɔn, kɔ daɔ o tɔ tɔv wɔbɔɲa mu o mɛ o ta. O nan na yi We kaanum yuutu tɔn, mu We pɛ o wuuri o ta ni, Zezi lagɔ o ti Zwifɛ dɔwi dɔm maama nɔwɛantɔ mu. ⁵² Kɔ nan daɔ ni o lagɔ o ti bantɔ dɔwi dɔm mɔ nɔwɛantɔ mu. Kɔ yi We biɛ bam na jagɔ je maama tɔn dɔ nɔwɛantɔ mu, si o wantɔ o ki-ba daantɔ si ba taa yi dɔwi didɔba.

⁵³ Kɔ na zigi dɛ dɔm kɔntɔ ni tɔn, Zwifɛ yigɛ tiinɛ bam ma ki ni daantɔ si ba gv Zezi. ⁵⁴ Kɔntɔ ma pa Zezi daa ba beeri jaja Zude ni si nɔɔna taa na-o. O ma yagɔ dɔantɔ, yi o vu je silɔ na batwari dɔ kagɔa ni tɔn. Kɔ yi Efrayim ni mu o ve o zɔvɔri da dɔ o karabiɛ bam.

⁵⁵ Zwifɛ bam candiɛ kalɔ yɔri na yi Paki tɔn dɛɛn ma daari fɔn si ka yi. Nɔɔna zanzan ma zanɔ tɔv kɔm je maama ni, ba vu Zeruzalem si ba kwe ba titi dɔ We, si kɔ loori candiɛ kam. ⁵⁶ Nɔɔna bam ma beeri Zezi je. Ba ma la daantɔ We-di-kamunu kɔm ni, yi ba bwe daantɔ ba wɔ: «Abam bunɔ ni, o bɔ ba o di candiɛ kam na?»

⁵⁷ We kaanum yigɛ tiinɛ bam dɔ Farizian tiinɛ bam dɛɛn ya pɛ ni ni, nɔɔntɔ wɔlɔ na ye Zezi na wɔ mɛ tɔn, si o brɔ-ba, si ba ja-o.

12

Mari na zuli Zezi te tɔn

(*Matiyu 26:6-13, Mariki 14:3-9*)

¹ Da yardɔ dɛɛn na daari si kɔ yi Paki candiɛ kam tɔn, Zezi ma vu o yi Betani. Kɔ yi dɔantɔ mu Lazaari zɔvɔri da. Wɔntɔ mu yi nɔɔntɔ wɔlɔ Zezi na pɛ o bi o yagɔ tɔvɔn tɔn. ² Ba ma ki wɔdiu ba pa-o jɛgɛ kam kɔntɔ ni. Mariti maa wɔra o manɔ wɔdiu kɔm. Lazaari ma tɔgɔ o jɛni si o di dɔ Zezi. ³ Mari laan ma kwe trali nugɛ kalɔ yɔri na yi naadi tɔn. Ka dɛɛn yi kunkwɛlɛ yi mu, yi ka tiini ka lana. Nugɛ kam kɔntɔ yɛlo cana zanzan. O ma kwe-ka o ma turi Zezi nɛ. O ma daari o ma

o yuuywe o guguni o ne sum. Tralt nuga kam lwem dum ma zanj sojɔ kom maama woni. ⁴ Zezi karabiə bam didba wɔlɔ yiri na yi Zudası Yiskariyo tun di tɔgi o wɔra. Wɔntu mu yi wɔlɔ na wɔ ba o yəgi Zezi o pa nɔɔna tun. ⁵ O na ne Mari na ki te tun, o ma ta o wɔ: «Bee mu yi o ki kɔntu? Dı ya wai di kwe tralt nugə kam di yəgi, yi di ce di pa yinigə tiinə. Ka səbu kom ya wɔ yi səbu-dala biə-yatɔ (300).» ⁶ O na tagi kɔntu tun, ku dai ni o jigi yinigə tiinə bam nwanja mu. O yi nwanu mu. Wɔntu mu nii ba kɔɔgɔ kom səbu kom banja ni, yi o yəni o nɔnti-ku o lia.

⁷ Zezi laan ma ləri o wɔ: «Yagi o yira, si o ki kɔntu a na wɔ ti yi ba ki-ni tun nwanu mu. ⁸ Ku nan na yi yinigə tiinə, bantɔ ta wɔra mu di abam manja maama. Ku daari amu nan ba ta wɔra di abam manja maama.»

⁹ Zwifə kɔɔgɔ zanzan ma lwarı ni Zezi wɔ Betani ni. Ba ma zanj ba vu da. Ba na ve tun, ku dai Zezi yiranı nwanu, ku yi si ba di na Lazaari wɔlɔ Zezi na pe o bi o yagi tɔvni tun mu. ¹⁰ We kaanum yigə tiinə bam laan ma ki ni daari si ba gɔ Lazaari di, ¹¹ bejnwanı Lazaari biim dum mu te Zwifə zanzan joori ba yigə tiinə bam kwaga ni, yi ba daari ba se Zezi.

Zezi na zv Zeruzalem te tin

(Matiyu 21:1-11, Mariki 11:1-11, Luki 19:28-40)

¹² Tıga na pɔvri tun, non-kɔɔgɔ kɔlɔ na tu Zeruzalem si ba di candiə kam tun ma lwarı ni Zezi maa bına. ¹³ Ba ma vu ba kaari kɔvɔ-vɔɔvɔ, yi ba nunji ba maa ve si ba jeer-o. Ba na maa ve tun, ba maa zul-o ba wɔ:

«Ozaana! Zuli-na wɔlɔ na tu di Yuutu Baŋa-We yiri nwanu tun.

Wɔntu mu yi Yisrayelɔ dwi tiinə pe.»

¹⁴ Zezi ma na bına-pɔla o di, ni We tɔɔɔ kom na manjı ku ta te tun. Ku pɔpɔni ku wɔ:

¹⁵ «Abam balɔ na zɔvri Siyɔn tɔv kum ni tun,

á yi taá kwari fɔvni.

Nii-na á pe wɔm,

o diini bına-pɔla o maa bına.»

¹⁶ Manja kam kɔntu ni, Zezi karabiə bam ya ma wɔ lwarı wəənu tum kɔntu kuri. Ku daari manja kam Zezi na tigi yi o bi o yagi tɔvni o na paari-zulə We tee ni tun, mu ba laan guli We tɔɔɔ kum na tagi o taani te tun, di non-kɔɔgɔ kom na ki kɔlɔ ba zul-o tun.

¹⁷ Nɔɔna balɔ deen na wɔ Zezi tee ni yi o pa Lazaari bi o yagi tɔvni tun ya manjı ba ta ba brı tɔv kum nɔɔna bam, o na ki te o bəŋi Lazaari yi o nunji yibeeli dum

wɔntı tun. ¹⁸ Ku yi kɔntu nwanu mu non-kɔɔgɔ kum nunji tɔv kum ni ba jeer-o, ba na ni ni o ki wo-kunkagılı dum kɔntu tun nwanu. ¹⁹ Farizian tiinə bam laan maa te daani ba wɔ: «Á wɔ ne? Dıbam brı di bá wani kɔlɔkɔlɔ di ki. Nii-na lɔvɔ kum nɔɔna bam maama mu tɔgi o kwaga.»

Zezi na te o tɔvni dum taani te tin

²⁰ Greki tiinə balɔ deen na tɔgi ba vu Zeruzalem si ba di candiə kam ba zuli We tun badaara ma vu Filipi te. ²¹ Wɔntu nunji Galile tɔv kɔlɔ yiri na yi Betisayida tun mu. Ba ma ta did-o ba wɔ: «Dıbam lagı si di na Zezi mu.»

²² Filipi ma vu o ta di Andre. Bantɔ bale ma vu ba ta ba brı Zezi. ²³ Zezi ma ta di ba o wɔ: «Manja kam laan yiə, si We pa Nabiin-bu wɔm na paari-zulə. ²⁴ A lagı a ta cıga mu di abam si, nmu na jigi mın-dwi, yi n na dugi-di tıga ni, di wɔ nunji di ki biə zanzan mu. Nmu nan na wɔ se si n du-di tıga ni si di puli di nunji di daari si mın-bu wɔm pɔ, di wɔ ta yi didwı yiranı mu taan, n bá na nyɔvri di banja ni. ²⁵ Wɔlɔ na soe o titi nwanu tun, kɔntu tu bá na nwanu We tee ni. Wɔlɔ nan na vin o nwanu lɔvɔ kɔntu banja ni tun, ku tu wɔ na nwanu kalɔ na ba ti tun We tee ni. ²⁶ Wɔlɔ maama na lagı si o tɔvı amu titɔnja tun, kɔntu tu manjı si o tɔgi a kwaga mu. Kuntɔ, a na wɔ me tun, a tintɔnɔ wɔm di wɔ ta tɔgi o wɔra. Wɔlɔ maama na tɔvı amu titɔnja tun, amu Ko wɔ pa o na zulə.»

²⁷ Zezi ma ta o wɔ: «A wɔ mu cɔgi zanzan. A nan wɔ ta ni bee mu? Aá loori a Ko mu si o vri-ni yaara yantɔ wɔntı na? Awo. Ku yi kɔntu nwanu mu amu manjı a ba si a yaari. ²⁸ A nan wɔ loori a Ko si o pa o yiri na zulə.»

Kwərə laan ma nɔvri weyuu ni ka wɔ: «A manjı a pa a yiri na zulə, a nan ta wɔ pa di na zulə.»

²⁹ Non-kɔɔgɔ kɔlɔ na zıgi da tun ma ni kwərə kam, yi ba ta ba wɔ, dɔba mu mumunə. Badaara maa wɔ, ku yi maleka mu nɔvri did-o.

³⁰ Zezi ma ta di ba o wɔ: «Ku dai amu nwanu mu kwərə kantu nɔvri, ku yi abam nwanu mu ka nɔvri. ³¹ Manja laan yiə si We di nabiinə taani, si Di zəli lɔvɔ banja pe wɔm. ³² Ku daari ku na yi amu, manja kalɔ ba na wɔ zanjı amu wəəni tun, amu wɔ pa nabiinə maama ba amu te.»

³³ O na tagi kɔntu tun, o brı o na lagı o ti tɔvni dwi dilɔ tun mu.

³⁴ Non-kɔɔgɔ kum ma lər-o ku wɔ: «Dıbam ni ni ku pɔpɔni We callu tɔɔɔ wɔntı ku wɔ, Krisi wɔm We na tɔvı tun manjı si o taa nwanu mu manja maama. Bee nan mu yi n ta n wɔ, ba manjı si ba zəŋi

Nabiin-bu wòm weent? Nabiin-bu wóntu nan yi wóo?»

³⁵ Zezi ma læri-ba o wɪ: «Pooni bá tiini dɪ daani abam tee nɪ. Pooni dɪm ta na wɔ á tee nɪ maɲa kalɔ tɪn, sɪ á taá veə, sɪ lim yi ba dɪ yi abam. Wɔlɔ na ve lim wɔnt tɪn yəri o na ve mæ. ³⁶ Pooni dɪm ta na wɔ á tee nɪ tɪn, á nan se wɔlɔ na yi pooni dɪm tɪn, sɪ á daari á taá yi pooni dɪm biə.»

Zezi na tagɪ kóntu o ti tɪn, o ma nunɪ ba tɪtari nɪ o vu o səgi. ³⁷ Dɪ o na maɲɪ o kɪ wo-kɪnkagila zanzan ba yibiya nɪ tɪn, ba daa ta wɔ se-o. ³⁸ Kóntu ma pa kulɔ Wɛ nijonɲu Ezayi deen na tagɪ tɪn sɪntɪ kɔ kɪ. O deen tagɪ faɲa faɲa o wɪ:

«Yuutu Banja-Wɛ, nɔɔn-nɔɔnɔ wɔ se dí na tagɪ taani dɪlɔ dɪ bɪrɪ-ba tɪn.

Nɔɔn-nɔɔnɔ nan wɔ lwarɪ dí Yuutu wòm dam dɪm na yi te tɪn.»

³⁹ Ba wɔ want ba se Zezi taani dɪm, beɲwaani Ezayi ta tagɪ o wɪ:

⁴⁰ «Dɪntɔ mu dwe ba yiə, yi Dɪ pa ba wɔbɔɲa tɪ, sɪ ba yiə yam yi want ya taa nai, sɪ ba wɔbɔɲa yam dɪ yi want ya lwarɪ Wɛ taani dɪm kuri, sɪ ba yi læni ba wɔbɔɲa ba se Wɛ sɪ Dɪ pa ba na yazurə.»

⁴¹ Ezayi deen tagɪ dí Yuutu wòm taani kóntɔ, beɲwaani o wuuri o na Zezi paari-zulə na yi te yi o daa ta wɔ tu lɔgɔ banja.

⁴² Dɪ kóntu dɪ, Zwifə yigə tiinə zanzan dɪ ta kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi. Ba na kwari Farizatan tiinə bam tɪn ɲwaani mu, ba wɔ ɲɔɔntɔ-kɔ jaja, sɪ baá zəli-ba ba Wɛ-digə kam nɪ. ⁴³ Ba na kɪ te tɪn bɪrɪ nɪ ba soe sɪ nabiinə wɔru poli dɪ ba kɔ dwe Wɛ wɔ na poli dɪ ba.

Zezi na tu sɪ o vrɪ nabiinə lwarɪm wɔnti te tɪn

⁴⁴ Zezi ma ta dɪ kwər-dɪa o wɪ: «Wɔlɔ na kɪ o wɔ-dɪdɔba dɪ amɔ tɪn, kɔ dɪtɪ nɪ o se amɔ yɪranti mu, kɔ yi wɔlɔ na tɔɲɪ-nɪ tɪn mu o se. ⁴⁵ Wɔlɔ na ne amɔ tɪn ne wɔlɔ na tɔɲɪ-nɪ tɪn dɪ mu. ⁴⁶ Amɔ tu lɔgɔ banja sɪ a taa yi pooni mu a paɪ nabiinə, sɪ wɔlɔ maama na se amɔ tɪn daa yi maɲɪ lim wɔntɪ. ⁴⁷ Wɔlɔ na ni a taani dɪm yi o wɔ se sɪ o kɪ kulɔ a na tagɪ tɪn, kɔ dɪtɪ amɔ mu cɔgɪ kóntu tɪn, beɲwaani amɔ na tu lɔgɔ banja tɪn, kɔ dɪtɪ sɪ a dɪ nabiinə taani sɪ a cɔgɪ-ba. Kɔ nan yi sɪ a vrɪ-ba ba lwarɪm wɔntɪ mu. ⁴⁸ Wɔlɔ na vɪn amɔ yi o wɔ se a taani dɪm tɪn, mu kulɔ na wɔ cɔgɔ-o: Taani dɪlɔ amɔ na ɲɔɔntɪ a bɪrɪ nɔɔna tɪn mu wɔ zanjɪ lɔgɔ tiim de dɪm nɪ dɪ bɪrɪ nɪ kóntu tu ba jɪgɪ bɔra. ⁴⁹ Kɔ nan dɪtɪ a tɪtɪ wɔbɔɲa mu a ɲɔɔna. Kɔ yi a Kɔ wɔlɔ na tɔɲɪ-nɪ tɪn mu pɛ-nɪ ni sɪ a ta kulɔ Dɪ wɔbɔɲa na lagɪ tɪn, yi Dɪ ta bɪrɪ-nɪ kulɔ a

na wɔ ɲɔɔntɪ tɪn. ⁵⁰ Amɔ nan ye sɪ balɔ na se ni dɪlɔ a Kɔ Wɛ na pɛ-nɪ sɪ a ɲɔɔntɪ tɪn wɔ na ɲwɪta kalɔ na ba ti tɪn. A na yəni a ɲɔɔntɪ te maama tɪn, kɔ yi a Kɔ Wɛ na tagɪ kulɔ o bɪrɪ-nɪ tɪn mu.»

13

Zezi na zarɪ o karabiə bam ne te tɪn

¹ De didwɪ na daari sɪ ba dɪ Pakɪ candiə kam tɪn, Zezi deen maa ye nɪ o maɲa kam yiə, sɪ o yagɪ lɔgɔ banja sɪ o daari o vu o Kɔ te. O maa soe balɔ na yi o nɔɔna lɔgɔ banja nɪ tɪn, yi o tiini o so-ba kɔ ja gaaltɪ.

² Zezi dɪ o karabiə bam maa je ba dɪ wɔdiu tɪtɪ nɪ, dɪ sutaani ya maɲɪ dɪ pa Zudasɪ Yiskariyo wɔlɔ na yi Simɔn bu tɪn lɪ wɔbɔɲa sɪ o yəgi Zezi o pa nɔɔna. ³ Zezi maa ye nɪ o Kɔ Wɛ mu pɛ-o dam wɔɲo maama banja nɪ, yi o ye nɪ o nunɪ Wɛ te mu, o nan ta wɔ jooɪ o vu Wɛ te. ⁴ Ba na wɔra ba dɪ tɪn, o ma zanjɪ da. O lɪ o na zɔ gɔrɔ kulɔ o danɪ tɪn, yi o daari o vɔ pupaa o təɲə nɪ. ⁵ O ma kɪ na o kɪ kacuə wɔntɪ o wɔra o maa zarɪ o karabiə bam ne, yi o ma pupaa kɔm o ma guguni-sɪ. ⁶ O ma ba o yi Simɔn Pɪyɛɛɪ te. Wɔntɔ ma ta did-o o wɪ: «A yuutu, nmu mu wɔ zarɪ amɔ ne na?»

⁷ Zezi ma lær-o o wɪ: «Nmu bá lwarɪ amɔ na wɔra a kɪ kulɔ tɪn kuri lele, n nan wɔlɔ ba n lwarɪ kɔ kuri.»

⁸ Pɪyɛɛɪ ma ta o wɪ: «N bɪrɪ n bá zarɪ a ne maɲa dɪ maɲa.»

Zezi ma lær-o o wɪ: «A na wɔ zarɪ n ne sɪm, n bá n want n ta n yi amɔ nɔɔntɔ.»

⁹ Simɔn Pɪyɛɛɪ ma ta did-o o wɪ: «Kɔ na yi kóntɔ, a yuutu, yi zarɪ a ne yɪranti, zarɪ a jɪa dɪ a yuu dɪ n wəli da.»

¹⁰ Zezi laan ma ta did-o o wɪ: «Wɔlɔ na swe o yɪra tɪn daa ba jɪgɪ diguru, yi o daa wɔ maɲɪ sɪ o swe o yɪra, kɔ na dɪtɪ o ne yɪranti. Abam ba jɪgɪ diguru, kɔ nan dɪtɪ á maama.» ¹¹ Beɲwaani Zezi maɲɪ o ye wɔlɔ na lagɪ o yəg-o o pa nɔɔna tɪn. Mu kɔ kuri o tagɪ o wɪ, kɔ dɪtɪ ba maama mu ba jɪgɪ diguru tɪn.

¹² Zezi na zarɪ ba ne sɪm o ti tɪn, o ma jooɪ o zɔ o gɔrɔ kɔm, yi o vu o jəni o jəɲə je nɪ. O laan ma bwe-ba o wɪ: «Abam lwarɪ kulɔ amɔ na kɪ dɪ abam tɪn kuri na?

¹³ Abam yəni á bə amɔ nɪ, Karanyuna naa á Yuutu mu. Abam na bə te tɪn kɔ maɲɪ, beɲwaani amɔ sɪntɪ a yi kóntu mu. ¹⁴ Amɔ nan na yi abam Yuutu dɪ á Karanyuna yi a zarɪ abam ne tɪn, kɔ maɲɪ sɪ abam dɪ laan zuli daani kóntu mu. ¹⁵ Amɔ nan kɪ a bɪrɪ abam, sɪ á lwəni amɔ na kɪ abam te tɪn mu. ¹⁶ A lagɪ a ta cɪga mu dɪ abam sɪ, gambaa tərə ka na dwe ka tu. Tɪntɔɲɔnɔ nan tərə o na dwe wɔlɔ na tɔɲ-o tɪn. ¹⁷ Abam na

lwarɪ tɪn, á na kɪ kɔntɔ, á wó taá jɪgɪ yu-yoŋo.

¹⁸ Kɔ nan dai abam maama taani mu a tea. A ye balu a na kuri tɪn. Kɔ daari kɔlu na pɔpɔni We tɔnɔ kɔm wɔni tɪn maŋɪ sɪ kɔ kɪ mu. Kɔ tagɪ kɔ wɪ: <Wɔlu na jɔni o di wɔdiu di amɔ tɪn mu joori o zɪgɪ amɔ zɪga.> ¹⁹ A nan wuuri a ta a brɪ abam mu yɪ kɔ ta wɔ kɪ, sɪ kɔ na tu kɔ kɪ, sɪ á wani á se ni amɔ yɪ wɔlu na wɔra maŋa maama tɪn. ²⁰ A lagɪ a ta cɪga mu di abam sɪ, nɔɔɔnɔ na jeeri wɔlu maama a na tɔŋɪ tɪn, kɔntɔ tu jeeri amɔ mu. Kɔ daari, wɔlu na jeeri amɔ tɪn, o jeeri wɔlu na tɔŋɪ-nɪ tɪn mu.>

²¹ Zezi na tagɪ kɔntɔ o ti tɪn, o wɔ ma tiini kɔ cɔgɪ kɔ pa o ŋɔɔni jaja o wɪ: «A lagɪ a ta cɪga mu di abam sɪ, abam didɔa mu lagɪ o yɔgɪ amɔ o pa nɔɔna.»

²² O na tagɪ kɔntɔ tɪn, o karabiə bam maa nii daani, yɪ ba brɪ ba yəri wɔlu titɪ o na te bantɔ wɔni tɪn. ²³ Wɔlu Zezi na soe lanyɪranɪ ba wɔni tɪn maa je o tikəri ni. ²⁴ Simɔn Pɪyɛɛɪ ma yɪgɪsɪ o jɪŋa o brɪ wɔntɔ, sɪ o bwe Zezi o nii, kɔ yɪ wɔɔ taani mu o tea. ²⁵ Nɔɔnɔ wɔm ma fɔɔɪ o yɪ Zezi o sal-o, yɪ o bwe o wɪ: «A Yuutu, kɔ yɪ wɔɔ mu?»

²⁶ Zezi ma ləri o wɪ: «Amɔ na fɔgɪ dɪpe a lu dwə wɔni a pa wɔlu tɪn, mu kɔ tu.» O laan ma fɔ dɪpe dum o ma lu o pa Zudasɪ Yiskariyo wɔlu na yɪ Simɔn bu tɪn. ²⁷ Zudasɪ na jɔŋɪ dɪpe dum kɔntɔ tɪn, sɔtaani ma zɔ o bɪcarɪ. Zezi ma ta did-o o wɪ: «Kɪ hla sɪ n kɪ kɔlu nmu na lagɪ n kɪ tɪn.»

²⁸ Balu maama na je ba di tɪn wɔluwɔlu ma wɔ lwarɪ Zezi na tagɪ kɔlu did-o tɪn kuri. ²⁹ Zudasɪ nan na nii ba kɔgɔ kɔm sɔbu kɔm baŋa ni tɪn, ba badaara maa bɔŋɪ ni Zezi tɔŋ-o sɪ o vu o yɔgɪ wɔdiu mu sɪ ba ma di candiə kam, naa o ga tɔŋ-o sɪ o vu o pa yinigiə tiinə wəənu mu. ³⁰ Zudasɪ na jɔŋɪ dɪpe dum tɪn, o ma da o zanɪ o nunji. Kɔ dɛen yɪ titɪ ni mu.

³¹ Zudasɪ na nunji o daari kɔntɔ tɪn, Zezi ma ta o wɪ: «Lele kɔntɔ amɔ Nabiin-bu wɔm wó na paari-zulə, yɪ Wɛ titɪ wó na zulə amɔ ŋwaani. ³² Wɛ na nɛ zulə amɔ ŋwaani tɪn, Di laan wó pa a na paari-zulə Di titɪ tee ni. Wɛ nan wó pa a na zulə lele kɔntɔ. ³³ A biə-ba, a daa bá tiini a daani abam tee ni. Abam nan wó ba á beeri amɔ jəgə. A nan lagɪ a ta a brɪ abam kɔlu a na maŋɪ a ta a brɪ Zwifə bam a wɪ, amɔ na lagɪ a vu mɛ tɪn, abam bá wani da á vu. ³⁴ A nan lagɪ a pa abam ni-dɔɔri mu. Taá soe-na daani. Amɔ na soe abam te tɪn, abam di taá soe daani kɔntɔ. ³⁵ Á na soe daani, nɔɔna maama wó lwarɪ ni abam yɪ a karabiə mu.»

Zezi na wuuri o brɪ Pɪyɛɛɪ na wó vi-o te tɪn

(Matiyu 26:31-35, Mariki 14:27-31, Luki 22:31-34)

³⁶ Simɔn Pɪyɛɛɪ ma bwe Zezi o wɪ: «A yuutu, yən nɛ lagɪ n vu?»

Zezi ma ləri o wɪ: «Amɔ na lagɪ a vu mɛ tɪn, nmu bá wani n da n vu lele kɔntɔ. Maŋa kadorɪ ni mu, nmu laan wó wani n da-nɪ n vu.»

³⁷ Pɪyɛɛɪ ma ta o wɪ: «A yuutu, bɛɛ mu yɪ a bá wani a tɔgɪ nmu lele kɔntɔ? Amɔ wó se sɪ a ti nmu ŋwaani.»

³⁸ Zezi ma lər-o o wɪ: «Nmu wó sɔni n se sɪ n ti amɔ ŋwaani na? A lagɪ a ta cɪga mu di nmu sɪ, kɔ na wó loori sɪ cɪbwɔ keeri tɪn, nmu wó fɔ kuni bitɔ ni n yəri amɔ.»

14

Wɔlu na nɛ Zezi tɪn, o nɛ o Ko Wɛ di mu

¹ Zezi laan ma ta di o karabiə bam o wɪ: «Á yɪ pa á bɪcara taa maga. Kɪ-na á wu-dɪɔa di Wɛ, sɪ á kɪ á wu-dɪɔa di amɔ di.

² A Ko wɔm sɔŋɔ ni, je zanzan mu wɔra. A nan lagɪ a vu a kwe je mu a pa abam. Kɔ na dai cɪga, a ya bá ta di abam. ³ A na ve a kwe je sɔm a ti abam ŋwaani, a laan wó joori a ba a ja abam, sɪ á tɔgɪ á vu á taá wɔ amɔ na wɔ mɛ tɪn. ⁴ Abam nan ye a na maa ve tɪn cwəŋə.»

⁵ Toma ma ta did-o o wɪ: «A yuutu, dɪbam yəri nmu na lagɪ n vu mɛ tɪn. Di nan wó kɪ ta mu di lwarɪ ka cwəŋə?»

⁶ Zezi ma ta did-o o wɪ: «Amɔ mu yɪ cwəŋə di cɪga tu di ŋwɪa tɪn. Nɔɔn-nɔɔnɔ bá wani o vu a Ko Wɛ te di o na wɔ de amɔ o vu. ⁷ Abam na ye amɔ, á wó lwarɪ a Ko wɔm di. Lele kɔntɔ abam lwar-o, á nan nɛ-o di.»

⁸ Filipi ma ta o wɪ: «A yuutu, brɪ dɪbam n Ko wɔm, sɪ kɔntɔ wó maŋɪ dɪbam.»

⁹ Zezi ma ləri o wɪ: «Filipi, amɔ daani abam tee ni yɪ nmu ta yəri amɔ na? Wɔlu maama na nɛ amɔ tɪn nɛ amɔ Ko wɔm mu. Bɛŋwaani mu yɪ n ta n wɪ, a brɪ abam a Ko wɔm? ¹⁰ Nmu wɔ se ni amɔ wɔra di a Ko yɪ a Ko wɔra di amɔ na? Taani dɪlu amɔ na tagɪ a brɪ abam tɪn dai amɔ titɪ nym. Kɔ yɪ amɔ Ko wɔm mu ŋwɪ amɔ wɔni, yɪ o tɔŋɪ o titɔŋa. ¹¹ Taá jɪgɪ-na wu-dɪɔa di amɔ, sɪ amɔ wɔra di a Ko yɪ a Ko wɔra di amɔ. A na wɔ kɪ á wu-dɪɔa di amɔ a taani dum ŋwaani, á weeni á kɪ á wu-dɪɔa di amɔ titɔŋa yalɔ amɔ na tɔŋɪ tɪn ŋwaani. ¹² A lagɪ a ta cɪga mu di abam sɪ, wɔlu na kɪ o wu-dɪɔa di amɔ tɪn wó tɔŋɪ titɔŋa yalɔ dɔŋ amɔ na tɔŋɪ tɪn. O nan wó tɔŋɪ titɔŋ-kamunə sɪ ya taa dwe amɔ na kɪ te tɪn, amɔ na lagɪ a vu a Ko te tɪn ŋwaani. ¹³ Kɔlu maama abam na wó loori

amu yiri njwaani tun, aá kɪ-kɔ a pa abam sɪ a Ko We na zulə amu njwaani. ¹⁴ Abam na loori woŋo kulɔ maama amu yiri njwaani tun, amu wó kɪ-kɔ a pa abam.

¹⁵ Abam na soe amu, á wó sɛ a niə yam. ¹⁶ A nan wó loori a Ko wɔm sɪ o pa abam Zənnu wɔdon. Wɔntu wó ta wɔ abam tee nɪ manja kalɔ na ba ti tun. ¹⁷ Wɔntu mu yɪ We Joro kulɔ na yɪ cɪga tu tun. Nɔɔna balɔ kugu je na wɔ lɔgɔ banja nɪ tun bá wani ba se-o, beɲwaani ba bá wani ba na-o, yɪ ba bá wani ba lwar-o dɪ. Kɔ daari abam nan ye-o, beɲwaani o wɔra dɪ abam, yɪ oó ta ɲwi abam wɔni. ¹⁸ Amu bá yagɪ abam á yɪrani. Aá joori a ba abam te. ¹⁹ Kɔ na kɪ fun, lɔgɔ banja nɔɔna bam daa bá na amu. Abam nan wó na-nɪ. Beɲwaani, amu na jigi ɲwia We tee nɪ tun, abam dɪ wó na ɲwia We tee nɪ. ²⁰ De dɪm kɔntu nɪ á wó lwarɪ nɪ a wɔra dɪ a Ko We, yɪ abam dɪ wɔra dɪ amu, yɪ amu dɪ wɔra dɪ abam.

²¹ Nɔɔnu wɔlɔ maama na sɛ a niə yam yɪ o tɔgɪ-ya tun mu yɪ wɔlɔ na soe amu tun. A Ko We wó ta soe kɔntu tu. A dɪ nan wó ta so-o, yɪ a kwəri a pa o lwarɪ amu na yɪ wɔlɔ tun.»

²² Zezi na tagɪ kɔntu tun, nɔɔnu wɔdon dɪ yiri na yɪ Zudasi yɪ kɔ daɪ Zudasi Yiskariyo tun na ləri o wɪ: «A yuutu, nmu wó kɪ ta mu n pa dɪbam lwarɪ nmu na yɪ wɔlɔ tun, yɪ lɔgɔ banja nɔɔna bam bá lwarɪ?»

²³ Zezi ma lər-o o wɪ: «Wɔlɔ na soe amu tun wó sɛ o kɪ a na tagɪ kulɔ tun mu. A Ko wó ta soe kɔntu tu, yɪ amu dɪ a Ko wó ba o te dɪ taá wɔra dɪd-o. ²⁴ Wɔlɔ maama nan na ba soe amu tun bá sɛ o kɪ a na tagɪ kulɔ tun. Taani dɪlɔ abam nan na nɪ tun daɪ amu nyɪm, dɪ nuɲi a Ko wɔlɔ na tɔɲi-nɪ tun te mu. ²⁵ A manjɪ a ta wəənu tum kɔntu a bɪri abam manja kam a ta na wɔ abam tee nɪ tun. ²⁶ Kɔ daari, Zənnu wɔlɔ na wó ba abam te tun, wɔntu mu yɪ We Joro kum a Ko We na wó tɔɲi sɪ kɔ ba amu yiri njwaani tun. Kɔntu wó bɪri abam woŋo maama, yɪ kɔp pa á guli kulɔ maama amu na manjɪ a ta a bɪri abam tun.

²⁷ Amu yagɪ wu-zuru mu a pa abam. Kɔ yɪ amu tɪti wu-zuru mu a pe abam. Amu na pe abam wu-zuru kulɔ tun, kɔ daɪ lɔgɔ banja nyɪm. Á yɪ pa á bɪcara taa maga, á nan yɪ taá jigi liə dɪ. ²⁸ Abam manjɪ á ni amu na tagɪ dɪ abam nɪ, a lagɪ a viiri, yɪ a ta wó joori a ba abam te. Abam ya na soe amu, á wó taá jigi wɔpolo dɪdaani amu na lagɪ a vu a Ko We te tun, beɲwaani a Ko We dwe amu. ²⁹ Amu nan tagɪ wəənu tɪntu a bɪri abam lele kɔntu yɪ ti daa ta wɔ kɪ, sɪ ti na tu ti kɪ, sɪ á wani á sɛ a taani dɪm. ³⁰ Amu daa bá ɲɔɔni taani zanzan dɪ abam, lɔgɔ banja pe sɪtaani na maa bɪni tun njwaani. Wɔntu nan bá jigi dam dɪ

amu. ³¹ A nan manjɪ sɪ a pa lɔgɔ banja nɔɔna lwarɪ nɪ a soe a Ko wɔm, kɔntu mu a kɪ kulɔ maama a Ko na pe-nɪ ni sɪ a kɪ tun mu.

Á zanjɪ sɪ dɪ viiri.»

15

Zezi dɪ o nɔɔna bam nyɪ nɪ vinyə tiu dɪ kɔ ne mu te

¹ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Amu yɪ vinyə tiu cɪga cɪga. A Ko maa yɪ tiu kum tu, yɪ o nii kɔ banja nɪ. ² Naga kalɔ na nuɲi tiu kum yɪra nɪ yɪ ka ba ləri biə tun, oó go-ka o yagɪ mu. Kɔ daari naga kalɔ na ləri biə tun, oó farɪsɪ-ka mu, sɪ ka taa lana, sɪ ka taa fɔgɪ ka ləri biə zanzan. ³ Abam bɪcara nan manjɪ ya kwe lanyɪrani, nɪ ba na farɪsɪ tiu ne yɪ sɪ lana te tun, á na sɛ taani dɪlɔ amu na ɲɔɔni a bɪri abam tun njwaani. ⁴ Taá wɔra dɪ amu, sɪ amu dɪ wó ta ɲwi abam wɔntu. Tiu naga bá wani ka lə biə ka yɪrani yɪ ka təri tiu kum yɪra nɪ. Kɔ nan yɪ budwɪ mu dɪ abam. Abam manjɪ sɪ á taá wɔra dɪ amu mu, sɪ á laan wani á taá kɪ kəm-laaru.

⁵ Amu mu yɪ tiu kum, yɪ abam yɪ kɔ ne sum. Wɔlɔ maama na wɔra dɪ amu yɪ amu ɲwi kɔntu tu wɔntu tun wó ta kɪ kəm-laaru mu, nɪ naga kalɔ na ləri biə zanzan tun. Amu nan na təri á bɪcara nɪ, á bá wani kulɔkulɔ á kɪ. ⁶ Wɔlɔ na tərə dɪ amu tun nyɪ dɪ tiu naga kalɔ ba na goni ba yagɪ yɪ ka kɔ tun mu. Tiu ne sɪlɔ na kugi tun, baá pe-sɪ ba kɪ mini nɪ mu yɪ sɪ dɪ. ⁷ Abam nan na wɔra dɪ amu, yɪ amu taani dɪm na wɔ á bɪcara nɪ, á wó wani á loori kulɔ maama á wɔbɔɲa na lagɪ tun, yɪ á wó na-kɔ. ⁸ Abam na kɪ kəm-laaru, nɪ tiu na ləri bu-ɲɔna zanzan te tun, á wó sunɪ á taá yɪ amu karabiə, yɪ kɔntu wó pa a Ko wɔm na zulə. ⁹ Nɪnɛni a Ko na soe amu te tun, amu dɪ soe abam kɔntu mu. Taá jigi-na amu sono kum á bɪcara nɪ. ¹⁰ Abam na kɪ a na tagɪ kulɔ tun, á wó wani á taá jigi amu sono kum kɔntu, nɪ amu dɪ na kɪ a Ko na tagɪ kulɔ yɪ a jigi o sono kum a bɪcarɪ nɪ te tun.

¹¹ A tagɪ wəənu tɪntu a bɪri abam, sɪ wɔpolo kulɔ a na jigi tun mu taa wɔ abam wɔntu, sɪ kɔ pa abam wɔpolo kum ja gaalt. ¹² Ni dɪlɔ amu na lagɪ a pa abam tun mu tɪntu:

Á taá soe daani,

nɪnɛni a na soe abam te tun.

¹³ Sono tərə kɔ na dwe tɪntu, sɪ nɔɔnu sɛ sɪ o tɪ o donnə njwaani. ¹⁴ Abam na kɪ a na tagɪ kulɔ tun, á wó ta yɪ a cilonnə mu.

¹⁵ Amu daa bá ta bə abam nɪ a tɪntɔɲna. Beɲwaani tɪntɔɲnu yəri kulɔ o yuutu na lagɪ o kɪ tun. Kɔ nan na yɪ abam, a tagɪ kulɔ maama a na ni a Ko We tee nɪ tun a bɪri abam. Kɔntu njwaani mu a laan bə abam

ni a cilonnə. ¹⁶ Kɔ nan dai abam mu kuri amu. Kɔ yi amu mu kuri abam, yi a daari a pa abam ni si á taá ki kəm-laaru. Kəm-laaru tum kuntu wú ta wura maɲa maama. Abam na ki kəm-laaru tum kuntu, a Ko wú pa abam kulɔ maama á na wú loori o tee ni amu yiri ɲwaani tun. ¹⁷ Amu na pe abam ni si á ki kulɔ tun mu tuntu: Á taá soe daani.»

Lɔgɔ banya ɲɔɔna na wú culi Wɛ ɲɔɔna te tun

¹⁸ Zezi daa ma ta o wɛ: «Lɔgɔ banya ɲɔɔna bam wú culi abam. Ba nan na culi abam, si á lwarɪ ni ba maɲi ba da yigə ba culi amu mu. ¹⁹ Abam ya na yi lɔgɔ banya nyum, kɔ ɲɔɔna bam ya wú ta soe abam, á na yi kɔ nyum tun ɲwaani. Amu nan mu kuri abam lɔgɔ ɲɔɔna bam wɔni, yi á daa dai ba nyum. Kuntu ɲwaani mu balɔ na yi lɔgɔ banya ɲɔɔna tun wú ta culi abam. ²⁰ Guli-na a na maɲi a ta kulɔ a bri abam tun: Tintuɲu tərə o na dwe o yuutu. Ba na yaari amu tun, baá yaari abam di mu. Ba nan na se amu ni-taani dum, baá se abam di ni-taani mu. ²¹ Ba nan wú ki abam tuntu wənu tum maama amu ɲwaani mu, beɲwaani ba yəri wɔlɔ na tuɲi-ni tun. ²² Amu ya na wu tu a ɲɔɔni ciga a bri-ba, lwarim ya bá ta wu ba yuu ni. Lele kuntu ba nan daa bá wani ba ta ni ba jigi bura. ²³ Wɔlɔ maama na culi amu tun, kuntu tu culi a Ko wum di mu. ²⁴ Amu ki tituɲ-ɲona yalɔ ɲɔɔn-ɲɔɔnu ta na wu ki ya doɲ tun a bri-ba. A ya na wu ki a bri-ba, lwarim ya bá ta wu ba yuu ni. Ba nan ne a na ki kulɔ tun, yi ba ta culi amu di a Ko wum maama. ²⁵ Kɔ nan ki si kɔ pa kulɔ na pupuni Wɛ callu tɔnɔ kum wɔni tun mu sɔni kɔ ki, di kɔ na wɛ: «Ba culi amu, yi a wu ki kulɔkulu.»

²⁶ Zənnu wum nan wú nuɲi a Ko te o ba. Wum mu yi Wɛ Joro kulɔ na yi ciga tu tun. A nan wú tuɲ-o yi o ba abam te, yi o laan wú ɲɔɔni a ciga kam o bri abam. ²⁷ Abam di nan wú ɲɔɔni a ciga kam taani á bri ɲɔɔna, beɲwaani abam maɲi á wura di amu pulim ni mu.»

16

¹ «A nan ɲɔɔni wənu tuntu a bri abam si kɔ pa á yi zanɪ á yagɪ Wɛ cwəɲə kam toɲum mu. ² Ba nan wú li abam ba Wɛ-di sim wɔni. Maɲa nan wú ba ka yi, yi ɲɔɔna wú gɔ abam, yi ba buɲi ni ba tuɲi tituɲ-ɲum mu ba pa Wɛ. ³ Ba nan wú ki abam wənu tum kuntu, beɲwaani ba yəri a Ko wum, ba nan yəri amu di. ⁴ A te wənu tuntu maama a bri abam, si maɲa kam na yiə ba na ki abam kuntu, si á wani á guli ni amu maɲi a ta-ti a bri abam.»

Wɛ Joro kum na wú bri ɲɔɔna ciga te tun

«A wu tagɪ wənu tum kuntu a bri abam pulim ni, beɲwaani amu ya wu abam tee ni mu. ⁵ Kɔ daari lele kuntu a lagɪ a vu wɔlɔ na tuɲi-ni tun te. Abam wɔlɔwɔlɔ nan wu bwe-ni á nii, a lagɪ a vu yən mu? ⁶ Amu nan na tagɪ a bri abam kulɔ na lagɪ kɔ ki tun mu pe á wuru tiini ti cəɲi. ⁷ Kɔ daari, a lagɪ a ta ciga mu di abam si, amu na viiri, kúv ta lana kɔ pa abam. Beɲwaani, amu na wu viiri, Zənnu wum bá ba abam te. A nan na veə, a laan wú tuɲ-o yi o ba abam te. ⁸ O nan na tuə, oó pa lɔgɔ banya ɲɔɔna lwarɪ ni ba tusi mu ba lwarim wɔni, di Wɛ ciga kam laɲa ni, di Wɛ na wú di ɲɔɔna taani te tun. ⁹ Oó bri-ba ni ba na wu se amu tun ba ki lwarim mu. ¹⁰ Oó bri-ba ni ba tusi Wɛ ciga kam wɔni, beɲwaani amu lagɪ a vu a Ko Wɛ te, yi á daa bá na-ni. ¹¹ O ta wu bri-ba ni ba tusi Wɛ sariya dim dum wɔni, beɲwaani wɔlɔ na yi lɔgɔ banya pe wum tun maɲi o ga bura.

¹² Amu ya ta jigi wənu zanzan si a ta a bri abam, ti nan wú ta tiini ti camma di abam lele. ¹³ Kɔ daari Wɛ Joro kum yi ciga tu mu. Kɔ na tuə, kɔ laan wú pa á lwarɪ ciga kam maama. Kɔ nan dai kɔ titi taani mu kɔ lagɪ kɔ ɲɔɔni. Kúv ɲɔɔni kulɔ kɔ na ni Wɛ tee ni tun mu, kɔ ma daari kɔ ta wənu tilɔ na lagɪ ti ba tun kɔ bri abam. ¹⁴ Kɔ nan wú pa amu na zulə, beɲwaani kúv bri abam amu ciga kam maama. ¹⁵ A Ko wum na jigi kulɔ maama tun yi amu di nyum mu. Kuntu ɲwaani mu a tagɪ a wɛ, Di Joro kum wú bri abam amu ciga kam maama.

¹⁶ Kɔ na ki fun, abam daa bá na amu, yi maɲa finfun na wəli da, á wú joori á na-ni, [a na maa ve a Ko te tun ɲwaani.]»

Wu-cəɲə na wú ləni kɔ ji wupolo te tun

¹⁷ Zezi na tagɪ kuntu tun, o karabiə badaara maa te daani ba wɛ: «O na tagɪ o wɛ, kɔ na ki fun di daa bá na-o, yi maɲa finfun na wəli da dí daa wú joori dí na-o tun, kɔ kuri mu beɛ? O na tagɪ o wɛ, o lagɪ o vu o Ko te tun, di yəri kɔ kuri.»

¹⁸ Ba ta maa tiini ba bwe daani ba wɛ: «O na tagɪ o wɛ, kɔ na ki fun tun, kɔ kuri mu beɛ? Dí yəri o na te kulɔ tun kuri.»

¹⁹ Zezi ma lwarɪ ni ba lagɪ si ba bwe-o taani dum kuri. O ma ta di ba o wɛ: «A na tagɪ a wɛ, kɔ na ki fun á daa bá na-ni, yi maɲa finfun na wəli da á wú joori á na-ni tun ɲwaani mu á bwe daani na? ²⁰ A nan lagɪ a ta ciga mu di abam si, abam wú ba á keeri á coosi. Kɔ daari lɔgɔ banya ɲɔɔna bam wú ta jigi wupolo. Abam wuru wú ba ti cəɲi, yi á wu-cəɲə kum laan wú ləni kɔ ji wupolo. ²¹ Maɲa kalɔ kaani na lagɪ o lu

bu tun, o jigi liä mu, bejwaanti o caneeri manja yiä. O nan na lugi bu wum, o laan wó swe o cam dum ni ni, yi o jigi wupolo di o na lugi bu wum tun. ²² Ku nan yi kontu mu di abam di. Lele kontu á jigi liä. Amu nan daa ta wó joori a na abam, yi ku pa á tiini á na wupolo, yi noon-noonu daa bá wani-ku o cogi. ²³ De dum kontu na yiä, abam daa bá bwe amu kulokulu. A lagi a ta ciga mu di abam si, a Ko wum wó pa abam kulb maama abam na wó loori amu yiri njwaanti tun. ²⁴ Abam nan ta manj á wó loori kulokulu di amu yiri. Nan loorina, si á wó na, si ku pa abam wupolo kum tiini ku gaal.

²⁵ A na tagi wænu tuntu a bri abam tun, ku yi mumaña mu a me a ta. Manja nan wó ba, yi a daa bá manj mumaña a ma bri abam. A laan wó ba a njooni a Ko We taanti dum jaja mu a bri abam. ²⁶ De dum kontu ni, amu daa bá loori a Ko We abam njwaanti. Abam mu wó loori-DI amu yiri njwaanti, ²⁷ bejwaanti We titi manj DI soe abam, abam na soe amu yi á kwari á se ni a nunji DI tee ni tun njwaanti. ²⁸ Amu stuni a nunji a Ko Baña-We te mu a ba lugu baña. Lele kontu a nan lagi a yagi lugu baña si a joori a vu DI te.»

²⁹ Zezi na tagi kontu tun, o karabiä bam laan ma ta did-o ba wi: «Nii, nmu laan njooni jaja mu, n daa wó me mumaña n manj. ³⁰ Lele kontu, di laan lwarí ni nmu ye wonjo maama. Nmu daa n ba lagi si noon-noonu bwe-m taanti. Kontu njwaanti mu dibam se ni nmu stuni n nunji We te.»

³¹ Zezi ma læri-ba o wi: «Lele kontu á laan se na? ³² Nii-na, manja maa biini, ka nan yi ka ti, yi abam wó jagi, yi á didba didba wó joori o kwe o cwæñ o daari amu yiranti. A nan bá ta yi a yiranti, bejwaanti a Ko wum wó ta wó a tee ni. ³³ Amu tagi wænu tuntu a bri abam si ku pa á na wuzuru mu amu togum dum wónti. Lugu baña ni á wó na yaara. Nan taá jigi-na pu-dia, si amu wani lugu.»

17

Zezi na wari We o pa o karabiä bam te tun

¹ Zezi na tagi taanti dum kontu o ti tun, o ma kwæni o yuu wænti yi o wi: «Amu Ko, a tsooni manja kam laan yiä. Amu yi nmu Bu mu. Nan pa a na zulé, si amu di wó pa n na zulé. ² Bejwaanti nmu pe-ni dam nabiinæ maama baña ni, si a wani a pa balb maama nmu na pe-ni tun na njwa kalb na ba ti tun. ³ Njwia kalb na ba ti tun mu yi si nabiinæ wani ba lwarí nmu wónti yiranti na yi Ciga Tu Baña-We tun, si ba daari ba taa ye amu Zezi Krisi wónti nmu na tunj tun. ⁴ A pe noona lwarí nmu zulé

yam lugu baña ni. A ti ttoñj dum nmu na pe-ni si a tunj tun. ⁵ Amu Ko, pa a na paari-zulé nmu tee ni lele kontu, paari-zulé yalv a na manj a jigi di nmu ku loori lugu baña ta na wó ki tun.

⁶ Amu pe noona balb nmu na kuri lugu baña noona bam wónti n ki amu njwa ni tun lwarí nmu na yi wónti. Bantu yi nmu nyum mu, yi n kwe-ba n ki amu njwa ni. Ba nan se nmu ni-taanti dum. ⁷ Lele kontu ba lwarí ni, kulb maama nmu na pe amu tun nunji nmu te mu. ⁸ Bejwaanti kwæñ kalb nmu na pe amu tun mu a pe-ba, yi ba se. Ba nan lwarí lanyiranti ni amu nunji nmu te mu, yi ba ta se ni nmu tunj-ni.

⁹ A nan loori nmu bantu njwaanti mu, si a ba loori nmu lugu baña noona bam njwaanti. Ku yi noona balb nmu na ki a njwa ni tun njwaanti mu, bejwaanti bantu yi nmu nyum mu. ¹⁰ Wonjo kulb maama a na jigi tun yi nmu nyum mu, yi nmu di na jigi wonjo kulb maama tun yi amu nyum. Noona balb na yi nmu nyum yi n ki-ba amu njwa ni tun mu pe a na zulé. ¹¹ Amu daa bá ta wó lugu baña ni, bantú nan ta wónti mu. A maa biini nmu te mu. Amu Ko, Wó-pojjo Tu Baña-We, mai nmu yiri dam dum n ta n mai n nii n noona bam baña ni, yiri dilb nmu na pe amu tun, si ku pa ba taa yi wonjo didba, ni nmu di amu na yi didba te tun. ¹² A na wónti di ba manja kalb tun, nmu yiri dam dum n na pe-ni tun mu a me a nii ba baña ni, a ma ci-ba yi ba wónti wónti wónti, ku na dai wónti wónti na manj si o cogi tun yiranti. Nmu tóñj kum bri ni wónti manj si o cogi mu.

¹³ Lele kontu amu maa biini nmu te, a nan tagi wænu tuntu lugu baña ni mu, si ku pa nmu noona bam taa jigi amu wupolo kum donj ba wónti, si ba taa jigi wupolo ku gaal. ¹⁴ A ma pa-ba nmu taanti dum. Balb kugu je na ku wónti baña ni tun ma culi-ba, ba na dai lugu baña nyum tun njwaanti, ni amu di na dai lugu baña nyum te tun. ¹⁵ Ku nan dai ni a loori nmu si n li-ba lugu baña ni. A loori nmu si n ci-ba sutaani na yi wolwaanv tu tun njwa ni mu. ¹⁶ Ba dai lugu baña nyum, ni amu di na dai lugu baña nyum te tun. ¹⁷ Fogi n kwe-ba di n ciga kam si ba taa yi nmu nyum. Nmu taanti dum yi ciga mu. ¹⁸ Amu tunj-ba lugu wónti, ni nmu di na tunj amu lugu baña ni te tun mu. ¹⁹ Ku nan yi bantú njwaanti mu a kwe a titi a ki nmu njwa ni, si ku pa bantú di wani ba taa yi nmu nyum ciga ciga.

²⁰ A nan ba loori nmu a pai bantú yiranti má, ku yi balb di na wó ba ba ki ba wónti di amu bantú taanti dum njwaanti tun di mu. ²¹ A nan loori nmu, si ku pa ba maama taa yi wonjo didba mu. Amu Ko, nmu njwa amu wónti, yi amu di njwa nmu wónti. Nan pa bantú di taa njwa di dibam

kuntu donj, si ba taa yi wonjo didba, si ku pa lugu banja noona se ni nmu tɔnɔ-ni. ²² A pe-ba zulə yalɔ nmu na pe amu tun, si ba wani ba taa yi wonjo didba, ni amu di nmu na yi didba te tun. ²³ Amu ŋwi ba wɔni yi nmu ŋwi amu wɔni, si ku pa ba sɔni ba taa yi wonjo didba, si lugu banja noona wani ba lwarɔ ni nmu mu tɔnɔ-ni, yi nmu soe nmu noona bam, nɔnɛɛni nmu na soe amu te tun.

²⁴ Amu Ko, a lagɔ si balɔ nmu na kɔ a juɗa ni tun taa toɔi ba wɔ amu na wɔ me tun, si ku pa ba na amu paari-zulə yalɔ nmu na pe-ni tun. Bɛŋwaaɔni nmu maɗi n soe amu ku loori lugu banja daa ta na wɔ kɔ tun. ²⁵ Amu Ko, nmu yi Cɔga Tu. Lugu kum noona bam nan yəri nmu. A nan ye nmu, yi a noona bam di ye ni nmu tɔnɔ-ni. ²⁶ Amu nan pe ba lwarɔ nmu na yi wɔlɔ tun, yi a daa ta wɔ pa ba lwarɔ nmu, si ku pa sono kulɔ nmu na jɔgi amu ŋwaaɔni tun taa wɔ ba wɔni, si amu titi taa ŋwi ba wɔni.»

18

Ba na jaani Zezi te tin

(Matiyu 26:47-56, Mariki 14:43-50, Luki 22:47-53)

¹ Zezi dɛɛn na tagi wəənu tum kuntu o ti tun, o di o karabiə bam ma zaɗi ba nuɗi ba kɛ. Ba ma vu ba bɛ nabara kalɔ yiri na yi Sɔdrɔn tun. Gaari maa wɔ jəgə kam kuntu ni. Ba ma vu ba zɔ di wɔ. ² Zezi di o karabiə bam dɛɛn yəni ba jeeri daani gaari dum kuntu ni mu. Kuntu mu pe Zudasi wɔlɔ na lagɔ o yəgi Zezi o pa tun di ye ka jəgə. ³ Zudasi ma toɔi di paman-kɔgɔ o vu jəgə kam kuntu. We kaanum yigə tiinə bam di Farizian tiinə bam di tɔnɔ ba noona si ba toɔi ba vu. Ba ma jɔgi ba jara zula didaani min-zwəənu di mɔɔla. ⁴ Zezi nan maɗi o ye kulɔ maama na lagɔ ku ki-o tun. O ma fɔɔri o twe ba te, yi o bwe-ba o wɔ: «Wɔɔ mu abam laga?»

⁵ Ba ma lər-o ba wɔ: «Zezi wɔlɔ na yi Nazareti tu tun mu di laga.»

Zezi ma ta o wɔ: «Ku yi amu mu kuntu.» Zudasi wɔlɔ na yəg-o o pa tun di maa toɔi o zigi di ba. ⁶ Zezi na tagi di ba o wɔ wum mu kuntu tun, ba ma titwəni ba joori kwaga ba tɔ tɔga ni. ⁷ O ma joori o bwe-ba o wɔ: «Wɔɔ mu abam laga?»

Ba ma ta ba wɔ: «Zezi wɔlɔ na yi Nazareti tu tun mu di laga.»

⁸ Zezi ma ta di ba o wɔ: «A maɗi a ta a bri abam ni, amu mu kuntu. Ku nan na yi amu mu á laga, si á yagi bantɔ si ba viiri.» ⁹ O tagi kuntu, si ku pa o na maɗi o ta taani dilɔ tun mu sɔni di ki, di o na wɔ: «Amu Ko, a wɔ pe balɔ maama nmu na kɔ a juɗa ni tun di didba di je.»

¹⁰ Simɔn Piyɛɛri maa jigi sɔ-lɔŋo. O ma li-ku o ma zagɔ We kaanum yuutu wum tintɔŋɔn jazum zwe o go. Tintɔŋɔn wum yiri mu Malkusi. ¹¹ Zezi ma ta di Piyɛɛri o wɔ: «Joori n sɔn n sɔgɔ kum ku polo ni. Nmu buɗi ni a lagɔ si a lu cam dilɔ a Ko na pe-ni tun mu na?»

¹² Pamanɗa bam kɔgɔ kum di ba di dɛɛru wum di Zwifə bam noona bam laan ma ja Zezi ba wɔ. ¹³ Ba ma ja-o ba da yigə ba vu Anni te. O yi Kayifu timbaaru mu. Kayifu mu yi We kaanum yuutu buni dum kuntu ni. ¹⁴ Wɔntɔ dɛɛn mu ya tagi di Zwifə bam ni ku maɗi si noonɔ didba mu ti noona bam maama ŋwaaɔni.

Piyɛɛri na fɔgi ni o yəri Zezi te tin

(Matiyu 26:69-70, Mariki 14:66-68, Luki 22:55-57)

¹⁵ Simɔn Piyɛɛri di o donj karabu didba ma toɔi Zezi kwaga. Karabu wum kuntu di We kaanum yuutu wum ye daani lanyiranɔ. O ma toɔi di Zezi o zɔ We kaanum yuutu wum sɔŋo kunkolo. ¹⁶ Piyɛɛri ma maɗi manɔŋo ni ni o zɔga. Zezi karabu wɔlɔ di We kaanum yuutu wum na ye daani tun ma joori o nuɗi o ta di busankana kalɔ na nii manɔŋo kum ni dum baha ni tun, yi o daari o ja Piyɛɛri o zɔ. ¹⁷ Bisankana kam ma bwe Piyɛɛri ka wɔ: «Nmu toɔi n yi Zezi karabu mu na?»

O ma lari o wɔ: «A dai o karabu.»

¹⁸ Waarɔ dɛɛn ma wura. Kuntu ŋwaaɔni tintɔŋna bam di Zwifə yigə tiinə noona bam ma dwe mini ba zigi ba weerə. Piyɛɛri di ma vu o toɔi o zigi da o weeri mini dum.

We kaanum yuutu wum na bwe Zezi taani te tin

(Matiyu 26:59-66, Mariki 14:55-64, Luki 22:66-71)

¹⁹ We kaanum yuutu wum laan ma bwe Zezi o karabiə bam laɗa, di o zaasum dum na yi te tun. ²⁰ Zezi ma lər-o o wɔ: «Amu yəni a ŋɔɔni jaja mu a bri noona bam maama. A nan yəni a bri noona bam ba We-di sum ni mu di We-di-kamunu kum ni, me Zwifə bam maama na yəni ba jeeri daani tun. A wɔ fɔgi a səgi a ta kulɔkulɔ. ²¹ Bɛɛ nan mu yi n bwe amu si n nii? Nan bwe balɔ na cəgi amu taani dum tun n nii a na tagi kulɔ di ba tin, si bantɔ mu ye a na tagi kulɔ tun.»

²² Zezi na tagi kuntu tun, Zwifə yigə tiinə bam tintɔŋɔn didba na zigi o tkəri ni tun ma lo o pɔpɔŋo, yi o bwe-o o wɔ: «Bɛɛ mu yi n ŋɔɔni kuntu donj di We kaanum yuutu wum?»

²³ Zezi ma lər-o o wɔ: «A na tagi kulɔ a cəgi tun, si n ta si di lwarɔ. Ku nan na yi ciga mu a taga, bɛɛ mu yi n magi-ni?»

²⁴ Annı laan ma pa ba ja-o ba vu Kayifu wɔlɔ na yi We kaanum yuutu tun te, yi ba ta wɔ bwɔl-o.

Pɔyɛɛri ta na joori o fu ni o yɛri Zezi te tin

(Matiyu 26:71-75, Mariki 14:69-72, Luki 22:58-62)

²⁵ Simɔn Pɔyɛɛri daa ta maa zigi da o weeri mini dım. Ba ma bwe-o ba wɔ: «Nmɔ tɔgi n yi nɔɔnɔ wɔntu karabu mu na?» Pɔyɛɛri ma fu o wɔ, wɔm dai o karabu.

²⁶ We kaanum yuutu wɔm tintɔnɔn dɔdɔa, wɔlɔ ɔrɔ Pɔyɛɛri na zagɔ o zwe o go tun, ma ta did-o o wɔ: «Amɔ wɔ ne abam daani gaari dım wɔn na?»

²⁷ Pɔyɛɛri daa ta ma fu. Cibwɔ ma da ku keeri.

Zezi na zigi Pilati yigɔ ni te tin

(Matiyu 27:1-2,11-31, Mariki 15:1-20, Luki 23:1-5,13-25)

²⁸ Ba laan ma ja Zezi ba nunji Kayifu sɔnɔ ni ba vu Rom gɔvırma tu wɔm sɔnɔ. Ku deen yi tituti mu. Zwifɔ bam ma wɔ de ba zɔ sɔnɔ kum wɔ ba callu tum njaani. Ba manɔ si ba ɔ ba titi di digiru si ba wani ba na cwɔnɔ ba di Paki candiɔ kam.

²⁹ Gɔvırma tu Pilati ma nunji ba te, yi o bwe-ba o wɔ: «Bee mu yi abam sanɔ nɔɔnɔ wɔntu?»

³⁰ Ba ma lɛr-o ba wɔ: «Nɔɔnɔ wɔntu ya na wɔ ku o ɔɔgi, di ya bɔ ja-o di ba nmɔ te.»

³¹ Pilati ma ta di ba o wɔ: «Abam titi nan jɔn-o si ɔ di o taani, si ku tɔgi abam callu tum na yi te tin.»

Zwifɔ bam ma lɛri ba wɔ: «Dɔbam ba jigi cwɔnɔ si di gɔ nɔɔn-nɔɔnɔ.» ³² Kuntɔ nan ki si ku pa Zezi na tagi kulɔ tun mu sunɔ ku ki, di o na tagi ni oɔ ti tɔnɔ dɔlɔ dwi tun.

³³ Pilati laan ma joori o zɔ sɔnɔ kum wɔ o bɛnɔ Zezi, yi o bwe-o o wɔ: «Nmɔ yi Zwifɔ bam pe mu na?»

³⁴ Zezi ma bwe-o o wɔ: «Nmɔ na tagi kuntɔ tun, ku yi nmɔ titi wɔbɔnɔ taani mu naa nɔɔna mu tagi a taani di nmɔ?»

³⁵ O ma lɛri o wɔ: «Amɔ dai Zwifu. Ku yi nmɔ titi dwi tiinɔ di ba kaanum yigɔ tiinɔ bam mu jaani nmɔ ba ba ba ki amɔ jɔnɔ ni. Kɔɔ mu n kɔa?»

³⁶ Zezi ma lɛri o wɔ: «Amɔ paari dım wɔ nunji lɔgɔ banja, si di ya na yi lɔgɔ banja nyum, a nɔɔna bam ya wɔ ki jara si ba ɔ si Zwifɔ bam yi wani ba ja amɔ. Ku nan na yi te tin, amɔ paari dım dai lɔgɔ banja nyum.»

³⁷ Pilati ma bwe-o o wɔ: «Kuntɔ, nmɔ za yi pe mu na?»

Zezi ma lɛri o wɔ: «Nmɔ titi mu tagi n wɔ, a yi pe. A tu si a nɔɔnɔ ciga ma a bri

nɔɔna lɔgɔ banja ni. Kuntɔ njaani mu ba lɔgi amɔ. Wɔlɔ maama na yi ɔgi nɔɔnɔ tun mu ɔgi amɔ taani.»

³⁸ O ma ta did-o o wɔ: «Bee yi ɔgi?»

Pilati na tagi kuntɔ tun, o laan ma joori o nunji pooni o ta di Zwifɔ bam o wɔ: «Amɔ wɔ ne o na ki kulɔ o ɔɔgi tun si a di o taani.

³⁹ Abam nan yɛni ɔ jigi mu kudoɔ: Paki candiɔ kam manja ni, amɔ yɛni a li abam pɔnɔ dɔdɔa mu a yagi yi o viiri. Abam nan lagi si a yagi Zwifɔ bam pe wɔm mu na?»

⁴⁰ Ba ma kaasi di kwɛr-dɔa ba wɔ: «Ku dai wɔntu, ku yi Barabasɔ mu di laga si n yagi.» Barabasɔ ya yi nɔn-vɔnɔ mu.

19

¹ Pilati laan ma pa ba ja Zezi ba magi di balaara. ² Pamaɔna bam ma ki sabari ba ma sɔ yipugɔ ba pu o yuu ni. Ba ma kwe gwar-sɔnɔ ba zɔ-o, yi ba mwan-o. ³ Ba maa ve o te, yi ba te did-o ba wɔ: «Zwifɔ bam pe, dɔnle», yi ba lɛe o pɔpwaanɔ.

⁴ Pilati daa ta ma joori o nunji pooni, yi o ta di kɔgɔ kum o wɔ: «Nii-na, aɔ pa nɔɔnɔ wɔm nunji o ba o zigi abam yigɔ ni, si ɔ wani ɔ lwarɔ ni amɔ wɔ ne o na ki kulɔ o ɔɔgi tun.»

⁵ Zezi ma nunji di o yuu sabari yipugɔ kam di o gwar-sɔnɔ kum. Pilati ma ta di ba o wɔ: «Nii-na nɔɔnɔ wɔm da.»

⁶ We kaanum yigɔ tiinɔ bam di ba nɔɔna bam na ne-o tun, ba maa te di kwɛr-dɔa ba wɔ: «Pa-o tɔnɔ-dagara banja ni n gɔ. Pa-o tɔnɔ-dagara banja ni n gɔ.»

Pilati ma ta di ba o wɔ: «Abam titi nan ja-o ɔ pa dagara banja ni ɔ gɔ, si amɔ wɔ ne kulɔ o na ɔɔgi si a ma di o taani tun.»

⁷ Zwifɔ bam ma joori ba lɛr-o ba wɔ: «Dɔbam jigi culu kulɔ na bri ni o manɔ si o ti tun, bɛnɔnɔ o bri o titi ni o yi We Bu mu.»

⁸ Pilati na ni ba na tagi kuntɔ tun, fɔnɔ ma tiini di zɔ-o. ⁹ O ma joori o zɔ sɔnɔ kum wɔ, yi o bwe Zezi o wɔ: «Nmɔ nunji yɛn mu?»

Zezi maa cım yi o wɔ lɛr-o kulɔkulɔ.

¹⁰ O ma ta did-o o wɔ: «Nmɔ ba lagi si n lɛri amɔ na? Nmɔ yari ni amɔ jigi dam si a pa ba yagi-m naa si a pa ba pa-m tɔnɔ-dagara banja ni ba gu na?»

¹¹ Zezi ma lɛr-o o wɔ: «Nmɔ ya n ba jigi dam amɔ banja ni, ku na dai dam dɔlɔ We na pe-m tun. Kuntɔ njaani nɔɔnɔ wɔlɔ na jaani amɔ o ki nmɔ jɔnɔ ni tun mu tiini o ki wo-lɔnɔ o dwɛni nmɔ.»

¹² Manja kam Pilati na ni kuntɔ tun, o maa kwaani o lagi cwɔnɔ si o pa ba yagi Zezi. Ku daari Zwifɔ bam maa tiini ba te di kwɛr-dɔa ba wɔ: «Nmɔ na yagi nɔɔnɔ wɔntu, kuɔ bri ni n culi lɔgɔ kum pa-faru wɔm mu. Nɔɔnɔ wɔlɔ na pe o titi paari tun, kuntɔ tu yi pa-faru wɔm dım mu.»

13 Pilatı na ni kuntu tun, o ma pa ba ja Zezi ba nunji, yi o daari o jani taanu dim jəgə kam je ni. Ba bə jəgə kam kuntu ni, Kandwa-pulwaaru je mu. Ka yiri di Zwifə bam taanu mu yi Gabata.

14 Ku deen yi wia titari ni mu, de dim tuga na wu pɔɔri si Paki candiə kam di tun. Pilatı laan ma ta di Zwifə bam o wi: «Nii-na á pɛ wum.»

15 Ba ma ta kaasi banja banja ba wi: «Ti o mumwe, ti o mumwe, pa-o tɔɔn-dagara banja ni n gu.»

O ma bwe-ba o wi: «Abam lagı si ba pa á pɛ wum dagara banja ni ba gu mu na?»

We kaanım yigə tiinə bam ma ləri ba wi: «Dıbam ba jıgı pɛ wodon, ku na dai lugu kum pa-faru wum yirani.»

16 Pilatı laan ma ki Zezi pamaɲna bam jıɲa ni, si ba pa-o tɔɔn-dagara banja ni ba gu.

Ba na jaanı Zezi ba pa tɔɔn-dagara banja ni te tin

(Matiyu 27:32-56, Marıki 15:21-41, Luki 23:26-49)

Pamaɲna bam laan ma ja Zezi, 17 yi ba pa o zıɲı dagara kalu ba na lagı ba pa-o ka banja ni tun. O ma vu o yi jəgə kalu ba na bə ni Yukol-pɔa piu tun. Ku yiri di Zwifə bam taanu mu yi Goligota. 18 Ku yi daanı mu ba pag-o tɔɔn-dagara kam banja ni. Ba ma ja noona badonnə bale di, ba pa dagarı banja ni. Zezi maa wu bantı bale titari ni.

19 Pilatı ma pɔɔɔni tɔno o pa ba tanı-ku dagara kam yuu ni. Ku pɔɔɔni ku wi:

«Wuntu mu yi Nazareti tu Zezi wulu na yi Zwifə bam pɛ tun.»

20 Zwifə bam zanzan ma karımı tɔno kum, beɲwaanı jəgə kalu ba na pagı Zezi da tun batwari di tu kum ni. Ku ma pɔɔɔni di Zwifə bam taanı di Rom tiinə taanı di Greki tiinə taanı mu.

21 Zwifə kaanım yigə tiinə bam na ne tun, ba ma vu ba ta di Pilatı ba wi: «Ku wu maɲı si n pɔɔɔni ni <Zwifə bam pɛ>. Ku maɲı si n pɔɔɔni ni: <Noonu wuntu mu bɔı o titı o wi, o yi Zwifə bam pɛ mu.> »

22 O ma ləri-ba o wi: «Amu na pɔɔɔni te tun maɲı.»

23 Pamaɲna bam na pagı Zezi dagara kam banja ni ba ti tun, ba laan ma kwe o gwaaru tum ba ce kuni bına, si pamaɲnu maama kwe o nyım. Ba ma kwe o gwar-bu wum di. Ku maama sogı punə mu, ku ba jıgı tonjim je. 24 Ku na yi kuntu tun, ba ma ta daanı ba wi: «Yı pa-na dí kaarı-ku. Nan pa-na dí ta jərə si dí nii wulu na wu jɔɲı-ku tun.»

Ku deen ki kuntu mu, si ku pa kulu na pɔɔɔni We tɔno kum wuni tun sını ku ki, ni ku na wi: «Ba ce amu gwaaru ba pa daanı, yi ba daarı ba ta jərə amu gwar-bu

wum ıɲwaanı.» Pamaɲna bam ma sını ba ki kuntu.

25 Balu deen na zıgı ba batwari di Zezi dagara kam tun mu yi o nu wum di o nu nyaanı, di Mari wulu na yi Klopasi kaanı tun, di Mari wulu na nunji Magıdala tun.

26 Zezi na ne o nu wum di o karabu wulu o na soe lanyirani ba zıgı da tun, o ma ta di o nu wum o wi: «A nu, nii wuntu laan mu yi n bu.»

27 O ma daarı o ta di o karabu wum di o wi: «Nii n nu da.» Ku na zıgı maɲa kam kuntu ni, o karabu wum laan ma jɔɲı Zezi nu wum o pa o ba o zɔɔri o soɲo ni.

28 Kuntu kwaga ni Zezi maa ye ni wono maama ki ku ti. O maa wi, na-nyom jıg-o. O tagı kuntu, si kulu na pɔɔɔni We tɔno kum wuni tun mu sını ku ki. 29 Zıɲa deen mu zıgı da, ka na su di sana kalu na nywana tun. Ba ma kwe spɔo ba di sana kam wuni, yi ba vɔ-ku miu ni ni ba te ba pa ku yi Zezi ni. 30 Zezi na lanı sa-nywana kam tun, o ma ta o wi: «Ku laan ki ku ti.»

O ma daarı o cɔɔli o yuu tıga ni, yi o pa o siun ti.

31 Ku deen yi de dilu Zwifə bam na yəni ba ti ba yigə si ba siun de dim laan yi tun mu. Tıga na wu pɔɔri si ku taa yi ba siun de kamunu kum tun, ba maa ba lagı si noona bam yira yam taa wu dagarı sım banja ni de dim kuntu ni. Kuntu ıɲwaanı Zwifə yigə tiinə bam ma vu Pilatı te, ba ta did-o si o pa cwəɲə si ba bwəri noona bam ne si ba ti, si ba laan pari-ba ba ki.

32 Kuntu, pamaɲna bam ma vu balu ba na pagı ba wali di Zezi tun te, yi ba magı dayigə noonu wum ne ba bwəri, di o donj wum ne. 33 Ba ma vu ba yi Zezi. Ba ma na ni o maɲı o ti mu, yi ba daa wu bwəri wuntu ne. 34 Ku daarı pamaɲnu didba ma kwe o cicwe o ma zo Zezi sanja ni. Jana di na ma da ba nunjə. 35 Noonu wulu yi na ne kuntu tun mu ıɲɔni ku wono, si ku pa abam di wani á se. O nan ye ni o na tagı kulu tun yi cıga mu, yi o zıgı cıga kam kuntu kwaga ni.

36 Kuntu nan ki si ku pa kulu na pɔɔɔni We tɔno kum wuni tun mu sını ku ki, ni ku na wi: «O kuə di didba di bá bwəri.»

37 We tɔno kum ta tagı ku wi: «Noona wu fogı ba nii wulu wum ba na zoɲı tun.»

Ba na kwe Zezi ba ki nooni ni te tin
(Matiyu 27:57-61, Marıki 15:42-47, Luki 23:50-56)

38 Kuntu kwaga ni noonu wodon na nunji Arimati o yiri mu Zubefu tun ma zanı o vu Pilatı te. O deen yi Zezi karabu mu, yi o ba bɔı o titı jaja o na kwarı Zwifə yigə tiinə bam tun ıɲwaanı. O ma vu o bwe Pilatı si o nii, oó wani o kwe Zezi yira yam na.

Pilatu ma se si o kwe. Zozefu ma vu o par-o dagara kam yuu ni. ³⁹ Nikodem wulu deen na ve o na Zezi tutu ni tun di maa togi o wura. O maa jigi trali nugə zanzan o tee ni, ku na manji di gariwaa yi. Nugə kam yi Miiri di Alowesti nugə mu gwaan daani. ⁴⁰ Zozefu di Nikodem ma kwe Zezi yira yam ba turi-ya di trali nugə kam, yi ba daari ba pri-o di gar-jali, ni Zwifə bam na yəni ba ki ba twa te tun. ⁴¹ Gaara mu wu jəgə kalu ba na pagu Zezi dagara banja ni tun. Piu ma wu gaara yam wunti, bɔnduuri maa wu piu kum yira ni ba ta na wu ki nɔɔn-nɔɔnu da. ⁴² Ku na yi de dilu tuga na wu puuri si ku taa yi ba siun de dum tun, ba ma kwe Zezi ba tiŋi bɔɔni dum wunti, di je na batwari tun ŋwaani.

20

Zezi na bi o yagi tɔvni yi o bri o titi te tun

(Matiyu 28:1-10,16-20, Mariki 16:1-11,14-18, Luki 24:1-12,36-49)

¹ De dilu na sanji ba siun de dum tun, Mari wulu na nunji Magidala tun ma zanji o go tuga o vu Zezi yibeeli dum jəgə. O ma na ni kandwe dilu ya na pi bɔɔni dum ni tun tigi daa ni. ² O ma duri o joori o vu o ta di Simɔn Pɛyɛɛri di karabu wulu Zezi na soe tun o wu: «Ba kwe di Yuutu wum yira yam yibeeli dum wunti, di nan yəri ba na ki-o me.»

³⁻⁴ Pɛyɛɛri di karabu wudonj wum ma zanji ba duri ba maa ve bɔɔni dum jəgə. Karabu wuntu ma duri o loori Pɛyɛɛri bɔɔni dum ni ni. ⁵ O ma tiiri o nii bɔɔni dum wunti o na gar-jali dum na tigi da, yi o wu zu di wu. ⁶ Simɔn Pɛyɛɛri ma da o kwaga o ba o yi. O ma ke o zu bɔɔni dum wu o na gar-jali dum na tigi da, ⁷ yi o na gɔɔ kulb ba ya na me ba ba Zezi yuu tun. Kontu nan pri mu ku tigi ku yira. ⁸ Karabu wulu ya na yi da yigə tun di laan ma zu bɔɔni dum wu. O ma na kulb na wura tun, yi o daari o se ni ku suni ku yi ciga. ⁹ Ba daa ta ma wu lwaru We tɔnɔ kum na tagi kulb ku wu o manji si o bi o yagi tɔvni tun kuri. ¹⁰ Ba laan ma joori ba vu sonjɔ.

¹¹ Mari daa ta maa zigi yibeeli dum ni ni o keerə. O na keerə kontu tun, o ma tiiri o nii bɔɔni dum wunti. ¹² O ma na malesi sile na zu gwar-pwənu, si je me seeni Zezi yira yam ya na tigi da tun. Diduɔa maa wu o yuu seeni, yi kadoŋ kam wu o ne seeni. ¹³ Si ma bwe-o si wu: «A nako, bɛɛ mu yi n keerə?»

O ma ta di si o wu: «Ba kwe a Yuutu wum yira yam mu ba ja viiri, a nan yəri ba na kwe-o ba ki me.»

¹⁴ O na tagi kontu tun, o ma pipiri o nii o kwaga ni o na Zezi na zigi da, yi o wu

lwaru ni ku yi Zezi mu. ¹⁵ Zezi ma bwe-o o wu: «A nako, bɛɛ mu yi n keerə? Wɔɔ mu nmu beerə?»

Mari maa bɔŋi ni o yi gaari dum tu mu. O ma ta did-o o wu: «Amu tu, ku na yi nmu na kwe-o n ja n viiri, si n bri-ni n na ki-o me tun, si a vu a kwe-o.»

¹⁶ Zezi ma bɔŋi o yiri o wu: «Mari.»

Mari ma pipiri o nii o seeni, yi o ta di Zwifə bam taani o wu: «Rabuni», ku kuri mu Karanyina.

¹⁷ Zezi ma ta did-o o wu: «Yi ta n dwe-ni, si amu daa ta wu joori a vu a Ko wum te. Nan ve n ta n bri a ko-biə bam ni, amu laan maa ve a Ko wum te, wulu na yi abam di Ko tun. Wuntu mu yi Banja-We, amu Tu di abam di Tu.»

¹⁸ Mari wulu na nunji Magidala tun laan ma zanji o vu o ta di Zezi karabiə bam o wu: «Amu ne di Yuutu wum», yi o daari o ta kulb Zezi na tagi o bri-o tun.

¹⁹ De dum kontu ni didaan-ni ni mu Zezi karabiə bam lagɔ daani jəgə diduɔa. Ba fɔgi ba pi digə kam ni di borbu, ba na kwari fɔvni di Zwifə yigə tiinə bam tun ŋwaani. Zezi laan ma da o ba o zigi ba titari ni. O ma ta di ba o wu: «Yazurə wu jəni di abam.»

²⁰ O na tagi kontu tun, o ma bri-ba o ja di o sanja kam. O karabiə bam maa tiini ba jigi wupolo lanyirani di ba na ne ba Yuutu wum tun. ²¹ O daa ta ma joori o ta di ba o wu: «Yazurə wu jəni di abam. A Ko We na tuni-ni lɔgu banja ni te tun, amu di tuni abam lɔgu kum wunti kontu donj mu.»

²² O na tagi kontu tun, o ma fuli ba seeni yi o wu: «Jɔŋi-na We Joro kum. ²³ Abam na yagi nɔɔnu wulu lwaru a ma ce-o tun, We wu suni DI yagi DI ma ce ku tu. Ku daari, abam na wu yagi a ma ce wulu tun, We di ba yagi DI ma ce-o.»

Toma na tu o se Zezi te tin

²⁴ Toma wulu ba na ma bə ni Yiywe yi o wu Zezi karabiə fugə-bale bam wunti tun ya tərə manja kam Zezi na tu o karabiə bam te tun. ²⁵ Karabiə badonnə bam ma ta ba bri-o ba wu: «Dɔbam ya ne di Yuutu wum.»

O ma ta di ba o wu: «Amu yi na wu ne cina yam niə o ji sum ni, si a ki a nua da a nii, si a daari a ki a jɔŋa o sanja kam ni, amu ba se.»

²⁶ Da nana na ke tun, Zezi karabiə bam daa ma la daani jəgə diduɔa, yi Toma di laan wura. Ba ma fɔgi ba pi digə kam ni di borbu. Zezi ma da o ba o zigi ba titari ni. O ma ta o wu: «Yazurə wu jəni di abam.»

²⁷ O laan ma ta di Toma o wu: «Ma n nua n taani a ji sum yo seeni n nii, n daari n tɔri n jɔŋa a sanja kam ni. Yagi bubwea, si n daari n se.»

²⁸ Toma ma lær-o o wɪ: «Nmu yɪ a Yuutu dɪ amɔ Baŋa-We.»

²⁹ Zezi ma ta did-o o wɪ: «Nmu na nɛ amɔ tɪn ŋwaanɪ mɔ n laan sɛ na? Balb nan na sɛ amɔ yɪ ba ta wɔ nɛ-nɪ tɪn mu tiini ba jɪgɪ yu-ŋɔŋo.»

Wonjo kɔɔ ŋwaanɪ Zan na pupɔnɪ tɔŋo kɔntɔ tɪn

³⁰ Zezi dɛɛn kɪ wɔ-kɪnkagɪla yadonnɛ zanzan o karabiɛ bam tɪtari nɪ, yɪ tɪ maama nan wɔ pupɔnɪ tɔŋo kɔntɔ wɔnɪ.

³¹ Wɛɛnu tɪɔ na pupɔnɪ tɪn yɪ sɪ á wanɪ á sɛ, nɪ Zezi mɔ yɪ Krisi wɔm We na tɔŋɪ tɪn, yɪ o kwari o yɪ We Bu wɔm. Á nan na kɪ á wɔ-dɪdɔba did-o, á wɔ na ŋwɪa We tee nɪ.

21

Zezi na brɪ o tɪtɪ dɪ o karabiɛ bam Galile nɪnɔv kɔm ni nɪ te tɪn

¹ Kɔntɔ kwaga nɪ Zezi daa ma joori o brɪ o tɪtɪ dɪ o karabiɛ bam Tiberiyadɪ nɪnɔv kɔm ni nɪ. O na brɪ o tɪtɪ te tɪn mu tɪntɔ: ² Simɔn Pɪyɛɛrɪ dɛɛn wɔra, dɪ Toma wɔɔɔ ba na bɛ nɪ Yiywe tɪn. Natanayɛɔ dɪ wɔra, wɔɔɔ na nɔŋɪ Galile tɪv Kana tɪn, dɪdaanɪ Zebede biɔ bam dɪ Zezi karabiɛ badonnɛ bale. Bantɔ bam maama mɔ wɔ daanɪ. ³ Simɔn Pɪyɛɛrɪ ma ta dɪ ba o wɪ: «A maa ve a ja kale mɔ.» Ba ma lær-o ba wɪ: «Dɪ wɔ tɔgɪ dɪ nmu dɪ vu.»

Ba ma zanɪ ba vu ba zɔ naboro kɔm. Tɪtɪ dɪm kɔntɔ nɪ ba ma kwaanɪ sɪ ba ja kale, yɪ ba wɔ nɛ kulɔkɔɔɔ ba ja.

⁴ Tɪga na wɔra ka pɔɔrɪ tɪn, Zezi maa zɪgɪ nɪnɔv kɔm ni nɪ, yɪ ba wɔ lwar-o. ⁵ O ma bɛŋɪ-ba o wɪ: «A badonnɛ-ba, abam wɔ jaanɪ kale na?»

Ba ma lær-o ba wɪ: «Dɪ wɔ nɛ kulɔkɔɔɔ.»

⁶ O laan ma ta dɪ ba o wɪ: «Nan dɪ-na á bura kam naboro kɔm jazɪm seeni, sɪ á wɔ ja.» Ba ma sɪnɪ ba dɪ bura kam, yɪ ba daa warɪ ba vanɪ-ka ba lɪ ba dɪ boro kɔm wɔnɪ, kale sɪm na tiini sɪ dagɪ tɪn ŋwaanɪ.

⁷ Zezi karabu wɔɔɔ o na soe tɪn ma ta dɪ Pɪyɛɛrɪ o wɪ: «Dɪbam Yuutu wɔm mɔ.»

Simɔn Pɪyɛɛrɪ na lwarɪ nɪ kɔ yɪ ba Yuutu wɔm kɔntɔ tɪn, o ma kwe o gɔrɔ kɔɔɔ o ya na lɪ tɪn o zɔ, yɪ o laan daari o fanɪ o cu na bam wɔnɪ. ⁸ Karabiɛ badaara bam ma ja naboro kɔm ba ba, yɪ ba vanɪ bura kam dɪ kale sɪm ba wɛɔɔɔ da ba yɪ na bam nɪ, ba na dat yigɛ yigɛ dɪ buburu kɔm tɪn ŋwaanɪ. Kɔ dɛɛn yɪ nɛnɛnɪ metra bi mɔ te. ⁹ Ba na bɛ bube dɪm tɪn, ba ma na min-cala na wɔra, yɪ kale wɔ ya yuu nɪ. Dɪpɛ dɪ maa tigi da. ¹⁰ Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Tɔwari-na kale sɪɔ á na jaanɪ lele tɪn sɪdaara á ja á ba.»

¹¹ Simɔn Pɪyɛɛrɪ laan ma vu o zɔ naboro kɔm wɔ o vanɪ bura kam o dɪ tɪga nɪ. Ka

su dɪ kalɛŋ-kamunɛ mɔ, sɪ maama yɪ bi dɪ fiinnu sɪtɔ mɔ (153). Dɪ kale sɪm na daga kɔntɔ tɪn dɪ, bura kam wɔ kaari. ¹² Zezi ma ta dɪ ba o wɪ: «Ba-na á gɔ á nɪ-cɛɛrɪ.» O karabiɛ bam maama ma kwari sɪ ba bwe-o ba nɪ nɪ o yɪ wɔɔ mɔ, bɛŋwaanɪ ba manɪ ba lwarɪ nɪ kɔ yɪ ba Yuutu wɔm mɔ. ¹³ Zezi ma zanɪ o vu o kwe dɪpɛ dɪm o pa-ba, yɪ o daari o kwe kale sɪm dɪ o pa-ba.

¹⁴ Zezi na bi o yagɪ tɔɔnɪ tɪn, kɔntɔ mɔ kɪ kuni bɪtɔ o na brɪ o tɪtɪ dɪ o karabiɛ bam.

Zezi na ŋɔɔnɪ dɪ Pɪyɛɛrɪ te tɪn

¹⁵ Ba na dɪ ba tɪ tɪn, Zezi laan ma bwe Simɔn Pɪyɛɛrɪ o wɪ: «Zan bu Simɔn, nmu soe amɔ n dwe bantɔ na?»

O ma læri o wɪ: «A Yuutu, ɛɛn, nmu ye nɪ amɔ soe nmu.»

Zezi ma ta did-o o wɪ: «Nan ta n nii a pɛɔbiɛ bam baŋa nɪ.»

¹⁶ O ma joori o bwe Pɪyɛɛrɪ o kɪ bile o wɪ: «Zan bu Simɔn, nmu soe amɔ na?»

O ma læri o wɪ: «A Yuutu, ɛɛn, nmu ye nɪ amɔ soe nmu.»

Zezi ma ta did-o o wɪ: «Nan ta n nii amɔ peeni sɪm baŋa nɪ.»

¹⁷ O daa ma bwe Pɪyɛɛrɪ o kɪ kuni bɪtɔ o wɪ: «Zan bu Simɔn, nmu soe amɔ na?»

Pɪyɛɛrɪ wɔ ma cɔgɪ dɪ Zezi na bwe-o kuni bɪtɔ o wɪ o so-o na tɪn. O ma ta dɪ Zezi o wɪ: «Amɔ Yuutu, nmu ye wonjo maama. Kɔntɔ ŋwaanɪ nmu ye nɪ amɔ soe nmu.»

Zezi laan ma ta did-o o wɪ: «Nan ta n nii amɔ peeni sɪm baŋa nɪ. ¹⁸ A lagɪ a ta cɪga mɔ dɪ nmu sɪ, nmu dɛɛn na yɪ nɔn-dɔŋɔ tɪn, nmu yɛnɪ n vɔ n kilɛ n tɪtɪ nɪ mu lanyranɪ, yɪ n daari n ve nmu na lagɪ mɛ tɪn. Kɔ daari nmu nan na kwɪn, n laan wɔ zɔŋɪ n jɪa mɔ wɛɛnɪ, yɪ nɔɔnɔ wɔdɔŋ vɔ-ka o pa-m, yɪ o daari o ja-m o vu nmu na ba lagɪ mɛ sɪ n vu tɪn.»

¹⁹ Zezi dɛɛn tagɪ kɔntɔ sɪ kɔ brɪ Pɪyɛɛrɪ na wɔ tɪ tɔɔnɪ dɪɔ dɪwɪ sɪ kɔ pa We na zulɛ tɪn mɔ. O laan ma daari o ta dɪ Pɪyɛɛrɪ o wɪ: «Ta n tɔgɪ-nɪ.»

²⁰ Pɪyɛɛrɪ ma pipiri o nii o kwaga nɪ, yɪ o na Zezi karabu wɔɔɔ o na soe tɪn na tɔgɪ-ba. Wɔntɔ mɔ yɪ wɔɔɔ ya na jɔnɪ o salɪ Zezi wɔdɪu kɔm dɪm manɪ nɪ yɪ o bwe-o o wɪ: «A Yuutu, wɔɔ mɔ lagɪ o yɔgɪ nmu o pa?» tɪn. ²¹ Pɪyɛɛrɪ na nɛ-o tɪn, o ma bwe Zezi o wɪ: «A Yuutu, sɪ wɔntɔ, bɛɛ mɔ lagɪ kɔ kɪ-o?»

²² Zezi ma lær-o o wɪ: «Amɔ na lagɪ sɪ o taa ŋwɪ sɪ kɔ taa ve manɪ kam amɔ na wɔ joori a ba tɪn, kɔntɔ dat nmu yigɛ. Nmu za n weeni n ta n tɔgɪ-nɪ.»

²³ Kɔntɔ ŋwaanɪ mɔ pɛ Zezi karabiɛ bam dɛɛn jɪgɪ-ka ba ŋɔɔnɪ ba wɪ, Zezi karabu wɔm kɔntɔ bá tɪ manɪ dɪ manɪ. Zezi nan wɔ tagɪ o wɪ, o bá tɪ. O dɛɛn tagɪ o wɪ: «Amɔ na lagɪ sɪ o taa ŋwɪ sɪ kɔ taa ve manɪ

kam a na wó joori a ba tun, kontu dai nmu yigə.»

²⁴ Zezi karabu wolɔ o na tagi o taani kontu tun mu yi amɔ wolɔ na bri We ciga kam yi a daari a pɔpɔni-ka a tiji tun. Dibam maama nan ye ni a na bri te tun suni ku yi ciga mu.

²⁵ Zezi ta ki wəənu zanzan o wəli da. Ti maama didva didva nan ya na lagi ti pɔpɔni ti tiji, a bɔɔɔ ni lɔɔɔ banja ya bá na je si twaanɔ tum kontu pəni da.

Zezi tɨntɨɲna bam
TɨTɨŊA Tɨnɔ
Zezi tɨntɨɲna bam
Tɨtɨɲa Tɨnɔ kum na bɾi
dɨbam kɨlɨ tɨn mu tɨntɨ

Luki pɔpɔnti twaanɨ tɨle mu. Dayigə tɨnɔ kum mu yɨ «We taanɨ dɨlɨ Luki na pɔpɔnti tɨn». Ku bɾi Zezi na kɨ te yɨ o ŋɔɔnti kɨlɨ lɨgɨ banja ni tɨn. Tɨtɨɲa Tɨnɔ kum nan bɾi wəənu tɨlɨ na kɨa, Zezi na diini We sɔŋɔ tɨn kwaga ni tɨn mu. O karabiə daa ba na-o dɨ yɨə, Zezi nan wɨ ba tee ni dɨ We Joro kum o na tɨŋɨ ba tee ni tɨn, yɨ We Joro kum kɨntɨ mu pɛ Zezi kɔgɔ kum dam, sɨ kɨ jagɨ kɨ yɨ je maama.

Luki tɨti dɛɛn tɔgɨ dɨ Pooli o tɨŋɨ We tɨtɨɲa yam (Tɨtɨɲa Tɨnɔ 16:10).

Tɨnɔ kum bɾi ni, Pantikoti dɛ dɨm ni We Joro kum tu dɨ dam mu Zezi karabiə bam banja ni kɨ pa Zezi kɔgɔ kum puli Zeruzalem ni (pɔɔrum 1-7).

Zezi kwəɾə kam laan ma jagɨ ka yɨ Zude dɨ Samari lɨgɨ kum maama (pɔɔrum 8-12).

Zezi tɨntɨɲnɨ Pooli dɨ Zezi karabiə badaara laan ma vu ba yɨ tɨntɨ dɨlɨ na kaagi na-fara bam tɨn, yɨ ba vu ba yɨ tɨkamuɨ kɨlɨ yɨɾɨ na yɨ Rom tɨn, ba tɔɔlɨ Zezi kwəɾ-ywəŋə kam, yɨ dwi-gɛ tiinə balɨ maama na kɨ ba wɨ-dɨdɨvɨ dɨ Zezi tɨn dɨ na We Joro kum dam (pɔɔrum 13-28).

Zezi kɔgɔ kum nɛ cam dɨ yaara zanzan. We Joro kum nan zəni-ba, kɨ bɾi-ba ba na wɨ kɨ te, yɨ kɨ guli-ba Zezi na yɨ wɨlɨ, dɨ o na kɨ kɨlɨ, dɨ o na ŋɔɔnti kɨlɨ tɨn.

Wəənu tɨlɨ maama na pɔpɔnti Tɨtɨɲa Tɨnɔ kum wɨntɨ tɨn bɾi ni, We nɔɔna bam manɨ sɨ ba tɔɔlɨ Zezi Krisi kwəɾə kam mu, sɨ kɨ yɨ lɨgɨ banja je maama.

Zezi na kɨ kɨlɨ yɨ o laan jooɾi We-sɔŋɔ tɨn

¹ A cilɔŋ Teofili, a manɨ a da yigə a pɔpɔnti tɨnɔ a pa nmɨ. Tɨnɔ kum kɨntɨ wɨntɨ mu a pɔpɔnti wəənu tɨlɨ maama Zezi dɛɛn na kɨ tɨn, yɨ a kwəɾi a pɔpɔnti o na yəni o bɾi nɔɔna te tɨn, kɨ na sɨŋɨ manja kalɨ o na puli o tɨtɨɲa yam ² sɨ kɨ vu kɨ yɨ dɛ dɨm We na kwe-o Dɨ ja dɨ Dɨ sɔŋɔ tɨn. Ku na wɨ loori sɨ o dɨ We-sɔŋɔ kɨntɨ tɨn, o laan ma bɾi o tɨntɨɲna balɨ o na kuri tɨn dɨ We Joro dam, yɨ o bɾi-ba ba na manɨ sɨ ba kɨ kɨlɨ tɨn. ³ O tɨvɨni dɨm kwaga ni o ma jooɾi o ba o bɾi o tɨti o nɔɔna bam tee ni kuni zanzan, sɨ kɨ bɾi-ba lanyɨranɨ ni o sɨntɨ o bi o yagɨ tɨvɨni. O dɛɛn bɾi o tɨti o tɨntɨɲna bam da fiinna mu, yɨ o ŋɔɔnti We paari dɨm taanɨ o bɾi-ba.

⁴ Dɛ dɨdɨwɨ Zezi na wɨra o bɾi-ba kɨntɨ tɨn, o ma kaanɨ-ba o wɨ, ba yɨ zanɨ ba nuŋi Zeruzalem wɨntɨ, sɨ ba taa cəgi wɨlɨ wɨm o Ko na goni ni sɨ o ba ba te tɨn, ni o na manɨ o ta dɨ ba te tɨn. ⁵ Zezi ma ta dɨ ba o wɨ: «Zan dɛɛn yəni o miisi nɔɔna na wɨntɨ mu, da finɨtɨn nan na wəli da, We wɨ miisi abam Dɨ Joro kum wɨntɨ.»

⁶ Zezi dɨ o tɨntɨɲna bam dɛɛn na kikili daanɨ kɨntɨ tɨn, ba ma bwe-o ba wɨ: «Dɨbam Yuutu, kɨ yɨ lele kɨntɨ mu n lagɨ n pa dɨbam Yisɾayɛl tiinə bam jooɾi dɨ di paari na?»

⁷ Zezi ma ləri-ba o wɨ: «Kɨ datɨ sɨ abam lwarɨ manja kalɨ We na lɨ dɨdaanɨ Dɨ tɨti ni sɨ wəənu tɨntɨ kɨ tɨn. ⁸ We Joro kum nan wɨ ba abam yuu ni kɨ pa á jɔŋɨ dam dɨlɨ na nuŋi We tee ni tɨn. Abam laan wɨ ji a maana tiinə sɨ á bɾi nɔɔna amɨ cɨga kam je maama ni, kɨ na sɨŋɨ dɨ Zeruzalem dɨ Zude dɨ Samari tɨntɨ dɨm maama, dɨ lɨgɨ banja je maama ni.»

⁹ Zezi dɛɛn na ŋɔɔnti kɨntɨ dɨ ba o ti tɨn, o ma zanɨ o maa diini We-sɔŋɔ, yɨ ba zɨgɨ ba nii-o. Kunkwəənu ma ba ti kwəl-o kɨ pa ba daa warɨ ba na-o. ¹⁰ O na maa diini kɨntɨ tɨn, ba daa ta ma kwəni ba nii weyuu ni. Ba na zɨgɨ ba nii kɨntɨ tɨn, nɔɔna bale ma da ba ba ba zɨgɨ ba tee ni. Ba zɨ gwar-pwəənu mu. ¹¹ Ba ma ta dɨ ba ba wɨ: «Galile tiinə-ba, bɛɛ mu yɨ á zɨgɨ yoba á kwəni á nii wɛɛntɨ? Abam na nɛ kɨlɨ tɨn, kɨ yɨ We mu kwe Zezi Dɨ ja dɨ Dɨ sɔŋɔ. Wɨntɨ tɨti nan ta wɨ jooɾi o ba kɨntɨ donɨ, ni abam na nɛ-o o na maa diini te tɨn.»

¹² Zezi tɨntɨɲna bam laan ma zɨgɨ piu kum ba ya na wɨ kɨ yuu ni tɨn, ba jooɾi ba vu Zeruzalem tɨv kum wɨ. Piu kum kɨntɨ yɨɾɨ mu Olivi piu, yɨ kɨ batwarɨ dɨdaanɨ tɨv kum nɨnɛɛntɨ kilometɾi dɨdɨvɨ. ¹³ Ba ma vu ba zɨ tɨv kum ba kɛ ba vu sɔŋɔ kɨlɨ ba na manɨ ba zɔvɨɾɨ da tɨn, ba dɨ weyuu digə kam. Nɔɔna bam kɨntɨ yɨ Pɾyɛɾɨ dɨ Zan dɨ Zakɨ dɨ Andre, kɨ wəli dɨ Filipi dɨ Toma, dɨdaanɨ Batelemi dɨ Matiyu, kɨ wəli dɨ Zakɨ wɨlɨ na yɨ Alɨfɨ bu tɨn, dɨ Simɔn wɨlɨ na yɨ Zelɔti nɔɔna bam wɨ nɔɔntɨ tɨn, dɨdaanɨ Zudasɨ wɨlɨ na yɨ Zakɨ bu tɨn. ¹⁴ Manja maama bantɨ dɛɛn yəni ba wɨ daanɨ dɨ wɨbɨŋ-dɨdɨwɨ mu, yɨ ba warɨ We. Kaana badonnə dɨdaanɨ Zezi nu Mari dɨ Zezi nyaana dɨ tɔgɨ ba wɨra dɨ ba.

Ba na kuri nɔɔntɨ wɨdonɨ sɨ o ləni Zudasɨ yuu ni te tɨn

¹⁵ Dɛ dɨdɨwɨ balɨ maama na yɨ ko-biə Zezi ŋwaanɨ tɨn ma kikili daanɨ jəgə dɨdɨvɨ, ba yɨ ni nɔɔna bi dɨ fiinle (120). Ba na wɨra kɨntɨ tɨn, Pɾyɛɾɨ ma zanɨ ba wɨntɨ o zɨgɨ wɛɛntɨ sɨ o ŋɔɔnti. ¹⁶ O maa wɨ: «A ko-biə-ba, kɨ na yɨ Zudasɨ wɨlɨ na

bri Zezi dɔna bam cwəŋə si ba ja-o tun, We Joro kum deen manj ku pa Pe Davidi ŋɔɔni wɔntu taani faŋa faŋa. Kulɔ na pɔpɔni ku tini We tɔno kum wɔni wɔntu ŋwaani tun mu manj si ku ba ko ki. ¹⁷ Zudasɔ deen togi o wɔ dibam kɔgo kum wɔni mu, yi o togi o tunj We titubja yam.»

¹⁸ Zudasɔ na ki te tun, o deen kwe sɔbu kulɔ o na jonji o kɛm-balɔɔ kum banya ni tun o ma yəgi tiga mu. O daari o tu tiga ni o ti. O pugə ma bagɔ yi o lɔru pi ti nunji. ¹⁹ Nɔɔna balɔ maama na zɔuri Zeruzalem ni tun ma ni kulɔ na ki-o tun, kɔntu ŋwaani mu ba bəŋi tiga kam kɔntu ni Akuldama di ba titi taani. Ku kuri mu Jana tiga.

²⁰ Pɔyɛri ta ma ta o wi: «Ku nan pɔpɔni We ləŋ-ŋwi tɔno kum wɔni ku wi:

«We wɔ pa wɔntu sɔŋɔ kum ba ku cɔgi, si nɔɔn-nɔɔnu daa yi daari ku wɔni.»

Ku daa ta pɔpɔni ku wi:

«We wɔ pa nɔɔnu wɔdoŋ ləni wɔntu yuu ni o taa tunj o titubja yam.»

²¹⁻²² Ku nan manj si nɔɔnu wɛli dibam Zezi tintubjina bam wɔni o ji maana tu, si o taa ŋɔɔni di Yuutu Zezi ciga kam di o na bi o yagi tɔnti te tun. Kɔntu tu nan manj si o taa yi wɔlɔ deen na togi o wɔ dibam kɔgo kum wɔni maŋa maama di Yuutu Zezi deen na togi di dibam o beeri tun mu, ku siŋi maŋa kam Zan na miisi Zezi na wɔni tun, si ku vu ku yi maŋa kam Zezi na yagi dibam te yi o di We-sɔŋɔ tun.»

²³ Pɔyɛri na tagi kɔntu o ti tun, ba ma li nɔɔna bale. Didɔa mu yi Zuzefu wɔlɔ ba na bə ni Basaba yi ba daa ta bə-o ni Zusitu tun. Wɔdoŋ wum maa yi Matiasɔ.

²⁴ Ba laan ma loori We ba wi: «Di Yuutu, nmu manj n ye nɔɔnu maama wɔbɔŋa na yi te tun. Kɔntu ŋwaani di loori nmu tee ni si n bri dibam nɔɔna bantɔ bale wɔni nmu na kuri wɔlɔ si o ji nmu tintubjnu tun, ²⁵ si o taa tunj titubja yalɔ Zudasɔ na kwe o yagi yi o daari o vu o na manj si o vu me tun.»

²⁶ Ba na loori We ba ti tun, ba ma ta joro si ba kuri nɔɔna bale bam kɔntu wɔni. Ba na tagi ba kuri wɔlɔ tun mu yi Matiasɔ. Ba laan ma pa o togi o yi Zezi tintubjnu o wɛli ba fugə-didɔa kam wɔni.

2

We Joro kum na tu ku zəni Zezi karabiə bam te tin

¹ De dɔm Zwifə bam na yəni ba di ba candiə kalɔ yiri na yi Pantikoti tun ma ba ka yi. Zezi karabiə bam maama maa wɔ daani jəgə didɔa. ² Sɔɔ ma da ku nunji weyuu ni nɔnɛni vu-dɔ na fufugi te tun. Sɔŋɔ kum ba na je ku wɔni tun maama ma su di sɔɔ kum kɔntu. ³ Ba ma na wəənu ni min-vwi te, yi ti pwe pwe ti jəni ba didɔa

didɔa yuu ni. ⁴ We Joro kum ma ba ba maama tee ni di dam, yi ba siŋi si ba taa ŋɔɔni taana dwi dwi, nɔnɛni We Joro kum na pɛ-ba dam si ba ŋɔɔni taani dilu tun.

⁵ Kantu maŋa kam ni, Zwifə zanzan deen mu tu ba wɔ tu kum ni. Ba maa yi balɔ na kwarɔ We lanyirani tun, yi ba nunji je maama mu lɔgu banya ni. ⁶ Balɔ na wɔra tun deen ma ni sɔɔ kum na ki te tun, yi kɔgo zanzan laan ma ba ku la daani jəgə kam ni. Ba ma ni Zezi karabiə bam na zigi ba ŋɔɔni taana dwi dwi. Ku ma su-ba, bɛŋwaani ba maama deen ni Zezi karabiə bam na ŋɔɔni ba didɔa didɔa dwi taani. ⁷ Ba yira ma sɔɔri yi ku ki-ba yəəu. Ba ma ta ba wi: «Nii, bantɔ maama yi Galile tiinə mu, yi ba zigi ba ŋɔɔni taana yantɔ doŋ.

⁸ Ku nan ki ta mu yi dibam maama ni ba na ŋɔɔni dibam didɔa didɔa dwi taani? ⁹ Dibam nunji je dwi təri təri mu. Dibam badonnə nunji Pariti di Meedi di Elam, ku wɛli di Mesopotami di Zude di Kapadasi, didaani Pɔn di Azi tɔnti dɔm maama. ¹⁰ Di badonnə di ma nunji Friizi di Pamfli di Ezipi di Liibi tɔnti dilu na batwari di Sirɛni tun. Di badonnə maa nunji Rom.

¹¹ Dibam yi Zwifə mu, ku wɛli di dwi-ge tiinə balɔ na togi cullu tilu We na pɛ dibam Zwifə bam tun. Dibam badonnə maa nunji Kreti di Arabi. Di kɔntu di, dibam maama nan ta ni ba na mat dibam didɔa didɔa dwi taani ba ŋɔɔni wo-kamunnu tilu We na ki tun.»

¹² Nɔɔna bam na yi yəəu yi ba wɔbɔŋa vugimi daani kɔntu tun, ba maa bwe daani ba wi: «Kam dɔntu kuri mu bɛɛ?» ¹³ Ba badaara laan maa jigi Zezi tintubjina bam ba mwana, yi ba te ba wi: «Nɔɔna bantɔ nyogi sana mu ba su.»

Pɔyɛri na tɔli We kwərə Pantikoti de ni te tin

¹⁴ Pɔyɛri laan ma zanj wɛeni didaani o donnə fugə-didɔa kam. O ma ŋɔɔni di kwər-dia o ta di nɔn-kɔgo kum o wi: «A badonnə-ba, Zwifə-ba di abam balɔ maama na zɔuri Zeruzalem ni tun, cegi-na si a ta kɛm dɔntu kuri a bri abam. ¹⁵ Abam na bunj ni nɔɔna bantɔ nyogi sana mu ba su tun, ku nan dai kɔntu. Ku daa ta yi tituti mu, wia ta wɔ bigi si ba nyo sana. ¹⁶ Ku nan yi kulɔ We nijonju Zɔweli deen na ŋɔɔni ku taani tun mu. ¹⁷ O tagi si Banja-We wi:

«Lugu tiim maŋa na yiə, amu wɔ pɔwəri a Joro kum si ku taa wɔ nabiinə maama tee ni.

Kɔntu nan wɔ pa abam biə di á bukwa ŋɔɔni amu yiyiu-ŋwe.

Aá pa abam non-dunnu na vɔrum, ku daari si á nankwin dwe dɔndɔa.

¹⁸ Ku yi ciga si da yam kɔntu ni,

ku na yi a tuntuŋ-baara dɪ kaana dɪ,
aá pwəri a Joro kum a pa ba maama,
sɪ ba ŋɔɔnti amɔ yiyiu-ŋwe.

¹⁹ A ta wú pa wo-kinkagila taa kɪ weyuu
nɪ,

yi a daari a kɪ wəenu tɪb na brɪ a dam tun
tɪga baŋa nɪ.

Kantu maŋa kam nɪ jana wú ta wura dɪ
mini dɪ nyɔba kalɔ na tiini ka zwərə
tɪn.

²⁰ Wɪa kam wú ji lim, yi cana kam dɪ wú ji
nasuŋɔ nɪ jana te,

ku na wú loori sɪ amɔ Baŋa-We sariya de
kamunu kulɔ na jɪgɪ zulə ba dɪ yi
tɪn.

²¹ De dum kuntu nɪ,

wulɔ maama na wú bəŋi dɪ Yuutu yiri o
ma loori zəŋə tɪn,

oó na vrum.>

²² A badonnə Yisrayelɪ tiinə-ba, cəgi-
na a na lagɪ a ta kulɔ tun. A lagɪ a ta
Zezi wulɔ na yi Nazaretɪ tu tun taani mu
a brɪ abam. Baŋa-We tagɪ wuntu ŋwaani
mu DI kɪ wo-kamunnu dɪ wo-kinkagila dɪ
wəenu tɪb na brɪ DI dam tun, sɪ ku brɪ
abam nɪ o sunɪ o nuŋi wum Baŋa-We te
mu. Abam tɪti maŋi á ye kuntu, bəŋwaani
wəenu tum kuntu maŋi tɪ kɪ abam tɪtari
nɪ. ²³ We maŋi DI ye ku na wú ta yi te
tɪn. DI deen ma li wubɔŋa sɪ abam ja Zezi
á kɪ non-balwaaru juŋa nɪ, sɪ ba pa-o tɔun-
dagara baŋa nɪ. A kɪ kuntu mu á ma á gu-o.

²⁴ We nan mu bi-o DI pa o yagɪ tɔuntɪ. DI
ma jorŋ-o tɔuntɪ yaara yam wuntɪ DI yagɪ.
Bəŋwaani tɔuntɪ deen wu wantɪ dɪ cəŋ-o dɪ
yagɪ yibeeli dum wuntɪ.

²⁵ Faŋa faŋa tun, Pe Davidi deen tagɪ
wuntu taani o wɪ:

<A naɪ a Yuutu We a yigə nɪ maŋa maama.
DI wu a jazum nɪ,

sɪ DI zəni-nɪ sɪ a yi tu.

²⁶ Mu ku kuri a jɪgɪ wupolo lanyranɪ,
yi a ni-taani dɪ jɪgɪ ywəəni.

Dɪ a yura bwəni dum maama
a nan ta jɪgɪ tɪna nmu We tee nɪ.

²⁷ Bəŋwaani, a na tɪga,
nmu Baŋa-We bá yagɪ-nɪ sɪ a maŋi curu
nɪ.

Nmu bá se sɪ n tɪti Wu-ponjo Tu wum yura
pɔ.

²⁸ Nmu pe a lwarɪ cwe sɪb na yi ŋwɪa cwe
tɪn sɪ a taa tɔga.

Nmu wú pa a na ywəəni zanzan nmu tee
nɪ.>

²⁹ A ko-biə-ba, mu kulɔ dɪbam nabaaru
Davidi deen na tagɪ tun. A nan lagɪ a ŋɔɔnti
wuntu taani mu jaja a brɪ abam nɪ o tɪga,
yi ba kwe-o ba kɪ. O yibeeli ta wura dɪ zɪm
maama. ³⁰ O deen nan yi We niŋonnu mu,
yi o guli We na goni ni DI pa-o DI wɪ, DI wú
pa o dwi tiinə bam dɪdɔba zaŋi o dɪ paari
o jəŋə kam je nɪ. ³¹ Davidi nan maŋi o da

yigə o lwarɪ kulɔ We na wú kɪ tun. Ku yi
Krisi wum We na tunɪ tun tɔuntɪ biim wonjo
mu o tagɪ o wɪ: <We wu se sɪ DI yag-o curu
nɪ. O yura yam dɪ nan wu pɔgɪ.> ³² Cɪga tun,
Baŋa-We mu joori DI pa Zezi wulɔ a ya na
tagɪ tun ŋwɪa, yi dɪbam maama yi maana
tiinə dɪ brɪ nɔɔna cɪga kam kuntu. ³³ We
na bi-o tun, DI zəŋ-o DI jəni DI jazum nɪ.
Zezi laan ma jorŋi We Joro kum o Ko We
tee nɪ, nɪ We na maŋi DI go ni sɪ DI wú
pa-o te tun, yi o pwəri-ku dɪbam baŋa nɪ.
Mu kulɔ abam zɪm na naɪ yi á kwəri á ni
tɪn. ³⁴ Ku daɪ Davidi tɪti mu diini We-səŋo.
Wuntu nan tagɪ o wɪ:

<Yuutu Baŋa-We tagɪ dɪ a Yuutu DI wɪ:

Ba n jəni a jazum nɪ,

³⁵ sɪ aá kɪ nmu dɔna maama n ne kuri nɪ,
sɪ n nɔ-ba ni tɪga te.>

³⁶ Kuntu tun, Yisrayelɪ dwi maama nan
maŋi sɪ ba lwarɪ lanyranɪ nɪ, Zezi wulɔ
abam na pagɪ tɔun-dagara baŋa nɪ á gu
tɪn, ku yi wuntu tɪti nɔɔ mu We laan pe sɪ
o taa yi Krisi wum, yi o kwəri o yi dɪbam
Yuutu.>

³⁷ Nɔɔna bam na ni Pɪyeeri na tagɪ
kulɔ kuntu tun, ku ma tiini ku cəgɪ ba
wuru zanzan. Ba ma bwe Pɪyeeri dɪ Zezi
tuntuŋna badonnə bam ba wɪ: «Dɪ ko-biə-
ba, dɪ nan wú kɪ ta mu?»

³⁸ Pɪyeeri ma ləri-ba o wɪ: «Abam
maama maŋi sɪ á ləni á wuru á yagɪ kəm-
balwaaru tum, sɪ á daari á pa ba miisi
abam na wuntɪ Zezi Krisi yiri ŋwaani, sɪ
We wú yagɪ á lwarɪm DI ma ce abam. We
laan wú pa DI Joro kum taa wu abam tee
nɪ. ³⁹ Mu We na goni ni sɪ DI kɪ te tɪn. DI
goni ni duntu DI pa abam dɪ á biə, ku wəli
dɪ balɔ maama na bəŋwe tɪn. Ku yi balɔ
maama dɪbam Yuutu Baŋa-We na wú bəŋi
sɪ ba taa tɔg-o tun mu.>

⁴⁰ Pɪyeeri ma joori o fəgɪ o ma bɪtari dwi
dwi o brɪ-ba We cɪga kam, yi o kaani-ba
o wɪ: «Se-na sɪ Baŋa-We vɪɪ abam zɪm
non-balwaaru tum tɪtari nɪ.» ⁴¹ Nɔɔna bam
zanzan ma se o taani dum, yi ba daari ba
pa ba miisi-ba na wuntɪ We ŋwaani. De
dum kuntu nɪ nɔɔna zanzan mu tu ba zɔ
ba wəli Zezi karabiə kɔgɔ kum wuntɪ, ba yi
nɪnɛni nɔɔna murr-tɪtɔ (3.000) te. ⁴² Ba
ma tiini ba kwaani ba pa Zezi tuntuŋna
bam brɪ-ba We cwəŋə kam. Ba maama
maa wəli daani dɪ ni dɪdɔba, yi ba kwəri
ba tɔgɪ daani ba dɪ wɔdiu nɪ Zezi deen na
fəgɪ dɪpe dum o pa o karabiə bam yi ba dɪ
te tɪn. Ba ma kwəri ba tɔgɪ daani ba wari
We maŋa maama.

⁴³ Fɔuntɪ ma zɔ nɔɔna bam maama,
bəŋwaani We deen pe Zezi tuntuŋna bam
kɪ wo-kinkagila dɪ wəenu zanzan na brɪ
Baŋa-We dam tun. ⁴⁴ Zezi karabiə bam
maama deen yəni ba wu jəgə dɪdɔba mu,
yi wəenu tɪb ba na jɪgɪ tun yi ba maama

nyum. ⁴⁵ Ba maa yɛni ba kwe ba jɛjɛguru dɛ ba zila ba yɛgɛ, yɛ ba maŋɛ tɛ sɛbu kɔm ba pa daani, kɔ maŋɛ nɛ nɔɔnɔ maama na lagɛ zɛnɛ te tɛn. ⁴⁶ De maama ba yɛni ba la daani Wɛ-di-kamunu kɔm wɔni. Ba ma tɔgɛ daani ba dɛ wɔdiu da sam nɛ, kɔ nyɛ dɛ Zezi dɛɛn na fɔgɛ dɛpɛ o pa karabiɛ bam te tɛn. Ba maa maŋɛ ba wɔdiiru ba pa daani, yɛ ba jɛgɛ wɔpɔlo lanyirani dɛdaani wɔbɔŋ-dɛdɛ. ⁴⁷ Ba maa zuli Wɛ maŋa maama, yɛ ba jɛgɛ zulɛ nɔɔna maama yibiya nɛ. De maama dɛ Yuutu wɔm maa paɛ balɔ na nɛ vrum tɛn tui ba wɛli ba kɔgɔ kɔm wɔni.

3

Kɔrɔ na nɛ yazurɛ Zezi dam ŋwaani te tɛn

¹ De dɛdɛwɛ mu Pɛyɛɛɛɛ dɛ Zan dɛɛn zaŋɛ ba vu Wɛ-di-kamunu kɔm, maŋa kalɔ nɔɔna na yɛni ba ve ba warɛ Wɛ tɛn. Kɔ yɛ wɛ-gunim maŋa nɛ mu. ² Ba ma vu ba yɛ digɛ kam nɛ dɛlɔ ba na bɛ nɛ Ni-laa tɛn. Nɔɔnɔ wɔdɔŋ dɛɛn mu wura, o yɛ kɔrɔ mu kɔ na puli o lɔra kam maŋa nɛ. O nɔɔna maa yɛni ba zɛŋ-o ba vu ba jɛni da de maama, sɛ o taa loori sɛbiɛ nɔɔna balɔ na tui ba tɔgɛ da ba zɛ Wɛ-di-kamunu kɔm wɔ tɛn tee nɛ. ³ Nɔɔnɔ wɔm ma na Pɛyɛɛɛɛ dɛ Zan na maa zɔurɛ Wɛ-digɛ kam. O ma loori-ba sɛ ba pa-o wɔŋo. ⁴ Ba ma nii-o ziin. Pɛyɛɛɛɛ laan ma ta did-o o wɛ: «Nii dɛbam seeni.» ⁵ O ma sɛni o nii-ba yɛ o jɛgɛ tiina sɛ baɔ pa-o wɔŋo. ⁶ Pɛyɛɛɛɛ ma ta did-o o wɛ: «A ba jɛgɛ sɛbu sɛ a pa-m. A nan wɔ pa nmu a na jɛgɛ kulɔ tɛn. Dɛ Nazareti tu Zezi Krisi yɛri ŋwaani, zaŋɛ n ta n veɛ.»

⁷ Pɛyɛɛɛɛ na tagɛ kuntu tɛn, o laan ma ja o jazum o zɛn-o o pa o zaŋɛ wɛɛni. O na zaŋɛ kuntu bidɛwɛ banja nɛ tɛn, mu o nɛ sum dɛ o nakwɛɛlu tum maama kɛ dam lanyirani. ⁸ Nɔɔnɔ wɔm ma faŋɛ wɛɛni o joori o ba o cwɛ o nɛ banja nɛ yɛ o sɛŋɛ vɛŋɛ. O ma tɔgɛ-ba o zɛ Wɛ-di-kamunu kɔm wɔ. O maa veɛ yɛ o faŋa wɛɛni yɛ o zuli Wɛ. ⁹ Nɔn-kɔgɔ kɔm ma na o na veɛ yɛ o zuli Wɛ. ¹⁰ Ba ma lwarɛ nɛ nɔɔnɔ wɔm kuntu mu yɛ looru wɔlɔ yɛ na je Wɛ-di-kamunu kɔm Ni-laa kɔm nɛ tɛn. Kɔ ma tiini kɔ sɔɔri-ba, yɛ kɔ kɛ-ba yɛɛu dɛ kulɔ na kɛ tɛn.

Pɛyɛɛɛɛ na tɔɔli Wɛ kwɛrɛ Wɛ-di-kamunu kɔm wɔni te tɛn

¹¹ Nɔɔnɔ wɔm ma yɔɔri o mɛɛli Pɛyɛɛɛɛ dɛ Zan. Nɔɔna bam maama maa yɛ yɛɛu. Ba ma zaŋɛ ba durɛ ba vu ba te, kunkɔlɔ kulɔ na jɛgɛ pɛwɛŋ yɛ ba maa bɛ nɛ Salɔmɔn kunkɔlɔ tɛn nɛ. ¹² Pɛyɛɛɛɛ na nɛ nɔɔna bam kuntu tɛn, o ma ta dɛ ba o wɛ: «A badonnɛ Yisrayɛlɛ tiinɛ-ba, bɛŋwaani mu yɛ abam yɛ yɛɛu dɛ kulɔ na kɛ tɛn? Bɛɛ mu yɛ abam yɔɔri á nii dɛbam kuntu?

Abam bɔŋɛ sɛ kɔ yɛ dɛbam tɛtɛ dam mu pɛ o zaŋɛ o ve na? Á bɔŋɛ nɛ kɔ yɛ dɛbam na kwarɛ Wɛ lanyirani tɛn ŋwaani mu pɛ o zaŋɛ o ve na? ¹³ Kɔ nan na yɛ te tɛn, dɛbam nabaara Abraham dɛ Yizaki dɛ Zakɔbi Banja-Wɛ laan mu pɛ DI tɛntɔŋnɔ Zezi jɔŋɛ paaru dɛ zulɛ. Abam jaani wɔntɔ mu á pa ba gu-o. Pilati dɛɛn bɔŋɛ sɛ o yag-o yɛ abam wɔ sɛ. ¹⁴ Zezi Krisi yɛ wɔ-pɔŋo tu mu dɛ cɛga tu. Abam nan vɛ-o, yɛ á daari á loori Pilati sɛ o yagɛ nɔn-guru mu o pa abam. ¹⁵ Abam na kɛ te tɛn, á gu wɔlɔ na yɛ ŋwɛa tu tɛn mu, yɛ Wɛ joori DI bi-o DI pa o yagɛ tɔni. Dɛbam yɛ maana tiinɛ dɛ bɛri nɔɔna cɛga kam kuntu. ¹⁶ Kɔ yɛ Zezi Krisi yɛri dam dɛm ŋwaani, dɛ dɛ na kɛ dɛ wɔ-dɛdɛba did-o tɛn mu pɛ nɔɔnɔ wɔlɔ abam na nɛ yɛ á ye tɛn na dam. Kɔ yɛ o na kɛ o wɔ-dɛdɛba dɛ Zezi tɛn mu pɛ o na yazurɛ abam maama yigɛ nɛ.

¹⁷ A ko-biɛ-ba, abam dɛ á yigɛ tiinɛ bam na kɛ Zezi te tɛn, a ye nɛ abam ya yɛri wɔŋo kulɔ á na kɛ tɛn mu. ¹⁸ Faŋa faŋa tɛn, Wɛ dɛɛn pɛ DI nijɔŋnɛ bam maama tɔɔli DI kwɛrɛ ba bɛri nɔɔna nɛ Krisi wɔm DI na tɔŋɛ tɛn maŋɛ sɛ o yaari mu. Abam na kɛ-o te tɛn mu pɛ Wɛ taani dɛm sɛni dɛ kɛ. ¹⁹ Kuntu ŋwaani, nan lani-na á wurɔ á yagɛ kɛm-balwaarɔ, sɛ á daari á pipiri á taá tɔgɛ Wɛ, sɛ Wɛ wɔ yagɛ á lwarum DI ma ce abam. ²⁰ Kuntu tɛn, dɛ Yuutu Banja-Wɛ wɔ pa abam wurɔ taa zurɛ maŋa dɛ maŋa, yɛ DI daari DI tɔŋɛ Krisi wɔm DI na maŋɛ DI kuri sɛ DI pa abam tɛn. Wɔntɔ mu yɛ Zezi. ²¹ O maŋɛ sɛ o taa wɔ Wɛ-sɔŋɔ nɛ mu, sɛ kɔ taa ve maŋa kalɔ Wɛ na wɔ fɔgɛ DI kwe wɛɛnu maama tɛn, nɛ Wɛ na maŋɛ DI pa DI nijɔŋnɛ bam tɔɔli DI kwɛrɛ faŋa faŋa te tɛn. ²² Kɔ yɛ nɛnɛni Moyisi dɛɛn na tagɛ o wɛ: «Abam Yuutu Banja-Wɛ wɔ pa abam dwi tu dɛdɛba mu zaŋɛ o taa yɛ Wɛ nijɔŋnɛ abam titari nɛ, nɛ DI na tɔŋɛ amɔ Moyisi te tɛn. Wɔntɔ nan na tuɛ, abam maŋɛ sɛ á sɛ taani dɛlɔ maama o na wɔ ta o bɛri abam tɛn. ²³ Wɔlɔ maama nan na wɔ sɛ kulɔ Wɛ nijɔŋnɛ wɔm na wɔ bɛri tɛn, ba maŋɛ sɛ ba li kɔ tu mu Wɛ nɔɔna bam wɔni ba gu.» Mu kulɔ Moyisi dɛɛn na tagɛ tɛn. ²⁴ Kɔ na puli dɛ Samuwɛlɛ dɛ balɔ maama na saŋɛ o kwaga tɛn, Wɛ nijɔŋnɛ balɔ maama na tɔɔli Wɛ kwɛrɛ tɛn dɛɛn bɛri kulɔ na wɔ kɛ da yantu wɔni tɛn mu. ²⁵ Wɛ kwɛrɛ kam DI dɛɛn na pɛ DI nijɔŋnɛ bam sɛ ba tɔɔli tɛn yɛ abam ŋwaani mu. Wɛ ni dɛm DI dɛɛn na goni DI pa dɛbam nabaara bam tɛn dɛ daa ta yɛ abam ŋwaani mu. DI dɛɛn goni nɛ dɛ Abraham DI wɛ: «Nmu dwi dɛm ŋwaani amɔ wɔ kɛ lɔgu banja dwi tiinɛ maama lanyirani.» ²⁶ Kuntu ŋwaani Banja-Wɛ de yigɛ DI tɔŋɛ DI tɛntɔŋnɛ wɔm abam tee nɛ mu, sɛ o kɛ abam lanyirani dɛ o na pa abam

dudua dudua yagi á kám-balwaaru tum.»

4

Ba na jaani Piyeeeri di Zan te tin

¹ Piyeeeri di Zan deen na wura ba njooni kontu don ba bri noona bam tin, Zwifé bam kaanum tiinè didaani We-di-kamunu kum yiruna bam yigè tu wòm di Sadustian tiinè badonnè ma zanj ba ba ba te. ² Ba bana tiini ya zanj di Piyeeeri di Zan di ba na njooni te ba wí, Zezi bi o yagi tsooni, yi kontu bri ni twa di wó wani ba bi ba yagi tsooni tun. ³ Ba ma ja Piyeeeri di Zan ba ki puuna digè ni. Tíga na yi tun njaani, ba ma yagi-ba da si tga puuri. ⁴ Ku daari kogo kum noona zanzan ma se taani díb ba na ni tun, yi ba ki ba wu-dudua di Zezi. Balu na se tun kogo kum deen yi nneeni noona murr-tunu (5.000).

⁵ Tíga na puuri tun, Zwifé yigè tiinè bam di ba nakwa bam di ba cullu karanyuna tiinè bam ma la daani Zeruzalem ni. ⁶ Ba ma jeeri didaani Anni wólu na yi ba kaanum yuutu tun, di Kayifu di Zan di Alesandri, di balu na togi ba yi kaanum yuutu wòm sojjo tiinè tun. ⁷ Ba ma pa Piyeeeri di Zan ba ba zigí ba yigè ni. Ba ma bwe-ba ba wí: «Ku yi di bee dam mu, di woo yiri njaani mu, abam me á ki kontu?»

⁸ We Joro kum laan ma ba Piyeeeri te di dam. O ma leri-ba o wí: «Tíw kum yigè tiinè di nakwa-ba, ⁹ abam zim na bwe díbam kulb taani tun, ku na yi díbam na zoni koro kum yi ku na yazurè tun, ¹⁰ dí wó pa abam di Yisrayel dwi tiinè bam maama lwarí ku na ki te. Á taá ye ni Nazareti tu Zezi Krisi yiri dam njaani mu pe noonu wuntu na yazurè, yi o laan ba o zigí abam yigè ni. Abam nan pagí Zezi Krisi tsooni-dagara banja ni á gu, yi We joori DI bi-o DI pa o yagi tsooni. ¹¹ Wuntu mu yi wólu We tono kum na manj ku ta o taani ni:

«Kandwe díb abam lwarí bam na vin tun laan mu joori di ba di ji kandwe díb na paí sojjo kum dana tun.»

¹² Yiri didon daa tæri lugw banja ni We na pe nabiinè si di wani di pa ba na vrum. Ku na dai Zezi Krisi yirani mu wai o vri noona o yaga.»

¹³ Zwifé nakwa bam na ne Piyeeeri di Zan na jigi baari di ba na njooni te tun, ku ma ki-ba yæu di ba na yi noona balu na yæri kulukulu yi ba dai yi-puri-nyina tun njaani. Ba ma lwarí ni bantw deen togi ba wu di Zezi mu. ¹⁴ Ba na ne koro kum na zigí Piyeeeri di Zan tee ni yi ku jigi yazurè tun, ba maa warí kulukulu si ba daa ta. ¹⁵ Ba ma ta di ba ba wí, ba nunji da ba taani dim jogè kam ni si ba daari. Ba laan maa

wora ba bwe daani, si ba nii ba na wó ki te tun. ¹⁶ Ba ma bwe daani ba wí: «Dí nan wó ki noona bantw ta mu? Noona balu maama na zoori Zeruzalem ni tun lwarí ni bantw mu ki wo-kinkagili dum kontu. Dí daa bá wani dí ta ni wani. ¹⁷ Dí nan na lagí si kám dintu yi jagí di vu yigè tun, dí manj si dí kaani noona bam mu, si ba daa yi njooni Zezi wonjo di noon-noonu.»

¹⁸ Ba laan ma joori ba banji-ba, yi ba zu. Ba ma ta di ba ba wí, ba ba jigi cwæne si ba daa njooni Zezi wonjo, naa si ba taa bri noona di wuntu yiri. ¹⁹ Piyeeeri di Zan ma leri-ba ba wí: «Abam tti buni-na á nii. Koo mu lana We yigè ni? Ku manj si dí se abam dí dwæni Banja-We na? ²⁰ Díbam nan bá wani dí yagi kulb di na ne yi dí kwæri dí ni tun njaani.»

²¹ Zwifé nakwa bam laan ma fagi ba kaani-ba zanzan, yi ba daari ba yagi-ba ba pa ba viiri. Ba deen wu ne kulb kum ba na wó wani ba zwa ku banja ni tun, benjaani tso kum noona maama tiini ba zuli We di wonjo kulb na ki tun. ²² Benjaani noonu wólu wo-kinkagili dum na ki o banja ni yi o na yazurè tun dwe bina finna o ya na yi koro.

Zezi karabiè bam na tyni di We Joro dam te tin

²³ Ba na yagi Piyeeeri di Zan kontu tun, ba ma joori ba vu ba kogo kum te. Ba ma ta di ba Zwifé kaanum yigè tiinè bam di ba tu kum nakwa bam na tagi kulb tun. ²⁴ Ba na ni kontu tun, ba maama ma wæli daani ba warí We yi ba wí: «Yuutu Banja-We, nmu mu ki weyuu di tga banja di nafara di wænu tlu maama na zoori ti wuntu tun. ²⁵ Dí nabaaru Davidi deen mu yi nmu tuntunnu. Nmu deen ma pa n Joro kum pa o ta nmu kwære kam o wí:

«Bee mu yi lugw banja tiinè dwi tæri tæri bana zanj yi ba bunj wobun-yooru?»

²⁶ Ba pwa bam ti ba yigè si ba ki jara. Ba yum tiinè di ma la daani si ba ki jara didaani Banja-We di Krisi wòm DI na tyni tun.»

²⁷ Ku suni ku ki kontu mu. Tíw kontu ni mu Eródi di Ponsi Pilati joni daani di Yisrayeli tiinè di dwi-ge tiinè, si ba ja di nmu tuntun-njumu Zezi wólu nmu na kuri tun. ²⁸ Ba na bwe daani kontu tun, ba ki ku manj di nmu na manj n li wóbuha di n dam dum si kulb wó ki tun mu. ²⁹ Dí Yuutu We, nii ba na lagí ba yaari díbam te tun! Díbam nan yi nmu tuntunna mu. Nan pa díbam dam, si dí wani dí taá tooli nmu kwære kam di baari. ³⁰ Nan twi n ji-dia kam n pa noona taa nai yazurè, si n pa wo-kinkagila di wænu tlu na bri n dam tun taa ki nmu tuntun-njumu Zezi yiri dum njaani.»

³¹ Ba na waru We ba ti tun, jøgø kam ba na lagu daani me tun ma sisinjø. We Joro kum laan ma ba ba maama te di dam, yi ba njønu We kwøre kam di baari.

³² Zezi karabiø bam køgø kum maama wubnja di ba njwia maama deen yi bidwi mu. Ba wulwulwul wø tagi ni wum yiranu mu te o wøenu. Wøenu tlu ba na jigi tun yi ba maama nyum mu. ³³ Zezi tuntujna bam maa jigi dam kamunu, yi ba føgø ba bri di Yuutu Zezi ciga kam ni o suntu o bi o yagu tuntu. We ma zøni ba maama di DI zaanu dum lanyiranu. ³⁴ Nøon-nøonu tæri ba køgø kum wuntu o na yi yinigø tu. Balu na jigi kari naa sam tun yøni ba yøgi-ti mu, ³⁵ yi ba daari ba kwe sæbu kum ba ja ba pa Zezi tuntujna bam. Ba laan ma manj sæbu kum ba pa daani, ku manj di wulwulwul maama na lagu zænø te tun.

³⁶ Kuntu, Zuzefu wulwul ba na maa bæ ni Banabasi, ku kuri mu kwiaø tu, yi o yi Leviti tu wulwul na nunji Sipri tun, ³⁷ o deen yøgi o kara yi o kwe sæbu kum o pa Zezi tuntujna bam.

5

Ananiya di Safiira

¹ Ku daari nøonu wudonj deen mu wura, o yiri mu Ananiya, o kaani yiri mu Safiira. Nøonu wum ma kwe ba kara o yøgi. ² O ma twæri sæbu kum wuntu si o ta jiga, yi o kaani di ye ku ni ni. O laan ma kwe kulwul na daari tun o ja vu o pa Zezi tuntujna bam. ³ O na ki kuntu tun, Piyæeri ma ta did-o o wi: «Ananiya, bæe mu ki yi nmu pa sutaani wani nmu kuntu donj, yi n fo wwan di We Joro kum di nmu na twæri kara kam sæbu kum wuntu si n ta n jigi tun? ⁴ Manja kam nmu ta na wø yagi kara kam tun, ka ya yi nmu nyum mu. Nmu nan na kwe n yøgi tun, sæbu kum ta yi nmu nyum mu. Bønwaani mu n bunji n wø ni, yi nmu ki kam dum kuntu? Nmu na føgø wwan kuntu tun, n føgø n pa We mu, si ku dai nabiinø.»

⁵ Ananiya na ni kuntu tun, o ma tu tga ni o ti. Ku deen ma pa funtu ja balu maama na lware ku ni ni tun. ⁶ Nøn-dønnu ma zanji ba vu ba pri tu wum ba ja nunji ba ki.

⁷ Ku na ke ni luu tito te tun, o kaani wum di daa ma ba o zu Piyæeri-ba te. O ma daa ta wø lware kulwul na ki tun. ⁸ Piyæeri ma ta did-o o wi: «Ta n bri-ni, mu sæbu kulwul maama nmu di n baru wum na jorji á kara kam njwaani tun na?» O ma se o wi: «Een, ku maama mu kuntu.»

⁹ Piyæeri laan ma bwe-o o wi: «Bønwaani mu nmu di n baru wum ki ni daani si á manj Yuutu Bana-We Joro kum á nii? Nøona balu na kwe n baru wum ba ki tun ta zigt digø kam ni ni lele kuntu. Ba nan wø zigt nmu di ba ja nunji.»

¹⁰ O na tagi kuntu o ti tun, bidwi bana ni mu kaani wum tu tga ni Piyæeri yigø ni o ti. Nøn-dønnu tum ma ba ti yi di o tga. Ba ma kwe-o ba ja nunji ba ki o baru wum tkæri ni.

¹¹ Funtu deen ma ja Zezi køgø kum di nøona balu maama di na ni kulwul na ki tun.

¹² We deen pe Zezi tuntujna bam ki wøenu tlu na bri DI dam tun di wokunkagula zanzan nøona titari ni. Zezi nøona bam maama deen yøni ba jeeri daani di wubnj-didwi mu fana fana Pe Salomon kunkolo kum ni. ¹³ Balu na dai ba køgø kum wø nøona tun, ba wulwulwul wø de o wali ba wuntu. Ku daari tu kum nøona bam maama ma tee Zezi nøona bam. ¹⁴ Baara di kaana zanzan deen tu ba ki ba wu-didwa di di Yuutu Zezi. Ba ma tagi ba wøli o køgø kum wuntu. ¹⁵ Zezi nøona bam na yi kuntu tun, nøona maa zigt yawuna ba nunji ba tiji cwe niø ni. Ba deen tiji-ba sari di gungwølu bana ni mu, si Piyæeri na maa tagi da o kea, si o lulunju kum má wani ku tagi ba badonnø bana. ¹⁶ Nøona zanzan maa yøni ba nunji Zeruzalem sa-tuni dum maama wuntu ba jaani yawuna di balu ciciri na jigt-ba si yaari tun ba tui, yi ba maama ne yazurø.

Ba na jigi Zezi tuntujna bam ba yaari te tin

¹⁷ Zwifø bam kaanum yuutu wum di o nøona bam maama na tøgø ba yi Sadustan tiinø køgø kum wø nøona tun deen ma na kulwul na ki tun. Ba maa tiini ba jigi wuguru di Zezi tuntujna bam. ¹⁸ Ba laan ma zanji ba ja-ba ba ja vu ba ki piuna digø ni. ¹⁹ Tiga na yi tun, Bana-We maleka ma ba ka puri piuna digø kam niø yam, yi ka pa Zezi tuntujna bam nunji. Ka ma ta di ba ka wi: ²⁰ «Ve-na á zu We-di-kamunu kum, si á taá bri nøona bam We njwi-dunja kam na yi te tun maama.» ²¹ Ba ma se We maleka kam ni. Tiga na puuri tituti tun, ba ma vu ba zu We-di-kamunu kum ba wura ba bri nøona bam.

Kaanum yuutu wum di o nøona bam laan ma bæni Zwifø sariya-dirø nakwa di Zwifø nakwa bam køgø kum maama si ba kikili daani. Ba ma daari ba tujn nøona si ba vu ba li Zezi tuntujna bam piuna digø kam ni ba ja ba pa-ba. ²² Ba nøona bam na yi da tun, mu ba wø ne Zezi tuntujna bam piuna digø kam ni. Ba ma joori ba vu Zwifø nakwa bam te yi ba wi: ²³ «Di na yi da tun, piuna digø kam niø yam pi mu lanyiranu. Nøona balu na wura ba yira si piuna bam yi lu tun maa zigt da. Di nan na puri digø kam tun, di wø ne nøon-nøonu ka wuntu.»

²⁴ We-di-kamunu kum yuruna bam yigø tu wum didaani kaanum yigø tiinø bam na ni kuntu tun, ba wubnja vugimi daani yi

ba yəri kólb na kí Zezi tuntúŋna bam tún. ²⁵ Nòonú wúdonj laan ma ba o zú ba na wú mé tún o ta dí ba o wú: «Nii-na, nòona balú abam ya na jaaní á kí píuna digè kam ní tún, bam mú wú Wé-di-kamunu kúm wóni ba zigí da ba brí nòona.»

²⁶ Yírna bam yigè tú wóm na ní kúntú tún, o dí o nòona bam ma jooři ba vu ba ja Zezi tuntúŋna bam ba ba. Ba daa wú jaaní-ba dí dam, berjwaaní ba kwari fúoní sí nòona bam wú dúli-ba dí kandwa.

²⁷ Ba laan ma pa ba zú ba zigí sariya-dirè nakwa bam yigè ní. Kaanum yuutu wóm laan ma bwe-ba o wú: ²⁸ «Berjwaaní mú á kí kúntú? Dúbam manj dí kaaní abam sí á daa yí taá brí nòona dí yírí dínú. Nii abam na kí te. Á pé abam zaasim dím yírání mú jagí Zeruzalem maama wóni, yí á ta lagí sí wóntú caa kúm togi dúbam.» ²⁹ Piyerí dí o donnè tuntúŋna bam ma lèri ba wú: «Dúbam manj sí dí sè Wé ní mú kú dwèni nabiinè ní. ³⁰ Zezi wólb abam na jaaní á pa túon-dagara baŋa ní á gú tún, Baŋa-Wé dílb dúbam nabaara bam na togi tún mú pé o bí o yagí túoní. ³¹ Kú yí wóntú mú Baŋa-Wé zəŋ-o DÍ jəni DÍ jazim ní, sí o taa yí dúbam Pé dí dí Vírnu, sí o pa Yisrayelí tiinè na cwəŋə ba ləni ba wórb, sí Wé laan yagí ba lwarim DÍ ma cə-ba. ³² Dúbam dí Wé Joro kólb Wé na pé balú maama na sè DÍ ní tún yí ciga kantu maana tiinè.»

³³ Zwifə nakwa bam na ní Zezi tuntúŋna bam na tɛ kólb tún, ba bana ma tiini ya zaŋí dí ba, yí ba lagí sí ba gu-ba. ³⁴ Sariya-dirè nakwa bam dídu ma zaŋí ba títarí ní, o yírí mú Gamahyelí. O yí Farizian tu yí o ta yí Wé callu tím karanyin-kamunu. Nòona maama maa pa-o zulè. O na zaŋí ba kóŋo kúm wóni tún, o maa wí, ba ja Zezi tuntúŋna bam ba nunjí pooní sí ba cəgi fíun. ³⁵ O ma daarı o ta dí sariya-dirè nakwa bam o wú: «Yisrayelí tiinè-ba, á cə-na á títi dí á na bəŋí sí á kí nòona bantú te tún. ³⁶ Kú ta wú daanı nòonú wúdonj mú zaŋí dúbam ləgú ní, o yírí mú Túdastí. O maa paí o yí nən-kamunu yí nòona zanzan deen togi o kwaga, ba yí núnɛni nòona biə-yana (400) te. Ba deen gú-o mú yí o karabiə bam jagí da yigè ní. Nòon-nòonú daa wú daarı. ³⁷ Kúntú kwaga ní Galile tu wúdonj dí daa ma zaŋí o yírí mú Zudastí. Manja kam ba deen na wura ba garí dí ləgú kúm nən-biə tún, mú o zaŋí o la kóŋo o kí o kwaga ní. Ba ma gú wóntú dí. O dí kwaga nòona bam maama ma jagí da yigè ní. ³⁸ Kúntú nwaanı mú a lagí a ta abam sí á yí zaŋí á kí nòona bantú kólbkólb. Yagí-na-ba, berjwaaní ba wúbəŋa yam dí ba títuŋa yam maama na yí nabiinè nyim mú, yaá ba ya jí kafé mú. ³⁹ Kú nan na yí

Wé nyim mú, abam bá wani á cə-ba. Yírí-na á títi sí á yí ba á ja dí Baŋa-Wé.»

Gamahyelí na tagí kúntú o tí tún, ba ma sè o taanı dím. ⁴⁰ Ba ma bəŋí Zezi tuntúŋna bam sí ba jooři ba zú ba te. Ba ma magí-ba dí balaara, yí ba daarı ba kaanı-ba sí ba daa yí nòoní kólbkólb dí Zezi yírí. Ba laan ma yagí-ba yí ba viiri.

⁴¹ Zezi tuntúŋna bam ma nunjí sariya-dirè nakwa bam tee ní, yí ba jigí wúpolo lanyírání dí ba na manj sí ba na yaara Zezi yírí nwaanı tún. ⁴² De maama ba maa yəni ba jeeri daanı Wé-di-kamunu kúm wóni, yí ba daarı ba túl sam ba brí nòona Wé ciga kam. Ba ma toolú Wé kwər-ywəŋə kam, ní Zezi mú yí Krisi wóm Wé na tūŋí tún.

6

Ba na lí nòona barpe títuŋa yam nwaanı te tín

¹ Manja kam kúntú ní Zezi karabiə bam kóŋo kúm maa wura kú pulè zanzan. Ba kóŋo kúm wóni Zwifə balú na yí wərə yí ba nòoní Grekí tiinè taanı dím tún maa jigí balú na nòoní ba títi Zwifə taanı dím tún ba púuna, dí ba na ba paí ba kadənə kólb na manj sí ba pa-ba ba ní-wúdiu nwaanı de maama tún. ² Zezi tuntúŋna fugə-bale bam ma bəŋí ba kóŋo kúm maama ba kí daanı, yí ba ta ba wú: «Kú wú manj sí dúbam yagí Wé taanı dím zaasim, sí dí daarı dí taá manj wúdiiru. ³ Dí ko-biə-ba, á manj sí á lí nòona barpe mú á wóni, sí dí pa ba taa níi wənu túntú baŋa ní. Ba nan manj sí ba taa yí nòona balú nòona maama na ye ní ba yí nən-njuna yí Wé Joro kúm wú ba tee ní lanyírání yí ba jigí wúbəŋ-njuna tún. ⁴ Sí dúbam dí daarı dí kwaaní dí níi Wé warim dí DÍ taanı dím zaasim baŋa ní.»

⁵ Ba na tagí kúntú tún, kú ma poli ba kóŋo kúm maama wú. Ba ma kúri nòonú wúdonj, o yírí mú Etiyeni. Wóntú jigí wú-dídúba dí Zezi yí Wé Joro kúm wú o tee ní. Ba ma wəli Filipi dí Prokori dí Nikano dí Timón dí Pamuna dí Nikola wólb na nunjí Antrostí, o yí dwi-ge tu yí o ba o togi callu túb Wé na pé dúbam Zwifə bam tún. ⁶ Ba ma lí-ba ba ja vu ba zigí Zezi tuntúŋna bam yigè ní. Ba ma warí Wé ba pa-ba yí ba danj ba ja ba baŋa ní.

⁷ Wé kwərə kam deen ma fəgi ka jagí ka ve yigè yí nòona sə-ka. Zezi karabiə bam kóŋo kúm maa pulè zanzan Zeruzalem ní. Zwifə kaanum tiinè zanzan dí deen ma ba ba sè Zezi ciga kam.

Ba na jaanı Etiyeni te tín

⁸ Etiyeni deen yí nòonú wólb Wé na pé-o zaanı dí dam zanzan tún. O maa tiini o kí wo-kunkagila dí wənu túb na brí Wé

dam tun nɔɔna tɪtari nɪ. ⁹ Nɔɔna badonnɛ maa zaŋi ba magi kantɔgɔ dɪd-o. Bantu nunji Zwifɛ kɔgɔ kɔlɔ ya na yi gambe yi ba laan ba ba te ba tɪti tun wɔni mɔ. Ba deen nunji Sireeni dɪ Alesandri mɔ. Ba ma tɔgɪ ba wɛli dɪ Zwifɛ badaara na nunji Silisi dɪ Azi tun. ¹⁰ Ba na magi kantɔgɔ dɪd-o tun, o ma nɔɔni dɪ buŋum dam nɪ We Joro kɔm na pe-o te tun, kɔ pa ba daa wari o taani ba lɛri. ¹¹ Ba laan ma nunji ba kɪ ni didaani nɔɔna badonnɛ, sɪ ba fɔ vwan ba ta wɪ: «Dɪbam ni nɔɔnɔ wɔntɔ na nɔɔni o twi Moyisi dɪ We.»

¹² Ba ma pa tu kɔm nɔɔna dɪ ba nakwa bam dɪ ba callu karanyina tiinɛ bam bana zaŋi, yi ba ja Etiyeni ba ja vu ba sariya-dirɛ nakwa bam yigɛ sɪ ba dɪ o taani. ¹³ Ba ma pa nɔɔna badonnɛ zɔ ba fɔ vwan ba pa-o, yi ba ta ba wɪ: «Manja maama nɔɔnɔ wɔntɔ sɪni o nɔɔni ta-balwaarɔ mɔ o pa dɪbam We-di-kamunu kɔm dɪ We callu tɪlɔ DI na kɪ Moyisi juŋa ni dɪbam nɔɔna tun. ¹⁴ Dɪ ma ni o na tagɪ o wɪ, Nazareti tu Zezi mɔ wɔ ba o cɔgɪ We-di-kamunu kɔm, yi o pipiri mɔ kɔlɔ maama Moyisi deen na brɪ dɪ nabaara sɪ dɪ taá tagɪ tun.»

¹⁵ Zwifɛ nakwa balɔ maama na je da tun laan maa yɔɔri ba nii Etiyeni cɔɔn. Ba ma nii ba na o yibiyɛ na lɛni nɪ maleka yibiyɛ te.

7

Etiyeni na tɔlɔ o kwɛrɛ te tun

¹ Zwifɛ kaanum yuutu wɔm ma zaŋi o bwe Etiyeni o wɪ: «Wɛnɔn tɪlɔ ba na tagɪ ba pa nmɔ tun yi cɪga mɔ naa vwan mɔ?»

² Etiyeni laan ma lari o wɪ: «A kwɛ-ba dɪ a ko-biɛ-ba, cɔgi-na amɔ na lagɪ a ta wɔŋo kɔlɔ tun. Faŋa faŋa tun Paari-Zulɛ Tu Baŋa-We mɔ tu dɪbam nabaaru Abraham te. Kantu manja kam nɪ, Abraham deen ta zɔuri Mesopotami nɪ mɔ. O daa ta wɔ ve sɪ o taa zɔuri Aaran nɪ. ³ We deen ma ta dɪd-o DI wɪ: <Yagɪ n tɪti tu kɔm dɪ n sɔŋɔ tiinɛ, sɪ n daari n vu tu kɔlɔ amɔ na wɔ brɪ nmɔ tun.> ⁴ O ma sɪni o zaŋi o nunji Kalɔdan tiinɛ tu kɔm nɪ o vu o yi Aaran o zɔuri da. O na wɔ daani tun, o ko ma ti. We ma pa o daa nunji o fɔɔri o vu o yi tu kɔntɔ abam na zɔuri zɪm tun. ⁵ We nan wɔ pe Abraham tɪga yo seeni sɪ o taa te, dɪ finfin dɪ. We deen goni ni mɔ dɪd-o DI wɪ, wɔm wɔ pa-o tɪga kantɔ sɪ o taa te, yi o na tɪgɪ o daari, sɪ o dwi tiinɛ ta ta te-ka. We na goni DI ni dɪm tun, Abraham ta ba jɪgɪ bu. ⁶ Mɔ We na tagɪ kɔlɔ dɪd-o tun mɔ tɪntɔ: <Abraham, nmɔ dwi tiinɛ wɔ vu ba taa zɔuri tu-gaa nɪ. Baá ta yi gambe mɔ tu kɔm kɔntɔ nɪ, yi nɔɔna wɔ beesi-ba taan bɪna biɛ-yana (400). ⁷ Amɔ We nan wɔ dɪ balɔ na fi-ba sɪ ba tunjɪ gambeem tituŋa

tun taani sɪ ba na cam. Kɔntɔ kwaga nɪ, ba laan wɔ nunji tu kɔm kɔntɔ nɪ ba ba, ba taa zuli amɔ jɔgɔ kantɔ nɪ.> ⁸ Baŋa-We ma daari DI go ni DI pa Abraham DI wɪ, Abraham dwi tiinɛ taa goni ba bɛkɛri sɪ kɔ brɪ nɪ ba se DI nɪ. Kɔntɔ, Abraham na lɔgɪ Yizaki tun, da nana de nɪ o ma go-o. Yizaki dɪ deen ma ba o lɔ Zakɔbi, o dɪ ma go-o. Zakɔbi ma lɔ dɪ nabaara fugɛ-bale bam yi o go-ba dɪ.

⁹ Nabaara bam dɪdɔba yɪri mɔ Zɔzefu. O cɔrrɔ tum deen maa jɪgɪ wɔ-gurɔ dɪd-o. Kɔntɔ nɔɔna mɔ ba jaan-o ba yɔgi ba pa o vu Ezipi sɪ o taa yi gambaa. We ta maa wɔra dɪd-o. ¹⁰ DI ma pa o nunji cam maama wɔni dɪ yazurɛ. Zɔzefu na tu o zɪgɪ Ezipi pa-faru wɔm yigɛ nɪ tun, We pe-o wɔbɔŋ-ɲuna yi pe wɔm yi su Zɔzefu lanyɪrani. Pe wɔm ma pa o ji o sɔŋɔ kɔm tu dɪ Ezipi tu kɔm maama yuutu.

¹¹ Kana deen ma ba ka wɔ Ezipi dɪ Kanaan tuni dum maama nɪ. Kɔ ma tiini kɔ ce ba yɪra nɪ. Dɪ nabaara bam maa wari sɪ ba na wɔdɪu ba dɪ. ¹² Zakɔbi deen ma ni nɪ wɔdɪu wɔ Ezipi nɪ. O ma tunjɪ dɪ nabaara bam sɪ ba vu ba yɔgi. ¹³ Kɔntɔ kwaga nɪ ba daa ma joori ba vu ba kɪ bɪle. Zɔzefu laan ma pa o cɔrrɔ tum lwar-o. Ezipi pa-faru wɔm dɪ laan ma ba o lwarɪ Zɔzefu dwi dum na nunji me tun. ¹⁴ Zɔzefu ma daari o tunjɪ ni o pa o ko Zakɔbi, sɪ o dɪ o sɔŋɔ tiinɛ bam maama ba o te Ezipi nɪ. Ba maama deen yi nɔɔna fusurpe-banu mɔ (75). ¹⁵ Zakɔbi ma sɪni o zaŋi o vu Ezipi. Dáani mɔ wɔntɔ tɪga. Dɪbam nabaara bam dɪ ma ba ba tɪ. ¹⁶ Ba ma ja ba yɪra yam ba joori ba vu Sisum ba kɪ-ba yibeeli dɪlɔ Abraham na yɔgi dɪ sɛbu Emori biɛ bam tee nɪ tun nɪ.

¹⁷ Manja kam ma twe sɪ Baŋa-We sɪni DI kɪ kɔlɔ DI deen na goni ni dɪ Abraham tun. Manja kam kɔntɔ nɪ dɪbam nɔɔna balɔ na wɔ Ezipi nɪ tun maa tiini ba wɔra ba puli zanzan. ¹⁸ Pa-faru wɔdonj dɪ daa ma zaŋi sɪ o taa te Ezipi. O maa yɔri Zɔzefu nɪ nɪ. ¹⁹ O deen maa jɪgɪ dɪbam nabaara bam o beesa. O deen kɪ swan mɔ o fi-ba sɪ ba kwe ba bu-sɪsɪn ba jaani ba ve ba yaga, sɪ ba taa tua.

²⁰ Kantu manja kam nɪ mɔ ba lɔgɪ Moyisi. O deen maa yi bu-ɲum We yibiyɛ nɪ. Ba maa jɪg-o ba kɔna o ko sɔŋɔ nɪ canɪ stɔ. ²¹ Ba laan ma ja-o ba nunji ba vu ba yagɪ. Pa-faru wɔm buko ma kwe-o o jɪgɪ o nia, nɪ o yi o tɪti bu mɔ te. ²² Ba ma brɪ Moyisi Ezipi tiinɛ yi-purɔ kum maama. O ma ji nɔn-babɪa o ni-taani dɪ o kɔm maama baŋa nɪ.

²³ Moyisi deen na yi bɪna fiinna tun, o ma lɪ wɔbɔŋa sɪ o vu o nii o ko-biɛ Yisrayelɪ tiinɛ bam na yi te. ²⁴ O na ve tun, o ma na Ezipi tu wɔdonj na jɪgɪ Yisrayelɪ tu o

maga. Moyisi ma vu si o weli o tttu dwi tu wum jara yam wuntu. O ma magi Ezipi tu wum o gv. ²⁵ O deen ya buɲi ni o tttu dwi tiinə bam wú lwarɪ ni We lagi DI pa wuntu mu joni-ba Ezipi tiinə bam juɲa ni o yagi. Ba nan wú lwarɪ. ²⁶ Tɪga na puɲi tun, o daa ma na Yisrayel tiinə bale na jɪgi daani. O ma kwaani si o lo-ba, yi o ta di ba o wɪ: «A ko-biə-ba, abam yi curru mu daani. Bɛɛ mu ki yi abam daa jɪgi daani?» ²⁷ O na tagi di ba kuntu tun, mu wulu wum na dana tun ma yigi Moyisi o yagi daa ni, yi o daari o bwe Moyisi o wɪ: «Wɔɔ mu pɛ nmu ni si n ta n yi dibam yuutu si n daari n ɲoonɪ dibam taani? ²⁸ Nmu lagi si n gv amu di mu, ni n diin na gv Ezipi tu wum te tun na?»

²⁹ Moyisi na ni kuntu tun, o laan ma duri o nuɲi Ezipi ni o vu o zuɲɪ Madɪan tun ni. Dáani mu o di kaani yi ba lɔ biə bale.

³⁰ Bɪna fiinna deen na ke tun, We maleka ma ba Moyisi te kagva wuntu Sinayi piu kum tukəri ni. O ma na min-vɔgv na jɪgi puɲu ku di, yi maleka kam wu mini dum wuntu. ³¹ Moyisi yira ma soori di o na ne kulu tun. O ma foori o yi mini dum te si o nii. O laan ma ni Baɲa-We kwərə na ɲoonɪ did-o ka wɪ: ³² «Amu yi nmu nabaara bam Baɲa-We. Amu mu yi Abraham Baɲa-We, di Yizaki di Zakobi Baɲa-We.» Moyisi yira maa sat, yi o daa wari o nii. ³³ Baɲa-We ma ta did-o DI wɪ: «Li n natra yam, si jəgə kalu nmu na zigɪ da tun yi amu tttu jəgə mu.» ³⁴ We daa ma ta DI wɪ: «A ne a noona bam na wu Ezipi ni ba yaara te tun, yi a kwəri a ni ba na kuni te tun. Amu nan tu si a joni-ba mu a yagi. Kuntu tun, a lagi a tɔɲi nmu si n joori n vu Ezipi.»

³⁵ Etiyeni ta ma ta o wɪ: «Moyisi deen yi wulu Yisrayel tiinə bam na vi-o tun. Ba deen bwe-o ba wɪ: «Wɔɔ mu pɛ nmu ni, si n ta n yi dibam yuutu si n daari n ɲoonɪ dibam taani?» Moyisi wuntu mu We tɔɲi si o vu o taa te DI noona bam, si o daari o joni-ba o yagi. We ma tɔɲi DI maleka, yi ka nuɲi o yigə ni puɲu wuntu ka brɪ-o kuntu maama. ³⁶ Moyisi deen ma ki wo-kunkagula di wəənu tulu na brɪ We dam tun Ezipi ni, yi o wani o ja noona bam o nuɲi. Ba ma tɔɲi nuɲu-sɔɲu kum ba be, yi ba daari ba beeri kagva kam wuntu taan bɪna fiinna, yi Moyisi deen ta ki wo-kunkagula zanzan ba tee ni. ³⁷ Moyisi daa ta mu yi wulu na tagi di Yisrayel tiinə bam o wɪ: «We wú pa abam dwi tu didva zaɲi o taa yi We niɲonɲu abam tɪtari ni, ni DI na tɔɲi amu Moyisi te tun.» ³⁸ Moyisi mu yi wulu deen na wura di Yisrayel tiinə kɔgɔ kum kagva kam wuntu tun, yi o wura didaani dibam nabaara bam, di maleka kalu na ɲoonɪ did-o Sinayi piu kum yuu

ni tun. Wuntu mu joni We bitari sulu na pa ɲwɪa tun o pa dibam.

³⁹ Di kuntu maama, di nabaara bam deen ba lagi si ba se Moyisi ni. Ba ma vi-o, yi ba daari ba buɲi si ba joori ba vu Ezipi. ⁴⁰ Ba ma ta di Aaron ba wɪ: «Mo jwənə n pa dibam si ya taa tɔɲi di yigə, si Moyisi wulu na jaani dibam o nuɲi Ezipi ni tun, di yəri woɲo kulu na ki-o tun.»

⁴¹ Maɲa kam kuntu ni ba ma sɪni ba mo kamɔgɔ ku nyi di nua, yi ba pa ku yi ba jwani. Ba maa jɪgi-di ba kaana. Ba ma daari ba ki wɔpolo di ba tttu na me ba jɪa ba ma mo kulu tun. ⁴² Ba na kaani jwəni dum kuntu tun, We ma pipiri DI kwaga DI ya-ba. DI ma yagi-ba si ba taa zuli calɪcwɪ sulu na wu weyuu ni tun. Ku ki nuneeni ku na maɲi ku puɲu We niɲonɲə bam tɔno kum wuntu ku wɪ:

«Abam Yisrayel dwi tiinə-ba, á deen na gv vara á ma kaani jwənə kagva kam wuntu bɪna fiinna tun, ku dai amu mu á kaani á pa kuntu.»

⁴³ Ku nan yi Moloki jwəni dum vwe mu abam deen zɔɲi,

didaaɲi calɪcva kalu na yi abam jwəni Rifani tun.

Tuntu maama nan yi kamwaru tulu á na ki si á taá zuli-ti mu.

Kuntu ɲwaaɲi amu wú pa noona zəli abam ba ja vu ba gaalɪ Babiloni na wu me tun.»

⁴⁴ Dibam nabaara bam na beeri kagva kam wuntu tun, ba deen jɪgi We vwe dɪlu na brɪ ni We wu ba tee ni tun mu. We deen brɪ Moyisi o na wú ki te si o ma pu vwe dum tun. Ba deen sɪni ba ki-di ni We na brɪ si ba ki te tun mu. ⁴⁵ Ku kwaga seeni tun, dibam nabaara bam mu joni vwe dum ba kwə tee ni ba zɔɲi-di ba ja tɔɲi Zozwe kwaga. Ba ma vu ba wani tɪni dɪlu We na lagi DI pa-ba si ba taa zuɲɪ da tun. We deen zəli je sum noona bam DI yagi ba yigə ni. Vwe dum maa wura taan, ku ba ku yi Davidi na zaɲi o ji pe maɲa kalu tun. ⁴⁶ We wu ma poli di Davidi, yi o loori We si DI pa-o cwəɲə si o lo digə o ma ləni vwe dum yuu ni, si We taa zuɲɪ da si DI taa wu Zakobi dwi tiinə bam tee ni. ⁴⁷ Ku nan yi Davidi bu Salomɔn mu logɪ digə kam o pa We.

⁴⁸ Baɲa-We dɪlu na yi kamunu tun nan ba zuɲɪ di sulu nabiinə na logɪ tun wuntu. We niɲonɲu didva deen mu tagi o wɪ:

⁴⁹ «Yuutu Baɲa-We wɪ:

Weyuu mu yi amu jəɲə je, ku daari tɪga baɲa maa yi amu ne cwiim je.

Digə kɔɔ dwi mu abam wú wani á lo á pa amu?

Jəgə kɔɔ mu amu wú vu a pəni da a sin?

⁵⁰ Ku dai amu tttu juɲa mu ki wəənu tuntu maama na?»

⁵¹ Etiyeni daa ta ma ta di Zwifə nakwa bam o wi: «Abam yi vuna zanzan. A wɔbɔŋa di nyi di balu na ba togi We tun wɔbɔŋa. Abam zwa mu kwarimi yi á ba ni We kwɛrə kam. Abam ba se We Joro kum na na bri ciga kalu tun. Abam di á nabaara bam kikiə maama yi bidwi mu. ⁵² We nijɔŋə bam wɔni wɔlɔwɔlɔ tərə abam nabaara bam na wɔ bees-o. Ba deen gu balu na bri ni We wú tɔŋi Ciga Tu wɔm si o ba tun. Lele kuntu abam nan mu jaani wuntu á ki nɔɔna jɔŋa ni, yi á ki daani á gu-o. ⁵³ Abam yi balu na jɔŋi We callu tɔlɔ DI na togi malesi jɔŋa DI pa abam tun mu. Di kuntu di á ta wɔ se-ti.»

Ba na gu Etiyeni te tin

⁵⁴ Etiyeni na tagi kuntu o ti tun, ku ma pa Zwifə nakwa bam bana zaŋi did-o zanzan, yi ba duni ba yələ. ⁵⁵ We Joro kum maa wɔ Etiyeni tee ni lanyirani. O ma kwəni o yuu wəni o nii We-sɔŋo seeni yɔɔɔ-toto, yi o na We paari-zulə na dagi te. O ma daari o nii o na Zezi na zigi Baŋa-We jazim ni. ⁵⁶ O laan ma ta o wi: «Nii-na, amu ne We-sɔŋo ni na puri yi Nabiin-bu wɔm zigi Baŋa-We jazim ni.»

⁵⁷ Zwifə nakwa bam kɔgo kum maama na ni kuntu tun, ba ma kaasi di kwər-dia, yi ba pu ba zwa si ba daa yi taa ni o taani dum. Ba maama ma duri bidwi baŋa ni ba vu ba ja-o. ⁵⁸ Ba ma van-o ba pa o nuni tu kum daa. Ba laan ma daari ba jig-o ba dɔl di kandwa si ba gu. Balu na dul-o di kandwa tun ma li ba gwaaru ba pa non-dɔŋɔ kudoŋ si o ta niə. Nɔɔnu wɔm yiri mu Sooli. ⁵⁹ Ba na jigɔ Etiyeni ba dɔl kuntu tun, o ma loori We o wi: «A Yuutu Zezi, jɔŋi a joro.»

⁶⁰ O laan ma kuni doonə tɔga ni o kaasi di kwər-dia o wi: «A Yuutu, yi kwe ba taali ba kəm-balɔɔ kuntu nwaani.» O na tagi kuntu tun, o laan ma ti.

8

¹ Sooli na ne ba na ki te ba gu Etiyeni tun, o ma se ni ku manj.

Zezi karabiə bam na ne yaara te tin

De dum kuntu ni nɔɔna puli si ba yaari Zezi kɔgo kɔlɔ na wɔ Zeruzalem ni tun zanzan. Ba maama ma jagi ba duri ba zu tɔni dɔl maama na wɔ Zude di Samari ni tun wɔni. Ku daari Zezi tuntɔŋna fugə-bale bam yirani mu wɔ togi ba duri. ² Nɔɔna balu na kwarɔ We tun ma kwe Etiyeni yira yam ba ki, yi ba daari ba keeri zanzan o tɔni dum nwaani. ³ Sooli maa kwaanɔ si o cɔgi Zezi kɔgo kum maama. O maa yəni o tɔl sam dum wɔni o jaani baara di kaana balu na togi Zezi tun o ve o ki pɔna digə ni.

We kwər-ywəŋə kam na jagi te tin

⁴ Zezi karabiə balu na duri ba jagi tun maa yəni ba ve je maama ba tɔlɔ We kwər-ywəŋə kam. ⁵ Filipi ma zaŋi o vu Samari tu kudoŋ o tɔlɔ Krisi wɔm We na tɔŋi tun kwərə o bri nɔɔna bam. ⁶ Non-kɔgo kum maama maa kwaanɔ ba cəgi Filipi na nɔɔni kulu tun. Ba maama cəgi o taani dum, yi ba kwəri ba na wo-kunkagila yalu o na ki tun. ⁷ Ba ma na ciciri na nuni si yagi nɔɔna zanzan yi si kaasa di kwər-de. Kwaaru zanzan di gwani di ma na yazurə. ⁸ Kuntu nwaani wɔpolo deen maa tiini ku wɔ tu kuntu wɔni.

⁹ Tu kum kuntu ni nɔɔnu deen ya wɔra, o yiri mu Simɔn. O deen jigɔ liri mwaanu mu o kia. Ku maa pa Samari tiinə bam yi yəu did-o. O maa bri o tɔl ni o yi non-kamunu mu. ¹⁰ Tu kum nɔɔna maama maa kwaanɔ ba cəgi o taani lanyirani, didɛera di nabwənə maama. Ba maa pa We dam mu wɔ o tee ni, yi ba jig-o ba bə ba wɔ Dam-forɔ tu. ¹¹ O deen ya pa ba yi yəu di o liri mwaanu tum taan yi ku daani zanzan. Kuntu nwaani mu ba kwaanɔ ba cəg-o lanyirani.

¹² Filipi laan ma ba o tɔlɔ We kwərə o bri-ba We paari dum taani di Zezi Krisi yiri dum. O na bri-ba kuntu tun, nɔɔna bam ma se o taani dum. Ba pa ba miisi-ba na wɔni Zezi yiri nwaani, baara di kaana maama. ¹³ Simɔn tɔl di ma se, yi o daari o pa ba miis-o na wɔni. O ma togi didaani Filipi yi o nai wo-kunkagila di wənu tɔl na bri We dam tun. O na ne kuntu tun, ku ma su-o.

¹⁴ Zezi tuntɔŋna balu na wɔ Zeruzalem ni tun ma ni ni Samari tiinə bam se We taani dum. Ba ma tɔŋi Pɛyɛri di Zan ba tee ni. ¹⁵ Ba na ve ba yi da tun, ba ma loori We ba pa balu na se Zezi tun si ba wani ba jɔŋi We Joro kum. ¹⁶ Bɛŋwaaŋi We Joro kum daa ta wɔ tu bantu wɔlɔwɔlɔ te. Ba deen pɛ ba miisi-ba na wɔni di Yuutu Zezi yiri nwaani má mu. ¹⁷ Pɛyɛri di Zan laan ma danj ba jɔŋa ba baŋa ni, yi ba jɔŋi We Joro kum ba bicara ni.

¹⁸ Zezi tuntɔŋna bam na danj ba jɔŋa nɔɔna bam baŋa ni yi ba jɔŋi We Joro kum kuntu tun, yi Simɔn na ne ku na ki te tun, o ma kwe səbu o ma loori Pɛyɛri di Zan o wi: ¹⁹ «A lagɔ si á pa amu di taa jigɔ dam duntu dɔŋ, si a na kwe a jɔŋa danj nɔɔnu wɔlɔ baŋa ni, si kuntu tu di jɔŋi We Joro kum.»

²⁰ Pɛyɛri ma lər-o o wi: «We wú cəgi nmu di n səbu kum maama, di nmu na bɔŋi si nɔ wani n ma n səbu n yəgi We pɛri dum tun nwaani. ²¹ Nmu wɔbɔŋa ba togi ciga We yigə ni. Kuntu tun, n bá na cwəŋə si n togi di dibam n tɔŋi We

titōŋa yam. ²² Nan lāni n wō sɪ n yaŋi wō-balwaaru tɪb nmu na buŋi sɪ n kɪ tɪn, sɪ n daari n loori dɪ Yuutu We sɪ, Dɪ na se, sɪ Dɪ yaŋi n lwarum Dɪ ma ce-m. ²³ Beŋwaani a ne sɪ n jɪŋi pu-sɪŋa zanzan, yɪ n wō lwarum gambeem wōni.»

²⁴ Simōn ma lāri o wɪ: «Nan loori-na We á pa-nɪ, sɪ wānu tɪb maama á na tagi amu baŋa nɪ tɪn yɪ ba tɪ cōŋi-nɪ.»

²⁵ Pɪyeeri dɪ Zan deen ma ŋōni dɪ Yuutu Zezi taani dɪm ba brɪ nōona bam. Ba laan ma joori ba maa ve Zeruzalem. Ba na maa joori tɪn, ba ma tɪh Samari tɪ-niə yam wōni ba toɪh We kwər-ywəŋə kam.

Filipi na pɛ didɛɛru lwarɪ We taani te tɪn

²⁶ Baŋa-We maleka ma ba Filipi te ka ta did-o ka wɪ: «Zaŋi n da jagwiə seeni n vu n da cwəŋə kalu na zɪŋi Zeruzalem nɪ ka ve Gaaza tɪn.» Cwəŋə kam kōntu tōŋi kagba wō mu ka veə.

²⁷ Filipi ma zaŋi o maa kea. Etiyopi tu dɪ deen maa wō cwəŋə kam nɪ o maa ve soŋo. Wōntu mu tɪŋi o paɪ ba tɪv kum pa-kana kalu ba na bə ba wɪ Kandaasi tɪn. O yɪ didɛɛru wōlɪ na nii o jɪŋiŋu tum maama baŋa nɪ. O deen ya ve Zeruzalem mu sɪ o zuli We, ²⁸ yɪ o laan maa joori o ve soŋo dɪ tərɪko kōlɪ sise na vaɪ tɪn. O na maa ke dɪ o tərɪko kum kōntu tɪn, o maa je o karumi tōno kōlɪ We nijōŋnu Ezayi na pɔpɔni faŋa faŋa tɪn. ²⁹ We Joro kum ma brɪ Filipi ku wɪ: «Ve n ta n tōŋi dɪ tərɪko kum.» ³⁰ O ma duri o vu o yɪ tərɪko kum yɪ ku veə. O ma nɪ nōonu wōm na jɪŋi We nijōŋnu Ezayi tōno kum o karuma. O ma bwe-o o wɪ: «Nmu ni n na karumi kōlɪ tɪn kuri na?»

³¹ O ma lāri o wɪ: «A nan wó kɪ ta mu a nɪ ku kuri, yɪ nōon-nōonu wō maŋi-ku o brɪ-nɪ?»

O laan ma loori Filipi sɪ o dɪ tərɪko kum baŋa o jōni o tee nɪ. ³² O na wura o karumi wānu tɪb tōno kum wōni tɪn mu tuntu:

«Wōntu deen mu nyɪ dɪ piə kalu nōonu na vaŋi o ja o vu sɪ ba gɪ tɪn.

O ta nyɪ dɪ pəlbɪ wōlɪ ba na fant o kōru yɪ o wō kɪ soɪ tɪn.

O nan wō puri o ni o ta kōlɪkōlɪ.

³³ Nōona maa goon-o, yɪ ba wō dɪ o taani dɪ cɪga.

Wōon wō wani o ŋōoni wōntu dwi dɪm ŋwajɪ?»

Beŋwaani ba li o ŋwɪa lɔŋu baŋa nɪ.»

³⁴ Didɛɛru wōm ma ta dɪ Filipi o wɪ: «A lagɪ a bwe a nii, wōo taani mu We nijōŋnu wōm tea, o tɪtɪ mu o tɛ maa nōonu wōdoŋ mu?» ³⁵ Filipi ma joori o puli nōonu wōm na karumi mɛ tɪn o brɪ-o ku kuri, yɪ o daari o ta Zezi kwər-ywəŋə kam maama o brɪ-o.

³⁶ Ba na tōŋi cwəŋə kam ba maa ke kōntu

tɪn, ba ma vu ba yɪ buŋə. Didɛɛru wōm ma ta o wɪ: «Nii, na wō yo seeni. N bá wani n miisi-nɪ na wōni na?»

[³⁷ Filipi ma lər-o o wɪ: «Nmu na se We cɪga kam dɪ n wō maama, áá wani a miisi-m na wōni.» O ma lāri o wɪ: «A se sɪ Zezi Krisi yɪ Baŋa-We Bu mu.»]

³⁸ Didɛɛru wōm laan ma pa tərɪko kum zɪŋi. O dɪ Filipi ma tu tɪga ba vu ba zu na bam wō, yɪ Filipi miis-o na bam wōni.

³⁹ Ba ma nunji na bam wōni. Ba na nunji tɪn, dɪ Yuutu We Joro kum ma kwe Filipi ku ja viiri. Didɛɛru wōm ma daa wō ne-o. O ma joori o kwe cwəŋə o maa kea, yɪ o jɪŋi wɔpɔlo zanzan. ⁴⁰ Filipi ma na nɪ o wō Azoti nɪ mu. O ma tɪh tɪni dɪm maama o toɪh We kwər-ywəŋə kam taan, o vu o yɪ Sezaari.

9

Sooli na lāni o wɔbɔŋa o se Zezi te tɪn (Titōŋa Tōno 22:4-16, 26:9-18)

¹ Sooli deen maa kwaana o yaari dɪ Yuutu Zezi karabia bam, yɪ o lagɪ sɪ o gu-ba. O ma zaŋi o vu Zwifə bam kaanum yuutu wōm te. ² O ma loor-o sɪ o pɔpɔni twaanu o pa Zwifə We-di sum na wō Damasi nɪ tɪn, nɪ wōm na ne nōona balu na tōŋi Zezi cwəŋə kam, oó ja baara dɪ kaana o ja vu o kɪ pɪna digɪ nɪ Zeruzalem nɪ. ³ O na ne twaanu tum tɪn, o ma zaŋi o maa ve Damasi. O na twe tɪv kum tɪn, pōoni ma da dɪ nunji weyuu dɪ pɪpɪh dɪ gilim-o. ⁴ O ma tɪ tɪga nɪ, yɪ o nɪ kwəɛ na bəŋi o yɪrɪ ka wɪ: «Sooli, Sooli, beŋwaani mu n jɪŋi amu n beesi kōntu?»

⁵ O ma bwe o wɪ: «A tu, nmu yɪ wōo mu?»

Kwəɛ kam ma ta ka wɪ: «Amu yɪ Zezi wōlɪ nmu na jɪŋi n beesi tɪn mu. ⁶ Nan zaŋi n zu tɪv kum wō. Nmu na yɪ da, ba laan wó ta kōlɪ nmu na maŋi sɪ n kɪ tɪn.»

⁷ Nōona balu na tōŋi dɪ Sooli tɪn maa zɪŋi da, yɪ ba wari kōlɪkōlɪ sɪ ba ta. Ba deen ni kwəɛ kam, yɪ ba nan wō ne nōon-nōonu.

⁸ Sooli ma zaŋi weenti o puri o yiə yɪ o daa ba nai. Ba ma ja-o o jɪŋa nɪ, ba vaŋ-o ba ja zu Damasi wō. ⁹ Ku deen jɪŋi da yatɔ mu o yiə na dwe. Maŋa kam kōntu nɪ o wō dɪ, o nan wō nyɔŋi.

¹⁰ Zezi karabu wōdoŋ deen maa wō Damasi nɪ, o yɪrɪ mu Ananiya. O ma na vɪrum wōni dɪ Yuutu wōm na ŋōoni did-o. O ma bəŋi o yɪrɪ o wɪ: «Ananiya!»

O ma lāri o wɪ: «A yuutu, nii-nɪ.»

¹¹ Dɪ Yuutu wōm ma ta did-o o wɪ: «Zaŋi n vu Zudasi soŋo, ku na zɪŋi cwəŋə kalu yɪrɪ na yɪ <Yɔɔɔɔ-tɔtɔ> tɪn ni nɪ. Nmu na yɪ da, sɪ n bwe nōonu wōlɪ yɪrɪ na yɪ Sooli tɪn bwiə. O yɪ Tarɪstɪ tu mu. Nmu wó na o na wura o wari We. ¹² Vɪrum wōni mu o

ne nɔɔnɔ, o yiri mu Ananiya. O ma na-o yiri o ba o danj o jia o banja ni, si o yiə yam joori ya taa nat.»

¹³ Ananiya na ni kuntu tun, o ma ləri o wɔ: «A yuutu, nɔɔna zanzan manj ba ta nɔɔnɔ wɔm kuntu taani ba bri amɔ, di o na ki wo-balwaaru tɔlɔ maama o ma cɔgi nmu nɔɔna balɔ na wɔ Zeruzalem ni tun. ¹⁴ O nan tu yo di ni dɔlɔ o na jonji Zwifə kaanum yigə tiinə bam tee ni tun mu, si o ma ja balɔ maama na bə nmu ni ba Yuutu tun.»

¹⁵ Di Yuutu wɔm ma ta did-o o wɔ: «Nan ve, bɛjwaani wuntu mu yi wɔlɔ amɔ na kuri si o taa tɔnj o pa-ni, si o daari o pa amɔ yiri dum zanj Yisrayelɔ tiinə bam tee ni didaani dwi-ge tiinə di ba pwa di tee ni. ¹⁶ Amɔ tti nan wɔ bri-o yaara yalɔ maama o na manj si o na amɔ yiri njwaani tun.»

¹⁷ Ananiya laan ma zanj o vu o yi sɔɔɔ kum o zv. O ma na Sooli yi o danj o jia o banja ni o wɔ: «A ko-bu Sooli, di Yuutu Zezi tti mu tɔnj amɔ nmu tee ni. Wuntu ya mu bri o tti nmu yigə ni manja kalɔ n ya na wɔ cwəɲə ni n maa n biɔni tun. O tɔnj-ni sɔ a ba a pa n joori n ta n nat mu, si n daari n jonji Wɛ Joro kum dam.»

¹⁸ Ananiya na tagi kuntu tun, bidwi banja ni mu wənu dwani Sooli yiə ni ti tɔ tɔ tɔ ni nɔnɛni njwam-pɔrɔ te ti daari, yi o laan nat. O ma zanj o zigi wɛɛni. O ma pa ba miis-o na wɔni Zezi yiri njwaani. ¹⁹ O laan ma di wɔdiu yi o dam joori di ba. O ma manj Zezi karabiə bam tee ni Damasi ni da finfin.

²⁰ Sooli deen na wɔ Damasi ni kuntu tun, o maa yəni o vu Zwifə bam Wɛ-di sum o bri-ba Zezi taani. O maa te o wɔ: «Zezi yi Wɛ Bu mu.» ²¹ Kɔ ma sɔ nɔɔna balɔ maama na ni o zaasim dum tun. Ba ma bwe daani ba wɔ: «Kɔ dai nɔɔnɔ wuntu deen mu wɔ Zeruzalem ni o cɔgi balɔ na ma Zezi ba bə ni ba Yuutu tun na? Kɔ nan dai kuntu njwaani mu o tu yo seeni, si o taa jaani Zezi karabiə o ve o pa Zwifə kaanum yigə tiinə bam na?»

²² Sooli deen maa ve yigə di baari zanzan, yi o bri nɔɔna bam ni Zezi mu suni o yi Krisi wɔm Wɛ na tɔnj tun. Kɔ ma pa Zwifə balɔ na zɔuri Damasi ni tun daa warɔ o ni-taani ba ləri.

²³ Da zanzan na ke tun, Zwifə bam ma ki ni daani sɔ ba gu Sooli. ²⁴ O ma lwarɔ ba na bɔnj sɔ ba ki-o kulɔ tun. De maama wia di tti ba zigi ba yiri tɔ kum niə yam mu, si Sooli na tu si o da da, si ba laan gu-o. ²⁵ De didwi tti ni mu o karabiə bam ma pa o zv tɔtɔgo wɔ, yi ba lə njɔna ku ni ni ba pa o da kəbrə o tu tɔga yi o lu.

²⁶ Sooli laan ma vu Zeruzalem. O maa kwaani si o tɔgi o wəli Zezi karabiə bam wɔni. Ba maama maa fɔna did-o, yi ba ba

bɔnj ni o suni o ji Zezi karabu. ²⁷ Banabasi ma vu o zən-o, yi o ja-o o vu Zezi tɔntɔjna bam te. O ma ta o bri-ba Sooli na nɛ di Yuutu Zezi cwəɲə ni yi o njɔni did-o te tun. O ta ma ta o bri-ba Sooli na kwaani o njɔni di baari o pa balɔ na wɔ Damasi ni tun lwarɔ Wɛ cɔga kam di Zezi yiri te tun. ²⁸ Sooli ma manj Zezi karabiə bam tee ni, yi o tɔlɔ Zeruzalem ni maama o tɔlɔ Wɛ kwərə di di Yuutu Zezi yiri o bri nɔɔna. ²⁹ O maa yəni o njɔni di Zwifə balɔ na njɔni Greki tiinə taani tun, yi o magi kantɔgo di ba. Ba laan maa kwaani sɔ ba gu-o. ³⁰ Zezi karabiə bam na lwarɔ kuntu tun, ba ma ja-o ba ja vu Sezaari, yi ba pa o ke o vu Tartisi.

³¹ Zezi kɔgo kum nɔɔna balɔ maama na wɔ Zude di Galile di Samari je sum ni tun deen ma na siun di ba yaara yam. Ba kɔgo kum ma fɔgi kɔ pulə kɔ wəli da, Wɛ Joro kum na zəni-ba tun njwaani. Ba maa tɔgi di Yuutu yi ba sɛ-o ba njwia maama wɔni.

Ene na nɛ yazarə te tin

³² Pɔyɛri deen yəni o beeri o ve je maama mu o nii Zezi karabiə bam. De didwi o daa ma zanj o vu si o nii karabiə balɔ na zɔuri Lidi ni tun. ³³ O na yi da tun, o ma na nɔɔnɔ o yiri mu Ene. O deen yi kɔɔ mu, yi o tigi bina nana o warɔ o zanj wɛɛni. ³⁴ Pɔyɛri na nɛ-o tun, o ma ta did-o o wɔ: «Ene, Zezi Krisi wɔ pa-m yazarə. Nan zanj wɛɛni si n pri n sara kam n tinji.» O na tagi kuntu bidwi banja ni tun, mu Ene zanj wɛɛni. ³⁵ Nɔɔna balɔ maama na zɔuri Lidi ni di Sarɔn je sum maama ni tun ma na Ene na nɛ yazarə. Ba laan ma ba ba tɔgi di Yuutu Zezi.

Tabita na joori o bi te tin

³⁶ Kaani wɔdon deen mu wɔ Zope ni, o yiri mu Tabita. (O yiri didaani Greki tiinə taani mu yi Dorkasi, di kuri mu fərə.) O maa yi Zezi karabu. O maa ki lanyuranɔ yi o wəli yinigə tiinə zanzan. ³⁷ Manja kam kuntu ni, o ma ba o ba jigi yazarə yi o ti. Nɔɔna ma kwe-o ba swe, yi ba ja-o ba di weyuu digə ba tinji da. ³⁸ Zope nan batwarɔ didaani Lidi. Kuntu tun, Zezi karabiə balɔ na wɔ Zope ni tun ma lwarɔ ni Pɔyɛri tu Lidi o wura. Ba ma tɔnj nɔɔna bale o tee ni. Ba ma vu ba loor-o ba wɔ: «Popo, ki lila n ba dɔbam tɔ kum.»

³⁹ Pɔyɛri ma zanj o tɔgi di ba o ke. O na yi Zope tun, ba ma ja-o ba di weyuu digə kam. Kadənə bam maama maa zigi ba gilim-o yi ba keera. Ba ma bri-o gwaaru tɔlɔ maama Dorkasi ya na njwi yi o nyaaniti o pa-ba tun. ⁴⁰ Pɔyɛri laan ma pa ba maama nunji pooni ba daar-o. O ma kuni doonə tɔga ni o warɔ Wɛ. O laan ma pipiri o nii tɔ wɔm yi o wɔ: «Tabita, zanj wɛɛni.» O ma puri o yiə o na Pɔyɛri. O ma zanj

o je. ⁴¹ Piyeyeri ma twi o jɔŋa o ja-o o pa o zaŋi wɛɛni o zigi. O laan ma bɛŋi kadɛnɛ bam di Zezi karabiɛ bam maama. O ma pa Tabita zigi ba yigɛ ni yi o bri-ba si o ŋwi.

⁴² Zope je sɔm noona bam maama ma ni kɛm dum kuntu ŋwa. Ku ma pai noona zanzan ki ba wu-dɔɔba di di Yuutu Zezi. ⁴³ Piyeyeri ma maŋi Zope ni taan da zanzan. O deen zɔuri tɔn-gɔgɔ kudon tee ni mu, o yiri mu Simon.

10

Dwi-ge tu na lwarɛ We cɪga kam te tin

¹ Noonu wɔdon deen mu wɔra, o yiri mu Korɔneeli. O maa zɔuri Sezaari ni. O deen yi Rom pamaŋna didɛɛɔ mu. Pamaŋna kɔgɔ kulu o na togi o wu ku wɔni tin yiri mu Yitali tiinɛ kɔgɔ. ² O deen kwarɛ We, yi o di o soŋo tiinɛ maama zuli We lanyiranɛ. O maa ki wɛɛnu zanzan o wɛli Zwifɛ yiniga tiinɛ bam. O maa yɛni o warɛ We maŋa maama. ³ De didwi we na guni maŋa kalɔ tin, o ne vurum. O ma na We maleka na tu ka bɛŋi o yiri ka wi: «Korɔneeli!»

⁴ O maa nii maleka kam yi fɔɔni jig-o. O ma ta o wi: «Ku yi ta, a tu.»

Maleka kam ma lɔr-o ka wi: «Nmu na yɛni n warɛ We yi n kwɛri n wɛli yiniga tiinɛ tin, ku yi Baŋa-We wɔɔɔɔ. Di nan guli nmu gulɛ. ⁵ Laan nan tɔŋi noona si ba vu Zope ba bɛŋi noonu wɔdon, o yiri mu Simon Piyeyeri. ⁶ O yi vɛru mu o wu Simon wɔɔɔ na yi tɔn-gɔgɔ tin soŋo ni, nnuɔ kum ni ni.»

⁷ Maleka kam na tagi did-o kuntu ka ti tin, ka ma viiri. Korɔneeli ma bɛŋi o soŋo kum tintɔŋna bale di pamaŋnu didɔba wɔɔɔ na tɔŋi o pa-o yi o di kwarɛ We tin. ⁸ O ma ta kulɔ maama na ki tin o bri-ba, yi o daari o tɔŋi-ba si ba vu Zope.

⁹ Tɪga na pɔuri yi noona bam wu cwɛŋɛ ni ba ma twe Zope tin, ku maŋi di Piyeyeri di diini soŋo kum nayuu si o warɛ We wia ttari ni. ¹⁰ Kana laan maa jig-o yi o lagɛ wɔɔɔɔ si o di. Ba na wɔra ba ki wɔɔɔɔ kum tin, We ma pa o na wo-kunkagɛli ni dɔɔɔɔɔ mu te. ¹¹ O ne weyuu na pɔri o baŋa ni, yi woŋo nuŋi da ku maa tu tɪga. Woŋo kum nyi di gɔɔɔ kamunu mu, yi ba jigɛ ku niɛ yana, yi ku maa tu tɪga. ¹² Vara dwi maama mu wu ku wɔni, didaani tɪga wo-vɛɛlu di zuna. ¹³ O na ne tin, o ma ni kwɛrɛ na ŋɔɔni did-o ka wi: «Piyeyeri, zaŋi n gu wɛɛnu tintu n di.»

¹⁴ Piyeyeri ma lɔri o wi: «Amu tu, a bɛ se. A ta wu fɔgɛ a di dibam callu woŋo naa kulɔ na wu maŋi di dim tin.»

¹⁵ O daa ta ma joori o ni kwɛrɛ kam na wi: «Yi zaŋi n culi woŋo kulɔ We na wi ku yi lanyiranɛ tin.» ¹⁶ Ku ki kuntu mu kuni

bɔto. Wɛɛnu tum laan ma joori ti vanɛ ti di weyuu.

¹⁷ Piyeyeri maa bwe wo-kunkagɛli dum o na ne tin kuri. Ka maŋa kam ni mu noona balɔ Korɔneeli na tɔŋi o tee ni tin bwe ba lwarɛ Simon soŋo kum je. Ba laan ma vu ba yi manɔŋo kum ba ziga. ¹⁸ Ba ma bɛŋi noonu ba bwe ba wi: «Noonu zɔuri yo o yiri mu Simon Piyeyeri na?»

¹⁹ Piyeyeri daa ta na wɔra o bwe si o lwarɛ wo-kunkagɛli dum kuri tin, We Joro kum ma ta did-o ku wi: «Nii, noona bato mu tu ba lagɛ nmu. ²⁰ Zaŋi n tu tɪga. Yi ta n bwea, si n togi di ba n vu, bɛŋwaani amu mu tɔŋi-ba.»

²¹ Piyeyeri ma tu tɪga, yi o ta di ba o wi: «Amu mu yi wɔɔɔ abam na lagɛ tin. Bɛɛ mu jaani abam ku ba?»

²² Ba ma lɔri ba wi: «Pamaŋna didɛɛɔ Korɔneeli mu tɔŋi dibam. O yi noɔ-ŋum mu yi o kwarɛ We lanyiranɛ. Zwifɛ bam maama maa zul-o. We maleka mu tagi did-o si o bɛŋi nmu o soŋo ni, si o wanti o ni kulɔ nmu na lagɛ n ta tin.» ²³ Piyeyeri ma pa ba zɔ soŋo kum ba pɛni.

Tɪga na pɔuri tin o ma zaŋi o togi di ba o vu. Zezi karabiɛ badaara di ma zaŋi Zope ni ba togi did-o ba vu. ²⁴ Tɪga daa na pɔuri tin mu o yi Sezaari. O yi da didaani Korɔneeli di o soŋo tiinɛ di o badonne balɔ o na bɛŋi tin maŋi ba je ba cɛg-o. ²⁵ Piyeyeri na yi soŋo kum yi o maa zɔuri tin, Korɔneeli ma zaŋi o nuŋi o jeer-o, yi o kuni doonɛ o yigɛ ni o jɔɔn-o. ²⁶ Piyeyeri ma pa o zaŋi wɛɛni o zigi, yi o ta did-o o wi: «Amu di yi nabiinu mu.» ²⁷ O ta maa ŋɔɔni did-o yi ba maa zɔuri soŋo kum. O ma na noɔ-kɔgɔ na kikili da ba je. ²⁸ O ma ta di noona bam o wi: «Abam maŋi á ye ni ku culɛ si Zwifu taa zɔuri didaani dwi-ge tiinɛ, naa o taa togi di ba. We nan mu bri amu ni ku wu maŋi si a taa culi noɔn-noonu naa a pai o taa yi noɔn-diku. ²⁹ Kuntu ŋwaani mu, abam na tɔŋi á bɛŋi-ni tin, a wu vin yi a ba. A nan lagɛ a bwe a nii, bɛŋwaani mu á tɔŋi á bɛŋi-ni?»

³⁰ Korɔneeli ma ta o wi: «Zim mu jigɛ da yana, ku maŋi di maŋa kantu ni we na guni tin, di a wɔra a warɛ We a soŋo ni, noonu ma da o ba o zigi a yigɛ ni. O zɔ gwaaru ti na nyuna. ³¹ O ma ta di amu o wi: «Korɔneeli, We mu jonɛ ni loro kum. Nmu na wɛli yiniga tiinɛ tin mu Di guli nmu gulɛ. ³² Nan tɔŋi noona si ba vu Zope ba bɛŋi noonu wɔdon, o yiri mu Simon Piyeyeri. O yi vɛru mu, o wu Simon wɔɔɔ na yi tɔn-gɔgɔ tin soŋo ni. O zɔuri nnuɔ kum ni ni mu.» ³³ O na tagi kuntu tin, a ma tɔŋi noona lɪla si ba vu ba bɛŋi nmu si n ba. Nmu na tu tin, n ki cɪga. Dibam maama nan zigi We yigɛ ni mu di cɛgi, si

dí ni kolu maama dí Yuutu wom na pe-m si n ta tun.»

³⁴ Pɔyɛɛri laan ma zaŋi o ta o wi: «A zɔm lwarɪ nɪ kɔ yɪ cɪga mu sɪ Wɛ ba kuri noona daani. ³⁵ Wɛ joŋi noonu wulu maama na kwari-DI yɪ o kɪ kolu na lana tun mu, kɔ na maŋi kɔ yɪ dwi dɪb noonu. ³⁶ Abam maŋi á ye Wɛ na tagi DI taani dum DI brɪ Yisrayeli tiinɛ bam, nɪ Zezi Krisi mu wai o joŋi noona o fɔgi ba dɪ Wɛ daani. Wuntu mu yɪ nabiinɛ maama Yuutu. ³⁷ Abam ta ye wo-kamunnu tɪb maama na kɪ Zude nɪ tun. Kɔ deen puli Galile nɪ mu, maŋa kam Zan na tooli Wɛ kwɛrɛ dɪ noona sɪ ba miisi na wuntu tun kwaga nɪ. ³⁸ Abam maŋi á ye Wɛ na pe DI Joro kum Nazareti tu Zezi yɪ DI kwɛri DI pa-o dam te tun. Wɛ na wu o tee nɪ kontu tun, o yɛni o ve je maama o kɪ noona lanyirani, yɪ o kwɛri o vri balu na wu sutaani juŋa nɪ tun o yaga. ³⁹ Dibam nan mu ne wɛnnu tɪb maama o na kɪ Zeruzalem nɪ dɪ Zwifɛ tuni dum maama nɪ tun, yɪ dí yɪ cɪga kantu maana tiinɛ. Ba deen jaan-o mu ba pa tɔun-dagara banja nɪ ba gu. ⁴⁰ Wɛ ma pa o joori o bi o yagi tɔunɪ da yato de nɪ. DI ma pa o brɪ o tɪti noona yigɛ nɪ sɪ ba na-o. ⁴¹ Kɔ nan dai nɪ noona maama mu ne-o, kɔ yɪ dibam balu Wɛ na maŋi DI kuri sɪ dí taá yɪ o maana tiinɛ tun mu ne-o. Zezi na bi o yagi tɔunɪ tun, dibam togi did-o dí dɪ wɔdiu yɪ dí nyɔ na. ⁴² O ma pa dibam nɪ sɪ dí tooli Wɛ kwɛrɛ kam dí brɪ noona, dí pa ba lwarɪ nɪ wom mu yɪ wulu Wɛ na tiŋi sɪ o dɪ nanjuna dɪ balu na tigi tun taani. ⁴³ Faŋa faŋa Wɛ nijonɛ bam maama deen tagi wuntu taani ba wi, noonu wulu maama na kɪ o wu-dɪdɔba dɪd-o tun, Wɛ wó yagi kontu tu lwarim DI ma ce-o wuntu yiri nɔwaani.»

⁴⁴ Pɔyɛɛri ta na wura o noonu kontu tun, Wɛ Joro kum ma tu balu maama na je ba cɛgi o taani dum tun yuu nɪ. ⁴⁵ Wɛ na pe DI Joro kum dwi-ge tiinɛ dɪ tun, kɔ dari Zwifɛ balu na maŋi ba togi Zezi yɪ ba da dɪ Pɔyɛɛri ba ba tun. ⁴⁶ Benɔwaani ba ni ba na noonu ta-ge yɪ ba kwɛri ba zuli Wɛ.

⁴⁷ Pɔyɛɛri laan ma ta o wi: «Noona bantɔ sunɪ ba joŋi Wɛ Joro kum nɪ dibam dɪ na joŋi te tun mu. Kontu tun, dí wó wani dí cɪ ba yigɛ sɪ ba yɪ miisi na wuntu dɪ Zezi yiri na?» ⁴⁸ O ma daari o pa nɪ sɪ ba miisi-ba na wuntu Zezi Krisi yiri nɔwaani. Ba laan ma loori Pɔyɛɛri sɪ o maŋi ba tee nɪ da funfun.

11

Pɔyɛɛri tɔli kɔ na kɪ te yɪ o vu dwi-ge tiinɛ te tun

¹ Zezi tuntɔŋna bam dɪ o karabiɛ balu na zuuri Zude nɪ tun ma ni nɪ dwi-ge tiinɛ dɪ laan se Wɛ kwɛrɛ kam. ² Pɔyɛɛri deen ma zaŋi o vu Zeruzalem. O na yɪ da tun, Zwifɛ

balu na togi Zezi tun ma magi kantɔgo did-o. ³ Ba ma bwe-o ba wi: «Bɛɛ mu yɪ n vu n zu dwi-ge tiinɛ soŋo yɪ ba yɪ balu na ba goni ba bɛkɛri tun? Bɛɛ mu yɪ n dɪ wɔdiu dɪ ba?»

⁴ Pɔyɛɛri ma zaŋi o tɔli kolu maama na kɪ tun o brɪ-ba o wi: ⁵ «A ya wu Zope nɪ mu a warɪ Wɛ. Wɛ ma pa a na vurim. A ne wo-kamunu na nunji weyuu kɔ maa tu tga. Kɔ nyɪ dɪ goɔ kamunu mu, yɪ ba jigɪ kɔ niɛ yana ba pa kɔ maa tu tga. Kɔ ma ba kɔ zigi a yigɛ nɪ. ⁶ A ma nii kɔ wuntu yɪ a na vara na wura, soŋo vara dɪ ga-vara dɪ tga wo-vɛalu dɪ zunɛ. ⁷ A laan ma ni kwɛrɛ na noonu dɪ amu ka wi: «Pɔyɛɛri, zaŋi n gu n di.» ⁸ A ma lɛri a wi: «A tu, aye a bá se. A maŋi a wu dɪ dibam cullu wono naa kulu na wu maŋi dɪ dim tun.» ⁹ Kwɛrɛ kam daa ta ma joori ka zigi weyuu nɪ ka noonu ka wi: «Yɪ zaŋi n culi wono kulu Wɛ na wi kɔ yɪ lanyirani tun.» ¹⁰ Kɔ ma kɪ kontu taan kuni bitɔ, yɪ wɛnnu tum maama joori tɪ vanjɪ tɪ dɪ weyuu.

¹¹ Maŋa kantu nɪ noona bato deen tu ba zigi soŋo kulu amu na zuuri da tun ni nɪ. Ba ya toŋi-ba Sezaari nɪ mu sɪ ba ba amu te. ¹² Wɛ Joro kum ma ta kɔ brɪ-nɪ kɔ wi, a yɪ taa bwea, sɪ a togi dɪ ba a vu. Dí kɔbiɛ bantɔ bardɔ dɪ ma da amu ba vu. Dí maama ma vu dí yɪ Sezaari, yɪ dí vu dí zu Korɛnɛɛli soŋo kum. ¹³ O ma ta o brɪ dibam o na ne Wɛ maleka na tu o soŋo ka zigi yɪ ka ta did-o ka wi: «Tɔŋi noona sɪ ba vu Zope ba bɛŋi noonu wudonɔ o yiri na yɪ Simɔn Pɔyɛɛri tun sɪ o ba. ¹⁴ Wuntu na tuɛ, o laan wó noonu taani dɪb na wó pa nmu dɪ n soŋo tiinɛ bam maama na vrɪm tun.»

¹⁵ A na sunjɪ sɪ a noonu dɪ ba tun, mu Wɛ Joro kum tu ba te nunɛɛni kɔ na maŋi kɔ tu dibam te pulim nɪ te tun. ¹⁶ A laan ma guli dí Yuutu Zezi deen na tagi te o wi: «Zan deen miisi noona bam na wuntu mu, Wɛ nan wó miisi abam DI Joro kum wuntu mu.» ¹⁷ Kɔ sunjɪ kɔ yɪ cɪga mu nɪ Wɛ pe dwi-ge tiinɛ bantɔ DI pɛɛri dum, nɪ DI na maŋi DI pa dibam dɪ, maŋa kalu dí na kɪ dí wu-dɪdɔba dɪ dí Yuutu Zezi Krisi tun. Kontu tun, a nan yɪ wɔɔ mu sɪ a cɪ Wɛ yigɛ?»

¹⁸ Pɔyɛɛri na tagi kontu yɪ ba ni tun, ba ma yagi taani dum yɪ ba daari ba zuli Wɛ. Ba maa wi: «Wɛ sunjɪ DI pa dwi-ge tiinɛ bam dɪ cwɛŋɛ sɪ ba lɛni ba wuru, sɪ ba daari ba na DI nɔwi-dɔŋa kam.»

Zezi kɔgo kulu na wu Antɔsi nɪ tun na kɪ te tun

¹⁹ Maŋa kam ba deen na gu Etiyenu tun, noona yaari Zezi karabiɛ bam kɔ pa ba jagɪ da-yigɛ nɪ. Balu na jagɪ tun badonnɛ ma vu ba yɪ Fenisi dɪ Sipri dɪ Antɔsi. Ba na jagɪ kontu tun, ba yɛni ba tooli Wɛ kwɛrɛ

kam ba bɾi Zwifə bam yɪranɪ mʊ. ²⁰ Kʊ daari Zezi karabiə badaara na nunji Sipri dɪ Sireemɪ tun ma zaŋɪ ba vu Antɔstɪ ba tɔɔli dɪ Yuutu Zezi kwəɾ-ywəŋə kam ba bɾi dwi-ge tiinə dɪ. ²¹ Baŋa-We dam maa wʊ ba tee nɪ. Nɔɔna zanzan ma kɪ ba wʊ-dɪdʊa dɪ dɪ Yuutu Zezi yɪ ba tɔg-o.

²² Zezi kɔgɔ kʊlʊ na wʊ Zeruzalem nɪ tun ma nɪ kʊlʊ na kɪ tun. Ba ma tunjɪ Banabastɪ sɪ o vu Antɔstɪ o nii. ²³ O na ve o yi da tun, o ma na We na sunɪ Dɪ kɪ nɔɔna bam lanyuranɪ te tun. O maa jigɪ wʊpɔlo lanyuranɪ. O ma kwe ba maama kwie yalʊ na wʊ pa ba taa tɔgɪ dɪ Yuutu wʊm dɪ ba wʊ maama sɪ ba yɪ zaŋɪ ba yagɪ tun.

²⁴ Banabastɪ deen yɪ nɔn-ɲum. O maa tiini o jigɪ wʊ-dɪdʊa dɪ Zezi, yɪ We Joro kʊm wʊ o tee nɪ dɪ dam. Nɔɔna zanzan deen ma ba ba tɔgɪ dɪ Yuutu wʊm, yɪ ba dɪ wəli o kɔgɔ kʊm wʊnɪ.

²⁵ Banabastɪ laan ma zaŋɪ o vu Tarɪstɪ sɪ o beeri Sooli je. ²⁶ O na ve o na-o tun, o ma ja-o o joori Antɔstɪ. Ba na wura tun, ba maa yəni ba wəli daanɪ ba bɾi Zezi kɔgɔ kʊm We taanɪ. Ba kɪ kʊntʊ taan sɪ kʊ vu kʊ yɪ bɪm, yɪ nɔɔna balʊ ba na bɾi tun dagɪ zanzan. Kʊ yɪ Antɔstɪ nɪ mʊ ba pulɪ sɪ ba bɔŋɪ Zezi karabiə bam nɪ Krisi biə.

²⁷ Da yam kʊntʊ nɪ We nijonŋə badonnə ma zɪgɪ Zeruzalem nɪ ba vu Antɔstɪ. ²⁸ Ba dɪdʊa yɪrɪ mʊ Agabusi. We Joro kʊm ma pa o ta We kwəɾə, nɪ kana lagɪ ka ba ka tiini ka zʊ lɔgʊ maama. (Kʊ deen sunɪ kʊ kɪ kʊntʊ mʊ maŋa kalʊ Kloodi na dɪ paari tun.) ²⁹ Zezi karabiə bam na nɪ kʊntʊ tun, ba ma li wʊbʊŋa sɪ ba la səbu ba ma wəli ba ko-biə balʊ na zʊurɪ Zude nɪ tun. Ba ma se sɪ ba dɪdʊa dɪdʊa wʊ pa nɪ ba na wʊ wantɪ te tun. ³⁰ Ba ma sunɪ ba kɪ kʊntʊ. Ba ma kwe səbu kʊlʊ ba na lagɪ tun ba kɪ Banabastɪ dɪ Sooli juŋa nɪ, sɪ ba ja vu Zeruzalem ba pa Zezi kɔgɔ kʊm nakwa bam.

12

We maleka na vrɪ Pɪyɛɛrɪ Erɔdɪ juŋa nɪ ka yagɪ te tun

¹ Maŋa kam kʊntʊ nɪ Pɛ Erɔdɪ ma zaŋɪ o ja Zezi kɔgɔ kʊm wʊ nɔɔna badonnə sɪ o yaari-ba. ² O ma ja Zakɪ wʊlʊ na yɪ Zan zumbaaru tun o pa ba gu-o dɪ su-zɔɔ. ³ O na kɪ kʊntʊ yɪ o lwarɪ nɪ kʊ poli Zwifə bam wʊ lanyuranɪ tun, o daa ma ja Pɪyɛɛrɪ dɪ. Kʊ yɪ Zwifə bam candiə kalʊ ba na yəni ba dɪ dɪpɛ dɪlʊ na ba jigɪ dabɪlɪ tun maŋa nɪ mʊ. ⁴ O na jaanɪ Pɪyɛɛrɪ kʊntʊ tun, o ma kɪ-o pɪuna digə nɪ, yɪ o pa pamaŋna bana bana kuri bɪna yɪr-o ba ləni daanɪ. Erɔdɪ deen maa lagɪ sɪ Pakɪ candiə kam na ke ka daari, sɪ o laan pa ba ja Pɪyɛɛrɪ ba nunji, sɪ o dɪ o taanɪ nɔɔna bam maama yigə nɪ.

⁵ Kʊntʊ ɲwaanɪ Pɪyɛɛrɪ maa wʊ pɪuna digə kam nɪ taan, yɪ Zezi kɔgɔ kʊm nɔɔna bam tiini ba loori We o ɲwaanɪ.

⁶ Kʊ deen yɪ titɪ dɪlʊ tɪga na wʊ pʊrɪ sɪ Erɔdɪ pa Pɪyɛɛrɪ nunji pooni sɪ o dɪ o taanɪ tun. Pɪyɛɛrɪ ja tigi pamaŋna bale titari nɪ mʊ o dɔa. Ba ya wɔg-o dɪ capʊnnʊ tɪle mʊ. Pamaŋna badonnə dɪ ma wʊ pɪuna digə kam nɪ nɪ ba yɪra. ⁷ Baŋa-We maleka laan ma da ka tu ka zɪgɪ da. Pooni maa da zəŋɪ digə kam wʊnɪ. Maleka kam ma pɪpagɪ Pɪyɛɛrɪ tɪkəri nɪ ka pa o zaŋɪ, yɪ ka ta-o ka wɪ: «Kɪ lɪla n zaŋɪ wɛɛnɪ!» Capʊnnʊ tun ma kʊ Pɪyɛɛrɪ ja nɪ tɪ tu tɪga nɪ. ⁸ Maleka kam ma ta-o ka wɪ: «Fɔgɪ n wɔ n wɔɔrʊ tun sɪ n zʊ n natra yam.» O ma sunɪ o kɪ kʊntʊ. Ka daa ma ta ka wɪ: «Kwe n kasaa kʊm n zʊ, sɪ n ta n tɔgɪ amʊ.»

⁹ Pɪyɛɛrɪ ma tɔgɪ ka kwaga o nunji pɪuna digə kam wʊnɪ. O maa wʊ lwarɪ nɪ maleka kam na kɪ kʊlʊ tun yɪ cɪga. O maa bʊŋɪ nɪ kʊ yɪ dɪndwɪa mʊ. ¹⁰ Ba ma vu ba gaalɪ dayigə yɪrɪna bam dɪ kwaga yɪrɪna bam. Ba laan ma vu ba yɪ luu-bor-zɔŋɔ kʊlʊ na pʊrɪ kʊ yɔɔrɪ tɪv kʊm wʊ tun. Boro kʊm titɪ ma pʊrɪ, yɪ ba ke ba nunji. Ba ma kwe cwəŋə ba ve ba maa kea. Maleka kam laan ma da ka viiri ka daari Pɪyɛɛrɪ.

¹¹ Kʊ laan ma ba Pɪyɛɛrɪ wʊbʊŋa. O ma ta o wɪ: «A laan lwarɪ nɪ kʊ yɪ cɪga mʊ. We mʊ sunɪ Dɪ tunjɪ Dɪ maleka sɪ ka ba ka jonji-nɪ Erɔdɪ juŋa nɪ ka yagɪ, sɪ Zwifə bam daa yɪ wantɪ ba kɪ amʊ nɪ ba na bʊŋɪ te tun.»

¹² Pɪyɛɛrɪ na maanɪ kʊ na yɪ te tun, o ma vu Mari-ba sɔŋɔ. Wʊntʊ yɪ Zan Marɪkɪ nu mʊ. Nɔɔna zanzan deen mʊ kikili daanɪ sɔŋɔ kʊm nɪ ba wura ba warɪ We. ¹³ O ma vu o yi manconjo boro kʊm o magɪ, sɪ ba pʊrɪ sɪ o zʊ. Ka-nyaanɪ maa wʊ sɔŋɔ kʊm nɪ, o yɪrɪ mʊ Rɔdɪ. O ma vu sɪ o nii, wɔɔ mʊ maga. ¹⁴ O na ve tun, o ma lwarɪ Pɪyɛɛrɪ kwəɾə. O maa tiini o jigɪ wʊpɔlo zanzan kʊ pa o duri o joori, yɪ o wʊ pʊrɪ boro kʊm. O ma vu o ta dɪ nɔɔna bam o wɪ: «Pɪyɛɛrɪ mʊ zɪgɪ ciwəŋə nɪ.» ¹⁵ Ba ma ləɾ-o ba wɪ, o co mʊ. O maa cɪm yɪ o ta o wɪ: «Kʊ sunɪ kʊ yɪ cɪga mʊ.» Ba daa ma ləri ba wɪ: «Kʊ ga yɪ o ciru mʊ.»

¹⁶ Pɪyɛɛrɪ daa ta maa zɪgɪ o magɪ boro kʊm taan. Ba laan ma ba ba pʊrɪ. Ba na ne-o tun, kʊ ma tiini kʊ su-ba. ¹⁷ O ma zəŋɪ o ja o wɪ, ba cəgi sɔɔ. O ma daari o manjɪ dɪ Yuutu wʊm na kɪ te o ja-o o nunji pɪuna digə kam nɪ tun. O ta ma ta dɪ ba o wɪ, ba ve ba ta kʊlʊ na kɪ tun ba bɾi Zakɪ dɪ Zezi karabiə bam maama. O laan ma yagɪ-ba yɪ o vu jəgə kadoŋ.

¹⁸ Tɪga na pʊrɪ titɪtɪ tun, pamaŋna balʊ ya na yɪrɪ Pɪyɛɛrɪ tun wʊbʊŋa vugimi. Ba ma bwe daanɪ ba wɪ: «Bɛɛ mʊ kɪ yɪ Pɪyɛɛrɪ tərə?» ¹⁹ Erɔdɪ ma pa nɪ sɪ ba kwaani ba

beeri o jægə. Ba ma beer-o taan ba ga. Erədi ma bwe pamaŋna bam o nii, ba ki ta mu yi Puyeerɪ nuŋi, yi o daari o pa ni si ba gu-ba.

Kuntu na ki kɔ kɛ tun, Erədi ma zaŋi Zude ni o vu Sezaari o zɔvri da.

Ku na ki te yi Erədi ti tun

²⁰ Erədi banɪ dɛɛn tiini dɪ zaŋi dɪ Tiiri dɪ Sidon tiinɛ. Je sum kuntu noona bam ma zaŋi ba la kɔgɔ si ba vu ba tɔ Erədi si o yagɪ. Erədi dɛɛn jɪgɪ dɪdɛɛru wɔlvɔ na nii o soŋɔ kum banja ni, o yiri mu Bilasɪti. Noona bam ma puli ba di cilonjo dɪdaani wuntu, yi ba daari ba vu Erədi te ba ŋoonɪ did-o si o yagɪ o ban-zonjo kum. Ba dɛɛn lagɪ si ba ni daani, beŋwaani ba tɪti tɔv kum yəni kɔ jonji kɔ wodiiru pɛ wuntu tɔv kum ni mu. ²¹ Ba ma li dɛ si ba jəni daani ba ŋoonɪ taani dɪm.

Dɛ dɪm na yi tun, Erədi ma kwe o paari gwar-fwaaru o zu. O laan ma jəni o paari jangonjo kum banja ni si o ŋoonɪ dɪ noona bam. ²² O kwərə na zaŋi yi o ŋoonɪ dɪ ba kuntu tun, noona bam ma kaasi banja banja ba wi: «Kwərə kantɔ yi we kwərə mu si ka dai nabinzwənə nyim.» ²³ Erədi na sɛ ba zulɛ yam yi o wɔ pɛ We DI zulɛ tun, Banja-We maleka ma pa yawu ja-o lila. Kanzwa ma zu o wɔ ya di-o ya gu.

²⁴ We kwərə kam dɛɛn maa jagɪ je maama, yi noona zanzan sɛ-ka. ²⁵ Banabasi dɪ Sooli ma ti titɔŋi dɪlvɔ ba na ve Zeruzalem si ba tɔŋi tun. Ba laan ma ja Zan Mariki ba wəli ba tɪti ni, yi ba nuŋi Zeruzalem ba joori ba vu Antɔsi.

13

Zezi kɔgɔ kum na li Banabasi dɪ Sooli te tun

¹ Zezi kɔgɔ kɔlvɔ na wɔ Antɔsi ni tun dɛɛn jɪgɪ We niŋonɔ dɪ balɔ na bri We taani dɪm tun ba titari ni. Bantu mu yi Banabasi, dɪ Simeyon wɔlvɔ ba na bə ni nazono tun, dɪ Sireɛni tu Lukiyusi, dɪ Manayen wɔlvɔ dɛɛn na yi gɔvirma tu Erədi yuu-donjo ba biini ni tun, dɪdaani Sooli. ² Dɛ didwɪ ba maa wura ba zuli Banja-We, yi ba ta kwari ba vɔ ni. We Joro kum laan ma ta kɔ bri-ba kɔ wi: «Li-na Banabasi dɪ Sooli amɔ ŋwaani, si ba taa tɔŋi titɔŋi dɪlvɔ amɔ na kuri-ba si ba tɔŋi tun.»

³ Zezi karabiə bam na ni kuntu tun, ba daa ma vɔ ni yi ba loori We ba pa-ba. Ba ma daari ba danɪ ba jɪa ba banja ni, yi ba laan banɪ-ba yi ba viiri.

Pooli dɪ Banabasi na wɔ Sipri ni te tun

⁴ We Joro kum dɛɛn na tɔŋi Banabasi dɪ Sooli kuntu tun, ba ma vu ba yi Seliusi. Ba ma zu naboro ba toɔi nɪnɔ kum wɔ ba vu

ba bɛ ba yi Sipri. ⁵ Ba ma vu ba zu Sipri tɔv kɔdon, kɔ yiri mu Salamini. Ba na yi da tun, ba maa zɔvri Zwifə bam We-di sum ba tɔol We kwərə. Zan Mariki maa wɔ ba tee ni o wəli-ba.

⁶ Ba ma zaŋi Salamini ni ba tɔli je sum maama ba kɛ. Ba ma vu ba yi Pafɔsi. Ba ma jeeri liri tu wɔdon dɔani, o yiri mu Bar-Zezi, yi o yi Zwifu. O dɛɛn paɪ o yi We niŋonɔ mu yi o dai. ⁷ O maa yi gɔvirma tu Seriziu Polusi kwaga noonu mu. Gɔvirma tu wɔm maa jɪgɪ swan lanyirani. O ma bəŋi Banabasi dɪ Sooli o pa ba ba o te. O maa lagɪ si o ni We kwərə kam. ⁸ Liri tu wɔm ma zaŋi o wura o culi ba brum dɪm. O maa kwaani si o cɪ gɔvirma tu wɔm si o yi sɛ We cɪga kam. Liri tu wɔm yiri didon mu yi Elimasi dɪ Greki tiinɛ taani. ⁹ Sooli wɔlvɔ yiri didon ta na yi Pooli tun dɛɛn jɪgɪ We Joro kum dam lanyirani. O ma nii liri tu wɔm virɪ, yi o wi: ¹⁰ «N wɔ su dɪ sistina mu dɪdaani balɔɔ. Nmu yi sutaani jɪja noonu mu. Nmu culi wənu tɔlvɔ maama na lana tun. Nmu tiini n kwaana si n pipiri dɪ Yuutu wɔm cɪga kam si ka ji vwan mu. ¹¹ Nii, Banja-We wɔ ba DI magɪ-m dɪ DI jɪ-dɪ lele kuntu. Nɪ ji lilwe yi n daa n bɔ na wa pooni, si kɔ taa ve maŋa kalɔ We na lagɪ tun.»

O na tagɪ kuntu tun, bidwɪ banja ni mu Elimasi yɛə dwe, yi o zigɪ lim wuntu. O maa ve o kɪkara, yi o lagɪ vaŋɪnɔ si o ja o jɪja. ¹² Gɔvirma tu wɔm na nɛ kɔlvɔ na ki tun, o laan ma ki o wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi Krisi. Dɪ Yuutu cɪga kam ba na bri-o tun ma sɔ-o.

Pooli-ba na wɔ Antɔsi ni te tun

¹³ Pooli dɪ o badonnə bam laan ma zaŋi Pafɔsi ni ba zu naboro ba vu ba yi Pamfili tɔv kɔdon, kɔ yiri mu Perizi. Zan Mariki ma yagɪ-ba dɔani, yi o daari o joori Zeruzalem. ¹⁴ Ba daa maa zigɪ Perizi ni ba vu Antɔsi kɔlvɔ na wɔ Pisidi ni tun. Zwifə bam siun dɛ dɪm na yi tun, ba ma vu ba zu ba We-digə kam wɔ ba je da. ¹⁵ Noona ma zaŋi ba karumi Moysi callu twaanɔ tum dɪ faŋa faŋa We niŋonɔ bam twaanɔ tum wuntu. Ba na karumi ba ti tun, ba yigə tiinɛ bam ma tɔŋi ni ba pa Pooli-ba, yi ba wi: «Dɪ ko-bia-ba, abam na jɪgɪ kwɛə yalɔ na wɔ zəni noona bam tun, si á zaŋi á ta.»

¹⁶ Pooli ma zaŋi wɛɛni o zəŋi o jɪja, yi o laan daari o ta o wi: «Yisurayeli dwi tiinɛ-ba dɪdaani dwi-ge tiinɛ balɔ na kwari We tun, cəgi-na a na lagɪ a ta kɔlvɔ tun. ¹⁷ We dɪlvɔ dɪbam Yisurayeli tiinɛ bam na toɔi tun dɛɛn mu kuri dɪ nabaara bam, si ba taa yi DI tɪti noona. Maŋa kam ba dɛɛn na yi vərə Ezipi ni tun mu We pɛ ba puli zanzan. DI ma daari DI ma DI tɪti jɪ-dɪa kam DI li-ba DI pa ba nuŋi tɔv kum kuntu ni. ¹⁸ Ba na beeri kagɔa kwəlvɔ taan bɪna fiinna tun,

DI ma kí wu-zuru dídaani ba. ¹⁹ Ba na zu Kanaan tun, DI ma pa tuv kum dwi tiinè kuni burpe cogi, yi DI daari DI pa DI titi nòona Yisurayeli tiinè bam taa te tuv kum kontu. ²⁰ Kontu kəm dım maama yi nuneeni bına bià-yana di finnu mu (450).

Kuntu kwaga ni, We laan ma kuri yigè tiinè DI pa-ba yi bantu te-ba taan, ku vu ku yi manja kam DI nijonnu Samuweli na tu o ba o te-ba tun. ²¹ Nòona bam laan ma loori Samuweli si o tinji pe o pa-ba. We ma tinji Benzamen dwi tu didva DI pa-ba, o yira mu Sayuli. O yi Kisi bu mu. O maa ji ba pe bına finna. ²² We deen ma ba DI li Sayuli paari dım wuntu, yi DI daari DI pa Davidi ji ba pe. We deen tagi wuntu taani DI wı: <Zese bu Davidi yi nòonu wulu na su amu wu tun. Wuntu wó ki kulv maama a wubuŋa na lagi tun.>

²³ Ku nan yi wuntu dwi dım wuntu mu We pe Zezi ba. We ma togi ni dılv DI na goni tun DI pa Zezi ji dubam Yisurayeli tiinè bam Vırvu. ²⁴ Manja kam Zezi ta na wu puli o tituŋa yam tun, Zan deen mu bri Yisurayeli tiinè bam maama o wı, ba lèni ba wuru ba yagi kəm-balwaaru, si ba daari ba pa ba miisi-ba na wuntu We nwaani. ²⁵ Ku na tu ku daari finftun si Zan ti o tituŋa yam tun, o ma bwe nòona bam o wı: <Abam buŋi si amu yi wòo mu? Amu dai wulu wum á na tunu tun. Wuntu nan lagi o saŋi a kwaga mu o ba, yi a wu manji si a bweli o ne natra di.>

²⁶ A ko-bià-ba, Abraham dwi tiinè di dwi-ge tiinè balu na kwarı We tun, ku yi dibam mu We pe si dí ni DI taani dım kontu, si dí wanti dí lwarı DI na lagi DI vri dubam DI yagi te tun. ²⁷ Zeruzalem tiinè bam di ba yigè tiinè bam nan wu lwarı Zezi na yi wulu tun. Ku daa zi yi wəonu tılv We nijonŋe bam na pəpuni ba tinji yi nòona yəni ba karımi-ti ba siun da yam maama ni tun, ba ba ni wəonu tıtvu kuri di. Ba nan na pe Zezi na cam tun, ku pe We nijonŋe bam na pəpuni kulv tun sunı ku ki. ²⁸ Ba maa ba jıgi taani dılv na wu pa ba gu-o tun. Di kontu di, ba ta ma loori Pilati si o pa ba gu-o. ²⁹ Ba ma ki kulv maama na manji ku pəpuni We tóno kum wuntu yi ku ta o taani tun ba ti. O na tıgi tun, ba laan ma par-o tvun-dagara kam banja ni ba ja vu ba ki yi beeli wuntu. ³⁰ We laan ma pa o bi o yagi tvuntu. ³¹ O maa wura da kogo kogo. O na wura tun, kuni zanzan mu o bri o titi o karabiè bam yigè ni, balu ya na togi did-o Galile ni ba beeri ba ve Zeruzalem tun. Bantu laan mu yi o maana tiinè ba bri o cıga kam ba pa dibam Yisurayeli tiinè bam.

³² Dibam nan tu abam te mu si dí tolv We kwər-ywəŋə kam di bri abam. Ku nan yi ni, We deen na goni ni di dibam nabaara bam ni DI wó ki kulv tun mu, ³³ DI

laan sunı DI ki DI pa dibam balu na yi ba naaru tun. Mu kontu mu DI bi Zezi DI pa o yagi tvuntu. Ku yi nuneeni ku na manji ku pəpuni We ləŋ-ŋwi tóno pəorım bile tu wuntu te tun ku wı:

<Nmu mu yi amu Bu

yi zıv amu di jıgi nmu Ko.>

³⁴ We tóno kum daa ta bri We na wó bi-o DI pa o yagi tvuntu, si o yira yi pə. Ku ma ta ku wı:

<Áa pa n na wo-laaru cıga cıga, ni a na manji a go ni si a pa Davidi na-tı te tun.>

³⁵ We tóno kum jəgə kadoŋ ni Davidi pəpuni o wı:

<Nmu We bá se si n titi Wu-porŋo Tu wum yira pə.>

³⁶ Ku nan na yi Davidi titi, wuntu deen tunji We tituŋa yam manja kalu o na ŋwi tun, yi o laan ba o ti. Ba ma kwe-o ba ki o nabaara bam tee ni. O yira yam ma sunı ya pə.

³⁷ Ku daari, wulu wum We na pe o bi o yagi tvuntu tun, wuntu yira nan wu pəgi.

³⁸ A ko-bià-ba, abam manji si á lwarı ni ku yi Zezi nwaani mu di jıgi cwəŋə si di bri abam ni We wó wani DI yagi á lwarım DI ma ce abam. ³⁹ We cullu tılv DI na ki Moyisi juŋa ni tun wari ti pa á lwarım dım ti. Ku daari wulu maama na ki o wu-dıdva di Zezi tun wó na vrım We tee ni, di o lwarım dım maama na ti wuntu nwaani tun. ⁴⁰ Nan taá yiri-na á titi, si lərvu tılv We nijonŋe bam na pəpuni ti taani tun yi zanji ti yi abam. ⁴¹ Ba deen tagi ba wı:

<Nii-na, abam balu na yəni á gooni amu We cıga kam tun,

abam yira wu sɔori yi á ti.

Benwaani ku na yi kəm dılv a na lagi a ki abam da yam kontu ni tun,

abam bá se ni di yi cıga,

nòonu na manji o bri abam ti kuri di, á ta bá se.> »

⁴² Pooli na tagi kontu o ti tun, o di Banabasi ma zanji si ba nunji We-digə kam wuntu. Ba na lagi ba viiri tun, nòona bam ma ta di ba si ba joori ba ba siun de didon dım ni, si ba daa ta nòonu taani dım kontu di ba. ⁴³ Nòona bam ma zanji ba jagi. Ba zanzan ma togi Pooli di Banabasi, Zwifə bam di dwi-ge tiinè balu na nıgi We yi ba togi cullu tılv DI na pe dibam Zwifə bam tun di maa toga. Pooli di Banabasi maa ta di nòona bam si ba ta kwaani ba dalt We DI zaani dılv DI na pe-ba tun nwaani.

⁴⁴ Ba siun de dım ma joori di yi. Nòona zanzan ma la daani si ba cəgi Banja-We kwərə kam, ku ge fin si ku taa nıi di tuv kum nòona maama mu lagi da te. ⁴⁵ Zwifə bam na ne kogo kum na su je sim maama tun, ba maa tiini ba jıgi wu-guru di ba. Ba ma yáali Pooli na te kulv tun, yi ba kwəri ba twi-o. ⁴⁶ Pooli di Banabasi laan ma fogi

ba ɲooni di baari, yi ba wɔ: «Dí ya maɲi sɪ dí puli abam tee ni mu dí ɲooni We kwɛrɛ kam. Abam nan na maɲi á wɔ se-ka tun, abam ba buɲi ni á maɲi di We ɲwi-duɲa kam. Kuntu ɲwaaní dí wɔ wu dwi-ge tiinɛ bam te dí daari abam. ⁴⁷ Dí Yuutu wɔm na pe dibam ni dilɔ tun mu tintɔ: <Amu We tiɲi nmɔ sɪ n ja a pooni dɔm n vu n pa dwi-ge tiinɛ bam, sɪ n wanɪ n pa nabiinɛ na vrɔm lugɔ banja je maama ni.> »

⁴⁸ Dwi-ge tiinɛ balɔ na wɔra yi ba ni kuntu tun, ba maa jigi wɔpolo, yi ba pa Banja-We kwɛrɛ kam jigi dam. Balɔ maama na maɲi sɪ ba na We ɲwi-duɲa kam tun mu sɪm ba kɪ ba wɔ-dɪdɔa di Zezi.

⁴⁹ Banja-We kwɛrɛ kam ma jagi je sɪm kuntu maama wɔni. ⁵⁰ Ku daari Zwifɛ bam ma kwaani ba pa kaana balɔ juɲa na jigi yi ba nigɪ We tun di tɔ kɔm yigɛ tiinɛ bam bana zanɪ di Pooli di Banabasi. Ba deen ma pa ba yaari Pooli di Banabasi, yi ba daari ba zɛli-ba ba pa ba nuɲi ba tɔ kɔm wɔni. ⁵¹ Ba na kɪ-ba kuntu tun, Pooli di Banabasi ma pɔɪsɪ ba ne fogo kɔm ba yagi da, sɪ ku bɪ ni ba wɔ kɪ lanyirani. Ba laan ma daari ba vu Yikon. ⁵² Zezi karabiɛ bam deen tiini ba jigi wɔpolo, yi We Joro kɔm wɔ ba tee ni lanyirani.

14

Pooli di Banabasi na wɔ Yikon ni te tin

¹ Pooli di Banabasi na wɔ Yikon ni tun, ba daa ta ve Zwifɛ bam We-digɛ kam. Ba ɲooni We taani dɔm ba bɪi ɲooni bam, yi ba zanzan kɪ ba wɔ-dɪdɔa di Zezi, Zwifɛ di dwi-ge tiinɛ di. ² Ku daari Zwifɛ badonnɛ vɪn We taani dɔm. Bantu ma zanɪ ba vugimi dwi-ge tiinɛ bam wɔbuɲa ba pa ba wɔrɔ cɔgi di Zezi karabiɛ bam. ³ Pooli di Banabasi maa zɔvɪrɪ da taan. Ba na wɔra kuntu tun, ba maa ɲooni dí Yuutu Zezi taani di baari yi ba kɪ ba wɔ-dɪdɔa di-d-o. Ba maa te dí Yuutu wɔm na kɪ ɲooni lanyirani te tun, yi o zigi ba taani dɔm kwaga ni di o na pe-ba dam sɪ ba taa kɪ wɔ-kunkagɪa di wɔɲu tɔlɔ na bɪi We dam tun. ⁴ Tɔ kɔm ɲooni bam deen pɔɪrɪ bile mu. Badaara togi Zwifɛ bam mu, yi badonnɛ di togi Zezi tintɔɲa bam.

⁵ Dwi-ge tiinɛ di Zwifɛ badonnɛ deen ma li wɔbuɲa ba wɛli dɪdaani ba yigɛ tiinɛ bam, sɪ ba yaari Zezi tintɔɲa bam, sɪ ba dɔli-ba di kandwa. ⁶ Ba na lwarɪ kɔ ni ni tun, ba ma duri ba vu Likoni tɔni dɔm, Lisitri di Derɪbɪ di tɔ-niɛ yam maama. ⁷ Ba na wɔra tun, ba maa toɔli We kwɛrɛ-ywɛɲɛ kam ba bɪi ɲooni.

Ku na kɪ te Lisitri ni tin

⁸ ɲoonu deen mu wɔ Lisitri ni, o yi kɔrɔ mu. Ku na zigi o lɔra maɲa ni o maɲi o wari o vu. ⁹ O deen maa togi o je o cɔgi Pooli na ɲooni taani dilɔ tun. Pooli ma niin-o ziin, yi o lwarɪ ni o kɪ o wɔ-dɪdɔa di Zezi sɪ o wanɪ o na yazurɛ. ¹⁰ O laan ma ta di kwɛrɛ-dɪa o wɔ: «Zanɪ weeni n zigi n ne sɪm banja ni ywam!» O na tagi kuntu tun, kɔrɔ kɔm ma zanɪ weeni kɔ fanɪ kɔ cwi yi kɔ sɪɲi wɛɲɛ.

¹¹ Non-kɔgo kɔm na ne kulɔ Pooli na kɪ tun, ba maa tiini ba ɲooni banja banja di ba tɪtɪ dwi taani dɔm ba wɔ: «Ku yi dibam wa yam mu jigi nabiinɛ ya tu ya ba dibam te.»

¹² Ba ma pa Banabasi yɪrɪ ni Ziusi. Pooli di yɪrɪ maa yi Ermesɪ, beɲwaanɪ kɔ yi wɔntu ya mu ɲooni taani dɔm.

¹³ Ba deen maa jigi digɛ ba tɔ kɔm daa ni ba na yɔni ba kaani ba we Ziusi da tun. Ba kaanum tu wɔm ma zanɪ o ja nabe di tweeru punnu tɔlɔ ba na sɔgi tun o ba o zigi tɔ kɔm ni ni. Wɔntu dɪdaani non-kɔgo kɔm maama deen maa lagɪ sɪ ba gu nabe sɪm ba ma kaani Zezi tintɔɲa bam.

¹⁴ Banabasi di Pooli ma lwarɪ ba na buɲi sɪ ba kɪ te tun. Ba wɔ ma cɔgi zanzan. Ba ma ja ba gwaaru ba kaari, yi ba daari ba duri lɪla ba zɔ non-kɔgo kɔm wɔ. Ba maa te banja banja ba wɔ: ¹⁵ «Nɔona-ba, beɛ mu yi abam lagɪ á kɪ kuntu? Dibam yi nabiinɛ mu, ni abam di te. Dibam nan tu yo seeni sɪ dí toɔli We kwɛrɛ-ywɛɲɛ kam mu di bɪi abam, sɪ á yagi jwɛnɛ kaanum, sɪ á daari á taá togi ɲwɪa Tu Banja-We. Dɪntu mu kɪ weyuu di tga di na-fara di wɔɲu tɔlɔ maama na wɔ ti wɔni tun. ¹⁶ Fanɪ tun, We deen yagi dwi maama sɪ di kɪ di wɔbuɲa na lagɪ te tun. ¹⁷ Di kuntu di, DI ta yɔni DI kɪ abam lanyirani, sɪ kɔ pa á lwarɪ ni DI yi We cɪga cɪga. DI yɔni DI pa dɔa nɪa yi wɔdiiru kɪ ti maɲa ni. DI pat abam wɔdiu yi á di, yi DI pat abam wɔpolo lanyirani.»

¹⁸ Pooli na tagi kuntu tun, kɔ ya ge finfɪn mu sɪ ɲooni bam kwe wɔɲu tɔm ba ma kaani-ba, yi ba laan yagi.

¹⁹ Zwifɛ badonnɛ ya nuɲi Antɔɔsɪ mu Pisidi tɔ ni ba ba. Badaara di ma nuɲi Yikon ba ba. Bantu ma pa kɔgo kɔm maama wɔrɔ lɔni di Pooli. Ba laan ma dɔl-o di kandwa, yi ba daari ba tuur-o ba ja nuɲi tɔ kɔm wɔni. Ba ya buɲi ni o tigi mu. ²⁰ Zezi karabiɛ bam laan ma vu ba gilim-o. O ma zanɪ ba tɪtarɪ ni o joori o zɔ tɔ kɔm wɔ. Tɪga na pɔvɪrɪ tun, o ma togi dɪdaani Banabasi yi ba vu Derɪbɪ.

Ba na joori ba vu Antɔɔsɪ te tin

²¹ Pooli di Banabasi na wɔ Derɪbɪ ni tun, ba ma toɔli We kwɛrɛ-ywɛɲɛ kam yi ɲooni zanzan ji Zezi karabiɛ. Ba daa ma joori ba vu Lisitri di Yikon, yi ba daari ba ke ba yi Antɔɔsɪ kulɔ na wɔ Pisidi wɔni tun.

²² Ba na maa ve kɔntɔ tɪn, ba ma pa balu maama na yɪ Zezi karabiɛ tɪn na baari, yɪ ba kwe-ba sɪ ba fɔɣɪ ba taa tɔɣɪ We cwɔɲɔ kam, sɪ ba yɪ yaɣɪ-ka. Ba ta ma brɪ-ba ba wɪ: «Dɪbam balu maama na tɔɣɪ Zezi tɪn, dɪ wɔ na yaara zanzan mu sɪ dɪ laan zɔ We paari dɪm wɔ.»

²³ Je silɔ maama ba na ve tɪn, ba li nakwa Zezi kɔɣɔ kɔm wɔnɪ sɪ ba taa niiba. Ba maa yɔni ba wɔ ni ba loori We ba pa nakwa bam, yɪ ba kɪ-ba dɪ Yuutu juɲa ni, o na yɪ wɔlɔ ba na kɪ ba wɔ-dɪdɔba did-o tɪn ɲwaanɪ.

²⁴ Ba deen ma da Pisidi ba ke. Ba ma vu ba yɪ Pamfili je sum. ²⁵ Ba na wɔra tɪn, ba ma vu Perizɪ ba ɲɔɔnɪ We taanɪ dɪm da, yɪ ba daari ba vu Atali. ²⁶ Ba laan ma zɪɣɪ dɔaanɪ ba zɔ naboro ba joori ba vu Antɔsɪ kulɔ na wɔ Siiri wɔnɪ tɪn. Ku deen yɪ kantu jɔɣɔ kam ni mu Zezi kɔɣɔ kɔm ɲɔɔna bam ya kwe-ba ba kɪ We juɲa ni, sɪ Dɪ zɔni-ba sɪ ba wanɪ ba vu ba tɔɲɪ kulɔ ba laan na tu ba tɔɲɪ ba ti tɪn. ²⁷ Ba na yɪ Antɔsɪ tɪn, ba ma pa Zezi kɔɣɔ kɔm la daanɪ, yɪ ba laan tɔli kulɔ maama We na kɪ dɪ ba tɪn ba brɪ-ba, dɪ Dɪ na purɪ cwɔɲɔ Dɪ pa dwi-ge tiinɛ sɪ ba wanɪ ba kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi tɪn. ²⁸ Ba ma zɔ Zezi karabiɛ bam tee ni ba daanɪ.

15

Zezi kɔɣɔ kulɔ na wɔ Zeruzalem ni tɪn ɲɔɔnɪ dwi-ge tiinɛ bam taanɪ

¹ ɲɔɔna badonnɛ ma zanɪ Zude ni ba vu Antɔsɪ. Ba maa wɔra ba brɪ Zezi karabiɛ bam ba wɪ: «Abam na wɔ se á tɔɣɪ Moyisi cullu tɪm na brɪ te sɪ á go á bɛkari, á bá wanɪ á na vrɔm.»

² Pooli dɪ Banabasɪ na ni kɔntɔ tɪn, ba ma tiini ba magɪ kantɔɣɔ dɪ ɲɔɔna bam. Kɔntɔ ɲwaanɪ Zezi kɔɣɔ kɔm ma li wɔbɔɲa sɪ ba li Pooli dɪ Banabasɪ dɪ ɲɔɔna badonnɛ ba wɔnɪ, sɪ ba ja taanɪ dɪm ba vu Zeruzalem ba kɪ Zezi tɪntɔɲna bam dɪ nakwa bam ja ni.

³ Zezi kɔɣɔ kɔm ma banɪ-ba yɪ ba ke. Ba ma vu ba da Fenisi dɪ Samari je sum. Ba na maa ve tɪn, ba maa te dwi-ge tiinɛ na lanɪ ba wɔru ba se We te tɪn ba brɪ ɲɔɔna bam. Zezi karabiɛ bam na ni kɔntɔ tɪn, kɔ ma pa ba maama jɪɣɪ wɔppolo lanyranɪ. ⁴ Ba ma vu ba yɪ Zeruzalem. Zezi tɪntɔɲna bam dɪ o kɔɣɔ kɔm maama dɪ ba nakwa bam ma jeeri-ba lanyranɪ. Ba laan ma manɪ ba brɪ-ba We na kɪ kulɔ dɪ ba tɪn. ⁵ Zwifɛ badaara balɔ na wɔ Fariztan kɔɣɔ kɔm wɔnɪ yɪ ba ba ba tɔɣɪ Zezi tɪn ni taanɪ dɪm. Ba ma zanɪ ba ta ba wɪ: «ɲɔɔna bantɔ manɪ sɪ ba go ba bɛkari mu, sɪ ba daari ba se Moyisi cullu tɪm maama na brɪ te tɪn.»

⁶ Zezi tɪntɔɲna bam dɪ o kɔɣɔ kɔm nakwa bam ma la daanɪ sɪ ba bwɛ taanɪ dɪm ba nii. ⁷ Ba na magɪ kantɔɣɔ taanɪ tɪn, Pɪyɛɛrɪ ma zanɪ ba wɔnɪ o ta o wɪ: «A kɔ-biɛ-ba, abam ye sɪ We deen kuri amɔ abam wɔnɪ, sɪ a vu dwi-ge tiinɛ bam te sɪ a brɪ-ba Dɪ kwɛr-ywɔɲɔ kam, sɪ ba daari ba se-ka. ⁸ We na ye ɲɔɔna wɔbɔɲa na yɪ te tɪn, Dɪ ma pa-ba Dɪ Joro kɔm, ni Dɪ na manɪ Dɪ pa dɪbam te tɪn, sɪ kɔ brɪ ni Dɪ sunɪ Dɪ vrɪ-ba ba lwarɔm wɔnɪ. ⁹ Dɪ ma wɔ pɔɔrɪ bantɔ dɪ dɪbam daanɪ. Dɪ fɔɣɪ Dɪ kwe ba wɔbɔɲa mu dɪ ba na kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi tɪn ɲwaanɪ. ¹⁰ Kɔntɔ tɪn, bɛɲwaanɪ mu á bɔɲɪ sɪ á manɪ We á nii dɪ á na lagɪ á pa Zezi karabiɛ bam zɪɲɪ zɪla yalɔ na dummɔ ya dwe-ba tɪn? Kɔ na yɪ dɪbam nabaara bam naa dɪbam tɔli dɪ, dɪ warɪ dɪ tɔɣɪ kɔnɛ yantɔ cwɔɲɔ, yɪ á lagɪ á pa bantɔ tɔɣɪ-ka. ¹¹ Kɔ nan daɪ kɔntɔ. We na jonɪ dɪbam Dɪ yaɣɪ te tɪn, kɔ yɪ dɪ Yuutu Zezi zaanɪ dɪm ɲwaanɪ mu, dɪ dɪ na kɪ dɪ wɔ-dɪdɔba did-o tɪn. Kɔ nan yɪ bɪdɔwɪ mu dɪ bantɔ dɪ.»

¹² Ba kɔɣɔ kɔm maa je, yɪ ba cɔɣɪ sɔɔ sɪ ba ni taanɪ dɪm. Pooli dɪ Banabasɪ ma zanɪ ba ta We na de bantɔ juɲa Dɪ kɪ wokunkagula dɪ wɔɔnu tɪlɔ na brɪ Dɪ dam dwi-ge tiinɛ bam te tɪn. ¹³ Ba na ɲɔɔnɪ ba ti tɪn, Zaki ma zanɪ o ta o wɪ: «A kɔ-biɛ-ba, á cɔɣɪ-na a na lagɪ a ta kulɔ tɪn. ¹⁴ Simɔn Pɪyɛɛrɪ manɪ o ta o brɪ dɪbam, We na sunɪ Dɪ brɪ Dɪ tɪtɪ dwi-ge tiinɛ bam tee ni yɪ Dɪ li ɲɔɔna ba wɔnɪ sɪ ba taa yɪ Dɪ tɪtɪ ɲɔɔna te tɪn. ¹⁵ We niɲɔɲnɛ bam na tagɪ kulɔ faɲa faɲa tɪn dɪdaanɪ kam dɪntɔ maama yɪ bɪdɔwɪ mu. Kɔ pɔppɔnɪ We tɔnɔ kɔm wɔnɪ kɔ wɪ:

¹⁶ <Kɔntɔ kwaga ni amɔ We wɔ joori a ba, yɪ a daa lo Davidi sɔɲɔ kulɔ ya na cɔɣɪ tɪn. Amɔ wɔ fɔɣɪ a lo di-dɔɲɔ kɔm, sɪ kɔ ji sɔ-dɔɲɔ.>

¹⁷ Kɔntɔ tɪn, ɲɔɔna balɔ na daari tɪn wɔ kwaanɪ sɪ ba lwarɪ amɔ wɔlɔ na yɪ ba Yuutu Baɲa-We tɪn.

Dwi-ge tiinɛ balɔ a na li sɪ ba taa yɪ a tɪtɪ ɲɔɔna tɪn wɔ lwarɪ amɔ.

Yuutu Baɲa-We mu tagɪ kɔntɔ, yɪ Dɪ pa wɔɔnu tɪm sunɪ ti kɪ.

¹⁸ Dɪ manɪ Dɪ pa ɲɔɔna lwarɪ wɔɔnu tɪntɔ ni ni faɲa faɲa mu.> »

¹⁹ Zaki ta ma ta o wɪ: «Kɔntɔ ɲwaanɪ amɔ bɔɲɪ sɪ, dɪ wɔ manɪ sɪ dɪ yaari dwi-ge tiinɛ balɔ na tu ba se We tɪn. ²⁰ Dɪ nan na wɔ kɪ kulɔ tɪn, dɪ wɔ pɔppɔnɪ tɔnɔ mu dɪ pa-ba, sɪ dɪ brɪ-ba ni ba daa yɪ taa dɪ wɔdiu kulɔ ɲɔɔna na me ba kaanɪ jwɔnɛ yɪ kɔ ba lana tɪn, sɪ ba yɪ cɔɣɪ ba tɪtɪ dɪ kaana, sɪ kaana dɪ yɪ cɔɣɪ ba tɪtɪ dɪ baara. Dɪ wɔ ta dɪ ba sɪ ba yɪ dɪ varum wɔlɔ ba na juɣɪ ba ɣɔ tɪn, sɪ ba yɪ dɪ jana dɪ. ²¹ Bɛɲwaanɪ, kɔ na sunɪ faɲa faɲa tɪn, ba manɪ ba karumu

Moyisi tɔno kum Zwifɛ Wɛ-di sum nɛ ba siun dɛ maama wɔnɛ, yɛ nɔɔna yɛni ba brɛ wɛɛnu tɔlɔ na pupɔnɛ da tun tɔnɛ dɔm maama wɔnɛ.»

22 Ba maama na ni kuntu tun, Zezi tintwɔɔna bam dɛ o kɔgo kum nakwa bam maa li wɔbɔɔna sɛ ba li nɔɔna ba wɔnɛ, sɛ ba toɔɔ dɛ Pooli dɛ Banabasɛ ba vu Antɔstɛ. Ba dɛɛn ma li nɔɔna bale balɔ na yɛ yigɛ tiinɛ ba kɔgo kum wɔnɛ tun. Ba didɔva yɛri mu Zudi wɔlɔ yɛri didɔɔn na yɛ Basaba tun. Wɔdɔɔn wɔm yɛri mu Silasɛ. 23 Ba ma pupɔnɛ tɔno sɛ ba tɔɔnɛ-ba dɛ ku, yɛ tɔno kum wɔnɛ ku wɛ:

«Dɔbam balɔ na yɛ á kɔ-biɛ tun, Zezi tintwɔɔna bam dɛ o kɔgo kum nakwa bam, dɛ jɔɔnɛ abam, dwi-ge tiinɛ balɔ na tu á toɔɔ Zezi yɛ á zɔvri Antɔstɛ nɛ, dɛ Siiri dɛ Silisi nɛ tun.

24 Dɔbam ni nɛ dɛ kɔgo kum nɔɔna badonnɛ mu zanjɛ ba ba abam te, ba yaari abam ba pa á wɔbɔɔna cɔɔɔ dɛ kulɔ ba na brɛ abam tun. Dɔbam nan wɛ pɛ-ba cwɛɔɔ sɛ ba kɛ kuntu. 25 Kuntu nɔɔna dɔbam maama mu kɛ ni daanɛ sɛ dɛ li nɔɔna dɛ tɔɔnɛ-ba abam tee nɛ, sɛ ba toɔɔ dɛ dɔbam cilon-sonnu Banabasɛ dɛ Pooli ba ba. 26 Bantɔ mu yɛ balɔ na kwe ba nɔɔna maama ba pa dɛ Yuutu Zezi Krisi tintwɔɔna yam nɔɔna tun. 27 Dɔbam nan mu tɔɔnɛ Zudi dɛ Silasɛ abam tee nɛ, sɛ ba ba ba fɔɔɔ ba nɔɔnɛ ba brɛ abam kulɔ dɛ na pupɔnɛ tun. 28 Wɛ Joro kum didaanɛ dɔbam maama bɔnɛ nɛ ku wɛ manɛ sɛ dɛ yaari abam zanzan. Wɔɔo kulɔ yiranɛ na yɛ fifɔn sɛ á yɛ kɛ tun mu tintɔ: 29 Á yɛ zanjɛ á dɛ wɔdiu kulɔ ba na mɛ ba kaanɛ jwɛnɛ tun. Á yɛ di jana. Á yɛ dɛ varum wɔlɔ ba na jujugi ba gu tun. Á yɛ cɔɔɔ á tɔtɛ dɛ kaana, sɛ kaana dɛ yɛ cɔɔɔ ba tɔtɛ dɛ baara. Á na jɔɔɔ á tɔtɛ dɛ wɛɛnu tintɔ maama, á wɔ taa kɛ lanyiranɛ. Wɛ wɔ pa abam yazurɛ.»

30 Ba na pupɔnɛ kuntu ba ti tun, ba laan ma tɔɔnɛ nɔɔna bam sɛ ba vu Antɔstɛ. Ba na yɛ da tun, ba ma la ba kɔgo kum maama daanɛ, yɛ ba daari ba pa-ba tɔno kum sɛ ba karumi. 31 Nɔɔna bam na karumi tɔno kum tun, ba maa jɔɔɔ wɔpɔlo lanyiranɛ dɛ ku na fɔɔɔ ku zɛni ba wɔbɔɔna tun. 32 Zudi dɛ Silasɛ na yɛ Wɛ nijɔɔnɛ tun dɛɛn ma tiini ba nɔɔnɛ dɛ nɔɔna bam ba pa ba na pu-dia dɛ baari. 33 Ba maa daanɛ ba tee nɛ, yɛ ba ba ba lagɛ ba viiri. Zezi kɔgo kum nɔɔna bam ma banɛ-ba, yɛ ba joori ba vu balɔ na tɔɔnɛ-ba tun te dɛ yazurɛ.

[34 Silasɛ ma li wɔbɔɔna sɛ o manɛ da.] 35 Ku daari Pooli dɛ Banabasɛ dɛ ma manɛ Antɔstɛ nɛ. Ba dɛɛn maa toɔɔ dɛ nɔɔna zanzan ba tɔɔlɛ dɛ Yuutu Wɛ kwɛrɛ kam yɛ ba brɛ Dɛ ciga kam.

Pooli dɛ Banabasɛ na pɔɔri daanɛ te tun

36 Ba na daanɛ da da yagratu tun, Pooli ma ta dɛ Banabasɛ o wɛ: «Pa dɛ joori dɛ vu dɛ nii dɛ kɔ-biɛ bam tunɛ dɔlɔ maama wɔnɛ dɛ na manɛ dɛ tɔɔlɛ dɛ Yuutu wɔm kwɛrɛ kam da tun, sɛ dɛ nii ku na yɛ te tun.» 37 Banabasɛ ma sɛ yɛ o lagɛ sɛ Zan Mariki taa toɔɔ didaanɛ ba o tɔɔna. 38 Pooli maa bɔnɛ nɛ ku wɛ manɛ sɛ o toɔɔ o wɛli ba wɔnɛ, bɛnɔɔnɛ manɛ kalɔ ba dɛɛn na wɛ Pamfili nɛ tun wɔntɔ yagɛ-ba mu, yɛ o daa ba toɔɔ dɛ ba o tɔɔna. 39 Ba ma tiini ba magɛ kantɔgo daanɛ, yɛ ku pa ba pwe da-tee nɛ. Banabasɛ ma ja Zan Mariki yɛ ba vu ba zɔ naboro sɛ ba vu Sipri. 40 Pooli dɛ ma li Silasɛ sɛ ba toɔɔ daanɛ ba vu. Zezi karabiɛ bam ma kɛ-ba dɛ Yuutu wɔm jɔɔna nɛ sɛ o zɛni-ba. Ba laan ma zanjɛ ba ke. 41 Ba ma toɔɔ Siiri dɛ Silisi wɛ, yɛ ba pa Zezi kɔgo kum nɔɔna bam na wɛ je silɔ maama tun fɔɔɔ ba zɔɔɔ dɛ dam lanyiranɛ.

16

Timoti na toɔɔ dɛ Pooli-ba yɛ ba brɛ Wɛ ciga kam te tun

1 Pooli daa ta ma vu o yɛ Dɛribɛ dɛ Lisitri. Zezi karabu wɔdɔɔn maa wɔra, o yɛri mu Timoti. O nu maa yɛ Zwifu yɛ o dɛ kɛ o wɔ-dɔɔva dɛ Zezi. O ko maa yɛ Grɛkɛ tu. 2 Zezi karabiɛ balɔ na zɔvri Lisitri nɛ dɛ Yikon nɛ tun maa te ba wɛ, o yɛ non-nɔm lanyiranɛ. 3 Pooli maa lagɛ sɛ o ja-o, sɛ ba taa toɔɔ daanɛ ba tɔɔna. Zwifɛ balɔ maama na zɔvri je sum kuntu nɛ tun maa ye nɛ Timoti ko yɛ Grɛkɛ tu mu. Kuntu nɔɔna Pooli ma pa ba go-o, nɛ Moyisi dɛɛn na brɛ Zwifɛ bam sɛ ba taa goni ba bɛkɛri te tun. 4 Ba laan ma zanjɛ ba vu ba tɔlɛ tɔnɛ dɔm sɛ ba nii Zezi kɔgo kum nɔɔna bam maama. Ba maa brɛ-ba niɛ yalɔ Zezi tintwɔɔna bam dɛ o kɔgo kum nakwa bam na li Zeruzalem nɛ tun. Ba ma ta dɛ ba sɛ ba taa sɛ niɛ yam kuntu. 5 Kuntu mu pɛ Zezi kɔgo kum nɔɔna bam na wɛ je silɔ maama tun na dam dɛ ba Wɛ cwɛɔɔ kam toɔɔm, yɛ dɛ maama ba kɔgo kum fɔɔɔ ku pulɛ ku wɛli da.

Pooli na nɛ virum Trvasɛ ni te tun

6 Pooli dɛ o toɔɔ-donnɛ bam maa lagɛ sɛ ba ke ba vu Azi tɔnɛ dɔm ba tɔlɛ Wɛ kwɛrɛ kam. Wɛ Joro kum ma cɛ ba yigɛ sɛ ba yɛ ve. Ba daa ma vu ba toɔɔ Friizi dɛ Galatɛ tɛ-niɛ yam wɔnɛ ba ke. 7 Ba ma vu ba yɛ Miizi sisɛm dɔm ni. Ba maa kwaanɛ sɛ ba zɔ Bitini wɛ. Zezi Joro kum ma wɛ pɛ-ba cwɛɔɔ sɛ ba zɔ da. 8 Ba na kwaanɛ ba ga kuntu tun, ba ma toɔɔ Miizi wɛ ba ke, yɛ ba vu ba yɛ Trvasɛ. 9 Ba na yɛ da tun, tɔtɛ nɛ Pooli ma dwe o na nɔɔnɛ na zɔɔɔ o yigɛ nɛ. O yɛ Masɔɔbanɛ tu mu. O ma loori Pooli o wɛ: «Popo, zanjɛ n toɔɔ nuntɔ kum wɛ n bɛ n ba Masɔɔbanɛ, n zɛni dɔbam.»

¹⁰ Pooli na dwe kuntu tun, dibam ma ki lula di ti di yigə si di vu Masidvanɩ, beɲwaaɩ di maanɩ ni ku yi We mu beɲi dibam si di vu di bri noona bam Di kwər-wəŋə kam daani.

Lidia na ki o wu-didba di Zezi te tun

¹¹ Di laan ma kwe naboro Truasi ni di yoori Samotrasɩ. Tɩga na puuri tun, di daa ma zaɲi di togi nuntu kum di vu Ntapolisi. ¹² Di laan ma zigɩ daani di vu tɩga ni di vu di yi Filipi. Tu kum kuntu yi Masidvanɩ ti-niə yam dayigə tu mu. Rom tiinə mu te-ku.

Di ma ki da kogo kogo tu kum kuntu ni. ¹³ Zwifə bam siun de dum na yi tun, di ma nunji tu kum wu di vu bugə ni. Di ya buɲi ni jəgə wɔ ta wu daani Zwifə bam na yəni ba ve ba warɩ We da. Di na ne jəgə kam tun, di ma jəni tɩga ni yi di ɲoonɩ di kaana balu na lagɩ daani jəgə kam ni tun. ¹⁴ Kaani wudonj deen togi o wura, o yiri mu Lidia. O nunji Tiyatiiri mu, yi o nɔgi We lanyuranɩ. O maa jigɩ gwaaru tɩb na tiini ti jigɩ nunwanja tun o jəgə. Di Yuutu wum ma purɩ o wubɔŋa yi o se wəenu tɩb Pooli na jigɩ o te tun. ¹⁵ O deen ma pa di miis-o di o soɲo tiinə maama na wɔni Zezi yiri ɲwaaɩ. O laan ma zaɲi o loori dibam o wɩ: «Abam na se ni a sunɩ a ki a wu-didba didaani di Yuutu Zezi, si á ba á taá zɔuri dibam soɲo ni.» O ma wu se si di viiri.

Ba na ki Pooli di Silasi puina digə ni yi kv ki te tun

¹⁶ De didwɩ mu di zaɲi di maa ve We warum jəgə kam. Di na maa ve tun, di ma jeeri bisankana kalu na yi noona gambaa tun. Cikirə deen maa tog-o ka pa o pwarisə. O na yəni o pwarisə o te wəenu tɩb na lagɩ ti ba ti ki tun, mu o yuu tiinə bam deen ne səbu zanzan ku bana ni. ¹⁷ O ma togi Pooli di dibam kwaga, yi o toolɩ di kwər-dia o wɩ: «Noona bantɩ yi Yuutu Banja-We tintɔŋna mu. Ba tu si ba bri abam cwəŋə mu si á togi da á na vrum.»

¹⁸ O deen togi dibam kwaga o ki kuntu mu taan da kogo kogo. Pooli wu laan ma cogɩ. O ma pipiri o ta di cikirə kam o wɩ: «A lagɩ a ta di nmu Zezi Krisi yiri ɲwaaɩ, nunji si n daar-o!» O na tagɩ kuntu tun, cikirə kam ma nunji ka daar-o bidwɩ bana ni.

¹⁹ Bisankana kam yuu tiinə bam ma maanɩ ba lwarɩ ni ba daa bá wanɩ ba na səbu o ɲwaaɩ. Ba ma ja Pooli di Silasi ba vanɩ ba ja ba vu yaga, si ba sanɩ-ba dideera bam tee ni. ²⁰ Ba ma ja-ba ba vu ba pa Rom tiinə dideera si ba di ba taanɩ. Ba ma ta ba wɩ: «Noona bantɩ yi Zwifə mu, yi ba jigɩ dibam tu kum noona wubɔŋa ba vugimə. ²¹ Ba bri wəenu tɩb na cogɩ dibam cullu

tum mu. Dibam nan yi Rom tiinə mu, di bá wanɩ di se bantɩ na bri kulɩ tun.»

²² Kogo kum maama ma togi ba jigɩ di Pooli di Silasi. Rom tiinə dideera bam ma ja-ba ba vanɩ ba gwaaru tum ba kaari, yi ba daari ba pa noona magɩ-ba di balaara. ²³ Ba na tiini ba magɩ-ba kuntu tun, ba laan ma ki-ba puina digə ni. Didereera bam ma ta di wulɩ na nii puina digə kam bana ni tun, si o fogɩ o pi noona bam lanyuranɩ. ²⁴ Noonu wum na ni kuntu tun, o ma pa ba zɩ titari digə kam wu, yi o daari o kwaari-ba di de. ²⁵ Manja kalu tɩga na kwuri tun, Pooli di Silasi maa wura ba wari We yi ba leenə ba zuli We. Puina badonnə bam maa je ba cəgə. ²⁶ Tɩga kam laan ma da ka sisinji, yi puina digə kam sisinji di ka kuri maama. Digə kam bwəeru tum maama ma da ti puuri, puina bam caponnu tum maama ma ko ti tu. ²⁷ Noonu wulɩ na yiri digə kam tun ma zaɲi yi o na puina digə kam niə na puuri. O ma buɲi ni puina bam maama nunji ba duri mu. Kuntu ɲwaaɩ o ma li su-zoo si o ma gu o titi. ²⁸ Pooli laan ma bagɩ di kwər-dia o wɩ: «Yi zaɲi n gu n titi, si dibam maama wu yo.»

²⁹ Noonu wum ma beɲi si ba ja mini ba ba ba pa-o. O ma ki lula o zɩ digə kam wu o vu o tu Pooli di Silasi yigə ni, yi o yira sat. ³⁰ O ma pa ba nunji pooni, yi o daari o bwe-ba o wɩ: «A yuu tiinə-ba, a nan wɔ ki ta mu si a ma na vrum?»

³¹ Ba ma lər-o ba wɩ: «Nmu manɩ si n ki n wu-didba mu didaani di Yuutu Zezi, si We wɔ vrɩ nmu di n soɲo tiinə maama.» ³² Ba ma daari ba ta We kwərə kam ba bri-o di balu maama na wu o soɲo kum ni tun. ³³ Titɩ dum manja kam kuntu ni mu o jaanɩ-ba o vu o zari ba fufwələ yam maama. O na ki kuntu o ti tun, wu o di o soɲo tiinə bam maama de ba pa ba miisi-ba na wɔni Zezi yiri ɲwaaɩ. ³⁴ O ma daari o pa Pooli di Silasi zɩ o soɲo kum wu. O ma ki wɔdiu o pa ba di. O na tu o se We di wu-didba tun, o maa jigɩ wɔpolo lanyuranɩ di o soɲo tiinə bam maama.

³⁵ Tɩga na puuri tun, Rom tiinə didereera bam ma tunɩ noona si ba vu puina digə kam yurɩn wum te, ba ta did-o ni o yagi noona bam si ba viiri.

³⁶ Puina digə kam yurɩn wum ma ta o bri Pooli didereera bam na tagɩ te si o yagi-ba tun. O maa wɩ: «Ba pe abam cwəŋə si á viiri. Nan ve-na di yazurə.»

³⁷ Pooli laan ma ta di noona bam o wɩ: «Dibam nan yi Rom tu kum juna noona mu. Ba nan wu di dibam taanɩ si ba na di kəm-balɔrɔ, yi ba garɩ ba ja dibam ba magɩ noona maama yigə ni, yi ba daari ba ki dibam puina digə ni. Beɛ mu yi ba laan lagɩ si ba səgi ba puuri dibam ba yagi? Di

bá se. Ba tttí mu manjɔ sɪ ba ba ba pɔrɪ dɪbam ba yagɪ.»

³⁸ Nɔɔna bam ma vu ba ta Pooli na tagɪ kɔlɔ tɪn ba brɪ Rom tiinɛ dɪdɛɛra bam. Ba na lwarɪ nɪ Pooli dɪ Silasɪ yɪ Rom tɪv kɔm juŋa nɔɔna mu tɪn, fɔvɔnɪ ma zu-ba dɪ ba na kɪ-ba te tɪn. ³⁹ Ba ma vu ba koori Pooli dɪ Silasɪ sɪ ba yagɪ taanɪ dɪm sɪ kɔ tɪ. Ba ma daari ba pɔrɪ-ba ba yagɪ, yɪ ba loori-ba ba wɪ, ba nunjɪ tɪv kɔm wɔnɪ ba viiri. ⁴⁰ Pooli dɪ Silasɪ ma nunjɪ pɪna digɛ kam nɪ ba vu ba zu Lidɪa-ba sɔŋɔ. Dáanɪ mu ba jeeri Zezi karabiɛ bam, yɪ ba ŋɔɔnɪ dɪ ba ba pa-ba dam dɪ baari. Ba laan ma zanjɪ ba viiri.

17

Kv na kɪ te Tesaloniki nɪ tɪn

¹ Ba dɛɛn ma da Afipolisi dɪ Apoloni ba ke ba vu ba yɪ Tesaloniki. Tɪv kɔm kɔntɔ nɪ mu Zwifɛ bam We-digɛ wɔra. ² Pooli ma vu da, nɪ o na manjɪ o yɛni o kɪ te tɪn. O dɛɛn kɪ siun da yatɔ mu dɪ ba. O maa karumɪ We tɔnɔ kɔm, yɪ o brɪ-ba kɔ kuri sɪ ba nɪ. ³ O ma manjɪ o brɪ-ba o wɪ, kɔ dɛɛn ya manjɪ sɪ Krisi wɔm We na tɔŋjɪ tɪn yaari mu o tɪ, sɪ o joori o bi o yagɪ tɔvɔnɪ. O ma ta dɪ ba o wɪ: «Zezi wɔlɔ a na jigɪ o taanɪ a tɛa a brɪ abam tɪn mu sɪnɪ o yɪ Krisi wɔm We na tɔŋjɪ tɪn.»

⁴ Zwifɛ bam na ni kɔntɔ tɪn, ba badonnɛ ma sɛ o na tagɪ kɔlɔ tɪn, yɪ ba laan tɔgɪ ba wɛli Pooli dɪ Silasɪ nɪ. Grɛkɪ tiinɛ balɔ na nɪgɪ We tɪn kɔgɔ zanzan dɪ ma sɛ Pooli taanɪ dɪm, dɪdaanɪ kaana zanzan balɔ jɪa na garɪ tɪn.

⁵ Zwifɛ badaara maa jigɪ wɔ-gɔrɔ dɪ ba. Ba ma vu yaga ba la zwabani-nyuna ba pa ba tɔgɪ daanɪ, yɪ ba kɔgɔ kɔm ma pa tɪv kɔm maama vugimi dɪ sɔɔ bɔgɪ bɔgɪ. Ba ma vu ba cinjɪ jara Zazon sɔŋɔ nɪ, yɪ ba kwaanɪ ba lagɪ Pooli dɪ Silasɪ jɛgɛ, sɪ ba ja-ba ba ja nunjɪ ba kɪ nɔɔna bam juŋa nɪ.

⁶ Ba ma wɔ nɛ-ba. Ba ma ja Zazon dɪ Zezi karabiɛ badonnɛ ba ja vu tɪv kɔm dɪdɛɛra bam te, yɪ ba tɔɔli ba wɪ: «Nɔɔna bantɔ mu yɛni ba beeri lɔgɔ banja jɛ maama ba vugimi nɔɔna wɔbɔŋa. Bantɔ nan mu tu yo. ⁷ Zazon mu pɛ ba zɔvɔrɪ o sɔŋɔ nɪ. Bantɔ maama mu vɪn dɪ pa-farɔ wɔm cullu tɪm, yɪ ba te ba wɪ, pɛ wɔdɔŋ mu wɔra, o yɪrɪ mu Zezi.» ⁸ Tɪv kɔm dɪdɛɛra bam dɪ kɔgɔ kɔm maama na ni kɔntɔ tɪn, ba bana ma zanjɪ zanzan dɪ ba. ⁹ Dɪdɛɛra bam ma pa Zazon dɪ o donnɛ bam tinjɪ sɛbu kɔlɔ na wɔ pa-ba cwɛŋɛ sɪ ba vrɪ ba tttɪ tɪn. Ba laan ma yagɪ-ba ba pa ba viiri.

Kv na kɪ te Beere nɪ tɪn

¹⁰ Tɪga na tu ka yɪ tɪn, Zezi karabiɛ bam ma pa Pooli dɪ Silasɪ nunjɪ tɪv kɔm nɪ ba vu Beere. Ba na ve ba yɪ da tɪn, ba ma vu ba

zu Zwifɛ bam We-digɛ kam wɔ. ¹¹ Tɪv kɔm kɔntɔ Zwifɛ bam maa jigɪ wɔbɔŋ-nyuna ba dwe Tesaloniki nɔɔna bam. Ba ma cɛgi We kwɛrɛ kam lanyɪranɪ dɪ ba wɔ maama. De maama wɔnɪ ba yɛni ba karumɪ We tɔnɔ kɔm sɪ ba nii, Pooli na brɪ kɔlɔ tɪn sɪnɪ kɔ yɪ cɪga na. ¹² Ba zanzan ma sɛ Pooli taanɪ dɪm, Grɛkɪ tiinɛ zanzan dɪ maa sɛ, baara dɪ kaana balɔ jɪa na garɪ tɪn zanzan dɪ maa sɛ.

¹³ Tesaloniki Zwifɛ bam ma ni nɪ Pooli wɔ Beere nɪ o tɔɔli We kwɛrɛ kam. Ba ma zanjɪ ba vu Beere ba la kɔgɔ ba pa tɪv kɔm nɔɔna bam bana zanjɪ dɪ Pooli. ¹⁴ Zezi karabiɛ bam na nɛ kɔntɔ tɪn, ba ma pa Pooli zanjɪ lɪla o nunjɪ o vu nɪnɔv kɔm nɪ. Kɔ ma daari Silasɪ dɪ Timoti mu manjɪ Beere nɪ. ¹⁵ Nɔɔna balɔ na kogili Pooli tɪn ma da dɪd-o ba vu ba yɪ Ateɛnɪ. Ba na maa joori tɪn, Pooli ma pa-ba nɪ sɪ ba vu ba ta Silasɪ dɪ Timoti nɪ ba zanjɪ ba tɔgɪ o kwaga ba ba lɪla.

Kv na kɪ te Ateɛnɪ nɪ tɪn

¹⁶ Pooli dɛɛn na wɔ Ateɛnɪ nɪ o cɛgi Silasɪ dɪ Timoti sɪ ba ba tɪn, o wɔ ma tiini kɔ cɔgɪ dɪ o na nɛ nɪ jwɛnɛ zanzan su tɪv kɔm tɪn. ¹⁷ O maa yɛni o zu Zwifɛ bam We-digɛ kam wɔ o ŋɔɔnɪ dɪ ba dɪdaanɪ dwi-ge tiinɛ balɔ na nɪgɪ We tɪn. De maama o maa yɛni o ve yaga nɪ o ŋɔɔnɪ dɪ balɔ na wɔra tɪn. ¹⁸ Yi-pɔrɔv tiinɛ badonnɛ dɪ ma ba ba manjɪ dɪd-o. Ba badaara dɛɛn tɔgɪ Epikuri zaasum dɪm mu, babam dɪ maa tɔgɪ Sitoyisi zaasum dɪm. Ba badaara ma ta ba wɪ: «[Jwajɪ-fara tu wɔntɔ bɔnjɪ sɪ o brɪ bɛɛ mu?» Badonnɛ dɪ ma ta ba wɪ: «Kɔ nyɪ dɪ o ŋɔɔnɪ dwi-ge tiinɛ jwɛnɛ taanɪ mu te.» Ba tagɪ kɔntɔ, bɛɪjwaanɪ o tɔɔli Zezi kwɛrɛ-ywɛŋɛ kam dɪ twa biim taanɪ mu.

¹⁹ Ba laan ma ja-o ba vu Arɪpaazɪ, (mɛ ba yigɛ tiinɛ bam na jeeri da tɪn). Ba ma ta-o ba wɪ: «Dɪbam ya lagɪ sɪ dɪ lwarɪ zaasum-dɔvɔrɪ dɪm nɔm na jigɪ n zaasɪ tɪn kuri mu. ²⁰ Wɛɛnu tɪv nɔm na brɪ tɪn, dɪ ta wɔ fɔgɪ dɪ nɪ tɪ dwɪ. Kɔntɔ mu dɪ lagɪ sɪ dɪ lwarɪ tɪ kuri na yɪ te tɪn.» ²¹ Ateɛnɪ tiinɛ bam maama dɪdaanɪ vɛrɛ balɔ na zɔvɔrɪ ba tee nɪ tɪn dɛɛn tiini ba lagɪ sɪ ba taa larɪ daanɪ mu manja maama, sɪ ba taa cɛgi wɛɛnu tɪv na yɪ wo-dɔnnɔv tɪn.

²² Pooli ma zanjɪ o zɪgɪ Arɪpaazɪ yigɛ tiinɛ bam tɪtarɪ nɪ o wɪ: «Ateɛnɪ tiinɛ-ba, amɔ na nii tɪn, abam ŋwɪa kam maama wɔnɪ á tiini á zuli jwɛnɛ mu zanzan. ²³ A na beeri abam tɪv kɔm wɔnɪ tɪn, a nɛ je sum maama á na zuli á jwɛnɛ da tɪn. A na beeri tɪn mu a nɛ kaanum bimbim dɪdɔv, yɪ kɔ pɔpɔnɪ dɪ yɪra nɪ kɔ wɪ: «We dɪlɔ dɪ na yɛrɪ tɪn». Kɔntɔ, We dɪlɔ abam na jigɪ á zuli yɪ á ta yɛrɪ-Dɪ tɪn kwɛrɛ mu a lagɪ a tɔɔli a brɪ abam. ²⁴ Dɪntɔ mu yɪ We dɪlɔ na kɪ lɔgɔ

banja dɪ wænu tɪlv maama na wɔ kʊ wɔntɪ tɪn. Dɪ maa te wɛyuu dɪ tɪga banja maama, yɪ Dɪ ba zʊvɪ dɪ sɪlv nabiinɛ na lɔgɪ ba pa-Dɪ tɪn wɔntɪ. ²⁵ Wɛ nan wɔ gɛ kulɔkɔlv sɪ nabiinɛ taa tɔŋa ba pa-Dɪ, kʊ na yɪ dɪntʊ tɪtɪ mʊ kwe ŋwɪa dɪ siun dɪ wɔŋɔ maama Dɪ pa nabiinɛ tɪn ŋwaanɪ. ²⁶ Wɛ nan kɪ nabiinu dɪdʊa mʊ, yɪ Dɪ laan pa nabiinɛ dʊi maama zɪgɪ wɔntʊ yɪra nɪ. Dɪ ma pa ba jagɪ ba zʊvɪ lɔgʊ banja maama wɔntɪ. Kuntʊ tɪn, dɪntʊ mʊ manɪ Dɪ lɪ wɔbʊŋa yɪ Dɪ lɪ mumana kalɔ dɪ je sɪlv dʊi maama na wɔ ta zʊvɪ da tɪn. ²⁷ Wɛ na kɪ nabiinɛ kuntʊ tɪn, kʊ yɪ sɪ ba taa lagɪ-Dɪ mʊ. Ba manɪ sɪ ba beeri-Dɪ mʊ ba na Dɪ jægɔ, sɪ ba ma wanɪ ba lwarɪ-Dɪ. Wɛ nan manɪ Dɪ daɪ yɪgɔ yɪgɔ dɪdaantɪ dɪbam maama. ²⁸ Kʊ nyɪ nɪ nɔɔnʊ wɔdɔŋ na tagɪ o wɪ: «Dɪntʊ ŋwaanɪ mʊ dɪ ŋwɪ, dɪ wɔra yɪ dɪ vɛa.» Abam tɪtɪ lɛŋ-leenu dɪdʊa dɪ tagɪ kuntʊ dɔŋ o wɪ: «Dɪbam dɪ manɪ dɪ yɪ Dɪ dʊi tiinɛ mʊ.»

²⁹ Dɪbam na sɪntɪ dɪ yɪ Wɛ dʊi tiinɛ tɪn, dɪ wɔ manɪ sɪ dɪ bʊŋɪ nɪ Wɛ wɔ ta nyɪ dɪ kamɔgɔ kɔlv nabiinu na mɛ sɛbʊ-sɪŋa naa luguru naa kandwa o ma o kɪ dɪ o tɪtɪ wɔbʊŋa tɪn. ³⁰ Faŋa faŋa yɪ nabiinɛ ta yɛri kɔlv na lana sɪ ba taa kɪ tɪn, Wɛ wɔ kwe-kʊ Dɪ kɪ Dɪ wɔbʊŋa nɪ. Kʊ daari lele kuntʊ, Dɪ laan pɛ nɪ nɪ nɔɔna maama lɔgʊ banja nɪ manɪ sɪ ba lɛni ba wɔrʊ ba yagɪ wɔbalwaaru kɛm. ³¹ Bɛŋwaanɪ Dɪ lɪ dɛ mʊ sɪ Dɪ ma Dɪ dɪ nabiinɛ maama taantɪ. Dɪ nan wɔ tɔgɪ cɪga mʊ Dɪ ma dɪ ba taantɪ dɪm. Dɪ nan manɪ Dɪ kuri wɔlv Dɪ na wɔ tɔgɪ o ŋwaanɪ Dɪ ma dɪ ba taantɪ tɪn. Dɪ pɛ nɔɔnʊ wɔm kuntʊ mʊ bi o yagɪ tʊvɪ, sɪ kʊ pa nɔɔna maama lwarɪ nɪ kʊ sɪntɪ kʊ yɪ cɪga mʊ.»

³² Pooli na ŋɔɔntɪ twa biim taantɪ kuntʊ tɪn, nɔɔna bam badonnɛ maa jɪg-o ba mwana. Kʊ daari badaara maa tɛ ba wɪ: «Dɪ lagɪ sɪ n jooɪ n ŋɔɔntɪ taantɪ dɪm kuntʊ dɔŋ mʊ sɪ dɪ cɛgɪ dɛ dɪdɔŋ nɪ.»

³³ Pooli laan ma zanɪ o nuŋɪ ba tee nɪ. ³⁴ Nɔɔna badonnɛ dɛen ma sɛ ba tɔgɪ Pooli, yɪ ba kɪ ba wɔ-dɪdʊa dɪ Zezi. Ba dɪdʊa yɪrɪ mʊ Denisi. O tɔgɪ o wɔ Arɪpaazɪ kɔgɔ kʊm wɔntɪ mʊ. Kaantɪ wɔdɔŋ dɪ wɔra, o yɪrɪ mʊ Damarisi. Nɔɔna badonnɛ dɪ tɔgɪ ba wɛli da ba na sɛ Zezi.

18

Kʊ na kɪ tɛ Korentɪ nɪ tɪn

¹ Kuntʊ kwaga nɪ, Pooli dɛen ma zɪgɪ Atɛentɪ nɪ o vu Korentɪ. ² O na yɪ da tɪn, o ma manɪ dɪdaantɪ Zwifu wɔdɔŋ, o yɪrɪ mʊ Akwila. Ba dɛen lɔg-o Pɔn nɪ mʊ. Manja kalɔ Pooli na nɛ-o tɪn, o ya nuŋɪ Yitali mʊ o ba, dɪ o kaantɪ Prisili, bɛŋwaanɪ Rom pa-faru Kloddi dɛen ya zɛli Zwifɛ bam maama

o pa ba nuŋɪ Rom nɪ ba viiri. Pooli ma zanɪ o vu ba tɛ, ³ yɪ o zʊvɪ dɪ ba sɪ ba taa tɔŋɪ daantɪ, ba dɛen na tɔŋɪ tɪtʊŋɪ dɪdʊwɪ tɪn ŋwaanɪ. Ba dɛen nyaantɪ gwaaru mʊ yɪ ba yɛgɪ ba ma pu vwɛ. ⁴ Zwifɛ bam siun dɛ maama o maa yɛni o zʊ ba Wɛ-digɛ kam o ŋɔɔntɪ Wɛ taantɪ dɪ ba. O maa kwaanɪ sɪ o pa Zwifɛ bam dɪ Grekɪ tiinɛ bam maama sɛ o taantɪ dɪm.

⁵ Silasɪ dɪ Timoti dɛen zɪgɪ Masɪdʊbanɪ nɪ ba ba Pooli tɛ. Ba na tu tɪn, Pooli laan ma cɛ dɪ Wɛ taantɪ dɪm zaasɪm. O maa kwaanɪ o pa Zwifɛ bam lwarɪ nɪ Zezi yɪ Krisi wɔm Wɛ na tɔŋɪ tɪn. ⁶ Ba ma wɔ sɛ o taantɪ dɪm yɪ ba twɪ-o. O laan ma ja o gwaaru tum o pupugi tɪ fogo kʊm ba yɪgɔ nɪ, yɪ o ta dɪ ba o wɪ: «Abam na nɛ lɛɛrʊ Wɛ tee nɪ, kʊ yɪ abam tɪtɪ yɪgɔ mʊ. Kʊ daa daɪ amʊ yɪgɔ. Kʊ na suŋɪ lele kuntʊ tɪn, a laan wɔ vu dʊi-gɛ tiinɛ bam tɛ a daari abam.»

⁷ O ma sɪntɪ o nuŋɪ Zwifɛ bam tee nɪ o daari o vu o zʊvɪ dʊi-gɛ tu wɔdɔŋ sɔŋɔ nɪ, o yɪrɪ mʊ Titɪu Zusutu. Wɔntʊ maa nɪgɪ Wɛ. O sɔŋɔ kʊm maa zɪgɪ Zwifɛ bam Wɛ-digɛ kam tɪkɛri nɪ. ⁸ Wɛ-digɛ kam yuutu wɔm yɪrɪ mʊ Krisipu. Wɔntʊ dɪ o sɔŋɔ tiinɛ bam maama dɛen tu ba tɔgɪ dɪ Yuutu Zezi. Korentɪ tiinɛ zanzan dɪ dɛen ma nɪ Wɛ kwɔr-ywɛŋɔ kam yɪ ba sɛ. Ba laan ma pa ba miisi-ba na wɔntɪ Zezi yɪrɪ ŋwaanɪ.

⁹ Dɛ dɪdʊwɪ tɪtɪ nɪ mʊ Pooli dʊe o na vɪrɪm wɔntɪ dɪ Yuutu wɔm na ŋɔɔntɪ dɪdɔ-o o wɪ: «Yɪ ta n kwari fʊvɪntɪ. Ta ta n ŋɔɔna, sɪ n yɪ ta n cɪm, ¹⁰ sɪ amʊ wɔ nɪmʊ tee nɪ. Nɔɔn-nɔɔnʊ bɛ wanɪ o kɪ mʊ lwarɪm, bɛŋwaanɪ tɪv kuntʊ wɔntɪ nɔɔna zanzan mʊ wɔra ba na yɪ amʊ tɪtɪ nɔɔna.» ¹¹ Pooli dɛen maa zʊvɪ da taan bɪntɪ dɪ canɪ sɪrdʊ. O na wɔra tɪn, o ma brɪ-ba Wɛ taantɪ dɪm.

¹² Nɔɔnʊ wɔdɔŋ dɛen tu o jɪ Akayi tɪntɪ dɪm gʊvɪrɪma tu, o yɪrɪ mʊ Galvɪ. O na wɔra manja kalɔ tɪn, Zwifɛ bam ma kɪ nɪ-dɪdʊwɪ yɪ ba ja Pooli ba vu sanɪ o tee nɪ. ¹³ Ba ma ta dɪ Galvɪ ba wɪ: «Nɔɔnʊ wɔntʊ mʊ jɪgɪ nɔɔna o suga, o pa ba tɔgɪ Wɛ kʊ na wɔ manɪ dɪ cullu na brɪ tɛ tɪn.»

¹⁴ Pooli ya maa bʊŋɪ sɪ o ŋɔɔntɪ, yɪ Galvɪ wuuri o ta dɪ Zwifɛ bam o wɪ: «Kʊ ya na yɪ ŋwɪntʊ taantɪ naa kɛm-balɔɔ kɔdɔŋ taantɪ mʊ á jɪgɪ sɪ á ŋɔɔntɪ, kʊ yaá manɪ sɪ a zuri a yɪra a cɛgɪ abam. ¹⁵ Kʊ nan na yɪ abam na magɪ kantɔgɔ abam tɪtɪ cullu tɪm banja nɪ yɪ kʊ yɪ butarbiɛ dɪ nɔɔna yɪra ŋwaanɪ mʊ tɪn, abam tɪtɪ mʊ manɪ sɪ á nii kʊ banja nɪ. A bɛ sɛ sɪ a dɪ abam taana yantʊ donnɛ.» ¹⁶ O na tagɪ kuntʊ tɪn, o ma zɛli-ba sɪ ba nuŋɪ taantɪ dɪm dɪm jægɔ kam nɪ. ¹⁷ Nɔɔna bam maama laan ma zanɪ ba ja Sositɛntɪ wɔlv na yɪ ba Wɛ-digɛ kam yuutu tɪn, ba mag-o taantɪ dɪm dɪm jægɔ kam nɪ. Galvɪ yɪgɔ nan manɪ ka tɛgɔ dɪ ba kɛm dɪm.

Pooli daa ta na beeri yi o ki te tun

¹⁸ Pooli deen ma ki da kogo kogo Korenti ni Zezi karabiã bam tee ni. O laan ma zaŋi o bani-ba si o viiri. O ma pa Prisili di Akwila togti did-o ba zu naboro si ba vu Siiri. Ba ta na wu zu naboro kum si ba ke tun, Pooli ya zigi Sankri ni o pa ba fanu o yuu, si ku bri ni o goni o ni di We. ¹⁹ Ba ma togti nuntu kum wu ba vu ba yi Efɛɛzi. Pooli ma yaɣi Prisili di Akwila daani. O ma vu o zu Zwifã bam We-digã kam o ŋooni di ba. ²⁰ Ba ma loor-o si o manɔ ba tee ni manɔa funfun. O ma wu se. ²¹ O ma bani-ba, yi o ta o wi: «We na se, aã jooi a ba a na abam.» O daa ma zu naboro Efɛɛzi ni o ke.

²² O deen ma vu o yi Sezaari. O ma zigi daani o vu tigi ni o vu o yi Zeruzalem. O ma jooni Zezi kogo kum, yi o daari o ke o vu Antosi. ²³ O ma daani da da funfun, yi o laan zaŋi o ke. O ma vu o tuh Galati di Friizi tuni dum wu, yi o pa Zezi karabiã bam maama fogi ba zigi kɛŋkɛŋ.

Apolosi na tooli We kwãre te tun

²⁴ Zwifu wodon deen mu wura, o yiri mu Apolosi. Ba lug-o Alesandri ni mu. Wuntu ma ba Efɛɛzi. O deen yi wulu na wai taani o ŋooni puri puri tun mu. O maa kwãri o ye We tonɔ kum wãenu tum kuri maama lanyirani. ²⁵ Nɔona deen manɔ ba bri-o di Yuutu wum ciga kam na yi te tun. O maa wura o bri nɔona di o wu maama, si o pa ba lwarɔ wãenu tilu maama na bri Zezi ciga kam tun. Ku nan na yi nɔona na pa ba miisi-ba na wuni We ŋwaani te tun, o ye Zan na miisi nɔona na wuni te tun yirani mu. ²⁶ O ma puli si o ta ŋooni We ciga kam di baari Zwifã bam We-digã kam ni. Prisili di Akwila ma ba ba lwarɔ o zaasum dum na yi te tun. Ba ma pa o togti o zoori di ba, yi ba fogi ba manɔ We cwãŋã kam ciga na yi te tun ba bri-o.

²⁷ Apolosi laan ma bunɔ si o nunɔ Efɛɛzi ni o ke o vu Akayi. Zezi karabiã bam ma pu o wubɔŋa yam kwaga ni. Ba ma pupuni tonɔ si ba pa Zezi karabiã balu na wu Akayi ni tun, ba ta di ba si ba fogi ba jeer-o lanyirani. O ma suni o zaŋi o ke. O na yi Akayi tun, o ma tiini o wãli balu na se We zaani dum tun si ba ki ba wu-didua di Zezi. ²⁸ O ma kwaani o ŋooni di Zwifã bam nɔona maama yigã ni, yi o magi kantogo o wani-ba, di o na me We tonɔ kum o bri-ba ni Zezi suni o yi Krisi wum We na tunɔ tun.

19*Pooli na bri nɔona We ciga kam Efɛɛzi ni te tun*

¹ Apolosi deen ta na wu Korenti ni tun, Pooli ma zaŋi o beeri o togti tuni dum titari o vu o yi Efɛɛzi. O na yi da tun, o ma na

We cwãŋã karabiã badonnã, ² yi o bwe-ba o wi: «Abam na tu á se We tun, á jonɔi We Joro kum na?»

Ba ma lar-o ba wi: «Aye, dubam manɔ di bri di wu lwarɔ ni We Joro wura.»

³ O daa ma bwe-ba o wi: «Ba nan na miisi abam na wuni tun, ba miisi abam tita mu?»

Ba maa wi: «Ku yi Zan na miisi nɔona na wuni te tun mu.»

⁴ Pooli laan ma ta o wi: «Ku na yi Zan na miisi nɔona na wuni te tun, wuntu deen bri nɔona si ba læni ba wuru ba yaɣi ba kãm-balwaarɔ tum, si ba daari ba pa ba miisi-ba na wuni. O ma ta di nɔona bam si ba ki ba wu-didua di wulu wum na wu saŋi o kwaga o ba tun. Zezi mu wuntu.»

⁵ Nɔona bam na ni kontu tun, ba ma pa ba miisi-ba na wuni di Yuutu Zezi yiri ŋwaani. ⁶ Pooli ma danɔ danɔ o ja ba banɔ ni. We Joro kum laan ma ba ba te. Ba ma ŋooni dwi-ge taana tãri tãri, yi ba daari ba tooli We kwãre kam. ⁷ Ba maama deen yi nuneeni baara fugã-bale mu te.

⁸ Pooli deen ma ki canɔ sito Efɛɛzi ni. O maa yãni o ve o zoori Zwifã bam We-digã kam o ŋooni di baari o bri-ba. O ma kwaani o magi kantogo di ba, si o pa ba lwarɔ We paari dum na yi te tun. ⁹ Nɔona bam badonnã ma kwarumi ba zwa, yi ba vun si ba se o taani dum. Ba maa jigi di Yuutu wum cwãŋã kam togtum ba goonã nɔona bam maama yigã ni. Pooli ma zaŋi o nunɔ ba wuni, yi o pwe balu na se ba togti Zezi tun si ba ta wu o tee ni. De maama o maa yãni o ŋooni o bri nɔona bam Tiranusi karadigã kam ni. ¹⁰ Pooli ma ki kontu donɔ taan bina yale. Ku ma pa nɔona balu maama na zoori Azi tuni dum ni tun ba ba ni di Yuutu wum taani dum, ku na yi Zwifã di dwi-ge tiinã maama di.

Ku na ki Seeva biã bam te tun

¹¹ We deen ma togti Pooli juɔa DI ki wukungula yalu donɔ na manɔ ya wu ki tun. ¹² Ku deen na ki te tun, nɔona yãni ba kwe garyiã di gwaaru tilu na dwe Pooli yira tun ba ja vu ba ma dwe yawuna, yi ku pa ba na yazurã, yi ciciri di nunɔ si yaɣi-ba.

¹³ Zwifã liri tiinã badonnã di maa wura ba na yãni ba beeri ba zãli ciciri nɔona tee ni. Bantu di deen ma kwaani si ba zãli ciciri sum di Yuutu Zezi yiri ŋwaani. Ba maa yãni ba te di ciciri sum ba wi: «Zezi wulu Pooli na bri o taani tun yiri ŋwaani mu a te abam si á nunɔ á viiri.»

¹⁴ Baara barpe di deen mu wura, ba ko yiri mu Seeva yi o yi Zwifã kaanum yigã tu. Ba maa maɔ Zezi yiri dum ba zãli ciciri nɔona tee ni. ¹⁵ Cicirã kadoŋ laan ma ta di ba ka wi: «A manɔ a ye Zezi. A ye Pooli di na yi wulu tun. Si abam nan yi bra mu?»

¹⁶ Nòoonu wòm cicirè kam na tög-o tun laan ma zanj o puuri-ba. O ma wanu-ba o pa ba maama duri ba nunji o soŋo kòm ni, yi ba gwaaru kaari kaari yi ba yura di fwèli fwèli. ¹⁷ Nòona balu maama na zòori Efèezi ni tun ma lwaru kùb na ki tun, Zwifè bam di dwi-ge tiinè maama. Fòbni ma zu-ba zanzan. Kù ma pa dí Yuutu Zezi yuru tiini di zanj di zulè. ¹⁸ Nòona balu na tu ba se Zezi tun zanzan ma zanj ba zigi nòona bam maama yigè ni, yi ba ta ba brikùb ba na ki ba cögi tun. ¹⁹ Ba badonnè zanzan ya na yèni ba tögü liri kòm tun ma kwe ba liri kòm twaanu tum ba vwe daani jögè diduwa, yi ba daari ba zwe-ti nòona bam maama yigè ni. Ba ma jeeli twaanu tum sèbu ba nii kù ni na wú ta mat te tun. Kù ma yi sèbu-dala mòrr-fiinnu (50.000). ²⁰ Dí Yuutu wòm na brikù o dam dùm kòntu tun, kù ma pa o taani dùm fögü di jagü di ve yigè yi nòona se-di.

Vuvugè na zanj Efèezi ni te tun

²¹ Wænnu tuntü dèen na ki ti kè tin, Pooli ma li wòbunja si o beeri o tögü Masidvanu di Akayi wò, si o laan kè o vu Zeruzalem. O ma bunji o w: «A na ve a wò Zeruzalem ni, a manji si a vu Rom di mu.» ²² O ma tunji nòona bale si ba da o yigè ba vu Masidvanu. Bantu maa yi Timoti di Erasiti balu na tögü ba tunji ba pa-o tun. O titi ma manji Azi ni o daani funfun.

²³ Da yam kòntu ni mu vuvugè zanzan tuè dí Yuutu Zezi cwèŋè kam ñwaanu. ²⁴ Nòoonu wòdonj dèen mu wò Efèezi ni, o yuru mu Demetrisi. O yi gögö mu, yi o mat sèbu-pwænnu o maa mòoni kamwaru o pa ti nyi di digè kalu ba na zuli ba we Atumisi ka wòni tun. O titùŋa yam maa jaani nyòori zanzan ya pa o tuntùŋ-donnè bam. ²⁵ O ma zanj o bəŋji ba maama di balu di na tunji titùŋa yantu donj tun, yi ba la daani. O ma ta di ba o w: «A badonnè-ba, abam manji á ye ni titùŋi dlu di na jigü di tunji tun mu pa dí jia gara. ²⁶ Abam nan ne yi á kwəri á ni Pooli wòntu na ki te tun. O yèni o tē ni nabiinè na mē ba jta ba ki wænnu tlu tun bá wani ti taa yi wa ciga ciga, di wò manji si di zuli-ya. O ki kòntu mu o sugü nòona zanzan o pa ba se o taani dùm, yi kù da Efèezi yurani wòni mu o ki kòntu, kù ge fun mu si kù taa yi Azi tükù maama. ²⁷ Kòntu maama wai kù pa nòona ñkòntu ba cögi dıbam titùŋi dım. Kù ta wəli da, ba laan wó gooni dıbam we kamunu Atumisi digè kam, yi baá pa ka taa yi kafe. Kùb na daari tun mu yi si Atumisi titi yuru dım wó cögi nòona tee ni, yi wòntu ya yi we dlu nòona maama na zuli Azi tükù kòm wòni di lögü banja maama wòni tun.»

²⁸ Nòona bam na ni kòntu tun, ba bana ma tiini ya zanj zanzan yi ba kaasi ba w: «Dıbam Efèezi tiinè we Atumisi mu jigü dam!» ²⁹ Söo laan ma tiini kù ki tu kòm maama wòntu bögü bögü. Nón-kögö kòm ma vu ba ja Gayusi di Arisariki, yi ba ki lila ba vanj-ba ba ja vu tu kòm joro jögè kam. Nòona bantu bale ya tögü di Pooli mu ba nunji Masidvanu ba ba. ³⁰ Pooli ma bunji si o vu o zigi kögö kòm yigè ni o ñkòntu di ba. Zezi karabiè bam ma wò se ba pa-o cwèŋè. ³¹ Tu kòm didèera badonnè ya di ciloŋo di Pooli. Ba ma tunji ni ba loor-o si o yi zanj o vu joro kòm jögè. ³² Ba ma ki söo bögü bögü joro jögè kam ni. Nòoonu maama maa tiini o ñkòntu o wòbunja taani di kwər-dıa. Kögö kòm nòona zanzan ma wò lwaru wòntu kùb ñwaanu ba na jeeri daani tun. ³³ Zwifè bam ma li Alesandru si o nunji o zigi kögö kòm yigè ni o ñkòntu. Kögö kòm nòona badonnè ma kwaanu ba brikù o na wó ki te. O ma zəŋji o juja si ba cögi söo kòm, yi o siri si o tül kùb na ki tun o brikù nòn-kögö kòm. ³⁴ Ba nan na lwaru ni o yi Zwifu tun, ba maama maa tögü daani ba tiini ba bagü bidwi ba w: «Dıbam Efèezi tiinè we Atumisi jigü dam!» Ba ki kòntu donj mu taani, si kù vu kù yi nıneeni luu tile te.

³⁵ Tu kòm twan-pupunu laan ma kwaanu o pa kögö kòm bicara pəni tıga ni. O ma ta di ba o w: «A badonnè Efèezi tiinè-ba, nòon-nòonu tərè o na yəri ni dıbam we kamunu Atumisi digè kam zigi Efèezi wòntu yoba seeni, yi dıbam mu nii ka banja ni. Dí ta kwəri dí jigü di kamögö kùb na nunji weyuu ni kù tı tıga ni tun di niè. ³⁶ Nòon-nòonu bá wani o ta ni kòntu yi vwan. Kòntu ñwaanu kù manji si á pa á bicara pəni tıga ni, si á yi gari á ki kùb na wò manji tun. ³⁷ Nii-na, abam jaani nòona bantu bale á ba yo, yi ba wò ñkòntu dıbam we digè kam wænnu naa ba ñkòntu ba cögi dıbam we dım yuu. ³⁸ Kù nan na yi Demetrisi di o nòona bam, ba na jigü nòoonu wòm taani, ba manji si ba vu sariya dim jögè ni ba sanj-o didèera bam yigè ni. ³⁹ Kù daari, abam ta na jigü bwie si á wəli da, dí manji si dí bəŋji tükù kòm nòona si ba la daani, ni kù na wó tögü cwèŋè te tun. Dí laan wó wani dí ñkòntu taani dım si dí ni di kuri. ⁴⁰ Kùb na ki zım tun wó wani kù pa Rom tiinè bam cwèŋè si ba taa wı, dí zım jeeri daani dí ki wo-baloro. Söo kòm na su tükù kòm maama tun, kù ba jigü kuri. Ba na bwe dıbam kù kuri, di bá wani di ñkòntu di vru di titi.» ⁴¹ O na tagü kòntu o ti tun, o ma ta di nòn-kögö kòm si ba viiri.

20

Pooli na ve Masidvanu di Greki tu te

ttn

¹ Tɔ kɔm vuvugə kam na tu ka ti tɔn, Pooli laan ma zanɔ sɔ o ke. O ma bəŋji Zezi karabiə bam sɔ ba jəni daanɔ, yɔ o ŋɔɔnɔ dɔ ba o pa ba na baari. O ma daari o banɔ-ba yɔ o ke o vu Masidvanti. ² O maa tɔlɔ je sɔm kɔntɔ maama o ŋɔɔnɔ wəənu zanzan o brɔ nɔɔna bam o pa ba na baari. O daa ma ke o vu o yi Greki tɔv. ³ O ma kɔ canɔ sɔtɔ dāanɔ. O laan ma ti o yigə sɔ o zɔ naboro o vu Siiri. O ma ba o lwarɔ nɔ Zwifə bam kɔ ni daanɔ sɔ ba kwaanɔ ba cɔg-o. Kɔntɔ ŋwaanɔ o ma ləni o wubɔŋa yɔ o bɔŋi sɔ o vu tɔga nɔ o tɔgi Masidvanti cwəŋə kam o joori o vu Siiri. ⁴ Balɔ na zanɔ sɔ ba tɔgi did-o tɔn mɔ tuntu:

Sopateəri wɔlɔ na yɔ Pirusi bu yɔ o nunji Beere tɔn,

Arisitaki dɔ Sikon, bantɔ nunji Tesaloniki mɔ,

Gayusi wɔlɔ na nunji Derɔbɔ tɔn, Timoti,

Tisiki dɔ Trofim, ba na yɔ Azi tiinə tɔn.

⁵ Bantɔ mɔ de yigə ba loori ba vu Trvasi ba cəgi dɔbam da. ⁶ Dɔbam tɔti laan ma manɔ Filipi nɔ, yɔ dɔ tɔgi dɔ di Zwifə bam candiə kalɔ ba na yəni ba di dɔpɛ dɔlɔ ba jɔgi dabɔlɔ tɔn. Candiə kam na ti tɔn, dɔ laan ma zɔ naboro dɔ tɔgi nɔnɔ kɔm wɔ dɔ kɔ da yanɔ dɔ vu dɔ yi Trvasi. Dɔ ma jeeri dɔ tɔgi-donnə bam da, yɔ dɔ kɔ da yarpe tɔv kɔm nɔ.

Yutiki na tigi yɔ o joori o bi te ttn

⁷ De dɔlɔ ba sanɔ Zwifə bam siun de dɔm tɔn, dɔbam maama ma jeeri daanɔ sɔ dɔ di wɔdiu nɔ Zezi deen na fɔgi dɔpɛ o pa o karabiə bam yɔ ba di te tɔn. Pooli ma tiini o ŋɔɔnɔ o brɔ nɔɔna bam taan, kɔ vu kɔ yɔ tɔti kunkɔrɔ, bəŋwaanɔ tɔga na pɔvri o lagɔ o viiri mɔ. ⁸ Dɔ ya lagɔ daanɔ weyuu digə kalɔ na yɔ bɔtɔ tu tɔn wɔnɔ mɔ. Ba ma tarigi min-zwəənu zanzan ba zigi da. ⁹ Non-dɔŋɔ kudɔŋ maa tɔgi o wɔra, o yiri mɔ Yutiki. O maa je təkoro ni nɔ. Pooli na tiini o ŋɔɔnɔ o daanɔ kɔntɔ tɔn, non-dɔŋɔ kɔm maa je o dɔ o vɔla. O laan ma ba o dɔ fasti o ke. O ma tɔgi təkoro kɔm o tɔ tɔga nɔ. Ba ma tu ba kwe-o dɔ o tɔga. ¹⁰ Pooli tɔti ma tu o vu o pəni non-dɔŋɔ kɔm banɔ nɔ o kukwər-o dɔ o jia yɔ o wɔ: «Á yɔ pa á yira sɔori, sɔ o ta ŋwɔ mɔ.»

¹¹ Pooli ma joori o di weyuu digə kam. O ma fɔ dɔpɛ dɔm o di. O daa ta ma lari dɔ ba taan, yɔ tɔga ba ka pɔvri. O laan ma viiri. ¹² O na viiri tɔn, nɔɔna bam ma ja non-dɔŋɔ kɔm ba ja vu sɔŋɔ dɔ yazura. Ba bicara ma pəni tɔga nɔ yɔ ba jɔgi wɔpolo.

Pooli na kaanɔ Efɛzi nakwa bam yɔ o banɔ-ba te ttn

¹³ Dɔbam ma yagi Pooli, yɔ dɔ vu dɔ zɔ naboro kɔm sɔ dɔ tɔgi yigə dɔ da nɔnɔ kɔm

wɔ dɔ vu Asɔsɔ. Dɔ ya kɔ ni daanɔ sɔ dɔ jeeri Pooli Asɔsɔ nɔ mɔ, o na lagɔ sɔ o vu tɔga nɔ tɔn ŋwaanɔ. ¹⁴ Dɔ na ne daanɔ Asɔsɔ nɔ tɔn, Pooli laan ma zɔ naboro kɔm, yɔ dɔ maama tɔgi daanɔ dɔ vu dɔ yi Mitileeni. ¹⁵ Dɔ ma zigi dāanɔ dɔ tɔgi nɔnɔ kɔm wɔ dɔ ke. Tɔga ma pɔvri, yɔ dɔ vu dɔ tɔgi Kiyo buburu kɔm dɔ ke. Tɔga daa ma pɔvri, dɔ ma vu dɔ be dɔ yi Samɔsɔ. Tɔga daa ta na pɔvri tɔn, dɔ ma vu dɔ yi Mileti. ¹⁶ Pooli deen ya bɔŋi sɔ o da Efɛzi mɔ o ke sɔ o yɔ zigi da. O ya ba lagɔ sɔ o daanɔ Azi nɔ, bəŋwaanɔ o lagɔ lɔla mɔ sɔ o na wai, sɔ o vu o yi Zeruzalem dɔ Pantkoti candiə kam ta wɔ yɔ.

¹⁷ Dɔbam deen na wɔ Mileti nɔ tɔn, Pooli ma tɔŋi ni o pa Zezi kɔgɔ kɔm nakwa bam Efɛzi nɔ o wɔ, ba ba. ¹⁸ Ba na tu tɔn, o ma ta dɔ ba o wɔ: «Abam manɔ á ye a deen na zɔvri abam tee nɔ yɔ a kɔ te manɔ maama, kɔ na zigi de dɔlɔ a na sɔŋi a ba Azi tɔn. ¹⁹ A tɔŋi a pa dɔ Yuutu wɔm dɔ tu-n-tɔti mɔ, a yi-na nunji, yɔ a na yaara dɔ Zwifə bam na kɔ ni daanɔ sɔ ba cɔgi amɔ te tɔn. ²⁰ Abam ta ye nɔ, a wɔ yagi sɔ a ta wɔŋo kɔlɔ maama na wɔ wani kɔ wəli abam tɔn a brɔ abam. A ma kwaanɔ a brɔ abam We cɔga kam nɔɔna maama yigə nɔ dɔ á tɔti sam nɔ. ²¹ A ma tiini a brɔ Zwifə bam dɔ dwi-ge tiinə maama sɔ ba ləni ba wɔrɔ ba sɛ We, sɔ ba daari ba kɔ ba wɔ-dɔdɔa dɔ dɔ Yuutu Zezi.

²² Lele kɔntɔ a laan maa ve Zeruzalem. Kɔ yɔ We Joro kɔm mɔ fi-nɔ sɔ a vu, yɔ a yəri kɔlɔ na wɔ vu kɔ kɔ amɔ da tɔn. ²³ A na ye kɔlɔ tɔn mɔ yɔ sɔ We Joro kɔm yəni kɔ brɔ amɔ tɔv maama nɔ, nɔ nɔɔna wɔ janɔ ba wɔ yɔ ba kwəri ba beesi-nɔ. ²⁴ A nan na bɔŋi te tɔn, a ba pai sɔ a ŋwia taa jɔgi nɔɔrɔ ka pa-nɔ. Kɔlɔ na yɔ wɔ-ŋɔŋɔ tɔn mɔ yɔ sɔ a tɔŋi tɔtɔŋa yalɔ dɔ Yuutu Zezi na kɔ a juŋa nɔ sɔ a tɔŋi tɔn a ti. Tituŋa yam kɔntɔ mɔ yɔ sɔ a kwaanɔ a brɔ We kwər-ywəŋə kam dɔ Dɔ na kɔ nɔɔna lanyiranɔ te tɔn.

²⁵ A nan ye nɔ abam wɔlɔwɔlɔ daa bá na amɔ, abam nan yɔ balɔ a na beeri á wɔnɔ a brɔ abam We paari dɔm cɔga kam tɔn. ²⁶ Kɔntɔ ŋwaanɔ a lagɔ a tiini a kaanɔ abam zɔm de dɔm nɔ, nɔ abam wɔlɔ na ge ŋwia We tee nɔ, kɔ daa dai amɔ yigə. ²⁷ Bəŋwaanɔ a tɔolɔ cɔga kalɔ maama na tɔgi We wubɔŋa tɔn a brɔ abam, yɔ a wɔ səgi abam kɔlɔkɔlɔ. ²⁸ Nan fɔgi-na á taá nii á tɔti banɔ nɔ, dɔdaanɔ kɔgɔ kɔlɔ maama We Joro kɔm na kwe kɔ kɔ abam juŋa nɔ sɔ á taá nii tɔn. A taá nii We kɔgɔ kɔm banɔ nɔ, nɔ nayira na nii ba peeni te tɔn. We mɛ Dɔ tɔti bu wɔm jana mɔ Dɔ ma vri Dɔ kɔgɔ kɔm sɔ kɔ taa yɔ Dɔ nyum. ²⁹ A ye nɔ, a na viiri a daari abam, non-balwaarɔ wɔ zanɔ ba zɔ abam wɔ ba yaari abam nuneeni nywankuri na jaanɔ peeni te

tɩn. Ba bá se sɩ ba yaɣɩ abam kɔɔɔ kum yi ba wɔ cɔɣɩ abam wɔ nɔɔna. ³⁰ Nɔɔna dɩ wɔ zaɲɩ abam tɩtɩ wɔnɩ, ba pipiri We cɩga kam ba ganɩ Zezi karabiã bam, ba pa ba ywɛri We kwaga nɩ sɩ ba daari ba tɔɣɩ-ba. ³¹ Kuntu ŋwaani á fɔɣɩ á cɩ á tɩtɩ. Á taá guli nɩ amɔ zɩ abam tee nɩ bɩna yato, yi a kaani abam maama sɩ á taá tɔɣɩ We dɩ cɩga. Maŋa maama a yɛni a kɩ kuntu mu wɩa dɩ tɩtɩ, yi a yi-na nuŋi zanzan.

³² A laan lagɩ a kɩ abam We juŋa nɩ, sɩ á taá tɔɣɩ Dɩ zaani kwɛrɛ kam. Kaá wani ka kwe abam lanyuranɩ, sɩ á laan ba á tɔɣɩ dɩ balɔ maama na yi We tɩtɩ nɔɔna tɩn á na ywɛni Dɩ tee nɩ. ³³ A wɔ juŋi sɛbu naa sɛbu-sɩŋa naa gwaaru abam wɔlɔwɔlɔ tee nɩ. ³⁴ Abam tɩtɩ ye lanyuranɩ nɩ, a mɛ a tɩtɩ jɩa mu a tɔŋɩ sɩ a dɩ a tɔɣɩ-donnɛ bam wani dɩ na dɩ ni-wɔdiu. ³⁵ A na kɩ kulɔ maama abam tee nɩ yi a ce dɩ tituŋa kuntu donɣ tɩn, a kɩ a brɩ abam nɩ dɩ maŋɩ sɩ dɩ tɔŋɩ dɩ wɛli nabwɛnɛ mu. Taá guli-na dɩ Yuutu Zezi na tagɩ o wɩ: «Nmu na kwe woŋo n pa n donɣ, nɩ na wɔpolo kɔ dwɛni n na juŋi woŋo n donɣ tee nɩ.»

³⁶ Pooli na tagɩ kuntu o ti tɩn, ba maama ma kuni doonɛ yi o loori We o pa-ba. ³⁷ Ba ma zaɲɩ yi ba maama tiini ba keerɛ. Ba ma kukwɛri Pooli lanyuranɩ. ³⁸ Ba wɔru ma tiini tɩ cɔɣɩ, dɩ o na tagɩ taani dɩlɔ o brɩ-ba nɩ ba daa bá joori ba na-o tɩn. Ba ma zaɲɩ ba kogil-o ba ja vu naboro kum na wɔ mɛ tɩn ba yag-o.

21

Pooli na ve o yi Zeruzalem te tɩn

¹ Dɩ laan ma banɩ-ba yi dɩ daari dɩ viiri. Dɩ ma kwe dɩ yigɛ dɩ yɔɔri nɩnɩ kum wɔ dɩ vu dɩ yi Kosi. Tɩga ma pɔɔri, dɩ daa ma yi Rodi. Dɩ ma zigɩ daani dɩ vu Patara. ² Dɩ na yi daani tɩn, dɩ ma na naboro kɔdonɣ kɩ na lagɩ kɩ vu Fenisi. Dɩ ma vu dɩ zɩ kɩ wɔ sɩ dɩ tɔɣɩ dɩ vu. ³ Dɩ na maa ve tɩn, dɩ ma tɩlɩ dɩ na Sipri. Dɩ ma yaɣɩ-kɩ dɩ jagwiɛ nɩ, yi dɩ daari dɩ ke. Dɩ ma vu dɩ yi Siiri. Dɩ na yi da tɩn, dɩ ma zigɩ Tiiri nɩ. Kɩ yi daani mu ba maŋɩ sɩ ba lɩ naboro kum zɩla yam. ⁴ Dɩ ma nuŋi dɩ vu dɩ jeeri balɔ na yi Zezi karabiã tɩn, yi dɩ kɩ da yarpɛ ba tee nɩ. Dɩ na wɔra tɩn, We Joro kum dam ma pa ba ta dɩ Pooli sɩ o yi zaɲɩ o vu Zeruzalem. ⁵ Da yarpɛ yam na ke tɩn, dɩ ma zaɲɩ dɩ kwe dɩ cwɛŋɛ sɩ dɩ viiri. Zezi nɔɔna bam dɩ ba kaana dɩ ba biã maama ma ja dɩbam ba nuŋi tɩw kum wɔnɩ ba vu sɩ ba yaɣɩ. Dɩ na ve dɩ yi nuɔw kum ni tɩn, dɩbam maama ma kuni doonɛ tɩga nɩ dɩ warɩ We. ⁶ Dɩ na warɩ We dɩ ti tɩn, dɩ ma banɩ daani dɩ yi-na, yi dɩ zɩ naboro kum. Bantu ma joori sɔŋɔ.

⁷ Dɩ ma zaɲɩ dɩ nuŋi Tiiri nɩ, yi dɩ tɔlɩ nɩnɩ kum ni dɩ vu dɩ yi Tolemi. Dɩ na yi da tɩn, mu dɩ ne Zezi karabiã. Dɩ ma jooɩ-ba yi dɩ kɩ de dɩdwi ba tee nɩ. ⁸ Tɩga na pɔɔri tɩn, dɩ ma zaɲɩ dɩ vu dɩ yi Sezaari. Dɩ ma vu dɩ pɛni Filipi-ba sɔŋɔ nɩ. Wɔntu mu tɔoli We kwɛr-ywɛŋɛ kam, yi o tɔɣɩ o yi nɔɔna barpɛ balɔ ba na lɩ Zeruzalem nɩ tɩn wɔ nɔɔnɩ dɩdɩa. ⁹ O maa jɩɣɩ o bukwa bana ba ta wɔ zɩ banna. Bantu yi balɔ na wai ba ŋɔɔnɩ We yiyiu-ŋwe tɩn. ¹⁰ Dɩ na kɩ da finfɩn daani kuntu tɩn, nɔɔnɩ wɔdonɣ ma nuŋi Zude o ba dɩbam te. O yɩri mu Agabusi. O yi We niŋɔnu mu. ¹¹ O na tɩ dɩbam te kuntu tɩn, o ma lɩ Pooli kilɛ o tɛŋɛ nɩ o ma vɔ o tɩtɩ ne dɩ o jɩa o kɩ daani. O laan ma ta o wɩ: «Mu We Joro kum na tagɩ kulɔ tɩn kɩ wɩ: Zwifɛ balɔ na zɔɔri Zeruzalem nɩ tɩn wɔ ja kilɛ kantɩ tu ba vɔ tɩntɩ donɣ, yi ba daari ba kɩ-o dwi-ge tiinɛ juŋa nɩ.»

¹² Dɩ na ni kuntu tɩn, dɩbam dɩ balɔ na tɔɣɩ ba wɔra tɩn maa kwaani dɩ loori Pooli sɩ o yi zaɲɩ o vu Zeruzalem. ¹³ O ma lɛri o wɩ: «Bɛŋwaani mu abam keerɛ, yi á pa a wɔ cɔɣɩ? Ba na lagɩ ba vɔ-nɩ Zeruzalem nɩ naa ba na lagɩ ba gv-nɩ dɩ, amɔ wɔ se sɩ a tɩ dɩ Yuutu Zezi yɩri ŋwaani.»

¹⁴ Dɩ na loor-o taan dɩ ga tɩn, dɩ ma yaɣɩ yi dɩ ta dɩ wɩ: «We wɔ kɩ Dɩ wɔbɔŋa na lagɩ kulɔ tɩn.»

¹⁵ Dɩ na kɩ da finfɩn da tɩn, dɩ ma zaɲɩ dɩ ti dɩ yigɛ dɩ nuŋi dɩ maa ve Zeruzalem. ¹⁶ Zezi karabiã badaara ma zaɲɩ Sezaari nɩ ba kogili dɩbam. Ba ma ja dɩbam ba vu nɔɔnɩ wɔlɔ sɔŋɔ dɩ na lagɩ dɩ pɛni da tɩn. O yɩri mu Munason. O yi Sipri tu mu o na maŋɩ o yi Zezi karabu faŋa faŋa.

Pooli na wɔ Zeruzalem nɩ yi kɩ kɩ-o te tɩn

¹⁷ Dɩ na yi Zeruzalem tɩn, dɩ ko-biã bam ma jeeri dɩbam lanyuranɩ. ¹⁸ Tɩga na pɔɔri tɩn, Pooli ma zaɲɩ o tɔɣɩ dɩdaani dɩbam sɩ dɩ vu dɩ na Zaku. Zezi kɔɔɔ kum nakwa bam maama maa tɔɣɩ ba wɔra. ¹⁹ Pooli ma jooɩ-ba. O ma tɩlɩ kulɔ maama We na kɩ dwi-ge tiinɛ bam tee nɩ o tɩtɩŋa yam wɔnɩ tɩn o brɩ-ba. ²⁰ Ba na ni kulɔ maama o na tagɩ tɩn, ba ma kɩ We le kɩ ŋwaani. Ba laan ma ta dɩ Pooli ba wɩ: «Dɩbam ko-bu, ni kɩ na yi te tɩn. Zwifɛ bam murrɩ kɔɔɔ kɔɔɔ laan mu tu ba se Zezi, yi ba ta tɔɣɩ We ni-doorɛ yam dɩ ba wɔ maama. ²¹ Ba ni nɩ nmu yɛni n brɩ Zwifɛ balɔ na zɔɔri dwi-ge tiinɛ wɔnɩ tɩn, sɩ ba yaɣɩ We callu tɩlɩ Dɩ na kɩ Moyisi juŋa nɩ tɩn. Ba ni nɩ n te nɔɔna bam kuntu sɩ ba daa yi ta goni ba bɛkɛri, sɩ ba daa yi ta tɔɣɩ dɩbam Zwifɛ bam mu na yi te tɩn. ²² Zwifɛ balɔ na wɔ yo seeni tɩn wɔ lwarɩ nɩ nmu tuã. Dɩ nan wɔ kɩ ta mu? ²³ Kuntu, dɩ nan wɔ brɩ-m

n na wó kú te tɔn. Nɔɔna bana wú dɔbam tee nɔ ba na goni ba ni dɔ Wɛ. ²⁴ Ba na lagi ba vu Wɛ-di-kamunu kum sɔ ba kwe ba tɔtɔ dɔ Wɛ, nmɔ manɔ sɔ n tɔgi n vu mɔ, sɔ n daari n ŋwɔ kɔlɔ na wó pa ba na cwɛŋɔ sɔ ba fa ba yuni tɔn. N na kɔ kɔntɔ, nɔɔna bam maama wó lwarɔ nɔ ba na te kɔlɔ ba pa nmɔ tɔn dɔ cɔga. Ba nan wó lwarɔ nɔ nmɔ tɔtɔ tɔgi Wɛ cullu tɔn na brɔ te tɔn mɔ. ²⁵ Kɔ daari dwi-ge tiinɛ balɔ na tu ba kɔ ba wu-dɔdɔba dɔ Zezi tɔn, dɔbam manɔ dɔ pɔpɔni tɔno dɔ pa-ba yɔ dɔ ta kɔlɔ dɔ na bɔŋɔ tɔn. Dɔbam tagɔ-ba sɔ ba yɔ zanɔ ba di wɔdiu kɔlɔ nɔɔna na mɛ ba kaani jwɛnɛ tɔn, naa ba di jana, naa ba di varum wɔlɔ ba na jujugi ba gv tɔn, yɔ dɔ ta dɔ ba sɔ ba yɔ cɔgi ba tɔtɔ dɔ kaana, sɔ kaana dɔ yɔ cɔgi ba tɔtɔ dɔ baara.»

²⁶ Ba na tagɔ kɔntɔ tɔn, Pooli ma sɛ ba taani dɔm. Tɔga na pɔɔrɔ tɔn, o ma ja nɔɔna bam o vu sɔ o tɔgi o kwe o tɔtɔ dɔ Wɛ. O ma daari o zɔ Wɛ-di-kamunu kum wɔ, sɔ o ta o brɔ ka yigɛ tiinɛ bam da yalɔ ni na daari sɔ nɔɔna bam kwe ba tɔtɔ dɔ Wɛ ba ti tɔn, sɔ ba laan ja ba wɛɛnu tɔn ba ja ba, sɔ ba ma kaani Banja-Wɛ ba pa ba dɔdɔba dɔdɔba.

²⁷ Da yarpe yam ni na daari fɔn sɔ ya ti tɔn, Zwifɛ badaara ma na Pooli Wɛ-di-kamunu kum wɔntɔ. Bantu nunji Azi tɔv kɔdɔŋ mɔ. Ba ma pa nɔn-kɔgo kum maama na wɔra tɔn bana zanɔ dɔ Pooli. Ba ma ja-o, ²⁸ yɔ ba tɔɔlɔ ba te ba wɔ: «Yisrayelɔ tiinɛ-ba, ba zɛni-na dɔbam! Nɔɔnɔ wɔntɔ mɔ yɔ wɔlɔ na tɔlt je maama o brɔ nɔɔna maama sɔ ba yɔ taa nɔgi dɔbam Yisrayelɔ tiinɛ, sɔ ba yɔ taa sɛ Wɛ cullu tɔv dɔbam na tɔgi tɔn, sɔ ba pa Wɛ-di-kamunu kɔntɔ dɔ ji kafɛ. Kɔ wɛli da, o jaani dwi-ge tiinɛ badonnɛ mɔ o ba o zɔ dɔbam Wɛ-digɛ kam wɔ, o pa ba digiru cɔgi jɛgɛ kalɔ na yɔ Wɛ nyum tɔn.» ²⁹ Ba deen tagɔ kɔntɔ dɔŋ, bɛŋwaaɔ ba ya nɛ Trofim dɔ Pooli na tɔgi daani tɔv kum wɔntɔ, yɔ o yɔ dwi-ge tu na nunji Efɛzi tɔn. Ba deen bɔŋɔ nɔ nɔɔnɔ wɔm kɔntɔ mɔ Pooli jaani o zɔ Wɛ-di-kamunu kum wɔ.

³⁰ Vuvugɛ ma zanɔ tɔv kum maama wɔntɔ. Nɔn-kɔgo ma duri kɔ vu jɛgɛ kam. Ba laan ma ja Pooli ba tuur-o ba ja nunji Wɛ-di-kamunu kum wɔntɔ, yɔ ba daari ba pɔ ka niɛ yam maama. ³¹ Nɔn-kɔgo kum maa kwaana sɔ ba gv Pooli. Rom pamaŋna bam dɔdɛɛrɔ wɔm ma ni nɔ Zeruzalem tɔv kum maama vugimi. ³² O na ni kɔntɔ tɔn, o ma lɔ pamaŋna bam dɔ ba yigɛ tiinɛ badaara, yɔ ba duri lɔla ba vu ba yɔ kɔgo kum na wɔ mɛ tɔn. Nɔɔna bam na nɛ-o dɔ o pamaŋna bam kɔntɔ tɔn, ba ma yagɔ Pooli magum. ³³ Dɔdɛɛrɔ wɔm ma vu o twe Pooli te, yɔ o pa ba ja-o. O ma pa ba kwe capɔnnɔ tɔle ba ma vɔ-o. O ma daari o bwe sɔ o

lwarɔ nɔɔnɔ wɔm na yɔ wɔlɔ tɔn, dɔ o na kɔ kɔlɔ tɔn. ³⁴ O na bwe kɔntɔ tɔn, nɔɔna badaara ma kaasa kɔgo kum wɔntɔ yɔ ba te n ni n ni. Sɔɔ kum na daga kɔntɔ tɔn, kɔ ma pa dɔdɛɛrɔ wɔm wari sɔ o lwarɔ kɔlɔ na kɔ cɔga cɔga tɔn. Kɔntɔ ŋwaaɔ o ma pa o nɔɔna bam ni, sɔ ba ja Pooli ba vu ba pamaŋna bam pɔna digɛ kam. ³⁵ Ba na jaan-o ba yɔ natɛnɛ yam diinim jɛgɛ tɔn, pamaŋna bam kwe-o mɔ ba zanɔ, bɛŋwaaɔ nɔn-kɔgo kum yɛ tiini ya sɔntɔ o banja nɔ. ³⁶ Nɔɔna bam maama ma pe ba pu o kwaga, yɔ ba kaasti ba te ba wɔ: «Gɔ-o-na!»

³⁷ Pamaŋna bam na lagi ba ja Pooli ba zɔ ba pɔna digɛ kam tɔn, o ma ta dɔ ba dɔdɛɛrɔ wɔm o brɔ: «Nmɔ wó pa-nɔ cwɛŋɔ sɔ a ta taani a brɔ-m na?»

Dɔdɛɛrɔ wɔm na ni kɔntɔ tɔn, o ma bwe Pooli o wɔ: «Nmɔ kɔ ta mɔ n ni Greki tiinɛ taani? ³⁸ Kɔ na yɔ kɔntɔ, nmɔ dɔ Ezipi tu wɔlɔ deen na pe nɔɔna vɔn ba tɔv kum yigɛ tiinɛ ni yɔ o daari o lɔ nɔɔna mɔrr-tɔna (4.000) balɔ na yɔ jara-kɛrɛ o ja vu kagva wɔntɔ tɔn na?»

³⁹ Pooli ma lɛrɔ o wɔ: «Aye. Amɔ yɔ Zwifu mɔ. Ba lɔgi amɔ Silisi tɔv Tarɔsɔ nɔ mɔ. A yɔ tɔv-kamunu kum kɔntɔ nɔn-bu mɔ. A loori-m sɔ n pa-nɔ cwɛŋɔ sɔ a ŋɔɔntɔ dɔ nɔn-kɔgo kum.»

⁴⁰ Dɔdɛɛrɔ wɔm ma sɛ. Pooli ma zanɔ o zɔgi natɛnɛ yam banja nɔ. O ma zɛŋi o jɔŋa kɔgo kum banja nɔ. Ba maama ma cɔgi sɔɔ. O ma ŋɔɔntɔ dɔ ba dɔ ba tɔtɔ Zwifɛ taani dɔm.

22

Pooli na ŋɔɔntɔ sɔ o ma jɔŋi o tɔtɔ te tɔn (Tituŋa Tɔno 9:1-19, 26:9-18)

¹ O ma ta o wɔ: «A kwɛ-ba dɔ a ko-biɛ-ba, á fɔgi á cɔgi sɔ a tɔlt kɔ na yɔ te tɔn a brɔ abam.» ² Zwifɛ bam na lwarɔ nɔ o ŋɔɔntɔ ba tɔtɔ dwi taani mɔ tɔn, ba ma fɔgi ba cɔgi sɔɔ.

³ O laan ma ta dɔ ba o wɔ: «Amɔ yɔ Zwifu mɔ. Ba lɔgi-nɔ Silisi tɔv Tarɔsɔ nɔ mɔ. Kɔ nan yɔ Zeruzalem yɔ mɔ a kɔ nɔɔnɔ. Gamalyelɔ mɔ brɔ amɔ dɔbam nabaara cullu tɔn na yɔ te tɔn cɔga cɔga. A deen cɛ lanyirani a kwe a tɔtɔ a pa Wɛ nmɛɛntɔ abam zɔm dɔ na kɔ te tɔn mɔ. ⁴ A deen yaari balɔ na sɛ ba tɔgi Zezi cwɛŋɛ kam tɔn, yɔ a daari a pa ba gv badaara. A maa yɛni a jaani baara dɔ kaana a kɔ pɔna digɛ nɔ. ⁵ Dɔbam kaanum yuutu wɔm dɔdaani dɔ nakwa kɔgo kum maama wó wantɔ ba ta nɔ kɔ yɔ cɔga. Manja kadoŋ nɔ a ve bantu te mɔ a jɔŋi twaanɔ tɔv a na wó kwe a brɔ Zwifɛ balɔ na wɔ Damasɔ nɔ tɔn, sɔ ba pa-nɔ cwɛŋɛ sɔ a ja balɔ na tɔgi Zezi cwɛŋɛ

kam tun, a vɔ-ba a ja a ba Zeruzalem si ba na cam.

⁶ A na maa ve yi a daari fun si a yi Damasi tun, ku na manji di wia titari ni tun, mu pooni de di nunji weyuu ni di ba di pipili di kaagi-ni. ⁷ A ma tu tuga ni, yi a ni kwɛrɛ na bɛŋi-ni ka wi: <Sooli, Sooli! Bɛŋwaani mu yi n jigi amu n beesi kuntu?>

⁸ A ma bwe a wi: <A tu, nnu yi wɔɔ mu?> O ma lɛri o wi: <Amu yi Zezi mu, Nazareti tu wɔɔ nmu na jigi n beesi tun.>

⁹ Nɔɔna balɔ na tɔgi di amu tun ma na pooni dum, yi ba wɔ ni wɔɔ kwɛrɛ na nɔɔni di amu tun. ¹⁰ A laan ma bwe a wi: <A tu, bɛɛ mu a nan wɔ ki?>

Dɪ Yuutu wɔm ma lɛri-ni o wi: <Zanji n vu n zɔ Damasi, si daani mu ba laan wɔ bɪ-m kɔɔ maama We na pe ni si n ki tun.>

¹¹ A ma zanji weɛni, yi a yiɛ daa ba nai, pooni dum na tiini di pipili-ya tun nɔɔni. Kuntu, balɔ na tɔgi di amu tun ma ja a juna ba vanji-ni ba ja zɔ Damasi tu kum wɔ.

¹² Nɔɔnu wɔɔɔn maa wura, o yiri mu Ananiya. O maa nigɪ We lanyirani, yi o tɔgi dɪbam Zwifɛ bam callu tum. Zwifɛ balɔ maama na zɔɔri Damasi ni tun maa te o taani ba wi, o yi nɔɔn-nɔɔn. ¹³ O laan ma ba o zigi amu tee ni yi o wi: <A ko-bu Sooli, joori n ta n nai!> O na tagi kuntu tun, bidwi banja ni mu a yiɛ yam puri yi a na o yibiyɛ. ¹⁴ O ma ta o wi: <Dɪbam nabaara Banja-We mu li nmu si n lwarɪ DI wɔɔɔna na lagɪ kɔɔɔ tun, si n daari n na Wɔ-pɔɔ Tu wɔm si n ni o na nɔɔni di o titi kwɛrɛ. ¹⁵ Bɛŋwaani nmu wɔ ta n yi o maana tu si n bɪ nɔɔna bam maama o ciga kam, si n ta n bɪ-ba nmu na ne kɔɔɔ yi n daari n ni te tun. ¹⁶ Nmu nan wɔ manji si n da n daani. Zanji si n loori We dɪ Yuutu wɔm yiri nɔɔni, si n daari n pa ba miisi-m na wɔni, si We wɔ yagi n lwarum DI ma ce-m.>

¹⁷ Kuntu na ke tun, a laan ma joori a vu Zeruzalem. A ma vu We-di-kamunu kum wɔ a wura a wari We. A na wura tun, We ma pa a na wo-kinkagɪ ni dundwɪa te. ¹⁸ A ma na dɪ Yuutu wɔm yi o nɔɔni di amu o wi: <Zanji n ki lila n duri n nunji Zeruzalem ni, bɛŋwaani tu kum nɔɔna bam bɔ se kɔɔ nmu na wɔ ta amu nɔɔni tun.> ¹⁹ A ma lɛri a wi: <A yuutu, nɔɔna bam ye lanyirani ni amu deen yɛni a tul Zwifɛ bam We-di sum, yi a jaani nɔɔna balɔ na ki ba wɔ-dɪdɪba di nmu tun a pa ba pi-ba, yi ba daari ba magi-ba. ²⁰ Ku daari manja kalɔ ba na gu Etiyeni wɔɔɔ ni yi nmu maana tu o bɪ nmu ciga kam tun, a titi wura yi a se ni ku manji si ba gu-o. Amu deen mu zigi a nii ba gwaaru tum ba na li ba tiŋi si ba daari ba dɔl-o ba gu tun.> ²¹ Dɪ Yuutu wɔm laan ma ta di amu o wi:

<Nan ve, si amu wɔ tunji-m yigɛ yigɛ si n vu dwi-ge tiinɛ bam te.> »

²² Pooli na nɔɔni te maama tun, nɔɔna bam ya cim mu yi ba cɛg-o. O nan na tagi dwi-ge tiinɛ bam taani o wɔli da tun, ba laan ma zanji ba kaasi di kwɛrɛ-de ba wi: <Ti-na o mumwe! Ku wɔ manji si o taa nɔɔni!> ²³ Ba maa nani baari yi ba wuvugɛ ba gwaaru weɛni, yi ba nɔɔni fogo ba caara. ²⁴ Pamaŋna bam didɛɛru wɔm na ne kɔɔɔ na ki tun, o ma pa o nɔɔna bam ni si ba ja Pooli ba zɔ ba piina digɛ kam. O ma ta di ba si ba mag-o di balaara, si o ta o pa ba lwarɪ o na ki kɔɔɔ yi Zwifɛ bam nani baari o banja ni tun. ²⁵ Ba na wɔg-o ba ti si ba daari ba mag-o tun, Pooli ma ta di pamaŋna bam yigi tu wɔɔɔ na zigi da tun o wi: <Abam jigi cwɛnɔ si á ja Rom tu juna nɔɔni á magi, yi ba ta wɔ bwe-o ba nii o na cɔgi kɔɔɔ tun na?>

²⁶ Pamaŋna yigɛ tu wɔm na ni kuntu tun, o ma vu o ta di o didɛɛru wɔm o wi: <Nmu nan lagɪ n ki ta mu? Nɔɔnu wɔm yi Rom tu juna nɔɔni mu.>

²⁷ Didɛɛru wɔm ma vu Pooli te o bwe-o o wi: <Nmu yi Rom tu kum juna nɔɔni mu na? Si n ta n bɪ-ni.>

Pooli ma lɛri o wi: <ɛɛn, a yi Rom tu kum juna nɔɔni mu.>

²⁸ Didɛɛru wɔm ma ta o wi: <Amu nɔɔni sɛbu-fɔɔ mu yi a daari á ji Rom tu kum juna nɔɔni.> Pooli ma lɛr-o o wi: <A nan manji a yi Rom tu kum juna nɔɔni a lura manja ni mu.>

²⁹ Nɔɔna balɔ ya na zigi si ba mag-o si o nɔɔni tun na ni kuntu tun, ba ma kwe o yira ba yagi lila. Didɛɛru wɔm di na lwarɪ ni Pooli yi Rom tu kum juna nɔɔni tun, fɔɔni ma ja-o di o na pe ba vɔ-o di capɔnnu tun.

Pooli na zigi nakwa bam yigɛ ni te tin

³⁰ Didɛɛru wɔm deen maa lagɪ si o lwarɪ kɔɔɔ na ki yi Zwifɛ bam sanji Pooli tun. Tɪga na pɔɔri tun, o ma pa ba bwali Pooli ba yagi. O ma daari o pa ni si Zwifɛ bam kaanum yigɛ tiinɛ bam di ba sariya-dirɛ nakwa bam maama jeeri daani. O laan ma ja Pooli o vu o pa o zigi ba yigɛ ni.

23

¹ Pooli ma nii sariya-dirɛ nakwa bam seeni yi o wi: <A ko-biɛ-ba, kɔɔɔ maama a na ki a nɔɔni wɔni si ku ba ku yi zim tun, fɔɔni tɛri a bɪcari ni, yi We di ye ku ni ni.>

² Zwifɛ bam kaanum yuutu wɔm o yiri na yi Ananiya tun na ni Pooli na tagi kɔɔɔ tun, o ma ta di balɔ na zigi Pooli tee ni tun si ba fri o ni ni. ³ Pooli ma lɛri Ananiya o wi: <We wɔ magi nmu titi mu. Nmu nyi di kɛbrɛ kalɔ nɔɔna na fɔgi tun mu. Nmu yi wɔɔɔ na je si n di amu taani si ku tɔgi

Zwifə bam callu tum mu, yi nmu tti mu cogi-ti di n na pe ni si ba magi amu tun.»

⁴ Nɔɔna balu na zigɔ Pooli tee ni tun ma ta did-o ba wɔ: «Nmu jigɔ We kaanum yuutu wum mu n twia!»

⁵ Pooli ma ləri-ba o wɔ: «A ko-biə-ba, a manɔ a yari ni o yi kaanum yuutu mu. Ku pupɔni We tɔno kum wɔni ku wɔ, n yi zanɔ n ɔɔni n cogi di wɔlu na yi abam yuutu tun.»

⁶ Pooli na lwarɔ ni kɔgɔ kum nɔɔna badaara yi Sadusian tiinɔ yi badaara di yi Farizian tiinɔ tun, o laan ma ɔɔni banja banja di kwɛr-dia ba kɔgɔ kum wɔni o wɔ: «A ko-biə-ba, amu yi Farizian tun mu yi a kwɛri a yi Farizian tiinɔ bu. Ba zim sanɔ amu si ba di a taani, di a na jigɔ tɔna ni twa wɔ joori ba bi ba yagɔ tɔni tun ɔwaani mu.»

⁷ O na tagɔ kontu o ti tun, Farizian tiinɔ bam di Sadusian tiinɔ bam ma sanɔ ba wɔra ba magi kantogɔ daani. Ba kɔgɔ kum ma pɔɔri bile. ⁸ Sadusian tiinɔ bam maa bri ni twa biim tɛrɛ, yi ba te ni malest di cirɛ di tɛrɛ. Ku daari Farizian tiinɔ bam maa bri ni tuntu maama wɔra.

⁹ Ba maama maa ki sɔɔ ku tiini ku ja gaah. We callu karanyina tiinɔ badaara na nunɔi Farizian kɔgɔ kum wɔni tun ma zanɔ weeni ba twani di dam ba wɔ: «Dɔbam wɔ ne kulɔ nɔɔni wɔntu na cogɔ tun. De doɔ ku wai ku yi ciru naa maleka mu suni ka ɔɔni did-o.»

¹⁰ Ba kantogɔ kum na tiini ku daga tun, ku ma pa fɔni zu pamaɔna bam didɛɛru wum, o ya bunɔ si ba ga wɔ ja Pooli ba vanɔ ba tɔri mu. O ma pa ni si o pamaɔna bam zu kɔgɔ kum wɔ ba ja Pooli ba ja nunɔi, si ba daari ba ja-o ba joori ba vu ba piina digɔ kam.

¹¹ De dim kontu tɔti ni, di Yuutu wum ma ba o zigɔ Pooli tee ni yi o ta did-o o wɔ: «Ta n jigɔ baari, beɔwaani nmu na pe amu maana n bri amu cigɔ kam Zeruzalem tiinɔ tee ni te tun, nmu nan daa n ta manɔ si n bri a cigɔ kam kontu mu Rom tiinɔ tee ni di.»

Ba na kwaani si ba gv Pooli te tin

¹² Tiga na pupɔri tun, Zwifə badaara ma la ba ki ni daani. Ba ma du di We ni ba daa ba di wɔdiu naa ba nyo kulɔkulɔ, si ku taa ve manja kalu ba na wɔ gv Pooli tun. ¹³ Nɔɔna balu na ki ni daani kontu tun dwe nɔɔna fiinna. ¹⁴ Ba laan ma zanɔ ba vu ba kaanum yigɔ tiinɔ bam di ba nakwa bam te ba ta ba wɔ: «Dɔbam maama ki ni daani mu yi di du di We di wɔ, di daa ba di kulɔkulɔ si ku taa ve manja kalu di na wɔ gv Pooli tun. ¹⁵ Ku laan daari si abam di sariya-dirɛ nakwa bam maama mu tɔni ni pamaɔna didɛɛru wum tee ni, si ba ja

Pooli ba nunɔi ba ba pa abam. Abam wɔ ki si ku taa nɔi nunɛni a lagɔ si a fogɔ a ni o taani dum wɔno mu te. Ku daari dɔbam wɔ vu di ti di yigɔ, si di gv-o cwɔɔɔ ni yi o daa ta wɔ yi abam te.»

¹⁶ Pooli nako bu dɛɛn ma ni kɛm dum kontu ɔwa. O ma zanɔ o vu o zu pamaɔna bam piina digɔ kam o ta o bri Pooli. ¹⁷ Pooli na ni kontu tun, o ma bɔni pamaɔna bam yigɔ tu didu si o ba. O ma ta did-o o wɔ: «Ja nɔn-dunɔ kontu n vu didɛɛru wum te, si o jigɔ taani mu si o ta did-o.»

¹⁸ Pamaɔna bam yigɔ tu wum ma tɔgi o yigɔ o ja-o o vu didɛɛru wum te. O ma ta o wɔ: «Pooli wɔlu na wɔ piina digɔ ni tun mu bɔni amu o ta o wɔ, a ja nɔn-dunɔ kontu a ba nmu te, si o jigɔ taani mu si o ta o bri-m.»

¹⁹ Didɛɛru wum ma ja o juɔa o van-o o ja nunɔi daa. O ma bwe-o o wɔ: «Nmu jigɔ beɛn n lagɔ n ta n bri amu?»

²⁰ O ma ta o wɔ: «Zwifə bam mu ki ni daani si ba jwa tɔni ni nmu tee ni, si n ja Pooli n vu ba sariya-dirɛ nakwa bam te, si ku taa nɔi nunɛni ba lagɔ si ba fogɔ ba ni o taani dum mu te. ²¹ Nan yi zanɔ n se ba ni, beɔwaani ba dwe nɔɔna fiinna ba na lagɔ ba sɛgi ba tɔti cwɔɔɔ ni si ba taa cɛg-o. Ba maama nan dugɔ di We mu ba wɔ, ba ba di naa ba nyo kulɔkulɔ si ku taa ve manja kalu ba na wɔ gv Pooli tun. Ba nan ti ba yigɔ, yi ba laan cɛgi si nmu na se ba ni dum mu, si ba ki kontu.»

²² Didɛɛru wum na ni kontu tun, o ma ta did-o o wɔ: «Yi zanɔ n ta n bri nɔɔn-nɔɔni ni n tu n ta kɛm dum kontu di amu.» O ma daari o pa nɔn-dunɔ kum viiri.

²³ Didɛɛru wum laan ma bɔni o yigɔ tiinɔ bale o ta di ba o wɔ: «Li-na pamaɔna bi-yale (200) si ba vu Sezaari, didaani sise diinɔ fusirpe (70) di ciccwɛ dɔlɔna bi-yale (200). A manɔ si a ti a yigɔ si a nunɔi ku manɔ di luu nugɔ tɔti ni. ²⁴ Li-na sise a pa Pooli si o di, si o wani o vu o yi gɔvirma tu Felisi te di yazurɛ.»

²⁵ Didɛɛru wum laan ma pupɔri tɔno o wɔ:

²⁶ «Amu Kloodi Lizia mu pupɔri tɔno kontu a pa nmu Felisi wɔlu na yi dɔbam gɔvirma tu yi n nii dɔbam lanyiran tun. A jɔni nmu.

²⁷ Zwifə badonnɔ mu jaani nɔɔni wumtu, yi ba kwaani si ba gv-o. Amu nan lwarɔ ni o yi Rom tɔv kum juɔa nɔɔni mu. Kontu ɔwaani mu amu di a pamaɔna bam ma vu di jon-o di yagɔ.

²⁸ A ya lagɔ si a lwarɔ wɔno kulɔ jwaani ba na jaan-o ba ba ba sanɔ tun mu. Mu ku kuri a jaan-o a vu a zigɔ ba sariya-dirɛ nakwa bam yigɔ ni. ²⁹ A ma lwarɔ ni ba sanɔ-o ba tɔti callu tum ɔwaani mu.

Kulɔkɔlɔ nan tɛrɛ kɔ na brɪ nɪ ba maŋɪ sɪ ba gu-o naa ba pi-o. ³⁰ Nɔɔnɔ nan mu tagɪ o brɪ-nɪ, nɪ Zwifɛ badaara mu kɪ ni daanɪ sɪ ba gu nɔɔnɔ wɔm. Kuntɔ ŋwaanɪ mu a tɔŋ-o nmu tee nɪ. A ma ta dɪ balɔ na saŋ-o tɪn, nɪ ba ba nmu te ba ta kulɔ o na kɪ tɪn.»

³¹ Pamaŋna bam laan ma zaŋɪ ba ja Pooli ba nuŋɪ nɪ ba na pɛ-ba ni sɪ ba kɪ te tɪn. Ba ma ja-o titɪ dɪm kuntɔ ba vu ba yi Antipatrɪsɪ. ³² Tɪga na puurɪ tɪn, pamaŋna balɔ na ve tɪga nɪ tɪn ma zɪɣɪ dɛaanɪ ba joori ba vu ba jɔgɛ kam. Ba ma daari sise diinɛ bam yiranɪ mu sɪ ba tɔɣɪ dɪ Pooli ba vu. ³³ Ba ma ja-o ba vu ba yi Sezaari. Ba na yi da tɪn, ba ma kwe tɔnɔ kɔm ba pa guvɪrma tu wɔm yi ba kɪ Pooli o juŋa nɪ. ³⁴ O ma karɪmɪ tɔnɔ kɔm, yɪ o daari o bwe Pooli o wɪ, tɪv kɔɔ mu o nuŋɪ? O na lwarɪ nɪ o nuŋɪ Silɪsɪ tɪn, ³⁵ o ma ta o wɪ: «Nmu saŋɪna bam na tuɛ, aɔ bwe nmu taanɪ dɪm a nii.» O ma daari o pa ni o wɪ, ba ja Pooli ba vu soŋɔ kulɔ Pɛ Erɔdɪ deen na lɔɣɪ tɪn ba pi-o da sɪ ba taa yɪr-o.

24

Felisi na bwe Pooli taanɪ te tɪn

¹ Da yanu na kɛ tɪn, Zwifɛ bam kaanɪm yuutu Ananiya laan ma ba dɪdaanɪ nakwa badaara, dɪ butar-yeenu wɔlɔ na yi ba zɔnnu tɪn o yɪrɪ mu Tɛtuli. Ba ma vu ba jɔni guvɪrma tu wɔm yigɛ nɪ, sɪ ba tɔlɔ kulɔ Pooli na kɪ tɪn ba brɪ-o. ² Ba ma bɛŋɪ Pooli sɪ o ba. Tɛtuli laan ma puli sɪ o ŋɔɔnɪ taanɪ dɪm. O ma tɔlɔ o wɪ: «Dɪbam yuutu Felisi, dɪbam maama ye nɪ nmu ŋwaanɪ mu dɪbam lɔɣɔ kɔm jɪɣɪ ywɛani dɪ yazurɛ. Nmu na jɪɣɪ dɪbam te tɪn mu pɛ dɪbam lɔɣɔ kɔm fɔɣɪ kɔ ve yigɛ. ³ Nmu na kɪ kulɔ maŋa maama naa je dɪ je n pa dɪbam tɪn, dɪ kɪ nmu le zanzan kɔ ŋwaanɪ. ⁴ A nan ba lagɪ sɪ a ŋɔɔnɪ zanzan sɪ kɔ yaari nmu. A nan loori-m sɪ n cɛɣɪ dɪbam na jɪɣɪ kulɔ finfin sɪ dɪ ta tɪn. ⁵ Dɪbam maanɪ nɪ nɔɔnɔ wɔntɔ jɪɣɪ nakɔɔrɪ zanzan. O yɛni o paɪ Zwifɛ bam magɪ kantɔɣɔ yi ba pɔɔrɪ daanɪ lɔɣɔ banja je maama nɪ. O maa kwɛrɪ o yi Nazareti tiinɛ vwan kara kam yigɛ tu. ⁶ O ya ma tiini o kwaanɪ sɪ o cɔɣɪ dɪbam Wɛ-di-kamunu kɔm callu tɪn. Dɪbam ma ja-o. [Dɪ ya maa lagɪ sɪ dɪ ma dɪbam Zwifɛ bam callu tɪn mu dɪ dɪ o taanɪ. ⁷ Pamaŋna bam dɪdɛɛrɔ Lizɪa laan ma ba o vrɪ-o dɪ dam dɪbam jɪa nɪ. ⁸ O ma pa ni nɪ balɔ na saŋɪ Pooli tɪn ba nmu te.] Nmu nan na bwe-o taanɪ, nmu titɪ laan wɔ lwarɪ kulɔ o na kɪ yi dɪ saŋ-o tɪn.»

⁹ Tɛtuli na tagɪ kuntɔ tɪn, Zwifɛ bam ma pu o kwaga ba wɪ, o na tagɪ kulɔ maama tɪn yi cɪga mu.

¹⁰ Guvɪrma tu wɔm laan ma yɪɣɪstɔ o juŋa sɪ Pooli dɪ daa tɔlɔ o kwɛrɛ. Pooli ma ta o wɪ: «Amɔ ye nɪ nmu te lɔɣɔ kuntɔ yi n yi sariya-diru bɪna zanzan na kɛ. Kuntɔ ŋwaanɪ a jɪɣɪ wɔpɔlɔ sɪ a zɪɣɪ nmu yigɛ nɪ a ŋɔɔnɪ a jɔŋɪ a titɪ. ¹¹ Nmu titɪ nan wɔ wantɪ n lwarɪ nɪ a na ve Zeruzalem sɪ a zuli Wɛ tɪn, kɔ ta wɔ dwani da fugɛ-yale zɪm de dɪm nɪ. ¹² Zwifɛ bam na nɛ amɔ Wɛ-di-kamunu kɔm nɪ tɪn, a ba wɔra a magɪ kantɔɣɔ dɪdaanɪ nɔɔn-nɔɔnɔ. Ba nan wɔ nɛ nɪ a pɛ vuvugɛ zɔ nɔɔna titari nɪ. Kɔ na yi dɪbam Zwifɛ bam Wɛ-di sɪm wɔntɪ naa je dɪ je tɪv kɔm wɔntɪ, ba wɔ nɛ nɪ a kɪ kuntɔ doŋ. ¹³ Wɛɛnu tɪlɔ ba na wɪ a kɪ tɪn, ba bɔ wani ba brɪ nɪ tɪ yi cɪga. ¹⁴ A nan na wɔ ta kulɔ dɪ nmu nɪ kɔ yi cɪga tɪn mu tɪntɔ: A zuli Wɛ dɪlɔ na yi dɪbam nabaara Wɛ tɪn mu, yi a tɔɣɪ Wɛ cwɛ-dɔŋa kalɔ nɔɔna bantɔ na te ba wɪ ka yi vwan tɪn. A nan sɛ a tɔɣɪ wɛɛnu tɪlɔ maama na puɔrɔnɪ Wɛ callu tɔnɔ kɔm wɔntɪ dɪ fanja fanja Wɛ niŋɔŋnɛ bam twaanɔ tɪm wɔntɪ tɪn. ¹⁵ A nan jɪɣɪ tɪna Wɛ tee nɪ, nɪ nɔɔna bantɔ dɪ na jɪɣɪ tɪna te, nɪ twa maama wɔ joori ba bi ba yagɪ tɔbɔnɪ, kɔ na yi nɔn-ŋɔna dɪ nɔn-balwaarɔ maama. ¹⁶ Kuntɔ ŋwaanɪ mu a tiini a kwaanɪ, sɪ a kɪ kulɔ maama na lana Wɛ dɪ nabiinɛ tee nɪ tɪn, yi fɔbɔnɪ tɛrɪ a bɛari nɪ.

¹⁷ A deen ya tɛrɪ Zeruzalem nɪ bɪna zanzan na kɛ tɪn, yi a laan joori a ba. A jaanɪ sɛbu pɛɛra mu a ba sɪ a pa a tɪv kɔm yinɪgɛ tiinɛ, yi a daari a jɪɣɪ pɛɛra sɪ a ma kaanɪ Banja-Wɛ. ¹⁸ A na wɔra a kɪ kuntɔ tɪn, Zwifɛ bam ma ba ba na amɔ Wɛ-di-kamunu kɔm wɔntɪ. Ba na nɛ-nɪ kuntɔ tɪn, dɪ amɔ maŋɪ a kwe a titɪ dɪ Wɛ a ti. Nɔn-kɔɣɔ dɪ maa tɛrɪ a tee nɪ. Vuvugɛ dɪ nan tɛrɛ. ¹⁹ Kɔ daari Zwifɛ badaara na nuŋɪ Azi tɪntɪ dɪm wɔntɪ tɪn deen mu tɔɣɪ ba wɔra. Bantɔ ya na jɪɣɪ wɔŋɔ dɪ amɔ, bantɔ mu ya maŋɪ sɪ ba ba ba zɪɣɪ nmu yigɛ nɪ sɪ ba ta kulɔ a na cɔɣɪ tɪn. ²⁰ Ba nan na tɛrɛ tɪn, pa nɔɔna bantɔ na zɪɣɪ yo seenɪ tɪn ta ba na nɛ kulɔ amɔ na kɪ a cɔɣɪ, maŋa kalɔ a na zɪɣɪ Zwifɛ sariya-dirɛ nakwa bam yigɛ nɪ a ŋɔɔnɪ tɪn. ²¹ Ba wɔ nɛ kulɔ a na cɔɣɪ tɪn, kɔ na daɪ wɔŋɔ dɪdɔa yiranɪ mu a taga. A na zɪɣɪ ba wɔntɪ tɪn, a ya tagɪ dɪ kwɛrɛ-dɪa a wɪ: «Abam zɪm nan jɪɣɪ amɔ taanɪ mu á dɪ, a na sɛ nɪ twa wɔ joori ba bi ba yagɪ tɔbɔnɪ tɪn ŋwaanɪ.»

²² Pooli na tagɪ kuntɔ o ti tɪn, Felisi ma pa ba tiŋɪ taanɪ dɪm. Wɔm titɪ deen maŋɪ o ye Wɛ cwɛ-dɔŋa kam cɪga na yi te tɪn. O ma ta o wɪ: «Pamaŋna bam dɪdɛɛrɔ Lizɪa na tuɛ, a laan wɔ dɪ abam taanɪ dɪm a ti.» ²³ O ma pa pamaŋna bam yigɛ tu wɔm nɪ sɪ o ja Pooli o vu o taa yɪr-o, sɪ o daari o

pa-o pwələ sɪ o cilonnə taa wat ba zən-o dɪ kulɔ o na lagɪ tɪn.

²⁴ Da finfɪn na ke tɪn, Felisi ma tɔgɪ dɪ o kaanɪ Drusili o ba. Wɔntu yɪ Zwifu mɔ. Felisi ma pa ba bəŋi Pooli sɪ o ba. Ba ma cəgɪ Pooli na wɔra o te Zezi Krisi cwəŋə kam na yɪ te yɪ nɔɔna kɪ ba wɔ-dɪdɔ dɪ Zezi tɪn. ²⁵ Pooli ma daari o wɔra o te kəm-laaru tɔgɪm taanɪ, dɪ nɔɔna na manɪ sɪ ba ja ba tɪtɪ te tɪn. O ta ma ta o brɪ-ba Wɛ na wɔ ba DI dɪ nɔɔna sariya te tɪn. Pooli na wɔra o te kɔntu doŋ tɪn, fɔbɔnɪ ma zɔ Felisi. O ma ta o wɪ: «Kɔ manɪ. Nan ve sɪ manɪ kalɔ a na lagɪ-m tɪn, a laan wɔ bəŋi-m.» ²⁶ O dɛɛn ya bɔŋɪ nɪ Pooli wɔ ma sɛbu mɔ o loor-o sɪ o yag-o. Kɔntu ŋwaanɪ mɔ o yəni o bə-o manɪ maama o ŋɔɔnɪ dɪd-o.

²⁷ Bɪna yale ma ba ya yɪ. Nɔɔnɔ wɔdoŋ ma ba o ləni Felisi yuu nɪ sɪ o taa yɪ lɔgɔ kɔm tɪn. Wɔntu yɪ mɔ Porisiu Fesitu. Felisi dɛɛn na lagɪ sɪ o pa Zwifə bam wɔ poli dɪd-o tɪn, o ma yagɪ Pooli pɪna digə kam nɪ tata.

25

Fesitu na ŋɔɔnɪ Pooli taanɪ te tɪn

¹ Fesitu dɛɛn na tu o ji lɔgɔ kɔm tu tɪn, kɔ da yatɔ dɛ nɪ mɔ o zaŋɪ Sezaari nɪ o vu Zeruzalem. ² O na ve o wɔra kɔntu tɪn, Zwifə bam kaanɪm yigə tiinə bam dɪ ba tɪv kɔm yigə tiinə bam ma vu o te ba saŋɪ Pooli. ³ Ba ma loor-o sɪ o wəli-ba o pa Pooli joori o ba Zeruzalem. Kɔ yɪ ba na kɪ ni daanɪ sɪ ba gɔ Pooli cwəŋə nɪ tɪn ŋwaanɪ mɔ ba loori Fesitu sɪ o kɪ kɔntu. ⁴ O ma ləri-ba o wɪ: «Pooli wɔ Sezaari nɪ mɔ, yɪ ba jig-o ba yira. Kɔ nan bá daanɪ sɪ a tɪtɪ joori a vu da. ⁵ Kɔ nan na yɪ o kɪ wɔŋo mɔ o cəgɪ, á pa á yigə tiinə bam tɔgɪ dɪ amɔ ba vu sɪ á laan saŋ-o dáanɪ.»

⁶ Fesitu na kɪ nɪnɛɛnɪ da nana naa da fugə ba tɪv kɔm nɪ tɪn, o laan ma zaŋɪ o joori o vu Sezaari. O na yɪ da yɪ tɪga pɔɔrɪ tɪn, o ma nuŋi o jəni sɪ o di taanɪ dɪm. O ma pa ni sɪ ba ja Pooli ba ba. ⁷ Pooli na tu o ba o yɪ ba te tɪn, Zwifə balɔ na nuŋi Zeruzalem ba ba tɪn maa zɪgɪ ba gilim-o. Ba ma puli sɪ ba taa te wo-lwaan-kamunnu zanzan ba pa-o, yɪ ba warɪ ba ta kulɔkulɔ sɪ kɔ brɪ nɪ kɔ yɪ cɪga. ⁸ Pooli maa ŋɔɔnɪ o jonɪ o tɪtɪ o wɪ: «Amɔ wɔ kɪ kulɔkulɔ na wɔ wanɪ kɔ cəgɪ Zwifə bam cullu tɪm dɪ ba Wɛ-di-kamunɔ kɔm cullu tɪm tɪn. A nan wɔ kɪ kulɔ na wɔ cəgɪ Rom pa-faru wɔm yuu tɪn.»

⁹ Fesitu dɛɛn maa lagɪ sɪ o pa Zwifə bam wɔ poli dɪd-o. Kɔntu ŋwaanɪ o ma bwe Pooli o wɪ: «Nmu wɔ sɛ sɪ n vu Zeruzalem sɪ a di nmu taanɪ dáanɪ na?»

¹⁰ Pooli ma lər-o o wɪ: «A nan manɪ a zɪgɪ nɔɔnɔ wɔlɔ Rom pa-faru wɔm na pɛ-o ni sɪ o di dɪbam taanɪ tɪn yigə nɪ mɔ, kɔ yɪ Rom nɪ mɔ ba manɪ sɪ ba di a taanɪ dɪm. Kɔ na yɪ Zwifə bam, a wɔ cəgɪ ba kulɔkulɔ. Nmu tɪtɪ nan manɪ n ye nɪ kɔntu yɪ cɪga mɔ. ¹¹ A nan na kɪ a tɪtɪ yɪ a kɪ kulɔ na manɪ sɪ a tɪ tɪn, a sɛ tɔbɔnɪ. Wəanu tɪv Zwifə bam nan na ŋɔɔnɪ ba pa amɔ tɪn na ba jigɪ cɪga, nɔɔn-nɔɔnɔ ba jigɪ cwəŋə sɪ o ja amɔ o kɪ ba juŋa nɪ. Kɔntu ŋwaanɪ a laan lagɪ sɪ a vu Rom pa-faru wɔm tɪtɪ te mɔ, sɪ wɔntu di a taanɪ dɪm.»

¹² Fesitu na ni kɔntu tɪn, o ma ŋɔɔnɪ dɪ o kwaga nɔɔna bam, yɪ o laan daari o ta dɪ Pooli o wɪ: «Nmu na wɪ n lagɪ sɪ Rom pa-faru wɔm mɔ di n taanɪ dɪm tɪn, n nan wɔ vu dáanɪ mɔ.»

Pooli na zɪgɪ Agripa dɪ Bɪrini sɪ yigə nɪ o ŋɔɔnɪ te tɪn

¹³ Da finfɪn dɛɛn na ke tɪn, pɛ wɔdoŋ o yɪrɪ na yɪ Agripa tɪn ma zaŋɪ o tɔgɪ dɪ o nako Bɪrini sɪ o ba Sezaari. Ba tu sɪ ba jɔɔnɪ Fesitu dɪ o na jigɪ tɪv kɔm yuutu tɪn ŋwaanɪ mɔ. ¹⁴ Ba na kɪ da finfɪn da tɪn, Fesitu ma ta taanɪ dɪlɔ na wɔ Pooli yuu nɪ tɪn o brɪ pɛ wɔm o wɪ: «Nɔɔnɔ mɔ wɔ yo seeni Felisi na jaan-o o kɪ pɪna digə nɪ yɪ o yag-o da. ¹⁵ A nan ve Zeruzalem yɪ Zwifə kaanɪm yigə tiinə bam dɪ ba nakwa bam ta o taanɪ ba brɪ amɔ. Ba ma ta ba wɪ, kɔ manɪ sɪ a di o taanɪ nɪ kɔ manɪ sɪ ba gu-o mɔ. ¹⁶ A ma ta dɪ ba a wɪ, dɪbam Rom tiinə ba jaanɪ nɔɔnɔ dɪ kɪ nɔɔna juŋa nɪ, yɪ o ta wɔ zɪgɪ balɔ na saŋ-o tɪn yigə nɪ sɪ o ŋɔɔnɪ o jonɪ o tɪtɪ dɪ ba na saŋ-o kulɔ ŋwaanɪ tɪn. ¹⁷ Ba laan ma tɔgɪ dɪ amɔ ba ba yo seeni. A ma wɔ pɛ taanɪ dɪm dim daanɪ. Tɪga na pɔɔrɪ tɪn, a ma zaŋɪ a nuŋi sɪ a di taanɪ dɪm. A ma pa ni sɪ ba ja nɔɔnɔ wɔm ba ba. ¹⁸ Balɔ na saŋ-o tɪn ma zaŋɪ sɪ ba ŋɔɔnɪ. A ya maa bɔŋɪ nɪ ba lagɪ ba ŋɔɔnɪ wo-lwaanɔ mɔ ba pa-o. Ba nan wɔ ŋɔɔnɪ kɔntu. ¹⁹ Ba na zaŋɪ ba ŋɔɔnɪ kulɔ tɪn yɪ kantəgɔ bitari mɔ ba tɪtɪ Wɛ cwəŋə kam ŋwaanɪ. Kɔ ma wəli dɪ nɔɔnɔ wɔdoŋ na tɪga, o yɪrɪ mɔ Zezi, yɪ Pooli tɛ o wɪ, o ŋwɪ mɔ. ²⁰ A wɔbɔŋa ma vugimi dɪ a na wɔ kɪ te a di ba taanɪ dɪm tɪn. Kɔntu ŋwaanɪ a ma bwe Pooli, sɪ o na wɔ sɛ o vu Zeruzalem sɪ a di o taanɪ dɪm dáanɪ. ²¹ Pooli ma loori sɪ dɪ taá nii-o, sɪ dɪ daari dɪ yagɪ taanɪ dɪm sɪ dɪ yuutu Rom pa-faru wɔm tɪtɪ laan dɪ o taanɪ dɪm. Kɔntu ŋwaanɪ a ma pa ni sɪ ba taa yɪr-o, sɪ kɔ taa ve manɪ kalɔ a na wɔ wanɪ a pa o vu pa-faru wɔm te tɪn.»

²² Fesitu na tagɪ kɔntu dɪd-o o ti tɪn, Agripa laan ma ta o wɪ, wɔm tɪtɪ wɔ ta lagɪ sɪ o ni nɔɔnɔ wɔm kɔntu ni-taanɪ. Fesitu ma lər-o o wɪ: «Jwaanɪ mɔ, nmu wɔ ni o taanɪ dɪm.»

²³ Tíga na puvri tun, Agripa di Bvrunisi ma zanj ba kwe nunwanja lanyirani ba nunji. Pamaɗna bam diɗɗera didaani tu kom yigə tiinə maa tɔgi ba kwaga, yi ba vu ba zɔ taani dum dim jəgə kam. Fesitu laan ma pa ni si ba ja Pooli ba ba. ²⁴ Fesitu ma ta o wɔ: «Pɛ Agripa di abam balu maama na wɔ yo seeni zum tun, nii-na nɔɔnu wɔntu mu yi wɔlu Zwifə balu maama na wɔ Zeruzalem ni di yoba seeni tun na jigi o taani ba ɗɔɔni di amu tun. Ba maa tiini ba ɗɔɔni di dam ni ku wɔ manj si nɔɔnu wɔntu daa ta ɗwi. ²⁵ A nan wɔ ne o na ki kulɔ ku manj si di gu-o tun. O titi nan na wɔ o lagɔ si Rom pa-faru wɔm mu di o taani tun, amu li wɔbɔɗa si a pa o vu dāani mu. ²⁶ Ku daari, a nan ba jigi o wɔɗo kulɔ na jigi kuri tun si a pɔpɔni a pa dibam yuutu wɔm. Kuntu ɗwaani mu a pɛ o ba o zigi abam yigə ni si á nii, ku na dwe didi nmu Pɛ Agripa yigə ni. Dí nan na bwe-o dí ti, ku wai ku pai a nai o wɔɗo kulɔ a na wɔ pɔpɔni a pa pa-faru wɔm tun. ²⁷ Bɛɗwaani a bɔɗi ni ku bá ta jigi kuri si a tɔɗi pɔnu si o vu pa-faru wɔm te, yi a wɔ tagi o na jigi taani wɔɗo kulɔ ɗwaani tun.»

26

Pooli na ɗɔɔni si o ma jonji o titi te tun (Titovja Tonc 9:1-19, 22:4-16)

¹ Fesitu na ɗɔɔni o ti tun, Agripa laan ma ta di Pooli o wɔ: «Nmu jigi cwəɗə si n ɗɔɔni n ma n jonji n tɔ.»

Pooli ma zəɗi o juɗa, yi o laan daari o ɗɔɔni si o ma o jonji o titi. ² O maa wɔ: «Pɛ Agripa, a zum jigi wɔpolo, di a na zigi nmu yigə ni si a ɗɔɔni a jonji a titi di Zwifə bam na sanj-ni wəənu tɔlu maama ɗwaani tun. ³ Ku sɔni ku yi ciga mu di a na wɔ a jigi wɔpolo tun, bɛɗwaani nmu titi ye Zwifə bam mu di ba kantɔgɔ na yi te tun. Kuntu ɗwaani a loori-m si n kwaani n cəgi a taani dum di wɔ-zuru.

⁴ Zwifə bam maama manj ba ye amu ɗwɔ na yi te a biini ni si ku ba ku yi zum. Bantu nan ye amu deen na ɗwi te a titi tu ni di Zeruzalem ni tun. ⁵ Ba maa manj ba ye ni ku yi pulim ni mu a manj a tɔgi a wɔ Farizian bam kɔgɔ kom wɔni yi a tɔgi a se ba cullu tum, yi bantu cullu tum tiini ti damma ti dwe dibam Wɛ cullu tum maama. Ba na laga, ba ya wɔ wani ba ta ni kuntu yi ciga mu. ⁶ Bɛɗwaani mu yi a zigi yo seeni zum si ba bwe amu taani, ku yi a na jigi tuna ni Wɛ wɔ bi twa DI pa ba yagi tɔni, ni DI na goni ni DI pa di nabaara bam te tun. ⁷ Dibam Yisrayeli tiinə maama tiini dí zuli Wɛ, yi dí tɔɗi dí pa-DI wɔ di titi maama, yi dí jigi tuna si dí na Wɛ na goni DI ni si DI ki wəənu tintu doɗ tun. Amu tu pɛ, a na jigi tuna yam kuntu tun

mu pɛ Zwifə bam jigi di amu. ⁸ Bɛɗwaani mu abam wari si á bɔɗi ni Wɛ wɔ wani DI bi twa DI pa ba yagi tɔni?

⁹ Ku na yi amu titi di, a deen bɔɗi ni ku manj si a ki kulɔ maama na wɔ ma cɔgi Zezi na yi Nazareti tu tun yiri dum mu. ¹⁰ Amu ki kuntu maama Zeruzalem ni. Zwifə kaanum yigə tiinə bam deen mu pɛ-ni cwəɗə, yi a jaani Zezi karabiə bam a ki pɔna digə ni. Ba na yəni ba gu-ba, amu yəni a se ni ku manj. ¹¹ Kuni zanzan a yəni a kari a ve Zwifə bam Wɛ-di sɔm maama, yi a jaani-ba a pa ba na cam. A maa kwaani a fi-ba si ba ɗɔɔni ba twi ba Yuutu wɔm. A banti na tiini di zanj di ba tun, a yəni a tɔgi ba ne a ve tɔni yigə yigə, yi a jaani-ba a bɛesa.

¹² De didwi mu a zanj a maa ve Damasi si a yaari Zezi karabiə bam. Zwifə bam kaanum yigə tiinə bam deen pɛ-ni cwəɗə di dam si a vu da a yaari-ba. ¹³ Amu tu pɛ, dibam deen wɔ cwəɗə ni mu di ve. Wɔ titari ni a ma na pooni na tiini di dana di dwe wɔ kam na yi te tun, di nunji wɛyuu ni di pɔpɔni di gilimi amu di balu na tɔgi di amu tun. ¹⁴ Dibam maama ma tu tga ni. A ma ni kwərə na ɗɔɔni di Zwifə bam taani ka wɔ: «Sooli, Sooli, bɛɛ mu yi n jigi amu n bɛɛsi kuntu? Nmu ki nɛɛni nabta na kwaani si ka ta wɔlu na jigi-ka o pa tun mu. Nmu wɔ joori n cɔgi n titi mu.»

¹⁵ A ma bwe a wɔ: «A tu, nmu yi wɔ mu?» Dí Yuutu wɔm ma ləri o wɔ: «Amu yi Zezi wɔlu nmu na jigi n bɛɛsi tun mu. ¹⁶ Nan zanj n zigi wɛɛni. A bri a titi di nmu si a li-m si n ta n yi a tintɔɗnu mu di a maana tu, si n daari n pa nɔɔna lwarɔ nmu zum na ne kulɔ amu tee ni di kulɔ a na wɔ bri nmu tun. ¹⁷ Aá jonji nmu Zwifə bam juɗa ni a yagi, di dwi-ge tiinə bam juɗa ni. A laan nan wɔ tɔni nmu si n vu dwi-ge tiinə bam te, ¹⁸ si n puri ba yie si ba yagi lim, si ba taa ɗwi pooni yigə ni. Nmu wɔ pa ba nunji sɔtaani dam wɔni n daari n ki-ba Wɛ juɗa ni. Kuntu tun, Wɛ wɔ yagi ba lwarɔm DI ma ce-ba si ba na jəɗɗ je DI ti nɔɔna bam wɔni, ba na ki ba wɔ-didwa di amu tun ɗwaani.»

¹⁹ Kuntu tun, Pɛ Agripa, amu wɔ vɔn vɔrum dilu na nunji Wɛ-sɔɗɔ di ba amu te tun, a se-di mu. ²⁰ A puli a tɔɔli Wɛ kwərə kam a bri nɔɔna Damasi ni mu di Zeruzalem ni, ku wəli di Zwifə bam tu kom maama ni, di dwi-ge tiinə bam di tee ni. A bri-ba si ba ləni ba wɔru, si ba daari ba pipiri ba taa tɔgi Wɛ, si ba taa ki kulɔ na wɔ bri ni ba sɔni ba ləni ba wɔru tun mu. ²¹ Kuntu ɗwaani mu Zwifə bam jaani-ni manja kalu a na wɔ Wɛ-di-kamunu kom wɔni tun, yi ba kwaani si ba gu-ni. ²² Wɛ nan mu wəli-ni yi ku ba ku yi zum. Kuntu ɗwaani mu a zigi yo si a ta ciga a bri

noona maama, ku na yi non-kamunə naa noonu di. A na yəni a te kulɔ tun yi bidwɔ mu di faŋa faŋa We nijonɔnə bam di Moyisi titi deen na tagi ni kulɔ wɔ ki tun. ²³ Ku tagi ku wi, ni Krisi wɔm We na tunɔ tun maŋi si o na yaara, si o ji wɔlɔ na wɔ da yigə o bi o yagi tɔvni tun, si o daari o pa Zwifə bam di dwi-ge tiinə bam di na pooni, si We vri-ba ba lwarim wɔni.»

²⁴ Pooli na wɔra o ŋɔɔni si o ma jonɔ o titi kontu tun, Fesitu ma zanɔ o ta di kwər-dia o wɔ: «Pooli, nmɔ co mu! Nmɔ na tiini n zaasi tɔno zanzan kontu tun mu pe n wubɔŋa tərə.»

²⁵ Pooli ma ləri o wɔ: «Dɔbam tu Fesitu, ku dai ni a wubɔŋa mu tərə. A na zigi a te kulɔ tun yi cɔga mu, yi ku jigi kuri lanyiran. ²⁶ Pe Agripa maŋi o ye wənu tum kontu ni ni. Aa wani a ŋɔɔni a taani did-o jaja. A ye ni a na ŋɔɔni kulɔ maama tun dai wo-dɔŋɔ did-o, bɛŋwaani wənu tum kontu wɔ səgi ti ki gugoro ni. ²⁷ Pe Agripa, nmɔ se faŋa faŋa We nijonɔnə bam na bri kulɔ tun na? Amɔ ye ni n se.»

²⁸ Agripa ma ta di Pooli o wɔ: «Ku ge funfun si n taani dum pa amɔ ji Zezi Krisi bu.»

²⁹ Pooli ma ləri o wɔ: «Ku na ge funfun naa ku na daani di, a loori We si Di pa nmɔ di balɔ maama zɔm na je ba cəgi a taani dum tun di ji ni amɔ na yi te tun. Ku na dai capɔnnu tum yiranu mu a ba lagɔ si ba ma vɔ abam di.»

³⁰ Pe wɔm di gɔvɔrma tu Fesitu di Birnisi di balɔ maama na wɔra tun laan ma zanɔ ba nunɔ. ³¹ Ba na nunɔ tun, ba maa ŋɔɔni daani ba wɔ: «Noonu wɔntu wɔ ki kulɔ na maŋi si ba gɔ-o naa si ba ki-o piina digə ni tun.»

³² Agripa ma ta di Fesitu o wɔ: «Dí ya wɔ wani dí li noonu wɔntu dí yagi, ku na dai o titi na wɔ o lagɔ si pa-faru wɔm mu di o taani dum tun ŋwaani.»

27

Pooli na maa ve Yitali te tin

¹ Ba deen laan na li wubɔŋa si ba pa di zv naboro di vu Yitali tun, ba ma ja Pooli di piina badonnə ba ki pamaŋna yigə tu wɔdonɔ juna ni, o yiri mu Zuliyusi. O nunɔ pa-faru wɔm pamaŋna bam kɔgo kum wɔni mu. ² Dí ma na naboro, ku nunɔ Adramiti yi ku lagɔ ku vu tɔni dilɔ na wɔ Azi nmɔ kum ni ni tun. Dí ma vu dí zv ku wɔ dí tɔgi dí ke. Arisarikɔ di ma tɔgi dɔbam o ke. Wɔntu nunɔ Masɔvɔni tu kɔdonɔ mu, ku yiri na yi Tesaloniki tun.

³ Tiga na pɔvri tun, dí ma vu dí yi Sidon. Zuliyusi ma duri Pooli ŋwaŋa, yi o pa-o cwəŋə si o vu o badonnə te, si ba ki kulɔ o na lagɔ tun ba pa-o. ⁴ Dí ma zanɔ di nunɔ

daani di zv nmɔ kum wɔ. Vu-dɔ maa jeeri dɔbam ku maga. Kontu ŋwaani dí ma dahi Sipri tu buburu kum yira dí ke. ⁵ Dí ma daari di tɔgi nmɔ kum wɔ di vu dí da Silisi di Pamfili te dí ke. Dí ma vu di yi Liizi tu kɔdonɔ, ku yiri mu Miira. ⁶ Dí na yi da tun, pamaŋna yigə tu wɔm ma na naboro kɔdonɔ ku na nunɔ Alesandri ku maa ve Yitali. O ma pa di zv ku wɔ. ⁷ Dí maa wɔ nmɔ kum wɔni di ve fin fin yi di ki da kɔgo kɔgo, ku na tiini ku camma tun ŋwaani. Dí ma vu di yi Kinidi na batwari me tun. Viu kum na jeeri dɔbam ku magi kontu tun, di daa ma wari di yɔvri di yigə di vu. Kontu ŋwaani dí ma vu di dahi Kreti buburu kum yira dí ke dí da Salumoni je sum. ⁸ Dí ma yɔvri di dahi buburu kum yira yi di na cam zanzan, yi di laan vu di yi jəgə kalɔ yiri na yi Nabwəeru Zigum Je-ŋɔŋa tun. Laazi tu kum batwari di jəgə kam kontu.

⁹ Dɔbam ma tiini di daani je sum kontu ni. Ku ma ba ku yi maŋa kam ku na damma si noona ja naboro ba zv nmɔ kum wɔ tun. Zwifə bam ni-vɔɔm de dum maŋi di ke yi ku daari fin si bini dum ti. Pooli ma kaani-ba o wɔ: ¹⁰ «A badonna-ba, a na ne kulɔ tun, di na zanɔ si di daa ke, di wɔ na yaara zanzan. Dí wənu tum maama lagɔ ti cɔgi mu. Ku dai naboro kum di ku zila yam yiranu má, ku wai si dɔbam titi di ga di ŋwɔ.» ¹¹ Pooli na tagi kontu tun, pamaŋna yigə tu wɔm ma wɔ se o na tagi kulɔ tun, yi o daari o se naboro kum tu wɔm di wɔlɔ na co-ku tun taani dum. ¹² Nabwəeru gugoro kum me ba na wɔra tun ba lana si ba taa tigi da, si vu-dɔ kum maŋa kam ba ka ke. Noona bam zanzan ma li wubɔŋa si ba zanɔ ba ke nmɔ kum wɔ, si ba kwaani ba nii baá wani ba yi Feniki na. Feniki wɔ Kreti ni mu, yi ku jigi nabwəeru gugoro kulɔ kwaga na yagi viu kum tun. Ba na yi daani, baá wani ba taa tigi da si viu kum maŋa ke.

Vu-fɔvɔ na jaani-ba na baya ni te tin

¹³ Viu laan ma zanɔ jagwiə baŋa ni ku fulə. Noona bam maa bɔŋi ni baá wani ba na cwəŋə ba ki kulɔ ba na bɔŋi tun mu. Ba ma ti ba yigə si ba kwe naboro kum ba ke. Ba maa dahi Kreti buburu kum yira ba maa kea. ¹⁴ Dɔbam ma wɔ yi yigə, yi vu-dɔ zanɔ ku zigi bube dum ni ku ba ku magi dɔbam. Ba deen bæ viu kum kontu yiri ni Yurakilo mu. ¹⁵ Viu kum na tiini ku magi dɔbam kontu tun, di daa ma wari si di pa naboro kum yɔvri viu kum na nunɔ me tun. Dí na kwaani di ga tun, di ma yagi naboro kum di pa viu kum. ¹⁶ Viu kum ma ja dɔbam ku vu ku pa di dahi buburu kɔdonɔ yira, yi viu kum daa ba magi dɔbam zanzan. Bube dum kontu yiri mu Koda.

Ku tiini ku ee dí yura mu, yi dí laan wanu dí liiri naboro balaŋa kam dí ki naboro kamunu kum wunu si ka yi cogi. ¹⁷ Ba na pe ku zu naboro kum wunu tun, ba ma kwe ŋuni ba pa si togi naboro kamunu kum kuri yi ba vo ku maama. Ba maa kwari fubuni ni kuu ja-ba ku vu na-kula je silu yuri na yi Siriti tin. Kuntu ŋwaani ba ma kwaani ba ceŋi naboro kum ba pa ku daa ba tiini ku duru, yi ba yagi-ku ba pa viu kum. ¹⁸ Vu-du daa ta ma tiini ku magi dibam. Tiga na puuri tun, ba ma siŋi si ba li naboro kum zila yam ba duli ba yagi na bam wunu, si ku daa yi ta dunu. ¹⁹ Tiga daa na puuri tun, ba titi ma ma ba ja ba li naboro kum yira wænu ba di na bam wunu. ²⁰ Ku deen yi da kogo kogo mu dibam na wo ne wa di calcwi. Vu-du kum daa ta maa tiini ku magi dibam yi ku ba yaga. Dibam daa ba tuna ni di wu wari.

²¹ Noona bam maa na ve taan yi ba ba di wodiu tin, Pooli ma zaŋi o zigi ba wunu o ta di ba o wu: «A badonnæ-ba, abam ya na se a ni yi dí wu zaŋi dí yagi Kreti, dí ya ba na cogim di yaara yantu doj. ²² A laan nan loori abam si á taá jigi pu-dia. Amu ye si abam wuluwulu ba ga o ŋwta, ku yi naboro kum yirani mu wu cogi. ²³ Ku yi diin titi ni mu, We dlu na te amu yi a yi DI tintuŋu tin tuŋi DI maleka amu tee ni. ²⁴ Ka ma ta ka wu: <Pooli, yi ta n kwari fubuni, si nmu manji si n vu n zigi pa-faru wum yigæ ni mu. We yi ŋwanja tu, yi DI wu pa noona balu na togi ba wu naboro kum wunu tin di na ŋwta.> ²⁵ Kuntu ŋwaani, a badonnæ-ba, á taá jigi-na pu-dia. A jigi tuna di We, ni maleka kam na tagi kulb ka bri-ni tun wu siuni ku ki. ²⁶ Di kuntu di, viu kum manji si ku magi dibam ku ja vu ku zigi bube didonj yuu ni mu.»

Naboro kum na cogi yi noona bam lu te tin

²⁷ Viu kum deen maa magi dibam taan, ku jigi ku maa ve Adria nuntu kum wunu. Ku deen yi titi dlu na ki dibam da fugu yana na bam wunu tin mu. Titi konkuru ni balu na co naboro kum tin maa buŋi ni dí wura dí twe bube mu. ²⁸ Ba ma kwe kandwe na læg ŋuna ni ni ba di na bam wunu, si ba lwardi na bam na luunæ te tin. Ba ma na ni ba luunæ ba manji ni metra fiinna mu te. Ku na ki fun tin, ba daa ma di ŋuna kam si ba nii, yi ba na ni na bam ta luunæ ba manji ni metra fiinto mu te. ²⁹ Ba maa kwari fubuni si viu kum wu magi naboro kum, ku ja vu ku magi di pweeru. Kuntu ŋwaani ba ma li naboro kum zigum luguru tuna ku kwaga ni ba di na bam wunu si ku ma zigi. Ba ma daari ba loori We si tiga puuri lila. ³⁰ Naboro kum coonæ bam ma buŋi si ba lu si ba daari

naboro kum. Ba ma li naboro balaŋa kam ba di na bam wunu, yi ba ki nuneeni ba lagi ba vu ba li naboro kum yigæ luguru tum mu si ba ma zigi-ku te. ³¹ Pooli na lwardi ba na buŋi si ba ki te tin, o ma ta di pamaŋna yigæ tu wum di o noona bam o wu: «Noona bantv na nuŋi ba daari naboro kum, abam daa ba wani á lu.» ³² Pooli na tagi kuntu tin, pamaŋna bam ma go ŋuni silu ba na me ba læ boro balaŋa kam tin ba di-ka ba yagi.

³³ Tiga na wura ka puuri tun, Pooli ma loori ba maama si ba zaŋi ba di wodiu. O ma ta di ba o wu: «Zim mu jigi da fugu yana liæ zanzan na jigi abam yi á wari wodiu si á di. ³⁴ A nan loori abam si á zaŋi á di wodiu. Á na wo ki kuntu, á ba wari. Á taá ye ni abam wuluwulu ba lagi á yuuyue titi di á ga.»

³⁵ Pooli na tagi kuntu o ti tin, o ma kwe dpe o zigi ba maama yigæ ni o ki We le, yi o daari o fo-di o wura o di. ³⁶ Ku ma pa ba maama pu-dia yi ba di di wodiu. ³⁷ Dibam maama ni deen yi noona biæ-yale di fusurpe bardu mu (276) naboro kum wunu. ³⁸ Ba maama na di ba zaŋi tin, ba ma li muna ywælu tum naboro kum wunu ba di na bam wunu, si ku daa yi ta dunu.

³⁹ Tiga laan na puuri tun, noona bam maa yari buburu kulb ni ni ba na wura tin. Ba ma nii ba na gugoro na na ve ba tigi da tin. Ba maa buŋi si ba nii ba na wu wani ba pa naboro kum togi daani ku be. ⁴⁰ Ba ma go ŋuni silu na lægi naboro kum zigum luguru tum tin ba yagi na bam wunu. Ba ma daari ba bwæli ŋuni silu na voŋi naboro kum naywi sum tin, si ba taa pai ku ve ni ba na lagi te tin. Ba laan ma kwe naboro goro ba læ naboro kum yigæ ni si viu kum taa magi-ku, si naboro kum wani ku be. ⁴¹ Naboro kum ma vu ku yi na-kula jæg ku ceŋi da. Ku yigæ kam maa muuri kasula wunu, yi ka daa wari ka li. Ku daari na bam maa tiini ba pogula, yi ba magi naboro kum kwaga kam ba pa ka wura ka coga.

⁴² Pamaŋna bam deen ma ki ni daani si ba ja piina bam ba gv, si ba wuluwulu yi zaŋi o dun na bam o vri o titi ba ja ni. ⁴³ Ba yigæ tu wum maa lagi si o vri Pooli ŋwta o yagi. O ma ci-ba si ba yi ki kulb ba na buŋi tin. O ma daari o pa ni, si noona balu na wu wani ba di na buŋi tin da yigæ ba fanji ba cu na bam wunu si ba di na ba be, ⁴⁴ si balu na daari tin kwe naboro kum da-didwaaru tum naa ku wænu tlu na bwæri tin ba ma di na ba be. Kuntu mu dibam maama ki dí ma jonji dí titi.

28

Kulb na ki Maliti ni tin

¹ Dɔbam na lugi yi dɔ be bube dɔm kɔntu tun, mu dɔ lwarɔ nɔ bube dɔm kɔntu yɔri mu Malɩti. ² Nɔɔna balu na zɔvri dɔanti tun maa ja dɔbam ŋwana zanzan. Dɔa maa sɩŋi ka wɔra ka nɩa, ka pa waaru wɔra. Ba ma dwe mini ba pa dɔbam maama sɩ dɔ weeri. ³ Pooli ma puuri de o wɔra o kɩ mini dɔm wɔntɩ. Mini dɔm wulim ma pa bisankwɩa nunji de sɩm wɔntɩ ka kari Pooli juŋa ka lɔgi da. ⁴ Tɩv kɔm tiinɛ bam na ne bisankwɩa kam na lɔgi Pooli juŋa kam nɩ tun, ba maa te daanti ba wɩ: «Kɔm dɩntu bɩri nɩ nɔɔntu wɔntu yi nɔn-gurɔ mu. Dɩ o na lugi nɩntu kɔm wɔntɩ tun dɩ, kɩ ta wɩ manɩ sɩ o taa ŋwɩ. We wɩ se sɩ o wɔri.»

⁵ Pooli ma mi bisankwɩa kam o dɩ mini dɔm wɔntɩ, yi kulukulu wɩ kɩ-o. ⁶ Nɔɔna bam maa buŋi nɩ, o yɩra ga wɩ fulɩ mu naa oɔ da o tɩ tɩga nɩ mu o tɩ. Ba na cɔgi kɔntu taan tun, ba ma wɩ ne nɩ kulukulu kɩ-o. Ba ma lɔni ba wɔbɔŋa yi ba daari ba wɩ: «Nɔɔntu wɔntu yi we didon mu!»

⁷ Jɔgɔ kam kɔntu seeni nɔɔntu wɔdonɔ kara batwari da. Nɔɔntu wɔm yɩri mu Pubilu. Wɔntu mu yi tɩv kɔm kɔntu didɛɛrɩ. O ma jonji dɔbam lanyɩranɩ o sɔŋɔ nɩ. Dɩ ma kɩ da yato da. ⁸ O kɔ maa tigi o ba jigi yazurɔ. Paa dɩ wɩ-zuru mu jig-o. Pooli ma zɩ o digɛ kam sɩ o na-o. O ma danɩ o jia o banɩ nɩ o loori We o pa-o, yi o yawɩv kum je. ⁹ O na kɩ kɔntu tun, tɩv kɔm tiinɛ balu maama na ba jigi yazurɔ tun maa tui o te, yi ba na yazurɔ. ¹⁰ Ba ma zuli dɔbam, yi ba kwe peera zanzan ba ja ba ba pa dɔbam. Manɩ kalu dɩ daa na lagɩ dɩ zɩ naboro sɩ dɩ ke tun, ba ma pa dɔbam kulɩ maama na manɩ dɩ dɩ vɛŋɔ kam tun sɩ dɩ ja dɩ viiri.

Ba na ke ba maa ve Rom te tin

¹¹ Dɩ deen kɩ canɩ sɩto mu tɩv kɔm kɔntu nɩ, yi dɩ laan na naboro kɔdon kulɩ ba na ma bɛ nɩ Wa-yiywa tun. Kɩ deen nunji Alesandri mu kɩ ba kɩ zigi bube dɔm kɔntu nɩ nɩ taan, yi vu-dɩv kum manɩ ke. Dɩ deen ma zɩ kɩ wɩ sɩ dɩ ke. ¹² Dɩ ma tɔgi nɩntu kum wɩ dɩ vu dɩ yi Sirakusi. Dɩ ma pɔni da da yato. ¹³ Dɩ ma zanɩ dɔanti dɩ tɔgi nɩntu kum wɩ dɩ vu dɩ yi Rigiu. Tɩga na pɔvri tun, vii ma daa zanɩ dɩ kwaga nɩ kɩ sɩŋi kɩ maga. Dɩ ma kɩ da yale, yi dɩ vu dɩ yi Pusoli dɩ zigi da. ¹⁴ Dɩ ma nunji naboro kum wɔntɩ dɩ vu dɩ manɩ dɩ Zezi karabiɔ badonna. Ba ma loori dɔbam sɩ dɩ kɩ da yarpe ba tee nɩ. Dɩ ma kɩ da yarpe dɔanti, yi dɩ laan vu dɩ yi Rom. ¹⁵ Zezi karabiɔ balu na wɩ Rom nɩ tun ma nɩ dɔbam ŋwa. Ba ma zanɩ Rom nɩ sɩ ba nunji ba jeeri dɔbam cwɛŋɔ nɩ. Ba deen tu ba yi Apiusi yaga kam na wɩ me tun, yi badaara dɩ deen ba jɔgɔ kalu ba na bɛ nɩ Vɛrɛ Di Sɩto tun, sɩ ba jeeri dɔbam. Pooli na ne-ba kɔntu tun, o

ma kɩ We le yi kɩ pa-o baari. ¹⁶ Dɩ na ve dɩ yi Rom kɔntu tun, ba ma pa Pooli cwɛŋɔ sɩ o taa zɔvri o na lagɩ me tun, yi ba pa pamanɩv tɔgi o yɩ-o.

Pooli na bɩri We cɩga kam Rom nɩ te tin

¹⁷ Da yato na ke tun, Pooli ma bɛŋi tɩv kum Zwifɔ bam yigɔ tiinɛ sɩ ba jeeri daanti. Ba na tu tun, Pooli ma ta dɩ ba o wɩ: «A kɩ-biɔ-ba, a wɩ kɩ kulukulu a cɔgi dɔbam nɔɔna bam wɩ, naa a cɔgi cullu tɩv dɔbam nabaara na tiŋi ba pa dɔbam tun. Dɩ kɩ dɩ, ba jaanti amɩ Zeruzalem nɩ mu ba kɩ Rom tiinɛ juŋa nɩ sɩ ba pɩ-nɩ. ¹⁸ Ba deen ma bwe-nɩ taanti sɩ ba nii a na kɩ kulɩ tun. Ba ma wɩ ne a na kɩ kulɩ a cɔgi sɩ kɩ pa ba gu-nɩ tun. Kɔntu ŋwaanti ba ya maa lagɩ sɩ ba yagi-nɩ. ¹⁹ Zwifɔ bam ma wɩ se kɔntu. Mu kɩ kuri kɩ deen yi fɩfɩvɩn sɩ a ta sɩ Rom pafaru wɔm tɩti dɩ a taanti dɩm. Kɩ nan dai nɩ amɩ ga jigi taanti mu dɩ a tɩti dɩwɩ tiinɛ bam. ²⁰ Kɔntu ŋwaanti mu a bɛŋi abam sɩ á ba, sɩ dɩ ŋɔɔntɩ daanti dɩ nii. Ba na vɔgi amɩ dɩ capɩvɩn tum tun, kɩ yi a na se wɩvɩ wɔm Yisrayeli tiinɛ bam na jigi o tɩna tun ŋwaanti mu.»

²¹ Pooli na tagɩ kɔntu tun, ba ma ta did-o ba wɩ: «Dɔbam nan wɩ jonji tɔno Zude tiinɛ bam tee nɩ ba na pɔpɔntɩ ba ta nmu taanti tun. Dɔbam ta wɩ ne dɩ kɩ-bu wɩvɩn na nunji da o ba o ta nmu taanti o bɩri dɔbam, naa o ta wo-balɔrɔ o pa nmu. ²² Dɔbam nan wɩ ta lagɩ sɩ dɩ lwarɩ nmu na jigi kulɩ nɩ wɔbɔŋa nɩ tun. Bɛŋwaanti dɩ manɩ dɩ ye nɩ, nmu na tɔgi cwɛ-dɔŋa kalu tun, nɔɔna yɔni ba ŋɔɔna ba yáali-ka je maama.»

²³ Ba laan ma lagɩ de ba pa Pooli sɩ ba jeeri daanti. De dɩm na yi tun, nɔɔna zanzan ma ba jɔgɔ kalu Pooli na zɔvri da tun. Ba na tu tun, o ma tiini o ŋɔɔntɩ taan o bɩri-ba, kɩ zigi zizɩŋa nɩ kɩ vu kɩ yi didaan-ni. O ma ta We paari dɩm na yi te tun o bɩri-ba. O ma ma We cɩga kalu na pɔpɔntɩ Moyisi cullu tɔno kum dɩ fanɩ fanɩ We nijɔŋɔnɛ bam twaanv tum wɔntɩ tun o bɩri-ba, yi o kwaanti sɩ o pa ba se cɩga kalu o na te Zezi ŋwaanti tun. ²⁴ O na bɩri-ba kɔntu tun, badaara ma se o taanti dɩm. Badaara dɩ ma wɩ se. ²⁵ Ba ma zanɩ sɩ ba viiri, yi ba magɩ kantɔgo daanti dɩ Pooli na tagɩ kulɩ tun. Ba ta na wɩ viiri tun, mu Pooli tagɩ taanti didonɔ o wɩli da o wɩ:

«We joro kum deen tɔgi We nijɔŋɔnɩ Ezayi kwɛrɔ mu kɩ ta cɩga dɩ abam nabaara bam kɩ wɩ:

²⁶ Ve a nɔɔna bam te sɩ n ta dɩ ba nɩ:

Abam wɩ fɔgi á cɔgi We taanti dɩm dɩ á zwa,

yi á bá nɩ dɩ kuri.

Abam wɩ fɔgi á nii dɩ á yiɔ,

yi á bá na.

27 Bɛŋwaani nɔɔna bam kuntu wɔbɔŋa
tigi mu.

Ba zwa dɪ ma kwarimɪ,
yɪ ba daari ba pu ba yiə,
sɪ ba yiə yɪ zaŋɪ ya na,
sɪ ba zwa yɪ zaŋɪ ya ni,
sɪ ba wɔbɔŋa yɪ zaŋɪ ya lwarɪ Wɛ taani
dɪm kuri.

Kɔ na dai kuntu, ba ya wó pipiri ba sɛ amɔ
Wɛ yɪ a pa-ba yazurə.»

28 Pooli laan ma ta o wəli da o wɪ: «Á
nan taá ye nɪ Wɛ pɛ dwi-ge tiinə mu lwarɪ
Dɪ na wó jonɪ-ba Dɪ yaɣɪ te tɪn. Bantu nan
wó sɛ Dɪ kwərə kam.» [29 O na tagɪ kuntu
tɪn, Zwifə bam ma nuŋɪ o tee nɪ. Ba na
maa viiri tɪn, ba ma tiini ba magɪ kantɔɔ
daani.]

30 Pooli dɛɛn kɪ bɪna yale mu jəgə kam
kuntu nɪ, yɪ o zɔɔrɪ mɛ o na ŋwɪ sɪ o taa
tigi da tɪn. O maa yəni o jeeri nɔɔna balɔ
maama na tui o te sɪ ba na-o tɪn. 31 O maa
yəni o brɪ Wɛ paari dɪm cɪga kam, yɪ o
tɔɔlɪ dɪ Yuutu Zezi Kriisi kwərə. O dɛɛn
ŋɔɔnɪ dɪ baari mu, yɪ nɔɔn-nɔɔnɔ wɔ cɪgɪ
o yigə.

Tɔnɔ kɔlɔ Pooli na pupɔnɔ o pa
ROM TIINɛ tɔn
Tɔnɔ kɔlɔ Pooli na
pupɔnɔ o pa Rom tiinɛ
tɔn na brɛ dɔbam kɔlɔ tɔn
mɔ tɔntɔ

Pooli dɛɛn pupɔnɔ tɔnɔ kɔntɔ o pa Wɛ nɔɔna balɔ na wɔ Rom nɛ tɔn mɔ. Nɔɔna badaara ya manɔ ba brɛ-ba Wɛ cɪga kam. Pooli nan lagɛ sɪ o dɪ yɪ ba te, sɪ o pa ba na baarɪ mɔ, sɪ o laan daarɪ o kɛ o vu yɪgɛ.

Tɔnɔ kɔntɔ wɔntɔ o brɛ o zaasɔm dɔm maama na yɪ te tɔn:

Nɔɔnɔ maama kɪ lwarɔm mɔ, yɪ Wɛ nan soe ba maama, kɔ na yɪ Zwifɛ naa dwi-ge tiinɛ dɪ. Ba maama wɔ wani ba na cɪga Wɛ tee nɛ, dɪ ba na kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi Krisi wɔlɔ na tɪgɪ ba nɔɔna tɔn. Kɔntɔ nan yɪ Wɛ pɛɛrɪ mɔ. Wɔlɔ maama na kɪ o wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi tɔn wɔ na vrɔm lwarɔm dɪ tɔntɔ wɔntɔ. Ba laan wɔ ta nɔɔ dɪ ba Yuutu Zezi, yɪ Wɛ Joro kɔm zɔni-ba (pɔɔrɔm 1-8).

Pooli ta ma brɛ Zwifɛ balɔ na vrɔm Zezi dɪ zɔm maama tɔn wɔɔɔ. O brɛ nɛ ba bɔ wani ba vrɔm Wɛ manɔ maama, Wɛ zaanɔ dɔm na wai wɔɔɔ maama tɔn nɔɔna (pɔɔrɔm 9-11).

Kɔ nan na yɪ lele kɔntɔ, Wɛ na kɪ dwi-ge tiinɛ maama lanyranɔ te tɔn, kɔ manɔ sɪ ba kwe ba tɪtɪ ba pa Zezi, sɪ ba taa nɔɔ dɪ wɔ-pɔɔɔ, sɪ kɔ poli Wɛ wɔ (pɔɔrɔm 12-15).

Tɔnɔ kɔm tiim jɔgɛ nɛ, Pooli brɛ nɛ o lagɛ sɪ o vu Rom mɔ, sɪ bantɔ dɪ laan wani ba zɔn-o sɪ o kɛ o vu Esɔpanyɔ. O laan ma daarɔ o jɔɔntɔ nɔɔna balɔ maama o na ye yɪ ba wɔ Rom nɛ tɔn (pɔɔrɔm 15-16).

¹ Amɔ Pooli wɔlɔ na yɪ Zezi Krisi gamba-sonɔ tɔn mɔ pupɔnɔ tɔnɔ kɔntɔ. Wɛ mɔ kuri-nɛ sɪ a taa yɪ Zezi tɔntɔnɔnɔ, sɪ a taa tɔɔl o kwɛr-ywɛɔgɛ kam.

² Fana fana tɔn Wɛ manɔ DI pa DI nijɔnɔnɔ bam mɔ pupɔnɔ DI tɔnɔ kɔm wɔntɔ, nɛ DI goni nɛ sɪ DI pa nɔɔna lwarɔ DI kwɛr-ywɛɔgɛ kam kɔntɔ. ³⁻⁴ DI kwɛrɛ kam kɔntɔ nan yɪ DI Bu wɔm taanɔ mɔ, wɔlɔ na yɪ dɔbam Yuutu Zezi Krisi tɔn. Wɔntɔ na jigi nabiiɔnɔ tɔn, ba lɔg-o Pɛ Davididwi tiinɛ bam wɔntɔ mɔ. Wɛ Jorokɔm nan wɔ o tee nɛ dɪ dam, yɪ kɔ brɛ nɛ o yɪ Barɔ-Wɛ Bu mɔ manɔ kalɔ o na bi o yagɛ tɔntɔ tɔn. ⁵ Wɔntɔ nɔɔna mɔ Wɛ kɪ dɔbam yu-yɔɔɔ lanyranɔ, yɪ DI pa dɪ yɪ Zezi tɔntɔnɔna sɪ dɪ vu dwi maama tiinɛ te dɪ pa ba se o kwɛr-ywɛɔgɛ kam, sɪ ba daarɔ ba kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪd-o, yɪ kɔntɔ wɔ pa Zezi Krisi na zulɔ. ⁶ Abam dɪ tɔgɛ á yɪ balɔ Wɛ na kuri sɪ á taá yɪ Zezi Krisi nɔɔna tɔn mɔ.

⁷ A pupɔnɔ a pa abam balɔ na wɔ Rom nɛ yɪ Wɛ soe abam yɪ DI kuri abam sɪ á taá yɪ DI nɔɔna tɔn mɔ.

Dɪ Ko Wɛ dɪ dɪ Yuutu Zezi Krisi wɔ pa abam yazurɔ dɪ yu-yɔɔɔ.

Pooli bɔɔɔ sɪ o vu o na Rom tiinɛ bam

⁸ Dayigɛ wɔɔɔ yɪ, amɔ lagɛ a tɔgɛ Zezi Krisi nɔɔna mɔ a kɪ a Yuutu Wɛ le abam maama nɔɔna, dɪ nɔɔna na te abam taanɔ je maama nɛ á kɪ á wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi tɔn.

⁹ Amɔ yɔni a loori Wɛ abam nɔɔna manɔ maama, yɪ Wɛ dɪlɔ a na tɔnɔ a pa dɪ a wɔ maama dɪ a na tɔɔl DI Bu Zezi kwɛr-ywɛɔgɛ kam tɔn ye nɛ amɔ te cɪga mɔ. ¹⁰ A ta yɔni a loori-DI sɪ DI pa-nɛ cwɛɔgɛ, sɪ a laan wani a ba abam te. ¹¹ Abam fra tiini ya jɪgɛ amɔ. A lagɛ sɪ a na abam, sɪ Wɛ Jorokɔm laan wani kɔ tɔgɛ amɔ kɔ zɔni abam dɪ Wɛ-pɛɛrɪ dɪlɔ na wɔ pa á zɪgɛ lanyranɔ tɔn. ¹² A na lagɛ kɔlɔ tɔn mɔ yɪ sɪ dɪ na baarɔ da-tee nɛ, dɔbam maama na jɪgɛ wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi tɔn nɔɔna.

¹³ A ko-biɛ-ba, á taá ye nɛ a kwaanɔ kuni zanzan mɔ sɪ a na nɛ cwɛɔgɛ sɪ a ba a na abam, yɪ a daa ta wɔ nɛ cwɛɔgɛ dɪ zɔm maama. A lagɛ sɪ a ba sɪ a wani a tɔnɔ tɔntɔnɔ dɪlɔ na wɔ ja kuri tɔn mɔ abam tɔtarɔ nɛ, nɛ a na manɔ a kɪ te dwi tiinɛ badonɔnɛ dɪ tɔtarɔ nɛ tɔn. ¹⁴ Kɔ yɪ fɪfɪtɔn mɔ sɪ a tɔɔl Wɛ kwɛr-ywɛɔgɛ kam a brɛ nɔɔna maama, yɪ kɔ nɔɔ nɛ jɔm mɔ te a yuu nɛ, kɔ na yɪ balɔ yɪ na pɔɔrɔ, naa balɔ yɪ na wɔ pɔɔrɔ tɔn, dɪ swan tiinɛ dɪ balɔ na yɔri kɔlɔkɔlɔ tɔn. ¹⁵ Kɔntɔ nɔɔna mɔ amɔ tiini a lagɛ sɪ a ba a tɔɔl Wɛ kwɛr-ywɛɔgɛ kam a brɛ abam balɔ na wɔ Rom nɛ tɔn dɪ.

Wɛ kwɛr-ywɛɔgɛ kam na jɪgɛ dam te tɔn

¹⁶ Amɔ ba kwarɔ cavura sɪ a brɛ nɔɔna Wɛ kwɛr-ywɛɔgɛ kam. Taanɔ dɔm kɔntɔ mɔ jɪgɛ dam, yɪ Wɛ ma-dɪ DI vrɔ nɔɔna balɔ maama na kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ DI tɔn, kɔ puli dɪ Zwifɛbam mɔ, yɪ kɔ laan ba kɔ wɔlɔ dwi-getiinɛ dɪ da. ¹⁷ Wɛ kwɛr-ywɛɔgɛ kam mɔ brɛ nɔɔna DI na wɔ pa ba na cɪga DI tee nɛ te tɔn. Kɔ maama nan zɪgɛ ba na jɪgɛ wɔ-dɪdɔba dɪ Wɛ tɔn nɔɔna mɔ. Wɛ tɔnɔ kɔm manɔ kɔ brɛ nɛ: «Wɔlɔ maama na jɪgɛ cɪga Wɛ tee nɛ tɔn mɔ yɪ wɔlɔ na kɪ o wɔ-dɪdɔba dɪ DI tɔn, oɔ na nɔɔna cɪga cɪga.»

Nabiiɔnɔ maama na ge bɔra Wɛ tee nɛ te tɔn

¹⁸ Barɔ-Wɛ nan brɛ nɔɔna DI banɔ na zanɔ dɪ ba ba lwarɔm dɪ ba kam-lwaanɔ tɔn maama nɔɔna. Ba na kɪ wo-lwaanɔ tɔn nɔɔna mɔ pa ba yɔni ba cɪ cɪga kam nɔɔna tee nɛ. ¹⁹ Wɛ nan vanɔ ba zwa, bɛnɔna DI manɔ DI pa nɔɔna cwɛɔgɛ sɪ ba lwarɔ DI cɪga kam. Wɛ tɔtɔ brɛ-ba DI cɪga kam jaja yɪ ba wɔ se. ²⁰ Nabiiɔnɔ wari

ba naŋ Baŋa-We dɪ ba yɪə. Kɔ nan na zɪgɪ DI na kɪ lɔgɔ baŋa tɪn, nabiinə sɪnɪ ba naŋ wəənu tɪlɔ DI na kɪ tɪn. Kɔ ma pa ba wani ba lwarɪ lanyirani nɪ DI yɪ We cɪga cɪga, yɪ DI jɪgɪ dam dɪlɔ na ba jɪgɪ tiim tɪn. Kɔntɔ ŋwaani nabiinə bá wani ba na bura We tee nɪ dɪ ba na wɔ se-DI tɪn. ²¹ Ba maŋɪ ba ye We na yɪ wɔlɔ tɪn, yɪ ba nan ba zuli-DI nɪ ba We, naa ba taa kɪ-DI le. Kɔ maa pa ba wɔbɔŋa tɪ, yɪ ba bɪcara yam laan yɪ lɪm, yɪ ba yəri wɔŋɔ kɔlɔ na lana tɪn. ²² Ba maa paɪ ba jɪgɪ swan mɔ, yɪ ba laan yɪ jwəuru. ²³ Ba ba se sɪ ba taa zuli ŋwɪa Tu Baŋa-We, yɪ ba daari ba zuli wəənu tɪlɔ ba tɪtɪ na mɔɔnɪ dɪ ba jɪa tɪn. Wəənu tɪm kɔntɔ mɔ nyɪ dɪ nabiinə balɔ na tɔ tɪn, dɪ zunə dɪ vara dɪ tɪga wo-vəəlu.

²⁴ Kɔntɔ ŋwaani mɔ We yagɪ-ba, sɪ ba taa tɔgɪ wo-yɔɔrɔ tɪlɔ ba tɪtɪ fra na zɔɔrɪ tɪn. Ba maa yəni ba kɪ wo-digirɪ, yɪ ba tɔgɪ boorim kikiə yalɔ na yɪ ba cavura tɪn. ²⁵ Ba maa vɪn We cɪga kam, yɪ ba daari ba tɔgɪ vwan. Ba maa yəni ba zuli wəənu tɪlɔ We na kɪ tɪn, yɪ ba tɔgɪ-tɪ nɪ tɪ yɪ We mɔ te. Ba daari ba yagɪ wɔlɔ tɪtɪ na yɪ tɪ maama Kəru tɪn. Wɔntɔ nan mɔ maŋɪ sɪ o jonɪ zulə sɪ kɔ taa ve maŋa kalɔ na ba tɪ tɪn. Amina.

²⁶ Kɔntɔ ŋwaani mɔ We yagɪ-ba, yɪ ba kɪ wo-digirɪ kikiə yalɔ ba fra na zɔɔrɪ yɪ ya jɪgɪ cavura tɪn. Kaana ma yəni ba yagɪ ba banna, yɪ ba daari ba tigi dɪ ba donnə kaana, nɪ baaru dɪ o kaani na tigi daani te tɪn. ²⁷ Kɔ yɪ kɔntɔ mɔ dɪ baara dɪ. Ba dɪ ba lagɪ kaana, yɪ ba daari ba paɪ ba fra zɔɔrɪ ba donnə baara ba ma tigi dɪ ba, yɪ kɔ ya wɔ maŋɪ sɪ ba taa kɪ kɔntɔ. Baara yəni ba kɪ cavura kənə yantɔ doŋ mɔ daani, yɪ kɔ pa ba na cam dɪlɔ na maŋɪ dɪ ba lwarɪm kikiə yam tɪn.

²⁸ Nɔɔna bam kɔntɔ nan bɔŋɪ nɪ We cɪga kam ba jɪgɪ kuri mɔ sɪ ba taa jɪgɪ-ka ba wɔbɔŋa nɪ. Kɔntɔ ŋwaani mɔ We yagɪ-ba, sɪ ba taa tɔgɪ ba wɔbɔŋ-yɔɔrɔ tɪm kwaga, yɪ ba kɪ wəənu tɪlɔ ba ya na wɔ maŋɪ sɪ ba kɪ tɪn. ²⁹ Ba wɔbɔŋa maa su dɪ wo-balwaaru tɪlɔ na ba tɔgɪ cɪga kam cwəŋə tɪn, dɪ kəm-lwaanɔ dwi maama. Ba yɪ maa zɔ wəənu zanzan. Ba tiini ba jɪgɪ pu-sɪŋa, yɪ ba jɪgɪ wɔ-gɔɔ. Ba ma lagɪ nɔɔna gɔm, yɪ ba kwəri ba jaani daani, yɪ ba daari ba gani ba donnə. Ba maa bɔŋɪ wo-balwaaru ba paɪ ba donnə, yɪ ba yɪ bɪbarɪ-nyina. ³⁰ Ba maa ŋɔɔnɪ ba cɔgɪ ba donnə yum. Ba maa culɪ We, yɪ ba twɪ ba donnə. Ba ta kwəri ba yɪ bani-nyina, yɪ ba brɪ ba tɪtɪ nɔɔna yigə nɪ. Ba ta ma tiini ba bɔŋɪ kəm-balwaaru wɔbɔŋa, yɪ ba ba nɪgɪ ba tiinə balɔ na lɔgɪ-ba tɪn. ³¹ Ba yəri kɔlɔ na wɔ maŋɪ tɪn. Ba maa jɪgɪ nɪa yalə yalə. Ba ma ba soe ba donnə, yɪ ba ba jɪgɪ ba ŋwanja dɪ. ³² Ba nan maŋɪ ba ye We kwərə kam

na brɪ kɔlɔ, nɪ balɔ na kɪ kəm-balwaaru tɪntɔ doŋ tɪn maŋɪ sɪ ba tɪ mɔ. Nan dɪ kɔntɔ dɪ, ba ta yəni ba kɪ-tɪ mɔ, yɪ ba tɔ dɪ balɔ na kɪ lwarɪm tɪn dɪ, nɪ kɔ lana.

2

We tɔgɪ cɪga mɔ DI maa dɪ nabiinə sariya

¹ Nmɔ wɔlɔ na cɔ n donnə tɪn, kɔ yɪ nmɔ tɪtɪ mɔ n cɔə, bɛŋwaani nmɔ tɪtɪ dɪ kɪ wo-lwaanɔ tɪm kɔntɔ doŋ mɔ. Kɔntɔ tɪn, n bá wani n na bura We tee nɪ. ² Dɪ nan ye nɪ We wɔ dɪ nɔɔna balɔ na kɪ wo-lwaanɔ tɪm kɔntɔ doŋ tɪn taani dɪ cɪga mɔ. ³ Nmɔ wɔlɔ na cɔ n donnə kikiə yɪ nmɔ tɪtɪ dɪ kɪ-ya mɔ tɪn, kɔntɔ nmɔ bɔŋɪ nɪ nɪ wani n lu We sariya yam wɔnɪ mɔ na? ⁴ We nan tiini DI jɪgɪ nɔɔna ŋwanja dɪ ban-pɔnɔ dɪ wɔ-zuru. Nmɔ nan paɪ wəənu tɪm kɔntɔ yɪ kafe mɔ na? Ta n ye nɪ, We na jɪgɪ nmɔ ŋwanja tɪn, kɔ yɪ sɪ kɔ pa nmɔ wani n ləni n wɔ mɔ n yagɪ kəm-balwaaru.

⁵ Nmɔ nan tiini n kɔ n bɪcari mɔ yɪ n vɪn sɪ n ləni n wɔ. Kɔntɔ mɔ wɔ pa n cam dɪm tiini dɪ puli dɛ dɪm We na wɔ ba DI brɪ DI ban-zɔŋɔ kɔm yɪ DI daari DI dɪ nabiinə sariya dɪ cɪga tɪn. ⁶ We laan wɔ pa nɔɔnɔ maama na o nyɪm sɪ kɔ maŋɪ dɪ o tɪtɔŋa yam na yɪ te tɪn. ⁷ Nɔɔna badaara yəni ba vɔ ba wɔrɔ mɔ yɪ ba kɪ wo-laaru, sɪ kɔ pa ba na paari dɪ zulə dɪ ŋwɪa kalɔ na ba cɔgɪ tɪn We tee nɪ. We nan wɔ pa bantɔ ŋwɪa kalɔ na ba tɪ tɪn. ⁸ Nɔɔna badaara nan wɔra ba na lagɪ bam tɪtɪ yɪrani zənə mɔ. Ba maa vɪn We cɪga kam, yɪ ba daari ba tɔgɪ wo-balwaaru kənə. We cam dɪm dɪ DI ban-zɔŋɔ kɔm nan wɔ ba bantɔ baŋa. ⁹ Nabiinə balɔ maama na kɪ wo-balwaaru tɪn wɔ na yaara dɪ cam, kɔ na puli dɪ Zwifə bam, sɪ kɔ vu kɔ yɪ dwi-ge tiinə dɪ. ¹⁰ Kɔ daari, balɔ maama na kɪ kəm-laaru tɪn, We wɔ pa-ba paari dɪ zulə dɪ ywəəni, kɔ na puli dɪ Zwifə bam sɪ kɔ vu kɔ yɪ dwi-ge tiinə dɪ. ¹¹ Bɛŋwaani We tɔgɪ cɪga mɔ dɪ DI na kɪ nɔɔna maama te tɪn, sɪ DI ba kuri-ba daani.

¹² Balɔ na kɪ lwarɪm yɪ ba yəri We callu tɪlɔ DI na kɪ Moysisiŋa nɪ tɪn, baá cɔgɪ mɔ yɪ kɔ dɛ DI callu tɪm ŋwaani. Kɔ daari, balɔ na ye We callu tɪm na kɪ ba cɔgɪ, We wɔ tɔgɪ DI callu tɪm kɔntɔ ŋwaani mɔ DI ma dɪ ba taani. ¹³ Bɛŋwaani, kɔ dɛ nɔɔna balɔ na cɔgɪ We callu tɪm tɪm wɔ na cɪga DI tee nɪ, kɔ yɪ balɔ na se ba kɪ DI callu tɪm na wɪ te tɪm mɔ wɔ na cɪga DI tee nɪ. ¹⁴ Dwi-ge tiinə bam nan yəri We callu tɪm sɪ ba taa tɔgɪ-tɪ. Ba tɪtɪ wɔbɔŋa nan na paɪ ba tɔgɪ cɪga kalɔ We callu tɪm na brɪ tɪn, kɔ brɪ nɪ ba maŋɪ ba ye kɔlɔ na maŋɪ sɪ ba taa kɪ tɪn mɔ, yɪ We callu tɪm ta təri ba tee nɪ. ¹⁵ Ba tɪtɔŋa yam brɪ nɪ cɪga

kalu We callu tum na bri tun tigi ba bicara ni. Ba wubunya na pai ba tugi cwənjə kalu tun di bri ni ku yi ciga mu, bejwaani ba wubunya wai ya bri-ba ni ba ki ba cəgi, naa ya bri-ba ni ba jigi ciga. ¹⁶ Kuu ta yi kuntu mu We sariya de dum ni. Banja-We wu da Zezi Krisi njwaani DI buru noona maama wubunya yalu na səgi tun, ni amu na bri We kwər-ywənjə kam te tun.

Woo mu yi Zwifu ciga ciga We yigə ni?

¹⁷ Ku daari nmu wulu na bri n titi ni n yi Zwifu tun, nmu yəni n dali We callu tum yira ni mu, yi n ki tura di n We tɔga kam. ¹⁸ Nmu manj ni ye We wubunya na lagɪ si n ki kulɔ tun. Nmu na zaasi We callu tum tun mu pe n lwaru wɔjɔ kulɔ na yi ciga tun. ¹⁹ Nmu buɔɔ ni n jigi We pooni mu n pai balu ta na wu lim wɔni tun, yi n nyi di lilwe wariɔni na lagɪ si o pa noona tugi cwənjə te tun. ²⁰ Nmu maa n buɔɔ ni n jigi cwənjə si n bri balu na ba jigi yəno tun, si n daari n zaasi balu wubunya ta na wu biɔɔ tun. We callu tum na bri-m ciga di yəno maama tun mu pai n buɔɔ kuntu. ²¹ Nmu nan na yəni n zaasi n donnə tun, bɛɛ mu ki yi n ba zaasi n titi? Nmu yəni n bri noona ni ba yi taa njona, yi nmu titi njoni mu. ²² N te ni ba yi ki boorim, yi nmu titi boori mu. Nmu culi jwəne, yi n laan daari n di nyɔɔri ya banja ni. ²³ Nmu jigi tura di We na ki DI callu tum n juna ni tun, yi n laan daari n ki n cəgi We yiri di n na ba se DI callu tum na bri te tun. ²⁴ Ku pɔpɔni We tɔno kum wɔni ku wɔ: «Ku yi abam Zwifə bam kikiə njwaani mu pai dwi-ge tiinə njoni ba cəgi We yiri.»

²⁵ Abam yəni á goni á bəkəri si ku bri ni á yi We noona mu. Á nan na kwaani á se We callu tum, á bəkərigonim dum jigi kuri. Ku daari, á na cəgi We callu tum, á bəkəri sum gwənjə yi kafɛ mu. ²⁶ Dwi-ge tiinə nan ba goni ba bəkəri. Ba wu noonu didwa nan na tugi ciga kalu We callu tum na bri tun, kuntu tu nyi di wulu na goni si ku bri ni o yi We noonu tun mu. ²⁷ Dwi-ge tiinə wu bri ni abam Zwifə bam ba jigi bura. Bejwaani á jigi We callu tɔno kum á juna ni, yi á goni á bəkəri. Nan di ku di, á ta yəni á cəgi We callu tum mu. Bantu nan ba goni ba bəkəri, yi ba nan tugi We callu tum.

²⁸ Ku dai wulu na bri o titi ni o yi Zwifu tun mu sum o yi Zwifu ciga ciga We yigə ni. Ku nan ta dai ni wulu na goni tun mu sum o yi We noonu. ²⁹ We yigə ni, Zwifu ciga ciga yi wulu We na ləni o bicari tun mu. Wulu bicari na fəgi di kwe tun mu nyi di o goni mu ciga ciga. We callu tɔno kum bá wani ku kwe noonu bicari, ku nan yi We Jorokum mu wai ku kwe noonu bicari.

Noonu wuntu donj nai zulu We tee ni mu, si ku dai nabiinə tee ni.

3

Zwifu dwe dwi-ge tu We yigə ni na?

¹ Zwifə nan jigi yu-yoɔo ba dwe dwi-ge tiinə na? Zwifə na goni ba bəkəritun, ku jigi zənə ku pa-ba na? ² Eɛn, ku tiini ku jigi kuri. Bejwaani dayigə tun, Zwifə bam mu yi balu We na kwe DI ni-bitari sum DI ki ba juna ni tun. ³ Ba badaara nan wu ki ba wu-didwa di We. Kuntu nan bá wani ku pa We kwani DI ni-taani dum. ⁴ Noona maama na manj ba yi wwa-nyuna, We ta yi ciga tu mu. Ku pɔpɔni We tɔno kum wɔni ku wɔ:

«Nmu We jigi ciga di nmu na njoni taani dilu maama tun. Noona na manj ba co nmu di, nmu ta yi ciga tu mu.»

⁵ Kuntu njwaani, dibam na ki lwarum dilu tun ta na bri ni We yi ciga tu mu, dí wu ta ni bɛɛ? Kuntu wu pa noona taa te ni, We na pe ba na cam ba lwarum njwaani tun, DI wu ki ciga na? ⁶ Ku nan dai kuntu. We ya na dai ciga tu, DI wu ki ta mu DI di nabiinə taani? ⁷ Noona ta wai ba te ba wɔ: «Amu na yəni á fə wwan tun, ku pe noona lwaru jaja ni We tiini DI yi ciga tu, yi DI na zulu ku njwaani. Ku na yi kuntu, bɛɛ mu yi á manj si á na cam á kəm-balwauru tum njwaani?» ⁸ Kuntu ya na yi ciga, dí ya wu wani dí ta dí wɔ: «Pa-na dí taá tunj lwarum, si kuw ja lanyranu ku ba.» Noona badonnə yəni ba fə wwan ba pa amu ba wɔ, amu te kuntu donj mu. Ba nan lagɪ si ba cəgi amu yiri mu. Ba nan wu na cogum si ku manj di ba titɔja na yi te tun.

Noon-noonu tərə o na jigi ciga We yigə ni

⁹ Ku bri ni dibam Zwifə bam garɔ dwi-ge tiinə bam mu na? Awo. Á ya manj á ta ni noona maama wu lwarum gambeem wɔni mu, ku na yi Zwifə naa dwi-ge tiinə bam di, ¹⁰ ni ku na pɔpɔni We tɔno kum wɔni ku wɔ:

«Noon-noonu tərə o na jigi ciga We yigə ni,

di noonu didwa di.

¹¹ Noon-noonu tərə o na ye kulɔ na manj tun.

Noon-noonu tərə o na lagɪ si o lwaru We.

¹² Ba maama me ba kwaga mu ba ya We, yi ba maama tusi.

Noon-noonu tərə o na ki lanyranu, di noonu didwa di.

¹³ Ba niə maa njɔɔri ni yibeelə niə na pɔri te tun.

Ba maa mat ba dindəlimə ba ma ganu daani.

Ba niə ma cana ni bɪsankwɪ na jɪgɪ vɪan sɪ guɪ nɔɔna te tun.

14 Ba maa soɔlt wo-balwaarɔ ba pa nɔɔna.

15 Ba ma tiini ba duri lɪla ba ve ba guɪ nɔɔna.

16 Ba na de jəgə kalɔ maama tun, ba yəni ba cɔgi wənuɔ mu yɪ ba ta yaaru nɔɔna zanzan.

17 Ba maa yəri ywəəni cwəŋə sɪ ba tɔgi.

18 Ba maa brɪ ba ba kwari Wɛ.»

19 Dɪ nan ye ni kɔlb maama Wɛ cullu tɔnɔ kɔm na brɪ tun, kɔ pɔpɔni kɔ pa balɔ cullu tum na te-ba tun mu. Kuntu ŋwaani, nabiinə maama wɔ ba ba zigɪ Wɛ yigə ni sɪ DI di ba taani, yɪ ba wɔlbwɔlb bá wani o ni o puri sɪ o ma ŋɔɔni o jonji o tɪtɪ. 20 Nɔɔn-nɔɔnɔ bá wani o na cɪga Wɛ tee ni, o na tɔgi DI cullu tum tun ŋwaani. Wɛ cullu tum nan paɪ nabiinə mu lwarɪ ni ba kɪ ba tɔsi.

Dɪ na wɔ na cɪga Wɛ tee ni te tun

21 Wɛ laan nan pɛ dí lwarɪ DI na paɪ nɔɔna naɪ cɪga DI tee ni te tun, yɪ kɔ wɔ zigɪ cullu tɔgum baɲa ni. Wɛ cullu tɔnɔ kɔm di Wɛ nijɔŋnə bam di nan maɲɪ ba brɪ cwəŋə kam kuntu. 22 Kɔ nan yɪ nɔɔna na kɪ ba wɔ-dɪdɔba di Zezi Krisi tun ŋwaani mu Wɛ paɪ ba na cɪga DI tee ni. Balɔ maama na kɪ ba wɔ-dɪdɔba di Zezi Krisi tun wɔ na cɪga Wɛ tee ni, bɛɲwaani nɔɔna maama yɪ bɪdwi mu Wɛ yigə ni. 23 Nabiinə maama kɪ lwarɪm mu yɪ ba daa wɔ maɲɪ di Wɛ paari dɪm. 24 Wɛ nan paɪ nɔɔna na cɪga DI tee ni zaani mu, Zezi Krisi na ŋwi ba lwarɪm jɪni o ma jonji-ba tun ŋwaani. Wɛ paɪ nɔɔna DI zaani dɪm kafɛ mu. 25 DI ma pa Zezi ba o ji kaanɪm. O jana kam nuɲɪ ka ma vɪi nɔɔna ba lwarɪm wɔni, di ba na kɪ ba wɔ-dɪdɔba did-o tun ŋwaani. Wɛ kɪ kuntu mu sɪ kɔ brɪ ni DI yɪ cɪga tu mu. Faja faja tun, Wɛ deen kɪ wɔ-zuru mu yɪ DI wɔ vanjɪ balɔ na kɪ lwarɪm tun zwa. 26 Kɔ daari lele kuntu Wɛ pɛ dí lwarɪ ni DI yɪ cɪga tu, di DI na jonji nɔɔna ba lwarɪm wɔni tun. Kuntu maa brɪ ni Wɛ jɪgɪ cɪga, yɪ DI ta paɪ balɔ maama na kɪ ba wɔ-dɪdɔba di Zezi tun di ta na cɪga DI tee ni.

27 Kɔ na yɪ kuntu, dí wɔ magɪ dí nyɔɔna bɛɛ baɲa ni mu? Kɔlbkɔlb tɔrə. Bɛɲwaani, kɔ dai dí na tɔgi Wɛ cullu tum tun mu pɛ dí na cɪga, kɔ yɪ dí na sɛ dí kɪ dí wɔ-dɪdɔba di Zezi tun ŋwaani mu. 28 Bɛɲwaani dí ye ni nɔɔna wɔ na cɪga Wɛ tee ni di ba na kɪ ba wɔ-dɪdɔba di DI tun mu, sɪ kɔ dai cullu tum tɔgum ŋwaani. 29 Baɲa-Wɛ yɪ Zwifə bam yɪranɪ Wɛ mu na? DI dai dwi-ge tiinə bam di Wɛ na? Ɛɛn, DI yɪ nabiinə maama Wɛ mu. 30 Wɛ yɪ dɪdɔba mu. Zwifə bam na kɪ ba wɔ-dɪdɔba di DI, DI wɔ pa ba na cɪga DI tee ni. Dwi-ge tiinə bam di nan na kɪ ba wɔ-dɪdɔba di DI, DI wɔ pa ba di na cɪga DI tee ni. 31 Kuntu nan ba

lagɪ kɔ ta ni dí na kɪ dí wɔ-dɪdɔba di Wɛ tun, DI cullu tum daa ba jɪgɪ kuri. Dí na kɪ dí wɔ-dɪdɔba di Wɛ te tun laan paɪ DI cullu tum tiini tɪ jɪgɪ kuri mu.

4

Abraham na kɪ o wɔ-dɪdɔba di Wɛ yɪ o na cɪga DI tee ni te tun

1 A pa di nii di nabaaru Abrahamdeɛn na yɪ te yɪ o na cɪga Wɛ tee ni tun. 2 Wɛ ya na pɛ-o cɪga o na kɪ kəm-laaru tun ŋwaani mu, o ya wɔ ta jɪgɪ wɔŋo sɪ o magɪ o nyɔɔni kɔ baɲa ni. O nan ba jɪgɪ wɔŋo sɪ o magɪ o nyɔɔni Wɛ yigə ni. 3 Wɛ tɔnɔ kɔm nan brɪ dɪbam kɔ wɪ: «Abraham kɪ o wɔ-dɪdɔba di Wɛ, yɪ Wɛ pa o na cɪga kɔ ŋwaani.» 4 Kɔ nan na yɪ nɔɔnɔ na tunjɪ tɪtɔŋjɪ, o maɲɪ sɪ o jonji o ŋwɪrɪrɪ mu o tɪtɔŋjɪ dɪm ŋwaani, kuntu nan dai pɛɛri mu o jonji. 5 Kɔ daari nɔɔnɔ wɔlb na kɪ o wɔ-dɪdɔba di Wɛ, yɪ o ba tɪgɪ kəm-laaru tɪlb o na kɪ tun, Wɛ wɔ pa kuntu tu na cɪga di o na kɪ o wɔ-dɪdɔba di DI tun ŋwaani. Wɛ mu yɪ wɔlb na yaɲɪ nɔn-balwaarɔ lwarɪm DI ma cɛ-ba yɪ DI pa ba na cɪga DI tee ni tun. 6 Pɛ Davididi maɲɪ o ta kuntu donj mu. O deen tagɪ o wɪ, nɔɔnɔ wɔlb Wɛ na pɛ o na cɪga yɪ kɔ dai o kəm-laaru ŋwaani tun yɪ yu-yonjo tu mu. 7 Davidi maa wɪ: «Balɔ Wɛ na yaɲɪ ba wɔ-balwaarɔ DI ma cɛ-ba tun jɪgɪ yu-yonjo, DI na saari ba lwarɪm dɪm tun ŋwaani. 8 Nɔɔnɔ wɔlb na kɪ lwarɪm yɪ Wɛ yaɲɪ DI ma cɛ-o yɪ DI daa ba kɪ-dɪ DI bɪcarɪ ni tun jɪgɪ yu-yonjo.»

9 Davidi na ŋɔɔni wɔpɔlo taani dɪm kuntu tun, o ŋɔɔni balɔ na goni ba bəkəritɪn yɪranɪ ŋwaani mu na? Aye. O ŋɔɔni balɔ na ba goni ba bəkəri tun di ŋwaani mu. Dí maɲɪ dí lwarɪ ni: «Abraham kɪ o wɔ-dɪdɔba di Wɛ mu, yɪ Wɛ pa o na cɪga kɔ ŋwaani.» 10 Wɛ na pɛ o na cɪga DI tee ni kuntu tun, kɔ yɪ maɲa kalɔ o na goni tun mu na? Awo, kɔ yɪ o ta na wɔ goni maɲa kalɔ tun mu. 11 Kɔ yɪ kɔ kwaga ni mu Wɛ pɛ o go sɪ kɔ taa yɪ maana kɔ brɪ ni, Wɛ maɲɪ DI pa o na cɪga o na kɪ o wɔ-dɪdɔba di DI tun ŋwaani, kɔ loori o na wɔ go tun. Kuntu, balɔ maama di na wɔ goni yɪ ba kɪ ba wɔ-dɪdɔba di Wɛ yɪ kɔ pa ba na cɪga DI tee ni tun, ba di yɪ Abraham dwi tiinə cɪga cɪga mu. 12 Balɔ maama di na goni yɪ ba kɪ ba wɔ-dɪdɔba di Wɛ tun yɪ Abraham dwi tiinə mu, yɪ kɔ nan dai ba na goni tun yɪranɪ má ŋwaani, kɔ yɪ ba na kɪ ba wɔ-dɪdɔba di Wɛ tun ŋwaani mu, ni Abraham deen na kɪ o wɔ-dɪdɔba di Wɛ kɔ loori o na wɔ go maɲa kalɔ tun.

Wɛ goni DI ni di Abraham, o na kɪ o wɔ-dɪdɔba di DI tun ŋwaani mu

5

13 Kɔ daɪ Abrahamna tɔgi We cullu tum tun nɔwaani mu pe We go DI ni di Abraham di o dwi tiinɛ bam. Ku nan yi Abraham na ki o wu-didɔba di We yi o na ciga DI tee ni tun nɔwaani mu pe We go ni DI wi, DI wɔ pa o ba o taa te lɔgu kum. 14 Ku nan ya na yi balu na tɔgi cullu tum tun mu wɔ ba ba taa te lɔgu kum, di na ki di wu-didɔba di We te tun ya daa ba jigi kuri, yi We nigonim dum di ya wɔ ji kafe mu. 15 We cullu tum tum mu pai DI bani zanɔ di nɔɔna, ba na cogi-ti tun nɔwaani. Cullu nan na tɔrɛ, nɔɔna bɔ wani ba cogi-ti.

16 Kuntɔ, di lwarɪ ni ku yi Abraham na ki o wu-didɔba di We tun nɔwaani mu pe We go ni did-o, si ku taa yi zaani pɛɛɪ. Kuntɔ tun, Abraham dwi tiinɛ bam maama wɔ sɔni ba na wo-laaru tɔlɔ We na goni ni si DI pa-ba tun. Ku dai balu na tɔgi We cullu tum tun yranɪ mu wɔ na-ti, ku yi balu di na ki ba wu-didɔba di We ni Abraham di deen na ki te tun mu. Kuntɔ nɔwaani dɔbam maama wɔ wani di bɔɔi Abraham ni di nabaaru. 17 We deen tagi di Abraham DI wi: «Amɔ goni a ni si a pa ni ji dwi zanzan nabaaru mu.» Abraham na ki o wu-didɔba di We tun, o sɔni o ji di nabaaru We yigɔ ni. Ku yi We duntɔ mu bi nɔɔna DI pa ba yagi tɔɔni, yi DI pa woɔɔ maama ki manɔ kalɔ kulukulu ya ta na tɔrɛ tun. 18 We deen na tagi di Abraham DI wi o dwi wɔ puli tun, Abraham ya yɔri We na wɔ ki te DI ki kuntɔ. Di kuntɔ di, o ta jigi tuna lanyirani, yi o ki o wu-didɔba di We. Kuntɔ ma pa o sɔni o ji dwi zanzan nabaaru, nuneɛni We na tagi ni o dwi dum wɔ puli te tun. 19 Abraham deen na ge fiun si o yi bɔna bi tun, o ma na ni o tiini o kwɪn zanzan, o daa bɔ wani bu o lɔ. O ma na ni o kaani Sara di kwɪn zanzan o ke lura. Di kuntɔ maama o deen ta ki o wu-didɔba mu di We. 20 O maa ba jigi bubwea di We na goni DI ni si DI pa-o kulɔ tun. O na ki o wu-didɔba di We tun, ku pai o zigi kɛɔkɛɔ, yi ku pa We na zulɛ. 21 O maa sɔni o ye lanyirani ni, We wɔ wani DI ki kulɔ DI na goni DI ni si DI ki tun. 22 Ku yi kuntɔ nɔwaani mu ku pɔpɔni ku wi: «We ma pa o na ciga di o na ki o wu-didɔba di DI tun nɔwaani.» 23 Ku nan na pɔpɔni ku wi: «We ma pa o na ciga» tun, ku dai Abraham yranɪ nɔwaani mu ku pɔpɔni kuntɔ. 24 Ku pɔpɔni dɔbam di nɔwaani mu. Bɛnɔwaani We wɔ pa dɔbam di na ciga DI tee ni, di di na ki di wu-didɔba di DI tun nɔwaani. Duntɔ mu bi di Yuutu Zezi DI pa o yagi tɔɔni. 25 We nan mu ki Zezi nabiinɛ jɔɔa ni DI pa o ti dɔbam lwarum nɔwaani. DI ma daari DI bi-o DI pa o yagi tɔɔni o joori o na nɔwa, si ku pa di na ciga DI tee ni.

Zezi na fɔgi dɔbam di We daani te tin

1 Di na ki di wu-didɔba di Zezi tun mu pe di na ciga We tee ni. Kuntɔ, dɔbam di We fɔgi daani di Yuutu Zezi Krisi nɔwaani mu. 2 Zezi mu pe dɔbam yi We yigɔ, yi We ki dɔbam yu-yoɔo di na ki di wu-didɔba did-o tun nɔwaani. Kuntɔ tun, di jigi tuna ni di wɔ na paari-zulɛ We tee ni, yi ku pai dɔbam jigi wɔpɔlo lanyirani. 3 Di nan ta jigi wɔpɔlo di yaara yam wɔni, bɛnɔwaani di ye ni yaara wai ya pai di fɔgi di zigi di pu-dia. 4 Di pu-dia kam yaara yam wɔni tun laan maa pa di zigi kɛɔkɛɔ manɔm wɔni. Di na zigi kɛɔkɛɔ manɔm wɔni tun laan maa pa di jigi tuna We tee ni. 5 Di na jigi tuna kuntɔ tun, ku bɔ pa di na di caviura, bɛnɔwaani We tiini DI ki DI sono dɔbam bɔcara ni, di DI na pe DI Jorokum wɔ dɔbam wɔni tun.

6 Dɔbam na bɔwɛnɛ yi di wari di joni di tɔti tun, mu Zezi Krisi tɔga o ma vri dɔbam na yi nɔn-balwaaru tun, manɔ kalɔ We wɔbɔɔa na lagi tun. 7 Ku cana si nɔɔnu se o ti o donɔ nɔwaani, di o na wɔ ti wɔlu nɔwaani tun na manɔ o yi ciga tu te di. Ku nan wai ku ki si nɔɔnu bɔ kwarɪ fɔɔni si o ti nɔn-nɔm nɔwaani. 8 Ku nan na yi Bana-We, duntɔ bri dɔbam DI na tiini DI soe dɔbam te tun, di DI na pe Zezi Krisi ba o ti dɔbam nɔwaani manɔ kalɔ di ya ta na yi lwarum kɛrɛ tun. 9 Zezi na tɔga yi o jana kam nunɔ tun mu pe di na ciga We tee ni. Ku nan na dwe didi tun, o laan wɔ joni dɔbam We ban-zɔɔɔ kum wɔni. 10 Dɔbam ya yi We dɔna mu. DI Bu wɔm tɔɔni dum nan mu pe dɔbam di We fɔgi daani. Ku nan na dwe didi, dɔbam laan na jigi We nɔɔna tun, DI Bu wɔm wɔ vri dɔbam, o na joori o bi o yagi tɔɔni tun nɔwaani. 11 Kulɔ ta na wɛli da tun, di jigi wɔpɔlo lanyirani di We, di di Yuutu Zezi Krisi na pe dɔbam di We fɔgi daani tun nɔwaani.

Adam na vin We ni tun mu pe tɔɔni ba, Zezi maa ja nɔwa o ba

12 Nabinu didɔba nɔwaani mu pe lwarum ba lɔgu bana, yi lwarum di ja tɔɔni di wɛli da di ba. Kuntɔ tun, nabiinɛ maama manɔ si ba ti mu, ba maama na ki lwarum tun nɔwaani. 13 Ku na wɔ loori si We ki DI cullu tum DI nɔɔna bam jɔɔa ni tun, di lwarum manɔ di wɔ lɔgu bana ni mu. Cullu tum nan ya ta na tɔrɛ tun, We ba jeeli nɔɔna lwarum. 14 Ku na zigi Adammanɔ kam ni si ku vu ku yi Moyisi manɔ kam tun, tɔɔni ya manɔ di wɔra mu yi di wai nabiinɛ. Di maa wai balu di na ki ba tusi, yi ku dai ni Adam deen na ki lwarum o vin We ni te tun.

Adam nan bri dɔbam Zezi na lagi o ba tun nyunyugu mu. 15 Ba nan dai bidwi.

Benjwaani Adam deen na ki lwarim dɔɔ tun dai bidwi di We na pe dibam pɛeri dɔɔ zaani tun. Nabiinu didɔa kam kontu lwarim dum njwaani mu pe nɔɔna zanzan ti. We zaani dum nan dwe kontu, yi DI tɔɔji nabiinu didɔa, wɔntu mu yi Zezi Kresi, si o ki nɔɔna zanzan yu-yoɔo ku ja gaalt. ¹⁶We na pe pɛeri dum nɔɔna zaani kontu tun, ku dai bidwi ni Adam na ki lwarim te tun. Wɔntu na ki lwarim o vin We ni bidwi tun mu pe We di nɔɔna sariya. Ku daari nɔɔna zanzan na ki ba tusi tun, We pɛeri dum nan pe ba lwarim zanzan ti yi ba na ciga DI tee ni. ¹⁷Nabiinu didɔa kam lwarim njwaani mu pe tɔɔti toɔgi da di jaani nɔɔna. Ku nan na dwe didi tun, balu maama We na ki-ba yu-yoɔo ku ja gaalt, yi DI kwɛri DI pa ba na ciga DI tee ni tun, mu wɔ ta njwi We paari dum wɔntu nabiinu didɔa wɔlu na yi Zezi Kresi tun njwaani.

¹⁸Dí nan lwarí ni Adam na ki o tusi bidwi tun mu pe nabiinú maama na cɔɔim We tee ni. Zezi Kresi yirani kɛm-laa kɔm di nan mu pe nɔɔna na ciga yi ba jigi njwia We tee ni. ¹⁹Nabiinu didɔa kam na vin We ni dum tun mu pe nɔɔna zanzan yi lwarim kɛrɛ. Nɔɔnu didɔa kam na yi Zezi Kresi tun nan na se We ni tun di wɔ pa nɔɔna zanzan na ciga We tee ni.

²⁰We deen ki DI cullu tun nɔɔna juɔa ni, si ku pa lwarim fɔgi di puli. Lwarim nan na puli kontu tun, We na ki nɔɔna zaani te tun wɔ tiini ku puli zanzan ku dwɛni. ²¹Kuntu tun, lwarim toɔgi tɔɔti njwaani mu di maa te nɔɔna. We zaani dum nan toɔgi DI na pa nɔɔna ciga te tun njwaani mu di maa di paari nɔɔna titari ni, si ba taa jigi njwia kalu na ba ti tun We tee ni dí Yuutu Zezi Kresi njwaani.

6

Di na jigi We njwi-dɔɔna kam Zezi Kresi njwaani te tun

¹Dí nan wɔ ta ni beɛ mu? Dí wɔ ta ki lwarim mu, si ku want ku pa We zaani dum tiini di puli dí tee ni na? ²Aye, dí bá ta ki kontu dɔɔ. Ku na yi di lwarim jɔgɔ ni, dibam nyi di twa mu. Kontu tun, dí daa wɔ ki ta mu dí taá njwi lwarim wɔntu? ³Abam yɛri ni, dibam balu maama ba na miisi na wɔntu Zezi Kresi yiri njwaani tun, ku bri ni dí toɔgi dí wɛli did-o o tɔɔti dum wɔntu mu na? ⁴Kuntu, ba na miisi dibam na wɔntu tun, ku nyi di dí tigi did-o mu yi ba ki dibam did-o. Kontu ma pa dí toɔgi di Zezi Kresi dí njwi We njwi-dɔɔna kam, ni dí Ko We na me DI paari dam dum DI ma bi Zezi DI pa o yagi tɔɔti yi o na njwia te tun.

⁵Kuntu, dibam na toɔgi di Zezi dí ti tun, dí laan jigi wɔɔo didɔa mu did-o, yi dí daa ta wɔ toɔgi did-o dí bi dí yagi tɔɔti. ⁶Dí ye

ni, ba na pagi Zezi tɔɔn-dagarakam baɔa ni ba gu tun, dibam lwarim njwi-dɔɔɔ kam di toɔgi ka ti mu, ku pa lwarim daa wari dibam. Kontu tun, dí laan te dí titi mu lwarim juɔa ni, ⁷benjwaani lwarim daa bá want di taa te wɔlu na toɔgi di Zezi o ti tun.

⁸Dí na toɔgi di Zezi Kresi dí ti tun, dí jigi tɔɔna ni dí wɔ toɔgi did-o dí na njwia. ⁹Benjwaani dí ye ni Zezi Kresi bi o yagi tɔɔti yi o daa bá joori o ti. Kontu njwaani tɔɔti daa ba jigi dam o baɔa ni. ¹⁰Zezi na tigi kontu tun, ku yi si o cɔgi lwarim dam mu. O tigi bidwi yirani mu o ma kweeli. O laan nan na njwi tun, o njwia kam zuli We mu. ¹¹Ku yi kontu mu di abam di. Ku na yi di lwarim jɔgɔ ni, lwarim-na ni á nyi di twa mu te. Ku nan na yi abam di We laɔa ni, á njwi mu Zezi Kresi njwaani.

¹²Kuntu njwaani abam daa yi pa lwarim di dam á yira yalu na tu tun baɔa ni. A nan yi se á pa wo-balwaaru tɔɔ á fra na zɔɔri tun want abam. ¹³Yi se-na á pa lwarim taa te abam si ku pa á taá ki kɛm-balwaaru. Nan kwe-na á titi á ki We juɔa ni, si á nyi ni balu na tigi yi We pa á joori á bi á na njwia tun mu. Kwe-na á maama á pa We, si DI ma tɔɔti kɔlu na yi ciga tun. ¹⁴Lwarim daa ba te abam, benjwaani á na jigi njwia We tee ni tun, ku dai si á taá njwi DI cullu tun toɔim njwaani, ku yi DI zaani dum njwaani mu.

Dí manɔ si dí taá ki lanyirani mu manɔ maama

¹⁵Ku nan bri dibam ni beɛ mu? Dí na jigi njwia We tee ni DI zaani dum njwaani yi ku dai si dí taá njwi DI cullu tun toɔim njwaani tun, ku bri ni dí jigi cwɛɔɔ si dí taá ki lwarim mu na? Awo, ku dai kontu. ¹⁶Á ye lanyirani ni, á na kwe á titi á ki nɔɔnu juɔa ni si á taá yi o gambe yi á se o ni, á sɔni á yi á na se wɔlu tun gambe mu. Kontu tun, á na yi lwarim gambe, tɔɔti laan mu wɔ ba di ja abam. Á nan daa na yi balu na se We ni tun, á wɔ na ciga DI tee ni. ¹⁷A nan ki We le, di abam deen ya na yi lwarim gambe yi á laan kwe á titi á pa We ciga kam zaasum yi á se-ka di á wɔ maama tun. ¹⁸We mu vri abam lwarim juɔa ni, yi á laan ji DI ciga kam tuntɔɔna.

¹⁹Abam wɔɔɔna ta na wɔ biɔi tun mu pe a kwe nabiinɔ mumaɔa a ma manɔ a bri abam kontu dɔɔ. Abam deen kwe á maama mu á pa wo-digiru di lwarim kikiɔ yi á yi ti gambe, yi á tɔɔti wo-lwaanu ku ja gaalt. Lele kontu, á laan nan manɔ si á kwe á maama mu á pa We ciga kam, si á taá yi ka gambe si á taá njwi di wɔ-pɔɔo. ²⁰Abam deen na yi lwarim gambe tun, We ciga kam ya ba te abam. ²¹Abam na ki wo-yɔɔɔri tɔɔ tun deen jigi beɛ nyɔɔri mu ti pa abam? Ti laan nan jigi cavura mu

di abam. Wænu tuntu kweelim je nan yi tuntu mu. ²² Ku daari lele kontu We vri abam lwarum gambæem wuntu, yi á laan yi DI gambæ-sonnu mu. Kontu njwaani á jigi njwori di á na njwi di wu-pojho tun, yi ku kweelim je ni á wó na njwia kalu na ba ti tun We tee ni. ²³ Lwarum njwuru yi tuntu mu. Ku daari We pæeri dilu DI na pe dibam zaani tun mu yi njwia kalu na ba ti tun We tee ni, di na njwi di dí Yuutu Zezi Krisi tun njwaani.

7

Callu tum daa ba te dibam

¹ A ko-biə-ba, á maama ye callu laja na yi te. Kontu njwaani á ye ni callu na te noonu, ku yi si ku taa ve o tuntu mu. O nan na tga, ti daa ba te-o. ² Ku nyi ni kaani na zu baru te tun mu. Culu bri ni o baru wum ta na njwi manja kalu tun, o ba jigi cwənjə si o yagi o baru wum. O baru wum nan na tga, o laan jigi ni si o zu baru wodon, culu daa wu wəgi-ba daani. ³ Kontu njwaani, o baru wum ta na njwi, yi kaani wum na ve o zu baru wodon, o cəgi mu. O baru wum nan na tga, culu kum daa wu wəgi-ba daani. O laan na zu baru wodon, o daa wu cəgi.

⁴ A ko-biə-ba, ku yi kontu mu di abam di. Ku na yi callu tum laja ni, abam maama nyi di twa mu te, Zezi Krisi na tgi tun njwaani. Kontu ma pa di yigə li callu tum wuntu, yi di jigi cwənjə si di ki di titi noonu wodon juna ni, wuntu yi Zezi wulu na bi o yagi tuntu tun. Ku maa pai di tui titənjəna di pa We. ⁵ Di deen ki wo-yoru tulu di wubənja na lagi tun. We callu tum nan bri dibam kulə na yi lwarum tun, yi di fra ta yəni ya zuuri wənu tum kontu. Ku deen ma pa di ki kəm-balwaaru tulu na jigi dibam ti ve tuntu tun. ⁶ Callu tum deen tiini ti piuni dibam mu di dam. Lele kontu ti nan daa ba te dibam, di na tgi di Zezi di ti tun njwaani. Kontu tun, di na tuiji We titənja yam te tun, ku yi DI Jorokum na wu di bicara ni tun njwaani mu. Di laan tgi cwə-dənja kam kontu, si ku dai cwə-dənjə kalu na yi callu tulu na pəpuni ti tinji təno wuntu tun njwaani.

We callu tum bri dibam lwarum na yi te tun

⁷ Bæe mu di nan wó ta callu tum laja ni? Ti yi lwarum mu na? Aye, ku dai kontu. We callu tum nan mu pe a lwaru lwarum na yi te tun. Ti ya na wu bri ni: «Yi pa n yi zu n donnə wənu», a ya bá ta ye ni a yi na z a donnə wənu, ku yi lwarum mu. ⁸ Culu kum kontu nan mu pe lwarum na cwənjə di zu a wubənja ku pa a yi zu wənu zanzan. Callu nan na tərə, lwarum bá ta jigi dam. ⁹ A deen ya ta na yari We

callu tum tun, a njwi mu a ya ba liə. A laan nan na tu a lwaru We callu tum na bri kulə tun mu pe lwarum jigi dam a banja ni, ¹⁰ yi a nyi ni a tigi mu te. We callu tulu ya na manj si ti pa noona njwia tun laan pe tuntu mu ja-ni. ¹¹ Bənjwaani, a na ni callu tum tun mu pe lwarum laan na cwənjə di gantni, yi di tgi callu tum njwaani di pa tuntu ja-ni. ¹² Kontu nan bri ni We callu tum ba jigi lwarum mu. Ni dilu maama We na pe dibam tun ba jigi lwarum. Di yi lanyirani mu yi di jigi ciga.

¹³ Kontu nan bri ni We callu tulu na lana tun mu jaani a tuntu di mu di ba na? Awo. Ku yi lwarum mu de We callu tum di pa tuntu ja-ni. Kontu ki si noona mu wani ba lwaru lwarum na siuni di yi te tun. Callu tum ma pa lwarum tiini di puli di bri di na yi balorə te tun.

Lwarum dam na tuiji nabiinə wuntu te tun

¹⁴ Di ye ni We callu tum tgi DI wubənja na lagi te tun mu. Amu nan yi lugu banja nabiinu mu, yi a yi lwarum gambaa. ¹⁵ A nan yəri wəno kulə a na ki tun kuri. Amu yəni a ba ki kulə a na lagi tun, yi a laan daari a ki kulə a na culi tun. ¹⁶ A na yəni a ki kulə a na ba lagi si a ki tun, ku bri ni a se ni We callu tum yi ciga mu. ¹⁷ Kontu, ku dai ni a titi mu paali a ki wənu tum kontu, ku nan yi lwarum dilu na wu a wuntu tun mu pa a kia. ¹⁸ A nan ye ni lanyirani təri a wuntu, di a na yi nabiinu yi a fra zuuri lugu banja wo-yoru tun. Bənjwaani, a na yəni a jigi wubənja si a ki lanyirani, a ta wari lanyirani wum a ki. ¹⁹ A yəni a ba ki lanyirani ni a wubənja na lagi te tun, yi a laan daari a ki wo-balwaaru tulu a na ba lagi si a ki tun. ²⁰ A na yəni a ki kulə a wubənja na ba lagi si a ki tun, ku bri ni ku dai a titi mu paali a ki wənu tum kontu, ku yi lwarum dilu na wu a wuntu tun mu pai a kia.

²¹ A nan lwaru ku na yəni ku ki amu te tun: A na yəni a buŋi si a ki kulə na lana tun, ku yi lwarum yirani mu aá ki. ²² A tiini a jigi wəpolo a bicari ni di We callu tum. ²³ A nan ye ni dam didənjə mu wu amu wuntu, ku na lagi si ku pa a taa tgi cwənjə kalu na ba lana tun. Dam di mu kontu maa lagi si di cəgi a wubənja yam na lagi si ya da cwə-nənja kalu tun. Kontu maa piuni amu, yi lwarum dilu na wu a wuntu tun pai a ta tgi lwarum cwənjə. ²⁴ Læerə maa jigi-ni, lwarum dilu na wu a wuntu tun na lagi si di pa tuntu ja-ni tun njwaani. Wəw mu wó wani o vri-ni o yagi? ²⁵ Amu ki We le di Yuutu Zezi Krisi njwaani. Wuntu mu wó jonji-ni.

Ku na yi a wubunja yam woni, a se We callu tum mv. A nan na yi lvgu bana nabiinu tun mv pai a togi lwarum cwəŋə.

8

We Joro kum na pai di nwi di We te tin

¹ Kuntu tun, balu na nwi di Zezi Krisi tun, We daa bá di ba taani si DI cogi-ba. ² We Jorokum mv pai di jigi nwi We tee ni Zezi Krisi nwaani. We Joro kum dam dum mv pe di na vrum lwarum di tuntu juna ni. ³ Dibam na yi nabiine yi di bwəne tun mv pai di waru We callu tum di da. Kuntu nwaani di daa bá wani di na ciga We tee ni DI callu tum togum nwaani. Woŋo kulb callu tum na wu wani ti ki tun, We mv kta, di DI na tɔŋi DI tti Bu si o ba o ji nabiinu, yi o nyi di nabiine balu lwarum na wat-ba tun. O ma ba o ti nabiine lwarum nwaani, si o ma cogi lwarum na jigi dam dilb nabiine bana ni tun. ⁴ We ki kontu si ku pa di na ciga mv DI tee ni, si di na cwəŋə di ki kulb maama We callu tum na bri ni ku manj tun. Benwaani dibam yi balu na togi We Joro kum cwəŋə tun mv, si di daa ba togi wo-yoŋo tlv nabiine fra na zɔuri tun. ⁵ Balu nan na togi wo-yoŋo tum kuntu doŋ tun tiini ba kwe ba wubunja ba tiŋi wəənu tlv nabiine wubunja na lagɔ tun bana ni mv. Ku daari balu na togi We Joro kum cwəŋə kam tun kwe ba wubunja ba tiŋi wo-laaru tlv We Joro kum wubunja na lagɔ tun bana ni mv. ⁶ Nɔɔnu wubunja na togi wo-yoŋo tlv nabiine fra na zɔuri tun, tuntu wu ja kontu tu. Wubw wubunja nan na togi We Joro kum cwəŋə kam tun wu na nwi We tee ni di wu-zuru. ⁷ Benwaani, nɔɔnu na togi nabiine wubunja-yoŋo tum, o yi We dum mv, o ba ki kulb We niə yam na bri tun, o nan waru-ya di o se. ⁸ Balu maama na togi wo-yoŋo tlv nabiine wubunja na lagɔ tun bá wani ba pa We wu poli.

⁹ Abam nan ba togi nabiine wubunja-yoŋo na lagɔ kulb tun. A togi We Jorokum na lagɔ kulb tun mv, ku na wu á bicara ni tun nwaani. Zezi Krisi Joro kum nan na tari nɔɔnu wubw bicara ni tun, o dai Zezi nɔɔnu. ¹⁰ Zezi Krisi na wu á bicara ni tun, o Joro kum mv pai á nwi di We, á na ne ciga DI tee ni tun nwaani. A yira yam nan manj si ya ti mv lwarum dum nwaani. ¹¹ We mv bi Zezi DI pa o yagi tuntu. Kuntu nwaani, DI Joro kum na stum ku wu á bicara ni, We wu pa abam yira yalu na manj si ya ti tun joori ya na nwi, DI Joro kum na wu á bicara ni tun nwaani.

¹² Kuntu, a ko-biə-ba, di manj si di taá nwi ni We Joro kum na lagɔ te tun mv, si ku dai si di taá togi wo-yoŋo tlv nabiine wubunja na lagɔ tun. ¹³ Benwaani, á na togi wo-yoŋo tlv nabiine wubunja na lagɔ tun,

tuntu wu ja abam. Ku daari, á nan na togi We Joro kum dam nwaani á ci á tti di kəm-balwaaru tlv á fra na zɔuri tun, á wu na nwi We tee ni. ¹⁴ Balu maama na pai We Joro kum bri-ba cwəŋə tun yi We biə mv. ¹⁵ Joro kulb We na ki á bicara ni tun ba pai funtu jigi abam daga ni gambe te. We Joro kum nan pai á yi We biə mv. Ku maa pai di jigi cwəŋə si di bəŋi We ni Di Ko Baba. ¹⁶ We Joro kum mv pai dibam jwəru tum lwaru ni di stum di yi We biə mv. ¹⁷ Di na yi We biə tun, di wu ba di na wo-laaru tlv maama DI na tiŋi si DI pa DI biə bam tun. Di wu togi di DI Bu Zezi Krisi di joni kulb maama We na tiŋi si DI pa-o tun. Di na togi di Zezi di na yaara, di laan wu ba di togi did-o di na paari zulə.

Di jigi tina ni di wu na paari-zulə We tee ni

¹⁸ Amu ye ni di na jigi yaara yalu lele tun bá wani ya taa mai di paari-zulə yalu di na wu na We tee ni tun. ¹⁹ We na ki wəənu tlv maama tun tiini ti lagɔ si ti na de dum We na wu ba DI bri DI biə bam paari-zulə jaja tun. ²⁰ Wəənu tlv maama We na ki tun tu ti daa ba jigi kuri. Ku nan dai wəənu tum tti mv lagɔ kontu. Ku yi We mv pe ti ji kafe, yi DI nan pai ti ta jigi tina ni, ²¹ wəənu tlv maama DI na ki tun wu ba ti na vrum, si ti daa yi cogi ni ti zim na yoni ti cogi te tun. We wu fogi DI kwe-ti si ti laan ba ti taa jigi lam DI tee ni, si ku manj di DI biə bam na wu na paari-zulə yalu tun.

²² Di nan ye ni wəənu tlv maama We na ki tun jigi kam mv di zim maama, ni kaani na vri pugə yi o kuni te tun. ²³ Ku nan dai wəənu tum kontu yranu, ku yi di dibam balu We na ki DI Jorokum di bicara ni tun di mv. Kuntu mv yi We dayigə peeri dilb na bri ni di wu ba di na DI wo-laaru tum maama. Dibam di nan kontu mv, yi di jigi tina di cogi manja kam We na wu pa di ji DI tti soŋo biə, si DI vri di yira yam yaara maama wuni. ²⁴ We na vri dibam tun mv pai di jigi tina ni di wu na kulb DI na wu pa dibam tun. Di ya na manj di na kulb di na jigi tina ku nwaani tun, di ya daa ba ta jigi ku tina. Nɔɔn-nɔɔnu ba ta tuni kulb o na manj o na tun. ²⁵ Di nan ta jigi tina si di wu na We wo-laaru tlv di ta na wu ne tun. Kuntu nwaani mv di zuri di yira di cogi ti manja kam.

²⁶ We Joro kum di nan wəli dibam, di na bwəne tun nwaani. Dibam yeri di na wu loori We te si ku manj tun. DI Joro kum nan loori-DI ku pa dibam di nwanu yalu na bá wani ya ta di nabiine bitari tun. ²⁷ We nan ye di bicara na yi te tun, yi DI kwəri DI ye DI Joro kum di wubunja na lagɔ kulb tun, benwaani We Joro kum togi We

wɔbɔŋa na lagɪ te tɪn mɔ, yɪ kɔ loori Wɛ kɔ pa dɪbam balɔ na yɪ Dɪ nɔɔna tɪn.

²⁸ Dɪ ye nɪ balɔ na soe Wɛ yɪ Dɪ bɛŋi-ba nɪ Dɪ na maŋɪ Dɪ lɪ wɔbɔŋa te tɪn, Dɪ kɪ-ba lanyɪranɪ wɔŋɔ maama wɔnɪ. ²⁹ Wɛ dɛɛn maŋɪ Dɪ jɪgɪ bantɔ wɔbɔŋa Dɪ bɪcarɪ nɪ faŋa faŋa mɔ, yɪ Dɪ daari Dɪ kuri-ba sɪ ba laan ba ba taa nɪ nɪ Dɪ Bu wɔm na yɪ te tɪn. Kɔntɔ ma wɔ pa Wɛ Bu Zezi na nyaana zanzan, balɔ dɪ na yɪ Wɛ biə yɪ ba saŋɪ o kwaga tɪn ŋwaantɪ. ³⁰ Wɛ nan na maŋɪ Dɪ kuri balɔ tɪn mɔ Dɪ bɛŋi sɪ ba taa yɪ Dɪ nɔɔna. Dɪ na bɛŋi-ba kɔntɔ tɪn, Dɪ ma pa ba na cɪga Dɪ tee nɪ. Balɔ Dɪ na pe ba na cɪga kam tɪn mɔ Dɪ pe ba na paari-zulə Dɪ tee nɪ.

Wɛ sono kɔm na tiini kɔ dagɪ te tɪn

³¹ Kɔ na yɪ kɔntɔ tɪn, dɪ wɔ ta nɪ bɛɛ mɔ? Wɛ na wɔra dɪ dɪbam tɪn, nɔɔnɔ wɔɔ mɔ wɔ wani o cɔgɪ dɪbam? ³² Wɛ nan wɔ vɪn sɪ Dɪ tɪtɪ Bu wɔm na yaara, yɪ Dɪ sɛ Dɪ kɪ-o nabiinə jɪŋa nɪ sɪ o tɪ dɪbam maama ŋwaantɪ. Wɛ na pe dɪbam Dɪ Bu wɔm kɔntɔ tɪn, Dɪ ta wɔ kwe wo-laarɔ maama Dɪ pa dɪbam zaantɪ Dɪ wɛli da. ³³ Nɔɔn-nɔɔnɔ bɔ wani o cɔ dɪbam balɔ Wɛ na kuri tɪn Dɪ yigə nɪ. Bɛŋwaantɪ kɔ yɪ Wɛ tɪtɪ mɔ pe dɪ na cɪga Dɪ tee nɪ. ³⁴ Nɔɔn-nɔɔnɔ bɔ wani o pa dɪ ga bɔra Wɛ tee nɪ. Bɛŋwaantɪ kɔ yɪ Zezi Kɪrisi tɪtɪ mɔ tɪgɪ dɪbam ŋwaantɪ, yɪ o joori o bi o yagi tɔvɔnɔ o jɪgɪ ŋwɪa Wɛ tee nɪ. O laan maa je Wɛ jazɪm nɪ yɪ o loori Wɛ o pa dɪbam. ³⁵ Nɔɔn-nɔɔnɔ bɔ wani o cɔgɪ dɪbam dɪ Zezi Kɪrisi sono kɔm daantɪ. Yaara mɔ wɔ wani ya cɔgɪ dɪbam dɪ Zezi Kɪrisi sono kɔm na? Wɔ-cɔgɔ mɔ naa, bɛɛsa mɔ naa, kana mɔ naa, yinigə mɔ naa, cam dɪlɔ na wɔ ba tɪn mɔ naa, naa tɔvɔnɔ mɔ? Awo, tɪ bɔ wani tɪ cɔgɪ dɪbam dɪ Zezi Kɪrisi sono kɔm daantɪ. ³⁶ Kɔ pɔpɔnɪ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔnɪ kɔ wɪ:

«Dɪbam na yɪ nmɔ Wɛ nɔɔna tɪn mɔ pat dɪ tɔgɪ tɔvɔnɔ wɔ dɪ ke dɛ maama.

Ba kwe dɪbam ba ma jɪ nɪ peeni sɪlɔ ba na jɪgɪ ba ve ba gɔ te tɪn mɔ.»

³⁷ Wɛ nan na soe dɪbam tɪn, Dɪ tiini Dɪ pat dɪbam wɔnɔ wɛnɔnɔ tɪn kɔntɔ maama wɔnɔ. ³⁸ Bɛŋwaantɪ amɔ ye lanyɪranɪ nɪ kɔlɔkɔlɔ tɔrə kɔ na wɔ wani kɔ cɔgɪ dɪbam dɪ Wɛ sono kɔm daantɪ. Kɔ na yɪ tɔvɔnɔ naa ŋwɪa, naa kɔ na yɪ maledɪ naa weyuu tɪlampolo dɪdɛera bam maama, naa kɔ na yɪ zim wɛnɔnɔ naa jwa wɛnɔnɔ tɪlɔ na bɪnɪ tɪn, naa wɛnɔnɔ tɪlɔ maama na jɪgɪ dam nabiinə banɪ nɪ tɪn, ³⁹ kɔ na yɪ wɛnɔnɔ tɪlɔ na jɪgɪ dam weyuu tɪlampolo nɪ dɪ tɪlɔ na jɪgɪ dam tɪga kuri nɪ tɪn, naa wɛnɔnɔ tɪlɔ maama Wɛ na kɪ tɪn, tɪntɔ maama wɔnɔ kɔlɔkɔlɔ bɔ wani kɔ cɔgɪ dɪbam dɪ Wɛ sono kɔm daantɪ, bɛŋwaantɪ

kɔ yɪ sono kɔlɔ Wɛ na jɪgɪ dɪ dɪbam dɪ Yuutu Zezi Kɪrisi ŋwaantɪ tɪn mɔ.

9

Wɛ na kuri balɔ sɪ ba taa yɪ Dɪ nɔɔna tɪn

¹ Amɔ na yɪ Zezi Kɪrisi nɔɔnɔ tɪn, a ŋɔɔnɔ cɪga mɔ sɪ kɔ dai vwan. Wɛ Jorokɔm na wɔ a bɪcarɪ nɪ tɪn mɔ pat a ye nɪ kɔ sɪnɪ kɔ yɪ cɪga mɔ, ² dɪ a na brɪ nɪ a wɔ tiini kɔ cɔgɪ yɪ a jɪgɪ liə maŋa maama amɔ tɪtɪ dwi tiinə bam ŋwaantɪ dɪ ba na wɔ sɛ Zezi Kɪrisi tɪn. ³ A ya wɔ ta lagɪ sɪ Wɛ cɔgɪ amɔ tɪtɪ Dɪ daari Dɪ pɔɔrɪ-nɪ Zezi Kɪrisi tee nɪ, dɪ kɔ na wɔ wani kɔ pa a ko-biə Zwifə bam na vɪm. ⁴ Ba yɪ Yisɪrayɛldwi tiinə mɔ. Kɔ yɪ bantɔ mɔ Wɛ dɛɛn pe ba jɪ Dɪ biə, yɪ Dɪ pa-ba Dɪ paari-zulə yam. Dɪ ma go nɪ nɪ Dɪ wɔ ta wɔra dɪ ba, yɪ Dɪ daari Dɪ kɪ Dɪ cullu tɪn ba jɪŋa nɪ. Dɪ ma brɪ-ba ba na maŋɪ sɪ ba taa zuli-Dɪ te tɪn. Dɪ ma daari Dɪ go niə dɪ ba. ⁵ Ba dwi dɪm kuri nunjɪ dɪbam nabaarɔ Abrahamdwi dɪm wɔnɔ mɔ. Ba na lagɪ Zezi Kɪrisi lugɔ banɪ nɪ tɪn, kɔ yɪ bantɔ dwi dɪm wɔnɔ mɔ ba lug-o. Wɔntɔ mɔ yɪ wɛnɔnɔ maama Tu. O maa yɪ Wɛ yɪ o maŋɪ dɪ zulə sɪ kɔ taa ve maŋa kalɔ na ba tɪ tɪn. Amina.

⁶ A nan ba lagɪ a ta nɪ Wɛ na goni Dɪ ni sɪ Dɪ kɪ kɔlɔ tɪn jɪgɪ kafe. Bɛŋwaantɪ kɔ dai nɪ Yisɪrayɛldwi tiinə bam maama mɔ sɪnɪ ba yɪ Yisɪrayɛldwi tiinə cɪga cɪga Wɛ yigə nɪ. ⁷ Abraham dwi tiinə bam maama nan dai o biə cɪga cɪga Wɛ yigə nɪ. Wɛ dɛɛn tagɪ dɪ Abraham Dɪ wɪ: «Nmɔ bu Yizakɪ dwi dɪm yɪranɪ mɔ wɔ ta yɪ nɪ dwi tiinə cɪga cɪga.» ⁸ Kɔ brɪ nɪ Wɛ tee nɪ, kɔ dai biə balɔ maama Abraham na lagɪ tɪn mɔ yɪ Wɛ biə cɪga cɪga. Kɔ nan yɪ biə balɔ Wɛ na goni nɪ ba ŋwaantɪ tɪn mɔ sɪnɪ ba yɪ Dɪ biə cɪga cɪga. ⁹ Bɛŋwaantɪ Wɛ dɛɛn goni nɪ Dɪ wɪ: «Maŋa kam kɔntɔ na joori ka yɪ, amɔ wɔ joori a ba dɪ Saralugɪ bəkərə.»

¹⁰ Kɔ dɛ kɔntɔ mɔ yɪ dɪbam nabaarɔ Yizakɪ kaantɪ Rabeka dɛɛn ja pugə o lɔ yiywa bale. ¹¹⁻¹² Maŋa kam Rabeka ta na wɔ lagɪ o biə bale bam yɪ ba daa ta yəri lanyɪranɪ naa balɔɔ tɪn, Wɛ dɛɛn tagɪ did-o Dɪ wɪ: «Nakwɪ wɔm mɔ wɔ ta yɪ o nyaantɪ wɔm tɪntɔŋnɔ.» Kɔ kɪ kɔntɔ sɪ Wɛ na kuri-ba daantɪ te tɪn mɔ tagɪ Dɪ na maŋɪ Dɪ lɪ wɔbɔŋa te tɪn. Kɔ brɪ nɪ Wɛ kurim dɪm tagɪ Dɪ na bɛŋi wɔlɔ sɪ o taa yɪ Dɪ nɔɔnɔ tɪn mɔ, sɪ kɔ dai nɔɔnɔ wɔm tɪtɔŋa ŋwaantɪ, ¹³ nɪ kɔ daa ta na pɔpɔnɪ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔnɔ kɔ wɪ: «Amɔ soe Zakɔbɪ, yɪ a daari a yagi Ezayu.»

¹⁴ Dɪ nan wɔ ta nɪ bɛɛ mɔ? Dɪ bɔ wani dɪ ta nɪ Wɛ ba jɪgɪ cɪga dɪ Dɪ na kɪ te tɪn. ¹⁵ Bɛŋwaantɪ Wɛ dɛɛn tagɪ dɪ Moyisi Dɪ wɪ: «Amɔ wɔ ja nɔɔnɔ wɔlɔ ŋwanja

a na lagɪ tɪn mu,
yɪ a daari a duri nɔɔnu wɔɔb wɔɔb yibwɔnɛ
a na lagɪ tɪn.»

¹⁶ Kuntu bɪrɪ nɪ kɔ maama tɔgɪ Wɛ na jɪgɪ
nɔɔna nɔɔna te tɪn mu, sɪ kɔ daɪ nabiinɛ
wɔɔbɔɔna na lagɪ kɔɔɔ tɪn naa ba tɪtɔɔna na
yɪ te tɪn nɔɔna. ¹⁷ Kɔ pɔpɔnɪ Wɛ tɔnɔ
kɔm wɔnɪ, nɪ Wɛ dɛɛn tagɪ dɪ Ezipipa-faru
wɔm DI wɪ: «Amu pɛ n dɪ paari sɪ a wani
a tɔgɪ nmu nɔɔna mu a bɪrɪ nɔɔna amu
dam dɪm na mai te tɪn, sɪ kɔ pa nɔɔna taa
zɔɔɔɔ amu yɪrɪ dɪm lɔgɔ bɔɔna maama nɪ.»

¹⁸ Kɔ bɪrɪ nɪ Wɛ duri balɔ nɔɔna DI na lagɪ
tɪn mu, yɪ DI daari DI pa badonnɛ ta kɔ ba
wɔɔb nɪ DI na lagɪ te tɪn.

*Wɛ jɪgɪ nɪ sɪ DI kɪ DI wɔɔbɔɔna na lagɪ te
tɪn*

¹⁹ Abam wɔ dɪdɔba wai o bwe amu nɪ:
«Kɔ na yɪ kuntu, bɛɛ mu yɪ Wɛ nan bɪrɪ
nɪ nɔɔna kɪ ba cɔgɪ? Nɔɔn-nɔɔnɔ nan bɔ
wani o vɪn kɔɔɔ Wɛ na lagɪ sɪ o kɪ tɪn.»
²⁰ Nabiinu yɪ wɔɔ mu sɪ o wani o magɪ
kantɔgɔ dɪ Wɛ? Kuntu tɪn, kamɔgɔ wɔ
wani kɔ bwe kɔ mɔɔrɔ wɔm nɪ: «Bɛɛ mu yɪ
n mɔ-nɪ tɪntɔ don» na? ²¹ Bɛɛnɔɔnɔ kamɔ-
mɔɔrɔ wɔm jɪgɪ cwɔɔɔ sɪ o kwe dɔgɔ o ma
mɔ kamwarɔ tɔɔ dɪ maama o na lagɪ tɪn.
O wai o cɛ dɔgɔ kɔm kuntu o maa mɔɔnɔ
kamɔgɔ sɪ kɔ taa yɪ lɔnnɪ nyɪm, yɪ o daari
o mɔɔnɔ kudon sɪ kɔ taa yɪ tɪtɔɔna nyɪm.

²² Kɔ nan yɪ kuntu mu dɪ Wɛ. DI na lagɪ
sɪ DI bɪrɪ nɔɔna DI ban-zɔɔɔ kɔm dɪ DI dam
dɪm na mai te tɪn, DI jɪgɪ cwɔɔɔ sɪ DI kɪ
kuntu. DI nan pɪnɪ DI bani mu dɪ balɔ na
pɛ DI bani zanɪ yɪ ba manɪ dɪ cɔgɪm tɪn,
²³ sɪ DI daari DI pa nɔɔna balɔ DI na jɪgɪ ba
nɔɔna tɪn tɔgɪ ba na DI paari dɪm na tiini
dɪ jɪgɪ zɔɔɔ te tɪn. Bantu mu yɪ balɔ DI na
manɪ DI lɪ sɪ ba zɔ DI paari zɔɔɔ yam wɔnɪ
tɪn. ²⁴ Kɔ nan yɪ dɪbam mu kuntu. Wɛ mu
kuri dɪbam nabiinɛ dɪ maama wɔnɪ, yɪ
kɔ daɪ Zwifɛ dɪm yɪrɪnɪ mɔ wɔnɪ, ²⁵ nɪ
kɔ na manɪ kɔ pɔpɔnɪ Oze tɔnɔ kɔm wɔnɪ
te tɪn. Wɛ dɛɛn tagɪ DI wɪ:

«Nɔɔna balɔ ya na daɪ amu nɔɔna tɪn,
mu a laan wɔ bɛɔɔ-ba nɪ amu nɔɔna.
Dɪ tiinɛ balɔ amu ya na ba soe tɪn,

mu a laan wɔ bɛɔɔ-ba nɪ amu nɔɔn-sonnu.»

²⁶ «Je sɪɔ nɪ nɔɔ Wɛ ya na tagɪ dɪ ba DI
wɪ,

ba daɪ DI nɔɔna tɪn,
kɔ yɪ dɔanɪ mu ba laan wɔ bɛɔɔ-ba nɪ
Nɔɔna Tu Bɔɔna-Wɛ biɔ.»

²⁷ Ezayidɪ dɛɛn tagɪ Yisɪrayɛltɪinɛ bam
taanɪ o wɪ:

«Yisɪrayɛl tiinɛ bam na manɪ ba tiini ba
daga

nɪ bugɔ nɪ kasɔɔɔ na daga te tɪn,
ba finfɪn yɪrɪnɪ mu wɔ na vrɪm.

²⁸ Bɛɛnɔɔnɔ Yuutu Bɔɔna-Wɛ bɔ daanɪ sɪ
DI kɪ kɔɔɔ maama DI na manɪ DI lɪ
wɔɔbɔɔna sɪ DI kɪ tɪn lɔgɔ bɔɔna nɪ.»

²⁹ Kɔ ta yɪ nɪnɛnɪ Ezayi na manɪ o ta te o
wɪ:

«Dam-fɔɔ Tu Bɔɔna-Wɛ ya na wɔ daari
dɪbam biɔ badaara DI yagi,

sɪ kɔ pa dɪ dɪ dɪm tɔɔɔ,
dɪ ya wɔ tɪ mu,

nɪ Sɔdɔmdɪ Gɔmɔɔrɪ tiinɛ bam dɪ dɪm
dɛɛn na ti te tɪn.»

³⁰ Dɪ nan wɔ ta nɪ bɛɛ mu? Dɪ-ɔɔɔɔ
balɔ ya na ba kwaanɪ sɪ ba na cɪga Wɛ tee
nɪ tɪn laan mu tɪ ba na cɪga Wɛ tee nɪ,
ba na kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ Wɛ tɪn nɔɔna.

³¹ Kɔ daari, Yisɪrayɛl tiinɛ bam na tiini ba
kwaanɪ sɪ ba na cɪga Wɛ tee nɪ DI cɔɔɔ
tɪm tɔgɪm nɔɔna tɪn, ba wɔ nɛ. ³² Bɛɛ
mu yɪ ba nan wɔ nɛ cɪga Wɛ tee nɪ? Bantu
ya bɔɔɔ sɪ ba na cɪga ba kɔm-laaru tɪm
nɔɔna mu, yɪ kɔ daɪ nɪ ba kɪ ba wɔ-dɪdɔba
dɪ Wɛ. Ba na vɪn sɪ ba sɛ Wɛ kuntu tɪn, kɔ
maa nyɪ dɪ ba magɪ ba naga mu dɪ kandwe
dɪɔ na paɪ nɔɔna tɪrɪ ba tɔɔ tɪn, ³³ nɪ kɔ na
manɪ kɔ pɔpɔnɪ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔnɪ kɔ wɪ:

«Nii-na, amu Wɛ lagɪ a cwi kandwe mu
Siyonni.

Dɪ maa yɪ kandwe dɪɔ nɔɔna na wɔ magɪ
ba tɪtɪ dɪ dɪ ba tɔ tɪga nɪ tɪn.

Kɔ daari nɔɔnɔ wɔɔb na kɪ o wɔ-dɪdɔba dɪ
wɔɔb na yɪ kandwe dɪm kuntu tɪn,

cavɪra bɔ fɔgɪ ya ja kuntu tu.»

10

¹ A kɔ-biɔ-ba, amu tiini a laga sɪ
Yisɪrayɛl tiinɛ bam na vrɪm, yɪ a yɛni a
loori Wɛ a pa-ba kɔ nɔɔna. ² Amu wɔ
wani a pa cɪga nɪ ba tiini ba lagɪ sɪ ba
tɔɔɔ ba pa Wɛ, ba nan yɛrɪ cwɔɔɔ kalɔ ba
na manɪ sɪ ba tɔgɪ tɪn mu. ³ Ba maa yɛrɪ
cwɔɔɔ kalɔ Wɛ na pɛ sɪ nabiinɛ tɔgɪ da ba
ma na cɪga DI tee nɪ tɪn. Ba maa tɪnɪ ba tɪtɪ
cwɔɔɔ sɪ ba maa na cɪga Wɛ tee nɪ, yɪ ba
ba sɛ sɪ ba taa tɔgɪ cwɔɔɔ kalɔ Wɛ na tɪnɪ
tɪn. ⁴ Zezi Krisi mu pɛ Wɛ cɔɔɔ tɪm tɔgɪm
cwɔɔɔ kam laan ba ka kweeli, kɔ ma pa
balɔ maama na kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪdɔ-o tɪn
laan na cɪga Wɛ tee nɪ.

*Nɔɔnɔ wɔɔb maama na kɪ o wɔ-dɪdɔba
dɪ Zezi tɪn wɔ na vrɪm*

⁵ Moyisi dɛɛn pɔpɔnɪ nɔɔnɔ na wɔ kɪ
te sɪ o ma na cɪga Wɛ tee nɪ DI cɔɔɔ tɪm
tɔgɪm nɔɔna tɪn. O pɔpɔnɪ o wɪ: «Wɔɔ
na kɪ Wɛ cɔɔɔ tɪm na wɪ te tɪn wɔ na nɔɔna
kɔ nɔɔna.» ⁶ Kɔ nan daa na yɪ nɔɔnɔ na
wɔ kɪ te sɪ o ma na cɪga Wɛ tee nɪ o na kɪ
o wɔ-dɪdɔba dɪ DI tɪn nɔɔna, kɔ pɔpɔnɪ
kɔ wɪ: «Yɪ zanɪ n bwe n tɪtɪ nɪnɛnɪ, wɔɔ
mu wɔ wani o dɪ Wɛ-sɔɔɔ?» Kɔ lagɪ kɔ ta
nɪ, sɪ o pa Zezi Krisi tu o ba o zɔnɪ dɪbam.

⁷ «Nan yɪ bwe n tɪtɪ nɪ, wɔɔ mu wɔ wani

o tu curu?» Ku lagɪ kʊ ta ni, si o pa Zezi bi o yagɪ tʊnɪ si o joori o ba. ⁸ Ku nan manɪ kʊ pʊpʊni kʊ wɪ: «Wɛ taani dum dai yigə yigə di nmu, di wʊ nmu ni ni di n bicari ni.» Kwərə kam kuntu mu dɪbam tʊɔlɪ dɪ bri nɔɔna sɪ ba kɪ ba wʊ-dɪɔba di Zezi. ⁹ Ku tagɪ kʊ wɪ, nmu na tagɪ di n ni ni Zezi mu yɪ wɔɔjɔ maama Yuutu, yɪ nmu na se n bicari ni, sɪ Wɛ sɪntɪ DI bi-o DI pa o yagɪ tʊnɪ, Wɛ wʊ vri-m. ¹⁰ Bɛɲwaani, kʊ yɪ nmu bicari ni mu nɪ se di n wʊ-dɪɔba yɪ n na cɪga Wɛ tee ni, yɪ nmu wʊ ma n ni mu n ta jaja ni Zezi mu yɪ Yuutu, sɪ n ma n na vrɪm. ¹¹ Ku pʊpʊni Wɛ tɔɔɔ kʊm wʊnɪ kʊ wɪ: «Wʊɔ maama na kɪ o wʊ-dɪɔba dɪd-o tɪn, cavɪra bájá kuntu tu.» ¹² Kuntu, kʊ yɪ bɪdɪwɪ mu di nɔɔna maama, kʊ na yɪ Zwifə di dwi-ge tiinə bam di. Ba maama Yuutu yɪ dɪɔba mu, yɪ wʊntʊ mu yani o paɪ balɔ maama na loor-o tɪn zənə zanzan. ¹³ Bɛɲwaani, «wʊɔ maama na loori zənə di Yuutu wʊm yɪrɪ ɲwaani tɪn wʊ na vrɪm.»

¹⁴ Ku nan na yɪ kuntu tɪn, nɔɔna wʊ kɪ ta mu ba loori zənə o tee ni, yɪ ba wʊ kɪ ba wʊ-dɪɔba dɪd-o? Ba nan wʊ kɪ ta mu ba kɪ ba wʊ-dɪɔba dɪd-o, yɪ ba wʊ ni o kwərə? Ba nan wʊ kɪ ta mu ba ni o kwərə yɪ nɔɔn-nɔɔnɔ wʊ tʊɔlɪ-ka o bri-ba? ¹⁵ Nɔɔnɔ nan wʊ kɪ ta mu o vu o tʊɔlɪ Wɛ kwər-ywəɲə kam o bri-ba di ba na wʊ tɔɔɔ-o? Ku nan pʊpʊni Wɛ tɔɔɔ kʊm wʊnɪ kʊ wɪ: «Balɔ na beeri ba tʊɔlɪ Wɛ kwər-ywəɲə kam ba bri nɔɔna tɪn vəɲə jɪɲɪ wʊpɔlo mu.»

¹⁶ Ku nan dai ni nɔɔna maama mu se Wɛ kwər-ywəɲə kam. Ezayidɛɛn tagɪ o wɪ: «Yuutu Banja-Wɛ, wɔɔ mu jonɪ dɪbam ni-taani dum?» ¹⁷ Kuntu ma bri ni nɔɔna zwa na ni kʊɔ tɪn, mu ba kɪ ba wʊ-dɪɔba di kʊ. Taani dɪɔɔ ba nan na wʊ ni tɪn mu yɪ Zezi Krisi kwərə kam.

¹⁸ Amu lagɪ a bwe a nii, Yisurayelɪ tiinə bam wʊ ni Wɛ kwərə kam mu na? Ku yɪ cɪga ba ni-ka, ni Wɛ tɔɔɔ kʊm na tagɪ kʊ wɪ:

«Ba tʊɔlɪ o kwərə kam lʊɔɔ banja je maama,

yɪ ba ni-taani jagɪ di yɪ je maama.»

¹⁹ Amu ta lagɪ a bwe a nii, Yisurayelɪ tiinə bam sɪntɪ ba wʊ ni Wɛ taani dum kuri mu na? Ba niə. Dayigə tɪn, Wɛ dɛɛn tɔɔɔ Moyisɪɲwaani mu DI ta di ba DI wɪ:

«Amu wʊ pa abam taá jɪɲɪ wʊ-gʊɔ di dwi tiinə balɔ na dai amu nɔɔna tɪn.

Amu wʊ pa abam bana zaɲɪ di nɔɔna balɔ na yəri kʊɔkʊɔ tɪn.»

²⁰ Kuntu kwaga ni Ezayi dɛɛn nɛ baari yɪ o ta o wɪ:

«Nɔɔna balɔ ya na ba bɔɲɪ sɪ ba ba ba se amu Wɛ tɪn,

bantu laan mu tu ba se amu.

Amu pe balɔ na manɪ ba wʊ bwe amu bwie tɪn mu ba ba lwarɪ amu.»

²¹ Ku nan na yɪ Yisurayelɪ tiinə bam, Wɛ tagɪ DI wɪ:

«Dɛ maama wʊnɪ amu te a jɪa sɪ a ma jonɪ abam,

yɪ á vɪn sɪ á ba amu te.»

11

Wɛ wʊ yagɪ Yisurayelɪ tiinə bam

¹ Kuntu tɪn, amu ta lagɪ a bwe a nii, Wɛ vɪn DI tɪtɪ nɔɔna Yisurayelɪtiinə bam mu na? Aye! Ku dai kuntu. Amu tɪtɪ di yɪ Yisurayelɪ dwi tu mu. A yɪ Abrahamnaa mu, yɪ a nuɲɪ Benzamendwi dum wʊnɪ.

² Wɛ wʊ vɪn DI nɔɔna balɔ DI na manɪ DI kuri pulim ni tɪn. Abam nan manɪ á ye Wɛ tɔɔɔ kʊm na tagɪ Eli taani te, di o na warɪ Wɛ o ta Yisurayelɪ tiinə bam na kɪ te yɪ kʊ wʊ manɪ tɪn. ³ O dɛɛn warɪ Wɛ o wɪ: «Yuutu Banja-Wɛ, ba gʊ nmu nijonɲə bam maama, yɪ ba daari ba cɔɲɪ nmu kaanum bimbɪnə yam. Ku laan daari amu yɪranɪ mu, yɪ ba kwaani sɪ ba gʊ amu di.»

⁴ Wɛ nan lər-o DI wɪ bɛɛ mu? DI dɛɛn wɪ: «Amu li nɔɔna murr-tɪrpe mu (7.000), sɪ ba taa yɪ amu tɪtɪ nɔɔna. Bantu ta wʊ fɔɲɪ ba kuni doonə ba zuli Baali.»

⁵ Ku nan ta yɪ bɪdɪwɪ mu di zɪm maama. Nɔɔna funfɪn ta mu daari, Wɛ na tɔɲɪ DI zaani dum ɲwaani DI kuri-ba tɪn. ⁶ Wɛ de DI zaani dum ɲwaani mu DI kuri-ba, sɪ kʊ dai ba tɪtɔɲ-ɲuna ɲwaani. Ku ya na yɪ ba tɪtɔɲ-ɲuna ɲwaani mu Wɛ kuri-ba, kʊ ya daa bá ta yɪ DI zaani dum DI na pe-ba tɪn ɲwaani.

⁷ Ku bri ni Yisurayelɪ tiinə bam wʊ nɛ cɪga kalɔ ba na kwaani sɪ ba na Wɛ tee ni tɪn. Nɔɔna balɔ Wɛ na kuri tɪn nan mu nɛ-ka. Balɔ na daari tɪn bicari digili. ⁸ Ku maa kɪ-ba ni kʊ na pʊpʊni te Wɛ tɔɔɔ kʊm wʊnɪ kʊ wɪ:

«Wɛ mu pe ba wʊbɔɲa tɪ, yɪ ba daa ba ni kʊɔkʊɔ kuri.

Di zɪm maama, ba yɪə ta ba naɪ, yɪ ba zwa di kwarɪmɪ di Wɛ cɪga kam.»

⁹ Davididi dɛɛn tagɪ ba taani o wɪ:

«Wɛ wʊ pa ywəəni dɪɔɔ ba na bɔɲɪ sɪ ba di tɪn pipiri di jɪ wɔɲɔ kʊɔ na wʊ ja-ba kʊ cɔɲɪ,

ni cɪkʊ na jaani-ba te tɪn. Ku maa wʊ pa Wɛ pa ba na cam yɪ ba tʊ tɪga ni.

¹⁰ Wɛ wʊ pa ba yɪə dwe yɪ ba daa bá ta naɪ. DI maa wʊ pa ba yɪra ce di yaara taan, manja maama.»

¹¹ Amu ta lagɪ a bwe a nii, Yisurayelɪ tiinə bam na tri ba tʊ kuntu tɪn, kʊ bri ni ba daa bá wani ba zaɲɪ ba joori ba fɔɲɪ di Wɛ mu na? Aye! Bantu na vɪn Wɛ cɪga kam te tɪn mu pe dwi-geitiinə wani ba na vrɪm Wɛ

tee ni. We ki kontu si ku pa Yisrayeli tiinē bam mu taa jigi wu-gub di ba. ¹² Yisrayeli tiinē bam na ki ba cōgi tun mu pe nabiinē maama wani ba na zōnē lanyirani We tee ni. Bantu na ge kulb ba na manji si ba na tun mu pe dwi-ge tiinē na cwəḡə ba joni We zōnē yam. Ku bri ni Yisrayeli tiinē kōgo kulb na wó ba tōgi We tun na puli ku ti, kub pa nōona na We zōnē zanzan ku ja gaali.

We na vri dwi-ge tiinē te tun

¹³ Ku yi di abam dwi-gettiinē mu a lagi a ta taani dntu. Amu na yi Zezi tuntunbu si a taa tōol o kwəra kam a bri dwi-ge tiinē tun, a bri ni ku tiini ku yi titōḡ-kamunu mu. ¹⁴ Amu kwaani a tunji si ku pa wu-gub mu ja a donnē Yisrayelittiinē bam, si ku wani ku pa We vri ba badonnē amu titōḡa yam ḡwaani. ¹⁵ We na yagi bantw tun, ku pe lugb baḡa dwi tiinē maama laan ba ba fōgi di We. Ku daari maḡa kalb We na wó joori DI joni-ba tun, kub ta nyi di twa na joori ba na ḡwta te tun mu.

¹⁶ Di ye ni, nmu na de yigē n fō dipe n tiḡi We ḡwaani, dilb maama na daari tun daa ta yi We nyim mu. Tiu kuri na We nyim, ku ne sum maama di yi We nyim mu.

¹⁷ Yisrayeli tiinē bam nyi di Olivitiu ba na jeri gaari wōni te tun mu. Ku yi nūneeni We mu goni tiu kum kontu ne sdaara DI yagi, yi DI daari DI kwe Olivi tiu kulb na wó gaa wōni tun ne DI tonji DI gwaani ne sidonnē sum wōni. Abam balb na yi dwi-ge tiinē tun nyi di ne silb ba na tonji tun mu. Si laan ma wəri yi si tōgi si nai tiu kum kugu kam nywa kam. ¹⁸ Kontu ḡwaani, nmu yi ta n gooni ne silb ba na goni ba yagi tun. Nmu na bri n titi kontu, ta n ye si ku dai nmu mu pai tiu kum kugu kum ziga. Ku yi kugu kum mu jigi nmu. ¹⁹ Nmu nan wai n te ni: «We goni ne sum kontu DI yagi, ku daari si amu mu na jōgə a tonji tiu kum yira ni.» ²⁰ Ku sum ku ki kontu mu. We nan goni ne sum kontu DI yagi, ba na wó ki ba wu-didba di DI tun ḡwaani mu. Nmu nan na wani n tonji tiu kum yira ni tun, ku yi n na ki n wu-didba di We tun ḡwaani mu. Nan yi zarji n ta n ki kamunni, za n ta n kwari We. ²¹ Beḡwaani, We na wó se si DI yagi tiu kum titi ne sum si je ni tun, nmu di na ba jigi wu-didba di DI, DI bá yagi-m da.

²² Ku maama nan bri We na ki nōona lanyirani te, yi DI daari DI vaji nōona zwa te tun mu. Ku na yi balb na ki ba cōgi tun, DI vaji ba zwa mu. Ku daari, nmu nan na wó yagi We cwəḡə kam tōgum, DI wó ta ki nmu lanyirani. Nmu nan na yagi We cwəḡə kam, DI laan wó go nmu di DI yagi mu ni tiu naga te. ²³ Yisrayeli tiinē bam nan na ki ba wu-didba ba se We, baá joori ba na ba jōgə kam. We wó wani DI joori

DI tonji-ba da. ²⁴ Kontu tun, nmu wólu na yi dwi-ge tu tun nyi di naga kalb We na goni Olivi tiu kulb na wó gaa wōni tun yira ni mu. DI ma pa nmu tonji Olivi tiu kulb na wó gaari wōni tun yira ni, yi ku dai na nōona na yəni ba ki te tun. Kontu ḡwaani ku bá ta cana di We si DI joori DI tonji ne silb DI ya na goni tun si titi kugu kum je ni.

We jigi nōona maama ḡwaja si DI vri-ba

²⁵ A ko-biə-ba, amu lagi si á lwarí We cga kalb deen na sōgi tun mu. Abam na sum á lwarí kontu, á daa bá ta buḡi ni á yi swan tiinē. Ku na yi te tun, lele kontu Yisrayelittiinē badaara wóru digili yi ba wari We cga kam kuri ba ni. Ku nan wó ta yi kontu, si ku vu ku yi maḡa kam dwi-gettiinē balb na se We tun kōgo kum na wó puli ku ti tun. ²⁶ Kontu, Yisrayeli tiinē kōgo kum maama laan wó na vrum, ni ku na pupuni We tōḡo kum wōni ku wí:

«Wólu na pai nōona na vrum tun wó nunji Siyōnni o ba,

yi oó pa Zakobudwi tiinē bam lwarum dum ti.

²⁷ Amu We wó go ni dntu a pa-ba, ni amu wó saari ba lwarum dum a yagi.»

²⁸ Yisrayeli tiinē bam na vin We kwərywəḡə kam tun, ba jigi We duna mu, yi kontu laan pa abam dwi-ge tiinē bam na vrum We tee ni. Ku daari, ku na yi We na kuri nōona si ba taa yi DI nōona te tun laḡa ni, DI soe Yisrayeli tiinē bam, DI deen na goni ni di ba nabaara bam tun ḡwaani. ²⁹ We nan ba ki a ya na maani, di DI na kuri nōona yi DI ki-ba lanyirani te tun. ³⁰ Abam dwi-ge tiinē deen ya vin We mu, yi á laan ba á lwarí DI yibwəndurə kam, Yisrayeli tiinē bam na vin We tun ḡwaani. ³¹ Bantw di laan tu ba vin We ni, yi abam na We yibwəndurə kam, si ku wani ku pa bantw di laan ba ba lwarí DI yibwəndurə kam na yi te tun. ³² We nan pe nōona maama nyi ni ba wó piuna digē ni mu te, ba na vin DI ni tun ḡwaani, si DI laan wani DI duri ba maama yibwəndurə.

³³ Maani-na á nii We zaani dum na tiini di dagi te.

We wubḡa di DI yəno kum di ma tiini ku lirə.

Nōon-nōonu bá wani o lwarí DI na li wubḡa si DI ki te tun,

naa o lwarí cwe silb DI na tōgi tun, ni ku na pupuni We tōḡo kum wōni ku wí:

³⁴ «Nōon-nōonu bá wani o lwarí Baḡa-We wubḡa,

naa o bri-DI DI na wó ki te tun.

³⁵ Nōon-nōonu bá wani o kwe o wōḡo o juni We.»

³⁶ Beɲwaani wæenu maama nuɲi We te mu,
 yɪ dɪntu mu nii ti maama baɲa ni,
 yɪ ti maama yɪ dɪntu nyim mu.
 We maɲi di zulæ mu, si ku taa ve maɲa kalu na ba ti tun. Amina.

12

We noona na maɲi si ba taa ɲwi te tun

¹ A ko-biæ-ba, We na tiini DI jigi abam ɲwanja kuntu tun, a loori abam si á kwe á tti á pa We nɛɛɛni ba na me woɲo ba ki kaanum ba pa We tun, si á taá ɲwi di wu-ponɲo, si ku poli We wu lanyirani. Kuntu mu yɪ zulæ yalu na maɲi si á pa We tun. ² Á yɪ pa á wubɔɲa taa togi balu na yæri We tun cwe sum. Kwaanu-na si We pa á taá jigi wubɔɲ-dubra, si ku læni á ɲwta kam maama. Abam laan wu ba á lwaru We wubɔɲa na lagɪ si á ki kulɔ tun, yɪ á wu lwaru ni ku tiini ku lana cɪga cɪga yɪ ku poli DI wu.

³ We na ki-nɪ yu-yoɲo si a taa yɪ DI tɪntɔɲɔn tun, a lagɪ a ta di abam maama si á yɪ taá buɲi kamunni á pa á tti, ni á dwe á na maɲi á yɪ te tun. Á nan taá jigi wubɔɲ-ɲuna, si ku maɲi di We na pe abam didva didva pæɛɛɛ te á na ki á wu-didva di DI tun ɲwaani. ⁴ Nabiinu yɪra yɪ woɲo didva mu, yɪ ya laan pœɔɔɪ yɪra yɪ woɲo didva mu, yɪ ya laan pœɔɔɪ yɪra yɪ dwi tæri tæri. Jægə maama nan jigi ka tɪtɔɲa mu yɪra yam wuɲi. ⁵ Ku nan yɪ biɔɔɪ mu di dibam balu di na ɲwi di Zezi Krisi tun. Dí tiini dí daga, yɪ dí nan yɪ kogɔ didva mu. Dibam maama didva didva maa tuɲi dí wæli daani, ni yɪra yam je sum dwi tæri tæri na tuɲi si zani daani te tun. ⁶ We-pæera yalu DI na pe dibam tun yɪ dwi tæri tæri mu, ni DI na pe dibam zaani te tun. We na pe wulɔ wai o ɲœɔɔɪ yiyi-ɲwe tun, kuntu tu maɲi si o taa togi o na jigi wu-didva di We te tun mu o ma ɲœɔɔɪ-si. ⁷ We na pe wulɔ wai o tuɲi o wæli o donnæ tun, kuntu tu maɲi si o taa tuɲi kuntu mu. Wulɔ We na pe o wai o bri o donna We cɪga kam tun, si o di kwaanu o taa bri-ka. ⁸ We na pe wulɔ wai o kwe noona si ba na baari tun maɲi si o taa ki kuntu mu. Wulɔ di na ce o wænu o maa zæni o donna tun maɲi si o ma o wu-yoɲo mu o wæli-ba lanyirani. Wulɔ nan na yɪ noona yigə tu tun maɲi si o kwaanu o taa bri-ba cwəɲə lanyirani. Wulɔ nan na duri o donnæ yibwænə tun maɲi si o taa ki-ku di wupolo mu.

⁹ Á taá soe daani di cɪga. Á taá culi wo-lwaanu dwi maama, si á daari á taá ki kulɔ maama na lana tun. ¹⁰ Á na yɪ ko-biæ daani Zezi Krisi ɲwaani tun, á taá soe daani di á wuru maama, si á taá ɲgi daani lanyirani. ¹¹ Á na tuɲi á pa We te tun, á yɪ pa yawɔɔɔ zu abam. Kwe-na á bicara maama á taá

maa tuɲi á pa dí Yuutu wum. ¹² Á na jigi tɪna di We te tun, á taá jigi wupolo ku ɲwaani. Yaara na yɪ abam, si á vo pu-dia. Kwaanu-na á taá loori We maɲa maama. ¹³ Ce-na á wænu á ma zæni balu na yɪ We noona yɪ yiniɲə jigi-ba tun. Á taá jeeri vœɔɔɛ lanyirani á sam ni.

¹⁴ Ku na yɪ balu na jigi abam ba bæɛɛɛ tun, si á taá loori We si DI ki-ba lanyirani. Á nan yɪ soɔɔɔ á cœɲi-ba. ¹⁵ Ki-na wupolo di balu na jigi wupolo tun, si á daari á wæli di balu na keeri tun á keeri. ¹⁶ Á taá jigi-na wubɔɲ-didwi. Á yɪ taá ki kamunni. Tu-na á tti si á taá buɲi tɪtɔɲ-bale di. Á yɪ taá buɲi á pa á jigi swan.

¹⁷ Noonu na ki abam lwarum, á di daa yɪ joori á ki-o lwarum á ma ɲwi. Nan kwaanu-na si á taá ki kulɔ na lana tun noona maama yigə ni. ¹⁸ Kwaanu-na lanyirani si á taá zɔɔɔɔɔ di ywæni noona maama tɪtari ni, ni á na wai te tun. ¹⁹ A badon-sonnu-ba, á yɪ taá buɲi si á ki balu na ki abam lwarum tun di lwarum. Nan yagi-na, si We ban-zœɲœ kum wu ba ba baɲa. Beɲwaani ku pupuɲi We tœɲœ kum wuɲi, ni Baɲa-We tagi DI wi:

«Amu yɪ wulɔ na wu cœɲi noona di ba kæm-balwaarɔ tun.

Amu wu pa ba joori ba na kulɔ na maɲi di ba tu.»

²⁰ Ku nan ta pupuɲi ku wi:

«Nmu dum kana na wœɛ,

si n pa-o wœɔɔɔ si o di.

Na-nyœm na jig-o,

si n pa-o na si o nyœ.

N na ki kuntu,

kuɔ pa cavuɔɔa tiini ya ja-o.»

²¹ Abam nan yɪ pa lwarum wani abam. Á taá ki kæm-laaru si ti wani lwarum dam ti cœɲi.

13

Dí na maɲi si dí se dí lvgv kœm yigə tiinæ te tun

¹ Abam maama maɲi si á se diɔɔɔɔɔ balu na te á tɪni dɪm tun ni, beɲwaani noœn-noœnu ba jigi dam si o taa te o doɲ yɪ We wu pe ku tu cwəɲə. Diɔɔɔɔɔ balu na wura tun yɪ We mu tiɲi-ba. ² Wulɔ maama na vin diɔɔɔɔɔ bam kuntu ni tun, ku tu vin cwəɲə kalu We na tiɲi tun mu. Balu na ki kuntu doɲ tun wu na cam. ³ Diɔɔɔɔɔ bam nan ba pai fuɲni jigi balu na ki kæm-laaru tun. Fuɲni jigi balu na ki kæm-balwaarɔ tun mu. Nmu na ba lagɪ si fuɲni taa jigum di diɔɔɔɔɔ bam, n maɲi si n ta n ki kæm-laaru mu si ku pa n na zulæ ba tee ni. ⁴ We nan tiɲi diɔɔɔɔɔ bam si ba taa tuɲi ba pa-DI abam zœnə ɲwaani mu. Abam nan na ki wo-balwaarɔ, á maɲi si á taá kwari fuɲni, beɲwaani diɔɔɔɔɔ bam siɲni ba jigi

cwəŋə sɪ ba pa nɔɔna na cam. Bantu mu yɪ balu We na tini sɪ ba tɔgi DI ban-zɔŋɔ kɔm ŋwaani ba ma pa balu na kɪ lwarɪm tɪn na cam. ⁵ Kɔntu ŋwaani mu á maɲɪ sɪ á sɛ ba ni. Ku dai ba na wú pa á na cam tɪn yɪranɪ ŋwaani. Á sɛ-ba, bɛɲwaani á ye á bɪcara nɪ, nɪ á maɲɪ sɪ á tɔgi cɪga cwəŋə mu.

⁶ Ku ta yɪ kɔntu ŋwaani mu á maɲɪ sɪ á taá ŋwi lampoo. Bɛɲwaani dɪdɛɛra bam tɔŋɪ ba pa We mu, dɪ ba na kwaani ba tɔŋɪ te tɪn. ⁷ Nan taá ŋwi kulɔ maama ba na maɲɪ sɪ ba jɔŋɪ á tee nɪ tɪn á pa-ba. Ku na yɪ wɔlu na jɔŋɪ á yuu lampoo tɪn, naa wɔlu dɪ na jɔŋɪ á wəənu lampoo tɪn, sɪ á ŋwi á lampoo maama á pa-ba. Ku na yɪ wɔlu na maɲɪ sɪ á taá kwar-o tɪn, sɪ á taá kwar-o. Ku na yɪ wɔlu na maɲɪ dɪ zulə tɪn, sɪ á taá zul-o.

Dí na maɲɪ sɪ dí taá soe dí donnə te tɪn

⁸ Abam nan yɪ taá jɪgɪ-na nɔɔn-nɔɔnu wɔŋɔ jɪnɪ, jɪnɪ dɪlu á na wú taá jɪgɪ tɪn mu yɪ sɪ á taá soe á donnə. Wɔlu maama na soe o doŋ tɪn sɪnɪ o tɔgi We cullu tɪm dɪ DI niə yam mu. ⁹ We cullu tɪm bɪrɪ nɪ: «Yɪ kɪ boorim, yɪ gɔ nɔɔnu, yɪ ŋɔnɪ, yɪ pa n yɪ zɔ n donnə wəənu.» Cullu tɪm kɔntu dɪdaani We niə yam maama nan tɔgi nɪ dɪdɔba mu. Ni dɪntu nan mu wɪ: «Ta n soe n doŋ nɪ n tɪtɪ te.» ¹⁰ Nmu na soe n doŋ, n daa n bá wantɪ n kɪ-o balɔɔ. Wɔlu na soe o doŋ tɪn sɪnɪ o kɪ We niə yam na bɪrɪ kulɔ tɪn mu.

Dí maɲɪ sɪ dí tɪ dí yigə mu dí cəgi Zezi Krisi tum

¹¹ Á taá kɪ-na kɔntu, sɪ abam ye maɲa kalɔ wɔntɪ dí na wura tɪn. Maɲa yɪ sɪ á zaɲɪ á yaɲɪ dɔɔm. Maɲa kalɔ We na wú ba DI vrɪ dɪbam tɪn daari fɪn sɪ ka yɪ, yɪ ku daa dai nɪnɛnɪ maɲa kalɔ dí dɛɛn na puli dí kɪ dí wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi tɪn. ¹² Maɲa kam daari fɪn sɪ ka yɪ, nɪ tɪga na lagɪ ka pɔvɪrɪ te tɪn. Tɪtɪ dɪm lagɪ dɪ kɛ sɪ wɪa pɔoni ba. Kɔntu ŋwaani, á pa dí yaɲɪ kikiə yalɔ maama na yɪ lim nyɪm tɪn, sɪ dí daari dí ma We dam dɪm dí cɪ dí tɪtɪ, sɪ dí wantɪ dí tɔgi pɔoni cwəŋə kam. ¹³ Pa-na dí tɔgi cwəŋə sɪ ku maɲɪ dɪ balu na wɔ pɔoni wɔntɪ te tɪn. Á nan pa-na dí yaɲɪ nɔn-kwəlɪm dí sa-nyɔrɪ dí boorim dí wo-digiru kikiə maama. Á yɪ taá jaani daani naa á taá kɪ wɔ-gɔvɔ daani. ¹⁴ Pa-na abam ŋwɪa kam dɪdaani dí Yuutu Zezi Krisi ŋwɪa kam taa yɪ bɪdɔwɪ. Nan yɪ pa-na á wɔbɔŋa taa tɔgi wo-yɔɔɔrɔ tɪlɔ á fra na zɔvɪrɪ tɪn.

14

Dí wɔ maɲɪ sɪ dí taá co daani

¹ Jɔŋɪ-na nɔɔnu wɔlu wɔbɔŋa ta na wɔ bɪgɪ We cwəŋə kam wɔntɪ tɪn lanyɪranɪ. Á nan yɪ magɪ kantɔgɔ dɪ o na bɔŋɪ te

tɪn. ² Nɔɔnu wura o wɔbɔŋa na biga We cwəŋə kam wɔntɪ, ku ma pa o ba culɪ kulɔkulɔ dim. Ku daari nɔɔnu wɔdoŋ wura o wɔbɔŋa na wɔ bɪgɪ yɪ ku pa o culɪ nɔwam. ³ Wɔlu nan na wat o dí wɔŋɔ maama tɪn yɪ zaɲɪ o gooni wɔlu wɔm o na ba dɪ wɔŋɔ maama tɪn. Wɔlu dɪ nan na ba dɪ wɔŋɔ maama tɪn yɪ zaɲɪ o co wɔlu na dɪ wɔŋɔ maama tɪn, bɛɲwaani o dɪ yɪ We nɔɔnu mu. ⁴ Nmu yɪ wɔɔ mu sɪ n co nɔɔnu wɔdoŋ tɪntɔŋɔnu? Ku yɪ o tɪtɪ yuutu wɔm mu maɲɪ sɪ o niɪ o kɪ cɪga naa o wɔ kɪ. Wɔlu na yɪ dí Yuutu wɔm nɔɔnu tɪn kɪ lanyɪranɪ mu, bɛɲwaani dí Yuutu wɔm wú wantɪ o pa o taa kɪ lanyɪranɪ.

⁵ Nɔɔnu wura o na lɪ dɛ o pa dɪ dwe da yadonnə yam. Ku daari nɔɔnu wɔdoŋ dɪ maa wura o na ba kuri da yam daani. Nɔɔnu maama nan maɲɪ sɪ o kɪ kulɔ o na ye o bɪcarɪ nɪ nɪ ku maɲɪ tɪn. ⁶ Nɔɔnu wɔlu na kuri dɛ sɪ dɪ taa yɪ da-kamunu tɪn yəni o kɪ dí Yuutu wɔm ŋwaani mu. Wɔlu na dɪ wɔŋɔ maama tɪn kɪ kɔntu o ma zuli dí Yuutu wɔm mu, o na yəni o kɪ We le wɔdiu kɔm baɲa nɪ tɪn ŋwaani. Wɔlu dɪ nan na ba dɪ wɔŋɔ maama tɪn dɪ kɪ kɔntu o ma zuli dí Yuutu wɔm mu, yɪ o dɪ kɪ We le ku ŋwaani. ⁷ Dɪbam wɔluwɔlu ba ŋwi o tɪtɪ yɪranɪ ŋwaani. Dí wɔlu nan na tɪgɪ dɪ, ku ta dai o tɪtɪ yɪranɪ ŋwaani. ⁸ Dí zɪ na ŋwi, dí ŋwi dí Yuutu wɔm ŋwaani mu. Dí nan zɪ na tɪgɪ dɪ, ku ta yɪ dí Yuutu wɔm ŋwaani mu. Bɛɲwaani, dí na ŋwi naa dí na tɪga, dí ta yɪ dí Yuutu wɔm nɔɔna mu. ⁹ Zezi Krisi tɪgɪ yɪ o joori o bi o na ŋwɪa, sɪ o taa yɪ twa dɪ nanɔna Yuutu mu.

¹⁰ Ku na yɪ kɔntu tɪn, bɛɛ mu yɪ n co n ko-bu? Sɪ nmu dɪ, bɛɛ mu yɪ n gooni n ko-bu? Dɪbam maama nan lagɪ dí ba dí zɪgɪ We yigə nɪ mu, sɪ DI dɪ dɪbam taani. ¹¹ Ku pɔpɔnɪ We tɔnɔ kɔm wɔntɪ, nɪ Baɲa-We tagɪ DI wɪ:

«Amu na yɪ ŋwɪa tu tɪn,
ku yɪ cɪga mu nɪ,
nɔɔna maama wú ba ba kuni doonə amu
yigə nɪ,

yɪ bá ta dɪ ba niə jaja,
nɪ amu mu yɪ Baɲa-We.»

¹² Kɔntu bɪrɪ nɪ dɪbam maama lagɪ dí ba dí zɪgɪ We yigə nɪ mu, sɪ nɔɔnu maama ta kulɔ o na kɪ tɪn.

Dí wɔ maɲɪ sɪ dí pa dí ko-bu tɪsɪ We cwəŋə wɔntɪ

¹³ Kɔntu tɪn, dí daa yɪ ta co dí donnə. Nan lɪ-na wɔbɔŋa sɪ á yɪ kɪ kulɔ na wú pa á ko-bu tɪsɪ naa o yaɲɪ We cwəŋə tɔgɪm tɪn. ¹⁴ Amu na ŋwi dɪ dí Yuutu Zezi tɪn, amu ye lanyɪranɪ nɪ wɔdiu tɛrə ku tɪtɪ na yɪ wo-digiru We yigə nɪ. Nɔɔnu nan na pɛ wɔŋɔ kulɔ yɪ culu, ku sɪnɪ ku yɪ culu mu ku pa nɔɔnu wɔm kɔntu. ¹⁵ Nmu nan na pɛ

n ko-bu wɔ cɔgi dɛ n na di wɔdiu kɔlɔ tɔn, ku brɛ nɛ n daa n ba tɔgi sono cwɛnɛ mu. Yɛ pa nmu na di wɔdiu kɔlɔ tɔn cɔgi nɔɔnɔ dɛ Wɛ daanɛ, yɛ o yɛ wɔlɔ Zezi Krisi na tigi o nɔaanɛ tɔn. ¹⁶ Yɛ pa nɔɔna na cwɛnɛ sɛ ba co wɔnɔ kɔlɔ na lana dɛ nmu tɔn. ¹⁷ Dɔbam na yɛ Wɛ paari dɛm nɔɔna te tɔn ba tɔgi wɔdiiru dim nɔaanɛ. Ku nan tɔgi dɛ na kɛ cɔga Wɛ yigɛ nɛ tɔn nɔaanɛ mu, dɛ wɔ-zuru dɛ wɔpolo, nɛ Wɛ Joro kɔm na paɛ dɔbam te tɔn. ¹⁸ Wɔlɔ maama nan na tɔnɔ o pa Zezi Krisi kɔntɔ doɲ tɔn, kɔntɔ tu wɔ poli Wɛ wɔ, yɛ nɔɔna dɛ wɔ pa-o cɔga.

¹⁹ Kɔntɔ nɔaanɛ, pa-na dɛ kwaanɛ dɛ taá kɛ kɔlɔ maama na paɛ nɔɔna jɛgi ywɛnɛ daanɛ yɛ ku zani-ba sɛ ba bɛ Wɛ cwɛnɛ wɔnɛ tɔn. ²⁰ Yɛ pa wɔdiiru dim cɔgi Wɛ tɔnɔɲa. Wɔdiiru maama maɲɛ dim mu. Nmu nan na dɛ kɔlɔ na wɔ pa n doɲ wɔ cɔgi ku nɔaanɛ tɔn, sɛ n yagi ku dim. ²¹ Ku lana sɛ n yɛ kɛ kɔlɔ maama na wɔ pa n ko-bu tɔsi Wɛ cwɛnɛ nɛ tɔn, ku na yɛ nwana dim naa sana nyom naa kɔlɔ maama dɛ.

²² Nmu na ye kɔlɔ n wɔbɔɲa nɛ kantɔ laɲa nɛ tɔn, ta n jɛgi-ku nmu dɛ Wɛ laɲa nɛ. Nɔɔnɔ wɔlɔ na ye kɔlɔ na lana sɛ o kɛ yɛ o ba jɛgi wɔbɔɲa yale ku baɲa nɛ tɔn, kɔntɔ tu jɛgi yu-yoɲo. ²³ Ku daari, nɔɔnɔ wɔlɔ na jɛgi bubwɛa dɛ o na dɛ wɔdiu kɔlɔ tɔn, kɔntɔ tu bá na bɔra Wɛ tee nɛ. Ku brɛ nɛ o ba jɛgi wɔ-dɔdɔa o dim dɛm wɔnɛ. Wɔnɔ kɔlɔ maama nmu na wɔ kɛ yɛ n ba jɛgi wɔ-dɔdɔa tɔn, ku yɛ lwarɛm mu.

15

Dɛ na maɲɛ sɛ dɛ taá kɛ te dɛ dɛ donnɛ tɔn

¹ Dɔbam balɔ wɔbɔɲa na bɛgi Wɛ cwɛnɛ kam wɔnɛ tɔn maɲɛ sɛ dɛ taá wɛli balɔ wɔbɔɲa ta na wɔ bɛgi tɔn mu, ba wɔbɔɲa ta na bɔwɛnɛ tɔn nɔaanɛ. Dɛ wɔ maɲɛ sɛ dɛ taá kɛ kɔlɔ na poli dɔbam yɛranɛ wɔrɔ tɔn. ² Dɔbam maama nan maɲɛ sɛ dɛ taá kɛ kɔlɔ na wɔ poli dɛ donnɛ wɔrɔ tɔn mu, dɛ maɲɛ sɛ dɛ kɛ-ba lanyɛranɛ mu sɛ ku pa ba fɔgi ba bɛ Wɛ cwɛnɛ wɔnɛ. ³ Zezi Krisi dɛɛn nan wɔ kɛ kɔlɔ na poli o yɛranɛ wɔ tɔn, nɛ Wɛ tɔnɔ kɔm na tagɛ te ku wɛ: «Trɔ tɔlɔ nɔɔna na twɛ nmu Baɲa-Wɛ tɔn mu joori tɛ tɔ amɔ yuu nɛ.» ⁴ Kɔlɔ maama dɛɛn na pɔpɔnɛ Wɛ tɔnɔ kɔm wɔnɛ tɔn yɛ sɛ ku taa brɛ dɔbam Wɛ cɔga kam mu, sɛ ku pa dɛ na pu-dɛa dɛ baari sɛ dɛ taá jɛgi tɔna Wɛ tee nɛ.

⁵ Wɛ mu yɛ wɔlɔ na paɛ nɔɔna pu-dɛa dɛ baari tɔn, yɛ dɛntɔ wɔ pa á taá jɛgi wɔbɔɲ-dɔdɔa nɛ Zezi Krisi na lagɛ te tɔn. ⁶ Kɔntɔ, kɔlɔ pa abam maama sɛ daanɛ yɛ á taá jɛgi nɛ dɔdɔa á ma zuli Wɛ dɔlɔ na yɛ dɛ Yuutu Zezi Krisi Ko tɔn. ⁷ Jonji-na daanɛ lanyɛranɛ

nɛ Zezi Krisi na jonji abam te tɔn. Kɔntɔ wɔ pa Wɛ na zula.

Wɛ kwɛr-ywɛnɛ kam yɛ dwi maama nyɛm mu

⁸ Amɔ nan lagɛ a ta abam nɛ Zezi Krisi tu sɛ o tɔnɔ o pa Zwifɛbam mu, sɛ ku pa Wɛ na goni nɛ dɛ ba nabaara bam te tɔn sɔnɔ ku kɛ, sɛ ku brɛ nɛ Wɛ yɛ cɔga tu. ⁹ O tum dɛm ta yɛ sɛ ku pa dwi-geɛtiɛnɛ bam dɛ mu ba ba zuli Wɛ Dɛ na jɛgi ba yɛbɔwɛnɛ tɔn nɔaanɛ, nɛ Wɛ tɔnɔ kɔm na tagɛ te ku wɛ: «Amɔ wɔ wɛli dɛ dwi-geɛ tiɛnɛ bam a zuli nmu,

yɛ a leeni a tee nmu yɛrɛ.»

¹⁰ Ku ta pɔpɔnɛ ku wɛ: «Abam dwi-ge tiɛnɛ bam wɛli-na dɛ Wɛ nɔɔna bam maama á taá kɛ wɔpolo.»

¹¹ Ku ta wɛ: «Abam dwi-ge tiɛnɛ bam maama taá zuli-na Yuutu Baɲa-Wɛ.

Pa-na lɔgɔ baɲa dwi maama taa tee-Dɛ.»

¹² Ezayidɛ dɛɛn tagɛ o wɛ: «Zesedwi dɛm tu dɔdɔa wɔ zaɲɛ o ba sɛ o taa te lɔgɔ baɲa dwi tiɛnɛ maama,

yɛ bantɔ wɔ ta jɛgi tɔna o nɔaanɛ.»

¹³ Wɛ dɔlɔ na paɛ á jɛgi tɔna tɔn wɔ pa á tiɛni á taá jɛgi wɔpolo dɛ wɔ-zuru, á na kɛ á wɔ-dɔdɔa dɛ Dɛ tɔn nɔaanɛ. Wɛ Joro kɔm dam laan wɔ pa á na jɛgi tɔna dɛ Wɛ te tɔn fɔgi ku puli ku ja gaalɛ.

Pooli na nɔɔnɛ o tɔnɔɲa yam wɔnɔ te tɔn

¹⁴ A ko-biɛ-ba, amɔ tɛtɛ ye nɛ abam kɛ kam-laaru zanzan mu, yɛ á tiɛni á jɛgi yɛno ku paɛ á wai á brɛ daanɛ dɛ Wɛ cɔga kam.

¹⁵ Amɔ pɔpɔnɛ wɛnɛnɛ tɔdonnɛ dɛ baari mu tɔnɔ kɔntɔ wɔnɛ, sɛ a maa guli abam wɛnɛnɛ tɔlɔ á na maɲɛ á zaasɛ tɔn. Amɔ pɔpɔnɛ kɔntɔ dɛ Wɛ na pɛ-nɛ yu-yoɲo, ¹⁶ sɛ a taa yɛ Zezi Krisi tɔntɔnɔnɔ dwi-geɛtiɛnɛ bam nɔaanɛ tɔn mu. Amɔ na tɔnɔ a pa Wɛ te tɔn yɛ sɛ a yɛni a tɔlɛ Dɛ kwɛr-ywɛnɛ kam mu, sɛ a wantɛ a jonji dwi-ge tiɛnɛ a kɛ-ba Wɛ jɔɲa nɛ, sɛ ba pa Dɛ wɔ poli, Dɛ Jorokum na fɔgi ku kwɛ ba bɛcara tɔn nɔaanɛ.

¹⁷ Kɔntɔ, amɔ na nɔwɛ dɛ Zezi Krisi tɔn nɔaanɛ, a kɛ wɔpolo dɛ a na tɔnɔ a pa Wɛ te tɔn. ¹⁸ Amɔ nan ba jɛgi baari sɛ a nɔɔnɛ kulukɔlɔ, ku na dɛ Zezi Krisi na me amɔ o kɛ kɔlɔ tɔn yɛranɛ. Ku yɛ Zezi mu pɛ ku tɔgi dɛ a ni-taanɛ dɛ a tɔnɔɲa yɛ dwi-ge tiɛnɛ bam sɛ Wɛ. ¹⁹ Ba ma sɛ Wɛ dɛ Dɛ na dɛ Dɛ Joro kum dam nɔaanɛ Dɛ pa ba na wɔ-kɔnkagɔla dɛ maama yalɔ na brɛ Dɛ dam tɔn. Ku yɛ kɔntɔ doɲ mu amɔ zigɛ Zeruzalem nɛ a tɔlɛ je sɔm maama a vu a yɛ Yiliiri, yɛ a brɛ Wɛ cɔga kalɔ maama na yɛ Zezi Krisi kwɛr-ywɛnɛ kam nyɛm tɔn. ²⁰ Maɲa maama amɔ lagɛ sɛ a kwaanɛ a taa tɔlɛ Zezi kwɛr-ywɛnɛ kam je sɔlɔ nɛ, ba daa ta na wɔ nɛ Zezi Krisi taanɛ dum da Dɛ mu.

Amu ba lagɔ sɪ a tɔɔlt-ka je sɪb nɪ, ba na maɲɪ ba ni-ka tɪn, sɪ kɔ yɪ taa nyɪ nɪ, nɔɔnɔ wɔɔɔɔɔɔ kɛbrɛ yuu nɪ mɔ amu tu a lɔ, ²¹ nɪ kɔ na maɲɪ kɔ pɔpɔnɪ Wɛ tɔnɔ kum wɔnɪ te kɔ wɪ:

«Ba ta na wɔ tɔɔlt o kwɛrɛ ba brɪ balu tɪn laan wɔ ba ba lwarɪ-ka.

Balu ta na wɔ nɪ o nɔwa tɪn laan wɔ ba ba nɪ o cɪga kam kuri.»

Pooli na buɲɪ sɪ o vu o na Rom tiinɛ bam te tɪn

²² Mɔ kɔ kuri amu gɛ laɲa kuni zanzan sɪ a ba abam te. ²³ Kɔ daari lele kɔntu, je sɪm kɔntu nɪ jɔgɔ daa tarɛ ba na wɔ nɪ Zezi kwɛr-ywɛɲɔ kam da. Abam fra na maɲɪ ya jɲɪ amu bɪna zanzan sɪ a ba a na abam tɪn, ²⁴ amu laan buɲɪ sɪ a ba maɲa kalu a na lagɪ a zanɪ a vu ɛsɪpanyɪ tɪn. Amu lagɪ sɪ a tɔgɪ abam te, sɪ a wanɪ a kɪ wɔpɔlo dɪ abam maɲa finfɪn, sɪ á laan wanɪ á wɛli-nɪ sɪ a kwe cwɛɲɔ a kɛ. ²⁵ Kɔ daari lele kɔntu amu lagɪ a vu Zeruzalem mɔ, sɪ a tɔɲɪ a wɛli Zezi nɔɔna balu na wɔ dáanɪ tɪn. ²⁶ Zezi kɔgɔ kum nɔɔna balu na wɔ Masɪɔbanɪ dɪ Akayi tɪnɪ dɪm nɪ tɪn mɔ mɛ ba wɔbuɲa ba la sɔbu, sɪ ba ma wɛli Zezi nɔɔna balu na wɔ Zeruzalem nɪ yɪ yinɪgɔ jɲɪ-ba tɪn. ²⁷ Kɔ yɪ ba tɪtɪ mɔ mɛ ba wɔbuɲa ba kɪ kɔntu. Kɔ nan maɲɪ sɪ ba wɛli-ba kɔntu dɔɲ, bɛɲɔwanɪ Zwifɛ bam ya maɲɪ ba kwe wɛɛnu tɪb Wɛ Jorona pɛ-ba tɪn mɔ ba cɛ dɪ dwi-geɲtiinɛ bam. Kɔntu nɔɔwanɪ dwi-geɲ tiinɛ bam maɲɪ sɪ ba dɪ daa wɛli Zwifɛ bam dɪ wɛɛnu tɪb na yɪ ba yɪra zɛnɛ nyɪm tɪn.

²⁸ Amu na ti tɪtɔɲɪ dɪntu yɪ a kwe sɔbu kum maama a kɪ nɔɔna bam jɲɪɲa nɪ, amu laan wɔ tɔgɪ abam te, yɪ a daari a kɛ a vu ɛsɪpanyɪ. ²⁹ Amu nan ye nɪ, a na tu abam te, Zezi Krisi wɔ kɪ abam lanyɪranɪ kɔ ja gaalɪ.

³⁰ A ko-biɛ-ba, amu nan lagɪ a loori abam dɪ Yuutu Zezi Krisi yɪrɪ nɔɔwanɪ, dɪ sono kɔlɔ Wɛ Joro kum na pɛ dɪbam tɪn nɔɔwanɪ, sɪ á tɔgɪ á wɛli-nɪ á taá tiini á loori Wɛ á pa-nɪ a tɪtɔɲ-cɛɛra yam wɔnɪ.

³¹ Loori-na Wɛ, sɪ Dɪ jonɪ-nɪ balu na wɔ Zude nɪ yɪ ba vɪn Zezi tɪn jɲɪɲa nɪ, sɪ Dɪ daari Dɪ pa Zezi nɔɔna balu na wɔ Zeruzalem nɪ tɪn jonɪ kɔlɔ amu na wɔ pa-ba tɪn dɪ wɔpɔlo. ³² Wɛ na sɛ, amu laan wɔ wanɪ a ba abam te dɪ wɔpɔlo, yɪ a dɪ ywɛɛnɪ dɪ abam. ³³ Bɪcarɪ-zuru Tu Banɔa-Wɛ wɔ ta wɔ abam tee nɪ. Aminɔ.

16

Pooli jɔɔnɪ nɔɔna balu maama o na ye tɪn

¹ Amu nan lagɪ a brɪ abam dɪ ko-bu Feebe na yɪ wɔlɔ tɪn mɔ. Wɔntu yɪ kaanɪ wɔlɔ na tɔɲɪ o wɛli Zezi kɔgɔ kɔlɔ na wɔ

Sankrɪ nɪ tɪn mɔ. ² Abam nan maɲɪ sɪ á jonɔ-o lanyɪranɪ dɪ Yuutu wɔm nɔɔwanɪ, nɪ kɔ na maɲɪ sɪ Wɛ nɔɔna taa kɪ te tɪn. Á taá wɔl-o dɪ kɔlɔ maama o na lagɪ abam tee nɪ tɪn, bɛɲɔwanɪ o tɪtɪ dɪ zɛnɪ nɔɔna zanzan, kɔ na dwe dɪdɪ dɪ amu dɪ.

³ Jɔɔnɪ-na Prisili dɪ Akwila á pa-nɪ. Bantɔ mɔ tɔgɪ dɪ amu yɪ dɪ tɔɲɪ dɪ pa Zezi Krisi. ⁴ Ba ya gɛ fɪn sɪ ba tɪ amu nɔɔwanɪ. Amu nan kɪ-ba le, kɔ nan daɪ amu yɪranɪ, kɔ yɪ dwi-geɲtiinɛ balu maama na tu ba sɛ Zezi tɪn dɪ mɔ kɪ-ba le.

⁵ Jɔɔnɪ-na Zezi kɔgɔ kɔlɔ na jeeri ba sɔɲɔ kum nɪ tɪn á pa-nɪ.

Jɔɔnɪ-na amu cilɔn-sono Yipayinɛtɪ á pa-nɪ, wɔntu mɔ yɪ wɔlɔ na dɛ yigɔ o sɛ Zezi Krisi Azi tɪnɪ dɪm maama wɔnɪ tɪn.

⁶ Jɔɔnɪ-na Mari wɔlɔ na tiini o tɔɲɪ o pa abam tɪn dɪ.

⁷ Jɔɔnɪ-na amu dwi tiinɛ Andronikusi dɪ Zuniyasɪ. Bantɔ mɔ ya tɔgɪ ba wɔ pɪna digɔ nɪ dɪ amu. Ba yɪ balu na jɲɪ yɪr-nɔm Zezi tɪntɔɲna bam wɔnɪ, yɪ bantɔ sɛ Zezi Krisi ba loori amu.

⁸ Jɔɔnɪ-na Ampiliatusi wɔlɔ na yɪ a cilɔn-sono dɪ Yuutu wɔm nɔɔwanɪ tɪn á pa-nɪ.

⁹ Jɔɔnɪ-na Yuriben wɔlɔ na tɔgɪ dɪ dɪbam o tɔɲɪ Zezi Krisi tɪtɔɲa tɪn, dɪdaanɪ amu cilɔn-sono Sitakisi dɪ.

¹⁰ Jɔɔnɪ-na Apeeli wɔlɔ na brɪ nɪ o yɪ Zezi Krisi tɪntɔɲnɔ cɪga cɪga tɪn á pa-nɪ. Jɔɔnɪ-na Arisobuli sɔɲɔ tiina bam dɪ.

¹¹ Jɔɔnɪ-na amu dwi tu Erodiiyɔn á pa-nɪ. Jɔɔnɪ-na balu na yɪ Narisisi sɔɲɔ tiinɛ yɪ ba yɪ dɪ Yuutu wɔm nɔɔna tɪn á pa-nɪ.

¹² Jɔɔnɪ-na Trifeni dɪ Trifosi, bantɔ mɔ yɪ kaana balu na tiini ba tɔɲɪ dɪ Yuutu wɔm tɪtɔɲa yam tɪn.

Jɔɔnɪ-na a ko-bu-sono Pɛersidi, wɔntu mɔ yɪ kaanɪ wɔlɔ dɪ na tiini o tɔɲɪ o pa dɪ Yuutu wɔm.

¹³ Jɔɔnɪ-na Rufusi wɔlɔ na yɪ dɪ Yuutu wɔm tɪntɔɲ-nɔm tɪn, dɪ o nu wɔlɔ na kɪ amu lanyɪranɪ nɪ o tɪtɪ bu te tɪn.

¹⁴ Jɔɔnɪ-na Asɪnkriti dɪ Filigon dɪ ɛrmasɪ dɪ Patrobasi dɪ ɛrmasɪ, dɪdaanɪ dɪ ko-biɛ balu maama na wɔ ba tee nɪ tɪn.

¹⁵ Jɔɔnɪ-na Filologi dɪ Zuli, dɪ Neere dɪ o nakɔ, dɪ Olimpa, dɪdaanɪ Wɛ nɔɔna balu maama na wɔ ba tee nɪ tɪn.

¹⁶ Á na jeeri daanɪ, sɪ á taá jɔɔnɪ daanɪ lanyɪranɪ dɪ sono dɪ wɔ-pɔɲɔ. Zezi kɔgɔ kum na wɔ je sɪb maama nɪ tɪn dɪ jɔɔnɪ abam.

¹⁷ A ko-biɛ-ba, a nan loori abam sɪ á fɔgɪ á cɪ á tɪtɪ dɪ balu na jaanɪ kampwara ba tui

nɔɔna tɪtari, yɪ ba paɪ ba tɪsi Wɛ cwəŋə wɔni tɪn. Bantu mu jɪgi zaasɪm dɪlɔ ba na brɪ abam tɪn ba yáala. Kuntu ɲwaani ja-na á tɪtɪ dɪ ba. ¹⁸ Nɔɔna bam kuntu doŋ ba kɪ dí Yuutu Zezi Kɪsi na lagɪ kɔlɔ tɪn, ba tɔgi ba tɪtɪ fra na zɔuri wənu tɪlɔ tɪn mu. Ba yəni ba ɲɔɔni bɪtar-ywe mu, yɪ ba ma ni-sɔŋɪ ba ma ganɪ balɔ na ba va ni tɪn ba pa ba wɔbɔŋa ləni. ¹⁹ Nɔɔna maama ye abam na tɔgi Wɛ lanyɪranɪ te tɪn, kuntu mu paɪ amɔ tiini a jɪgi wɔpɔlo dɪ abam. Amɔ nan lagɪ sɪ abam taá jɪgi swan mu sɪ á taá kɪ kɔlɔ na lana tɪn, sɪ á daari á taá ye á tɪtɪ sɪ lwarɪm yɪ cɔgi abam.

²⁰ Wɛ dɪlɔ na paɪ nɔɔna wɔ-zuru tɪn bá daani Dɪ cɔgi sɪtaanɪdam, yɪ Dɪ laan pa á nɔ-dɪ dɪ á nɛ.

Dí Yuutu Zezi wó pa abam yu-yoŋo.

²¹ Timoti wɔlɔ na tɔgi dɪ amɔ o tɔŋɪ tɪn dɪ jɔɔni abam. Amɔ dwi tiinə Lukiyusi dɪ Zazɔn dɪ Sosipateeri dɪ jɔɔni abam.

²² Amɔ Teritiyusi mu pɔpɔni Pooli ni-taanɪ dɪntɔ yɪ o pa abam, amɔ dɪ nan jɔɔni abam dí Yuutu wɔm ɲwaani.

²³ Gayusi wɔlɔ amɔ Pooli na zɔuri o sɔŋo nɪ yɪ Zezi kɔgo kum dɪ jeeri da tɪn jɔɔni abam.

Erasɪtɪ wɔlɔ na yɪ tɪv kum səbu-tiŋnu tɪn, dɪdaani dí ko-bu Kwatusi dɪ jɔɔni abam.

[²⁴ Dí Yuutu Zezi Kɪsi wó pa abam maama yu-yoŋo. Amina.]

Pooli na kɪ Wɛ le te o ma guri tɪn

²⁵ Dí kɪ Wɛ le, dɪntɔ dam dɪm mu paɪ á fɔgi á zɪgi lanyɪranɪ dɪ á na se Dɪ kwər-ywəŋə kalɔ amɔ na tɔɔlɪ Zezi Kɪsi ɲwaani tɪn. Kuntu mu abam laan tu á lwarɪ Wɛ cɪga kalɔ deen ya na səgi faŋa faŋa tɪn.

²⁶ Lele kuntu Wɛ tɔgi Dɪ niŋɔŋə bam deen na pɔpɔni wənu tɪlɔ ba tiŋɪ tɪn ɲwaani mu, Dɪ pa Dɪ cɪga kam kuntu ba ka lwarɪ jaja. Wɛ dɪlɔ na jɪgi ɲwɪa sɪ kɔ taa ve maŋa kalɔ na ba ti tɪn laan mu pɛ ni, sɪ lɔgɔ baŋa dwi maama na cwəŋə ba lwarɪ Dɪ cɪga kam, sɪ ba daari ba kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ Dɪ ba se Dɪ ni. ²⁷ Dɪntɔ yɪranɪ mu yɪ swan maama tu, yɪ Dɪ ba jɪgi doŋ. Dɪntɔ mu maŋɪ dɪ zulə sɪ kɔ taa ve maŋa kalɔ na ba ti tɪn Zezi Kɪsi yɪri ɲwaani. Amina.

Dayigə tɔnɔ kʊɓ Pooli na pʊpʊni o pa KORENTI TIINƏ tun Dayigə tɔnɔ kʊɓ Pooli na pʊpʊni o pa Korenti tiinə tun na bri dɪbam kʊɓ tun mu tuntu

Pooli deen pʊpʊni tɔnɔ kuntu o pa We nɔɔna balu na wɔ Korenti ni tun mu. Pooli tɪti deen mu puli We tɪtɔŋa dʌani, yi o zu da bim di cicoro (Tɪtɔŋa Tɔnɔ 18:11).

Korenti ya yi tu-kamunu kʊɓ na jigi jɪgɪrʊ zanzan, ku na jigi nabwæru zɪgɪm je sɪle yi ba ki pipi da tun ɲwaani. Nɔɔna zanzan deen wɔra ba na jigi yano di cullu dwi tæri tæri. Ba maa ki boorim di lwarum zanzan, ku pa kuntu wɔŋo di lonji We nɔɔna bam.

Ka manja ni Pooli nan daa tæri ba tee ni, yi o laan ni ba ɲwa ni kampwara di wɔ-balwæru tɪdonnə mu zu ba tɪtari. Ku ma pa-o liə, yi o laan pʊpʊni twaanu o pa-ba. O twaanu tun wɔni tuntu tile mu togi ti zu We tɔnɔ kʊm wɔ, si dɪbam di want di lwar, cam na yi dɪbam, di na wɔ ki te, si di ma kwɛ-di tun.

Pooli nan kaani-ba, si ba yaɣi kampwara (pɔɔrum 1-4),

di boorim kikiə (pɔɔrum 5), si ba daa yi taa ve nɔɔna balu na yæri We tun te si bantu di ba taani (6:1-11).

O bri-ba ni ba manj si ba ma ba yira yam ba tɔŋi ba pa We mu (6:12-20).

O laan ma ləri ba na bwe-o bwiə yalɔ tun, ku na yi kadri laŋa ni (pɔɔrum 7), naa nwana yalɔ ba na me ba kaani jwənə tun laŋa ni (pɔɔrum 8-10), naa Zezi tɔni gulim wɔdiu laŋa ni (pɔɔrum 11),

di We Joro pɛera yam laŋa ni (pɔɔrum 12-14),

di twa biim wɔŋo (pɔɔrum 15).

Tɔnɔ kʊm tiim ni o ɲɔɔni sɛbu-lɪt We-di sum na wɔra ba ki tun wɔŋo, di o tɪti na lagɪ si o ki kʊɓ tun, yi o laan jɔɔni-ba (pɔɔrum 16).

Tɔnɔ kuntu wɔni Pooli bri ni, We pɛera yam maama wɔni, sono mu yi wɔŋo kʊɓ na dwe maama tun, si di ma tɔŋi We tɪtɔŋa yam (pɔɔrum 13).

¹ Amu Pooli wɔɓ We na kuri di DI tɪti wɔɓɔŋa si a taa yi Zezi Krisi tɪtɔŋɔnɔ tun mu pʊpʊni tɔnɔ kuntu, yi di ko-bu Sositeni di togi o wəli-ni. ² Di pʊpʊni si di pa abam balu na yi Zezi kɔgɔ kʊm wɔ nɔɔna yi á zɔɔri Korenti ni tun mu. Abam mu yi balu We na kuri si á taá yi DI nɔɔna Zezi Krisi

ɲwaani tun. Di ma li abam si á taá yi DI nɔɔna, ku wəli di balu na wɔ je maama yi ba zuli Zezi Krisi tun. Wɔntu mu yi bantu di dɪbam maama Yuutu.

³ Di Ko We di di Yuutu Zezi Krisi wɔ pa abam yazurɛ di yu-yoŋo.

⁴ Manja maama a yəni a ki We le abam ɲwaani, di DI na pɛ abam yu-yoŋo Zezi Krisi ɲwaani tun. ⁵ Abam na ɲwi di Zezi tun, We sɪni DI pa abam yu-yoŋo wɔŋo maama wɔni, si á taá ye DI cɪga kam maama, si á kwəri á taá wai á ɲɔɔni DI taani dum. ⁶ Bɛɲwaani, di deen na tɔɔl Zezi Krisi kwərə kam di abam tun, ka tiini ka ja kuri abam tee ni. ⁷ Á ne We pɛera yalɔ maama á na lagɪ tun, yi á cəgi di Yuutu Zezi Krisi si o joori o ba si di na-o. ⁸ Wɔntu mu wɔ pa á taá zɪgɪ kəŋkəŋ si ku wu yi tiim manja, si á yi taá jigi wɔ-lɔŋo de diim o na wɔ joori o ba tun ni. ⁹ We yi cɪga tu, yi duntu mu kuri abam si á taá ɲwi di DI Bu Zezi Krisi, o na yi dɪbam Yuutu tun.

Korenti tiinə ya na pɔɔri daani te tin

¹⁰ A ko-biə-ba, a loori abam di Yuutu Zezi Krisi yiri ɲwaani si á taá jigi ni-mɔɔ, si á yi taá pɔɔri daani. Á nan kwaani-na á ki á wɔɓɔŋa daani, si á ki ni didwi.

¹¹ A tagɪ kuntu, Klowe-ba sɔŋo tiinə na tagɪ di amu ba wɪ á magɪ kantɔgɔ mu daani tun ɲwaani. ¹² Abam badaara wɪ, á togi Pooli mu. Abam badonnə maa wɪ, á togi Apolɔsi mu. Badonnə maa wɪ, ba togi Pɪyɛeri mu. Babam di maa wɪ, ba togi Zezi Krisi mu. ¹³ Abam bɔŋi ni Zezi Krisi pɔɔri yira yira mu na? Amu Pooli mu tigi tɔɔn-dagarakam banja ni abam ɲwaani na? Ba miisi abam na wɔni amu yiri ɲwaani mu na? ¹⁴ A ki We le, bɛɲwaani amu wɔ miisi abam wɔɓwɔɓɔ na wɔni, ku na dai Krisipu di Gayusi yiran. ¹⁵ Kuntu tun, nɔɔn-nɔɔn bá wani o ta ni a miisi abam na wɔni amu yiri ɲwaani. ¹⁶ Ah, a guli a ta na miisi Sitefanasi di o sɔŋo tiinə di, ku daari kuntu kwaga ni, wɔɓ na wəli da, a daa wɔ guli. ¹⁷ Zezi Krisi tɔŋi-ni si a taa tɔɔl o kwərə-ywəŋə kam mu a bri nɔɔna, si o wɔ tɔŋi-ni si a taa miisi nɔɔna na wɔni. A na tɔɔl We kwərə kam te tun, ku dai di lugɔ banja swan mu a maa tɔɔl-ka. A ya na tɔɔl-ka di lugɔ banja swan mu, Zezi tɔɔni diim dagara kam banja ni tun ya bá ta jigi kuri ku pai nabiinə.

We swan na garɪ nabiinə swan te tin

¹⁸ Bɛɲwaani Zezi tɔɔni diim dagara kam banja ni tun taani diim yi jwərim mu balu yigə na tərə di We tun tee ni. Ku nan na yi dɪbam balu We na vri lwarum wɔni tun, taani duntu yi We tɪti dam mu di dɪbam. ¹⁹ Ku nan manj ku pʊpʊni We tɔnɔ kʊm wɔni ku wɪ:

«Amó Baŋa-We wó cɔgti swan tiinē wubɔŋa, yi a daari a pa yi-puri-nyina yi-puru kóm yáalt.»

²⁰ Swan tiinē swan yam daa jigt kuri na? Tɔn-yeenā dī nɔɔna balu na ye nwanja tun yi-puru kóm jigt kuri na? We nan bri dɔbam nɔ lɔgbu baŋa swan yam maama yi jwərim mu. ²¹ We swan yam nwanja nabiinē bá wanɔ ba ma ba titi swan ba lwarɔ-DI. We nan lɔ DI wubɔŋa sɔ DI tɔgti kwərə kalu dɔ na bri nɔɔna yi ba pai ka yi jwərim tun nwanja mu, DI ma vri balu na se kwərə kam tun DI yagu. ²² Zwifə bam lagɔ sɔ ba na wo-kunkagila yalu na bri We dam tun mu. Greki tiinē maa lagɔ sɔ ba cɔgti taani dɔlu na wó bri-ba swan tun. ²³ Ku nan na yi dɔbam, dɔ tɔɔli Zezi Krisi wulu na tigi tɔun-dagarabaŋa nɔ tun kwərə mu. Kwərə kam kɔntu maa yi ta-balorɔ mu Zwifə bam tee nɔ, yi ka yi jwərim mu dɔ dwi-ge tiinē bam dɔ. ²⁴ Ku daari dɔbam balu We na kuri tun, ku na yi Zwifə bam naa dwi-ge tiinē dɔ, taani dɔm kɔntu mu pɛ dɔ lwarɔ nɔ Zezi Krisi yi We swan yam dɔ DI dam tu. ²⁵ Wɔŋo kulu nɔɔna na pai ku yi jwərim We tee nɔ tun garɔ nabiinē swan maama, yi kulu na bwəmmə DI tee nɔ tun dana ku dwe nabiinē dam maama.

²⁶ A ko-biə-ba, á bɔŋi á deen na yi te yi We laan ba DI kuri abam tun. Ku daɔ á zanzan yi deen mu pɔuri nɔnɛnɔ nabiinē na lagɔ yi-puru kulu tun. Ku daɔ á zanzan mu yi didɛera, naa á zanzan mu nunji nadunə sam. ²⁷ We nan kuri balu nabiinē na pai ba yi jwəru tun mu, sɔ DI ma pa cavura dɔ swan tiinē. DI ma kuri balu nabiinē na pai ba yi nabwənə tun, sɔ DI ma pa cavura dɔ dam tiinē. ²⁸ DI ma daari DI kuri balu nabiinē na gooni yi ba ba nigɔ tun, sɔ DI ma pa wənu tɔlu nabiinē na pai tɔ jigt kuri tun ji kafe. ²⁹ We kuri nɔɔna bam kɔntu dɔŋ mu, sɔ nabiinē yi zanɔ ba wanɔ ba tee ba titi DI yigə nɔ. ³⁰ We nan mu pɛ abam nwanja dɔ Zezi Krisi. Kɔntu nwanja mu swan yalu Zezi na jɔŋi We tee nɔ tun laan jigi dɔbam swan. Wɔntu mu pai dɔ jigt ciga We tee nɔ. O maa pai dɔ yi We nɔɔna. O ma kwe o titi nwanja o ma vri dɔbam lwarim wɔnɔ. ³¹ Kɔntu tun, kulu na pɔpɔni We tɔnɔ kóm wɔnɔ tun yi ciga mu, dɔ ku na wɔ: «Wulu na lagɔ sɔ o ki wɔpolo tun, sɔ o pa ku taa yi dɔ Yuutu wɔm nwanja.»

2

Pooli na tɔɔli Zezi Krisi kwərə-ywəŋə kam te tun

¹ A ko-biə-ba, amu deen na tu abam te tun, a wu nɔɔni swan naa yiyu-nwanja zanzan dɔ abam, dɔ a na tɔɔli We kwərə

kam a bri abam te tun. ² A wu ki a wubɔŋa nɔ sɔ a bri abam wɔŋo kudonɔ, ku na daɔ Zezi Krisi taani dɔm yiranɔ dɔ o tɔnɔ dɔm dagara kam baŋa nɔ tun. ³ A na wu abam tee nɔ maŋa kalu tun, a bwənə, yi fɔnɔ dɔ jigt-nɔ, yi a yira sai. ⁴ A taani dɔm dɔ a na tɔɔli We kwərə kam te tun, ku daɔ nabiinē swan mu a ma a tɔɔli-ka sɔ a pa á se. Ku yi We Jorokóm dam mu pɛ abam lwarɔ nɔ taani dɔm yi ciga. ⁵ Kɔntu tun, á na ki á wu-dɔɔba dɔ Zezi tun, ku yi We dam dɔm nwanja mu, sɔ ku daɔ nabiinē swan nwanja.

Baŋa-We swan na yi te tun

⁶ Dɔbam nan yəni dɔ bri balu wubɔŋa na bɔgti tun mu swan, ya nan daɔ nabiinē swan naa lɔgbu baŋa didɛera bam swan. Bantu wó ba ba cɔgti dɔ ba dam dɔm maama. ⁷ Dɔbam na bri swan yalu tun yi We nyim mu. Nabiinē nan yəri ya ni nɔ, ya na sagi dɔ ba tun nwanja. We deen maŋi DI ki DI wubɔŋa nɔ mu ku loori lɔgbu pulim, sɔ DI swan yam kɔntu pa dɔ wanɔ dɔ na zulə DI tee nɔ. ⁸ Lɔgbu baŋa didɛera bam wuluwulu nan wu lwarɔ ya kuri. Ba ya na ye, ba ya bá ja We-sɔŋo paari tu Zezi ba pa tɔun-dagarabaŋa nɔ ba gɔ. ⁹ Ku nan ki nɔ We tɔnɔ kóm na tagɔ ku wɔ:

«We fəgti DI ki wo-laaru DI tinji sɔ DI pa balu na so-DI tun.

Nabiinē yi wu ne wənu tum kuntu dɔŋ,

yi ba zwa wu ni ti nwanja,

yi ba ba jigt tɔ wubɔŋa dɔ.»

¹⁰ We nan tagɔ DI Jorokóm nwanja mu DI ma pa dɔ lwarɔ wənu tum kuntu. We Joro kóm ye wɔŋo maama kuri, yi ku ye We wubɔŋa maama dɔ. ¹¹ Wɔɔ mu wu wanɔ nabiinu wubɔŋa o lwarɔ, ku na daɔ o titi joro? Ku nan yi kuntu mu dɔ We dɔ, nɔɔn-nɔɔn yəri We wubɔŋa, ku na daɔ DI titi Joro kóm yiranɔ. ¹² Joro kulu We na ki dɔbam bicara nɔ tun daɔ lɔgbu baŋa nyim. Ku nunji We te mu, sɔ ku pa dɔ lwarɔ wo-laaru tɔlu DI na pɛ dɔbam zaanɔ tun.

¹³ Dɔ na yəni dɔ bri nɔɔna ciga kam yi dɔ nɔɔni taani dɔlu tun daɔ nabiinē swan taani. Ku yi We Joro kóm mu bri dɔbam taani dɔlu na maŋi sɔ dɔ taá nɔɔni tun. Dɔbam te ciga kalu na yi We Joro nyim tun mu dɔ bri balu DI Joro kóm na wu ba bicara nɔ tun. ¹⁴ We Joro kóm na təri wulu bicari nɔ tun ba se sɔ o jɔŋi ciga kalu We Joro kóm na bri tun. Ka yi wo-jwəru mu o tee nɔ. O bá wanɔ o lwarɔ ka kuri, bɛnwanja ku yi We Joro kóm mu bri ka kuri ciga ciga. ¹⁵ Wulu maama We Joro kóm na wu o bicari nɔ tun mu wai o ye wɔŋo maama kuri. Nɔɔn-nɔɔn nan bá wanɔ o na kɔntu tu wo-lɔŋo o ta. ¹⁶ We tɔnɔ kóm tagɔ ku wɔ:

«Nɔɔn-nɔɔnɔ b́a wanti o lwardi d́i Yuutu wɔm wɔbɔŋa, nɔɔn-nɔɔnɔ nan b́a wanti o bɔri-o o na wɔ ki te tɔn.»

We nan na pe dibam DI Joro kum tɔn mu pe dibam di jigi Zezi Krisi wɔbɔŋa yam.

3

We tintɔŋna na tɔŋi ba pa We te tɔn

¹ A ko-biə-ba, a deen na wɔ abam tee ni tɔn, a wari a nɔɔni We taani dum di abam ni We Jorokum na wɔ balu tee ni tɔn. A deen nɔɔni di abam nɔɔɛni á yi balu lɔgɔ banya wəənu fra na jigi-ba tɔn, yi á ta nyi ni bu-balwa mu te Zezi Krisi cwəŋə kam wɔnti. ² A deen na bɔri abam wɔ-mwaalɔ tɔl tɔn nyi di a pe abam nayila mu si á nyɔ. A deen wɔ pe abam wɔdiu kulɔ na duunə tɔn, á deen na wɔ yi ku dim tɔn ŋwaani. Di zim di, á daa ta wɔ yi wɔdiu dim, ³ beŋwaani á ta yi balu lɔgɔ banya wəənu fra na jigi tɔn mu. Abam jigi wɔgɔw yi á magi kantɔgɔ daani. Kuntɔ bɔri ni lɔgɔ banya wɔ-wɔɔɔru fra mu taa jigi abam, yi á ki ni balu ta na yəri We tɔn mu te. Ku yi vwan mu a fɔgɔ na? ⁴ Abam wɔ nɔɔna badonnə na te ba wi, bam tɔgi Pooli mu, yi badonnə di wi, ba tɔgi Apolɔsi mu tɔn, ku dai balu na yəri We tɔn kikiə mu kuntu na?

⁵ Wɔɔ mu yi Apolɔsi? Wɔɔ mu yi amɔ Pooli? Dibam maama yi We tintɔŋna balu abam na de dibam juŋa á ki á wɔ-didɔa di Zezi Krisi tɔn mu. Dibam maama tɔŋi kulɔ d́i Yuutu wɔm na pe dibam si d́i tɔŋi tɔn mu. ⁶ Dibam nyi ni vala mu te, amɔ Pooli mu jəri wəənu yi Apolɔsi yagi na. Ku daari ku yi We mu pai ti bura. ⁷ Mu ku kuri wɔlɔ na jəri di wɔlɔ na yagi na da tɔn maama dai kulɔkulɔ. We yɔran mu wai DI pai DI taani dum ki dam nɔɔna bicara ni. ⁸ Wɔlɔ na jəri di wɔlɔ na yagi na tɔn maama yi bidwi mu. We wɔ pa ba maama jɔŋi ba ŋwɔruv ku manɔ di ba na tɔŋi te tɔn mu. ⁹ Dibam maama wəli daani mu d́i tɔŋi d́i pa We. Abam nyi di We kara kalɔ d́i na tɔŋi ka wɔnti tɔn mu.

Abam daa ta nyi di digə kalɔ We na wɔra DI lo tɔn mu. ¹⁰ We na pe amɔ pɛəri dilɔ si a ma tɔŋi tɔn, ku yi si amɔ cwi digə kam kuri mu lanyirani ni lwar-ŋum te. Nɔɔnɔ wɔdoŋ di maa wɔra o lo o danɔ da. Wɔlɔ maama nan na lagi si o lo o danɔ da tɔn manɔ si o taa ye o na lo te tɔn mu. ¹¹ We manɔ DI pa digə kam kuri cwi, nɔɔn-nɔɔnɔ daa b́a wanti o cwi ka kuri didoŋ. Kuri dum kuntu mu yi Zezi Krisi. ¹² Balu nan na lo ba danɔ da tɔn badaara mai səbu-siŋa naa can-na naa kandwa-ŋona, naa de naa gaaru naa kasuru mu ba maa loa. ¹³ Nɔɔnɔ maama na tɔŋi kulɔ tɔn nan wɔ ba ku

lwardi jaja de dum Zezi Krisi na wɔ joori o ba tɔn, mini mu wɔ bɔri nɔɔnɔ maama tintɔŋa na yi te. ¹⁴ Balu na lɔgɔ di wɔlaaru yi mini dum wɔ wanti di di tɔn wɔ jɔŋi ba ŋwɔruv. ¹⁵ Ku daari, balu mini dum na wanti di di ba loom dum tɔn, ba b́a na kulɔkulɔ We tee ni. We za wɔ vɔri ba tɔti DI yagi. Ba nan wɔ ta nyi di mini na di nɔɔnɔ yi o wəri te tɔn mu.

¹⁶ Abam yəri ni, We Joro kum na wɔ abam bicara ni tɔn, á nyi di We tɔti digə mu DI na zɔɔri ka wɔnti na? ¹⁷ Wɔlɔ nan na cɔgi We digə kam tɔn, We wɔ cɔgi kuntu tu di mu. Beŋwaani We digə kam yi DI tɔti di-laa mu. Abam tɔti nan mu yi DI digə kam kuntu.

¹⁸ Nɔɔn-nɔɔnɔ yi zanɔ o ganɔ o tɔti. Abam wɔlɔ na bɔŋi ni o jigi swan ni zim lɔgɔ banya swan na yi te tɔn, kuntu tu manɔ si o joori o ji joro mu, si o laan wanti o na swan cɔga cɔga. ¹⁹ Beŋwaani lɔgɔ banya swan yi jwərim mu We yigə ni. Ku pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔnti ku wi: «We vugimi swan tiinə swan DI pa ya joori ya ja-ba.» ²⁰ Ku nan daa ta pɔpɔni ku wi: «Yuutu Banya-We ye ni swan tiinə wɔbɔŋa maama yi kafe mu.» ²¹ Kuntu ŋwaani, nɔɔn-nɔɔnɔ yi zanɔ o magi o nyɔni o ta o wi: «Amɔ tɔgi wɔntu mu.» Si wɔŋo maama yi abam mu te. ²² Ku na yi amɔ Pooli di Apolɔsi di Pɔyɛri, dibam di yi abam nɔɔna mu. Ku nan na yi lɔgɔ banya di ŋwɔa di tɔnti di zim di jwa di, abam mu te ti maama. ²³ Zezi Krisi nan mu te abam, yi We di te Zezi Krisi tɔti di.

4

Pooli-ba na tɔŋi We tintɔŋa yam te tɔn

¹ Kuntu tɔn, abam manɔ si á taa ye ni dibam yi Zezi Krisi tintɔŋna mu. We nan kwe DI cɔga kalɔ ya na səgi nabiinə yigə ni tɔn DI ki dibam juŋa ni mu, si d́i ta-ka d́i bɔri nɔɔna. ² Ba nan na kwe wɔŋo ba ki nɔɔnɔ juŋa ni, ku manɔ si o taa ni ku banya ni di cɔga mu. ³⁻⁴ Ku nan na yi amɔ, abam naa nabiinə balu maama na di amɔ taani te di te tɔn, ku ba ki amɔ kulɔkulɔ. Amɔ bicari na a ye ni, kulɔkulɔ tərə a na ki a cɔgi. Nan di kuntu di, a b́a wanti a pa a tɔti bura, a na b́a wanti a di a tɔti taani tɔn ŋwaani. Wɔlɔ yɔran na wɔ wanti o di amɔ taani tɔn mu yi d́i Yuutu wɔm. ⁵ Kuntu ŋwaani, nɔɔn-nɔɔnɔ yi zanɔ o wuuri o di o doŋ taani, ku loori manɔ kalɔ We na li tɔn, si d́i Yuutu wɔm na tuə, oɔ ja pooni o ba o pa wɔŋo kulɔ maama na səgi lim wɔnti tɔn taa nai jaja. Wɔntu wɔ pa nɔɔna wɔbɔŋa yalɔ na səgi tɔn lwardi jaja. Manɔ kam kuntu ni mu We wɔ pa nɔɔnɔ maama na zulə yalɔ na manɔ did-o tɔn.

⁶ A ko-biə-ba, ku yi abam njwaani mu a kwe a tti didaani Apolosi a ma manj a bri abam, si á wani á nii dɔbam, á ma lwarɔ á na wó taá ki te tun, si á yi zanj á gaali kulɔ na pɔpɔni We tɔno kum wɔni tun, si abam didɔa didɔa yi daari o ki kamunni o zuli noɔno wɔdoŋ o daari o gooni o doŋ. ⁷ Wɔɔ mu wi, nmɔ dwe n doŋ? Bɛɛ mu n jiga yi n wɔ jonji-ku We tee ni? Nmɔ nan na jonji-ku We tee ni mu tun, bɛɛ mu kia yi n magi n nyɔɔni ku banja ni, ni nmɔ tti mu me n dam di n swan n ma n na-ku te?

⁸ Abam buŋi ni á manj á jigi kulɔ maama á na lagɔ tun, á kwɛri á yi nadunə, yi á ta buŋi ni abam di paari á daari dɔbam. Ku ya lana si á sɔni á di paari, si dɔbam di taá tɔgi dí di paari di abam. ⁹ Amu na buŋi te tun, ku nyi di We pɛ dɔbam balu na yi Di tintɔŋna tun ji kwaga tiinə mu noɔna bam maama wɔni, ni nɛɛni balu ba na di ba taani ba lagɔ ba gɔ-ba te tun. Dɔbam nyi di non-mwaanu mu lɔgɔ kum noɔna bam di maɛstɔi yibiye ni. ¹⁰ Dɔbam jigi jwɛru mu Zezi Krisi njwaani, abam nan pa á yi swan tiinə mu Zezi Krisi tɔgum dɔm wɔni. Dɔbam yi nabwənə mu, abam maa pai á yi didɛera. Noɔna zuli abam, yi ba daari ba gooni dɔbam. ¹¹ Di zum maama di, kana di na-nyom jigi dɔbam, yi gwaaru muri dɔbam. Noɔna maa beest dɔbam, yi dí ba jigi cirigim jəgə. ¹² Dɔbam mai di tti jia mu di tiini di tɔŋa, si dí ma wani di na di ni wɔdiu. Noɔna na twi dɔbam, di ta yəni di loori We mu si Di ki-ba lanyirani. Noɔna na beest dɔbam, di ta yəni di se beesa yam mu. ¹³ Noɔna na njɔni wo-lwaanu ba pa dɔbam, di yəni di jooɔ di ləri-ba lanyirani mu. Dɔbam nyi di lɔgɔ banja weeru mu. Di zum maama, di nyi di wo-ɔɔru mu noɔno maama tee ni.

¹⁴ A na pɔpɔni tɔno kuntu tun, a pɔpɔni si a ma kwɛ abam mu, á na yi amu bu-sonnu tun njwaani, si ku dai ni a lagɔ si a ki abam caviira mu. ¹⁵ Abam ya na manj á jigi karanyina tiinə muɔrr-fugə mu ba na bri abam Zezi Krisi cwəŋə kam wɔni, á ko yi didɔa yirani mu. Amu yi á ko, di a na bri abam We kwə-ywəŋə kam yi á na njwi-dɔŋa Zezi Krisi njwaani tun. ¹⁶ Mu ku kuri a loori abam si á taá lwəni amu na ki te tun. ¹⁷ Kuntu njwaani mu a tɔŋi Timoti á tee ni. Wɔntu mu yi a bu-sono We cwəŋə kam wɔni, yi o tɔgi di Yuutu Zezi di cɔga. Wɔntu wó guli abam amu njwɔ kam na yi te Zezi Krisi cwəŋə kam wɔni, si ku manj ni amu na yəni a bri Zezi kɔgɔ kum je maama ni te tun.

¹⁸ Abam badaara pai á tti kamunni mu, bejwaani á daa ba buŋi ni amu wó jooɔi a ba abam te. ¹⁹ We nan na se, aá ba abam te lele. A na tuə, a laan wó wani a lwarɔ

kamun-nyina bam kuntu na jigi dam dɔbɔ ba ma ki tun, yi ku daa dai ba ni-njwanja yirani má. ²⁰ Bejwaani We paari dɔm pai dɔbam dam mu, si dí wani di ma ki kulɔ na manj tun, si ku dai ni-njwanja yirani má. ²¹ Abam lagɔ si a ba abam te a wani á zwe mu naa á lagɔ si a bri abam sono di wɔ-bono mu?

5

Korenti tiinə bam wɔ noɔno didɔa na ki wo-balɔɔ te tun

¹ Amu nan ni abam labaarɔ ni noɔno didɔa mu kari o boorə. Ba wi, abam wɔni baaru didɔa mu tigi di o ko kaani. Balu na ba tɔgi We cwəŋə tun di manj ba ba se ba ki wo-zɔɔna yantu doŋ. ² O na ki kuntu tun, bɛɛ mu yi á taá pai á tti kamunni? Ku ya manj si á pa á wɔru cɔgi ku njwaani, si á daari á li noɔno wɔlu na ki kəm dɔm kuntu doŋ tun á wɔni. ³ Amu tti mu tɛri abam tee ni, si a wɔbuŋa maama wɔra di abam. Kuntu, a manj a van baaru wɔm kuntu bura o cɔgum dɔm njwaani, ni a wɔ abam tee ni mu te. ⁴⁻⁵ Kuntu njwaani a lagɔ a ta si, á na jeeri daani, amu wɔbuŋa wɔra di abam ni a wó á titari mu te, si á ma di Yuutu Zezi dam dɔm á ma kwe noɔno wɔntu á ki sutaani juna ni, si dɔntu wani di cɔgi o yira di wo-zɔɔna fra yalu na jig-o tun. A na ki kuntu, o joro kum laan wó wani ku na vrɔm di Yuutu Zezi tum de dɔm ni.

⁶ Abam na ki kamunni te tun, ku wɔ manj. Á ye ni dabili fɔfɔni na wɔ dɔpe muni dɔbɔ ba na viiri tun wɔni, ku laan wó pa di maama fɔli mu. ⁷ Kuntu njwaani, li-na kəm-koŋə kum kuntu ku na nyi ni dabili-doori te tun á wɔni, si ku yi loŋi á maama. Kuntu á laan wó taá yi nɛɛni dɔpe muni dɔbɔ ba na wɔ ki dabili di wɔni tun. Á nan manj á yi non-njɔna mu We yigə ni, Banja-We Pəlbɔ Zezi Krisi na kwe o tti o ma kaani We si Di yagi á lwarɔ mu Di ma ce abam tun njwaani. ⁸ Pa-na di di candiə ni ku na manj te tun, si dí li lwarɔm didaani tɔŋ-balwaaru tli maama na nyi ni dabili-doori te tun di wɔni, si dí daari di taá jigi wo-pɔŋo di cɔga, ni dɔpe dɔbɔ na ba jigi dabili di wɔni te tun.

⁹ Amu deen na de yigə a pɔpɔni tɔno kulɔ a pa abam tun, a tagɔ di abam si á yi taá tɔgi didaani balu na kari ba boori tun. ¹⁰ Amu na kaani abam kuntu tun, ku dai ni balu na yəri We yi ba boori tun, naa ba yi wo-swən-nyina naa njwɔna naa jwə-kaana tun taani mu a tea. Abam bá wani á pwe á tti di noɔna bam kuntu ku na dai ni á yagi lɔgɔ banja. ¹¹ Amu nan na pɔpɔni kulɔ tun kuri mu yi si á yi taá tɔgi di wɔlu maama na bri ni o yi á ko-bu We

cwəŋə wənti yi o boorə, naa o yi wo-swənyim naa jwə-kaanu naa non-twunə naa sa-nyorə, naa o yi ŋwtunə tun. Wəlu na yi kəntu doŋ tun, si á pwe á titi did-o, si á bri á yi di wədiu did-o di.

12-13 Ku na yi balu na dai dí ko-biə We cwəŋə wənti tun, ku dai amu wú di bantw taani. Ku yi We mu wú di ba taani. Abam nan manj si á di balu na wú á kəgə kum wənti tun taani. Kəntu ŋwaani ku pəpəni We tənə kum wənti ku wi: «Zəli-na non-balorə kum á wənti.»

6

We nɔɔna wə manj si ba sanj da balu na yəri We tin tee ni

1 Abam wəlu na jigi taani di o doŋ yi á yi ko-biə daani Zezi ŋwaani tun, ku wə manj si n ja-o n vu sarjya-dirə balu na yəri We tun te, si ba di abam taani dum. Kub ta yi cavura mu ku pa-m, beŋwaani ku ya manj si We nɔɔna bam mu di á taani dum. 2 Abam yəri ni We nɔɔna bam mu wú ba ba di nabiinə maama taani na? Kəntu ŋwaani, beə mu kia yi á titi warí á kwe wo-balwa balu na wú á titari ni tun? 3 Abam yəri ni dɔbam mu wú di malesisim taani na? Ku nan na yi kəntu, dí bá wanu zim ləgə kəntu taani dí di na? 4 Abam nan na jigi taani duntu doŋ á titari ni, á wə manj si á ja á vu balu na təgi ba təri Zezi nɔɔna bam wənti tun te. 5 A tagi kəntu si cavura mu ja abam. Kəntu, swan tu di didwa təri abam wənti si o wani o fəgi abam balu na yi ko-biə Zezi ŋwaani tun daani na? 6 Abam na ki te tun wə manj, abam na yəri á sanj daani sarjya-dirə balu na yəri We tun tee ni yi ba di á taani tun ŋwaani.

7 Abam na sanj daani tun, ku manj ku bri ni á tusi mu. N ko-bu na ki-m lwarim, naa o na ŋəgi-m, ku ya lana si n yagi n ma n ce-o mu. 8 Abam nan ba ki kəntu, abam titi joori á ki balu na yi á ko-biə We cwəŋə wənti tun wo-lwaanu mu, yi á kwəri á ŋənti-ba. 9 Abam yəri ni balu na ba təgi ciga tun bá na jəŋə je We paari dum wənti na? Yi zanj-na á gami á titi. Balu na boori tun, naa jwə-kaana naa ka-lagina, naa baara balu na tigi di ba donnə ba maa jiri kaana tun, 10 naa ŋwina naa wo-swənyina, naa sa-nyora naa non-twuna naa vinvirna bá na jəŋə je We paari dum wənti. 11 Abam badaara deen yi kəntu doŋ mu. We nan yagi á lwarim DI ma ce abam. DI ma pa á ji DI nɔɔna yi á jigi ciga DI tee ni. We de di Yuutu Zezi di DI Jorokum dam ŋwaani mu DI ki kəntu DI pa abam.

Dí manj si dí kwe dí yira yam dí maa tɔŋi dí pa We mu

12 Abam badaara te á wí, á jigi ni si á ki kulə maama á na lagi tun. Amu nan lagi a ta abam ni, ku dai woŋo maama mu jigi zənə ku pa abam. Amu di jigi ni si a ki kulə maama a na lagi tun, a nan bá se si a pa a ji kuləkulə gambia. 13 Abam yəri á te á wí, We ki wədiu kana ŋwaani mu, yi DI ki kana di wədiu ŋwaani. Manja nan wú ba, yi We cəgi wədiu di kana maama. We nan wə ki dɔbam yira yam si di ta maa ki boorim. We mɔɔni dí yira yam si dí Yuutu Zezi mu taa te-ya, si di ta maa tɔŋi dí pa-o. 14 We mu bi dí Yuutu Zezi DI pa-o o yagi tɔŋi. Manja nan wú ba, yi DI ma DI dam dum DI bi dɔbam di DI pa dí yagi tɔŋi.

15 Abam yəri ni á yira yam yi Zezi Krisi yira yam daa didwa mu na? Abam yira yam di Zezi yira yam na yi bidwi tun, á yi zanj á kwe-ya á ma pəni di ka-tula, si yaa ji yira didwa didaani ka-tula kam yira yam. Á bri á yi zanj á ki kəntu. 16 Beŋwaani, wəlu na pəni di ka-tula tun, o di ka-tula kam maama laan jigi yira didwa mu. Á yəri kəntu na? We tənə kum tagi ku wi: «Baaru di kaani wú wəli daani si ba ji nɔɔnu didwa mu.» 17 Wəlu nan na ŋwi di dí Yuutu Zezi tun, o joro di Zezi Joro maama yi woŋo didwa mu.

18 Á nan yagi boorim kəm dwi maama. Kəm-balwaaru tɔlu maama nɔɔnu na wú ki tun, o bá ki o yagi o yira wənti. Nɔɔnu nan na boori, kəntu yi kəm-balorə kulə o na ki o yagi o yira wənti tun mu. 19 Abam yəri ni á yira yam nyi di We titi digə mu DI Jorokum na zɔuri ka wənti na? We ki DI Joro kum á bicara ni mu. Kəntu ŋwaani ku daa dai abam titi mu te á yira yam. 20 Á yi We nɔɔna mu. DI yagi abam di yəlo kulə na cana tun mu. Kəntu ŋwaani, kwe-na á yira yam á maa tɔŋi si ku pa We na zulé.

7

Pooli na bri Korénti tiinə kadiri woŋo te tin

1 A lagi a ləri á na pəpəni á bwe amu taana yalu tun mu a pa abam.

Ku ya lana di baaru na wə di kaani. 2 Ku nan ba lana si baara di kaana taa lagi daani yoc yoc. Kəntu ŋwaani, ku manj si baaru maama taa jigi o titi kaani, si kaani maama di taa jigi o titi baru. 3 Baaru yi zanj o vin si o taa wura di o kaani. Kaani di nan yi zanj o vin si o taa wura di o baru. 4 Beŋwaani kaani ba te o titi yira, ku yi o baru mu te-ya. Baru di nan ba te o titi yira, ku yi o kaani di mu te-ya. 5 Yi zanj-na á vin si á taá wura daani, ku na dai ni á maama mu se si á li pwələ á yagi dapwəŋə manja finfin, si á wani á nywaní á yigə á loori We, si ku taa ve manja kalb á na lagi tun. Kəntu kwaga ni, si á joori á

taá wura daani. Ku na dai kuntu, sotaani wó sɔgi abam di pa á tusi di á na warí á títí á ja tun n̄waaani.

⁶ Amu na pupɔni kuntu tun, a tagi si ku weli abam mu, si ku dai ni a lagí a fin abam. ⁷ Amu ya wú ta lagí si n̄oonu maama taa yi ni amu na yi badem te tun. We-peera nan yi t̄ari t̄ari mu yi DI pa n̄oonu maama o nyim.

⁸ Ku daari abam balu na yi badənə di kadənə tun, a lagí a ta di abam ni ku lana si á taá yi á yirani kuntu, ni amu na yi te tun. ⁹ Á nan na warí á títí á ja, ku manji si á di kaana naa á zú banna mu. Kuntu garí á na paí ka-laga fra tiini ya jigi abam. ¹⁰⁻¹¹ Ku daari ku na yi banna di ba kaana, ku yi fifiɔn mu si kaani yi yagi o baru, naa baru di yi vin o kaani. Kuntu dai amu titi ni, ku yi di Yuutu Zezi mu pe culu kuntu. Kaani nan na manji o yagi o baru, o manji si o taa wura o yirani mu, naa o joori o vu o baru wum te mu si ba fogi daani, o daa wu manji si o zú baru wudoj.

¹² Ku daari, baaru wulu na togi Zezi tun na jigi kaani, yi kaani wum na ba togi Zezi yi o se si ba taa zuri daani, kuntu tu yi zani o vin o kaani wum. Ku yi amu mu pe ni dum kuntu si ku dai di Yuutu Zezi. ¹³ Kaani wulu di nan na togi Zezi yi o baru na ba togi Zezi, yi o baru wum na se si ba taa zuri daani, si o yi zani o yagi o baru wum. ¹⁴ Baru wulu na wu ki o wu-didba di Zezi tun batwari di We, o kaani wum na ki o wu-didba di Zezi tun n̄waaani. Kaani wulu di na wu ki o wu-didba di Zezi tun batwari di We, o baru wum na ki o wu-didba di Zezi tun n̄waaani. Ku ya na dai kuntu, ba biə wú ta yi ni balu na yari We tun biə, yi ba laan yagi ba batwari di We. ¹⁵ Wulu nan na ba togi Zezi tun na buɔi si o viiri, ku na yi kaani wum naa baru wum di, si á yag-o si o viiri. Wulu na daari yi o togi Zezi tun laan wu ta te o titi. We na b̄nji dibam si di taá togi-DI tun, ku yi si di taá zuri daani di ywəəni mu. ¹⁶ Kaani, nmu na togi Zezi tun, n̄i ki ta mu n lwarí ni n̄i wani n pa n baru wum se Zezi naa n bá wani n pa o se? Baru, nmu di wú ki ta mu n lwarí ni n̄i wani n pa n kaani wum se Zezi naa n bá wani n pa o se?

¹⁷ Abam deen na yi te yi We b̄nji abam si á taá togi-DI tun, á ta taá yi kuntu, si ku manji di di Yuutu wum na pe abam n̄wia kalu tun. Mu kulɔ a na b̄ri Zezi kɔgɔ kum jəgə maama ni tun. ¹⁸ We na b̄nji abam tun, abam wulu deen na manji o go ni Zwifə bam callu tum na b̄ri te tun, kuntu tu daa yi ta səgi o titi o na goni tun n̄waaani. Ku daari, wulu deen nan na manji o wu goni tun, o daa yi ta kwaaní si o go. ¹⁹ N na gonə naa n zi wu goni di, ku dai kulokulu.

Wono kulɔ na jigi kuri tun mu yi si n̄oonu maama kwaaní o se We niə yam lanyirani.

²⁰ N̄oonu maama deen na yi te yi We b̄nj-o tun, ku manji si o ta taa yi kuntu mu. ²¹ N deen na yi gambia tu yi We b̄nji-m si n ta n togi-DI, yi ta n ki liə ku n̄waaani. N nan na ne cwəgə si n ta n te n titi, si n se si ku ji kuntu. ²² Wulu maama deen na yi n̄oonu gambia yi We b̄nj-o si o taa togi di Yuutu Zezi tun, kuntu tu daa dai sotaanigambaa, di Yuutu wum na v̄ri-o tun n̄waaani. Wulu di deen na te o titi yi We b̄nj-o si o taa togi-DI tun, kuntu tu laan se Zezi Krisi ni, ni o yi o gambia mu te. ²³ Á yi We n̄oona mu. DI yəgi abam di yəlo kulɔ na cana tun mu. Kuntu n̄waaani, yi zani á se si á ji n̄oon-n̄oonu gambia.

²⁴ Kuntu n̄waaani, a ko-biə-ba, abam maama deen na yi te yi We b̄nji abam si á taá togi-DI tun, á ta taá yi kuntu DI yigə ni.

²⁵ Ku daari, a laan lagí a n̄ooni balu na wu zú banna di balu na wu di kaana tun wono mu. Ku dai di Yuutu Zezi mu pe-ni ni dinto, ku yi amu titi na buɔi te tun mu, yi á wú taá jigi amu ciga, di Yuutu wum na wura di amu tun n̄waaani. ²⁶ Amu buɔi ni, yaara yalu na wu dibam b̄nja ni lele kuntu tun, kuɔ ta lamma si n̄oonu yi zani o di kaani. ²⁷ Kuntu tun, wulu na manji o jigi kaani, o daa yi zani o yag-o. Wulu nan na ba jigi kaani, o daa yi zani o taa kwaaní si o di kaani. ²⁸ Ku dai ni, n na di kaani, n ga n ki wo-lɔɔɔ. Ku nan dai ni, buko na zu baru, o ki wo-lɔɔɔ. Banna di ba kaana nan bá lu lugu b̄nja yaara yam wuni. Kuntu mu a ba lagí si abam di togi á na yaara yam kuntu doj.

²⁹ A ko-biə-ba, wono kulɔ na pe a ta kuntu tun mu yi si manja kam daa mu ba tiini ka daga, si di maa tunji We titɔɔja yam. Ku na zigi lele kuntu si ku ta maa ve tun, ku manji si balu na jigi kaana tun taa tunji We titɔɔja yam ni ba wu di kaana mu te. ³⁰ Ku manji si balu wuru na cəgi tun taa tunji We titɔɔja yam ni ba wuru wu cəgi mu te, si balu wuru na poli tun taa tunji We titɔɔja yam ni ba wuru wu poli mu te, si balu na yəgi wəənu tun taa tunji We titɔɔja yam ni ba ba te wəənu tum kuntu mu te. ³¹ Ku daari si balu na tunji lugu b̄nja titɔɔja tun taa tunji We titɔɔja yam ni ba ba jigi lugu b̄nja titɔɔja mu te. Ben̄jwaani lugu kum lagí ku ti mu di ku wəənu tum maama.

³² Amu ba lagí si kulokulu liə taa jigi abam. Wulu na ba jigi kaani tun yəni o kwe o wub̄nja maama o pa di Yuutu Zezi titɔɔja yam yirani má n̄waaani mu, yi o kwaaní si o taa tunji o poli o wu. ³³ Wulu nan na jigi kaani tun yəni o kwe o wub̄nja o ki lugu b̄nja wəənu wuni mu, yi o kwaaní si o taa tunji o poli o kaani wu.

³⁴ Kú ma brí ní o wúbùña yam cé kuni búle mú. Kú yí búdíwí mú dí búkú náa kaani wùlù ná bá jígí bárvú tún dí. Wùntù kwe o wúbùña maama mú o pá dí Yuutu Zezi títtùña yam ñjwaani, o ná lagí sí o yíra dí o joro maama taa yí Wé nyim tún ñjwaani. Kú daari kaani wùlù ná jígí bárvú tún kwe o wúbùña o kí lùgbú báña wáenu wóni mú, yí o kwaaní sí o taa túñi o poli o bárvú wú.

³⁵ Amú nan te bitari sintú sí kú wáli abam mú. Kú dai ní a lagí sí a fun abam. A nan lagí sí a pá á taá tógi cwè-laa mú lanyirani, sí á nywaní á yígé á taá túñi á pá dí Yuutu Zezi, sí á yí taá jígí wúbùña yale yale.

³⁶ Kú daari nòonù wùlù ná búñi ní o wú kí o katógó lanyirani o ná wú dí-o tún ñjwaani, yí o fra ná tíini ya zú o katógó kóm kú pá o daa wari o títi o ja, kú maní sí o dí-o mú ní o ná búñi te tún. O ná kí kóntù, o wú kí wò-lòñjò. ³⁷ Nòonù wùlù nan ná lí wúbùña sí o yí dí o katógó kóm yí o wá o títi o jaana, sí o daa yí dí kaani tún, o kí lanyirani mú. ³⁸ Kóntù tún, wùlù ná dí kaani tún kí lanyirani. Wùlù nan ná wú dí kaani tún mú tíini o kí lanyirani o dwèni. ³⁹ Kaani ná jígí bárvú, yí o bárvú wóm tá ná ñwí, o bá jígí cwèñjé sí o yag-o. O bárvú wóm nan ná tga, o laan jígí cwèñjé sí o zú o ná lagí wùlù tún. O nan maní sí o zú wùlù dí ná sé dí Yuutu Zezi tún mú. ⁴⁰ Amú nan búñi ní o ná je o yirani, oó tá jígí wúpólo zanzan kú dwe o daa ná zú bárvú. Wé Jorokum dí wú amú tee ní, yí a búñi ní kóntù mú pè-ní wúbùña yam kóntù.

8

Pooli ná ñjóni jwèñé nwana wónjé te tín

¹ A laan lagí a ñjóni jwèñé nwana taani mú dí abam.

Kú yí ciga, dí maama jígí yèno, ní abam ná te te tún. Nan taá ye-ná ní, nòonù ná jígí yèno, kú pá-o kamunni mú. Nòonù nan ná jígí sono, kú jígí zané kú pái o ve yígé mú.

² Nòonù wùlù ná búñi ní o jígí yèno, kú brí ní o tá yèri kùlù ná maní sí o taa ye tín mú. ³ Wùlù nan ná soe Wé tún, Wé ye kóntù tú.

⁴ Kú ná yí jwèñé nwana yam díim taani, dí ye ní jwèñé bá ñwí, Báña-Wé dídba yirani mú wúra. ⁵ Balù ná bá tógi Wé tín jígí wáenu tídonné mú bá maa bè bá wa. Wáenu dwi zanzan mú nòoná bè-tí ní bá wa dí bá yuu tíina, kú ná yí tga báña wáenu dí weyuu wáenu. ⁶ Kú nan ná yí díbam, dí ye ní Wé dídba yirani mú wúra. Díntù mú yí díbam Kó wùlù ná kí wónjé maama, yí díntù ñjwaani mú dí ñwí. Dí tá ye ní, díbam Yuutu yí dídba mú, wóntù mú yí Zezi Krisi wùlù Wé ná tagí o ñjwaani

Dí kí wónjé maama tún, yí wóntù mú pái díbam ñwí.

⁷ Kú nan dai nòonù maama mú ye ní jwèñé bá jígí dam. Nòoná badaara déen ñwí dí jwèñé kaanum mú, yí bá laan bá bá sé Wé. Kóntù ñjwaani bá kwari fúñi yí bá búñi ní, bá ná dí jwèni wódiu, kúú tá nýi núnèení bá joori bá sé jwèñé kaanum mú. Bá wúbùña tá ná wú búgi Wé cwèñjé wóni tún, bá búñi ní bá kí bá cògi mú. ⁸ Wódiu díim nan bá waní kú pá dí twe Wé. Dí ná culi wódiiru náa dí zí bá culè dí, kú bá zèni díbam dí kùlùkùlù náa dí ga kùlùkùlù Wé yígé ní kú ñjwaani. ⁹ Kú daari abam balù ná ye ní á jígí ní sí á dí kùlù maama á ná lagí tún, á nan cù-ná á títi sí á yí pá balù wúbùña ná wú búgi Wé cwèñjé kam wóni tún túsí. ¹⁰ Nmù wùlù ná pái n jígí yèno tún ná ve n zú jwèni dígè n tógi n dí dí wódiu kóm, yí n kò-bu wùlù wúbùña ná wú búgi Wé cwèñjé wóni tún ná nè-m, kóntù wùlù wani kú gan-o sí o dí vu o tógi o dí. ¹¹ Kóntù, o ná de o dí jwèni wódiu kóm, kú brí ní nmù mú mè n yèno kóm n má n cògi n kò-bu wùlù wúbùña tá ná wú búgi Wé cwèñjé wóni yí Zezi Krisi ya tí o dí ñjwaani tún. ¹² Nmù ná kí kám-baloró kóm kóntù doñ n yagi n kò-bu yuu ní, yí n cògi o wúbùña o tá ná wú búgi Wé cwèñjé kam wóni tún, kú brí ní n kí dí Zezi Krisi mú te. ¹³ Kóntù, wódiu díim ná lagí kú pá a kò-bu túsí Wé cwèñjé ní, a daa bá fògi a dí wódiu kóm kóntù, a ná bá lagí sí a pá a kò-bu túsí Wé cwèñjé kam wóni tún ñjwaani.

9

Wé tintòjñù ná jígí ní sí o kí te tín

¹ Amú bá jígí cwèñjé sí a kí a ná lagí kùlù tún ná? Amú dai Zezi Krisi tintòjñù ná? Abam búñi ní a wú né dí Yuutu Zezi Krisi mú ná? Abam mú yí títtùña yalù a ná túñi a pá dí Yuutu Zezi tún, á ná de amú jùña á ná vrím tún ñjwaani. ² Nòoná badaara ná maní bá bá búñi ní amú yí Zezi Krisi tintòjñù ciga ciga, abam bá waní á vín ní amú dai Zezi Krisi tintòjñù. Abam ná ñwí dídaani dí Yuutu Zezi te tín mú brí ní amú sùnì a yí o tintòjñù mú.

³ Nòoná ná lwe amú, a ná wú lèri-ba te tín mú tintù: ⁴ Abam búñi ní, díbam balù ná yí Wé tintòjñù tún ya bá jígí cwèñjé sí dí jóni dí ní-wódiu dí títtùña yam ñjwaani mú ná? ⁵ Díbam ya bá jígí cwèñjé sí dí dí kaana balù ná sé Zezi tún, sí dí taá tógi daani dí beeré, núnèení dí Yuutu Zezi tintòjñù babam bam dí o nyaana dí Pýeeri ná yèni bá kí te tín ná? ⁶ Amú dí Banabasi yirani nan mú maní sí dí taá túñi dí lagí dí títi ní-wódiu ná? ⁷ Nòonù ná yí pamañjù, o bá waní o joori o ñwí o títi. Nòonù jígí kara

yi o ba di ka wænu na? Nõonu jigi naan o toga yi o ba di di nayla na?

⁸ Kù dai lùgù banya mumaña yantu yiranu mu bri dibam ciga kam kuntu. We tònò kòm di manjì kù bri kuntu doj mu. ⁹ Kù pùpùni We callu tìb DI na pè Moysisitn tònò kòm wòni kù wù: «Nmù na jigi nabia n ma n wani wo-vaalu, yi kù tampògò ka ni nù.» We na tagi kuntu tun, kù yi nabia kam yiranu njwaani mu na? ¹⁰ Aye, kù yi dibam njwaani mu. Nõonu wulu na vagi di wulu na wurà o kù faa tun maama tuni nù baà na ba tæri mu. ¹¹ Dibam na tóol We kwær-ywøjø kam di abam tun, kù nyi di dí dugi We ciga kam mu á bícara nù. Kù nan wù manjì sù dí jonji dí ni-wòdiu abam tee nù na? ¹² Abam na pai nõona badonnè ba ni-wòdiu tun, kù ya wù manjì sù dibam jonji dí dwèni bantù na? Nan di kù di, dibam wù bwe sù dí jonji dí ni-wòdiu abam tee nù, nù dí ya na jigi cwøjø sù dí kù te tun. Dí nan vogi dí wù mu wøjø maama banya nù, sù kù yi wani kù cù Zezi Krisi kwær-ywøjø kam.

¹³ Á titi manjì á ye nù balu na tøjø We titøjø DI di-kamunu kòm wòni tun yèni ba jonji ba ni-wòdiu dáani mu. Balu di na jonji vara ba ma kaani We tun di jonji ba tæri kù wòni mu. ¹⁴ Kù nan yi bidwù mu di balu di na tóol We kwær-ywøjø kam tun. Dí Yuutu Zezi pè ni nù ba di manjì sù ba jonji ba ni-wòdiu titøjø dum kuntu njwaani mu.

¹⁵ Nan di kù di, amu wù bwe sù a jonji kulukulu abam tee nù. Kù nan dai nù a pùpùni tuntu sù a ma jonji wøjø mu abam tee nù. Áá tì mu, sù a bá fògi a za a na yi te tun. A bá se a pa nõon-nõonu cwøjø sù o cògi wøjø kulù na yi amu wòpolo nyim tun. ¹⁶ A bá wani a magi a nyõõni a na tóol We kwær-ywøjø kam tun njwaani. Kuntu yi fifitun mu sù a kù. Amu ya na yagi We kwær-ywøjø kam tóolm, kulù ta yi lèeru mu di amu. ¹⁷ Amu titi mu nan ya na li wòbøjø sù a taa tóol We kwær-ywøjø kam, a ya wù ta tunti sù a jonji njwuru mu kù njwaani. Kù nan dai a titi wòbøjø mu a kia, kù yi We mu kwe-ka DI kù amu jija nù. ¹⁸ Kuntu, bæe njwuru mu amu wù jonji? Amu nyõõri mu yi a na tóol We kwær-ywøjø kam zaani, yi a ba bwe sù a jonji kulukulu kù njwaani, nù a ya na jigi cwøjø sù a kù te tun.

¹⁹ A te a titi mu, a dai nõon-nõonu gambaa. Amu titi nan mu pè a ji gambaa nõona maama tee nù, sù a wani a jonji nõona zanzan a kù We jija nù. ²⁰ Amu na wù Zwifabam tee nù, a yèni a tøjø a kù nù Zwifà bam na kù te tun mu, sù a ma wani a jonji-ba a kù We jija nù. We callu tìb DI na pè Zwifà bam tun ya ba tøjø tì te amu. Amu nan na zòuri di Zwifà tun, a de a seti mu, sù a wani a jonji tì na te balu tun a kù We jija nù. ²¹ Kù daari, a na yèni a wù

dwi-getiinè balu na ba tøjø We callu tun tun tee nù, a di tøjø a kù nù bantu na kù te tun mu, sù a ma wani a jonji-ba a kù We jija nù. Kù nan dai nù a yigè tarè didaani We niè yam, kù yi Zezi Krisi niè yam mu te amu. ²² Kù daari, kù na yi balu wòbøjø na wù bigi di We cwøjø kam tøjum tun, a yèni a ji nù bantù di mu te, sù a ma wani a jonji-ba a kù We jija nù. Amu na wù nõona balu maama tee nù, a yèni a ji nù bantù mu te, yi a kwaani a kù a na wù kù te sù a ma jonji ba badaara a kù We jija nù.

²³ Amu nan kù wænu tuntu maama sù We kwær-ywøjø kam mu wani ka wù yigè, sù a di tøjø a na a pèri DI wo-laaru tun wòni. ²⁴ Abam ye nù, nõona na wurà ba durè, nõonu maama mu kwaani sù o di yigè, yi ba didba yiranu mu wù di o jonji pèri dum. Nan kwaani-na kuntu doj, sù á wani á di yigè sù á jonji pèri dum. ²⁵ Nõonu wulu maama na lagi sù o duri tun yèni o tiini o kwaani mu o kù o titi o kù daani. Bantu nan yèni ba kwaani kuntu sù ba jonji pèri mu, yi ba pèri dum kuntu bá daani di cògi. Kù daari dibam pèri dilu dí na lagi dí jonji We tee nù tun bá fògi di cògi manja di manja. ²⁶ Kuntu, amu ba duri nù wulu na yari durim yi o duri yòo yòo te tun. A nan ba magi jara nù wulu na yari jara magum yi o magi yòo yòo te tun. ²⁷ Amu nan kwaani a tiini a fin a titi mu, sù a pa a yira yam lwaru nù amu mu te-ya. A kù kuntu sù kù yi pa, a na tóol We kwær-ywøjø kam a bri nõona badonnè tun, sù amu titi laan ba a ga pèri mu DI tee nù.

10

We nõona wù manjì sù ba taa zuli jwøjø

¹ A ko-biè-ba, amu lagi sù á guli kulù deen na kù dí kwè nakwa balu na de Moysisikwaga ba nuji Ezipini tun wøjø mu. We deen pè kunkonjo mu kwèli ba maama, yi DI daari DI pòori nuntu kòm na bam kuni bile DI daari cwøjø, yi ba maama tøjø da ba ke. ² Kuntu na kù tun, kù nyi di bantù maama deen miisi na wòni mu, sù ba taa yi Moysi karabiè, kunkonjo kòm na kwèli-ba yi ba da nuntu kòm wù ba ke tun njwaani. ³ We deen ma pa ba maama di wòdiu didba, ⁴ yi ba daari ba nyò na bidwù. Na balu ba maama deen na nyõõri tun nuji piu kudonj yira mu, yi piu kòm kuntu mu yi wo-kunkagùli dilu We na kia, sù kù bri nù Zezi Krisi titi mu tøjø o wù ba tee nù. ⁵ Nan di kuntu di, We wù deen wù poli di nõona zanzan ba wòni. DI deen ma pa ba zanzan tì ba manjì kagwa kam wòni.

⁶ Wænu tuntu maama nan kù sù tì bri dibam mu, sù dí daa yi ta pa dí fra zòuri wo-balwaarù nuneeni bantù na kù te tun. ⁷ Á yi zanjì á zuli jwøjø, nù bantù badaara

deen na ki te tun. Ku pupuni We tonɔ kum wuni ku wi: «Yisrayeli tiinɛ bam deen jeni ba di wɔdiu ba daari ba nyo, yi ba laan zaɗi ba sa ba kwɛɛra.» ⁸ A yi zaɗi á pa dí taá boore, ni bantɔ badaara deen na ki te yi ba nɔɔna murr-finle-tuto (23.000) ti de didɔba wuni tun. ⁹ A yi pa-na dí manɗi dí Yuutu Banja-We dam dí nii, ni bantɔ badaara deen na ki te yi bɛsankwi du-ba si gu tun. ¹⁰ A yi taá pɔuni di We, ni bantɔ badaara deen na ki te yi tɔuni maleka kam gu-ba tun.

¹¹ Wɛnuu tintu maama deen nan ki dí kwɛ nakwa bam, si ti taa yi maana mu ti pa dɔbam. Ti nan pupuni We tonɔ kum wuni, si ku wani ku kaani dɔbam balɔ ta na nɗi yi lugu banja tiim da yam batwari tun mu. ¹² Kuntu nɗaani, wulu na bunɗi ni o zigɗi lanyirani tun nan fɔgi o yiri o tti si o yi tu. ¹³ Wonjo kulu maama na manɗi abam si á tusi tun wai ku yi nɔɔnu maama. We nan yi ciga tu mu, DI bá se si wonjo kulu na manɗi abam tun dɔwani abam dam. DI nan wɔ pa abam dam, si á wani á na cwɛɗɗɛ á nunɗi ku wuni manɗa kam kuntu ni.

¹⁴ Kuntu nɗaani, a badon-sonnu-ba, li-na á tti jwɛnɛ kaanum wuni. ¹⁵ Amu nan lagɗi a nɔɔni di abam ni swan tiinɛ mu te, si á bunɗi á nii a taani dum yi ciga mu naa vwan mu. ¹⁶ Dí na yɛni dí wura dí di Zezi Krisi tɔuni gulim wɔdiu kum, dí yɛni dí kwe zɔɗa mu di ka wɔ wo-nyɔɔru yi dí ki We le ti nɗaani, yi dí daari dí nyo. Dí na ki kuntu tun, ku bri ni dɔbam maama togi dí se ni Zezi Krisi jana kam nunɗi dɔbam nɗaani mu. Dí daa ta na yɛni dí kwe dɔpe dum dí fɔ fɔ dí di tun, ku bri ni dɔbam maama togi dí se ni o yira yam cɔgi dɔbam nɗaani mu. Ku dai kuntu na? ¹⁷ Dɔbam maama na fɔgi dɔpe didɔba kam dí di tun, ku bri ni dɔbam maama yi nɔɔnu didɔba mu, dí ya zi manɗi dí daga te maama di.

¹⁸ Nan bunɗi-na Yisrayeli tiinɛ bam na yɛni ba ma wɛɛnu tɔlu ba kaani We yi ba daari ba di tun wonjo. Balɔ maama na de ba di tun di togi ba se kaanum dum mu.

¹⁹ Amu na tagɗi kulu tun bri been? Ku bri ni wɔdiu kulu ba na me ba kaani jwɛnɛ tun jigɗi kuri mu na? Naa ku bri ni jwɛnɛ yam tti mu jigɗi kuri? ²⁰ Awo, ku dai kuntu. Amu lagɗi a bri abam ni, jwɛ-kaana na kaani di wɛɛnu tɔlu tun, ba paɗi ciciri mu si ku dai We. Amu nan ba lagɗi si abam na wɛl-dɔno di ciciri. ²¹ Ku nan wɔ manɗi si á nyo dí Yuutu Zezi Krisi wo-nyɔɔru tun, si á kwɛri á vu á nyo di ciciri. Abam nan bá wani á jeni á di dí Yuutu wɔm tɔuni gulim wɔdiu kum, si á kwɛri á vu á da á di wɔdiu kulu na wɔ pa á taá nɗi di ciciri tun. ²² A yi pa-na dí ki kulu na wɔ zaɗi dí Yuutu wɔm wɔ tun. Abam bunɗi á paɗi dɔbam jigɗi dam dí dwe wuntu mu na?

Dí manɗi si dí pa We na zulɛ mu dí tɔɔɗa maama wuni

²³ Abam badaara na te á wi, á jigɗi ni si á ki kulu maama á na lagɗi tun, ku yi ciga. Ku nan dai ni wonjo maama mu jigɗi kuri ku pa dɔbam. Ku ta dai ni wonjo maama mu jigɗi zɛnɛ. ²⁴ Nɔɔn-nɔɔnu yi zaɗi o taa lagɗi o tti zɛnɛ má. O nan manɗi si o taa ki lanyirani o zɛni o donnɛ di mu.

²⁵ A jigɗi ni si á yɛgi nwana yalu maama ba na jigɗi ba yɛgi yaga ni tun á di. Nan yi bwe-na á nii ya yi jwɛnɛ nwana mu na, si kuu pa liɛ ja abam ku nɗaani. ²⁶ Ku pupuni We tonɔ kum wuni ku wi: «Lugu banja di ku wɛnuu maama yi Banja-We nyum mu.» ²⁷ Nɔɔnu wulu na ba togi Zezi tun na bunɗi abam si á vu o sɔɗɔ á di wɔdiu did-o, yi á na se á vu, o na kwe wɔdiu kulu maama o pa abam tun, si á di. A yi zaɗi-na á bwe ku kuri, si kuu ta jigɗi liɛ di abam. ²⁸ Nɔɔnu nan na tagɗi di abam o wi, wɔdiu kuntu yi ba me ba kaani jwɛni mu, si á daa yi zaɗi á di, beɗwaani liɛ wɔ zu nɔɔnu wɔm kuntu bicari. ²⁹ Ku dai ni á yagi ku dim liɛ na wɔ zu abam tti bicari tun nɗaani, ku yi liɛ na wɔ ja wulu na tagɗi o bri abam tun nɗaani mu.

Dedonɗ abam wai á bwe amu á nii, beɗwaani mu dí manɗi si dí yagi dí na jigɗi ni si dí ki kulu tun, ku yi liɛ na wɔ zu nɔɔna badonnɛ tun nɗaani mu? ³⁰ Abam daa ta wai á bwe amu ni, dí na ki We le wɔdiu kum nɗaani yi dí daari dí di tun, nɔɔnu daa wɔ lwe dɔbam beɗ nɗaani mu?

³¹ Ku nan na yi te tun, wonjo kulu maama abam na wɔ ki tun, ku na yi á na wɔ di naa á nyo naa kɛm dɔlu maama á na wɔ ki tun, ku manɗi si á taá ki kulu maama na wɔ pa We na zulɛ ku nɗaani tun mu. ³² A yi taá ki-na kulu na wɔ cɔgi nɔɔna wɔbɔɗa tun, ku ya zi yi Zwifɛ bam naa dwi-ge tiinɛ naa We nɔn-kɔgo kum di. ³³ Taá ki-na ni amu na ki te tun. Wonjo kulu maama amu na ki tun, a kwaani si ku taa poli nɔɔna maama wɔ mu. Amu ba lagɗi a tti yirani zɛnɛ. A lagɗi si a zɛni nɔɔna maama mu, si ku wani ku pa We vri-ba DI yagi.

11

¹ Taá lwani-na amu, ni amu na lwani Zezi Krisi te tun.

Zezi mu yi baara di kaana maama yuutu

² Abam ki ciga lanyirani didaani á na yɛni á guli amu gula, yi á kwɛri á se zaasum dɔlu maama a na bri abam tun. ³ Amu nan lagɗi si abam lwarɗi ni, Zezi Krisi mu yi nɔɔnu maama yuutu. Kaani di yuutu maa yi o barɔ. Banja-We nan mu yi Zezi Krisi di yuutu. ⁴ Kuntu tun, á na jeeri daani si á wari We, yi baaru na zaɗi si o loori

We naa o ɲɔɔni We yiyiu-ɲwe, yi o na me woɲo o kwɛli o yuu, kuntu tu yáalt o yuutu wɔm mu. ⁵ Kaani di nan na zanɪ si o loori We naa o ɲɔɔni We yiyiu-ɲwe, yi o na wu me woɲo o kwɛli o yuu, o di yáalt o yuutu wɔm mu. O na kɪ kuntu, o di wɔlɔ na ceeri o yuu tɪn maama yi bɪdwɪ mu. ⁶ Kaani na wu sɛ si o kwɛli o yuu, kɔ ya manɪ si o cɔ-kɔ mu naa o ceeri-kɔ. Kɔ nan na jɪgɪ cavura si kaani kɪ kuntu tɪn, kɔ manɪ si o taa kwɛli-kɔ mu. ⁷ Baara nan ba jɪgɪ si ba kwɛli ba yuni, bɛɲwaani bantɔ jɪgɪ We nyɪnyɔɔ mu, yi ba brɪ DI zulɔ na yi te. Kɔ nan na yi kaana, bantɔ mu brɪ baara zulɔ na yi te. ⁸ Bɛɲwaani We me baaru yira mu DI kɪ kaani, si kɔ daɪ kaani yira mu DI me DI kɪ baaru. ⁹ Kuntu, We wɔ kɪ baaru kaani ɲwaani, DI kɪ kaani mu baaru ɲwaani. ¹⁰ Kuntu ɲwaani, di We malɛsɪsɪm ɲwaani, kaana manɪ si ba taa kwɛli ba yuni, si kɔ brɪ nɪ ba jɪgɪ ni si ba ɲɔɔni We kɔgɔ kɔm wɔni. ¹¹ Kɔ daari, dɪbam balɔ maama na wɔ dí Yuutu Zezi kɔgɔ kɔm wɔni tɪn, kaani ba te o tɪtɪ baaru tee nɪ, baaru di nan ba te o tɪtɪ kaani tee nɪ. ¹² We sɪni DI ma baaru yira mu DI kɪ kaani, yi kaani di nan mu lɔrɪ baaru. Woɲo maama nan nuɲi We te mu.

¹³ Abam tɪtɪ nan buɲi-na á nii. Kaani na zanɪ si o loori We, yi o na wu kwe woɲo o ma kwɛli o yuu, kɔ lamma na? ¹⁴ Nɔɔna maama ye nɪ, baaru yuuywe na tiini si dwara, kɔ yi cavura mu kɔ paɪ o tɪtɪ. ¹⁵ Kɔ nan na yi kaani, o yuuywe na tiini si nuɲi si daga, kɔ zul-o mu. Kɔ yi o di We pɛɛrɪ mu, si si taa daga yi si kwɛli o yuu. ¹⁶ Nɔɔnu wɔlɔ nan na wu sɛ amu zaasɪm dɪm kuntu yi o magɪ kantɔgɔ di banja nɪ tɪn, kuntu tu taa ye nɪ dɪbam maama tɔgɪ kantɔ cwɔɲɔgɔ kam mu, yi We nɔn-kɔgɔ kɔm je maama nɪ tɪn di tɔgɪ kantɔ mu.

Di na manɪ si dí di Zezi tɔbɪni gulim wɔdiu kɔm te tɪn

(Matiyu 26:26-29, Mariki 14:22-25, Luki 22:14-20)

¹⁷ Woɲo kɔlɔ amu na lagɪ a ta di abam tɪn, a ba lagɪ a tee abam nɪ á kɪ lanyirani. Abam na yɔni á jeeri daani tɪn, á cɔgɪm mu dwe á fɔgɪm. ¹⁸ Dayigɔ woɲo, amu ni nɪ á na yɔni á jeeri daani si á zuli We, á jɪgɪ kampwara mu daani. Amu buɲi nɪ kɔ sɪni kɔɔ ta yi cɪga mu. ¹⁹ Kɔ nan fin mu si kampwara taa wu abam titari nɪ, si kɔ brɪ balɔ na sɪni ba tɔgɪ Zezi di cɪga tɪn. ²⁰ Abam na yɔni á jeeri daani si á di dí Yuutu Zezi tɔbɪni gulim wɔdiu kɔm tɪn, á ba kɪ nɪ á na manɪ si á kɪ te tɪn. ²¹ Bɛɲwaani nɔɔnu maama yɔni o lɔgɪrɪ o di o tɪtɪ wɔdiu kɔm mu. Abam nan na kɪ kuntu tɪn, kɔ pɛ kana jɪgɪ badonnɔ, yi á badonnɔ nyɔ á su á ja gaali. ²² Abam ya

na lagɪ si á di dim dɪm kuntu donɪ tɪn, á ya wú di á tɪtɪ sam nɪ mu. Abam lagɪ si á cɔgɪ We nɔn-kɔgɔ kɔm yuu mu na? Abam lagɪ si á pa cavura mu ja yinigɔ tiinɔ balɔ na wu á kɔgɔ kɔm wɔni tɪn na? Abam lagɪ si amu ta bɛɛ mu di abam? Nɪ á kɪ lanyirani mu na? A bá wantɔ a ta nɪ á kɪ lanyirani di kuntu woɲo.

²³ Cɪga kalɔ dí Yuutu Zezi na brɪ-nɪ o tɔbɪni gulim wɔdiu kɔm ɲwaani tɪn mu a zaasi abam, kɔ yi si tɪtɪ dɪlɔ ba na jaani dí Yuutu Zezi tɪn mu o kwe dɪpɛ, ²⁴ yi o kɪ We le di ɲwaani o daari o fɔ fɔ o pa o karabiɔ bam, yi o wɪ: «Amu yira yam mu tɪntɔ, ya na lagɪ ya cɔgɪ abam ɲwaani tɪn. Taá kɪ-na kuntu donɪ si á taá ma guli amu gulɔ.»

²⁵ Ba na di ba ti tɪn, o daa ma kwe zɔɲa di ka wu wo-nyɔɔrɔ yi o kɪ We le ti ɲwaani, yi o wɪ: «Wo-nyɔɔrɔ tɪntɔ brɪ nɪ We goni ni-dɔbɪrɪ mu dɪdaani nabiinɔ amu jana kam ɲwaani. Manɪ kalɔ maama á na lagɪ á nyɔ-tɪ tɪn, si á kɪ-na kuntu á taá ma guli amu gulɔ.»

²⁶ Bɛɲwaani, manɪ kalɔ maama á na di dɪpɛ dɪm kuntu yi á nyɔ wo-nyɔɔrɔ tɪn kuntu tɪn, á kɪ á ma á brɪ dí Yuutu wɔm tɔbɪni dɪm na yi te tɪn mu, si kɔ vu kɔ yi manɪ kam o na wú joori o ba tɪn. ²⁷ Kuntu ɲwaani, nɔɔnu wɔlɔ na di dí Yuutu wɔm tɔbɪni gulim dɪpɛ dɪm naa o nyɔ wo-nyɔɔrɔ tɪn, yi o kɪ kɔlɔ na wu manɪ di dí Yuutu wɔm tɪn, kuntu tu kɪ kɔm-balɔrɔ mu di dí Yuutu wɔm yira yam di o jana kam. ²⁸ Kuntu ɲwaani, nɔɔnu maama manɪ si o da yigɔ o taa ye o tɪtɪ mu, si o laan di dɪpɛ dɪm o daari o nyɔ wo-nyɔɔrɔ tɪn. ²⁹ Nɔɔnu wɔlɔ nan na di dɪpɛ dɪm yi o kwɛrɪ o nyɔ wo-nyɔɔrɔ tɪn di goonɔ tɪn wu manɪ di dí Yuutu wɔm yira yam mu, kuntu tu vanɪ taani mu o danɪ o tɪtɪ yuu nɪ. ³⁰ Kuntu nan mu paɪ á zanzan ba jɪgɪ yazurɔ, yi á badaara bwɛnɔ, yi á badonnɔ tɔa. ³¹ Dɪbam nan ya na yɔni di da yigɔ di bwe di tɪtɪ di nii yi di lwarɪ di na yi balɔ tɪn, We ya daa bá pa di na cam. ³² Dí Yuutu We nan yɔni DI vanɪ dɪbam zwe si DI pa di joori di tu cwɔɲɔgɔ nɪ mu, si manɪ kalɔ DI na wú ba DI di nɔɔna maama taani tɪn, si di yi zanɪ di ga bura DI tee nɪ, nɪ balɔ na yɔrɪ We tɪn te.

³³ Kuntu ɲwaani, a kɔ-biɔ-ba, á na jeeri daani si á di Zezi tɔbɪni gulim wɔdiu kɔm, si á zuri á yira á cɔgɪ daani. ³⁴ Wɔlɔ kana na wɔɛ tɪn, kuntu tu da yigɔ o di o sɔɲɔ nɪ, si o laan daari o ba, si á yi vanɪ We sariya á danɪ á yuu nɪ manɪ kalɔ á na jeeri daani tɪn.

Kɔ daari, kɔ na yi wɛɛnu tɪlɔ na daari tɪn, amu na tuɔ, a laan wu brɪ abam á na wú kɪ te.

12

We Joro kum pɛera yam na yi te tin

¹ Kɔ daari, a laan lagɔ a nɔɔni We Jorokum pɛera yam lanɔ ni mu. A ko-biɛ-ba, a lagɔ si a pa á lwarɔ We Joro kum na tunɔi te di te tin mu. ² Abam ye ni, manɔa kalɔ á deen ta na wɔ lwarɔ We tin, á deen toɔi jwɛnɛ yalɔ na yi kafɛ tin mu, yi ya ganɔ abam si á taá toɔi cwe silɔ maama ya na lagɔ tin. ³ Kuntu nɔɔni mu a lagɔ a pa á lwarɔ ni, We Joro kum bá ganɔ abam. Kuntu, nɔɔni wɔlɔ na nɔɔni di We Joro dam tin bá wanɔ o twɔ Zezi. Nɔɔn-nɔɔni nan bá wanɔ o ta ni, Zezi mu yi o Yuutu, yi We Joro kum tɛri o tee ni.

⁴ We Joro kum pɛera yam yi dwi tɛri tɛri mu, yi DI Joro kum didɔa yiranɔ mu paɔ-ya DI nɔɔni. ⁵ We titɔɔa yam di yi dwi tɛri tɛri mu, yi dí Yuutu wɔlɔ dí na tunɔi dí pa-o tun yi didɔa yiranɔ mu. ⁶ We na pe dibam dam si dí ma tunɔi DI titɔɔa te tin di yi dwi tɛri tɛri mu. We nan yi didɔa yiranɔ mu, yi duntu mu pe dibam maama dam dum kuntu maama. ⁷ We Joro kum nan pe nɔɔni maama pɛeri si o wanɔ o maa zɛni o donnɛ. ⁸ We Joro kum paɔ nɔɔni badonnɛ dam si ba nɔɔni swan taani, yi kuntu mu ta paɔ nɔɔni badonnɛ dam si ba nɔɔni yɛno taani di. ⁹ We Joro kum nan ta mu paɔ nɔɔni badonnɛ dam si ba taa tiini ba jigi wɔ-didɔa di We, yi ku ta paɔ badonnɛ dam si ba ta maa paɔ yawɔna nau yazurɛ. ¹⁰ Kuntu nan ta mu paɔ badonnɛ dam si ba ta maa ki wo-kunkagɔla, ku daari si badonnɛ taa wat ba nɔɔni We yiyiu-nɔɔni. Ku daa ta maa paɔ nɔɔni badonnɛ wat ba pɔɔri kulɔ na yi We Joro kum nyim di kulɔ na dai ku nyim tin daani. Ku ta paɔ badonnɛ wat ba nɔɔni ta-ge, yi badonnɛ di wat ba lwarɔ ta-ge sum kuntu kuri yi ba te ba bri ba donnɛ. ¹¹ Ku nan yi We Joro kum kuntu didɔa yiranɔ mu jigi pɛera yam kuntu dwi tɛri tɛri, yi ku paɔ nɔɔni maama ni ku wɔbɔnɔa na lagɔ te tin.

Zezi kɔɔ kum nyi di nɔɔni yira na yi te tin mu

¹² Nan bɔni-na á nii nabiinu yira na yi te tin. Ya yi wɔnɔ didɔa mu, yi ya laan pɔɔri je dwi tɛri tɛri. Ya pɔɔrum dum daga zanzan, yi ya maama laan yi yira didɔa mu. Zezi Krisi di o kɔɔ kum maama di nan yi kuntu mu. ¹³ Dibam maama na pe ba miisi dibam na wɔni We Joro kum didɔa dam nɔɔni tun, di laan jigi nɔɔni didɔa mu. Ku na yi Zwifɛ naa dwi-ge tiinɛ, naa gambe naa balɔ na te ba titi tin maama, We Joro kum kuntu yiranɔ mu wɔ dibam maama tee ni.

¹⁴ Nabiinu yira pɔɔri je tɛri tɛri mu, si ku dai jɛgɛ didɔa yiranɔ. ¹⁵ Naga na tagɔ ka wɔ, kantu dai jɔnɔ, kuntu nɔɔni yira yam

ba te-ka, kuntu bá sum ku pa ka taa toɔi ka tɛri yira yam wɔni. ¹⁶ Zwe di nan na wɔ, duntu dai yi, si yira yam ba te-di, kuntu bá sum ku pa di taa toɔi di tɛri yira yam wɔni. ¹⁷ Yira yam maama nan ya na yi yiranɔ mu, yaá ki ta mu ya taa ni taani? Ya nan ya na yi zwe yiranɔ mu, yaá ki ta mu ya taa ni lwɛm? ¹⁸ Ku nan yi We mu ki je sum dwi tɛri tɛri DI ki yira yam wɔni, ku manɔ di DI wɔbɔnɔa na lagɔ te tin. ¹⁹ Ya maama nan ya na yi yira yam jɛgɛ didɔa mu, yaá ki ta mu ya ji yira? ²⁰ Kuntu tin, je dwi tɛri tɛri mu wɔra, yi si maama laan yi yira didɔa.

²¹ Kuntu nɔɔni, yi bá wanɔ di ta di jɔnɔ ni di ba lagɔ-ka, naa yuu ta di naga ni ku ba lagɔ-ka. ²² A lagɔ a ta cɔga mu di abam ni, dibam yira yam je silɔ di na bɔni ni si tiini si bɔwɛnɛ tin jigi kuri zanzan. ²³ Di yira yam je silɔ di na bɔni ni si ba tiini si jigi kuri tin mu di yɛni di zuli lanyiranɔ. Je silɔ na jigi cavura tin, mu di yɛni di fɔɔi di kwɛli-si lanyiranɔ. ²⁴ Ku daari ya je silɔ na lana tin, di daa ba fɔɔi di nii si banɔ ni. We mu ki nabiinu yira yam je sum maama DI ki daani, yi DI paɔ je silɔ na ge zulɔ tin na zulɔ lanyiranɔ. ²⁵ Kuntu nɔɔni kampwara tɛri yira yam wɔni. Ya je sum maama zɛni daani mu. ²⁶ Ku na cana yira yam daa kalɔ ni, yira yam maama wɔ toɔi ya na cam dum kuntu donɔ mu. Ku daari daa kalɔ na ne zulɔ tin, yira yam maama di wɔ toɔi ya na wɔpolo mu.

²⁷ Abam maama yi Zezi Krisi yira yam mu, yi á didɔa didɔa yi o je sum dwi tɛri tɛri mu. ²⁸ Kuntu tin, Zezi kɔɔ kum wɔni, We ki nɔɔni maama o jɛgɛ ni mu. Dayigɛ tin yi Zezi tintɔɔni bam o titi na li tin mu. We nijɔnɔ bam maa sanɔ. Balɔ na ki bitɔ tin maa yi balɔ na bri We cɔga kam tin. Ku wɛli di balɔ na ki wo-kunkagɔla tin, di balɔ We na pe-ba dam si ba ta maa paɔ yawɔna nau yazurɛ tin, di balɔ na zɛni nɔɔni tin, di balɔ na nii We titɔɔa yam banɔ ni tin, di balɔ We Joro kum na paɔ ba nɔɔni ta-ge tin. ²⁹ Ku nan dai ni di maama mu yi Zezi tintɔɔni balɔ o titi deen na li tin, ku dai di maama mu yi We nijɔnɔ, naa di maama mu bri We cɔga kam. Ku nan dai ni di maama mu wat di ki wo-kunkagɔla. ³⁰ Ku nan dai di maama mu We pe dam si di taá ma paɔ yawɔna nau yazurɛ, naa di maama mu We Joro kum pe di nɔɔni ta-ge, naa di maama mu wat di lwarɔ si kuri di bri nɔɔni. ³¹ Nan kwaani-na si á jɔni We-pɛera yalɔ na jigi kuri ku ja gaali tin.

Ku daari, a nan lagɔ a bri abam wɔnɔ kulɔ na tiini ku lana ku dwe didi tin mu.

13

Sono na yi te tin

¹ Amu na manji a wai a njooni nabiine dwi tæri tæri taana, di malesisum taani di, yi a na ba jigi sono, ku nyi di soɔ mu a kia, nneeni ba na magi kwaɲa di lojini yi ti ki soɔ te tun. ² Amu na manji a jigi We-peeri dilu na pai a wai a njooni We yiyiu-ɲwe tun, yi a jigi yæno maama, yi a kwæri a ye ciga kalu maama na sægi nabiine yigæ ni tun, yi a na manji a jigi wu-didwa di We si a taa wai a pai pweeru zaɲi ti je ni ti ve ti tu me a na lagu tun, yi a na ba jigi sono, ku yi kafe mu. ³ Amu na manji a kwe a jigituru maama a manji a pa yinigæ tiine, yi a ta kwæri a se si ba kwe a yura yam ba di mini ni, yi a na ba jigi sono, ku ta manji ku ba jigi kuri ku pa-ni.

⁴ Sono tu jigi wu-zuru mu, yi o ki njoona lanyirani. Sono tu ba jigi pu-sɲa naa o magi o nyoooni, o nan ba jigi kamunni di. ⁵ Sono tu ba ki kulɔ na wu manji tun, o nan ba beeri o tɛti yirani zænæ mæ. O nan jigi ban-punu. Njoonu na ki-o lwarim, o ba kwe o ki o wɔni. ⁶ Sono tu ba ki wɔpolo di woɲo kulɔ na yi baloro tun, o ki wɔpolo di woɲo kulɔ na yi ciga tun mu. ⁷ Sono tu wai o wɔ o wu woɲo maama baɲa ni, yi o jigi wu-didwa di tɛna di wu-zuru woɲo maama baɲa ni.

⁸ Sono ba tiæ. We yiyiu-ɲwe silu njoona na njooni tun wu ba si ke. We-peeri dilu njoona na maa njooni ta-ge tun di wu ba di ke. Yæno di wu ba ku ke. ⁹ Lele kuntu yæno kulɔ dibam na jigi tun yi cicoro mu. We yiyiu-ɲwe silu di na njooni tun di yi cicwæru mu. ¹⁰ Ku daari maɲa kalu We na wu ba fogi wænu maama Di pa ti manji fasti tun, wo-cicwæru tum maama laan wu je mu.

¹¹ Maɲa kalu a na yi bu tun, a deen njooni biim mu, yi a kwæri a buɲi ni bu te, yi a jeeli ni bu te. Lele kuntu, a na ki njoonu tun, a kwe busoooni wænu tum maama a yagi mu. ¹² Lele kuntu, di na lwaru We ciga kam te tun, ku taa nyi di niu mu di jigi di nii ku wɔni liiræ liiræ. Ku daari maɲa kam kuntu na yiæ, di laan wu ta nau jaja mu. Lele kuntu yæno kulɔ a na jigi tun yi cicoro mu. Maɲa kam kuntu ni, a laan wu ta ye wænu maama kuri a tiæ, ni We na ye amu Di ti te tun.

¹³ Ku daari wænu tɛtu mu wu ta wura maɲa maama. Wænu tɛtu mu yi wu-didwa di tɛna di sono. Kulɔ nan na dwe ti maama tun mu yi sono.

14

We yiyiu-ɲwe sim na zæni njoona te tun

¹ Kuntu njooni, kwaani-na si á taá jigi sono, si á daari á kwaani á jonji We-peera yalu Di Jorokum na pai njoona tun á wæli da, ku na dwe didi si á wani á njooni

We yiyiu-ɲwe. ² Njoonu wulu na njooni ta-ge sim tun njooni di We mu, si ku dai di nabiine, ba na ba ni o taani dum kuri tun njooni. We Joro kum mu pai o njooni wænu tun na sægi tun. ³ Ku daari njoonu wulu na wai o njooni We yiyiu-ɲwe tun njooni o bri nabiine mu, si ku kwe-ba ku daari ku zæni-ba si ba taa fogi ba zigi kɛɲkɛɲ di pu-dia. ⁴ Wulu na njooni ta-ge sim tun, ku wæli o tɛti yirani mu. Wulu nan na njooni We yiyiu-ɲwe tun, ku wæli Zezi kogo kum maama mu.

⁵ Amu ya lagu si abam maama taa wai á njooni ta-ge sim, a nan tiini a lagu si á taá wai á njooni We yiyiu-ɲwe sim mu á dwe didi. Beɲwaani wulu na njooni We yiyiu-ɲwe tun tiini o jigi zænæ o dwe wulu na njooni ta-ge tun, ku na dai ni njoonu na wura si o wani o pipiri o taani dum kuri si ku zæni Zezi kogo kum maama. ⁶ Kuntu tun, a ko-biæ-ba, amu na tu abam te, yi a na njooni ta-ge yirani mu di abam, bæ nyoooni mu á lagu á na? Kulɔ na wu wæli abam tun mu yi a na njooni taani dilu na wu pa á na yurum, naa di pa á na yæno, naa a njooni We yiyiu-ɲwe, naa a zaasi abam We ciga kam. ⁷ Di nan kwe duduuru na yi wænu tun na ba jigi njooni tun di ma manji di ni: Njoonu na jigi wuæ o wui yoo yoo, naa o jigi kono o magi yoo yoo, njoona wu ki ta mu ba ni ku ywæni? ⁸ Njoonu nan na jigi jara nabono o wui yoo yoo, njoon-njoonu bá wani o lwaru ni jara mu wura si o nunji o vu. ⁹ Ku nan yi bidwi mu di n na njooni ta-ge yi njoon-njoonu wari si kuri o pipiri, njoona wu ki ta mu ba lwaru ni na te kulɔ tun kuri? Kuntu nan bri ni njooni n yagi gaa wuni mu. ¹⁰ Taana dwi zanzan mu wu lugu baɲa ni, yi taan-taani taræ di na ba jigi kuri di pa di tiine. ¹¹ Njoonu nan na njooni taani dilu a na ba ni tun di amu, kuntu bri ni dibam maama bale yi være mu da-tee ni. ¹² Ku nan yi kuntu mu di abam di, abam na lagu si á jonji peera yalu We Joro kum na pai tun, á nan kwaani-na á jonji peera yalu na wu zæni Zezi kogo kum si ku zigi lanyirani tun. ¹³ Kuntu njoani, abam wulu na wai o njooni ta-ge, si o tiini o loori We si Di pa o taa wai si kuri di o tea.

¹⁴ Amu na me ta-ge sim a ma a wari We, ku yi a joro mu njoona, si amu tɛti ba ni si kuri. ¹⁵ Kulɔ na manji si a ki tun mu yi si a wari We di a wubɔɲa maama di a joro maama, si a daari a taa leeni di a wubɔɲa maama di a joro maama a taa zuli We. ¹⁶ Ku nan na dai kuntu, yi n na me ta-ge sim n ma n zuli We, yi njoon-gaa na je o cægæ, o bá wani o ni si kuri. Kuntu njoani, oó ki ta mu o togɔ o se nmu na zuli We te tun si o di ta ni «Amina»? ¹⁷ Nmu na

zuli Wé te tún na manji ku lamma te, ku bá zəni nɔɔnɔ wɔm kuntu.

¹⁸ Ku na yi amu, a ki Wé le dɛ DI na pɛ-nɛ dam si a taa ɛɔɔni ta-ge sum a dwe abam maama tɛn. ¹⁹ Ku daari, a na wɔ Zezi kɔɔɔ kɔm wɔni, a tiini a lagi si a taa mai taani dɛɛ ba na ni tɛn mu a ma ɛɔɔni a bri-ba. A na ɛɔɔni bitari sinu má yirani, ku gari a na ɛɔɔni ta-ge sum bitarbiə murr-fugə yi nɔɔn-nɔɔnɔ ba ni si kuri.

²⁰ A ko-biə-ba, á yi taá jigi bu-balwa wubɔɔɔ. Ku daari ku na yi lwarum jəgə ni, si á taá nyi nɛnɛni bu-sisɛn na yəri lwarum kəm te tɛn, si á pa á wubɔɔɔ bi Wé cwəɔɔ kam wɔni. ²¹ Ku pɔpɔni Wé tɔnɔ kum wɔni ku wɛ:

«Amu Baɔɔa-Wé wú tɔɔni vərə,
si ba ba ba ɛɔɔni amu ni-taani dɛm dɛ
abam.

Baá ɛɔɔni taani dɛɛ á na ba ni tɛn dɛ
abam.

Nan dɛ kuntu dɛ, á ta bá se a ni.»

²² Kuntu mu Wé mai ta-ge DI maa bri DI dam balu na wɔ sɛ-DI tɛn tee ni, si ku dai balu na sɛ-DI tɛn tee ni. Ku daari Wé yiyiu-ɛɔɔni sum mu bri DI dam balu na sɛ-DI tɛn tee ni, si ku dai balu na wɔ sɛ-DI tɛn tee ni.

²³ Kuntu ɛɔɔni, Zezi kɔɔɔ kum maama na jeeri daani, yi á maama na wura á ɛɔɔni ta-ge, yi nɔɔnɔ wɔɔɔ na manji o wɔ ni-sɛ naa balu na wɔ se Wé tɛn na tu ba zú á wɔni yi ba ba ni si kuri tɛn, ba bá ta ni á co mu na? ²⁴ Abam maama nan na ɛɔɔni Wé yiyiu-ɛɔɔni á bri daani, yi nɔɔnɔ wɔm kuntu doɔɔ na tu o zú á wɔ, wɔni wú lwaru ni Wé dam mu wɔ á tee ni. O na ni kɔɔɔ maama tɛn wú pa o lwaru ni o ba jigi bura Wé tee ni, yi o kwəri o lwaru ni Wé lagi DI dɛ o taani. ²⁵ Wubɔɔɔ yalɔ maama ya na səgi o wɔni tɛn laan wú ba ya lwaru jaja mu, yi o laan wú ki o yuu tɛɔɔ ni o zuli Wé, yi o se ni Wé suni DI wɔ abam tɛtari ni.

*Zezi kɔɔɔ kum na manji si ku taa tɔɔni
ku tɔɔni cwe silu tɛn*

²⁶ A ko-biə-ba, abam na jeeri daani si á zuli Wé, á na manji si á ki kɔɔɔ tɛn mu tuntu: Abam dɛɛba mu wú zanji o pa ləɔɔ. Dɛɛba dɛ ma zanji o bri Wé cɛɔɔ kam. Wɔɔɔni dɛ ma zanji o ta vɔvɔm dɛɛ Wé na bri-o tɛn. Wɔvɔm dɛ ma zanji o ɛɔɔni ta-ge, yi wɔɔɔni dɛ ma zanji o ta ta-ge sum kuri o bri á kɔɔɔ kum. Wəənu tuntu maama zəni Zezi kɔɔɔ kum si ku fɔɔɔ ku zigi kəɔkəɔ. ²⁷ Abam badaara na lagi á ɛɔɔni ta-ge sum, ku manji si á taá yi bale naa batɔ yirani mu. Ku manji si á taá zanji á ɛɔɔni á daari á pa daani mu, si á dɛɛba zanji o ta ɛɔɔni sum kuri. ²⁸ Nɔɔn-nɔɔnɔ nan na təri á wɔni si o wanti o ta ɛɔɔni sum kuri, balu ya na lagi ba ɛɔɔni-si tɛn manji si ba

yagi mu, si ba na wɔ ba yirani, si ba taa ɛɔɔni-si dɛ Wé. ²⁹ Ku daari, ku na yi balu na ɛɔɔni Wé yiyiu-ɛɔɔni sum tɛn, ku manji si bale naa batɔ mu zanji ba ɛɔɔni dɛɛba dɛɛba, si badaara bam taa cəɔɔ, si ba laan bwe ba nii si yi cɛɔɔ ma naa vwan mu. ³⁰ Wé na vɔvɔm nɔɔnɔ dɛɛba DI cɛɔɔ kam balu na je ba cəgi tɛn wɔni si o ta o bri Zezi kɔɔɔ kum, ku manji si wɔɔɔ na zigi o ɛɔɔni Wé yiyiu-ɛɔɔni sum tɛn mu pu o ni, si o daari si wɔɔɔni wɔm ta-ka. ³¹ Kuntu tɛn, abam maama wai á ɛɔɔni Wé yiyiu-ɛɔɔni sum dɛɛba dɛɛba, si ku pa á zaasi Wé cɛɔɔ kam da-tee ni, si á taá fɔɔɔ á zigi kəɔkəɔ. ³² Balu na jonji dam Wé Jorokum tee ni si ba taa ɛɔɔni Wé yiyiu-ɛɔɔni sum tɛn wai ba tɛtɛ ba jaana maɔa kalu ba na wura ba ɛɔɔni-si tɛn. ³³ Wé lagi si wɔɔɔni maama taa tɔɔɔ cwəɔɔ mu dɛ yazurə, si DI ba lagi yɔɔ yɔɔ kəm.

³⁴ Abam na kikili daani si á zuli Wé, ku manji si kaana taa je cum mu si ba taa cəɔɔ. Mu ku na yi te Zezi kɔɔɔ kum jəgə maama ni. Ba ba jigi cwəɔɔ si ba da ba ɛɔɔni. Ku manji si ba se baara bam, ni Wé cullu tɛn na manji ti bri te tɛn mu. ³⁵ Ba na lagi si ba lwaru wɔɔɔni kɔɔɔ kuri, ba manji si ba bwe ba banna mu sɔɔɔni ni, si ku wɔ manji si kaani zanji o ɛɔɔni á kikilə kam wɔni. ³⁶ Abam bɔɔni á pa Wé taani dɛm nunji abam te mu na? Mu naa á bɔɔni á pa abam yirani mu ye Wé taani dɛm na?

³⁷ Abam wɔɔɔ na bɔɔni ni o yi Wé nijonnu naa o jonji Wé Joro kum pɛɛɛ tɛn manji si o taa ye ni, amu na pɔpɔni kɔɔɔ a pa abam tɛn yi dɛ Yuutu wɔm kwərə mu. ³⁸ Nɔɔnɔ wɔɔɔ maama na vɛn amu na pɔpɔni kɔɔɔ tɛn, Wé dɛ wú vɛn kuntu tɛn.

³⁹ Kuntu, a ko-biə-ba, kwaani-na si á taá ɛɔɔni Wé yiyiu-ɛɔɔni sum. Á nan yi zanji á cɛɔɔ balu na ɛɔɔni ta-ge sum Wé Joro kum na pɛ tɛn. ⁴⁰ Nan taá ki-na wɔɔɔni maama si ku taa tɔɔɔ cwəɔɔ ni ku na manji te tɛn.

15

*Wé kwər-ywəɔɔ kalu Zezi tɛntɔɔna
bam na bri tɛn*

¹ A ko-biə-ba, a lagi si a pa á guli Wé kwər-ywəɔɔ kam a na manji a tɔɔɔ dɛ abam tɛn mu. Abam manji á sɛ-ka, yi á ki á wɔ-dɛɛba á fɔɔɔ á zigi kəɔkəɔ. ² Amu na pɛ á lwaru Wé kwər-ywəɔɔ kam te tɛn, á na wɔ jooɔi ka kwaga ni, Wé wú vɛn abam DI yagi kantɔ nwaani mu. Ku na dai kuntu, á na se Zezi Krisi te tɛn yi kafe mu.

³ Wé cɛɔɔ kalu na dwe maama tɛn mu yi kalu amu na de yigə á jonji yi a laan daari a bri abam tɛn. Kantɔ mu tuntu:

Zezi Krisi tigi dɛbam lwarum nwaani mu,
ni Wé tɔnɔ kum na manji ku ta te tɛn.

⁴ Ba ma ki-o bɔɔni ni.

Da yato de ni o ma joori o bi o yagi tsooni, ni We tsooni kom na manji ku ta te tun. ⁵ O na bi tun, o ma pa Piyeeeri na-o, yi o tuntuona fuga-bale bam maama di na-o. ⁶ Kuntu kwaga ni, o ma bri o titi o karabi zanzan bidwi bana ni, bantw dwe ni noona biya yanu (500). Noona bam kuntu badaara zanzan ta hwi, ba finftun yiranu mu tiga. ⁷ Zaki di ma na-o, yi o daari o pa o tuntuona bam maama na-o.

⁸ Kuntu kwaga ni, o laan ma pa amu na nyi di bu wulu ba na luga yi o lura manja ta wu yi tun di na-o. ⁹ Benjwaani amu tiini a muri Zezi tuntuona bam maama wuni. A ya bri a wu manji si ba taa be-ni ni Zezi tuntuonu, a deen na beesi Zezi noona bam tun njwaani. ¹⁰ We nan na ki-ni yu-yono tun mu pe a yi a na yi wulu zim tun. Di na ki-ni yu-yono te tun dai kafe. Amu tiini a tonyi We titunya yam a dwani Di tuntuona bam maama. Ku nan dai a titi dam njwaani mu a wai a tunja. Ku yi We na ki-ni yu-yono yi Di dam dum wu amu tee ni tun njwaani mu.

¹¹ Dibam balu na yi Zezi tuntuona tun maama yoni di bri ciga didwa mu. Ku na yi amu na bri kulu tun, naa bantw di na bri kulu tun, ku yi ciga kalu abam na se tun mu.

Twa biim taanu

¹² Dibam maama na tooli We kwera kam te tun, di tooli di bri noona ni Zezi Krisi bi o yagi tsooni mu. Bee nan mu yi abam badonna te a wi, twa biim tara? ¹³ Ku ya na yi ciga ni twa biim tara, ku bri ni Zezi Krisi titi di wu bi mu. ¹⁴ Wuntu nan ya na wu bi, dibam kwera-toola kam yi kafe mu, abam di na ki a wu-didwa di ka te tun di ya yi kafe mu, ¹⁵ yi dibam di na bri We ciga kam te tun ya yi vwan mu, di na yoni di bri noona ni We mu bi Zezi Krisi Di pa o yagi tsooni tun njwaani. Twa biim nan ya na suni di tara, ku bri ni We wu bi Zezi mu. ¹⁶ Kuntu tun, twa biim ya na tara, ku bri ni Zezi Krisi titi di manji o wu bi mu. ¹⁷ Wuntu nan ya na wu bi o yagi tsooni, ku bri ni abam na ki a wu-didwa did-o te tun yi kafe mu, yi a lwarum dum ya ta wu a yuu ni mu. ¹⁸ Ku nan ta bri ni, balu na se Zezi Krisi yi ba laan ti tun ya wu ga njwa We tee ni. ¹⁹ Ku na yi lugu bana njwa kantu yiranu, yi ku dai ni kulukulu njwaani mu dibam jigi tuna Zezi Krisi tee ni, ku bri ni di yi balu na tiini ba yi yiniga tiina tun mu noona maama tee ni.

²⁰ Ku nan suni ku yi ciga mu: Zezi Krisi bi o yagi tsooni. Wuntu mu yi wulu na de yiga o bi o vu We te, si ku bri ni balu di na tigi tun wu bi ba yagi tsooni. ²¹ Tsooni zigi nabiinu didwa yira ni mu di ba lugu bana. Ku nan ta yi bidwi mu di twa biim di, nabiinu didwa di mu jaani twa biim o

ba. ²² Nabinne maama na yi Adambia tun njwaani mu te di maama twa ni wuntu te. Ku nan ta yi kuntu donj mu di balu maama na hwi di Zezi Krisi tun, bantw di wu bi ba yagi tsooni. ²³ Noona maama di o jega mu. Zezi Krisi mu de yiga o bi o vu We te. Ku daari balu na yi o noona tun di wu bi manja kam o na wu joori o ba tun mu. ²⁴ Kuntu kwaga ni mu lugu bana wonjo maama laan wu ti. Manja kam kuntu ni mu Zezi Krisi wu cogi wenu tlu maama na jigi dam nabinne bana ni tun, ku na yi weyuu didera naa tiga bana didera maama, oo pa ba dam dum laan ti. O ma wu daari o kwe wonjo kulu maama o na di paari ku bana ni tun o ki o Ko We jija ni. ²⁵ Ku nan fun mu si Zezi di paari, si ku taa ve manja kam We na wu ki o duna maama o ne kuri ni tun. ²⁶ Tsooni nan mu yi dum wulu o na wu cogi o ma kweeli tun. ²⁷ We tsooni kom tagi ku wi: «We ki wenu maama wum ne kuri ni mu si o taa te ti maama.» Ku nan na wi, o taa te wenu maama tun, ku dai ni o te We titi di mu o weli da. Ku yi We mu kwe wenu tum maama Di ki Zezi dam kuri ni. ²⁸ Ku daari manja kalu Zezi na wu ba o taa te wenu maama tun, wum titi na yi We Bu tun wu kwe o titi o pa o Ko We. Benjwaani We yi dlu na manji Di ki wenu maama Di Bu wum dam kuri ni tun mu. Kuntu tun, We mu te wenu maama di Di dam maama.

²⁹ A nan bonyi noona balu na yoni ba pai ba miisi-ba na wuni ba twa njwaani tun wonjo a nii. Ba na ba bonyi ni twa biim wura, benjwaani mu yi ba pai ba miisi-ba na wuni twa bam njwaani? ³⁰ Twa biim nan ya na tara, benjwaani mu yi dibam ba kwari fooni si di yaari di ti We njwaani manja maama? ³¹ A ko-bia-ba, de maama amu yoni a togu tsooni te mu a kea. Ku yi ciga mu. Amu tiini a jigi wupolo di abam a na hwi di di Yuutu Zezi Krisi tun njwaani. Mu ku kuri a tagi kuntu. ³² Efesi ni ba ki amu nneeni kagu-vara na cinji si ba ja noona te tun mu. Amu na se si a yaari kuntu tun, ku ya na yi lugu bana njwa kantu yiranu ma njwaani mu, bee nyooi mu aa na? Twa biim nan ya na tara, di ya wu ta ni noona badaara na te te ba wi: «Pa-na di ta di si di daari di ta nyoe, si di jwa yi twa mu.»

³³ Yi pa-na ba ganu abam si a tusi. Ku yi ciga mu ni: «Nmu na togu di non-balwaaru, ba a sugi-m ba pa n di ki kam-balwaaru mu.» ³⁴ Pa-na a wubunya joori ya taa togu cwaha, si a daari a yagi kam-lwaanu tum. Abam badaara ta yeri We. A tagi kuntu, si ku pa cavura mu zu abam.

Noona na wu bi ba yagi tsooni di yira yalu tun

³⁵ Abam dīdwa wat o bwe ni: «Κού κι τα μου si twa bi? Ba nan na joori ba bi, ba yira wó ta yi tita mu?»

³⁶ Nmu wobuɲa mu muri na? N na kwe woɲo n du tga ni, ku manɲ si ku puli mu ku nunji, ku daari si ku bu wóm pɔ. ³⁷ Nmu na dugi kɔlb, di kɔlb na wó puli ku nunji tɪn ba nyi daani. Nmu na kwe kɔlb n du tɪn, ku na yi mɪna naa ku zɪ yi wo-duuru tɪlb dwi maama, ti yi wo-dwə má mu n dugə. ³⁸ Wo-dwi dɪm nan na nunji, We mu wó pa-di di yira, ni DI na lagɪ te tɪn. We nan ta mu pai wo-dwi maama nyinyɔɔ, ku manɲ di wo-dwi dɪm tɪti na yi te tɪn.

³⁹ Ku nan dai ni wəənu tɪlb maama na ɲwi tɪn ya-nwana mu yi bidwi. Nabiinə di vara di zunə di kale maama jigi ya-nwana yira yira mu. ⁴⁰ Weyuu wəənu di wɔra mu, yi tga baɲa wəənu di wɔra. Weyuu wəənu tɪm di jigi ti lam mu, yi tga baɲa wəənu tɪm di jigi ti lam. ⁴¹ Wɪa kam di jigi ka lam mu, yi cana kam di jigi ka lam. Cahewɪ sɪm di maa jigi si lam, yi si lam dɪm nan dai bidwi.

⁴² Wəənu tɪntɔ maama nan bri twa biim na yi te tɪn mu. Nɔɔnu na tga, o yira yam ba na ki tɪn yi yira yalb na wó pɔ tɪn mu. Ku daari o yira yalb na wó bi ya yagi tɔɔni tɪn daa bá pɔ maɲa di maɲa. ⁴³ Yira yalb ba na ki tga ni tɪn ba jigi lam, yi yalb na wó bi tɪn wó ta jigi lam zanzan. Yira yalb ba na ki tɪn bwənə, yi yalb na wó bi tɪn wó ta dana. ⁴⁴ Yira yalb ba na ki tga ni tɪn yi lɔɔ baɲa ɲwia kam nyim mu, ku daari yalb na wó bi tɪn yi ɲwi-dɔɲa kalb We Jorokum na wó pa dɪbam tɪn nyim mu. Lɔɔ baɲa yira yam na wɔra tɪn, We ɲwi-dɔɲa kam yira yam di wɔra mu. ⁴⁵ Kɔntu mu ku pɔpɔni We tɔɔɔ kɔm wɔni ku wɪ: «Pulim ni tɪn We ki Adammu DI pa o jigi lɔɔ baɲa yira yi o ɲwi.» Ku daari Zezi mu yi Adam wɔlb na kweeli tɪn, yi o jigi Joro ku na pai nabiinə ɲwi-dɔɲa tɪn. ⁴⁶ Ku nan yi lɔɔ baɲa ɲwia kam mu tui yigə, yi We-sɔɲɔ ɲwi-dɔɲa kam laan sanɲ ka ba. ⁴⁷ We me tɪru mu DI ki nabiinu wɔlb na tu yigə tɪn. Kɔntu ɲwaani wɔntu yi lɔɔ baɲa nyim mu. Ku daari nabiinu wɔlb nan na tu kwaga tɪn nunji We-sɔɲɔ mu. ⁴⁸ Lɔɔ baɲa nɔɔna bam maama nyi di We na me tɪru DI ki nɔɔnu wɔlb dayigə tɪn mu. Nɔɔna balb maama nan na yi We-sɔɲɔ nyim tɪn nyi di wɔlb na nunji We-sɔɲɔ tɪn mu. ⁴⁹ Nɪnɛni dɪbam na jigi lɔɔ baɲa nɔɔnu wóm nyinyɔɔ tɪn, de wɔra di wó ba di taá jigi We-sɔɲɔ nɔɔnu wóm di nyinyɔɔ.

⁵⁰ A ko-biə-ba, a lagɪ a ta a bri abam ni, di lɔɔ baɲa yira yam bá wani ya na jəɲə je We paari dɪm wɔni. Yira yalb na wó pɔ tɪn bá wani ya manɲ di ɲwia kalb na ba ti tɪn. ⁵¹ Fɔgi-na á cəgi, si a ta We ciga kalb

ya na səgi tɪn a bri abam. Dɪbam maama bá ti di ti si Zezi laan ba. Di nan na tga naa di ta wó tigi di, dɪbam maama yira yam wó ləni mu. ⁵² Kú da ku ki yibugisa wɔni mu, maɲa kam ba na wó wu kweelim nabɔɔ kɔm tɪn. Nabɔɔ kɔm na wugə, twa wó bi ba zanɲ di yira yalb na ba pɔe tɪn, yi dɪbam di yira wó ləni. ⁵³ Bɛɲwaani, dɪbam yira yalb na wó pɔ tɪn manɲ si ya ləni ya ji yalb na bá pɔ tɪn mu, si di yira yalb tɔɔni na wat tɪn ləni ya ji yalb tɔɔni na bá wani tɪn. ⁵⁴ Kɔntu maama na kɪa, ku laan wó pa kɔlb na pɔpɔni We tɔɔɔ kɔm wɔni tɪn ki, ni ku na manɲ ku ta te ku wɪ: «We wani tɔɔni di di dam dɪm maama.»

⁵⁵ «Tɔɔni, n dam dɪm daa bɛɛ?»

N daa n wó wani n cəgi nɔɔna na?»

⁵⁶ Ku yi lwarim ɲwaani mu tɔɔni jigi dam si di cəgi nɔɔna. Lwarim di nan ne di dam We cullu tɪm wɔn ɲwaani mu. ⁵⁷ Di nan ki We le di DI na pai dɪbam wɔɔɔ di Yuutu Zezi Krisi ɲwaani si di wani tɔɔni di di dam dɪm maama tɪn.

⁵⁸ Kɔntu tɪn, a ko-bu-sonnu-ba, fɔgi á zigi-na kəɲkəɲ di pu-dia, si á cɛ di di Yuutu tɪtɔɲa yam maɲa maama, di á na ye ni tɪtɔɲa yalb maama á na tɔɲɲ á pa di Yuutu wóm tɪn na dai kafe tɪn ɲwaani.

16

Ba na lagɪ səbu si ba ma zəni We nɔɔna te tɪn

¹ Ku daari ku na yi səbu kɔlb á na lai á maa zəni We nɔɔna bam tɪn, á taá ki nɪnɛni amu na manɲ a bri Zezi kɔɔɔ kɔlb na wó Galati ti-niə yam ni si ba taa ki te tɪn. ² Siun de maama na yiə, si nɔɔnu maama li səbu kɔlb o na ne tɪn wɔni o tɪɲi, si amu na tuə, si á daa yi taá zigi á lai səbu. ³ Amu na tu abam te, abam na li nɔɔna balb tɪn, a laan wó la tɔɔɔ a tɔɲi-ba di á səbu kɔm si ba ja vu Zeruzalem. ⁴ Ku nan daa na manɲ si amu tɪti mu vu, di wó tɔgi daani di vu.

Pooli na lagɪ si o na Korēnti tiinə bam te tɪn

⁵ A lagɪ si a da Mastɔvani mu, si a laan daari a ba abam te. ⁶ A na tu abam te, a lagɪ si a daani fɪtɪn mu, deɔɔn aá ti waaru mumaɲa kam dáani. Kɔntu kwaga ni, á laan wó wani á zəni-ni si a vu a daa na wó vu me tɪn. ⁷ Amu ba lagɪ si a wuuri a ba abam te maɲa fɪnfɪtɪn, si a joori a viiri. We nan na se, amu ya lagɪ si a ba a daani abam tee ni mu. ⁸ A nan lagɪ a manɲ Efɛɛzi ni mu si ku vu ku yi Pantikotandia kam maɲa. ⁹ Bɛɲwaani We pɔri cwəɲə lanyranɲ DI pa-ni, si a tiini a tɔɲi DI tɪtɔɲa yo seeni. Nɔɔna zanzan nan mu wɔra ba kwaana si ba ci a yiga.

¹⁰ Timoti nan na tu abam te, si á jeer-o lanyirani si ku yi pa fɔɔni taa jig-o. Benwaani o di tɔɔɔi di Yuutu titɔɔɔa yam mu ni amɔ te. ¹¹ Nɔɔɔn-nɔɔɔɔɔɔ yi zaɔi o goon-o. Kwaani-na si á wɛl-o o cwɛɔɔɔ kam vɛɔɔɔ wɔni, si o wani o vu di yazurɔ o ba amɔ te. Amɔ di dí ko-biɛ bam nan nii-o cwɛɔɔɔ ni si o ba.

¹² Ku nan na yi dí ko-bu Apolɔsi, amɔ tiini a loor-o mu si o tɔɔɔi di dí ko-biɛ bam o ba abam te. Nan di ku di, o ta wɔ li wɔɔɔɔɔa si o ba lele. O nan na ne cwɛɔɔɔ maɔa kalɔ tɔn, oó ba.

Tiim kwɛɔɔ

¹³ Taá cu-na á tɔti, si á zɔɔi kɛɔɔkɛɔ We cwɛɔɔɔ kam wɔni. Taá jigɔ-na baari di dam. ¹⁴ Á taá ki-na wɔɔɔ maama di sono.

¹⁵ A ko-biɛ-ba, á maɔi á ye Stefanasi di o sɔɔɔɔ tiinɔ na tɔɔɔi We te tɔn. Bantu mu de yigɔ ba se Zezi Akayi ni, yi ba se ba tɔɔɔi ba zɔni We nɔɔɔna bam di ba wɔ maama.

¹⁶ Kuntu tɔn, a loori abam si á se nɔɔɔna bam kuntu dwi ni, didaani balɔ maama na tɔɔɔi We titɔɔɔa yam ni bantu te tɔn.

¹⁷ Amɔ jigɔ wɔɔɔɔɔ di Stefanasi di Fɔtunatusi di Akayikusi na tu amɔ te tɔn. Bantu mu pe a wɔ lwarɔ ni abam tɛɛɛ.

¹⁸ Bantu mu pe a jigɔ wɔ-zuru, ni ba na pe abam di jigɔ wɔ-zuru te tɔn. Kuntu, ku maɔi si á taá niɔi nɔɔɔna bantu dwi.

¹⁹ Zezi kɔɔɔ kum maama Aziti-niɛ yam wɔni tɔn jɔɔni abam. Akwila di Prisili di Zezi kɔɔɔ kulɔ na jeeri ba sɔɔɔɔ ni tɔn di jɔɔni abam lanyirani di Yuutu Zezi yiri nwaani. ²⁰ Dí ko-biɛ bam maama di jɔɔni abam.

Á taá jɔɔni daani lanyirani di sono di wɔ-pɔɔɔ.

²¹ Amɔ Pooli mu jɔɔni abam. A tɔti laan mu pɔpɔni tuntu di a jɔɔa.

²² Nɔɔɔɔ wɔɔɔ maama na ba soe di Yuutu wɔm tɔn, We wɔ cɔɔɔi ku tu.

Marana ta!

²³ Dí Yuutu Zezi wɔ pa abam yu-yɔɔɔ.

²⁴ Amɔ soe abam maama di na nwi di Zezi Kriɔi tɔn nwaani.

**Tɔnɔ kuls Pooli na pɔpɔni o pa
KORENTI TIINE
o ki bile tun
Tɔnɔ kuls Pooli na
pɔpɔni o pa Korenti tiine
o ki bile tun na bri dibam
kuls tun mu tuntu**

Ku loori Pooli na pɔpɔni tɔnɔ kum kontu o pa We nɔɔna balu na wu Korenti ni tun, ba wu nɔɔna badaara ya cɔgi Pooli wu, yi ba vin ni Pooli suuni o yi Zezi Krisi tuntuɔnu.

Pooli nan kaani-ba, yi o pa ba lwarɔ ni o soe-ba yi o lagɔ si ba fɔgi daani.

O de yigɔ o bri o na yaari te, di We na zɛn-o te tun (1:1-11).

O laan ma bri cam dɔlu na wu wum di bantɔ titari ni tun wonjo, di Zezi na pɛ-o ni si o ma kaani-ba te tun. O bri-ba kontu, beɔwaaɔni o ya maɔi o bwe-ba zanzan tɔnɔ kudonj wɔni, yi o nan jigi wɔpɔlo zanzan di o bwem dum na pɛ ba lɛni ba wɔru ba yaɔi kɛm-balwaaɔru tun (1:12—7:16).

Pooli nɔɔni sɛbu-lu wonjo ba na ki We nɔɔna balu na zɔvri Zude ni yi ba yi yiniga tiine ni nɔwaaɔni. O loori-ba si ba pa di ba wu-yonjo mu (pɔɔrum 8-9).

Pooli laan ma bagɔ balu na ba sɛ ni wum yi We tuntuɔnu tun, o bri ni nɔɔna bam kontu fɔgi wwan mu (pɔɔrum 10-13).

¹ Amu Pooli wɔlu We na kuri di DI titi wɔbɔɔja si a taa yi Zezi Krisi tuntuɔnu tun mu pɔpɔni tɔnɔ kontu, yi di ko-bu Timoti mu togi o wɛli-ni. Di pɔpɔni si di pa abam balu na yi We kɔgo kum wu nɔɔna yi a zɔvri Korenti ni tun, ku wɛli di We nɔɔna maama balu na zɔvri Akayi tuntu dum maama ni tun.

² Di Ko We di di Yuutu Zezi Krisi wu pa abam yazurɔ di yu-yonjo.

We na tiini DI zani dibam te tun

³ Pa-na di ki We le. Dintu mu yi di Yuutu Zezi Krisi Ko, yi DI yi dibam Ko wɔlu na jigi dibam nɔwaaɔni tun. Di maa yi We dɔlu na zɛni nɔɔna si ba bicara taa zurɔ maɔa maama tun. ⁴ Di na wu yaara yalu maama wɔni, dintu mu yɛni DI pa di bicara zurɔ, si ku pa di wani di zɛni balu di na wu yaara dwi maama wɔni tun si ba di bicara taa zurɔ, ni We na zɛni dibam di te tun. ⁵ Zezi Krisi na yaari zanzan tun, dibam di togi di na yaara yantu donj mu. Di nan na nɔwɔ did-o tun, di ta wu togi di na zɛnɔ We tee ni, nɔwɛɛni DI na zɛni Zezi Krisi lanyirani te tun. ⁶ Kontu nɔwaaɔni, dibam na wu yaara wɔni, ku yi si ku zɛni abam

mu si a bicara taa zurɔ, si a daari a ta a togi We cwɔnɔ lanyirani. We nan na pɛ dibam di bicara zurɔ, ku yi si abam di na zɛnɔ yantu donj mu, si a wani a na dam a wɔ a wu a zigi kɛnkɛɔ yaara yam wɔni, ni dibam di na ne yaara te tun. ⁷ Kontu, dibam jigi tɔna di abam, beɔwaaɔni di ye ni, abam na togi a na dibam yaara yam donj tun, a di wu togi a na zɛnɔ We tee ni.

⁸ Di ko-biɛ-ba, di lagɔ di pa abam lwarɔ yaara yalu maama di na ne Azi tuntu dum ni tun mu. Di na ne cam dɔlu tun tiini di dana di dwe dibam, yi di ya a bɔɔni ni di wu ga di nɔwɔa. ⁹ Di nan na zigi tuntu yigɔ ni kontu tun, ku yi si ku pa di daa yi ta a tigi di titi dam mu, si di daari di ki di wu-dɔɔba di We dɔlu na jigi dam DI pa nɔɔna bi ba yaɔi tuntu tun. ¹⁰ We nan mu vri dibam yaara yalu na cana ni tuntu te tun wɔni, yi DI ta wu vri dibam kontu donj mu. Di maa jigi tɔna We tee ni, ni DI ta wu vri dibam tuntu jɔɔa ni. ¹¹ Abam nan wu zɛni dibam di a na wu loori We a pa dibam tun. Kontu, nɔɔna zanzan na loori We, ku pa di na zɛnɔ, ku nan wu pa nɔɔna zanzan di ki We le, di DI na jɔɔi ba lɔro kum ba na loori dibam nɔwaaɔni tun.

Wonjo kuls nɔwaaɔni Pooli na lani o wɔbɔɔja si o daa yi ve ba te tun

¹² Dibam na jigi wɔpɔlo tun, ku yi si di ye di bicari ni, ni di togi cwɔnɔ di wu-pɔnjo mu, di di na bri di wu di abam te tun. Ku nan yi We mu zɛni dibam yi di yi kontu. Ku dai di nabiinɔ swan, ku yi We zaani dum nɔwaaɔni mu di togi cwɔnɔ kontu donj nɔɔna maama yigɔ ni, ku na dwe di di abam yigɔ ni. ¹³ Di na pɔpɔni kuls di pa abam tun ba jigi wu-sɛgiri. A wu wani a karumi yi a ni ti kuri. ¹⁴ Abam nan ni dibam na ki kuls tun finfin yirani mu. Amu nan jigi tɔna ni a wu ba a ni ku kuri fast fast, si de dum di Yuutu Zezi Krisi na wu joori o ba tun, si abam laan ta a jigi wɔpɔlo dibam nɔwaaɔni, ni dibam di na jigi wɔpɔlo di abam te tun.

¹⁵⁻¹⁶ Amu na tiini a jigi abam ciga kontu tun, a ya de yigɔ a bɔɔni si a ba abam te mu, si a daari a ke a vu Maasɔvɔni, si a na zigi da a maa joorɔ, si a daa ta togi a te, si ku pa a na zɛnɔ kuni bile. Kontu a laan ya wu wani a wɛli-ni si a ke a vu Zude. ¹⁷ Amu na bɔɔni si a ba yi a wu wani a na cwɔnɔ tun, a pa si amu yi ni a yale yale tu mu nɔ? Amu na yɛni a bɔɔni si a ki kɛm dɔlu tun, a pa si ku yi amu titi yirani zɛnɔ nɔwaaɔni mu na? Abam bɔɔni ni amu yi wɔlu na yɛni o wɛ eɛn yi o joori o wɛ aye tun mu na? ¹⁸ We nan yi ciga tu yi DI ye ni dibam na te kuls di bri abam tun dai nia yale, nɔwɛɛni eɛn di awo na gwaani daani te tun. ¹⁹ Dibam nan na bri abam We ciga kam te tun, amu di

Siliven dɪ Timoti pe á lwarɪ Zezi Kriɪi wɔɓɔ na yɪ Wɛ Bu wɔm tun na yɪ te. Wuntu dai niə yale yale tu. Wuntu nan mu yɪ wɔɓɔ na wɪ ɛɛn yɪranɪ tun. ²⁰ Zezi na wɪ ɛɛn tun, dɪ maɪɪ sɪ dɪ lwarɪ nɪ Wɛ na goni ni sɪ Dɪ kɪ kɔɓɔ maama Dɪ pa dɪbam tun yɪ cɪga mu. Kuntu nɔwaani mu, dɪ na yəni dɪ warɪ Wɛ, dɪ tɔgi Zezi Kriɪi nɔwaani dɪ wɪ «Amina», sɪ ku pa Wɛ taa jɪgi zɔɓɔ dɪbam tee nɪ.

²¹ Ku yɪ Wɛ mu pai dɪbam dɪ abam maama zɪgi kəɲkəɲ Zezi Kriɪi tɔgum dɪm wɔni. Ku ta yɪ dɪntu mu kuri dɪbam sɪ dɪ taá yɪ Dɪ tɪntɔɲna. ²² Wɛ ma kɪ Dɪ Joro kum dɪ bicara ni sɪ ku brɪ nɪ dɪ yɪ Dɪ nɔɔna. Dɪ Joro kum ma pa dɪ da yigə dɪ lwarɪ nɪ dɪ laan wɔ ba dɪ na Wɛ wɔ-laaru tɩɩ maama Dɪ na tɪɲi dɪbam nɔwaani tun.

²³ Wɛ mu yɪ amu maana tu. Amu na te kɔɓɔ tun na yɪ vwan, sɪ Dɪ gɔ-nɪ. Amu na joori a ləni a wɔɓɔɲa sɪ a daa yɪ ba abam te Korenti nɪ tun, ku yɪ sɪ a yɪ ba a pa á daa na wɔ-cɔgɔ mu. ²⁴ Ku nan dai nɪ dɪbam yɪ balɔ na wɔ fɪn abam dɪ á na maɪɪ sɪ á kɪ á wɔ-dɪdɔba dɪ Wɛ te tun, bɛɲwaani abam maɪɪ á sɛ-Dɪ dɪ pu-dia. Dɪ nan yɪ balɔ na wɔ wəli dɪ abam dɪ tɔɲɪ, sɪ á taá jɪgi wɔpɔlo Wɛ nɔwaani tun mu.

2

¹ Mu ku kuri a joori a bɔɲɪ a wɔni, sɪ a daa yɪ ba abam te, sɪ ku yɪ pa wɔ-cɔgɔ daa ta wɔra. ² Abam mu yɪ balɔ na wɔ wani á pa amu taa jɪgi wɔpɔlo tun. Kuntu, amu na tu abam te, yɪ ku pa á wɔ cɔgi, nɔɔn-nɔɔnu daa bá ta wɔra o na wɔ wani o pa a na wɔpɔlo. ³ Ku yɪ kuntu nɔwaani mu a ya pupɔni tɔɔɔ kum a pa abam. Amu deen ba lagɪ sɪ a ba abam te, sɪ ku pa amu wɔ cɔgi dɪ abam. Ku nan maɪɪ sɪ á taá yɪ balɔ na pai amu wɔ poli tun mu. Amu nan jɪgi abam cɪga nɪ, amu na jɪgi wɔpɔlo abam dɪ jɪgi wɔpɔlo mu. ⁴ Amu deen na pupɔni tɔɔɔ kum a pa abam tun, a wɔ tiini ku cɔgi zanzan, yɪ liə jɪgi-nɪ ku pa a yɪ-na nuɲi zanzan abam nɔwaani. Amu na pupɔni te tun, ku dai sɪ ku pa á wɔwɔ cɔgi. Ku nan yɪ sɪ á wani á lwarɪ amu na tiini a soe abam ku ja gaalɪ te tun mu.

A maɪɪ sɪ á yagɪ á ma cɛ wɔɓɔ na kɪ o cɔgi tun

⁵ Nɔɔnu wɔɓɔ na kɪ o cɔgi tun, ku dai amu yɪranɪ wɔ mu cɔgi dɪd-o, ku yɪ abam maama mu, sɪ a nan yɪ zanjɪ a nɔɔni a ja gaalɪ, a ye sɪ abam zanzan wɔwɔ mu cɔgi.

⁶ Abam zanzan na pe o na cam tun, ku maɪɪ sɪ á laan yag-o mu. ⁷ Á nan maɪɪ sɪ á yagɪ á maa cɛ-o mu, sɪ á daari á taá kɪ-o lanyɪranɪ, sɪ o bicari taa zurə. Ku na dai kuntu, o wɔ na tiini ku cɔgi, kúu pa o wɔɓɔɲa vugimi. ⁸ Kuntu nɔwaani a loori abam sɪ á pa o lwarɪ nɪ á so-o. ⁹ Amu

na pupɔni tɔɔɔ kum tun, ku yɪ sɪ a maasi abam a nii, á wɔ sɛ á tɔgi amu ni dum wonjo maama banja nɪ naa á bá sɛ mu.

¹⁰ Abam na yagi nɔɔnu wɔɓɔ kəm á ma cɛ-o, amu dɪ wɔ yagi a ma cɛ-o mu. Ku na maɪɪ sɪ a yagi a ma cɛ nɔɔnu wɔɓɔ, ku yɪ abam nɔwaani mu a kɪ kuntu Zezi Kriɪi yigə nɪ. ¹¹ Ku nan maɪɪ sɪ dɪ duri nɔɔnu wɔm nɔwaani kuntu, sɪ ku yɪ pa sutaani na cɔwəɲə dɪ wani dɪbam. Bɛɲwaani dɪ maɪɪ dɪ ye dɪntu na bɔɲɪ sɪ dɪ pa dɪbam tusi te tun.

Lia na jaani Pooli Trvasɪ nɪ te tun

¹² Amu na ve a yɪ tɩɩ kɔɓɔ yɪri na yɪ Trvasɪ sɪ a tɔɔɩ Zezi Kriɪi kwəy-wəɲə kam a brɪ nɔɔna tun, a ne nɪ dɪ Yuutu wɔm ya pe-nɪ cɔwəɲə sɪ a tɔɔɩ-ka. ¹³ Nan dɪ kuntu dɪ, a wɔ ne wɔ-zuru dɪ a na beeri dɪ ko-bu Titi je a ga tun. A na wɔ ne-o tun, a ma bani nɔɔna bam yɪ a daari a kɛ Masɪdɔani.

Dɪ na ne wɔɔɔ Zezi Kriɪi yɪri nɔwaani te tun

¹⁴ Nan pa-na dɪ taá kɪ Wɛ le. Bɛɲwaani dɪntu mu pai Zezi Kriɪi wɔɔɔ, yɪ dɪ tɔgi o kwaga maɲa maama, sɪ dɪ taá pai nɔɔna lwarɪ Wɛ kwərə kam je maama, nɪɛɛni wonjo kɔɓɔ lwəm na ywəɲə yɪ dɪ zanjɪ dɪ jagi je maama te tun. ¹⁵⁻¹⁶ Dɪbam nɪ dɪ lwəm dɪɩ na ywəɲə tun mu Wɛ yigə nɪ, dɪ na brɪ nɔɔna Zezi Kriɪi cɪga kam tun nɔwaani. Dɪbam nɪ dɪ lwəm dɪm kuntu mu nɔɔna maama tee nɪ. Ku na yɪ balɔ na lagɪ ba ga ba nɔwa Wɛ tee nɪ tun, lwəm dɪm kuntu maa pai ba ye nɪ tɔɔni wɔ ja-ba. Ku nan na yɪ balɔ Wɛ na vrɪ ba nɔwa tun, lwəm dɪm wɔ ta jɪgi ywəɲəni ba tee nɪ, dɪ pa ba ye nɪ baá na Wɛ nɔwa-dɔɲa kam. Wɔɔ mu yɪ sɪ o tɔɲɪ tɪtɔɲ-kamunu kum kuntu? ¹⁷ Nɔɔna zanzan na brɪ Wɛ kwərə kam te tun, ba pai ku nɪ dɪ pipiu mu sɪ ba na nyɔɔri ku banja nɪ. Dɪbam nan dai kuntu dɔɲ. Wɛ na tɔɲɪ dɪbam tun, dɪ yəni dɪ kwe dɪ wɔ maama mu dɪ maa brɪ Dɪ cɪga kam, bɛɲwaani dɪ zɪgi Wɛ yigə nɪ mu dɪ nɔɔna, dɪ na yɪ Zezi Kriɪi tɪntɔɲna tun nɔwaani.

3

Wɛ ni-dɔvri dɪɩ Dɪ na goni tun na jɪgi dam ku gaalɪ te tun

¹ Abam badaara nan daa ta wɔ bɔɲɪ nɪ dɪ lagɪ dɪ brɪ dɪ tɩɩ mu dɪ dɪ na nɔɔni te tun. Abam nan maɪɪ á ye dɪbam na yɪ te, yɪ á daa wɔ maɪɪ sɪ á jonɪ twaanu tɩɩ na brɪ dɪbam cɪga na yɪ te tun nɔɔna badaara tee nɪ. Abam nan wɔ maɪɪ sɪ á pupɔni tɔɔɔ kɔɓɔ na brɪ dɪbam na yɪ te tun á pa nɔɔn-nɔɔnu. Nɔɔna badonnə nan mu maɪɪ sɪ ba kɪ kuntu, sɪ ku dai dɪbam. ² Abam tɩɩ nan mu brɪ dɪbam cɪga na yɪ te tun. Abam nɪ

dí tóno mu te ku na pupuntí dibam bicari ní, yí nòona maama wó wani ba karumi yí ba kwári ba lwarí tún. ³ Abam na jigi á ñwía te tún nyi dí tóno mu Zezi Krisi na tógi dibam ñwaani o pupuntí. O nan na pupuntí te tún, o me Ñwía Tu Baña-We Joro kóm mu o pupuntí, sí ku dai bə̀rə̀ mu o me o pupuntí. Pupuntum dím kuntu nan wó kí kandwa-pile baña ní, o pupuntí-dí nabiinə̀ bicara ní mu.

⁴ Dí ye ní kuntu yí ciga mu, dí Zezi Krisi na pé dí lwarí ní We mu tóji dibam tún. ⁵ Kó nan dai dí dibam títí dam mu dí wó wani dí ma tóji We títója yam. Kó yí We mu pai dibam dam yí dí maa tója. ⁶ Dí ma pa dí yí Dí títója kuntu, sí dí taá brí nòona Dí ní-dúurí dím Dí na goni tún na yí te tún. Dí ní-dúurí dím kuntu nan ba tógi callu túb ba deen na pupuntí tún. Dintu nan tógi dí We Joro kóm dam mu. Callu tum nan pai tóoni mu nai cwə̀njə̀ dí jaani nabiinə̀. Kó daari We Joro kóm nan mu pai nabiinə̀ na ñwía We tee ní.

⁷ Kó na yí We na kwe Dí callu tum Dí kí Moyisi jaja ní sí o pa Dí nòona bam tún, Dí deen pupuntí-tí Dí kí kandwa-pile baña ní mu. We deen na kwe-tí Dí kí Moyisi jaja ní kuntu tún, Dí paari-zulə̀ yam maa tiini ya wura, yí kó pa Moyisi yibiyə̀ tiini ka nyuna. O yibiyə̀ kam nyunum dím na pípúh Yisrayel tiinə̀ bam yí dí pa ba warí ba ní o seeni tún wó ba ke. Nan dí callu tum na jaani tóoni mu tí ba tún, tí daa ta jigi We paari-zulə̀. ⁸ Kó daari We Joro kóm nan na wə̀li nòona te tún laan wó pa We paari-zulə̀ yam tiini ya ja gaalt. ⁹ We callu tum na brí ní nòona wó ga bura Dí tee ní yí tí ta jigi paari-zulə̀ te tún, We na wə̀li nòona sí ba na ciga Dí tee ní te tún laan wó ta tiini kó jigi paari-zulə̀ kó ja gaalt. ¹⁰ Kó na yí ciga tún, woño kulb ya na jigi zulə̀ tún daa ba jigi zulə̀, zím woño kóm na tiini kó jigi paari-zulə̀ kó ja gaalt tún ñwaani. ¹¹ We callu tum deen wura dí Dí paari-zulə̀ yam, yí tuntu ba tí ke. Kó daari Dí zə̀nə̀ yalb na wó ta wura manja maama tún wó pa Dí paari-zulə̀ yam tiini ya ta wura ya ja gaalt.

¹² Dí na jigi tina dí We kuntu donj tún mu te dí wai dí brí Dí ciga kam jaja. ¹³ Dibam nan bá sə̀gi kulbukulb nuneeni Moyisi deen na kwe goro o ma kwə̀li o yíə̀ tún. O deen kí kuntu sí Yisrayel tiinə̀ bam mu yí taa nai o yibiyə̀ kam nyunum dím na wura dí tí tún. ¹⁴ Bantu wubɔ́ja ma tí, yí kó pa ba na karumi twaanu túb na brí We deen na goni ní Dí pa Moyisi tún, ba warí ba lwarí Dí ciga kam kuri. Kó yí nuneeni goro kóm daa ta mu kwə̀li ba yíə̀ dí zím maama. Kó nan yí Zezi Krisi mu wó pa goro kóm kuntu dwani nòonu wubɔ́ na se-o tún yíə̀ ní. ¹⁵ Nan dí zím maama dí, bantu

na karumi Moyisi twaanu tum, ba ba ní kó kuri, goro kóm kuntu na kwə̀li ba yíə̀ tún ñwaani. ¹⁶ Nòonu nan na lə̀ni o wó o se dí Yuutu wóm, kó pa goro kóm dwani kuntu tu yíə̀ ní. ¹⁷ Dí Yuutu wubɔ́ dí na ñooni o woño yo seeni tún, kó lagi kó ta ní We Joro mu. We Joro kóm nan na wó nòonu wubɔ́ tee ní tún, o laan te o títí mu. ¹⁸ Dibam balb maama na se Zezi tún daa ba jigi goro kulb na kwə̀li dí yíə̀ tún. Kó maa pai dí wai dí ní dí Yuutu wóm paari-zulə̀ yam jaja. Dí na ní-o kuntu tún, kó maa pai dí laan lə̀ni dí nyi ní o títí te, sí dí taá wai dí brí o paari-zulə̀ yam na yí te tún, sí ya taa fə̀gi ya pulə̀ ya wə̀li da. Dí Yuutu Joro kóm títója yam mu tuntu.

4

Dibam na bwə̀nə̀ yí We zə̀ni dibam te tún

¹ Dibam bá ga baari, beɓwaani We lanyirani kəm dím ñwaani mu Dí pé dibam títóji dím kuntu. ² Dibam nan jigi dí títí mu dí wə̀nu túb nòona na sə̀gi ba kí yí tí jigi cawira tún. Dí nan ba gami nòona dí swan, naa dí lə̀ni We taani dím. Dí yóori dí brí We ciga kam mu jaja, sí kó pa nòona maama lwarí ní dí na kí te tún tógi cwə̀njə̀ We yigə̀ ní. ³ Dí na brí We kwər-ywə̀njə̀ kam te tún kuri na sə̀gi nòona tee ní, kó yí balb na lagi ba ga ba ñwía We tee ní tún yirani má mu ka sə̀gi ba tee ní. ⁴ Bantu ba se We ciga kam, beɓwaani sutaani dílb na dí dam lógb kuntu baña ní tún mu pé ba wubɔ́ja vugimi. Dí kí kuntu, sí ba yí wani ba na pooni dílb We kwər-ywə̀njə̀ kam na lagi ka pa-ba tún mu. Kwər-ywə̀njə̀ kam kuntu brí Zezi Krisi paari-zulə̀ na yí te tún mu. Wuntu mu nyi dí Baña-We fast. ⁵ Dibam na yə̀ni dí tóol We kwə̀rə̀ kam te tún, kó dai ní dí títí mu dí jigi dí brí nòona. Dí nan brí nòona ní Zezi Krisi mu yí nabiinə̀ Yuutu, yí dibam yí balb na tóji dí pa abam o ñwaani tún mu. ⁶ Baña-We mu yí wubɔ́ na manj o ta o wí: «Pooni zə̀ji lim wóni». Dintu nan ta mu yí dílb na pé pooni ba dí zə̀ji dí bicara ní tún, sí dí lwarí Dí paari-zulə̀ yam na yí te, yí yantu mu dí nai Zezi Krisi yibiyə̀ ní.

⁷ We na pé dibam títóji dím kuntu tún, kó nyi dí Dí kwe wə̀nu túb na yí lə̀ni nyum tún mu Dí kí kamoro kóra wóni. Dí na nyi dí kóra kuntu tún, kó brí ní kó dai dibam títí dam, kó yí We dam-foro kóm ñwaani mu. ⁸ Yaara zanzan yə̀ni ya yí dibam, yí ya warí dí yigə̀ ya cí. Liə̀ yə̀ni ya tiini ya ja dibam, yí ya warí dibam wubɔ́ja ya cə̀gi. ⁹ Nòona yə̀ni ba beesi dibam, We nan ba fə̀gi Dí yagi dibam. Dí duna yə̀ni ba magi dibam ba dí tga ní, yí ba ba fə̀gi ba gui dibam. ¹⁰ Dibam jigi

Zezi tʉnti dum yaara yam doŋ mu dɪ ɲwta wʉnti maŋa maama, si ku bɾi ni Zezi ɲwta kam mu wʉ dɪbam wʉnti. ¹¹ Dɪbam ɲwta kam wʉnti maŋa maama dɪ wʉ tʉnti ni ni mu, dɪ na sɛ Zezi tun ɲwaani, si ku pa Zezi ɲwta kam taa wʉ dɪ yira yalɔ na wʉ ba ya ti tun wʉnti. ¹² Kʉntu, dɪbam zɪgti tʉnti yigə ni mu maŋa maama, si abam wani ʌ na ɲwta We tee ni.

¹³ Ku maŋi ku pʉpʉnti We tʉnɔ kʉm wʉnti ku wɪ: «Amʉ na ki a wʉ-dɪdɔba dɪ We tun mu pɛ a ɲɔɔna.» Dɪbam dɪ na jɪgti wʉ-dɪdɔba dɪ We kʉntu doŋ tun mu pai dɪ ɲɔɔnti Dɪ cɪga kam. ¹⁴ Dɪbam ye ni We mu bi dɪ Yuutu Zezi Dɪ pa o yagɪ tʉnti, yi Dɪ ta wʉ bi dɪbam dɪ, si dɪ na ɲwta Dɪ tee ni dɪ na ɲwti dɪ Zezi tun ɲwaani. Kʉntu mu We wʉ pa dɪbam dɪ abam maama tɔgti daani dɪ vu dɪ zɪgti Dɪ yigə ni. ¹⁵ Dɪ na ki te maama tun yi abam zənə ɲwaani mu. Kʉntu ɲwaani, We wʉ vrɪ nɔɔna zanzan Dɪ zaani dum ɲwaani, yi kʉv pa ba taa ki-Dɪ le zanzan yi ba zuli-Dɪ ku ja gaali.

Dɪ wʉbʉŋa maŋi si ya taa tɔgti We-sɔŋo wəənu tum mu

¹⁶ Kʉntu ɲwaani mu dɪ bʌ ga baari. Ku na yi nabiinə yira yalɔ dɪ na jɪgti tun, ya kwɪn ya ve mu de maama si ya ba ya bugi. Ku daari ku na yi dɪ jwəəri tum, We fɔgti Dɪ kwe-tɪ mu de maama. ¹⁷ Lele kʉntu dɪ jɪgti yaara funfun mu, yi ya bʌ daani. Ya nan wʉ pa dɪ ba dɪ na paari-zulə zanzan We tee ni si ku taa ve maŋa kalɔ na ba ti tun, yi paari-zulə yam kʉntu wʉ tiini ya dwəni yaara yam ya na mai te tun. ¹⁸ Kʉntu ɲwaani mu dɪ wʉbʉŋa ba tɔgti lɔgtu baŋa wəənu tɪlɔ na nai dɪ yɪə tun. Dɪ wʉbʉŋa nan tɔgti wəənu tɪlɔ na ba nai dɪ yɪə tun mu. Bɛɲwaani dɪ yɪə na nai wəənu tɪlɔ tun yəni ti ba daana. Ku daari tɪlɔ na ba nai dɪ yɪə tun wʉ ta wɾa si ku taa ve maŋa kalɔ na ba ti tun.

5

¹ Dɪbam yira yam dɪ na jɪgti lɔgtu baŋa ni tun nyɪ dɪ vwe mu dɪ na zʉvri dɪ wʉnti. Dɪ nan ye ni, vwe dim kʉntu na cɔgti, We wʉ pa dɪ na digə Dɪ sɔŋo ni si dɪ taʌ zʉvri da. Ku dani nabiinə mu logɪ digə kam kʉntu. Ka nan wʉ ta wɾa maŋa kalɔ na ba ti tun. ² Kʉntu ɲwaani mu dɪbam yəni dɪ kʉna dɪ cam, yi dɪ fra tiini ya zʉ We-sɔŋo kʉm, dɪ na lagɪ si We pa dɪ zʉ digə kalɔ Dɪ na lagɪ Dɪ pa dɪbam tun ɲwaani. ³ We na pɛ dɪ zʉ digə kam kʉntu nɪnɛni dɪ na zʉ gɔrɔ te tun, dɪ daa bʌ ta nyɪ ni nɔn-kalambwəəlu te. ⁴ Dɪ ta na zʉvri dɪ lɔgtu baŋa vwe dum wʉnti tun, dɪ yəni dɪ kʉntu mu ni dɪ zɪŋɪ zɪlɔ mu te. Ku nan dai ni dɪ lagɪ si dɪ dɪ dɪ yira yam mu dɪ yagɪ. Dɪ lagɪ si dɪ zʉ ya-dʉvra yalɔ We na tiŋi Dɪ sɔŋo ni si Dɪ pa

dɪbam tun mu, si Dɪ ɲwti-dʉŋa kam laan pa dɪ yira yalɔ na wʉ ti tun daa yi taa jɪgti kuri. ⁵ Baŋa-We tɪti mu kwe dɪbam si dɪ ba dɪ na ya-dʉvra yam kʉntu Dɪ tee ni, yi Dɪ pa dɪbam Dɪ Joro kʉm, si ku da yigə ku pa dɪ lwarɪ ni dɪ laan wʉ ba dɪ na wo-laaru tɪl We na tiŋi si Dɪ pa dɪbam tun maama.

⁶ Kʉntu ɲwaani mu dɪ jɪgti pu-dɪa maŋa maama, yi dɪ ye ni, dɪ ta na jɪgti lɔgtu baŋa yira yam tun mu pai dɪ ta wʉ ve dɪ Yuutu wʉm sɔŋo. ⁷ Ku dai ni dɪ yɪə maŋi ya na We-sɔŋo kʉm wəənu tum kʉntu. Dɪ nan ki dɪ wʉ-dɪdɔba dɪ We ni dɪ wʉ na-tɪ. ⁸ Kʉntu mu pai dɪ jɪgti pu-dɪa, yi dɪ ye ni kʉv ta lamma ku pa dɪbam si dɪ yagɪ dɪ yira yalɔ na yi lɔgtu baŋa nyim tun, si dɪ daari dɪ vu dɪ taʌ wʉ dɪ Yuutu wʉm sɔŋo ni. ⁹ Kʉntu ɲwaani mu dɪ kwaani dɪ lagɪ si dɪ ki kulɔ na wʉ poli dɪ Yuutu wʉm wʉ maŋa maama tun, dɪ na wʉ tɪga baŋa ni naa dɪ zɪ ve We-sɔŋo dɪ. ¹⁰ Bɛɲwaani dɪbam maama maŋi si dɪ ba dɪ zɪgti Zezi Kɾisi yigə ni si o dɪ dɪbam taani. Nɔɔnʉ maama maŋi si o jɔŋi kulɔ na maŋi dɪ o kikiə yalɔ maama o na ki lɔgtu baŋa ni tun, ku na yi o kəm-laaru naa o kəm-balwaaru.

Zezi Kɾisi na fɔgti o kwe nɔɔna dɪ Baŋa-We daani te tun

¹¹ Kʉntu ɲwaani dɪ ye dɪ na maŋi si dɪ taʌ kwarɪ dɪ Yuutu wʉm te. Mu ku kuri dɪ kwaana si dɪ pa nɔɔna lwarɪ We cɪga kam. We ye dɪbam wʉ lanyɪrani. Amu nan bʉŋɪ ni abam dɪ wʉ ta ye kʉntu ʌ bɪcara ni. ¹² Ku nan dai ni dɪbam lagɪ si dɪ bɾi dɪ tɪti mu dɪ abam. Dɪ lagɪ si dɪ zəni abam mu, si ʌ wani ʌ taʌ jɪgti wʉpolo dɪbam ɲwaani. Kʉntu mu ʌ wʉ wani ʌ vɪn balɔ na tu abam te, yi ba jɪgti tɪra dɪ ba na bɾi ba tɪti te, yi ba yigə tərɔ dɪ ba wɾu na yi te tun.

¹³ Abam pai dɪbam ba jɪgti swan mu na? Ku nan na maŋi ku yi kʉntu dɪ, ku yi We ɲwaani mu. Dɪ nan jɪgti swan, ku yi abam zənə ɲwaani mu. ¹⁴ Dɪ na ki kulɔ maama tun, ku yi Zezi Kɾisi sono kʉm ɲwaani mu. Bɛɲwaani dɪ ye lanyɪrani ni nɔɔnʉ dɪdɔba mu tɪga o ləni nɔɔna maama yuu ni, yi kʉntu bɾi ni ba maama dɪ tɔgti dɪd-o ba ti mu. ¹⁵ Zezi tɪgti ba maama ɲwaani mu, si balɔ na ɲwti tun daa yi taa ɲwti ni ba tɪti na lagɪ te tun, si ba taa ɲwti wʉlɔ na ləni ba yuu ni o ti yi o joori o bi o yagɪ tʉnti tun ɲwaani.

¹⁶ Kʉntu ɲwaani dɪbam daa ba kuri nɔɔna da-wʉnti ni nabiinə wʉbʉŋa na yi te tun. Dɪbam dɛɛn ya jɪgti wʉbʉŋa yantu doŋ mu dɪdaani dɪ na nii Zezi Kɾisi te tun. Lele kʉntu dɪ nan daa ba jeeli kʉntu doŋ. ¹⁷ Nɔɔnʉ wʉlɔ na ɲwti dɪ Zezi Kɾisi tun, ku bɾi ni o jɪgti We ɲwti-dʉŋa kam mu, yi o ɲwti-dʉŋə kam ke. O ɲwta kam maama laan ləni ka ji ɲwti-dʉŋa mu. ¹⁸ Ku yi We

mu ki ku maama. Duntu mu tagi Zezi Krisi nwaani DI fegi dibam di DI titi daani, yi DI daari DI pa dibam titonji dum kontu, si di bri noona si ba di We fegi daani. ¹⁹ Di yeni di bri noona ni Baŋa-We de Zezi Krisi nwaani mu DI fegi nabiina di DI titi daani, ku pa We daa ba jeeli ba lwarum. DI ma tonji dibam si di ta'a bri noona DI fegim dum kontu na yi te tun.

²⁰ Ku nan yi dibam lani Zezi Krisi yuu ni mu si di ta'a bri noona We ciga kam kontu. Ku maa nri di We titi mu tugi dibam nwaani DI noona di abam. Di nan loori abam Zezi Krisi nwaani si a se, si a di We fegi daani. ²¹ Zezi Krisi mu yi wulu na ba jigi lwarum tun. We nan pe dibam lwarum dum tugi wuntu, si ku pa di ta'a jigi ciga mu We tee ni wuntu nwaani.

3

¹ Dibam na weli di We di tonji DI titonja yam tun, di loori abam si a yi zanji a pa We zaani dum DI na pe abam tun ji kafe. ² Baŋa-We manji DI ta DI wi:

«Manja kalu na manji di a wubunja tun, amu se nmu loro kum. De dlu na manji si a vri nmu tun, amu zani nmu.»
Nii-na! We zane manja kam yia. Ku yi zum mu DI lagi DI vri abam.

Pooli na yaari We titonja yam nwaani te tun

³ Di na tonji We nwaani tun, di ba lagi si noon-noonu na cwage o lwe di titonji dum. Kontu nwaani mu di ba ki kulb na wu cogi noonu wu si o yi da We tun. ⁴ Di nan kwaani di bri di titi ni di yi We tintonja mu wonjo maama wuni. Di yeni di vo di wu mu, ku na yi yaara naa cam di wu-cogo wuni. ⁵ Ba magi dibam yi ba jaani dibam ba ki puna dige ni kuni zanzan. Ba maa yeeri dibam. Di maa yeni di tonji titonjeera. Di maa ba do di sui, yi di puni di titi di kana. ⁶ Di ma mai wu-ponjo di yeno di wu-zuru di maa tunja, yi di ta kwari di ki noona lanyirani. Di maa jigi We Joro kum dam di sono ciga ciga. ⁷ Di maa noonu We ciga kam di bri noona, yi di jigi We dam di ma di tunja. Di na yoori di tugi ciga cwage te tun, ku nri di di na ze jara zila jazum di jagwio te tun mu. ⁸ Noona badonne pai dibam zula, yi badaara gooni dibam. Babam maa twi dibam, yi badaara pai dibam ciga. Badonne maa pai di yi balu na ganu noona tun, yi di nan yoori di tugi ciga mu. ⁹ Badaara te ba wi, ba yeri dibam, yi noona maama yagi ba ye dibam lanyirani. Badonne ma pai di lagi di ti mu, yi di nan ta nwi. Ba pai di nai cam, yi ba nan wu wani ba gu dibam. ¹⁰ Noona maa pai di wu coga, yi di nan ta jigi wupolo

manja maama. Noona pai di yi yinige tiine mu, yi di yagi di weli noona zanzan di wolaaru. Noona pai di ba jigi kulb kulb mu, yi di nan jigi wonjo maama We yige ni.

¹¹ Di badonne Korenti tiine-ba, di kwe di bicara maama mu di ma noonu di abam jaja. Dibam tiini di soe abam di di bicara maama. ¹² Ku nan dai dibam mu cigi sono kulb na wu dibam di abam lanja ni tun daani, ku yi abam mu ciga. ¹³ Amu nan loori abam ni a yi a bia mu te, si a ta'a jigi amu sono kum donj a bicara ni.

Jwone di Baŋa-We na ba tonji daani te tun

¹⁴ Abam nan yi zanji a kwe a titi a weli di balu na ba tugi Zezi tun, si lanyirani di baloro ba jigi wel-dono daani. Pooni di lim di nan ba jigi wel-dono. ¹⁵ Zezi Krisi di sutaani ba wani ba taa jigi ni-didwi. Wulu na se Zezi tun di wulu na wu se-o tun ba wani ba taa jigi wubunje-didwi. ¹⁶ Jwone nan ba wani ya taa jigi wel-dono di We titi dige. Dibam nan mu nri di We dige kam DI na zoori ka wuni tun. Bejnwaani We manji DI ta DI wi:

«Amu wo ta zoori a noona bam wuni, yi a wuru di ba. Amu wo ta yi bantw We, yi ba di wo ta yi amu noona.»
¹⁷ Kontu nwaani mu We tagi DI wi:
«Abam manji si a li a titi balu na wu se amu tun titari ni, si a daari a poori a titi di ba. A fegi a ci a titi di wenu tlu maama na yi wo-zoona tun.

Kontu mu amu wo joni abam. ¹⁸ Amu wo ta yi abam Ko, yi abam di wo ta yi amu bia.»
Mu di Yuutu Baŋa-We dlu na jigi dam wenu maama banja ni tun na tagi te.

7

¹ A badon-sonnu-ba, We na goni DI ni dum DI pa DI noona bam kontu tun, ku maama yi dibam nwaani mu. Mu ku kuri, a pa-na di li di titi wo-zoona yalu maama di na wu ki yi ya cogi di yira didaani di wubunja tun wuni. Pa-na di ta'a kwaana di jigi wu-ponjo fast, di na kwari We tun nwaani.

Pooli na jigi wupolo wonjo kulb nwaani tun

² Pa-na dibam sono taa wu a bicara ni. Dibam nan wu ki abam wulwulu wubaloro. Di wu ki di cogi noon-noonu yiga. Di nan wu pini abam wulwulu wonjo. ³ Amu wo tagi kontu si ku yaali abam. Amu manji a ta di abam ni, kulb kulb ba wani ku poori dibam di abam sono kum daani, ku na yi nwi naa tuntu di. ⁴ Amu tiini a jigi abam ciga, yi a jigi wupolo

zanzan abam njwaani. Kuntu njwaani mu, yaara yalɔ maama na jigi dibam tun, amu ta jigi baari yi a tiini a jigi wɔpolo.

⁵ Benjwaani, dibam na ve di yi Masdɔvani tun, di wo ne siun di finfin di. Cana dwi tɛri tɛri tiini ya ja dibam. Nɔɔna deen magi kantɔgo di dibam, yi fɔuni tiini di zɔ dibam. ⁶ We nan yi dilɔ na zɛni nɔɔna balɔ wurɔ na cɔgi tun, yi Di pa ba bicara pɛni tɔga ni. Di ma pa dibam di bicara pɛni tɔga ni, di Di na pe Titi ba dibam te tun. ⁷ Kulɔ na pe dibam wɔ poli tun mu yi si o na tu o ta abam na zɛn-o te a pa o bicari pɛni tɔga ni tun, si ku dai o na tu o wɔ dibam tee ni tun yirani mɔ njwaani. O ma ta o bri dibam amu fra na tiini ya jigi abam te, di a wurɔ na tiini ti cɔgi di a na ki kulɔ na wɔ manj tun. O ta ma ta abam na kwaana a zɔgi amu kwaga ni te tun. Amu na ni abam njwa kuntu tun, ku pe amu wɔ tiini ku poli.

⁸ Amu nan ye ni, a na pɔpɔni tɔnɔ kulɔ a pa abam tun mu pe a jigi wɔ-cɔgo. Amu nan ta wɔ joori a za wɔbɔnja di a na pɔpɔni-ku te tun. Ku-yigɔ ni tun, amu wɔbɔnja ya wai ya zai di a tɔnɔ kum na pe abam wɔ cɔgi tun, ku nan wɔ tiini ku daani. ⁹ Amu laan nan jigi wɔpolo. Ku dai abam wɔ na cɔgi tun njwaani mu a jigi wɔpolo, ku yi a wɔ-cɔgo kum na pe a lɛni a wɔ te tun mu. A wɔ-cɔgo kum manj di We na lagɔ te tun mu, si dibam wɔ ki abam wo-lɔnɔ. ¹⁰ Benjwaani, nɔɔnɔ na jigi wɔ-cɔgo kulɔ na manj di We wɔbɔnja tun, ku pa o lɛni o wɔ o daari o na njwa We tee ni, yi kuntu ba wani ku pa o ta ni, o ya na maani. Ku daari, nɔɔnɔ nan na jigi wɔ-cɔgo ni balɔ na yɛri We tun te, ku pa wɔntɔ ga o njwa We tee ni. ¹¹ A nan maani-na a nii wɔ-cɔgo kulɔ na yi We wɔbɔnja tun na pe a lɛni wɛnɔni tɔlɔ a njwa wɔntɔ. Ku pe a laan suni a yis di We tɔgum, yi a kwaani si a bri ni a wɔ tɔgi a ki lwarim dum kuntu. Ku ta ma pa bani jigi abam di wo-lɔnɔ kulɔ na ki abam titari ni tun. Fɔuni ma za abam, yi amu fra jigi abam. A ma tiini a kwaani si a laan tɔnɔ We na lagɔ te tun, yi a vanj wɔlɔ na ki wo-lɔnɔ kum tun zwe. Abam na ki kulɔ maama tun bri ni a ba jigi wo-lɔnɔ kam dum kuntu wɔntɔ.

¹² Amu na pɔpɔni tɔnɔ kum a pa abam tun, ku dai wɔlɔ na ki o cɔgi tun njwaani, ku nan dai o na ki lwarim dum di wɔlɔ tun di. Amu nan lagɔ si a pa abam mu lwarɔ jaja We yigɔ ni, ni abam kwaani zanzan dibam njwaani. ¹³ Ku yi kuntu njwaani mu di bicara pɛni tɔga ni.

Ku nan dai kuntu yirani mɔ. Dibam ta jigi wɔpolo ku ja gaalt, di na ne si Titi wɔ poli di abam tun njwaani di abam na pe o na baari tun. ¹⁴ Amu na lagɔ a tɔn-o si o ba abam te tun, amu tee abam finfin a bri-o.

Abam nan wɔ pe caviɔra ja amu di a na tee abam te tun. Kuntu tun, dibam na tee abam di bri Titi te tun jigi cɔga mu, ni di na yɛni di te cɔga di abam manj maama te tun. ¹⁵ O na tu abam te tun, a jeer-o lanyirani di ya-sɔ, yi a daari a se o ni. Kuntu, o na yɛni o guli abam gulɔ, ku pa o tiini o jigi abam sono ku ja gaalt.

¹⁶ Amu tiini a jigi wɔpolo di abam, a na jigi abam cɔga wɔnɔ maama wɔntɔ tun njwaani.

8

Zezi nɔɔna bam na manj si ba taa wɛli daani te tun

¹ A ko-biɛ-ba, di lagɔ si di pa abam lwarɔ We na ki Zezi nɔɔna balɔ na wɔ Masdɔvani tɔntɔ dum ni tun yu-yonɔ te tun mu. ² Ba ne manjɔm zanzan di yaara yalɔ na yi-ba tun, yi ba nan ta jigi wɔpolo ku ja gaalt. Di yinigɔ na tiini ka jigi-ba tun di, ba daa ta zɛni nɔɔna lanyirani di wɔ-yonɔ. ³ Ku yi cɔga mu, ba wɛli nɔɔna ku manj di ba titi na jigi te tun, yi ba ta yɛni ba paɔ ku dwɛni ba titi na wɔ daari kulɔ tun. ⁴ Ba titi nan mu me ba wɔbɔnja ba loori dibam si di pa-ba cwɛnɔ, si ba taa tɔgi ba wɛli We nɔɔna balɔ yinigɔ na jigi-ba Zeruzalem ni tun. ⁵ Ba na pe te tun tiini ku dwe dibam ya na tɔntɔ ni ba a pa te tun. Ba nan manj ba da yigɔ ba ki ba titi di Yuutu wɔm jɔnɔ ni mu, yi ba daari ba ki ba titi dibam di jɔnɔ ni, si ku manj di We wɔbɔnja na lagɔ te tun. ⁶ Kuntu njwaani mu di loori Titi wɔlɔ na manj o puli o jɔnɔ abam sɛbu-lɔ kum tun, si o joori o ba abam te o wɛli abam si a tɔnɔ titɔnɔ dum kuntu a ti. ⁷ Abam na tɔgi We cwɛnɔ te tun manj ku lana ku ja gaalt, di a na jigi wɔ-didɔa di We yi a tɔlɔ Di kwɛrɛ kam lanyirani yi a jigi yɛno te tun. A ta kwɛri a kwaani di We tɔnɔ yam, yi a tiini a soe dibam. Kuntu njwaani kwaani-na si a ta a pa a wɔrɔ ywɛmmɛ di titɔnɔ dum kuntu.

⁸ Amu nan ba lagɔ si a fin abam di a na wɔ la sɛbu kum te tun. Amu nan pe abam mu lwarɔ nɔɔna badaara na tiini ba kwaani ba wɛli ba donnɛ te tun. Kuntu mu abam wɔ wani a bri ni a suni a soe a donnɛ. ⁹ Abam manj a ye yu-yonɔ kulɔ di Yuutu Zezi Krisi na pe o nɔɔna bam tun. Wɔntɔ mu se o yagi o na manj o jigi jɔjɔrɔ tɔlɔ maama tun, yi o daari o ji yinigɔ tu abam njwaani, si ku wani ku pa abam ji jɔjɔrɔ tiinɛ We tee ni o yinigɔ kam njwaani. ¹⁰ Amu nan na bɔnɔ te tun, ku ta lana si a kwaani a ti titɔnɔ dilɔ abam na manj a puli tun. Bim dilɔ na ke tun, abam mu yi balɔ na de yigɔ a la sɛbu, yi abam daa ta mu de yigɔ a jigi ku wɔbɔnja. ¹¹ Nan tɔnɔ-na titɔnɔ dum kuntu

á vu á ti di wubɔŋ-ɲɔna, ní á na manɔ á li wubɔŋa te tun, sí á taá pai ku manɔ di á na jigi te tun. ¹² Bɛɲwaani, abam na li wubɔŋa sí á weli ɲɔɔna tun, ku ba cɔga di woŋo kum na mai te tun maama. Á nan manɔ sí á weli ɲɔɔna ku manɔ di kulɔ á na jigi tun mu, sí ku dai ní ku gaali te á na jigi tun. Zɛnə yam kuntu donɔ lana Wɛ tee ní.

¹³ Kú nan dai ní amú lagi sí a pa abam taá weli ɲɔɔna sí bantú sín, sí abam títú daari á jì yinígə tiinə mú. Kú yí sí á taá tɛli daani mú. ¹⁴ Lele kuntu abam jɔŋa gara, yí á wú wani á weli balú yinígə na jigi-ba tun. Kú daari, yinígə na tu ka ja abam di, bantú di daa wú wani ba weli abam di ba na jigi kulɔ tun. Kuntu mú á maama wú ta tɛli daani. ¹⁵ Kú nyi di ku na pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kum wɔni kú wɔ:

«Nɔɔnɔ wɔlɔ na nɛ wɔdiu zanzan tun daa wɔ daari kulukulɔ.

Wɔlɔ nan na nɛ funfun tun nyum daa wɔ mur-o.»

¹⁶ Dí nan kí Wɛ le di DÍ na pɛ Titi wubɔŋa sí o kwaaní o weli abam, nɛnɛni dɔbam na lagi sí dí weli abam te tun. ¹⁷ O ma sɛ dɔbam na loor-o sí o kí kulɔ abam wɛlim ɲwaani tun. Wɔntú títú nan manɔ o li wubɔŋa sí o ba abam te, bɛɲwaani o tiini o lagi sí o weli abam. ¹⁸ Dí nan lagi sí dí pa di ko-bu wɔdon mú togi di wɔntú o ba. O maa yí wɔlɔ Zezi ɲɔɔna bam maama na nɔg-o di o na brí Wɛ kwɛr-ywɛŋə kam te tun. ¹⁹ Ba ta ma kwəri ba li-o sí o taa togi di dɔbam o jaani sɛbu kulɔ dí na ma dí zəni yinígə tiinə tun o ve Zeruzalem. Dí na weli ɲɔɔna bam kuntu tun, kú yí sí dí Yuutu wóm mú na zulə, yí kú brí ní dí lagi sí dí taá weli ɲɔɔna. ²⁰ Dí nan kwaaní dí yiri dí títú mú, sí nɔɔn-nɔɔnɔ yí na cwɛŋə o yáali dɔbam, di dí na lai sɛbu-forɔ kum yí dí cɛ-kú dí ma tɔŋi te tun banja ní. ²¹ Dí nan kwaaní sí dí kí kulɔ na lana dí Yuutu wóm yigə ní di nabiinə di yigə ní tun mú.

²² Kuntu mú di daa ta lagi sí di tɔŋi di ko-bu wɔdon sí o togi di bantú o ba á te. Wənu zanzan wɔni mú di maas-o, yí di lwarí ní o kwaaní di Wɛ tɔtɔŋa yam. O jigi abam cɔga lanyraní, yí kú pa o tiini o bɔŋi sí o weli abam. ²³ Kú na yí Titi, dɔbam mú togi daani dí tɔŋi abam ɲwaani. Kú daari kú na yí badaara bam, kú yí Zezi ɲɔɔna bam mú li-ba sí ba taa tɔŋa, sí kú pa Zezi Krisi na zulə. ²⁴ Kuntu, kwaaní-na sí kú pa ba lwarí ní á soe á donna, sí Zezi ɲɔɔna bam lwarí kú ní ní. Kuntu, ba laan wú lwarí ní, dí na jigi wɔpolo di abam te tun sɔni kú yí cɔga mú.

9

¹ Kú na yí di zənə yalɔ abam na wú tɔŋi á pa Wɛ ɲɔɔna balú yinígə na jigi-ba tun, amú daa wɔ manɔ sí a pɔpɔni kulukulɔ

a ma weli da a brí abam. ² Bɛɲwaani a manɔ a ye ní abam jigi wubɔŋa sí á weli-ba, yí a tee abam Masɔdwaní tiinə bam yigə ní. A brí-ba ní, abam balú na zɔbri Akayi tɔni dɔm ní tun manɔ á ti á yigə sí á la sɛbu kum, kú zɔgi deen bɔm dɔm ní mú. Masɔdwaní tiinə bam na lwarí abam na tiini á kwaaní sí á weli ɲɔɔna te tun, kú ma pa sí ba zanzan wubɔŋa togi kəm dɔm kuntu donɔ. ³ Amú nan bɔŋi sí a pa dí ko-biə bam ba abam te, sí kú pa dɔbam na tee abam te tun yí ba kú jì kafe. Kuntu mú wú pa á wani á ti á yigə nɛnɛni amú na manɔ a ta kulɔ a brí-ba tun. ⁴ Kú na dai kuntu, Masɔdwaní tiinə bam na togi di amú ba ba abam te yí ba lwarí ní á ta wú ti á yigə, kú pa caviura ja dɔbam di dí na wú dí jigi á cɔga te tun. Kú ma wú pa caviura ja abam di. ⁵ Kuntu ɲwaani mú amú bɔŋi ní kú manɔ sí a loori dí ko-biə bam, sí ba da yigə ba wuuri ba ba abam te. Kuntu wú pa á wani á la pɛera yam á ti, nɛnɛni á na manɔ á ta ní á wú kí te tun, sí dí laan ba dí jɔŋi. Amú lagi sí á ma á wú-yoŋo mú á pa sɛbu kum, sí á yí ta kɔrɔ ɲwaani.

⁶ Kú nyi di ɲɔɔnɔ na dugi wənu funfun te tun mú, kuntu tu wú ba o na funfun mú. Kú daari wɔlɔ na dugi zanzan tun, kuntu tu wú ba o na zanzan mú. ⁷ Nɔɔnɔ maama nan manɔ sí o pa sí kú manɔ di o na li o wubɔŋa te tun mú, sí kú dai di wú-cɔgɔ naa ɲɔɔnɔ na fi-o tun ɲwaani. Wɔlɔ na pai di wɔpolo tun, Wɛ soe kuntu tu mú. ⁸ Wɛ nan jigi dam sí DÍ pa abam DÍ zaani dɔm maama, sí kú pa á taá jigi kulɔ maama á na lagi tun manja maama, yí á daa ta wú ta jigi kú gaali sí á taá ma kí wo-laaru dwi maama, ⁹ ní Wɛ tɔnɔ kum na tagi kú wɔ:

«Nɔn-ɲum pɔɔri o wənu mú o pai yinígə tiinə,

yí o kəm-laaru tum wú ta wɔra mumanja maama.»

¹⁰ Kú yí Wɛ mú pai ɲɔɔna wo-dwə yí ba duə, yí DÍ daari DÍ pa-ba wɔdiu yí ba di. DÍ nan daa ta wú zəni abam sí á wani á weli ɲɔɔna di kəm-laaru zanzan, ní á na du wənu zanzan te tun. Kuntu mú á kəm-laaru tum laan wú ba tí kí dagum, ní faa na dagi te tun. ¹¹ Wɛ wú pa á taá jigi wo-laaru dwi maama, sí á wani á taá weli ɲɔɔna lanyraní. Kuntu mú wú pa ɲɔɔna zanzan taa kí Wɛ le, ba na jɔŋi abam zənə yam dɔbam tee ní tun ɲwaani. ¹² Abam na jigi Wɛ ɲɔɔna bam á weli te tun mú pai ba nat kulɔ ba ya na ge tun. Kú nan dai kuntu yiraní, kú ta wú pa ɲɔɔna zanzan tiini ba taa kí Wɛ le kú ja gaali. ¹³ Abam zənə yam kuntu mú wú brí ní á togi Wɛ cɔga cɔga, yí kú pa DÍ na zulə zanzan, di ɲɔɔna bam na lwarí ní á sɔni á sɛ Zezi Krisi kwɛr-ywɛŋə kam ní á na manɔ á ta te tun. Wɛ ta wú na zulə ɲɔɔna tee ní, di á na li á

wæonu á ma zæni-ba, yí á daari á pa nœona badonnæ dî te tîn. ¹⁴ Ba ma wú ta loori Wê abam ñwaani, yí baá ta soe abam dî ba wú maama, dî Wê na tiini Dî kí abam yu-yoŋo kú ja gaah tîn ñwaani.

¹⁵ Pa-na dí kí Wê le Dî na wæli dîbam maama dî Dî pœeri dîb na ba jigí doŋ tîn ñwaani.

10

Pooli ñœoni Wê na pœ-o dam sî o ma tîŋi Dî tîŋja te tîn

¹⁻² Amú Pooli mu loori abam sî á cœgi. Abam badonnæ te á wí, amú na wú abam tee nî, a yœni a yí wúlb na zuræ dî abam tîn mu. Kú daari, amú na tæri abam tee nî, a yœni a cana mu dî abam. Kú nan yí Zezi Krisi wúlb na nîgî nœona yí o jigí ba ñwanja tîn ñwaani mu a loori abam sî á læni, sî a na tu abam te, sî a daa yí kí kœm-cœeri dî abam. Kú nan na yí balu na bîŋî nî dí tîŋja togi nabiinæ wúlbîja na yí te tîn, a ye lanyurani nî amú wú ta jigí baari sî a wani a bwe-ba. ³ Kú yí cîga, dí sîni dí yí nabiinæ mu, kú nan dai nabiinæ wúlbîja mu dí ma dí janî sî dí vîn kúlb maama na yí balorœ tîn. ⁴ Kúntu maa nyî dî dí lagí dí kí jara mu te, kú nan dai nabiinæ jara zila mu dí jîga. Kú yí Wê dam mu dí jîga, yí dí maa cœgi Wê dœna bam dam. Dí cœgi wúlbîja yalu na pai ya jigí swan yí ya yagi ya yí vwan tîn, ⁵ yí dí yáali zaasum dîb maama na zaŋî sî dí cî nabiinæ Wê cîga kam wœni tîn. Dí maa wani wúlbîja yam kúntu maama dam, yí dí pai ya læni ya se Zezi Krisi nî. ⁶ Kúntu, abam na se Zezi Krisi nî dum á tí, dîbam laan wú wani dí vanî balu maama na wú abam tîtari nî yí ba ba se tîn zwa.

⁷ Maani-na á nii kú na yí te tîn. Abam wúlb na jigí cîga nî o yí Zezi Krisi nœonu, kúntu tu maŋî sî o lwarî nî dîbam dî yí Zezi nœona mu nî wœntu te. ⁸ Kú nan na yí amú na tiini a brî abam a tîti dî Wê na pœ dîbam nî dîb tîn ñwaani, amú ba kwarî cavîra dî kúntu. Dí Yuutu wœm pœ dîbam nî dum kúntu, sî dí taá ma dí kwe abam mu, sî kú dai sî dí ma cœgi abam. ⁹ Amú ba lagí sî abam bîŋî nî a pœpœni a twaanu tum sî a ma fugi abam mu. ¹⁰ Abam badaara te nî, wæonu tîlb amú na pœpœni a twaanu tum wœni tîn mu cana, yí tî ta kwœri tî dana. Kú daari, amú tîti na wú á tee nî, a yí zurim yîrani mu, yí a nî-taani ba kí kulœkúlb. ¹¹ Balu na yœni ba te kúntu doŋ tîn maŋî sî ba lwarî nî, dí na tæri abam tee nî yí dí pœpœni wæonu tîlb maama tîn yí bîdwî mu dí dí na wú abam tee nî yí dí kí te tîn.

¹² Kú na yí balu na brî ba tîti tîn, dîbam ba lagí sî dí nyîŋî dí tîti dî bantú dí nii,

naa dí ta nî dîbam dî bantú maí daani. Bantu ba jigí swan. Ba yœni ba maí ba tîti wúlbîja mu ba maa maŋî daani ba nii ba na yí te tîn. ¹³ Kú nan na yí dîbam, dí ba lagí sî dí tee dí tîti sî kú gaali Wê na pœ dîbam tîŋî dîb sî dí taá tîŋî tîn. Kú yí Wê mu pœ dîbam tîŋî dîm kúntu sî dí tîŋî abam tîtari nî, yí dîbam maŋî sî dí kí wúpolo dî kúntu mu. ¹⁴ Kúntu, dîbam wú gaali sisœm dîb Wê na pœ dîbam tîn, dî dí na tu abam te dí tœoli Zezi Krisi kwœ-ywœŋæ kam tîn. ¹⁵ Dîbam ba tee dí tîti nœona badonnæ tîŋja banja nî, sî dí gaali sisœm dîb Wê na pœ dîbam tîn. Dí nan jigí tîna nî á na jigí wú-dîdwa dî Wê te tîn wú fœgi kú kí dam, sî kú pa tîŋja yalu dí na tîŋî abam ñwaani tîn wani ya puli zanzan, sî kú maŋî dî tîŋja yalu Wê na pœ dîbam tîn. ¹⁶ Kú daa ta wú pa dí na cwœŋæ dí tœoli Wê kwœ-ywœŋæ kam dí gaali abam na zœuri je sîlb nî tîn. Kúntu mu dí ba tee dí tîti dî Wê tîŋja yalu Dî tîŋîna badonnæ na maŋî ba tîŋî tîn. ¹⁷ Kú nan pœpœni Wê tœno kum wœni kú wî: «Wúlb na lagí sî o kí wúpolo tîn, sî o pa kú taa yí dí Yuutu wœm ñwaani.» ¹⁸ Benwaani, kú dai nœonu wúlb na pai o tîti cîga tîn sîni o jigí cîga mu, kú nan yí wúlb dí Yuutu wœm na brî nî o yí cîga tu tîn mu.

11

Pooli tagí dî Korenti tiinæ bam sî ba cî ba tîti dî vwan karanyîna tiinæ bam

¹ Abam nan kwaanî sî á ja á bîcara dî amú na lagí a ta jwœrim dîb funfîun tîn. Á nan ja á bîcara dî amú! ² Amú ba se abam ñwaani, nî Wê dí na ba se Dî nœona ñwaani te tîn. Amú lagí sî a kí abam Zezi Krisi jîja nî mu, sî kulœkúlb yí cœgi abam. Kú maa nyî dî abam yí nî buko wúlb na wú cœgi tîn mu amú na goni nî sî a kwe a pa nœonu dîdwa, yí nœonu wœm kúntu mu yí Zezi Krisi. ³ Amú nan jigí liæ mu dî abam nî nœona badaara wú sugî abam sî á daa yí se Zezi Krisi dî á bîcara maama, nîŋœeni sœtaani dœen na jigí bîsankwîa dî kí swan dî ganî Awa te tîn. ⁴ Benwaani, nœonu wúdoŋ na tu abam te yí o brî abam wæonu Zezi yîri ñwaani yí tî ba togi dîbam zaasum dîm, á yœni á se mu mwali mwali. Á maa yœni á se joro kúlb na dai Wê Joro kum á na maŋî á jonî tîn, yí á daa ta se kwœ-ywœŋæ kadoŋ, ka na dai Zezi kwœ-ywœŋæ kalb dîbam na brî abam tîn.

⁵ Kú na yí balu na pai ba yí Zezi tîŋîna yí ba pa ba dwe maama tîn, amú ye sî a wú muri ba yîga nî dî funfîun dî. ⁶ Amú na maŋî a wari a ñœoni nî bantú te, a swan vîuri a ye kúlb a na ñœoni tîn, yí maŋa maama dí maa yœni dí pa á lwarî nî dí jigí swan wœŋo maama wœni jaja.

7 Amu na tu abam te a bri We kwɛr-ywɛnɛ kam tun, ku yi zaani mu a tunj a pa abam. Amu tu a titi si ku pa abam mu na yiri. A buɛnɛ ni a ki a tusi mu na? 8 Amu deen na wu abam tee ni a tunji kontu tun, a jonji a nɔuru je-ge mu Zezi noona bam tee ni, nuneeni a vri bantv mu si a ma tunji a pa abam te. 9 Amu na yɛni a ga wonjo manja kam a na wu á tee ni tun, a ba yaari abam wuluwulv. Ku nan yi dí ko-biá balv na nunji Masidvanɛ ba ba tun mu jaani kulv maama a na lagi tun ba ba pa-ni. Amu deen na manj a ba yaari abam tun, a daa ta bá yaari abam. 10 Amu na jigi Zezi Krisi ciga kam te tun, a na beeri a vu je di je Akayi ni, noon-noonv bá wani o ci amv yigɛ di wɔpolo kulv a na jigi a ma tooli We kwɛr-ywɛnɛ kam zaani tun. 11 Amu nan na ki kontv tun, ku bri ni a ba soe abam mu na? We nan ye ni amv soe abam.

12 Amu nan ta wó ta tunji zaani ni a na manj a ki te tun, si ku pa balv na lagi si ba bri ba titi ni ba tunj ni dibam te tun daa yi na cwɛnɛ ba bri ba titi kontv. 13 Bantv na ki te tun, ku yi ba gani noona mu. Ba maa pai ba yi Zezi Krisi tuntɔɔna mu, yi ku nan yi vwan mu. 14 Kontv nan dai wokunkagilv. Sutaani titi wai di lani di bri ni di yi maleka kalv na jigi We pooni tun mu. 15 Kontv nɔwaa ni ku ba cana si sutaani tuntɔɔna di lani ba bri ba titi ni ba yi tuntɔɔna balv na togi We ciga kam tun. Ku kweelim je ni mu bantv nan wó ba na cam si ku manj di ba titɔɔna a yi te tun.

Pooli na yaari te We titɔɔna yam nɔwaa ni tun

16 Amu daa ta joori a loori abam si á yi buɛnɛ ni amv yi joro mu. Abam nan na manj á buɛnɛ ni a yi kontv mu, si á kwaan á ja á bicara, si a wani a na cwɛnɛ a bri a titi finfin ni bantv te. 17 Amu na lagi a nooni te a ma bri a titi dagum tun, ku ba togi dí Yuutu wum wubɔɔna, ku nyi di jwɛrim mu te. 18 Noona zanzan nan na yɛni ba togi nabiini wubɔɔna ba ma bri ba titi tun, amv di wai a bri kontv donj. 19 Abam yɛni á se balv na yi jwɛru tun mwali mwali di wɔpolo, yi á pai ku yi swan mu á jiga. 20 Abam yɛni á se wulv maama na tu abam te yi o jigi finfin naa o di nyɔɔri á banja ni tun, naa o na gani abam o vri tun, naa o na gooni abam tun, naa o na loe abam pɔpɔwaa ni tun. 21 Ku nan na yi dibam, dí bwɛnɛ si dí se dí ki abam kontv donj. Kontv nan wó ta jigi cavura na?

Noonv nan na wu kwari cavura si o bri o titi di kulv o na ki tun, amv di bá kwari cavura si a ki kontv donj, si a nooni jwarim. 22 Bantv bri ni ba yi Zwifɛ ciga ciga mu, amv di nan suni a yi Zwifu mu. Bantv bri ni ba yi Yisrayel tiinɛ mu, amv

di nan yi Yisrayel tu mu. Ba wɛ ba kuri nunji Abraham dwi tiinɛ wum mu, amv di kuri nan nunji daani mu. 23 Bantv bri ni ba tunji Zezi Krisi titɔɔna mu, amv nan tunji-ya a dwe-ba. (Amu na nooni te tun nyi di a yuu mu tɛrɛ te.) Amu na tunj a pa Zezi te tun tiini ku ce a yira ku dwɛni bantv. Ba jaani amv ba ki piina digɛ ni kuni zanzan ku dwɛni bantv. Ba daa ta ma magi amv zanzan ku dwɛni bantv. Amv de tooni te kuni zanzan a ke. 24 Zwifɛ yigɛ tiinɛ bam jaani amv kuni bunu ba magi balaari yi fiinto-nugv (39). 25 Rom tiinɛ bam di ma ja-ni kuni bito ba magi di da-loɔɔ. Manja kadoɔ ni non-kogɔ ma dul-ni di kandwa si ba gv. Kuni bito mu a zu naboro a togi nuntv kum wu, yi ku ba ku cogi ku manj na bam wum. Kuni bidwi mu amv di na bam banja ni titi di wia maama. 26 Amu na yɛni a beeri manja maama tun, a ne cana zanzan, ku na yi di bwi na su si pɛelɛ, di vuvurna tee ni, ku wɛli di amv titi dwi tiinɛ Zwifɛ bam tee ni di dwi-ge tiinɛ di tee ni. Amv daa ta ne cana tuni dum wum di kagva wum di nuntv kum wum, ku ta wɛli di noona balv na pai ba yi dí ko-biá yi ba yagi ba dai tun tee ni. 27 Amu yɛni a tiini a tunj zanzan ku ce a yira ni. Kuni zanzan ku ma pa a ba do a sui. Kana di na-nyom di maa jaani-ni yi a piini a titi kuni zanzan. Waarv maa yɛni ti zu-ni yi a ba jigi gwaarv. 28 Amu nan bá wani a ta wɛnɔu tum maama a ti. Kulv nan na wɛli da tun, Zezi noona bam na wu je silv maama ni tun wubɔɔna mu tiini ya jigi-ni de maama. 29 Noonv na bwɛnɛ We cwɛnɛ kam togum wum, ku cogi amv wu mu nuneeni ku yi amv titi mu te. Noonv na tusi o yagi We cwɛnɛ kam togum, ku yɛni ku tiini ku cogi a wu mu.

30 Ku nan na fin si a bri a titi tun, amv wó bri a titi di wɛnɔu tulv na bri ni a bwɛnɛ tun mu. 31 Banja-We ye ni amv ba fo vwan. Duntv mu yi dí Yuutu Zezi Ko, yi Di manj di zulé si ku taa ve manja kalv na ba ti tun. 32 Amv deen na wu Damasi tu kum wum tun, guvirma tu wulv na nii tu kum o pa Pe Arita tun mu tinji noona tu kum niɛ yam ni, si ba yiri amv ba ja ba pa-o. 33 Zezi karabiɛ bam ma kwe-ni ba ki titogv wum, yi ba lɛ nɔna ku ni ni ba pa a togi tuv kum kɛbrɛ kam takoro a tu yi a lu.

12

We na vuri Pooli wɛnɔu tiv tun

1 Ku nan fin mu si a bri a titi di ku na manj ku ba jigi nyɔɔri di, yi a ta wó ta dí Yuutu wum na pe a yi na We-sonjo wɛnɔu tiv na sagi tun, didaani o na me o ciga kam o ma vuri-ni te tun. 2 Amv nan ye noonv wudonj, o na yi Zezi Krisi noonv.

Buna fugə-yana na ke tın, We deen kwe-
o DI ja DI di DI soɲɔ. Amu nan yəri ku
yi o yira titi mu naa o joro mu. We nan
mu ye ku na yi te tın. ³⁻⁴ Amu nan ye ni
wontu sɔni o yi We-soɲɔ mu. Ku nan na
yi o yira titi mu naa o joro mu, amu yəri,
We mu ye. Ku nan yi daani mu o ni bitari
sɔb na wari si ɲɔɔni tın, yi si wu maɲi
si nabiinu ta di o ni tın. ⁵ Amu wu ta ki
wɔpolo nɔɔnu wum kuntu na ne kulɔ tın
ɲwaani mu. Ku na dai kuntu a ba se si a
bri a titi, ku na dai wənu tɔb na bri ni
a bwənə tın yiran ɲwaani. ⁶ Amu ya na
buɲi si a bri a titi, ku ba ta yi jwərim a
na te cɔga tın ɲwaani. A nan ba bri a titi
kuntu. A ba lagɔ si nɔɔn-nɔɔnu buɲi kulɔ
na dwe amu tın o pa-ni, si o laan taa nii a
tɔɲa na yi te di a ni-taani na yi te tın.

⁷ We ba lagɔ si a ki kamunni di wo-
kunkagɔla yalɔ zanzan a na ne tın. Mu
ku kuri DI pe cam wu a yira wɔni, ni
sabarɔ na zɔ-ni te tın. Sutaani ma tɔgi ku
ɲwaani si di yaari-ni, si a daa yi wani a ki
kamunni. ⁸ Kuni bitɔ mu a loori di Yuutu
wum si o li cam dum kuntu a yira ni. ⁹ O
maa wu se, yi o wi: «Amu zaani dum maɲi
nmu. Beɲwaani amu dam dum wu tiini di
tɔɲi balɔ na bwənə tın tee ni mu.»

Mu ku kuri amu ki wɔpolo zanzan di
wənu tɔb na bri ni a bwənə tın, si ku pa
Zezi Krisi dam dum taa kwəli-ni. ¹⁰ Kuntu
ɲwaani mu, a na yəni a bwənə, naa nɔɔna
na jɲi-ni ba twa, naa cam di beesum di
liə na jɲi-ni, amu ta jɲi wɔpolo di kuntu
maama Zezi Krisi ɲwaani. Beɲwaani, a na
yəni a bwənə maɲa kalɔ tın, kantu maɲa
ni mu Zezi pa-ni dam.

*Pooli na li Korenti tiinə bam ɲwaani te
tın*

¹¹ Amu na bri a titi te tın yi jwərim
mu, yi ku yi abam fifun ɲwaani mu a
ki kuntu. Ku yi abam mu ya maɲi si á
bri amu cɔga kam. Ku yi cɔga mu ni amu
dai kulokulɔ. Ku nan na yi balɔ na paɔ ba
yi Zezi tɔntɔɲa yi ba pa a dwe maama
tın, a wu muri bantɔ yigə ni di finfin di.
¹² Amu deen na wu abam tee ni tın, amu
tɔɲi di pu-dia mu, yi We ki wo-kunkagɔla
di wənu tɔb maama na bri ni amu sɔni
a yi Zezi tɔntɔɲu tın. ¹³ Abam nan buɲi
ni a wu ki abam lanyiran ni a na ki Zezi
nɔɔna bam je sɔdonnə ni te tın mu na? Ku
nan yi cɔga mu ni a wu yaari abam si á
pa-ni zənə. A nan yagɔ kuntu wɔɲo kum á
ma ce-ni.

¹⁴ Amu na ti a yigə si a ba abam te lele
kuntu tın, ku laan lagɔ ku ki kuni bitɔ mu.
Amu nan daa ta ba yaari abam si á pa-ni
zənə. Ku nan dai á wənu naa á səbu mu
a laga, ku yi á titi mu. Ku yi kwə mu lagɔ
wənu ba tɲi ba biə ɲwaani, si ku dai biə

mu wu ki kuntu ba pa ba kwə. Abam nan
nyɔ di amu biə mu te. ¹⁵ Kuntu ɲwaani mu
amu wu ta jɲi wɔpolo si a kwe a wənu
maama a cɔgi ku wali di a titi yira abam
ɲwaani. Amu na tiini a soe abam te tın,
ku maɲi si abam taá ba soe amu na?

¹⁶ Abam laan lwarɔ ni a deen ba yaari
abam amu zənə ɲwaani. Nɔɔna badaara
nan te ni, amu ki swan mu a ma jɔɲi á
səbiə. ¹⁷ Ku nan na yi amu na tɔɲi nɔɔna
balɔ maama abam tee ni tın, a wu tɔgi ba
wɔlɔwɔlɔ ɲwaani a pini abam səbu. ¹⁸ Ku
na yi Titi, a deen loor-o mu si o ba abam te,
yi a tɔɲi di ko-bu wɔɲɔ si o tɔgi did-o o
ba. Titi nan wu pini abam kulokulɔ. Abam
paɔ si Titi di amu wɔbɔɲa dai biɔwi mu
na? Dɔbam nan tɔgi cwəɲə didɔba mu.

¹⁹ Abam buɲi ni di na ɲɔɔni tɔntɔ
maama tın, ku yi abam yigə ni mu di
ɲɔɔni si di ma jɔɲi di titi na? Di nan na
ɲwi di Zezi Krisi tın, ku yi We yigə ni mu
di ɲɔɔna.

A badon-sonnu-ba, di na ki kulɔ maama
tın yi si di zəni abam mu, si á wu yigə We
cwəɲə kam wɔni. ²⁰ Amu nan jɲi liə mu
abam ɲwaani si, a na tu abam te, abam ba
ta yi ni amu na lagɔ te tın, yi kuɔ pa amu di
ba ta yi ni abam na lagɔ te tın. Amu ta maa
jɲi liə si á wu ta magɔ kantɔgo daani, yi á
jɲi wu-gurɔ di ban-zɔɲɔ, yi á lagɔ á yiratu
zənə, yi á twi daani, yi á yi bɔbari-nyina,
yi á gooni daani, yi á kwəri á ki yɔɔ yɔɔ.
²¹ Amu daa ta jɲi liə mu di abam si, amu
na joori a ba á te, amu Tu We wu pa a na
cavura abam ɲwaani, di abam zanzan na
wu ləni á wu di lwarum diɔ á na maɲi á
ki tın. Amu na ne kuntu, kuɔ pa a wu cɔgi
zanzan di á ta na ki wo-diguru di boorim
kikiə dwi maama yi á ba yagɔ tın.

13

*Pooli na kaani Korenti tiinə bam te o
ma kweeli tın*

¹ Amu na lagɔ a ba abam te lele tın, ku
laan lagɔ ku ki kuni bitɔ mu. We tɔɔ
kum nan tagɔ ku wi: «Nɔɔnu na lagɔ si
o saɲi o donɲ, ku maɲi si nɔɔna bale naa
batɔ mu taa yi o maana tiinə.» ² Kuntu
ɲwaani amu daa ta lagɔ a kaani abam balɔ
deen na maɲi á ki lwarum tın di balɔ na
daari tın maama, si á ləni á wɔru di á kəm-
balwaarɔ tın. Amu daama na wu abam
tee ni tın, a maɲi a kaani abam kuntu.
Amu nan daa təri abam tee ni lele kuntu, yi
a lagɔ si a ta kaani abam, si ku ki kuni bile.
Kuntu ɲwaani, taá ye-na ni, amu na joori
a ba si a na abam, nɔɔnu wɔlɔ maama daa
ta na wu zagɔ o kikiə tın ba lu. ³ Kuntu mu
abam wu lwarɔ ni ku sɔni ku yi Zezi Krisi
kwərə mu a jɲi a ɲɔɔna, ni abam na maɲi
á lagɔ si á lwarɔ te tın. Zezi na ki abam

te tún ba brí nì o bwə̀nə̀, o brí o dam mú abam títarí nì. ⁴ Kú nan yí cígá, o sɛ o tu o títí o jí nabwə̀m yí ba pa-o tóòn-dagára baɲa nì. Kú daari o laan nan jíɣí ɲwíá Wɛ dam dím ɲwaaɲí mú. Dɪbam na yí o nɔɔna tún, dɪbam dɪ bwə̀nə̀ mú, dɪ nan na ɲwí dɪd-o tún, dɪ na wú kí te dɪ abam tún yí Wɛ dam dím ɲwaaɲí mú.

⁵ Abam nan maɲí sɪ á maanɪ á títí mú á níí, á jíɣí wɔ-dɪdɔa dɪ Zezɪ na. Abam na maanɪ á títí kóntɔ, á bá lwarɪ nɪ Zezɪ Krisi wɔra dɪ abam na? Naa kú yí abam maɲí á títí mú yí á maɲí á ga? ⁶ Amú nan jíɣí tɪna sɪ á maanɪ á lwarɪ nɪ dɪbam sɪnɪ dɪ yí Zezɪ Krisi tɪntɔɲna mú. ⁷ Dɪ yə̀nɪ dɪ loori Wɛ dɪ pa abam, sɪ á yí taá kí lwarɪm mú. Kú daɪ nɪ dɪ lagɪ sɪ dɪ brí nɔɔna mú nɪ dɪ yí Zezɪ tɪntɔɲna. Dɪ nan lagɪ sɪ á taá kí kóɔɔ na lana tún mú, dɪ nɔɔna na maɲí ba brí nɪ dɪbam mú tɔɲɪ dɪ ga dɪ. ⁸ Dɪbam bá sɛ sɪ dɪ kí kóɔɔ na wú cɔɣɪ Wɛ cígá kam tún, dɪ wú ta kí te na wú zə̀nɪ-ka tún mú. ⁹ Abam na jíɣí Wɛ dam dím, yí dɪbam na maɲí dɪ bwə̀nə̀, dɪ ta jíɣí wɔpɔlo. Dɪ nan wú ta loori Wɛ sɪ Dɪ zə̀nɪ abam, sɪ á bɪ lanyɪranɪ Wɛ cwə̀ɲə̀ kam wɔnɪ. ¹⁰ Kú yí kóntɔ ɲwaaɲí mú a pɔpɔnɪ wə̀ə̀nu tɪntɔ a pa abam yí a tərɪ á tee nɪ, sɪ a na tu á te, sɪ a daa yí kí kə̀m-cɛɛrɪ dɪ abam dɪ dam dɪɔ dɪ Yuutu wɔm na pɛ-nɪ tún. Dam dím kóntɔ yí sɪ a ma fɔɣɪ abam mú, sɪ kú daɪ sɪ a ma cɔɣɪ abam.

Pooli na jɔɔnɪ Korénti tiinə̀ bam o ma kweeli te tɪn

¹¹ A ko-biə̀-ba, Wɛ wú pa á jə̀nɪ lanyɪranɪ. Kwaanɪ-na sɪ Wɛ wú pa á bɪ lanyɪranɪ Dɪ cwə̀ɲə̀ kam wɔnɪ. Á nan kí-na nɪ amú na loori abam te tɪn. Á taá jíɣí wɔbɔɲ-dɪdɔwɪ, sɪ á daari á taá jíɣí bɪcarɪ-zuru, sɪ Wɛ dɪɔ na paɪ sono dɪ bɪcarɪ-zuru tɪn wú ta wɔ abam tee nɪ.

¹² Á na jeeri daanɪ, sɪ á taá jɔɔnɪ daanɪ lanyɪranɪ dɪ sono dɪ wɔ-pɔɲo.

Wɛ nɔɔna bam maama jɔɔnɪ abam.

¹³ Dɪ Yuutu Zezɪ Krisi wú pa abam maama yu-yoɲo,
Baɲa-Wɛ sono kɔm wú ta wɔ á tee nɪ,
yí Dɪ Joro kɔm wú pa á taá ɲwí daanɪ dɪ ywə̀ə̀nɪ.

**Tɔnɔ kuls Pooli na pupuni o pa
GALATI TIINɛ tun
Tɔnɔ kuls Pooli na
pupuni o pa Galati tiinɛ
tun na bri dɔbam kulɔ tun
mɔ tuntu**

Pooli pupuni tɔnɔ kuntu o pa Wɛ nɔona balɔ na wɔ Galati ni tun mu. O deen na kaagi je sum kuntu ni o tɔɔli Wɛ kwɛrɛ o bri nɔona tun, badaara ki ba wɔ-dɔɔba di Zezi. Kuntu kwaga ni, nɔona badonnɛ di ma daa ba ba bri nɔona bam ni balɔ na dai Zwifɛ tun di manɔ si ba se Zwifɛ cullu tum, si baara di go di ba bɛkɛri ni Zwifɛ cullu tum na bri te tun.

Pooli nan vɛn zaasum dum kuntu, di na dai Zezi Kriɛ kwɛr-ywɛnɛ kam tun nɔwaani. O laan ma pupuni si o pa balɔ maama ya na ywɛri ba tɔgi vwan zaasum dum kuntu tun, si ba joori ba tɔgi ciga cwɛnɛ kam. O maa bri ni, ku yi ba na ki ba wɔ-dɔɔba di Zezi yi ba na o nɔwa kam tun (2:20) mɔ wɔ wani ku pa ba manɔ lanyirani Wɛ yigɛ ni, si ku dai ba na se cullu tum tun nɔwaani.

Pooli de yigɛ o bri Zezi deen na bɛn-o si o taa yi o tuntunɔ, di Zezi titi na bri-o o kwɛr-ywɛnɛ kam te tun. O bri wɔm di Zezi tuntunɔna badaara bam na ki ni daani, si wɔm taa tunɔ dwi-ge tiinɛ tee ni, yi ba se ni o zaasum dum tɔgi Zezi ciga kam tun. O wɔ si o jigi ni si o taa yi Zezi tuntunɔ Wɛ na bɛn-o yi ku dai nabiinɛ tun nɔwaani (pɔɔrum 1-2).

O maa ma Wɛ twaanɔ tɔlv na manɔ ti pupuni faɲa faɲa tun o bri ni, n na ki n wɔ-dɔɔba di Zezi mu nɛ na vrɛm, si ku dai n na tɔgi Zwifɛ bam cullu tum tun nɔwaani. Zezi na tigi tɔvɛn-dagara baɲa ni tun, o pɛ di laan te di titi, di daa ba ta yi cullu gambɛ (pɔɔrum 3-4).

Tɔnɔ kum tiim jɛgɛ ni, o bri ni di manɔ si di taá nɔwɛ ni balɔ na te ba titi te tun mu. Ku manɔ si di pa Wɛ Joro kum vanɔ dɔbam ku pa dɔbam nɔwɛ-dɔɔba kalɔ na lana tun, si di taá jigi da-sono (pɔɔrum 5-6).

¹ Amu Pooli wɔlv na yi Zezi Kriɛ tuntunɔ tun mu pupuni tɔnɔ kuntu. Ku dai nabiinɛ mu tunɔ-ni, ku nan dai nɔɔnu mu tinɔ-ni si a taa yi Zezi Kriɛ tuntunɔ. Ku yi Zezi Kriɛ titi mu kuri-ni, didaani di Ko Wɛ dɔlv na bi-o DI pa o yagi tɔvɛn tun.

² Di ko-biɛ balɔ maama na wɔ amu tee ni tun di jɔɔni abam balɔ na yi Zezi kɔgo kum wɔ nɔona yi á zɔvri Galati tuni dum ni tun.

³ Di Ko Wɛ di di Yuutu Zezi Kriɛ wɔ pa abam yazurɛ di yu-yoɲo.

⁴ Zezi Kriɛ nan mu de di Ko Wɛ wɔbɔɲa na lagi te tun maama yi o se si o ti dɔbam lwarim nɔwaani, si o ma wani o vri dɔbam zɔm lɔgu baɲa wɔ-balwaarɔ tum wɔni.

⁵ Baɲa-Wɛ manɔ di zulɛ mu si ku taa ve manɔ kalɔ na ba ti tun. Amina.

Kwɛr-ywɛnɛ kadoɲ daa tɛrɛ ku na dai Zezi kwɛr-ywɛnɛ kam yirani

⁶ Abam na ki te tun nan mu pɛ amu yira soɔru. Wɛ de Zezi Kriɛ nɔwaani mu DI kuri abam zaani si á taá yi DI nɔona, yi á laan da á zaɲi á ma á kwaga á ya duntu, si á daari á se kwɛr-ywɛnɛ kadoɲ. ⁷ Ku yi ciga mu, kwɛr-ywɛnɛ kadoɲ daa tɛrɛ, ku na dai Zezi kwɛr-ywɛnɛ kalɔ di na manɔ di bri abam tun yirani. Amu nan tagi kuntu, bɛɲwaani nɔona badaara mu wɔ abam titari ni ba na kwaani si ba pipiri Zezi Kriɛ kwɛr-ywɛnɛ kam, yi ba pai á wɔbɔɲa vugimɛ. ⁸ Nɔɔnu nan na tu á te yi o bri abam kwɛr-ywɛnɛ kadoɲ, yi ka dai Zezi kwɛr-ywɛnɛ kalɔ di na manɔ di bri abam tun, si á yi se kuntu tu. Ku na manɔ ku yi dɔbam titi wɔ nɔɔnu, naa ku na yi maleka mu zi nunɔi weyuu, yi ka na bri abam kwɛr-ywɛnɛ kadoɲ, Wɛ wɔ cɔgi ku tu. ⁹ Amu nan ta wɔ joori a fɔgi a ta nuneɛni dɔbam na manɔ di ta kulɔ di abam tun. Nɔɔnu na bri abam kwɛr-ywɛnɛ kadoɲ, yi ku dai Wɛ kwɛr-ywɛnɛ kalɔ á na manɔ á se tun, Wɛ wɔ cɔgi ku tu.

¹⁰ A na tagi kulɔ tun, ku dai ni a lagi si nabiinɛ mu se ni a na ki kulɔ tun manɔ, ku yi si Wɛ mu se ni a na ki te tun manɔ. A nan ba lagi si a pa nabiinɛ wɔvɔ poli di amu. A ya na lagi kuntu, a bá wani a taa yi Zezi Kriɛ tuntunɔ.

Ku na ki te yi Pooli ji Zezi tuntunɔ tun

¹¹ A ko-biɛ-ba, a lagi si á lwarɛ ni Zezi kwɛr-ywɛnɛ kalɔ amu deen na tɔɔli a bri abam tun wɔ nunɔi nabiinɛ te. ¹² Ku dai nabiinɔ mu kwe-ka o pa-ni si a tɔɔli. Nɔɔn-nɔɔnu nan wɔ zaasi-ni-ka. Ku yi Zezi Kriɛ titi mu vuru amu o kwɛr-ywɛnɛ kam.

¹³ Abam manɔ á ni amu deen na tɔgi Zwifɛ cullu tum cwɛnɛ kam yi a ki te tun. A deen tiini a beɛsi Zezi nɔona bam, yi a ya kwaana si a cɔgi ba kɔgo kum maama.

¹⁴ Ku na yi a yuu donnɛ bam wɔni, a deen se Zwifɛ bam cullu tum a dwani ba zanzan, amu deen na kwaani a tɔgi di nabaara bam cwe sum lanyirani tun nɔwaani. ¹⁵ Di kuntu maama, Wɛ ki-ni yu-yoɲo yi DI kuri-ni ku loori ba na wɔ lv-ni tun. DI laan ma bɛɲi-ni si a taa tunɔ a pa-DI. ¹⁶ Manɔ kalɔ DI wɔbɔɲa na lagi tun mu DI vuru-ni si a lwarɛ DI Bu wɔm, si a daari a tɔɔli o kwɛr-ywɛnɛ kam a bri dwi-ge tiinɛ. Manɔ

kam kontu ni a wu ve a bwe noon-noonu wojo ka njaani. ¹⁷ Amu wu ve Zeruzalem si a na balu na manj ba yi Zezi tuntujna ba loori amu tun. A nan yoori Arabi mu a vu. Kontu kwaga ni mu a laan joori a ba Damasi.

¹⁸ Bina yato na ke tun, a laan ma zanj a vu Zeruzalem si a na Piyeeeri, si di lwaru daani. A ma ki da fugə-yanu o tee ni. ¹⁹ Amu daa wu ne Zezi tuntujnu wudonj a wəli da, ku na dai di Yuutu Zezi nyaani Zaki yirani mu a nea.

²⁰ A na pɔpɔni wəenu tɔb maama tun yi ciga mu. We ye amu wu. Ku nan dai vwan mu a foga.

²¹ Kontu kwaga ni, a laan ma zanj a tɔb a vu Siiri di Silisi tuni dum. ²² Zezi Krisi noona balu na wu Zude tuni dum ni tun ya daa ta wu ne amu di ba yi. ²³ Ba nan manj ba ni noona badaara na te amu taani ba wu: «Noonu wuɔ deen ya na beesi dibam tun laan mu zagi o kikiə, yi o wura o tɔɔli We kwər-ywənjə kam si o pa noona ba ba se Zezi Krisi, yi ku yi Zezi cwənjə kam kontu mu o deen kwaana si o ya cɔgi.»

²⁴ Ba na ni amu taani kontu tun, ku ma pa ba zuli We lanyirani.

2

Pooli na ηooni di Zezi tuntujna badonna te tin

¹ Bina fugə yana na ke tun, amu di Banabasi ma joori di vu Zeruzalem. A ma ja Titi di a wəli da. ² Ku nan yi We mu brɔ-ni si a vu daani. A ma vu a na balu ba na nii ni ba yi Zezi kɔgo kum yigə tiinə tun. A na ne-ba tun, amu di bantv yirani ma jəni daani di ηooni, si a pa ba lwaru kwər-ywənjə kalu a na yəni a brɔ dwi-ge tiinə bam tun. Bejwaani amu ba lagi si a na puli a brɔ kwər-ywənjə kalu tun di a ta na jigi kalu a brɔ lele tun ji kafe.

³ Titi wuɔ na togi di amu o vu Zeruzalem tun maa yi Greki tun. Ba nan wu fi-o ba pa o go ni Zwifə bam na goni ba bəkəri te tun. ⁴ Noona badaara nan mu wura ba na pai ba yi Zezi karabiə yi ba yagi ba dai. Noona bam kontu ya ηogi mu ba zu Zezi kɔgo kum wu, si ba maani dibam ba nii di na ηwi di Zezi Krisi yi di te di tti te tun. Ba nan lagi si ba pa di joori di ji gambə mu Zwifə bam callu tum njaani. ⁵ Di nan wu se-ba di funfun di, si ba yi want ba cɔgi ciga kalu abam na manj a lwaru We kwər-ywənjə kam wuni tun.

⁶ Amu deen na ve a ηooni di balu ba na wu ba yi Zezi kɔgo kum yigə tiinə tun, ba wu ne wojo si ba wəli amu zaasum dum ni. Ba nan na suni ba yi yigə tiinə, naa ba na dai di, ku dai kulukulɔ di amu, bejwaani We ba kuri noona daani. ⁷ Bantu nan ne ni We

mu suni Di ki Di kwər-ywənjə kam amu juna ni si a ja vu a brɔ dwi-ge tiinə, ni Di na ki-ka Piyeeeri juna ni si o ma brɔ Zwifə bam te tun. ⁸ Bejwaani We mu pe Piyeeeri dam si o taa yi Zezi tuntujnu Zwifə bam njaani. Ku nan yi dntu di mu pe amu dam si a taa yi Zezi tuntujnu dwi-ge tiinə bam njaani. ⁹ Zaki di Piyeeeri di Zan balu ba na nii ni ba yi Zezi kɔgo kum didɛera tun ma lwaru ni, ku yi We mu pe-ni yu-yojo si a taa tunj titunj dum kontu. Kontu njaani ba ma se si amu di Banabasi taa tunj di ba, yi ba ja di ja. Di maama ma se ni amu di Banabasi manj si di vu dwi-ge tiinə bam te mu di brɔ-ba We kwər-ywənjə kam, si bantv di manj Zwifə bam tee ni ba brɔ-ka. ¹⁰ Wojo didba yirani mu ba loori dibam, si di yi swe ku ni ni. Ku yi si di guli di zəni yinigə tiinə balu na wu ba kɔgo kum wuni Zeruzalem ni tun. Mu wojo kulɔ a na tiini a kwaani a kiə.

Pooli na brɔ ni Piyeeeri ki ku wu manj te tin

¹¹ Ku daari manj kalu Piyeeeri deen na tu o wu Antosi ni tun, mu amu kaan-o jaja, si a brɔ-o ni o wu ki ciga. ¹² Bejwaani, o na yi Antosi tun, o yəni o togi o di di dwi-ge tiinə mu. Ku daari, noona badonna na nunji Zaki-ba te ba ba daani tun, Piyeeeri laan pipiri o wubɔja yi o vin si o taa togi o di di dwi-ge tiinə bam. O pɔɔri o tti kontu, bejwaani o kwari balu na brɔ ni wuɔ maama na togi We cwənjə tun manj si o go ni Zwifə bam na goni ba bəkəri te tun. ¹³ Zwifə balu na tu ba se Zezi tun badaara di ma ji pipiri-nyina ni Piyeeeri na ki te tun, yi Banabasi di yagi o tti o pa ba ja-o ba zu ba pipirim dum wuni. ¹⁴ Kontu mu a ne ni ba daa ba togi ciga kalu We kwər-ywənjə kam na brɔ tun. A laan ma zigi ba maama yigə ni, yi a ta di Piyeeeri a wu: «Nmu yi Zwifu mu, yi n ki ni n yi dwi-ge tu mu te yi n daa ba togi Zwifə callu tum. Beɛ nan mu yi n laan lagi si n fin dwi-ge tiinə bam si ba se Zwifə bam callu tum?»

¹⁵ Ku yi ciga mu, dibam yi Zwifə bam tti dwi mu, si di dai dwi-ge tiinə balu na yəri We callu tum tun. ¹⁶ Di ku di, dibam laan tu di lwaru ni noonu wu na ciga We tee ni mu di o na ki o wu-didba di Zezi Krisi yirani, si ku dai ni o na se callu tɔb We na pe Zwifə bam tun njaani. Kontu tun, di tu di ki di wu-didba di Zezi Krisi si ku pa di na ciga mu We tee ni, bejwaani ku pɔpɔni ku wu: «Noon-noonu ba wani o na ciga We tee ni Di callu tum seem njaani.»

¹⁷ Dibam balu na ηwi di Zezi Krisi tun jigi tina ni di wu na ciga We tee ni. Ku nan ya na yi ciga ni dibam balu na ba togi Zwifə bam callu tum tun yi non-balwaaru mu We yigə ni, ku brɔ ni Zezi tti mu ganj

dɔbam sɔ dɔ tɔsi na? Aye. Kɔ daɪ kɔntɔ. ¹⁸ Amu nan na joori a pipiri a sɛ Zwifɛɛ cullu tum a ya na manɔ a yagɪ tɪ tɔgɪm tun, kɔ bɪ nɪ a yɪ nɔɔnɔ wɔlɔ na kɪ o cɔgɪ cullu tum tun mu. ¹⁹ We cullu tum tɪtɪ mu bɪ nɪ amu nɪ dɪ nɔɔnɔ wɔlɔ na tɪgɪ tun mu te, tɪ nan daa ba jɪgɪ dam amu banɔ nɪ Zezi na vɪ-nɪ tun nɔwaaɪ. Kɔ nan kɪ kɔntɔ, sɪ kɔ pa a taa nɔwɪ We nɔwaaɪ mu. ²⁰ Ba deen na pagɪ Zezi Krisi tɔn-dagara banɔ nɪ tun, kɔ nɪ dɪ amu tɔgɪ dɪd-o mu a tɪ. Kɔ daa daɪ amu tɪtɪ mu nɔwɪ, kɔ yɪ Zezi Krisi mu nɔwɪ a wɔnɪ. A na jɪgɪ nɔwɪ kalɔ lele kɔntɔ lɔgɔ banɔ nɪ tun, kɔ yɪ a na kɪ a wɔ-dɪdɔba dɪ We Bu Zezi tun nɔwaaɪ mu. Wɔntɔ mu soe amu, yɪ o sɛ o tɪ amu nɔwaaɪ. ²¹ A bɔ sɛ sɪ a vɪn We pɛɛrɪ dɪlɔ Dɪ na pɛ-nɪ zaanɪ tun. Nɔɔnɔ ya na wɔ wani o na cɪga We tee nɪ o na tɔgɪ Dɪ cullu tum tun nɔwaaɪ, kɔ bɪ nɪ Zezi Krisi tɔnɪ dɪm ya yɪ kafɛ mu.

3

Dɪ na kɪ dɪ wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi mu dɪ wɔ na cɪga We tee nɪ

¹ Abam Galati tiinɔ-ba, ɔ kikiɛ nɪ dɪ ba tulimi abam mu ba pa ɔ swan daa tɔrɛ te. Ba deen tɔɔlɔ ba bɪ abam jaja kɔ na kɪ te yɪ Zezi Krisi tɪ tɔn-dagara kam banɔ nɪ tun. ² A nan lagɪ a bwe abam wonɔ dɪdɔba yɪranɪ mu a nii. Abam deen na jonɪ We Joro kɔm yɪ kɔ wɔ ɔ wani tun, kɔ yɪ ɔ titɔnɔ na tɔgɪ cullu tum tun nɔwaaɪ mu na? Awo. Kɔ yɪ ɔ na nɪ We kwɛr-ywɛnɛ kam yɪ ɔ sɛ tun nɔwaaɪ mu. ³ Bɛɛ mu yɪ ɔ ba jɪgɪ swan kɔntɔ? Abam na puli ɔ tɔgɪ Zezi dɪ We Joro kɔm dam tun, ɔ laan lagɪ sɪ ɔ pipiri ɔ da-o dɪ ɔ tɪtɪ dam mu ɔ vɔ ɔ guri na? ⁴ Wɛɛnɔ tɪlɔ maama na kɪ abam titari nɪ tun wɔ jɪ kafɛ mu na? Aye. Amu bɔnɪ nɪ tɪ bɔ jɪ kafɛ. ⁵ We na pɛ abam Dɪ Joro kɔm yɪ Dɪ daari Dɪ kɪ wɔ-kɪnkagɪla abam titari nɪ tun, Dɪ kɪ kɔntɔ abam titɔnɔ na tɔgɪ cullu tum tun nɔwaaɪ mu na? Aye. Kɔ yɪ ɔ na nɪ We kwɛr-ywɛnɛ kam yɪ ɔ kɪ ɔ wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi tun nɔwaaɪ mu.

⁶ Kɔntɔ mu kɔ pɔpɔnɪ We tɔnɔ kɔm wɔnɪ kɔ wɪ: Abraham kɪ o wɔ-dɪdɔba dɪ We, yɪ We pa o na cɪga kɔ nɔwaaɪ. ⁷ Kɔntɔ mu wɔ pa ɔ lɔwari nɪ Abraham dɔwɪ tiinɔ cɪga cɪga yɪ balɔ na kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ We tun mu. ⁸ Faɔa faɔa tun kɔ manɔ kɔ pɔpɔnɪ We tɔnɔ kɔm wɔnɪ kɔ wɪ: We wɔ pa dɔwɪ-ge tiinɔ dɪ na cɪga Dɪ tee nɪ, dɪ ba na kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ Dɪ tun nɔwaaɪ. Mu kɔ kuri We de yigɛ Dɪ ta Dɪ kwɛr-ywɛnɛ kam dɪ Abraham Dɪ wɪ: «Amu wɔ ta nmu nɔwaaɪ mu a kɪ lɔgɔ banɔ dɔwɪ maama lanyɪranɪ.» ⁹ Kɔntɔ tun, balɔ maama dɪ na kɪ ba wɔ-dɪdɔba dɪ We nɪ Abraham deen na

kɪ o wɔ-dɪdɔba dɪ Dɪ te tun, We dɪ wɔ kɪ-ba lanyɪranɪ.

¹⁰ Kɔ daari balɔ na tɪgɪ cullu tum sɪ ba ma na cɪga We tee nɪ tun wɔ na cɔgɪm. Bɛnɔwaaɪ kɔ pɔpɔnɪ We tɔnɔ kɔm wɔnɪ kɔ wɪ: «Wɔlɔ maama na wɔ tɔgɪ kɔlɔ maama na pɔpɔnɪ kɔ kɪ We cullu tɔnɔ kɔm wɔnɪ tun, We wɔ cɔgɪ kɔntɔ tu.»

¹¹ Dɪ nan ye lanyɪranɪ nɪ, nɔɔn-nɔɔnɔ bɔ na cɪga We tee nɪ dɪ o na tɔgɪ cullu tum tun nɔwaaɪ. Kɔ nan pɔpɔnɪ kɔ wɪ: «Wɔlɔ na jɪgɪ cɪga We tee nɪ tun mu yɪ wɔlɔ na kɪ o wɔ-dɪdɔba dɪ Dɪ tun, oɔ na nɔwɪ cɪga cɪga.»

¹² Nɔɔnɔ na tɔgɪ cullu tum kɔ daɪ nɪ o kɪ o wɔ-dɪdɔba dɪ We, nɪ kɔ na pɔpɔnɪ kɔ wɪ: «Wɔlɔ na kɪ We cullu tum na bɪ te tun wɔ na nɔwɪ kɔ nɔwaaɪ.»

¹³ Dɔbam nan na wɔ kɪ kɔlɔ maama We cullu tum na bɪ tun, dɪ manɔ sɪ dɪ na cɔgɪm mu. Zezi Krisi nan mu tɪgɪ tɔn-dagara kam banɔ nɪ o ma lɪ dɔbam cɔgɪm dɪm kɔntɔ wɔnɪ. We ma pa Zezi lɔnɪ dɔbam yuu nɪ o na cɔgɪm dɪlɔ dɔbam ya na manɔ sɪ dɪ na tun. Kɔ yɪ nɪ kɔ na pɔpɔnɪ kɔ wɪ: «Wɔlɔ maama ba na gɔ ba lɔ daa yuu nɪ tun, We mu cɔgɪ kɔntɔ tu.» ¹⁴ Zezi Krisi deen sɛ o tɪ kɔntɔ donɔ mu, sɪ kɔ wani kɔ pa We kɪ dɔwɪ-ge tiinɔ dɪ lanyɪranɪ, nɪ Dɪ deen na goni nɪ dɪ Abraham te tun. Kɔntɔ nɔwaaɪ dɔbam wɔ wani dɪ jonɪ We Joro kɔm, nɪ Dɪ na goni nɪ sɪ Dɪ pa dɔbam te tun, dɪ na kɪ dɪ wɔ-dɪdɔba dɪ Dɪ tun nɔwaaɪ.

We na goni nɪ Dɪ pa Abraham te tun

¹⁵ A kɔ-bɔ-ba, a lagɪ a ma lɔgɔ banɔ wonɔ mu a ma bɪ abam We cɪga kam na yɪ te tun. Nɔɔna bale na kɪ nɪ dɪdɔba ba go nɪ ba pa daanɪ wonɔ banɔ nɪ, nɔɔn-nɔɔnɔ daa bɔ wani o cɔgɪ ba nɪ dɪm kɔntɔ, naa o kɪ wonɔ kɔdonɔ o daa wɔlɔ da. ¹⁶ We deen na goni nɪ dɪ Abraham tun, kɔ yɪ dɪ o naa kɔm dɪ mu. Kɔ na pɔpɔnɪ te tun, kɔ wɔ tagɪ nɪ o naaru. Kɔ pɔpɔnɪ kɔ wɪ o naa mu. Kɔ bɪ nɪ kɔ yɪ nɔɔnɔ dɪdɔba taanɪ mu, yɪ o naa kɔm kɔntɔ mu yɪ Zezi Krisi. ¹⁷ Kulɔ amu na lagɪ a ta tun mu yɪ sɪ, We deen goni nɪ dɪ Abraham, yɪ kɔntɔ kwaga nɪ, bɪna bɪɔ yana dɪ fiinto (430) laan na ke tun, Dɪ daa ma kwe Dɪ cullu tum Dɪ pa Zwifɛɛ bam. We cullu tum kɔntɔ nan bɔ wani tɪ cɔgɪ nɪ dɪlɔ Dɪ ya na manɔ Dɪ go dɪ Abraham tun. Tɪ bɔ wani tɪ pa Dɪ ni-gonim dɪm jɪ kafɛ. ¹⁸ We ya na pɛ nɔɔna Dɪ pɛɛrɪ dɪm ba na tɔgɪ Dɪ cullu tum tun nɔwaaɪ mu, Dɪ ni-gonim dɪm ya daa ba jɪgɪ kuri. Dɪ nan ye nɪ, We pɛ Abraham Dɪ pɛɛrɪ dɪm Dɪ na goni nɪ dɪd-o tun nɔwaaɪ mu.

We cullu tum kuri na yɪ te tun

¹⁹ Kɔ nan na yɪ kɔntɔ, bɛnɔwaaɪ mu yɪ We kwe Dɪ cullu tum Dɪ pa Zwifɛɛ bam? Dɪ kwe-tɪ Dɪ wɔlɔ Dɪ ni-gonim dɪm nɪ, sɪ kɔ wani kɔ pa dɪ lɔwari kɔlɔ na yɪ lɔwari tum tun

mu. DI cullu tum deen manı sı tı taa wura, sı ku vu ku yi maņa kam Abraham naa kum na wó ba lugu baņa tun mu. Wuntu mu yi wulu We na goni DI ni dum o nwaani tun. We deen togi DI malesi sum jıņa mu DI kwe DI cullu tum DI pa DI ncoona bam, yi yiginu deen mu wu bantı dı We titarı nı. ²⁰ Yiginu na wu ncoona bale titarı nı, o ba wura ncoonu didwa nwaani, We nan yi didwa mu. DI na goni DI ni dı Abraham tun, DI yoorı DI ncoonu dı Abraham titı mu.

²¹ Kuntu maama nan brı nı We cullu tum warı tı manı dı DI ni-gonim dum mu na? Awo, ku dai kuntu. Cullu tarı tı na wó wani tı pa ncoona na nwaı We tee nı. Cullu tintı donj ya na wura, tı ya wó wani tı pa ncoona na cıga We tee nı. ²² We tonc kum nan brı dibam nı nabiını maama wu lwarım dam kuri nı mu. Kuntu, ku yi balı na kı ba wu-dıdwa dı Zezi Krisi tun yurani mu wó joni peeri dıw We na goni nı sı DI pa balı na jıgi wu-dıdwa dı DI tun. ²³ Ku daarı, ku na wó loori sı Zezi ba sı dı kı dı wu-dıdwa did-o tun, dibam deen nyı nı dı wu piına digı nı mu te, cullu tum na cıgi dibam tun nwaani, yi ku vu ku yi maņa kalı We na vırı dibam dı na kı dı wu-dıdwa dı DI te tun. ²⁴ Kuntu mu cullu tum deen jıgi dibam tı kweı, sı ku vu ku yi maņa kam dı na lwarı Zezi Krisi tun, sı dı laan na cıga We tee nı dı na kı dı wu-dıdwa did-o tun nwaani. ²⁵ Dibam laan nan na kı dı wu-dıdwa dı Zezi tun, wonjo daa tarı ku na wó ta te dibam.

²⁶ Abam na nwaı dı Zezi Krisi tun, á maama yi We biı mu á na kı á wu-dıdwa dı DI tun nwaani. ²⁷ Abam wulu maama ba na miis-o na wunu tun laan nwaı dı Zezi Krisi mu, yi o nyı dı Zezi titı mu te. ²⁸ Kuntu tun, kampwara daa tıri Zwifu dı dwi-ge tu laņa nı. Kampwara nan ta tıri gamba dı wulu na te o titı tun laņa nı. Kampwara nan tıri baaru dı kaani laņa nı dı. Abam na nwaı dı Zezi Krisi tun, á maama yi wonjo didwa mu. ²⁹ Abam na yi Zezi Krisi ncoona tun, ku pe á togi á yi Abraham naaru mu, yi á wó joni peeri dıw We na goni nı sı DI pa Abraham naaru tum tun.

4

¹⁻² Kulu amu na lagı a ta tun, ku nyı dı bu na wó ba o joni o ko sojı o taa te te tun mu. Wuntu ta na yi bu maņa kalı tun, ncoona mu yoni ba niı o baņa nı, o ta ba te o titı, yi ba nan ye nı wuntu mu wó ba o taa te o ko wum wınu tum maama. O na yi bu kuntu tun, ncoona mu wura ba na niı o wınu tum baņa nı ba pa-o, sı ku taa ve maņa kam o ko wum na pe nı sı o taa te o wınu tum tun. ³ Ku nan yi bidwı mu dı dibam dı. Dı deen ta na wu lwarı We cıga kam na yi te tun, lugu baņa wo-yoorı mu

te dibam nı dı yi gambe mu te. ⁴ Ku daarı, maņa kam dı Ko We na lagı tun na sunı ka yi tun, DI tonjı DI titı Bu mu yi o ba lugu baņa. O na tu tun, ku yi kaani mu lug-o, yi o ba o se o togi We cullu tum, ⁵ sı o wani o vri ncoona balı cullu tum na te tun. O ma nwaı dı lwarım jını sı ku pa dı wani dı ji We biı. ⁶ Á nan na sunı á ji We biı tun, DI laan tonjı DI Bu wum Joro mu sı ku ba ku taa wu á bicara nı, yi ku paı dı bı We nı dı Ko Baba. ⁷ Kuntu maa brı nı dı daa dai gambe, sı dı laan yi We biı mu. Dı nan na yi We biı kuntu tun, We wó pa dı taá te wo-laaru tıw maama DI na tinjı sı DI pa DI biı bam tun.

Pooli na jıgi liı Galatı tiını bam nwaani te tin

⁸ Faņa faņa tun, abam deen ya yarı We, yi á pa lugu baņa wo-yoorı te abam nı á yi gambe mu te. Abam deen paı tı yi wa mu, yi tı yagi tı dai kulukulu. ⁹ Ku daarı lele kuntu abam laan tu á lwarı We. Ku nan na yi cıga, We lwarı abam. Bıe nan mu yi á laan bunjı sı á daa jori á taá zuli lugu baņa wo-yoorı tıw na ba jıgi dam yi tı ba jıgi kuri dı tun? Benwaani mu á lagı sı á jori á ba á taá yi tı gambe? ¹⁰ Abam yoni á kuri da yadonnı sı á taá zuli-ya, dı canı sidonnı dı mıme sidonnı bını wunu dı bına yadonnı dı. ¹¹ Amu jıgi liı mu abam nwaani, sı dedonjı amu titıņa yam maama a na tonjı abam tee nı tun wó ji kafe.

¹² Á ko-biı-ba, a loori abam sı á taá lwani amu á togi We nı amu na togi-DI te tun, benwaani amu dı yi nı abam na yi te tun mu. Á deen na wu abam tee nı tun, á wu kı-nı kulukulu á cogı. ¹³ Á wó wani á guli nı, ku yi amu yawıwı kum nwaani mu pe a manjı abam tee nı a pulı a toalı We kwırwıwı kam a brı abam. ¹⁴ Dı kuntu dı, a yawıwı kum na tiini ku yaarı abam te tun, á wu se sı á yalı-nı, á nan wu yagi-nı. Abam nan kı-nı lanyurani nı We maleka mu te, yi á joni-nı lanyurani nı Zezi Krisi titı mu te. ¹⁵ Abam deen jıgi wupolo dı amu. Á ye lanyurani nı, á na jıgi wupolo dı amu te tun, á ya na wai á yiı titı dı á lıne, á ya wó lıni-ya á pa-nı. Bıe nan mu kıa yi á wupolo kum kuntu je? ¹⁶ Amu nan na tagı cıga dı abam tun laan mu pe a jı á dum na?

¹⁷ Ku nan na yi ncoona balı na pipiri We cıga kam yi a manjı a ta ba taani tun, bantı kwaani sı ba pa á wubıņa taa togi-ba mu, yi ku nan ba zıni abam. Ba lagı sı ba cogı amu dı abam mu daani, sı á daarı á taá togi bantı. ¹⁸ Ncoonu na kwaani o togi wulu na togi cıga lanyurani tun kwaga, kuntu lana. Ku lana sı á taá tog-o kuntu maņa maama mu, sı ku wu manjı sı ku taa yi

manja kalu yuranu amu na wu ta wu abam tee ni tun.

¹⁹ A biə-ba, amu daa ta tiini a jigi yaara abam njaawanu, ni kaanu na vri pugə te tun mu. Amu nan wu ta jigi liə kontu di abam, si ku vu ku yi manja kam á na wu ta nwi ni Zezi Krisi na lagu te tun. ²⁰ Amu ya tiini a lagu si a taa wu abam tee ni mu lele kontu, si a wanti a fogi a njooni wəənu tum kontu a bri abam, si ku zəni abam. Benjwaanu amu daa yəri kulu a na wu ta a bri abam tun.

Agaari di Sara mumaja yam na bri dibam kulu tun

²¹ Abam balu na lagu si á se We callu tum, á daa ta wu lwaru We callu tɔno kum na bri te tun. ²² We tɔno kum bri dibam ni di nabaaru Abraham deen jigi bəkəri sile mu. O lugi diduwa kam di gamba-kana na wu o soɔɔ ni tun. Ku daari o titi kaanu wum di ma lu bəkərə o wəli da. O titi kaanu wum yiri mu Sara, ku daari wulu na yi gambiaa tun yiri mu Agaari. ²³ Bəkərə kalu gamba-kana kam na lugi tun lura kam de nabiinə lura cwəɔɔ na yi te tun mu. Ku daari bəkərə kalu o titi kaanu wum na lugi tun, ku yi We na goni ni DI pa-o ni oó lu tun njaawanu mu o luga. ²⁴ Ku maa yi nyinyugu mu di kaana bam kontu bale, si ku bri dibam cwe sile tɔgum na yi te tun. Kaana bale bam kontu ta bri dibam We na goni DI ni DI pa DI noona bam kuni bile te tun mu. Agaari mu nyi di callu tulu We na pe Zwifə bam Sinayi piu kum yuu ni tun. Balu na tɔgi callu tum kontu tun nyi di gambe mu, ni Agaari di o biə na yi gambe te tun. ²⁵ Agaari mu nyi di Sinayi piu kum, ku na wu Arabi ni tun. Zwifə bam di nan tɔgi callu tulu We na pe dáanu tun mu. Kontu tun, Zeruzalem na wəra zum di ku nɔn-biə bam maama tun, ba di yi gambe mu, callu tum na te-ba tun njaawanu. ²⁶ Ku nan na yi We titi tu Zeruzalem kulu na wu weyuu ni tun, kontu yi tu kulu dibam na yi ku nɔn-biə tun mu. Ku maa nyi di dibam nu wulu na lugi dibam yi di dai gambe, ni Sara deen na lugi o bu wum yi o dai gambaa te tun. ²⁷ Ku pupuɔni We tɔno kum wunu ku wu:

«Nmu wulu na yi ka-duɔɔ yi n wu jaanu pugə n lu tun,

ta n ki wupolo si n ta n caka,

nmu na wu di ywəəni tun njaawanu.

Benjwaanu kaanu wulu baru ya na yag-o tun laan wu ba o taa jigi biə zanzan o dwəni kaanu wulu na jigi baru tun.»

²⁸ A ko-biə-ba, ku na yi abam, á laan jigi We titi biə mu DI ni-gonim dum njaawanu, nneenu Sara bu Yizaki lura kam na de te tun. ²⁹ Faɔa faɔa tun, Abraham bu wulu lura kam na de nabiinə lura na tɔgi te tun

mu beesi o bu wulu lura na tɔgi We Joro kum wubuɔa na yi te tun. Di zim maama di, We titi biə bam ta nau beesa kontu doɔɔ mu. ³⁰ We tɔno kum nan bri dibam ku wu: «Zəli kaanu wulu na yi gambiaa tun di o bu wum, si ba nuɔi n soɔɔ ni. Benjwaanu ku wu manji si bu wum kontu tɔgi di n titi kaanu wum bu wum o taa te nmu wəənu tum.»

³¹ Kontu, a ko-biə-ba, di na yi We biə tun, ku bri ni di yi Abraham titi kaanu wum biə mu, yi di te di titi, si di dai gambaa kam biə.

5

Zezi Krisi na lagu si di taá te di titi te tun

¹ Zezi Krisi na vri dibam o yagi tun, ku yi si di taá te di titi mu. Kontu njaawanu á fogi á ci á titi, si á daa yi se á tɔgi cwəɔɔ kalu na wu pa á joori á ji gambe tun.

² Nan cəgi-na amu Pooli na lagu a ta kulu di abam tun. Abam na se si ba go abam ni Zwifə bam callu tum na bri si ba go ba bəkəri te tun, á daa ba jigi nyooɔri Zezi Krisi tee ni. ³ A ta lagu a ta a bri abam jaja ni, abam wulu maama na se si ba go-o tun, kontu tu manji si o se Zwifə bam callu tum maama mu. ⁴ Abam balu na buɔi si á na ciɔa We tee ni callu tum tɔgum njaawanu tun, abam pɔoɔri mu di Zezi Krisi, yi o zaanu dum daa təri á tee ni.

⁵ Ku daari We Joro kum nan wu dibam balu na ki di wu-diduwa di Zezi tun tee ni, yi di jigi tuna lanyuranu ni di wu na ciɔa We tee ni. ⁶ Di na nwi di Zezi Krisi tun, di na goni di bəkəri naa di zi wu goni di, ku dai kulukulu. Woɔɔ kulu nan na jigi kuri tun mu yi si di taá jigi wu-diduwa di Zezi, si ku pa di taá soe daanu lanyuranu.

⁷ Abam deen yooɔri á tɔgi We cwəɔɔ lanyuranu mu. Wɔɔ nan mu ciɔi á cwəɔɔ si á daa yi se We ciɔa kam? ⁸ Wulu na bri abam kontu tun, ku dai We dilu na bəɔi abam si á taá tɔgi-DI tun. ⁹ Ku nyi ni di na yəni di te te di wu: «Dabuli funfun na wu dipe mun-leeri wunu, ku pa di maama fuli mu.» ¹⁰ Dibam maama na nwi di di Yuutu Zezi Krisi tun, amu ye ni di wu ta jigi wubuɔi-diduwa mu. Wulu nan na jigi abam wubuɔa o bulgimi tun, We wu cɔgi kontu tu o kəm-balɔɔ kum njaawanu, di o na manji o yi te di.

¹¹ A ko-biə-ba, amu ba bri ni, noonu na tɔgi We, o manji si o go. A ya na bri kontu doɔɔ, noona bá beesi-ni a zaasum dum njaawanu, benjwaanu a na bri Zezi na tigi te tuun-dagara kam banja ni tun ya bá ta yi ta-lɔɔɔ di noona. ¹² Amu nan na buɔi te tun, ku yaá ta lana si balu na jigi abam ba yaara di gwəɔɔ kam tun le ba lwi ba titi

ba wæli da, si ku ta dai ba bækæri gonim yirani.

¹³ A ko-biæ-ba, We na bænji abam si á taá togi-DI tun, ku yi si á laan taá te á titi mu. A nan na suni á te á titi kontu tun, ku dai ni á wú ta ki wo-yóorv tlv maama á wubnja na lagi tun. A nan taá tiini á zæni daani di sono. ¹⁴ Benwaani We niæ yam maama bri woŋo didva mu, ni noonv manj si o taa soe o doŋ ni o na soe o titi te tun. ¹⁵ Abam nan na jigi daani ni vara na yæni ba jigi daani yi ba duni daani te tun, á taá ye si á wú ba á cogi daani didva didva á ti.

We Joro kum na pai dí togi cwæŋə kalv tin

¹⁶ Nan cægi-na kulv kum a na lagi a ta tun. Pa-na We Joro kum taa vai abam á ŋwta maama wuni, si á yi taá se á togi wo-yóorv tlv á fra na zúuri tun. ¹⁷ Benwaani nabiinæ wubnja na lagi kulv tun ba jigi fra di We Joro kum. We Joro kum di fra na zúuri kulv tun di nan ba jigi fra di nabiinæ. Ku maa bri ni wænu tum kontu tile wubnja wari ya manj daani. Ku ma pa á daa wari á wubnja wænu á ki. ¹⁸ We Joro kum nan na vanj abam, cullu tum daa wv manj si ti taa te abam.

¹⁹ Nabiinæ wubnja na lagi si ba taa ki wænu tlv tun mu tintv, ti yi jaja mu: ku yi boorim dwi maama, di wo-digiru titvŋa, di wo-zona kænæ dwi maama, ²⁰ di jwænæ kaanum, di liri dim, di ka culi daani, di ka ja daani, di wv-guv, di ban-zoŋo, di ka beeri ka yiratu zanæ, di ka yi se daani, di ka pçori daani, ²¹ di wo-swænæ, di sa-nyori, di non-kwælim, di ka ki wo-yóorv tidonnæ. A nan ta wú fogi a kaani abam a wæli da ni, balv na yæni ba ki wænu tum kontu dwi tun, ba bá togi ba zv We paari dum wuni.

²² Ku daari We Joro kum na pai noona yi te tun mu tintv: Ku pai noona jigi sono mu, di wupolo, di wv-zuru, di ban-puv, di da-zulæ, di lanyirani kæm, di ciga toŋum, ²³ di wv-bono, di ka ja n titi. Culu nan taræ ku na vin wo-laaru tintv. ²⁴ Ku na yi dibam balv na yi Zezi Krisi noona tun, di li dí wubnj-dooræ yam dí yagi, yi ya daa ba te dibam si dí taá ki wo-yóorv tlv dí fra na zúuri tun. ²⁵ We Joro kum na pe dí na ŋwi-dvŋa tun, di pa-na ku taa vanj dibam dí ŋwta maama wuni. ²⁶ Dí nan yi ki kamunni da-yirani si dí pa da-worv zanj naa dí taa jigi wv-guv daani.

6

Dí na manj si dí taá zæni daani te tin

¹ A ko-biæ-ba, á na ne ni noonv ki kæm o tusi, abam balv We Joro kum na vanj tun manj si á zuri á yira mu á bri-o di wv-bono, si o joori o togi ciga cwæŋæ. A nan

taá yiri á titi, si ku yi zanj ku pa abam di daa tusi. ² A taá zæni daani á cana wuni, si á na ki kontu mu á se Zezi Krisi ni dum o na pe tun.

³ Abam wolv na bunj o pai o yi kamunu yi o yagi o dai kulukulv tun, kontu tu ganj o titi mu. ⁴ Noonv maama manj si o taa nii o titi titvŋa na yi te tun mu. Kontu tu nan na ne ni o titvŋa yam lana, o laan wú wani o taa jigi wupolo di o titi na ki kulv tun má, ku dai si o kwe o manj di o doŋ titvŋa na yi te tun. ⁵ Benwaani noonv maama manj si o toŋj titvŋj dlv We na pe-o tun mu.

⁶ Noonv wlv ba na zaas-o We taani tun manj si o ki o na jigi kulv tun mu o pa wlv na zaas-o tun.

⁷ A yi zanj á ganj á titi, si noon-noonv bá wani o sægi o na ki kulv tun We yigæ ni. Noonv titvŋa na wú pa o na nyçori dlv tun nyi di valv na dugi o kara yi o manj si o joori o ba o zagi wænu tlv dwi o na dugi tun mu. ⁸ Noonv nan na toŋj wo-yóorv tlv o titi wubnja na lagi tun, o nyçori mu wú ba taa yi tsvni. Ku daari noonv nan na toŋj titvŋa yalv We Joro kum wubnja na lagi tun, kontu tu nyçori mu wú ta yi We ŋwi-dvŋa kalv na ba tiæ DI Joro kum na wú pa-o tun. ⁹ Kontu ŋwaani, di nan yi pa yaworv zv dibam si dí yagi lanyirani kæm. Dí na fogi dí zigi kæŋkæŋ, di laan wú ba dí na nyçori dlv na lana tun. ¹⁰ Kontu ŋwaani, di na ne pwælæ manj di manj, di manj si dí taá ki lanyirani di noona maama, ku na dve didi di dí ko-biæ balv di na jigi wv-didva di Zezi Krisi tun.

¹¹ Nii-na, amv titi laan mu me a jvŋa a pvpvni pvpvni-bu-kamunæ yantv si a pa abam.

¹² Ku na yi noona balv na kwaani si ba fin abam si á taá gonæ Zwifæ bam cullu tum ŋwaani tun, bantv yi balv na lagi si ba na yiri mu noona tee ni di ba na ki ba titi te tun. Ba nan ba lagi si noona taa bæesi-ba. Kontu ŋwaani mu ba bá se si ba bri noona ni We wú vri-ba lwarum wuni Zezi Krisi na tigi tvn-dagara kam banj ni tun ŋwaani. ¹³ Balv bam ba na se si ba taa goni tun titi nan ba togi We cullu tum ciga ciga. Ba nan lagi si ba pa abam di se gwæŋæ kam mu, si ku pa ba na cwæŋæ ba taa ŋçoni ba magi ba nyçona ni abam se á go ni bantv te. ¹⁴ Ku nan na yi amv, woŋo kulv yirani amv na wú ta jigi a ŋçoni di wupolo tun yi di Yuutu Zezi Krisi na tigi tvn-dagara kam banj ni o ma vri noona te tun mu. Ku nan yi Zezi Krisi tvn-dagara kam ŋwaani lvgv kontv wænu tum nyi ni ti tigi mu, ti daa ba jigi kuri di amv, yi a di nyi di tv mu di wænu tintv. ¹⁵ Nmu na gonæ, naa n na wv goni di, kontv dai kulukulv. Woŋo kulv nan na jigi kuri tun mu yi si n na ŋwi-dvŋa We tee ni. ¹⁶ Ku nan na yi balv na se

kwia yam kontu tun, We wó pa-ba wu-zuru
 yi DI duri ba njwana lanyirani, ku wəli dɪ
 balu maama na yi DI titi noona ciga ciga
 tun.

¹⁷ A daa ba lagu si noon-noonu joori o
 yaari-ni, bejwaani amu na manɪ a jigi
 njwandaala yalu a yira ni tun brɪ ni Zezi
 mu te-ni.

¹⁸ A ko-biə-ba, dɪ Yuutu Zezi Kriisi wó pa
 abam yu-yojo. Amina.

**Tɔnɔ kuls Pooli na pɔpɔni o pa
 EFɛɛZI TIINɛ tun
 Tɔnɔ kuls Pooli na
 pɔpɔni o pa Efɛɛzi tiinɛ
 tun na bri dɔbam kuls tun
 mu tuntu**

Pooli deen pɔpɔni tɔnɔ kuntɔ o pa We nɔɔna balɔ na wɔ Efɛɛzi ni tun mu. O pɔpɔni o bri We ciga kam mu, si ku zani We nɔɔna bam maama. O na pɔpɔni tɔnɔ kum manja kalɔ tun, o wɔ pɔna digɛ ni mu.

Pooli pɔpɔni o bri ni, ku loori We na wɔ ki lugu tun, DI manɔ DI li wɔbɔɔna si DI pa Zezi Kriɔi mu taa yi wænnu tɔl maama na wɔ weyuu ni di tɔga banja ni tun Yuutu (Efɛɛzi 1:10).

Pooli de yigɛ o ki We le di wo-ɔnnɔ tɔl maama DI na pe dɔbam DI Bu Zezi Kriɔi ɔɔna tun. O ma bri We na kuri DI nɔɔna yi DI yagi ba lwarum DI ma ce-ba DI pa ba ji DI biɛ Zezi tɔnni dum ɔɔna te tun. Kuntɔ, balɔ maama na ki ba wu-dɔɔba di Zezi tun, ku na yi Zwifɛ di dwi-ge tiinɛ di, ba laan jigi dwi dɔɔba mu (pɔɔrum 1-3).

O ma daari o loori balɔ maama na se Zezi tun, si ba taa ɔɔni ku manɔ di ɔɔni-dɔɔna kalɔ We na pe-ba tun. Beɔnaani, We na vri DI nɔɔna lwarum di tɔnni wɔnni tun, ku yi zaani mu, ba na ki ba wu-dɔɔba di Zezi Kriɔi tun ɔɔnaani. Ku daari, ba nan manɔ si ba taa ki DI wɔbɔɔna na lagɛ te tun ba ɔɔni maama wɔnni, ku na yi baara di ba kaana laɔa ni, ku na yi kwɛ di ba biɛ laɔa ni, ku na yi nɔɔna di ba yum tiinɛ laɔa ni (pɔɔrum 4-6).

Pooli kwe wænnu tɔtɔ nyunyɔɔ mu o ma manɔ o bri We nɔɔna na yi dwi dɔɔba te tun:

- Dayigɛ wɔɔɔ, o bri ni Zezi nɔɔna bam nyi di nɔɔnɔ yira mu te, yi Zezi laan nyi di yira yam yuu (1:22-23).
- Bile wɔɔɔ, o bri ni Zezi nɔɔna bam nyi di digɛ mu te, yi Zezi nyi di kandwe dɔl na pai digɛ kam zɔga lana tun (2:20-22).
- Bitɔ wɔɔɔ, o ma bri ni Zezi nɔɔna bam nyi di kaani mu te, yi Zezi laan nyi di o baru (5:21-33).

¹ Amɔ Pooli wɔlɔ We na kuri di DI tɔtɔ wɔbɔɔna si a taa yi Zezi Kriɔi tɔnnɔni tun mu pɔpɔni tɔnɔ kuntɔ. A pɔpɔni si a pa abam balɔ na yi We nɔɔna yi á zɔnni Efɛɛzi ni tun, abam balɔ na ki á wu-dɔɔba di Zezi Kriɔi tun.

² Dí Ko We di dí Yuutu Zezi Kriɔi wɔ pa abam yazurɛ di yu-yoɔɔ.

We na zani DI biɛ te tun

³ Dí zuli-na We dɔl na yi dí Yuutu Zezi Kriɔi Ko tun. Dɔbam na ɔɔni di Zezi Kriɔi tun mu pe We ki dɔbam lanyranɔ. DI ma pa dɔbam wo-ɔnnɔ tɔl maama na yi DI Joro kum nyim yi ti nunɔi DI sɔɔɔ kum ni tun. ⁴ Ku na loori si We ki lugu banja tun, DI manɔ DI da yigɛ DI kuri dɔbam mu si dí taá yi DI nɔɔna Zezi Kriɔi ɔɔnaani, si dí taá jigi wo-pɔɔ DI yigɛ ni, si dí yi tusi. ⁵ We na soe dɔbam tun ɔɔnaani mu DI wuuri DI ki DI wɔbɔɔna ni, si DI pa dí tɔɔi dí ji DI biɛ Zezi Kriɔi ɔɔnaani. ⁶ Kuntɔ, dí zuli-na We, DI pɛɛri dum na yi kamunu yi di ba jigi dɔɔni tun ɔɔnaani. DI kwe-di DI pa dɔbam zaani, DI Bu-sono Zezi na vri dɔbam lwarum wɔnni tun ɔɔnaani mu.

⁷ Ku yi Zezi Kriɔi na tɔga yi o jana nunɔi tun ɔɔnaani mu o me o ɔɔni dí lwarum dum juni, si ku pa We yagi dí lwarum DI ma ce dɔbam. Mu We na ki te DI bri DI zaani dum na tiini di dagɛ te, ⁸ yi DI ma-di DI zani dɔbam ku ja gaali. DI ma pa dí na swan dwi maama di wɔbɔɔni-ɔɔna lanyranɔ. ⁹ DI ma pa dí lwarɔ DI ciga kalɔ deen na sɔɔni tun. Mu wɔɔni kuls DI na manɔ DI li wɔbɔɔna si DI tɔɔi Zezi Kriɔi ɔɔnaani DI ki tun. ¹⁰ We nan bɔɔni si, manja kam DI na lagɛ tun na yi ka ti, DI wɔ pa DI wɔbɔɔna sɔnni ya ki, si wænnu maama la daani si Zezi Kriɔi taa yi ti yuutu, ku na yi wænnu tɔl na wɔ weyuu ni di tɔga banja ni tun maama.

¹¹ Ku yi Zezi Kriɔi ɔɔnaani mu We kuri dɔbam si dí taá yi DI nɔɔna. Kuntɔ mu yi kuls We na manɔ DI ki DI wɔbɔɔna ni si DI ki DI pa dɔbam tun. Duntu mu yi dɔl na pai wænnu maama sɔnni ti ki yi ti tɔɔi DI wɔbɔɔna na lagɛ te tun. ¹² Ku nan yi dɔbam balɔ na de yigɛ di jigi tɔna di Zezi Kriɔi tun mu We deen kuri, si dí taá ɔɔni te na wɔ pa DI na zulɛ DI zaani kamunu kum ɔɔnaani tun. ¹³ Kuntɔ, abam balɔ di laan na tu á se We ciga kam tun, abam ni We kwɛr-ywɔɔni kalɔ na pe á na vrum lwarum wɔnni tun, yi á ki á wu-dɔɔba di Zezi Kriɔi. A na ɔɔni dɔl-o kuntɔ tun, We ma ki DI Joro kum á bicara ni, nunɛɛni DI na manɔ DI go ni si DI ki te tun, si ku taa yi nyunyɔɔni kuls na bri ni á yi DI nɔɔna tun. ¹⁴ We na pe dɔbam DI Joro kum tun, ku pe dí lwarɔ ni dí laan wɔ ba dí na wo-laaru tɔl maama We na bɔɔni si DI pa dɔbam tun, si dí taá cɔɔi si ku vu ku yi manja kam We na wɔ ba DI jonɔi dɔbam balɔ maama na yi DI nɔɔna tun, yi ku maama wɔ pa We na zulɛ zanzan.

Pooli na loori We o pa Efɛɛzi tiinɛ te tun

¹⁵ We na ki te maama DI pa abam tun ɔɔnaani mu, a ki DI le abam ɔɔnaani manja maama. A ni abam ɔɔni ni á tɔɔi dí Yuutu Zezi di á wu-dɔɔba, yi á kwɛri á soe We

noona bam maama. ¹⁶ Kuntu nwaani mu a yɛni a ki We le, yi a kwɛri a loori-DI a pa abam. ¹⁷ A loori dɪ Yuutu Zezi Krisi Ko We dilɔ na jigi paari-zulɛ tun, si DI pa DI Joro kum zɛni abam si á taá jigi wobɔɔ-ɔɔna, si DI vuri abam si á wanti á lwarɪ DI na yi wɔɔɔ tun. ¹⁸ Amu loori We si DI pa á wɔ vuri, si á wanti á lwarɪ DI na kuri abam si á taá jigi tɔna yalɔ DI tee ni tun, si á daari á lwarɪ DI wo-laaru tum na tiini ti daga yi ti ba jigi donj te. DI tinji-ti si DI ba DI kwe DI pa balɔ na yi DI noona tun mu. ¹⁹ Amu ta loori We si DI pa á lwarɪ DI dam dum na daga dɪ ja gaalɛ te, yi DI ma-dɪ DI zɛni dɪbam balɔ maama na se-DI tun. DI dam-forɔ kum kuntu mu DI mɛ DI tɔɔɔ tɔɔɔ-kamunɔ yam. ²⁰ Dam dum kuntu mu DI mɛ DI bi Zezi Krisi DI pa o yagi tɔɔɔ, yi DI daari DI ma-dɪ DI zɛɔ-o DI pa o jɔni DI jazum ni DI sɔɔɔ ni. ²¹ Kuntu, Zezi Krisi laan mu te wɛɛnu tɔɔ maama na jigi dam nabiinɔ banja ni tun. Ku na yi pwa dɪ dɪɔɔera maama dɪ wɔɔɔ tiinɔ maama, o dam dum dwe ti maama. Ku na yi zum wɛɛnu tum dam, naa jwa wɛɛnu tɔɔ na lagɪ ti ba tun dɪ, Zezi yuri dum mu dwe yira yalɔ maama ba na bɛ tun. ²² We ma kwe wɛɛnu maama DI ki Zezi Krisi dam kuri ni, yi DI daari DI tinj-o si o taa yi o non-kɔɔ kum yuutu, si o taa te wɔɔ maama. ²³ Zezi kɔɔ kum mu nyi dɪ o yira yam, ku yi wɔntɔ mu nwi ba wɔntɔ, yi wɔntɔ mu pai wɔɔ maama wɔra weyuu dɪ tɔɔa banja je maama ni.

2

Nwi-dɔɔa kalɔ We na pɛ dɪbam tin

¹ Abam dɛɛn yi noona balɔ na ba jigi nwiɔa kalɔ na nuɔi We te, á na vin We ni yi á ki lwarum tun nwaani. ² Á dɛɛn ma tɔɔi cwe silɔ na yi lɔɔɔ banja wo-ɔɔɔ cwe tun, yi á daari á tɔɔi sutaana-pe wɔɔ na te weyuu tɔɔɔɔɔ ciciɔi sɔm tun. Wɔntɔ mu yi sutaani dilɔ laan na te balɔ na vin We ni tun. ³ Dɪbam maama dɛɛn tɔɔi noona bam kuntu cwe sɔm mu, yi dɪ ki wo-zɔɔna yalɔ dɪ fra na zɔɔɔɔ tun. Dɪ ma yɛni dɪ ki wo-zɔɔna ni dɪ wɔɔɔɔ dɪ dɪ yira na lagɪ te tun. Dɪbam dɛɛn na yi te tun mu bri ni We ban-zɔɔɔ kum ya manjɔ si ku ba dɪbam banja, nuɔɛɛni noona maama dɪ te.

⁴ Ku daari We nan tiini DI jigi noona nwiɔa ku gaalɔ. DI maa soe dɪbam zanzan. ⁵ Kuntu nwaani mu DI pɛ dɪbam maama DI nwi-dɔɔa kam Zezi Krisi nwaani. We na zɛni dɪbam kuntu tun, ku yi manja kalɔ dɪbam dɛɛn na je dɪ lwarum dum wɔntɔ tun mu. We vɔɔ dɪbam DI yagi zaani mu. ⁶ We pɛ dɪ tɔɔi dɪ Zezi dɪ bi dɪ na DI nwi-dɔɔa kam, yi DI daari DI zɛɔɔi dɪbam si dɪ tɔɔi did-o dɪ na jɔɔɔ je DI sɔɔɔ

kum ni. ⁷ We na ki dɪbam lanyɔram Zezi nwaani kuntu tun, ku yi si ku taa bri noona manja kalɔ na bɔɔni tun ni DI zaani dum tiini dɪ daga mu. ⁸ Bɛɔɔnwaani We vɔɔ abam lwarum wɔntɔ zaani mu, á na ki á wo-dɪɔɔa dɪ Zezi tun nwaani. Ku dai abam tɔɔi dam, ku yi We pɛɛɔ mu. ⁹ Ku dai abam tɔɔɔɔ-ɔɔna nwaani, si noon-noonɔ yi zɔɔɔi o ba o tee o tɔɔi We yigɔ ni. ¹⁰ We mu moonɔ dɪbam. DI ma pa dɪbam DI nwi-dɔɔa kam Zezi Krisi nwaani, si dɪ taá ki kɔm-laaru tɔɔ DI na manjɔ DI tinjɔ DI pa dɪbam si dɪ ki tun.

Balɔ na se Zezi tin laan jigi dwi didɔa mu

¹¹ Abam nan manjɔ si á guli á dɛɛn na yi te yi We ya ta wɔ vɔɔ abam lwarum wɔntɔ tun. Ba wɔ lɔɔi abam Zwifɔ bam wɔntɔ. Á yi dwi-ge tiinɔ mu, yi Zwifɔ bam na bri ba tɔɔi ni ba yi We noona yi ba goni ba bɛkɔɔri tun mu yáalɔ abam dɪ á na yari á bɛkɔɔri gonim tun. Bantu na goni ba bɛkɔɔri te tun, ku yi nyinyɔɔɔ kulɔ nabiinɔ na ki tun mu. ¹² Kantu manja kam ni, abam dɛɛn yari Zezi Krisi. Á dɛɛn tɔɔi á tɔɔi Yisrayelɔ dwi tiinɔ balɔ We na kuri tun wɔntɔ. Abam yigɔ dɛɛn tɔɔi ka tɔɔi dɪ We callu tɔɔi DI na mɛ DI go ni dɪ DI noona bam tun wɔntɔ. Á dɛɛn na nwi nwiɔa kalɔ lɔɔi banja ni tun, We tɔɔi á tee ni, yi á ba jigi tɔɔna dɪ kulɔkulɔ. ¹³ Ku daari lele kuntu abam na nwi dɪ Zezi Krisi tun, ku yi wɔntɔ na tigi yi o jana kam nuɔi tun nwaani mu pɛ á twe dɪ Banja-We, yi abam dɛɛn ya banjwe dɪ DI.

¹⁴ Zezi Krisi mu pɛ dɪbam wɔ-zuru, yi o pai ywɛɛni wɔ dɪbam tɔɔi ni. Wɔntɔ mu pɛ Zwifɔ bam dɪ dwi-ge tiinɔ bam maama ji dwi didɔa. O ma saari sisɛni dilɔ ya na pwe-ba yi ba culi daani tun. ¹⁵ O na se o pa o tɔɔi si ba gu-o tun mu pɛ Zwifɔ bam callu tum dɪ ti na bri kulɔ maama tin ji kafe. Kuntu mu o fɔɔi Zwifɔ bam dɪ dwi-ge tiinɔ bam o ki daani, si ba maama ji dwi didɔa ba na nwi did-o tun nwaani. ¹⁶ Ba maama laan na jigi dwi didɔa kuntu tun, o ma kwe ba dɪ We daani, o na tigi tɔɔɔ-dagara kam banja ni tun nwaani. O tɔɔni dum nwaani mu o pɛ ba daa ba culi daani.

¹⁷ Zezi Krisi mu tu o tɔɔi We kwɔɔ-wɔɔɔ kam si dɪbam maama dɪ We fɔɔi daani, ku na yi abam dwi-ge tiinɔ balɔ dɛɛn na banjwe dɪ DI tun, naa dɪbam Zwifɔ balɔ na manjɔ dɪ batwari dɪ DI tun. ¹⁸ Zezi Krisi nwaani mu, dɪbam maama jigi cwɔɔɔ si dɪ twe dɪ Ko We te, We Joro kum na yi didɔa yi ku wɔ dɪ maama tee ni tun nwaani.

¹⁹ Kuntu, abam balɔ na yi dwi-ge tiinɔ tun, á daa dai vɔɔɔ, á nan dai dwi-ge tiinɔ daga. Abam laan yi dwi didɔa mu dɪ We noona bam, yi á tɔɔi á yi DI sɔɔɔ kum

biə. ²⁰ Abam toɔɔ á yɛ Wɛ kɔɔ kɔm nɔɔna mu, yɛ kɔɔ kɔm kuntu nɔɔ dí digə mu te. Zezi tuntɔɔna bam dɛ Wɛ niɔɔnə bam mu cwi digə kam kuntu kuri. Zezi Krisi mu yɛ kandwɛ dɛb na paɛ digə kam zɔga lana tun. ²¹ O maa pa digə kam loom maama toɔɔ daani lanyirani, yɛ o pa ka puli ka daga, sɛ ka taa yɛ dí Yuutu wɔm nyum o nɔɔna bam na wó ta zul-o da tun nɔɔna. ²² Abam dɛ toɔɔ á wəli Wɛ nɔɔna bam wɔni mu á na nɔɔ dɛ Zezi tun nɔɔna. Kuntu, abam nɔɔ dɛ Wɛ digə kalb DI na wurɔ DI loa, sɛ DI taa zɔɔrɔ ka wɔni dɛ DI Joro kɔm tun mu.

3

Pooli na tɔɔni dwi-ge tiinə titari ni te tun

¹ Kuntu nɔɔna mu amɔ Pooli yəni a loori Wɛ a pa abam. A na tɔɔh Zezi Krisi kwəɔ kam a bɔri abam dwi-ge tiinə tun mu pɛ ba kɛ-nɛ pɔna digə nɛ. ² Abam nan ni ni, titɔɔni dɛb Wɛ na pɛ-nɛ sɛ a tɔɔni abam nɔɔna tun, kɔ yɛ sɛ a tɔɔh DI zaani kwəɔ kam mu a bɔri abam. ³ Kɔ yɛ Wɛ mu vɔri amɔ sɛ a wani a lwarɛ DI cɔga kalb na səgi tun. Kuntu mu amɔ manɔ a pɔpɔni cɔga kam kuntu taani funfun a bɔri abam. ⁴ Abam nan na karɔmu amɔ na pɔpɔni kɔb tun, á wó lwarɛ ni amɔ ni Zezi Krisi cɔga kalb na səgi tun kuri lanyirani. ⁵ Faɔa faɔa tun Wɛ wɔ pɛ nabiinə lwarɛ DI cɔga kam kuntu. DI laan nan mɛ DI Joro kɔm mu DI vɔri Zezi tuntɔɔna bam dɛ DI niɔɔnə bam sɛ ba lwarɛ-ka. ⁶ Cɔga kam kuntu mu yɛ sɛ DI pa dwi-ge tiinə balb na nɔɔ dɛ Zezi Krisi tun toɔɔ ba na wo-laaru tɛb DI na lagɔ DI pa Zwifə balb na sɛ DI kwəɔ-ywəɔnə kam tun, sɛ ba dɛ toɔɔ ba ji dwi dɛb dɛ Zwifə bam, sɛ ba laan jɔni kɔb Wɛ na goni ni sɛ DI pa DI nɔɔna bam tun.

⁷ Kɔ yɛ yu-yoɔ mu yɛ Wɛ kuri-nɛ sɛ a ji DI kwəɔ-ywəɔnə kam tuntɔɔni, yɛ DI pa-nɛ dam DI titɔɔni dɛm nɔɔna. ⁸ Amɔ nan mu yɛ wɔb na tiini a muri Wɛ nɔɔna bam maama wɔni tun, yɛ Wɛ daa ta pa-nɛ titɔɔni-ɔm dɛm kuntu, sɛ a taa ve dwi-ge tiinə te a bɔri-ba DI kwəɔ-ywəɔnə kam, sɛ ba lwarɛ Zezi Krisi wo-laaru tun na tiini tɛ dagɛ te, yɛ nɔɔn-nɔɔn bá wani o lwarɛ-tɛ o ti. ⁹ Amɔ nan manɔ sɛ a pa nabiinə mu lwarɛ Wɛ cɔga kam na toɔɔ cwe sɛb tun. Kɔ na zɔɔ pulim ni tun. Wɛ dɛb na kɛ wəɔnu maama tun mu pɛ cɔga kam kuntu səgi, kɔ ba kɔ yɛ zɔm. ¹⁰ DI laan ma toɔɔ Zezi kɔɔ kɔm nɔɔna DI pa dɛdɛra dɛ pwa balb maama na jɔɔ dam wɛyuu tɛlampolo kɔm ni tun lwarɛ DI swan yam dwi tɛri tɛri na yɛ te. ¹¹ Wɛ tagɛ dí Yuutu Zezi Krisi nɔɔna mu DI kɛ kuntu, ni DI na manɔ DI h wɔbɔna sɛ DI kɛ kɔb pulim ni tun. ¹² Dí na nɔɔ dɛ Zezi Krisi tun, o maa paɛ dí jɔɔ baari yɛ o pa dɛbam cwəɔnə sɛ dí wani dí twe Wɛ te

sɛ dí yɛ taá kwari fɔɔni, dí na kɛ dí wɔ-dɛb dɛd-o tun nɔɔna. ¹³ Abam nan yɛ pa á wɔrɔ cɔɔ sɛ á ga baari dɛ amɔ na yaari te abam nɔɔna tun, sɛ kɔ yɛ abam yuu zəɔɔim nɔɔna mu.

Zezi sono kum na yɛ te tun

¹⁴ Kuntu nɔɔna mu amɔ yəni a kuni doonə dí Ko Wɛ yigə ni a loori-DI abam nɔɔna. ¹⁵ Kɔ na yɛ wɛyuu ni naa lɔɔɔ baɔa ni, balb maama nɔɔna na jɔɔ-ba ba bə ni ba kwə tun kuri nɔɔni Wɛ na yɛ dɛbam Ko tun te mu. ¹⁶ Amɔ yəni a loori Wɛ mu, sɛ DI pa DI Joro kɔm pa á bɔcara na dam, DI paari-zulə na dagɛ tun nɔɔna, ¹⁷ sɛ Zezi Krisi taa tigi á wɔbɔna ni, dɛ á na kɛ á wɔ-dɛb dɛd-o tun nɔɔna. Amɔ ta loori-DI mu sɛ DI pa á taá nɔɔ sono wɔni, sɛ á zɔɔ kəɔkəɔ ni tiu nɛ na kwaari tɔga ni te tun, ¹⁸ sɛ á wani á wəli dɛ Wɛ nɔɔna bam maama á lwarɛ Zezi Krisi sono kum na maɛ te tun. Zezi Krisi sono kum na tiini kɔ dagɛ te tun nɔɔni dɛ wɔɔni na tiini kɔ yalma kɔ dwarma kɔ yɛ baɔa baɔa yɛ kɔ luunə zanzan tun mu. ¹⁹ O sono kum nan dwe sɛ nabiinə lwarɛ kɔ na yɛ te tun. Wɛ nan wó pa abam lwarɛ-kɔ, sɛ DI nɔɔna kam laan su á bɔcara maama.

²⁰ Pa-na dí zuli Wɛ dɛb na wai wɔɔni maama DI kɛ tun, dɛ DI na yəni DI zəni dɛbam dɛ DI dam dum, yɛ kɔ tiini kɔ dwe kɔb maama dɛbam na wó wani dí bɔni naa dí loori-DI tun. ²¹ Baɔa-Wɛ manɔ sɛ DI na zulə DI nɔɔn-kɔɔ kum maama tee ni Zezi Krisi nɔɔna, sɛ kɔ taa ve manɔ kalb na ba ti tun. Amina.

4

Zezi Krisi kɔɔ kum yɛ dwi dɛb mu

¹ Amɔ na wɔ pɔna digə ni dí Yuutu wɔm nɔɔna tun, a loori abam sɛ á taá toɔɔ cwə-laa sɛ kɔ manɔ dɛ Wɛ na bəɔi abam sɛ á taá toɔɔ te tun. ² Kɔ manɔ sɛ á tu á tɛti mu, sɛ á taá jɔɔ wɔ-bono manɔ maama, sɛ á daari á taá jɔɔ wɔ-zuru, sɛ á taá wəli daani dɛ sono. ³ Kwaani-na sɛ á taá jɔɔ wɔbɔni-dɛdɔ ni Wɛ Joro kum na pɛ abam te, sɛ á wəli daani sɛ yazurə taa wó á titari ni. ⁴ Zezi kɔɔ kum yɛ dwi dɛb mu, Wɛ Joro kum dɛ yɛ dɛb mu, ni Wɛ na bəɔi abam sɛ á taá toɔɔ-DI yɛ á jɔɔ tɛna dɛb dɛ DI te tun. ⁵ Dɛbam maama jɔɔ Yuutu dɛb mu, dí na kɛ dí wɔ-dɛb dɛd-o te tun dɛ yɛ dɛdɔ mu. Dí na miisi na wɔni tun dɛ yɛ wɔɔni dɛb mu. ⁶ Wɛ yɛ dɛb mu, DI maa yɛ dɛbam maama Ko. Dɛntɔ mu yɛ dɛbam maama Yuutu, yɛ DI wɛ dɛbam maama tee ni, yɛ DI kwəri DI wɛ dɛbam maama wɔni.

⁷ Dɛbam dɛb dɛb jɔɔni pɛɛri dwi tɛri tɛri mu, kɔ manɔ dɛ Zezi Krisi na lagɛ sɛ o pa dɛbam te tun, ⁸ ni kɔ na pɔpɔni Wɛ tɔɔ kum wɔni kɔ wɛ:

«O na diini weyuu tun,
 o kalɔ o dɔna bam o pi,
 yi o daari o manɔ o pɛera yam o pa nɔɔna.»
 9 Ku na pɔpɔni ku wɔ, o diini tun, ku kuri
 mu bɛɛ? Ku lagi ku ta ni o de yigɔ o tu tɔga
 bana yi o tu o kwaari ka kuri mu. 10 Wɔlɔ
 na tu tɔga bana kuntɔ tun daa ta mu diini
 weyuu, o kɛ Wɛ-sɔŋɔ wɛɛnu tum maama
 yigɔ, si o pa wɛɛnu tɔlɔ maama na wɔra
 tun taa jigi kuri. 11 Ku yi wɛntu mu pɛ o
 nɔɔna bam pɛera dwi tɛri tɛri,
 o pɛ ba badaara yi o tintɔŋna,
 badaara maa yi Wɛ niŋɔnɔ,
 badonnɛ maa tɔɔli Wɛ kwɛr-wɛŋɔ kam,
 babam maa nii o nɔɔna bam bana ni,
 yi badonnɛ bɔri o nɔɔna bam Wɛ cɔga kam.
 12 Zezi Krisi nan pɛ pɛera yam kuntɔ, si
 o nɔɔna bam wanti ba na dam mu ba taa
 tɔŋi ba zɛni daani, si ku pa o kɔgɔ kɔm
 maama fɔgi ku ki daani si ku puli, 13 si
 ku pa di maama laan ji woŋo dɔɔba di na
 lwarɔ Wɛ Bu wɔm yi di ki di wɔ-dɔɔba dɔɔ-
 o tun ŋwaani. Di wɔbɔŋa laan wɔ tiini
 ya bi lanyirani, si di manɔ lanyirani ni
 Zezi Krisi na manɔ fasɔ te tun. 14 Kuntɔ, di
 wɔbɔŋa laan wɔ bi, ya daa bɔ ta ve yigɔ di
 kwaga ni bu-balwa wɔbɔŋa na yi te tun, yi
 di daa bɔ jɔŋi nɔɔna zaasɔm mwali mwali
 ni viu na fuli wɛɛnu ku yagi yigɔ di kwaga
 te tun. Di daa bɔ sɛ si di tɔgi nɔɔna balɔ na
 ki sɔsuna ba gani ba daani si ba tusi tun.
 15 Di nan wɔ ta bɔri Wɛ cɔga kam di sono
 mu, si ku pa di tiini di bi woŋo maama
 wɔni, si di taa ŋwi di Zezi Krisi wɔlɔ na
 yi dɔbam Yuutu tun. 16 Zezi kɔgɔ kɔm nyi
 di o yira mu, yi wɛntu mu pai o yira yam
 je sum maama tɔŋi si wali daani. Si nan
 yi tɛri tɛri mu, yi si maama wali daani si
 tɔŋa. Kuntɔ ŋwaani, wɔlɔ maama na yi
 Zezi kɔgɔ kɔm nɔɔnu tun na tɔŋi titɔŋi dɔlɔ
 Zezi na pɛ-o tun, kɔɔ pa o kɔgɔ kɔm maama
 bi yi ku puli di sono.

Ŋwi-dɔŋa kalɔ Wɛ na pɛ dɔbam tun

17 Amɔ nan lagi a kaani abam di Yuutu
 Zezi ŋwaani, si a daa yi taa tɔgi cwe silɔ
 balɔ na yɛri Wɛ tun na tɔgi di ba wɔbɔŋ-
 yɔɔrɔ tun tun. 18 Bantɔ wɔbɔŋa yi lim mu,
 yi ba ŋwia kam ba tɔgi Wɛ ŋwia na yi te
 tun, bɛŋwaani ba wɔ lwarɔ Wɛ cɔga kam
 ba wɔbɔŋa na tɔgi tun ŋwaani. 19 Ba maa
 ba kwari cavura, yi ba tiini ba ki lwarum
 dwi maama di digiru wo-zɔɔna kɛnɛ yalɔ
 maama ba wɔbɔŋa na zɔa ku ja gaaltɔ tun
 ŋwaani.

20 Abam na lwarɔ Zezi Krisi cɔga kam tun,
 ku dai si a taa ki kikiɛ yantɔ dɔŋ. 21 Abam
 nan na ni Zezi taani dum, yi ba sɔni ba
 bɔri abam o cɔga kam tun, 22 ba bɔri abam si
 a yagi a ŋwi-dɔŋɔ kam mu di ka na pɛ a
 yi te tun. A ŋwi-dɔŋɔ kam kuntɔ mu lagi
 ka cɔgi abam, di ka na gani abam si a fra

taa zɔɔri wo-yɔɔrɔ tɔlɔ na ba jigi kuri tun.
 23 A wɔbɔŋa maama nan manɔ si ya lɔni
 ya ji wɔbɔŋ-dɔɔra mu, 24 si a daari a taa
 ŋwi Wɛ ŋwi-dɔŋa kalɔ DI na pɛ abam tun.
 Ŋwi-dɔŋa kam kuntɔ yi Wɛ titi ŋwia mu,
 yi ka pai a tɔgi cɔga di wɔ-pɔŋɔ cwɛŋɔ.

25 Kuntɔ ŋwaani, pa-na di yagi vwan
 fɔm, si di daari di taa te cɔga di bɔri daani,
 di maama na yi dwi dɔɔwɔ tun ŋwaani.
 26 Abam wɔlɔ na jigi ban-zɔŋɔ di o dɔŋ,
 o yi sɛ si ku pa o ki wo-balɔrɔ, si o daari
 o li-ku o wɔni lɔla ku loori wɛ na wɔ zɔ
 tun. 27 A yi zarɔ a pa sɔtaani na larɔ di
 wanti abam. 28 Wɔlɔ ya na ŋɔni tun daa yi
 taa ŋɔna. O nan manɔ si o kwaani o tɔŋi
 o pa o titi mu di cɔga, si o daari o wanti o
 zɔni balɔ yinige na jigi-ba tun di. 29 A yi pa
 a ni-taani taa jigi lwarum. Nan taa ŋɔni-
 na taani dɔlɔ na wɔ pa nɔɔna na dam Wɛ
 cwɛŋɔ kam wɔni, yi di daari di zɔni-ba
 lanyirani ni ba na lagi zɛnɛ te tun. 30 A yi
 pa Wɛ Joro kum wɔ cɔgi di a na ki kulɔ
 tun, bɛŋwaani kuntɔ mu yi nyɔnyɔgɔ kulɔ
 Wɛ na pɛ abam si ku bɔri ni a yi DI nɔɔna
 tun, si DI sariya de dum na yɛ, si DI laan
 ba DI vɔri abam lwarum dwi maama wɔni.
 31 Yagi-na pu-sɔŋa di ka-culi-daani di ban-
 zɔŋɔ, si a daari a yagi kantɔgɔ di tru di
 wɔ-lɔŋɔ dwi maama. 32 Taa ŋwi-na daani,
 si a daari a taa jigi da-ŋwanɔ. Taa yagi-
 na a ma cɛ daani, ni Wɛ na yagi DI ma cɛ
 abam Zezi Krisi ŋwaani te tun.

5

Di na manɔ si di taa ŋwi pɔoni wɔni te tun

1 Abam na yi Wɛ bu-sonnu tun, a taa ki
 ni Wɛ na ki te tun. 2 Taa soe-na daani ni
 Zezi Krisi na soe dɔbam te tun. Wɛntu mu
 sɛ si o lɔni dɔbam yuu ni o ti di lwarum
 ŋwaani. O ma ma o titi o ki kaanum dɔlɔ
 na poli Wɛ wɔ yi di lwɛm ywɛmmɛ di DI
 tun.

3 Abam yi Wɛ nɔɔna mu. Kuntɔ, ku wɔ
 manɔ si a pa wo-zɔɔna kikiɛ di boorim dwi
 maama taa wɔ a wɔni, naa a taa yi wo-
 swɛn-nyuna. A bɔri a yi pa ba ni wɛɛnu
 tum kuntɔ taani abam titari ni. 4 Ku na yi
 cɔgum-ŋwe di bitar-jwɛrɔ di bitar-digiru
 dwi maama, tintɔ wɔ manɔ di abam. A
 nan manɔ si a taa ki Wɛ le mu manɔ
 maama. 5 Nan taa ye-na ni, nɔɔnu wɔlɔ
 maama na ki wo-zɔɔna naa boorim, naa
 wɔlɔ na yi wo-swɛn-nyum tun, kuntɔ tu bɔ
 fɔgi o na kulɔkulɔ Zezi Krisi di Bana-Wɛ
 paari dum wɔni. Nɔɔnu na yi wo-swɛn-
 nyum, ku bɔri ni o pa tintɔ mu zɔlɔ, yi o
 daari Wɛ o yagi.

6 Nan yi pa-na nɔɔn-nɔɔnu gani abam
 di bitar-yɔɔrɔ. Kɛm-balwaarɔ tum kuntɔ
 dɔŋ mu lagi ti pa Wɛ ban-zɔŋɔ kum sɔni

ku ba ku cɔgi balu na vɛn DI ni tun. ⁷ Kuntu nɔwaaɛni ja-na á tɛti dɛ balu na ki kuntu doɔɔ tun. ⁸ Abam deen ya yəri We, yi ku pa á wɔ lim wɔnti. Abam nan na tu á nɔwi dɛ dí Yuutu Zezi Krisi tun, ku pe pooni laan wɔ á tee ni. Á taá nɔwi-na si ku maɔi dɛ balu na ve pooni wɔnti tun na nɔwi te tun. ⁹ Beɔnɔwaaɛni kənə yalu maama na yi pooni nyim tun mu yi lanyirani, dɛ wəənu tɛlu maama na jigi cɔga tun. ¹⁰ Á nan kwaani si á lwarɛ wəənu tɛlu maama na sui dí Yuutu Zezi wɔbɔɔna tun. ¹¹ Ja-na á tɛti si á yi togi wo-yɔɔɔɔ tɛlu na yi lim nyim tun, si á daari á pa nɔɔna lwarɛ jaja ni wəənu tum kuntu ba lana. ¹² Beɔnɔwaaɛni, wəənu tɛlu nɔɔna bam kuntu na yani ba səgi ba ki tun tiini ti jigi cavura si dí nɔɔni-ti. ¹³ Abam nan na pe We pooni dum bri woɔɔ maama kuri jaja, nɔɔna laan wɔ lwarɛ ni ti yi balɔɔ. ¹⁴ Beɔnɔwaaɛni woɔɔ kulu maama kuri na lwarɛ jaja tun laan wɔ pooni yigə ni mu. Kuntu mu ku tagi ku wi: «Wɔlu na do tun zaɔi wəəni, si n bi n yagi tɔwɛni, si Zezi Krisi nɔwɛ kam pooni taa wɔ nmu tee ni.»

¹⁵ Á nan fɔgi á ci á tɛti dí á na togi cwəɔɔ kalu tun, si á taá jigi wɔbɔɔ-nɔɔna, si á yi taá yi nɔnɛni balu na wɔ lwarɛ We cɔga kam tun te. ¹⁶ Dɛbam na nɔwi maɔa kalu wɔnti zum tun jigi kəm-balwaaɔɔ zanzan. Kuntu nɔwaaɛni, We na pe abam pwələ si á tɔɔi kulu tun, ki-na-ku lanyirani. ¹⁷ Á yi taá togi-na jwərim cwəɔɔ, á nan kwaani á lwarɛ kulu dí Yuutu Zezi na lagɛ si á taá ki tun.

¹⁸ Yi taá yi nɔɔna balu na nyo sana ba su ba bugi tun, si kuntu paɛ á nɔwɛ cɔgi mu. Á nan za pa-na We Joro kum su á bicara lanyirani. ¹⁹ Á taá leeni We ləɔ-nɔwɛ dɛ We tiə le dɛ We Joro kum na pe abam le silu tun á bri daani. Taá leeni-na zulu le sim kuntu á pa dí Yuutu Zezi Krisi dí á wɔ maama, ²⁰ si á taá ki dí Ko We le maɔa maama dɛ woɔɔ kulu maama DI na pe abam tun dí Yuutu Zezi Krisi yiri nɔwaaɛni.

Baara dɛ ba kaana na maɔi si ba taa soe daani te tin

²¹ Á taá se daani á na kwarɛ Zezi Krisi tun nɔwaaɛni.

²² Kaana maɔi si ba taa se ba banna, ni ba na se dí Yuutu Zezi te tun. ²³ Beɔnɔwaaɛni kaani baru mu yi o yuutu, ni Zezi Krisi dí na yi o kɔɔ kum Yuutu te tun. O kɔɔ kum nyi dɛ o yira mu, yi wɔntu mu vɛri-ba lwarim wɔnti. ²⁴ Kuntu, kaana dɛ maɔi si ba se ba banna mu woɔɔ maama wɔnti, ni Zezi kɔɔ kum nɔɔna bam na se o ni te tun.

²⁵ Ku daari abam banna-ba, á maɔi si á taá soe á kaana, ni Zezi Krisi dɛ na soe

o kɔɔ kum nɔɔna bam yi o se o ti ba nɔwaaɛni te tun. ²⁶ O nan tigi si o pa ba taa yi We nɔɔna mu. O ma kwe-ba dɛ o taani dum si ba ji lanyirani nɔnɛni ba na zari woɔɔ dɛ na te tun. ²⁷ O fɔgi o kwe-ba kuntu, si o laan pa o kɔɔ kum wani ku ba ku zigi o yigə ni dɛ paari-zulə mu, si ku taa jigi lam, yi digiru dɛ cɔgum təri ku tee ni dɛ funfun dɛ. Kuntu tun, o nɔɔna bam wɔ ta jigi wɔ-pɔɔɔ o yigə ni, yi tusim tərə.

²⁸ Kuntu, kan-banna maɔi si ba taa soe ba kaana, nɔnɛni ba na soe ba tɛti yira yam te tun. Nɔɔnu wɔlu na soe o kaani tun soe o tɛti mu. ²⁹ Beɔnɔwaaɛni nɔɔnu tərə o na vai o yira kwɛɛm. O nan nii o yira yam baɔa ni mu, yi o di wɔdiu o ma kɔni-ya. Ku nan yi bidwɛ mu dɛ Zezi Krisi na nii dɛbam balu na yi o kɔɔ kum baɔa ni te tun, ³⁰ dí na nyi dɛ o yira yam tun nɔwaaɛni. ³¹ We tɔɔ kum nan tagi ku wi: «Nɔɔnu na dɛ kaani, o maɔi si o pɔɔɔ o tɛti o ko dɛ o nu tee ni, si o daari o jəni dɛ o kaani wɔm, si ba laan ji nɔɔnu dɛdɛba.» ³² Taani dum kuntu yi ta-nɔm mu, yi dɛ kuri ya səgi. Amu nan kwe-dɛ a ma maɔi Zezi Krisi dɛ o kɔɔ kum woɔɔ mu. ³³ Ku nan yi cɔga mu dɛ abam dɛ, kan-baru maama maɔi si o taa soe o kaani ni o na soe o tɛti te tun. Kaani maama dɛ maɔi si o taa zuli o baru mu.

6

Biə dɛ ba tiinə na maɔi si ba taa nɔwi daani te tin

¹ Biə-ba, abam na se dí Yuutu Zezi tun, ku maɔi si á taá se á tiinə ni, si ku maɔi kuntu mu.

² «Ta n zuli n ko dɛ n nu.»

We niə yam maama wɔnti, mu dayigə ni dɛlu DI na goni ni DI wəli da DI wi:

³ «Nmu na zuli n ko dɛ n nu, ni na ywəəni dɛ mumwe-deeri lɔgu baɔa ni.»

⁴ Ku daari abam balu na yi biə kwə tun, si á yi taá tiini á fi-ba á paɛ ba bana zaɔi. Nan taá kɔni á biə bam lanyirani, si á taá kwe-ba ni dí Yuutu Zezi cɔga kam na bri te tun.

Yum tiinə dɛ ba gambe na maɔi si ba taa nɔwi daani te tin

⁵ Ku na yi abam balu na yi gambe tun, á taá tɔɔi á togi á yum tiinə wɔbɔɔna. Taá kwarɛ-na-ba si á tɔɔi dɛ yawala, nɔnɛni á na wɔ tɔɔi á pa dí Yuutu Zezi te tun. ⁶ Ku nan dai ba na zigi ba nii abam maɔa kalu tun yirani mu á wɔ ta tɔɔi kuntu si ba tee abam. Taá tɔɔi-na dɛ á wɔ maama, si á taá togi We wɔbɔɔna na lagɛ te tun nɔnɛni á yi Zezi Krisi tɛti gambe mu te. ⁷ Taá tɔɔi-na dɛ wɔpolo nɔnɛni á tɔɔi dí Yuutu wɔm nɔwaaɛni mu te, si ku dai nabiinə nɔwaaɛni.

⁸ Beɲwaani abam ye ni nɔɔnɔ maama wɔ na ɲwuru dɛ Yuutu wɔm tee ni dɛ kɛm-laaru tɛb maama o na kɛ tun, kɔ na yɛ gambaa naa nɔɔnɔ wɔlɔ na te o tɛtɛ tun dɛ.

⁹ Kɔ daari abam balɔ na yɛ gambɛ sɔm yum tiinɔ tun, á taá kɛ á gambɛ sɔm lanyiranɛ dɛ kuntu donɔ, sɛ á yɛ taá fugi-ba, beɲwaani abam ye ni á maama jɛgɛ Yuutu dɛdɔba mu o na wɔ We-sɔɲɔ ni, yɛ wuntu mu te abam dɛ á gambɛ sɔm maama. Wuntu nan tɔgɛ cɛga mu, o ba kuri nɔɔna daani.

We na wɔ zɛni dɛbam sɛ dɛ taá zɛgɛ dɛ baari te tun

¹⁰ Amɔ na lagɛ a ta kulɔ a ma a kweeli tun mu yɛ sɛ á taá zɛgɛ kɛɲkɛɲ dɛ á na ɲwɛ dɛ dɛ Yuutu Zezi tun, sɛ á jonɛ o dam-fɔɔ kɔm. ¹¹ Kwaani-na á jonɛ We zɛnɔ yam maama nɛnɛni jara zila te, sɛ á wanɛ á fɔgɛ á cɛ á tɛtɛ, sɛ sɔtaani yɛ wanɛ abam dɛ dɛ sɛsɛna yam maama. ¹² Jara yam kuntu nan dat dɛbam dɛ nabiinɔ jara. Kɔ yɛ dɛdaani ciciri silɔ maama na jɛgɛ dam weyuu tɛlampolo ni tun mu. Suntu mu yɛ sɔtaani jɛɲa dɛdɛera, yɛ sɛ jɛgɛ dam lugɔ kuntu na yɛ lim tun baɲa ni. ¹³ Kuntu ɲwaani, jonɛ-na We zɛnɔ yam maama á ma fɔgɛ á cɛ á tɛtɛ, sɛ á wanɛ á vɛn sɔtaani sɛ á zɛgɛ dɛ baari maɲa kalɔ na cana tun wɔni, sɛ á na wanɛ jara yam, sɛ á ta taá zɛgɛ kɛɲkɛɲ á zɛga kam je ni.

¹⁴ Nan fɔgɛ-na á zɛgɛ dɛ baari, sɛ á taá jɛgɛ We cɛga kam, ni á na vɔgɛ á gwaaru dɛ kili te tun, sɛ á daari á taá kɛ lanyiranɛ We yigɔ ni, sɛ kɔ wanɛ kɔ cɛ abam dɛ wo-lwaanɔ, nɛnɛni á na zɔ luguru gwaaru á ma kwɛli á nyɔɔna jara wɔni te tun. ¹⁵ Á nan maɲɛ sɛ á kwaani á tɔɔli We kwɛr-ywɛɲɔ kalɔ na paɛ nɔɔna dɛ We fɔgɛ daani tun, nɛnɛni á na zɔ natra sɛ kɔ zɛni á wɛɲɔ jara wɔni te tun. ¹⁶ Á taá jɛgɛ-na wɔ-dɛdɔba dɛ We maɲa maama, nɛnɛni á na ze tɔn-tɔ kɔm ba na ma kɔɲɛ cɛna tun, sɛ á cɛ á tɛtɛ dɛ wo-lwaanɔ tu sɔtaani cɛ-dɛera yam ya na jɛgɛ minɔ tun, sɛ á wanɛ á pa ya maama dwe. ¹⁷ Ma-na We na vɛri abam ɲwɛa te tun á ma cɛ á tɛtɛ, ni luguru yu-kwɛli mu á pugɔ á yuu ni jara wɔni te. Á ma-na We taani dɛm á ma wɛli á tɛtɛ, ni sɔ-zɔɔ te, We Joro kɔm na kɛ abam jɛɲa ni tun. ¹⁸ Á kɛ-na wɛɛnu tum kuntu maama dɛ We-loro sɛ We zɛni abam. Á taá warɛ We maɲa maama ni Dɛ Joro kɔm na pɛ abam dam te tun. Taá jɛgɛ-na á tɛtɛ, sɛ á vɔ á wɔ lanyiranɛ, sɛ á taá loori We Dɛ nɔɔna bam maama ɲwaani. ¹⁹ Taá loori-na We á pa amɔ dɛ, sɛ a na puri a ni sɛ a ta taani, sɛ Dɛ pa-ni taani dɛlɔ a na wɔ ɲɔɔni tun, sɛ a daari a na baari a bɛri nɔɔna Dɛ kwɛr-ywɛɲɔ kam, sɛ a pa ba lwarɛ Dɛ cɛga kalɔ ya na sɛgɛ tun. ²⁰ Kɔ yɛ kwɛr-ywɛɲɔ kam kuntu ɲwaani mu We tɔɲɛ-ni sɛ a taa

bɛri nɔɔna. Ba nan kɛ-ni puri digɛ ni a na bɛri-ka tun ɲwaani mu. Nan taá loori-na We sɛ Dɛ zɛni-ni, sɛ a taa warɛ a tɔɔli-ka dɛ baari ni kɔ na maɲɛ sɛ a taa kɛ te tun.

Tiim kwɛrɔ

²¹ Amɔ nan lagɛ sɛ abam lwarɛ amɔ labaari dɛ a na wɔra a kɛ kulɔ tun mu. Kuntu ɲwaani a lagɛ a tɔɲɛ dɛ ko-bu-sono Tisiki sɛ o ba abam te, sɛ o fɔgɛ o ta amɔ labaari maama dɛ abam. Wuntu tɔɲɛ o pa dɛ Yuutu Zezi dɛ yawala mu. ²² Amɔ lagɛ sɛ o pa abam lwarɛ dɛbam labaari, sɛ kɔ pa á bɛcara pɛni tɛga ni.

²³ Dɛ Ko We dɛ dɛ Yuutu Zezi Krisi wɔ pa dɛ ko-biɛ bam maama yazurɔ, sɛ ba taa jɛgɛ da-sono dɛ wɔ-dɛdɔba. ²⁴ We wɔ pa balɔ maama na jɛgɛ dɛ Yuutu Zezi Krisi sono kulɔ na ba ti tun yu-yɔɲɔ.

**Tɔnɔ kuls Pooli na pɔpɔnti o pa
 pa
 FILIPI TIINɛ tun
 Tɔnɔ kuls Pooli na
 pɔpɔnti o pa Filipi tiinɛ
 tun na bɔɪ dɪbam kuls tun
 mu tuntu**

Pooli deen pɔpɔnti tɔnɔ kum kontu o pa We nɔɔna balu na wɔ Filipi ni tun mu. Bantu mu yi balu na de yigɛ ba ki ba wu-dɪɔba di Zezi Erɔpɪ ni tun. Filipi yi Masidvanti lɔgɔ kum tu dɪɔba mu, yi Rom tiinɛ deen mu te-ba.

Manja kalu Pooli na wɔ pɪna digɛ ni tun, mu o pɔpɔnti tɔnɔ kum kontu. O wɔ deen ma cɔgi di nɔɔna badaara na jaani vwan zaasum ba zu Filipi We nɔɔna bam wɔnti tun. Nan di kontu maama di, Pooli tɔnɔ kum ta bɔɪ o na jigi wɔpolo di baari tite, o na nɔwi di Zezi Krisi tun nɔwaani.

Manja kalu Pooli na wɔra o pɔpɔnti tɔnɔ kum tun, o deen guli o ki Filipi We nɔɔna bam le, ba na zɛn-o di pɛera yalu maama o cam dum manja ni tun. O ma daari o nɔɔnti di ba si ba na pu-dɪa di baari, ni wɔm di na nɛ cam yi o zigi kɛnkɛj te tun. O ma ta di ba si ba taa jigi tu-n-titi wɔbɔɔja, ni Zezi deen na tu o titi te tun, si ba yi taa beeri ba titi yiranu zɛnɛ (pɔɔrum 1-2).

Pooli ma ta o bɔɪ-ba ni, ba na nɛ cɪga We tee ni tun, ku yi pɛeri mu Baɔa-We na pɛ-ba zaani, ba na ki ba wu-dɪɔba di Zezi tun nɔwaani, si ku dai ni ba na se Zwifɛ cullu tum tun nɔwaani. O ma kaani-ba si ba yi se vwan karanyina tiinɛ bam, yi o loori-ba si ba taa lɔwani wɔm na ki te tun, si ba taa kwaani ba nɔwi ni Zezi titi deen na nɔwi te tun (pɔɔrum 3).

O ma pɔpɔnti o bɔɪ-ba We na pɛ balu maama na nɔwi di Zezi tun jigi wɔpolo di wɔ-zuru te (pɔɔrum 4).

Tɔnɔ kum kontu bɔɪ ni Pooli soe Filipi tiinɛ bam zanzan.

1 Amu Pooli mu pɔpɔnti tɔnɔ kontu yi Timoti wɔ a tee ni. Dɪbam yi Zezi Krisi tuntɔɔna mu. Di pɔpɔnti si di pa abam balu maama na wɔ Filipi ni yi a togi Zezi Krisi nɔwaani a ji We nɔɔna tun, di a kɔgɔ kum yigɛ tiinɛ bam di ba zɛnzɛnnɛ bam di.

2 Di Ko We di di Yuutu Zezi Krisi wɔ pa abam yazurɛ di yu-yɔɔjo.

Pooli na loori We te tun

3 Manja maama amu na guli abam gule, a yɛni a ki a Tu We le mu abam nɔwaani.

4 Manja maama a na loori We a pa abam maama, a jigi wɔpolo mu, 5 di abam na togi a wɛli-ni di We kwɛr-ywɛnɛ kam

tɪtɔɔja yam ku zigi pulim ni ku ba ku yi zim tun. 6 Amu ye lanyiranu ni, We dɪlu na manɔ DI puli tɪtɔɔ-ɔɔna yam kontu abam bicara ni tun, dɪntu daa ta wɔ pa ya vu ya guri de dum Zezi Krisi na wɔ joori o ba tun. 7 Amu tiini a soe abam di a bicara maama. Kontu nɔwaani mu paɪ ku manɔ si amu taa jigi a wɔbɔɔja a wɔnti kontu donɔ. Bɛɔnɔwaani abam maama togi a na yu-yɔɔjo kum ni amu di na nɛ te tun, lele kontu ba na ki-ni pɪna digɛ ni tun, di manja kalu a ya na kaagi a beeri je maama a nɔɔnti cɪga a pa We kwɛr-ywɛnɛ kam jigi kuri tun. 8 Abam fra jigi amu, ni Zezi Krisi titi na soe abam te tun mu. We titi ye ni a na tagi kuls tun yi cɪga mu.

9 A na loori We a pa abam kuls nɔwaani tun yi si abam sono kum mu fɔgi ku puli zanzan, ku wɛli di yɛno si ku pa a taa wai a lwaru kuls maama na yi cɪga tun. 10 Kontu mu a wɔ wani a kuri kuls na lamma tun a ki, si Zezi Krisi de dum na yɛ, si digiru yi taa wɔ a bicara ni, si nɔɔnti-nɔɔnti yi zanjɔ o na a wɔ-lɔɔɔjo o ta. 11 Kuls na wɛli da tun, a pa a kɛm maama taa togi cɪga lanyiranu ni Zezi Krisi na zani abam te tun. Kontu wɔ pa We na zulɛ di tiɛ.

Zezi mu yi nɔwa cɪga cɪga

12 A ko-biɛ-ba, a lagi si a lwaru ni yaara yalu na yi amu tun nan pɛ We kwɛr-ywɛnɛ kam jagi ka yi yigɛ mu. 13 Ku na ki amu te tun pɛ pamaɔna balu na nii pɛ wɔm sɔɔjo kum tun di balu maama na wɔra tun lwaru ni, ku yi amu na togi Zezi Krisi tun nɔwaani mu ba ki-ni pɪna digɛ ni. 14 Kuls na wɛli da tun, amu na wɔ pɪna digɛ ni tun pɛ di ko-biɛ bam zanzan tiini ba ki ba wu-dɪɔba di di Yuutu wɔm, ku pa ba jigi baari zanzan ba maa bɔɪ We taani dum yi ba ba kwarɪ fɔnti.

15 Ku yi cɪga mu si nɔɔna badaara toɔli Zezi Krisi kwɛrɛ kam di wɔ-gɔɔ di kantɔgɔ mu amu nɔwaani. Ku daari badaara nan toɔli-ka di ba wɔbɔɔj-laaru mu. 16 Bantu toɔli di sono mu, bɛɔnɔwaani ba ye ni We mu pɛ-ni ni si a nɔɔnti cɪga a pa DI kwɛr-ywɛnɛ kam ja kuri. 17 Badonnɛ bam nan toɔli Zezi kwɛrɛ kam si ku pa ba titi mu kamunni, si ba ba jigi wɔ-pɔɔjo. Ba nan bɔɔɔni si ba pa amu yaara yam mu tiini ya puli, a na wɔ pɪna digɛ ni tun nɔwaani. 18 Ku nan ba cɔga. A ta jigi wɔpolo di ba maama na jigi Zezi Krisi kwɛrɛ kam ba toɔli ba bɔɪ nɔɔna te tun. Ba na toɔli-ka di wɔbɔɔj-laaru naa wɔbɔɔj-balwaaru di, ku yi Zezi kwɛrɛ kam mu ba toɔla.

Amu nan ta tiini a jigi wɔpolo, 19 bɛɔnɔwaani amu ye ni We wɔ jonɔ-ni DI yagi, abam na loori-DI a pa-ni yi Zezi Krisi Joro kum di zɛni-ni tun nɔwaani. 20 Amu nan tiini a jigi tɔna ni a ba ki wɔɔjo kuls

na wó pa a na a cavura tun. Kó na yi lele kóntó dí manja maama, aá ta jigi pu-dia, sí a na ñwi naa a na tiga, sí Zezi Krisi na zulé a ñwia kam maama wónti. ²¹ Kó na yi amó, a ñwi Zezi Krisi ñwaaní mu. A nan na tigi dí, kóó ta jigi nyóóri kó pa-ni. ²² Amó nan ta na ñwi lógu banja ni, a títóñi dí m wó wani dí wéli nóóna lanyirani. Kóntó tun, a yári a na wó twári kóó sí a daari kóó. ²³ Wéñu tinto tile mu jigi-ni ti pa a yári a na wó li kóó tun. Kóó na jigi fra kó pa-ni tun mu yi sí a yagi lógu banja, sí a daari a vu Zezi Krisi te a taa wóra. Kóntó wó tiini kó taa lana. ²⁴ Kó daari, a ta na wó lógu banja ni, kóó ta jigi zóné zanzan kó pa abam. ²⁵ A ye ni kóntó yi ciga mu, yi kó pe a lwarí ni kó manji sí a ta wó lógu banja ni. Amó wó ta wó abam maama tee ni, sí kó pa á fógi á tógi We ciga kam, sí á taá jigi wópolo ka ñwaaní. ²⁶ Kóntó tun, amó na joori a ba a wó abam tee ni, kóó pa á tiini á taá zuli Zezi Krisi dí wópolo amó yagim dí ñwaaní.

²⁷ Wóño kóó yirani na jigi kuri tun mu yi sí á pa á títóña maama taa tógi dí Zezi Krisi kwér-ywéñé kam na bri te tun. Kóntó, amó na ne cwéñé sí a ba abam te, naa a na wó ne, a ta wó lwarí ni abam zigi kékéké dí wóóñ-dídwi, yi á wéli daani á kwaana á tóña, sí kó pa nóóna ki ba wó-díwa dí We kwér-ywéñé kam. ²⁸ A yi se sí á díwa bam pa fóóni zó abam dí finfin dí. A na jigi baari, kóó bri ni bantó wó ba ba cógi yi abam na vrím. We titi mu wó pa kó ki kóntó. ²⁹ We na pe abam yu-yóño kóó tun, kóó dá sí á se Zezi Krisi dí á wó-díwa yirani má, kóó yi sí á kwári á na yaara dí mu o ñwaaní. ³⁰ Abam deen ne amó na yéni a yaari te a tóñi We ñwaaní, yi á ta kwári á ni ni kóó yi kóntó mu dí zím maama. Abam dí laan nan wéli dí amó á wó yantu yaara yam wónti mu.

2

Zezi Krisi na tu o titi te tin

¹ Abam na ñwi dí Zezi Krisi tun mu paí á jigi baari. O sono kóm maa pa á jigi wó-zuru. We Joro kóm mu wó abam wónti, ni kó na wó Zezi nóóna bam maama wónti te tun. A maa jigi da-ñwanja dí sono. ² Kó na sùni kóó yi kóntó tun, a loori abam sí á taá jigi wóóñ-dídwi mu daani dí sono díwa, sí á daari á taá jigi ni-díwa dí wó-díwa. Abam na ki kóntó, kóó pa a taa tiini a jigi wópolo. ³ A yi zanji á ki kóó kóó dí kamunní sí kó pa á títi na zulé. Nan tuna á títi á pa daani, sí á taá nii ni nóónu maama dwe abam. ⁴ Nóónu maama manji sí o bóñi o na wó zéni o donj te tun mu, kóó dá sí o taa beeri o títi zóné yirani.

⁵ Á wóóñja yam manji sí ya taa yi núnéni Zezi Krisi wóóñja yam mu.

⁶ Wóntó nan manji o jigi We nyinyógu mu. O dídaani Banja-We yi bídwí mu, yi o wó bóñi ni kóntó yi wóño kóó o na manji sí o ja-kó kékéké sí o dí We taa maí daani tun.

⁷ O nan tiji wéñu tinto maama daa ni mu, yi o daari o ba o ji nabiiinu.

O yi tóntóñu.

⁸ O na tu o ñwi dí nabiiñé kóntó tun, o deen tu o títi yi o se We ni o ba o ti.

Kóó nan dá tónti dí tónti, kóó yi ba pag-o tóón-dagara banja ni mu ba gu.

⁹ Kóntó ñwaaní mu We laan pe Zezi yuu tiini kóó zanji wéñu dí zulé, yi Dí daari Dí pa-o yiri dílu na dwe yira maama tun.

¹⁰ Mu kóó kuri manja wó ba, yi balu maama na wó weyuu ni naa tiga banja ni naa tiga kuri ni tun manji sí ba kuni dooné ba zuli Zezi o yiri dí ñwaaní.

¹¹ Ba maama wó ta dí ba nié jaja ni, Zezi Krisi mu yi ba Yuutu.

Kóntó wó pa o Kó We na zulé lanyirani.

Dí na manji sí dí pa pooni taa wó lógu banja ni te tin

¹² Kóntó ñwaaní, a cilon-sonnu-ba, abam deen na manji á se amó zaasim dí manja kalu amó ya na wó á tee ni tun, á nan ta manji sí á se á dwéni lele kóntó a daa na téri abam tee ni dí tun. Taá kwari-na We lanyirani dí ya-sú, sí á kwaani á tóñi á pa vrím dílu á na ne tun ja kuri. ¹³ Beñwaaní We mu yéni Dí tóñi abam bicara ni, Dí pa á beeri kóné yalu na wó poli Dí wó, yi Dí pa á wani-ya á ki. ¹⁴ Wóño kóó maama á na lagí á ki tun, sí á yi taá púna naa á magí kantógo kóó banja ni. ¹⁵ Kóntó mu á wó ta jigi ciga We tee ni, yi á jigi wó-póño. Á wó ta yi We bíá balu na ba jigi wó-lóño, yi á zóóri nón-balwaarú tílu wóóñja na ba tógi cwéñé tun títari ni. Á wó ta yi ni pooni á pa lógu banja nóóna ni calicwí te, ¹⁶ dí á na nóóni We taani dílu na paí ñwia á bri nóóna tun. A na ki kóntó donj, kóó bri ni a na ce a tóñi We títóña yam abam ñwaaní te tun wó jigi kafe, yi á ta jigi wópolo dí abam de dí ñwi Zezi Krisi na wó joori o ba tun.

¹⁷ Abam na ki á wó-díwa á se Zezi tun nyi dí á kwe wóño mu á ma kaani Banja-We yi kóó poli Dí wó. Amó na manji a lagí a ga a ñwia mu dí, aá se sí ka wéli abam kaanum dímu ni We yigé ni. Dí kóó dí, aá ta jigi wópolo, yi abam dí wó wéli dí amó á taá jigi wópolo. ¹⁸ Kóntó, kóó manji sí abam dí ta jigi wópolo lanyirani, sí amó dí wéli dí abam a ki wópolo.

*Pooli lagɔ o tunɔ Timoti di Epafroditi
Filipi tiinɔ tee ni*

¹⁹ Dɔbam Yuutu Zezi na se, amu buɔɔ si a tunɔ Timoti si o ba abam te lele. Kuntɔ, o na jooɔi o ba amu te, oɔ pa-ni abam labaaɔ si a daa yi ta jigi liɔ. ²⁰ Nɔɔn-nɔɔn daa tari amu tee ni, o na jigi a wɔbɔɔɔ yam doɔ, si o suni o taa ye abam zɔnɔ ni ni, kɔ na dai Timoti yiranɔ. ²¹ Balɔ maama na daari tun beeri ba titi wɔɔnu yiranɔ mu, yi ba yigɔ tɔrɔ di wɔɔnu tɔbɔ na yi Zezi Krisi nyum tun. ²² Kɔ nan na yi Timoti, abam manɔ á ye o wɔ na tɔɔi ciga te tun. O deen tɔɔi di amu o tɔɔli We kwar-ywɔɔɔ kam, nɔɔɔni bu na tɔɔi di o ko o tunɔ te tun. ²³ Kuntɔ mu a buɔɔ si a tun-o abam tee ni manɔ kalɔ a na wɔ lwarɔ ba na wɔ di a taani dem te tun. ²⁴ Amu nan jigi tuna di di Yuutu wɔm ni baá pɔri-ni ba yagi lele, yi a laan ba abam te.

²⁵ Amu buɔɔ ni kɔ manɔ si a tunɔ di ko-bu Epafroditi si o jooɔi o ba abam te. O tɔɔi di amu yi di tunɔ We titɔɔɔ, yi di kwɔri di na cam ya banɔ ni. Wɔntɔ mu yi abam tuntunɔ wɔbɔ á na li si o ja zɔnɔ o ba o pa-ni a yaara yam wɔni tun. ²⁶ Abam fra maa jig-o yi o lagɔ si o daa na abam. O wɔ ya cogɔ di á na ni ni o ya ba jigi yazurɔ tun. ²⁷ Kɔ yi ciga mu ni o ya ba jigi yazurɔ, yi o ga fun si o ti. We nan duri o nwanɔ. Kɔ nan dai wɔntɔ yiranɔ nwanɔ mu DI duri. We duri amu di nwanɔ, di DI na pɛ o wɔri yi a wɔ daa wɔ cogɔ zanzan tun. ²⁸ Kuntɔ nwanɔ mu a tiini a kwaani a lagɔ si o yi abam te hɔ, si á taá jigi wɔpɔlo di á na wɔ jooɔi á na-o tun, si amu di liɔ yam laan ti. ²⁹ O na tuɔ, si á jeer-o lanyiranɔ di wɔpɔlo zanzan, o na yi di ko-bu di Yuutu Zezi nwanɔ tun. Kɔ manɔ si á taá zuli nɔɔna balɔ na nyi nɔɔɔni wɔntɔ te tun. ³⁰ Benwanɔ o ya ge fun mu si o ti Zezi Krisi titɔɔɔ yam nwanɔ. O deen lagɔ o ga o nwanɔ di o na lɔni abam yuu ni si o taa tunɔ o wɔli-ni tun nwanɔ mu.

3

We na wɔ pa n na ciga DI tee ni te tun

¹ A ko-biɔ-ba, kɔbɔ na daari si a ta a wɔli da tun, á taá jigi wɔpɔlo di á na nwanɔ di di Yuutu wɔm tun. A na manɔ a pɔpɔni kɔbɔ a ma bri abam tun, kɔ ba camma si a ta jooɔi a bri-kɔ abam, si kɔ wani kɔ ci abam wo-lwaanɔ wɔni. ² Fɔɔi-na á ci á titi di kɔm-balwaanɔ tiinɔ balɔ na kwaani si ba taa goni nɔɔna yira ba yagi tun. Bantɔ nyi di kakuri mu. ³ Dɔbam nan mu yi balɔ na yi We nɔɔna ciga ciga, yi kɔ dai ni di na goni di bɔkɔri tun nwanɔ, ni bantɔ na bri te tun. Dɔbam mai We Joro kum dam mu di zuli We, yi di jigi wɔpɔlo di Zezi Krisi na kɔ kɔbɔ o pa dɔbam tun, yi di bá tɔɔi

cullu tɔbɔ na bri ni nɔɔna yira gonim mu jigi kuri kɔ pa We tun. ⁴ Lɔɔɔ banɔa cullu tum ya na jigi kuri, amu titi ya wɔ wani a tɔɔi-ti. Nɔɔnɔ nan na buɔɔ ni o jigi bura si o tɔɔi lɔɔɔ banɔa cullu tum, amu ya jigi bura a dwe. ⁵ Amu deen na yi da nana tun, mu ba goni-ni ni dɔbam Zwifɔ cullu tum na bri te tun. A yi Yisrayelɔ tu mu, yi a nunɔ Benzamen dwi dum wɔni. Amu suni a yi Zwifu mu. Zwifɔ bam mu lugi-ni. Kɔ nan na yi We cullu tum tɔɔim, amu deen wɔ Farizian tiinɔ kɔɔo kum wɔni mu. ⁶ Kɔ na yi We titɔɔɔ yam laɔa ni, amu deen kwaani a tunɔ lanyiranɔ di a na beesi Zezi kɔɔo kum nɔɔna bam te tun. Kɔ nan daa na yi We cullu tum seem, a deen se-ti di ciga yi tusim tɔrɔ.

⁷ A deen pai wɔɔnu tum kuntɔ maama jigi kuri mu ti pa-ni. A laan nan buɔɔ a lwarɔ ni ti yi kafe mu a yigɔ ni, di a na se Zezi Krisi tun nwanɔ. ⁸ Kɔ suni kɔ yi ciga, wɔɔo kɔbɔ maama a na jigi tun, a ni-kɔ ni kɔ yi kafe mu a yigɔ ni, a laan na lwarɔ Zezi Krisi wɔbɔ na yi a Yuutu tun nwanɔ. Kuntɔ tiini kɔ jigi kuri kɔ pa-ni kɔ dwe wɔɔo maama. Wɔntɔ nwanɔ mu a kwe wɔɔo maama a yagi daa ni. A nii ti maama ni weeru mu a yigɔ ni, si a wani a se Zezi Krisi si a taa tɔɔ-o di a wɔ maama, si kɔ pa a taa yi o nɔɔnɔ. ⁹ Kuntɔ tun, amu wɔ na ciga We tee ni a na kɔ a wɔ-dɔɔa di Zezi Krisi tun nwanɔ, kɔ daa dai a titi titɔɔɔ di a na tɔɔi We cullu tum tun nwanɔ. Kɔ nan yi We titi mu pai a jigi ciga di a na kɔ a wɔ-dɔɔa di Zezi tun nwanɔ. ¹⁰ Wɔɔo kɔbɔ amu na tiini a lagɔ tun yi si a lwarɔ Zezi Krisi mu, si a kwari a lwarɔ dam-fɔɔ kɔbɔ We na me DI bi-o DI pa o yagi tɔbɔni tun, si a daari a tɔɔi a na o yaara yam doɔ, si a taa nyi did-o o na se o ti nabiinɔ nwanɔ tun. ¹¹ Kuntɔ tun, amu di jigi tuna si We wɔ pa a bi a yagi tɔbɔni.

Di manɔ si di kwaani di vu yigɔ mu si di joni pɛeri We tee ni

¹² Kɔ nan dai ni a manɔ a yi wɔɔnu tɔbɔ a na lagɔ si a yi tun. Kɔ nan dai ni a bicari fɔɔi di kwe fasti yi lwarum daa tɔrɔ. Amu nan kwaani a janɔ mu a ve yigɔ, si a laan wani a joni pɛeri Zezi Krisi tee ni. Kɔ yi kuntɔ nwanɔ mu o joni-ni si a taa yi o nɔɔnɔ. ¹³ A ko-biɔ-ba, a ba buɔɔ ni a manɔ a yi si a joni pɛeri dum. A nan na kɔ kɔbɔ tun, a yɔni a li wɔɔnu tɔbɔ na manɔ ti ke tun mu a wɔbɔɔɔ ni, yi a daari a kwaani si a vu a yi wɔɔnu tɔbɔ na wɔ a yigɔ ni tun. ¹⁴ Kuntɔ, amu kwaana si a yooɔi a duri a vu a yi kweelim je mu, si a joni pɛeri dum We tee ni. Pɛeri dum kuntɔ mu yi nwanɔ kalɔ We na bɔɔi-ni si a ba a joni DI sɔɔo ni Zezi Krisi nwanɔ tun.

¹⁵ Kɔ na yi dibam balu wɔbɔŋa na biɣi di Wɛ cwɛŋə tɔgim tun, kɔ manɔ si dibam maama se ni amu na tagi te tun yi cɔga mu. Abam badaara wɔbɔŋa nan na dai kuntu donɔ, Wɛ wɔ pa á lwarɔ wono kɔbɔ na yi cɔga tun. ¹⁶ Di kɔ di, kɔ manɔ si dí yɔɔri dí taá tɔgi cwɛŋə kalu dí na manɔ dí lwarɔ ni ka yi cɔga tun mu.

¹⁷ A ko-biə-ba, kɔ manɔ si á taá lwəni amu na ki te tun mu, si á fɔgi á nii balu na tɔgi cwə-laa nɛnɛni dí na bri abam si á taá tɔgi te tun. ¹⁸ A lagɔ si a joori a bri abam wənuu tɔbɔ a na manɔ a ta di abam kuni zanzan tun mu. Kɔ maa pa a yi-na nuŋə di liə yalɔ a na jigi abam ŋwaani tun. Kɔ yi ni nɔɔna zanzan mu wɔ abam wɔni ba titɔŋa na bri ni ba culi Zezi Krisi tɔbɔ-dagara kam mu. ¹⁹ Ba yəni ba lagɔ wənuu tɔbɔ fra na jigi-ba tun mu kɔ dwe Wɛ. Ba maa jigi wɔpolo di kɔbɔ na yi ba cavura tun, yi lɔgu baŋa wo-yɔɔru wɔbɔŋa jigi-ba. Ba kweelim je ni Wɛ wɔ cɔgi-ba mu. ²⁰ Kɔ nan na yi dibam, dí kugu je wɔ Wɛ-sɔŋo ni mu. Dibam cɔgi di Yuutu Zezi Krisi si o nuŋi daani mu o ba. Wɔntu mu vri dibam lwarim wɔni. ²¹ O na tua, o laan wɔ pa dibam lɔgu baŋa yira yalɔ na bwəmmə tun ləni ya taa nyi di o titi yira yam te. Yantu yi Wɛ-sɔŋo nyim mu, yi ya jigi paari-zulə. Oó ma o dam-fɔrɔ kɔbɔ na pa o wai wono maama tun o ma ki kuntu.

4

Zezi kɔgɔ kɔm nɔɔna na manɔ si ba ki te tun

¹ A ko-biə-ba, a soe abam lanyirani yi á fra jigi-ni. Abam pa a jigi wɔpolo, yi á ta wɔ pa a yuu zəŋi Wɛ yigə ni. A cilon-sonnu-ba, kwaani-na á zigɔ kəŋkəŋ dí Yuutu tɔgim dum wɔni.

² A nan loori Evodi di Sintisi lanyirani, si á taá jigi wɔbɔŋ-dɔdɔwɔ á na se dí Yuutu wɔm tun ŋwaani. ³ A loori nmu di, wɔbɔ na yi a donɔ tuntɔŋu cɔga cɔga tun, si n zəni kaana jantɔ si ba taa se daani, beŋwaani ba deen tɔgi di amu yi dí tiini dí tɔŋi dí tɔɔli Wɛ kwər-ywəŋə kam, di Kluman di balu maama na tɔgi di amu ba tɔŋi tun. Wɛ manɔ DI pupɔni bantɔ yira DI ŋwia tɔnɔ kɔm wɔni.

⁴ Taá ki-na wɔpolo maŋa maama á na ŋwi di dí Yuutu wɔm tun ŋwaani. A ta lagɔ a joori a ta ni, á taá ki wɔpolo. ⁵ Pa-na nɔɔna maama lwarɔ á lanyirani wɔm ni ni, si dí Yuutu wɔm maa biɔni lele. ⁶ Yi zani-na á taá liə di kɔbɔkɔbɔ. Wonɔ maama wɔni si á taá warɔ Wɛ, á bri-DI kɔbɔ á na lagɔ tun si DI zəni abam, si á kwəri á taá ki DI le maŋa maama. ⁷ Kuntu mu Wɛ wɔ pa á bicara taa zurə, si kɔ dwəni nabiinə na wɔ wani kɔbɔ ba lwarɔ

tun. Kɔ maa pa kɔbɔkɔbɔ bá wani kɔ cɔgi á bicara di á wɔbɔŋa maama, abam na ŋwi di Zezi Krisi tun ŋwaani.

⁸ A ko-biə-ba, kɔbɔ a na lagɔ a ma a guri tun, á taá jigi wənuu tɔbɔ na lana yi ti manɔ di zulə tun wɔbɔŋa:

kɔ na yi wono kɔbɔ maama na yi cɔga tun, naa wono kɔbɔ na jigi zulə tun, naa wono kɔbɔ na manɔ tun, naa wono kɔbɔ na ba jigi tusim tun, naa wono kɔbɔ na poli nɔɔna wɔru tun, naa wono kɔbɔ na jigi tiə nɔɔna tee ni tun, si á taá jigi-na wənuu tum kuntu wɔbɔŋa. ⁹ Á taá ki-na wənuu tɔbɔ amu na bri abam yi á se-ti tun, kɔ na yi á na ni kɔbɔ a na taga, yi á na kɔbɔ a na ki tun. Á na sɔni á ki kuntu, Wɔ-zuru Tu Baŋa-Wɛ wɔ ta wɔ á tee ni.

Pooli ki Filipi tiinə bam le ba na zən-o tun ŋwaani

¹⁰ A na ŋwi di dí Yuutu Zezi tun, amu tiini a jigi wɔpolo, beŋwaani kɔ daani zanzan yi abam daa wɔ guli a gulə si á wəli-ni, yi lele kuntu á laan zəni-ni. Kɔ nan dai ni abam ba jigi a wɔbɔŋa mu ya, kɔ yi á wɔ nɛ cwəŋə mu si á wəli-ni. ¹¹ A na tagi kuntu donɔ tun, kɔ dai ni a na ge wono tun ŋwaani. Wonɔ maama wɔni, amu ni si a taa jigi wɔpolo di kɔbɔ a na jigi tun. ¹² Yinigə na jigi-ni, amu ye a na wɔ ja a titi te. A jɔjiguru nan na daga di, a ta ye a na wɔ ki te. Wonɔ maama wɔni, amu ye a na wɔ ki te si a taa jigi wɔpolo. A na jigi a di a wɔbɔŋa naa kana na jigi-ni, a jɔjiguru na daga naa ti na muri, amu ta ye a na wɔ ki te si a taa jigi wɔpolo. ¹³ Amu wai wənuu tum kuntu maama a kia, Zezi Krisi na pa-ni dam tun ŋwaani mu. ¹⁴ Di kuntu di, á ki lanyirani di á na zəni-ni a yaara yam wɔni tun.

¹⁵ Abam Filipi tiinə titi di ye lanyirani ni, maŋa kalu a na puli a wɔra a tɔɔli Wɛ kwər-ywəŋə kam a bri abam yi a laan nuŋi Masɔdɔni ni tun, kɔ yi abam yirani mu wəli-ni. Zezi kɔgɔ kɔdonɔ daa tərə kɔ di na pe amu wono, kɔ na dai abam yirani. ¹⁶ A deen na wɔ Tesaloniki ni tun, abam tɔŋi a na lagɔ zəŋə yalɔ tun á pa-ni, yi kɔ dai kuni bidɔwɔ yirani. ¹⁷ Kɔ nan dai ni amu lagɔ si a taa joni abam pɛera yam má mu, kɔ yi nyɔɔri dɔbɔ abam na wɔ na Wɛ tee ni ya ŋwaani tun mu pe a jigi wɔpolo. ¹⁸ Amu joni pɛera yalɔ maama abam na pe amu tun kɔ ja gaali. A joni pɛera yalɔ á na ki Epafroditi jɔŋa ni si o ja ba o pa-ni tun, yi kɔbɔkɔbɔ daa wɔ muri-ni. Abam pɛera yam nyi di wono kɔbɔ á na me á kaani Baŋa-Wɛ yi kɔ lwəm ywəmmə tun mu. Wɛ nan joni á kaanum dum di wɔpolo. ¹⁹ Amu Tu Wɛ wɔ pa abam kɔbɔ maama á na ge

tun Zezi yiri ηwaam, Dɪ na jigi wo-laaru
tɪlɔ na tiini ti dagi yi ti jigi paari-zulɔ tun.

²⁰ Wε dɪlɔ na yi dɪbam Ko tun maŋi di
zulɔ mɔ maŋa maama. Amina.

²¹ Jɔɔni-na Wε nɔɔna balɔ na ηwi di Zezi
Krisi tun maama á pa-ni. Dɪ ko-biɛ balɔ na
wɔ amɔ tee ni tun di jɔɔni abam. ²² Wε
nɔɔna bam maama jɔɔni abam, ku na fɔgi
ku dwe didi balɔ na zɔuri Rom Pa-faru
wɔm sɔŋɔ ni tun.

²³ Dɪbam Yuutu Zezi Krisi wó pa abam
maama yu-yoŋo.

Tɔnɔ kɔlɔ Pooli na pupɔni o pa
KOLŌSI TIINɛ tun
Tɔnɔ kɔlɔ Pooli na
pupɔni o pa Kolosɔ tiinɛ
tun na bri dɔbam kɔlɔ tun
mɔ tuntu

Pooli deen pupɔni tɔnɔ kum kuntu o pa We nɔɔna balɔ na zɔvri Kolosɔ ni tun mɔ. Kolosɔ deen yi lɔgbɔ kɔlɔ ba na bæi ni Azi-balanja tun wɔ tɔv dɔɔba mɔ. Ku yi nɔnɛni kilomɛtra biɔ-yale mɔ te di Efɛzɛ. Ku nan dai Pooli tɛti mɔ tɔɔli We kwɛrɛ di ba, ku yi Epafrastrɔ wɔlɔ na yi Kolosɔ tu tun mɔ tɔɔli We kwɛrɛ di ba, yi ba se Zezi Krisi (Kolosɔ 1:7 di 4:12).

Manja kalɔ Pooli na wɔ pɔna digɛ ni Rom ni tun (Kolosɔ 4:3), mɔ Epafrastrɔ ve o te o ta o bri-o nɔɔna badaara na jaani vwan zaasim ba zɔ Kolosɔ tiinɛ bam wɔni, yi ba bri ni, nɔɔnɔ na lagɔ si o na vrɔm lwarɔm wɔni, o manɔ si o taa zuli wo-yɔɔvɔ si o daari o se ti ni mɔ. Ba ta ma wi, ku yi fifiɔn mɔ si ba se callu tɔdaara mɔ, si ba daari ba pa ba go-ba ni Zwifɛ callu tum na bri te tun, si ba kwari ba se callu tɔlɔ na bri ni n wɔ manɔ si n di kuntu naa n nyɔ kuntu tun.

Kuntu nɔɔnɔ mɔ Pooli pupɔni tɔnɔ kum o pa-ba, si o maa bri-ba kwɛrɛ kalɔ na yi cɔga tun, si ba yi se vwan karanyina tiinɛ bam. O ma ta di ba ni, Zezi na vri-ba tun, ba suni ba na vrɔm fastɔ mɔ, si callu mɔ bɔ wani ti vri nɔɔna ti yagi. Ku yi Zezi Krisi nɔɔnɔ mɔ Banja-We ki lɔgbɔ, wɔm mɔ yi wɔni maama yigɛ tu, yi ku yi wɔntɔ nɔɔnɔ mɔ We ta wɔ vri nabiinɛ DI yagi. Ku yi n na ki n wɔ-dɔɔba di Zezi mɔ nri na vrɔm (pɔɔrɔm 1-2).

Pooli ma daari o pupɔni o bri-ba, ba na wɔ ta nɔɔni te nɔɔni-dɔɔna kalɔ We na pɛ-ba Zezi Krisi nɔɔnɔ tun wɔni, si kɔlɔ maama ba na wɔ ki tun taa yi ba Yuutu Zezi yiri nɔɔnɔ mɔ (pɔɔrɔm 3-4).

Pooli deen tɔni Tisiki di Onisim mɔ, yi ba ja tɔnɔ kum kuntu ba vu ba pa Kolosɔ tiinɛ bam.

1 Amɔ Pooli wɔlɔ We na kuri di DI tɛti wɔɔnɔna si a taa yi Zezi Krisi tuntɔnɔ tun mɔ pupɔni tɔnɔ kuntu, yi di ko-bu Timoti tɔgi o wɛli-ni. 2 Di pupɔni si di pa abam balɔ na yi We nɔɔna yi á zɔvri Kolosɔ ni tun. Abam mɔ yi di ko-biɛ balɔ na ki á wɔ-dɔɔba di Zezi Krisi tun.

Dí Ko We wɔ pa abam yazurɛ di yu-yoɔ.

Pooli na ki We le ba nɔɔnɔ te tun

3 Manja maama dɔbam na yɛni di loori We di pa abam, di taá ki DI le mɔ abam nɔɔnɔ. Duntu mɔ yi di Yuutu Zezi Krisi Ko. 4 Benɔɔnɔ dɔbam ni abam na jigi wɔ-dɔɔba di Zezi yi á kwari á soe We nɔɔna bam maama te tun. 5 Benɔɔnɔ, abam na de yigɛ á ni We kwɛrɛ-ywɛnɔ kam tun mɔ pɛ á jigi tɔna ni á wɔ na wɛnu tɔlɔ We na tɔni DI tɔnɔ ni abam nɔɔnɔ tun. We kwɛrɛ-ywɛnɔ kam kuntu mɔ yi kalɔ na suni ka yi cɔga tun. 6 DI kwɛrɛ-ywɛnɔ kam kuntu laan jagɔ ka yi lɔgbɔ banja je maama yi ka kwe nɔɔna lanyirani, ni ka na jagɔ ka yi abam te yi ka kwe abam te tun. Ku zigi manja kalɔ á na puli á ni We kwɛrɛ kam yi á lwarɔ We zaani dum na suni di yi cɔga te tun. 7 Ku yi Epafrastrɔ deen mɔ bri abam We cɔga kam kuntu. Wɔntɔ mɔ yi dɔbam ko-bu-sono, yi o tɔgi di dɔbam o tɔni di o wɔ maama o pa Zezi Krisi abam nɔɔnɔ. 8 Wɔntɔ ta mɔ tagɔ o bri dɔbam We Joro kum na pɛ abam jigi da-sono te tun.

9 Kuntu nɔɔnɔ mɔ di yɛni di wari We manja maama di pa abam, ku na puli manja kam di na ni á wɔnɔ kuntu tun. Di loori-DI si DI pa á taá ye DI wɔɔnɔna na lagɔ kɔlɔ tun, si DI daari DI pa á na swan di yɛno maama ni DI Joro kum na pai te tun. 10 Kuntu, abam laan wɔ wani á tɔgi cwɛnɔ si ku manɔ di di Yuutu wum na lagɔ te tun, si ku pa o wɔ poli á titɔnɔ maama nɔɔnɔ. Di loori We si DI wɛli abam si á taá ki titɔnɔ-nɔɔna dwi tɛri tɛri lanyirani, si á fɔgi á lwarɔ We á wɛli da. 11 Di nan ta loori We, si DI ma DI dam-fɔɔ kɔlɔ na dwe maama tun DI wɛli abam si á wani á fɔgi á zigi kɛnkɛn, si á kwari á taá jigi wɔ-zuru, si á taá kwaani á ve yigɛ wɔnɔ maama wɔni. 12 Á taá ki di Ko We le di wɔɔlo, benɔɔnɔ duntu mɔ pɛ abam cwɛnɔ, si á tɔgi á na wo-laarɔ tɔlɔ DI na tɔni si DI pa DI nɔɔna bam tun jɔgɛ kalɔ na yi pooni tun wɔni. 13 Di Ko We mɔ li dɔbam lim wɔni, si wo-lwaanɔ daa yi taa wai dɔbam. DI ma daari DI pa di zɔ DI tɛti Bu-sono kum paari dum wɔ. 14 Ku nan yi DI Bu Zezi mɔ kwe o nɔɔni o ma nɔɔni di lwarɔm jini, o pa We yagi-di DI ma ce dɔbam.

Zezi na yi wɔlɔ di o na tɔni kɔlɔ tun

15 Zezi yi Banja-We dɔlɔ nabiinɛ na ba nai tun nyunyɔgbɔ mɔ. O yi We Bu-dɔba mɔ. Wɔntɔ manɔ o wɔra mɔ ku loori wɛnu tɔlɔ maama We na ki tun. 16 We de wɔntɔ nɔɔnɔ mɔ DI ki wɛnu maama, wɛnu tɔlɔ maama na wɔ wɛyuu ni di tɔga banja ni tun, tɔlɔ nɔɔna na nai di tɔlɔ ba na wari ba nai tun, ku na yi maledi di wɛnu tɔlɔ maama na jigi dam yi ti di paari nabiinɛ banja ni tun. We de Zezi nɔɔnɔ mɔ DI ki ti maama, si ku pa o na zulɛ ti banja ni. 17 Zezi manɔ o wɔra mɔ pulim ni yi

kulokulob daa ta tərə. Ku yi wontu mu pai wonjo maama zigi ku jəgə ni lanyiranu. ¹⁸ Wontu mu yi o noona bam yuutu, yi ba kəgo kum nyi di o yira yam. Wom mu puli o kəgo kum kuri. Ku yi Zezi mu de yigə o bi o yagi tʉntu. Ku ma pa o yi yigə tu wonjo maama wɔnu. ¹⁹ Bɛɛɛwaaɛni ku yi We tɛtɛ wɔbɔɛɛna mu lagɛ si DI Bu Zezi taa nyi di DI tɛtɛ fastɛ. ²⁰ We li wɔbɔɛɛna mu, si DI da DI Bu wom ɛwaaɛni DI pa wəɛnu maama joori ti fəgi daani di DI. DI Bu Zezi na tigi tʉn-dagara kam banja ni yi o jana nuɛɛni tun mu pɛ wəɛnu maama joori ti fəgi daani di We, ku na yi lʉgɔ banja wəɛnu di wɛyuu wəɛnu maama.

²¹ Ku nan na yi abam, abam deen banwe di We, a yi We duna mu. Abam wɔbɔɛɛna di a tɛtɛna maama deen lagɛ wo-lwaanɔ yiranu mu si a ta a kɛ. ²² Ku daari lele kontu, We laan pɛ a fəgi daani di DI, DI Bu wom na jigi nabiinu yi o daari o ti tun ɛwaaɛni. We ki kontu si a wani a ba a zigi DI yigə ni di wo-ponjo mu, si a ta a yi nɔn-ɛɛna balu na ba jigi wo-lɔɛɛni tun. ²³ Abam nan manɛ si a ta a tɔgi We ciga kam di a wo-dɛɛna, si a zigi kɛɛkɛɛ. A wo manɛ si a pa a wɔbɔɛɛna ləni di tɛna yalu a na jigi We kwɛr-ywəɛɛɛ kam ɛwaaɛni tun. DI kwɛr-ywəɛɛɛ kam kontu mu yi kwɛrɛ kalu abam na manɛ a ni yi ba tɔɔli-ka ba bri lʉgɔ banja noona maama tun. Amu Pooli nan yi We tɛtɛɛɛni si a taa tɔɔli DI kwɛr-ywəɛɛɛ kam kontu mu.

Pooli na tɔɛɛni Zezi noona bam ɛwaaɛni te tun

²⁴ Amu jigi wɔɔpolo di a na yaari te abam ɛwaaɛni tun. Ku na ce a yira ni te tun, ku nyi ni Zezi Krisi na yaari te tun mu. A yaari yaara yalu na daari si di yaari Zezi tɛtɛna kam ɛwaaɛni tun mu, si ku zəni o nɔn-kəgo kum na nyi di o yira yam tun lanyiranu. ²⁵ We tɔɛɛni si a taa tɔɛna a pa-ba mu. Tɛtɛɛni dɛm kontu mu yi si a kwaani a tɔɔli We kwɛrɛ kam maama a bri abam. ²⁶ Ku na zigi pulim ni tun, We ciga kam kontu deen səgi mu nabiinə tee ni, yi We laan pa balu na yi DI noona tun ba ba lwaru-ka. ²⁷ Ku yi We tɛtɛ wɔbɔɛɛna mu lagɛ si DI pa ba lwaru DI ciga kam kontu. DI lagɛ si lʉgɔ banja dwi maama tiinə mu lwaru DI ciga kam na tiini ka jigi lam di zulə te tun. We ciga kalu deen na səgi yi ka laan ba ka lwaru jaja tun mu yi si Zezi Krisi wɔ abam bɛɛɛna ni, yi ku pa a jigi tɛna ni a wɔ na paari-zulə We tee ni. ²⁸ Kontu ɛwaaɛni dɛbam yəni di tɔɔli Zezi Krisi kwɛrɛ mu di bri noona maama, yi di kaani-ba di swan yalu We na pɛ dɛbam tun, si di pa ba maama laan wani ba ba ba zigi We yigə ni, ni balu wɔbɔɛɛna na bɛɛɛni di Zezi Krisi tɔgum dɛm tun. ²⁹ Kontu mu amu

nan tiini a kwaani a tɔɛna. Ku nan yi Zezi dam-fəɛ kum o na pɛ-ni tun mu pai a jigi dam a ma a tɔɛni kontu.

2

¹ Amu lagɛ si abam lwaru a na tiini a tɔɛni te abam ɛwaaɛni, ku wəli di We noona balu na wo Lawodise ni, di noona zanzan balu yi ta na wo ne amu tun di ɛwaaɛni. ² Amu tiini a kwaani kontu, si ku pa We noona bam maama wani ba taa jigi baari mu, si ba daari ba taa ɛwɛni daani di sono. Kontu wɔ pa ba zigi lanyiranu di ba na tiini ba lwaru We ciga kam te tun, si ba lwaru We ciga kalu ya na səgi tun, yi ciga kam kontu mu yi Zezi Krisi tɛtɛ. ³ Wontu mu yi wɔlu na pai noona lwaru swan di yəno kulb maama na yi We nyum, ti na jigi kuri zanzan yi ti səgi tun.

⁴ A nan tagi kontu a bri abam, si a yi pa nɔn-nɔnɔni ganu abam, di o na manɛni o ɛɛɛni swan taani te maama di. ⁵ Ku nan na yi amu na təri abam tee ni tun di, a wɔbɔɛɛna maama wura di abam. Kontu ɛwaaɛni ku pɛ-ni wɔɔpolo di a na lwaru ni a tɔgi cwəɛɛɛ yi a zigi kɛɛkɛɛ, a na jigi wo-dɛɛna di Zezi Krisi tun ɛwaaɛni.

Nwi-dɛɛna kalu di na jigi Zezi ɛwaaɛni tun

⁶ Abam nan na se si Zezi Krisi taa yi abam Yuutu tun, ku manɛ si a ta a ɛwɛni dɛ-d-o mu. ⁷ Nan fəgi-na a zigi kɛɛkɛɛ ni tiu bɔnɔni na zu tɛga te tun, si a daari a kwaani a ta a jigi wo-dɛɛna dɛ-d-o ni ba na manɛ ba zaasi abam te tun, si a ta a ki We le zanzan manɛ maama.

⁸ A nan cu a tɛtɛ, si a yi pa nɔn-nɔnɔni ganu abam di o swan yalu na ba jigi kuri tun. Yantu yi nabiinə wɔbɔɛɛna yalu na tɔgi ba nabaara mu tun mu. Ya yi lʉgɔ banja nyum mu, si ya dai Krisi nyum. ⁹ Bɛɛɛwaaɛni, Banja-We na yi tɛte maama tun, Zezi Krisi di yi kontu donɛ mu fastɛ. ¹⁰ Abam na ɛwɛni di Zezi tun, a manɛ a na We wo-laaru tum maama a joni o tee ni. Wontu mu te wonjo kulb maama na jigi dam nabiinə banja ni tun.

¹¹ Abam na ɛwɛni di Zezi Krisi tun, o li a wɔbɔɛɛni-lwaanɔ tum maama mu, si ti daa yi taa jigi dam a banja ni. O na fəgi o kwe abam kontu tun, ku nyi di ba na goni bəkəri te tun mu. Ku nan dai ni nabiinə na goni te tun, ku yi Zezi Krisi ɛwaaɛni mu. ¹² Bɛɛɛwaaɛni, ba na miisi abam na wɔnu tun, ku bri ni ba ya ki abam di, nɛɛɛni Zezi Krisi na tigi yi ba ki-o te tun mu. Ku kwəri ku bri ni a joori a bi a na We ɛwɛni-dɛɛna kam, bɛɛɛwaaɛni a jigi wo-dɛɛna di We na mɛ DI dam dɛm DI bi Zezi DI pa o yagi tʉntu tun.

¹³ Abam deen ya ba jigi ηwɔa We tee ni á na ki kám-balwaaru tun ηwaanti. Abam deen ya togi á dai We noona á na dai Zwifé tun ηwaanti. We laan nan pe á na DI ηwi-dɔŋa kam á na ηwi dí Zezi tun ηwaanti. We nan yagi díbam lwarum maama DI ma ce díbam. ¹⁴ Ba na pagɔ Zezi Kriisi tɔɔn-dagara banja ni tun, ku yi nuneeni ba pagɔ cullu tɔɔɔ kulu na bri ni díbam ki dí cɔgi tun mu. We bri ni tɔɔɔ kum kuntu daa ba jigi kuri, yi díbam lwarum dum maama ti. ¹⁵ Zezi mu wani woŋo kulu maama na jigi dam nabiinè banja ni tun, yi o cɔgi ti maama dam. O tɔɔni dagara kam banja ni mu We me DI bri noona jaja ni o jigi dam wænu tum kuntu maama banja ni, ni nooɔu na wani o dɔna yi o ja-ba o vɔ te tun.

¹⁶ Kuntu ηwaanti, abam yi se si noon-noonɔ pa abam culu di á na di kulu naa á na nyo kulu tun. Á yi pa noon-noonɔ bri abam á na wú li da yalu si ya taa yi candiè da naa can-dɔŋa de naa siun de ηwaanti tun. ¹⁷ Cullu tum kuntu daa ba jigi kuri. Ti deen yi luluɔu mu, si ti bri cɔga kalu na lagɔ ka ba tun. Cɔga kam kuntu nan mu yi Zezi Kriisi. ¹⁸ Á yi se á pa noona balu na yaari ba tɔti yi ba zuli malesi di vwan tu-n-tɔti tun ganɔ abam. Ba yèni ba te ba wi, We mu bri-ba kuntu woŋo, yi ba wɔbɔŋa nan dai We nyim. Ku yi ba zɔŋi-n-titi wɔbɔŋ-kamunè mu ba jiga, ku nan yi kafe mu. ¹⁹ Bantu nan daa ba ηwi di Zezi. Wɔntu mu yi díbam Yuutu, yi dí ηwi did-o nuneeni nooɔu yira na toŋi di o yuu te tun. Zezi ηwaanti mu dí wèli daani dí tɔŋa, ni nooɔu yira na jigi pɔɔrum dwi tæri tæri yi ya toŋi tɔŋi didɔa te tun. Wɔntu mu zèni díbam yi dí ve yigè We cwəŋə kam wani ni We na lagɔ te tun.

²⁰ Abam na se Zezi Kriisi tun, ku nyi di á togi did-o á ti mu te. Kuntu ηwaanti lugu banja wɔbɔŋ-ɔɔɔɔ tum daa ba jigi dam abam banja ni. Bèe mu yi á nan ta ki nuneeni á yi lugu banja nyim mu te? ²¹ Bèe mu yi á se cullu tɔɔ na bri ni yi kwe kuntu naa yi ta n di kuntu naa yi dwe kuntu tun? ²² Cullu tum kuntu nan wura wænu tɔɔ na wú ba ti cɔgi tun ηwaanti mu. Cullu tɔɔ ba na bri abam kuntu doŋ tun yi nabiinè wɔbɔŋa mu. Ti wɔ nunji We te. ²³ Wænu tum kuntu nyi ni swan mu ba na mai ba tɔti wɔbɔŋa ba ma zuli-ti. Ba ma tu ba tɔti yi ba bèesi ba yira. Cullu tum kuntu yi nuneeni ti jigi kuri mu te, ti nan yi kafe mu. Ti warɔ ti wèli noona si ba ja ba tɔti di wo-zɔɔna yalu ba fra na zɔuri tun.

3

¹ Abam na ne We ηwi-dɔŋa kam tun, ku nyi di á togi di Zezi Kriisi mu á joori á bi á yagi tɔɔni. Kuntu ηwaanti, pa-na We-ɔɔŋo

wænu tum taa jigi fra di abam, si dáani mu Zezi Kriisi je Banja-We jazum ni. ² Pa-na á wɔbɔŋa tiini ya zɔ We-ɔɔŋo wo-laaru tum, si ku yi taa yi lugu banja wo-ɔɔɔɔ tum. ³ Abam na yagi lwarum cwəŋə tun, ku nyi di á tigi mu te, yi á laan na ηwi-dɔŋa di Zezi Kriisi, yi á ηwɔa kam səgi We tee ni. ⁴ Abam ηwɔa kam cɔga cɔga mu yi Zezi Kriisi. Kuntu ηwaanti, o na joori o ba o bri o tɔti jaja di o paari-zulə yam, abam di wú togi did-o á na paari-zulə.

We ηwi-dɔŋa kam na yi te tun

⁵ Abam nan manji si á li lugu banja wɔbɔŋ-lwaanɔ tum mu á bicara ni, si á yi zanɔ á se-ti. Ku na yi boorim naa wo-zɔɔna kikiè naa ka-laga, naa ku na yi á fra na zɔuri wo-ɔɔɔɔ tɔɔ tun, naa á na pa á yi sui wænu tɔɔ tun, á yi se wɔbɔŋa yam kuntu doŋ. Nmu na paɔ ni yi sui wænu, ku bri ni n paɔ tuntu mu zulə yi n daari We n yagi. ⁶ Wo-balwaaru tuntu ηwaanti mu We banɔ wú zanɔ [di nabiinè balu maama na vin DI ni tun]. ⁷ Abam di ηwɔa kam maama deen yi kuntu mu. ⁸ Ku daari lele kuntu, á manji si á li wo-balwaaru tum kuntu maama mu á bicara ni. Ku na yi ban-zɔŋo di ka-culi-daani di pu-sɔŋa. Á yi taá twi noona. Á yi taá mai á niè á ηɔɔni wo-zɔɔna ηwe. ⁹ Á yi zanɔ á fɔ vwan á pa daani. Bɛŋwaanti abam yagi á ηwi-dɔŋə kam di ka kikiè maama, ¹⁰ yi á laan daari á jigi ηwi-dɔŋa mu. We mu pe abam ηwi-dɔŋa kam kuntu. DI maa kwe-ka si ka tæri di DI tɔti ηwɔa, si á wani á fɔgi á lwarɔ DI na yi te tun. ¹¹ Kuntu ηwaanti, balu na jigi We ηwi-dɔŋa kam tun, kampwara daa tæri ba wani. Zwifé di dwi-ge tiinè maama yi bidwi mu. Balu na goni ba bækəri di balu na wɔ goni tun maama yi bidwi mu. Balu yi na wɔ pɔuri di balu ba na ba nigɔ tun, ku wèli di gambe di balu na te ba tɔti tun maama yi bidwi mu. Ba maama wura Zezi Kriisi ηwaanti mu, yi o ηwi di ba maama.

¹² We mu kuri abam si á taá yi DI noona, yi DI soe abam. Kuntu ηwaanti, taá jigi-na da-ηwanja, si á taá ki-da lanyranɔ. Taá tu-na á tɔti da-tee ni, si á taá jigi wɔbono di wo-zuru. ¹³ Á taá jigi-na wo-zuru da-ηwaanti. Abam wɔlu na jigi juɔ di o doŋ, si á yagi á ma ce daani, ni dí Yuutu Zezi na yagi á lwarum o ma ce abam te tun. ¹⁴ Kulu na dwe maama tun, taá soe-na daani, si ku pa á wani á taá jigi ni didɔa lanyranɔ. ¹⁵ Pa-na wo-zuru kulu Zezi Kriisi na pe abam tun taa te á wɔbɔŋa maama. Bɛŋwaanti We kuri abam si á ji woŋo didɔa mu, si á taá jigi wo-zuru kuntu doŋ. Manja maama si á taá ki We le. ¹⁶ Pa-na Zezi Kriisi taani dum tiini di zɔ á bicara, si á taá mai swan yalu We na

pe abam tun á kwe daani, si á daari á taá kaani daani. Taá leeni-na We læŋ-ŋwi di We tiæ le di We Joro kum na pe abam le silu tun. A taá leeni kontu á zuli We, si á taá ki DI le. ¹⁷Wojjo kulu maama abam na wu ki tun, ku na yi á ni-ŋwanja naa á juja tutuŋi, si á pa ku taa yi dí Yuutu Zezi yiri ŋwaan, si á daari á taá ki dí Ko We le Zezi Kriŋi ŋwaan.

Noonu maama na maŋi si o taa ŋwi te ŋwi-dɔŋa kam wonu tun

¹⁸Kaana-ba, á maŋi si á taá se á banna, beŋwaan kontu yi wojjo kulu na maŋi di dí Yuutu Zezi wubɔŋa tun mu.

¹⁹Ku daari kan-banna-ba, á di maŋi si á taá soe á kaana, si á yi taá ki cia di ba.

²⁰Biæ-ba, á na se dí Yuutu Zezi tun, ku maŋi si á se á tiinæ ni wojjo maama wonu, si kontu mu yi wojjo kulu na poli We wu tun.

²¹Ku daari abam balu na yi biæ kwæ tun, á yi taá tiini á fi-ba, si kontu wu pa ba wuru cogi yi ba ga baari.

²²Ku na yi abam balu na yi gambe tun, á taá tuŋi á togi á yum tiinæ wubɔŋa wojjo maama wonu. Ku nan dai ba na zigi ba nii abam maŋa kalu yirani tun mu á wu ki kontu si ba tee abam. Nan taá tuŋi-na di á wu maama, á na kwari dí Yuutu wum tun ŋwaan. ²³Wojjo kulu maama á na wu tuŋi tun, á taá tuŋi di á wu maama. Pa-na á na ki te tun taa yi dí Yuutu wum ŋwaan, si ku taa dai nabiinæ ŋwaan. ²⁴Beŋwaan abam ye ni dí Yuutu Zezi Kriŋi wu pa abam peeri dilu o na tiŋi si o pa o noonu bam We-ɔɔŋo ni tun. Wuntu mu yi á yuutu wulu á na tuŋi á pa-o tun. ²⁵Ku daari wulu maama na ki baloro tun wu joŋi baloro ŋwuru mu, si ku maŋi di o tituŋa yam na yi te tun. We nan togi ciga mu DI mai DI di nabiinæ taani, si DI ba kuri noonu daani.

4

¹Ku daari abam balu na yi gambe sum yum tiinæ tun, á taá ki ciga di kulu na maŋi tun di ba. A nan taá ye ni abam di jigi yuutu o na te abam We-ɔɔŋo ni.

²A tiini á kwaan á taá loori We, si á ci á titi lanyirani, si á taá ki DI le. ³A nan taá loori We á pa dibam di, si DI pa dí na cwæŋ di taá tooli Zezi Kriŋi ciga kalu na segi tun kwææ dí bri noonu. Ku nan yi amu na tooli Zezi kwææ kam tun ŋwaan mu pe a wu piina digæ ni. ⁴Loori-na We á pa-ni, si a wani a pa noonu lwaru ciga kam kontu maama fasi. Mu tituŋi dilu We na pe amu si a tuŋi tun.

⁵A cu-na á titi di á na ŋwi te di balu na ba togi Zezi tun titari ni, á taá ki lanyirani si ba yi na á wo-loŋo. We na pe abam pwelæ si á ki kulu, si á pa ku ja kuri

lanyirani. ⁶Pa-na á ni-taani taa lana, si di taa jigi ywæni, si á daari á taá ye á na wu leri noonu maama taani te tun.

Tiim kwææ

⁷A lagu a tuŋi dí ko-bu-sono Tisiki si o ba abam te. Wuntu mu yi wulu na tuŋi o pa dí Yuutu Zezi di ciga tun. Dibam maama weli daani mu dí tuŋi dí paí dí Yuutu wum.

⁸Amu yooŋi a tuŋ-o si o ba o ta amu labaari maama na yi te tun o bri abam, si á bicara pæni tigi ni di á na wu lwaru dibam wojjo na yi te tun. ⁹Dibam ko-bu-sono Onisim di wu togi o ba. Wuntu nuŋi abam kogɔ kum wonu mu, yi o togi Zezi dí ciga. Bantu bale mu wu ta wojjo kulu maama na wura ku ki yo seeni tun ba bri abam.

¹⁰Arisariki wulu na togi o wu piina digæ ni di amu tun jooŋi abam. Mariki wulu na yi Banabasi curu tun di jooŋi abam. Abam maŋi á joŋi ni ni, o na tuæ, á wu jeer-o lanyirani. ¹¹Zusitu wulu yiri didoŋ na yi Zezi tun di jooŋi abam. Ku na yi Zwifæ balu na tu ba se Zezi tun, noonu bantɔ batɔ yirani mu yi balu na togi ba tuŋi We paari dum tituŋa ba weli amu tun. Ba tiini ba paí a wu zura.

¹²Epafrasi wulu na nuŋi abam kogɔ kum wonu yi o tuŋi o pa Zezi Kriŋi tun di jooŋi abam. O kwaan o loori We mu maŋa maama o pa abam, si á wani á zigi kæŋkæŋ di baari, si á wubɔŋa bi di We cwæŋ kam togi mu, si á taá ki DI wubɔŋa na lagu kulu maama tun. ¹³Amu titi wu wani a ta a bri abam ni o stuni o tiini o tuŋi o weli abam, ku weli di noonu balu na zuuri Lawodise di Yrapolisi ni tun.

¹⁴Dibam badoŋ-sono Luki wulu na yi doŋita tu tun didaani Demasi di jooŋi abam.

¹⁵Jooŋi-na dí ko-biæ balu na togi Zezi yi ba zuuri Lawodise ni tun á pa dibam, ku weli di Nimfa di Zezi kogɔ kulu na yæni ku jeeri daani o ɔɔŋo ni tun.

¹⁶Abam na joŋi amu toŋo kum yi á na karumi á ti, si á laan pa-ku Zezi kogɔ kulu na zuuri Lawodise ni tun, si ba di karumi. Ku daari si abam di joŋi amu toŋo kuɔŋo bantɔ di tee ni á di karumi.

¹⁷Ta-na á bri Arisipi si o kwaan o tuŋi tituŋi dilu dí Yuutu Zezi na pe-o si o tuŋi tun o ti.

¹⁸Amu Pooli mu jooŋi abam. A titi laan mu pupuni tintu di a juja. A yi zani á swe a na wu piina digæ ni tun ni ni.

We wu pa abam yu-yoŋo.

**Dayigə tɔnɔ kulɔ Pooli na
pɔpɔni o pa
TESALONIKI TIINɛ tɔn
Dayigə tɔnɔ kulɔ Pooli na
pɔpɔni o pa Tesaloniki
tiinɛ tɔn na brɪ dɪbam
kulɔ tɔn mɔ tɔntu**

Tesaloniki ya yɪ Masɪdɔani pa-tɔv mɔ. Maŋa kam Pooli na nuŋi Filipi nɪ tɪn, o ve dɔani mɔ o puli We tɪtɔŋa yam. Ku nan wɔ daani, yɪ kɔ ba kɔ jɪ fɪftɔn sɪ o duri o nuŋi Tesaloniki nɪ, Zwifə badaara na jɪgɪ wɔ-gɔv dɪd-o tɪn ŋwaani (Tɪtɔŋa Tɔnɔ 17:1-10).

Kɔ kwaga nɪ, Pooli na wɔ Korɛntɪ nɪ tɪn, Timoti wɔlv na tɔgɪ dɪd-o o tɔŋɪ We tɪtɔŋa tɪn tu o te, yɪ o brɪ-o We nɔɔna balɔ na wɔ Tesaloniki tɪn labaari na yɪ te tɪn. Kɔntɔ mɔ Pooli pɔpɔni o dayigə tɔnɔ kɔm o pa-ba.

Pooli de yigə o kɪ We le mɔ, o na nɪ nɪ ba ta jɪgɪ wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi yɪ ba jɪgɪ da-sonɔ tɪn ŋwaani (pɔɔrum 1).

O laan ma guli-ba o na tɔŋɪ ba tɪtari nɪ te tɪn, dɪ o na lagɪ sɪ o joori o na-ba te tɪn (pɔɔrum 2-3).

O ma pa ba na baari sɪ ba taa ve yigə We cwəŋə kam wɔntɪ dɪ wɔ-pɔŋo (4:1-12).

O daari o ləri bwɪə yalɔ ba na bwe-o twa biim laŋa nɪ, dɪ Zezi na wɔ joori o ba dɪ paari-zulə te tɪn laŋa nɪ dɪ (4:13—5:11).

O ta ma kwe-ba dɪ kwɪə yadaara o ma guri o tɔnɔ kɔm (5:12-28).

Tɔnɔ kɔntɔ zəni balɔ maama na liə lɔgɔ tiim ŋwaani tɪn mɔ. Kɔ brɪ nɪ We nɔɔna maŋɪ sɪ ba kɪ ba wɔ-dɪdɔba mɔ dɪ We, sɪ ba daari ba taa ve yigə ba tɔŋɪ dɪ wɔ-zuru sɪ ba taa cəgi Zezi tum dɪm.

¹ Amɔ Pooli dɪdaani Silasɪ dɪ Timoti mɔ pɔpɔni tɔnɔ kɔntɔ sɪ dɪ pa abam We nɔɔna balɔ na wɔ Tesaloniki nɪ yɪ á yɪ dɪ Ko Baŋa-We dɪ dɪ Yuutu Zezi Krisi nɔɔna tɪn.

We wɔ pa abam yazurə dɪ yu-yoŋo.

Tesaloniki tiinɛ na tɔgɪ We te tɪn

² Maŋa maama dɪ yəni dɪ kɪ We le mɔ abam maama ŋwaani, yɪ dɪ kwəri dɪ loori-DI dɪ pa abam. ³ Dɪ na wɔ dɪ Ko We yigə nɪ, dɪ yəni dɪ guli abam na kɪ á wɔ-dɪdɔba dɪ Zezi Krisi yɪ kɔ paɪ á tɔŋɪ lanyɪranɪ te tɪn mɔ, dɪ guli abam sono kɔm na paɪ á tiini á tɔŋɪ te tɪn. Á na jɪgɪ tɪna dɪ dɪ Yuutu Zezi Krisi tɪn mɔ paɪ á zɪgɪ kəŋkəŋ.

⁴ Dɪ ko-biə-ba, dɪ ye nɪ We mɔ soe abam yɪ DI kuri abam sɪ á taá yɪ DI nɔɔna. ⁵ Bɛŋwaani, dɪbam deen na tu dɪ tɔɔli We kwər-ywəŋə kam dɪ brɪ abam tɪn, kɔ daɪ

dɪ ni-taani má. We dam dɪm mɔ wɔ dɪbam tee nɪ dɪ DI Joro kɔm, yɪ dɪ brɪ We cɪga kam dɪ dɪ wɔ maama. Dɪbam deen na wɔ á tee nɪ tɪn, á ne dɪbam na yɪ tɪte sɪ kɔ ma zəni abam.

⁶ Abam lwəni dɪbam dɪ dɪ Yuutu wɔm na kɪ te tɪn. Á na joŋɪ We kwər-ywəŋə kam tɪn, kɔ pe á na yaara zanzan. Á nan ta joŋɪ-ka dɪ wɔpolo We Joro kɔm na zəni abam tɪn ŋwaani. ⁷ Kɔ ma pa á jɪgɪ nyɪnyɔgɔ kulɔ na lamma tɪn, sɪ Zezi nɔɔna balɔ maama na zɔvri Masɪdɔani tɪni dɪm nɪ dɪ Akayi tɪni dɪm nɪ tɪn dɪ lwəni abam. ⁸ Bɛŋwaani, abam na tɔɔli dɪ Yuutu wɔm kwərə kam á brɪ nɔɔna te tɪn, ka jɪgɪ Masɪdɔani dɪ Akayi nɪ ka gaali ka ke ka yɪ je maama, yɪ nɔɔna maama lwarɪ á na kɪ á wɔ-dɪdɔba dɪ We te. Mɔ kɔ kuri kɔ daa daɪ fɪftɔn sɪ dɪ ta kulɔkulɔ kantɔ laŋa nɪ. ⁹ Bɛŋwaani nɔɔna bam maama te á na jeeri dɪbam lanyɪranɪ te maŋa kalɔ dɪ na tu abam te tɪn, dɪ á na yagɪ jwəŋə kaanum yɪ á daari á tɔgɪ We, sɪ á laan taá tɔŋɪ á pa We dɪlv na yɪ cɪga tu dɪ ŋwɪa tu te tɪn, ¹⁰ yɪ á kwəri á cəgi DI Bu wum tum dɪm. We bi-o DI pa o yagɪ tɔvni mɔ, yɪ oó zɪgɪ We-sɔŋo nɪ o ba lɔgɔ baŋa. Wɔntɔ mɔ yɪ Zezi wɔlv na wɔ vrɪ dɪbam We ban-zəŋo kulɔ na wɔ ba nɔɔna baŋa nɪ ba lwarum ŋwaani tɪn wɔntɪ.

2

Pooli na wəli Tesaloniki tiinɛ te tɪn

¹ Dɪ ko-biə-ba, abam tɪtɪ ye lanyɪranɪ nɪ, dɪ na tu abam te tɪn, kɔ daɪ kafɛ. ² Abam ye ba na maŋɪ ba beesi dɪbam yɪ ba twɪ dɪbam te Filipi nɪ yɪ dɪ laan ba abam te tɪn. Nɔɔna deen kwaani sɪ ba cɪ dɪbam cwəŋə. Nan dɪ kɔ dɪ, dɪ Tu We pe dɪbam pu-dɪa sɪ dɪ tɔɔli DI kwər-ywəŋə kam dɪ brɪ abam dɪ baari. ³ Kwɪə yalɔ dɪ na yəni dɪ kwe abam tɪn, kɔ daɪ dɪ tusim, naa dɪ jɪgɪ wɔbɔŋ-balwaaru mɔ. Kɔ nan daɪ swan mɔ dɪ kɪa, sɪ dɪ ma dɪ ganɪ abam. ⁴ Awo. Dɪbam yəni dɪ ŋɔɔni nɪ We na lagɪ te tɪn mɔ, bɛŋwaani dɪntɔ mɔ kuri dɪbam yɪ DI kwe DI kwər-ywəŋə kam DI kɪ dɪ juŋa nɪ. Dɪbam na ŋɔɔni te tɪn, kɔ daɪ sɪ dɪ ma dɪ poli nabiniə wɔvɔ, kɔ yɪ sɪ dɪ pa We dɪlv na maŋɪ dɪbam bɪcara DI nii tɪn wɔ mɔ poli. ⁵ Á ye lanyɪranɪ nɪ dɪ wɔ tu dɪ ŋɔɔni ni-sɔŋɪ ŋwəŋa dɪ abam. Dɪ nan wɔ ŋɔɔni bɪtar-kamunə sɪ dɪ ma pri nɔɔna swan, sɪ dɪ joŋɪ wəənu ba tee nɪ. We ye nɪ dɪbam na tagɪ kulɔ tɪn yɪ cɪga mɔ. ⁶ Kɔ na yɪ abam naa nɔɔnɔ wɔlv maama dɪ, dɪ wɔ kɪ dɪ wɔbɔŋa nɪ sɪ nabiniə taa zuli dɪbam.

⁷ Dɪ na yɪ Zezi Krisi tɪntɔŋna tɪn, dɪ ya jɪgɪ cwəŋə sɪ dɪ pa á taá nii dɪbam nɪ non-kamunə te. Dɪ nan wɔ kɪ kɔntɔ. Dɪ deen tu dɪ tɪtɪ mɔ nɪ biə te, yɪ dɪ laan nii abam

lanyuranu ni kaanu na jigi o biə o nii te tun. ⁸Dí na tiini dí soe abam tun, dí se si dí kwe We kwər-ywəŋə kam dí manj dí brɪ abam, yi dí kwe dí ŋwɪa maama dí mu dí wəli da dí pa abam, á na tiini á tigi dí wəbɔŋa ni tun ŋwaani.

⁹Dí ko-biə-ba, abam wó wani á guli dibam deen na tunj dí bwəni zanzan abam ŋwaani te manja kalu dí na wɔra dí tool We kwər-ywəŋə kam dí brɪ abam tun. Dí deen ba lagi si dí yaari abam di funfun di. Kuntu ŋwaani mu dí ta yəni dí tiini dí tunj wɪa di tutu maama si dí ma na dí ni-wɔdiu. ¹⁰Dí deen togi cwəŋə mu di wə-ponjo abam balu na se Zezi Krisi tun titari ni, yi dí titɔŋa maama jigi ciga, yi dí wə jaani kɔlɔkɔlɔ dí cɔgi. Abam wó wani á ta ni ku yi ciga mu. We di nan ye ni ku yi ciga mu. ¹¹Á ye ni dí deen jigi abam maama di ji sile mu, ni ko na yəni o jigi o biə te tun. ¹²Dí kwe abam dí kwɪə yalu na pai á bicara zurə tun mu. Dí ma daari dí tiini dí kaani abam, si á taá togi We cwəŋə si ku manj di We na lagi te tun. Bɛŋwaani We mu kuri abam si á zɔ DI paari dum wə si á na paari-zulə DI tee ni.

¹³Dí na jaani We kwər-ywəŋə kam dí ba dí tool dí brɪ abam tun, á se yi á jonj-ka lanyuranu. Kuntu ŋwaani mu dí kɪ We le manja maama abam ŋwaani. Á se ni ku yi We kwərə mu si ku dai nabiinə nyum. Ku yi ciga, kwər-ywəŋə kam sɪni ka yi We kwərə mu, yi ka zəni abam balu na se Zezi tun wəbɔŋa di dam.

¹⁴Dí ko-biə-ba, abam na ne yaara yalu tun, Zezi kogo kɔlɔ na wə Zude tuni dum ni tun di ne yaara yantu doŋ mu. Abam dwi tiinə bam yaari abam nɛnɛni Zwifə bam di na yaari Zwifə balu na se Zezi te tun mu. ¹⁵Ku nan yi Zwifə bam kuntu mu gɔ dí Yuutu Zezi di faŋa faŋa We niŋonjə bam, yi ba kwəri ba beesi dibam di. Ba maa pai We wə cɔgi di ba, yi ba yi nɔona maama dɔna. ¹⁶Ba deen kwaani si ba ci dibam, si dí yi tool We kwərə kam dí brɪ dwi-ge tiinə si ba na vrɪm ba lwarum wɔni. Ba na vrɪ We kwərə kam kuntu tun, ku ma pa ba na kɪ kəm-balwaarɔ tɪlɔ manja maama tun fɔgi ti puli ti wəli da. We ban-zɔŋɔ kum laan nan tu ba banja.

Pooli na lagi si o joori o na Tesaloniki tiinə bam te tun

¹⁷Dí ko-biə-ba, dí na pɔɔri di abam manja funfun yranu tun, ku dai ni dí wəbɔŋa mu pɔɔri daani, ku yi dí yə na wari ya na daani tun mu. Abam fra tiini ya jigi dibam, yi dí kwaani si dí joori dí na abam. ¹⁸Dí ma lagi si dí ba abam te. Amu Pooli ya kwaani si a ba abam te, ku dai kuni bidwɪ yranu. Ku nan yi sɪtaani mu cigi dibam. ¹⁹Ku yi abam wəbɔŋa mu

tiini ya jigi dibam. Ku yi abam ŋwaani mu dí jigi tuna We tee ni di wəpolo. Dí Yuutu Zezi na joori o ba, dí wó taa jigi wəpolo dí na wó wani dí brɪ ni abam de dibam jɔŋa á na vrɪm tun ŋwaani. ²⁰Ku yi ciga mu, abam mu sɪni á pai dibam na zulə di wəpolo.

3

¹⁻²Dibam na wari si dí na daani yi abam fra tiini ya jigi dibam ku ja gaalɔ tun mu pe dibam li wəbɔŋa si dí tunj dí ko-bu Timoti si o ba abam te, si dibam tutu daari dí manj Ateeni ni. Wɔntu mu yi wəlu na togi di dibam o tunj We titɔŋa yam yi o tool Zezi Krisi kwər-ywəŋə kam tun. Dí tunj-o abam tee ni si o ba o wəli abam, si á na dam di baari á taá togi Zezi di á wə maama, ³si yaara yalu á na ne tun yi pa á wəluwəlu joori kwaga. Abam tutu manj á ye ni dibam manj si dí na yaara yam kuntu doŋ mu. ⁴Dibam deen ta na wə abam tee ni manja kalu tun, dí manj dí ta dí brɪ abam ni nɔona wó beesi dibam. Ku nan sɪni ku kɪ ni abam na manj á ye ku ni ni te tun. ⁵Abam liə na tiini ya jigi-ni tun mu pe a tunj Timoti abam tee ni, si o ba o nii á daa ta togi Zezi di á wə maama na, a na kwari fɔni si sɪtaani wó zigi di ba di gani abam si á ywəri We cwəŋə ni si ku pa dí titɔŋa yam maama ji kafe tun ŋwaani.

⁶Lele kuntu, Timoti laan joori o ba dibam te, yi o pa dí wəbɔŋa pəni tiga ni. O tagi o wɪ, á ta togi Zezi di á wə maama di sono. O daa ta tagi o wɪ, á tiini á jigi dibam wəbɔŋa di wəpolo, yi á lagi si á na dibam ni dibam di na lagi si dí na abam te tun.

⁷Dí ko-biə-ba, dí na ni ni á togi Zezi di á wə maama tun, ku pe dí bɪcara pəni tiga ni, yi dí na baari dí yaara dí dí cana yam maama wɔni. ⁸Lele kuntu, dí laan ŋwɪ di wəpolo á na zigi kəŋkəŋ dí Yuutu wum toŋum dum wɔni tun ŋwaani. ⁹Dí bá wani dí kɪ di Tu We le dí ti abam ŋwaani, didaani dí na ne wəpolo kɔlɔ zanzan Dí yigə ni abam ŋwaani tun. ¹⁰Manja maama wɪa di tutu dí yəni dí loori We di dí wə maama mu, si DI pa dí wani di na daani, si dí fɔgi dí brɪ kɔlɔ daa ta na muri abam tun, si á wani á fɔgi á taá togi Zezi di á wə maama.

¹¹Dí Ko We di dí Yuutu Zezi nan wó pa dibam cwəŋə si dí ba dí na abam. ¹²Dí Yuutu wum wó pa á sono kum puli zanzan ku ja gaalɔ, si á taá soe á donnə di nɔona maama lanyuranu, ni dibam di na soe abam te tun. ¹³Kuntu, oó pa á bɪcara kɪ dam, si á taá jigi wə-ponjo fasti dí Ko We yigə ni manja kalu dí Yuutu Zezi na wó joori o ba di o kogo kum maama tun.

4

Dí na wó taá yi tite sí kv poli We wv ttn

¹ Dí ko-biə-ba, kvlb na daari tun, dí loori abam dí Yuutu Zezi nwaani sí á da cwəŋə sí kv poli We wv. Dí manj dí brí abam cwəŋə kam kuntu, yi á tɔɣi-ka dí zım maama. Dí nan ta tiini dí loori abam sí á kwaani sí kv dwəni á na manj á kɪ te tun. ² Abam ye wəənu tılv dí na brí abam yi ti yi dí Yuutu Zezi nyım tun. ³ We na lagı sí á taá yi te tun mu tuntu: Dı lagı sí á taá jıɣı wv-poŋo mu Dı yigə ni, sí á yi taá boorə. ⁴ Abam ncoonu maama manj sí o lwarı, o na wó ja o tıti te sí o ma dí o kaani sí kv taa jıɣı zulə yi digıru təri kv wvni tun. ⁵ Á nan yi pa boorım wvbuŋa wani abam, ni ncoona balv na yəri We tun. ⁶ Kadiri laŋa ni, ncoon-ncoonu yi zanj o kɪ kvlb na wó cɔɣı o ko-bu wv tun, naa o jorjı kvlb na yi o ko-bu nyım tun. Dí manj dí kaani abam lanyranı ni, ncoonu na kɪ wozona yantu doŋ, dí Yuutu wvı wv pa o na cam. ⁷ We na kuri dıbam sí dí taá tɔɣı-Dı tun, kv dai sí dí taá kɪ wv-zona. Dı nan kuri dıbam sí dí taá jıɣı wv-poŋo mu Dı yigə ni. ⁸ Kuntu nwaani, ncoonu wvıb na vın dí na brı kulu tun, kv dai nabiinu mu o via, kv yi We dılv na kɪ Dı Joro kım abam bıcara ni tun mu o via.

⁹ Kv nan na yi á na wó ta soe á ko-biə te tun, kv daa dai fıfıvı sí dí pıpvıni dí brı abam. We tıti manj Dı brı abam á na wó ta soe daani te. ¹⁰ Kv yi cıɣa mu, á sıvıı á soe á ko-biə balv maama na zıvıı Masıdvani tıvıı dım ni tun. Dí ko-biə-ba, dí nan ta loori abam sí á tiini á taá soe daani kv dwəni faja. ¹¹ Kwaani-na sí á taá zıvıı daani dí wv-zuru. Á taá nii á tıti banja ni. Ncoonu maama kwaani o tıvıı sí o na o ni-wıdıu, ni dí na manj dí ta abam te tun. ¹² Kuntu mu wó pa balv na dai Zezi kɔɣı kım ncoona tın taa nıɣı abam lanyranı, yi kvı pa á daa bá tıɣı ncoon-ncoonu.

Dí Yuutu wvıı na wó joori o ba te tın

¹³ Dí ko-biə-ba, kv na yi ncoona balv na tıɣı tun, dí lagı sí á lwarı cıɣa mu sí á daa yi taá bwəa, sí á wv daa yi cɔɣı tıvıı nwaani, ni balv na yəri We tun na ba jıɣı tıvıı te tun. ¹⁴ Dıbam se ni Zezi tıɣı mu, yi o laan joori o bı o yaɣı tıvıı. Kuntu nwaani, kv na yi balv na se-o yi ba ti tun, dí ye ni We wó pa ba taa wv Zezi tee ni.

¹⁵ Bıɣıwaa ni dí na brı abam kvlb tun yi dí Yuutu wvıı kwərə mu. De dım dí Yuutu Zezi na wó joori o ba tın, dıbam balv na daari lıɣıvı banja ni yi dí ta nıvıı tun bá loori balv na manj ba ti tun We tee ni. ¹⁶ Dí wó ba dí ni kwərə na baɣı weyuu ni, dı malesı pe wvıı kwərə, dıdaani We nabon-zoŋo kım wum, yi dí Yuutu wvıı tıti zıɣı

weyuu ni o tu. Balv na se Zezi Krisi yi ba ti tun wó da yigə ba bı ba yaɣı tıvıı. ¹⁷ We laan wó pa dıbam balv na daari yi dí daa ta nıvıı tun la daani dı bantu, yi Dı zəŋı dıbam kunkwəənu wvıı sí dí vıı dí jeeri dí Yuutu wvıı weyuu ni. Kuntu, dí wó ta wvıı dí Yuutu wvıı tee ni manja maama.

¹⁸ Kuntu nwaani, á taá mai cıɣa kam kuntu á kwe daani, sí á bıcara taa tıɣı jəɣə dıdvə.

5

Dí na wó ta cv dí tıti te sí dí Yuutu wvıı laan joori o ba tın

¹ Dí ko-biə-ba, abam daa ba taá lagı sí dí pıpvıni dí ta dí brı abam manja kalv wəənu tuntu na wó kɪ tun. ² Bıɣıwaa ni abam tıti manj á ye lanyranı ni dí Yuutu wvıı de dım lagı dı ba dı dari ncoona mu, ni nıvıı na yəni o ba tıvıı ni te tun. ³ Manja kalv ncoona na te ba wı yazurə wvra yi ywəəni wvra tun, kantu manja kam ni mu cam wó da dı ba ba banja, yi ba bá lu. Kvı ta nıvıı dı kaani pugə na de ka vrı yi ka wəe te tun mu.

⁴ Dí ko-biə-ba, abam nan daa təri lim wvıı. Kuntu nwaani dí Yuutu wvıı de dım bá ba dı dari abam ni nıvıı te. ⁵ Abam maama wvıı We pooni wvıı mu, yi á tıvıı maama kɪ wıa ni jaja. Dıbam dai tıvıı ncoona, dí tıvıı dı nan dai lim tıvıı. ⁶ Kuntu nwaani, dí yi pa doom taa jıɣı dıbam ni balv na yəri We tun. Pa-na dí fıɣı dí cı dí tıti sí dí yıə waari. ⁷ Tıvıı ni mu ncoona yəni ba doə, yi badonnə nyo ba bugə. ⁸ Dıbam nan yi wıa ncoona mu. Kv manj sí dí taá cv dí tıti. Pa-na dí taá jıɣı wvıı-dıdvə dı Zezi, sí dí taá soe daani. Kuntu mu wó dı dıbam lwarım wvıı, ni ncoonu na maa ve jara yi o kwe luguru ɣoɣo o le o ma cı o nıvıı te tun. Pa-na dí taá jıɣı tıvıı ni We wó vrı dıbam nıvıı, nıvıı nıvıı ncoonu na kwe luguru yu-kwəli o pu sí o ma kwəli o yuu jara wvıı te tun. ⁹ We na kuri dıbam sí dí taá yi Dı ncoona tun, kv dai sí Dı ban-zoŋo kım ba kv cɔɣı dıbam. Kv nan yi sí Dı vrı dıbam nıvıı mu dí Yuutu Zezi Krisi nwaani. ¹⁰ Wvıı mu tıɣı dıbam nwaani, sí dí wani dí tɔɣı dıd-o dí na nıvıı We tee ni. O na joori o ba, yi dí na nıvıı naa dí na tıɣa, dí ta wó na nıvıı dıd-o We tee ni.

¹¹ Kuntu nwaani, á taá kwe daani sí kv pa á bıcara taa tıɣı jəɣə dıdvə, sí á fıɣı á zəni daani dı baari ni á na manj á kɪ te tun.

¹² Dí ko-biə-ba, dí nan loori abam sí á taá nıɣı ncoona balv na tıvıı dı abam yi ba nii abam banja ni yi ba kwe abam dí Yuutu Zezi cwəŋə kam wvıı tun. ¹³ Á taá zıvıı-ba

lanyuranı dı sono ba tıtıŋa yam ɳwaanı.
 Á pa ywəəni ta wó á tıtarı nı.

14 Dı ko-biə-ba, dı loori abam
 sı á taá kaanı yawɔrı-nyuna,
 sı á pa balı na kwarı fɔnuı tun na baarı,
 sı á taá zəni nabwənə,
 sı á taá jıgı wó-zuru dı nɔɔna maama.

15 Á taá yırı á tıti,
 sı nɔɔn-nɔɔnu yı ma lwarım o joori o ma
 o ɳwı o don lwarım.

Maɳa maama sı á kwaanı á taá kı
 lanyuranı dı á ko-biə dı nɔɔna
 maama.

16 Á taá jıgı wɔpolo maɳa maama.

17 Á taá loori Wε maɳa maama.

18 Kɔlɔ maama na kıa,
 sı á taá kı Wε le.

Mu Wε na lagı sı á taá kı te,
 á na ɳwı dı Zezi Krisi tun ɳwaanı.

19 Yı cı-na Wε Joro kım tıtıŋa.

20 Wε Joro kım na pe nɔɔnu ɳɔɔnu yiyiu-
 ɳwε,

á yı zanı á gooni-sı.

21 Á nan maanı-na wono maama á nii.
 Kɔlɔ na lana tın sı á se-kı.

22 Á nan fɔgı á cı á tıti dı wó-balwaarı dwi
 maama.

23 Baɳa-Wε dılu na paı nɔɔna wó-zuru
 tın wó pa á taá yı Dı tıti nɔɔna, sı á taá
 jıgı wó-pono fasi, sı á ɳwıa maama taa
 jıgı cıga, kı na yı á yıra dı á jwəəru dı á
 wɔbɔŋa maama. Kuntu tın, dı Yuutu Zezi
 Krisi na tuə, á bá ta jıgı digıru Wε yıgə nı
 dı fınfın dı. 24 Wε dılu na bəŋı abam sı á
 taá yı Dı nɔɔna tın yı cıga tu mu. Dı nan
 wó sını Dı zəni abam kuntu mu.

25 Dı ko-biə-ba, á taá loori Wε á pa
 dıbam dı.

26 Jɔɔnu-na dı ko-biə bam maama
 lanyuranı dı sono.

27 A nan lagı a loori abam dı Yuutu wım
 yırı ɳwaanı sı á karımı tɔnɔ kuntu á brı
 dı ko-biə bam maama.

28 Dı Yuutu Zezi Krisi wó pa abam yu-
 yonɔ.

**Tɔno kulu Pooli na pɔpɔni o pa
 TESALONIKI TIINɛ
 o ki bile tun
 Tɔno kulu Pooli na
 pɔpɔni o pa Tesaloniki
 tiinɛ o ki bile tun na bri
 dɔbam kulu tun mu tuntu**

Maɲa kam Pooli na pɔpɔni tɔno kum kuntu o pa We nɔɔna balu na wu Tesaloniki ni tun, ba daa ta wu lwarɪ Zezi tum dum na lagɪ dɪ ki te tun fasɪ. Kuntu nɲaani mu pe wuvugɛ jɔni ba kɔgɔ kum wɔni. Nɔɔna badonnɛ dɛɛn buɲi ni Zezi tum dum maɲi dɪ ba dɪ kɛ mu. Badaara dɪ maa vɪn sɪ ba ta tɔɲi titɔɲa Zezi tum dum na twe tun nɲaani, yɪ ba laan daari ba kwe ba titi ba palɪ nɔɔna badonnɛ baɲa ni. Pooli laan ma pɔpɔni tɔno kum kuntu o pa-ba sɪ o maa kwe-ba.

O dɛ yigɛ o ki We le ba na jigɪ wu-dɪɪba dɪ We yɪ ba jigɪ sono tun nɲaani, yɪ o loori We sɪ ba zɪgɪ kɛɲkɛɲ We titɔɲa yam wɔni (pɔɔrum 1).

O laan ma kwe-ba Zezi Krisi tum laɲa ni, o bri-ba ni wɔlu ba na bɛ ni kɛmbalwaaru tu tun maɲi sɪ o da yigɛ o ba mu, sɪ Krisi laan ba (2:1-12).

Pooli nan kwe We nɔɔna bam sɪ ba zɪgɪ kɛɲkɛɲ We cwɛɲɛ kam wɔni, dɪ lwarɪm na maɲi dɪ puli zanzan yɪ cam yi-ba te tun dɪ, sɪ ba daari ba taa warɪ We (2:13—3:5).

O ma kaani yawɔri-nyina bam sɪ ba taa tɔɲi ba ma nat ba ni-wɔdiu, ni Pooli dɪ balu dɛɛn na tɔgɪ dɪd-o ba tɔɲi We titɔɲa yam tun na tɔɲi te tun (3:6-15).

¹ Amu Pooli dɪdaani Silasɪ dɪ Timoti mu pɔpɔni tɔno kuntu sɪ dɪ pa abam We nɔɔna balu na wu Tesaloniki ni yɪ á yɪ dɪ Ko Baɲa-We dɪ dɪ Yuutu Zezi Krisi nɔɔna tun.

² Dɪ Ko We dɪ dɪ Yuutu Zezi Krisi wɔ pa abam yazurɛ dɪ yu-yoɲo.

Tesaloniki tiinɛ na tɔgɪ We te tun

³ Dɪ ko-biɛ-ba, dɪ maɲi sɪ dɪ ki We le maɲa maama abam nɲaani nɛɛɛni ku na maɲi te tun, beɲwaani á ki á wu-dɪɪba dɪ Zezi ku ja gaali, yɪ á maama tiini á soe daani lanyirani, yɪ á sono kum wɔra ku puli zanzan. ⁴ Kuntu nɲaani mu dɪ yɔni dɪ te á taani dɪ bri Zezi kɔgɔ kum na wu jɛgɛ kalu maama ni tun, yɪ dɪ jigɪ wɔpolo abam nɲaani. Dɪ te dɪ ba ni, nɔɔna beɛsɪ abam yɪ ba yaari abam zanzan, yɪ á daa ta zɪgɪ lanyirani dɪ pu-dɪa, yɪ á kwɛri á tɔgɪ Zezi dɪ wu-dɪɪba.

⁵ Kuntu mu pe dɪ lwarɪ jaja ni, We wɔ dɪ nabiinɛ sariya dɪ cɪga mu. Dɪ wɔ pa á na cɪga, yɪ á maɲi sɪ á tɔgɪ á wɛli Dɪ paari dum wɔni, beɲwaani abam suni á na yaara We paari dum kuntu nɲaani. ⁶ We nan wɔ ki abam cɪga, yɪ Dɪ wɔ pa balu na yaari abam tun joori ba na cam. ⁷ Dɪ ma wɔ daari Dɪ pa abam balu na yaari tun dɪ dɪbam maama na siun, maɲa kalu dɪ Yuutu Zezi na wɔ joori o ba sɪ nabiinɛ maama na-o tun. Wɔntu wɔ nuɲi We-sɔɲɔ dɪ o malesi dɪdɛera bam, ⁸ yɪ min-wɪi zanɪ sɪ kaagi-ba. Dɪ Yuutu Zezi wɔ pa balu na vɪn We yɪ ba wu se wum kwɛr-ywɛɲɛ kam tun na cam. ⁹ Nɔɔna bam kuntu wɔ na cam ni ku na maɲi dɪ ba te tun. Baá na lɛɛru tɪlu na ba ti tun. Baá pɔɔri-ba ba yɪra, yɪ ba taa baɲwe dɪ dɪ Yuutu wum, yɪ ba daa bá na o paari dam-fɔrɔ zulɛ yam. ¹⁰ Kuntu maama wɔ ba ku ki maɲa kalu dɪ Yuutu Zezi na wɔ joori o ba tun. De dum kuntu ni, oɔ na zulɛ o tɪti nɔɔna bam tee ni. Balu maama na ki ba wu-dɪɪba dɪd-o tun wɔ pa-o tiɛ zanzan. Abam nan wɔ ta wu bantɔ wɔni dɪ á na se We cɪga kalu dɪ na bri abam tun nɲaani.

¹¹ Ku yɪ kuntu nɲaani mu dɪ yɔni dɪ loori dɪ Tu We maɲa maama dɪ pa abam, sɪ Dɪ pa á maɲi dɪ Dɪ cwɛɲɛ kam tɔgum, ni Dɪ na kuri abam sɪ á taá yɪ te tun. Dɪ loori-Dɪ sɪ Dɪ pa abam dam, sɪ á wani á ki lanyirani nɛɛɛni á wɔbuɲa na lagɪ te tun maama, sɪ á taá ki titɔɲa yalu maama na lana tun, á na ki á wu-dɪɪba dɪ Dɪ tun nɲaani. ¹² Kuntu mu wɔ pa dɪ Yuutu Zezi taa nat zulɛ abam tee ni, yɪ abam dɪ wɔ na zulɛ, dɪ Tu Baɲa-We dɪ dɪ Yuutu Zezi Krisi na pe abam yu-yoɲo tun nɲaani.

2

Kɛm-balwaaru maɲa na wɔ ba te tun

¹ Dɪ ko-biɛ-ba, á ye ni dɪ Yuutu Zezi Krisi wɔ joori o ba, yɪ We wɔ la dɪbam sɪ dɪ taá wu o tee ni. Dɪ nan lagɪ dɪ loori abam sɪ á yɪ pa á bicara taa dɪ kuntu nɲaani. ² A yɪ zanɪ á pa á wɔbuɲa vugimi, dɪ nɔɔna balu na te ba wɪ dɪ Yuutu Zezi de dum maɲi dɪ yɪ tun. Nɔɔna na te dɪ abam ba wɪ, We Joro kum mu bri kuntu, naa ba na wɪ ku yɪ dɪbam taani mu, naa ba na pe abam tɔno yɪ ba wɪ ku nuɲi dɪbam tee mu, ³ sɪ á yɪ se á pa nɔɔn-nɔɔnu gami abam dɪ wɛɛnu tum kuntu dwi. Beɲwaani maɲa kalu nɔɔna zanzan na wɔ ba ba ywɛri We cwɛɲɛ kam wɔni tun wɔ da yigɛ ku ki mu, sɪ dɪ Yuutu wum de dum laan ba dɪ yɪ. Kulu na wɛli da tun, kɛm-balwaaru tu wum wɔ da yigɛ mu o ba. Wɔntu gurim je nan wɔ ta yɪ cɔgum mu. ⁴ Oɔ bri ni wum dwe wɛɛnu tɪlu maama nɔɔna na zuli dɪ kulu maama ba na bɛ ni ba wa tun, yɪ oɔ dɔni wɛɛnu

tum kontu maama. O ma wó vu o zu o jóni Banja-We tti digə kam wóni, yi o bri nu wóm ttti mu yi We. ⁵ A ya na wó abam tee ni manja kalu tun, a manji a bri abam wəənu tum kontu. A nan wó guli-ti na?

⁶ Wóno kodoŋ nan mu cigi wəənu tum kontu cwəŋə si ti ta yi ki lele, yi á ye ku ni ni. Ku daari manja kam na suni ka yi, kəmbalwaaru tu wóm laan wó ba si nabiinə lwar-o jaja. ⁷ Kəm-lwaanu dam dilu na segi noona yiə ni tun manji dı wura dı cəgi nabiinə. Ku nan na yi wólu na wura o cu kəm-lwaanu tum cwəŋə lele si ti yi ki tun, kontu tu wó ba o viiri. ⁸ Manja kam kontu ni mu, kəm-balwaaru tu wóm laan wó bri o tti jaja. Dí Yuutu Zezi na wó joori o ba manja kalu tun, o laan wó ma o ni-viu o cəgi wəntu fası. Zezi na wó joori o ba dı dam-foro tun, mu o laan wó cəgi kəm-balwaaru tu wóm.

⁹ Manja kam kəm-balwaaru tu wóm na wó ba tun, oó jóni dam-foro sutaani tee ni o ma ki wo-kunkagula dwi təri təri ya na daa ciga tun. ¹⁰ O ma wó ki kəm-balwaaru dwi maama o ma ganı balu na wó ga ba njwa We tee ni tun. Kuó ki-ba kontu, bejwaani ba ba se si ba jóni We ciga kam dı sono, si ku pa DI vri-ba ba lwarın wóni. ¹¹ Ba na vın We ciga kam tun njwaani, DI laan wó pa ba wubɔɔja daa yəri ciga, yi ba se ba togi kulɔ na yi vwan tun. ¹² Balu maama na wó se DI ciga kam yi ba daari ba soe kəm-balwaaru tun, We wó dı ba taani yi ba na cam.

We na kuri dibam si dí taá yi DI noona te tun

¹³ Dí ko-biə-ba, dí manji si dí ki We le manja maama abam njwaani, á na yi balu dí Yuutu wóm na soe tun. Ku zigi pulim ni mu We kuri abam si DI vri abam DI yagi. DI me DI Joro kum dam mu DI pa á ji DI tti noona, dı á na ki á wó-didwa dı DI ciga kam tun njwaani. ¹⁴ We na beŋi abam si á taá yi kontu tun, ku de dı DI kwər-ywəŋə kam dí na tooli dí bri abam tun njwaani mu, si DI pa á togi dı dí Yuutu Zezi Krisi á na zula.

¹⁵ Kontu njwaani, dí ko-biə-ba, fogi-na á zigi kəŋkəŋ, si á yi yagi ciga kalu dí na manji dí bri abam tun, ku na yi dí na manji dí wó abam tee ni yi dí nooni kulɔ tun, dı dí na pupɔni toŋo kulɔ dí pa abam tun dı.

¹⁶ Dí Yuutu Zezi Krisi didaani dí Ko We soe dibam yi DI pa dibam yu-yoŋo, dı DI na pe dí jigi baari dilu na bá fogi dı ti tun, didaani tina yalu na yi ciga tun. ¹⁷ Dintu wó zəni abam dı wubɔɔŋ-njuna si á taá jigi dam, si á wani á taá ki lanyirani á titɔŋa dı á ni-taani maama wóni.

3

A taá loori We dibam njwaani

¹ Dí ko-biə-ba, kulɔ na daari tun, á taá loori We á pa dibam, si dí Yuutu wóm kwər-ywəŋə kam jagi ka yi je maama, si noona se-ka lanyirani ni abam dı na se-ka te tun. ² Looiri-na We si DI jóni dibam non-balwaaru ja ni, bejwaani ku dai noona bam maama mu se We kwərə kam.

³ Dí Yuutu wóm nan yi ciga tu mu, oó wəli abam dı dam, yi o ci abam sutaani juna ni si dı yi cəgi abam. ⁴ A na yi dí Yuutu wóm noona tun mu dí jigi abam ciga si á togi dí na manji dí bri abam kulɔ tun, yi á ta wó ta ki kontu ni dí na manji dí ta te tun.

⁵ Dí Yuutu wóm wó pa á wubɔɔja tiini ya zu We sono kum, yi o daari o pa á zigi lanyirani dı pu-dia ni Zezi Krisi tti na zigi te tun.

Yawori-nyina kwə

⁶ Dí ko-biə-ba, dí kaani abam dı dí Yuutu Zezi Krisi yiri mu, si á ci á tti dı á ko-bu wólu maama na yi yawori-nyim yi o ba togi zaasum dilu dí na bri abam tun. ⁷ Abam nan ye lanyirani ni á manji si á lwəni dibam titɔŋa na yi te tun mu. Dí deen na wó á tee ni tun, dí ba jigi yaworo. ⁸ Dí wó jóni wódiu noon-noonu tee ni kafe. Dí nan tiini dí tɔŋi mu yi ku ce dí yura wia dı tti, si dí yi yaari abam wólu wólu wódiu njwaani. ⁹ Ku nan dai ni dí ya ba jigi cwəŋə si dí jóni zənə abam tee ni. Dí deen nan ki kontu si ku pa á wani á lwəni dibam na ki te tun mu. ¹⁰ Dí na wó abam tee ni manja kalu tun, dí pe abam ni ni, noonu wólu na ba lagi titɔŋa tun, kontu tu wó manji si o dı wódiu dı.

¹¹ Dí tagi kontu, bejwaani dí ni ni abam badonnə yi yawori-nyina mu. Ba ba lagi titɔŋa, yi ba kari je maama ba kıkari ba donnə yiə. ¹² Dí Yuutu Zezi Krisi yiri njwaani mu dí te noona bam kontu, yi dí kaani-ba si ba ja ba tti cim ba tɔŋi, si ba wani ba nii ba tti banja ni dı ba ni-wódiu.

¹³ Dí ko-biə-ba, abam tti nan yi zanı á bwəni dí lanyirani kəm.

¹⁴ Abam wólu na wó se dí na pupɔni te toŋo kontu wóni dí bri abam tun, si á taá ye kontu tu, si á wani á ja á tti did-o, si ku pa cavira ja-o. ¹⁵ A nan yi pa o ji á dum. Á taá kaan-o ni á ko-bu te.

¹⁶ Dí Yuutu wóm yi wó-zuru tu mu, yi oó pa abam taá jigi wó-zuru manja maama wóno maama wóni.

Dı Yuutu wóm wó ta wura dı abam maama.

¹⁷ Amu Pooli mu jooni abam. A tti laan mu pupɔni tintu dı a juna. A yəni a ki kontu mu a twaanu tum maama wóni, si

á lwarı nı kú yı amú mü pöpunı. A yəni a
pöpunı tıntú mü.

¹⁸ Dı Yuutu Zezi Krisi wó pa abam
maama yu-yojo.

Dayigə tɔnɔ kʊɓ Pooli na pɔpɔni o pa TIMOTI tun Dayigə tɔnɔ kʊɓ Pooli na pɔpɔni o pa Timoti tun na bɾi dɪbam kʊɓ tun mu tuntu

Timoti nu yi Zwifu mu o na ki o wu-dɪɖba di Zezi, o ko ma yi Greki tu. Pooli deen jeeri Timoti manja kalɔ o na maa ve Lisitri o tɔɔli We kwærə kam o bɾi nɔɔna tun mu (Tɪtʊŋa Tɔnɔ 16:1-3). Timoti laan ma togi di Pooli o tɔŋi We tɪtʊŋa yam (Tɪtʊŋa Tɔnɔ 17:14 di 18:5 di 19:22).

Pooli nan pɔpɔni twaanɔ tɪle mu o pa Timoti. Twaanɔ tuntu wɔni o kwe We kɔgɔ kɔm yigə tiinə bam mu.

Dayigə tɔnɔ kʊɓ o na pɔpɔni o pa Timoti tun wɔni o nɔɔni wænu tito woŋo mu:

O kaani We nɔɔna bam si ba ci ba tɪti mu di vwan zaasum dɪɓ na zu ba tɪtari tun. Vwan zaasum tiinə bam deen bɾi ni lugɔ banja wænu tum yi balɔɔ mu, yi n bá n wanti n na vrɔm, kɔ na dai ni n jigi yəno kɔɓ na səgi tun, yi nɔɔna finfun yiran nan mu ye yəno kɔm kuntu. Ba ma kwəri ba kwe nɔɔna si ba ja ba tɪti di wɔdiiru tidonnə dim, si ba yagi kadri. Pooli nan pɔpɔni o bɾi-ba ni kuntu yi vwan mu.

Pooli daa ta bɾi Zezi kɔgɔ na manji si ku zuli We te tun. O ma kwəri o bɾi Zezi kɔgɔ kɔm di ku nakwa bam di ku zənzənnə bam na manji si ba taa yi te tun.

Pooli laan ma daari o bɾi Timoti o na manji si o ki te di We nɔɔna bam dwi təri təri si, si o ma wanti o tɔŋi We tɪtʊŋa yam lanyran.

¹ Amu Pooli wɔɓ na yi Zezi Krisi tɪtʊŋɔ tun mu pɔpɔni tɔnɔ kuntu si a pa nmu Timoti. Banja-We dɪɓ na yi dɪbam Vɪrnɔ di Zezi Krisi wɔɓ dɪbam na jigi o tuna tun mu pɛ-ni ni si a taa yi o tɪtʊŋɔ. ² Nmu yi nɪnɛni amu tɪti bu mu te, n na se Zezi Krisi tun njaani.

Di Ko We di di Yuutu Zezi Krisi wɔ pa nmu yazurə di yu-yoŋo, yi o daari o duri nmu njaŋa.

Cv-na á tɪti di vwan karanyina tiinə bam zaasum dim

³ Manja kam amu deen na maa ve Masɔɔvanti tun, a loori nmu si n manji Efɛzi ni si n kaani nɔɔna balɔ na bɾi kɔɓ na dai ciga tun si ba yagi. ⁴ Nmu manji si n ta-ba si ba yagi ba wɔɔɔŋa sunswali silɔ na dai ciga tun, si ba daari ba yagi ba kwə dwi natoga kalɔ na ba jigi gurim je tun. Berjaani wænu tum kuntu pai nɔɔna

magi kantɔgɔ mu kafe. Ti ba wəli nɔɔna si ba ki ba wu-dɪɖba di We si ba taa togi-DI. ⁵ Nmu manji si n kaani-ba mu didaani wænu tum kuntu si ba yagi-ti, si ba taa jigi sono kɔɓ na yi ciga ciga na nunji bicari-nɔna wɔni tun, yi ba na ki kɔɓ maama ba na ye ni kɔ lamma tun, yi ba na sɪni ba ki ba wu-dɪɖba di We, kɔɓ pa ba taa jigi sono kɔm kuntu. ⁶ Nɔɔna bam kuntu nan ywəri ciga kam kuntu wɔni mu, yi ba daari ba nɔɔni bitari silɔ na ba jigi kuri tun. ⁷ Ba lagi si ba taa yi We callu tum karanyina tiinə mu. Ba tɪti nan ba ni ba na te kɔɓ tun kuri, yi ba yəri ba na nɔɔni kɔɓ di ba wɔ maama tun di.

⁸ Di ye ni We callu tum lana di wɔɓ na ni ti kuri ni ku na manji te tun. ⁹ Dɪbam nan ye ni, We na pɛ DI callu tum tun, DI wɔ pɛ-ti nɔn-nɔna njaani. DI nan pɛ-ti balɔ na yi callu cɔgɪna tun njaani mu, didaani vɪrvɪna di balɔ yigə na tərɔ di DI tun, di wo-lwaanɔ kərɔ di nɔn-balwaar, di balɔ na ba nigi-DI tun, di balɔ di na gɔ ba kwə naa ba niinə naa ba donnə tun mu, ¹⁰ di balɔ na boori tun, di baara balɔ na mai ba donnə ba jiri kaana tun, didaani balɔ na cv ba jaani nɔɔna di dam ba yəgi tun, didaani balɔ na fɔ vwan tun, di balɔ na du di We yi ku yagi ku dai ciga tun. DI nan pɛ DI callu tum balɔ maama na cɔgi zaasum dɪɓ na yi ciga yi di togi We kwər-ywəŋə kam na bɾi te tun di mu. ¹¹ Kwər-ywəŋə kam kuntu nunji Wɔpolo Tu Banja-We dɪɓ na jigi paari-zulɔ tun te mu, yi duntu ki-ka amu jɪŋa ni si a taa tea.

Pooli na ki We le DI zana njaani te tin

¹² Di Yuutu Zezi Krisi mu pɛ amu dam si a taa tɔŋi a pa-o. A ki o le didaani o na nɛ ni amu jigi wu-dɪɖba yi o li-ni si a taa tɔŋi a pa-o tun. ¹³ Faŋa tun, a deen yəni a nɔɔni a cɔgi Zezi yiri, yi a kwəri a tɔi-o, yi a ta yaari o nɔɔna bam. Di kuntu di, o nan ta duri a njaŋa, berjaani amu ya wɔ se-o yi ku pa a yəri woŋo kɔɓ a na jigi a ki tun. ¹⁴ Nan di ku di, di Yuutu Zezi mu ki-ni yu-yoŋo zanzan ku ja gaali, yi o daari o pa a taa jigi wu-dɪɖba did-o di sono, a na njaɔ did-o tun njaani.

¹⁵ Taani duntu yi ciga yi di manji si nɔɔna maama se-di mu:

«Zezi Krisi tu lugɔ banja si o vɾi nɔn-cɪcɔgɪru mu ba lwarum wɔni.» Amu nan mu ki lwarum a dwəni nɔɔna maama, ¹⁶ yi We ta duri a njaŋa si ku pa Zezi Krisi bɾi o wu-zuru kɔm na yi te di amu. O na tiini o ki wu-zuru di amu wɔɓ na yi nɔn-cɪcɔgɪru tum yigə tu tun, ku yi maana mu ku pai nɔɔna balɔ na wɔ da a kwaga ba ba ba se-o, si ba daari ba na njaɔ kalɔ na ba ti tun We tee ni. ¹⁷ Banja-We yi pɛ wɔɓ paari na bá ti manja di manja

tun mu. DI yi njwa tu mu, ba ba na-DI di yiä, yi DI ba jigi donj. Kuntu njwaani zula di tiä taa wu DI tee ni si ku taa ve manja kalu na ba ti tun. Amina.

¹⁸ A bu Timoti, a lagä a ta di nmu si n ta n tunji n pa We, ni We nijonä bam deen na tagi nmu taani te tun. Kuntu tun, kwaani n guli ba na tagi te tun si n tunji We titnja lanyirani, nüneeni n na lagä n magi jara ciga ciga te tun. ¹⁹ Ta n jigi wu-didwa di We, si n daari n ta n ki kulü maama n na ye n bicari ni ni ku lamma tun. Nöona badonnä wura, ba ba se si ba taa ki kulü ba na ye ni ku lamma tun. Kuntu ma pa ba daa warä ba da We cwäjä kam. ²⁰ Yimene di Alesandri mu togi ba wu nöona bam kuntu wöni. Amu nan yagi-ba sutaani juna ni si ba na cam, si ba daa yi njöni ba cogi We yiri.

2

We nöona na manji si ba taa zuli-DI te tun

¹ Wöno kulü a na lagä a da yigä a ta tun mu tuntu. A manji si ä taä loori We ä pa nöona maama. Looi-na We si DI taa nii ba banja ni, si ä daari ä taä ki DI le ba njwaani. ² Ä taä loori We ä paä pwa didaani didëera balu maama na jigi dam nöona banja ni tun, si ku pa di taä zöuri di yazurä di ni-ywäm, si di wani di taä togi We lanyirani, si di taä njwi ni ku na manji te tun. ³ Kuntu mu yi wöno kulü na lamma yi ku poli We dilu na yi di Vuru tun wu. ⁴ Duntu mu lagä si nöona maama na vrin, si ba kwäri ba lwarä kulü na yi ciga tun. ⁵ We didwa yirani mu wura. Wulu di na fögi nabiinä di We daani tun di yi didwa yirani mu. Wöntu mu yi Zezi Krisi wulu na yi nabiinu tun. ⁶ Wömu mu se o ti o ma njwi nöona maama lwaru juri, yi ba pa o maana manja kalu We na li tun. ⁷ Kuntu njwaani mu We pe a ji DI tuntönu, si a tooli DI kwärä kam a bri nöona. Ciga mu a njöna, si ku dai vwan. We sünü DI tunji-ni mu si a taa bri dwi-ge tiinä, si ba se DI ciga kam ba ki ba wu-didwa di DI.

⁸ Amu lagä si jögä maama baara taa warä We. Ba na zöni ba ja weeni si ba warä We, si ba taa jigi wu-pöno mu, si ba yi taa jigi ban-zöno naa kantögo di nöon-nöonu. ⁹ Amu nan ta lagä si kaana di ja ba titi di ba gwaaru wömu, si ba taa kwari cavura ba zöuri gwaaru tilu na manji di ba tun. Ba wu manji si ba tiini ba kwe ba yum ba ja gaali, naa ba zuli ba titi di ninwana wönu, ku na yi säbu-sija naa kandwanöna naa gwaaru tilu säbiä na damma tun. ¹⁰ Ba nan manji si ba taa ki käm-laaru mu, si ku bri ni ba yi kaana balu na se We ciga ciga tun. ¹¹ Kaana manji si ba taa je cim mu

ba cogi balu na bri-ba We cwäjä tun, si ba daari ba taa se-ba. ¹² Amu wu se si kaana taa bri baara naa ba taa te-ba. Ba manji si ba taa je cim mu. ¹³ Benjwaani, We deen na ki nabiinä tun, DI ki Adam mu yigä, yi DI laan daari DI ki Awa. ¹⁴ Ku deen dai Adam mu sutaani ganu, ku yi kaani wömu mu di ganu di pa o vin We ni. ¹⁵ Kuntu mu te kaana löri di cam, We nan wu vri-ba, di ba na se ba togi We di wu-didwa di sono di wu-pöno yi ba jigi ba titi tun.

3

Zezi kögo kum yigä tiinä na manji si ba taa yi te tun

¹ Taani duntu sünü di yi ciga mu:
«Nöonu na lagä si o ji Zezi kögo kum yigä tu,

kuntu tu lagä titöj-nömu mu.»

² Kuntu, Zezi kögo kum yigä tu manji si o taa yi nöon-nömu mu nöona maama tee ni. O nan manji si o taa jigi kaani didwa yirani mu. O ta manji si o taa yiri o titi, si o taa wai o titi o jaana ni ku na manji te tun. O manji si o taa jeeri wärä lanyirani o söno ni. O manji si o taa ye nöona zaasum. ³ O nan wu manji si o taa yi sa-nyöru naa najajaru naa nöonu wulu bani na lomma tun. Ku manji si o taa yi nöon-yöno mu di nöonu maama. O nan wu manji si o taa yi säbu-swän-nyim. ⁴ O manji si o taa wai o nii o söno tiinä banja ni ku lanyirani, si o daari o pa o biä se-o di zula yalu na manji tun. ⁵ Benjwaani, nöonu na wari o nii o titi söno tiinä banja ni, oö ki ta mu o nii Zezi kögo kum banja ni? ⁶ Ku wu manji si o taa yi wulu na yi nöon-döuru We cwäjä kam wöni tun, si o yi zani o ba o zani o titi, si We di o taani nüneeni DI na di sutaani taani te tun. ⁷ Zezi kögo kum yigä tu manji si o taa yi nöon-nömu mu di balu na ba togi We tun di. Ku na dai kuntu, nöona wu goon-o yi o na cavura, yi o tu sutaani ciguru tum wöni.

Zezi kögo kum zanzännä bam na manji si ba taa yi te tun

⁸ Zezi kögo kum zanzännä bam di manji si ba taa yi balu nöona na nigä tun mu. Ba wu manji si ba taa yi niä yale yale tiinä, naa ba taa yi sa-nyöru, naa ba taa ki kampinä si ba ma na wönu. ⁹ Ba nan manji si ba taa togi ciga kalu ya na sägi yi We laan vri-ba DI taani dum wöni tun, ba na ye ba bicari ni ni ku lamma tun njwaani. ¹⁰ Nöonu na lagä si o ji Zezi kögo kum zanzännu, ba manji si ba da yigä ba maan-o mu ba nii, o na ba jigi wo-löno, si ba laan pa o puli o titöja.

¹¹ Ku manji si ba kaana di taa yi balu nöona na nigä tun mu, si ba yi taa yi bicari-nyina. Ba manji si ba taa yiri ba titi mu, si

noona taa jigi ba ciga wonjo maama bana ni.

¹² Zezi kogɔ kum zɛnzɛnnu manɔ si o taa jigi kaani didɔba yirani mu, si o daari o taa wai o nii o biɛ di o soɔɔo tiinɛ maama bana ni lanyirani. ¹³ Beɔɔwaani zɛnzɛnnu wulɔ maama na tɔɔɔi o tɔɔɔɔa lanyirani tun wɔ na zulɛ zanzan noona tee ni, yi o daari o na baari di wɔɔpolo o na ki o wu-didɔba di Zezi Krisi tun ɔɔwaani.

¹⁴ Amɔ buɔɔi si a ba nmu te lele. A nan pɔɔɔɔni tɔɔɔo kuntu a pa nmu si, ¹⁵ a na daani funfun, si n wani n lwarɔ n na wɔ ja Banja-We noona bam te. Bantu mu yi Zezi noona yi ba toɔi ɔɔɔɔa Tu Banja-We. Bantu mu yi balɔ na kwaani ba wɛli ba nii zaasum dilɔ na yi ciga tun banja ni, niɔɔɔɔni ywɛ na wɛli digɛ si ka yi vi te tun. ¹⁶ Di lwarɔ ni We toɔɔɔm yi wo-kamunu mu. We ciga kam kuntu deen ya sɛgi mu, yi Di laan pa di lwarɔ wulɔ wum Di na tɔɔɔɔi tun: Wuntu mu jigi nabiinu o ba lɔɔɔɔ banja. We Joro kum ma bri ni o yi ciga tu. We malesɔ sum ma na o zule. Noona ma ja o kwɛrɛ ba zu dwi maama wu ba tɔɔɔl.

Lɔɔɔɔ banja nabiinɛ ma se-o.
O ma zanɔ di zulɛ o di We-soɔɔo.

4

Di na manɔ si di ci di titi di vwan zanzaasa bam te tun

¹⁻² We Joro kum bri dibam fasti ni, manja tiim ni noona badaara wɔ zanɔ ba yagi We cwɛɔɔɔ toɔɔɔm. Pipiri-nyuna balɔ na fo vwan tun mu wɔ gani-ba ba pa ba yagi zaasum dilɔ na yi ciga tun. Bantu wɔɔɔɔɔa mu tga, ku pa ba yɛri ni ba na ki kulɔ tun ba lamma. Baá pa noona se vwan yam ciciri na foɛ tun, yi ba daari ba taa toɔi sɔtaani zaasum na yi te tun. ³ Noona bam kuntu mu yɛni ba bri ni ku culɛ si baaru di kaani naa kaani zu barɔ. Wɔdiiru tidonnɛ di maa wura ba na bri ni ku culɛ si noona di-ti. Nmu nan ye ni We mu ki wɔdiiru tum kuntu, si dibam balɔ na toɔi-Di yi di lwarɔ Di ciga kam tun taá ki Di le ti ɔɔwaani, si di daari di taá di-ti. ⁴ Beɔɔwaani wɛnnu tɔɔ maama We na ki tun lamma. Wonjo kulɔ We na pe dibam tun, di manɔ si di ki Di le mu ku ɔɔwaani, di wu manɔ si di culi-ku. ⁵ Beɔɔwaani We taani dum di dibam Weloro kum mu kwe wonjo maama ku pa ku lana We yigɛ ni.

Zezi Krisi tuntɔɔɔ-ɔɔm na manɔ si o taa yi te tun

⁶ Nmu manɔ si n ta wɛnnu tuntu mu n bri n ko-biɛ bam. N na ki kuntu, kulɔ pa n ta n yi Zezi Krisi tuntɔɔɔ-ɔɔm. N na sɔni n se We ciga kam taani dum di zaasum dilɔ na yi ciga yi n manɔ n toɔi-di tun, ni bi We

cwɛɔɔ kam wɔni. ⁷ Yi zanɔ n cɛgi sɔnswali silɔ na ba jigi kuri yi si ba wɛli We cwɛɔɔ kam tun. Nan tiini n kwaani n ta n toɔi We cwɛɔɔ. ⁸ Di ye ni, n na waari n yira, ku jigi zɛnɛ funfun. Ku daari, n nan na kwaani n toɔi We cwɛɔɔ, kuntu mu tiini ku jigi zɛnɛ wonjo maama wɔni. Beɔɔwaani kulɔ pa n na zɛnɛ zɔm ɔɔɔa kam wɔni, yi n daari n na ɔɔɔa kulɔ na lagɔ ka ba tun We tee ni. ⁹ Taani duntu yi ciga yi di manɔ si noona se-di mu. ¹⁰ Kuntu ɔɔwaani mu pai di kwaani di tɔɔa, beɔɔwaani dibam jigi tuna di ɔɔɔa Tu Banja-We. Duntu mu yi noona maama Vɔruɔ, ku na foɔi ku dwe di di balɔ na se-Di tun.

¹¹ Ta n bri noona bam wɛnnu tum kuntu si n zaasi-ba. ¹² Yi zanɔ n pa noon-noonɔ gooni-m n na yi bu tun ɔɔwaani. N manɔ si n ma n titi mu n bri Zezi noona bam ba na wɔ ta ki te. Ku na yi nmu ni-ɔɔwaɔa di n titɔɔ-naga, di n sono di n na jigi wu-didɔba di We te tun, di n wu-pɔɔo maama mu n manɔ si n ma n bri-ba. ¹³ Ta n kwaani n karumi We taani dum di noona bam, si n daari n bri-ba We ciga kam, si ku taa ve manja kam a na wɔ ba tun. ¹⁴ Yi zanɔ n yagi peeri dilɔ We na pe nmu, manja kulɔ Di niɔɔɔɔɔ bam deen na tagɔ nmu taani te yi Zezi kogɔ kum nakwa bam di danɔ ba jia nmu banja ni ba wari We n ɔɔwaani tun. ¹⁵ Ku manɔ si n tiini n kwaani n ta n tɔɔi titɔɔi dum kuntu di n wu maama mu. Kuntu mu wɔ pa noona maama taa nai nmu na ve yigɛ te tun. ¹⁶ Ta n yiri n titi, si n daari n ta n yiri n zaasum dum na yi te tun di. Kwaani n zigi kɔɔkɔɔ wɛnnu tum kuntu wɔni, si nmu titi wɔ na vrum, yi n ta wɔ pa balɔ na cɛgi-m tun di na vrum.

5

N na manɔ si n kwe We noona bam te tun

¹ Yi zanɔ n bagɔ nankwɔan di baari. N manɔ si n kwe-o ni n ko mu te. Ku na yi non-donnɔ, n manɔ si n kwe-ba ni n nyaana mu te. ² Ku na yi kazina, n manɔ si n kwe-ba ni n niimɔ mu te. Ku na yi kabwɛnɛ, n manɔ si n kwe-ba ni n nakwa mu te di wu-pɔɔo.

Di na manɔ si di taá zɛni kadɛnɛ te tun

³ Ta n zuli kadɛnɛ balɔ na sɔni ba ba jigi noonɔ tun, si n ta n nii ba banja ni. ⁴ Ku daari, kadɛnɛ na jigi biɛ naa naaru, bantu mu manɔ si ba taa nii-o, ba na yi o titi soɔo tiinɛ tun ɔɔwaani. Mu We cwɛɔɔ zaasum dum na yi te tun. Kadɛm biɛ na zɛn-o kuntu, kulɔ pa ba joori ba ɔɔɔ ba tiinɛ jini di ba na yaari ba ɔɔwaani te tun. Kuntu nan mu poli We wu. ⁵ Kaani wulɔ na sɔni o yi kadɛm yi o ba jigi noon-noonɔ si o taa nii o banja ni tun tɔɔi o tuna We banja

ni mu. Tittu di wta maama o tiini o wari We mu yi o loori zənə DI tee ni. ⁶ Ku daari kadəm wəlu na lagɪ sɪ o taa ŋwɪ paweeni wɔni tun maɲi o ti mu yi o ta beerə. ⁷ Nan pa ba maama lwarɪ wənu tun kɔntɔ ni ni, sɪ nɔɔn-nɔɔnu yi wani o na ba wo-loŋo o ta. ⁸ Nɔɔnu yigə na tərə di o soŋo tiinə, ku na tiini ku dwe didi di o tittu digə tiinə, kɔntɔ tu yagɪ We cwəŋə mu. O nan tiini o yi nɔn-balorɔ o dwe balu na maɲi ba ba toɔɔ We tun di.

⁹ Yi zaɲi n pa ba pɔpɔni kadəm wəlu na wu yi bina fusrdu tun n ki kadənə bam tɔnɔ kɔm wɔni. Wəlu na maɲi sɪ o wəli da tun maɲi sɪ o ban-zuri taa yi bidwɪ yirani mu. ¹⁰ O maɲi sɪ nɔɔna taa ye o tittɔ-ŋuna ni ni lanyirani. O na nii o biə banja ni lanyirani, naa o na jeeri vərə lanyirani, naa o na tu o tittu o zari We nɔɔna bam nɛ, naa o na zəni balu na wɔ cam wɔni tun, yi o na kwaani o tɔŋi tittɔ-ŋuna dwi maama, abam wai á gar-o á wəli da. ¹¹ Ku daari kadənə balu na yi ka-bwənə tun, abam wɔ maɲi sɪ á ga-ba á wəli da. Bɛɲwaani, bantɔ wɔbɔŋa daa na ləni yi ba wari ba titi ba ja, baá yagɪ ni dɔlu ba na goni di Zezi Krisi tun, yi ba daari ba daa zɔ banna. ¹² Ba na ki kɔntɔ, ba bá na bura, bɛɲwaani ba cɔɔɔ ba dayigə ni dɔlu ba na goni di Zezi Krisi tun mu. ¹³ Kɔlu na wəli da tun, á na pɔpɔni kadənə balu na yi ka-bwənə tun á wəli da, baá yi yawɔri-nyina yi ba ta tɔli sam. Ku nan dai kɔntɔ yirani, baá yi bibari-nyina di ŋwan-Ƴɔɔru tiinə, yi ba ŋɔɔni wənu tɔlu na dai sɪ ba ya ŋɔɔni tun. ¹⁴ Mu ku kuri amɔ bɔŋi ni kɔv ta lamma sɪ kadənə balu na yi ka-bwənə tun taa zuri banna sɪ ba lu biə, sɪ ba daari ba taa nii ba tittu sam banja ni. Ba na ki kɔntɔ, kɔv pa dɔbam dɔna daa bá na cwəŋə sɪ ba ŋɔɔni wo-lwaanɔ ba pa dɔbam. ¹⁵ Bɛɲwaani kadənə badaara maɲi ba ywəri We cwəŋə kam wɔni, yi ba daari ba toɔɔ sutaani. ¹⁶ Baaru naa kaani wəlu na toɔɔ We cwəŋə yi kadənə wɔ o soŋo ni tun, wɔntɔ mu maɲi sɪ o taa nii ba banja ni. Ku dai sɪ o yagɪ-ba o pa Zezi kɔɔo kɔm. O na yagɪ-ba kɔntɔ, kɔv yaari Zezi nɔɔna bam ku pa ba daa bá wani ba nii kadənə balu na ba jigi nɔɔn-nɔɔnu tun banja ni.

Ku na maɲi sɪ dí ki nakwa tiinə bam te tun

¹⁷ Ku daari, ku na yi Zezi kɔɔo kɔm nakwa balu na yi yigə tiinə yi ba nii Zezi nɔɔna bam banja ni lanyirani tun, ba maɲi sɪ ba na zulə kuni bile mu, ku na dwe didi balu na kwaani ba tɔɔli We kwərə yi ba bɪ nɔɔna We ciga kam tun. ¹⁸ Bɛɲwaani ku pɔpɔni We tɔnɔ wɔni ku wɪ: «Nmɔ na jigi nabɪa n ma n nwan wo-vaalu, yi ki tampɔgo ka ni ni.»

Ku ta tagɪ ku wɪ: «Tɪntɔŋnɔ maɲi sɪ o taa jɔŋi o ŋwuru mu.»

¹⁹ Nɔɔnu na tagɪ Zezi kɔɔo kɔm nakwa bam wɔ nɔɔnu bitar-lwanja di nmu, yi zaɲi n sɛ, ku na dai ni nɔɔna bale naa bato yi mu nɛ o kəm-balwaaru tun. ²⁰ Ku daari nakwa balu na sɔni ba ki kəm-balwaaru tun, sɪ n kaani-ba ba maama yigə ni. Kɔntɔ mu wɔ pa fɔvni ja badaara bam di. ²¹ A nan lagɪ a kaani-m mu We yigə ni di Zezi Krisi yigə ni di We tittu malesɪ sum yigə ni, sɪ n Ƴɔɔri n sɛ kulɔ a na tagɪ tun. Yi kuri nɔɔna daani, ki nɔɔnu maama te na maɲi tun.

²² Yi loɔɔri n danjɪ n jia nɔɔn-nɔɔnu banja ni sɪ n pa o ji We tɪntɔŋnɔ. Yi zaɲi n pa nɔɔna kəm-lwaanɔ lonji-m. Fɔɔɔ ni ja n tittu di wɔ-pɔŋo.

²³ A lagɪ a ta di nmu sɪ, n wɔ kɔm na yəni ku wɔe tun ŋwaani, sɪ n ta n nyo sana funfun sɪ ku wani ku zəni-m, sɪ n yi ta n nyo na yirani.

²⁴ Nɔɔna badaara wo-lwaanɔ tiini ti nai di yi mu jaja, yi ba daa ta wɔ di bantɔ taani. Ku daari babam wo-lwaanɔ nan wɔ ba ti na ku kwaga ni mu. ²⁵ Ku nan ta yi bidwɪ mu di kəm-laaru di. Ti di Ƴɔɔri ti nai di yi mu jaja. Nan di ku di, tɔlu na ba nai lanyirani tun di bá wani ti səgi.

6

Gambe na maɲi sɪ ba taa ki te tun

¹ Balu maama na yi gambe yi ba toɔɔ We cwəŋə tun maɲi sɪ ba taa pai ba yum tiinə bam zulə zanzan mu. Kɔntɔ wɔ pa nɔɔn-nɔɔnu bá wani o ŋɔɔni o cɔɔɔ We yiri didaani dɔbam zaasum dɔm. ² Gambe sɔlu na tɔŋi ba pai ba yum tiinə balu di na toɔɔ We tun, ku wɔ maɲi sɪ ba taa gooni-ba ba na yi ba ko-biə We cwəŋə wɔni tun ŋwaani. Ba nan maɲi sɪ ba taa tɔŋi lanyirani mu ba pa-ba, bɛɲwaani ba yum tiinə balu ba na tɔŋi ba pai tun di yi ba ko-bu-sonnu mu ba na toɔɔ Zezi tun ŋwaani, yi ba nii ba banja ni lanyirani.

Dí maɲi sɪ dí cɪ dí tittu di vwan zaasum di səbu-swənə

Nii wənu tɔlu n na maɲi sɪ n bɪ nɔɔna bam sɪ ba taa ki tun. ³ Nɔɔnu wəlu maama na bɪ zaasum didon, yi o wɔ sɛ sɪ o toɔɔ dɔbam Yuutu Zezi Krisi kwər-ywəŋə kam didaani We cwə-laa zaasum dɔm, ⁴ kɔntɔ tu ki fɔŋo mu yi o yəri kulukulɔ. Wɔntɔ donjɪ tiini o lagɪ sɪ o taa magɪ kantɔgo mu wənu tɔlu na ba jigi kuri tun banja ni. Kəm dɔm kɔntɔ dwi mu pa nɔɔna wɔru gwɪna di ba donnə, yi ku pa nɔɔna jaani daani yi ba twi daani, yi ba ta bɔŋi lwarum ba pa daani, ⁵ yi ba niə di ba maɲi daani. Ba yəni ba ki kɔntɔ, bɛɲwaani ba jigi wɔbɔŋ-balwaaru mu, yi ba daa ba toɔɔ

cɪga cwəŋə. Kɔ maa paɪ ba buŋɪ nɪ Wɛ cwəŋə tɔgɪm yɪ wɔŋɔ kɔlɔ ba na wɔ na nadunni ka wɔnɪ tɪn mɔ.

⁶ Kɔ nan sɪntɪ kɔ yɪ cɪga mɔ, Wɛ cwəŋə tɔgɪm jɪgɪ nadunni zanzan kɔ paɪ balɔ na kɪ wɔpɔlɔ dɪ kɔlɔ ba na jɪgɪ tɪn. ⁷ Ba na lɔgɪ dɪbam tɪn, dɪ wɔ jaanɪ kɔlɔkɔlɔ dɪ ba lɔgɔ banja. Dɪ nan ta b́a wanɪ dɪ ja kɔlɔkɔlɔ dɪ dɪ viiri. ⁸ Kɔntɔ tɪn, dɪ na jɪgɪ dɪ ni-wɔdiu dɪ dɪ yɪ dɪ jɪgɪ gwaaru dɪ zɔura, kɔ manɪ sɪ dɪ taa jɪgɪ wɔpɔlɔ sɪ tɪntɔ manɪ dɪbam. ⁹ Kɔ daari balɔ na lagɪ sɪ ba jɪ nadunə tɪn, sɛbu-laga mɔ yəni ka ganɪ-ba kɔ pa ba tɔ manɪm wɔnɪ. Kɔ maa paɪ ba fra zɔuri wo-yɔɔru zanzan tɪlɔ na wɔ cɔgɪ-ba tɪn. Kəm dɪm kɔntɔ mɔ yəni kɔ paɪ ba yáalɪ ba cɔgɪ. ¹⁰ Bɛŋwaanɪ sɛbu-swənə mɔ yɪ lwarɪm dwi maama pulim je. Nɔɔna badaara wura ba na pɛ ba wɔbɔŋa zɔ sɛbu-lagɪ yɪ ba yagɪ Wɛ cɪga kam, kɔ pa ba jɪgɪ ba tɪtɪ ba yaari zanzan.

¹¹ Kɔ daari nmu Timoti na yɪ Wɛ nɔɔnɔ tɪn, n manɪ sɪ n ja n tɪtɪ mɔ dɪdaanɪ wəənu tɪm kɔntɔ. Kɪ n tɪtɪ n kɪ daanɪ sɪ n ta n tɔgɪ cɪga, sɪ n sɛ Wɛ ni, sɪ n kɪ n wɔ-dɪdɔa dɪ Wɛ, sɪ n ta n jɪgɪ sono dɪ pu-dɪa dɪ wɔ-bono. ¹² Pɔuri n yɪra n ta n tɔgɪ Wɛ cwəŋə lanyranɪ. Kɔntɔ mɔ nmu wɔ jɔŋɪ ŋwɪa kalɔ na ba tɪ tɪn Wɛ tee nɪ. ŋwɪa kam kɔntɔ mɔ Wɛ bəŋɪ-m sɪ n ba n jɔŋɪ, dɪ nmu dɛɛn na zanɪ n zɪgɪ nɔn-kɔgɔ kɔm yigə nɪ n pa ba lwarɪ nɪ nmu tɔgɪ cɪga cwəŋə kam tɪn. ¹³ Zezi Krisi tɪtɪ dɛɛn zɪgɪ Pɔnsɪ Pilatɪ yigə nɪ o pa o lwarɪ nɪ wɔm tɔgɪ cɪga cwəŋə kam mɔ. A nan lagɪ a ta dɪ nmu Zezi yigə nɪ, dɪdaanɪ Wɛ dɪlɔ na paɪ wɔŋɔ dwi maama ŋwɪa tɪn yigə nɪ, ¹⁴ nɪ n manɪ sɪ n sɛ cɪga kam kɔntɔ sɪ n yɪ yagɪ-ka dɪ finfin dɪ, sɪ nɔɔn-nɔɔnɔ yɪ wantɔ o na n wɔ-lɔŋɔ o ta, sɪ kɔ vɔ kɔ yɪ dɛ dɪm dɪbam Yuutu Zezi Krisi na wɔ joori o ba tɪn. ¹⁵ Manja kalɔ na manɪ tɪn na yɪə, Wɔpɔlɔ Tu Banja-Wɛ dɪlɔ yɪranɪ na yɪ dam-fɔɔɔ tu tɪn laan wɔ pa Zezi Krisi joori o ba. Wɛ mɔ yɪ pwa maama Pɛ dɪ yum tiinə maama Yuutu. ¹⁶ Dɪntɔ yɪranɪ mɔ ŋwɪa manja kalɔ na ba jɪgɪ pulim dɪ gurim tɪn. Dɪ nan zɔuri pooni dɪlɔ na tiini dɪ daga tɪn wɔnɪ mɔ, yɪ nɔɔn-nɔɔnɔ b́a wanɪ o twe da. Nɔɔn-nɔɔnɔ tɛrə o na nɛ-Dɪ, yɪ nɔɔn-nɔɔnɔ nan daa ta b́a wanɪ o na-Dɪ. Dɪntɔ mɔ manɪ tiə dɪ zulə dɪ dam dɪlɔ na ba tɪ tɪn. Amina.

¹⁷ Kɔ na yɪ balɔ na yɪ nadunə lɔgɔ kɔntɔ banja nɪ tɪn, n manɪ sɪ n kaanɪ-ba sɪ ba yɪ taa buŋɪ kamunni ba pa ba tɪtɪ. Ba wɔ manɪ sɪ ba tɪgɪ ba jɪjɪgɪ tɪm, bɛŋwaanɪ tɪ nyɪ dɪ vii mɔ. Ba nan manɪ sɪ ba kwe ba wɔbɔŋa maama ba pa Wɛ mɔ, bɛŋwaanɪ dɪntɔ mɔ yəni Dɪ pa dɪbam wɔŋɔ maama yɪ kɔ yɪ dɪbam, sɪ dɪ taá jɪgɪ wɔpɔlɔ dɪ dɪ ywəəni. ¹⁸ Kaanɪ-ba sɪ ba taa kɪ lanyranɪ, sɪ ba tɪtɔŋ-ŋuna jɪ ba nadunni, sɪ ba taa

jɪgɪ wɔ-yɔŋɔ sɪ ba taa ma ba wəənu tɪm ba zəni daanɪ. ¹⁹ Ba na kɪ kɔntɔ, kɔ brɪ nɪ ba tɪŋɪ ba nadunni cɪga cɪga mɔ ba pa ba tɪtɪ jwa ŋwaanɪ, yɪ kɔɔ pa ba na ŋwɪa kalɔ na yɪ cɪga tɪn Wɛ tee nɪ.

²⁰ A bu Timoti, fɔgɪ n ta n nii kɔlɔ maama Wɛ na kwe Dɪ kɪ nmu jɪŋa nɪ tɪn banja nɪ. Ja n tɪtɪ dɪdaanɪ wəənu tɪlɔ nɔɔna na buŋɪ nɪ tɪ yɪ yɪ-pɔru yɪ tɪ dai tɪn. Tɪntɔ mɔ yɪ butar-yɔɔru tɪlɔ na ba wəli Wɛ cwəŋə tɪn dɪdaanɪ taana yalɔ na ba jɪgɪ kuri tɪn. ²¹ Nɔɔna badaara mɔ wura ba na paɪ ba jɪgɪ yɪ-pɔru kɔm kɔntɔ, yɪ kɔ laan pa ba ywəri Wɛ cwəŋə kam wɔnɪ.

Wɛ wɔ pa abam yu-yɔŋɔ.

Tɔnɔ kulu Pooli na pɔpɔni o pa
pa
TIMOTI
o ki bile tun
Tɔnɔ kulu Pooli na
pɔpɔni o pa Timoti o ki
bile tun na bri dɔbam
kulu tun mu tuntu

Pooli na pɔpɔni tɔnɔ kuntu o pa Timoti manja kalu ni tun, o wu pɔna digə ni mu Rom ni. Ku deen cana zanzan ku pa-o (2:9), yi nɔɔn-nɔɔn tərə o na zən-o (4:16).

Pooli njwɔ kam laan na twe ka tiim jəgə tun, o ma kwe wulu na togi did-o o tunji yi o so-o lanyirani tun.

Pooli de yigə o ki We le Timoti njwaani. O laan ma kaani Timoti si o taa zigɔ kəŋkəŋ si o taa kwaani o tunji We titɔŋa yam lanyirani, di nɔɔna na manji ba yaar-o We titɔŋa yam njwaani di (1:1—2:13).

Pooli ta ma kaan-o si o ci nɔɔna balu na magi kantogɔ kafe yi ku ba zəni We titɔŋa yam tun. O ma ta di Timoti si o lwəni wum kikiə na yi te tun, si o taa togi ciga di wu-didwa di sono di wu-zuru, si o yi swe zaasim-njɔm dilb o na ne tun (2:14—4:5).

Tɔnɔ kum tiim ni o laan ma bri o tuti na yaari te di We na zən-o te tun (4:6-18).

¹ Amu Pooli na yi Zezi Krisi tuntɔŋɔn tun mu pɔpɔni tɔnɔ kuntu a pa nmu Timoti. We tuti mu kuri-ni di DI wubɔŋa si a taa yi DI tuntɔŋɔn, si a pa nɔɔna lwarɔ ni We goni ni si DI pa-ba njwɔ, ba na njwɔ di Zezi Krisi tun njwaani. ² Nmu Timoti yi a bu-sono mu.

Dí Ko We di dí Yuutu Zezi Krisi wó pa nmu yazurə di yu-yonjo, yi DI daari DI duri nmu njwanja.

Pooli na ki We le yi o pa Timoti na baari te tin

³ Amu nan ki We dilb a na tunji a pa-DI yi a ye a bicari ni ni ku lamma tun le, ni a nabaara bam di deen na tunji ba pa-DI te tun. A maa yəni a loori-DI manja maama wia di tuti, yi a guli nmu gulə a We-loro kum wuni. ⁴ A guli nmu yi-na bam wɔŋo dɔbam na pwe da-tee ni manja kalu tun. Kuntu njwaani mu a tiini a lagɔ si a joori a ba a na nmu, si a want a taa jigɔ wɔpɔlo lanyirani. ⁵ Amu wu swe ni n ki n wu-didwa di Zezi ciga ciga, ni n nukwi Loyisi di n nu Yunisi di deen na jigɔ wu-didwa di Zezi te tun. A ye lanyirani ni nmu di yi kuntu mu. ⁶ Kuntu njwaani mu a lagɔ si n guli a deen na dajɔ a jta nmu banya ni yi We pa nmu zənə yalɔ tun. Nan fogɔ n nii pɛəri dum kuntu banya ni, si n

ta n ma n tunji We titɔŋa yam lanyirani. ⁷ Bɛnjwaani dí daa bá ta kwari fɔni, We na zəni dɔbam di DI Joro kum tun njwaani. Kuntu mu paí dí jigɔ baari di sono, yi dí wai dí tuti dí jaana.

⁸ Yi ta n kwari cavura si n ta dí Yuutu Zezi ciga kam n bri nɔɔna. Yi pa fɔni zu-m di ba na ki amu pɔna digə ni Zezi ciga kam njwaani tun. Ku nan manji si n di se yaara mu We kwər-ywəŋə kam zaasim dum njwaani. We wu pa-m baari yaara yam wuni. ⁹ Dintu mu vri dɔbam yi DI bəŋi dɔbam si di taá yi DI nɔɔna, si ku dai dɔbam titɔŋ-njɔna njwaani. Ku yi DI titi mu manji DI li wubɔŋa ku loori lugɔ pulim, si DI pa dí togi Zezi Krisi njwaani di na vrum zaani. ¹⁰ We laan mu nan pe dí na DI zaani dum kuntu di Vɔru Zezi Krisi na tu lugɔ banya tun njwaani. Wuntu mu cogɔ tɔbni dam, yi o daari o togi We kwər-ywəŋə kam njwaani o pa dí lwarɔ ni dí wú na njwɔ kalu na bá ti tun We tee ni.

¹¹ We nan mu pe a ji DI tuntɔŋɔn si a taa toɔl DI kwər-ywəŋə kam kuntu, si a bri nɔɔna DI ciga kam. ¹² Ku yi kuntu njwaani mu a ne yaara yam kuntu. A nan ba kwari cavura. Bɛnjwaani amu ye ni a ki a wu-didwa di Zezi mu, yi a ye ni wuntu wú wani o nii kulu maama We na kwe DI ki a jɔŋa ni tun banya ni, si ku taa ve de dum o na wú joori o ba tun.

¹³ Nan fogɔ n ta n togi ciga kalu a na manji a bri nmu tun si n ma n zaasi nɔɔna, si n kwəri n ta n jigɔ wu-didwa di sono n na njwɔ di Zezi Krisi tun njwaani. ¹⁴ Fogɔ n ta n nii ciga kalu We na kwe DI ki nmu jɔŋa ni tun banya ni di We Joro kulu na njwɔ dɔbam wuni tun dam, si nɔɔn-nɔɔnu yi cogɔ-ka.

¹⁵ Nmu manji n ye ni We nɔɔna balu maama na zɔbri Azi tɔni dum ni tun joori amu kwaga ni, ku wəli di Fizeel di Ermozeni. ¹⁶ We nan wú duri Onisifɔɔri di o sɔŋɔ tiinə maama njwanja, bɛnjwaani wuntu mu yəni o paí a jigɔ wu-zuru. Ba na ki-ni pɔna digə ni tun, o wu kwari cavura si o zəni-ni. ¹⁷ O nan na tu o yi Rom manja kalu tun, o tiini o kwaani o beeri amu je mu taan, yi o laan ba o na-ni. ¹⁸ We nan wú duri o njwanja sarɔya de dum ni. Nmu manji n ye lanyirani Onisifɔɔri na tiini o zəni amu te Efɛzi ni tun.

2

Zezi Krisi titɔŋ-njɔm na manji si o taa yi te tin

¹ A bu Timoti, ta n zigɔ kəŋkəŋ Zezi Krisi na pe nmu yu-yonjo yi n njwɔ did-o tun njwaani. ² Ciga kalu maama a na yəni a bri nmu nɔn-kogɔ kum maama yigə ni tun, n di ma-ka n bri nɔɔna balu na togi ciga

tun, si ba di daa wanti ba maa bri noona badonna ba weli da.

³ Nmu na tunji n pa Zezi Krisi tun, n manji si n di se yaara mu, nuneeni pamanj- nsum na se yaara te tun. ⁴ Noonu na yi pamanji yi o lagi si o poli o yuutu wu, o daa wu manji si o taa ki wænu tlu na dai pamanja titunja tun. ⁵ Ku ta nyi di noonu na kwaan o duri o di yigæ te tun mu. O na manji o duri o di yi o wu de durim dum cwænjæ ciga ciga, ba bá pa-o yigæ tu peeri dum. ⁶ Ku ta nyi di noonu na yi valy yi o tiini o tunji te tun mu. Wuntu mu manji si o da yigæ o na o wo-vaalu tum biæ. ⁷ Buni n nii a na te kulv tun. Dí Yuutu Zezi wó pa n lwarí woŋo maama kuri n ti.

⁸ Ta n guli Zezi Krisi na yi Pe Davidi dwi tu tun gula. Wuntu mu bi o yagi tuntu, ni kwær-ywænjæ kalv a na yæni a tooli tun na bri te tun. ⁹ Amu na tooli We kwær-ywænjæ kam kontu tun mu pe a wu yaara wuntu, yi ba vo-ni di capunnu ni a yi njwuu mu te. Ba nan bá wanti ba ci We kwæræ kam si ka yi jagi. ¹⁰ Kontu nwaan wu a se yaara dwi maama, si ku wanti ku weli noona balv We na kuri si ba taa yi DI noona tun, si ba togi Zezi Krisi nwaan ba na vrum di zulæ yalu na bá ti tun.

¹¹ Taani dlu a na lagi a ta tun yi ciga mu: Dí na togi di Zezi di ti,

dí ta wó togi did-o dí na njwa.

¹² Dí na fægi dí zigí kækænj cam wuntu, dí wó togi did-o di di paari.

Dí nan na vi-o,

o di wó vin dibam mu.

¹³ Dibam nan na manji dí ba jigí ciga, wuntu ta yi ciga tu mu, bejwaan wum ba joori o kwani o ni.

Dí na wó ta tunji te si ku poli We wu tun

¹⁴ Ta n guli amu zaasum dum n bri Zezi noona bam, si n daari n kaani-ba lanyirani di We yiri, si ba yi taa magi kantogó kulv na ba jigí kuri tun bitari baji ni, si ku cogi balv di na cægi tun wubunja mu. ¹⁵ Kwaan n tunji di yawala si ku poli We wu, si cavura yi ja-m DI yigæ ni di kulv n na tunji tun, si n kwaan n ta n bri noona We ciga kam lanyirani.

¹⁶ Ja n titi di bitar-yoowu tlu na ba weli We cwænjæ tun. Balv na nooni-si tun pai noona fægi ba joori ba manji kwaga ni mu We cwænjæ kam wuntu. ¹⁷ Ba na kari ba bri wo-yoowu tum kontu tun, ti wó loŋi ti jagi je maama, nuneeni noonu na jigí nasuncogó yi ku woori ku weli da te tun. Yimene di Fileti mu togi ba wu noona bam kontu wuntu. ¹⁸ Ba tusi ciga cwænjæ kam wuntu yi ba te ba wi, We daa bá bi noona DI pa ba yagi tuntu, si twa biim manji ku ke. Ba zaasum dum kontu ma pa balv na se We tun badonna wubunja joori ya læni. ¹⁹ Ku

daari balv na yoowu ba togi We ciga kam tun wubunja ba zai. Bantu nyi di digæ kuri mu We na fægi DI cwi lanyirani. Kuri dum kontu ba gæ, yi ku pupuni da ku wi:

«Dí Yuutu wum ye balv na yi o noona tun.»
Ku ta pupuni ku wi:

«Wulu maama na se ni o yi dí Yuutu wum noonu tun manji si o yagi kæm-balwaarv mu.»

²⁰ Ku nyi di so-foro wuntu kabæli di zwi dwi tæri tæri na wura te tun mu. Sidonna yi can-na mu ba me ba ki, di sæbu-sunja. Suntu yi lunni nyum mu. Sidonna maa yi de naa dogo mu ba me ba ki, yi ba mai suntu mu ba tunja. ²¹ Ku bri ni, noonu na jigí o titi di wo-yoowu tum kontu, ku tu wó ta yi lunni nyum mu We tee ni. O yi wulu na kwe o titi o ki o yuutu wum juna ni yi o jigí kuri o pa-o tun mu. O manji si o taa tunji titun-nuna yalu maama o yuutu wum na lagi tun mu. ²² Kontu tun, cu n titi di kæm-yoowu tlu non-dunnu wubunja na yæni ya zuru tun, si n daari n kwaan n togi ciga cwænjæ di wu-didwa di sono di wu-zuru, si n ta n togi di balv bicara na lana yi ba se ni ba togi dí Yuutu wum noona tun.

²³ Fogi n ci n titi di jwæri kantogó kulv na ba jigí kuri tun. Bejwaan nmu ye ni ku tui ku guri di najara mu. ²⁴ Noonu wulu nan na yi dí Yuutu wum tintunju tun wu manji si o taa yi najajarv. O manji si o taa nigí noona maama lanyirani, si o daari o bri-ba ciga di wu-zuru. ²⁵ O nan manji si o zaasi balv na vin We ciga kam tun di wu-bono mu, si ku wai ku ki si We pa ba læni ba wubunja si ba joori ba se DI ciga kam. ²⁶ Kontu tun, ba swan laan wó joori yi ba wanti ba vri ba titi sutaani juna ni, di ya na jaani-ba ni cikv te yi di pa ba ki di wubunja na lagi te tun.

3

Lærv na wó ba lvgv bana tiim manja ni te tin

¹ Ta n ye ni lvgv tiim manja ni lærv zanzan wó ba lvgv bana. ² Kantu manja kam ni noona wó ta wura ba na lagi wænu ba titi zænø yirani má nwaan, yi baá ta yi sæbu-swæn-nyuna di kamun-nyuna, yi baá ta tee ba titi. Noona wó ta twi daani yi ba ba se ba tiinæ niæ, yi ba bá zuli balv na ki-ba lanyirani tun. Baá ta yi non-balwaarv yi ba ba nigí woŋo kulv na yi wó njæ je. ³ Noona bá ta soe daani, yi ba bá ta jigí da-nwanja. Baá ta yi bubarí-nyuna yi ba ba lagi si ba ja ba titi, baá ta yi wu-lun-nyuna, yi baá ta culi wænu tlu na lamma tun. ⁴ Noona wó ta tusi ba cillonæ, yi ba bá ta zuri ba yura di lwarum kam. Baá ta magi ba nyoona ba bri ba titi kamunni. Baá ta soe ba wubunja wænu ba dwe Bana-We.

⁵ Nɔɔna bam kuntu wó ta kí nɔ ba toɔi Wɛ cɔga kam mu te, yí Wɛ dam nan tɛri ba tee nɔ. Fɔɔi n cɔ n titi dɔ nɔɔna bam kuntu.

⁶ Nɔɔna bam kuntu badaara yɛni ba sɛgi ba zɔɔri sam mu ba ganɔ kaana balu na yí ka-kaye tun ba pa ba wubɔɔna cɔga. Kaana bam kuntu wɔ cɔgi dɔ ba kɛm-balwaaru zanzan, yí ba wubɔɔna paɔ ba toɔi wɔɔo kɔlu maama ba fra na zɔ tun. ⁷ Kaana bam kuntu tiini ba kwaani ba zaasi mu manja maama, yí ba nan ba fɔgi ba lwarɔ cɔga. ⁸ Nɔɔna bam kuntu kɛm dum nyi dɔ Zanesɔ dɔ Zambresɔ dɛɛn na vɔn Moyisi ni faɔa faɔa te tun mu. Ba dɔ vɔn Wɛ cɔga kam mu. Ba jɔgi wubɔɔn-balwaaru mu, yí ba Wɛ toɔim dum yí kafe. ⁹ Ba nan daa bá wani ba vu yigɛ dɔ ba gana yam. Bɛɔwaaɔi nɔɔna maama wó ba lwarɔ ba jwɛrim dum jaja, nɛɛɛni kɔ dɛɛn na kí Zanesɔ dɔ Zambresɔ te tun.

Wɛ cɔga kam na jɔgi zɛnɔ lanyirani te tun

¹⁰ Kɔ nan na yí nmu Timoti, n manɔ n ye amɔ zaasum dum dɔ a ɔwɔa dɔ a wubɔɔna na yí te tun. Nmu nan ta ye a na jɔgi wɔ-dɔba dɔ Wɛ te tun, yí n ta ye a na jɔgi wɔ-zuru dɔ sono dɔ pu-dɔa dɔ te tun.

¹¹ Nmu nan ta ye nɔɔna na bɛɛsɔ-nɔ yí a yaari te tun. Nmu ye wɛɛnu tɔlu maama na kí amɔ Antɔsɔ ni dɔ Yikon dɔ Lisitri nɔ, yí dɔ kɔ dɔ, a ta wɔ yaɔi Wɛ cɔga kam. Dɔ Yuutu wɔm nan mu vɔri-nɔ yaara yam kuntu maama wɔni. ¹² Kuntu, balu maama na lagɔ sɔ ba taa toɔi Zezi Krisi dɔ cɔga tun dɔ wó na bɛɛsum. ¹³ Kɔ daari, kɔ na yí nɔn-balwaaru dɔ kampin-nyina bam, bantɔ lwarɔm dum wó tiini dɔ puli kɔ ja gaali. Baá ta ganɔ nɔɔna, yí baá ganɔ ba tɔti dɔ.

¹⁴ Kɔ daari kɔ na yí nmu, yɔɔri n ta n toɔi cɔga kalu nmu na manɔ n lwarɔ yí n kí n wɔ-dɔba dɔ ka tun, bɛɔwaaɔi nmu ye balu dɛɛn na brɔ-m wɛɛnu tum kuntu tun wɔ lanyirani. ¹⁵ N biini nɔ mu n manɔ n ye Wɛ tɔnɔ kum na brɔ kɔlu tun. Zaasum dum kuntu wó wani dɔ vɔri-m yí n na swan yalu na wó pa n na vɔm, n na kí n wɔ-dɔba dɔ Zezi Krisi tun ɔwaaɔi. ¹⁶ Kɔlu maama na pɔpɔni Wɛ tɔnɔ kum wɔni tun, kɔ yí Wɛ Joro mu pe dɔbam yí kɔ jɔgi kuri kɔ pa dɔbam, sɔ kɔ taa brɔ nɔɔna cɔga, naa kɔ brɔ-ba nɔ ba tɔsi, naa kɔ kwe-ba sɔ ba da cwɛɔɔ, naa kɔ zaasi-ba ba na wó ta toɔi cɔga cwɛɔɔ te tun, ¹⁷ sɔ dɔbam balu na yí Wɛ nɔɔna tun laan yɔɔri dɔ manɔ fast, sɔ dɔ taá tɔɔi titɔɔ-ɔɔna dwi maama.

4

Timoti na manɔ sɔ o tɔɔi dɔ cɔga te tun

¹ Timoti, a lagɔ a ta nmu Wɛ dɔ Zezi Krisi yigɛ nɔ, sɔ n kwaani n ta n tɔɔi kwɛr-ywɛɔɔ kam. Zezi mu yí wɔlu na wó ba o di nanɔna dɔ twa maama sariya tun. Oó joori o ba o di paari nɔɔna titari nɔ. ² Kuntu, n manɔ sɔ n ta n tɔɔi Wɛ kwɛr-ywɛɔɔ kam. Nɔɔna na cɔgi naa ba zɔ ba cɔgi dɔ, sɔ n ta n kwaani n brɔ-ba Wɛ cɔga kam. Nan pa ba lwarɔ nɔ ba tɔsi mu sɔ ba joori ba toɔi cwɛɔɔ, sɔ n kaani-ba, sɔ n daari n pa ba taa jɔgi baari, sɔ n ta n brɔ-ba lanyirani dɔ wɔ-zuru zanzan. ³ Bɛɔwaaɔi manja wó ba, yí nɔɔna daa bá se ba taa cɔgi zaasum dɔlu na yí cɔga tun. Ba laan wó daari ba taa toɔi ba titi wubɔɔna na lagɔ te tun mu, yí baá kikili vwan karanyina tiinɔ zanzan sɔ ba taa brɔ-ba wɛɛnu tɔlu maama ba na lagɔ sɔ ba taa ni tun. ⁴ Ba laan wó daari ba zwa sɔ ba yí taa cɔgi Wɛ cɔga kam, yí ba daari ba se nabiinɔ sunswali sɔlu na ba jɔgi kuri tun. ⁵ Kɔ daari nmu nan manɔ sɔ n ja n titi mu wɛɛnu maama wɔni. Vɔ n wɔ yaara wɔni. Kwaani n ta n tɔɔi sɔ n pa nɔɔna lwarɔ Wɛ kwɛr-ywɛɔɔ kam. Titɔɔi dɔlu maama Wɛ na kí nmu jɔna nɔ tun, sɔ n tɔɔi-dɔ lanyirani.

⁶ Kɔ nan na yí amɔ, amɔ ɔwɔa kam nyi nɔ ba na logi mun-na ba ma kí kaanum te tun mu. Kɔ lagɔ kɔ ta nɔ manja kam yiɛ sɔ a vu Wɛ te. ⁷ A na tɔɔi a pa Wɛ te tun nyi dɔ a kwaani a duri sɔ a dɔ yigɛ mu te. Amɔ kwaani mu a pɔni a titi a duri taan a vu a yí kweelim je, yí a daa ta wɔ yaɔi Wɛ cɔga kam. ⁸ Kuntu tun, amɔ pɛɛri laan tigi Wɛ tee nɔ dɔ cɔgi-nɔ. Dɔ Yuutu Zezi mu yí wɔlu na wó toɔi cɔga o ma dɔ nabiinɔ taani tun. O ma wó kwe a pɛɛri dum kuntu o pa-nɔ sariya de dum nɔ. Kɔ nan dai amɔ yirani mu oó pa pɛɛri dum kuntu. Oó pa balu maama dɔ na so-o yí ba jɔgi tɔna nɔ oó joori o ba tun mu.

⁹ Nan kwaani lanyirani sɔ n ba amɔ te lɔla. ¹⁰ Bɛɔwaaɔi Demasɔ yaɔi amɔ, o fra na tiini ya zɔ zum lugɔ banja wɔ-yɔɔri tum tun ɔwaaɔi, yí o daari o vu Tesaloniki mu. Kresan ma ke Galati. Titi dɔ ma ke Dalimati. ¹¹ Luki yirani mu wɔ a tee nɔ. Nmu nan na maa n buana, sɔ n pa Mariki toɔi o ba, bɛɔwaaɔi wɔntu wó wani o wɛli-nɔ dɔ Wɛ titɔɔi yam. ¹² Kɔ daari amɔ tɔɔi Tisiki Efɛɛzi nɔ mu. ¹³ Nmu na maa n buana, sɔ n kwe a ɔɔri kum a na yaɔi Trɔasɔ nɔ Karipusi tee nɔ tun n ja n ba, didaani twaanu tum dɔ, kɔ na dwe didi vara twaanu tɔlu ba na pɔpɔni tɔ wɔni ba pri tun.

¹⁴ Alesandri wɔlu na yí yarɔ tun tiini o kí amɔ lwarum kɔ ja gaali. Dɔ Yuutu wɔm nan wó pa o na cam o kɛnɛ yam kuntu ɔwaaɔi. ¹⁵ N dɔ nan cɔ n titi dɔ-dɔ, bɛɔwaaɔi o kwaani sɔ o cɔgi dɔbam na yani dɔ brɔ cɔga kalu tun mu.

¹⁶ Maṅa kalu a na puli si a toli a taani dim sariya yam jəgə kam ni tin, noon-noonu wu tu o zigi amu kwaga ni. Ba maama duri mu ba daari amu yirani. We nan yi kwe ba taali kontu nwaani. ¹⁷ Di Yuutu wum nan mu zani-ni, yi o pa-ni dam yi a ma wani a tooli We kwərə kam, yi dwi-ge tiinə maama ni-ka. Kontu tin, We mu vri amu tooni jija ni Di yagi. ¹⁸ Di Yuutu wum nan wu vri amu wo-lwaanu maama wuni, yi o daari o ja-ni o vu o zu We paari dim wuni di yazurə. Wuntu mu maṅi di zula maṅa maama. Amina.

Tiim kwərə

¹⁹ Jooni Prisili di Akwila n pa-ni, didaani Onisifoori di o soṅo tiinə bam maama.

²⁰ Erasiti maṅi Korenti ni mu. Ku daari amu yagi Trofim Mileti ni, o na ba jigi yazurə tin nwaani.

²¹ Kwaanu n ki lila n ba ku loori waaru mumaṅa. Yubulusi di Pudani di Linusi di Kloodia di di ko-biə bam maama jooni-m lanyirani.

²² Di Yuutu wum wu ta wura di nmu. We wu pa abam yu-yoṅo.

**Tõno kuls Pooli na pũpũni o pa
TITI tun
Tõno kuls Pooli na
pũpũni o pa Titi tun na
bri dũbam kuls tun mu
tuntu**

Titi yi Zezi karabu mu o na dai Zwifu. O deen togi di Pooli o tuni We titũja yam. Manja kalu Pooli na pũpũni tõno kuntu o pa-o tun, o wũ Kreti ni mu, me o na manji si o nii Zezi nõona bam banja ni si wonjo maama taa yi lanyirani tun.

Pooli de yigã o bri We nõona yigã tiinã na manji si ba taa yi te tun (põorum 1).

O ma ta bri Titi, o na wũ kwe We nõona bam dwi tãri tãri te tun, ku na yi nankwin di kazina (si bantũ di zaasi kadõnnũ tun), ku na yi bu-dõnnũ di gamble maama (põorum 2).

O laan ma bri We nõona bam na manji si ba taa ki te tun, si ba wani ba taa zũuri daani di ywãeni, si kantõgo di kampwara yi zũ ba titari (põorum 3).

¹ Amu Pooli wuls na yi We gamba-sono di Zezi Krisi tuntũjũnũ tun mu pũpũni tõno kuntu si a pa nmũ Titi. We mu pe si a pa balu DI na kuri si ba taa yi DI nõona tun taa jigi wũ-didba di DI, si ba kwãri ba lwarĩ DI ciga kam. Ciga kam kuntu nan mu pai nõona njwi ni We na lagi te tun, ² si ba wani ba taa jigi tũna ni baá na njwia kalu na ba ti tun We tee ni. Ku na loori lugu pulim tun, mu We manji DI go ni si DI pa dũbam njwia kam kuntu, yi DI bá kwani DI ni. ³ Ku daari ka manja kam na yi tun, We ma pa di lwarĩ DI taani dum kuntu kuri jaja. Ku yi kwãrã kam kuntu mu We na yi dũbam Vĩrũnũ tun pe amũ ni si a taa tõõl a bri nõona.

⁴ Nmũ Titi yi nũnẽeni amũ tũti bu mu te, di maama na jigi wũ-didba di Zezi tun njwaani.

Dĩ Ko We di di Vĩrũnũ Zezi Krisi wũ pa nmũ yazurã di yu-yõõjo.

Zezi kõgõ kom nakwa na manji si ba taa yi te tun

⁵ Amu deen na yagi nmũ Kreti ni tun, ku yi si n kwaani n ki wõnu tũlũ na daari si n ki tun mu. Zezi nõona bam na wũ tũlũ kuls maama ni tun, si n li nakwa tiinã da, nũnẽeni a na manji a ta di nmũ te tun.

⁶ Nmũ na li nõõnu wuls tun, o manji si o taa yi wuls nõona na bá ta jigi o yura taani tun mu. O nan manji si o taa jigi kaani didba yirani mu. Ku manji si o biã di se We, si ba yi taa yi non-kaye di bani-nyina.

⁷ Bẽnjwaani ku manji si wuls na nii Zezi nõona bam tun taa yi wuls nõona na bá ta jigi o yura taani tun mu, We na ki DI nõona bam wuntu jũja ni tun njwaani. O wũ manji si o taa yi bũyũri-nyim, naa nõõnu wuls banu na lõmma tun, naa sa-nyõru naa najajarũ, naa wuls na ki kampinã si o ma na wõõnu tun. ⁸ Ku nan manji si o taa yi nõõnu wuls na jeeri vãrã lanyirani tun. O manji si o taa yi nõõn-nũm wuls na cu o tũti yi o togi We di ciga yi o wai o tũti o jaana tun. ⁹ O manji si o yõõri o taa togi taani dũlũ na yi ciga, ni dũbam na manji di bri abam te tun. Kuntu, oõ wani o bri nõona badonnã si ba taa togi We ciga kam kuntu, yi o daari o pa balu na vin We ciga kam tun lwarĩ ni ba tusi mu.

¹⁰ Bẽnjwaani bani-nyina zanzan mu wũ abam tee ni, ba na yõni ba nõõni bitari sulũ na ba jigi kuri tun ba ma ganĩ nõona. Ba zanzan mu yi balu na tiini ba se ba Zwifã bam callu tun tun. ¹¹ Abam nan manji si á pa ba pu ba niã mu di ba zaasum dum kuntu, bẽnjwaani ba zaasum dum yõni di pai nõona di ba sõõjo tiinã maama mu tusi We cwãnjã kam wũni. Ba yõni ba bri kuls na wũ manji si ba bri nõona tun mu, ba ma ganĩ-ba ba jonji sãbu. ¹² Kreti tiinã bam tũti yiyãn-yeenu deen mu tagi o wũ: «Kreti tiinã yõni ba fõ vwan mu manja maama. Ba nyi di vari-balwaaru mu te, yi ba ta yi yawõri-nyina di non-kwãlu di.»

¹³ O nan na tagi kuntu tun, ku yi ciga mu o taga. Kuntu njwaani mu n manji si n tiini n kaani Kreti tiinã bam, si ku pa ba yõõri ba taa togi We ciga kam lanyirani, ¹⁴ si ba daa yi se Zwifã bam sũswalũ sulũ na ba jigi kuri tun, naa ba se nabiiinã tũti wõbũja callu tun ba na yagi ciga kam yi ba daari ba togi tun. ¹⁵ Wuls maama na jigi wũ-ponjo tun, kulũkulũ ba jigi digiru wuntu tee ni. Ku daari wuls na vin We yi o ba jigi wũ-ponjo tun, kulũkulũ tãrã ku na lana wuntu tee ni. Kuntu tu wõbũja cõgi mu, yi o daa yõri kuls na manji tun. ¹⁶ Nõona bam kuntu donnã nan te ba wi, ba ye We mu, yi ba tũũja laan yagi ya ba togi We wõbũja. Ba yi bani-nyina mu, yi ba tiini ba ki lwarum ku ja gaali. Ba wari kuls na lana tun ba ki.

2

Zaasum dũlũ na yi ciga yi di wãli nõona tun

¹ Ku daari ku na yi nmũ Titi, ta n bri nõona bam kuls na manji di ciga zaasum dum tun. ² Nmũ manji si n bri nankwin si ba taa yũri ba tũti mu, si ba kwãri ba taa yi balu nõona na niigi-ba tun, si ba taa cu ba tũti, si ba yõõri ba se Zezi di wũ-didba di sono di pu-dia.

³ Nan bri kazuna si ba taa jigi ba titi si ku pa We na zula ba tee ni, si ba yi taa yi bubari-nyuna naa sa-nyora. Ba nan manji si ba taa kwe noona kwia yalu na lana tun mu. ⁴ Kontu mu baá wanti ba bri ka-bwona ba na wó ta soe ba banna di ba bia te tun, ⁵ si ba daari ba taa cu ba titi, si ba yi taa ki digiru, si ba kwari ba taa yi ka-yuuru tulu na tunji sonyo titunya lanyirani yi ba se ba banna ni tun. Kontu, noona daa ba wanti ba yaali We kwer-ywona kam. ⁶ Ku zi na yi non-dunnu, si n kwe-ba si ba di taa cu ba titi wonjo maama woni.

⁷ Ku nan na yi nmu titi, ku manji si n tunji titun-nyuna yalu na wó bri noona si ba di togi cwona lanyirani tun, si n daari n bri-ba We kwera kam lanyirani di ciga. ⁸ Pa n ni-taani taa jigi ciga, si noon-noonu yi wanti o yaali-di. Kontu wó pa dibam dona na cavura, ba daa na ba na wonjo si ba maa nooni ba cegi dibam tun nywaani.

⁹ N daari n kwe gambe ni ku manji si ba se ba tiina wonjo maama woni, si ku pa ba tiina bam wó poli. Ba yi vin ba tiina bam ni. ¹⁰ Ba nan wu manji si ba no-ba. Ba manji si ba tunji lanyirani di ciga mu wonjo maama woni, si ku pa noona lwaru ni dibam We dilu na yi di Vurnu tun zaasim dum lamma.

¹¹ Benwaani, We pe di lwaru DI sono kom na dagi zanzan te, si ku pa noona maama wanti ba na vrum DI tee ni. ¹² DI ma daari DI bri dibam ni ku manji si di yagi lwarum titunya maama di lugu wo-yooru tulu di fra na zuru tun, si di taá cu di titi, si di taá togi ciga cwona, si di daari di taá kwari We lanyirani lugu bana ni. ¹³ Ku nan manji si di taá yi kontu mu, si di taá jigi tuna di wupolo, si di cegi Zezi Krisi si o joori o ba di paari zula. Wuntu mu yi dibam We dilu na yi kamunu yi o yi di Vurnu tun. ¹⁴ Wuntu mu se o ti dibam nywaani, si o ma vri dibam lwarum dwi maama woni, si o daari o fagi o kwe di bicara si di taá yi o titi noona, si di taá kwaani di tunji titun-nyuna.

¹⁵ Nan ta n bri noona waenu tum kontu, si n daari n kwe-ba, si n kwari n kaani-ba, ni We na pe nmu ni si n ki te tun. Nan yi se si noon-noonu gooni-m.

3

We noona na manji si ba taa yi te tin

¹ Guli n bri noona bam ni ba manji si ba taa nigi ba tu kom yiga tiina di balu na yi didera tun, si ba taa se ba ni. Ba nan manji si ba taa tunji titun-nyuna dwi maama mu. ² Ba nan yi zaji ba twi noon-noonu, naa ba taa yi najajara. Ku manji si ba taa zuli noona mu, si ba daari ba taa jigi wu-bono di noona maama.

³ Benwaani dibam maama deen yi nayari-nyuna mu, yi di tusi, yi di vin We ni. Dibam fra deen mu te dibam, yi di togi wo-yooru tulu maama di wubona na lagi tun. Di maa yoni di jigi pu-suna di wo-gu yi di culi daani. ⁴ Nan di ku di, We dilu na yi dibam Vurnu tun bri jaja ni DI soe nabiina lanyirani, yi DI vri dibam lwarum woni DI yagi. ⁵ Ku nan dai dibam na ki kam-laaru tun nywaani, ku yi We na yi nyawa tun di tun nywaani mu. DI ma pa DI Joro kom zaru wo-digiru tulu na wó di bicara ni tun, yi DI daari DI pa dibam wubon-dura, si di na nyawa-tuna DI tee ni. ⁶ Ku maa yi dibam Vurnu Zezi Krisi nywaani mu We tunji DI Joro kom DI pa dibam zaani, ⁷ si di wanti di na ciga DI tee ni DI zaani dum nywaani, si di daari si n ci n titi di kantogo dwi maama, ku na yi bitar-yooru bana ni di di kwé dwi natoga kam bana ni di Zwifa bam cullu tum bana ni, si ti ba jigi nyooru ti yi kafe mu. ¹⁰ Noonu wulu na jaani kampwara o tui noona titari ni tun, si n kaani kontu tu nunesu kuni bile te. O ta na wó se nmu taani dum, si a ci a titi did-o. ¹¹ Benwaani nmu ye ni, noonu na yi kontu don, o daa ba lagi si o togi cwona. O tusim dum mu bri ni o ba na bura We tee ni.

¹² A lagi a tunji Aritimasu naa Tisiki mu nmu tee ni. Ba wulu na yi nmu te tun, si n kwaani n ba amu te lila Nikopolisi ni, benwaani a li wubona si a manji daani mu si waaru tum manja ke. ¹³ Nan kwaani n weli Zenasi wulu na yi bitar-yenu tun di Apolosi ba cwona kam wona nywaani, si n pa-ba kulu maama na muri-ba tun. ¹⁴ Pa di ko-bia bam taa ye ni ku manji si ba tiina ba kwaani ba taa ki kam-laaru mu, si ba wanti ba zoni balu na manji zona tun. Kontu mu wó pa ba nyawa taa jigi kuri noona maama tee ni.

¹⁵ Di ko-bia balu na wó amu tee ni tun maama jooni nmu. Jooni balu maama na se Zezi yi ba yi dibam cilon-sonnu tun n pa dibam.

We wó pa abam maama yu-yono.

**Tóno kuls Pooli na pupuni o pa
 pa
 FILIMÓN tun
 Tóno kuls Pooli na
 pupuni o pa Filimón tun
 na bri dibam kuls tun mu
 tuntú**

Filimón deen yi non-kamunu mu, o na tu o ki o wu-didwa di Zezi. O yi Kolosi We kogo kum wu noonu didwa mu, o maa yi Pooli cilonj. Ku yi Pooli deen mu bri-o We ciga kam yi o se.

Filimón deen ma jigi gambiaa, ka yiri mu Onisim, yi o gambiaa kam duri ka viiri ka daar-o.

Pooli na wu puuna dige ni manja kalb tun, mu Onisim ve o te. Pooli maa joo ni We taani did-o, yi o ki o wu-didwa di Zezi. Pooli laan ma tunj-o si o joori o vu o yuutu wum te.

Pooli ma pupuni tono kum o pa o cilonj Filimón, o ma loor-o si o yagi kuls maama Onisim na ki tun o maa ce-o. Kantu manja kam ni, gambiaa na duri ka viiri yi ka yuutu wum na joori o na-o, oo pa ka na cam zanzan mu ku ja gaalt. Pooli laan ma loori Filimón si o daa yi jonj-o ni o gambiaa ma te, o laan nan taa nii-o ni o yi o ko-bu mu te Zezi Krisi njwaani.

¹ Amu Pooli wuls na wu puuna dige ni Zezi Krisi ciga kam njwaani tun mu pupuni tono kontu, yi di ko-bu Timoti wu amu tee ni. Di pupuni di pa nmu Filimón, n na yi dibam cilonj-sono yi n togi di dibam n tunj We titunja tun mu. ² Di joo ni-m, yi di daari di joo ni di ko-bu-kana Apia, di Arisipi wuls na weli di dibam o na cam We titunja yam njwaani tun. Di daari di joo ni Zezi kogo kuls na yeni ku jeeri daani nmu sojo ni tun maama.

³ Di Ko We di di Yuutu Zezi Krisi wu pa abam yazura di yu-yorjo.

⁴ Manja maama amu na yeni a loori We, a guli nmu gula DI yige ni, yi a ki DI le nmu njwaani. ⁵ Benjwaani amu ni ni n jigi wu-didwa di di Yuutu Zezi yi n soe We noona bam maama lanyirani. ⁶ We wu pa nmu na jigi wul-dono kuls di dibam n na ki n wu-didwa di Zezi Krisi tun pa n wani n lwaru wo-laaru tlu maama We na ki DI pa dibam Zezi Krisi njwaani tun. ⁷ A ko-bu-sono, nmu na soe We noona bam te tun mu pa a wu poli zanzan, yi ku pa a jigi baari, benjwaani n weli We noona bam yi n pa ba na baari di wupolo.

⁸ Kontu njwaani amu lagi a loori nmu si n ki kuls na manj si n ki tun mu. Amu ya jigi cwage si a da Zezi Krisi njwaani

a pa nmu ni, si n lwaru n na wu ki kuls tun. ⁹ A nan lagi si a loori-m di sono mu. Amu Pooli wuls na yi nankwian yi ba ki-ni puuna dige ni lele kontu Zezi Krisi ciga kam njwaani tun, ¹⁰ a lagi a loori-m nmu gambiaa Onisim njwaani mu. A na wu puuna dige ni tun, o tu amu te, yi a bri-o We ciga kam yi o se. Kontu tun, wuntu laan nyi ni a titi bu mu te. ¹¹ O deen na tunj o pa nmu manja kalb tun, o wu pe n na nyoori. Ku daari lele kontu, o laan jigi nyoori o pa amu di nmu maama.

¹² A lagi a tunj-o si o joori o ba nmu te, wuntu yi a titi bicari mu. ¹³ Amu na wu puuna dige ni We kwer-ywage kam njwaani tun, a yaa ta lagi si o manj a tee ni mu, si o lani nmu yuu ni o taa tunj o pa-ni. ¹⁴ A nan ba lagi si a ki kulukuls yi nmu na wu se. A na ki kontu, ku ta yi ni a fin nmu si n weli-ni, si ku dai n titi wubunja.

¹⁵ Onisim na duri o yagi nmu tun, de donj ku yi si o joori di nmu manja finfin yirani mu, si o laan joori o ba o taa wu nmu tee ni manja maama. ¹⁶ O na duri o yagi nmu tun, o deen yi gambiaa mu. O na joori o ba, yi zanj n nii-o ni gambiaa te, si o laan dwe gambiaa o na jigi nmu ko-bu di Yuutu wum njwaani tun. Amu tiini a so-o. Nmu di nan wu ta n tiini n so-o ku ja gaalt, o na yi n gambiaa yi o kwari o yi n ko-bu di Yuutu wum njwaani tun.

¹⁷ Nmu na se ni dibam suni di yi cilonj daari, si n kwaani n jeeri Onisim lanyirani nuneeni amu titi te. ¹⁸ O deen na manj o ki wonjo kuls o cogi di, naa o na jigi nmu juni, si n yagi ku maama di amu. ¹⁹ Amu Pooli titi mu me a juna a pupuni tuntú ni: Amu wu jwi juni dim. (Ku daari nmu nan manj n ye ni, n jigi amu juni zanzan, di nmu na ne njwa We tee ni amu na bri nmu We kwer-ywage kam tun njwaani.) ²⁰ A ko-bu, ku yi ciga mu, a lagi si n ki wonjo kuls a na loori-m tun mu di Yuutu sono kum njwaani, si n pa a taa jigi wupolo Zezi Krisi njwaani. ²¹ Amu na pupuni tono kontu a pa nmu tun, a ye lanyirani ni nmu wu se a wubunja yam. A ta ye ni nmu wu ki n dwani a na loori kuls tun.

²² Kuls na weli da tun, a loori-m si n kwaani n lagi dige, si a na tuw, si a taa tigi da. Benjwaani a jigi puuna ni We wu se abam na loori-DI amu njwaani te tun, yi DI wu puu cwage si a joori a ba abam te.

²³ Epafraasi di joo ni-m. Wuntu didaani amu mu wu puuna dige ni Zezi Krisi ciga kam njwaani. ²⁴ Mariki di Arisariki di Demasi di Luki maama di joo ni-m. Bantu di amu mu togi daani di tunj We titunja yam.

²⁵ Di Yuutu Zezi Krisi wu pa abam yu-yorjo.

**Tɔno kulo ba na pupuni ba
pa
EBRU TIINƏ tun
Tɔno kulo ba na pupuni
ba pa Ebru tiinə tun na
bri dɔbam kulo tun mu
tuntu**

Ebru tiinə yi Zwifə bam yiri didon mu. Dɔ yəri wulu na pupuni tɔno kontu tun. O nan pupuni o pa Zezi noona balu na ne yaara zanzan tun mu. O ma pupuni si ba yi yagi We cwəŋə toɟum. O ma pa ba na baari si ba taa zɔgi kəŋkəŋ, di ba na lwaru ni di Yuutu Zezi na ki kulo tun na dwe wonjo maama te tun ŋwaanu.

Tɔno kum de yigə ku bri ni We toɟi DI Bu Zezi ŋwaanu mu DI bri DI tuti di nabiinə, yi We daa bá wəli kulokulo kontu banja ni. Zezi nan dwe We nijonə balu deen na wura tun, o dwe We malesi sum, o dwe Moyisi di Zozwe di (pɔɔrum 1-3).

Zezi dwe We kaanum tiinə balu deen na wura tun, o yi We kaanum tu wulu na wura manja maama tun mu. Zezi na dwe We kaanum tiinə bam maama tun mu pai noona nai vrum cɔga cɔga lwarum di tuntu wuni. Yisurayeli tiinə deen na yəni ba ma varum ba kaanu ba pa We tun, ku yi Zezi Krisi tuntu dum nyinyugu mu (pɔɔrum 4-10).

Tɔno kum tiim jəgə ni ku pe noona bam baari mu, si ba taa ve yigə We cwəŋə kam wuni. Ku bri fanja fanja We noona bam na ki ba wu-didwa di We te tun, yi ku kwe balu na wó karumi-ku tun si ba tugi Zezi yirani, si ba taa nii Zezi si ba taa toɟ-o di ba wu maama, si ba se cam di yaara, si ba zigi kəŋkəŋ si ku vu ku yi kweelim de (pɔɔrum 10-13).

We toɟi DI Bu Zezi ŋwaanu mu DI ŋɔɔni di dibam

¹ Fanja fanja tun, We deen ŋɔɔni di dibam nabaara bam kuni zanzan mu. DI deen yəni DI pa DI nijonə bam mu ŋɔɔni wəənu dwi təri təri di ba. ² Ku daari lele kontu na yi lugu banja kweelim manja tun, We laan pe DI Bu mu ba o ŋɔɔni DI taani di dibam. We de wuntu ŋwaanu mu DI ki lugu banja di weyuu wəənu maama, yi DI pa-o ni si o ba o taa te wəənu maama. ³ We Bu wum mu jigi pooni dilu na bri We paari-zulə yam na yi te tun. O maa jigi o Ko We nyinyugu fasti. O ni-taani maa jigi dam yi di pai wəənu maama fɔgi ti ziga.

O ma ba o saari noona lwarum o fɔgi-ba o pa ba ji lanyirani, yi o laan joori o di Banja-We te o vu o jəni DI jazum ni. ⁴ Kontu

tun, Banja-We Bu dwe We malesi sum, di We na pɛ-o yiri dilu na daga di dwe sintu na jigi yira yalu tun ŋwaanu.

Zezi Krisi dwe We malesi sum maama
⁵ Ku na yi malesi sum, We wu fɔgi DI ta di maleka DI wi:
«Nmu mu yi amu Bu,
yi zum amu di jigi nmu Ko.»

We nan wu tagi maleka kalokalu taani DI wi:

«Amu wó ta yi ka Ko,
si ka di taa yi amu bu.»

⁶ Ku daari manja kalu We na lagɔ DI tunjɔ DI Bu-dwa kam si o ba lugu banja tun, DI tagi DI wi:

«Malesi sum maama manjɔ si si kuni doonə mu si zul-o.»

⁷ Ku nan na yi malesi sum, We tagi si taani DI wi:

Si yi duntu tuntunja mu,
yi DI pa si nyi ni vii di min-vwi te,
si si taa tunjɔ si pa-DI.

⁸ Ku daari ku na yi We Bu wum, DI tagi o taani DI wi:

«Nmu yi We mu, n paari dum wó ta wura si ku taa ve manja kalu na ba ti tun.
Nmu wó ta n te n noona bam di cɔga.

⁹ Nmu soe cɔga cwəŋə,
yi n daari n culi baloro.

Kontu ŋwaanu mu n Ko Banja-We pe nmu na wupolo lanyirani di zulə n dwəni balu maama na wura di nmu tun.»

¹⁰ We ta tagi DI wi:
«Nmu wulu na yi wəənu maama Yuutu tun mu ki lugu banja pulim ni,

yi n ta kwəri n ma n ja n ki weyuu wəənu maama.

¹¹ Wəənu tum kontu maama wó ba ti cɔgi, ku daari nmu nan wura mu manja maama. Wəənu tum kontu maama wó ba ti doori ni goro na yəni ku doori te tun.

¹² Ti wó ba ti luri, yi n kukuli-ti n tinji ni n na kukuli gwar-donjo n tinji yi n daari n ləni gwar-dunjo n zu te tun.

Nmu nan ta wó ta n yi ni n na manjɔ n yi te tun mu.

N ŋwɔa bá fɔgi ka ti.»

¹³ We deen wu fɔgi DI ta di DI malesi sum kalokalu DI wi:

«Ba n jəni a jazum ni,
si a ki n duna maama n ne kuri ni si n no-ba ni tɔga te.»

Ku yi DI Bu wum yirani mu DI tagi kontu.

¹⁴ Malesi sum lanja nan yi ta mu? Si nyi ni jwəəru mu te, si ba jigi yira ni nabiinə te. Sintu yi sɔba na tunjɔ si pa We tun mu. We maa yəni DI tunjɔ-si, yi si ve si zəni balu na wó na vrum tun.

2

Di wo manjɔ si di vin We vrɔm dim

1 Kuntu n̄waani mu ku man̄i si d̄i kwaani d̄i taá j̄gi We kw̄er̄a kalu d̄i na ni tun lanyurani, si d̄i yi yw̄eri We cw̄əŋə kam w̄oni. 2 We na t̄əgi DI malesi sum juŋa DI pa d̄i nabaara bam kw̄er̄a kalu tun j̄gi kuri lanyurani. N̄oonu na wu se-ka yi o na c̄əgi DI niə yam, kuntu tu man̄i si o na cam mu ku man̄i d̄i o na ki te tun. 3 Ku laan nan na yi d̄ubam balu We na de DI Bu wum n̄waani DI pa d̄i lwar̄i DI kw̄er̄a kam tun, d̄i yiḡə na t̄er̄ə d̄i o v̄rim d̄im kuntu d̄i na dwe malesi sum na br̄i kul̄u tun, d̄i w̄o wani d̄i lu na? D̄i Yuutu Zezi mu de yiḡə o n̄oonu We v̄rim d̄im kuntu taani o br̄i n̄oonu. Balu na ni-d̄i kuntu tun laan ma daari ba ta ba br̄i d̄ubam ni ku yi c̄iga mu. 4 We titi d̄i ma br̄i ni ku yi c̄iga, d̄i DI na pe ba ki wo-kunkagula d̄wi t̄eri t̄eri d̄i w̄əənu t̄lu na br̄i DI dam tun. DI ma daari DI pa ba maama DI Joro kum dam, si ba ma t̄on̄i te d̄i te DI w̄obuŋa na laḡi tun.

Zezi mu yi w̄obu na v̄ri d̄ubam tun

5 Lu-d̄on̄u kul̄u na maa biini yi d̄i te ku taani tun, ku dai ni malesi sum mu We pe dam si si taa te-ku. 6 We t̄on̄o kum w̄oni n̄oonu wudoŋ taḡi o w̄i: «Nabiinu yi b̄e mu, yi n̄mu Baŋa-We guli o gul̄ə? Nabiinu bu yi b̄e mu, yi n̄mu nii o baŋa ni kuntu?»

7 N̄mu pe o ba mai d̄i malesi sum maŋa fin̄fun w̄oni mu, yi na laan pa o di paari yi o na zul̄ə.

8 N ma n daari n ki w̄əənu maama o ne kuri ni.»

Ku na taḡi ku w̄i, «We ki w̄əənu maama o dam kuri ni» tun, ku laḡi ku ta ni kul̄ukul̄u t̄er̄ə o na ba te-ku. Ku nan yi c̄iga mu ni, lele kuntu d̄i daa ta w̄o ne ni w̄əənu maama w̄o nabiin̄ə dam kuri ni. 9 D̄i nan ye ni, ku yi Zezi mu We pe o tu o titi o w̄o yi malesi sum maŋa fin̄fun w̄oni mu, yi o laan ba o na paari-zul̄ə d̄i t̄i, o na se o yaari o ti tun n̄waani. Kuntu mu We t̄əgi DI zaani d̄im n̄waani DI pa Zezi lani nabiin̄ə maama yuu ni o ti ba v̄rim n̄waani.

10 Ku man̄i d̄i We d̄ilu na ki woŋo maama DI titi n̄waani tun w̄obuŋa mu, si DI pa Zezi na yaara, si o laan wani o v̄ri nabiin̄ə zanzan si ba ji We biə, si ba daari ba na paari-zul̄ə. Ku yi Zezi mu pai n̄oonu na v̄rim We tee ni.

11 Zezi ta mu yi w̄obu na pai nabiin̄ə j̄gi w̄o-pon̄o We yiḡə ni tun. W̄ontu d̄i o na pe balu maama j̄gi w̄o-pon̄o tun yi ko did̄ua biə mu. Kuntu n̄waani mu o b̄ə-ba ni o ko-biə, yi ku ba j̄gi cavura did̄-o. 12 Mu ku kuri o taḡi d̄i We o w̄i:

«Amu w̄o pa n̄mu yur̄i zan̄i a ko-biə bam titari ni, yi a ziḡi ba w̄oni a leeni a zuli n̄mu.»

13 O daa ta maa w̄i: «Amu w̄o kwe a w̄o maama a pa We.» O ma daa ta ta o w̄i: «Nii-na amu d̄i biə balu We na ki amu juŋa ni tun.»

14 Balu nan na yi We biə tun yi nabiin̄ə mu, yi ba j̄gi yira d̄i jana. Kuntu n̄waani mu Zezi d̄i deen t̄əgi o ji nabiinu, si o wani o t̄əgi o t̄ooni d̄im n̄waani o c̄əgi w̄obu na pai t̄ooni jaani n̄oonu tun. W̄ontu mu yi sutaani. 15 Zezi na wani t̄ooni kuntu tun, ku pe o wani o v̄ri balu na f̄ona d̄i t̄ooni tun o yagi. Bantu n̄w̄ia kam maama w̄oni ba yi ni gamb̄e mu te, ba na kwari t̄ooni tun n̄waani. 16 D̄i laan nan lwar̄i ni ku dai malesi sum mu o tu si o z̄əni. O tu si o z̄əni Abraham d̄wi tiin̄ə bam mu. 17 Mu ku kuri o j̄gi nabiinu yi o siuni o nyi d̄i o ko-biə bam woŋo maama w̄oni. Kuntu mu pe-o cw̄əŋə, si o taa yi We kaanum yuutu w̄obu na j̄gi ba n̄w̄aŋa lanyurani yi o t̄on̄i o pa We d̄i c̄iga ba n̄waani tun. Kuntu mu pe o wai o saari ba lwarim yi o pa ba foḡi d̄i We. 18 Kuntu, Zezi titi na ne man̄im d̄i yaara tun, o laan w̄o wani o z̄əni balu na wu yaara d̄i man̄im w̄oni tun si ba taa j̄gi pu-d̄ia.

3

Zezi dwe Moyisi

1 A ko-biə-ba, abam yi We n̄oonu mu. DI ma b̄əŋi abam si á t̄əgi á na yw̄əəni DI s̄on̄o ni. Nan lwar̄i-na ni Zezi mu yi w̄obu We na t̄on̄i, si o ba o ji DI kaanum yuutu d̄ubam We cw̄əŋə t̄əgum d̄im n̄waani. 2 We mu pe-o t̄it̄on̄i d̄im kuntu. O maa t̄on̄i o pa We d̄i c̄iga. Ku nan yi bid̄wi mu d̄i Moyisi d̄i deen na nii We n̄oonu bam baŋa ni d̄i c̄iga te tun. 3 Zezi nan siuni o man̄i si o na zul̄ə o d̄w̄əni Moyisi, b̄əŋw̄aani n̄oonu w̄obu na loḡi s̄on̄o tun mu na zul̄ə o dwe s̄on̄o kum titi. 4 S̄on̄o nan t̄er̄ə yi ku dai n̄oonu mu loḡi-ku. We nan mu yi w̄obu na ki woŋo maama tun. 5 Moyisi deen yi tint̄on̄u mu, yi o t̄on̄i d̄i c̄iga We n̄oonu bam n̄waani. O ma da yiḡə o br̄i-ba We c̄iga kalu na w̄o ba ka lwar̄i jaja tun. 6 Ku daari Zezi Krisi mu yi s̄on̄o kum titi bu c̄iga c̄iga, yi o te s̄on̄o kum. D̄ubam mu yi s̄on̄o kum kuntu, d̄i d̄i na ziḡi k̄əŋk̄əŋ d̄i pu-d̄ia yi d̄i br̄i d̄i w̄opolu ni d̄i j̄gi t̄una We tee ni.

We na w̄o pa DI n̄oonu bam siun te tun

7 Kuntu n̄waani se-na We Joro kum na taḡi te ku w̄i:

«Abam zun na ni We kw̄er̄a kam, 8 á yi zan̄i á digili á bucara, ni á nabaara bam deen na v̄in We ni, yi ba kw̄eri ba man̄i-DI ba nii te maŋa kalu ba na w̄o kagua kam w̄oni tun.»

9 We maa w̄i:

«Abam nabaara bam deen ne amu na ki kolu maama di ba bina fiinna tun, yi ba daa ta tiini ba kwaani ba manj amu si ba nii.

¹⁰ Kuntu nwaani mu amu bani zanj di ncona bam kuntu, yi a ta a wu:

«Ku yi ba paali ba ywari mu manja maama, yi ba vun si ba togri amu cwe sum.»

¹¹ Amu ban-zonjo kum ma pa a ta a du di ba a wu:

«Amu bri a ba pa-ba cwajaj si ba zu amu woro kum wu ba na siun.»

¹² A ko-bia-ba, cu-na a titi si abam wuluwulu yi ta a jigi wubon-lwaanu o bicari ni, si ku pa o yi ki o wu-didwa di Nwria Tu We, si o daari o yagi We cwajaj togum. ¹³ Nan ta a zani-na daani manja maama, si ku pa a ta a jigi pu-dia, ni We kwera kam ta na nconu di dibam zum te tun, si abam wuluwulu yi pa lwarum gan- o si o pa o bicari digili di We. ¹⁴ Dibam nan togri di Zezi Krisi di ji We bia mu, di di na zigi kankaj, ni di na puli di ki di wu-didwa di We te tun, si ku vu ku yi kweelim.

¹⁵ Ku yi ni We tonu kum na tagi te ku wu: «Abam zum na ni We kwera kam, a yi zanj a digili a bicara, ni a nabaara bam deen na vun We ni te tun.»

¹⁶ Balu deen na ni We kwera kam yi ba vun DI ni tun yi bra mu? Ba yi balu maama Moyisi deen na togri ba yiga o ja-ba o nunji Ezipi tu kum wuni tun mu. ¹⁷ We bani deen zanj di bra mu bina fiinna tun? Ku yi ncona balu na ki lwarum kagwa kam wuni yi We pa ba ti da tun mu. ¹⁸ We na dugi DI wu, duntu bri DI ba pa-ba cwajaj si ba zu DI woro kum wu ba na siun tun, ku yi bra mu DI tea? Ku yi balu na wu se DI ni tun mu.

¹⁹ Kuntu mu pe di lwaru ni, We na wu pe-ba cwajaj si ba zu DI woro kum wu tun, ku yi ba na wu ki ba wu-didwa di DI tun nwaani mu.

4

¹ We na goni DI ni si DI pa ncona zu DI woro kum wu ba na siun tun daa ta wura. Dibam nan manj si di ta a yiri di titi mu, si ncon-nconu yi zanj o ba o dari ni o wu zu We woro kum kuntu wu. ² Dibam manj di ni We kwera-ywajaj kam, nuneeni di nabaara bam deen di na ni-ka te tun. Bantu nan na ni-ka tun, ba wu pe ka ja kuri di ba, benwaani ba wu ki ba wu-didwa si ba togri We na tagi kulu tun. ³ Dibam balu na ki di wu-didwa di We tun mu wu ba di na siun DI woro kum wuni. Benwaani We tagi bantu taani DI wu:

«Amu ban-zonjo kum pe a ta a du di ba a wu:

«Amu bri a ba pa-ba cwajaj si ba zu amu woro kum wu ba na siun.»

We na tagi kuntu tun, ku dai ni DI ba jigi siun jagu mu ba nwaani. Ku zigi manja kalu We na ki lugu banja yi DI ki DI tutuja yam maama DI ti tun, mu DI daari DI sin.

⁴ We tonu kum tagi da yarpe de dum taani ku wu:

«Da yarpe de ni mu We sin di DI tutuja yam maama.»

⁵ We nan tagi DI siun kum taani DI wu:

«Amu bri a ba pa-ba cwajaj si ba zu amu woro kum wu ba sin.»

⁶ Kuntu tun, di nabaara balu na de yiga ba ni We kwera-ywajaj kam tun wu wani ba zu DI woro kum wu ba sin, ba na vun DI ni tun nwaani. Kuntu nwaani ku laan daari si ncona badaara mu na cwajaj ba zu. ⁷ Mu ku kuri We daa ta tiji de didon, ku na lugu ku ta ni zum, si ncona wani ba zu DI woro kum wu ba sin. Kuntu, bina zanzan na ke tun, We deen ta pe Davidi mu ta kulu dibam na manj di ni tun o wu:

«Abam zum na ni We kwera kam, a yi zanj a digili a bicara.»

⁸ Zowe deen ya na siuni o ja di nabaara bam o vu o zu We woro kum wu si ba sin, We ya daa ba nconu siun de didon taani daga. ⁹ Kuntu mu di ye ni cwajaj daa ta wura zum, si We ncona na siun, ni DI titi na sin da yarpe de dum ni te tun. ¹⁰ Wulu maama na zu We woro kum wu tun, wuntu wu siuni o na siun di o tutuja yam, ni We di deen na sin di DI tutuja yam te tun. ¹¹ Kuntu nwaani kwaani-na a pa di zu We woro kum wu si di na siun. Ncon-nconu yi zanj o vun We ni si o joori We kwaga ni, ni di nabaara bam deen na ki te tun.

¹² We taani dum jigi njwa yi di dana lanyirani. Di jigi ni di dwe su-lonjo kulu na jigi nia yale tun. Di maa wai di zoori nconu wu di pconu o joro di o bicari wenu maama daani, yi di daari di ye o swan di o wubonja maama na yi te tun. ¹³ Kulukulu ba wani ku segi We yiga ni. Wono kulu maama na wura tun yi jaja mu DI yiga ni. Ku yi duntu mu di manj si di ba di zigi DI yiga ni di ta kulu maama di na ki tun.

Zezi Krisi dwe We kaanum yuu tiina bam maama

¹⁴ Dibam nan jigi We kaanum yuutu o na yi kamunu o diini o vu o yi We-zonjo. Wom mu yi We Bu Zezi. Kuntu nwaani, pa-na di se We cwajaj togum lanyirani di zigi kankaj. ¹⁵ We kaanum yuutu wum kuntu nan dai wulu na ba jigi dibam balu na bwajaj tun njwanja. O titi di nan ne yaara di manjum wono maama wuni, ni dibam di na ne manjum te tun. Nan di kuntu di, o ta wu ki lwarum. ¹⁶ Kuntu nwaani, pa-na di ta a jigi baari si di wani di yi Dam-foro Tu

We jəgə je, sɪ dɪ jɔŋɪ Dɪ zaanɪ dɪm. Kuntɔ mu We wʊ duri dɪ ŋwaŋa yɪ Dɪ pa dɪbam zaanɪ, sɪ kʊ wanɪ kʊ zənɪ dɪbam maŋa kalɔ dɪ na lagɪ tɪn.

5

¹ We kaanum yuutu maama yɪ ba yəni ba li-o o donnə nabiinə wʊnɪ mu, sɪ o taa tɔŋɪ o pa We ba ŋwaanɪ. O nan maŋɪ sɪ o taa maɪ pɛɛra dɪ vara mu o kaanɪ Baŋa-We, sɪ Dɪ yagɪ ba lwarɪm Dɪ ma ɛ-ba. ² O tɪtɪ dɪ nan na bwənə tɪn, o wai o jaanɪ o bɪcarɪ dɪ balɔ na yəri We ɛɪga kam lanyɪranɪ yɪ ba tɪsɪ tɪn. ³ O nan na bwənə kuntɔ tɪn, kʊ fɪn mu sɪ o kaanɪ Baŋa-We o tɪtɪ lwarɪm ŋwaanɪ, dɪ nɔɔna bam dɪ lwarɪm ŋwaanɪ.

⁴ Nɔɔn-nɔɔnɔ nan bá wanɪ o li o tɪtɪ sɪ o taa yɪ We kaanum yuutu. Kʊ yɪ We mu wʊ kur-o, nɪnɛnɪ Dɪ dɛen na pulɪ Dɪ kuri Aaron te tɪn.

⁵ Kʊ nan yɪ bɪdwɪ mu dɪ Zezi Krisi dɪ na yɪ We kaanum yuutu te tɪn. Kʊ dɪnɪ nɪ wʊm mu beeri zulə yam kuntɔ o pa o tɪtɪ. We nan mu tagɪ dɪd-o Dɪ wɪ:

«Nmɔ mu yɪ amɔ Bu, yɪ zɪm amɔ dɪ jɪgɪ nmɔ Ko.»

⁶ We daa ta tagɪ Dɪ tɔnɔ kʊm wʊnɪ jəgə kadoŋ nɪ Dɪ wɪ:

«Nmɔ wʊ ta n yɪ amɔ kaanum tu sɪ kʊ taa ve maŋa kalɔ na ba ti tɪn, nɪ Melikisedɛkɪ dɛen na yɪ te tɪn.»

⁷ Zezi na wʊ lɔgɔ baŋa nɪ maŋa kalɔ tɪn, o tiini o loori We dɪ baarɪ yɪ o yɪ-na nunə, o na ye nɪ We wʊ wanɪ Dɪ jɔŋ-o tʊnɪ wʊnɪ tɪn ŋwaanɪ. We ma se o loro kʊm, o na tu o tɪtɪ yɪ o se-Dɪ lanyɪranɪ tɪn ŋwaanɪ.

⁸ Nan dɪ o na maŋɪ o yɪ We Bu tɪn dɪ, o na yaarɪ te tɪn mu pɛ o lwarɪ We ni seem na yɪ te tɪn. ⁹ O nan na kɪ kʊlɔ maama We na lagɪ o ti tɪn, o laan wai o vrɪ balɔ maama na se o ni tɪn o pa ba na ŋwia kalɔ na ba ti tɪn We tee nɪ. ¹⁰ We ma brɪ nɪ o sɪnɪ o yɪ Dɪ kaanum yuutu, nɪ Melikisedɛkɪ dɛen na yɪ te tɪn.

Cv-na á tɪtɪ sɪ á yɪ yagɪ We cwəŋə tɔgɪm

¹¹ Amɔ ya jɪgɪ wənu zanzan mu sɪ a ta a brɪ abam kuntɔ laŋa nɪ, kʊ nan tiini kʊ cana sɪ a pa á ni kʊ kuri, beŋwaanɪ abam laan jɪgɪ yawɔɔ mu yɪ á bá wanɪ á ni kʊ kuri lɪla. ¹² Kʊ na dɪnɪ kuntɔ ŋwaanɪ, kantɔ maŋa kam nɪ abam laan ya wʊ ta yɪ balɔ na maŋɪ sɪ á taá jɪgɪ We nɔɔna á zaasɪ tɪn mu. Kʊ nan na yɪ ɛɪga, kʊ fɪn mu sɪ nɔɔna mu joori ba brɪ abam We taanɪ dɪm dayigə wo-mwaalɔ tɪm. Abam nyɪ dɪ biə balɔ ta na wʊ yɪ sɪ ba dɪ wɔdiu kʊlɔ na duunə tɪn, yɪ á maŋɪ sɪ á taá ŋɔgɪ yɪla mu nɪ bu-bale te. ¹³ Balɔ na jɪgɪ bu-bale wʊbɔŋa kuntɔ tɪn, kʊ brɪ nɪ ba ta yəri kʊlɔ na maŋɪ dɪ kʊlɔ na wʊ maŋɪ tɪn daanɪ. ¹⁴ Kʊ daari balɔ wʊbɔŋa na biɪgɪ dɪ We ɛɪga kam tɪn

mu dɪ wɔdiu kʊlɔ na duunə tɪn. Bantu mu yəni ba tɔgɪ We ɛɪga kam, yɪ ba wai ba kuri wənu tɪlɔ na lana yɪ tɪ maŋɪ sɪ ba kɪ tɪn, ba daari tɪlɔ na wʊ maŋɪ tɪn.

6

¹ Nan pa-na dɪ ke wənu tɪlɔ ba na maŋɪ ba da yigə ba brɪ abam Zezi Krisi cwəŋə kam wʊnɪ tɪn, sɪ dɪ daari dɪ zaasɪ wənu tɪlɔ na wʊ pa dɪ wʊbɔŋa bɪ We ɛɪga kam wʊnɪ tɪn. Abam daa wʊ maŋɪ sɪ á joori á pulɪ We taanɪ dɪm zaasɪm, beŋwaanɪ á maŋɪ á zaasɪ á na wʊ ləni á wʊ á yagɪ kəm-balwaarɔ tɪlɔ na jɪgɪ abam tɪ ve tʊnɪ wʊnɪ tɪn, dɪ á na wʊ kɪ á wu-dɪdɔba dɪ We te tɪn. ² Á maŋɪ á zaasɪ ba na wʊ miisi nɔɔna na wʊnɪ te tɪn wɔŋɔ, kʊ wəli dɪ ba na wʊ zi ba ja nɔɔna baŋa nɪ ba wari We ba ŋwaanɪ te tɪn, yɪ á kwəri á zaasɪ twa na wʊ bi te tɪn, kʊ wəli dɪ We na wʊ ba Dɪ dɪ nabiinə sariya Dɪ ma kweeli te tɪn. ³ Á nan pa-na dɪ gaalɔ wənu tɪm kuntɔ dɪ ke, sɪ dɪ daari dɪ kwaanɪ dɪ vu yigə, sɪ We wʊ zənɪ dɪbam yɪ dɪ wanɪ dɪ vu yigə.

⁴ Kʊ na yɪ balɔ na maŋɪ ba se We ɛɪga kam tɪn, ba paalɔ ba yagɪ We cwəŋə tɔgɪm, nɔɔn-nɔɔnɔ daa bá wanɪ o joori o dɪ-ba ka wʊnɪ. Bantu maŋɪ ba na We pooni dɪm, yɪ ba lwarɪ ŋwi-dɔŋa kalɔ We na pɛ tɪn na yɪ te tɪn. Ba maŋɪ ba na We Joro kʊm dam. ⁵ Ba maŋɪ ba lwarɪ We taanɪ dɪm na ywəmmə te tɪn, yɪ ba ne We paari dɪlɔ na lagɪ dɪ ba tɪn dam na yɪ te tɪn. ⁶ Nɔɔna bantɔ dwi na yagɪ We cwəŋə tɔgɪm, nɔɔn-nɔɔnɔ daa bá wanɪ o pa ba ləni ba wʊ ba daa ta tɔgɪ We, beŋwaanɪ kʊ nyɪ nɪnɛnɪ bam tɪtɪ mu joori ba pa We Bu Zezi tʊn-dagara kam yuu nɪ ba gʊ yɪ ba paɪ nɔɔna mwan-o te.

⁷ Kʊ nyɪ dɪ dua na nɪa lanyɪranɪ nɔɔnɔ kara nɪ te tɪn mu. Tɪga kam na nyɔgɪ dɔ-na bam yɪ ka daari ka kɪ wɔdiiru lanyɪranɪ ka pa balɔ na dugɪ ka baŋa nɪ tɪn, We wʊ kɪ tɪga kam kuntɔ lanyɪranɪ. ⁸ Kʊ daari tɪga kam na nunɪ sabarɪ dɪ wo-kɔrrɔ yɪranɪ mu, kʊ brɪ nɪ ka yɪ kafe mu, yɪ fɪnfɪnɪ na wəli da We wʊ ɛɔgɪ-ka Dɪ yagɪ, yɪ kʊ tiim nɪ baá zwe-ka dɪ mini mu.

⁹ A badon-sonnu-ba, dɪbam na maŋɪ dɪ ŋɔɔnɪ kuntɔ dɪ, dɪ jɪgɪ abam ɛɪga nɪ á tɔgɪ cwə-ŋɔŋa kalɔ na wʊ pa á na vrɪm tɪn.

¹⁰ We yɪ ɛɪga tu mu. Dɪ nan bá swe á na maŋɪ á tɔŋɪ tɪtɔŋ-ŋɔna yalɔ tɪn. Dɪ ta bá swe á na soe-Dɪ lanyɪranɪ yɪ á tɔŋɪ á wəli Dɪ nɔɔna bam kʊ ba kʊ yɪ zɪm maama tɪn.

¹¹ Amɔ nan na tiini a lagɪ kʊlɔ tɪn mu yɪ sɪ abam maama kwaanɪ á tɔgɪ We lanyɪranɪ kʊ vu kʊ yɪ kweelim, sɪ á laan na kʊlɔ maama á na jɪgɪ tɪna sɪ á na We tee nɪ tɪn. ¹² Á nan yɪ pa yawɔɔ zɔ abam. Á lwəni-na balɔ na fɔgɪ ba zɪgɪ dɪ pu-dɪa yɪ ba jɪgɪ wu-dɪdɔba dɪ We tɪn. Bantu laan mu

wó ba ba jonji wo-laaró tǔb Wé na goni ni sí DÍ pa-ba tǔn.

Wé bá fǒgi DÍ lǎni DÍ na goni ni sí DÍ kǐ kulb tǔn

¹³ Wé deen na goni DÍ ni dǔm dǐ Abraham tǔn, kǔ yǐ DÍ dugi dǐ DÍ tǐtǐ mǔ, beɲwaani woɲo daa tǎrǎ kǔ na dwe-DÍ sí DÍ du dǐ kǔ. ¹⁴ Wé goni DÍ ni dǔm did-o DÍ wǐ:

«Amó wó kǐ nmu lanyirani, yǐ aá pa n dwi puli zanzan.»

¹⁵ Wé na dugi kǔntǔ tǔn, Abraham deen ma wó pu-dǐa o cǎgi taan, yǐ o laan ba o na Wé na goni DÍ ni dǔm sí DÍ pa-o kulb tǔn.

¹⁶ Kǔ na yǐ nabiinǎ na yǎni ba du durǎ, baá ma kulb na dwe-ba tǔn yǐ mǔ ba du, sí kǔ brǐ nǐ ba taani dǔm yǐ cǐga, sí bubwea daa ta tǎrǎ. ¹⁷ Kǔ nan na yǐ Wé na goni DÍ ni dǔm dǐ balb tǔn, DÍ dǐ lagǐ sí ba lwarǐ lanyirani nǐ DÍ bá fǒgi DÍ yǐri DÍ ni dǔm. Kǔntǔ ɲwaani mǔ DÍ dugi durǎ DÍ wǎli dǐ DÍ ni-gonim dǔm. ¹⁸ Wé na ba fǒe vwan tǔn ɲwaani, wǎɲnu tǔm kǔntǔ tile bá wani tǐ lǎni. Kǔntǔ ɲwaani mǔ dibam balb na kǐ dǐ tǐtǐ Wé ɲɲa nǐ tǔn wó tiini dǐ zǐgǐ kǎɲkǎɲ dǐ pu-dǐa, sí dǐ taá jǐgi tǔna nǐ dǐ wó na kulb Wé na tǐɲǐ sí DÍ pa dibam tǔn. ¹⁹ Tuna yam dǐ na jǐgi Wé tee nǐ kǔntǔ tǔn tiini ya dana, yǐ ya bá wani ya cǎgi. Ya maa paǐ dǐ wóɲɲa tǐgi jǎgǎ didba, yǐ ya paǐ dǐ yǐ Wé tǐtǐ jǎɲǎ je mǎ na cǐgi dǐ goro sí nabiinǎ yǐ zǔ tǔn. ²⁰ Zezi nan mǔ manǐ o da yǐgǎ o zǔ jǎgǎ kam kǔntǔ dibam ɲwaani. Wǔntǔ mǔ jǐgi Wé kaanum yuutu sí kǔ taa ve maɲa kalb na ba tǐ tǔn, nǐ Melkisedeki deen na yǐ te tǔn.

7

Melkisedeki deen yǐ pǎ mǔ yǐ o ta yǐ Wé kaanum tu

¹ A laan lagǐ a ɲoonǐ Melkisedeki woɲo mǔ a brǐ abam. Wǔntǔ deen yǐ Salem tiinǎ pǎ mǔ, yǐ o kwǎri o yǐ Yuutu Baɲa-Wé kaanum tu. Abraham na kǐ jara o wani pwa yǐ o laan ma joorǐ maɲa kalb tǔn, mǔ Melkisedeki jeer-o cǔwǎɲǎ nǐ o soolǐ Wé o pa-o. ² Abraham laan ma kwe wǎɲnu tǔb maama o na ne jara yam je nǐ tǔn o cǎ kuni fugǎ, o kwe kuni bidwǐ dǔm o pa Melkisedeki. Melkisedeki yǐri dǔm kuri mǔ yǐ pǎ wǔlb na yǐ Cǐga Tu tǔn. Kǔ wǎli da, o na yǐ Salem pǎ tǔn, kǔ dǐ kuri mǔ yǐ Yazurǎ Pǎ. ³ Dibam nan mǔ nǐ Melkisedeki kǔ dǐ o nu ɲwa, yǐ dǐ yǎri o kuri na puli mǎ tǔn. Dǐ nan yǎri o lǔra de dǐ o tǔɲnǐ maɲa. Kǔntǔ mǔ pǎ o nyǐ dǐ Wé Bu Zezi, yǐ o yǐ Wé kaanum tu sí kǔ taa ve maɲa kalb na ba tǐ tǔn.

⁴ Bɲɲǐ-na á nǐi Melkisedeki deen na yǐ kamunu te tǔn. Dibam nabaarǔ Abraham deen ma cǎ wǎɲnu tǔb o na ne jara yam je

nǐ tǔn kuni fugǎ, yǐ o lǐ kuni bidwǐ o pa-o. ⁵ Kǔ na yǐ balb na nunji Leevi dwi dǔm wǔntǔ yǐ ba yǐ Wé kaanum tiinǎ tǔn, Wé ni dǔm pǎ-ba cǔwǎɲǎ sí ba jonji kuni kuri fugǎ wǔntǔ kuni bidwǐ dǔm ba donnǎ Yisrayelǐ tiinǎ ham tee nǐ woɲo maama wǔntǔ, yǐ bantǔ dǐ nan yǐ Abraham dwi tiinǎ mǔ. ⁶ Melkisedeki nan wǔ nunji Leevi dwi dǔm wǔntǔ. Nan dǐ kǔntǔ dǐ, o ta jonji o wǎɲnu tǎri Abraham tee nǐ. O ma daari o soolǐ Wé o pa Abraham, yǐ Abraham nan ya mǔ yǐ wǔlb Wé na goni DÍ ni did-o tǔn. ⁷ Kǔ nan ba jǐgi bubwea nǐ, nooɲɲ na soolǐ Wé o pa o donj, wǔntǔ mǔ yǐ kamunu o dwe o na soolǐ o pa wǔlb tǔn.

⁸ Wé kaanum tiinǎ balb na nunji Leevi dwi dǔm wǔntǔ tǔn deen yǎni ba jonji ba wǎɲnu tǎri mǔ, bantǔ nan yǐ balb na tǔ tǔn mǔ. Kǔ daari kǔ nan na yǐ Melkisedeki, wǔntǔ ɲwǐ mǔ taan, nǐ Wé tǔnǔ kǔm na tagǐ te tǔn. ⁹⁻¹⁰ Abraham na cǎ o wǎɲnu yǐ o pa Melkisedeki o tǎri tǔn, ba ta wǔ lǔgi Leevi, yǐ o nan wǔ o nabaarǔ Abraham jana kam wǔntǔ. Leevi nan mǔ yǐ wǔlb dwi tiinǎ na jǐgi cǔwǎɲǎ sí ba jonji ba wǎɲnu tǎri ba donnǎ Yisrayelǐ tiinǎ ham tee nǐ tǔn. Nan dǐ kǔntǔ dǐ, kǔ nyǐ dǐ Leevi toɲǐ Abraham ɲwaani mǔ o pa Melkisedeki o tǎri.

¹¹ Wé deen toɲǐ Leevi dwi tiinǎ kaanum dǔm ɲwaani mǔ DÍ pa DÍ cullu tǔm Yisrayelǐ tiinǎ. Bantǔ nan na yǎni ba kaani Baɲa-Wé te tǔn ya na manǐ fasi, Wé ya daa bá kuri kaanum tu wodoɲ wǔlb na daǐ Leevi dwi tu tǔn. Wé nan kuri wǔlb na yǐ kaanum tu nǐ Melkisedeki deen na yǐ te tǔn, yǐ o wǔ nunji Aaron dwi dǔm wǔntǔ. ¹² Kǔntǔ, Wé na lǎni DÍ kaanum tu dwi didoɲ wǔntǔ tǔn, kǔ manǐ sí DÍ cullu tǔm dǐ toɲǐ tǐ lǎni mǔ. ¹³⁻¹⁴ Taani dǔntǔ maama nan brǐ dǐ Yuutu Zezi Krisi woɲo mǔ. Wǔntǔ daǐ Leevi dwi tu. Dǐ ye nǐ ba lǔg-o Zuda dwi dǔm wǔntǔ mǔ. Dwi dǔm kǔntǔ wǔntǔ nooɲɲ-nooɲɲ nan wǔ fǒgi o jǐ Wé kaanum tu. Kǔ na yǐ Wé cullu tǔb DÍ na kǐ Moyisǐ ɲɲa nǐ tǔn, tǐ wǔ pǎ Zuda dwi tiinǎ cǔwǎɲǎ sí ba jǐ Wé kaanum tiinǎ.

Wé lǎni kaanum tu wodoɲ mǔ, sí o taa nyǐ nǐ Melkisedeki deen na yǐ te tǔn

¹⁵ Dǐ nan sunǐ dǐ lwarǐ jaja nǐ Wé lǎni kaanum tu wodoɲ mǔ, o na nyǐ dǐ Melkisedeki deen na yǐ te tǔn. ¹⁶ Zezi na jǐgi Wé kaanum tu te tǔn wǔ toɲǐ dwi dǔm cullu tǔm ɲwaani, kǔ toɲǐ o ɲwǐa kalb tǔɲnǐ na ba jǐgi dam ka baɲa nǐ tǔn ɲwaani mǔ. ¹⁷ Wé nan tagǐ o taani DÍ wǐ: «Nmu mǔ wó ta nǐ yǐ amó kaanum tu sí kǔ taa ve maɲa kalb na ba tǐ tǔn, nǐ Melkisedeki deen na yǐ te tǔn.»

¹⁸ Kǔ ma brǐ nǐ Wé yagǐ cǔwǎ-donǎ kam mǔ, ka na bwǎnǎ yǐ ka ba zǎni nooɲa tǔn

ɲwaanu. ¹⁹ Cullu tɔlv We na kɪ Moyisi jɲa nɪ tun warɪ tɪ pa nɔɔna maɲɪ fasi We yigə nɪ. Kɔ daari lele kɔntu, dɪ laan jɲɪ tɪna lanyiranɪ dɪ We na tɪɲɪ cwə-laa kalv DI pa dɪbam sɪ dɪ ma want dɪ tɔɲɪ-ka dɪ vu dɪ yɪ DI te tun.

²⁰ We nan dugi durə mu DI wəli da. Leevi dwi tiinə bam deen nan na jigi We kaanum tiinə tun, DI wɔ dugi durə kam kɔntu doɲ dɪ ba. ²¹ Kɔ daari, Zezi nan na jigi We kaanum tu tun, We dugi durə mu did-o DI wɪ:

«Amu Yuutu Baɲa-We mu dugi a durə, yɪ a bá fɔɲɪ a za a ni.
Nmɔ wɔ ta n yɪ amu kaanum tu sɪ kɔ taa ve maɲa kalv na ba ti tun.»

²² We na dugi DI durə kam kɔntu tun, kɔ brɪ nɪ Zezi ɲwaanu mu DI tɪɲɪ cwə-laa DI pa dɪbam, yɪ kantu garɪ cwə-doɲə kam.

²³ Kɔ na yɪ Leevi dwi tiinə balv deen na yɪ We kaanum tiinə tun, ba yɪ zanzan, tɔwɪ na yəni dɪ jaanɪ-ba yɪ ba ləni daanɪ tun ɲwaanu mu. ²⁴ Kɔ daari Zezi mu yɪ wɔlv na jɲɪ ɲwɪa sɪ kɔ taa ve maɲa kalv na ba ti tun. Nɔɔn-nɔɔnɔv nan daa bá ləni o yuu nɪ o jɪ We kaanum tu. ²⁵ Kɔntu tun, o wai o vrɪ balv na tɔɲɪ o ɲwaanu ba yɪ We te tun maɲa maama, o na jɲɪ ɲwɪa kalv na ba ti yɪ o loori We o pa-ba tun ɲwaanu.

²⁶ Zezi nan mu yɪ We kaanum yuutu wɔlv na maɲɪ tun dɪbam ɲwaanu. O jɲɪ wɔ-ponɔ, o yɪ nɔɔn-ɲum We yigə nɪ, o ba jɲɪ lwarum. We ma li-o nɔɔn-balwaarɔ tɪtari nɪ, yɪ DI zəɲ-o DI ja DI di weyuu DI sɔɲɔ nɪ.

²⁷ Kɔ na yɪ We kaanum yuu tiinə bam deen na yɪ te tun, de maama ba yəni ba kaanɪ Baɲa-We mu sɪ DI yagi ba tɪtɪ lwarum DI ma cə-ba, yɪ ba laan daari ba kaanɪ We ba deenə bam dɪ lwarum ɲwaanu. Kɔ nan na yɪ Zezi, wɔntu kwe o tɪtɪ mu o ma kaanɪ We kuni bɪdwɪ yiranɪ, yɪ kɔntu jɲɪ kuri sɪ kɔ taa ve maɲa kalv na ba ti tun.

²⁸ Cullu tɔlv We na kɪ Moyisi jɲa nɪ tun pa nabiinə jiri We kaanum yuu tiinə yɪ ba daa ta bwənə mu. Kɔ nan na yɪ We ni-gonim dɪlv DI na dugi durə dɪ ɲwaanu tun, dɪntu laan mu ləni Moyisi cullu tum yuu nɪ, yɪ dɪ pa We tɪtɪ Bu wɔm jɪ DI kaanum yuutu wɔlv na maɲɪ fasi sɪ kɔ taa ve maɲa kalv na ba ti tun.

8

Zezi Krisi mu yɪ We ni-dɔvri dum kaanum yuutu

¹ Taana yantu maama wɔnɪ taanɪ dɪlv na yɪ kamunu tun mu yɪ sɪ dɪbam jɲɪ We kaanum yuutu wɔm kɔntu doɲ. Wɔntu mu je We-sɔɲɔ nɪ, Dam-Paɲwa Tu We paari jangɔɲɔ kɔm jazum nɪ. ² O maa wɔ We dilaa cɪga cɪga wɔnɪ o tɔɲɪ o pa-DI. Jəgə kam kɔntu yɪ Yuutu Baɲa-We tɪtɪ sɔɲɔ mu, kɔ

dat lɔgɔ baɲa vwe dɪlv nabiinə na pugɪ sɪ ba taa zuli-DI da tun.

³ Wɔlv maama na yɪ We kaanum yuutu tun tɪtɔɲɪ yɪ sɪ o taa maɪ pɛera dɪ vara mu o kaanɪ Baɲa-We. Dɪbam We kaanum yuutu Zezi dɪ nan maɲɪ sɪ o taa jɲɪ kɔlv o na wɔ pa We tun. ⁴ Zezi nan ya ta na wɔlv lɔgɔ baɲa nɪ, o bá ta yɪ We kaanum tu. Bɛɲwaanu We kaanum tiinə maɲɪ ba wɔlv lɔgɔ baɲa nɪ, yɪ ba yəni ba maɪ pɛera ba ma kaanɪ We, kɔ maɲɪ dɪ Moyisi cullu tum na brɪ te tun. ⁵ Bantu na yəni ba tɔɲɪ ba pa We te tun yɪ wənu tɪlv na wɔlv We-sɔɲɔ nɪ tun nyɪnyɔgɔ dɪ tɪ luluɲu mu. Moyisi deen na lagɪ o pu vwe dɪlv nɔɔna na wɔ ta paɪ We zulə dɪ wɔnɪ tun, We deen brɪ-o o na wɔ kɪ te, yɪ DI ta DI wɪ: «Kwaanɪ n kɪ wənu tum maama sɪ tɪ taa nɪ amu na maɲɪ a brɪ-m piu kɔm yuu nɪ te tun.»

⁶ Kɔ daari lele kɔntu, Zezi na tɔɲɪ o pa We te tun tiinɪ kɔ jɲɪ kuri lanyiranɪ kɔ dwe kaanum tiinə bam tɪtɔɲɪ yam maama, nɪ ni-dɔvri dɪlv We na tɔɲɪ Zezi ɲwaanu DI go DI pa dɪbam tun na lana dɪ dwe dayigə ni-gonim dum na yɪ te tun. Bɛɲwaanu We na goni ni-dɔvri dum sɪ DI pa dɪbam kɔlv tun tiinɪ kɔ lana kɔ dwe DI ni-doori dum. ⁷ Dayigə ni dɪlv We na goni DI pa DI nɔɔna bam tun ya na maɲɪ fasi, DI ya daa bá go ni didoɲ DI ləni dɪntu yuu nɪ. ⁸ We deen nan brɪ nɪ DI nɔɔna bam kɪ ba tusi mu. Kɔntu mu DI tagɪ DI wɪ:

«Maɲa maa bɪna, yɪ amu wɔ go ni-dɔvri a pa a nɔɔna bam,
kɔ nan yɪ Yisɪrayelɪ dwi tiinə dɪ Zuda dwi tiinə bam maama mu.

⁹ Ni-dɔvri dɪntu bá ta nyɪ dɪ dayigə ni dɪlv amu na goni a pa ba nabaara bam maɲa kalv a na jaanɪ ba jɲa a pa ba nunɪ Ezipi tɪv kɔm wɔnɪ tun.

Bantu deen wɔ se ba tɔɲɪ ni dɪlv amu na goni dɪ ba tun.

Kɔntu mu pa a yigə daa təri ba wɔnɪ.»
Mu Yuutu Baɲa-We na tagɪ kɔlv tun.

DI daa ta ma ta DI wɪ:
¹⁰ «Kantu maɲa kam na ke,
amu wɔ go ni a pa Yisɪrayelɪ dwi tiinə bam nɪ:

«Amu wɔ pa a ni-taana yam zɔ ba wɔlvɔɲa, yɪ a pa ya pəni ba bicara nɪ.
Amu wɔ ta yɪ ba Tu We,
yɪ ba dɪ wɔ ta yɪ amu nɔɔna.

¹¹ Bantu nabwənə dɪ ba dɪdeera maama wɔ lwarɪ amu na yɪ wɔlv tun.
Ba wɔlvwɔlv daa wɔ maɲɪ sɪ o brɪ o doɲ nɪ amu mu yɪ ba Yuutu.

¹² Maɲa kam kɔntu nɪ amu wɔ duri ba ɲwanɪ dɪ ba lwarum dum,
yɪ a daa bá guli ba kəm-balwaarɔ tum.»

¹³ We na ɲɔɔnɪ DI ni-dɔvri dum taanɪ kɔntu doɲ tun, kɔ brɪ nɪ DI dayigə ni dum laan jɲɪ ni-doori mu. Wɔɲɔ kɔlv nan na

doori yi ku wɔra ku cɔgi tun lagi ku ke lele mu.

si ku taa ve maɲa kam We na wɔ fɔgi DI tini DI cwɛ-dɔɲa kam tun yirani mɔ mu.

9

Nɔɔna na zuli We te lɔgu baɲa vwe dɔm wɔni tun

1 A lagi a ta dayigɛ ni-gonim dɔm di nɔɔna na tɔgi di nɔɔna ba zuli We te tun wɔɲo mu. Ku yi nabiinɛ mu pugi vwe lɔgu baɲa ni si ba taa zuli We da, yi cullu bri ba na wɔ ta zuli-DI te tun. 2 Vwe dɔm kontu wɔ nan ce di sile mu. Di kwaga digɛ kam yiri mu We-di-laa, yi ka jigi min-zwɛn-kamunu. Taabul maa zigɛ da, yi dɛpe dɛb na yi We nyim tun tigi ku baɲa ni. 3 Yigɛ digɛ di maa wɔra, ka yiri mu We-di-laa cɔga cɔga, yi ba lɛ gar-jali ba ma ci-ka. 4 Kaanum bimbim maa zigɛ da, di yi sɛbu-sɔɲa mu ba me ba zi, dɛani mu ba zwe wɛɛnu tɛb lwɛm na ywɛmmɛ tun ba pa-DI. We ni-gonim daka kam di maa wɔra ba na me sɛbu-sɔɲa ba ma zi-ka. Ka wɔ kum maa jigi sɛbu-sɔɲa zɔɲa, ka di wɔ na jigi wɔdiu kɔb yiri na yi Maani tun. Nacagɛ kalu na yi Aaron nyim yi ka dɛɛn puli vɔɔru tun di maa wɔ daka kam wɔni, ku wɛli di kandwa-pile sile We cullu tun na pɔpɔni si baɲa ni tun. 5 Ba dɛɛn ma ki malesi sile nyinyugu ba zigɛ da, yi si vwana yam kwɛli daka kam baɲa, mu jɛgɛ kalu We na saari nabiinɛ lwarim da tun. Malesi sum nyinyugu kum bri ni Baɲa-We mu wɔ jɛgɛ kam kontu ni di DI paari-zulɛ yam.

Ku nan dai lele kontu mu a lagi si a nɔɔni wɛɛnu tum kontu taani zanzan a bri abam.

6 Vwe dɔm di di wɔ wɛɛnu tum na fɔgi ti kwe kontu tun, We kaanum tiinɛ bam yɛni ba zɔuri kwaga digɛ kam wɔ de maama mu ba tɔɲi ba paɛ We. 7 Ku nan na yi yigɛ digɛ kam, We kaanum yuutu wum yirani mu jigi cwɛɲɛ si o zu ka wɔ bidwi bim maama wɔni. Wɔntu nan na lagi o zu, o maɲi si o ja varim jana mu o zu o ma kaani Baɲa-We o titi tusim di nɔɔna bam di tusim nɔɔna, si We yagi DI ma ce-ba.

8 Kuntu, We Joro kum laan bri dɛbam ni, maɲa kalu dayigɛ vwe dɔm ya ta na zigɛ tun, cwɛɲɛ dɛɛn ya tɛrɛ si nɔɔna wani ba zu We-di-laa cɔga cɔga kam wɔni. 9 Ku maa yi nyinyugu mu ku na bri dɛbam zim wɛɛnu tum na yi te tun. Ku bri ni pɛera di vara balu maama nabiinɛ na kwe ba ma kaani We tun bɔ wani ya pa wɔb na me-ya o ma zuli We tun bicari kwe fasi di We. 10 Ba zaasi-ba wɛɛnu tɛb ba na wɔ di yi ba nyo tun, di n na wɔ ki te si n ta n yi lanyirani tun cullu mu. Ti maama nan yi lɔgu baɲa wɛɛnu cullu mu, yi ti jigi kuri

Zezi Krisi na pe di na cwɛɲɛ si di zuli We te tun

11 Zezi Krisi laan mu nan tu o ji kaanum yuutu dɛbam nɔɔna. Ku ma pa di jɔni o nɔɔni-dɔɲa wo-laaru tɛb na maɲi ti wɔra tun. Zezi na zu We te dɛbam nɔɔna tun, ku yi We-sɔɲo cɔga cɔga mu o zu, yi kontu tiini ku lana ku dwe lɔgu baɲa vwe dɔm. O na zu me tun dai vwe dɛb nabiinɛ na pugi tun. 12 O ma vu o zu We-di-laa kum wɔni. Ku yi bidwi yirani mu o zu, maɲa kalu na ba ti tun nɔɔna. O nan wɔ me bubali naa nabali jana o zu o ma kaani Baɲa-We. Ku yi o titi jana mu o me o nɔɔni dɛbam lwarim jini, yi o vri dɛbam lwarim wɔni si ku taa ve maɲa kalu na ba ti tun. 13 We ni-doori dɔm bri ni nɔɔni wɔb na cɔgi culu tun, ba maɲi si ba ma bɔni di nabe jana mu di na-pwala kalu ba na zwe tun tuntwarim ba misi nɔɔni wum yira ni. Ba na ki kontu mu, kɔb kwe nɔɔni wum si ku maɲi di cullu tum na bri te tun. 14 Vara jana na wai nɔɔna ka kwe tun, Zezi na tigi yi o jana kam nunji tun, ku bɔ tiini ku fɔgi nɔɔna ku kwe di We ku dɔwɛni na? Zezi tigi We Joro kɔb na wɔra si ku taa ve maɲa kalu na ba ti tun nɔɔna o ji kaanum dɛb na lana fasi tun We yigɛ ni. O na kaani Baɲa-We dɛbam nɔɔna kontu tun, ku ma pa di bicara kwe fasi di kɛm-balwaarɔ tɛb ya na jigi dɛbam ti ve tɔɔni wɔni tun, yi di daari di zuli Nɔɔni Tu Baɲa-We.

15 Kontu nɔɔna Zezi mu yi wɔb We na de o nɔɔna DI tini DI ni-dɔɔri dɔm di nabiinɛ tun. O na se o ti o ma nɔɔni ba lwarim jini tun, o wai o vri-ba di ba na ki kɔb ba cɔgi We dayigɛ ni-gonim dɔm tun. Kontu nɔɔna balu maama We na kuri si ba taa yi DI biɛ tun wai ba jɔni DI wo-laaru tɛb na ba ti tun, ni DI na goni ni si DI pa-ba te tun.

16-17 Ku nyi di nɔɔni na pe ni ni, o na tɔga o daari, ba na wɔ ce o wɛɛnu te tun mu. Maɲa kalu o ta na nɔɔni tun, o ni dɔm kontu ba jigi kuri. Ku daari o nan na tɔga, ba laan wɔ ce o wɛɛnu tum si ku maɲi di o ni dɔm na tagi te tun. 18 Kontu, We na goni DI dayigɛ ni dɔm DI pa DI nɔɔna bam tun, ba me vara jana mu ba ma bri ni DI ni-gonim dum jigi kuri. 19 Moyisi dɛɛn tɔɔl We niɛ yam maama na yi te tun mu o bri Yisrayeli tiinɛ bam. O laan ma kwe nabali di bubali jana o wɛli di na, yi o kwe daa, ka yiri mu Yisopi, o vɔ gungun-sɔɲo ka ni ni o lu jana kam wɔni o ma misi tɔɔni kɔb We niɛ yam na pɔpɔni ku wɔni tun baɲa ni, yi o daari o misi Yisrayeli tiinɛ bam maama yira ni. 20 O dɛɛn na ki kontu tun,

o ma ta di ba o wɔ: «Jana kantu brɛ nɛ We ni-gonim dum jigi kuri sɛ á taá togi-du.»

²¹ Moyisi daa ta ma kwe jana kam o ma misi vwe dum di wænuu tɛɛ maama na wu di wɔnɛ yi ba ma zuli We tun. ²² Ku yi ciga mu, We callu tum brɛ nɛ nɔɔna manɛ sɛ ba ma vara jana mu ba ma fɔgi ba kwe wænuu tɛɛ maama na jigi digiru We yigɛ nɛ tun. Wænuu tɛɛ ba na ba mai jana ba kwe tun yi funfun yranɛ mu. Jana nan ya na wu nunji, We bá yagu nɔɔna lwarim DI ma ce-ba.

Zezi Krisi kaanum dum mu saari nɔɔna lwarim

²³ Lugu banja vwe dum wænuu yi We-sɔɔɔ wænuu tɛɛ na yi ciga tun nyinyugɛ mu, yi ti manɛ sɛ ti fɔgi ti kwe di jana kontu doɔ mu. Ku daari We-sɔɔɔ wænuu tum titi na wu fɔgi ti kwe te tun, ku fun mu sɛ ba ki kaanum dɛɛ na wu ta dwe fanja nyim dum tun ba pa We. ²⁴ Zezi Krisi nan na zu We te tun, ku dai vwe dɛɛ nabiinɛ na pugɛ yi di lwani We-sɔɔɔ na yi te ciga ciga tun mu o zua. O nan sɛni o zu We te DI sɔɔɔ nɛ mu, yi o zigɛ We yigɛ nɛ dibam zɔnɛ nwaani. ²⁵ Zwifɛ kaanum yuutu wɔm dɛɛn yɛni o mai vara jana mu o zu We-di-laa kum wu bini maama o ma kaani Banja-We. Ku nan na yi Zezi, wɔntu na zu We te tun, o me o titi mu o ki kaanum kuni bidwi o pa-DI. ²⁶ Ku ya na dai kontu, Zezi ya wu ta yaari o tu kuni zanzan mu, ku na zigɛ lugu banja pulim nɛ sɛ ku ba ku yi zum. Ku nan na yi te tun, o laan tu lugu banja kweelim manja nɛ mu. O tu bidwi mu, yi o ba o ti o kaani Banja-We sɛ ku pa nabiinɛ lwarim saari sɛ ku taa ve manja kalu na ba ti tun. ²⁷ Nɔɔnu maama manɛ sɛ o ti kuni bidwi mu, sɛ We laan di o sariya. ²⁸ Kontu, Zezi Krisi di nan tu o ti bidwi mu o ma kaani Banja-We, sɛ o li nɔɔna zanzan lwarim o yagi. O nan ta wu joori o ba lugu banja. Ku nan daa dai nɔɔna lwarim saarim nwaani, ku laan yi sɛ o joni balu na jigi tiina sɛ o joori o ba tun nwaani mu.

10

¹ Ku na yi We callu tɛɛ DI na ki Moyisi juna nɛ tun, ti lagɛ ti brɛ wo-laaru tum di na wu ba di joni We tee nɛ tun na yi te tun mu. Ti nan yi lulunnu mu, ti dai nɛ We-sɔɔɔ wænuu tum titi na yi te tun. Ti pai nɔɔna joori ba kaani Banja-We mu bim maama taan taan. Kontu nwaani ti bá wani ti pa balu na togi ti nwaani ba zuli We tun bicara kwe fast. ² We callu tum ya na wai ti pai balu na zuli-DI tun lwarim saari di tiɛ, ba ya daa bá bɔnɛ nɛ ba lwarim ta wu ba yuu nɛ, yi ba ya daa bá ta kaana. ³ Ba nan na kaani We bim maama wɔnɛ tun, ku pai ba joori ba guli nɛ ba lwarim dum ta wu

ba yuu nɛ mu. ⁴ Benwaani nabiinɛ lwarim bá wani di saari di nabali di bubali jana.

⁵ Kontu nwaani mu Zezi dɛɛn na lagɛ o ba lugu banja manja kalu tun, o tagɛ di o Ko We o wɔ:

«Nmu ba lagɛ nabiinɛ na mai vara di pɛera ba kaani-m te tun.

Nmu nan pɛ amu nabiinu yira mu, sɛ a ma-ya a ki nmu wɔbɔɔna lugu banja nɛ.

⁶ Ku na yi nɔɔna na yɛni ba gu vara ba zwe ba ma kaani-m te tun,

naa ba na kaani te sɛ ku ma saari ba lwarim tun,

kikiɛ yam kontu maama ba poli nmu wu.

⁷ Amu maa wɔ:

«A Ko We, nii amu da,

sɛ a ki nmu wɔbɔɔna na lagɛ te tun, nɛ ku na pupɔni amu taani nmu tɔnɔ kɔm wɔnɛ fanja fanja te tun.» »

⁸ Zezi manɛ o da yigɛ o ta o wɔ: «Nmu ba lagɛ sɛ nabiinɛ ma vara di pɛera ba ma kaani nmu, naa ba gu vara ba zwe ba ma kaani nmu, naa ba kaani sɛ ku ma saari ba lwarim. Wænuu tuntu maama ba poli nmu wu.»

Nan di ti na manɛ ti togi We callu tum na brɛ te tun di. ⁹ O laan ma daari o ta o wɔ: «Nii amu da, sɛ a ki nmu wɔbɔɔna na lagɛ te tun.»

Kontu brɛ nɛ We saari DI dayigɛ kaanum ni dum DI yagi, yi DI daari DI lani kaanum didon mu. ¹⁰ Dintu mu yi Zezi Krisi na ki o Ko We wɔbɔɔna na lagɛ te tun maama, yi o ma o titi yira o ma kaani kuni bidwi, yi ku jigi kuri sɛ ku taa ve manja kalu na ba ti tun, sɛ ku pa di taá jigi wu-pɔɔɔ We yigɛ nɛ.

¹¹ Lugu banja kaanum tiinɛ yɛni ba zigɛ wɛnɛ mu ba tɔnɛ de maama, ba gu vara ba ma kaana manja maama, yi ba kaanum dum kontu nan wari lwarim di saara. ¹² Ku nan na yi Zezi, wɔntu kwe o titi o ma kaani Banja-We bidwi yranɛ má mu, yi ku saari nabiinɛ lwarim sɛ ku taa ve manja kalu na ba ti tun. O na ki kontu o ti tun, o ma vu o joni Banja-We jazum nɛ, ¹³ yi o laan cagi manja kalu We na wu ki o dɔna maama o nɛ kuri nɛ sɛ o nɔ-ba ni tiga te tun. ¹⁴ Kontu, o kaani We kuni bidwi mu, sɛ ku pa nɔɔna taa jigi wu-pɔɔɔ sɛ ba bicara kwe fast sɛ ku taa ve manja kalu na ba ti tun.

¹⁵ We Joro kum di nan brɛ dibam jaja nɛ wænuu tum kontu yi ciga mu. Ku de yigɛ ku ta ku wɔ:

¹⁶ «Amu Yuutu Banja-We tagɛ a wɔ: «Kantu manja kam na ke, amu wu go ni a pa a nɔɔna bam nɛ: Amu wu pa a ni-taana yam zu ba bicara, yi a pa ya pɛni ba wɔbɔɔna nɛ.» »

¹⁷ DI daa ta ma ta DI wɔ: «Amu daa bá guli ba lwarim di ba kɛm-balwaarɔ tum.»

¹⁸ We nan na yagi nabiinɛ kɛm-balwaarɔ tum DI ma ce-ba tun, ku daa wu manɛ sɛ ba

gɔ vara ba ma kaant-DI ba lwarum saarum
ɲwaant.

*Dí na manɔ si dí zigi di baari We cwəŋə
kam wunu te tin*

¹⁹ A ko-biə-ba, dí laan jigɔ ni si dí zɔ We-
di-laa cɔga cɔga kam wunu, Zezi Krisi na
tɔga yi o jana nunji tun ɲwaant. ²⁰ Wuntu
nan mu pɔri cwə-dɔŋa o pa dɔbam, yi
kantɔ mu pai ɲwɔa. O maa kaari gar-jali
dum di ya na wɔ dɔbam di We laja ni
tun, di o na kwe o yira yam o kaantɔ Baŋa-
We tun ɲwaant. ²¹ Kontɔ, dɔbam jigɔ We
kaanum tu cɔga cɔga o na nii We tti nɔɔna
bam baŋa ni. ²² Kontɔ ɲwaant, pa-na dí
fɔfɔ dí twe We te di wɔbɔŋ-ɲɔna di baari
dɔbɔ na bri ni dí jigɔ wɔ-dɔbɔa fasti di We
tun. We kwe dí bɔcara kɔ pa dí daa ba bɔŋi
ni dí lwarum ta wɔ dí yuu ni, yi DI zari
dɔbam di na-ɲɔna. ²³ Pa-na dí bri ni dí
jigɔ tuna We tee ni yi bubwɛa tərɛ, DI na
goni ni DI pa dɔbam yi DI bá fɔgi DI kwant-
di tun ɲwaant. ²⁴ Pa-na dí taá ye da-ni ni,
si dí taá zəni daant, si dí taá soe daant,
si dí taá kɔ kəm-laaru. ²⁵ A yi pa dí yagi
da-kikilim We zulə ɲwaant ni badaara na
yagi te tun. Nan kwaanɔ-na á tiini á taá
wəli daant kontɔ, si kɔ pa á na baari, á
na lwarɔ ni dí Yuutu wɔm de dum twe tun
ɲwaant.

²⁶ Nɔɔnɔ wɔbɔ na lwarɔ We cɔga kam tun,
o ta na paalɔ o kɔ lwarum, kaantum daa tərɛ
di na wɔ pa o lwarum dum saari. ²⁷ Kɔ laan
nan daari si fɔbɔni mu taá jigɔ kontɔ tu di
We na wɔ kɔ-o te tun. We na di o sariya,
DI laan wɔ pa o zɔ min-fɔrɔ kɔbɔ na wɔ
cɔgi balɔ maama na vin We tun wɔ. ²⁸ Kɔ
na yi We callu tɔbɔ DI na kɔ Moyisi juŋa
ni tun, nɔɔnɔ na cɔgi-ti, yi nɔɔna bale naa
batɔ na yi maana tiina, baá gɔ kontu tu
mu o kəm-ləŋɔ kum ɲwaant yi ɲwanja bá
ta wɔra. ²⁹ Kɔ daari nɔɔnɔ wɔbɔ nan na
yáali We tti Bu wɔm tun, kontu tu bá tiini
o na cɔgum kɔ gaali We tee ni na? Kontu tu
pai Zezi jana kam We na de ka ɲwaant DI
tiŋi DI ni-dɔbɔri dum tun yi kafe mu, yi kɔ
nan yi jana kam kontu mu We me DI fɔgi
DI kwe nɔɔnɔ wɔm kontu bɔcari. Kontu tu
daa ta twi We Joro kum kɔ na pai nɔɔna
We zaant dum tun mu. Kontu tun, o bá tiini
o na cam na? ³⁰ Dɔbam nan manɔ dí ye
wɔbɔ wɔm o na tagɔ o wɔ:

«Amu mu yi wɔbɔ na wɔ cɔgi nɔɔna di ba
kəm-balwaaru tun.

Amu wɔ pa ba joori ba na kɔbɔ na manɔ di
ba tun.»

Kɔ ta pɔpɔni ni:

«Baŋa-We wɔ di DI nɔɔna sariya.»

³¹ Kɔ nan wɔ ta tiini kɔ yi learu di wɔbɔ na
kɔ o cɔgi yi ɲwɔa Tu Baŋa-We juŋa zɔ-o si
DI pa o na cam tun.

³² Nan guli-na abam deen na de yigə á na
We pooni dum cɔga cɔga yi á yaari zanzan
te tun. Cam dum nan wɔ wani abam á na
vɔgi pu-dia tun ɲwaant. ³³ Manɔ kadoŋ ni
ba yəni ba twi abam yi ba beest abam nɔɔ-
kɔgɔ yigə ni. Manɔ kadoŋ ni di, á yəni á se
si á tɔgi á wəli balɔ di na ne abam yaara
yam doŋ tun, ³⁴ kɔ pe á tɔgi á na yaara
di balɔ na wɔ pɔna digə ni tun. Nɔɔna
maa yəni ba vri abam wənu yi á cim di
wɔpɔlo, beŋwaant á ye ni á manɔ á jigɔ
kɔbɔ na tiini kɔ lana kɔ dwe, yi kɔbɔ ta wɔ
abam tee ni si kɔ taa ve manɔ kalɔ na ba
ti tun. ³⁵ A yi yagi á na jigɔ baari te tun, si
kɔbɔ pa á na nyɔɔri zanzan We tee ni. ³⁶ A
nan manɔ si á taá jigɔ pu-dia, si á taá ma kɔ
We wɔbɔna na lagɔ te tun, si á daari á jonji
wɔ-laaru tɔbɔ DI na goni ni si DI pa abam
tun. ³⁷ Kɔ nan pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni
kɔ wɔ:

«Kɔ daari fun mu si wɔbɔ na lagɔ o ba tun
laan ba.

O bá daant.

³⁸ Wɔbɔ maama na jigɔ cɔga amu Baŋa-We
tee ni tun mu yi wɔbɔ na kɔ o wɔ-
dɔbɔa di amu tun,

oó na ɲwɔa cɔga cɔga.

O nan na joori kwaga,

amu bá ta jigɔ wɔpɔlo did-o.»

³⁹ Dɔbam nan dai balɔ na joori kwaga yi
ba ga ɲwɔa We tee ni tun. Dí yi balɔ na kɔ
dí wɔ-dɔbɔa di We yi dí wɔ na ɲwɔa DI tee
ni tun mu.

11

Wɔ-dɔbɔa kəm di We na yi te tin

¹ Nmu na jigɔ wɔ-dɔbɔa di We, kɔ kuri
mu n ye lanyranɔ ni nmu wɔ suni n na
wənu tɔbɔ n na tuni tun. Kɔ kuri mu n ta
n jigɔ cɔga ni wənu tɔbɔ n na ba nai di n
yiə tun suni ti wɔra. ² Nɔɔna balɔ na de
We cwəŋə faŋa faŋa tun, kɔ yi ba na kɔ ba
wɔ-dɔbɔa di We tun ɲwaant mu pe ba yiri
zanɔ.

³ Kɔ yi dɔbam di na kɔ dí wɔ-dɔbɔa di
We tun ɲwaant mu pai dí lwarɔ ni, We me
DI ni-taant mu DI kɔ lɔgɔ baŋa di weyuu
maama. Kontu mu dí se ni We kwe wənu
tɔbɔ na ba nai di yiə tun mu DI ma kɔ tɔbɔ
dí na wai dí nai di yiə tun.

⁴ Abelɔ deen na jigɔ wɔ-dɔbɔa di We tun
ɲwaant mu pe o kaantum dum ja kuri di
dwəni Kayin nyum dum. O wɔ-dɔbɔa kam
mu pe We wɔ, o yi cɔga tu, We na se o peera
yam tun ɲwaant. O daa tərɛ yi o wɔ-dɔbɔa
kam ɲwaant nan pai o taant ta wɔra.

⁵ Enɔki di na jigɔ wɔ-dɔbɔa di We tun
ɲwaant mu pe DI kwe-o DI ja DI di DI sɔŋɔ,
yi tɔbɔni wɔ jaan-o. We na kwe-o kontu tun,
nɔɔn-nɔɔnɔ daa wɔ ne o je. Kɔ nan na wɔ
loori kontu tun, kɔ manɔ kɔ ta We tɔnɔ kum

wɔnti ku wi, o poli We wɔ. ⁶ Nɔɔnɔ nan na ba jigi wɔ-dɔɔba di We, o bɔ wani o pa We wɔ poli. Wɔlɔ maama na twe We tun, ku fin mu si kontu tu taa jigi wɔ-dɔɔba o se ni We suni DI wɔra yi DI ki balu na lagu si ba yi DI te tun lanyirani.

⁷ Nowe di deen na jigi wɔ-dɔɔba di We tun mu pe o se DI ni. We deen tagi did-o kulɔ na lagu ku ba ku ki yi nabiinɛ yiɛ ta wɔ nɛ-ku tun. O ma se We ni yi o pa naboro kamunu, yi o di o sɔɔɔ tiinɛ zu ku wɔ, yi We pa ba lu na-fara bam. O kɛm dum kontu ma bri ni lɔgɔ banɔ nɔɔna balu na wɔ se We ni tun ba jigi bura. We ma pa o na ciga DI tee ni o na ki o wɔ-dɔɔba di We tun nɔɔna.

⁸ Abraham deen na jigi wɔ-dɔɔba di We tun mu pe o nunji o titi tu kɔm ni, o vu jɔgɛ kalɔ We na goni ni ni DI wɔ pa-o si o dwi tiinɛ taa te tun. We na bɛɔ-o ni o nunji kontu tun, o suni o se o maa ve, yi o maɔi o yɔri je sum o na ve tun. ⁹ O na jigi wɔ-dɔɔba di We tun nɔɔna mu pe o vu o zuɔri tu kɔm We ya na maɔi DI go ni si DI wɔ pa-o tun wɔni ni vɔru te. O deen zuɔri vwe wɔni mu. Yizaki di Zakɔbi balu We na goni DI ni dum kontu di ba di tun di zuɔri vwɛ wɔni mu. ¹⁰ Ku bri ni Abraham deen cɛgi si o zu tu kulɔ kuri na fɔgi ku cwi lanyirani tun mu. Ku yi We titi mu bɛgi ku kuri, yi dɔntu mu yi ku lwaru.

¹¹ Abraham kaani Sara deen yi ka-dɔgɔ mu yi o ke lura. Di kontu di, o na jigi wɔ-dɔɔba di We tun mu pe o se ni We bɔ kwani DI ni dum DI na goni tun yi o wani o lu bu. ¹² Kontu, ku zigi nɔn-dɔɔba kalu na yi Abraham yi o tiini o kwɔn zanzan tun yira ni mu We pe o lu dwi tiinɛ kɔgɔ kɔgɔ, ni calicwi na dagi weyuu ni naa nɔntu ni kasulɔ-wia na dagi yi ku wari ku ga te tun.

¹³ Nɔɔna balu deen na ki ba wɔ-dɔɔba di We kontu tun nan tigi yi ba wɔ nɛ wɛnu tɔlɔ We na goni ni si DI pa-ba tun. Ba deen maɔi ba maani ni wɛnu tum de wɔ daani yi ti laan ba, yi ba nan ya ta jigi wɔpolo ku nɔɔna. Ba ma ta jaja ni ba yi vɛrɛ mu, ba kugu je tɛri lɔgɔ banɔ ni. ¹⁴ Balu maama na te kontu doɔɔ tun bri ni ba daa ta jigi tɔna, si baɔ na tu kulɔ na wɔ ta yi ba kugu je tun mu. ¹⁵ Ba daa ba jigi tu kulɔ ba na nunji ku wɔni tun wɔbɔɔna ba yuu ni. Ba ya na jigi ku wɔbɔɔna, ba ya wɔ wani ba na cwɛɔɔ si ba joori. ¹⁶ Ku nan na yi te tun, ba wɔbɔɔna tiini ya zu tu kulɔ na lana ku ja gaali tun. Kontu mu yi We titi sɔɔɔ kɔm. Ku ma pa Banɔ-We jigi wɔpolo di ba na bɛ-DI ni ba Tu We tun. DI nan maɔi DI jigi tu kulɔ DI na ti ku yigɛ si DI pa-ba tun.

¹⁷⁻¹⁸ Ku yi Abraham na ki o wɔ-dɔɔba di We te tun mu pe o deen se o kwe o bu Yizaki si o ma kaani Banɔ-We maɔi kam DI na maɔi-o si DI nii tun. We nan maɔi DI go ni

DI pa-o ni: «Kɔɔ zigi Yizaki yira ni mu si n dwi tiinɛ ma puli.» Di kontu di, o deen ta se si o ya ma o bu-dɔɔba kam o kaani We, ni We na bri-o te tun. ¹⁹ O deen jigi ciga ni We wɔ wani DI bi Yizaki DI pa o yagi tɔnti. Ku nan na suni ku ki te tun nyi di DI bi-o tɔnti wɔni mu.

²⁰ Yizaki di na jigi wɔ-dɔɔba di We tun mu pe o sɔɔlɔ We o pa o biɛ Zakɔbi di Ezayu wɛnu tɔlɔ na lagu ti ba ti ki tun nɔɔna.

²¹ Zakɔbi di na tu o ga fin si o ti tun, o na jigi wɔ-dɔɔba di We tun mu pe o sɔɔlɔ We o pa o bu Zuzɛfu biɛ bam maama bale. O deen ma zi o nacɛgɔ o zanɔ yi o zuli We.

²² Zuzɛfu di maɔi na twe si o ti tun, o na jigi wɔ-dɔɔba di We tun mu pe o ta di Yisrayɛl tiinɛ bam ni baɔ nunji Ezipi tu ni. O ma pa-ba ni ni, ba na ma nunɔ, si ba guri o kwi sum Ezipi ni ba ja vu ba titi tu.

²³ Moyisi ko di o nu di deen na jigi wɔ-dɔɔba di We tun mu pe ba kwe-o ba sɛgi canɔ sɔto ba na lɔg-o maɔi kalu tun. Ba ma na ni bu wum yi bu-laa, yi ba wɔ kwari fɔnti si ba vin pa-faru wɔni ni.

²⁴ Moyisi deen na ki nɔɔnɔ tun, ku yi o na jigi wɔ-dɔɔba di We tun nɔɔna mu pe o wɔ se si ba taa bɛ-o ni Pa-faru wum buko bu. ²⁵ O deen maa bɔɔɔ ni, o na tɔgi di We nɔɔna bam o na yaara, kuɔ ta gari o na yagi We cwɛɔɔ yi o daari o di ywɛni dɔlɔ na bɔ daani tun. ²⁶ O nan bɔɔɔ ni, nɔɔna na goon-o ni ba na wɔ gooni Krisi wum We na lagu DI tɔɔɔ tun, ku gari o na nɛ jiguɔ zanzan Ezipi ni, bɛnɔɔna o wɔbɔɔna deen tigi pɛɛri dɔlɔ o na wɔ ba o jɔɔi We tee ni tun banya ni mu.

²⁷ Moyisi na jigi wɔ-dɔɔba di We tun nɔɔna mu pe o nunji Ezipi ni yi o wɔ kwari pa-faru wum ban-zɔɔɔ kɔm. O maa jigi baari yi o wɔ se si o joori kwaga, bɛnɔɔna o ye ni We dɔlɔ na ba nai di yiɛ tun wɔ o yigɛ ni. ²⁸ O na jigi wɔ-dɔɔba di We tun mu pe o pa Yisrayɛl tiinɛ bam di Paki candiɛ ba sam ni. O ma pa ba ki jana ba misi ba di sum niɛ ni, si tɔnti maleka kalu na wɔ ba si ka gu bɛkɛri-kwɔn sum maama tun daa yi ki ba titi biɛ bam kulɔkulɔ.

²⁹ Yisrayɛl tiinɛ bam na ki ba wɔ-dɔɔba di We tun mu pe nɔntu kulɔ ba na bɛi ni Busɔɔna tun na bam pɔɔri bule ba daari ti-kɔra, yi Yisrayɛl tiinɛ bam tɔgi da ba bɛ. Ezipi tiinɛ bam na kwaani si ba tɔgi ba kwaga ba bɛ tun, na bam ma joori ba tu ba naagi daani, yi ku pa ba maama li na ba ti.

³⁰ We nɔɔna bam na jigi wɔ-dɔɔba di We tun mu pe ba vu ba kaagi Zeriko tu kɔm da yarpe, yi ku kɛbri sum laan tu tɔga ni.

³¹ Ku nan daa ta na yi Rahabu wɔlɔ ya na yi ka-boro yi o zuɔri Zeriko ni tun, o na ki o wɔ-dɔɔba di We tun mu pe o deen jeeri

Yisurayeli noona balu na ve si ba daani tu kom ba nii tun lanyirani. Kuntu njaani mu pe ba wo gu-o ba weli di balu na vin We tun.

³² Amu ya jigi taani zanzan si a ta a weli da, yi pwela daa tere si a nooni noona badaara taani a weli da. Amu ya wo manji Zidon di Baraki di Samson di Zefite di Davidi di Samuweli di fanja fanja We nijonno bam maama na yi te tin. ³³ Bantu maama deen jigi wo-didua mu di We, yi ba magi jara ba wani tuni zanzan. Ba ma kwari ba ki kulb na yi ciga tun, yi ba daari ba joni kulb We na goni ni si DI pa-ba tun. Ba ma pa nywænu ni pu yi ti daa wo jaani-ba. ³⁴ Ba ma pa min-vuru dwe yi ti daa wo di-ba, yi ba wani ba lu noona ja ni ku pa ba daa wo gu-ba di su-lwaanu. Ba ya bwæne mu yi ba na dam. Ba ma tiini ba na baari, yi ba magi jara ba wani ba zeli dwige tiine balu na yi ba dona tun ba pa ba viiri. ³⁵ Kaana di ma na ba noona balu ya na tuga tun na joori ba bi. Noona badonne ma wo se si ba vri ba titi noona balu na jigi-ba ba yaari tun juha ni. Ba se si ba ti, si ba joori ba bi ba na njwia kalu na lana ka dwe tun We tee ni.

³⁶ Ba ma yaali We noona badaara di ba na mwani-ba yi ba daari ba magi-ba te tun. Ba ma wo noona badonne di capunu yi ba ki-ba puna dige ni. ³⁷ Ba ma duli ba badonne di kandwa ba gu. Ba ma suri badaara yira kuni bile. Ba ma kwe su-lwaanu ba ma gu ba badonne.

We noona badonne maa beeræ jægæ maama, yi ba zu peeni di buni tankwaalu yirani. Zuri di cam ma jigi-ba, yi noona di beesi-ba. ³⁸ We noona bam deen beeri kagua yuu ni di pweeru yum ni mu, yi ba zuri ba tigi pweeru gugwæru ni di boona wuni. Lugu banja nan ya wo manji si ku taaj jigi non-njuna bam kuntu dwi donj.

³⁹ Noona bam kuntu maama yiri deen zaji ba na ki ba wo-didua di We tun njaani mu. Nan di kuntu di, ba wo ne We ya na goni ni si DI ki-ba lanyirani te tun. ⁴⁰ We deen nan bunji si DI ki kulb na tiini ku lana tun mu dibam njaani, DI na lagi si DI pa di maama togi daani di ji lanyirani fasi DI yigæ ni tun njaani.

12

We vai di zwe di na yi DI biæ tun njaani mu

¹ Dibam nan lwaru ni fanja fanja We non-koço kum kuntu ba na bri ni ba jigi wo-didua di We tun gilimi dibam ba bri cwæjæ. Kuntu njaani, pa-na di yagi wo-yoçoru tlu maama na cu dibam ti pa di wari di togi We lanyirani tun, di lwarum dlu na jigi dibam tun, si di daari di

kwaani di duri di pu-dia cwæjæ kalu We na pe dibam tun wuni. ² Pa-na di yoçori di taá nii Zezi. Wuntu mu pe dibam puli di ki di wo-didua di We, yi o ta wo pa di taá jigi wo-didua di We si ku vu ku yi gurim. O deen ma wo pu-dia yi o yaari o ti tuun-dagara banja ni. O wo kwari cavura si o ti tuuni dum kuntu dwi, benjaani o ne ni We tiji ywæni mu si DI pa-o. O laan ma daari o vu o joni Banja-We paari jangonjo kum jazum ni.

³ Nan bunji-na á nii Zezi na tiini o wo pu-dia di non-balwaaru na cul-o yi ba yaar-o te tun. Á na yi zaji á ga baari si á yagi We cwæjæ togam. ⁴ Abam na yæni á kwaani si á jani á cogi lwarum dam te tun, á wo noon-noonu daa ta wo tigi ku njaani. ⁵ We tonu kum nan jigi taani dlu na wo wani ku pa abam na baari tun, á na yi We biæ tun njaani. Nan guli-na ku na bri abam te ku w:

«Amu bu, n Yuutu We na vanji nmu zwe, si n yi zaji n kwe-ku n ma n ji kafe.

We na kaani-m,

si n yi pa n wo cogi.

⁶ Benjaani Banja-We na soe balu tun mu DI yani DI vanji ba zwa si DI pa ba kurisi.

Wulu maama We na joni si o taa yi DI bu tun,

DI yani DI ma cam mu DI kwe-o.»

⁷ Á na ne yaara, ku yi si ku ma kwe abam mu. Á na yi We biæ tun mu pai DI kwe abam kuntu donj. Bu tere o ko na ba vanji o zwe si o kurisi. ⁸ We nan ya na wo vanji abam zwa ni DI na ki DI biæ bam maama te tun, ku bri ni abam dai DI biæ ciga ciga mu, á yi bu-tampiræ mu. ⁹ Dibam kawæ bam lugu banja ni tun yæni ba vanji di zwa mu, yi di nig-ba. Ku nan na yi di Ko We dlu na te di jwæru tun, ku manji si di tiini di se DI ni, si di laan na njwia DI tee ni. ¹⁰ Di kwe bam lugu banja ni tun yæni ba vanji di zwa bina funfun yirani mu, si ku manji di ba wobnja na lagi te tun. Di Ko We titi nan ki kuntu si ku weli dibam mu, si di wani di togi di na duntu wo-poro kum donj. ¹¹ Manja kalu ba na yæni ba vanji di zwa tun, ku yæni ku pa di wo cogi mu yi di ba jigi wupolo. Kuntu kwaga ni, zwa vanju dum laan wo zæni balu di na kwe-ba tun di pa ba na nyoçori, di ba njwia na togi ciga yi ba jigi bicari-zuru tun.

¹² Kuntu njaani, na-na dam di baari si á taá togi We cwæjæ. ¹³ Á taá ve cwæjæ kalu na yoçori tun wuni, si balu na ve yi ba duæ tun yi saari ba tu ba weli da, si ku wani ku pa ba ne sum je.

Di wo manji si di vin We zaani dim

¹⁴ Kwaani-na si á taá zura, si ywæni taa wo á di noonu maama titari ni, si

á kwæri á taá jigt wu-ponjo We yigæ ni, beŋwaani noonu na ba jigt wu-ponjo, o bá wanti o na Yuutu Baŋa-We. ¹⁵ Fɔgi-na á ci á titi si noon-noonu yi ga We zaani dum, si noon-noonu bicari yi zanjɔ di ji ni vian na cana te tun, si ku pa ku loŋi noona zanzan si ku cogi-ba We cwæŋə kam wɔni. ¹⁶ Á yi pa á wɔlwɔwɔl togi boorim kikiə, naa o taa gooni wænu tilɔ na yi We nyim ni Ezayu deen na yi te tun. Wɔntu yigæ tæɔ di o na yi o ko bu-kwian tun. O kana maa wæ, yi o kwe o nakwum dum o ma læni o nyaani wum zɔŋa wɔdiu o di. ¹⁷ Abam nan manjɔ á ye kulɔ na ki-o ku kwaga seeni tun. O joori o ba o lagɔ si o ko wum soolɔ We o pa-o, o na yi o bu-kwian tun ŋwaani. O ma kwaani o loori o ko wum di yi-na. O ma wɔ ne cwæŋə, beŋwaani o daa warti o joori o kwani o kəm dɔm.

¹⁸ Abam na twe We te tun dai nɔnɔni Yisrayelɔ tiinə bam deen na zigi piu kulɔ tæŋə ni yi ba yiə na-ku yi ba kwiri ba wat ba dwe-ku di ba jta te tun. Min-fɔɔ di lim deen mu wɔra, dɔa ma mumunə ku yuu ni. ¹⁹ Ba ma ni nabonɔ wum di kwæɔ na ŋɔɔni. Balɔ na ni kwæɔ kam kontu tun ma loori si ka daa yi ŋɔɔni ka wɔli da, ²⁰ beŋwaani ka na manjɔ ka kaani-ba te tun tiini ku dana ku pa-ba, di ka na tagi di ba ka wɔ: «Wɔlɔ maama na dwe piu kum tun, ku zi na yi varum mu di, si á dul-o di kandwa á gu.» ²¹ Wænu tilɔ ba na ne tun ma tiini ku soori ba yira, yi Moyisi titi ta o wɔ: «Fɔbɔni tiini di zɔ-ni yi a yira sai.»

²² Ku nan dai kontu abam tee ni. Abam laan twe piu kulɔ yiri na yi Siyon tun mu. Ku maa yi Ŋwɔa Tu Baŋa-We tu-kamunu Zeruzalem kulɔ na wɔ We-soŋo ni tun. We malesi kɔgo kɔgo ma jeeri daani jægə kam kontu ni. ²³ Abam nan tu á wɔli We kɔgo kum wɔni mu. Ku yi DI bu-kwɔn sum kɔgo kum ba yira na pɔpɔni ya tinji We-soŋo tɔnɔ kum wɔni tun candiə mu. Ku yi We dilɔ na wɔ di nabiinə maama sariya tun te mu á tu á yi. Ku maa yi balɔ na ne ciga DI yigə ni yi DI laan pa ba bicara fɔgi ya kwe fast tun jwæru tum na wɔ me tun mu á yiə. ²⁴ Ku nan yi Zezi wɔlɔ We na de o ŋwaani DI go DI ni-dɔbɔri dum tun te mu á yiə. Ku yi Zezi jana kam ŋwaani mu pɛ á fɔgi di We. O jana kam nan bri dɔbam woŋo kulɔ na lana ku dwe kulɔ Abeli jana kam na bri tun.

²⁵ Á taá ye si á yi zanjɔ á vɔn taani dɔm Zezi na ŋɔɔni di abam tun. Noona balɔ deen na vɔn wɔlɔ na bri-ba We kwæɔ lɔɔ baŋa ni tun, ba wɔ lugi cam wɔni. Dɔbam di nan na vɔn Zezi, o na wɔ We-soŋo ni yi o ŋɔɔni di dɔbam tun, di wɔ wanti di lu na? ²⁶ Faŋa faŋa tun, We kwæɔ deen pɛ tga baŋa sisini, yi DI laan go DI ni DI wɔ:

«Amu daa ta wɔ joori a pa tga baŋa sisini bidwi,

yi ku dai kantu yirani, ku laan wɔ wɔli di weyuu maama mu.»

²⁷ We na tagi DI wi, DI ta wɔ joori DI ki kontu doŋ bidwi tun, ku bri ni wænu tilɔ DI na ki tun mu DI laan lagɔ DI sisini-ti DI li ti ziga je ni, si ti daa yi taa wɔra. Wænu tilɔ na bá wanti ti sisini tun yirani laan mu wɔ daari.

²⁸ We nan pɛ di togi di di paari dilɔ na bá wanti di sisini si di cogɔ tun mu. Kontu ŋwaani di wɔ ki We le, yi di daari di pa-DI zulə yalɔ na tagi DI wɔbɔŋa tun, si di tɔŋi di pa-DI, si di taá kwari-DI lanyirani, ²⁹ beŋwaani dɔbam Tu We nyi di min-fɔɔ mu, yi di di wænu tilɔ maama na ba togi DI wɔbɔŋa tun.

13

Di na wɔ ki te si ku poli We wɔ tun

¹ Yi zanjɔ á yagi da-sono á na yi da-ko-biə Zezi ŋwaani tun. ² Taá ye-na si á taá ki vɔɔə voro. Noona badonnə deen na ki kontu tun, ku pɛ ba jeeri We malesi mu ba sam ni, yi ba wɔ lwarɔ ba na yi balɔ tun. ³ Guli-na balɔ na wɔ pɔna digə ni tun woŋo, nɔnɔni abam di togi á wɔ pɔna digə ni mu te, si á zəni-ba. Guli-na balɔ noona na beesi-ba tun di woŋo, nɔnɔni abam di togi á yaari mu te.

⁴ Baaru di o kaani maama manjɔ si ba taa zɔbɔri daani mu di sono di zulə. Baru wum di kaani wum maama manjɔ si ba taa jigt ciga mu da-tee ni. We nan wɔ di balɔ maama na ki wo-zɔɔna di boorim kikiə tun sariya.

⁵ Á yi pa á ŋwɔa taa togi səbu-lagi. Taá jigt-na wɔpolo di á na jigt kulɔ tun. Beŋwaani We manjɔ DI ta DI wɔ:

«Amu bá fɔgi a yagi abam manja di manja.»

⁶ Kontu ŋwaani dɔbam wɔ ta jigt baari si di taá wɔ:

«Baŋa-We mu yi di zənnu, di bá ta kwari fɔbɔni.

Noon-noonu bá wanti o ki dɔbam kulɔkulɔ.»

⁷ Taá guli-na noona balɔ na yi á yigə tiinə yi ba deen tɔolɔ We kwæɔ kam ba bri abam tun woŋo. Maani-na á nii ba ŋwɔa deen na yi te si ku vu ku yi ba tɔbɔni tun, si á daari á lwəni ba na ki ba wɔ-dɔbɔa di Zezi te tun. ⁸ Manja maama Zezi Krisi yi ni o na manjɔ o yi te tun mu, diini di zum maama si ku taa ve manja kalɔ na ba ti tun. ⁹ Yi pa-na noona ma zaasum-ge ba gani abam di wænu dwi təri təri si ku pa á ywəri We cwæŋə ni. Ku yi We zaani dɔm ŋwaani mu pai di na baari We cwæŋə kam wɔni, si ku dai wɔdiiru culim ŋwaani. Balɔ na togi

wōdiiru culim cwəŋə tɪn nan wɔ nɛ zənə kɔ ŋwaanɪ.

¹⁰ Zezi Krisi na kwe o tɪtɪ o ma kaanɪ Baŋa-We dɪbam ŋwaanɪ te tɪn daɪ kaanɪm dɪɬ doŋ nɔɔna na wɔ dɪ dɪ nwana yam tɪn. Balɔ na tɔŋi We vwe dɪm wɔnɪ ba pa-DI tɪn, ba ba jɪgɪ cwəŋə sɪ ba twəri kaanɪm dɪm kɔntɔ wəənu ba dɪ. ¹¹ Kɔ na kɪ te tɪn, We kaanɪm yuutu wɔm yəni o gɔ vara mɔ, yɪ o ja ba jana kam o zɔ We-di-laa kɔm wɔ o ma saari nɔɔna bam lwarɪm. Kɔ daari vara bam tɪtɪ, baá ja nunjɪ tɔv kɔm daa mɔ ba zwe maama. ¹² Zezi tɔvɔnɪ dɪm dɪ nan de kɔntɔ doŋ mɔ. O yaari mɔ o tɪ tɔv kɔm daa nɪ, yɪ o ma o tɪtɪ jana kam o saari nɔɔna bam lwarɪm.

¹³ Kɔntɔ ŋwaanɪ, pa-na dí nunjɪ dí vu o te tɔv kɔm daa nɪ, sɪ dí tɔgɪ dí sɛ o goonə yam doŋ. ¹⁴ Benwaanɪ, lɔgɔ baŋa yo seeni dɪbam ba jɪgɪ tɔv kɔlɔ na wɔ ta yɪ dí kugu je maŋa maama tɪn, dí nan tɪnɪ tɔv kɔlɔ na lagɪ kɔ ba tɪn mɔ.

¹⁵ Pa-na dí tɔgɪ Zezi ŋwaanɪ dí taá zuli We maŋa maama. Kɔntɔ mɔ yɪ kɔlɔ dí na wɔ kwe dí ma kaanɪ-DI tɪn. Dí ni-taanɪ na brɪ We dam te tɪn mɔ yɪ pɛera yalɔ dí na wɔ pa-DI tɪn. ¹⁶ Á yɪ swe sɪ á taá kɪ kəm-laarɔ, sɪ á daari á taá zəni daanɪ, sɪ kɔntɔ mɔ yɪ kaanɪm dɪɬ na poli We wɔ tɪn.

¹⁷ Taá nɪgɪ-na á yigə tiinə, sɪ á daari á taá sɛ ba nɪ, sɪ bantɔ mɔ nii abam na wɔ ta ŋwɪ dɪ We te tɪn baŋa nɪ, yɪ baá ba ba zɪgɪ We yigə nɪ sɪ ba brɪ ba na tɔŋi kɔlɔ abam ŋwaanɪ tɪn. Nan taá nɪgɪ-ba sɪ ba wanɪ ba tɔŋi dɪ wɔpɔlo. Kɔ na daɪ kɔntɔ, kɔv pa ba wɔ cɔgɪ, yɪ kɔ daa bá ta jɪgɪ zənə kɔ pa abam.

¹⁸ Taá loori-na We á pa dɪbam. Dɪbam ye dí bɪcara nɪ, nɪ dí wɔ kɪ kɔlɔ na yɪ balɔrɔ tɪn, yɪ dí lagɪ sɪ dí taá kɪ kɔlɔ na lana tɪn mɔ maŋa maama. ¹⁹ Amɔ nan tiini a loori abam sɪ á taá warɪ We á pa-nɪ, sɪ kɔ pa a na cwəŋə a joori abam te lele.

²⁰ Wɔ-zuru Tu Baŋa-We mɔ bi dí Yuutu Zezi DI pa o yagɪ tɔvɔnɪ, yɪ DI pa o yɪ nayɪr-ŋɔm cɪga cɪga, sɪ o taa nii dɪbam balɔ na nɪɪ dɪ o peeni te tɪn baŋa nɪ, dɪ o na tɪgɪ dɪbam ŋwaanɪ tɪn. We ma da o jana kam ŋwaanɪ DI go ni dɪɬ na wɔ ta wɔra sɪ kɔ taa ve maŋa kalɔ na ba ti tɪn. ²¹ We wɔ zəni abam sɪ á wanɪ á kɪ wo-laarɔ tɪɬ maama na tɔgɪ DI wɔbɔŋa tɪn, yɪ DI wɔ tɔgɪ Zezi Krisi ŋwaanɪ DI kwe dɪbam nɪ kɔ na wɔ poli DI wɔ te tɪn.

Zezi mɔ maŋɪ dɪ zulə sɪ kɔ taa ve maŋa kalɔ na ba ti tɪn. Amina.

²² A ko-biə-ba, a loori abam sɪ á zuri á yɪra á cəgɪ amɔ na pɔpɔnɪ kɔlɔ sɪ a ma pa á na baari tɪn. Amɔ na pɔpɔnɪ taanɪ dɪɬ tɪn nan ba dwara.

²³ Amɔ lagɪ sɪ a pa abam lwarɪ nɪ ba yagɪ dí ko-bu Timoti yɪ o nunjɪ pɪna digə nɪ. O

nan na tu amɔ te lɪla, a laan wɔ pa dí tɔgɪ daanɪ dí ba dí na abam.

²⁴ Jɔɔnɪ-na á yigə tiinə bam dɪ We nɔɔna bam maama á pa dɪbam. Yitali tiinə bam dɪ jɔɔnɪ abam.

²⁵ We wɔ pa abam maama yu-yoŋo.

**Tõno kuls
ZAKI
na pupõni tun
Tõno kuls Zakı na
pupõni tun na bri dıbam
kuls tun mu tuntu**

Dı bõnjı nı kũ yı Zakı wõlv na yı Zezi nyaani tun mu pupõni tõno kuntu. O deen pupõni o pa WE nõona balv maama na jagı lugu banya nı tun mu, o ma bri-ba ba na manjı sı ba taa ıjwı te manja maama wõni tun.

Zakı ıjõõni wõõnu dwi tãri tãri taani mu: kũ na yı nadunni dı yinigã woıjo, naa kũ na yı manjım na yı dıbam woıjo. O bri nı dı na wı dı togi WE, kũ manjı sı dı kı WE taani dım na bri dıbam sı dı kı te tun mu (põõrum 1).

O ma bri nı kũ wõ manjı sı dı kuri nõona daani, yı o bri nı wõ-dıdva dı kãm-laaru togi daani mu (põõrum 2).

O wı dı taá cv dı tıti dı dı ni-taani, yı o bri dıbam swan cıga cıga na yı te tun (põõrum 3).

O laan ma kaani balv na magı kantõgo tun, dı wo-swãn-nyuna, dı balv na co daani tun, dı balv na kı kamunni, dı balv na yı nadunã tun (Zakı 4:1—5:6).

Tõno kũm kweelim jãgã nı, o kwe WE nõona sı ba taa jıgi wõ-zuru sı ba taa warı WE, kũ na yı cam, naa kũ na yı wõpolo, naa kũ na yı yawıru manja nı dı (Zakı 5:7-20).

Zakı tõno kũm bri nı, n na sıunı n kı n wõ-dıdva dı WE n tıtõıja maama dı bri kuntu mu, yı «nõõnu na wı o kı o wõ-dıdva dı WE yı o ba kı kãm-laaru, kũ yı kafe mu» (Zakı 2:26).

¹ Amu Zakı wõlv na yı WE tıntõıınu dı dıbam Yuutu Zezi Krisi tıntõıınu tun mu pupõni tõno kuntu. A jõõni abam balv maama na yı WE nõona yı á jagı á wõ lugu banya je maama nı tun.

Dı na manjı sı dı taá jıgi wõpolo dı WE te tun

²⁻³ A ko-bıã-ba, manja kalv maama cam na tu abam banya tun, sı á taá jıgi-na wõpolo lanyıranı, beııwaani abam ye nı yaara dwi tãri tãri na tui abam te, kũ yı sı ya manjı abam mu ya nıi á na kı á wõ-dıdva dı WE te tun. Kuntu kwaga nı, kũ laan wõ pa á taá zıgi kãıkãı dı pu-dıa. ⁴ Kwaani-na á tiini á zıgi kãıkãı dı pu-dıa sı á yı joorı kwaga, sı kũ laan wõ pa á jı non-ııuna yı á wõbõıja bı fastı dı WE toııım, sı á yı ga kulõkulõ.

⁵ Abam wõlv maama nan na yãri kũlv na lana sı o kı tun, kuntu tu manjı sı o loori

swan mu WE tee nı. WE yãni Dı paı nõona maama dı wõpolo mu, yı Dı ba vın nõõn-nõõnu. Nmũ na loori swan Dı tee nı, Dı wõ pa-m. ⁶ Nmũ nan na loori woıjo WE tee nı, sı n ta n kı n wõ-dıdva nı nıi na-kũ. Yı ta n jıgi bõbwea kũ banya nı, beııwaani bõbwea tu nyı nı viu na fulı na kũ pa ba ve yıgã dı kwaga te tun mu. ⁷⁻⁸ Kuntu tu jıgi wõru tile mu, yı o za o wõbõıja dı kũlv maama o na bõııı sı o kı tun. Nõõnu wõm kuntu dõıı yı taa bõııı nı oõ na woıjo dı Yuutu wõm tee nı.

Yinigã tiinã dı nadunã na manjı sı ba taa kı te tun

⁹ Nmũ wõlv na togi Zezi yı yinigã jıgi-m tun, sı n ta n jıgi wõpolo dı WE na pe n jıgi yıru Dı tee nı tun ııwaani. ¹⁰ Nmũ wõlv nan na yı nadum tun, sı n dı ta n jıgi wõpolo dı WE na pe n tu n tıti Dı tee nı tun ııwaani. Nabiinã ba daani yı ba tva, ba na manjı ba yı nadunã te dı. Kũ nyı nı gaaru na kı punnu yı tı lamma te tun mu. ¹¹ Wıa nan na bıga, tı wõ kwaari mu tı sıiri tı tı, yı tı lam dım je. Kũ nan yı bıdwı mu dı nadunã na wõ ba ba tı ba jıııııııı tun lagum wõni te tun.

Kũlv na manjı nõona sı ba kı lwarım tun

¹² Nõõnu wõlv na wõ cam wõni yı o zıgi kãıkãı dı pu-dıa sı kũ vu kũ yı kweelim tun mu jıgi yu-yõıjo. Beııwaani, cam dım na ke, o laan wõ na peeri dılv na yı ııwıa cıga cıga tun WE tee nı. ııwıa kam kuntu mu WE goni nı sı Dı pa balv maama na so-Dı tun.

¹³ Nõõnu na ne manjım, o yı zanı o ta nı WE mu manjı-o, sı kulõkulõ tãrã kũ na wõ wantı kũ manjı WE sı Dı tusi, yı WE tıti bã manjı nõõnu sı o tusi. ¹⁴ Woıjo kũlv na manjı nõõnu tun yı o tıti wõbõıja mu. Yantu mu paı o fra zõuri wõ-balwaaru, yı ya gan-o ya paı o tui cııııı wõni. ¹⁵ Nmũ na se n togi n wõbõıı-balwaaru tun, tı laan wõ pa n kı wõ-lwaanũ mu, yı wõ-lwaanũ tun na pulı tı daga, tı laan wõ ja-m tı zũ tũni wõni mu.

¹⁶ A ko-bu-sonnu-ba, á yı zanı á ganı á tıti. ¹⁷ Peeri dılv maama na lana dı wõõnu tılv na manjı fastı tun nuııı dı Ko WE tee nı mu. Dıntũ mu kı wõõnu tılv maama na wõ weyuu nı yı tı paı pooni tun. Wõõnu tun kuntu mu yõni tı wai tı pipiri wıa dı tıtu. WE nan ba jıgi lim dı fıfıfı dı, Dı ba læni nı tıntu wõõnu tun te. ¹⁸ WE tıti mu lı wõbõıja Dı togi Dı cıga kwãr-ywãıı kam ııwaani Dı pa dı na Dı ııwı-dõııa kam, sı dı taá yı balv na yı dayıgã tiinã wõõnu tılv maama Dı na kı tun wõni.

Dı manjı sı dı kı WE kwãr-ywãıı kam na wı dı kı te tun mu

¹⁹ A ko-bu-sonnu-ba, á ye nı a na te kúlb dı abam tın yı cıga mv. Nöönv maama manı sı o zuri o yura mv o taa cəgi o doŋ taanı, sı o yı taa garı o ləra. O manı sı o ja o banı mv. ²⁰ Bəŋwaanı nöönv wúlv bam na zanı tın bá wani o kı wo-laaru tılv na sui We wv tın.

²¹ Kuntv ŋwaanı, lı-na wo-digiru tılv maama na wv á wvntı tın á yagı, sı á cı á tıttı dı tıtıŋ-balwaarv dwi maama kəm. We manı Dı kwe Dı taanı dım Dı kı abam bıcara nı. Nan tu-na á tıttı á se-dı lanyıranı, sı dı wv wani dı vrı abam dı yagı.

²²⁻²³ Á nan taá kı-na We taanı dım na wı te tın, sı kv ta daı cəgım yrarı. Nöönv na cəgi We taanı dım yı o ba kı dı na brı te tın, o ganı o tıttı mv. O nı nı nöönv na kwe niu o ma niı o tıttı te tın mv. ²⁴ O na niı o yıbiyə na yı te tın yı o laan viiri, o da swe o yıbiyə kam na yı te tın. ²⁵ Kv nan na yı We taanı dım, dıntv lana fasi yı dı wai dı ŋonı nööna dı pa ba na ba tıttı. Nöönv na zaası-dı yı o jıgı-dı o yuu nı manı maama, o bá ta nıyı dı wúlv na garı o swe cıga kalv o na lwarı tın. Kuntv tu yı wúlv na sıntı o kı We cıga kam na brı te tın mv, yı oó na wvpolo lanyıranı o tıtıŋa maama banı nı.

²⁶ Abam wúlv na buŋı nı o təgi We yı o warı o ni-taanı o ja, kuntv tu ganı o tıttı mv yı o We təgım dım yı kafe mv. ²⁷ Dı Ko We nan na lagı sı dı se-Dı te tın mv yı sı dı taá zəni bıtara dı kadənv balv na yaarı tın, sı dı kwaanı dı cı dı tıttı dı lvgv banı wo-yöörv tım. We təgım dım kuntv doŋ mv tiini kv lamma yı tusım təri kv wvntı.

2

Dı wv manı sı dı taá kuri nööna daanı

¹ A ko-bıə-ba, abam yı balv na sıntı á se dı Yuutu Zezi Krisi wúlv na jıgı paarı zulə tın mv. Kuntv ŋwaanı, kv wv manı sı á taá kuri nööna daanı dı á na zuli-ba te tın.

² Abam na jeeri daanı sı á warı We, kv ba dwe sı nööna bale ba abam te. Dıdvə maa yı nadum o zv gwar-ŋunnv, yı o kı səbu-sıŋa fafılv o juŋa nı. O doŋ wvntı maa yı yinıgə tu, yı o zv gan-zwaanv. ³ Kv wai sı á jeeri nadum wvntı lanyıranı yı á pa-o jəŋə je, á daarı á ta dı yinıgə tu wvntı nı, o taa zıgı daa nı, naa o jəni tıga nı á ne niə nı. ⁴ Á na pöörı-ba daanı kuntv doŋ, kv brı nı á kuri nööna daanı mv. Kv nan yı wvbıŋ-lwaanv mv paı á pöörı nööna daanı kuntv.

⁵ A ko-bu-sonnu-ba, fögi-na á cəgi. We mv sıntı Dı kuri balv na yı yinıgə tiinə nabiinə yıbiyə nı tın, sı ba taa yı nadunə Dı tee nı ba na kı ba wv-dıdvə dı Zezi tın ŋwaanı, sı ba təgi ba wəli Dı paarı dılv Dı na manı Dı go nı sı Dı pa balv na so-Dı tın

wvntı. ⁶ Kv nan na yı kuntv tın, bəe mv kta yı á gooni yinıgə tiinə bam? Kv daı nadunə bam mv jıgı abam ba bəesı na? Bantu mv yəni ba ja abam dı dam ba ja vu ba sanı sarıya dim je nı. ⁷ Bantu mv jıgı Zezi yır-ŋvntı dılv ba na bə abam nı o bıə tın ba twta.

⁸ Abam na se Banı-We ni dılv na pvpvntı We tönv kım wvntı dı wı: «Ta n soe n doŋ nı n tıttı te» tın, á kı lanyıranı. ⁹ Kv daarı, á na pöörı nööna daanı dı á na zuli-ba te tın, kv brı nı á kı lwarım mv, yı We niə yam brı nı á kı á cəgi mv. ¹⁰ Nöönv na se We niə yam maama yı o daarı o cəgi ya dıdvə yrarı, kv brı nı o cəgi ya maama mv. ¹¹ We mv pə Dı ni Dı wı: «Yı zanı n kı boorım.» Dıntv nan ta mv wı: «Yı gv nöönv.» Mv kv kuri, n na manı n wv kı boorım, yı n na gv nöönv, kv brı nı n ta cəgi We ni mv.

¹² Taá pa-na á ni-taanı dı á kikiə maama taa təgi We ni, sı dıntv mv wai dı vrı nööna dı pa ba naı ba tıttı, sı We wv təgi Dı ni dım kuntv ŋwaanı mv Dı ma dı dıbam sarıya. ¹³ Bəŋwaanı, nöönv na ba jıgı o donnə ŋwanı, We na wv dı kuntv tu sarıya manı kalv tın, Dı bá duri o dı yıbwənə. Wúlv nan na jıgı o donnə ŋwanı tın, We dı wv duri o yıbwənə sı o yı na cam.

Wúlv na jıgı wv-dıdvə dı We tın kı kəm-laaru mv

¹⁴ A ko-bıə-ba, nöönv na te o wı, wvntı kı o wv-dıdvə dı We, yı o laan ba kı We na lagı te tın, kv jıgı kuri na? O We təgım dım kuntv wv wani dı vrı-o dı yagı na?

¹⁵ Də dılv n ko-bu-dıdvə na tu nmv te yı o ba jıgı gərv sı o zv dı o ni-wvdiu sı o dı, ¹⁶ yı nmv na tagı dıd-o n wı, o ve sı We wv zən-o Dı pa o na gərv dı o ni-wvdiu, yı n laan daarı n wv pə-o kúlv o na lagı tın, kv jıgı kuri na? ¹⁷ We təgım dı yı kuntv mv. Nmı na te nı n kı n wv-dıdvə dı We, yı n laan daarı n ba kı kəm-laaru, kv brı nı n We təgım dım yı kafe mv.

¹⁸ Nöönv wai o te nı, nööna babam kı ba wv-dıdvə mv dı We, yı badaara kı kəm-laaru. Amv nan na ləri te tın mv tıntv: «Nmı na ba kı kəm-laaru tın, nıf kı ta mv n brı nı n sıntı n kı n wv-dıdvə dı We? Kv nan na yı amv, aá ma a kəm-laaru tım mv a brı nı a sıntı a kı a wv-dıdvə dı We.»

¹⁹ Nmı se nı We yı dıdvə yrarı mv na? N na se kuntv, kv lana. Cıcırı tıttı dı ye kuntv, yı kv paı sı yura satı. ²⁰ N ba jıgı wvbıŋa mv na? N yəri nı, n na wı n kı n wv-dıdvə dı We yı n ba kı kəm-laaru, kv yı kafe mv na? ²¹ Nan guli-na dıbam nabaaru Abraham dəen na yı te tın. Kv kı ta mv yı o na cıga We tee nı? Kv yı o tıtıŋa yam ŋwaanı mv, dı o na se o kwe o

bu Yizakı sı o ma kaantı We nı Dı na tag-o te tın. ²² Kú brı nı o na kı o wu-dıdva dı We te tın dıdaantı o kám-laarv tım maama tıgı daantı mv. O kám-laarv tım mv pe o We tıgım dım ja kırı. ²³ Kúntv mv, kúlv na pıpvntı We tıno kım wıntı tın sıntı kú kı dı kú na wı: «Abraham kı o wu-dıdva dı We, yı Dı pa o na cıga kú nıwaantı». Ba maa bə-o nı «We cılon».

²⁴ Kúntv wú pa á lwarı nı, kú yı nıoınv tıtıvıa mv wəlı da kú patı o na cıga We tee nı, sı kú daı o na kı o wu-dıdva dı We tın yırantı nıwaantı. ²⁵ Kú deen nan kı kúntv dı mv dı ka-tula kalv yırtı na yı Rahabı tın. Yısrayelı tıınə bam deen na tıvıı ba daan-daana bam yı ba da o te tın, o jeerı-ba lanyırantı yı o brı-ba cwəvıə sı ba tıgı da ba ma lu ba dına bam jıva nı. O tıtıvıa yam kúntv mv pe o na cıga We tee nı.

²⁶ Kúntv maama brı nı, nıoınv na wı o kı o wu-dıdva dı We yı o ba kı kám-laarv, kú yı kafə mv. Kú yı bıdwi mv dı nıoınv yıra na ba jıgı joro, wıntı yı tu mv.

3

Dı na manı sı dı yırtı dı tıttı dı dı nı-taantı te tın

¹ A ko-bıə-ba, abam zanzan yı zanı á taá kwaana sı á jı karanyına tıınə. Beıvıwaantı á ye nı, We sarıya de dım nı kúv ta tıını kú cana kú pa dıbam balv na yı karanyına tıınə tın kú dwe nıoınv maama. ² Dıbam maama yəni dı kı dı tıusə mv. Kú daarı nıoınv wılv nan na ba kı o tıusə o nı-taantı wıntı tın yı nıon-nıvm mv, yı o wai o tıttı o jaantı lanyırantı.

³ Nıoınv na yəni o lagı o dı sıisəvıə, oó kwe gara mv o kı ka nı nı, sı o wıntı o pa ka vı me dı me o na lagı tın. ⁴ Nan bıvıı-na á nıı, naborı na yı kamunı te yı vı-dıv ta yəni kú jıgı-kú kú maga, yı wılv na co-ko tın ta wai o ma nanyıvı-balava o maa patı kú ve o na lagı me tın. ⁵ Kú nan ta yı bıdwi mv dı nıoınv dındəlımı na yı te tın. Dı yı balavı-lava mv, yı dı wai dı te wo-kamunnu dı patı dı tıttı.

Nan ta bıvıı-na á nıı kagva na maı te, yı min-cıvı na tu ka wıntı, kúv dı ka maama mv. ⁶ Nıoınv dındəlımı dı nan nıvı dı mını mv, yı dı su dı lıgv bıva wo-lıwaantı tım dıvı maama. Dı yı yıra yam daa dıdva mv, yı dı wo-lıwaantı tım laan wai tı lonı yıra yam maama. Dındəlımı jıgı mını mv dı maa zve nıoınv dı o nıvıa maama dı pa ka ba lana. Mını dım kúntv nan nıvı sıtıaantı te mv.

⁷ Nıvıınu wai wəınu dıvı maama. Kú na yı ga-vara dı zıvıə dı tıga wo-vəılu dı kale, o sıntı o wıntı tı maama. ⁸ Kú nan na yı dındəlımı, nıoınv-nıoınv tərə o na wai o dındəlımı. Dı yı wo-lıovı kúlv na warı kú

cı tın mv, yı dı kwəri dı jıgı cıvı kúlv na gvı nıoıva tın. ⁹ Dı yəni dı ma dıntı mv dı maa tee We dılv na yı dı Yıvıtu dıdaantı dı Ko tın, yı dıntı mv dı ta maa sıoıvı dı cıvı dı donnə balv We na kı nı Dı nıvınyıvgı te tın. ¹⁰ Kúntv tın, tıə dı cıgım maama nıvı nı dım kúntv dıdva wıntı mv. A ko-bıə-ba, kú wı manı sı kú taa yı kúntv. ¹¹ Bulı-yı dıdva bá wıntı dı taa burı na-ywəvıə dı na-cıera dı wıntı. ¹² A ko-bıə-ba, kapırv bı wıntı kú lə swan. Kakıovı dı nan bı wıntı kú lə mıoıva. Kú nan yı bıdwi mv dı nı na bı wıntı nı mı na-nıvıa bıvırvı wıntı te tın.

Swan yalv na nıvı We te tın

¹³ Nıoınv na wı abam wıntı yı o jıgı swan dı yəno, kúntv tu manı sı o taa tıgı cwə-laa mv, sı o tu o tıttı o kı kám-laarv, sı kú brı nı o jıgı swan. ¹⁴ Abam nan na jıgı wı-gıv dı pu-sıva yı á lagı á yırantı zəvıə, sı á yı zanı á brı á tıttı nı á jıgı swan. A na kı kúntv, á fıgı vıvan mv sı kú daı cıga. ¹⁵ Swan yıvıvı doıvı daı swan yalv na nıvı We te tın. Ya yı lıgv bıva nıvı mv. Ya maa yı nıvııvıə swan yalv na nıvı sıtaantı te tın mv. ¹⁶ Beıvıwaantı, jıgıə kalv maama nıoıva na lagı ba tıttı yırantı zəvıə yı ba jıgı wı-gıv dı ba donnə tın, dáantı mv vıvıvgı dı kám-lıwaantı dıvı maama wırvı.

¹⁷ Kú daarı nıoınv wılv na jıgı swan yalv na nıvı We te tın jıgı wı-ıovı mv. O maa patı ywəıvı nı nıoıva tıttı nı, yı o jıgı wı-bıvı, yı o nıvı nıoıva. O maa jıgı o donnə nıvıva lanyırantı, yı o kı kám-laarv dı o wəlı da. O ba kırı nıoıva daantı, o nan daı pıpırvı-nıvı. ¹⁸ Balv na jıgı wı-zırvı yı ba patı ywəıvı nı nıoıva tıttı nı tın wı ta yı cıga tıınə We yıgı nı.

4

Dı wı manı sı dı pa lıgv bıva wəınu fıra zv dıbam

¹ Beı mv patı jıra dıdaantı kantıgvı yəni kú wı abam tıttı nı? Kú yı á fıra na zıvırvı wo-balvaarv tım mv te kú jıgı á bıcarı kú yaara, yı kú patı jıra wı á wıntı. ² Abam yəni á patı á fıra mv zıvırvı wəınu yı á nan ba na-tı. Kú ma pa á lagı sı á gvı nıoıva. Á yı tıını dı su wəınu zanzan yı á wırvı-tı á na. Kúntv mv patı kantıgvı dı jıra tıvı. Á ba jıgı wəınu tılv á na lagı tın, beıvıwaantı á wı loorı We sı Dı pa abam. ³ Abam nan na manı á loorı We dı, Dı bı pa abam, beıvıwaantı á ma wıvırvı-lıwaantı mv á loorı. Á loorı sı á taá ma kı á fıra na zıvırvı wo-balvaarv tılv tın mv.

⁴ Abam ba tıgı We dı cıga. Á yərvı nı á fıra na zv lıgv bıva wəınu á yı We dıva nı na? Wılv maama na pe o fıra zv lıgv bıva wəınu tım tın jıgı We dıvı mv. ⁵ Á yı taá bıvıı nı kúlv na pıpvntı We tıno kım wıntı tın yı kafə mv, dı kú na wı: «Joro kúlv

We na kı dí bıcara nı tun lagi sı ku yıranı mu taa te dıbam.» ⁶ We nan mu kı dıbam yu-yorjo ku ja gaalı. Ku daa ta pıppıni We tıncı kım wıni ku wı: «We vın balı na yı kamun-nyına tun, yı Dı daarı Dı zanı balı na tu ba tıti tun.»

⁷ Kuntu tun, kwe-na á tıti á kı We juja nı, sı á daarı á vın sutaanı, sı dıntı wú durı dı viiri á tee nı. ⁸ Fıfı-na á twe We, sı Dı dı wú twe abam. Abam lwarım-kırá-ba, lı-na á jıa wo-lwaanı dı maama bıja nı. Abam pipiri-nyına-ba, zarı-na á bıcara sı á daa yı taá jıgı wıru tıle. ⁹ A pa-na á wı cıgı á lwarım dım nıwaanı, sı á nywanı á yıgá á taá keerá. Pa-na á mwaanı tun lani tı jı kırá, sı á wıpolo kım lani ku jı wı-cıgı. ¹⁰ Tu-na á tıti dí Yuutu wım yıgá nı, sı oó ja abam o pa á zarı.

A yı zarı á taá co daanı

¹¹ A ko-bıá-ba, á yı taá nıccı wo-balwaanı da-yıranı. Wılb maama na nıccı wo-balorı o ko-bu yıra nı naa o cog-o tun, kuntu tu nıccı o cıgı We nıá yam mu yı o yáalı-ya. Nmu nan na yáalı We nıá yam, ku brı nı n daa n ba togi-ya mu, yı n ta kwári n brı nı nmu mu yı sarıya-dıru. ¹² We yıranı mu te Dı nıá yam, yı Dı togi-ya Dı ma dı nıccı taanı. Dıntı yıranı mu wı Dı vı nıccı Dı yaga, naa Dı cıgı-ba ba vıın nıwaanı. Nmu nan bırı nı n yı wıccı mu, sı n dı n donj taanı?

Yı kı-na kamunni á swe We nı nı

¹³ Fıgı-na á cıgı, abam balı na yanı á te á wı: «Zım naa jwaanı dí wú vı tuv kıdonj dí kı pipıı da bum dí na sıbu» tun. ¹⁴ Á yanı á te kuntu donj yı á yarı tıga na wú pıırı sı á nıwıa taa yı te. Á nıwıa kam nan nıı dı kunu na lı yı ku bá daanı ku ke te tun mu. ¹⁵ Ku ya manı sı á taá te nı: «Dı Yuutu We na se yı dí jwa ta nıwı, dí wú kı kulı dí na bırı tun.» ¹⁶ Ku nan yı á pa á tıti kamunni mu dí á na wú kı wáenu tılb tun. Kamunni dım kuntu dı maama nan ba lana.

¹⁷ Kuntu tun, nıccı wılb na ye kulı na lana sı o kı tun, o na wı kı, ku tu kı lwarım mu.

5

Zakı na kaanı naduná te tun

¹ Ku daarı abam balı na yı naduná tun, fıgı á cıgı-na. Taá keeri-na á coosá dı leerı tılb na lagi tı ba abam bıja tun.

² Abam jıgıruvı tun maama wú pı, yı cambırı dı wú dı á gwaarvı tun. ³ Abam sıbu-sıja kam dı á sıbu kım maama wú bırı. Sarıya de dım nı ku bırı dım kuntu mu wú bırı nı á kı á tısi, yı dıntı ta wú dı abam yıra yam nı mıni te. Lıgı bıja tıim da yam nan twe, yı abam ta fıgı á tııı á jıgıruvı tun mu. ⁴ Abam ta pını balı na tııı á karı sım nı ba pa abam tun, á ba

se sı á nıwı-ba. Cıgı-na á nıı ba na pıına te tun. Balı na kı abam wıdıruvı tun ba kı dıgá nı tun kırá kam tv Yuutu Bıja-We zwe nı. ⁵ Á nıwı lıgı bıja nı paarı wıni mu, yı á kı á wıbıııa na lagi te. A dí á nuá nı ba na kontı varım sı ba gı te tun. ⁶ Á ta kwári á paı balı na jıgı cıga tun ga bıra, yı á daarı á gı-ba, yı ba nan warı á yıgá ba cı.

Dı manı sı dí taá jıgı wı-zuru mu sı dí daarı dí taá warı We

⁷ A ko-bıá-ba, taá jıgı-na wı-zuru á maa nıı bıja kam dí Yuutu wım na wú joori o ba tun. Taá nıı-na valı na yanı o zırı o yıra te o maa cıgı bıja kam o faa na wú ba ku bı lanyıranı tun. O yanı o zırı o yıra mu o maa cıgı duum dıa dí fa-nı dıa. ⁸ Kuntu, ku manı sı abam dı taá jıgı wı-zuru mu sı á vı á wı lanyıranı, sı dí Yuutu wım bı daanı yı o ba.

⁹ A ko-bıá-ba, á yı taá pıını daanı, sı ku pa á ga bıra We tee nı. Nıı-na, ku twe ku tı sı We dı dıbam taanı. ¹⁰ A ko-bıá-ba, gıı-na We nııccı balı deen na tıccı Dı kwára kam tun wonjo. Ba deen ne yaara zanzan yı ba vı ba wıru dı wı-zuru. Kuntu tun, ku manı sı abam dı lwanı bıntı na kı te tun mu. ¹¹ Ku na yı balı na jıgı pu-dıa kantı donj tun, dí ye nı ba ne wıpolo We tee nı. Abam nan manı á ye Zı bı deen na kı pu-dıa o yaara yam wıni te, yı á kwári á ye We na pe-o kulı ku kweelim nı tun. A lagi a ta cıga mu dı abam sı, dí Yuutu We tıını Dı jıgı dıbam nıwııa, yı Dı durı dıbam yıbwıwı lanyıranı.

¹² A ko-bıá-ba, ku na dıe dıdı, á yı taá te á dıa. Yı du-na dí We naa tıga naa dı kulıkulı dı. A pa-na á een taa yı een, sı á awo taa yı awo, sı ku yı pa We dı á sarıya.

¹³ Abam wılb na wı cam wıni, sı o loori We. Abam wılb nan na jıgı wıpolo, sı o taa leeni o zılı We. ¹⁴ Abam wılb nan na ba jıgı yazurá, sı o bırı Zezı kıgı kım nakwa bıı, sı ba ba ba kı nıgı o yuu nı ba loori We ba pa-o dí Yuutu Zezı yırı nıwaanı. ¹⁵ Ba na kı ba wı-dıdıa ba loori We kuntu donj, nıccı wım wú sıını o na yazurá. Dí Yuutu wım wú pa o wırı, yı o na kı lwarım dılb maama tun, We wı yagı Dı ma ce-o. ¹⁶ Kuntu nıwaanı, ku manı sı á taá vıırı á te á lwarım mu á bırı daanı, sı á daarı á taá loori We á pa daanı, sı We wú pa abam yazurá. Non-ıum We-loro tıını ku dana lanyıranı, ku wı ku paı wo-kamuná kıa. ¹⁷ Gıı-na Elı deen na kı te tun. O dı yı nabıını mu nı dıbam te, yı o loori We dı o wı maama sı dıa yı zarı ka nı, yı ka sıını ka wı nıgı bına yatı dı canı sırdı. ¹⁸ O daa ma joori o loori We, yı ka laan ba ka nı, yı tıga bıja wáenu maama joori tı pulı tı nııı tı kı lanyıranı.

¹⁹ A ko-biə-ba, abam wɔɔ na ywəri cıga cwəŋə kam wɔɔnı yı o doŋ na wanı o pa o joori o ba ka wɔɔnı, kɔ lana. ²⁰ A nan taá ye nı, wɔɔɔ na wanı o pa lwarım kəru joori o ba cıga cwəŋə kam wɔ tın, nɔɔnı wɔm kɔntı vrı lwarım kəru wɔm tɔɔnı jıŋa nı, yı We yagı o wo-lwaanı tıɔ zanzan o na kı tın DI ma cɛ-o.

**Dayigə tɔno kulu
PɩYEERI
na pupɔni tun
Dayigə tɔno kulu PɩYEERI
na pupɔni tun na bri
dɩbam kulu tun mu tuntu**

PɩYEERI deen pupɔni tɔno kuntu o pa We nɔɔna balu na jagi ba wo Azi-balanja ni tun mu. Ku wau ku yi Pooli naa balu na togi did-o ba tɔni tun mu bri-ba We kwɛrɛ kam. Ba ma na yaara ba na ki ba wo-didɔba di Zezi tun nɔɔnaani.

PɩYEERI nan pupɔni si o pa ba na baari mu Zezi cwɛnɛ kam wɔni, si ba zigi kɛnkɛn yaara yam manja ni, ni Zezi titi di na yaari si o pa dɩbam na vrɩm te tun.

PɩYEERI de yigə o guli-ba ba na jigi tuna yalu We tee ni Zezi na tigi yi o joori o bi tun nɔɔnaani.

O kaani-ba si ba taa nɔɔni di wo-ponjo ni Zezi nɔɔna na manji si ba taa nɔɔni te tun. Ba manji si ba lwɛni Zezi na ki te o yaara yam wɔni tun. O kwe-ba kwɛa dwi tɛri tɛri si ba lwarɩ ba na wu ki te woɔni maama wɔni, si balu na yɛri Zezi tun na ba kɛm-laaru tum si ba di ba ba zuli We.

1 Amu PɩYEERI wɔlb na yi Zezi Krisi tuntunjo tun mu pupɔni tɔno kuntu, si a pa abam balu We na kuri si á taá yi DI nɔɔna yi á jagi á vu á yi vɛrɛ yi á zɔvri Pon ti-niə yam wɔni, di Galati di Kapadɔsi di Azi di Bitini ti-niə yam maama wɔni tun. 2 Di Ko We mu de yigə DI ki DI wɔbɔɔna ni si DI kuri abam kuntu, yi DI togi DI Joro kum nɔɔnaani DI pa á ji nɔɔn-ɔna balu na yi DI nyim tun. We nan ki kuntu si ku pa á taá se Zezi Krisi ni mu, si DI fɔgi abam Zezi jana kam na nunji tun nɔɔnaani.

We wu pa abam yazurɛ di yu-yonjo ku ja gaali.

Di na jigi tuna We tee ni te tun

3 Pa-na di taá ki We dɩlu na yi dɩbam Yuutu Zezi Krisi Ko tun le. Dintu mu tiini DI yi nɔɔna tu, yi DI pa di jigi nɔɔni-dɔɔna, di DI na pe Zezi Krisi bi o yagi tɔni tun, yi di taá jigi tuna DI tee ni manja maama.

4 Kuntu mu di ye ni di wu ba di jonji wo-laaru tɩlu We na tini si DI pa DI biə tun. Wɛnu tum kuntu nan ba pɔe, yi ti ba cɔga, ti nan ba luri di. We tini tuntumu DI sɔɔni ni si DI pa abam. 5 DI maa mai DI dam dɩm DI yiri abam, á na ki á wo-didɔba di DI tun nɔɔnaani, si ku vu ku yi lɔgu banja tiim da yam, si DI laan jonji abam jaja.

6 Kuntu maa pai á jigi wɔpolo lanyranɩ, di cam dwi tɛri tɛri ya zi manji abam zim yi ku pa á wu cɔgi manja funfin yiranɩ di.

7 Ku na yi cana yam kuntu, ku yi si ya manji abam mu ya nii á na ki á wo-didɔba di We te tun. Ku na yi sɔbu-sɔɔna, ba yɛni ba mai mini mu ba ma manji-ka si ba nii ka lana na? Abam nan na ki á wo-didɔba di We te tun tiini ku dwe sɔbu-sɔɔna kalu na wu ba ka cɔgi tun. Kuntu tun, cam na manji abam yi á ta na zigi kɛnkɛn, ku pa á na zulu di tiə We tee ni manja kalu Zezi Krisi na wu joori o ba tun. 8 Abam yi ta wo ne-o, yi á nan so-o. A maa ki á wo-didɔba did-o, yi á nan daa ta ba na-o lele kuntu. Ku ma pa á tiini á jigi wɔpolo zanzan yi ku bá wani ku ta di nabiinɛ taani, 9 We na vri abam nɔɔni yi kuntu mu yi kulu á na manji á ki á wo-didɔba di We si á na tun nɔɔnaani.

10 Fanja fanja We nijonɔnɛ bam deen tiini ba kwaani ba togi ku ne lanyranɩ si ba lwarɩ We na wu vri DI nɔɔna bam te tun. Ba deen ma manji ba wuuri ba ta We na wu pa abam pɛeri dɩlu tun. 11 Zezi Krisi Joro kum maa wu ba tee ni yi ku pa ba wuuri ba lwarɩ ni Krisi wum wu ba o na yaara si o laan daari o na paari-zulə We tee ni. Ba maa tiini ba kwaani si ba lwarɩ manja kam kuntu di ku na wu ki te tun. 12 We deen ma pa DI nijonɔnɛ bam lwarɩ ni, DI na pe-ba kwɛrɛ kalu tun, ku dai ba titi nɔɔnaani, ku yi abam nɔɔnaani mu. Ba deen na bri cɔga kalu tun mu yi Zezi kwɛr-ywɛnɛ kalu o tuntunɔna bam laan na tɔɔli ba bri abam zim tun. Banja-We mu pe DI Joro kum ba bantɩ te, yi ba wani ba bri abam kwɛr-ywɛnɛ kam kuntu. We malesi sum di nan lagi si si lwarɩ cɔga kam kuntu kuri na yi te tun.

We na lagi si di taá jigi wo-ponjo te tun

13 Abam nan fɔgi á ja á wɔbɔɔna, si á taá ma tɔni á pa We. Pɩni-na á titi si á tini á tuna maama woɔni kulu We na wu ba DI pa abam zaani tun banja ni, manja kalu Zezi Krisi na wu joori o ba tun. 14 Taá se-na á Ko We ni. A daa yi taá nɔɔni ni á deen na wu lwarɩ We cɔga kam yi á fra zɔvri wo-yɔvri tɩlu tun. 15 A nan taá nɔɔni di wo-ponjo woɔni maama wɔni, ni á Ko We dɩlu na bɔni abam si á taá yi DI nɔɔna tun na jigi wo-ponjo te tun. 16 Ku nan manji ku pupɔni We tɔno kum wɔni ku wɩ:

«Á taá yi wo-ponjo tiinɛ,
si amu Banja-We yi wo-ponjo tu mu.»

17 Abam na yɛni á loori We, á bɛ-DI ni á Ko mu, yi dintu nan mu wu di nabiinɛ maama sarɩya si ku manji di ba titunɔna na yi te tun, yi DI ba kuri nɔɔna daani. Kuntu, á ta na wu lɔgu banja ni manja kalu tun, ku manji si á taá kwari We kulu maama á na ki tun wɔni. 18 A ye ni We vri abam si á daa yi taá togi cullu tɩlu na nunji á nabaara bam juna ni tun mu. We na li abam wo-yɔvri tum kuntu wɔni tun, ku dai

lugu bana sɛbu naa sɛbu-sɛba, wɛɛnu tɩlu na wai ti cogi tun, mu DI me DI nwi DI vri abam. ¹⁹ We nan me Zezi Krisi jana kam mu DI ma vri abam, yi kantɔ tiini ka jigi dam. Zezi na jigi kaanum kontɔ tun, o nwi di pɛlbu wɔlu na tiini o lana fasti yi kulokulu tɛrɛ ku na yi balɔɔ o yira ni tun mu. ²⁰ We manɔ DI kuri wɔntu mu ku loori lugu pulim, si o vri nɔɔna ba lwarim wɔni. Ku daari lugu bana kweelim manɔ kam laan nan na yi tun, We pe á lwar-o, si o vri abam. ²¹ Á nan de Zezi nwaani mu á kɩ á wu-dɩɩba di We. Duntu mu bi-o DI pa o yagi tɔni, yi DI daari DI pa o na paari-zulɛ. Ku ma pai á sɩni á jigi wu-dɩɩba di tuna We tee ni.

²² Abam na se We ciga kam tun mu pe á bicara fɔgi ya kwe, ku pa á jigi sono ciga ciga di á ko-biɛ balu na yi We nɔɔna tun. Kontɔ tun, á taá tiini á soe daani di á bicara maama. ²³ Abam na jigi We nwi-dɩɩba kam tun, ka kuri wɔ nuɔji nabiinɛ balu na tu tun te, ka nan ba coga. Ku yi We kwɛrɛ kam na pai nwi ya ka wɔra manɔ maama tun nwaani mu á ne nwi-dɩɩba kam kontɔ. ²⁴ Ku nan pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni ku wi:

«Ku na yi nabiinɛ,
bantɔ nwi di gaa mu yi ba ba daani ba tɩa.
Ba ninwanɔ maa ba daani ka kea,
nɩnɛni ga-punnu tum na yi te tun.
Gaa kum na yɛni ku kwaari,
ku punnu tum wɔ siiri mu.
²⁵ Ku nan na yi We kwɛrɛ kam,
kantɔ wɔ ta wɔra si ku taa ve manɔ kalu
na ba ti tun.»

Kwɛrɛ kam kontɔ mu yi kwɛr-ywɛɔ kalu ba na bri abam tun.

2

¹ Kontɔ nwaani á ja á tɩti di pu-sɛba dwi maama di sɩsɩna, si á yi taá yi pipirinyina, naa á taá jigi wu-gɔb, naa á taá yi bɩbari-nyina. ² Pa-na á fra taa zɔuri We kwɛrɛ kam yiran, ni bu-sɩsɩna fra na zɔuri o nu yɩi te tun. Kontɔ mu wɔ pa á wɔbɔɔa bi di We ciga kam, si á na vrum fasti. ³ Ku pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni ku wi: «Abam manɔ á maani di Yuutu wɔm na tiini o yi lanyiran te tun.»

Balu na se Zezi tun mu yi We nɔɔna

⁴ Nan twe-na di Yuutu Zezi, si wɔm mu yi nwi tu, yi o nwi di kandwe dɩlu nabiinɛ na vin tun. We nan manɔ DI kuri wɔntu mu, yi o jigi kuri di DI ku ja gaali. ⁵ Abam di na jigi We nwi-dɩɩba kam tun, yagi-na si We kwe abam nɩnɛni kandwa yalu DI na wɔra DI maa lo DI digɛ kalu DI Joro kum na wɔ ta zɔuri ka wɔni tun. Kontɔ, á laan wɔ ta yi We kaanum tiinɛ, yi á na wɔ ta kaani-DI te tun mu yi si á taá zuli-DI di á

bɩcara maama, yi ku poli DI wɔ á na nwi di Zezi Krisi tun nwaani.

⁶ Ku manɔ ku pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni ku wi:

«Nii-na, amɔ We lagɩ a cwi kandwe dɩlu na tiini di lana tun,
si a ma lo sɔɔɔ Siyon ni.
Amɔ kuri kandwe dɩm kontɔ,
yi duntu mu yi kandwe dɩlu na pai digɛ kam ziga lana tun.

Wɔlu nan na kɩ o wu-dɩɩba di wɔlu na yi kandwe dɩm kontɔ tun,
caviira bá fɔgi ya ja kontɔ tu.»

⁷ Ku na yi abam balu na kɩ á wu-dɩɩba dɩ-o tun, o jigi kuri zanzan di abam. Ku daari, ku na yi balu na vi-o tun, ku nwi di ku na pɔpɔni We tɔnɔ kum wɔni ku wi:

«Kandwe dɩlu lwara na vin tun laan mu joori di ba di ji kandwe dɩlu na pai digɛ kam dana yi ka ziga lana tun.»

⁸ Ku na yi balu na vi-o tun, ku pɔpɔni ku wi:

«O yi kandwe dɩlu ba na wɔ magɩ ba tɩti di di ba tu tɩga ni tun.»

Ku yi ba na wɔ se We kwɛrɛ kam tun nwaani mu baá tu kontɔ. Ku maa manɔ si ku kɩ-ba kontɔ mu.

⁹ Ku daari ku na yi abam,
abam yi dwi dɩlu We tɩti na kuri tun.
DI maa pa á yi DI kaanum tiinɛ balu na tɔɔɔ DI paari dum nwaani tun.

Á maa kwɛri á yi dwi tiinɛ balu We tɩti na li si á taá yi nɔɔna balu na yi DI nyim tun.

We bɛɔji abam DI pa á nuɔji lim wɔni, yi DI daari DI pa á nwi DI pooni dɩlu na lana tun wɔni, si á laan wani á pa nɔɔna lwarɩ wɔkamunɛ yalu DI na kɩ tun. ¹⁰ Abam deen ya dai We nɔɔna, yi á laan ba á ji DI nɔɔna. Abam deen ya dai balu We na jigi á nwanɔ tun, yi DI laan ba DI duri á nwanɔ.

Dí na manɔ si dí nwi taa yi te nɔɔna maama yigɛ ni tun

¹¹ A badon-sonnu-ba, abam na yi vɛrɛ lugu bana ni yi á ba jigi kugu je tun, a loori abam si á ja á tɩti di á fra na zɔuri lugu bana wo-yɔɔru tɩlu tun. Tuntu mu kwaani si ti cogi á nwi. ¹² Á pa-na á kikiɛ maama taa lana balu na ba tɔgi We tun tɩtari ni. Kontɔ mu, ba na yáali abam ba wɩ á yi wo-lwaanɔ kɛrɛ, ba laan wɔ ba ba lwarɩ á kɛm-laaru na yi te tun, yi ba daari ba zuli We manɔ kalu DI na lagɩ DI ba tun.

¹³⁻¹⁴ Ku na yi nɔɔna balu maama na jigi ni si ba taa te ba donnɛ tun, si á taá se ba ni á na tɔgi di Yuutu wɔm tun nwaani. Ku na yi Pa-faru wɔlu na te tu kum maama tun, di o dɩdeera balu o na pe-ba dam tun, si á taá nɔgi ba maama. O tɩɔi bantɔ si ba taa vanɔ balu na kɩ balɔɔ tun zwa mu, si ba daari ba taa tee balu na kɩ lanyiran

tɩn. ¹⁵ We wɔbɔŋa na laɣi te tɩn mu yi si á pa á kikiá taa lana, si ku wani ku pa nɔn-jwæru pu ba niá dɩ ba bitar-yɔɔru tɩb ba na ŋɔɔni abam baŋa ni tɩn.

¹⁶ Abam yi balu na te á tɩti tɩn mu, yi á ŋwia kam maŋi si ka taa yi kuntu doŋ mu. Á nan yi toɣi kuntu ŋwaani á bɔŋi ni á jigi cwəŋə si á kɩ kəm-balwaaru. Á nan pa-na á kikiá taa lana, á na yi We tɩntɔŋna tɩn ŋwaani.

¹⁷ Á taá zuli nɔɔna maama.

Á taá soe balu maama na yi á ko-biə Zezi cwəŋə kam wɔni tɩn.

Taa kwari-na We.

Á taá zuli-na Pa-faru wɔm.

Dɩbam maŋi si dí lwəni Zezi mu dí yaara wɔni

¹⁸ Abam balu na yi tɩntɔŋna tɩn maŋi si á taá se á yum tiinə niə, si á taá nɩɣi-ba lanyirani, ku na yi balu na jigi wɔ-bono yi ba kɩ abam lanyirani, naa ku zi yi balu kəm na cana dɩ abam tɩn dɩ. ¹⁹ Ba na yaari abam vwan yaara á na se We tɩn ŋwaani yi á vɔ pu-dia, kuntu yi kulu na lana tɩn We yigə ni. ²⁰ Abam nan na kɩ balɔɔ yi ba vaŋi á zwe ku ŋwaani, yi á na maŋi á vɔ á wɔ dɩ yaara yam kuntu dɩ, ku jigi kuri na? Ku daari á na kɩ lanyirani yi ba ta yaari abam, yi á na vɔɣi á wɔ, kuntu lana We yigə ni. ²¹ We na bəŋi abam si á taá toɣi-DI tɩn, ku yi si á vɔ á wɔ mu yaara wɔni. Zezi Kɩsi tɩti deen maŋi o yaari abam ŋwaani, si ku pa á taá toɣi o na-bwəɾə mu á lwəni o deen na kɩ te tɩn:

²² Wɔntu nan wɔ kɩ lwarum dɩ finfitɩn dɩ, yi o ni-taan ba jigi vwan.

²³ Nɔɔna deen maa jig-o ba twia, yi o wɔ toɣi o twi-ba. Ba ma kwəri ba bæes-o, yi o wɔ ləri-ba balɔɔ. O nan kɩ o tɩti mu We juŋa ni, dɩntu mu yi dɩb na toɣi cɩɣa DI ma dí nɔɔna sariya tɩn.

²⁴ Zezi Kɩsi mu jonji dɩbam lwarum o tɩ tɔɔn-daa yuu ni dɩbam ŋwaani. O kɩ kuntu si ku pa lwarum daa mu yi taa te dɩbam. Kuntu, ku na yi lwarum jəgə ni, dɩbam nɣi ni twa mu te, yi dí laan daari dí taá jigi ŋwia kalu na toɣi cɩɣa tɩn We yigə ni. Ba na pogili Zezi yira yam tɔɔn-dagara baŋa ni tɩn mu pɛ abam na yazurə.

²⁵ Abam ya nɣi dɩ peeni silu na je tɩn mu. Á laan ma joori á ba á kɩ á tɩti Zezi juŋa ni, wɔlu na yi abam nayiru yi o nii abam baŋa ni tɩn.

3

Kaana dɩ ba banna na maŋi si ba taa nɩɣi daani te tɩn

¹ Abam balu na yi kaana tɩn, abam dɩ maŋi si á taá se á banna ni kuntu, si ku pa á banna bam badaara ya na vɩn We taani dɩm, si ba laan na á kəm-laaru tɩn, si ku pa ba ba ba se We, dɩ á na maŋi á wɔ puri á ni dɩ. ² Ba nan wɔ maani ba lwaru ni á nɩɣi-ba yi á siɩni á toɣi cɩɣa cwəŋə. ³ Abam yi zaŋi á kwe á wɔbɔŋa á tɩŋi nɩnwaŋa zɩla baŋa ni, ku na yi á na wɔ kwe á yuni te, dɩ á na wɔ kɩ səbu-sɩŋa zwa-kwana dɩ səbu-sɩŋa wəənu á yira ni te tɩn, dɩ á na wɔ ta zɔuri gwar-laaru te tɩn. ⁴ Abam nan maŋi si á kwe á bɩcara mu lanyirani, si á taá jigi wɔ-bono dɩ wɔ-zuru. Á na fɔɣi á kwe á bɩcara yi ya lamma kuntu doŋ, ya lam dɩm daa bá cɔɣi, yi kúv ta jigi kuri lanyirani We tee ni. ⁵ Faŋa faŋa kaana balu ya na yi We nɔɔna yi ba jigi tɩna dɩ We tɩn dɩ deen kwe ba bɩcara kuntu doŋ mu, dɩ ba na se ba banna ni tɩn. ⁶ Sara deen kɩ kuntu mu, yi o se o baru Abraham ni, dɩ o na bæ-o ni o yuutu tɩn. Abam dɩ nan yi wuntu biə mu, dɩ á na kɩ kəm-laaru yi á wɔ pɛ fɔɔni zɔ abam dɩ kulukulu.

⁷ Abam balu dɩ na yi kan-banna tɩn maŋi si á taá nɩɣi á kaana bam kuntu doŋ mu. Á na zɔuri dɩ á kaana bam tɩn, á taá ye ni ba ba dana ni abam te. Ba nan wɔ wəli dɩ abam ba na We ŋwi-dɔŋa kam dɩ DI zaani dɩm. Kuntu tɩn, taá zuli-na-ba, si kulukulu yi cu abam We-loro.

Dí taá kɩ lanyirani dɩ dí zi maŋi dí yaari dɩ

⁸ Á na laɣi a ta kulu a ma kweeli tɩn mu yi si abam maama taá jigi wɔbɔŋ-dɩdwi, si á taá jigi da-ŋwaŋa, si á taá soe daani á na yi da-ko-biə Zezi ŋwaani tɩn. Á taá duri da-yibwəne, si á daari á taá tu á tɩti da tee ni. ⁹ Nɔɔnu na kɩ abam wo-lɔŋɔ, si á dɩ daa yi joori á kɩ-o wo-lɔŋɔ á ma ŋwi. Nɔɔnu na twi abam, á dɩ daa yi toɣi á twi-o, si á daari á loori We á pa-o si DI kɩ-o lanyirani, si ku yi kuntu ŋwaani mu We bəŋi abam si á taá toɣi-DI, yi abam dɩ wɔ ba á jonji lanyirani We tee ni. ¹⁰ Ku pɔpɔni We tɔɔo kum wɔni ku wi:

«Nɔɔnu wɔlu maama na laɣi si o na o ŋwia ywəəni dɩ wɔpɔlo tɩn maŋi si o ja o tɩti dɩ wo-balwaaru taani dɩ vwan fom mu.

¹¹ Kuntu tu maŋi si o yaɣi kəm-balwaaru, si o daari o taa kɩ lanyirani, si o kwaani o taa jigi ywəəni dɩ nɔɔna maama.

¹² Bɛŋwaani dí Yuutu Baŋa-We nii balu na toɣi cɩɣa tɩn baŋa ni mu, yi DI cəgi ba loro. Ku nan na yi balu na kɩ kəm-balwaaru tɩn, DI yigə tərə dɩ ba.»

¹³ Wɔɔ mu wɔ wani o kɩ abam wo-lɔŋɔ dɩ á na tiini á kwaani á kɩ lanyirani?

¹⁴ Abam nan na maŋi á na yaara á na kɩ lanyirani tɩn ŋwaani mu dɩ, á daa ta jigi

¹ Abam balu na yi kaana tɩn, abam dɩ maŋi si á taá se á banna ni kuntu, si ku pa

yu-yonjo. Á nan yi taá fóna dɪ ba, naa á pa á wubɔɔja vugimi. ¹⁵ Taá zuli-na á Yuutu Zezi Krisi dɪ á bɪcara maama. Nan ti-na á yigə maɲa maama, sɪ á wani á ləri nɔɔnɔ wɔɔb maama na wó bwe abam sɪ o lwarɪ tɪna yalb á na jigi dɪ We tɪn na yi te tɪn. ¹⁶ Á nan ləri kɔntu tu dɪ wɔ-bono dɪ zulə. Á taá kɪ wəənu tɪɔ á na ye á bɪcara nɪ nɪ tɪ lana tɪn, sɪ kɔ pa cavura ja balɔ na culi abam dɪ á kəm-laaru tɪn Zezi Krisi ɲwaani tɪn. ¹⁷ Á na kɪ lanyranɪ yi ba yaari abam kɔ ɲwaani yi kɔ yi We wubɔɔja, kɔ garɪ á na kɪ kəm-balwaaru yi á yaari tɪ ɲwaani. ¹⁸ Zezi Krisi deen nan tigi bidwi mu o ma saari nabiinə lwarim. Kɔ maa yi non-ɲum mu ləri nɔn-balwaaru yuu nɪ o tɪ, yi o wani o kɪ-ba We ɲɔɲa nɪ. Ba gu-o mu, yi We Joro kum joori kɔ pa-o ɲwɪa. ¹⁹ O laan ma togi DI Joro kum kɔntu dam ɲwaani o vu nɔɔna balɔ jwəəru ba deen na pɪ curu nɪ tɪn te, yi o toɔli We kwəə kam o bɪ-ba. ²⁰ Kɔ yi nɔɔna balɔ deen na vɪn We nɪ tɪn jwəəru mu kɔntu. Kɔ yi maɲa kalɔ We na pɪni DI banɪ yi Nowe wɔra o paɪ naboro kamunu kum sɪ o ma jonɪ o ɲwɪa tɪn mu. Nɔɔna balɔ deen na wɔntɪ tɪn mu pɛ We vɪn abam Zezi Krisi na bi o yagi tɔbɔ tɪn ɲwaani. Ba na miisi abam na wɔntɪ tɪn, kɔ daɪ sɪ á ma swe á yira digiru. Kɔ nan yi á goni nɪ mu dɪ We, sɪ á taá togi-DI dɪ wɔ-ponjo. ²² Zezi Krisi mu diini We-sɔɲo o jəni We jazum nɪ, yi malesɪ dɪ didɛera dɪ wəənu tɪɔ maama na jigi dam tɪn wɔ o dam kuri nɪ.

4

Dɪ maɲɪ sɪ dɪ taá ɲwɪ nɪ We wubɔɔja na lagɪ te tɪn mu

¹ Kɔntu, abam maɲɪ á lwarɪ Zezi Krisi na ne yaara o yira wɔntɪ te tɪn. Kɔ maɲɪ sɪ abam dɪ taá jigi wɔntu wubɔɔja yam doɲ, sɪ á ma fɔgi á cɪ á tɪti yaara wɔntɪ. Benwaani, nɔɔnɔ wɔɔb na ne yaara o yira wɔntɪ tɪn, lwarim daa ba te kɔntu tu. ² Kɔntu, abam daa ta na jigi ɲwɪa lugu baɲa nɪ tɪn, á daa wɔ maɲɪ sɪ á taá togi woyɔɔru tɪɔ nabiinə fra na zɔbɪ tɪn. Á maɲɪ sɪ á taá togi We wubɔɔja na lagɪ kulɔ tɪn mu. ³ Abam deen cɔgi á ɲwɪa kam maɲa zanzan, dɪ á na yəni á togi cwe sɪɔ balɔ na yaari We tɪn na lagɪ sɪ ba taa togi tɪn. Abam deen yəni á kɪ wo-digiru kikiə dɪ wo-yɔɔru tɪɔ maama á fra na zɔbɪ tɪn. Á deen maa yi sa-nyɔra, yi á yi nɔn-kwəəlu á nyɔ sana á bugə. Á maa kwəri á togi jwəə kaanum, mu kulɔ We wubɔɔja na vai tɪn. ⁴ Kɔ daari lele kɔntu, á daa na ba togi dɪ balɔ na yəri

We á kɪ wo-zɔɔna kikiə kɔntu doɲ tɪn, kɔ kɪ-ba yəəu mu, kɔ pa ba jigi abam ba twɪa. ⁵ Bantu nan wó ba ba zɪgi We yigə nɪ yi ba tɔɔli ba kwəri. Dintu nan ti DI yigə sɪ DI dɪ nabiinə sariya, kɔ na yi balɔ na ɲwɪ dɪ balɔ na maɲɪ ba ti tɪn dɪ. ⁶ Kɔ yi kɔntu ɲwaani mu ba deen tɔɔli We kwə-ywəəɲə kam ba bɪ balɔ na tigi tɪn dɪ. Bantu yira yam mu tiga, nuneenɪ nabiinə maama na maɲɪ sɪ ba ti ba lwarim ɲwaani te tɪn. Ba nan na ni We kwə-ywəəɲə kam tɪn, kɔ yi sɪ ba jwəəru tum laan mu na We ɲwɪ-dɔɲa kam.

⁷ Lugu baɲa dɪ kɔ wəənu maama tiim twe. Nan fɔgi-na á ja á wubɔɔja sɪ á taá jigi yawala dɪ We-loro. ⁸ Kulɔ na dwe maama tɪn yi sɪ á taá soe daani dɪ á wɔ maama. Benwaani, á na soe daani, kulɔ pa á donnə na kɪ kəm-balwaaru tɪɔ zanzan tɪn daa bá ta wɔ á wubɔɔja nɪ. ⁹ Taá kɪ-na vərə voro, sɪ pɔpɔna taa təri á tɪtari nɪ. ¹⁰ Abam didba didba na jonɪ pɛɛɪ dɪɔ We tee nɪ tɪn, á taá ma-dɪ á tɔɲɪ á wəli daani. Kɔntu, á taá yi tɪntɔɲ-ɲuna balɔ na jonɪ We pɛera yam dwi təri təri á ma tɔɲɪ DI na lagɪ te tɪn. ¹¹ Abam wɔɔb We na pɛ-o pɛɛɪ sɪ o taa wai o ɲɔɔnɪ o bɪ nɔɔna tɪn maɲɪ sɪ o taa ɲɔɔnɪ We kwəə kam mu. Wɔɔb We na pɛ sɪ o taa tɔɲɪ o wəli o donnə tɪn dɪ maɲɪ sɪ o taa mai dam dɪɔ We na pɛ-o tɪn mu o ma tɔɲa. Kɔntu wó pa nɔɔna taa zuli We wɔɲo maama wɔntɪ Zezi Krisi yiri ɲwaani. Wɔntu nan mu te zulə dɪ dam sɪ kɔ taa ve maɲa kalɔ na ba ti tɪn. Amina.

Wɔɔb na yaari Zezi Krisi ɲwaani tɪn jigi yu-yonjo

¹² A badon-sonnu-ba, á yi pa kɔ sɔ abam dɪ can-kamunu na yi abam. Á nan yi pa kɔ sɔɔri abam, nuneenɪ kɔ yi wo-kɪnkagɪɪ mu te. ¹³ Taá kɪ-na wɔpolo dɪ abam na togi á na Zezi Krisi yaara yam doɲ tɪn. Kɔntu, Zezi Krisi na joori o ba yi o paari zulə yam na wó ba ya bɪ jaja maɲa kalɔ tɪn, á wɔpolo kum laan wó tiini kɔ gaali. ¹⁴ Nɔɔna nan na twɪ abam á na yi Zezi Krisi nɔɔna tɪn ɲwaani, á jigi yu-yonjo, benwaani We Joro kum na jigi paari-zulə tɪn wɔ abam tee nɪ. ¹⁵ Abam wɔɔb na ne yaara, sɪ kɔ yi zaiɲ kɔ taa yi nɔn-gura ɲwaani, naa ɲwɪtɪ naa wo-balwaaru kəm naa bɪbara ɲwaani. ¹⁶ Abam wɔɔb nan na yaari o na yi Zezi Krisi nɔɔnɔ tɪn ɲwaani, o yi pa cavura taa jɪg-o kɔ ɲwaani. Kɔntu tu nan maɲɪ sɪ o pa We zulə dɪ nɔɔna na bə-o nɪ Krisi bu tɪn.

¹⁷ Maɲa kam yəi sɪ We dɪ nabiinə sariya. Kɔ nan yi DI tɪti nɔɔna bam baɲa nɪ mu DI lagɪ DI puli. Kɔ nan na wó puli dɪɔbam tee nɪ mu tɪn, kɔ laan na tu kɔ yi balɔ na vɪn We kwə-ywəəɲə kam tɪn, kulɔ ta yi ta mu dɪ bantu? Kɔ bá tiini kɔ kɪ cam dɪ ba

ciga? ¹⁸ Ku pupɔni We tɔno kum wɔni ku wɔ:

«Ku na ce mu, yi non-ɲona na ɲwɔa We tee ni tun,

balu laan na vɛn We yi ba yi non-balwaarɔ tun,

kuɔ ki-ba te?»

¹⁹ Kuntu, balu na ne yaara ni We wɔbɔɲa na lagɔ te tun manɔ si ba taa ki lanyiranɔ mu, si ba ki ba titi ba naanɔ We juɲa ni. DI bɔ kwanɔ DI ni dum DI na goni tun.

5

We nɔɔna na manɔ si ba taa ɲwɔ daani te tin

¹ Amu lagɔ a ɲɔɔni di balu na yi Zezi kɔɔɔ kum nakwa abam titari ni tun mu. Amu di yi nakwi mu. Amu yi deen ne Zezi Krisi na yaari te o ti tun, yi a laan brɔ nɔɔna o ciga kam. Amu nan wɔ togɔ a na o paari-zulɔ yam ya na wɔ ba ya brɔ jaja tin. ² A nan loori abam balu na yi nakwa tun, si a taá nii We non-kɔɔɔ kum DI na ki a juɲa ni tun banɲa ni, ni nayira na nii ba peeni banɲa ni te tun. Ku nan dai di fifɔn mu á wɔ ta maa nii-ba, ku yi si á wɔbɔɲa mu taa lagɔ titɔɲi dum ni We na lagɔ te tun. Ku dai si á taá tunɔ sɔbu-lagɔ ɲwaanɔ. A pa ku taa yi á na soe titɔɲi dum tun ɲwaanɔ. ³ A yi taá ki dam di balu á na nii ba banɲa ni tun, á nan taá jigi nyinyɔɔ kulu na lana tun, si ba wani ba taa lwani abam na yi te tun. ⁴ Kuntu tun, abam Nayiri-pe wɔm na joori o ba, o laan wɔ pa abam peeri dɛlɔ lam na bɔ fɔɔ di ti yi di jigi paari-zulɔ tun.

⁵ Abam balu di na yi non-dɔnnɔ tun manɔ si á taá se á nakwa bam ni mu. Ku nan manɔ si abam maama taá tu á titi mu á pa daani, si á taá tunɔ á wɛli daani. Beɲwaanɔ ku pupɔni We tɔno kum wɔni ku wɔ:

«We culi balu na ki kamunni tun, yi DI daari DI ki balu na tu ba titi tun lanyiranɔ.»

⁶ Kuntu ɲwaanɔ, taá tu-na á titi, si á daari á ki á titi Dam-Paɲwa Tu We juɲa ni, si duntu manɲa kam na tu ka yi, DI laan wɔ zɔɲi abam DI pa á na zulɔ. ⁷ Liɔ yalu maama na jigi abam tun, á kwe-ya á pa We, si duntu mu nii abam banɲa ni.

⁸ Nan ja-na á wɔbɔɲa lanyiranɔ, si á fɔɔɔ á ci á titi, si sutaani na yi abam dum tun kari di kaagi mu di lagɔ cwɔɲɔ si di cɔɔɔ abam, nuneeni kana na jigi nyonɔ yi ku kari ku kaagi ku lagɔ varum si ku zi te tun.

⁹ Nan zigɔ-na kɔɲkɔɲ di wɔ-dɛdɛba si á vi-di, si á lwarɔ ni á ko-biɔ balu na wɔ lɔɔɔ banɲa je sim maama ni tun di jigi yaara yantɔ doɲ mu. ¹⁰ Abam nan na yaari manɲa finfin, We dɛlɔ na zɔni nabiinɔ di DI zaani

dɛlɔ na daga tun laan wɔ pa á bicara fɔɔɔ ya kwe. DI wɔ pa abam dam, si á taá zigɔ kɔɲkɔɲ wɔɲɔ maama wɔni. Duntu mu bɔɲi abam si á togɔ á na DI paari-zulɔ yalu na ba ti tun, á na ɲwɔ di Zezi Krisi tun ɲwaanɔ. ¹¹ Duntu mu jigi dam si ku taa ve manɲa kalu na ba ti tun. Amina.

Tiim kwɔrɔ

¹² Amu pe Siliven mu pupɔni tɔno kuntu, si a pa abam. Wuntu mu yi di ko-bu wɔlu amu na ye ni o yi ciga tu We cwɔɲɔ kam wɔni tun. A pupɔni taani duntu finfin mu si a ma pa abam na baari, si a daari a pa á lwarɔ ni ciga kalu á na se tun mu yi We zaani dum ciga ciga. Nan fɔɔɔ-na á taá jigi ciga kam kuntu.

¹³ We kɔɔɔ kulu na wɔ Babiloni ni yi We kuri-ba ni DI na kuri abam di te tun jɔɔni abam. Mariki wɔlu na yi amu bu We cwɔɲɔ kam ɲwaanɔ tun di jɔɔni abam. ¹⁴ A na jeeri daani, si á taá jɔɔni daani di sono.

Abam balu maama na yi Zezi Krisi nɔɔna tun, We wɔ pa abam yazurɔ.

**Tɔno kulo
PIYEEɩ
na pupuni o ki bile tun
Tɔno kulo Piyeerɩ na
pupuni o ki bile tun na
bri dibam kulo tun mu
tuntu**

Piyeerɩ deen pupuni tɔno kuntu balu maama na togi Zezi tun nwaani mu. Vwan zaasim tiinɛ zanzan deen tu ba zu Zezi noona bam wɔni. Ba zaasim dum ma pa noona ki wo-digiru kikiɛ dwi maama.

Dí na manɩ si dí ki te si dí vin zaasim dum kuntu tun, ku yi si dí taa ve yigɛ Zezi cwɛnɛ kam wɔni si dí lwarɩ o ciga kam dí wɛli da, ni balu yi na ne Zezi tun na bri dibam te tun.

Piyeerɩ de yigɛ o bri We noona ni ba manɩ si ba taa nwi ni We na lagɩ te tun mu, si ba taa zigi kɛnkɛn ciga kalu Zezi tintuɩna bam na bri-ba tun wɔni (pɔɔrim 1).

O ma daari o ci vwan zaasim tiinɛ bam di wo-balwaarɩ tɩb ba na jaani ba zu We noona bam titari tun (pɔɔrim 2).

O laan ma bri ni noona balu na te ba wi: «Zezi daa bá joori o ba» tun, ku yi vwan mu. Zezi na daani yi o ta wɔ tu tun, ku yi o ki wo-zuru mu di noona, si ku pa ba maama na cwɛnɛ ba lɛni ba wɔru ba yagi kɛm-balwaarɩ si We vri-ba (pɔɔrim 3).

1 Amu Simɔn Piyeerɩ mu pupuni tɔno kuntu. A yi Zezi Krisi gamba-sono mu, yi a kwɛri a yi o tintuɩnu wɔlu o na kuri tun. Amu pupuni a pa abam balu We na pe á jigi wɔ-didɔba di Zezi Krisi ku manɩ di dibam di na jigi wɔ-didɔba did-o te tun, o na yi ciga tu tun nwaani. Wɔntu mu yi dibam Tu We di dí Vɩnu.

2 We wó pa abam yu-yonjo di yazurɛ ku ja gaal, di á na tu á lwarɩ-DI yi á ta kwɛri á lwarɩ dí Yuutu Zezi tun.

Dí manɩ si dí taa nwi si ku manɩ di We na lagɩ te tun

3 We dam tu Zezi Krisi pe dibam wonjo kulo maama na paí dí jigi nwi We tee ni yi dí daari dí togi DI cwɛnɛ lanyirani tun, di o na pe dí lwarɩ Bana-We dilu na kuri dibam si dí togi di na DI paari-zulɛ, si dí taá ki lanyirani ni duntu na ki lanyirani te tun. 4 Ku togi DI zanɛ yam kuntu nwaani mu, yi DI pa dibam wo-laaru tɩb na tiini ti jigi kuri yi DI ya go ni si DI pa dibam tun. DI zani abam kuntu, si DI pa á wani á lu lugu bana wo-yooru tɩb fra na gani noona ku paí ba wɔbuɩa cɔgi tun mu, si á daari á taá jigi We nwi kam á bicara ni.

5 Kuntu nwaani, á tiini á kwaanɩ si á pa lanyirani kɛm togi di wɛli á wɔ-didɔba kam á na manɩ á ki di We tun ni,

si á wɛli yɛno á lanyirani kɛm dum di wɔni,

6 si á daari á ja á titi á wɛli á yɛno kum wɔni,

si á wɛli pu-dia á na jigi á titi te tun wɔni, si á taá togi We cwɛnɛ lanyirani á wɛli á pu-dia kam di wɔni,

7 si á taá jigi á ko-biɛ nwanja á wɛli á na togi We cwɛnɛ lanyirani te tun wɔni, si á taá soe noona á wɛli á na jigi da-nwanja te tun di wɔni.

8 Abam na suni á jigi wo-laaru tum kuntu ku ja gaal, ti wó ci abam si á yi taá yi yawɔri-nɩna, yi kú pa á fɔgi á tiini á lwarɩ dí Yuutu Zezi Krisi á wɛli da.

9 Noonu wɔlu nan na ba jigi wo-laaru tum kuntu tun, kuntu tu wari o lwarɩ We ciga kam, o nwi di lilwe mu te. O swe ni o deen na ki lwarma yalu tun manɩ ya saari.

10 Kuntu nwaani, a ko-biɛ-ba, We na bæji abam si á taá togi-DI yi DI kuri abam si á taá yi DI noona tun, kwaanɩ-na á pa á na togi-DI te tun tiini ku taa jigi kuri lanyirani. Á na kwaanɩ á ki kuntu donj, á daa bá ywɛri We cwɛnɛ kam wɔni.

11 Kuntu, We wó yagi cwɛnɛ DI pa abam fast, si á na jonj je Zezi Krisi paari dum wɔni. Wɔntu mu yi dibam Yuutu di dí Vɩnu, yi o paari dum ba jigi tiim manɩ di manɩ.

12 Mu ku kuri amu joori a paí á guli wo-laaru tum kuntu wonjo manɩ maama. Abam nan manɩ á ye-ti, yi á suni á togi ciga kalu á na lwarɩ tun. 13 A nan bunɩ ni ku lana, si amu ta na wɔ lugu bana ni tun, si a taa guli abam kuntu donj, si ku pa á taá jigi ti wɔbuɩa. 14 A ye ni ku daa bá daani si a ti, ni dí Yuutu Zezi na pe a lwarɩ te tun. 15 Amu nan wó kwaanɩ a ki wonjo kulo na wó pa á taá wai á guli wɛnu tum kuntu gule manɩ maama amu tɔni kwaga ni tun.

Dí na suni dí lwarɩ Zezi ciga kam te tun

16 Dibam deen pe á lwarɩ dí Yuutu Zezi na tu di dam nabiinɛ titari ni te tun. Dí na pe á lwarɩ o ciga kam kuntu tun, ku dai sunswal mu dí me dí bri abam ni noona na maí ba titi swan ba bri te tun. Dibam titi yi nan mu ne o na jigi We paari-zulɛ ciga ciga te tun. 17 Dí ma na Zezi na jonj tiɛ di zulɛ o Ko We tee ni manɩ kalu o yibiye na lɛni yi Panwa Bana-We nɔɔni DI wi: «Amu Bu mu tuntu, a so-o di a wu maama. Amu tiini a jigi wɔpolo did-o.»

18 Dibam titi ni kwɛrɛ kam kuntu na nɔɔni We-sonjo ni manɩ kalu dibam di Zezi deen na wɔ piu kulo We na nɔɔni ku yuu ni tun.

¹⁹ Kuntu, dí nan ta ye fasti ni taani dɔlɔ We nijonɔnə bam na bri faɲa faɲa tun sɔni di yi cɪga mu. Ku maɲi si á taá maani á nii di na yi te tun. Taani duntu nyi di ba na tarigi kanta ba zigi lim je ni yi ka pa pooni wura si ku vu ku yi ti-pura te tun mu. Zezi Krisi pooni dum laan wó ba di taa wó á bicara ni, ni nanɔɔɔ na funji yi pooni wura te tun. ²⁰ Kulu na dwe didi si á lwarɪ tun mu tuntu: Nɔɔn-nɔɔnu bá wanti o ma o tɪti wubɔɲa yirani o bri We kwərə kalɔ na pɔpɔni DI tɔnɔ kum wɔni tun kuri. ²¹ Benwaani We kwərə kam DI nijonɔnə bam deen na toɔli tun wɔ nuni nabiinə wubɔɲa wɔni. Ku nan yi We Joro kum mu pe nɔɔna jigi dam yi ba wai ba toɔli We tɪti kwərə kam.

2

Wwan zaasim tiinə na wó ba ba ganɪ nɔɔna te tun
(Zudi 4-13)

¹ Faɲa faɲa tun, nɔɔna deen mu wó We nɔɔna bam wɔni ba na bri ni ba yi We nijonɔnə yi ba yagi ba dai. Wwan zaasim tiinə di wó ɲo ba zu abam wɔni kuntu, yi ba ki swan ba bri abam zaasim dilu na dai We nyim yi di cɔɔi nɔɔna tun. Bantu mu vin ba Yuutu Zezi wɔlɔ na ɲwi ba lwarim juni si ba taa yi o nɔɔna tun. Kuntu ɲwaani ba kikiə yam wó pa We cɔɔi-ba lila. ² Nɔɔna zanzan nan wó se ba tɔɔi ba na bri kulɔ tun, yi ba di ki ba wo-digiru kikiə yam kuntu donj. Ba na ki wəənu tɪlɔ tun wó pa nɔɔna taa yaalɔ We zaasim dilu na yi cɪga tun. ³ Wwan zaasim tiinə bam kuntu na yi wo-swən-nyina tun, baá kwaani ba ma bitar-ywe ba ganɪ abam, si ba ma na nyɔɔri abam banja ni. We nan maɲi DI ti DI yigə faɲa faɲa si DI di bantu sariya, yi cam wó ba ba banja lila.

⁴ Ku nan na yi malesi silu deen na cɔɔi tun di, We wó yagi-si. DI di-si DI yagi min-tu ni mu, me ba na kwaari-si lim wɔni, si si taa wura taan, si ku vu ku yi DI sariya de dum tun. ⁵ We deen wó yagi faɲa faɲa nɔɔna balu na wó lugu banja ni yi ba ki lwarim tun. Nowe mu We vri DI wəli di nɔɔna barpe, di wuntu na toɔli We cɪga kam o bri nɔɔna te tun. We ma daari DI cɔɔi balu na vin DI ni tun, DI pa dwa tiini ka ni yi na li lugu banja, yi ba maama tu.

⁶ Ku daa ta na yi nɔɔna balu deen na zɔɔri Sodom di Gomɔɔri ni tun, We pe mini mu di ba je sim kuntu ku daari tintwarim yirani, si ku bri ni ba ba jigi bura. DI cɔɔi-ba kuntu si ku taa yi maana mu ku pa balu maama na bunji si ba vin DI ni tun. ⁷ DI ma daari DI vri Loti ba wɔni. Wuntu deen mu se We cɪga kam, yi o wó

tiini ku cɔɔi di nɔn-balwaaru tun na ki wo-digiru kikiə te tun. ⁸ O na yi nɔn-ɲum yi o zɔɔri di ba tun, o nai ba kəm-lwaanu tun de maama yi o ni ba niə-bitari sim na yi te tun. Ku maa tiini ku jigi wó-cɔɔo did-o di ba na tunji ba cɔɔi We callu tum te tun.

⁹ Kuntu, dí Yuutu Banja-We wai DI vri balu na tɔɔi-DI tun si ba yi cɔɔi di maɲim dilu na yi-ba tun. Ku nan na yi balu na vri-DI tun, DI wai DI piina yi DI cɔɔi-ba si ku vu ku yi DI sariya de dum, si DI laan pa ba na cam. ¹⁰ Ku na dwe didi balu na tɔɔi wo-digiru kikiə yalu ba fra na zɔɔri yi ba ba lagɪ si ba se wɔlɔ na jigi di ba banja ni tun, We wó pa ba na cam ku ja gaali.

Wwan zaasim tiinə bam kuntu ba kwari cavura, ba nan ba nigɪ nɔɔn-nɔɔnu di. Ba maa ba kwari fɔni si ba ɲɔni ba twi didɛera balu na wó weyuu tilampolo ni tun. ¹¹ Nan di We malesi sim na tiini si jigi dam si dwe wwan zaasim tiinə bam kuntu tun, si ba se si twi didɛera bam kuntu si ɲɔni ba wɔɲo dí Yuutu wɔm yigə ni. ¹² Wwan zaasim tiinə bam yəni ba ɲɔni ba twi wəənu tɪlɔ ba na yəri ti kuri tun mu. Ba ma ki yɔɔ yɔɔ ni ga-vara na ba jigi wubɔɲa yi ba ki te tun. Ga-vara wura si nɔɔna mu taa jaani-ba ba gu. Nɔɔna bam kuntu di nan wó cɔɔi ni ga-vara mu te. ¹³ We wó pa ba na yaara si ku maɲi di ba di na pe nɔɔna na yaara te tun. Ba ma ki wɔpolo di wo-digiru tɪlɔ ba fra na zɔɔri tun, yi ba ki-ti jaja wɪa titari ni. Ba kəm dum yi digiru di cavura mu abam titari ni, maɲa kalu á na yəni á la daani si á di wɔdiu yi ba ta ki wɔpolo di ba lwarim dum tun. ¹⁴ Bantu wubɔɲa zu boorim kikiə yirani mu. Ba bri ba ba jigi siun di wo-balwaaru kəm, yi ba sugɪ balu wubɔɲa di na bwənə tun ba pa ba tusə. Ba maa tiini ba yi wo-swən-nyina di. We nan wó cɔɔi-ba. ¹⁵ Bantu ma yagi cɔə-laa tɔɔim, yi ba ywəri ba vu ba tɔɔi Bozori bu Balam cɔwəɲə kam. Wuntu yi deen ma su səbu kulɔ o na wó na o kəm-balɔɔ kum ɲwaani tun. ¹⁶ O na vin We ni tun, DI ma pa varum na ba ɲɔni tun ɲɔni ni nabiinu te. O tɪti bunaga mu ɲɔni ka kaan-o, si ku ci Balam na yi We nijonɔnɔ tun di jwərim dilu o na lagɪ o ki tun.

¹⁷ Nɔɔna bam kuntu nyi di buli-yiə yalu na ba buri tun mu, yi ba ta nyi di kunkwəənu tɪlɔ vu-fɔɔɔ na kalɔ ku pa ti jagi tun. We nan li jəgə kalu na tiini ka yi lim tun mu si DI ki-ba da. ¹⁸ Ba maa tiini ba ɲɔni kamunni-bitari silu na ba jigi kuri tun, yi ba mai wo-yɔɔɔ tɪlɔ nabiinə fra na zɔɔri yi ti yi wo-digiru tun ba ma ganɪ balu laan na pɔɔri ba tɪti di nɔɔna balu na yəri We cɔwəɲə tun. ¹⁹ Ba maa te di nɔɔna ni, ba na de bam cɔwəɲə kam, baá ta te ba tɪti. Balu nan na te kuntu tun tɪti yi gambe mu, di ba kikiə yam na jigi-ba ya ve cogum

wõnti tun. Bejwaanti, wonjo kulb maama noõnu na paɪ kɔ te-o tun, o yi kɔ gambaa mu. ²⁰ Nõõna balu na lwarɪ Zezi Krisi wõbu na yi dɪbam Yuutu dɪ dɪ Vɪrnu tun, ba lugi lɔgu banja wo-digiru tum mu. Ba laan nan na joori ba pipiri ba se ba paɪ ti te-ba, ba kweelim je wó tiini kɔ taa yi læeru dɪ ba kɔ dwæni pulim ni. ²¹ Bejwaanti, ba ya na wɔ lwarɪ We cɪga cwəŋə kam, kɔ ya wó ta lana kɔ pa-ba kɔ dwe ba na lwarɪ-ka yi ba laan pipiri ba za ba wɔbɔŋa dɪ We ni dɪbu DI na pe-ba sɪ ba taa tɔgi tun. ²² Bantu na kɪ te tun nyɪ dɪ bitar-dɪndɪa kalu na tagɪ cɪga ka wɪ:

«Kakurə joori ka di ka titwaanu.»
 Bitar-dɪndɪa kadoŋ dɪ ta wɪ:
 «Nmɔ na jaani tɔru n swe o yɪra,
 o ta wó joori o bibili bwəru wɔnti mu.»

3

Dí Yuutu Zezi wó sɪnti o joori o ba ni o na tagɪ te tin

¹ Amu badon-sonnu-ba, tɔnɔ kuntu amu na pɔpɔnti a pa abam tun laan kɪ tile mu. Twaanu tum kuntu maama wɔnti amu kwaanti sɪ a guli abam We cɪga kam na yi te tun, sɪ kɔ pa á taá jɪgi wɔbɔŋ-ŋuna mu. ² Kɔ yi sɪ a ma guli abam faŋa faŋa We nijonɔ bam na maŋi ba bɪ kulb tun mu, sɪ á daari á guli dí Yuutu dɪ dɪ Vɪrnu Zezi ni dum o tuntɔŋna bam na bɪ abam tun.

³ Kulb na dwe didi tun, á taá ye ni, lɔgu banja tiim da yam na yiə, nõõna badonnə wó ta wɔra ba na tɔgi wo-yɔɔru tɪlu ba titi fra na zɔvɪrɪ tun, yi baá ta jɪgi abam ba mwana ba wɪ: ⁴ «We goni ni ni DI Bu wɔm ta wó joori o ba lɔgu banja. Bɛɛ mu nan kɪa yi o ta wɔ tu? Dɪ kwə maŋi ba ti, yi wænu maama nan taa yi ni ti na maŋi ti yi te lɔgu banja pulim ni tun mu.»

⁵ Balu na ŋɔõnti kuntu tin paali ba swe mu. Ba ba lagɪ sɪ ba se ni weyuu dɪ tɪga banja maŋi ti wɔra faŋa faŋa mu, yi We ni dum mu pɛ ti wɔra kuntu. We dɛɛn pɛ tɪga kam nuŋi na wɔnti mu, yi na bam ŋwaanti pa lɔgu banja ta wɔra. ⁶ Kɔ nan ta yi na mu We dɛɛn mɛ DI cɔgi faŋa faŋa lɔgu kum, dɪ DI na pɛ du-fara kam ni yi ka na bam liku tun. ⁷ Kɔ nan ta yi We ni dum kuntu mu paɪ zɪm weyuu dɪ tɪga banja kam ta wɔra, sɪ kɔ taa ve maŋa kam DI na wó pa mini cɔgi-ti tun. Kuntu, We tiŋi-ti sɪ kɔ vu kɔ yi de dɪlu DI na wó dɪ nabiina sariya, yi DI daari DI cɔgi balu na vi-DI tun mu.

⁸ A badon-sonnu-ba, á maŋi sɪ á lwarɪ wonjo kuntu ni ni, kɔ na yi dɪ dí Yuutu Banja-We, de didwi nyɪ dɪ bɪna mɔru mu, yi bɪna mɔru dɪ nyɪ dɪ de didwa mu te We tee ni. ⁹ Nõõna badaara bɔŋi ni dí Yuutu wɔm daani yi o wɔ tu ni o na goni ni te tun. O nan kɪ wɔ-zuru mu dɪ abam, bejwaanti o

ba lagɪ sɪ nõõn-nõõnu cɔgi, o lagɪ sɪ nõõna maama mu na cwəŋə ba lɔni ba wɔru ba yagɪ kəm-balwaaru tum. ¹⁰ Dí Yuutu Zezi tum de dum nan wó ba dɪ dari dɪbam ni ŋwɪtu na yəni o ba te tun mu. De dum kuntu ni sɔɔ zanzan wó kɪ weyuu ni, yi weyuu kum wó ba kɔ je maama. Kɔ daari mini mu wó dɪ wænu tɪlu maama na wɔ weyuu ni, yi tɪga dɪ wænu tɪlu maama na wɔ ka banja ni tun je.

¹¹ Wænu tintu maama nan na lagɪ ti ba ti cɔgi kuntu tun, á ye á laan na maŋi sɪ á taá yi te. A maŋi sɪ á taá tɔgi We dɪ wɔpɔŋo mu, sɪ á taá kɪ DI wɔbɔŋa na lagɪ te tun. ¹² Abam nan na cɔgi de dum We na wó pa Zezi joori o ba tun, sɪ á kwaanti á taá kɪ te na wó pa o ba lɪla tun. De dum kuntu na yiə, mini mu wó dɪ weyuu maama dɪ cɔgi, yi kúu pa kɔ wænu maama lɔni yi ti nyɪnti ti cɔgi. ¹³ We nan goni ni sɪ DI kɪ weyuu-dɔŋu dɪ ti-dɔŋa mu. Dáani mu DI wó pa wænu maama taa tɔgi cɪga. Tintu wænu tum mu dɪbam nan cəgə yi dí tɪna.

¹⁴ Kuntu ŋwaanti, a badon-sonnu-ba, á na cɔgi wænu tum kuntu sɪ ti ba ti kɪ tun, á kwaanti á pa á wɔru taa lana, sɪ á yi taa jɪgi tusim We yigə ni, sɪ á daari á taá ŋwɪ dɪ ywæni dɪ We. ¹⁵ Dí Yuutu wɔm nan na kɪ wɔ-zuru yi kɔ daani tun, lwarɪ-na ni kɔ yi sɪ kɔ ma pa nõõna mu na cwəŋə ba na vɪrɪm. Dɪbam ko-bu-sono Pooli maŋi o pɔpɔnti kuntu doŋ mu o pa abam, kɔ nan tɔgi dɪ We na pɛ-o swan yalu tun mu. ¹⁶ O na pɔpɔnti twaanu tɪlu maama o ma bɪ wænu tum kuntu cɪga kam tun, o yəni o te kuntu doŋ mu ti wɔnti. O nan pɔpɔnti wænu tidonnə ti na dana sɪ nõõna wani ba ni ti kuri, kɔ pa balu na yəri We cɪga kam lanyɪranɪ yi ba wɔbɔŋa bwənə tun jɪgi o zaasum dum kuntu ba pipira, ni ba na yəni ba pipiri We twaanu tɪdaara dɪ te tun. Kɔ nan wó ja ba titi cɔgum mu kɔ ba.

¹⁷ Kɔ nan na yi abam, a badon-sonnu-ba, á laan ye kɔ na wó ba kɔ taa yi te tun. Kuntu ŋwaanti, taá cu-na á titi, sɪ á yi pa nõõn-balwaaru na cwəŋə ba dɪ abam ba tusim dum wɔnti sɪ kɔ pa á ga jəgə kalu á ya na zigɪ da tun. ¹⁸ Á nan ta ve yigə, sɪ á taá ŋwɪ Zezi Krisi zaani dum wɔnti, sɪ á fɔgi á lwar-o á wəli da.

Wɔntu mu yi dɪbam Yuutu dɪ dɪ Vɪrnu. Zulə yi wɔntu nyɪm mu lele kuntu sɪ kɔ taa ve maŋa kalu na ba ti tun. Amina.

**Dayigə tɔno kulu
ZAN
na pɔpɔni tun
Dayigə tɔno kulu Zan na
pɔpɔni tun na bɾi dɪbam
kulu tun mu tuntu**

Zezi kogo kum nakwi Zan deen pɔpɔni tɔno kuntu o pa We nɔɔna balu na jigi bubwea vwan zaasum tiinə na zu ba kogo kum wɔni tun nwaani mu. Bantu vin ni Zezi yi Baŋa-We Bu mu, yi ba daa ta nwi lwarum wɔni.

Zan ma pɔpɔni o bɾi-ba ni Zezi sɔni o yi We Bu mu yi o ji nabiinu o ba lugu baŋa.

Baŋa-We yi pooni tu mu, yi DI yi sono tu. Dɪbam na yi DI biə tun, di maŋi si di taá nwi pooni wɔni mu, si di taá soe daani.

Ku nan daa na yi lwarum jəgə ni, Zan bɾi dɪbam ni di maŋi si di ta di lwarum di We mu, si We yagi DI ma ce dɪbam Zezi na tigi dɪbam nwaani tun. Wɔlu nan na nwi di Zezi tun maŋi si o yagi lwarum kəm mu.

Zezi mu yi Bitara kalu na pai nabiinə nwi tun

¹ Dɪbam pɔpɔni tɔno kuntu si di pa á lwaru wɔlu na maŋi o wɔra pulim ni tun mu. Dɪbam deen ni o kwərə mu, yi di na-o di di yiə di. Di ma fogi di nii-o, yi di ta kwəri di dwe-o di di ja. Ku yi Nwta Bitara woŋo mu di lagi di nɔɔni di abam. ² Nwta kam kuntu nan tu ka nai jaja. Di ma naka, yi di lagi di maŋi ka na yi te tun di bɾi abam. We nwi-dɔŋa kalu na ba ti tun taani mu di lagi di ta. Nwta kam kuntu ya wɔ dɪbam Ko We tee ni mu, yi DI laan pa di lwaru-ka. ³ Di na ne kulu yi di kwəri di ni kulu tun mu di lagi di ta di bɾi abam, si ku pa abam taá jigi wəl-dɔno di dɪbam, di maama na nwi di di Ko We di DI Bu Zezi Krisi tun nwaani.

⁴ Di pɔpɔni wəenu tum kuntu di bɾi abam, si ku pa dɪbam maama tiini di taá jigi wɔpolo mu.

Baŋa-We mu yi pooni tu

⁵ Kwərə kalu dɪbam na ni We Bu Zezi tee ni yi di lagi di ta di bɾi abam tun mu tuntu: Baŋa-We yi pooni tu mu, lim təri DI tee ni di funfun di. ⁶ Di na te di wɔ, di nwi di We, yi di ta na wɔ lim wɔni, ku bɾi ni di fə vwan mu, yi di kikiə ba tɔgi ciga cwəŋə kam. ⁷ Ku daari, di nan na nwi pooni wɔni ni We na wɔ pooni wɔni te tun, kuntu wɔ pa dɪbam maama taá jigi wəl-dɔno daani, yi We Bu Zezi Krisi jana kam wɔ saari di lwarum maama.

⁸ Di nan na te di wɔ, di ba jigi lwarum, di gan di tti mu, ciga təri di tee ni. ⁹ Di nan na se di ta di lwarum di We, DI laan wɔ yagi-di DI ma ce dɪbam, yi DI daari DI saari di wo-balwaarɔ tum maama. Beŋwaani We bá kwani DI ni, DI yi ciga tu mu. ¹⁰ Ku daari, di na te di wɔ, di wɔ ku lwarum, di pai We yi wva-nyum mu, yi ku bɾi ni di wɔ jɔŋi DI taani dum mu di ku di wɔbɔŋa ni.

2

Zezi Krisi mu fogi nabiinə di We daani

¹ A bu-sonnu-ba, a pɔpɔni tɔno kuntu a pa abam, si á yi ku lwarum mu. Dɪbam wɔlu nan na ku lwarum, di jigi wɔlu na wɔ fogi dɪbam di di Ko We daani tun. Wɔntu mu yi Zezi Krisi wɔlu na ba jigi lwarum di funfun di tun. ² Wɔntu mu me o tti o kaani Baŋa-We, yi DI yagi dɪbam lwarum DI ma ce dɪbam. Ku nan dai dɪbam yirani lwarum má, ku yi lugu baŋa nɔɔna maama lwarum nwaani mu.

³ Dɪbam na se We niə yam mu, kú bɾi ni di sɔni di ye-DI. ⁴ Nɔɔnu nan na te o wɔ, wum ye We, yi o na ba se We niə yam, kuntu tu yi wva-nyum mu, yi ciga təri o tee ni. ⁵ Ku daari, nɔɔnu wɔlu nan na se We taani dum tun, kuntu tu yi wɔlu na jigi We sono kum ciga ciga tun mu. Kuntu mu wɔ bɾi ni di sɔni di nwi di We. ⁶ Nɔɔnu wɔlu nan na te o wɔ, o nwi di We, kuntu tu maŋi si o taa nwi ni Zezi Krisi deen na nwi te tun mu.

We ni dum na bɾi te tun

⁷ A badon-sonnu-ba, ni dɔlu a na pɔpɔni a pa abam tun dai ni-dɔbɔri. Di yi ni-doori mu, di maŋi di wɔra di abam mu pulim ni. Ni dum kuntu yi taani dɔlu abam na maŋi á ni tun mu. ⁸ Ku daari, di nan daa ta yi ni-dɔbɔri mu amu na pɔpɔni a pa abam, beŋwaani Zezi mu bɾi ni dum kuntu ciga kam, yi abam di bɾi ciga kam kuntu. Ku maa pa lim maa kea, yi pooni dɔlu na yi ciga tun laan zəŋi.

⁹ Nɔɔnu wɔlu maama na te o wɔ, o nwi pooni wɔni, yi o na culi o donnə, kuntu tu ta wɔ lim wɔni mu di zum maama. ¹⁰ Ku daari, nɔɔnu wɔlu nan na soe o donnə tun, kuntu tu mu nwi pooni wɔni. Kulɔkulu təri o nwi wɔni, ku na wɔ pa nɔɔnu tu lwarum wɔni. ¹¹ Nɔɔnu wɔlu nan na culi o donnə tun wɔ lim wɔni mu o vee, o yəri o na ve me tun, beŋwaani lim dum mu pe o yiə daa ba nai.

¹² A bu-sonnu-ba, a pɔpɔni tɔno kuntu a pa abam, beŋwaani We yagi á lwarum DI ma ce abam Zezi yiri nwaani mu.

¹³ A pɔpɔni a pa abam balu na yi kwə tun, beŋwaani á maŋi á ye wɔlu na maŋi o wɔra pulim ni tun.

A pɔpɔni a pa abam non-dɔnnɔ tum, beɲwaani á wani wo-lwaanɔ tu sutaani.

¹⁴ A biá-ba, a pɔpɔni a pa abam, beɲwaani abam manɔ á ye dí Ko Wɛ.

A pɔpɔni a pa abam balɔ na yi kwá tun, beɲwaani abam manɔ á ye wɔlɔ na manɔ o wɔra pulim ni tun.

Non-dɔnnɔ tum, a pɔpɔni a pa abam, beɲwaani abam dana. Wɛ taani dɔm maa wɔ á wɔni, yi á wani wo-lwaanɔ tu sutaani.

¹⁵ Yi zanɔ-na á taá soe lɔɖɔ banja dɔ ku wo-yɔɔɔɔ tum. Nɔɔnɔ wɔlɔ na soe lɔɖɔ banja wo-yɔɔɔɔ tum tun, kuntu tu daa ba jɔɣi dí Ko Wɛ sono o bicari ni. ¹⁶ Beɲwaani lɔɖɔ banja wɔɔnu tum maama, ku na yi nabiinɔ fra na yɔni ya zɔɔri wo-yɔɔɔɔ tɔlɔ tun, naa nabiinɔ yiá na sui wɔɔnu tɔlɔ tun, naa nabiinɔ na magi ba nyɔɔna dɔ ba jɔɣiɣɔ te tun, tɔntɔ maama dai dí Ko Wɛ nyim, ti yi lɔɖɔ banja nyim mu. ¹⁷ Lɔɖɔ banja dɔ ku wo-yɔɔɔɔ tum nabiinɔ fra na zɔɔri tun lagɔ ti ke mu. Ku daari wɔlɔ nan na ki kulɔ Wɛ wɔbɔnɔ na lagɔ tun mu wɔ ta ηwi si ku taa ve manɔ kalɔ na ba ti tun.

Zezi Krisi Dɔm wɔm na wɔ ba te tin

¹⁸ A biá-ba, lɔɖɔ banja kweelim da yam twe ya ti. Abam nan manɔ á ni ni Zezi Krisi Dɔm wɔm maa bɔna. Lele kuntu, Zezi Krisi dɔna zanzan mu laan nan tu ba wɔra. Ku ma pa dí ye ni da yam kuntu twe ya ti. ¹⁹ Nɔɔna bam kuntu pwe ba titi mu dɔbam kɔɔɔ kum wɔni, ba nan manɔ ba dai dɔbam kɔɔɔ kum nɔɔna cɔga cɔga. Ba ya na yi dɔbam kɔɔɔ kum nɔɔna, ba ya bá yagɔ dɔbam te. Ba nan pwe ba titi kuntu, si ku bɔri lanyirani ni bantɔ wɔlɔwɔlɔ ya manɔ o dai dɔbam kɔɔɔ kum wɔ nɔɔnɔ mu.

²⁰ Ku nan na yi abam, á manɔ á jonɔi Wɛ Joro kum Krisi na pe abam tun, yi ku pa á maama lwarɔ Wɛ cɔga kam. ²¹ Kuntu, a nan na pɔpɔni a pa abam tun, ku dai ni a wɔ, á yari cɔga mu. Wɔnɔ kulɔ ηwaaani a na pɔpɔni tun mu yi si á manɔ á ye kulɔ na yi cɔga, yi á ye ni kulɔ maama na yi wwan tun bá wani ku nunɔi cɔga wuni.

²² Wɔɔn nan yi vwa-nyim tun? Ku yi wɔlɔ na te ni Zezi dai Krisi wɔm Wɛ na tɔnɔi tun mu. Kuntu tu yi Zezi Krisi dɔm mu, yi o vin dí Ko Wɛ dɔ DI Bu wɔm dɔ. ²³ Wɔlɔ maama nan na vin Wɛ Bu wɔm tun, o vin o Ko Wɛ dɔ mu. Ku daari, wɔlɔ maama na bɔri ni o se Wɛ Bu wɔm tun, o Ko Wɛ dɔ wura dɔ kuntu tu.

²⁴ Kuntu, á taá jɔɣi zaasim dɔlɔ á na manɔ á ni pulim ni tun á bicara ni. Á na se á jɔɣi zaasim dɔm kuntu, kulɔ pa abam dɔ Wɛ Bu wɔm dɔ o Ko Wɛ taa ηwi daani. ²⁵ Mu Wɛ Bu wɔm na goni ni si o pa dɔbam kulɔ tun, ku yi Wɛ ηwi-dɔnɔa kalɔ na ba ti tun mu.

²⁶ Amɔ pɔpɔni wɔɔnu tum kuntu a pa abam, si á wani á lwarɔ balɔ na lagɔ ba ganɔ abam tun wɔnɔ mu. ²⁷ Ku nan na yi abam, Wɛ Joro kum Zezi na pe abam tun wɔ á bicara ni, yi á daa wɔ manɔ si nɔɔn-nɔɔnɔ zaasi abam. Wɛ Joro kum bɔri abam wɔnɔ maama kuri. Ku zaasim dɔm yi cɔga mu, dɔ dai vwan. Kuntu tun, á taá ηwi dí Zezi, nɔnɛni ku na bɔri abam te tun.

²⁸ A bu-sonnu-ba, pa-na dí taá ηwi did-o, si manɔ kam o na wɔ joori o ba tun, dí wɔ na baari yi cavura bá ja dɔbam o yigɔ ni. ²⁹ Abam na ye ni Zezi yi cɔga tu tun, lwarɔ-na ni wɔlɔ maama kikiá na tɔɣi cɔga Wɛ cwɔnɔ ni tun yi Wɛ bu mu.

3

Dɔbam yi Wɛ biá mu

¹ Nan bɔnɔi-na á nii, dí Ko Wɛ na tiini DI soe dɔbam te yi DI mai dɔbam DI bɔ ni DI biá tun. Dí nan siuni dí yi kuntu mu. Kuntu mu nɔɔna balɔ na yi lɔɖɔ banja nyim tun yigɔ tɔrɔ dɔ dɔbam, ba na yari Wɛ tun ηwaaani.

² A badon-sonnu-ba, dɔbam laan yi Wɛ biá mu. Dí nan na wɔ ba dí taá yi te tun daa ta wɔ bɔri fasti. Dí nan na ye kulɔ tun mu yi: Zezi na wɔ joori o ba manɔ kalɔ tun, dí laan wɔ ta yi ni wɔm titi na yi te tun, beɲwaani dí wɔ na o na yi te tun fasti. ³ Wɔlɔ maama na jɔɣi tɔna yantu dɔ Zezi tun, kuntu tu manɔ si o taa ηwi dí wɔ-ponɔ, ni Zezi na yi wɔ-ponɔ te tu tun mu.

⁴ Wɔlɔ maama na ki lwarim tun vin Wɛ ni mu. Lwarim kɔm yi Wɛ ni vɔni mu. ⁵ Abam ye ni, Zezi Krisi na tu lɔɖɔ banja tun, ku yi si o saari nabiinɔ lwarim mu o yagɔ. Wɔntɔ nan ba jɔɣi lwarim dɔ finfin dɔ. ⁶ Kuntu, wɔlɔ maama na ηwi did-o tun yagɔ lwarim kɔm mu. Wɔlɔ maama nan ta na ki lwarim tun, ku bɔri ni o ta wɔ lwarɔ Zezi mu, yi o kwari o yari o na yi wɔlɔ tun.

⁷ A bu-sonnu-ba, yi pa-na nɔɔn-nɔɔnɔ na cwɔnɔ o ganɔ abam. Wɔlɔ maama titɔnɔ na tɔɣi cɔga tun mu jɔɣi cɔga Wɛ tee ni, ni Zezi na jɔɣi cɔga te tun. ⁸ Ku daari, wɔlɔ maama nan ta na tɔɣi lwarim kɔm tun, ku bɔri ni o yi sutaani nɔɔnɔ mu, beɲwaani sutaani manɔ dɔ ki lwarim ku zigi pulim ni mu. Wɛ Bu wɔm nan tu lɔɖɔ banja si o cɔɣi sutaani titɔnɔa mu. ⁹ Wɔlɔ maama na yi Wɛ bu tun yagɔ lwarim kɔm mu, beɲwaani Wɛ dam dɔlɔ na pai ηwɔa tun wɔ o tee ni. Kuntu tun, o daa bá wani o ta taa ki lwarim, o na yi Wɛ bu tun ηwaaani. ¹⁰ Kuntu mu yi kulɔ na pɔɔri balɔ na yi Wɛ biá dɔ balɔ na yi sutaani biá tun daani. Wɔlɔ maama kikiá na ba tɔɣi cɔga yi o ba soe o donnɔ tun dai Wɛ nɔɔnɔ.

¹¹ Ku yi cɔga mu, dí manɔ si dí taá soe daani. Kuntu mu yi Wɛ kwarɔ kam abam

na manji á ni pulim ni tun. ¹² Dí nan wu manji si dí ki nuneeni Kayin na ki kulb fanja fanja tun. Wuntu deen yi wo-lwaanu tu sutaani juja noonu mu, yi o gu o nyaani. Bee nan mu ki yi o gu-o? Ku yi wum tti kikiá na ba lana, yi o nyaani wum kikiá togi ciga tun njaani mu.

Dí manji si dí taá soe daani mu

¹³ A ko-biá-ba, lugu banja noona bam na culi abam, á yi pa ku so abam. ¹⁴ Ku na yi dibam, dí ye ni dí manji dí yagi tuntu cwəjə, yi dí daari dí togi We nwi-dnja kam cwəjə mu. Dí na soe dí donnə tun mu pai dí lwarí kuntu. Wulb maama nan na ba soe o donj tun ta wu tuntu juja ni mu. ¹⁵ Wulb maama na culi o donnə tun yi non-guru mu. Abam nan ye ni non-guru bá wani o taa jigi We nwi-dnja kam o bicari ni.

¹⁶ Zezi na tiini o soe dibam tun mu te o se si o ti dibam njaani. Kuntu mu pe dí lwarí sono ciga ciga na yi te tun. Mu ku kuri dibam dí manji si dí se si dí ti dí donnə njaani. ¹⁷ Noonu wulb maama na yi jijiguru tu tun na ne ni o donj ba gara, yi o na wu pe o njaana zu-o, ku bri ni We sono kum təri kuntu tu bicari ni mu.

¹⁸ A bu-sonnu-ba, dí kikiá mu manji si ya bri ni dí sono kum dí na jigi tun dai nitaani yirani, si ku yi sono kulb na yi sono ciga ciga tun mu.

¹⁹ Dí na jigi sono kum kuntu donj, ku pa dí lwarí ni dí suni dí togi ciga cwəjə kam, yi ku pa dí bicara taa tigi jəgə didba We yigə ni. ²⁰ Kuntu, dí bicara nan na pe dí lwarí ni dí ki dí tusi, dí ye ni We ye DI dwe dí bicara yam na ye te tun, yi duntu mu ye wənu maama.

²¹ A badon-sonnu-ba, dibam bicara nan na bá wani ya cəgi dibam tun, dí wu ta jigi baari We yigə ni. ²² Dí wu na wonjo kulb maama dí na wu loori DI tee ni tun, dí na se DI ni yi dí ki kulb na poli DI wu tun njaani. ²³ Ni dilb We na pe dibam tun mu tuntu: Dí manji si dí ki dí wu-didba di DI Bu Zezi Krisi, si dí kwəri dí taá soe daani, nuneeni wuntu na pe dibam ni si dí taá soe-da te tun. ²⁴ Wulb maama na se We niə yam tun nwi di DI mu, yi We di wura di kuntu tu. We Joro kum DI na pe dibam tun mu pe dí lwarí ni We suni DI wura di dibam.

4

Dí na wu ki te dí lwarí We Joro di sutaani joro daani tun

¹ A badon-sonnu-ba, yi zan-na á se noonu wulb maama na te o wu We Joro kum wu o tee ni tun. A nan manji si á maasi mu á nii, si á lwarí ku na yi We Joro kum naa ku na dai. Benjaani vwa-We-nijonə

zanza tu ba karí lugu banja ni ba ganu noona. ² A nan lagi a bri abam á na wu ki te, si á lwarí ku na yi We Joro kum naa ku dai tun mu. Noonu wulb maama na se o wu, Zezi Krisi deen jigi nabiinu o ba lugu banja tun, We Joro kum wu kuntu tu tee ni. ³ Ku daari, noonu wulb maama na vtu Zezi tun, We Joro kum təri kuntu tu tee ni, yi joro kulb na wu o tee ni tun yi Zezi Krisi Dum wum nyim mu. Abam manji á lwarí ni Dum wum kuntu lagi o ba lugu banja. Lele kuntu o nan manji o ba o wura.

⁴ A bu-sonnu-ba, abam yi We noona mu, yi á wani vwa-nyina bam kuntu, benjaani We Joro na wu á wuni tun, ku dam dwe joro kulb na wura di lugu noona bam tun dam. ⁵ Vwa-nyina bam kuntu kugu je wu lugu banja ni mu. Kuntu njaani ba na yəni ba noonu kulb tun nurji lugu banja mu, yi ku noona bam yəni ba se bantu na te kulb tun. ⁶ Ku nan na yi dibam, dí yi We noona mu. Wulb maama na ye We tun mu wu se dibam na te kulb tun. Wulb nan na dai We noonu tun ba sea. Kuntu mu dí wu wani dí lwarí Joro kulb na yi ciga di wwan joro kum daani.

We yi sono tu mu

⁷ A badon-sonnu-ba, pa-na dí taá soe daani, benjaani sono nurji We te mu. Wulb maama na soe o donnə tun, kuntu tu yi We bu mu, yi o kwəri o ye We. ⁸ Wulb maama nan na ba soe o donnə tun ta wu lwarí We, benjaani We yi sono tu mu. ⁹ We nan bri ni DI soe dibam, di DI na tunj DI Bu-dua si o ba lugu banja si dí wani dí na DI nwi-dnja kam wum njaani tun. ¹⁰ Sono kum nan na yi te tun mu tuntu: Ku dai ni dibam mu soe We, ku yi We mu soe dibam. Duntu sono kum mu pe DI tunj DI Bu wum si o ba o ti o ma o jana kam o saari di lwarim.

¹¹ A badon-sonnu-ba, We na tiini DI soe dibam kuntu tun, ku manji si dibam di ta soe daani mu. ¹² Noonu-noonu tərə o yi na ne Banja-We. Nan di ku di, dí na soe daani, We wu ta wura di dibam, yi DI sono kum wu di bicara ni ciga ciga.

¹³ We na pe dibam DI Joro kum tun mu pai dí ye ni dí nwi di We, yi We di wura di dibam. ¹⁴ Dibam ne ni dí Ko We tunj DI Bu wum si o ba lugu banja o ji nabiinə Vurnu mu. Ciga kam kuntu mu dibam nan jigi di bri noona. ¹⁵ Wulb maama na bri jaja ni Zezi yi We Bu mu tun, We wura di kuntu tu, yi wuntu di nwi di We. ¹⁶ Dibam tti lwarí We na soe dibam te tun, yi dí se DI sono kum kuntu. We yi sono tu mu. Wulb maama na nwi sono wuni tun, kuntu tu nwi di We mu, yi We di wura did-o.

¹⁷ We sono kum na wu dibam bicara ni ciga ciga, ku pa di na baari de dim We na

wó ba DÍ di nabiinè saríya tún. Beɲwaani dɔ́bam ɲwí dɔ́ We lɔ́gɔ́ baɲa ní, ní Zezi dɔ́ na ɲwí dɔ́ DÍ te tún mu. ¹⁸ Fòóni bá wani dɔ́ taa wó sono wòni. Sono kólu na yí cɔ́ga tún mu wó zéli fòóni kɔ́ pa dɔ́ viiri. Zwe varɲum mu pai fòóni wɔ́ra. Kóntu tún, nɔ́ɔnu wólu na kwarí fòóni tún, kɔ́ brí ní We sono kóm tɔ́ri o bicari ní cɔ́ga cɔ́ga mu.

¹⁹ We na de yigè DÍ soe dɔ́bam tún mu pai dɔ́bam dɔ́ jigí sono. ²⁰ Nɔ́ɔnu na te o wí, wóm soe We, yí o ta na culi o donnè, kóntu tu yí vwa-nyum mu. Beɲwaani, nmú yí na nai n doɲ yí n ba so-o tún, n bá wani n ta n soe We yí n yí ba na-DÍ. ²¹ Ní dɔ́lu We na pe dɔ́bam tún mu tɔ́ntu: Wólu maama na soe dɔ́ntu tún maɲí sí o ta soe o donnè dɔ́ mu.

5

Zezi na pe dɔ́bam wɔ́no lɔ́gɔ́ baɲa ní te tɔ́n

¹ Wólu maama na kí o wó-dɔ́dɔ́ba o se ní Zezi yí Krisi wóm We na tɔ́ɲí tún, kóntu tu yí We bu mu. Wólu maama nan na soe kó tún soe kó wóm biè dɔ́ mu. ² Kóntu, dí na soe We yí dí se DÍ niè yam, dí ye ní dí soe DÍ biè dɔ́ mu. ³ Dí na wó ta soe We te tún mu yí sí dí taá se DÍ niè yam. DÍ niè yam tɔ́gum nan bá ta cana dɔ́ dɔ́bam, ⁴ beɲwaani wólu maama na yí We bu tún wani lɔ́gɔ́ baɲa wo-balwaaru tum. Kó yí dɔ́bam na kí dí wó-dɔ́dɔ́ba dɔ́ Zezi tún mu pe dí wani wo-balwaaru tum kóntu. ⁵ Nɔ́ɔn-nɔ́ɔnu tarè o na wó wani lɔ́gɔ́ baɲa wo-balwaaru tum, kó na dai wólu maama na se ní Zezi yí We Bu tún yíraní.

Baɲa-We brí ní Zezi yí DÍ Bu mu

⁶ Zezi Krisi mu yí wólu deen na tu lɔ́gɔ́ baɲa, yí Baɲa-We brí ní o yí dɔ́ntu Bu maɲa kalu ba na miis-o na wòni dɔ́ maɲa kalu o na tɔ́ga yí o jana nunjí tún. Kó nan dai na yíraní, kó yí na dɔ́ jana mu. We Joro dɔ́ nan brí jaja ní wə́nu tum kóntu yí cɔ́ga mu, kó na yí cɔ́ga tu tún ɲwaani. ⁷ Kóntu, We de wə́nu tɔ́tɔ́ ɲwaani mu DÍ pa dí lwarí ní DÍ zɔ́gɔ́ DÍ Bu wóm cɔ́ga kam kwaga ní. ⁸ Kó yí DÍ Joro kóm dɔ́ na bam dɔ́ jana kam mu. Wə́nu tum kóntu maama brí cɔ́ga dɔ́dɔ́ba mu. ⁹ Dɔ́bam yə́ni dí se nabiinè na te kólu ní kó yí cɔ́ga tún. Kó nan na yí We na zɔ́gɔ́ cɔ́ga kalu kwaga ní tún, ka tiini ka jigí kuri ka dwe nabiinè na te kalu tún. Dɔ́ntu nan mu yí dɔ́lu na zɔ́gɔ́ Zezi kwaga ní yí DÍ brí ní o yí DÍ Bu tún. ¹⁰ Kóntu ɲwaani, wólu maama na kí o wó-dɔ́dɔ́ba dɔ́ We Bu wóm tún, kóntu tu jigí We cɔ́ga kam kóntu o bicari ní. Kó daari, wólu maama na wó se We tún, kóntu tu brí ní We yí vwa-nyum mu, beɲwaani o wó se cɔ́ga kalu We na tagí DÍ Bu wóm ɲwaani tún. ¹¹ Cɔ́ga kam kóntu mu yí We

na pe dɔ́bam ɲwí kalu na ba ti tún. ɲwí kam kóntu nan yí DÍ Bu wóm ɲwaani mu. ¹² Wólu maama na ɲwí dɔ́ We Bu wóm tún, kóntu tu mu jigí We ɲwí kam kóntu. Wólu nan na ba ɲwí dɔ́ We Bu wóm tún, kóntu tu ba jigí We ɲwí kam kóntu.

¹³ Amú pɔ́pɔ́ni wə́nu tɔ́ntu a pa abam balu na kí á wó-dɔ́dɔ́ba dɔ́ We Bu wóm tún, sí á lwarí ní á sɔ́ni á na ɲwí kalu na ba ti tún We tee ní. ¹⁴ Kóntu mu dí ye fasí We yigè ní ní, dí na loori wɔ́ɲo DÍ tee ní yí kó tɔ́gɔ́ DÍ wóbuɲa, DÍ wó cə́gɔ́ dí loro kóm. ¹⁵ Dí nan na ye ní We cə́gɔ́ dɔ́bam loro kóm, dí ye ní dí wó na wɔ́ɲo kólu dí na loori DÍ tee ní tún.

¹⁶ Nmú na ne n doɲ wɔ́ra o kí lwarum, yí kó dai lwarum dɔ́lu na jig-o dɔ́ ve tɔ́ntu wó tún, kó maɲí sí n loori We mu n pa-o. N na loori We kóntu, DÍ laan wó pa n doɲ wóm na ɲwí. Kó nan yí balu na kí lwarum dɔ́lu na ba jigí-ba dɔ́ ve tɔ́ntu wó tún ɲwaani mu. Kó daari, lwarum didoɲ wɔ́ra dɔ́ na wó pa tɔ́ntu ja wólu na kí-dɔ́ tún. Amú nan wó tagí ní á loori We á pa kóntu tu. ¹⁷ Kám dɔ́lu maama na ba tɔ́gɔ́ cɔ́ga tún yí lwarum mu. Lwarum nan wɔ́ra dɔ́ na ba jaani nɔ́ɔnu dɔ́ ve tɔ́ntu wó. Kó yí dɔ́ntu taani mu a tea. ¹⁸ Dí ye ní wólu maama na yí We bu tún daa ba paali o ta kí lwarum, beɲwaani We Bu wóm tɔ́tɔ́ mu níi wóntu baɲa ní, yí o baá pa wo-lwaanu tu sutaani wan-o. ¹⁹ Dɔ́bam ye ní dí yí We nɔ́ɔna mu. Kó daari balu maama na jigí kugu je lɔ́gɔ́ baɲa ní tún wó wo-lwaanu tu sutaani jɲa ní mu. ²⁰ Dí ye ní We Bu wóm mu tu lɔ́gɔ́ baɲa, yí o vɔ́ri dí swan yí dí wani dí lwarí Baɲa-We cɔ́ga cɔ́ga. Dí nan ɲwí dɔ́ Cɔ́ga Tu Baɲa-We, dí na ɲwí dɔ́ DÍ Bu Zezi Krisi tún ɲwaani. Wóntu mu yí We cɔ́ga cɔ́ga, o yí ɲwí kalu na ba ti tún tu.

²¹ A bu-sonnu-ba, á taá cu á tɔ́tɔ́ sí á yí tɔ́gɔ́ jwə́nə.

Tɔŋɔ kɔlɔ
ZAN
na pɔpɔni o ki bile tun
Tɔŋɔ kɔlɔ Zan na pɔpɔni
o ki bile tun na bri dɔbam
kɔlɔ tun mɔ tintu

Zan daa ta mɔ pɔpɔni tɔŋɔ kɔntu o pa Zezi kɔgɔ kɔm jɔgɔ didɔa ni o na bɛ-kɔ ni nu di o biɛ tun.

O kwe-ba si ba taa ŋwi cɔga wɔni si ba daari ba taa soe daani mu. O ma ta kwɛri o kaani-ba si ba ci ba titi di vwan zaasum tiinɔ bam.

¹ Amɔ wɔlɔ na yi Zezi kɔgɔ kɔm nakwi tun mɔ pɔpɔni tɔŋɔ kɔntu a pa dɔbam nu wɔlɔ Wɛ na kuri tun, di biɛ balɔ na wɔ nmu kɔgɔ kɔm wɔni tun.

A soe abam cɔga cɔga. Ku nan dai amɔ yirani mɔ soe abam, kɔ yi di balɔ maama na lwarɔ Wɛ cɔga kam tun di mu. ² Bɛŋwaani dɔbam maama se Wɛ cɔga kam, yi kɔ daa bɔ fɔgi ka ti dɔbam tee ni.

³ Di Ko Wɛ di Di Bu Zezi Krisi wɔ pa dɔbam yazurɔ di yu-yoŋo, yi Di daari Di duri di ŋwanɔ, dɔbam balɔ na se Wɛ cɔga kam yi di soe daani tun.

Cɔga di sono taani

⁴ Amɔ wɔ poli lanyirani di a na lwarɔ ni nmu biɛ bam badaara tɔgi cɔga cwɛŋɔ kam, nɔnɛni dɔbam Ko Wɛ na pe dɔbam ni si di taá ki te tun. ⁵ A nu, a lagɔ a ta di nmu si di maama manɔ si di taá soe daani. A na pɔpɔni kɔlɔ tun dai ni-dɔuri, kɔ manɔ kɔ yi Wɛ ni dum di na ni pulim ni tun mu.

⁶ Di na wɔ ta soe daani te tun mɔ yi si di taá ŋwi ni Wɛ niɔ yam na bri te tun. Wɛ ni dum nan yi si á taá tɔgi sono cwɛŋɔ mu. Abam nan manɔ á lwarɔ Di ni dum kɔntu pulim ni mu.

⁷ Vwa-nyina zanzan mɔ tu ba kari lɔgu banja ni ba gani nɔɔna. Vwa-nyina bam kɔntu maa ba se ni Zezi Krisi jigi nabiinu mɔ o ba lɔgu banja. Nɔɔnu wɔlɔ nan na te kɔntu tun yi vwa-nyim mu, yi o yi Zezi Krisi dum mu. ⁸ Kɔntu ŋwaani, á fɔgi á ci á titi, si á na tɔŋi kɔlɔ Wɛ ŋwaani tun yi zanɔ kɔ ji kafe, si á wani á na ŋwuru tɔlɔ maama Wɛ na wɔ pa abam tun.

⁹ Taá ye-na ni, nɔɔnu wɔlɔ maama na yagi Zezi Krisi zaasum dum yi o daari o bri wɛɛnu tidonnɔ o wɛli da tun, Wɛ tɛri kɔntu tu tee ni. Ku daari, nɔɔnu wɔlɔ nan na se o tɔgi Zezi zaasum dum tun, di Ko Wɛ di Di Bu wɔm wɔra di kɔntu tu. ¹⁰ Kɔntu, nɔɔnu na tu abam te, yi o zaasum dum na dai Zezi Krisi nyim dum, á yi se á pa o zu á sam. Nan bri á yi zaan-o di. ¹¹ Nɔɔnu

wɔlɔ na zaan-o tun, kɔntu tu di tɔgi o wɛli o kɛm-balwaaru tum wɔni mu.

¹² Amɔ ya jigi wɛɛnu zanzan si a ta a bri abam. A nan ba lagɔ si a pɔpɔni a ki tɔŋɔ ni. A nan bɔŋi ni, áá ba abam te si a laan ŋɔɔni didaani abam jaja, si kɔ pa dɔbam wɔpɔlo kɔm tiini kɔ gaali.

¹³ Dɔbam balɔ na yi nmu cɔru biɛ yi Wɛ kuri dɔbam di tun mɔ jɔɔni nmu.

Tɔno kulu
ZAN
na pɔpɔni o ki bitɔ tun
Tɔno kulu Zan na pɔpɔni
o ki bitɔ tun na bri dɔbam
kulu tun mu tuntu

Zezi kɔgɔ kum nakwi Zan daa ta mu pɔpɔni tɔno kuntu o pa nɔɔnu wudonj o yiri mu Gayusi.

O pɔpɔni o tee Gayusi di o na togi We ciga kam yi o zɔni We nɔɔna badonnɛ te tun ŋwaani mu.

Zan ma daari o ta nɔɔnu wudonj taani o yiri mu Diyotrefi o wi, o wɔ ki lanyirani di o na wɔ jɔŋi wum taani yi o wɔ jeeri We nɔɔna bam lanyirani tun.

O daa ta ma daari o tee nɔɔnu wudonj o yiri na yi Demetrisi, wɔntu yi nɔn-ŋum mu nɔɔna maama yigɛ ni.

Tɔno kuntu bri dɔbam si di yi lwani nɔn-balwaaru kikiɛ, si di taá ki lanyirani di togi We ciga kam di sono, di di na wú jeeri di ko-biɛ lanyirani te tun.

¹ Amu wulɔ na yi Zezi kɔgɔ kum nakwi tun mu pɔpɔni tɔno kuntu a pa a cilonj-sono Gayusi. Amu soe nmu ciga ciga.

² A cilonj-sono, We wú ki-m lanyirani wɔŋo maama wɔntu. A loori We mu a pa nmu, si n yira taa jigi yazurɛ, ni n bicari na togi We cwɛŋɛ kam lanyirani te tun.

³ Di ko-biɛ badaara tu ba ta nmu taani, yi ku pa a tiini a na wɔpolo di a na lwarɔ ni n togi ciga cwɛŋɛ kam lanyirani tun. A nan ye ni n sɔnti n togi ciga kam kuntu mu.

⁴ Kulɔkulu tɛrɛ ku na wú wani ku pa a ja wɔpolo ku dwani a na lwarɔ ni a biɛ bam sɔnti ba togi ciga cwɛŋɛ kam tun.

⁵ A cilonj-sono, nmu ki lanyirani di n na yɛni n zɔni di ko-biɛ bam te tun, di ku na manɔ ku yi vɛrɛ di. ⁶ Di ko-biɛ bam tagi Zezi kɔgɔ kum yigɛ ni nmu na ki-ba lanyirani te tun. Ku lana si n ta n wɛli-ba ba cwɛŋɛ kam vɛŋɛ wɔntu, si ku manɔ di We wubɔŋa na lagɔ te tun. ⁷ Bɛŋwaani nɔɔna bam kuntu nunɔ si ba tɔɔli Zezi Krisi kwɛr-ywɛŋɛ kam mu. Ba nan ba jɔŋi kulɔkulu balɔ na ba togi Zezi ciga kam tun jɔŋa ni. ⁸ Kuntu ŋwaani ku manɔ si dɔbam mu zɔni nɔɔna bam kuntu dwi si ba wani ba tunɔ, si ku bri ni dɔbam di togi di tunɔ We ciga kam ŋwaani.

⁹ Amu dɛɛn pɔpɔni tɔno a pa abam Zezi kɔgɔ kum. Diyotrefi wulɔ nan na lagɔ si o taa yi á yigɛ tu tun ba lagɔ si o jɔŋi kulu dɔbam na te tun. ¹⁰ Kuntu ŋwaani, a na tu abam te, aá ta wo-balwaaru tɔlɔ maama o na ki tun á maama yigɛ ni jaja. Wɔntu yɛni o ŋɔɔni ta-balwaaru mu o pa dɔbam.

Kuntu nan ta ba poli o wɔ. Kulu na wɛli da tun, o yɛni o ba se si o jeeri di ko-biɛ bam lanyirani, yi o daari o cɛŋi balɔ na lagɔ si ba jeeri-ba lanyirani tun di, yi o ta zɛli-ba Zezi kɔgɔ kum wɔntu.

¹¹ A cilonj-sono, yi se n lwani nɔn-balwaaru kikiɛ, nmu za n kwaani n ta n ki lanyirani. Wulɔ maama na ki lanyirani tun yi We nɔɔnu mu. Wulɔ nan na ki kɛm-balwaaru tun ta wɔ lwarɔ We. ¹² Ku nan na yi Demetrisi, nɔɔna maama te o na yi nɔn-ŋum te tun, yi o na togi ciga kam te tun di bri ni o yi nɔn-ŋum mu. Dɔbam di nan bri ni ku yi ciga mu, yi abam ye ni di na te kulu tun sɔnti ku yi ciga mu.

¹³ A ya jigi wɛɔnu zanzan si a ta a bri abam. A nan ba lagɔ si a pɔpɔni a ki tɔno ni. ¹⁴ A nan bunɔ si aá ba abam te lele, si di laan ŋɔɔni daani jaja.

¹⁵ We wú pa-m yazurɛ.

Nmu cilonnɛ balɔ na wɔ yo seeni tun maama jɔɔni nmu. N di jɔɔni di cilonnɛ bam didba didba ba na wɔ nmu tee ni tun n pa dɔbam.

**Tono kulu
ZUDI
na pupuni tun
Tono kulu Zudi na
pupuni tun na bri dibam
kulu tun mu tuntu**

Zudi deen pupuni Zezi noona bam maama njwaani mu. O tono kum bitari sim tiini si nyi di tono kulu Piyeeeri na pupuni o ki bile tun bitari sim. Twaanu tuntu tile maama cu balu na bri vwan zaasum yi ba kwari ba togi wo-digiru kikia yalu ba fra na zoori tun mu.

Zudi bri vwan zaasum tiine bam na tiini ba ki wo-balwaarv te tun, yi o bri ni We wó cögi-ba.

O ma daari o kwe We noona bam si ba taa ki ba wu-didba di Zezi ba zigi kənkəŋ We cwəŋə kam wuni di DI Joro kum dam, si ba taa soe daani, si Zezi Krisi pa-ba We njw-donja kalu na ba ti tun.

¹ Amu Zudi wulv na yi Zezi Krisi tuntuŋv yi a yi Zaki nyaani tun mu pupuni tono kuntu, si a pa abam balu We na bəŋi si á taa yi DI noona tun. Abam mu yi balu dí Ko We na soe yi Zezi Krisi nii á bəŋa ni tun.

² We wó duri abam njwanja yi DI pa abam yazurə di sono kv ja gaal.

Balu na pipiri We ciga kam tin na ki te tin

(2 Piyeeeri 2:1-17)

³ Amu badon-sonnu-ba, amu ya manj a tiini a lagv si a pupuni tono mu a pa abam a ma njoonv vrum dilv dibam maama na ne We tee ni tun woŋo na yi te tun. Amu laan nan ne ni ku yi fifiun mu si a pupuni tono a ma pa abam baari, si á kwaanv á zigi kənkəŋ We ciga kam njwaani. Ku yi ciga kam kuntu mu We manj DI ki DI noona bam juŋa ni, yi ka bá fogi ka ləni.

⁴ Benjwaani non-balwaarv mu njogi ti zv ti gwaanv abam kogo kum wuni. Ba maa yəni ba pipiri We ciga kam, si ku pa ba na cwəŋə ba taa togi wo-digiru kikia yalu ba fra na zoori tun, yi ba ta bəŋi ni We wó duri ba njwanja DI na yi njwanja tu tun njwaani. Ba maa vuv Zezi Krisi wulv yirani na yi dibam Pe di di Yuutu tun. Fəŋa fəŋa tun We tono kum manj kv bri ni We wó di noona bantv dwi saruya.

⁵ Amu nan lagv a guli abam wəənu tlv á na manj á ye ti ni ni lanyirani tun mu. Á ye ni di Yuutu Banja-We deen vuv DI noona Yisurayelv tiine bam DI pa ba nuŋi Ezipi tv kum wuni, yi DI laan daari DI pa balu na wv ki ba wu-didba di DI tun ti. ⁶ Á manj á

ye We na ki te di malesv silv na lagv si si dam taa dwe We ya na pe-si te tun. Si ma yagv jəgə kam We na pe-si tun. We ma vov si di capunv DI di je silv na yi lim yirani tun wuni DI yagv da, si si taa wəra taan, si DI saruya de kamunu kum na yə, si DI laan pa si na cam. ⁷ Nan guli-na noona balv deen na zoori Sodəm di Goməəri ni tun di tuntu dilv na batwarv da tun woŋo. Bantv di deen togi boorim wo-digiru kikia mu, yi kv dai di nabiine yirani má mu ba kia. We ma pa ba na cam di mini dilv na ba di di dwe tun, si kv taa yi maana kv bri noonv maama.

⁸ Vwan zaasum tiine bam kuntu na gwaanv abam wuni tun, ba di togi kikia yantv donj mu. Ba maa dwe dundwiva yalu na pai ba ki lwarim ba cögi ba yira tun. Ba maa ba lagv si ba se wulv na jigi ni ba banja ni tun, yi ba twi didəera balu na wv weyuu tlampolo ni tun. ⁹ We malesv didəerv Misedelv titi nan wv se o ki kuntu. O deen na magv kantogv di svtaani Moyisi yira yam kəm njwaani tun, o wv se o twi-di o njoonv di woŋo. O nan na tagv kulu tun mu yi si: «We wó pa n na cam.» ¹⁰ Kv daari vwan zaasum tiine bam nan njoonv ba twi woŋo kulu maama ba na yəri kv kuri tun mu. Ba na ye wəənu tlv maama tun, ba yi ni ga-vara na ba jigi wubəŋa yi ba ki yov yov te tun mu. Ba nan wó da tuntu kwaga mu ba na cöŋum. ¹¹ We nan wó pa ba na ləer, si ba tlvəŋa ba togi cwəŋə ni Kayin titlvəŋa deen na ba togi cwəŋə te tun mu. Ba yi ma su səbu kulu ba na wó na ba kəm-balwaarv tum banja ni tun, ni Balam deen na ki te tun. Ba ma vuv We ni yi ba cögi, ni Kore di deen na vuv We ni yi o cögi te tun.

¹² Abam na yəni á la daani si á di sono wódiu kum tun, noona bam kuntu nyi di kandwa na wv soonv wuni te tun mu abam dim dvm manja ni. Ba nan ba kwari cavura di ba na tiini ba di te tun. Ba nyi di dva na tntv yi ka da viu ka saagi te tun mu. Ba ma ta nyi di tweeru tlv na ba ləri biə tun mu, kv ya zv manj kv yi ti lərim manja di. Ba nyi di tweeru tlv ba na gogv di ti kurə maama tun mu. Ba ba jigi njwiv di funfun di. ¹³ Ba nyi di na-fara na pogli te tun mu, yi ba cavura kikia yam nyi di na na pogla yi ba zanj puŋə te tun. Ba ba jigi jəŋə je, ni calcwv na karv si beeri te tun. We nan li jəgə kalu na tiini ka yi lim tun mu, si DI ki-ba da si kv taa ve manja kalu na ba ti tun.

¹⁴ Enəki wulv na ki Adam naarv tum kuni burdv tu tun deen manj o ta noona bam kuntu taani o wv: «Dí Yuutu Banja-We wó ba di DI malesv kuni murrv murrv, si DI di nabiine maama saruya. ¹⁵ We laan wó pa balv maama na ba togi-DI tun na cam

dɪ ba kəm-balwaarɔ tɪɫ maama ba na kɪ ba vɪn Wɛ ni dɪm tɪn, dɪ ta-balwaarɔ tɪɫ maama lwarɪm kərə bam kɔntɔ na ŋɔɔntɔ ba gooni Wɛ tɪn.»

¹⁶ Nɔɔna bam kɔntɔ yəni ba pɔɔntɔ mu, yɪ ba ba fɔgi ba jɪgi wɔpolo dɪ ba na yɪ te tɪn. Ba maa tɔgi wo-yɔɔrɔ tɪɫ maama ba fra na zɔvɪ tɪn. Ba maa ŋɔɔntɔ kamunni ba pa ba tɪtɪ, yɪ ba sɔŋɪ ni dɪ nɔɔna sɪ ba na nyɔɔrɪ ba baŋa nɪ.

Wɛ nɔɔna na maŋɪ sɪ ba yɪrɪ ba tɪtɪ te tɪn

¹⁷ Amɔ badon-sonnu-ba, abam nan maŋɪ sɪ á guli dɪ Yuutu Zezi Krisi tuntɔŋna bam deen na maŋɪ ba ta kɔɫ dɪ abam tɪn mu.

¹⁸ Ba deen wɪ: «Lɔgɔ baŋa kweelim da yam na yɪə, nɔɔna badonnə wó ta wɔra ba na yáali Wɛ cɪga kam yɪ ba vɪn Dɪ ni, yɪ ba daari ba tɔgi wo-yɔɔrɔ tɪɫ ba tɪtɪ fra na zɔvɪ tɪn.» ¹⁹ Nɔɔna bam kɔntɔ dwi mu yəni ba paɪ nɔɔna pɔɔrɪ daanu. Ba wɔbɔŋa tɔgi lɔgɔ baŋa wo-yɔɔrɔ mu, yɪ Wɛ Joro kɔm təri ba bɪcara nɪ.

²⁰ A badon-sonnu-ba, kɔ nan na yɪ abam, á kwaanɪ á taá wəli daanu sɪ á bɪ lanyɪranɪ dɪ Wɛ cɪga kam á na kɪ á wɔ-dɪɫba dɪ ka tɪn. A taá warɪ Wɛ dɪ Dɪ Joro kɔm dam.

²¹ Á taá ŋwɪ dɪ Wɛ sono kɔm Dɪ na pɛ abam tɪn, sɪ á taá cəgi dɪ Yuutu Zezi Krisi na wó ba o pa á na Wɛ ŋwɪ-dɔŋa kalɔ na ba ti tɪn, o na jɪgi abam ŋwanja tɪn ŋwaanɪ.

²² Á taá duri balɔ na jɪgi bɔbwea tɪn ŋwanja, sɪ á taá wəli-ba. ²³ Badaara wɔra á na maŋɪ sɪ á vrɪ-ba mini dɪɫ na lagɪ dɪ cɔgi-ba tɪn wɔntɔ mu. Kɔ daari balɔ wo-yɔɔrɔ kikiə na pɛ ba jɪgi digiru tɪn, sɪ á taá jɪgi ba ŋwanja, á nan taá yɪrɪ á tɪtɪ dɪ ba wo-digiru tɪn, sɪ á daari á taá culi kɔɫ maama na yɪ lwarɪm nyum tɪn.

²⁴ Zuli-na Wɛ dɪɫ na jɪgi dam sɪ Dɪ taa cɔ abam sɪ á yɪ tɔ tusim wɔntɔ tɪn. Dɪ laan wó pa abam ba á zɪgi Dɪ yigə nɪ yɪ tusim tərə, sɪ á na Dɪ paari-zulə yam dɪ wɔpolo.

²⁵ Dɪntɔ yɪranɪ mu yɪ Wɛ, Dɪ dɔŋ daa tərə. Dɪ de dɪ Yuutu Zezi Krisi ŋwaanɪ mu Dɪ vrɪ dɪbam lwarɪm wɔntɔ. Dɪntɔ mu maŋɪ dɪ zulə dɪ yɪrɪ kamunu dɪ paari dɪ dam, kɔ na zɪgi pulim nɪ kɔ ba kɔ yɪ zɪm, sɪ kɔ taa ve maŋa kalɔ na ba ti tɪn. Amina.

**WƏNU TILU WE NA BRI
ZAN
DI ma guri tun
Wənu tilu We na bri
Zan DI ma guri tun na bri
dubam kulɔ tun mu tuntu**

Zan deen pupɔni tɔno kuntu maɲa kalɔ Rom tiinə pa-faru wum na beesi Zezi noona bam zanzan, ba na wi Zezi yiranu mu yi ba Yuutu yi ba wu zuli pa-faru wum di zula yalu na yi We nyim tun nwaani mu.

Maɲa kalɔ Zan na pupɔni tun o wu Patimɔsi zoɲo kulɔ na na kaagi tun yuu ni mu. Ba deen jaan-o ba vu ba yagi jəgə kantɔ ni, o na tɔɔli We kwər-ywəɲə kam tun nwaani mu.

Zan nan pupɔni si o pa Zezi noona bam na baari si ba ta jigi tina, Zezi na wani woɲo maama tun nwaani mu.

Tɔno kuntu wani nyinyuru zanzan wura ti na nuɲi faɲa faɲa We twaanu tun wani. Nimwəeru zanzan wura ti na jigi nyinyuru. Nimoro barpe lagi ku bri nuneeni We yi lanyiranu fasti mu.

Zan de yigə o bri ni Zezi mu vuri o tti did-o yi o pa o pupɔni wənu tuntu (pɔorum 1).

O laan ma pupɔni twaanu tirpe o pa We kogo kulɔ na wu Azi-balaɲa tuni dirpe dim wani tun (pɔorum 2-3).

O ta ma bri o na ne We-sɔɲo wənu te tun (pɔorum 4-5).

O ma daari o bri Zezi na dwani maaru tirpe tɔno kum ni ni te tun (pɔorum 6-8),

di malesi na wugi nabwaanu tirpe te tun (pɔorum 8-11),

di o na ne nyinyuru tirpe weyuu ni te tun (pɔorum 12-15).

O ta ma bri We ban-zɔɲo kum na su zwi sirpe te tun (pɔorum 16).

O ma na tu-kamunu Babilɔni na cɔgi te tun, didaani ba na cɔgi sutaani di di kwaga noona te tun (pɔorum 17-20).

O ta ma daari o na We lu-dɔɲu kum na yi te tun, yi o ta o wi, Zezi ma biɲi lele (pɔorum 21-22).

Wənu tilu Zan na ne tun yi dwi təri təri mu, ti maama nan zu da-wani mu. Noona nan na ni tɔno kum kuntu wənu tum kurə te tun yi yira yira mu. Nan di kuntu di, ku kwər-yu-kamunu kum yi fasti mu: Zezi Krisi mu wani woɲo maama.

Ku nan na yi sutaani na ki wo-balwaarɔ tilu maama tun, ku kweelim ni We wu cɔgi-di di di wo-balwaarɔ tum maama, yi balɔ na ki ba wu-didba di We tun wu ta di ywəni DI lu-dɔɲu kum wani.

¹ Tɔno kuntu wu wənu tum yi kulɔ We na bri Zezi Krisi si o ma bri o tuntuɲa, si ba wani ba lwarɔ kulɔ na maɲi si ku ki lele tun mu. Zezi pe o maleka mu ba Zan wuɔ na yi o tuntuɲu tun te, yi ka bri-o wənu tum kuntu. ² Zan laan maa pupɔni kulɔ maama o na ne tun o tiɲi, yi o bri ni ku yi We kwərə mu ni Zezi Krisi na vuri-o te tun.

³ Noonu wuɔ na karumi tɔno kuntu di balɔ na cəgi tɔno kum wu wənu tum yi ba kwəri ba se-ti tun jigi yu-yoɲo. Ku siɲi ku yi We kwərə mu, yi maɲa kam yiə si wənu tum kuntu siɲi ti ki.

⁴ Amu Zan mu pupɔni tuntu a pa Zezi kogo kuni birpe kulɔ na wu Azi ti-niə yam wani tun.

We dilɔ na maɲi DI wura pulim ni yi DI ta wura zim si ku taa ve maɲa kalɔ na ba ti tun,

di DI didɛera barpe balɔ na bri DI Joro kum dam yi ba zigi DI paari yituru kum yigə ni tun,

wu pa abam yazurə di yu-yoɲo.

⁵ Zezi Krisi di wu pa abam yazurə di yu-yoɲo.

Wuntu mu yi wuɔ na bri We kwərə kam di ciga tun.

Wum mu de yigə o bi o yagi tɔɲi.

Wuntu nan ta mu yi lugu baɲa pwa bam maama yuutu.

Zezi soe dubam yi o vri dubam di lwarum wani, o na tga yi o jana kam nuɲi tun nwaani. ⁶ O ma daari o pa dubam di tɔgi di di paari, yi di zigi o Ko We yigə ni di zuli-DI.

Zezi Krisi maɲi zula di dam si ku taa ve maɲa kalɔ na ba ti tun. Amina.

⁷ Nii-na, o maa biɲi kunkwənu wani. Noonu maama yi wu na-o,

di balɔ na zɔg-o di cicwe tun di,

yi lugu baɲa dwi maama wu ta keerə o tum dum nwaani.

Ku yi ciga mu. Amina.

⁸ Yuutu Baɲa-We mu wi: «Amu mu yi pulim di gurim.»

Duntu mu yi dilɔ na maɲi DI wura pulim ni,

yi DI ta wura zim

si ku taa ve maɲa kalɔ na ba ti tun.

Zezi na vuri o tti di Zan te tin

⁹ Amu Zan yi abam ko-bu mu, yi a tɔgi a na yaara nuneeni abam di na ne yaara te tun. A nan ta tɔgi di abam di a wəli We paari dim wani, yi a tɔgi a na baari, di na nwi di Zezi tun nwaani. A na tɔɔli We kwərə kalɔ Zezi na vuri-ni tun nwaani mu ba jaani amu ba vu ba yagi Patimɔsi zoɲo kulɔ na na kaagi tun yuu ni. ¹⁰ De dilɔ na yi siun de tun ni mu We Joro kum tu amu te di dam. Amu ma ni kwər-dia na nɔɔni a

kwaga ni, ni noonu na wui nabono te tun. 11 Kwara kam ma nono ka wi: «Pupuni kulu maama nmu na wo na tun n ki tono wuni, si n tuni-ku n pa Zezi kogo kulu na wo tuni dirpe dum wuni tun. Tunu dum kontu yira mu yi:

Efeezi, Simirini, Peergam, Tiyatiiri, Saridesi, Filadelfi, di Lawodise.»

12 Amu ma pipiri si a nii wo mu nono di amu. A ma na sabu-sija min-zwænu turpe, ti ziga. 13 Wulu na zig ti titari ni tun nyi di nabiinu mu.

O ma zu gwar-didoro o di o napra ni, yi o daari o vo sabu-sija kilæ o nyooni ni.

14 O yuuywe maa tiini si puri caru ni lonjo te.

O yia maa nyi ni min-vogu te.

15 O napra maa nyuna ni ba na ki can-na mini ni yi ku nyuni te tun.

O kwara maa dwana ni na-fara na cuuri te tun.

16 O maa ze calcwi surpe o jazum ni.

Su-lonjo kulu na tiini ku jig ni yi ku yi niæ yale tun maa nunji o ni ni.

O yibiyæ maa nyuna ni wia na tiini ka nyuni te tun.

17 Amu na ne-o kontu tun, a ma tu o yigæ ni, ni a tig mu te. O ma kwe o jazum o danji a banja ni yi o wi:

«Yi ta n kwari fooni, si amu mu yi pulim di gurim.

18 Amu yi nwia tu mu.

Amu ya tig mu,

yi a joori a bi a jig nwia

si ku taa ve manja kalu na ba ti tun.

A jig dam tuoni di curu banja ni.

19 Nan pupuni wænu tlu nmu na ne tun.

Ku na yi wænu tlu na wora ti ki lele tun, di tlu na lagu ti ba ti ki tun di, pupuni ti maama n tiji.

20 Amu wo bri nmu calcwi surpe sum nmu na ne amu jazum ni tun di sabu-sija min-zwænu turpe tum kuri na yi te tun. Calcwi surpe sum bri We tuntujna balu na nii We-di surpe sum noona bam banja ni tun mu. Ku daari min-zwænu turpe tum di bri We-di surpe sum noona bam titi mu.»

2

Kwara kalu Zezi na pe Efeezi tiina kogu kom tin

1 Wulu na nyi di nabiinu tun daa ma ta di amu o wi: «Nan pupuni tono n pa We tuntujnu wulu na nii Zezi kogo kulu na wo Efeezi ni tun. Pupuni ni:

Taani duntu nunji wulu na ze calcwi surpe sum o jazum ni yi o kwari o wo sabu-sija min-zwænu turpe tum titari ni o ve tun te mu.

2 Amu ye kulu maama abam na ki tun. Amu ye abam na tiini a ce di tituji dum

di pu-dia yi a wo yagi te tun. Amu ta ye ni abam ba se si non-balwaaru na lanja ba zu abam titari. Ku na yi balu na pai ba yi We tuntujna yi ba yagi ba dai tun, a ye ni abam yæni a maani-ba a nii, yi a lwardi ni ba yi vwa-nyina mu. 3 Abam jig pu-dia lanyirani. Abam ne yaara amu njwaani, yi a tiini a vo a wo si a yi ga baari.

4 Ku daari, amu nan lagu a ta abam yira wonjo kulu na wo manji tun mu. Abam daa ba soe amu ni pulim ni ku na yi te tun.

5 Buni-na a nii, abam deen ya na yi te yi a daa dai kontu tun. Læni-na a wubuja, si a daari a ta a ki lanyirani ni abam na puli a ki te tun. Ku na dai kontu, amu wo ba a li a min-zonjo kum ku jægæ ni. Nan læni-na a wo, si ku yi ki kontu. 6 Ku daari abam kwaani di a na culi kikiæ yalu noona balu ba na bæi ni Nikolayiti tun na ki tun. Amu titi di culi ba na ki te tun.

7 Noonu maama nan kwaani o puri o zwa, si o cægi We Joro kum na te kulu di Zezi noona bam tun. Wulu maama na wani baloro tun, amu wo pa kontu tu cwæjæ si o zu We-sonjo kum wo o di tiu kulu biæ na pai nwia tun.»

Kwara kalu Zezi na pe Simirini tiina kogu kom tin

8 «Pupuni tono n pa We tuntujnu wulu na nii Zezi kogo kulu na wo Simirini ni tun. Pupuni ni:

Taani duntu nunji wulu na yi pulim di gurim tun te mu. Wuntu nan ta mu yi wulu na tig yi o joori o bi o jig nwia tun.

9 Amu nan ye abam na yaari te tun. A ye ni yinig jig abam. Ku daari abam yi nadunæ mu We yigæ ni. Ku na yi balu na pai ba yi Zwifæ yi ba yagi ba dai tun, amu ye ba na yaali abam te tun. Bantu nan yi sutaani noona mu. 10 Yi ta kwari fooni di abam na wo na cam te tun. Nii-na, sutaani lagu di pa ba ja abam badaara ba pi, si di manji abam di nii. Abam nan wo na cam si ku manji di da fugæ. Ba na manji ba ki abam si ku yi a tuoni di, si a ta ta a jig wu-didua di amu. Abam na ki kontu, amu wo pa abam peeri, ku na yi nwia kalu na ba ti tun We tee ni.

11 Noonu maama nan kwaani o puri o zwa, si o cægi We Joro kum na te kulu di Zezi noona bam tun. Wulu maama na wani baloro tun, wuni dlu na yi bile tu tun daa ba wan-o di ja.»

Kwara kalu Zezi na pe Peergam tiina kogu kom tin

12 «Pupuni tono n pa We tuntujnu wulu na nii Zezi kogo kulu na wo Peergam ni tun. Pupuni ni:

Taani duntu nunji wulu na jig su-lonjo kulu na tiini ku jig ni yi ku yi niæ yale tun te mu.

13 Amu ye abam na zɔvri me tun. Sɔtaani mu te je sum kɔntu. Nan di kɔntu di, abam ta wɔ yagi amu. Antipasɔ deen kwaani o bɔi nɔɔna amu cɔga kam di o wɔ maama mu. Ba ma gu-o abam tee ni, sɔtaani na zɔvri je silɔ ni tun. Nan di kɔntu na manɔ ku ki tun di, abam daa ta wɔ yagi amu.

14 Amu nan lagi a ta abam yira wonjo mu. Nɔɔna mu wɔ abam woni, ba na se zaasum dilɔ na yi Balam nyim tun. Fana fana tun wontu mu bɔi Pe Balaku yi o sɔgi Yisurayeli tiinɔ o pa ba tu tusim woni. Ba ma di jwɛnɛ wɔdiiru, yi ba daari ba cɔgi nɔɔna kaana. 15 Nikolayiti zaasum dum di nan yi kɔntu mu. Nɔɔna badaara mu wɔ á woni ba di na tɔgi zaasum dum kɔntu. 16 Nan læni-na á wuru. Ku na dai kɔntu, amu wɔ ba abam te lila, yi aá li su-lɔnɔ kulɔ na wɔ a ni ni tun a ma ki jara didaani ba.

17 Nɔɔnu maama nan kwaani o puri o zwa, si o cɔgi We Joro kɔm na te kulɔ di Zezi nɔɔna bam tun. Wɔlɔ maama na wani balɔrɔ tun, amu wɔ pa kɔntu tu We wɔdiu kulɔ yiri na yi «Maani» yi ku sɔgi nabiinɛ yigɛ ni tun si o di. Ku wɛli da, amu wɔ kwe kandwe-pɔnɔ a pa kɔntu tu, yiridɔvri na pɔpɔni kandwe dum kɔntu banya ni yi nɔɔn-nɔɔnu yɛri-di, ku na dai wɔlɔ na jonji-di tun yirani.»

Kwɛrɛ kalɔ Zezi na pɛ Tiyatiiri tiinɔ kɔgɔ kɔm tun

18 «Pɔpɔni tɔnɔ n pa We tintɔɔnɔ wɔlɔ na nii Zezi kɔgɔ kulɔ na wɔ Tiyatiiri ni tun. Pɔpɔni ni:

Taani dintu nunji We Bu wɔm te mu. Wuntu yia mu nyi di min-vɔgɔ, yi o napra nyuna ni can-na te.

19 Amu ye kulɔ maama abam na ki tun. Amu ye abam na jigi sono yi á kwɛri á jigi wɔ-didɔa di We te tun. Amu ye abam na tunɔ á wɛli nɔɔna, di á na jigi pu-dɔa te tun di. A nan ta ye abam na tiini á tunɔ te lele kɔntu ku dwɛni á ya na manɔ á tunɔ tite pulim ni tun.

20 Ku daari a lagi a ta abam yira wonjo mu. Abam yɛni á yagi cwɛnɛ á pa kaani wɔlɔ yiri na yi Zezabeli yi o pai o yi We nijɔnɔ tun mu gani amu nɔɔna bam o pai ba tusɛ. O ma pa ba ki boorim, yi ba daari ba di jwɛnɛ wɔdiiru. 21 Amu nan pɛ wontu manɔ mu si o læni o wɔ di o kikiɛ yam. O ma wɔ se si o yagi o kikiɛ yam. 22 Nii-na, amu wɔ pa o tu yawu yi o daa bá wani o zanɔ wɛɛni. Balɔ maama na ki boorim did-o tun wɔ yaari si ku ce ba yira ni. Ba na wɔ læni ba wuru di ba kikiɛ yam ba na tɔgi did-o ba ki tun, amu wɔ cɔgi-ba. 23 Aá pa tuɔni ja balɔ na se o zaasum dum tun, si Zezi nɔɔna bam maama lwarɔ ni amu mu yi wɔlɔ na siɔni a ye nabiinɛ bicara di ba

wɔbɔnɔa tun. Amu wɔ ki abam didɔa didɔa si ku manɔ di á kikiɛ na yi te tun.

24 Ku daari, abam badonnɛ balɔ na wɔ Tiyatiiri ni yi á wɔ tɔgi kaani wɔm kɔntu zaasum dum, yi á ba lagi si á lwarɔ sɔtaani zaasum dilɔ na sɔgi tun, amu daa ba jigi kulɔkulɔ si a ta di abam ni á ki. 25 A nan taá jigi abam na manɔ á jigi te tun, si ku vu ku yi manɔ kalɔ a na wɔ ba tun.

26 Wɔlɔ maama na wani balɔrɔ yi o tɔgi amu cwɛnɛ kam yi o wɔ yagi-ka tun, amu wɔ pa kɔntu tu dam si o taa te lɔgɔ banya dwi tiinɛ maama. 27 Oó ta nii ba banya ni, yi o jigi luu nacɛgɛ o juɔa ni si o maa cɔgi non-balwaaru, nuneɛni nɔɔnu na magi kambɔ o ciɔgi te tun. 28 Kɔntu mu yi dam dilɔ amu Ko na manɔ o kwe o ki a juɔa ni tun. Amu wɔ daari a pa-o tituti calɔɔa kalɔ na nyuni tun.

29 Nɔɔnu maama nan kwaani o puri o zwa, si o cɔgi We Joro kɔm na te kulɔ di Zezi nɔɔna bam tun.»

3

Kwɛrɛ kalɔ Zezi na pɛ Saridesi tiinɔ kɔgɔ kɔm tun

1 «Pɔpɔni tɔnɔ n pa We tintɔɔnɔ wɔlɔ na nii Zezi kɔgɔ kulɔ na wɔ Saridesi ni tun. Pɔpɔni ni:

Taani dintu nunji wɔlɔ na te We didɛera barpe bam yi o kwɛri o jigi calɔɔa sirpe sum o juɔa ni tun te mu.

Amu ye kulɔ maama abam na ki tun. Abam yiri zanɔ ku pa nɔɔna bɔnɔ ni á jigi ŋwia mu We tee ni, yi abam nan nyi di twa mu te We yigɛ ni. 2 A ne ni abam na ŋwi te tun daa ta wɔ yi We wɔbɔnɔa. Kɔntu ŋwaanɔ, kwaani-na á zanɔ si á ci á tti, si á ta na jigi kulɔ finfin tun daa yi zanɔ ku ba ku cɔgi ku ti. 3 Nan guli-na ba na bɔi abam We cwɛnɛ di á na ni kulɔ ka woni tun, si á kwaani á taá tɔgi-ka. Læni-na á wuru di á kɛm-balwaaru tum. Ku na dai kɔntu, amu wɔ ba a daari abam ni ŋwiɔnu te, yi á bá lwarɔ manɔ kam amu na wɔ ba tun.

4 Ku daari abam badaara na wɔ Saridesi kɔgɔ kɔm woni tun ki lanyirani. Ba cɔgi ba tti di wo-digiru. Amu wɔ pa ba zu gwar-pwɛɔnu yi ba taa tɔgi di amu. Bantu yi balɔ na manɔ di kɔntu tun mu. 5 Wɔlɔ maama na wani balɔrɔ tun wɔ zu gwar-pwɛɔnu tintu donɔ. Amu daa bá saari kɔntu tu yiri We-sɔnɔ ŋwia tɔnɔ kɔm woni. Amu nan wɔ ta jaja a Ko We di Di malesi sum yigɛ ni, ni wuntu yi amu nɔɔnu mu.

6 Nɔɔnu maama nan kwaani o puri o zwa, si o cɔgi We Joro kɔm na te kulɔ di Zezi nɔɔna bam tun.»

Kwɛrɛ kalɔ Zezi na pɛ Filadɛlfi tiinɔ kɔgɔ kɔm tun

⁷ «Pupɔni tɔno n pa We tuntuɔnu wɔlu na nii Zezi kɔgo kɔlu na wɔ Filadelfi ni tun. Pupɔni ni:

Taani duntu nunji wɔlu na yi wɔ-ponjo tu di ciga tu tun te mu. Wuntu mu ze borbu wɔlu We deen na goni ni si DI pa Pe Davidi naa tun. O na puri, noɔn-noɔnu bá wani o pi. O nan daa na pi di, noɔn-noɔnu bá wani o puri.

⁸ Amu ye kɔlu maama abam na ki tun. Nii-na, amu puri cwɛnɛ mu abam yigɛ ni, yi noɔn-noɔnu bá wani-ka o ci. Amu ye ni abam dam ba daga, yi á taá kwaaní á ki amu zaasum dum á bicara ni, yi á wɔ sɛgi amu yiri dum. ⁹ Ku na yi balu na pai ba yi Zwifɛ yi ba yagi ba dai tun, ba wɔ sutaani cwɛnɛ wɔni mu yi ba fɔ wwan. Amu wɔ pa ba ba ba kuni doonɛ abam yigɛ ni, yi baá lwarí ni amu soe abam. ¹⁰ Abam na sɛ amu ni dum di pu-dia á cam wɔni tun njaani, amu wɔ li abam yaara yalu na wɔ ba ya manji lɔgu banja nabiinɛ maama tun wɔni.

¹¹ Amu ma biini lele. Á nan fɔgi á taá jigi á na manji á jigi te tun, si noɔn-noɔnu yi wani o ci pɛeri dilɔ á na lagi á jonji We tee ni tun. ¹² Wɔlu maama na wani balɔɔ tun, amu wɔ pa kontu tu ji nɛɛni digɛ wɔ ywe amu Ko We sɔɔɔ kum ni, yi o daa bá nunji da manja di manja. Amu wɔ daari a pupɔni amu Ko We yiri dum di DI tu kum yiri dum kontu tu yira ni. We tu kum kontu mu yi Zeruzalem-duɔɔ kulu na lagi ku nunji weyuu ni amu Ko We te ku ba tun. Amu ta wɔ pupɔni amu yiri-duɔɔri dum kontu tu yira ni.

¹³ Noɔnu maama nan kwaani o puri o zwa, si o cɛgi We Joro kum na te kulu di Zezi noɔna bam tun.»

Kwɛrɛ kalɔ Zezi na pɛ Lawodise tiina kɔgo kum tun

¹⁴ «Pupɔni tɔno n pa We tuntuɔnu wɔlu na nii Zezi kɔgo kɔlu na wɔ Lawodise ni tun. Pupɔni ni:

Taani duntu nunji wɔlu yiri na yi <Am-ina> yi o tooli We kwɛrɛ kam di ciga tun te mu. We na ki kulu maama tun de wuntu juna mu.

¹⁵ Amu ye kulu maama abam na ki tun. Abam ba togi amu di á wɔ maama, á nan bá yagi-ni di. Á ya na togi cwɛnɛ didua, kulu ta lana ku gari á na togi si maama tun. ¹⁶ Á nan na ba jigi wɔbɔɔ-didwi di amu tun, á lagi a vin abam, nɛɛni noɔnu na twi na-bulu o ni ni o yagi te tun mu.

¹⁷ Abam yɛni á te ni, á yi nadunɛ mu kulu kulu wɔ muri abam. Á nan wɔ lwarí ni á yi zra mu njaani yiran. Á nyi di loorɛ mu, yi yinigɛ jigi abam, yi á kwɛri á yi lilwɛ. Á maa ta yi kalambwɛlu di.

¹⁸ Kontu njaani, ba-na amu te si á yagi sɛbu-sɛba kalɔ ba na wogi mini ni yi ka

nyuni tun. Kontu mu wɔ pa á suni á taá yi nadunɛ ciga ciga We yigɛ ni. Ba-na á yagi gwar-pwɛnu di amu tee ni á zu si ti kwɛli á cavura yam, di yiɛ tiu kulu á na wɔ di á yiɛ ni si ya taa nai tun. ¹⁹ Amu na soe balɔ tun, a yɛni a kaani-ba mu, yi a daari a vanji ba zwa. Nan lani-na á wɔru á yagi kɛm-balwaarɔ tun, si á daari á taá togi We cwɛnɛ lanyiran. ²⁰ Nii-na, amu zigi digɛ ni ni mu a kukɔga. Wɔlu maama nan na ni amu kwɛrɛ yi o ba o puri cwɛnɛ o pa-ni tun, amu wɔ zu kontu tu te, yi dí jɛni daani dí di wɔdiu. ²¹ Wɔlu maama na wani balɔɔ tun, amu wɔ pa kontu tu cwɛnɛ si o togi o jɛni amu paari jɛnɛ kam je ni, nɛɛni amu di na wani balɔɔ yi a togi a jɛni a Ko We paari jɛnɛ kam je ni te tun.

²² Noɔnu maama nan kwaani o puri o zwa, si o cɛgi We Joro kum na te kulu di Zezi noɔna bam tun.»

4

Zan yi na nɛ wɛnu tɔlu We-sɔɔɔ ni tun

¹ Kontu kwaga ni amu daa na nɛ kulu a wɛli da tun mu yi a nɛ digɛ ni mu na puri We-sɔɔɔ ni. A daa ma ni kwɛrɛ kalɔ ya na manji ka nɔɔni di amu tun, yi ka nyi di ba na tiini ba wui nabɔɔ te tun. Kwɛrɛ kam ma ta ka wɔ: «Diini n ba yoba seeni, si a bri nmu wɛnu tɔlu na lagi ti ba ti ki tun.»

² Kwɛrɛ kam na tagi kontu tun, We Joro kum ma da ku ba amu te di dam. Amu ma na paari jangɔɔɔ na zigi We-sɔɔɔ ni, yi a na wɔlu na je ku banja ni tun. ³ Wɔlu na je da tun maa tiini o nyuna, ni kandwa-ɔɔna yalu na nyuni pilɔ pilɔ yi ya yiri yi Zaspi tun, di yalu na suni cwen cwen yi ya yiri yi Sardɔani tun. Manlaa-tanja maa kaagi paari jangɔɔɔ kum, yi ka nyuna nɛɛni kandwa-ɔɔna yalu na nyuni yi ya yiri yi Emerɔdi tun. ⁴ Jangwaanɔ fiinle-tina laan maa zigi ti gilimi paari jangɔɔɔ kum kontu. Nakwa fiinle-bana maa je ti banja ni ba na zu gwar-pwɛnu, yi ba daari ba pu sɛbu-sɛba yipwi. ⁵ Pooni di sɔɔ ma nunji paari jangɔɔɔ kum na wɔ me tun, ni dua na pipila ka бага ka wuuri te tun. Min-vuru turpe maa wɔ paari jangɔɔɔ kum yigɛ ni ti di bilim bilim. Tintu mu bri We didɛera barpe bam na yi te tun. ⁶ Ku maa nyi di nɔnu mu tigi paari jangɔɔɔ kum yigɛ ni, yi ku nyuna ni niu na yi te tun.

Wɛnu tina ti na njaani maa zigi ti gilimi paari jangɔɔɔ kum. Ti yigɛ di ti kwaga maama maa yi yiɛ yiran.

⁷ Dayigɛ wɔɔɔ kum ma nyi ni nyɔɔ te.

Kulu na ki tule tun maa nyi di nabala.

Kulu na ki tto tun yigɛ maa nyi di nabiinu yigɛ te.

Kəlb na kɪ tɪna tɪn maa nɪt dɪ kalon-ɔɔnɔ na jaanɪ te tɪn.

⁸ Wəənu tɪm kəntu maama jɪɟɪ vɜwana yardu yardu mu. Tɪ yɪra yam maama maa yɪ yɪə yɪranɪ, tɪ yɪgə dɪ tɪ kwaga maama. Wɪa dɪ tɪtɪ maama tɪ ba dɔa, yɪ tɪ zuli We tɪ wɪ:

«Dam-fəɔ Tu Baɲa-We mu yɪ wu-ponɔ tu, wu-ponɔ tu, wu-ponɔ tu.

O maɲɪ o wɔra pulim nɪ mu, yɪ o ta wɔra zɪm

sɪ ku taa ve maɲa kalu na ba tɪ tɪn.»

⁹ Wəənu tɪna tɪlɔ na ɲwɪ tɪn yəni tɪ zuli wɔlu na je paari jangonɔ kum baɲa nɪ tɪn, yɪ tɪ tee-o, yɪ tɪ kwəri tɪ kɪ-o le. Wəntu mu yɪ wɔlu na jɪɟɪ ɲwɪa sɪ ku taa ve maɲa kalu na ba tɪ tɪn. ¹⁰ Wəənu tɪm na yəni tɪ kɪ kəntu, nakwa fiinle-bana bam dɪ yəni ba kuni doonə wɔlu wɔm o na je paari jangonɔ kum baɲa nɪ tɪn yɪgə nɪ ba zul-o. Wəntu mu jɪɟɪ ɲwɪa sɪ ku taa ve maɲa kalu na ba tɪ tɪn. Ba ma daari ba puri ba səbu-sɪɲa yipwɪ sɪm ba tɪɲɪ o paari jangonɔ kum yɪgə nɪ ba ma zul-o, yɪ ba te ba wɪ:

¹¹ «Dɪbam Yuutu Baɲa-We, nmu sɪnɪ n maɲɪ dɪ zulə dɪ tɪə dɪ dam.

Beɲwaaɪ nmu mu kɪ wəənu maama, yɪ ku yɪ nmu wɔbuɲa mu laga yɪ n kɪ-tɪ, yɪ n pa tɪ wɔra.»

5

Zezi Krisi na yɪ We Pəlbɪ wɔm tɪn mu wanɪ tənɔ kum o puri

¹ Amu laan ma na tənɔ ku na pri ku wɔ wɔlu wɔm na je paari jangonɔ kum baɲa nɪ tɪn jazɪm nɪ. Tənɔ kum yɪgə dɪ ku kwaga maama pɔpɔnɪ mu. Ba ma məəni ku nɪ dɪm dɪ maaru kuni burpe. ² A ma daari a na We maleka kalu na dana tɪn, yɪ ka tɔɔlɪ dɪ kwər-dɪa ka wɪ: «Wɔɔ mu yɪ sɪ o wanɪ o dwanɪ maaru tɪlɔ na məəni tənɔ kum nɪ dɪm nɪ tɪn, sɪ o daari o puri-ku?»

³ Nɔɔn-nɔɔnɔ təri We-sɔɲɔ nɪ naa tɪga baɲa nɪ naa curu nɪ, o na wɔ wanɪ o puri tənɔ kum sɪ o daari o karɪmɪ-ku. ⁴ A wɔ ma tɪni ku cɔɟɪ dɪ ba na wɔ ne nɔɔnɔ wɔlu na yɪ sɪ o puri tənɔ kum sɪ o daari o karɪmɪ-ku tɪn. ⁵ Nakwa fiinle-bana bam wɔ dɪɔba ma ta dɪ amu o wɪ: «Yɪ pa n wɔ cɔɟɪ. Nii, Zuda dwi tu wɔlu ba na bæi nɪ Zuda nyonɔ yɪ o yɪ Pə Davidi naa tɪn mu wanɪ o dɔna maama, yɪ wəntu yɪ sɪ o puri tənɔ kum nɪ maaru tɪrpe tɪm.»

⁶ Amu daa ma na Pəlbɪ, o na zɪɟɪ paari jangonɔ kum dɪ wəənu tɪna tɪlɔ na ɲwɪ tɪn dɪ nakwa bam tɪtari nɪ. O maa nɪt nɪ ba ya gu-o mu te. O jɪɟɪ nyɪa yarpe mu dɪdaanɪ yɪə yarpe. O yɪə yarpe yam mu brɪ We dɪɔɔra barpe bam, yɪ bantɔ mu We tɔɲɪ lɔɟɪ baɲa je sɪm maama nɪ.

⁷ Pəlbɪ wɔm laan ma vu wɔlu na je paari jangonɔ kum baɲa nɪ tɪn te, o jonɪ tənɔ kum na wɔ o jazɪm nɪ tɪn. ⁸ O na jonɪ-ku kəntu tɪn, wəənu tɪna tɪlɔ na ɲwɪ tɪn dɪdaanɪ nakwa fiinle-bana bam ma kuni doonə o yɪgə nɪ. Ba maama dɪɔba dɪɔba maa jɪɟɪ kənɔ, yɪ ba ze səbu-sɪɲa zwi sɪ nɪ na su dɪ wəənu tɪlɔ ba na zwe yɪ tɪ lwəm ywənə tɪn. Lwəm dɪm kəntu mu brɪ We nɔɔna bam na warɪ-DI te tɪn.

⁹ Ba ma daari ba leeni ləɲ-dɔɲa ba zuli Pəlbɪ wɔm ba wɪ:

«Nmu yɪ sɪ n jonɪ tənɔ kum, sɪ n daari n dwanɪ ku maaru tɪm.

Beɲwaaɪ ba ya gu nmu, yɪ nmu jana kam na nunɪ tɪn ɲwaaɪ mu

n mɛ n ɲwɪ nabiinə lwarɪm jɪnɪ, yɪ n jonɪ-ba n kɪ We jɪɲa nɪ.

Balu nmu na jonɪ tɪn nunɪ nabiinə dwi maama wɔnɪ,

dɪ taana dwi maama wɔnɪ, dɪ tɪnɪ dwi maama wɔnɪ,

dɪ je təri təri mu, ¹⁰ yɪ nmu pa ba tɔɟɪ ba dɪ paari,

yɪ ba zɪɟɪ dɪ Yuutu We yɪgə nɪ ba zuli-DI. Ba ma wɔ ta te nabiinə lɔɟɪ baɲa nɪ.»

¹¹ Amu daa ma nii a na We malest kɔɟɔ zanzan, yɪ a nɪ sɪ kwəri. Sɪ daga lanyɪranɪ, sɪ yɪ kuni mɔrru zanzan mɔrru yirrɪ mu. Sɪ maa zɪɟɪ sɪ gilimi paari jangonɔ kum, dɪdaanɪ wəənu tɪna tɪlɔ na ɲwɪ tɪn dɪ nakwa bam. ¹² Sɪ laan ma leeni baɲa baɲa sɪ wɪ:

«Pəlbɪ wɔm ba na gu tɪn sɪnɪ o maɲɪ sɪ o jonɪ paari dɪ dam dɪ nadunni dɪ swan dɪ baari,

ku wəli dɪ zulə dɪ tɪə.»

¹³ Amu daa ma ni wəənu tɪlɔ maama na wɔ We-sɔɲɔ nɪ dɪ tɪlɔ maama na wɔ lɔɟɪ baɲa nɪ dɪ curu nɪ tɪn, ku wəli dɪ tɪlɔ maama na wɔ na-fara wɔnɪ tɪn dɪ. Wəənu tɪlɔ maama We na kɪ tɪn ma leeni tɪ wɪ:

«Wɔlu na je paari jangonɔ kum baɲa nɪ tɪn dɪ Pəlbɪ wɔm maɲɪ dɪ paari dɪ tɪə dɪ zulə dɪ dam,

sɪ ku taa ve maɲa kalu na ba tɪ tɪn.»

¹⁴ Wəənu tɪna tɪlɔ na ɲwɪ tɪn ma wɪ: «Amina, ku yɪ kəntu mu.» Ku daari nakwa bam ma kuni doonə ba zuli We.

6

Pəlbɪ wɔm na puli sɪ o puri tənɔ kum te tɪn

¹ Amu daa ma nii a na Pəlbɪ wɔm laan na puli sɪ o puri tənɔ kum tɪn. O ma dwanɪ dayɪgə maa kəlb na məəni tənɔ kum nɪ dɪm tɪn. Amu ma ni wəənu tɪna tɪlɔ na ɲwɪ tɪn dɪɔba kwərə na dwana nɪ dɔba na mumunə te tɪn, yɪ kwərə kam ta ka wɪ: «Ba yo.»

² Amu ma nii a na sisəŋ-pwəŋə. Wɔlɔ na dɔgɪ ka banja ni tun maa ze tanja. Ba ma pu paari yipugə o yuu ni. O ma nunji di dam, si o vu o magi jara o wani.

³ Pəlbɔ wɔm daa ma dwani maa kɔlɔ na ki tile tun. A ma ni wənu tɔna tɔlɔ na nwi tun tile tu wɔm na tagi o wi: «Ba yo.»

⁴ Amu daa ma na sisəŋə kadoŋ ka na nunji, yi ka yi nasuŋa muri muri. Wɔlɔ na dɔgɪ ka banja ni tun ma jonji dam si o ba o li ywəni lɔgɔ banja ni, si nɔona bam taa magi jara ba gɔ daani. Ba ma kwe sɔ-lɔŋɔ ba ki o juŋa ni.

⁵ Pəlbɔ wɔm daa ma dwani maa kɔlɔ na ki titɔ tun. A ma ni wənu tɔna tɔlɔ na nwi tun titɔ tu wɔm na tagi o wi: «Ba yo.» A ma nii a na sisəŋ-zwənə. Wɔlɔ na dɔgɪ ka banja ni tun maa ze luu kɔlɔ ba na maa manjɔ duuni ba nii tun. ⁶ Amu ma ni dwani wənu tɔna tɔlɔ na nwi tun titari ni ni kwərə te ka wi:

«Ní ma n de wɔni nwi maama mu n yəgi muna zɔŋ-biə yi didba yirani má, yi n ta wɔ daari n kwe n de wɔni nwi maama di mu n ma n yəgi kamaana zɔŋ-bi sitɔ má má.

Ku daari ku na yi nugə di sana, yi danjɔ tintɔ səbu.»

⁷ Pəlbɔ wɔm daa ma dwani maa kɔlɔ na ki tɔna tun. A ma ni wənu tɔlɔ na nwi tun tɔna tu wɔm na tagi ku wi: «Ba yo.»

⁸ A ma nii a na sisəŋ-fufunu. Wɔlɔ na dɔgɪ ka banja ni tun yiri mu yi tɔni. Curu titɔ maa tɔgɪ o kwaga. Ba ma jonji dam si ba vu lɔgɔ banja ba gɔ nɔona bana maama wɔni nɔonu didba. Ba jigɪ dam si ba pa nɔona ki jara ba gɔ daani, yi baá pa kana di gɔ badaara, si yawuru di gɔ badaara, yi ba daari ba pa jwaanɔ di gɔ nɔona badonnə.

⁹ Pəlbɔ wɔm laan daa ma dwani maa kɔlɔ na ki tɔnu tun.

Amu ma na We kaanum bimbim dum, yi a na balɔ ba deen na gɔ We cwəŋə kam tɔgum nwaani tun jwəru na wɔ di təŋə ni. Ba deen gɔ bantɔ ba na kwaani ba bri We ciga kam tun nwaani mu. ¹⁰ Ba ma nɔoni banja banja ba wi:

«Dam-fɔɔ Tu Banja-We, nmu yi wɔ-ponɔ tu mu di ciga tu. Nmu lagi si ku yi manja kɔɔ mu, si n di balɔ na wɔ lɔgɔ banja ni tun taani, si n daari n pa balɔ na gɔ dɔbam tun na cam.»

¹¹ Ba laan ma kwe gwar-pwən-didwaaru ba pa ba maama. Ba ma ta-ba ba wi: «Á taá wɔ yo á siə, si á kɔgɔ kum laan ba ku puli ku ti. Bɛnwaani á donnə ta daari lɔgɔ banja ni, balɔ na manjɔ si ba wəli á kɔgɔ kum wɔni tun. Bantu yi balɔ di na tɔni ba

pa We tun mu, yi nɔona wɔ gɔ-ba ni ba na gɔ abam te tun.»

¹² A ma na Pəlbɔ wɔm daa na dwani maa kɔlɔ na ki turɔ tun.

Tiga kam laan maa tiini ka sisinji. Wia kam ma ji nazono tim tim ni gwar-zono te.

Cana kam ma tiini ka ji nasuŋɔ cwən cwən ni jana te.

¹³ Calɛwɔ sum ma siiri si tɔi tiga ni, ni vu-dɔlɔ na sugi kapira ku pa ya siiri te tun.

¹⁴ Weyuu kum ma pri ku ke, ni ba na pri sara te tun.

Ku daari lɔgɔ banja pweeru maama di tiga kalɔ maama na wɔ nɔni titari ni tun ma fɔɔri ti tigə je ni.

¹⁵ Fɔbɔni laan ma zɔ nɔona maama lɔgɔ bana ni, ku na yi pwa di didɛera di pamanja yigə tiinə di nadunə di nɔn-kamunə, ku wəli di gambe di balɔ na te ba titɔ tun maama. Ba maama laan ma duri ba vu ba səgi ba titɔ pweeru wɔni di kandwa-gugwəru wɔni. ¹⁶ Ba laan ma loori kandwa yam di pweeru tum ba na səgi ti wɔni tun, si ti tɔ ba banja ni ti kwəli-ba. Ba maa wi: «Kwəli-na dɔbam, si wɔlɔ wɔm na je paari yitunju kum banja ni tun daa yi na dɔbam, si Pəlbɔ wɔm ban-zɔŋɔ kum yi zanjɔ ku yi dɔbam. ¹⁷ Bɛnwaani de dum yia si ba banjɔ zanjɔ nabiinə banja ni, yi nɔon-nɔonu daa bá wani o lu.»

7

We nɔona na jigɪ DI nyinyugɔ te tun

¹ Kuntɔ na ke tun, a ma na We malesɔ sɔna na zigi tiga banja sapala yana yam ni. Malesɔ sum maa jigɪ lɔgɔ banja viu kum maama, si ku yi taa fuli ku pai je di je tiga banja ni naa nɔni wɔni, di tweeru di lɔgɔ banja ni.

² A daa ma na We maleka kadoŋ na nunji wa-puli je ni ka maa biina. Ka ma jigɪ Nwia-Tu Banja-We nyinyugɔ, si ka pa balɔ na yi DI nɔona tun. Ka ma tɔɔli di kwər-dia ka ta di We malesɔ sɔna sum, We na pɛ-sɔ dam si si wani si cɔgi tiga banja di nɔni kum tun, ka wi: ³ «Zigi-na. A ta yi cɔgi tiga banja naa nɔni kum naa tweeru tum di. A cɔgi si di ba di ki balɔ na tɔgɪ di Tu We tun nyinyugɔ kum ba trə ni, si di daari.»

⁴ Amu laan ma ni balɔ na jigɪ We nyinyugɔ kum tun ni na ma te. Ku yi nɔona murrɔ bi di fiinna-tuna (144.000) mu jigɪ DI nyinyugɔ kum Yisrayeli tiinə dwi fugə-bile kum maama wɔni. ⁵ Nɔona bam kuntɔ maa yi:

nɔona murrɔ fugə-tile (12.000) Zuda dwi dum wɔni,

- nɔɔna murrɔ fugə-tile (12.000) Ruban dwi dum wɔni,
- nɔɔna murrɔ fugə-tile (12.000) Gadɔ dwi dum wɔni,
- ⁶ nɔɔna murrɔ fugə-tile (12.000) Aseeri dwi dum wɔni,
- nɔɔna murrɔ fugə-tile (12.000) Nefitali dwi dum wɔni,
- nɔɔna murrɔ fugə-tile (12.000) Manasɔ dwi dum wɔni,
- ⁷ nɔɔna murrɔ fugə-tile (12.000) Simeyon dwi dum wɔni,
- nɔɔna murrɔ fugə-tile (12.000) Leevi dwi dum wɔni,
- nɔɔna murrɔ fugə-tile (12.000) Yisakaaru dwi dum wɔni,
- ⁸ nɔɔna murrɔ fugə-tile (12.000) Zabulon dwi dum wɔni,
- nɔɔna murrɔ fugə-tile (12.000) Zɔzefɔ dwi dum wɔni,
- nɔɔna murrɔ fugə-tile (12.000) Benzamen dwi dum wɔni.

Zan na ne kɔ-fɔrɔ We-sɔŋɔ ni te tin

⁹ Kuntɔ na ke tin, a ma daa na non-kɔgɔ, kɔ na tiini kɔ daga yi nɔɔn-nɔɔnɔ bɔ wani nɔɔna bam o ga o ti.

Nɔɔna bam kuntɔ nunji tunɔ dwi tɔri tɔri maama wɔni, di nabiinɔ dwi maama wɔni, di je tɔri tɔri, di taana dwi maama wɔni mu.

Ba maa zigi paari jangɔŋɔ kum di Pɔlbu wɔm yigə ni. Ba zɔ gwar-pwən-didwaaru mu, yi ba daari ba ze kuru-vɔkuru ba jia ni.

¹⁰ Ba laan maa ŋɔɔni banja banja di kwər-dia ba wi:

«Dɔbam Tu We mu je paari jangɔŋɔ kum banja ni.

Duntɔ di Pɔlbu wɔm mu vri nɔɔna sɔtaani juna ni ba yagɔ.»

¹¹ We malesɔ sum maama maa zigi si gilimi paari jangɔŋɔ kum di nakwa bam, didaani wɔɔnu tuna tɔlɔ na ŋwi tun. Si maama laan ma kuni doonɔ si cɔɔli si yuni tɔga ni si yɔɔri paari jangɔŋɔ kum si zuli We si wi:

¹² «Kɔ yi cɔga mu. Dɔbam Tu We manɔ di tɔ di zulɔ di swan di le kam,

kɔ wɔli di paari di dam di baari, si kɔ taa ve manja kalɔ na ba ti tun. Amina.»

¹³ Kuntɔ na ke tun, nakwa bam didɔba ma bwe amɔ o wi: «Nɔɔna balɔ na zɔ gwar-pwən-didwaaru tum tun yi bra mu? Ba nunji yɔn mu?»

¹⁴ A ma lɔr-o a wi: «Amɔ tu, ta n bri-ni, si nmɔ mu ye-ba.»

O laan ma ta o bri amɔ o wi: «Nɔɔna bantɔ mu yi balɔ na nunji can-kamunɔ wɔni lɔgɔ banja ni tun. Ba zarɔ ba gwaaru tum di Pɔlbu wɔm jana kam mu yi ti puri cari cari. ¹⁵ Kuntɔ nan mu pe bantɔ ba ba

zigi We paari jangɔŋɔ kum yigə ni, yi ba tunɔ ba pa-DI wia di titi maama DI sɔŋɔ kum ni. Wɔlɔ wɔm o na je paari jangɔŋɔ kum banja ni tun wɔ pa ba jani o woro ni.

¹⁶ Kana daa bɔ fɔgi ka ja bantɔ. Na-nyom di nan bɔ ja-ba.

Wia nan daa bɔ ja-ba, naa funyɔgɔ.

¹⁷ Benjwaani Pɔlbu wɔm o na wɔ paari jangɔŋɔ kum je sum titari ni tun wɔ ta nii ba banja ni ni nayiru te.

O nan wɔ tɔgi ba yigə o ja-ba o vu o pa ba nyɔ na buli-yi dulɔ na paŋ ŋwia tun wɔni,

yi We wɔ guguni ba yi-na maama.»

8

Pɔlbu wɔm na dwani maa kalɔ o ma kweeli tin

¹ Pɔlbu wɔm laan ma dwani maa kalɔ na ki turpe tun. Kɔ ma ki yirititi We-sɔŋɔ ni mumaja funɔn nɔɔɔni luu cicoro te.

² A laan ma na malesɔ sirpe sum si na zigi We yigə ni tun. Ba ma kwe nabwaanɔ turpe ba pa si maama. ³ Maleka kadoŋ laan ma ba ka zigi We kaanum bimbim dum tee ni, yi ka ze sɔbu-suna zɔŋ-tanlanja. Ba ma kwe wɔɔnu zanzan tɔlɔ lwɔm na ywɔnɔ tun ba ki maleka kam zɔŋa kam wɔni, si ka wɔli di We nɔɔna bam maama loro kum. Ba pe-ka kuntɔ, si ka kwe ka ja vu sɔbu-suna bimbim dum di na zigi paari jangɔŋɔ kum yigə ni tun mu ka zwe ka pa We. ⁴ Ka na kwe ka zwe kuntɔ tun, wɔɔnu tum nyɔba kam maa tɔgi di We nɔɔna bam loro kum ka nunji maleka kam jia ni ka yɔɔri ka diini We te. ⁵ Maleka kam ma daari ka pe mini bimbim dum banja ni ka su zɔŋa kam ni. Ka laan ma kwe ka dulɔ ka lo lɔgɔ banja ni. Ka na logi kuntɔ tun, dɔba ma pipili yi ka бага ka wuurɔ. Sɔɔ ma tiini kɔ gaali, yi tɔga kam di sisinji.

Malesɔ sim na wugi si nabwaanɔ tum te tin

⁶ Malesɔ sirpe sum maama laan ma ti si yigə, si si wu si nabwaanɔ tum. ⁷ Maleka kalɔ na yi dayigə tu tun ma wu ka nabɔnɔ kum. Ka na wugi-kɔ tun, dɔ-kambana di mini di jana na gwaanɔ daani tun ma cuuri lɔgɔ banja ni. Lɔgɔ banja pɔɔrum kuni bitɔ wɔni kuri bidwi ma di mini. Tweeru tum di pɔɔrum kuni bitɔ wɔni kuri bidwi di ma di mini, di ga-lesɔ maama.

⁸ Maleka kalɔ na sarɔ tun di ma wu ka nabɔnɔ kum. Ka na wugi kuntɔ tun, ba ma kwe wonjo, kɔ na nyi di pu-kamunu yi kɔ jigi mini, ba dulɔ ba di lɔgɔ banja na-fara bam wɔni. Na-fara bam pɔɔrum kuni bitɔ wɔni kuri bidwi ma ji jana. ⁹ Wɔɔnu tɔlɔ maama na ŋwi na wɔni tun pɔɔrum kuni bitɔ wɔni kuri bidwi ma ti, yi ba

nabwæru tum di pòorum kuni bito wóni kuri didwa ma cögi.

¹⁰ Maleka kalu na ki sito tun ma wu o nabonö kóm. Calicü-kamunu ka na jigi mini ni moöli mini te tun laan ma nurji weyuu ni ka tü lögü banya bu-tultüm sum pòorum kuni bito kuri bidwi wóni, di buli sum di wóni. ¹¹ Calicüa kam kontu yiri mü Calicü-cia. Bwi sum kontu na bam ma ji na-cæera. Nöona zanzan maa nyö-ba yi ba tua.

¹² Malesi sina tu wóm di laan ma wu o nabonö kóm. Wia kam pòorum kuni bito wóni kuri bidwi ma cögi. Cana kam pòorum kuni bito wóni kuri bidwi di ma cögi, kü wæli di calicwi sum di kontu. Kontu ma pa ti maama pòorum kuni bito kóm kuri bidwi yi lim. Kontu nwaani pooni ma daa tæri de wóni pòorum kuni bito kuri bidwi wóni, wia di titü maama.

¹³ Amu laan ma nii a na kalon-zonjo na tiini kü jaani banya banya. A ma ni kü na tagi banya banya kü wu: «Lærv! Lærv! Lærv lagü ti ba balu na zöuri lögü banya ni tun banya. Malesi sito silu na daari tun na wugi si nabwaanu tum si pa ti kwæri zañ, lærv tum kontu wó ba nabiinë banya.»

9

¹ Maleka kalu na yi banu tu tun laan ma wu ka nabonö kóm. Amu ma na calicüa na kwæri weyuu ni ka ba ka tü lögü banya ni. Ba ma kwe borbu ba pa-ka, si ka ma puri gon-canluru kóm ni dum. ² Ka na puri gonjo kóm ni dum tun, nyua maa yöörü ka pi ka nunji gonjo kóm wóni, ni mini na daga yi di jigi nyua te tun. Nyua kam ma nunji ka li wia kam di weyuu kóm maama. ³ Kayira laan ma nunji nyua kam wóni ka jagü tiga banya je maama. Ka ma jonji dam si ka na dönü-m, si kü taa wöe ni nöñö na wöe te tun. ⁴ Ba ma kaani kayira kam si ka yi cögi lögü banya gaaru di tweeru naa yöörü dwi maama, si ka daari ka yaari nöona balu na ba jigi We nyunyugü kóm ba trö ni tun yuran. ⁵ Ba nan wu pæ-ka cwönö si ka gü nöona bam kontu. Kü yi si ka pa nöona bam yura mü taa wiirö, si kü vu kü yi cantü sunu. Ba yura yam wó ta wiirö ni nöñö dönüm na wiiri te tun mü. ⁶ Manja kam kontu ni nöona bam wó ta lagü si ba ti, yi töuntü bá ja-ba. Baá ta beeri töuntü, yi töuntü ba lagü-ba.

⁷ Kayira kam maa nyi di ba na yögi sise si si vu jara je te tun. Ka yuni nyi di ka pugi säbu-suja yipwi mü te. Ka yibiye maa yi nüneeni nabiinë yibiye na yi te tun. ⁸ Ka yuuywe maa nyi di kaana yuuywe te, yi ka yälö nyi di nywænu yälö te. ⁹ Kayira kam nyöona maa nyi di lu-pulwaru mü kwæliya te. Ka wvana yam wuurim dum maa ki söc zanzan, nüneeni sisäj-kögo mü vai

trækooru si duri si maa ve jara je te. ¹⁰ Ka maa jigi nabilö ni nwaanu nabilö te. Ka mai nabilö yam kontu mü ka dönü nöona ni nöñö na dönü te tun. Ka nabilö yam mü pai ka jigi dam si ka wantü ka yaari nöona, si ba yura taa wiirö taan, si kü vu kü yi cantü sunu. ¹¹ Kayira kam maa jigi pæ o na nii ka banya ni. Wüntü mü yi maleka kalu na nii gon-canluru kóm banya ni tun. Ka yiri di Zwifö tiinë taani mü yi Abadön. Ka yiri dum di Græki tiinë taani maa yi Apolijon. Yiri dum kontu kuri mü yi Cöginu.

¹² Mü dayigö lærv tum. Kü nan ta daari lærv kuni büle mü.

¹³ Maleka kalu na ki sirdu tun laan ma wu ka nabonö kóm. Amu ma ni kwære na nunji säbu-suja bimbim dum na zigü We yigö ni tun nyia yana yam wóni. ¹⁴ Kwære kam ma ta di malesi sirdu tu wölu na ze nabonö kóm tun ka wu: «Ve, ni bwæli malesi sina sum ba na lægö ba zigü Efrati bu-kamunu kóm ni ni tun n yagi.»

¹⁵ Maleka kam laan ma wu ka bwæli malesi sina sum ka yagi. Sintu ya manji si ti si yigö mü si ma cögi manja kam kontu nöc, si ka ba ka yi. Si laan ma zañ si si vu si gü nabiinë pòorum kuni bito wóni kuri bidwi. ¹⁶ Amu ma lwari malesi sina sum jara tiinë bam kögo kóm ni na mai te tun. Kü yi miliyöörü biä-yale mü (200.000.000), yi ba maama dögi sise. ¹⁷ A ma na sise sum di si diinë bam na yi te tun. Sise diinë bam maama jigi lu-pulwaru tülu ba na maa kwæli ba nyöona ba ki jara tun mü. Luguru tum kontu maa tiini ti suni ni mini na yi te tun. Tidaara maa yi nazom-pupweeru. Tidonnö di maa yi nasönnu ni sun-muni te. Sise sum yuni tum maa nyi ni nywænu yuni te. Mini di nyua maa nunji si niö ni. Ciribi dülu lwäm na dana tun di maa nunjä. ¹⁸ Wænu tum kontu titö ma tü lögü banya nabiinë wóni, yi ti gü ba pòorum kuni bito wóni kuri bidwi. Kü nan yi mini dum di nyua kam di ciribi dum na nunji sise sum niö ni tun mü gü-ba. ¹⁹ Sise sum niö yam mü pai si jigi dam, di si nabilö yam di. Si nabilö yam nyi di bisankwi mü te, yi ya jigi yuni ya maa yaari nöona.

²⁰ Nabiinë balu na daari yi wænu tum kontu dam wü gü-ba tun nan wü se si ba læni ba wöru ba yagi wo-balwaarü tülu ba wöbuna na lagü tun. Ba ta yöörü ba zuli sutaana mü, yi ba kwæri ba zuli wænu tülu ba titi na ki di ba jia tun, kü na yi jwænö yalu ba na mä säbu-suja naa säbu-pwænö naa can-na naa kandwa naa de ba ma ki tun. Jwænö yam kontu nan ba nai, yi ya kwæri ya ba ni, yi ya wartü ya vu di. ²¹ Nöona bam kontu ma wü se si ba læni ba wü di ba non-gura kam di ba liri kikiä yam. Ba ta ma wü yagi ba boorim käm dum di ba nyuuni dum.

10

Zan na ne maleka kam na ze tón-balaŋa te tɪn

¹ Amu daa ma nii a na We maleka kalb na dana tɪn. Ka ma nunji We-sonjo ni ka maa tuə. Ka me kunkwənu mu ka ma kukwəri ka tɪtɪ, yi manlaa-taŋa kɪkari ka yuu ni. Ka yibiyə nyi di wia mu, yi ka ne sɪm nyi di min-vɔgu na yi te tɪn. ² Maleka kam maa ze tón-balaŋa kalb na puri tɪn ka juŋa ni. Ka ma cwi ka jazim naga na-fara bam baŋa ni. Ka daari ka cwi ka jagwiə naga kam tɪga baŋa ni. ³ Ka laan ma daari ka baŋi baŋa baŋa, yi ka kwərə kam ki soo ni nyonjo na suuri te tɪn. Maleka kam na baŋi kuntu tɪn, dɔa di ma baŋi kuni birpe. ⁴ Dɔa kam na baŋi kuntu tɪn, amu maa lagɪ si a pupɔni ka na tagi kulɔ tɪn a tiŋi. Amu laan ma ni kwərə na ŋooni We-sonjo ni ka wɪ: «Ta n cɪm, yi zanɪ n pupɔni dɔa kam na baŋi ka ta kulɔ tɪn.»

⁵ Maleka kalb amu ya na manɪ a na ka na kwe ka naga ka no na-fara bam baŋa ni yi ka no kadoŋ tɪga baŋa ni tɪn laan ma zɔŋi ka jazim juŋa wɛɛni, ⁶⁻⁷ yi ka du di We yiri ka wɪ: «Ku daa ba daani si We wubɔŋa yalɔ ya na səgi yi DI manɪ DI ta di DI nijonjə bam tɪn laan ki, manɪ kalb maleka sirpe tu wɔm na wu wu ka nabonɔ kum tɪn.

Baŋa-We nan mu jigi ŋwɪa si ku taa ve manɪ kalb na ba ti tɪn.

Dɪntu mu ki weyuu di wəənu tɪlɔ maama na wu ku wɔni tɪn,

yi DI kwəri DI ki tɪga baŋa di ka wəənu tɪm maama.

Dɪntu daa ta mu ki na-fara di wəənu tɪlɔ maama na wu ba wɔni tɪn.»

⁸ Maleka kam na tagi kuntu tɪn, amu daa ma joori a ni kwərə kalb ya na ŋooni We-sonjo ni tɪn. Ka daa ma ta di amu ka wɪ: «Ve maleka kalb na zigi na-fara bam baŋa ni di tɪga kam baŋa ni tɪn te, si n jonɪ tón-balaŋa kalb na puri ka wu ka juŋa ni tɪn.»

⁹ A ma vu a ta maleka kam si ka pa-ni tón-balaŋa kam. Ka ma ta-ni ka wɪ: «Jonɪ tónɔ kum n di. Ku na wu nmu ni ni, kuɔ ta suna ni tuuru te. N nan na ligi-ku, ku laan wu ta cana mu n kana ni.»

¹⁰ Amu ma jonɪ tón-balaŋa kam maleka kam juŋa ni a di a ni ni. Ka maa suna ni tuuru te. Ku daari, amu na ligi-ka tɪn, ka ma lani ka ji cam yiranɪ a kana ni. ¹¹ Ba laan ma ta ba bri-ni ba wɪ, amu daa ta manɪ si a tooli We kwərə kam a bri wonjo kulɔ na lagɪ ku ki lɔgu baŋa dwi tiinə zanzan wɔni, didaani tɪni zanzan di taana dwi zanzan tiinə di wɔni, di ba pwa di wɔni tɪn mu.

11

We maana tiinə bale na bri DI cɪga kam te tɪn

¹ Ba laan ma kwe miu kulɔ ba na maa manɪ wəənu tɪn ba pa-ni. Ba ma ta amu ba wɪ, a zanɪ a manɪ We-di-kamunu kum di ku kaantum bimbim dum a nii, si a daari a lwarɪ noona ni tɪte na wu We-di-kamunu kum wɔni ba zuli-DI tɪn. ² Ba ma daari ba ta amu, si a yi manɪ kunkɔlɔ kulɔ na wu pooni ni We-digə kam yigə ni tɪn, beŋwaani ba kwe je sɪm kuntu ba ki dwige tiinə bam juŋa ni mu. Bantu nan mu wu ba ba taa kari tɪv kulɔ na yi We nyum tɪn wɔni, ba nwanɪ wəənu ba cɔgi si ku vu ku yi canɪ fiinna-sɛ (42). ³ We daa ma ta-ni DI wɪ: «Amu lagɪ a toŋi noona bale mu si ba ba ba bri amu cɪga kam. Bantu wu tooli amu kwərə kam si ku yi da mɔru di biə yale di fusɪrɔ (1.260), yi baá zu gwar-zɪnzwarə si ku bri ba na yaari te tɪn.»

⁴ We maana tiinə bam kuntu mu bri Olivi tweeru tile tɪm, di min-zwəənu tile tɪlɔ na zigi di Yuutu wulɔ na te lɔgu baŋa maama tɪn yigə ni. ⁵ Mini mu wu nunji ba niə ni di cɔgi ba dɔna balɔ na kwaani si ba ki-ba balɔrɔ tɪn. Wulɔ maama na lagɪ si o ki-ba balɔrɔ tɪn, baá gu-o kuntu donj mu. ⁶ Bantu nan jigi dam si ba ja weyuu kum, si dɔa daa yi ta niə manɪ kam ba na wura ba tooli We kwərə kam tɪn. Ba nan daa ta jigi dam si ba pa na ji jana. Ba ma ta jigi dam si ba pa yaara dwi maama ba nabiinə baŋa manɪ kalb maama ba na lagɪ tɪn.

⁷ Ba na tooli We kwərə kam ba ti, varim wulɔ na zuuri gon-canluŋu kum wɔni tɪn laan wu nunji o ba o ja jara didaani ba, yi o wani-ba o gu. ⁸ O na gu-ba, ba yira yam wu ta tigi pooni yigə ni tɪv kamunu kum wɔni. Yira yalɔ na bri tɪv kum kuntu kuri cɪga cɪga tɪn mu yi Sodɔm di Ezipti. Ku yi daani mu ba jaani ba Yuutu wɔm ba pa tuun-dagara baŋa ni ba gu.

⁹ Noona laan wu nunji tɪni dwi maama wɔni,

di nabiinə dwi maama wɔni,

di taana dwi maama wɔni,

di je təri təri,

ba ba ba nii bantɔ yira yam na tigi da tɪn. Baá ta nii ba yira yam si ku vu ku yi da yatɔ di cicoro, yi ba baá sɛ si ba kwe-ba ba ki. ¹⁰ Balɔ na zuuri lɔgu baŋa ni tɪn wu ta jigi wupolo di bantɔ bale tuuni dum. Ba ma wu ki kweera, yi ba daari ba pa-da pɛɛra. Baá ta jigi wupolo, We nijonjə bam kuntu bale ya na yaari nabiinə lɔgu baŋa ni di We taani dum ba na ŋooni tɪn ŋwaani. ¹¹ Da yatɔ di cicoro kum na ke, We wu pa DI siun kulɔ na paɪ ŋwɪa tɪn laan ba ku zu ba yira yam, yi ba joori ba bi ba zanɪ. Fɔni ma wu tiini di ja balɔ maama

na wó na-ba tun. ¹² We nijonhə bam bale laan ma ni kwə̀ə̀ na ɲoɲɔ We-soɲo ni ka wɔ: «Diini-na á ba yo.»

Kunkoɲo ma ba ku kwe-ba ku jigi ku ma diini weyuu, yi ba dɔna bam zigɔ ba nii-ba. ¹³ Kantɔ maɲa kam ni nɔɔ, tɔga baɲa maama wó tiini ka sisinji. Ku ma pa tuw kum pɔɔrum kuni fugə wɔni kuri bidwi cɔgi maama. Tɔga kam sisinjim dum maa gu nɔɔna murr-tirpe (7.000). Fɔɔni ma wó ja nɔɔna balɔ na daari tun, yi ba se ni Yuutu Baɲa-We mu tiini DI jigi dam. ¹⁴ Mu leɛru tɔlɔ na ki bile tu tun. Ku nan ta daari leɛru tɔlɔ na wó ki bito tu tun. Ti lagɔ ti ba lele mu.

Nabono kulɔ na wugi ku ma kweeli tin

¹⁵ Maleka kalɔ na yi sirpe tu tun laan ma wu ka nabono kum. Kwari ma ɲoɲɔ We-soɲo ni baɲa baɲa si wɔ: «Lɔgu baɲa paari dum laan wɔ di Yuutu We juɲa ni mu, di Krisi wɔm DI na tɔɲɔ tin juɲa ni. Paari dum kɔntɔ wó ta wɔra si ku taa ve maɲa kalɔ na ba ti tun.»

¹⁶ Nakwa fiinle-bana bam ba na je We yigə ni ba paari jangwaanɔ tum baɲa ni tun laan ma kuni doonə ba cɔɔli ba yuni tɔga ni ba zuli We, ¹⁷ yi ba wɔ: «Dam-fɔɔ Tu Baɲa-We,

nmɔ maɲɔ n wɔra mu pulim ni, yi n daa ta wɔra maɲa maama. Di ki nmɔ le, di n laan na kwe n dam-fɔɔ kum n ma n te lɔgu baɲa tun.

¹⁸ Dwi-ge tiinə balɔ na dai nmɔ nɔɔna tun tiini ba jigi ban-zɔɲo di nmɔ.

Ku daari lele kɔntɔ nmɔ banɔ nan wó zanɔ di ba.

Ku laan yi maɲa kalɔ nmɔ na wó di twa sariya tin,

yi nmɔ wó pa balɔ maama na se nmɔ tun na peera.

Ku na yi nmɔ nijonhə bam di balɔ maama na yi nmɔ nɔɔna yi ba kwari n yiri dum tun,

ku na yi non-kamunə naa nabwə̀nə di. Ku nan na yi balɔ na cɔgi lɔgu baɲa tun, maɲa yie si nmɔ laan cɔgi-ba di.»

¹⁹ Ba na zuli We kɔntɔ ba ti tun, We di-kamunu kulɔ na wɔ DI soɲo ni tun ni laan ma pɔri. We cullu tum na pupɔni kandwa yira ni ti tini daka kalɔ wɔni tun ma nai jaja. Dwa laan maa pɔpɔla, yi ka bagɔ ka wuurə. Tɔga ma sisinji, yi du-kambana tiini ya twi zanzan.

12

Prənyon-kinkagɔli na zəli kaani te tin

¹ Wo-kinkagɔli laan ma nunji weyuu ni. Amu ma na kaani o na me wia o kukwəri o titi ni gɔɔɔ te. Cana maa wɔ o napra kuri ni. Ku daari o ma pu yipugə kalɔ na

jigi calcwi fugə-sile tun o yuu ni. ² Kaani wɔm yi ka-puə mu, yi o pugə kam vri si o lɔ. Ku na cana tun, o ma kaasi bagɔ bagɔ.

³ Wo-kinkagɔli didonɔ daa ma nunji weyuu ni. Amu ma na prənyon-kinkagɔli, ku yi nasuɲɔ mu yi ku jigi yuni tirpe di nyta fugə. Yipwi ma pu ku yuni tum maama baɲa ni. ⁴ Ku ma kwe ku nabili ku ma vanɔ calcwi sum pɔɔrum kuni bito wɔni kuri bidwi ku Kwari weyuu ni ku di tɔga ni. Ku ma ba ku zigɔ kaani wɔlɔ na lagɔ o lɔ tun yigə ni, si o na lugɔ bu wɔm, si ku kwe ku di. ⁵ Kaani wɔm ma lɔ o bu wɔm, o yi bəkə̀ə̀ mu. Wɔntɔ mu wó ta te lɔgu baɲa dwi tiinə maama di o dam. Kaani wɔm na lugɔ kuntu tun, ba ma kwe bu wɔm ba ja vu We te, DI paari yituru kum na wɔ me tin. ⁶ Kaani wɔm laan ma duri o vu kagwa yuu, jəgə kalɔ We na maɲɔ DI kwe si DI pa-o tun. DI wó ta nii o baɲa ni je sum kɔntɔ ni da murɔ di biə yale di fusrɔɔ (1.260).

⁷ Jara deen ma tɔ We-soɲo ni. We malesɔ didɛru wɔlɔ yiri na yi Misəli tun didaani o kwaga malesɔ tiinə bam mu di jara di prənyon-kinkagɔli dum di di kwaga malesɔ tiinə bam. ⁸ Prənyon-kinkagɔli dum ma wɔ wanɔ jara yam. Ku di ku kwaga malesɔ tiinə bam ma daa wɔ ne jəɲə je We-soɲo ni. ⁹ Ba ma zəli-ku We-soɲo ni ba duli ba yagi lɔgu baɲa ni, di ku kwaga malesɔ tiinə bam maama. Prənyon-kinkagɔli dum kuntu mu yi bɔsankwɔla kalɔ na maɲɔ ka wɔra faɲa faɲa tun. Ka yiri nan mu yi Vwa-nyina pe, di Sutaani, yi ka ganɔ lɔgu baɲa nɔɔna maama.

¹⁰ Amu laan ma ni kwə̀-ɔɔ na ɲoɲɔ We-soɲo ni ka wɔ: «Lele kuntu didam Tu We vri DI nɔɔna sutaani juɲa ni. We ma bri DI dam di DI paari dum na yi te tun. Krisi wɔm We na tɔɲɔ tun di ma bri DI dam dum. Beɲwaanɔ wɔlɔ na yəni o ɲoɲɔ o cɔgi di ko-biə bam We yigə ni tun daa tərə. Wɔntɔ mu yəni o zigɔ di Tu We yigə ni o ɲoɲɔ o cɔgi ba yigə titi di wia maama. Ba laan nan di-o ba yagi. ¹¹ Di ko-biə bam nan wan-o Pəlbɔ wɔm jana kam nunjim dum ɲwaanɔ, di ba na bri We cɔga kam tun ɲwaanɔ mu. Ba ma se si ba kwe ba ɲwɔla ba ma ləni tɔntɔ. ¹² Kuntu, abam balɔ maama na zɔɔri We-soɲo ni tun, á taá jigi wɔpɔlo. Ku daari, ku na yi lɔgu baɲa di ku na-fara bam, leɛru wó ba abam baɲa, beɲwaanɔ vwa-nyina pe wɔm tu abam te, yi o tiini o jigi ban-zɔɲo lanyirani, beɲwaanɔ o ye ni o da yam ge fitun mu.»

¹³ Prənyon-kinkagɔli dum na lwarɔ ni ba zəli-ku ba yagi lɔgu baɲa ni tun, ku ma pe kaani wɔlɔ na lugɔ bəkə̀ə̀ kam tun kwaga ku pu. ¹⁴ Ba ma kwe kalon-zɔɲo vwana yale ba pa kaani wɔm, si o ma jaani weenɔ o vu o yi kagwa kam yuu, jəgə

kalb o na manj si o taa wura tun. Dáanu wu We wó ta nii o banja ni bina yato di cicoro, si prányoŋo kum daa yi zanj ku ja-o. ¹⁵ Prányoŋo kum ma twi na zanzan si ba vu ba pe kaanu wum ba ja viiri, ni bugè na na duri te tun. ¹⁶ Tíga kam ma zani kaanu wum, yi ka puri ka ni ka nyo na balu maama prányoŋo kum na twi tun. ¹⁷ Ku ma pa ku banu tiini di zanj di kaanu wum. Ku laan ma vu si ku ki jara di kaanu wum dwi tiinè balu na daari tun. Bantu mu yi balu na se We niè yam yi ba bri ni ba tugi Zezi ciga kam tun. ¹⁸ Prányoŋ-kunkagili dum laan ma vu di zigi na-fara bam ni ni.

13

Varim wulb na nunji na-fara wuni tun

¹ Amu daa ma na varum wodonj o na nunji na-fara wuni. O jigi nya fugè di yuni turpe mu. O nya yam maama banja maa jigi yipwi. Ba ma pupuni yira yalv na twi We tun o yuni tum yira ni. ² Amu na ne varim wum tun, o nyi di gweeru mu. O ne maa nyi di faa ne, yi o ni nyi di nyoŋo ni. Prányoŋ-kunkagili dum laan ma kwe ku paari dum di ku dam-foro kum ku ki varim wum kuntu juna ni. ³ O yuu kum didba maa tiini ku pogili ni o ya lagi o ti mu te, yi ku laan ba ku je. Ku maa su nabiinè maama, yi ba tugi varim wum kuntu kwaga. ⁴ Nɔɔna maama maa kuni doonè ba zuli prányoŋ-kunkagili dum, di ku na kwe ku dam dum ku pa varim wum kuntu tun. Ba ma daari ba zuli varim wum di, yi ba te ba wi: «Nɔɔnu tərè o na mai di varim wum. Nɔɔn-nɔɔnu nan bá wani o ki jara did-o.»

⁵ Ba ma pa varim wum cwəŋə si o ɲɔɔni kamunni o pa o tti, yi o daari o twi We yiri. O ma joni dam si ku vu ku yi canu fiinna-sile (42). ⁶ O ma puli o ɲɔɔni o gooni We, yi o twi We yiri di DI sɔŋɔ kum, ku weli di balu na zuri DI sɔŋɔ kum ni tun. ⁷ Varim wum ma kwəri o joni dam si o ki jara di We nɔɔna bam, si o wani-ba. O ma joni dam si o taa te lugu banja dwi tiinè maama, di tuni dwi maama tiinè, di taana dwi maama tiinè, di je təri təri maama tiinè. ⁸ Nɔɔna balu maama na zuri lugu banja ni tun wó ta zuli varim wum kuntu, ku na dai balu yira na pupuni ya tiji nyia tonɔ kum wuni manja kam lugu banja daa ta na tərè tun yiranu má mu bá zul-o. Ku nan yi Pəlbə wum ba na gu tun mu te tonɔ kum kuntu.

⁹ Nan puri-na á zwa si á cəgi amu taanu dum: ¹⁰ Wulb maama na tu si o duna ja-o ba ki ba na lagi te tun, baá ja kuntu tu mu, o bá lu. Wulb maama di nan na tu si ba ma su-zoo ba gu-o tun, baá ma-ku mu ba

ma gu-o, o bá wani o lu. Kuntu nywaani We nɔɔna bam manj si ba ta wɔ pu-dia mu, si ba daari ba ki ba wu-didba di We.

Varim wulb na nunji tiga ni tun

¹¹ Amu laan ma na varim wodonj o na nunji tiga ni. O jigi nya yale mu ni pibala nya na yi te tun. O maa ɲɔɔni ni prányoŋ-kunkagili dum na ɲɔɔni te tun. ¹² Dayigə varim wum ma pa-o wum dam-foro kum si o ma tɔŋi, yi o daari o zigi o nii-o. O ma ma-di o fun balu maama na zuri lugu banja ni tun o pa ba zuli dayigə varim wulb yuu kum ya na pogili yi ku laan je tun. ¹³ Varim bile tu wum kuntu ma tiini o ki wo-kunkagila yalv na dana tun. O ma pa mini nunji weyuu ni di ba tiga banja, yi nɔɔna maama na-di. ¹⁴ O na ne cwəŋə si o ki wo-kunkagila yantu donj dayigə varim wum yigə ni tun, ku ma pa o wani o ganu nɔɔna balu na zuri lugu banja ni tun. O ma ta-ba si ba mɔ kamogo, si ku taa nyi di dayigə varim wulb ba na me su-lonɔ ba zagi o yuu ba pogili yi o ta nyi tun. ¹⁵ O ma daari o na cwəŋə si o ki siun kamogo kum kuntu wuni, si ku taa nyi. O na ki kuntu tun, kamogo kum maa wai ku ɲɔɔna, yi ku jigi dam si ku pa balu maama na vin si ba zuli-ku tun ti. ¹⁶ O ma pa nɔɔna maama ki nyinyugu ba jazina ni naa ba trə ni, ku na yi nabwənə di non-kamunə, naa nadunə di yinigə tiinə, ku weli di gambé di balu na te ba titi tun di. ¹⁷ Nɔɔnu na ba jigi nyinyugu kum kuntu, o bá wani o yəgi wonjo naa o kwe wonjo o yəgi. Nyinyugu kum kuntu nan mu bri varim wum yiri dum, naa nimoro kulb na bri o yiri dum tun.

¹⁸ Yo seeni ku manj si n ta n jigi swan mu. Wulb na bunji lanyiranu tun, oó wani o lwaru varim wum nimoro kum kuri na yi te tun. Nimoro kum bri nabiinu yiri mu. Ku nan yi biə yardu di fusurdu hardu mu (666).

14

Pəlbə wum di o nɔɔna bam

¹ Amu laan ma nii a na Pəlbə wum o na zigi Siyon piu kum yuu ni. Nɔɔna murru bi di fiinna-tuna tum (144.000) maa tugi ba wu o tee ni, yi Pəlbə wum yiri dum di o ko yiri pupuni ba trə ni. ² A ma ni kwərə na ɲɔɔni We-sɔŋɔ ni. Ka maa dwana nuneeni na-fara na wuura yi dɔa bagi te tun, yi ka nyi di kwan-magina na magi ba kwaanu te tun. ³ Non-kogo kum maa zigi ku yɔɔri We paari jangɔŋɔ kum di wəənu tuna tɔb na nyi tun di nakwa bam. Ba maa leeni ləŋ-dunja kalb nɔɔn-nɔɔnu na bá wani o zaasi-ka tun, ku na dai nɔɔna murru bi di fiinna-tuna tum yiranu (144.000). Bantu mu yi balu Zezi na nyi ba lwarum jini lugu

banja nabiinɛ maama wɔnɩ tɩn. ⁴ Bantɔ nan mu ɔɪɪ ba tɩtɩ dɩ wo-digiru kɛm, yɩ ba wɔ kɩ boorim. Bantɔ yɛni ba tɔɪ Pɛlbu wɔm kwaga mu ba ve je silɔ maama o na wɔ vu tɩn. Zezi mu ɲwa ba lwarɩm junɩ nabiinɛ maama wɔnɩ, sɩ bantɔ da yigɛ ba ji We nɔɔna dɩ Pɛlbu wɔm dɩ nɔɔna. ⁵ Bantɔ nan wɔ fɔɪ ba fɔ vwan. Ba ba jɪɪ tusim.

We malesɩ sɩtɔ na tagɩ wɛnɩ tɩɩ tɩn

⁶ Amɔ laan ma na maleka kadoɲ ka na jaanɩ weyuu nɩ. Ka maa jɪɪ We kwɛr-yɛwɛɲɛ kalɔ na ba lɩrɩ manɩ dɩ manɩ tɩn ka tɔɔl ka brɩ balɔ na zɔvɩ lɔɪɔ banja nɩ tɩn,

ku na yɩ je tɛrɩ tɛrɩ wɔnɩ,
dɩ nabiinɛ dwi maama,
dɩ taana dwi maama tiinɛ,
dɩ tɩnɩ dwi maama tiinɛ.

⁷ Ka maa ɲɔɔnɩ dɩ kwɛr-dɩa ka wɩ: «Kwarɩ-na We, sɩ á daari á taá pa-Dɩ zulɛ, bɛɲwaanɩ manɩ kam yɩɛ sɩ Dɩ dɩ nabiinɛ sariya. Nan kuni-na doonɛ á zuli We dɩɩ na kɩ weyuu dɩ tɪɪa banja dɩ na-fara didaanɩ buli tɩn.»

⁸ Maleka kadoɲ ma sanɩ ka kwaga, yɩ ka te ka wɩ: «Tɩ-kamunu kulɔ yɩrɩ na yɩ Babilɔnɩ tɩn tɩa. Ku tɩ ku ti. Kuntu dɛɛn mu yɛni ku pa nabiinɛ dwi maama tɔɪɩ ba kɩ ku boorim kikiɛ yam, nɩ ba na nyɔɪ sa-deera ba su te tɩn.»

⁹ Maleka kalɔ na kɩ sɩtɔ tɩn dɩ daa ma sanɩ, yɩ ka te dɩ kwɛr-dɩa ka wɩ: «Nɔɔna balɔ maama na zuli varum wɔm dɩ o kamɔɔ kum yɩ ba daari ba jɪɪ o nyɩnyɔɪ kum ba trɛ nɩ naa ba jɩɲa nɩ tɩn, ¹⁰ We ban-zɔɲɔ kum wɔ ba bantɔ banja, nɩnɛɛnɩ ba logɩ sa-deera balɔ na wɔ pugɩ tɩn mu ba su zɔɲa ba pa ba nyɔ ba su te. Balɔ maama na se varum wɔm kuntu tɩn, mini dɩ ciribi mu wɔ di-ba ku pa ba na cam zanzan. Baá yaari kuntu We malesɩ sum yigɛ nɩ dɩ Pɛlbu wɔm yigɛ nɩ mu. ¹¹ Mini dum wɔ ta di-ba yɩ ku pa nyɔa zanɩ taan, baá yaari sɩ ku taa ve manɩ kalɔ na ba ti tɩn. Balɔ maama na zuli varum wɔm dɩ o kamɔɔ kum tɩn, dɩ balɔ maama na jɪɪ nyɩnyɔɪ kulɔ na brɩ o yɩrɩ dum tɩn, ba bá na siun wɩa dɩ tɩtɩ maama.»

¹² Kuntu ɲwaanɩ balɔ maama na yɩ We nɔɔna yɩ ba se Dɩ niɛ yam yɩ ba kɩ ba wɩ-dɩɩa dɩ Zezi tɩn manɩ sɩ ba zigɩ dɩ pu-dɩa mu.

¹³ Amɔ laan ma ni kwɛrɛ na ɲɔɔnɩ We-sɔɲɔ nɩ ka wɩ: «Nan pɔpɔnɩ tɩntɩ: Ku na zigɩ zim sɩ ku taa ve tɩn, balɔ na se dɩ Yuutu wɔm yɩ ba ba ba ti tɩn wɔ ta jɪɪ yu-yonɔ.»

We Joro kum ma lɛrɩ ku wɩ: «Ku yɩ ɔɪɪ mu. Bantɔ wɔ sin dɩ ba tɩtɩɲ-cɛera yam, bɛɲwaanɩ ba kɛm-laaru mu wɔ ta tɔɪ-ba.»

We sariya manɩ kam na yɩ te tɩn

¹⁴ Amɔ laan ma nii a na kunkonɔ ku yɩ naponɔ, yɩ wɔɩ na nyɩ dɩ nabiin-bu tɩn je ku banja nɩ. Sɛbu-sɩɲa yɩpugɛ ma pu o yuu nɩ, yɩ o daari o ze sukɔɔ kulɔ na jɪɪ ni tɩn. ¹⁵ Maleka kadoɲ daa ma nunɩ We di-kamunu kum wɔnɩ. Ka tɔɔlɩ banja banja ka ta dɩ wɔɩ na je kunkonɔ kum banja nɩ tɩn ka wɩ: «Lɔɪɔ banja faa kum laan bɪɪ ku ti. Ma n sukɔɔ kum nɩ ma n gwe faa kum, sɩ ku manɩ kam yɩɛ.» ¹⁶ Wɔɩ na je kunkonɔ kum banja nɩ tɩn laan ma vuvugi o sukɔɔ kum lɔɪɔ banja nɩ o ma gwe faa kum.

¹⁷ Amɔ daa ma na maleka kadoɲ na nunɩ We-sɔɲɔ di-kamunu kum wɔnɩ, yɩ ka dɩ jɪɪ sukɔɔ kulɔ na jɪɪ ni tɩn. ¹⁸ Maleka kalɔ dɩ na nii mini banja nɩ ma n gwe faa kum, sɩ ku manɩ kam yɩɛ. «Ma n sukɔɔ kum nɩ ma n gwɛrɩ tɩu-biɛ balɔ ba na maa kɩ sana tɩn, sɩ lɔɪɔ banja tɩu-biɛ bam kuntu laan bɪɪ ba ti.»

¹⁹ Maleka kam laan ma ma ka sukɔɔ kum ka ba maa gwɛrɩ lɔɪɔ banja tɩu-biɛ bam. Ka ma kwe-ba ka dɩ kazo-zɔɲɔ wɔnɩ sɩ ka te, sɩ ku brɩ We ban-zɔɲɔ na wɔ ba nabiinɛ banja te tɩn. ²⁰ Kazɔɔ kum zigɩ tɩu kum daa nɩ mu. Ba maa te tɩu-biɛ bam ku wɔnɩ sɩ ba nyɔa kam taa nunɛ. Ba nyɔa kam kuntu yɩ jana mu. Jana kam ma nunɩ ka pɛɛlɩ tɪɪa ka duri ka vu nɩnɛnɩ kilometra biɛ-yatɔ (300), yɩ ka na luunɛ te tɩn, sisɛɲɛ na zigɩ ka wɔnɩ, ka yuu yɩranɩ mu wɔ ta nai pooni nɩ.

15

Malesɩ sirpe na jaanɩ yaara dwi tɛrɩ tɛrɩ sɩ ba lɔɪɔ banja te tɩn

¹ Amɔ laan ma na wo-kunkagɩ didonɩ weyuu nɩ, dɩ na tiini dɩ dana yɩ dɩ ba jɪɪ donɩ. A ma na We malesɩ sirpe, sɩ didɩa didɩa jɪɪ yaara dwi tɛrɩ tɛrɩ mu, sɩ sɩ pa ya ja nɔɔna. Yaara yarpe yam kuntu mu lagɩ ya ma kweeli, bɛɲwaanɩ yantɩ na kɩ ya ti, We ban-zɔɲɔ kum laan wɔ ti. ² Amɔ ma daari a na wɔɲɔ ku na nyɩ dɩ nɩnɩ. Ku maa nyɩna nɩ niu na nyɩnɩ te tɩn, yɩ ku nyɩ nɩ ku gwaanɩ dɩ mini mu te. Amɔ ta ma na balɔ na wantɩ varum wɔm dɩ o kamɔɔ kum ku wɛli dɩ o yɩrɩ dum nimoro kum dam dum tɩn. Ba zigɩ nɩnɩ kulɔ na nyɩna lanyɩranɩ tɩn ni nɩ, yɩ ba ze kwaanɩ tɩɩ We na pe-ba tɩn. ³ Ba maa leeni lɛɲɛ kalɔ na yɩ We tɩntɩɲnɩ Moyisi lɛɲɛ dɩ Pɛlbu wɔm lɛɲɛ tɩn. Ba ma leeni ba zuli We ba wɩ:

«Dam-forɔ Tu Banja-We,
nmu tɩtɩɲa yam tiini ya yɩ tɩtɩɲ-kamunɛ,
ya ba jɪɪ donɩ.
Lɔɪɔ maama Pe,
nmu cwe sum yɔɔrɩ lanyɩranɩ,

si tɔgi cɪga.

⁴ Yuutu Baŋa-We, nɔɔn-nɔɔnɔ tɛrɛ o na b́a kwarɪ nmɔ. Nɔɔna maama nan ẃo ta zuli nmɔ yɪri dɪm.

Nmɔ yɪranɪ mɔ yɪ wɔ-ɔɔŋo tu cɪga cɪga. Lɔɔɔ baŋa dwi maama tiinɛ ẃo ba ba kuni doonɛ nmɔ yigɛ nɪ ba zuli-m, bɛŋwaaɪ nɔɔna maama ẃo na nmɔ ttuɔŋa yam na jɪgi cɪga te tɪn.»

⁵ Kuntɔ kwaga nɪ amɔ ma na We-ɔɔŋo digɛ kam nɪ na ɔɔri, yɪ ka yigɛ digɛ kam nɪ dɪ ɔɔri. ⁶ We malesɪ sɪrpe sɪm sɪ na jɪgi yaara dwi tɛri tɛri kuni bɪrpe tɪn ma nunji digɛ kam wɔnɪ. Sɪ ma zɔ gwar-pwɛɛnɔ tɪlɔ na tiini tɪ nyɪnɪ tɪn, yɪ sɪ daari sɪ vɔ sɛbu-sɪŋa kili sɪ nyɔɔna nɪ. ⁷ Wɛɛnɔ tɪna tɪlɔ na ŋwɪ tɪn dɪdɔ laan ma zaŋɪ kɔ kwe sɛbu-sɪŋa zwi sɪrpe kɔ pa malesɪ sɪrpe sɪm. Zwi sɪm kuntɔ nan mɔ su dɪ We ban-zɔŋɔ kɔm. Dɪntɔ nan mɔ jɪgi ŋwɪa sɪ kɔ taa ve maŋa kalɔ na ba ti tɪn. ⁸ We dam dɪm dɪ Dɪ paari-zulɛ yam ma pa nyɔba nunji ka su Dɪ digɛ kam nɪ maama. Nyɔba kam ma pa nɔɔn-nɔɔnɔ warɪ digɛ kam wɔ o zɔ, sɪ kɔ taa ve maŋa kam malesɪ sɪrpe sɪm na ẃo pa yaara kuni bɪrpe kɔm na ẃo ba kɔ kɪ kɔ ti tɪn.

16

Baŋa-We ban-zɔŋɔ kɔm na ẃo ba te tɪn

¹ Amɔ laan ma nɪ kwɛr-dɪa na ŋɔɔnɪ baŋa baŋa We digɛ kam wɔnɪ ka ta dɪ We malesɪ sɪrpe sɪm ka wɪ: «Kwe-na zwi sɪrpe sɪlɔ We ban-zɔŋɔ kɔm na wɔ sɪ wɔnɪ tɪn á ja vu á lo á yagɪ lɔɔɔ baŋa nɪ.»

² Dayigɛ maleka kam ma kwe ka zɔŋa kam ka ja vu ka lo ka yagɪ lɔɔɔ baŋa nɪ. Ka na logɪ kuntɔ tɪn, ŋwan-cɛera ma ja balɔ na jɪgi varɪm wɔm nyɪnyɔɔɔ kɔm yɪ ba zuli o kamɔɔ kɔm tɪn.

³ Maleka kalɔ na saŋɪ tɪn ma lo ka zɔŋa kam ka yagɪ na-fara bam wɔnɪ. Na bam ma ji nɪ tɔ jana na yɪ te tɪn. Wɔŋo kulɔ maama na zɔɔri na-fara bam wɔnɪ tɪn ma tɪ.

⁴ Malesɪ sɪtɔ tu wɔm ma lo o zɔŋa kam o yagɪ bu-tɔlɪ sɪm wɔnɪ dɪ bulɪ sɪm dɪ wɔnɪ. Na bam ma ji jana. ⁵ Amɔ ma nɪ We maleka kalɔ na nii bwi sɪm baŋa nɪ tɪn na wɪ:

«Wɔ-ɔɔŋo Tu Baŋa-We, nmɔ maŋɪ n wɔra pulim nɪ mɔ, yɪ n daa n ta wɔra maŋa maama, nmɔ kɪ cɪga dɪ n na vaŋɪ ba zwa te tɪn.

⁶ Bɛŋwaaɪ bantɔ mɔ gɔ n zɔɔna bam dɪ n niŋɔŋnɛ bam ba pa ba jana nunji.

Kuntɔ mɔ nmɔ laan pe na ji jana sɪ ba dɪ nyɔ.

Mɔ kulɔ na maŋɪ dɪ ba kɛm dɪm tɪn.»

⁷ Amɔ ma daari a nɪ kwɛrɛ kadoŋ na ŋɔɔnɪ We kaanum bimbim dɪm tee nɪ ka wɪ:

«Dam-fɔɔ Tu Baŋa-We, nmɔ sariya yam yɔɔri lanyɪranɪ, yɪ ya tɔgi cɪga mɔ.»

⁸ Maleka kalɔ na kɪ sɪna tɪn ma kwe ka zɔŋa kam ka lo ka yagɪ wɪa kam yɪra nɪ. Wɪa kam ma jonji dam sɪ ka pa ka wulim dɪm baanɪ nɔɔna. ⁹ Ka wulim dɪm na tiini dɪ baanɪ nɔɔna bam kuntɔ tɪn, ba ma ŋɔɔnɪ ba twɪ We yɪri dɪ Dɪ na pe yaara yam kuntɔ ja-ba tɪn. Ba nan wɔ lɔni ba wɔ dɪ ba kikiɛ yam sɪ ba daari ba zuli We.

¹⁰ Maleka kalɔ na kɪ sɪnu tɪn ma lo ka zɔŋa kam varɪm wɔm paari jangɔŋɔ kɔm baŋa nɪ. Lim ma ba dɪ li varɪm wɔm paari dɪm jɛgɛ kam maama. Nɔɔna ma dɔnɪ ba yɛlɛ dɪ ba yaara yam. ¹¹ Ba ma ŋɔɔnɪ ba twɪ Baŋa-We ba yɪra ŋwana yam dɪ ba yaara yam ŋwaaɪ. Ba nan daa ta wɔ lɔni ba wɔ dɪ ba kikiɛ yam.

¹² Maleka kalɔ na kɪ sɪrɔvɔ tɪn ma lo ka zɔŋa kam ka yagɪ bu-zaŋa kalɔ yɪri na yɪ Efrati tɪn wɔnɪ. Ka na bam ma wɪ, yɪ kɔ daari cwɛŋɛ kɔ pa pwa balɔ na nunji wa-puli jɛgɛ nɪ tɪn sɪ ba wanɪ ba be.

¹³ Amɔ ma daari a na ciciribiɛ batɔ, ba nyɪ dɪ yoorɛ te. Ba dɪdɔba ma nunji pranyɔŋ-kɪnkagɪlɪ dɪm nɪ nɪ. Wɔdɔŋ dɪ ma nunji varɪm wɔm nɪ nɪ, yɪ dɪdɔba kam dɪ nunji varɪm wɔlɔ na pa o yɪ We niŋɔŋnɔ yɪ o yagɪ o dai tɪn nɪ nɪ. ¹⁴ Ciciribiɛ bam kuntɔ yɪ sɪtaanɪ nɔɔna mɔ yɪ ba wai ba kɪ wɔ-kɪnkagɪla. Ba ma zaŋɪ ba vu lɔɔɔ baŋa pwa bam maama te, sɪ ba maama la daanɪ ba ti ba yigɛ ba kɪ jara dɪ Dam-fɔɔ Tu Baŋa-We Dɪ de kamunu kɔm de nɪ.

¹⁵ Amɔ laan ma nɪ Zezi na ŋɔɔnɪ o wɪ: «Cɛgi-na. A lagɪ a ba nɪ ŋwɪtɔvɔ na dari o ba te tɪn mɔ. Wɔlɔ na fɔgi o cɪ o tɪti tɪn ẃo ta jɪgi yu-ɔɔŋo. Wɔlɔ na zɔ o gwaaru yɪ o yɪri tɪn, amɔ na nɪ, cavura b́a ja-o nɔɔna yigɛ nɪ o na b́a ta yɪ kalambolo tɪn ŋwaaɪ.»

¹⁶ Ciciribiɛ batɔ bam ma pa lɔɔɔ baŋa pwa bam la daanɪ jɛgɛ kadoŋ nɪ. Ba maa bɛ jɛgɛ kam kuntɔ dɪ Zwifɛ tiinɛ taanɪ ba wɪ, Amagɪdɔn.

¹⁷ Maleka kalɔ na kɪ sɪrpe tɪn laan ma lo ka zɔŋa kam vii wɔnɪ. Kwɛr-dɪa laan ma ŋɔɔnɪ We digɛ kam paari jangɔŋɔ kɔm jɛgɛ kam nɪ ka wɪ: «Kɔ kɪ kɔ tɪ.» ¹⁸ Ka na tagɪ kuntɔ tɪn, dɔba maa ɔɔɔlɪ ka bagɪ ka wuurɛ. Sɔɔ ma tiini kɔ gaalɪ, yɪ tɪga kam dɪ sisinɛ. Tɪga kam na tiini ka sisinɛ te tɪn ba jɪgi doŋ. Kɔ na pulɪ maŋa kalɔ We na kɪ nabiinɛ tɪn, tɪga ta maŋɪ ka wɔ sisinɛ kuntɔ doŋ. ¹⁹ Tu-kamunu kulɔ yɪri na yɪ Babilɔnɪ tɪn ma yarɪ kuni bɪtɔ kɔ cɔgi. Lɔɔɔ baŋa dwi tiinɛ tɪnɪ dɪm maama ma cɔgi. We ma wɔ swe tɔ-kamunu Babilɔnɪ nɪ nɪ yɪ Dɪ waari-kɔ. Dɪ ban-zɔŋɔ kɔm ma tiini

ku ba tu kum banja, nuneɛni DI logi sa-
deera mu DI su zɔɔɔa DI pa ku nyo ku su te.
20 Tɔga kalu maama na wu na-fara titari ni
tun ma fɔɔri ka tɔga je ni, yi pweeru tum di
je, ba daa ba na-ti. 21 Du-kamban-kamunɛ
na duunɛ ni luuru te tun maa nunji weyuu
ni ya twi nɔɔna banja ni. Nɔɔna bam ma
ɔɔɔni ba twi We, du-kambana yam na pe
ba na yaara zanzan tun ɔɔwaani.

17

Ka-boro na dogi varim te tun

1 Maleɛi surpe silu na jigi zwi surpe sim
tun didwa ma ba ka ta di amu ka wi: «Ba, si
a bri-m We na lagi DI pa ka-bor-zɔɔɔɔ kum
na cam te. Ka-boro kum kontu mu maa
bri tu kulɔ na logi bwi zanzan ni ni tun.
2 Lɔgu banja pwa bam yɛni ba ki boorim di
kontu mu. Balu na zɔɔri lɔgu banja ni tun
maa tiini ba ki boorim di ku, ni nɔɔnu na
nyɔgi sana o bugi te tun.»

3 We Joro kum ma ba amu te di dam,
We maleka kam ma ja-ni ka vu kagva
yuu. Je sim kontu ni mu amu ne kaani
o dogi varim na yi nasunɔ cwɛn cwɛn
tun banja ni, yi yira yalu na twi We tun
pɔpɔni varim wum yira ni. O maa jigi
yuni turpe di nya fugɛ. 4 Kaani wum ma
zu gwaaru tɔlu na yi nasun-pupweeru di
nasunnu cwɛn cwɛn tun. O yira maa jigi
wɛnu zanzan ti na nyuna, ti yi sɛbu-sɔɔɔ
di kandwa-ɔɔna mu. O ma ze sɛbu-sɔɔɔ
zɔɔɔa, yi ka ni su di wo-zɔɔna yalu na bri
o boorim kikiɛ yam. 5 Ba ma pɔpɔni yiri
dɔlu kuri na ba lwarɔ jaja tun o tri ni, yi di
wi:

«Babilɔni kulɔ na yi tu-kamunu tun
mu yi ka-bwɛru maama nu,
di lɔgu banja wo-zɔɔna maama nu.»

6 Amu ne ni kaani wum nyɔgi We nɔɔna
balu ba na gu Zezi cɔga kam ɔɔwaani tun
jana mu o su, ni o nyɔgi sana mu o bugi
te.

Amu na ne-o kontu tun, ku ma tiini ku su-
ni. 7 Maleka kam ma bwe-ni ka wi: «Ku su
nmu si beɛ mu? Ku na yi varim wulɔ na
jigi yuni turpe tum di nya fugɛ kam tun, di
kaani wulɔ na dogi o banja ni tun, amu wɔ
pa n lwarɔ ba kuri na yi te tun. 8 Varim
wulɔ nmu na ne tun ya ɔɔɔ mu, o nan daa
tɛrɛ. Ku daari si o nunji gɔɔɔ-canluɔu kum
wum mu, si o laan vu o cɔɔɔm jɛgɛ. Ku
na yi balu na zɔɔri lɔgu banja ni yi ba
yira manɔ ya wɔ pɔpɔni ya tiɔi We ɔɔɔ
tɔɔɔ kum wum manɔ kam lɔgu banja ta na
tɛrɛ tun, ba na ne varim wum, kuɔ su ba
maama. Beɔɔwaani o deen ya ɔɔɔ mu, o
nan daa tɛrɛ. O nan wɔ joori o ba o nunji
nabiine yigɛ ni.

9 Nmu nan manɔ si n ta n jigi wɔɔɔɔ
mu di swan, si n wanti n lwarɔ wɛnu

tuntɔ kuri. Varim wum yuni turpe tum bri
pweeru turpe mu. Tuntu mu yi pweeru tɔlu
kaani wum na je ti banja ni tun. Yuni turpe
tum di bri pwa barpe wɔɔɔ mu. 10 Pwa
bam kontu banu manɔ ba tu mu. Ba didwa
mu wura lele. Wulɔ na kweeli tun ta wɔ
tu. O na tuɛ, o paari dum ba daani zanzan.
11 Varim wulɔ ya na ɔɔɔ yi o laan daa tɛrɛ
tun bri pe wulɔ na ki ba wum nana tun mu.
Wuntu yi pwa barpe balu na de yigɛ tun mu
nɔɔnu mu. O nan na tuɛ, o di laan wɔ vu
o cɔɔɔm jɛgɛ.

12 Nyia fugɛ yalu nmu na ne tun bri pwa
fugɛ mu. Pwa bam kontu ta wɔ jɔɔi ba
paari dum. Ba nan wɔ ba ba jɔɔi dam, si
ba tɔgi di varim wum ba taa te nɔɔna si
ku manɔ di manɔ funfun yiranu. 13 Pwa
fugɛ kam maama jigi wulɔɔ didwa mu.
Ba ma wɔ kwe ba dam maama ba ki varim
wum jɔɔa ni. 14 Ba ma wɔ ki jara di Pɛlbu
wum. Pɛlbu wum nan wɔ wanti-ba, o na
yi wulɔ na yi yum tiine maama Yuutu di
pwa maama Pɛ tun ɔɔwaani. Balu na tɔgi
di wuntu yi ba wanti jara yam tun mu yi
balu o na manɔ o kuri si ba taa yi o nɔɔna
tun. Bantu mu tɔg-o di cɔga.»

15 Maleka kam daa ma ta di amu ka wi:
«Ku na yi bwi silu nmu na ne yi ka-boro
kum je da tun, si bri lɔgu banja tɔni dwi
maama di di nɔn-biɛ bam maama, ba na
zɔɔri je dwi tɛri tɛri yi ba ɔɔɔni taana dwi
tɛri tɛri tun mu. 16 Nyia fugɛ yalu nmu na
ne tun di varim wum tɔni wɔ culi ka-boro
kum. Ba nan wɔ wɔ o wɛnu tum maama
o tee ni ba daar-o kalambolo, yi ba di o
ya-nwana yam, ba daari ba zwe-o di mini.
17 Baɔ cɔg-o, beɔɔwaani We manɔ DI pa ba
wulɔɔ yi kontu mu. Ku yi We mu lagi si
ba ki ni-didwi ba ki ba dam maama varim
wum jɔɔa ni. Ku jigi si ku taa yi kontu mu,
si ku vu ku yi manɔ kalu We taani dum na
tagi kulɔ tun na wɔ sim ku ba ku ki tun.
18 Ku daari kaani wulɔ nmu na ne yi o yi
ka-boro tun mu yi tu-kamunu kulɔ na te
lɔgu banja pwa bam maama tun.»

18

Tu-kamunu Babilɔni na cɔgi te tun

1 Maleka kam na tagi kontu ka ti tun, amu
ma na maleka kadoɔ na nunji We-sɔɔɔ ni
ka maa bɔni lɔgu banja. Ka maa jigi dam,
yi ka tiini ka nyuna ka pa pɔni zɔɔi lɔgu
banja maama ni. 2 Ka ma tɔɔi banja banja
di kwɛ-dia ka wi:

«Tu-kamunu kulɔ yiri na yi Babilɔni tun
tua.

Ku tu ku ti.
Tu kum laan jigi ciciri-balwaaru jɛgɛ mu,
yi ciciri-zɔɔna dwi maama zɔɔri da.
Zunɛ balu nɔɔna na culi yi ba ba lai tun
dwi maama laan zɔɔri daani mu.

3 Lúgvu banya dwi maama ma tu tvu kum kontu boorim cwe sim wóni, ni ba nyogú ku sa-déera mu ba su te. Lúgvu banya pwa bam ma togú ba ki boorim di ku.

Lúgvu banya pipimpiinè ma tiini ba ji nadunè tvu kum kontu nwaani, bejwaani ku noona bam soe si ba taa cogú sèbu zanzan.»

4 Amu laan ma ni kwèrè kadoj na njooni We-sòjò ni ka wí:

«Amu noona-ba, nuji-na tvu kum wóni, si á yi togú ku wo-balwaaru cwe sim, si á yi togú á na ku cam dum.

5 Bejwaani ku wo-balwaaru tum daga zanzan,

ti danj da-banya ni ti yi weyuu. We nan ye ku kəm-lwaanu tum maama ni ni.

6 Cogú-na tvu kum si ku manj di kontu na cogú noona badonnè te tun.

Pa-na ku ce ku yira ni si ku dwèni ku na pe ku ce noona yira ni te tun.

Fí-na-ku si ku nyò sa-déera balu na tiini ba dana ba dwe kontu sana kam ku na paí noona nyò tun.

7 Pipiri-na tvu kum ywèni dum di ku wo-laaru tum,

si ti joori ti ji cam di yaara ku titi nwaani. Bejwaani tvu kum nyi di kaani wòlu na yèni o te o wí:

«Amu di paari mu, yi kulokulu bá yaari-ni. Amu dai kadèm, yi a yigè bá fogú ka nywani.»

8 Tvu kum na bri ku titi kamunni tun nwaani,

yaara dwi maama wó da yi-ku bidwí banya ni.

Yawi-balwaaru di yi-nywana di kana wó ba ti ja-ku.

Mini di ma wó di-ku. Yuutu Banya-We jigú dam-fòrò, yi duntu mu lagú DÍ di tvu kum sariya.»

9 Ku na yi lúgvu banya pwa balu na togú ba ki tvu kum boorim kikiè yam yi ba di ywèni daani tun, ba na ne tvu kum na jigú mini tun, baá ta keerè yi ba fri ba titi ku nwaani. 10 Ba na kwari ku yaara tun nwaani, baá ta zigú yigè yigè yi ba nii ku nyua kam. Baá ta coosè ba wí:

«Ei. Léeru, léeru! Babiloni yi tu-kamunu mu, yi ku tiini ku jigú dam. Ku laan nan tu ku cogú lila, manja funfun wóni.»

11 Lúgvu banya pipimpiinè bam di wó ta keerè yi ba nywani ba yigè tvu kum cogum dum nwaani, bejwaani noon-noonu daa tère si ba taa yègi ba zila yam. 12 Zila yalu ba na jigú ba yègi tun yi sèbu-suja wènu

di can-na-ponjo wènu di kandwa-njona, ku wèli di gwaaru dwi téri téri, ku na yi gwar-njonnò tvu na yi fífalú, di gwaaru tvu na nyuna, di gwar-sonnò tvu na yi cwen cwen tun. Ba ta maa jigú da-njwí dwi maama, di wènu tvu zanzan ba na me tuu yèlè di da-laaru di can-na di luguru di kandwa yalu kaana na pui ba jia ni ba ki tun. 13 Ba ta maa kwèri ba jigú trahí dwi maama, di wènu tvu ba na zwe yi ti lwèm ywèni tun, ku wèli di sana di nugè di dípe muni di kamaana, ku wèli di naani di peeni di sise di si trəkooru. Ba ta jigú gambè di ba yègè da.

14 Ba laan ma wó ta di tvu kum ba wí: «Wo-laaru tvu maama nnu fra na zú tun daa tère. Nnu jijiguru tum di n nunwana kam maama laan je. Nnu daa n bá na wènu tum kontu manja di manja.»

15 Pipimpiinè balu na tiini ba na nyòru tvu kum banya ni tun wó ta zigú yigè yigè, ba na kwari ku yaara yam tun nwaani. Ba ma wó ta keerè, 16 yi ba coosi ba wí:

«Ei. Léeru, léeru! Tu-kamunu kontu tiini ku jigú nunwana.

Ku noona bam maa zúru gwaaru tvu na nyuni tun,

di tvu na yi nasunnò cwen cwen tun, yi ba pu sèbu-suja wènu di kandwa-njona ba yira ni.

17 Ku jijiguru tum maama laan ma ba ti cogú lila, manja funfun má wóni.»

Ku nan na yi balu maama na co nabwèru tun di ba yum tiinè, di balu na togú nabwèru tum ba pipi tun, di balu na zúru nabwèru ba ve je tun, ba maama wó ta zigú yigè yigè mu ba nii tvu kum. 18 Bantu na ne nyua kam na zanj tvu kum banya ni tun, baá ta di kwèr-dia ba wí: «Tu-kamunu kontu ya ba jigú doj.» 19 Ba ma wó ta pe puuri ba lo ba yum ni, yi ba keeri ba coosi ba wí:

«Ei. Léeru léeru! Tu-kamunu kontu jijiguru tum nwaani mu pe balu maama na te nabwèru tun ji nadunè.

Ku nan cogú manja funfun má wóni.»

20 Abam balu na zúru We-sòjò ni tun taá ki-na wòpolo tvu kum cogum dum nwaani. Abam balu na yi We noona tun, taá ki-na wòpolo, ku wèli di We tintujna bam di DÍ nijojna bam. We mu di tvu kum sariya, yi DÍ pa abam bura.

21 We maleka kadoj kalu na tiini ka dana tun laan ma kwe kandwe kamunu ni noj-zòjò na yi te tun. Ka ma dol-ku ka yagi na-fara bam wóni yi ka wí: «Baá kwe tu-kamunu Babiloni di ba dolú ba yagi kontu doj mu, yi noon-noonu daa bá na ku je.

22 Noona daa bá ta wu ku wóni

si ba taa magi kwaanu naa ba taa leenə,
 naa ba taa wui wi naa nabwaanu.
 Gogo naa tutuŋi dwi maama di daa bá ta
 wu ku wuntu,
 yi nɔŋɔ kwəri di daa bá ta zanɔ ku wuntu.
 23 Min-zoŋo mini di daa bá tarigi ku wuntu.
 Kadiri soɔ di daa bá kɔ ku wuntu.
 Tu-kamunu Babilonu pipimpiinə bam deen
 mu yi lugu baŋa didɛera yigə tiinə.
 Ku maa ma ku liri kikiə yam ku gant lugu
 baŋa dwi tiinə maama.
 24 Ku na yi We nijonə di We nɔɔna balu
 maama ba na gu tun,
 ba tɔbni dum zigɔ tuv kuntu yira ni
 mu.
 Balu maama ba na gu lugu baŋa ni tun caa
 wu jani tuv kum kuntu yuu ni mu.»

19

Nɔɔna na zuli We te We-sɔŋɔ ni tun

1 Amu laan ma ni kwər-dɔa ka na nyi di
 non-kogo zanzan na ŋɔɔni baŋa baŋa We-
 sɔŋɔ ni ba wɔ:

«Aleluya.
 Vrum di paari-zulə di dam yi dɔbam Tu We
 nyum mu.

2 Di sariya yam yɔɔri lanyiranɔ,
 yi ya tɔgi ciga.
 Ku na yi ka-bor-zoŋɔ kum,
 We di ku sariya yi ku na cam,
 di ku na pe ku boorim kikiə yam jagɔ je
 maama ya cɔgi lugu baŋa tun.
 We ma waari-ku di ku na gu DI tintuŋna
 bam tun ŋwaanɔ.»

3 Ba daa ma ta ba wɔ:
 «Aleluya.

Mini na di-ku tun,
 ku nyɔa kam wu ta zanɔ mu taan,
 si ku taa ve maŋa kalu na ba ti tun.»

4 Nakwa fiinle-bana bam di wənu tɔna tɔb
 na ŋwi tun laan ma kuni doonə We yigə ni
 ba zuli-DI DI paari jangɔŋɔ kum baŋa ni
 ba wɔ:

«Ku yi ciga mu. Aleluya.»
 5 Kwərə kadoŋ laan ma ŋɔɔni paari
 jangɔŋɔ kum jəgə kam ni ka wɔ:
 «Abam balu maama na yi We tintuŋna tun,
 taá zuli-na dɔbam Tu We.

Abam balu maama na kwari-DI tun,
 ku na yi non-kamunə di nabwənə,
 á taá zuli-DI.»

6 Amu laan ma ni kwəri si na nyi di non-
 kogo zanzan na ŋɔɔni baŋa baŋa, yi ku
 dwana ni na-fara mu wuurə yi dɔa baga
 te. Ku maa ŋɔɔni ku wɔ:

«Aleluya.
 Dɔbam Tu, Dam-fɔrɔ Tu Baŋa-We mu te
 paari.

7 Pa-na dí taá kɔ wɔpolo dí cakɔ dí zuli We,
 Pəlbɔ wum kadiri dum maŋa laan na yi tun
 ŋwaanɔ.

O kaani wum ti o yigə si o zu-o.
 8 Ba kwe gwar-ŋunnu tɔb na ba jigɔ digiru
 yi ti tiini ti nyuna tun ba pa kaani
 wum zu.»

Gwaaru tum kuntu nan mu bri We nɔɔna
 bam kəm-laaru tum na yi te tun.

9 Maleka kam laan ma ta di amu ka wɔ:
 «Pɔpɔni tintu n tinji: Ku na yi balu ba na
 bəŋi si ba tɔgi ba di Pəlbɔ wum kadiri
 candiə kam tun, bantɔ jigɔ yu-yoŋo.»

Ka daa ma ta ka wɔ: «Nimɔ na ni kɔbɔ
 maama tun yi We kwərə mu, yi ka yi ciga
 mu.»

10 Amu ma kuni doonə ka yigə ni si a
 zuli-ka. Ka ma ta ka wɔ: «Yi kɔ kuntu.
 Amu di yi We tintuŋnu mu, ni nmu di n
 ko-biə balu maama na bri ni ba tɔgi Zezi
 ciga kam tun di na yi te tun. N maŋi si n
 zuli We mu.»

Ku yi Zezi ciga kam kuntu mu pat We
 nijonə bam tɔɔli DI kwərə kam.

Nɔɔnu na dɔgi sisəŋ-pwəŋə baŋa ni te tun

11 Amu laan ma nii a na We-sɔŋɔ ni na
 pɔri. A ma na sisəŋ-pwəŋə. Wɔbɔ na
 dɔgi ka baŋa ni tun yiri mu Wɔ-didɔa
 Tu di Ciga Tu. O na di nɔɔna sariya di
 o na kwəri o jaanɔ jara te tun yɔɔri ku
 tɔgi ciga mu. 12 O yiə maa sɔni ni min-
 vɔgu te. Səbu-sɔŋa yipwi zanzan ma pu
 o yuu ni. Yiri didoŋ ma pɔpɔni o yira
 ni, yi nɔɔn-nɔɔnu yəri-di, ku na dai o titi
 yiranɔ. 13 Gwar-didɔrɔ kɔbɔ o na zu tun ma
 bugi di jana. Ba maa bə-o ni We Bɔtara
 kam. 14 We-sɔŋɔ paman-kogo kum ma pu
 o kwaga. Ba ma dɔgi sise-pwənu baŋa ni,
 yi ba zu gwar-pwənu tɔb na lana yi ti ba
 jigɔ digiru tun. 15 Sɔ-lɔŋɔ kɔbɔ na tiini ku
 jigɔ ni tun maa nuŋi o ni ni. O nan wu ma-
 ku o kɔ jara di lugu baŋa dwi tiinə bam
 maama o want, yi o daari o taa te-ba di
 dam. O ma wu pa Dam-fɔrɔ Tu Baŋa-We
 ban-zoŋɔ kum tiini ku ba ba baŋa, nɔɔnɔ
 o kaŋi tiu-biə mu si o ma kɔ sana te. 16 Yiri
 didoŋ ma pɔpɔni o gwar-didɔrɔ kum yira
 ni di o cwe ni di wɔ: Pwa maama Pɛ, di
 yum tiinə maama Yuutu.

17 Amu laan ma na maleka kadoŋ ka na
 zigɔ wɔa kam titari ni. Ka ma tɔɔli di
 kwər-dɔa ka ta di duurə di kalwənu di
 zunə balu maama na di nwana tun ka wɔ:
 «Ba-na á la daanɔ á di We candi-fara kam.

18 Ba-na á di pwa ya-nwana, di paman-
 didɛera di non-bibe ku wəli di sise di si
 diinə bam di nwana, di nɔɔna dwi maama,
 ku na yi gambɛ di balu na te ba titi tun
 di, ku wəli di non-kamunə di nabwənə di
 nwana.»

19 Amu ma daari a na varum wum di
 lugu baŋa pwa bam maama di ba paman-
 kogo kum na lagɔ daanɔ, si ba kɔ jara di

wɔlɔ na dɔgi sisɛnɛ kam banja ni tun di o paman-kɔgo kum. ²⁰ Ba ma ja varum wɔm ba vɔ, di wɔlɔ na brɪ ni o yi We nijonnu yi o yagi o dai tun. Wɔntu ya mu ki wokunkagula dayigɛ varum wɔm yigɛ ni o ma o ganɪ balɔ na jigi varum wɔm nyinyɔgu yi ba zuli o kamɔgo kum tun. Ba ma kwe bantɔ bale nɔnnɪ ba ja vu ba di min-nɪntɔ wɔntɔ. Ku yi ciribi mim mu. ²¹ Wɔlɔ na dɔgi sisɛnɛ kam yuu ni tun maa ma sɔlɔnɔ kɔlɔ na nunji o ni ni tun o gu paman-kɔgo kɔlɔ maama na daari tun. Zunɛ balɔ maama na di nwana tun ma ba ba di ba ya-nwana yam ba su.

20

Ba ki sutaani pɪna digɛ ni bɪna mɔrv

¹ Amɔ laan ma na maleka kadoɲ ka na nunji We-sɔnɔ ka maa tu lɔgu banja. Ka maa ze borbu si ka ma purɪ gonj-canluɲu kum ni dum, yi ka kwɛri ka ze capɔn-zɔnɔ. ² Ka ma ja prɛnyonj-kunkaguli dum ka vɔ, si ka ja vu ka di gonj-canluɲu kum wɔntɔ, si ku taa wɔ dɛani bɪna mɔrv. Prɛnyonj kum kuntu mu yi bisankwɪa kalɔ na manjɪ ka wɔra fanja fanja tun. Kantɔ kam mu yi vwa-nyina pe, yi ka kwɛri ka yi sutaani tɪti. ³ Maleka kam ma di-ku gonj-canluɲu kum wɔntɔ ka pɪ. Ka ma daari ka kwɛni bɔɔntɔ dum ni, si ku yi wani ku nunji ku daa ganɪ lɔgu banja dwi tiinɛ bam, si ku vu ku yi bɪna mɔrv kum na wɔ ti tun. Manja kam kuntu na ke, ku manjɪ si ba bwɛli-ku ba yagi manja finfin yiranɔ. ⁴ Amɔ ma daari a na paari jangwaanɔ yi nɔona je ti banja ni. We ma pa-ba dam si ba di nɔona taani. A ma daari a na ba na goni balɔ yuni Zezi cɪga kam di We kwɛrɛ kam tɔɔlim nɔwaani tun jwɛaru We tee ni. Bantɔ mu yi balɔ na wɔ se ba zuli varum wɔm naa o kamɔgo kum tun. Ba nan wɔ se ba ki varum wɔm nyinyɔgu kum ba trɛ ni naa ba ja ni. Ba ma joori ba bi ba na nɔwa, yi ba togi ba di paari di Zezi Krisi si ku yi bɪna mɔrv.

⁵ Twa biim dum kuntu mu yi dɔlɔ na de yigɛ di ki tun. (Twa balɔ maama na daari tun ta wɔ bi manja kam kuntu ni. Bɪna mɔrv kum na tu ku ba ku ke mu bantɔ di laan wɔ bi.) ⁶ Balɔ maama na togi ba wɛli dayigɛ twa biim dum wɔntɔ tun jigi yu-yonɔ, yi baɔ ta yi We tɪti nɔona. Tɔntɔ dɔlɔ na lagɪ di ki bile tun daa bɔ ja-ba. Bantɔ wɔ ta zigi We di Zezi Krisi yigɛ ni mu ba zuli-ba, yi baɔ togi di Zezi ba di paari si ku yi bɪna mɔrv kum.

Ba cɔgi sutaani dam maama

⁷ Bɪna mɔrv kum na tu ku ke, ba laan wɔ bwali sutaani ba yagi, si di nunji gonj-canluɲu kum ba na pɪ-di da tun wɔntɔ. ⁸ Di ma wɔ vu di ganɪ dwi tiinɛ balɔ na wɔ

lɔgu banja je sum maama ni tun. Tuntɔ dum kuntu yira mu yi Gogi di Magɔgi. Sutaani ma wɔ pa ba la daani si ba ki jara, yi ba kɔgo kum nɔn-biɛ wɔ ta dagɪ ni bugɛ ni kasɔllɔ na yi te tun. ⁹ Ba ma wɔ nunji lɔgu banja je maama ni ba vu ba gilimi We nɔona bam kɔgo kum na lagɪ daani me tun. Tɔ kum kuntu mu yi kɔlɔ We na soe zanzan tun. Mini laan ma nunji weyuu ni di ba di cɔgi We dɔna bam kɔgo kum maama. ¹⁰ Ba ma daari ba dɔli sutaani na ganɪ-ba tun ba di min-nɪntɔ kɔlɔ na jigi ciribi tun wɔntɔ. Kuntu mu yi min-nɪntɔ kɔlɔ ba na manjɪ ba di varum wɔm di wɔlɔ na brɪ ni o yi We nijonnu yi o yagi o dai tun ba yagi ku wɔntɔ tun. Ba maama wɔ ta wɔ mini dum wɔntɔ ba yaari wɪa di tɪti maama mu, si ku taa ve manja kalɔ na ba ti tun.

We na wɔ di nɔona sariya DI ma kweeli te tin

¹¹ Amɔ daa ma na paari jangonj-kamunu kɔlɔ na yi naponɔ tun di wɔlɔ na je ku banja ni tun. Tɪga banja di weyuu maama ma duri ti ke o yigɛ ni, yi ti daa tɛrɛ. ¹² Amɔ ma na balɔ na tigi tun, didɛera di nabwɛnɛ maama, ba zigi paari jangonj kum yigɛ ni. Ba ma purɪ twaanɔ si ba nii. Ba ma daari ba purɪ tɔno kɔlɔ na yi We nɔwɔ-dɔnɔ kam tɔno kum tun. Ba ma di twa bam taani si ku manjɪ di ba na ki kɔlɔ tun, nɔnɛni ku na pɔpɔntɔ ku tɪni twaanɔ tun wɔntɔ te tun. ¹³ Curu di tɔntɔ ma yagi balɔ di na jaani tun. Na-fara bam di ma pa twa balɔ na manjɪ ba wɔntɔ tun cwɛnɛ si ba nunji. Ba ma di twa bam kuntu maama sariya si ku manjɪ di ba na ki kɔlɔ tun. ¹⁴ Ba laan ma ja Tɔntɔ di Curu ba dɔli ba di min-nɪntɔ kum wɔntɔ. Min-nɪntɔ kum kuntu yi tɔntɔ bile tu mu. ¹⁵ Nɔontɔ wɔlɔ maama yiri na manjɪ di wɔ pɔpɔntɔ di ki We nɔwɔ-dɔnɔ tɔno kum wɔntɔ tun, baɔ dɔli kuntu tu ba di min-nɪntɔ kum kuntu wɔntɔ mu.

21

Zan na nɛ lɔ-dɔnɔ te tin

¹ Amɔ laan ma na weyuu-dɔnɔ di ti-dɔnɔ. Dayigɛ weyuu kum di dayigɛ tɪga banja kam ma ke, yi na-fara di daa tɛrɛ. ² Amɔ ma daari a na We tɪti tu kum ku yiri na yi Zeruzalem nadɔnɔ tun. Ku ma nunji weyuu We tee ni ku maa tu lɔgu banja. We ma kwe-ku lanyiranɔ ni kaani na ti o yigɛ si o zu haru te tun. ³ Amɔ ma ni kwɛr-dɪa na nɔontɔ paari jangonj kum seeni ka wɪ: «We tɪti sɔnɔ laan mu wɔ nabiinɛ titari ni. Di nan wɔ ta wɔra di ba, yi baɔ ta yi DI nɔona. We tɪti wɔ ta wɔ ba tee ni yi DI nii-ba. ⁴ We wɔ guguni ba yi-na maama. Tɔntɔ di wɔ-cɔgo di kɛrɛ di yaara daa bɔ ta wɔra. Dayigɛ wo-dwɛanu tun ke.»

5 Wulb na je paari jangorjo kum banja ni tun laan ma ta o wi: «Nii, amu laan pe wænu maama ji wo-dõnnu mu.»

O daa ma ta di amu o wi: «Põpõni wænu tuntv n tini, bejwaani taani dinto yi ciga mu yi di manj si noona se-di.»

6 O ma daari o wi: «Wænu tum ki ti ti. Amu mu yi pulim di gurim. Amu nan ta mu yi dayigæ tu di tiim tu. Na-nyom na jigi wulb maama, amu wõ pa kontu tu nyo buli-yi dilu na na pai njwia tun zaani.

7 Wulb maama na wani balorõ tun mu wõ jorji wo-laaru tum kontu. Amu We wõ ta nii-o, yi o taa yi a bu. 8 Ku daari, ku na yi balu na kwari cam tun, di balu na pipiri ba kwaga ba ya Zezi tun, di balu na ki wo-zõona, di balu na yi non-gura, di balu na boori tun, ku weli di liri kæræ, di balu na kaani jwænæ tun, ku weli di vwa-nyina dwi maama, bantw jægæ mu yi min-nunuw kulu ciribi na di ku woni tun. Kontu mu yi tõvni bile tu.»

Zeruzalem nadõnjõ kum na yi te tun

9 Maleka kadonj laan ma ba amu te. Ka nunji malesi surpe sum woni mu, silu na jigi zwi surpe sum di si wu yaara yarpe yalu na lagi ya ba ya ki ya ma kweeli tun. Ka ma ta di amu ka wi: «Ba, si a bri-m ka-dõuru wulb na yi Põlbu wum kaani tun.»

10 Maleka kam na tagi kontu tun, We Joro kum ma ba amu te di dam, yi ka ja-ni ka vu pu-zõnjõ kulu na yi banja banja tun yuu. Ka ma bri-ni We titi tu kum, ku yiri na yi Zeruzalem yi ku nunji weyuu We te ku biini lugu banja tun. 11 We paari-zulæ yam ma pa tu kum nyuni lanyirani, ni kandwe-nõni dilu yiri na yi Zasipi yi di nyuni puli puli ni niu na nyuni te tun. 12 Kæbri-kamunu kulu na dwara tun ma lo ku kaagi tu kum. Kæbræ kam maa jigi niæ fugæ-yale. We malesi fugæ-sile maa zigi niæ yam kontu didua didua ni. Yisrayeli tiinæ dwi fugæ-bile kum yira ma põpõni niæ yam banja ni. 13 Tu kum se sum maama jigi niæ yato yato mu. Yato yõõri wa-puli seeni. Yato maa wu wa-puli jagwiæ seeni. Yato maa wu wa-puli jazim seeni. Yato maa daari ya wu wazõvri seeni. 14 Tu kum kæbræ kam kuri ma cwi kandwa-pulwaarv fugæ-tile banja ni. Põlbu wum tuntõnjõna fugæ-bale bam yira ma põpõni pulwaarv tum kontu yira ni.

15 Maleka kalu na nõõni di amu tun maa ze sæbu-sija nacægæ si ka ma manj tu kum na mai te tun, di ku niæ yam di ku kæbræ kam di na mai te tun. 16 Tu kum se suna sum maama mara si mara mu. Maleka kam ma kwe ka nacægæ kam ka ma manj tu kum. Ku sanja maama dwarim maa yi kilometra murr-tile di biæ yale (2.200). Ku

se sum di ku weyuu maama dwarim mai daani mu. 17 Ka ma daari ka ma ka juna ka manj tu kum kæbræ kam. Ka yi kantta kuni bi di fiinna-bina mu (144). Maleka kam na manj te tun yi bidwi mu di nabiinu na manj kantta te tun. 18 Ba logi kæbræ kam di kandwa-nõna yalu yiri na yi Zasipi tun mu. Ku daari ba logi tu kum titi di sæbu-sija kalu na tiini ka lana fasi ni niu na nyuni te tun mu. 19-20 Kandwa-pulwaarv tlv tu kum kæbræ kam na cwi ti banja ni tun, ba me kandwa-nõna dwi maama mu ba ma põpõri ti yira. Pulorõ maama jigi ku kandwe-nyunv mu, yi ya yira mu tuntv:

- 1. Zasipi 2. Safiiri
- 3. Kalsidvanu 4. Emerodi
- 5. Sardónisi 6. Sardvanu
- 7. Krisolidi 8. Berili
- 9. Topazi 10. Krisopasi
- 11. Yasinti 12. Ametisi.

21 Ku daari ba me kandwa-nõna yalu yiri na yi pærih tun mu ba ki tu kum niæ fugæ-yale yam bwæru tum. Ku bwæru tum maama yi pærih didua didua mu ba me ba ki. Tu kum pumpali dum maa yi sæbu-sija kalu na tiini ka lana ni niu na nyuni te tun.

22 Amu ma na ni We-digæ tæri tu kum woni, bejwaani Dam-forõ Tu Banja-We titi di Põlbu wum mu wura yi noona zuli-ba.

23 Ba daa ba lagi si wia di cana daa ta zõnji tu kum banja ni, We paari-zulæ yam pai tu kum jigi pooni, yi Põlbu wum di pai ku jigi pooni. 24 Lugu banja dwi tiinæ maama wõ taa njwi pooni dum kontu woni. Lugu banja pwa bam ma wõ ja ba jijjiguru ba ba ba ki tu kum woni. 25 De maama ba ma daa bá pi tu kum niæ yam, bejwaani tiga daa bá yi jægæ kam kontu ni. 26 Ba ma wõ kwe lugu banja dwi tiinæ zulæ di ba jijjiguru maama ba ja ba ba ki da. 27 Ku daari kulu maama na jigi diguru tun bá zv ku wu. Nõõnv wulb maama na ki wo-zõona tun di wulb maama na yi vwa-forv tun bá zv ku wu. Balu yira na põpõni ya tini Põlbu wum njwia tonõ kum woni tun yirani má mu wõ zv tu kum kontu wu.

22

1 Maleka kam ma daari ka bri-ni bu-tula kalu na na pai njwia tun. Na bam tiini ba lana yi ba nyuni ni niu te. Bu-tula kam na bam maa buræ ba nunji We di Põlbu wum paari jangorjõ kum tee ni ba dæri tu kum titari ni. 2 Tiu kulu biæ na pai njwia tun maa zigi bu-tula kam jazim di jagwiæ ni. Tiu kum kontu maa yæni ku læri biæ kuni fugæ-bile bim maama woni. Cana maama woni ku læri biæ mu. Ku võõrv tum ma mai ku sooni lugu banja dwi tiinæ yi ba nai yazura. 3 Wonjo kulu maama We na culi tun daa tæri tu kum kontu woni. We di Põlbu wum

paari jangonjo kum mu wó ta wo tu kum wuni, yi DI tintunna bam zuli-DI. ⁴ Baá ta nai We yibiyè, yi DI yiri dum wó pupuni ba trè ni. ⁵ Tíga daa bá yi tu kum ni. Ba bá ta lagi kanu si si taa zènji pooni, naa wia di. Bèjwaani Yuutu Baña-We titi wó ta yi pooni DI pa-ba. Baá ta togi ba di paari si ku taa ve manja kalu na ba ti tun.

⁶ Maleka kam daa ma ta di amu ka wi: «Taanu dintu maama yi ciga mu, di manji si noona se-di. Yuutu Baña-We mu yi dilu na zèni DI nijonhè bam di DI Joro kum yi ba tooli DI kwèrè kam tun. Dintu mu togi DI maleka si ka ba ka bri DI noona bam, si ba lwaru kuln na lagi ku ki lele tun.»

Zezi ma buni lele

⁷ Cègi-na, Zezi tagi o wi: «Amu ma buni lele. Balu na se We kwèrè kalu na pupuni tonò kontu wuni tun jigti yu-yonjo.»

⁸ Amu Zan mu suni a ni wèènu tum kontu, yi a kwèri a na-ti. Ku maama na tu ku ba ku ti tun, a laan ma kuni doonè maleka kalu na bri-ni wèènu tum kontu tun yigè ni si a zuli-ka. ⁹ Ka ma ta di amu ka wi: «Yi ki kontu. Amu yi We tintunnu mu, ni nmu di n ko-biè balu na tooli We kwèrè kam tun di balu maama na se kuln na pupuni tonò kontu wuni tun di na yi te tun. N manji si n zuli We mu.»

¹⁰ Ka daa ta ma ta di amu ka wi: «Yi zanji n sègi We kwèrè kalu na pupuni tonò kontu wuni tun, pa noona lwaru-ka. Bèjwaani manja yiè si wèènu tum kontu suni ti ki. ¹¹ Kontu, wulu maama na ki balorò tun, o di nan ve yigè di o titun-balwaarv. Wulu maama na ki wo-digiru tun, o di nan ve yigè di o wo-digiru kèm. Ku daari wulu na se o ki lanyirani tun, o tiini o kwaani o taa ki lanyirani. Wulu na yi We noonu tun, o tiini o kwaani si o taa ki We wubuha na lagi te tun mu.»

¹² Cègi-na, Zezi tagi o wi: «A ma buni lele. A na tuè, a laan wó pa noonu maama njwurv tlv na manji di o titunna tun.

¹³ Amu mu yi pulim di gurim. Amu ta mu yi dayigè tu di kwaga tu, amu mu pulè yi a gurè.»

¹⁴ Balu na zari ba gwaarv ba pa ti puri pari pari tun jigti yu-yonjo. Bantu jigti cwèhè si ba di tiu kuln biè na pai njwia tun, yi ba kwèri ba jigti cwèhè si ba zu We titi tu kum wó. ¹⁵ Ku daari, balu na wó manji tu kum cicwèhè ni tun mu yi balu na ki wo-zoonna di liri kèrè, ku wèli di balu na boori tun, di balu na yi non-gura tun, di balu na kaani jwèhè tun, ku wèli di balu na soe vwa-fòm yi ba ki wvan kikiè tun.

¹⁶ Zezi tagi o wi: «Amu mu togi a maleka si ka ba ka bri abam balu na yi amu kogo kum noona tun wèènu tintu maama. Amu yi wulu kuri na nunji Pè Davidi dwi dum wuni tun. Amu yi tituti calicva kalu yiri na yi nanjogo yi ka nyuni tun.»

¹⁷ We Joro kum di Zezi non-kègo kum na nyi ni o ka-duurv te tun ma ta ba wi: «Nan ba.»

Wulu maama na ni kwèrè kantv tun, si o di ta ni: «Nan ba.»

Na-nyom na jigti wulu maama tun, si o ba. Wulu maama na lagi si o nyo na balu na pai njwia tun, si o ba o jonji o nyo zaani.

¹⁸ Amu Zan nan lagi a kaani balu maama na cègi wèènu tlv na pupuni tonò kontu wuni yi ti yi We kwèrè tun. Noonu na wèli woho tonò kontu taani dum wuni, We wó pa o na yaara yalu tonò kum na bri tun.

¹⁹ Noonu wulu nan na li woho tonò kontu wuni di o yagi tun, We wó li o di yigè DI yagi, si o yi da o di tiu kuln biè na pai njwia tun naa o togi o zu We titi tu kum wó ni tonò kontu na bri te tun.

²⁰ Wulu na zigti wèènu tum kontu ciga kam kwaga ni tun mu te o wi: «Ku yi ciga mu. A ma buni lele.»

Amina. Dí Yuutu Zezi, nan ba.

²¹ Dibam Yuutu Zezi yu-yonjo kum wó ta wo abam maama tee ni.